OFFICINAE IOANNIS RAVISII TEXTORIS EPITOME.

TOMVS PRIMVS.

Opus nunc recens post omneis omnium editiones fidelissimè recognitum, & Indice copiosissimo locupletatum.

H. Fran de lar... costó quatro de plata.

LVGDVNI,

Apud Sebastianum de Honoratis.

M. D. LIX.

INCVLPATISSIMO VIRO, SACRARVMQ. LITERARVM PROFESSORI MERItißimo, D. Ioanni Boluaco, Niuernensi, Nauarrensium Grammaticorum Gymnasiarchæ, Io. Rauisius Textor Niuernensis S. D.

FREQVENS fuit multis admiratio, vir inculpatißime ꝙ ego tuus alumnus, & propè dixerim partus, tuis semper adiutus obsequiis, tuáq; opera literis innutritus, neq; beneficium scriptis agnoscerẽ, neq; gratiam verbis vllis remetirer. Nec defuerunt, qui silentio meo tam diuturno inflatis etiã buccis & multo irascerentur stomacho, atque hoc ipsum vitio verterent, dicerẽntq; me indignũ de quo quisquã bene mereri debeat, quum vt causabantur, pleræq; expertes rationis animantes abhorreant ab huiusmodi nota. Nam & ciconia parẽtes à quibus vitã accepit, senio fessos nutrit & succollat, & glires suis genitoribus dum senuerũt, eadem succurrunt pietate, velut meritũ refundentes. Alij itẽ quibus eadem placebat sententia, conuiciis me incessabant, & huiusmodi verbis alloquebãtur: Næ tu es homo egregie malus Textor, dignusq́; multis plagis & cicatricibus, qui magno famæ tuæ dispendio non agnoscis, per quẽ profeceris. Hic (de te loquebãtur) te nutriuit à puero. Et vt inquit Simo Terẽtianus, fecit ex seruo vt esses libertus, & quod habuit summum pretiũ, persoluit tibi. Tu tamẽ pateris eius memoriã apud te frigescere, quẽ velut numen aliquod terrenũ deberes suspicere & revereri, cuiúsq; effigiem, si saperes, domi haberes in larario, quum quicquid es, si quid saltẽ es, id totũ sis eius officio, eiq́; vitã cũ doctrina referre debeas acceptã. Adde quòd magna est ambobus affinitas, eadẽ vtriq; patria, cuius ille flos est, & primũ specimen, & in qua tanti fit ab omnibus, vt inhumanus habeatur & inciuilis, qui transeunti compitatim nõ assurgit. Quánam ergo ratione maculã hanc elues? quónam modo culpam deprecaberis, aut in quã excusationẽ reiicies delictũ, si solus eum relinquas insalutatũ, in quẽ omnes pleno ore certatim laudes congerunt? His illorũ verbis quum aures mihi calerent & circunsonarent, cœpit me pudere vitæ, & pœnitere negligentiæ. Parúmq; abfuit, quin ipse mihi pœnam irrogauerim, sumptóq; de meis Musis supplicio, abortiuas adolescantiæ meæ nugas Veneris marito deuouerim, vt cũ Politiano loquar. Vbi tamen diu satis in ea pependi cruce, post longũ tædium & animi mœrorẽ, discussis hinc inde rationibus tandẽ cognoui nihil esse, quod deberem tristari, aut affici pœnitentia. Quinetiã me multò prudentius egisse, quàm si quid infra dignitatẽ tuam antea reposuissem. Præcedentia quidẽ argumenta iniiciebant mihi pudorem. Contrà verò alia emerserũt omnino contraria, quæ postea suaserunt, vt non tantũ non me pigeret nihil ad te scripsisse, sed ne in posterũ quidẽ scribere. Considerauit in primis quàm stultè agant, qui suis ineptiis illustriũ virorũ maiestatem contaminãt, exemplo illius Chœrili, cuius scripta plus multò probri quàm laudis pepererunt Alexãdro. Quãtum enim famæ parturiunt doctorũ monumenta, tantũ dedecoris afferre solent pœnitendæ & viles indoctorũ nugæ. Itaq; si quid hactenus tibi nũ

cupassem,plus multò fuliginis & tenabrarũ quàm lucis induxisset tuo nõ mini.Nã nihil est in me,quod tuis laudibus respondere valeat.Nihil neq; scribo,neq; loquor,quod semitarij & pagani magistelli nõ nouerint. Nihil nisi triuiali percussum moneta dico.Quanã igitur doctrina tibi,homini dico omnibus virtutum numeris absolutissimo satisfacere potuissem? Quod si potuissem,adhuc tamẽ mihi fuerat timendũ,ne irascereris,grauatéq; ferres & dolenter, si te in ora vulgi coniicerẽ,quum ea sis natura,vt malis laudum tuarũ testimonia in præcordiis hominũ delitescere quàm linguis versari.Ego te noui tanquã meos vngues. At si quid certi ex tuis moribus potui colligere & explorare,tu non es ex eorũ numero, quibus aures inanibus præconiorũ fumis pruriunt,& titillantur.Futiles istæ gloriolæ nõ plus te mouẽt,quàm lippũ pictæ tabulæ,fomẽta podagram,Auriculas citharę collecta sorde dolẽtes,vt inquit ille.Omnia tibi sordẽt,nisi quæ merã olent virtutẽ. Suspicari posses me hoc dicere adulandi studio, nisi tã alienũ esset mihi assentari, quàm tibi assentatoribus aurẽ præbere. Id ego ausim de me prædicare,nec vnquã placuisse mihi parasitos & blãditores,nec vllã pestem nunquã acrius refugisse me,quàm parasiti personam,ne quis fortè suspicetur à labiis meis dissentire pręcordia.Et tu ipse cum me semper nosti,in primore cuius frõte legatur animus.Quod quãuis hac tẽpestate non vsquequaq; sit vtile, non possem tamen infucatum illũ naturæ rigorẽ excutere,vel si vnco trahendus ad scalas gemonias,aut insuendus culeo cũ gallo,serpente & simia Vides igitur,vt ad institutum redeam,quæ de vno me mouerint argumẽta,vt nihil ad te scriberẽ,aut de te.Tandẽ tamẽ inuitũ me hæc recusantẽ expugnauit,& tuus in me amor, & mea in te beneuolentia,coẽgitq; epistolã hanc liminarẽ adiicere, quãuis intelligerẽ titulũ hunc,si modo laudis est titulus, fore tibi molestũ & odiosum.Sed velis nolis,oportet vt æqui boniq; consulas. Hoc ego feci, nõ vt par pari relatum cognosceres,quum vt inquit Cicero,si vitã pro tua dignitate effunderẽ,nec minimã quidẽ tuorũ in me meritorũ partẽ viderer assecutus,sed vt eorũ calumnias declinarem,qui me suspendunt naso, quòd nullo dũ ac ne verborũ quidẽ testimonio, exhibuerim me gratum. Porrò nominis perpetuitatẽ magis mihi ex te polliceor,quàm tibi ex hoc opere meo. Si autẽ percontaris,quale sit ipsum opus, & quid ego sentiã, dicã id quod res est,ne quis cauilletur fœtus meos mihi blandiri. Illud primũ omniũ nõ inficiabor,me omnia frustillatim ferè ab autoribus emẽdicasse.Nihil priuato iuri præter laborẽ tribuo,quẽ si quis improbet,nullam spẽ futuræ laudis mihi relinquo.Et vt occurrã censorũ lituris & spongiis,tota hæc Officina similis est Horatianæ corniculæ alienis plumis circumquaq; vestitæ.Quã licet pleriq; probent,& in his Petrus Danesius homo plurimæ doctrinæ & eruditionis,nõ sum tamẽ adeò nesciẽs mei,neq; ita pẽdeo totus ab aliorũ iudicio,vt eas laudes velim agnoscere,quas nec honestè possum,nec iure debeo. Nolo mihi Suffenus esse,aut simias imitari,quæ suos fœtus quãlibet deformes pro formosissimis admirãtur. Si quid tamẽ ex multis paleis fructus collegi:te & cæteros lectores rogo, vt excipiatis plausibiliter.Cõtrà verò si quid per incuriã mihi non elimatũ lapsum est,frequẽter autẽ lapsum est,partẽ erroris quæso cõdonate meis occupationibus,quibus quũ hæc imprimeretur,nulla nõ hora obruebar, idq; adeò, vt vix otiũ esset ad scalpendũ caput, aut ad mungendas nares. Nã vt tu ipse omniũ certissimè nosti,nõ poterã assiduè præesse typis,quũ me oporteret totos dies erudiẽdis iuuenibus impẽdere.Vixq;,vt opinor suffecissem operi, nisi in emaculãdis vtcunq; typographorũ erratis laborẽ meũ iuuisset honestissimus,maturæq; doctrinæ adolescens Guido Mommiraldus Lutecianus patricius.Vale homo probatissime, Et me ama.

IO. RAVISII TEXTORIS NIVERNENSIS IN SVAM

Officinam, ad eximium; & literatißimum virum, D. Gaufredum Pompadoræum Petragoricensem Archidiaconum, vtriusq; iuris professorem acutißimum,

PRAEFATIO.

OMNIVM qui Latinam linguam suis hactenus iuuerunt monumentis, neminē propè vnum inuenias, Gaufrede literatisśime, qui vbiq; suorū operum calumnias Momorum, & obelos posteritatis effugerit: quíq; nullibi acceperit vulnus. Hoc docent autorum elegantisśimi, quorum scripta quamuis inculpata, & omnibus eloquentiæ calamistris decenter compta viderentur: plerisq; tamen in locis Aristarchorum lituris expuncta sunt. Hic arguitur vt nimis ieiunus, illius oratio plus cutis quàm carnis habere dicitur, alius verbis confragosis ampullari, alius humi repere, in hoc affectata culpatur obscuritas, in illo stylus nimis languidus & eneruis. In summa, nihil reperies quod suis dētibus liuor non configat. Et quod omniū molestisśimè fero, nō eruditi & frugi homines solū hanc prærogatiuā sibi vendicāt, sed inepti quoq;, & qui caret naso eandē licētiam iuxtà induūt. Ita, vt venatici canes, & villatici eodē modo ferinā olfacere videātur, velíntq; capræ Rhinoceroti nasuto haberi similes. Sunt quinetiā, qui laudi sibi vertūt cū egregio hoste pugnā suscepisse, vt aliena virtute (quod propria nequeunt) in opinionem vulgi quocunq; modo introrepant, seq; in populi admirationē intrudant vtcumq;. Alij quum quid coram idiotis legunt, ne nihil scire videantur, audēt tamen de Sibyllæ foliis iudicare, suæq; censuræ cum aliis symbolum ferre Sed fallūtur haud dubiè, & suis cruribus asciam illidunt. Nam plura ipsi accipiunt, quàm inferant vulnera. Inustū enim ab eruditis vnicū stigma instar multorū est, præstatq; sexcentas ab huiusmodi latratoribus plagas accipere, quàm à literatis vnā. Quicquid dicitur ab erudito, æternū est, & nescit finem. Quod ab insulsis, euanescit tam citò, quàm ipsi sunt vani. Quod si vnquam primis seculis fuerit hoc malum, nunc inualescit maximè, ita vt vix reperiatur opus, quod vel non sit mancū ac mutilū, aut stolidis istorū nebulonū iudiciis planè corruptum. Quid est in causa, quamobrē Fabij institutiones oratoriæ nobis tenebrosæ videātur, lectorésq; omnes tertio quoq; verbo suspensos retineant? Sola ho-

minum temeritas qui quum autoris mentem non caperent, omnia inuertere, & rotundis quadrata mutare ausi sunt, feceruntque oraculum, quod per somnium noctu viderant. Qua etiam fæce historiam Plinij naturalem vbique perunxerunt, dum non intellectam detorserunt in suum phantasma, ne lectorem destituisse viderentur, seque ignorantiæ conuicisse. Ego, vt verè dicam, ex alieno periculo mihi timeo, terroremque (vtinam vanum) confingo. Quis enim gregarius miles in dextram aurem securus dormiat, si videat principi tuo malè esse? Quis vellicato Cicerone, suis auribus non timeat? Quem notato Vergilio, calumniæ metus non terreat? Atq; eò magis quod acrius semper in neotericos sæuiatur. Homines enim huius seculi propè omnes consueuerunt in seipsos furere, alter in alterum quadrigas conuiciis onustas iaculari, viperis nimirū similes, quæ parentes dicuntur impetere. Vide Apologias, vide occultas Satyras, quæ nunc euentilantur, & excudūtur. Quotusquisq; nōstri temporis habetur in pretio, qui tot Archilochos non habeat, quot præcones? Paucis ab hinc annis Seruius de Latina lingua bene meritus floruit. Iam Beroaldinis annotationibus vapulauit. Beroaldus item nunc cum fœnore recipit talionem. Omnes enim (qui saltem corruptum non habent olfactum) quamuis laborem eius non improbent, sic tamen stylum auersantur, vt sibi, suisq; libe ris eius lectione interdicant. Nullus Grammaticorum pleniore obsequio posteritatem demeruit, quàm Laurentius Valla. Nemo purius iudicauit, Mancinelli tamen iam passus est limā, qui & ipse postea limatus est. Politiano viro vtriusque linguæ doctissimo, Marullus poëta iam dedit vulnus, idemque lege talionis accepit. Quo anno hæc imprimebantur, nescio quis semidoctus Anglus, ausus est in Erasmum virum planè & sine lenocinio doctum insurgere, annotationesq; (quas Mercurij cuiusdam opera Græcanicis refersit laminis) euentilare. Audio & fuisse quendam nebulonem, qui opus doctissimi & eruditissimi Budæi de Asse dixerit esse velut otiosum, infrugiferum, ac nemini vtile, & nō magni referre cognoscere quæ sint partes assis, quam variæ ponderum & nummorum species. Cuius nomen si compertum haberem, peius cruce & furca lueret, nec ad commiserationem me flecteret, etiam si fleret sanguine. Téne oportuit nebulo perperam de tanto Galliæ monstro iudicare, tantūq; virū putida tua censura proscindere? qui tamen vnus inuidiosam Athenis reddit Luteriā, facitque, vt omnes propè cæteræ nationes palmam desperent eloquentiæ? Hic (si literis merces exolueretur) Regi deberet esse, quod Archelao fuit Euripides, Ennius Africano, Romano senatui Cic. Et te nō pudet immūdū ex ore tuo sterquiliniū in hūc vomere? Nihil de te loqui audeo Faber

Vallæ laus.

mode

modestissime. Plagæ tuę mihi excutiũt lacrymas, tantũq; dolorem afferũt, vt amicis indigeã, qui me perinde ac te consoletur. Nescio cui te cõparẽ, nisi Actæoni, quẽ vt sui canes laniarunt, ita quoq; qui ex tuis vigiliis fructũ & cõmodũ cepērũt, qui te præuio & anteambulone, Philosophiæ latebras incolumes peruaserũt, in te rostro & dẽtibus sæuiũt. Sed sis bono animo. Aderũt, aderunt, qui vlciscẽtur, faciẽtq; tuos istos canes suorũ pœnitere latratuũ. Imò iã affuerũt. Nũquid enim prospicis plerosq; ex illis (indigni sunt qui à me nominẽtur) iã non pluris quàm histriones fieri, & ab eruditis haberi velut indoctos? Indoctos autẽ, imò & planè barbaros, ipsisq; adeò barbaris ineptiores. Luẽt, luent, & viui & mortui, flãmasq; (quibus scripta tua digna dixerũt) ipsi perferent. Impingent (ne dubites) in eruditorũ carnificinas, in quibus nullus futurus est cõmiserationis locus. Iã in Epithetis meis tibi cõdoluerã, neq; tamẽ vrgẽte beniuolẽtia (quã habeo in literatos genuinã) potui nõ iterum misereri, vt docerẽ, quod prius dixi, nullũ esse quantũuis doctũ qui huiusmodi Libitinarũ morsus & rabiẽ declinet. Quis ergo tot eruditis vapulãtibus, securũ me putet dormire somnũ? Quis porrectis pedibus nihil timẽtẽ quiescere? quũ etiã si rosas loquerer, essent tamẽ, quibus meæ rosæ olerẽt vrticã. Omniũ linguas cohibere velle, manifestaria est demẽtia. Culpã apud omnes deprecari, tã difficile est, quàm facile à multis naso suspẽdi. Ne multis agã, salubrius mea sentẽtia nõ est cõsiliũ, quàm veniãt præfari, & suscepti operis causam percõtaturis dicere. Demũ si quis obloquatur, & me aspergat conuiciis, pili & assis non facere. Primũ omniũ nemo est (vt opinor) neque ex eruditorũ turba, neq; ex plebeiorũ grege, qui manibus ac pedibus nõ eat in Sallustij sentẽtiã dicẽtis: Oĩbus hominib[9] (qui sese studẽt præstare cæteris animãtibus) sũmma ope enitẽdũm, ne vitã silẽtio trãseãt, veluti pecora, quę natura vẽtri ꝓna & obediẽtia finxit. Nos enim propter voluptates nati sumus, & aliorsum accepimus animã, quàm vt otio Epimenidis somnũ indormiamus, & vt proci Penelopes aliis certãtib[9], soli nihil faciamus nisi numerũ. Quid à porcis differemus, si multos mẽses stertamus instar gliriũ, & purissimę aquæ sordidũ lutũ pręferamus? Cõmodem[9] aures Catoni, q̃ dicebat reddẽdã esse vitæ rationẽ. Sequamur laudabilẽ Gymnosophistarũ cõsuetudinẽ, apud quos imprãsi abibãt, qui nullũ diurnæ operæ fructũ afferebãt. Aegyptię adhęream[9] iuuẽtuti, cui lege fuit cautũ, ne cibo pri[9] vesceret, q̃ cẽtũ & octoginta stadia percurrisset. Adiiciam[9] oculos morib[9] Spartanorũ, q ablegatos à se pueros nõ pri[9] domũ redire ꝑmittebãt, q̃ parẽtib[9] honori, & patrię vtilitati esse possẽt. Fuit fuit primis seculis tantũ virtutis studiũ, vt summã in labore fœlicitatẽ reponerẽt. Qua causa Menãder dicebat Deũ otiosis nõ adesse

Epicharmus bonos laborem ſequi, timidos nihil vnquàm aſſequi. Heraclides quoq Lycius vnum librũ laboris laudibus dicauit, quo aiebat nihil in rebus humanis magis frugiferũ geri poſſe. Quibus perſuaſus argumentis, aliquem ex dactylotheca mea carbunculum in linguæ Latinæ gazophylacium conferre volui, quòd hominem ſic oporteat viuere, vt ſe aliquando vixiſſe doceat poſteros. Qua enim per maximũ Ioue opera rectius ingeniũ exercerẽ? Non ne præſtat hoc ipſum facere, quẽ plebeculã ad medullas corrodere cũ cauſidicis, homines impune occidere cũ medicis, mercatorũ inſtar lucro immori, & honores aulicorũ ritu ambire? Sequi volo Amaſis Aegyptiorũ regis edictũ laudabile, qui (vt eſt apud Herodotũ) ſanxit, vt ſinguli quotãnis apud cuiuſq; præfecturæ præſidem profiterentur, vnde viuerẽt. Quod qui nõ facerẽt, illis pœna extremũ ſuppliciũ eſſet. Sed fac meũ hoc penſum non eſſe magni momẽti. Minorẽ ſaltẽ præſtabo culpã, quàm qui nihil omnino parturient. Per me nõ ſtat, quin melius agã. Natura eſt in cauſa, quæ eã mihi dotẽ nõ dedit, quã fortunatis ingeniis, quibus in manu eſt, ex tẽpore (ſi inſperata declamãdi neceſsitas occurrat) eleganter dicere, & copiosè. Arguerẽ me pigritiæ, niſi certò ſcirẽ me plus olei multò cõſumpſiſſe, quàm pleroſque alios, qui tamen multis præcurrunt paraſangis, doctrinaq; & eloquentia tantum me precedunt, ante alios quantũ Pegaſus ibat equos. Si quis dicat iã nobis abundè eſſe voluminũ, quorſum tamẽ propterea cauilari eos attinet, qui multa ſcribunt, & cumulum augent? quum Theophraſtus trecenta librorum

Qui multa ſcripſerant.

volumina ediderit. Chryſippus ſeptingẽta, Empedocles tria & quadraginta, Atteius Capito Cõſul ſexaginta? Conſtat Seruiũ Sulpitiũ cẽtũ & octoginta libros de iure ciuili ædidiſſe, Galenũ de medicina centũ & triginta. Debemus ægreferre theſaurũ noſtrũ augeri & ærariũ creſcere? Sed adimittendi ſunt ſoli maximè eruditi. Cur ita? An qui habent plenã auro crumenã argẽteos quadrãtes ab acervo reiiciunt, & minorẽ reſpuũt monetã? Hoc illis improperãdum, qui ſunt vſq; adeò polypoſi, vt olfactu prorſus careãt, neq; triticum ab auena & lolio poſsint internoſcere. Nõ eſt idẽ omnium guſtus.

Styli diuerſitas.

Et quod ad huius ſtomachũ facit, illi nauſeam parit. Quod hũc excitat, alium ſopit. Hinc fit vt aliis placeat breuitas, alij luxuriantem verbis & ſententiis malint orationem. Præterea ſi nihil vnquam recẽns imprimeretur, periculũ eſſet, ne tãdẽ literæ naufragiũ facerent, & perirẽt ab radice. Vides enim vel iniuria tẽporũ, vel hominũ incuria, opera & vigilias multorũ iam periiſſe, quorum nomina plurimi à nobis fiunt, & pleno ore ad cœlum feruntur, atque etiam frequenti omniũ voto deſiderantur. Vbi nũc ſunt Accij, Pacuuij, Aeſchyli, Afranij, Anacreõtis, Archilochi, Philetæ, Ariſtophanis

nis poëtarũ & aliorũ plus quingẽtorũ monumẽta? Vbi Annales Andronici, Tragœdiæ, Comœdiæ, & Satyræ Ennij, Plauti centum & triginta fabulæ, Saturnalia, Syluæ, Medea & Orpheus Lucani? Vbi Manlij Aſtronomica, Valgij & Cornelij Galli elegiæ, Licinij Calui Quintilia, Varronis Leucadia, Et Ceſennia Getulici? Quis habet Laberij, & P. Syri minos Cæſij Baſsi Lyricos, & Furij Bibaculi Iãbos? Quis Porcij Licinij, Valerij Aeditui, Cinnæ, Domitij Marſi, Pædonis Albinouani Epigrãmata? Perierũt magno poſterorũ diſpẽdio, grauiq; iactura. Et quũ legamus nõ paucas oratorũ centurias olim floruiſſe, vnicus propè Cicero diis calamitatẽ noſtrã miſerãtibus, nobis remãſit. Euanuerunt M. Aemylij Lepidi, Spurij & Lucij Albinorũ, Albucij Sili, Licinij, Calui, duorũ Carbonũ, ac totidem Gracchorum orationes, cum Aſinij Pollionis declamationibus. Nec minore damno hiſtoriographorum opera exciderunt. Q. Curtius, Dion Caſsius, Herodianus, Liuius, Ammianus, Marcellinus ad nos peruenerũt, ſed fracti, mãci, mutili & laceri. Amiſimus bellũ Numãtinũ Aſellij Sẽpronij, Germanicũ Aufidij Baſsi. Ex quadraginta libris Polibij quinq; tãtũ ſuperfuerũt. Quæ omnia quãto poſteritatis incõmodo, quãtaq; ruina perierint, vel cæco appareat. Hãc ergo cladẽ qualibuſcunq; ſubſidiis reſarciamus, & quãuis maiores lõgo ſequamur interuallo, audeamus tamẽ. Propius ibimus, ſi ad ſumma nitamur, quàm ſi præſumpta deſperatione circa ima ſubſtiterimus. Faciamus quod à tribunis militum ſolet, qui quũ egregios bellatores amiſerint, copias tamẽ diſpalatas quibuſcunq; poſſunt homũculis inſtaurãt, ne omnino victoria cecidiſſe videantur. Creſcet nobis maior gloria, quàm ſi nullã noſtri memoriã poſteris relinquamus. Vide cui probro ſe reddãt obnoxios, quibus perpetuæ ſunt feriæ, quiq; cõpreſsis manibus ſedẽt, & in otio contrahunt marcorẽ. Cõtra verò quantũ famæ ſibi cõparauerint, in quot annos ſuum propagauerint nomẽ, qui nullũ tẽporis punctũ fructu vacuũ permiſerũt fluere. Plin. iunior perire omne tempus arbitrabatur, quod nõ impertiretur ſtudiis. Apelles nullã diẽ ducebat ſine linea. Porcius Cato deteſtari ſolebat, ſi qua dies inanis per incuriã effluxiſſet. Qu. Hortẽtius orator nullũ diẽ abire ſinebat, quin vel in foro diceret, aut extra forũ meditaretur. Tantũ erat gloriæ & virtutis ſtudiũ apud maiores. Quorũ veſtigiis ſi vellemus inſiſtere, magna paſsim foret expectatio, bonas artes iure quodã poſtliminij de ſitu in nitorẽ redituras. Sed omnia peſſum eũt quia nos Gulæ mancipia, & Epicuri de grege porci, nihil aliud ſtudemus, quàm vt paſcamus ventrẽ, corporũ tenus curioſi. Satis eſt, ſi probè ſaginati appareamus populo, poſteritatis nulla cura: quaſi verò nobis tantum nati ſimus, neque patriæ aut amicis quicquam debemus. Sumus

Nomina eorum quorum opera extant.

Otium vitandũ.

Tygribus masculis non multum dissimiles, quibus nulla est sobolis suæ cura. Superest vt aliquid de Historia dicamus, quam ideò sumus aggressi, quòd apud Gellium dicat Phauorinus, viuendum esse moribus præteritis, qui cognosci nequeunt, nisi maiorum intelligatur vita. Intelligi autem non potest, nisi per manus relinquatur nepotibus. De cuius vtilitate multis verbis non est differendũ. Hoc omnes tanquam suos vngues tenent. Facit in primis, vt dum eorum vitam legimus, qui sua culpa in discrimen aliquod ceciderunt, aliena fruamur insania, & pedem ab his reuocemus, quæ aliis naufragium attulerunt. Nunquid suaue est alieno infortunio sibi præcauere? In transitu fluuiorum qui primi tentant vadum, aleam fortunæ periculosam subeunt. Qui à tergo sequuntur, possunt periculum declinare, si velint. Si nihil haberemus de antiquitate, quam viuendi consuetudinem sequeremur? Essemus vetustissimis illis Arcadibus similes, quibus quoniam nulla erat rerum experientia, nulla cognitio, belluino more degebant, ac nudi vagabantur. Quos qui ad meliorem cultum redegerunt, in deorum indigitamenta relati sunt. Præterea nulla est ars aut disciplina, quæ maiorem sine tædio voluptatem afferat. Medicinam plerique obducto supercilio contractisque naribus auersantur vt immundam, & olentem putidè, ipsosque medicos cum nausea refugiunt, velut scarabeos stercori bubulo se impenetrantes, & cum vulnerariis aliquid habentes commune, qui saniosa tractant vlcera, & admotis manibus ipsum pus exprimunt. Vtriusque iuris & legum studia plerisque non admodum probantur, quòd lucri magis quàm virtutis causa appetantur. Theologiam fastidiunt quàm plurimi, vt laboriosam & nimis tetricam, quòd nihil habeat festiuum, nihil marcentem lectoris stomachum irritans. Cuius etiam sectatores in contemptum, & risum venerunt, quòd mortalium videantur insolentissimi, & neminem præ se ducant hominem, seque primos omnium rerum esse velint. Cõtrà verò Historiam nulli refugiunt, amplectuntur omnes, nulli non lubenter audiunt. Cuius scriptores tanto quondam in pretio fuerunt, vt ad audiendum Liuium, non humiles solùm & gregarij homines, sed clarissimi quoque principes ab extremis Hispaniarum finibus Romam vsque turmatim venerint. Iosepho propter libros de captiuitate Iudaica scriptos, Romani statuã erexerunt. Antipater Hieropolitanus Seuero principi, Clitarchus Alexandro, Dexter Theodosio, Amyntæ Macedonum regi Hellanicus Mitylenæus, Eratosthenes Cyrenæus Ptolemæo Euergeti, ob scriptas historias cœperunt familiarescere. Nec aliam ob causam Demetrius Poliorcetes Hieronymum Rhodium magna mercede sibi domesticũ fecit. Si quis dicat iam esse nobis affatim autorum, qui

Historia vtilitas.

Historici in pretio habiti.

Familiarescere.

qui hoc ſcribendi genus ſecuti ſunt, reſpõdebo nullum propterea detrimentũ ex copia naſci. Si quem pœniteat meæ lectionis, aliò ſe conferat. Nolo quenquã iurare in verba mea. Inſulſus eſt, & caret naſo, qui nequit eligere, quod eſt ſibi vſui, aut refugere, quod detrimento: At carere potuiſſemus hoc opere. Et maximo poſſemus autore. Vna & altera veſtis poſsũt homini ſufficere, aliæ tamẽ propterea non reiiciuntur. Scripſerãt de geſtis Alexandri Clitarchus, Polycratus, Oneſycritus, Antigenes, Iſtrus, Ariſtobolus, Cares, Philippus Chalcidẽſis, Ptolemęus, Antidides, Philo Thebanus, Antiſthenes, Menechmus Sicyonius, Nymphis Heracleotes, Potamõ Mitylenæus, Sotericus Aſites, Arrianus, Plutarchus. Neq; tamen probro datum eſt Curtio, quod eãdem retexuerit telam. Vide quot habent præcones Imper. vitæ, vt præter alios obſcurioris famæ, Tranquillum, Dionẽ Caſsium, Aelium Spartianum, Iulium Capitolinũ, Aelium Lampridium, Vulcatium Gallicanũ, Trebellium Pollionem, Flauium Voſpicũ, Sextum Aurelium Victorẽ, Eutropium, Paulum Diaconum, Ammianũ Marcellinum, Pomponium Lætũ, & noſtra ætate Baptiſtã Egnatium. Qui tamen omnes eundem torſerunt funem, incudem omnes eandem tutuderũt. Vitas quoq; Rom. Pont. ſcripſere quàm plurimi, vt Damaſus, Anaſtaſius, Guido Rauennas, Sigisbertus monachus, Hugo Florianus, Sicardus præſul Cremonenſis, Gotfredus Viterbienſis, Martinus Carſulanus, Landulphus Carnotenſis canonicus, Sazomenus presbyter, Geruaſius Ricobaldus, Ptolemæus Lucenſis, Antonius præſul Florentinus, poſtremò Platina, Latini omnes, præter Græcos, Euſebium Cæſarienſem, Sozomenum Salaminium, Socratem Conſtantinopolitanũ, & Zonoram. Quos ſi ſecutus fuero, quis erit obiurgationis locus, quæ mei culpandi ratio? Qui cauſabitur plura nunquam: ſcriptorum, quàm nũc extitiſſe monumenta, ibo inficias. Vnde ergo ſeptingenta voluminũ millia ſibi collegiſſet Ptolemæus Philadelphus? Vnde tria millia Tyrãnion grammaticus? Cui etiam opinioni ſi accederem, propterea tamen non faterer mittendũ eſſe literis & labori repudium. Stultè mihi ſuadere videntur, qui aiunt tantiſper ſupprimẽda eſſe opera, dum conceſſerimus fato. Quis meum defuncti opus emaculabit? Quis addet aut detrahet, vbi poſtulabit locus? Quis inuertet, ſi oporteat, aut in his recantabit, quæ non probabuntur populo? Quis cum laruis luctantiũ calumnias refellet? Ad hæc palàm eſt multos eſſe ardeliones, qui quum ſtudio laudis immoriantur, neq; tamen aliquid dignum laude parturire valeant, inſtar Horatianæ corniculæ plumas ſuffurãtur alienas, vt neſcio quis mihi notus, cuius nomini parco, qui ex aliquot meis qualibuſcunq; Dialogis frugem ſibi fecit, laudem præripuit, & alieni laboris ſolus gratiam

Geſtorũ Alexandri Magni ſcriptores.

Vitas Roman. Pontifi. qui ſcripſerint.

Bibliothecæ memorabiles.

tiam

tiam hausit. Quod omnium confeſsione tam turpe eſt, quàm iniquum eos metere, qui ſementem non fecerunt. Sed vt hæc omittamus, certam in ſpem vocor multa in hoc opere culpatũ iri, multa fore, quæ prodigioſa aut etiam incredibilia hominum videbuntur iudiciis. Quæ ſi recta videantur, non pudebit me cum Steſichoro palinodiam canere, aut certe incudi reddere. Capita plerunq; modicis de rebus adieci, vt de lenonibus, ancillis, abſtemiis, cocis, & multis eius farinæ. Quod ſi quis rideat & notet carbone, ad cauſæ meæ patrocinium iubebo eos in medium prodire, qui ex minimis itidem rebus ſcribendi argumenta deſumpſerũt. Edidit Antonius librum de ſua ebrietate: Homerus vnum de laudibus vini, alterũ de bello ranarũ: Ephrem Syrus de vituperatione viſus: Marcion Græcus de raphano, Pythagoras de bulbis, Diocles de rapo, Phanias phyſicus de vrtica. Quod ſi non arguũtur feciſſe, nec adſcribendũ erit vitio, ſi minimarũ rerum quandoq; hiſtorias collegero. Ne tamen erratis meis vbiq; patrocinari & fauere videar, vnũ eſt in quo ipſe culpã agnoſco, quòd Græcas hiſtorias Latinis, Latinas barbaris, & oratoria poëticis, paſsim cõfudero. Quod à me factũ eſt, non inſcitia, ſed laboris magnitudine, cui quum nequirẽ ſupereſſe, parendum fuit neceſsitati. Iam ſatis luctatũ eſt cum maledicis. Nunc ſupereſt, vt ad te noſtra dirigatur oratio, Gaufrede literatiſsimè, dicamq; quid me mouerit, hãc operis mei præfationẽ egregio tuo nomini cõſecrare. Hoc fecit illud literarũ & virtutis ſtudium, quo à teneris annis totus prurire cœpiſti, & conflagrare, doctosq̃; omnes genuina quadam beneuolentia proſequi. Exiſtimabã præterea fore mihi vituperio, ſi non reminiſcerer tuæ beneuolentiæ, qua me tyrunculum, & in primis literis collegã tuum ſupra fidem amabas, idq; adeò, vt cæteros omnes condiſcipulos præ me vno nihili faceres. Vbicunq; tibi occurrebã, nunquã ſine riſu me alloquebaris. Dextrã (quod dici ſolet) à tertio vſq; iugere mihi porrigebas, magnum & euidens tui candoris, tuæq; amicitiæ argumentũ Præterea, Blaſius Madronetus Securiacus, tuus cliens, bonarum literarum auidiſsimus helluo (vt de Vticenſi Catone ſcribit Cicero) nominis tui præco aſsiduus, nõ deſiſtebat quotidie me præſente multa de virtutibus tuis, multa de literarum & literatorum amore, immodicè prædicare, meiq; amorem in dies tibi creſcere affirmabat iuramento. Quo ductus argumento docere volui me non eſſe ex eorum grege, qui beneficiũ nunquàm agnoſcunt, & apud quos interit ſtatim gratia. Quod famuli tui munus tam ſyncera fronte accipies, quàm beneuolo datur animo. Vale homo perpaucorum hominum, clariſsimæq; virtutis & literaturæ. Et ſcribendum in calce huius operis tuo nomini Epigramma expectes aliquantiſper.

MOR

MORTEM QVI SIBI VARIIS MODIS CONCIVERVNT, AVT SE ALIIS COMMI- *serunt occidendos.*

*

LVCRETIA puella, rarum Romanæ castitatis lumen, ægrè ferens purissimum suæ pudicitiæ florem ab infami & turpissimo tyranno Tarquinio iuniore Tarquinij Superbi, Romanorum propterea regum vltimi filio fuisse corruptum, & stupratũ, impatiens acceptæ iniuriæ palàm se occidit, fecitq;, vt populus scelus vlcisceretur, & regum principatum excuteret. Cuius mortis quotiescunque venit in mentem, lacrymis nequeo temperare, sed nec puellæ satis misereri, aut stupratorẽ conuiciis ad saturitatem aspergere, ac deuouere. Claudianus lib. I. in Eutropium, Visceribus frustra castum Lucretia ferrum Mersit. Stroza pater lib. I. Eroticôn. Vlta nefas animo, propriaq; Lucretia dextra, Inuicto occurret clara pudore tibi. Sabellicus. Nec ferro occumbens casto traiecta cruore Fœdasset patrios moriens Lucretia vultus. Liuius lib. I

Lucretius poëta Physicus sumpto amatorio poculo, eò furoris raptus est, vt manum sibi intulerit, natus annos plus paulò quadraginta. Quinetiam eo, priusquam moreretur, delirio, diu antè fertur laborasse: neq; ad scribendum carmen animum appulisse, nisi intersecta, interuallataq; insania. Politianus in Nutricia, Cælius libro 9. cap. 36 & Eusebius in Crinitũ

Nec qui phyltra bibit, nimioq; insanus amore,
Mox ferro occubuit, sic mentem amiserat omnem.

M. I. Brutus vnus ex his, qui Cæsarem XXIII. vulneribus in senatu confoderũt, ab Augusto & Antonio Iulij mortem vlciscentibus apud Philippos expugnatus, desperata iam victoria manum sibi intulit, iuuante Stratone rhetore, anno suæ ætatis trigesimo, ne in manus inimicorum veniret. Pamphilius Saxus:

Se gladio fodit Brutus, Cato fodit & ille,
Quem timuit Cæsar, quem coluere patres.

Qui rei historiam auidius sitiuerit, eat ad Plutarchum.

Portia filia Catonis, audita morte Bruti mariti apud Philippos interfecti, ferrum poposcit ad inferendam mortem. Quod quum amici recusassent, carbones hausit, & inaudito mortis genere vitam finiuit. autores Plutarchus & Val. Max. Martial. lib. I. Epist.

Coniugis audisset fatum quum Portia Bruti,
Et substracta sibi quæreret arma dolor,
Nondum scitis (ait) mortem non posse negari,

Credid

Credideram ſatis hoc vos docuiſſe patrem.
Dixit,& ardentes auido bibit ore fauillas.
I nunc, & ferrum turba moleſta nega.

C.Caſſius poſt interfectum Cæſarem ab Antonio & Auguſto bello petitus,caſtra cum Bibulo iunxit apud Philippos. Verùm quum inclinatam videret aciem, vltro ſibi mortem intulit, eodem pugione quo in Cæſarem vſus fuerat, autore Plutarcho, vel (vt alij malunt) Pindaro liberto iugulandum ſe præbuit. Quod probat Iouianus de fortitudine bellica,dicens: Potuiſſet Caſsius (etiam ſi Brutus ceciderat) reparare exercitum, nec tam repentino conſilio,famulo iugulum ſuum præbere.

M. Antonius audita per falſum rumorem Cleopatræ morte, ſeipſum gladio confodit,partim amore vxoris,partim deſperatione rerum, quòd ab Auguſto victum ſe ægreferret. De hac morte Paulus Oroſius ſic inquit: Antonius ſe ferro tranſuerberauit,ac ſemianimis ad Cleopatram in monumentum (in quod ſe mori certa condiderat) perlatus eſt. Item Propertius lib 3. Caſtraq; Peluſi Romano ſubruta ferro, Antoniq; graues in ſua fata manus. Item Suetonius in Auguſto: Obſeſſaq; Alexandria, quò Antonius cum Cleopatra confugerat,breui potitus eſt. Et Antonium quidam ſeras conditiones pacis tentantem, ad mortem adegit, viditq; mortuum.Item Eutropius lib.7.rerum Romanarũ: Victus eſt, inquit, ab Auguſto nauali pugna clara & illuſtri apud Actium, qui locus in Epyro eſt, ex quo fugit in Aegyptum,& diſperatis rebus,quum omnes ad Auguſtum tranſirent,ipſe ſe interemit. Hoc multis verbis proſequitur Plutarchus in eius vita.

Cleopatra mortuo Antonio marito, vbi intellexit ſe ab Auguſto in triumphum reſeruari, cauſa declinandæ eius ignominiæ, brachium aſpidi mordendum præbuit, Cæſare Pſyllos veneficos, qui ſerpentis venenum è vulneribus hauſtu reuocarent, & exugerent, fruſtra admouente. Plutarchus ſcribit eam habuiſſe venenum in laminula quadam concaua,quam ſub crine occultabat: ſed tamen neque corpus deformatum, nec aliud vllum apparuiſſe veneni ſignum: nec aſpidem ab vllo conſpectam, ſed tractus duntaxat viſos,ipſiusq; brachium duas notas habuiſſe leuiter impreſſas,& humidas. Quibus Cæſar videtur fidem dediſſe. Nam in triumpho, Cleopatræ imaginem tulit cum aſpide mordicus affixa. Propertius de ea lib. 3. ſic inquit: Fugiſti tamen in timidi vaga flumina Nili, Accepere tuæ Romula vincla manus, Brachia ſpectaui ſacris admorſa colubris.Et trahere occultum membra ſoporis iter.Item Horat.lib.1.Car. Fortis & aſperas tractare ſerpentes, vt atrũ Corpore combiberet venenum. Deliberata morte ferocior ſæuis Liburnis,ſcilicet inuidens Priuata deduci ſuperbo Non humilis mulier

lier triumpho. Vide Plinium libro 21. capite 3.

Neæra, & *Charmione* Cleopatræ ancillæ, spontaneam dominæ mortem imitatæ sunt, autore Plutarcho. Ac semiuiuæ repertæ, reginæ iam mortuæ coronam capite delapsam reponentes, immodico magni animi argumento.

Cato Vticensis minor, primi pronepos, dolens & grauatè ferens Pompeium (cuius partes fouebat) à Cæsare (cui aduersabatur) superatum, suo quoque gladio incubuit, lecto prius Platonis Phædone de Animæ immortalitate. cuius audita morte Cæsarem dixisse ferunt, & se Catonis inuidere gloriæ, & suæ Catonem inuidisse. Sic autem abiit de vita, vt testimonio Ciceronis, causam moriendi nactum se esse gauderet plurimum. Dictus est Vticensis ab Vtica vrbe Africæ, in qua se occidit, autoribus Plinio, lib. 5. & Gellio, lib. 13. De eius morte pleriq; meminerunt. Lactantius: Multi ergo, inquit, ex his, qui æternas esse animas suspicabātur, tanquàm in cœlum migraturi, sibi ipsis manus intulerunt, Ex Romanis Cato, qui fuit in omni sua vita Socraticæ vanitatis imitator. Item paulo pòst, Homicidæ, inquit, illi omnes philosophi, & ipsæ Romanæ sapientiæ princeps Cato, qui antequàm se occideret, perlegisse Platonis librum dicitur, qui est scriptus de Aeternitate animarum. Cato va de dict

C. Carbo propter perpetuam in populari ratione leuitatē, morte voluntaria se à seueritate ciuium vindicauit. Quoniam autem duo eiusdem nominis fuerunt, ambo magni oratores, non constat mihi satis, vter duorum vitam sponte reliquerit. Cicero de cla. Orat. Cic. lib. 9. Epist.

P. Crassus Crasi oratoris frater, iurisperitus, quum factionem sequeretur Marianam, ne in manus inimicorum incideret, se ipsum interemit. Volater.

P. Licinius Crassus Consul contra Aristonicum Eumenis filium profectus, exercitu suo profligato barbarum quendam ad inferendam sibi mortem prouocauit, ne ab hostibus traheretur captiuus. Idē Vol.

App. Claudius Regillianus, stuprata Virginia Virginij Centurionis filia, in carcerem à populo crimen vlciscente coniectus, sibi manus intulit. Liuius lib. 3

Cor. Merula flamen dialis, partium Syllanarum, ingresso vrbem Mario, venas, in Iouis æde sibi succidit, vt contumeliosæ mortis damnationem effugeret. Autor est Valerius Maximus.

Dolobella Cæsarianus, interfectorum Cæsaris hostis acerrimus, multis præliis in Syria cum Casio congressus est, à quo postremò victus, gladio se transuerberauit, causa declinandæ maioris ignominiæ. Appianus li. 4 bell. ciuilium.

Fla. Fimbria ciuis iniquissimus, Asiam prouinciam ingressus,

arreptis imperij insignibus, à Sylla postmodum Pergami oppressus est, & à corrupto exercitu destitutus. Itaque rerum desperatione sibi mortem intulit.

Lucinius Macer pretorius, repetũdarum postulatus, vbi per nuntium intellexit Ciceronem sibi aduesari, faucibus laqueo cnnstrictis voluntaria morte pœnam præuenit. Autor Val. Max. de Mortibus non vulg.

T. Manlius non is qui filium securi percussit, sed alter Iuris pontificij peritus, iudex inter Macedones accusatores & filiũ Silanum constitutus, audita causa ita pronuntiauit: Quũ probatũ sit, Silanum filium meũ, pecuniam accepisse, ipsum Repub. & prole mea indignũ iudico. Itaq; *Silanus* à patre repudiatus, dolore animi se suspendit proxima nocte: cuius exequiis neq; pater interfuit, neq; suadẽtib⁹ vt adesset, aures præbere voluit. Autor Val, Max de Seueritate.

Fuit alter *L. Silanus* Claudij principis gener, qui erepta sibi Octauia, dataque Neroni, præ dolore gladio suo incubuit, idque die nuptiarum, ad augendam inuidiam Autor Cor. Tacitus lib. 12.

C. Marius Iunior à Sylla è Mithridatica victoria redeunte cum toto exercitu fusus, in oppidum Præneste se recepit. Vbi obsessus, quum nulla effugij pateret rima aut via salutis, se Pontio Telesino præbuit iugulandum, autor Liuius. Priusquam autem Sylla rediret in vrbem, Marius vniuersam propè nobilitatem interfecerat. Quæ res fuit in causa, vt superatus veniam desperaret. Ferunt Syllam ex eiusdem exercitu duodecim millia morti dedisse.

Gn. Gnorbanus victus à Sylla exulauit apud Rhodios. Vbi cõprehẽsus seipsum interemit. Ideo autem à Sylla bello petitus est, quòd eius legatos de pace violauerat, autore Liuio.

Oppia Vestalis stupri comperta, sibi mortem intulit, grauioris supplicij metu, ne scilicet viua sub terra defoderetur instar Floroniæ alterius puellæ.

Orestilla M. Plaucium maritũ in Asiam cũ LX. nauibus profectum secuta, Tarenti ex morbo decessit. Cuius dum celebrarentur exequiæ, & cremaretur cadauer, *Plautius* doloris impatiens, & appetens mortis, in rogũ se coniecit: quem togatũ calceatumq; corpori vxoris iunxerũt amici. Autor Val. Max. de Amore coniugali.

Pomponius Atticus eques Rom. Ciceronis amicus, in vltima senectute morbo correptus, seipsum cibi abstinentia necauit. Multa fuerunt in eo laude & cõmendatione digna, quæ quamuis ab instituto sint aliena, placet tamẽ in medium afferre, vt legentium prosint moribus. Tãta imprimis fuit erga domesticos facilitate, vt iurauerit cũ matre nonagenaria se nunquã in gratiam rediisse. Cum sorore pariter nullã gessit simultatẽ: dictitans cũ his minimè irasci

oport

oportere, quos diligas. Abstinentia præterea singulari, vitaq; à luxu, ambitione & cupiditate rerum aliena, vt qui præter patrimonium nihil vnquàm appetiuerit, nihil ædificauerit, nihil emerit. Fuit & litium maximè fugiens: popularesqs factiones Vatiniano prosequebatur odio. Propterea quum vidisset Rempublicam tumultu Cinnano turbatam, Athenas concessit, vt illic tranquillè viueret, nemine studia interpellante. Eruditis omnibus mirum in modum fauit, adeò vt pulsum ab vrbe Ciceronem, & Brutum fugientem magna iuuerit pecunia. Mendacium nec dicebat, nec etiam poterat pati. Quapropter omnes inimici res suas ei curandas dabant, & seruandas. Cor. Nepos in eius vita.

Taurea Iubellius, Campanus capta à Fuluio Capua, coniugem primum ac liberos, postremò seipsum ad pedes Imperatoris gladio transfixit, ne quid indignum aut ignominiosum captiuus pateretur. Autor Liuius.

Fannius Cepio deprehensus in coniuratione aduersus Augustū, sibi mortem consciuit. Martialis lib. 2.

Hostem quum fugeret, se Fannius ipse peremit:
Hic rogon furor est, ne moriare mori?

Aria mater (nā fuit eiusdē nominis filia) damnato Pæto marito, fodit corpus gladio: quē vulnere educens ipsi Pæto querenti dedit, vt idē pòst faceret. Martialis lib. 1. Casta suo gladiū quū traderet Aria Pæto, Quē de visceribus traxerat ipsa suis, Si qua fides, vulnus quod feci nō dolet, inquit, Sed quod tu facies, hoc mihi Pæte dolet.

Festus Domitiani amicus, dum mentagra vsq; ad desperationē remedij laboraret, gladio se traiecit, prius tamen amicos consolatus. Quam eius mortem Martialis lib. 1. sic describit:

Indignas premeret pestis quum rabida fauces,
Inq; ipsos vultus serperet atra lues, &c.

Cor. Gallus poëta elegiographus, Vergilij amicus & coætaneus, ab Augusto præfectus Aegypti designatus, Thebarū ciuitatem spoliasse dicitur. Propterea quum repetundarū postularetur, furtiq; & populatæ accusaretur prouinciæ, nobiliū indignationē formidans, sibi mortem intulit anno suæ ætatis XLIII. Autor Ammianus Marcellinus, qui lib. 17. rerū gestarū sic inquit: Longè autē postea Cornelius Gallus res tenēs Romanas, Aegypti procurator, exhausit ciuitatem plurimis interceptis. Reuersusq; quum furtorū arcesseretur, & populatæ prouinciæ, metu nobilitatis acriter indignatæ (cui negotium spectandū dederat Imperator) stricto incubuit ferro. Item Ouid. lib. 3. Eleg. Tu quoq; si falsum est temerati nomen amici Sanguinis, atq; animæ prodige Galle tuæ. Item Politianus in Nutricia: Ceu Galli Mima Citheris Personam falsæ lasciua Ly-

coridos affert. In scænam, & docto clausam se iactet amanti, Dum miser ipse suo fodiat præcordia ferro. Itē Propertius lib. 2. Et modo formosa, qui multa Lycoride Gallus, Mortuus inferna vulnera lauit aqua. Alia tamen causa ad inferendam sibi mortem motum volunt plerique, quòd scilicet Augusti domo ei fuisset interdictū, vt scribit Tranquillus. Alij ob linguam nimis effrænam. Quod & Ouidius videtur probasse, vbi ait: Non fuit opprobrio celebrasse Lycorida Gallo, Sed linguam nimio non tenuisse mero.

Sylius Italicus poëta, incurabilis morbi tędio, voluntariam oppetiis mortem annos natus L X X V. Politianus in Nutricia de eo sic scribit: Ipse obiit plenúsque æui, natóque superstes, Aspera congenito fixus vestigia clauo.

Sophronia Romana, Christiana Lucretia, quū vim Decij principis sibi quotidie insidiantis non posset declinare, arrepto gladio per consensum mariti se confodit. autor Eusebius.

Nero Domitij & Agrippinæ filius, fax totius orbis, impuraq́; scelerum omnium sentina, post maiora numero flagitia hostis patriæ à senatu iudicatus, ne quid suis meritis dignum pateretur, aut collo in furcam coniecto virgis cæderetur (vt ait Eutropius) vrbem egressus, sequentibus Phaone, Epaphrodito, Neophitóque & Spadone Sporo, semet ictu gladij transegit, ad quartum vrbis miliarium, adiuuante trepidantem manum impuro Eunucho. Periit autem anno ætatis suæ X X X I I. Cuius interitu vniuersa Roma adeò gauisa est, vt plebs induta pileis manumißionum, tanquam sæuo exempta domino triumpharet. Ausonius: Matricida Nero proprij vim pertulit ensis. Sidonius: Matricida Nero proprio se percutit ense. Pontanus de stellis lib. 3. Sic errant miseri manes, atque vmbra Neronis: Sic Otho, quique in se ferrum strinxere nefandum. Suetonius ait eum in inferenda sibi morte adiutum fuisse ab Epaphrodito à libellis; Eutropius à Sporo.

Otho Imperator quamuis mollißimè semper vixisset, adeò vt ad muliebres accederet munditias, victus tamen à Vitellio apud Bebriacum, ausus est sibi mortem consciscere, quamuis multas haberet copias, possétque victoriam sperare. Quod fecisse odio bellorū ciuilium dicitur. Propterea Martialis lib. 6. eius mortē Catonianæ anteponit. Cato enim interfecit se Vticæ, copiis iam profligatis, ne in hostes incideret. Otho verò adhuc integro exercitu, ne bella ciuilia gererentur. Verba Epigrammatistæ sunt hæc:

Quum dubitaret adhuc bellis ciuilis Enyo,
Forsitan & posset vincere mollis Otho:
Damnauit multo saturum iam sanguine Martem,
Et fodit certa pectora nuda manu.

Sit Cato (dum viuit) ſanè vel Cæſare maior:
Dum moritur, nunquid maior Othone fuit?

De huius Imperatoris morte alij, quoq; meminerũt. Iouianus lib. 3. de ſtellis, vt ſuprà. Itẽ Sextus Aurel. Victor: Hic (inquit) à Vitellio primũ apud Placentiã, dehinc apud Bebriacũ victus, ſemet gladio trãsfixit, anno ætatis ſuę x x x v i i. Adeò amabilis militibus propriis, vt pleriq; corpore eius viſo ſuis manibus mortẽ ſibi cõſciuerint. Itẽ Auſonius: Mox Otho famoſus, clara ſed morte potitus. Trãquillus quoq; in eius vita ſic inquit: Poſt hęc ſedata ſiti, gelidę aquę potione, duos arripuit pugiones, & explorata vtriuſq; acie, quũ alterũ puluino ſubdidiſſet, forib⁹ adopertis arctiſsimo ſomno quieuit. Et circa lucẽ demũ expergefactus, vno ſe traiecit ictu infra læuam papillam. Irrumpẽtibuſq; ad primum gemitũ, modò celans, modò detergens plagam, exanimatus eſt, & apud Veliternam (ita præceperat) funeratus, x x x v i i i. ætatis anno, & x c v. die imperij.

Petreius dux Pompeianus à Cæſare in Hiſpania ſuperatus, ſe ferro & inedia interemit. Appianus li. 2.

Labeo Marſus in calamitate Macedonica (quũ celer hoſtis premeret) ſeque natumq; gladio traiecit, ne victoris Octauij vultum ſuſtineret. Autor Pontanus de fortitudine bellica.

Gordianus ſenior audita filij morte (qui pro patria in bello occubuerat) laqueo ſe ſuſpendit iam octogenarius: partim dolore amiſsis filij, partim ne traheretur captiuus. Ammianus Marcellinus lib. 26. In Africa (inquit) ſuperior Gordianus in imperium raptus, aduentantium periculorum angoribus implicatus, vitam laqueo ſpiritu intercluſo profudit.

Galerius Imperator, quum Chriſtianos omnibus (quibus potuerat) tormentis affeciſſet, tandem in morbum incidit, cuius impatientia, gladio ſibi latus aperuit. Baptiſta Egnantius ait illud tædium vitæ ei irrepſiſſe ex genitalibus paulatim putreſcentibus.

Valerius dum cum Valeria Tuſculana filia neſcius concubuiſſet, agnita poſtmodum culpa, ſe præcipitauit. Autor Ariſtides apud Plutarchum.

Papirius Romanus quum ſororem Canuſiam grauidam feciſſet, & illa gladio à patre miſſo ſibi corpus cõfodiſſet, ſeipſum quoque mortuæ ſorori dedit comitem. Autor Chryſippus lib. 1. Rerum Italicarum apud Plutarchum.

P. Catienus Philotimus patronũ adeò dilexit, vt hæres omnibus bonis inſtitutus in eius rogũ ſe coniecerit. Autor Plin. lib. 7. cap. 36.

M. Lollius infamatus regũ muneribus in toto Oriẽte, interdicta amicitia à C. Cæſare, Auguſti filio venenũ bibit. Plin. lib. 9. cap. 35.

Idem Plinius lib. 36. cap. 24. ſcribit *Cn. Proculeium* Auguſti

Cæſaris familiarem in maximo ſtomachi dolore, gypſopoto conſciuiſſe ſibi mortem.

Catulus Luctatius orator, qui Marij collega fuerat in conſulatu,& de Cymbris vnà triumphum egerat, ab eodem poſtea mori iuſſus,incluſus domi,accenſis carbonibus ſe ſuffocauit,Autor Plutarchus in Mario,& Valerius Maximus.

Agrippina à Trierarcho,aliisq; Neronis ſatellitibus interfecta, *Menester* eius libertus ſe ferro tranſegit. Incertum charitate in patronam,an metu exitij.Autor Cor.Tacitus lib.14.

Adnotatum eſt in Chronicis *M. Portium Latronem* præſtanti virum memoria, duplicis quartanæ tædio manum ſibi admouiſſe,atque ità functum fato.

Labienus poëta videns libros ſuos ob nimiam carpendi libertatem publico decreto comburi, ſuis ſuperuiuere non potuit monumentis,ac propterea ſpontaneam oppetit mortem.

Meſſala Coruinus orator, ante biennium quàm moreretur, ità memoriam ac ſenſum amiſit, vt vix pauca verba coniungeret. Ad extremũ verò enato circa os vlcere,inedia ſe cõfecit.Autor Cæli⁹.

Longinus Adriani Imperatoris legatus; à Decebalo Daconum rege (in quem certabat) circumuentus, ebibito veneno ſeipſum interemit.autor Dion Caſsius.

Adrianus Imperator Maſtorem quendam barbarum (quo propter robur & audaciam plerunq; vſus fuerat in venationibus) partim minis, partim pollicitationibus impulit & coëgit, vt cædem ſibi inferret, circũſcripſitq; locum ſub mamilla, quẽ Hermogenes medicus demonſtrauerat. Quo letaliter percuſſo, ſine dolore expirauit.teſtis idem Caſsius.Hoc autẽ fecit incredibili membrorum omnium cruciatu impulſus,qui etiam morbi ſubtercutanei dolore multos è ſenatu prius extinxerat,vt ſcribit Sextus Aurelius.

Sabina Imperatrix eiuſdem Adriani vxor, ſeruilibus prope iniuriis ab eo affecta,ad mortẽ cucurrit volontariã,ꝙ tam immane ingeniũ,humaniq; generis perniciẽ pertuliſſet.autor idẽ Aurelius.

Florianus Imperator, qui Tacito ſucceſsit, dolens Probum militiæ peritum à magna exercitus parte fuiſſe electum; ſibiipſi venas incidit,effuſoq; ſanguine cõſumptus eſt. autor idem Aurelius.

Iulianus Imperator factus in Italia, acto per coſtas pugione.in ignem ſe abiecit,eodem Aurelio teſte.

Diocletianus Imperator à Licino & Conſtantino grauiter literis obiurgatus,quòd Maxentio diceretur fauiſſe, metu ignominioſæ mortis venenum hauſit.teſtis idem Aurelius.

Magnentius à Conſtantio Imperatore apud Lugdunum ſuperatus,admoto parieti gladio (vt ictũ iuuaret) corpus ſibi confodit:

Quo

Quo audito *Decentius* eius frater præpostera laquei morte vitam finiuit apud Senonas.autor Pomponius Lætus.

Pater Licinij Cecinnæ, vir prætorius, ob diuturnæ valetudinis tædium ac dolorem,ſeſe opio necauit. Plinius libr. 20. cap.18.

Empedocles Siculus poëta immortalitatem nouo mortis genere affectans,ſe in Aetnam coniecit.Vnde Horatius in arte:Dicam, Siculiq; poëtæ Narrabo interitum.Deus immortalis haberi Dum cupit Empedocles, ardentem feruidus Aetnam Inſiluit. Item Ouidius in Ibin: Aut tu Trinacrij ſalias ſuper ora Gygantis, Plurima qua flammas Sicanis Aetna vomit. Item Lactantius lib.3. de falſa ſapientia,cap.18.Multi ex his qui æternas eſſe animas ſuſpicabantur, tanquàm in cœlum migraturi eſſent, ſibiipſis manus intulerunt, vt Cleantes,& Chryſippus,vt Zeno, & Empedocles, qui ſe in ardentis Aetnæ ſpecum intempeſta nocte deiecit, vt cum repentè non apparuiſſet, abiiſſe ad Deos crederetur. Item Politianus in Nutricia: Ceu maximus ille Aeriſonas &c.

Sardanapalus Aſſyriorum rex ab Arbacto, ſeu Arbace præfecto,ob mollitiem,muliebresq; munditias(nam habitum mentitus fœmineũ,inter puellas fuſos tractabat & pẽſa,omnesq; laſciuia anteibat, & libidine) bello petitus,vbi vidit res ſuas profligari, & peſſum ire,& iã ad triarios redigi, ne captiuus traheretur, pyrã in regia ingentem ſtruxit,eoq; comportata ſupellectile,ductiſq; amicis domino ſupreſſe nolentibus,incẽdio ſe dedit:& hoc ſolo virum ſe docuit, quòd nõ expauerit mortẽ.Iuſtinus hæc. Ouidius in Ibin:

Inq; pyram tecum chariſsima corpora mittas:
Quem finem vitæ Sardanapalus habet.

Sidonius: Non medis caput Arſacem profabor, Nec quàm diuite(quum refugit hoſtem) Arſit Sardanapalus in fauilla. Sabellicus in Hunnij originem:

Vltimus ille fuit regni corruptor auiti,
Cuius delicias,& mollia ſceptra ſuperbus
Non tulit Arbactus, ſed fortia comparat arma,
Aggrediturq; ſenem, victumque ad nobile fatum Compulit.

Archilochus poëta Parius,repudium ac repulſam paſſus in nuptiis *Neoboles Lycambis* filiæ ſibi promiſſæ, Iambis tum primùm à ſe repertis ſatyricè adeò & grauiter Lycamben ipſum deuouit,& inſectatus ẽſt,vt eum cum filia ad furcam impulerit.Vnde Horatius: Archilocum proprio rabies armauit Iambo. Et Ouidius in Ibin: Poſt modo ſi perges, in te mihi liber Iambus, Tincta Lycambæo ſanguine tela dabit. Politianus in Nutricia; -Licet acrem effuſus in iram,Ore Lycambiadas rabioſo occiderit Ambas Archilochus.

Iudas (vt omnes compertum habẽt) quum Deum Iudæis prodidiſ

didiſſet,& exili pecunia expoſuiſſet venalem, tãdem ad ſe rediens, & ſceleris perpendens grauitatem, deſperata venia (quæ tamen proditi clementia ſperari poterat) ad laqueum properauit,& notiſſimo diuinæ vltionis argumento crepuit medius.

Cleombrotus, ſeu Theombrotus ex Ambracia, quum legiſſet opus Platonis de animarum immortalitate à Socrate inſcriptum, ſpontè ſe præcipitauit. Ouidius in Ibin: Vel de præcipiti venias in Tartara ſaxo, Vt qui Socraticum de nece legit opus. Lactantius: Quid (inquit) Ambraciotes ille, qui quum eundem librum perlegiſſet, præcipitem ſe dedit, nullam aliam ob cauſam, niſi quòd Platoni credidit. Quod ſi ſciſſet Plato ac docuiſſet à quo, & quomodo,& quibus,& quæ ob facta,& quo tempore immortalitas tribuatur, nec Cleombrotũ impegiſſet in mortem,nec Catonem. Cicero lib.1.quæſt. Tuſc.Callimachi,inquit, Epigramma in Ambraciotam Cleombrotum eſt, quem ait quum nihil ei accidiſſet aduerſi,è muro ſe in mare abieciſſe lecto Platonis libro.

Annibal Amilcaris filius,dux Carthaginenſium,poſt L.Cornelium Scipionem patrem Scipionis maioris ſuperatum, Sempronium ad Trebiam,C.Flaminiũ ad Traſimenum magnis cladibus affectos,P.Aemilium apud Cannas cum toto exercitu deletum, Claudium Marcellum occiſum, à Scipione Iuniore poſtremo victus,& fugatus ad Antiochũ primùm deinde ad Pruſiam Bithyniæ regem confugit. De cuius fide dubitans,quoniam videbat Flaminium legatum à Romanis miſſum, ac ſe paulatim à militibus circunſeptum,venenum (quod in anulo gerebat) hauſit.

Aſdrubal dux in tertio bello Punico à Scipione Aemilia nouictus,in medias vrbis flammas ſeſe cum filiis iecit. Sed quoniam multi eius nominis fuerunt, vide vt de quo locaris intelligas.

Ariſtarchus grammaticus Alexandrinus homo doctiſsimus, quum hydropiſi laboraret ſeipſum cibi abſtinentia inrerfecit,annos natus LXXII.Hic ille eſt Ariſtarchus,qui ſub Ptolemæo Philometore floruit,Olympiade CLVI.cuius & filiũ erudiit. Scripſit commentarios ſupra mille. Diſsipulus fuit Ariſtophanis grammatici.Fuit autem cenſura adeò critica ſeueròque iudicio,vt prouerbio locũ penè fecerit.eos enim vocamus Ariſtarchos, qui nihil non examinant, & omnia diligenter expendunt. Duos habuit filios Ariſtarchũ & Ariſtagoram degeneres, & patri omnino diſsimiles.Fuit alter eiuſdem nominis Tegeates poëta,Euripidis coætaneus, quem Aeſculapius morbo liberauit.

Ariſtarchi cenſura.

Calanus Indus vnus ex Brachmanibus (quo nomine dicebantur Indorum philoſophi) ex ipſa India ad Perſidem vſq; Alexandrum ſecutus,vltrò & nullo cogẽte in rogũ ſe cõiecit.Quod vidẽs

Alex

Alexander, percontari cœpit, vellet ne aliquid mandare moriens. Tum ille, Nihil, inquit: Propediē te videbo. Nec multis pòst diebus Alexander veneno interiit. Cic, lib. 12. quæst. Tuscul. Calanus Indus (inquit) indoctus ac barbarus in radicibus Caucasi natus, sua volūtate viuus cōbustus est. Idē li. 1. de Diuina. Ad mortē proficiscēs Calanus Indus, quū incederet in rogū ardentē, O' preclarū discessum, inquit, è vita, quum (vt Herculi cōtigit) mortali corpore cremato, in lucē animus excesserit. Quumq; Alexander eum rogaret, si quid vellet, vt diceret: Optime, inquit: propediem te videbo. Quod ita contigit. Nam Babyloniæ paucis pòst diebus Alexander est mortuus. Testes etiam Val. Max. de Miraculis, & Plutarch. in Alexand.

Cleomenes dux Lacedæmoniorum ab Antigono victus, ad Ptolemæum se recepit, à quo benignè primū exceptus postmodum à Nicagora proditionis accusatus, in carcerem detrusus est, Vbi cum aliquot aliis voluntariā oppetiit mortē Mortuū rex pelle nudauit, & affixit cruci, autore Plutarcho. Herodotus ait Cleomenē à furis incipientē, se detrūcasse, carnesq; è tibiis ad femora, è femorib⁹ ad coxarū vertebras proscidisse, atq; in rescindendo vtero expirasse. Plutarchus in Apoph.

Dinocrates Messenius victo primū Philopomene Achæorum duce, ab ipsis postremò Achæis superatus, mortem sibi intulit, ne in eorum veniret potestatem. autor Plutarchus in Philopomene.

Demosthenes Atheniensis, dum Antipatri (qui Alexandro successit) odium incurrisset, deceneretq; Demades vt capite plecteretur, aufugit in Calabriam Aegæi maris insulam. Vbi ab Archia Tyrio comœdiographo & Antipatri satellitibus deprehēsus, sumpto calamo, quasi prius epistolam ad Antipatrū daturus, venenum illic inclusum ebibit. Habuit Demosthenes patrem eiusdem nominis admodum pauperem, vt qui cultellos factitaret. Hic quum non esset apta satis pronūtiatione, multitudinemq; & tumultum expauesceret, prope littoris marini sonitū dicere assuescebat. Literam R. difficile enuntiabat, quam calculi in os coniectis proferre conabatur. Nunquàm dicebat, nisi præmeditatus: propterea de eo Pytheas prædicabat, Demostenis enthymemata lucerna olere. Non ignoro plerisq; hoc visum iri superuacaneū; Dabitur tamē venia, Opera enim dedita excerpo, quæ ad doctrinam conferre video.

Eratosthenes Cyrenæus, Callimachi poëtæ discipulus, & præfectus bibliothecæ Ptolemęi quum diuturno quoque morbo torqueretur, neque remedium inueniret, cibum sibi substraxit, & inedia se peremit, anno suæ ætatis L X X.

Menippus Phœnix Philosophus Cynicus, quū esset ex eorum numero, qui auri cupiditate pruriūt, & inexplebili rerū libidine torq̄etur, amissis diuitiis laqueo vitā finiuit. Autor Diogenes Laërti⁹.

Mithridates Iunior, qui annis L V I. bellum cũ Romanis varia gesſit victoria, poſt occupatam Aſiam, Q. Oppium, & Aquileium in vincula coniectos, Rhodum oppugnatam, Athenas per Archelaum præfectum occupatas, à Lucullo primùm, demum à Pompeio ſuperatus, poſtremò à Pharnace filio adoleſcente ingratiſsimo (qui à patre ad Pompeium defecerat) bello petitus & obſeſſus, venenũ hauſit. Quo nihil ad mortẽ propter ſumptũ antidotum proficiens, auxilio Galli cuiuſdã militis Vitigis nomine ſe interfecit.

Monima Mileſia, & *Veronica* Chia, duæ Mithridatis vxores, audita eiuſdem miſerabili fortuna, per Bochiden eunuchum, ambæ vitam ſponte reliquerunt. Nam Monyma primum ſe ſuſpendit. Sed quum corporis grauitate confractus eſſet laqueus, O' execrandum, inquit, diadema, quo neq; in tam triſti miniſterio vti poſſum. Bochidi poſtmodum ſe dedit iugulandam. Veronica vero calicem veneni hauſit, quo per venas ſerpente, quum durius torqueretur & lãgueret, Bochidis quoq; auxilio accelerauit ſibi mortem.

Statyra quoque & *Roxana* Mithridatis ſorores quæ annos ferè x L. virginitatem ſeruauerant, hauſto væneno fraternam mortem comitatæ ſunt. Poteſt tamen dubitari an eo perierint: quoniam Plutarchus ſcribit Roxanam à Statyra in puteum demerſam. niſi fortaſſe hoc ad alias eius nominis ſit referendum.

Critolaus dux Achæorum viſtus à Q. Cæcilio Metello apud Thermopylas, veneno ſibi mortẽ conſciuit autor Liuius libro 52.

Nicias Dux Atheniẽſis, Imperator cõtra Syracuſanos cũ *Demoſthene* miſſus, rebus infeliciter geſtis, captus eſt cũ collega: amboq; in carcerẽ detruſi, ſibi manus intulere, ne hoſtib⁹ eſsẽ ludibrio. Videtur autẽ hic Demoſthenes alter eſſe ab eo de quo iã ſum⁹ locuti.

Homerum poëtarum omnium facile principem ferunt, quum iam ſenio confectus ad quoſdam nautas diuertiſſet, propoſitumq; ab eis ænigma nequiſſet diſſoluere, pudore motum ſe ſuffocaſſe laqueo. Quod ego planè iudico fabuloſum. Neque enim credibile eſt, virum illum philoſophiæ peritiſsimum tanta rerum experientia præditum, tam leui, tamq; nullo argumento vitã relinquere voluiſſe. Nã quę fuerat ignominia inanem & friuolã remigũm quæſtionẽ ignorare? Imò verò prudentiæ maiori tribuitur, nihil, abiectis & ſemitariis hoc genus homũculis reſpondere, quũ vulgò dici ſoleat, Aſinũ plura poſſe percõtari, quã reſpõdere philoſophũ. Quare neque hoc probo, neque cõprobãtibus pedariã fero ſententiam.

Athenienſes & *Lacedæmonij* quum de Thyrætium agro inter ſe contenderent, tandem ita pepigerunt, vt trecentis militibus ſummam rei commiterent, qui ſua pugna omnium litem dirimerent. Vbi omnes interfecti ſunt, præter vnum *Othryadem*

Lacedæ

Lacedæmonium qui ne solus in castra rediret seipsum inter hostilia cadauera gladio confixit. autour Val. Max. de fortitudine.

Ferunt *Pontium Pilatum* patria Lugdunensem, nefariæ in Christum sententiæ meritas dedisse pœnas, sibiq; mortem intulisse. Autor est Gregorius Turonensis.

Tam tibi sit mitis Ponti Pilate Megæra,
Tamque tuæ moneant lacrimæ Plutona ferocem,
Quàm merito periit fato te iudice Christus.

Themistocles Athenien. Nicoclis filius, inuidia ciuium relegatus, ad Artaxerxem confugit. A' quo dum in patriam pugnare cogeretur, vitam cum morte volens commutauit, hausto sanguine taurino. quem ideo pestiferum potu scribit Cælius, quòd celerrime coëat, atque obdurescat. Porrò sanguis taurinus recens, anhelitus difficultatem, ac præfactionem infert cum spasmo præualido.

Plutarchus quoq; scribit *Midam*, contracta ex somniorum diritate, animi ægritudine, quum formidabilis affectio in dies augeretur, nec occurreret remedium mali, tauri sanguine copiosius haustor, concessisse ab humanis.

P. Terentius amissis C VIII. Fabulis, (quas è Græcis Latinas fecerat, & cõuerterat ex Menandro) se submersit. Quod quamuis pleriq; falsum opinentur, credibile est tamen. Si enim permulti amisso thesauro ad mortẽ properauerint, quãta mentis ægritudine vidẽtur tibi laborare, qui momẽto perdunt & in nictu oculi, quod improbo labore, diuturnis vigiliis, magna olei impẽsa, longo antè seculo fabricauerunt, demũ acuratiore studio incudi reddiderunt, & ad vltimam reuocauerunt limam? Est (si periculum non fecisti lector) insania, & rabies maior, quàm vt fidem possit capere.

Theoxena mulier à Philippi Macedonum regis militibus in mari septa, quum nullum salutis effugium videret, in mare se deiecit, maritũ (qui prius eadẽ morte perierat) secuta. Idq; ne in regis potestatẽ veniret. Vide Bononiensem cõmentatorẽ in Suetonium.

Democles puer, dubium maiore pudicitia an forma pulchriore, quum à demetrio Poliorcete ad stuprum traheretur, neq; vim tyranni posset effugere, se in proximum aquæ feruentis lebetem coniecit, atque ibidem enecauit. Pulchrum dij boni facinus, omniumque facundiarum magniloquentia dignum.

Hipponax poëta Iambographus & amarulẽtus, grauiter ferens & indignãtes se à *Bubalo* pictore, deformi facie pictum, ad propellendam iniuriam, tam grauiter in eum scripsit & inuectus est, vt laqueo vitã finire coegerit. Vnde Horatius in Epodo. Qualis Lycãbe spretus infido gener, Aut acer hostis Bubalo. Et Hipponactẽũ præconiũ pro infami nota posuit Cicero in Epistolis familiaribus, Adagiũ.

 ita

ita ſcribens: Eumq; addictum iam tum puto eſſe Calui Licinij Hipponactæo præconio.

Cleantes philoſophus cognita animarum immortalitate, vitam ſponte reliquit,& voluntariam oppetiit mortem.Lactantius:Multi (inquit)ex his (qui æternas eſſe animas ſuſpicabantur) tanquàm in cœlum migraturi eſſent. ſibi ipſis manus intulerunt, vt Cleanthes & Chryſippus,vt Zeno & Empedocles.

Cambyſes & *Zary* Dianæ ſacerdotes & Magis miſsi ad inſinuandam Taurino epiſcopo idololatriam,quum operam luſiſſent, ac nihil profeciſſent,gladiis ſuis ſe confoderunt.

Seſoſtris Aegyptiorum rex, ſeu ſenio,ſeu morbo, ſiue alia fortuna, oculis captus,ſeipſum interfecit.

Decebalus rex Dacorum à Traiano ſecundùm victus, ne in Romanorum poteſtatem veniret, ſua manu vſus interiit, mortuique caput Romam perlatum eſt.autor Dion Caſsius.

Anaxagoras Philoſophus ab Athenienſibus in carcerem coniectus,quòd Solem(quem illi pro deo habebant) ignitum dixiſſet lapidem,venenum hauſit.

Ecelinus tyrannus poſt infinita propè flagitia & crudelitatis exempla,tandem in bello(quod contra Martinum Turianum Mediolani principem ſuſceperat) vulneratus, more frendentis beluæ vulnus diſcerpſit,eóque miſeram euomuit vitam.

Volaterranus ſcribit *Petrum de vineis* ex Capua iuriſperitum fuiſſe, qui dolens ſe ob ſuſpicionem coniurationis à Federico ſecundo(cui prius erat chariſsimus) relegatum, capite parieti illiſo, mortem ſibi intulerit, compoſito prius de conſolatione libello.

Iuba rex Mauritaniæ à Cæſare ſuperatus,ſibi quoque mortem conſciuit. Cuius filius puer Romam in triumphum ductus eſt.

Circa Celenum Phrygiæ oppidum, quum hiatus terræ, & ingens vorago multos abſorberet, eſſetque reſponſum ab oraculo, voraginem ipſam non prius clauſum iri, quàm ad pacanda numina aliquis eò ſe demitteret, *Anchurus* Midæ regis filius, datis genitori & Cimothæ vxori complexibus, equum aſcendit, & intrò ſe demiſit.autor Plutarchus in Parallelis. Qui de Curtio adoleſcente Romano idem commemorat.

Cyane puella à patre Cyanippo incognito per vim ſtuprata,vbi tandem autorem ſceleris agnouit, illum prius, demum ſeipſam interfecit. Autor idem Plutarchus, teſtem aduocans Doſitheum lib.3.rerum Sicularum.

Vxor Aemylij adoleſcentis,zelotypiæ morbo affecta, dum ſuſpicaretur maritũ alterius puellæ rapi deſiderio,in ſyluas profectũ ſecuta eſt.Vbi quũ ad explorandã rei veritatem, in dumis & vepri-

bus

bus delitesceret, à canibus feram esse opinantibus laniata est. Recognita, *Aemylius* seipsum interfecit. autor idem Plutarchus, qui apud Sypharim Italiæ oppidum hoc commemorat factum.

Calluce filia Lyci hominis sanguinarij & hospites immolantis, relicta à Diomede (quem Troia redeuntem benignè susceperat, & à paternis liberauerat insidiis) laqueo se suspendit. Autor apud eundem Plutarchum Iubas lib.3.rerum Africanarum.

Byllsaltia quoque puella à Calphurnio Crasso, (quem proditi patris victorē fecerat) relicta, sibi ferro iugulum transuerberauit.

Gidica Pomminij Laurentini vxor dum Cōminium priuignū maximè deperiret, neque tamen ad concubitum posset inducere, suspendio spiritum intercepit. Autor Dositheus apud Plutarchum.

Anius rex Tuscorum dum filiam Saliam à Catheo adolescente raptam non posset comprehendere, in fluuium se demisit, quem à suo nomine fecit appellari Anionem.

Lactantius ait *Democritum* sua sponte caput obtulisse morti.

Superatis ab Alexandro Magno Atheniensibus, *Democrates* Atheniensis (qui Macedonum opibus semper obstiterat) venia desperata, gladio se transfixit. Autor Cur. lib.5.

Dioxippus Atheniensis surrepti inter epulas aurei poculi falsò accusatus, dum oculorū coniectum & iniuriā ferre non posset, gladio se interemit. Accusabatur autem nō sine inuidia. Nam ægreferebāt Macedones Horratam Macedonem armatum ab eo inermi, spectāte rege, duello victum, & resupinatum. Autor Curtius lib.8.

Idem Curtius ait, *Boudiciam* Britannorum reginam & *Pœnium* Posthumum eius præfectum à Romanis duce Suetonio superatos, mortem sibi intulisse, hunc gladio, illam veneno.

Plutarchus apud Gellium lib. 15. ait *Milesias virgines* repentè sine vlla euidenti causa, voluntatem cepisse obeundæ mortis, ac deinde plurimas vitam suspendio amisisse. Cui malo vt mederentur Milesij, decreuerunt, vt quæ corporibus suspensis demortuæ forent, nudæ cum eodem laqueo efferrentur. Quo facto ait virgines pudore tam inhonesti funeris deterritas, vouluntariam amplius non petiuisse mortem. Plutarch. de Virtut. mul.

Hippo & Miletia *Scedasi Bœoti* filiæ à iuuenibus Spartanis stupratæ & in puteū cōiectæ sunt, occultādi sceleris causa. Quod vbi resciuit pater, ad filiarum tumulos seipsum cōfecit. Autor Cælius.

Xanthus apud eundem Cælium autor est, *Cambleta* Lydorum regem, eò voracitatis progressum vt nocte quadam vxorem quoque absumpserit. Quumque summo mane illius manū in ore comperisset, semet iugulasse.

Timagoras quum Meletem Atheniensem liberali forma adolescen-

lescentem deperiret, eiusdem iussu se dedit in præceps, vt qui in omnibus puero vellet obsecutum: cuius rei pœnitentia ductus *Meles*, eandem quoq; subiit mortem. Autor idem Cælius.

Timanthes Cleonæus Athleta quum & viribus senio defectis, & desuetudine ingentem arcum non posset intendere, quem iuuenis lunabat & flectebat, furori adeò indulsit, vt eam tātum ob rem gladio se perforauerit. Autor Cælius.

Idem ait *Tereum* perpetrato in Philomelam scelere ac Ityn, sibi mortem consciuisse, mortuoq; sacra instituta anniuersaria, in quibus ordei loco, calculis vtebantur.

Derceto Semiramidis mater, cum filiam ex adulterio conceptā in desertis exposuisset, tandem facti & sceleris pœnitētia in lacum se præcipitem dedit. Autor idem Cælius.

Laurentianus Florentinus citra vllum corporis incommodum, citraq; euidentem morbi causam in puteum se cōiecit, autore Cęlio & Crinito, qui ait se auditorem eius aliquādo fuisse. Qua etiam morte se extinxit *Petrus Leonius* vir in philosophia excellens, & insigni prudentia. Idem Crinitus.

Neæra quoq; virgo in Salentinis ægreferens se ab eo repudiatam, cui pro coniuge pacta erat, eodem mortis genere vitam finiuit. Autor Pontanus de fortitud.

Mithridates à Pompeio superatus, filiam nomine Diraptim Menophilo eunucho seruandam commisit in castello quodam, Sinthorio nomine. Quod quum Manlius Priscus obsedisset, defensoresq; deditionem parantes *Menophilus* sentiret, gladium in viscera sua compegit, veritus, ne captiua puella raperetur, & violaretur. Autour Ammianus Marcellinus lib. 16.

Argobastes quū Valentinianū iuniorē apud Viennā dolo strangulasset, vt eidē in imperio succederet, à Theodosio mortem vlciscente superatus, sua se manu percussit. Autor Paulus Diaconus.

Asmunda rege Danorum in pugna occiso, *Gumnilda* eiusdem vxor spiritum sibi ferro surripuit, virumq; fato insecuta est. Autor Saxo grammat. lib. 1. hist. Danicarum.

Hadingus rex Danorum suspendio se vulgo spectante suffocauit præ dolore, quem ex Hadingi Sueonum regis morte conceperat. Autor idem Saxo.

Rolno quoque Danorum rex exprobratæ sibi turpitudinis dolore, voluntaria morte se consumpsit. Idem autor.

Starcarterus itidem rex Danorū pœnitentia ductus, quòd Lennum quendam per nefas occidisset, eius filio Hathero se præbuit occidendum.

Galeatius Mantuanus, Papiæ quum hybernaret, puella (quam vnicè

vnicè amabat) per iocum imperante, ſe in fluuium deiecit. Autore Pontano.

Socrates Athenis capitis damnatus, volens hauſit venenum. Vnde Ouidius in Ibin: Sollicitoq; bibas, veluti doctiſsimus, olim, Imperturbato quod bibit ore reus.

Adraſtus Gorgij filius dum Athym Crœſi filium ſuæ fidei creditum in venatione apri loco percuſiſſet, ſe ſuper eiuſdem tumulum confodit. Autor Herodotus.

Sargapiſes Thomyris filius à Cyro rege Perſarum captus, dum manicas & brachiorum vincula eximi ſibi impetraſſet, ſeipſum interfecit. Autor Herodotus.

Idem ait *Praxaſpem* virum inter Perſas opibus & dignitate pollentem, è turri præcipitem ſe dediſſe.

Boges Perſa, amicus Xerxis, ab Athenienſibus & Cimone Milciadis filio obſeſſus, licet accepta fide poſſet egredi, abnuit tamen, & ad extremum perſtitit. Inde vbi in mœnibus nihil commeatus fuit reliquum, accenſo rogo, liberos, coniugem, concubinas, familiam interemit, eosq; omnes in pyram coniecit. Deinde omne aurum vrbis atque argentum è muris diſperſit in Strymonem, ac poſtremò ſe in rogum coniecit. Autor Herodotus.

Petrus Traſeas Patauinus, vir Catoniana diſciplina & ſeueritate, propter ſuſpicionem affectatæ libertatis à Nerone damnatus, ſibi venas ſoluit.

Quis ambigit diuina factum vltione, vt *Herodes* rex Iudææ, Antipatri filius, poſt interfectos Alexandrum, Ariſtobolum, & Antipatrum filios, trucidatos item innocentes ad intercipiendũ ſacrum virginis partum, vermibus ad extremum toto corpore ſcatentibus mortem ſibi conſciuerit? Autor Ioſephus.

Pyramus adoleſcens & *Thysbe* puella, incredibili amore flagrantes, quum impediente parentum ſuſpicione ſuis votis ſatisfacere nequirent, pepigerunt, vt certo die in remotum locum ſe reciperent. Quò quum prior veniſſet Thysbe, metu leænæ ibidẽ repertæ profugit in latebras relicto capitis tegumento. Quod arripiens leæna venienti poſt Pyramo coniecturam præbuit & argumentum deuoratæ amaſiæ, mortemque ſibi propterea conſciuit. Thysbe paulò poſt reuerſa, vbi mortuum amãtem conſpicata eſt, longioris vitæ pertæſa, ſuo ſe gladio confodit, &c.

Stroza pater lib. 1. Eroticôn: Pyramus exemplum præbet, miſerandáque Thysbe, Quos rapuit ſimili mors violenta modo. Item Calentius in Epigrammatis:

Pyramus & Thysbe miſeri ſine crimine amarunt;
Occidit hic propria ſæuus vterque manu.

Et

Et quos vnus amor tetigit,nox vna peremit,
Ensis & vnus,& hæc contegit vrna duos.

Item Architrenius lib.4.-Ibi serum Pyramus ense Vindicat egressum,Thysbe lugubria fati, &c.

Erisicthonem poëtæ fabulãtur ob neglecta Cereris sacra,in tantã famem redactũ,vt propria membra deuorauerit,seq; ipsum corroserit.Addũt & filiã eius Metram nomine,in varias formas Neptuni beneficio mutari solitã.Vnde natũ adagium,Mutabilior Metra Erisicthonis. Ouid.lib.8. Meta.Ipse suos artus lacero diuellere morsu Cœpit,& infelix minuẽdo corpus alebat.Idem in Ibin.Vtq; pater solitæ varias mutare figuras, Plenus inextincta conficiare fame.Item Pamphilus Saxus in Ele. Talis erat ieiuna fames, Erisicthona quondam Impleuit miserum quum fera peste sua.

Adagiũ.

Lychione *Dædalionis* filia, Dianæ (cui se præferebat) sagittis cõfossa est.Cuius dum celebraretur exequiæ, pater in puellæ rogũ sese coniecit.Poëtæ fingunt eum ab amicis(ne in ignem desiliret) impeditum,fuisse mutatum in volucrem. Vnde Ouid.lib.11.Meta. Vt verò ardentem vidit, quater impetus illi, In medios fuit ire rogos: quater inde repulsus,Concita membra fugæ mandat.

Didonem suo gladio incubuisse pro cõperto est:sed non omnes eandem mortis causam asserunt. Scribit Ausonius (& ita se habet rei veritas) hoc ab ea factum, vt mortuo marito Sichæo castitatẽ seruaret vidualem,& furias Iarbæ Getulorũ regis declinaret.Verba eius sunt hæc:Sed furias fugiens atq; arma procacis Iarbæ.Seruaui fateor morte pudicitiam. Ausonium secutus Marullus Didonem sic inducit loquentem: Nec mihi Phryx nocuit, nec enim Phryga nouimus vllum,Cura sed antiqui casta tenaxq; tori:Quam ne coniugio Libyci violare tyranni Cogerer, hac cecidi fortiter vsa manu.Vtrique succinit Rhennius,seu (vt aliis placet) Priscianus in Geographia Dionysij de situ orbis dicẽs: Qua regnans felix Dido per secula viuit, Atq; pudicitiam non perdit carmine ficto. Contrà verò Vergilius hoc ipsum ascribit impatientiæ doloris, quem ex Aeneæ fuga conceperat. Quod tamen fabulosum est. Vergilium plerique omnes Poëtæ Latini secuti sunt. Ouidius in primis lib.3.Fastorum & in Epistolis sic ait:Præbuit Aeneas & causam mortis & ensem, Ipsa sua Dido cõcidit vsa manu.Itẽ.14.Meta. Item Sylius libro.2.Ipsa pyram super ingentem stans saucia Dido,
Mandabat Tyriis vltricia bella futuris,
Ardentémque rogum media spectabat ab vnda
Dardanus,& magnis pandebat carbasa fatis.

Item lib.8. Item Angelus Politianus in Manto:
At Phœnissa rogum sæuo furiata dolore

Incendet

Incendet moritura, trucesq; in vota vocabit
Eumenidas, mox & Phrygium (prò tristia dona)
Ah niueum per pectus aget miserabilis ensem.

Anna Beli regis filia post mortem sororis suæ Didonis, Carthaginem ab Iarba occupatam reliquens, ad Batum Melitæ insulæ regem nauigauit. Quo demum relicto, mare ingressa in Laurentum littus delata est. Ibiq; Aenea cognita, & hospitio suscepta est, non sinè mutui cum eo amoris suspitione adeò vt in odium Lauiniæ veniret. Cuius insidias vt declinaret, se in Numycum fluuiũ præcipitauit. Vnde Ouid. lib. 4. Fast.

Corniger hanc tumidis rapuisse Numycius vndis
Creditur, & stagnis occuluisse suis.

Item alibi: - Placidi sum nympha Numici,
Amne perenne latens Anna peranna, vocor.

Euadne Martis filia in rogum mariti sui Capanei apud Thebas mortui (dum celebrarentur exequiæ) se coniecit. Ouidius lib. 5. Tristium: Cernis vt Admeti cantetur & Hectoris vxor, Ausaq; in accensos Iphias ire rogos? Idem libro 3. de Arte: Accipe me Capaneu, cineres miscebimus inquit Iphias, in medios desiluitq; rogos. Item Martialis lib. 4. Epigram. Statius lib. 12. Propertius lib. 1. Ouidius lib. 3. de Ponto: Iphias, &c.

Hylonome fœmina centaura & biformis, mortuo marito Cyllaro, gladio suo incubuit. Ouid. lib. 12.

Vt videt extinctum, dictis quæ clamor ad aures,
Arcuit ire meas, tello quod inhæserat illi
Incubuit, moriensq; suum complexa maritum est.

Biblis Mileti filia ex Cyane, quum fratẽ Caunum miserè deperiret, neq; eius concubitũ posset assequi, vrgentib⁹ furiis se occidit & in fontẽ postea nayadum beneficio mutata est. Ouid. 1. de Arte:

Biblida quid referam? vetito quæ fratris amore
Arsit, & est laqueo fortiter vltra nefas?

Hercules induta tunica Nessis Centauri cruore tincta, in tantas furias raptus est, vt præ impatientia doloris sese in Oeta monte combusserit. Ouid. ad Liuiam: Qualis in Herculeæ colluxit collibus Oetæ, Quum sunt imposito membra cremata deo. Claudianus in III. consul. Honorij: Iuga deseris Oetes Herculeo damnata rogo. Item Statius lib. 12. Thebaidis.

Theseo in Cretã ad Minotaurũ nauiganti *Aegeus* pater Athenarũ rex præceperat, vt si cõfecto monstro incolumis rediret, ad lętitiæ argumẽtũ albis vtereť velis, vt prospectãtibus è portu amicis, superstitis vitæ fidẽ præstaret. Theseũ tamẽ cepit obliuio mãdati. Propterea quum iisdem (quibus venerat) remigraret velis, fecit

vt

vt pater nihil de filio sibi promittens, è scopulo in mare se deturbauerit,& aquis nouum imposuerit nomen. Plutarchus. Quam fabulam vel (si mauis) historiam Catullus longo admodū prosequitur filo. Calentius quoq; lib.1. Elegiarum. Item Ouidius in Ibin:

Vt qui Theseæ fallacia vela carinæ.

Vidit,& Iliaca missus ab arce puer. Huius rei etiam meminit Cælius lib.10. Lectionum antiquarum, cap.25.

Hæmon Thebanus iuuenis quum amore incredibili Antigonem Oedipi & Iocastæ filiam deperiret, ad eius tumulum mortem sibi consciuit. Fuerat autem Antigone iussu Creontis (qui vetuerat Græcorum cadauera inhumari) iugulata, quòd Polynicem fratrem mortuum noctu sepelire voluisset. De huius adolescentis morte Propertius lib.2. scribit.

Sappho puella ex Lesbo insula, è Leucade Epyri promontorio se præcipitauit, quòd à Phaone liberali forma adolescente (quem supra fidem hominum deperibat) mutuò non redamaretur. Statius lib. 5. Syluarum: Saltusq; ingressa viriles, Non formidata temeraria Leucade Sappho. Et Politianus in Nutricia: Sed tandem Ambracias temeraria saltat in vndas. Item Politianus in Eleg. Mascula queq; suos cantat moritura calores, Leucadij Sappho crimen honorq; freti. Vide Volater.

Græcis Thebas obsidentibus, quum Tyresias vates prædixisset Thebanos expugnatum iri, nisi eorum (qui serpentinis dentibus prognati fuerant) aliquis se morti deuoueret: *Menecæus* vt patriæ saluti consuleret, in ipsis Thebarum mœnibus gladio se cōfodit, confossum ad hostes deturbauit. Quo viso protinus abierunt Græci. Statius lib.1. Theb.

Iocasta filia Creontis, & vxor Laij, videns filios suos Etheoclem & Polynicem mutuis vulneribus interfectos, horrore tanti facinoris mortem sibi intulit. Statius lib.11. Theb.

Annibale Saguntum vrbem Hispanie Romanis amicam obsidente, *Mopsus* Cretensis fauens Saguntinis, vbi filios vidit interfectos, temperare sibi non potuit, quin se præcipitaret è turri, & filiis comitem daret. Sylius lib.2.

Atq; pater gemino natorum funere Mopsus, &c.

Phædram Hippolyti nouercam furiæ Veneris vsq; adeò torruerunt, vt laqueo spiritum sibi interceperit, quòd priuigni (cuius amore ęstuabat impatienter, & pruriebat) concubitum nō posset exorare. Moriēs tamē scelerata mulier, literas reliquit, quib⁹ Hippolytum stupri arguebat, suæq; mortis vocabat autorē Ausonius:

Suasi quòd potui, tu alios modo consule. dic quos?

Phædra, & Elisa tibi dent laqueum aut gladium.

Athamas

Athamas Rex Thebarum furiis agitatus, Learchum filium dedit morti. Propterea *Ino* Cadmi & Hermionis filia & eius vxor sibi timens, cum altero filio *Melicerta* se in mare præcipitem dedit. Quos in deorum indigitamenta Poëtæ retulerunt. Cyprianus: Melicertes & Leucothea præcipitãtur in maria, & fiunt postmodum maris numina. Ouidius lib. 4. Metamorph. Seq; super pontum nullo tardata timore Mittit, onusq; suum.

Phyllis Lycurgi Thracum regis filia ægreferens se relictam & spretam à Demophonte Thesei filio, quem vnicè deperibat, & ab expeditione Troiana redeuntem hospitio exceperat, vitam laqueo præfocauit, in amygdalum postea (vt fabulantur poëtæ) conuersa. Pamphilus Saxus: Exemplum tribuit mortis mihi nobile Phyllis, Pendebat longa corpus inane trabe, Pontanus lib. 3. de Stellis.

Aiax Telamonis filius, ægreferens mortui Achillis arma (quæ supramodum appetebat) Vlysi data fuisse, inuidia motus, & in rabiem conuersus mortem sibi intulit. Ouidius lib. 13. Metam. Hectora qui solus, qui ferrum, ignesq;, Iouemq; &c.

Iphis puer liberali facie, quum *Anaxaretem* puellam incredibili amore prosequeretur, neq; tamen readamaretur ab ea, laqueo se suffocauit, atque onus infelix elisa fauce pependit, inquit Ouidius lib. 14. Demum quum celebrarentur exequiæ, puella mortui miserta, se quoq; interfecit. Pontanus de Stellis lib. 3.

Auctolia Vlysis mater, quum falso nuntio audiuisset filium apud Troiam occubuisse, laqueo vitam finiuit.

Amphion Iouis filius interfectis ab Apolline quatuordecim liberis, seipsum gladio interemit. Ouidius in Ibin:

Addidit vt fidicen miseris sua funera natis,
Sic tibi sint vitæ tædia iusta tuæ.

Althea * Thyestis filia, & Oenei Aetolie regis vxor, quum audiuisset Meleagrum filium suis fratribus intulisse mortem, se præcipitauit, combusto prius fatali stipite, quo cremato meleagrum ex fato periturum audierat. Boccatius in Genealogia. * Alias Thestij.

Britona nympha Cretensis quum esset formosa, perpetuoq; virginitatis voto, venationi vacaret, ad vim & stuprum Minois regis declinandum se in aquas dedit præcipitem.

Brotheus Vulcani filius propter oris deformitatem illusus, in rogum desiluit, ibique vitam incendio finiuit. Ouid. in Ibin: Quodq; ferunt Brotheum fecisse cupidine mortis, Des tua succensæ memmbra cremanda pyræ.

Aeolus Rex ventorum audito *Canaces* filiæ cum Machareo fratre incestu, ad eam gladium misit, vt scelus volontaria morte dilueret, & vlcisceretur. Quod illa fecit. Plutarchus in Paral.

Ceyx Alcyones maritus, ad oraculum nauigans naufragium fecit, & obrutus est aquis. Quod indignanter ferens *Alcyone*, mortem mariti secuta, in mare se deturbauit, & in auem sui nominis mutata est. Ouidius in Ibin:

Nec tibi sit tumidis melior Neptunus in vndis,
 Quàm cui sunt visæ frater & vxor aues.

Deianyra Herculis vxor, audita mariti morte, superesse noluit, ac propterea dolore animi se peremit. Ouidius: Impia quid dubitas Deianyra mori?

Hesperie nympha, Esacũ Priami filiũ (à quo adamabatur) persequentẽ fugiens, morsu colubri in herba latentis interfecta fecit, vt *Esacus* ipse vitam sibi acerbam putauerit, & aquis se obruerit.

Erigone audita patris Icari morte, laqueo se suspendit, Ouidius in Ibin. Statius lib. 5. Syluarum:

Nec enim Marathonia virgo
 Partius extinctum sæuorum crimine agrestum
 Fleuerat Icarium.

Euenus ægreferens Marpissam filiam ab Ida filio Apharei in certamine curuli superatam, ac propterea ex pacto nuptiis copulatã, se in Lycormam Aetoliæ fluuium demisit, cui & imposuit nomen. Autor Domitius Calderinus. Vnde Ouidius in Ibin. Vtq; vel Euenus torrenti flumine mersus, Nomina des rapidæ, vel Tyberinus aquæ. Ad hunc ferè modum Plutarchus. Euenus (inquit) Martis & Steropæ filius, ex Alcippa Oenomai filia Marpissam suscepit filiam. Quam ab Aphareto in Chorea raptam insequens, dum comprehendere non posset, in Lycormã fluuium se præcipitauit.

Iuturna Dauni filia post interfectum ab Aenea Turnum fratrem suum, mœroris impatiens, se dedit in aquas præcipitem.

Ilice Libyci Lydij filia, dũ amores Martis contẽneret, deo factũ vlciscẽte ĩ furorẽ versa, è scopulo se demisit. Ouid. ĩ Ibin: Lydia se scopulis vt virgo misit ab altis, Dixerat inuito quę mala verba deo.

Athenienses dum mortui Herculis tutarentur liberos, quos insectabatur Eurystheus, ab oraculo acceperunt se ab Eurysthei liberatum iri incursatione, si quis è liberis Herculis semet inferis deuoueret. Quo audito *Macaria* eiusdem filia sese spontaneæ morti obtulit. Cælius, & Erasmus in Chil.

Alcestis filia Perilai seipsam interfecit, vt vmbra sua contenti manes, ægroto marito parcerẽt. Seneca in Medea: Coniugis fatum redimens Pheræi, Vxor impendit animam marito.

Tyro mulier Thessala mortuo marito, sponte oppetiit mortem. Baptista Pius lib. 2. Eleg.

Carmine conspicua est Tyro Pagasæa puella,

Quæ vouluit proprij fata subire viri.

Hercules ab Iole connubio reiectus, Oechaliam puellæ patriam diripuit. Dolore facti *Iole*, se præcipitem è muro dedit. Autor Plutarchus.

Charondas Tyrius quum legem tulisset, ne quis armatus veniret in concionem, & tamen ipse rure veniens, præter spem aliter fecisset, monitus legis ab eo, qui proximè sedebat, vitam spontè reliquit, & gladio suo incubuit, quum tamen culpam dissimulare potuisset, aut defendere. Valer. Maxim de Iustitia.

De *Amata* Lauiniæ matre, quo modo & quam ob rem spiritum sibi laqueo interceperit: vide in eorum historia, qui suspendio & cruce vitam finiuerunt.

Quum L. Opimius Consul C. Gracchū Agrarias leges cōtra autoritatem senatus ferre molientem sustulisset, *Herennius* Siculus (quo & aruspice & amico vsus semper fuerat Gracchus) comprehensus, dum in carcerem traheretur, capite posti carceris illiso spiritum deposuit. Autor Valer. Maxim.

Coma latro, frater Diogenis latronum ducis ad P. Rutilium ductus, dum interrogaretur de genere belli à seruis & latronibus moti, capite in crura demisso, sibiipsi spiritum interclusit. Autor Valer. Maxim.

PARENTES LIBERORVM INTERFECTORES.

IDomeneus Deucalionis filius, & Cretensium rex, quum vouisset se immolaturum eum, qui primus Troia redeunti occureret, filiam fortè fortuna repertant immolauit. Volaterranus.

Darius rex Persarum Ariobarsanem filium interfecit, quòd is Alexandro promisisset, se patri insidiaturum, & mortem intentaturum. Plutarch. in Paral.

Stesibrotus ab *Epaminūda* patre Thebanorum duce interfectus est, quòd contra mandatum patris manum cum hostibus Lacedæmoniis conseruisset, quamuis parta victoria. Ibidem Plutarch.

Manlius Torquatus itidem filium securi percussit, quòd in Samnites contra edictum pugnasset, quamuis hoste profligato ad suos victoriā retulisset. Vnde Verg. lib. 6. Sæuūq; securi. &c. Liuius lib. 8.

Brutum à Ro. expulsum, quum filius prodere voluisset, paterna cecidit manū, Autor Aristid. apud Plutar.

Romanis in Latinos certantibus, *Cassius* signifer Crassum Brutum filium occidit, quòd is patrem prodere, & hostibus portas aperire vouluisset. Autor Plutar.

Persis Græciam infestantibus, Pausanias Lacedæmoniorū dux 50. auri talēta, vt Spartam proderet, à Xerxe acceperat. Quod vbi

resciuit *Agesilaus* pater, filium in templo Palladis inclusum inedia consumpsit. Idem autor.

Medea ab Iasone (quem hospitio susceperat, & modum rapiẽdi velleris docuerat) reiecta, filios ex eo susceptor Dyndimum & Thessandrum interfecit. Verg. Aeg. 8. Sæuus amor docuit natorum sanguine matrem, Commaculare manus. Idem in Culice. Ouid. lib. 7. Metam. Vtroque Sanguine natorum perfunditur impius ensis. Idem lib. 2. Elegia. Idem lib. 2. de Arte. Propertius lib. 3. Nam quid Medeæ referam, quo tempore matris, Iram natorum cæde piauit amor.

Athamas rex Thebarum furore correptus, Learchum & Eurycleam liberos pro leonibus occidit. Ouidius lib. 4. Metam. Deq; sinu matris ridentem & parua Learchum Brachia tendentem rapit, & bis terque per auras, More rota fundæ: rigidóque infantia ferro Discutit ora ferox. Idem lib. 6. Fastorum. Statius lib. 2. Syluarum: Toruus adhuc Athamas insanos flecteret arcus. Idem lib. 1. Theb. Claudianus lib. 1. in Ruffinum: Hæc Athamanteæ direxit spicula dextræ. Bab. Pius. 2. Eleg. Qualis ad absumptum pertela paterna Learcum, Desiluit lacrymis saucia facta parens. Plinius quoque lib. 34. Cap. 14. de hoc non nihil meminit.

Tantalus (qui in Phrygia regnauit) deis hospitio susceptis, Pelopen filium coctum membratim comedendum apposuit, vt eorum diuinitatem experiretur. Seneca in Thyeste: Exceptus gladio paruullus impio, Dum currit patrium natus ad osculum, Immatura focis victima concidit, Diuisúsque tua est Tantale dextera, Mensas vt strueres hospitibus deis.

Leus Atheniensis ab oraculo monitus, Athenas ipsas perituras nisi tres filias immolaret, maluit oraculo parere, quàm suis parcere. Volaterranus autor.

Agaue Thebana mulier Pentheum filium Bacchanalia despicantem, cum cæteris Mænadibus interfecit. Vergilius in culice: Quo quondam victa furore, venit Nyctileum fugiens Cadmæis Agaue, Infandas scelerata manus, & cæde crueta: Ouid. lib. 3. Meta. Statius lib. 12. Thebaid. Seneca in Thebaide: Egit sorores mater, & gaudẽs malo Vibrãte thyrso prætulit fixũ caput. Idẽ in Oedipode.

Progne Pandionis filia ægreferens, sororem suam Philomelam à Tereo marito fuisse stupratam, Itym filium eidem comedendum apposuit: Ouid. 6. Meta. Tedentémque manus, & iam sua fata videntem, Et mater mater clamãtem, & colla petentem, Ense feri Progne, lateri quà pectus adhæret. Idem lib. 2. Eleg. Idem li. 1. de Remedio. Sidonius: Siue prandia quis refert Thyestæ, Discerptum aut puerum, cibúmque factum.

Perimele

Perimele puella vim & ſtuprum ab Acheloo paſſa ab *Hippodamante* patre deteſtante facinus præcipitata eſt. Ouid. 8. Meta. Quod pater Hippodamas ægrè tulit, inque profundum, Protulit è ſcopulo perituræ corpora natæ.

Althea ægreferens fratres ſuos à Meleagro filio interfectos, fatalem combuſsit ſtipitem, de quo Parcę prędixerant Meleagrum non prius periturum, quàm ſtipes ipſe igni fuiſſet abſumptus. Hoc itaq; modo natum emori fecit. Ouid. li. 1. Triſtium: Vtq; cremaſſe ſuum fertur ſub ſtipite natū Teſtias, & melior matre fuiſſe ſoror.

Aidona vxor Zeti, Ithilum noctu imprudens occidit, dum vnū ex filiis Amphionis (cuius vxori inuidebat) interficere vellet.

Artaxerxes Mnenon cognomento, Perſarum rex, Darium filium cum quinquaginta aliis filiis interfecit, quòd ab eis inſidiis peteretur. Trogus lib. 10.

Cambyses Cyri filius Perſarum rex, filium ſagitta occidiſſe fertur, furore correptus, quo prius fratrem & grauidam ſororem dederat morti. Sabellicus.

Constantinus Magnus Criſpum filium cum Licinio ſororis ſuæ marito, incerta cauſa, morti dedit. Sextus Aurelius prodit hoc eum feciſſe ſuaſus Fauſtæ coniugis.

Dioſcorus pater beatæ Barbaræ filiam multis prius tormentis affectam, ad extremum ſupplicio capitis affecit, quòd ad idololatriam flecti non poſſet.

Euriſthenes quum malè in bello pugnaſſet, ac propterea domui ſuæ ignominiam peperiſſet, inedia conſumptus eſt à matre. Ouidius in Ibin: Obſtrictuſque necem patiaris limine tecti, Vt legem pœnæ cui dedit ipſa parens.

Ptolemæus Euergetes à ſuis ob crudelitatem regno pulſu, filium quē ex Cleopatra ſorore ſuſceperat, in Cypro occidit, eiusq; caput & pedes matri pro munere natalitio remiſit. Liuius lib. 56.

Ptolemæus Auletes regno ſuo redonatus (quo ob flagitia fuerat eiectus) Cleopatram filiam & Archelaum eius maritum quos Aegyptij in regnum aſciuerant) occidit. Strabo lib. 17.

Deuteria mulier timens ne filia ſua (quam nubilem & formoſam habebat) à Theodeberto rege corruperetur, eam in flumen præcipitauit apud Viridunū ciuitatē. Autor Gregorius Turonēſis.

Apteras vetuſtiſsimus Græcorū Saturnus patrem caſtrauit, filios interemit, fratribus bella & ferrū intulit. Annius in Beroſum.

Erichtheus bellum cum Eumolpo gerens, quum ab oraculo accepiſſet futurā ſibi victoriā, ſi filiam diis immolaret, paruit, & conſenſu Praxithæ vxoris puellā cecîdit. Euripides apud Plutarchum.

Marius quoq; Cymbrico bello profligatus, quum intellexiſſet

ſe fore victorem, ſi Galphurniam filiam diis daret victimam, dedit, vt patriæ conſuleret.

Boges Perſa ab Athenienſibus obſeſſus, vbi nihil habuit commeatus in caſtris, liberos cum vxore primum, demum ſeipſum interfecit. Autor Herodotus lib. 7.

Deiotarus cum multos ſuſcepiſſet liberos, omnes, excepto tantum vno, ingulauit: vt qui ſuperfuturus erat, potentior fieret, & maieſtatis auguſtioris. Autor Cælius.

Mithridates ſanguinolentus ac crudelis in omnes fuit. Nam matrem, fratrem ac filios tres impuberes, ac totidem filias interfecit. Autor idem Cælius.

Antonius Caracalla Imperator Iuliam nouercam in vxorem duxit, cuius filium Getam nomine paulò pòſt interfecit. autor Aelius Spartianus.

Virginius filiam Virginiam Icilio deſponſatam ſpectante populo & palàm interfecit, vt Appium Decemuirum (qui eam ſtuprare velut ſeruam tentauerat) in odium & inuidiam populi traheret. Quod & factum eſt: Namq; vt propter illatum Lucretiæ ſtuprum Romani reges deſierunt, ita quoque immoderata Appij libido finem fecit Decemuirorum magiſtratui. Autor Liuius. Sylius lib. 13.

Herodes rex Iudææ præter innocentium cædem, tres quoque ex liberis ſibi ſuſpectos, Alexandrum, Ariſtobulum & Antipatrum morti dedit. Macrobius lib. 2.

Hippomenes Athenienſium princeps, filiam Limonem in adulterio deprehenſam, vnà cum equo feroci concluſit, nec huic, nec illi cibum præbens. Equus igitur fame in rabiem actus, puellam deuo-
Adagiũ. rauit. Hinc ortum adagium à Diogeniano poſitum: Magis impius Hippomene. Ouidius in Ibin:

Solaq; Limone pœnam ne ſenſerit illam.
Et tua dente ferox viſcera carpat equus.

Pyreus inſula quum maxima laboraret peſte, propter interfectum ibidem ab Athenienſibus aprum Dianæ ſacrum, conſultum oraculum, reſpondit: Finem mali futurum, ſi quis filiam immolaſſet numini. Vnus autem repertus eſt *Embarus*, qui filiam ſolenni ritu ornatam ſacrificauerit. Eraſmus in Chil.

Orchamus Leucothoam filiam ab Apolline ſtupratam, viuam defodit. Autor Domitius in Ibin. Ouid. item lib. 4. Metamor.

Lenogildus rex Hiſpaniæ filium Hermogildum, quòd à ſecta parentum abhorreret, ac Childeberti Francorum regis orthodoxi filiam duxiſſet in vxorem, morte affecit. Volaterranus.

Lyſimachus rex Pergami Agathoclem filium fortiſsimum (cuius præcipua opera, multa bella feliciter geſſerat) nouerca Arſinoë

Ptole

Ptolemæi sorore instigante, veneno sustulit. Autore Trogo.

Aulus Posthumius Tiburtus filium securi percussit, quòd occasione rei bene gerendæ, iniussus pugnam tentasset. Autor Val. de Discip. mil. Liuius lib. 4. Mauult tamen hoc credere de M. Torquato quàm de Posthumio.

Arpiages filium comedit. Ouidius in Ibin: Vt puer Arpiagæ, referas exempla Thyestæ, Inq; tui cæsus viscera patris eas.

Ethearchus rex Cretæ suasu secundæ vxoris, Phronymam filiam per negotiatorem quendam nomine Themisonem, submergi fecit. Autor Herodotus.

LIBERI PARENTVM INTERFECTORES.

A*Lcmæon* Eriphylem matrē interfecit, quòd illa Amphiaraum patrem (qui in bello Thebano terræ hiatu absorptus est) Polynici prodidisset, accepto monili aureo. Verg. lib. 6. Mœstamq; Eriphylem Crudelis nati monstrantem vulnera cernit. Seruius & Diodorus lib. 5.

Perrheborum rex Triopas dum tyrannicè nimis imperaret, à *Carnaba* filio tantæ feritatis impatiente occisus est. Autor Cælius.

Orestes Clytemnestram matrem interemit, in vltionem patris Agamemnonis, quem à Troia redeuntem illa cum Aegysto adultero interfecerat. Ouidius lib. 1. Eleg.

Et vindex in matre, patris malus vltor Orestes,
Ausus in arcanas poscere tela deas. Horatius lib. 2.

Nero quum Agrippina matre facta sua exquirente acerbius, & corrigente grauaretur, eam variis modis tentauit perdere. primò veneno: sed quum sentiret eam antidotis præmunitam, solutilem nauem (cuius vel naufragio, vel cameræ ruina periret) commentus est: simulataq; amicitia, Baias euocauit. Quam nando euasisse vt comperit, inops consilij eam interfici iussit, quam prius stupro contaminauerat. Suetonius.

Trogus scribit Thessalonicem ab *Antipatro* filio interfectam, quum tamen vitam per vbera materna deprecaretur, idq; quòd Alexandro fratri magis, quàm sibi faueret.

Semiramidem à *Nino* filio interemptam produnt, quòd eius concubitum & congressum optasset, quæ prius equi amore conflagrauerat. Cælius 37. lib. 12. & Iustinus lib. 1.

Ptolemæus Euergetes à *Ptolomeo* filio interfectus est: qui propterea (inquit Iustinus) Philopator, id est patris interfector, vocari cœpit.

Ptolemæus filius Epiphanis matrē Cleopatrā dedit morti. Vnde & Philometor eadem ratione dictus est, qua præcedēs Philopator.

P. Maleolus teste Liuio, matre interempta primus omnium insuto culeo in mare præcipitatus est.

Mitridates autore Cælio, tantæ fuit impietatis, vt matrem, fratrem, filios tres, ac totidem filias interfecerit.

Ioannes Maria Ioannis Galeatij filius, dux Mediolani Catharinam matrem facta sua acerbius obiurgantem, in turri conclusit, & ibidem emori fecit. Volater.

Ouidius lib. 5. Metam. ait *Agyrtem* fuisse quendam, qui patrem interfecerit. Regisque Thoactes Armiger, & cæso genitore infamis Agyrtes.

Redeuntem Troia Vlyssem *Thelegonus* filius vt ignotum occidit. Horatius lib. 3. Car. Decliue contempleris aruum, & Thelegonij iuga parricidæ.

Ozias Amos prophetā patrem suū vecte per tēpora transfixit. quod contra mandatū Hieroboā regis verbū Domini prædicaret.

Ab *Euandro* quoque occisum fuisse patrem quidam prodiderunt, vt scribit Cælius lib. 6. Lectionum antiquarum.

Polidice Pterelam patrem Thebarum regem Creonti prodidit, & occidit fecit: vt Nisus à Minoë obsessus proditione *Scyllæ* filiæ crimem amisit fatalem, atque ita interfectus est. autore Seruio.

Friscus Actium Ferrariæ principem patrem suū in carcerem coniecit, atque ibidem fecit emori, quum ob inductam nouercam, tum libidine dominandi Volater.

Guillermus Iacobini Carrariensis filius patrem occidit, quòd ab eo spurius fuisset appellatus.

Orodes rex Parthorum, amisso filio Pacoro, qui in bello contra Ventidium occubuerat, in furorem propè versus, ab altero filio *Phraate* occisus est. Volaterranus in Geograph.

Cosroës rex Persarum senio confectus, dum Medorsem filium regni hæredem instituisset, ab altero *Siroche* natu maiore interfectus est. Idem Volat.

Heraclius Impe. Phocā patrē multis prius contumeliis affectum postremò interfecit, dominandi (vt credibile est) libidine. Volater.

Oedipus cum Laio patre ignoto apud Phocidem congressus, ipsum nescius interemit. Ouidius in Ibin: Nec plus aspicias, quàm quem sua filia rexit, Expertus scelus est cuius vterque parens. Seneca in Thebaide: Genitorem adortus impia straui nece.

Cyane puella patrem Cyanipum (quòd ab eo per vim stuprata fuisset) gladio confodit *Medullina* quoque ab Aruntio patre ebrio violata, eidem mortem intulit. Plutarchus in Paral.

Peliam senio confectum dum filiæ à Medea persuasæ vellent ad iuuentutem reuocare, lebeti feruenti impositum occiderunt.

Erasmus

Erasmus in Chil.

Post Annibalis bellum L. *Ostius* fertur primus patrem occidisse. Autor Plutarchus in vita Romuli.

Iulius Mansuetus ex Hispania rapaci legioni additus, impuberem filium domi reliquerat. Is mox inter septimanos à Galba conscriptus, oblatum forte patrem, & vulnere stratum dum semianimẽ scrutatur, agnoscens, cognoscensque, & exanguem amplexus, voce flebili precabatur placatos patris manes, ne se vt parricidam insectarentur. Cor. Tacitus.

Fredericus Imperator Panormum profectus, *Manfredi* filiis dolo interfectus est, quum annos XXXII. rebus præfuisset. Baptista Egnantius.

Nicomedes Prusiam patrem Bythiniæ regem dominandi libidine vita spoliauit.

Fabricianus matrem Fabiam interfecit, quòd illa Fabium Fabricianum maritum suum occidisset, vt liberius adulterium cum Petronio adolescẽte cõmitteret. Autor Dositheus apud Plutarchum.

FRATRVM ET SORORVM INTERFECTORES.

OEdipus rex Thebarum moriens, filiis suis *Eteocli & Polinici* regnum alternis annis dimisit regendum. Verùm quũ Eteocles maior natu peracto anno fratri cedere noluisset, moto proptereа bello, cõtractisq; vtriusq; copiis, ambo mutuis se vulnerib⁹ interfecerũt. Virg. in Culice. Ac discordãtes Cadmæo sanguine fratres, Iã truculenta ferunt infestaq; lumina, corpus Alter in alteriu⁹ iãq; aduersatus vterq; Impia germani manat pro sanguine dextra.

Medea cum Iasone fugiens, Aegyaleum fratrem membratim discerpsit, discerptũ per agros passim proiecit, vt Aeëtem patrem se persequentem in colligendis filij ossibus remoraretur. Ouid. in Ibin: Et tua sic latos spargantur membra per agros, Tanquam quæ patrias detinuere vias. Idem lib. 3. Tristium.

Menalippus Oenei filius, dum in syluis aprum Calydonium venaretur, à *Tydeo* fratre imprudente occisus est. Statius lib. 2. Theb. Pollutus placuit fraterno sanguine Tydeus.

Polites quoque fuit quispiam, qui fratrem peremit. Stat. lib. 7. Theb. Cæsoque infamis fratre Polytes.

Athila rex pannoniæ reuersus è Gallia, Budam fratrem (qui regnum occupauerat) de medio sustulit.

Antiochus Mag. Seleuci filius mortuo patre fratrem vita exuit vt solus principaretur, & regno frueretur.

Aristobulus rex Iudææ, Antigonum fratrem (quem prius regni consortẽ fecerat) falso postea insimulatum interfici iussit. Volater.

Romulus quum ad extruendos vrbis muros, vallum aratro duxisset, vetuisséque, ne quis illud transiliret, Remus in ludibrium, fratris ausus est transilire. Quod iniquo ferens animo Romulus, eidem eripuit vitam. Liuius. Vnde Lucanus: Fraterno primi maduerunt sanguine muri. Ouidius in Ibin: Vtq; Remo muros ausus transire recentes, Noxia sint capiti rustica tela tuo.

Theodebertus Chilperici filius Francorũ rex, à *Theoderico* fratre bello petitus, & ad extremum interfectus est. Volater.

Fernandus rex Castellæ Sanctij filius, Carsiam fratrem regem Nauarræ peremit, vt Nauarram ipsam suo adiiceret regno. Vsque adeò libido principandi non præscribit sibi modum.

Helenus Priami filius dum venaretur, nescio qua fortuna, Chaonem fratrem (à cuius nomine Chaonia dicta est) imprudens peremit. Seruius in 3. Aeneid.

Inuidia (quæ alienam prosperitatẽ oculo irretorto nescit prospicere) fuit in causa, cur *Cayn* fratrem Abelem cuius victimas domino videbat gratas) nefariè interfecerit.

Mempricus filius Maddam rex Britanniæ, Malym fratrem exuit vita, vt eo mortuo principaretur. *Cunedagius* quoque non alia ratione fratrem Morganum occidit, quo tempore Roma condita est, vt supputat Volater.

Cansignorus Veronensium princeps moriẽs Antonium & Barptolomæum filios reliquit hæredes. Quorum *Antonius* Barptolomæum fratrem de medio sustulit, quem in principatu consortem, aut parem ferre non poterat. Volaterranus.

Cambysi Persarum regi visus est per quietem nuntius adesse, dicens: Mergidem fratrem solio sedere regio. Qua ille visione consternatus, Prexaspẽ Persam ad eum interimendum misit. autores Trogus, & Herodotus. Cui flagitio sororis quoq; mortem adiecit.

Canis grandis, Veronensium princeps, fratrem Eriganum (qui dum abesset, Veronam inuaserat) foris reuersus, obsedit, obsessum vicit, victum dedit morti.

Henricus Alphonsi vndecimi filius, Petrum fratrẽ multis homicidiis famosum, tandẽ interfecit magno omnium plausu. Volater.

Perinus Fregosus Genuensium princeps, Nicolaum fratrem, doctrina moribusq; insignem, ob suspicionem affectati principatus interfecit.

Pinus Ordelaphus Foroliuiensis, vt solus regnaret, Franciscũ fratrem trucidauit, ejus liberis in exilium missis. Autor Volater.

Ptolemæus Philadelphus argeum fratrem (à quo insidias parari sibi intellexerat) interfecit, & alteri fratri Magæ nomine (qui Cyrenis imperabat) bellum intulit. Pausanias apud Volaterranum.

Ptolem

Ptolemæo Philopatori non ſatis fuit patrem interficere, niſi in fratrem quoque & amicos gladio ſæuiret.

Franciſcus & Ludouicus Gonzaga Vgolinum fratrem, ſimulata amicitia, ad cœnam inuitatum adorti ſunt, & interfecerunt, ſola ad facinus inuidia moti, quòd Guido Gonzaga pater, Mantuanorum dux, ei ſoli principatum reliquiſſet. Volaterranus.

Boleſlaus Vratiſlai Bohemorũ regis filius, fratrem Vuenceſlaum æquitatis & religionis obſeruantiſsimum, & Abeli iuſto perſimilem, interfecit, Draomitia matre ſceleris conſcia. Idem Volater.

Ardieus Pamphyliæ tyrannus patrem ſenio confectum, & fratrem natu maiorem interfecit. Autor Plato lib. 10. de Rep.

Iam diximus tantam in *Mithridate* rege Ponti fuiſſe feritatem, vt matrem, fratrem, & ſex liberos interfecerit, autor Cælius lib. 16. lectionum Antiq.

Iſacius Angelus Imperator ab *Alexio* fratre (quẽ à Turcis captũ redemerat) per ſũmũ ſcelus, oculis, Imperio, & vita priuat⁹ eſt.

Frotho Danorum rex tres habuit liberos Haldanum, Roëm, & Scatonem. Quibus mortuo patre æqua inceſsit regnandi cupiditas. Quo factum eſt, vt *Haldanus* natu maximus duos iuniores interfecerit & regnum parricidio ſuſceperit. Autor Saxo Grammat.

Fengo quoq; Horuendilium Danorũ regem fratrem ſuũ inſidiis circunuenit: atq; vbi parricidio datus eſt locus, cruẽta manu funeſtam mentis libidinem ſatiauit, vt eo mortuo regnaret. Idem lib. 3.

Idem Saxo lib. 6. hiſtoriæ Danicæ, meminit cuiuſdã *Starcatheri*, quem inuſitata fortitudine, viribusque prodigioſis ait fuiſſe, vt qui nouem fratres Athletas ſimul pugnantes interfecerit, decem & ſeptem vulneribus acceptis, amiſſaque maiori viſcerum parte.

Herminefredus Bertarium fratrem vi oppreſsit, vt ſoli ſibi tranquillius & ſecurius apud Thoringos liceret regnare. Autor Grego. Turonen.

Orta inter Dardanum & Iaſium contentione, *Dardanus* ſuperior fratrem peremit. adeò conſortem neſcit poteſtas, adeò rara eſt inter neceſſarios charitas, vbi illa dominandi libido mentes hominum titillat.

Bela rex Pannoniæ, Polonorum copiis inſtructus, Andream fratrem bello aggreſſus eſt, partaque victoria interfecit victum.

Learchus Arceſilaum fratrem Cyrenæorum regem ægrotantem veneno potauit, & eo modo ſtrangulauit. Learchus demum ab Eryxo Arceſilai vxore lege Talionis interfectus eſt. Autor Herodo. in Melpo.

Typhon Aegyptius fratrem ſuum Oſiridem peremit, inuidia accenſus. Autores Beroſus & Seneca de ſacris Aegyptiorũ. Diodorus

item:

item : Compertum eſt (inquit) Oſiridem Aegypto iuſte regnantem à Typhone fratre impio ac nefario interemptū. Quem in ſex viginti partes diſſectū, cuilibet eorū, qui tāti ſceleris participes fuerāt, partē dedit, vt ipſos defenſores cuſtodesq; regni fidos haberet.

Iſis demū Oſiridis fratris mortem vlta, Thyphonē alterum fratrem auxilio filij (qui Oros dicebatur) occidit. Annius in Beroſum

Henricus cognomento Clericus, Anglorum rex Robertum fratrem hoſtem habuit, quem in bello captum, oculis primum auulſis in carcerem detruſit, ac demum pædore & inedia ibidem emori fecit Volaterra.

Orodes Phraatis filius, Parthorum rex, Mithridatem ſecundum fratrem ſuum Babyloniæ obſedit, factáque deditione in conſpectu omnium quamuis ſupplicem interfecit. Deus te perdat ambitio, Quæ fratres armas in fratrum viſcera, quæq; Securum à nato non ſinis eſſe patrem.

Ioram rex Iudææ ſuaſu Athaliæ vxoris, fratres interfecit: & nullum ſceleris genus omiſit, à nullo abſtinuit flagitio.

Ioannes Iudæ pontificis filius quintus Hebræorum pontifex, fratrem Ieſum nomine (quem affectatæ dignitatis habebat ſuſpectum) morti dedit.

Iugurtha Manaſtabalis filius nothus, fratres ſuos Adherbalem & Hiempſalem Micipſæ patrui ſui filios, interfecit, vt ſolus Numidis imperaret. Salluſt.

Friola Alphonſi Catholici filius, rex Hiſpaniæ, ab *Aurelio* fratre interfectus eſt, quū annos duodecim regnaſſet. Volaterranus.

Leucon ab *Oxilocho* fratre rege Ponti interfectus eſt, quòd cum eius vxore adulterij & inceſtus conſuetudinē haberet. Ouid. in Ibin: Aut pia te cæſo dicatur adultera, ſicut Qua cecidit Leucon vindice, dicta pia eſt.

Mamertes quum Siſaphonis Corinthij fratris ſui filios regnandi libidine peremiſſet, ab ipſo *Siſaphone* membratim laceratus eſt. Ouidius in Ibin:

Trunca geras ſæuo mutilatis partibus enſe,
Qualia Mamertis membra fuiſſe ferunt.

Heſiodus poëta Aſcræus noctu iugulatus eſt ab *Antipho & Crimeno* fratribus: non tamen opera dedita, ſed per errorem, dum illi ſororis ſuæ interfectorem eſſe putarent.

Rheſus Maximi & Ameriæ filius, fratrem Simulum in venatione volens interfecit, ac propterea ei paterna domo interdictum eſt. Ariſtides apud Plutarchum

Anacharſis philoſophus, Scytha genere, dū Athenienſium leges apud ſuos introducere conaretur, vt patriæ conſuleret, à *Caduido*

fratre

fratre eius loci rege per liuorem sagitta confossus est. Autor Laërtius.

Lucilla M. Antonij & Faustæ filia, à *Commodo* fratre, in quem cõiurauerat, deprehẽsa, ab eodẽ interfecta est. Autor Herodianus.

Maximianus Diocletiani filius Artemiã sororem gladio percussit, quòd relicta idololatriæ hæresi, ad fidem se conuertisset.

Critolaus Tegeates sororem interfecit, quòd sibi è victoria redeunti non gratularetur, quum tamen cæteri omnes ei applauderent. Autor Demarathus apud Plut.

Primus apud Romanos *Horatius* ob sororem interfectam, perduellionis reus factus est, dein absolutus. Autor Liuius.

Cambyses sororem interfecit, quòd illa Simerdis fratris sui à patre occisi mortem lugeret velut inultam. Autor Herodotus.

Polyphontes rex fratrem interfecit, quòd ab eo insidias & mortem parari sibi intellexisset. Autor Gel. lib. 4. cap. 3.

MVLIERES QVAE MARITOS INTERFECERVNT.

REdeuntem ab expeditione Troiana Agamẽnonem, *Clytemnestra* vxor interfecit auxiliante Aegysto, quo cum stupri consuetudinem habebat. Virgilius li. 11. Aen. Ipse Micenæus magnorum ductor Achiuûm Coniugis (infandum) prima intra limina, dextra, Oppetiit, deuicta Asia subsedit adulter. Seneca in Agamemnone: Rex ille regum, ductor Agamemnon ducum, Cuius secutæ mille vexillum rates, Iliaca velis maria texerunt suis, Post dena Phœbi lustra deuicto Ilio, Adest daturus coniugi iugulum suæ. Idem alibi: Adest cruenta coniugis victrix sui. Iuuenalis Satyra. 6.

Donaus Beli filius quinquaginta habuit filias, quæ totidem Aegysti filiis nupserunt, factaque simul coniuratione omnes maritos nocte vna interfecerunt, præter Hypermestram, quæ Lynceo viro pepercit. Seneca in Hercule Furente, Nunc nunc cruentę regis Aegysti nurus Adeste, multo sanguine infectæ manus. Oudius lib. 1. de Arte.

Scribit Volaterranus *Albinam* quandam Syriæ regis filiam duas & triginta habuisse sorores, quæ totidem maritos interfecerunt: expulsasque propterea à patre venisse in Britanniam, & à nomine Albinæ insulam vocasse Albionem.

Alexander Pheræus Thessaliæ tyrannus quum vxorem *Thebem* cuidam barbaro nudam plerumque ostẽdisset, ab eadem factum ęgreferente, dormiens iugulatus est Ouidius in Ibin: Inq; tuo thalamo iuguleris more Pherei, Qui datus est letho coniugis ense suæ.

Albionus rex Longobardorum Cunimundo Gepidorum rege interfecto, eius filiam nomine *Rosimundam* sibi copulauit. Cui

Cui quum aliquando inter pocula, patris caluaria per iocum propinasset, irata puella non prius machinari destitit, quàm eum curauerit interficiendum. Quo mortuo alium maritum Helmigem nomine sibi copulauit, quem postea veneno suffocauit.

Antiochus Deus cognomento, rex Syriæ, ab vxore *Laodice* veneno interfectus est ob inductam alteram Berenicem Ptolemæi sororem. Val. Max.

Antonius Verus Imperator periit veneno à *Lucilla* vxore propinato, ob fabie cõsuetudinem, ad quam frequẽter itabat. Volat.

Circe venefica mulier Sarmatarum regem (cui nupserat) veneno itidem fertur occidisse, arreptoq; regno subditos multum oppressisse. Sabellicus.

Gandulphus (qui in Burgundia pro fide martyrium passus est) dum vxorem adulterij insimularet, eiusdem opera ab adultero interfectus est.

Galeotus Foroliuij princeps Ioannis Bentiuoli filiam duxit in vxorem. A quo dum sperneretur puella, simulata ægritudine sicarios subornauit medicos, qui eum adorti in cubiculo confoderunt. Volaterranus.

Semiramis quum à marito Nino impetrasset vt diem modo vnum in regio sederet tribunali, obiretque regium munus iuri dicundo, sanciendoque quæ viderentur, exploratis satellitum animis, Ninum ipsum apprehendi iussit, & in vincula coniici, ac postremò interimi. Autor Cælius.

Andreas filius Caroli Pannoniæ regis, à *Ioanna* vxore, regina Siciliæ, interfectus est: quòd ignauus & regno inutilis videretur. Volaterranus.

Fabia mulier Fabium Fabricianum interfecit, vt liberius posset lasciuire cum Petronio Valentino liberali forma adolescentulo, quo cum adulterij consuetudinem habebat. Plutar. in Parallel.

Agrippina Tyberium Claudium principem maritum suum veneno sustulit. Autor Plin. lib. 32. cap. 22.

Curtius libro 7. ait Barbarum quendam Spitamenem somnó & vino sepultum, ab vxore in castris Alexandri fuisse interfectum.

VIRI VXORVM INTERFECTORES.

Procris mulier existimans *Cephalum* maritum alteram deperire puellam, eundem in syluas profectum secuta est, vt obseruaret quid faceret. Quum ergo in dumis delitesceret, ac vepres concuteret, Cephalus opinatus esse feram, sagittis eam confodit. Ouid. lib. 7. Metam. Adagium est apud Erasmum, Procridis telum, De certis iaculatoribus, aut ictu ex sententia iacto.

Procridis telũ.

Nero

Nero Sabinam Poppeam vxorem calcis ictu, quamuis pręgnantem interfecit, nulla impellente causa, sed sola bile & iracundia motus. Autor Cor. Tacitus lib. 16.

Chilpericus Clotharij filius, Glosindam vxorem Athanagildi Gothorum regis filiam, suasu Fredegundæ pellicis noctu iugulauit. Volater.

Constantinus Imperator, Constantij & Helenæ filius, vxorem suam Faustam (cuius suasu Crispum filium prius interfecerat) in balneas ardentes coniectam interemit. Autor Sextus Aurelius.

Mithridates rex Ponti, vxorem Laodicem (qua mortua Hypsicrateam duxit) cum sorore, matre, fratribus, ac liberis interfecit. Autor Herodo.

Plinius lib. 14. scribit *Egnatij Metentini* vxorem quòd vinum bibisset è dolio, interfectam fuisse à marito, eumq; cædis à Romulo absolutum. Egnatius.

M. Cæcilius apud eundem Plinium lib. 27. accusat *Calphurnium Bestiam*, quòd dormientes vxores veneno peremerit.

Miratur Sabellicus, nec sanè mirum quòd miretur, *Periandrum* Corinthium inter eos numeratum, quos Græcia sapientes appellauit, qui Lysidem vxorem (alij Melissam scribunt) in pellicis gratiam interfecerit, sciens volensq; cum Cratea matre concubuerit, filium relegauerit, & Corcyrensium natos Haliarti excæcandos præbuerit, vt docet Herodo.

Dacianus præces Alexandriam vxorem à beato Georgio ad fidem conuersam, suspendi fecit, & interfici.

ALII PARRICIDAE.

PRoca rex Albanorum duos habuit filios Amulium, & Numitorem, quibus regnum alternis annis diuisit regendum. Quum autem prior *Amulius* regnasset, peracto anno fratri cedere noluit: quinetiam Lausum eius filium interemit, & Iliam eius sororem (ne qua inde manaret proles, quæ facinus vlcisceretur) inter Vestales inclusit. Ouid. lib. 4. fastorum.

Xerxes ob res infeliciter in Græcia gestas, adeò inter suos euiluit, vt *Artabanus* spem nactus occupandi regni, eum in regia interfecerit. Autor Trogus.

Childebertus Clodouei primi filius, fratris sui Clodomyri filios pupillos & clientes suos ad se venire iussos, interfecit, vt eorum patrimonio potiretur.

Sigisbertus Clotarij filius, bellum cum Chilperico gessit, in quo Theodebertum eius filium post alia multa crudelitatis exempla interfecit. Gaguinus.

Egbertus Sicoberti filius rex Anglorũ, fratris filios (quos patre mortuo

mortuo educabat) impuberes occidit. Volaterranus.

Mamertes Corinthius, filio fratris sui Sisaphonis regnandi libidine, interfecit maximo suo malo. Nam vbi *Sisapho* factum resciuit eum membratim discerpsit. Autor Ouidius in Ibin.

Sextus Aurelius scribit *Aurelianum* Imperatorem sæuum fuisse & sanguinarium, vt qui sororis suæ filium interfecerit.

Orcanes rex Turcarum Celapini filius, à *Mose* patruo (cuius fidei se pupillũ commiserat) interfectus est, & regno spoliatus.

Thyestes Pelopis & Hippodamiæ filius, Europam, seu Aeropen fratris sui Atrei vxorem stuprauit, & ex ea duos suscepit liberos, Tantalum & Plysthenem quos *Atreus* ipse interfecit, interfectos fratri comedendos apposuit. Seneca, Tantalus prima hostia est, &c.

Pygmalium rex Tyri & frater Didonis, quum esset auri cupidissimus, Sichæum sororis suæ maritum agri inter Phœnica ditissimum interfecit, vt mortui diuitias arriperet. Verg. libro 1. Aen. Ille Sichæum Impius ante aras, atque auri cæcus amore Clàm ferro incautum superat, securus amorum Germanæ.

Childebertus Clodouei filius in Almarichum Gothorum regẽ sororis suæ Clotildis maritum bellum mouit, ac victum victor obtruncauit quòd Clotildem ipsam iurgiis & verberibus propter cultum orthodoxe fidei quotidie incesseret. Volater.

Constantinus Magnus Licinium sororis suæ maritum pugna sæpius oppressum, & tandem apud Nicomediam victum interfici iussit. Eutropius.

Eduardus secundus rex Anglorum venatu rediens, ab *Alfrida* nouerca venenato poculo interfectus est. Volebat enim scelerata mulier Eceldredũ filium suum septẽnem principari. Volaterranus.

Nuceria vxor Hebij, quum Firmum priuignum maligno prosequeretur odio, filios suos ad inferandam ei mortem incendebat. Quod quum illi facere per pietatem abnuerent, dormientem gladio adorta est. Autor Dositheus apud Plutarchum.

Constantinus Heraclij filius, quum annum vnum imperasset, *Martinæ* nouercæ, laborantis filium imperare, veneno interfectus est. Bapt. Egnatius.

Pelops Tantali filius, ex Hippodamia, duos suscepit liberos, Atreum, & Thyestem. Ex Danaide puella Chrysippũ patri cęteris chariorẽ. Quem quum nouerca *Hippodomia* odio persequeretur, eius cruore manus impias contaminauit. Dositheus apud Plutar.

Ptolemeus Auletes à Romanis regno Aegypti redonatus, quo propter flagitia eiectus fuerat, Archelai Cappadocię regis filium, filię suę Cleopatrę maritum (quem Aegyptij regem sibi delegerant) vnà cum sorore interfecit. Strabo lib. 17.

Spoliante

Spoliãte Campanos Annibale L.Imbricus filium Ruſcium cum magno auri pondere *Valerio Beſtio* genero ſuo ſeruandum committit: quem tamen Valerius auaritia ſtimulante obtruncauit, vt auro potiretur.Plutar.

Eadem cauſa *Polymneſtor* rex Thraciæ Polydorum Priami ſoceri ſui filiũ iugulauit.Mantuanus lib.1.de Cala. Verg.lib.3.Aenei.

Aegyſtus Thyeſtæ filius Atreum patruum ſuum adultus interfecit: mortemque Plyſthenis & Tantali fratrum ſuorum ab ipſo Atreo interfectorum vltus eſt.

Acriſius Abantis filius, quum ab oraculo accepiſſet ſe eius manu periturum, qui ex Danaë filia naſceretur: natum poſtea ex ea Perſeum iuſsit exponi & ſubmergi. Compertus tamen in littore *Perſeus*, à piſcatore quodam nutritus eſt.Inde vbi adoleuit,ſuámque reſciuit originem, Acriſium ipſum interfecit. Volaterranus.

Draomitia Bohemorum regina, Ludimillam ſocrum religionis obſeruantiſsimam interfeci iuſsit.Cuius ſuaſu *Boleſlaus* filius Vuenceſlaum fratrem iam interfecerat. Autor Volaterranus.

Io.Galeatius Barnabam ſocerum Mediolani ducem per proditionem cepit,coniectumque in carcerem mori coëgit, vt eo mortuo principatum arriperet.

Tyberius Nero *Caligulæ* nepotis, imperandi libidine conflagrantis,aſtu & dolo periit,anno ætatis L X X V I I I. Imperij verò X X I I I.Egnatius.

Albertus Imper. dux Auſtriæ, & filius Rodulphi Imperatoris, dum ſuaſu Bonifacij Pont. exercitum pararet in Gallos, à *Ioanne* fratris ſui filios interfectus eſt.

Domitianus, autore Tranquillo, Flauium Clementem patruelem ſuum (cuius filios etiam paruulos ſucceſſores palàm deſtinauerat) interfecit.

Tydeus Oenei filius.Alcatum & Lycothæum nepotes apud Calydonem interfecit,ac demum Argos aufugit.

AQVIS SVBMERSI.

H*Ylas* Thyodamantis filius cum Hercule (cuius erat amaſius) reliquisque Argonautis Colchos nauigans, dum aquam vellet haurire, vrnæ pondere ſubmerſus eſt, multisque clamoribus ab ipſo Hercule,ſed fruſtra acclamatus.Ver.Aegloga 6.His adiungit Hylam, nautæ quo fonte relictum, Clamaſſent, quum littus Hyla Hyla omne ſonaret. Iuue. Et multum quæſitus Hylas, vrnamque ſecutus. Fabulantur poëtæ eum à Nymphis ob formam excellentem raptum. Propertius lib. 2.

Tandem haurire parat demiſsis flumina palmis
Innixus dextro plena trahens humero,&c.

Orontes Troia diruta cum Aenea in Italiam nauigans, naufragium fecit. Verg. lib. 1. Aene. Vnam, quæ Lycios, fidumq; vehebat Orontē, Ipsius ante oculos ingēs à vertice pontus In puppim ferit; excutitur, pronusq; magister Voluitur in caput: ast illā ter fluctus ibidem Torquet agens circum, & rapidus vorat æquore vortex.

Leucaspis quoque eadem procella obrutus est, eodem Vergilio teste, qui 6. Aene. inquit: Cernit ibi mœstos, & mortis honore carentes Leucaspim, & Lyciæ ductorem classis Orontem.

Palinurus gubernator nauis Aeneæ, dum obrepente somno dormitaret incautus decidit in mare. Neque tamen tunc primum submersus est. Sed quum portui (qui Velinus postea dictus est) adnaret, ab incolis pro belua marina obrut⁹ est. Verg. in fine quinti Aenei. Idem in sexto: Ecce gubernator sese Palinurus agebat. &c. Ouidius in Ibin: Aut vbi ventosum superaris naufragus æquor. Contracta pereas, vt Palinurus humo.

Aesacus Priami filius ægreferens Hesperiem puellam (quam fugientem insequebatur) morsu colubri in herba latentis fuisse interfectam, in aquas se dimisit: mutatus postea in Mergū, vt poëtæ fabulantur. Ouidius lib. 12. Metamorph. Dixit, & è scopulo (quem rauca subederat vnda) Decidit in pontum.

Iam diximus Tyberinum regem se in Tyberim præcipitasse, & fluuio (qui prius Albula dicebatur) nomen imposuisse. Ouidius in Ibin. & lib. 4. Fastorum. Idem lib. 14. Sed Capys ante fuit.

Anna soror Didonis se in Numycum fluuium demisit. Causam mortis vide in eorum historia qui se occiderunt. Ouid. lib. 3. Fast. Corniger hanc tumidis rapuisse Numicius vndis Creditur, & stagnis occuluisse suis.

Helle filia Athamantis regis Thebarum, insidias nouercæ cum Phryxo fratre fugiēs, arietē aurei velleris cōscēdit, vt eo modo Colchos veheretur. Quos quū per mare ferret aries, cōtigit, vt puella perterrita in pōtū caderet, & Hellespōto imponeret nomē. Ouid. li. 4. Fastorū: Dicitur infirma cornu tenuisse sinistra Fœmina, quū de se nomina fecit aquæ. Idem in Epistolis Hero. Propertius lib. 2.

Icarus Dædali filius à Creta cum patre fugiens, fretus alarum (quas fecerat pater) fiducia, dum altius in auras euolaret, liquefactis à sole pennis cereis in mare cecidit, quod ab eius ruina Icarium cœpit dici. Seneca in Hercule Oethæo. Ouidius lib. 1. Tristium: Dum petit infirmus nimium sublimia pennis Icarus, Icareis nomina fecit aquis. Idem lib. 8. Metamorph.

Leander speciosus puer ex Abydo, quum in Seston vrbem non multū remotā nauigaret ad amasiā suam Ero nomine, tempestate suborta periclitatus est. Ouidius lib. 3. Tristium: Si tibi tale fretum

quon

quondam Læandre fuisset, Non foret angustæ mors tua crimen aquæ. Stroza pater lib. 1. Eroticôn.

Cærelia mulier dum Baias nauigaret, aquis obruta est. Martialis lib. 1. Dum petit è Baulis mater Cærelia Baias, Occidit insani crimine mersa freti,

Aegeus Thesei pater se submersit. Causam vide in præcedenti capite.

Sapho quoque è Leucade Epyri promontorio se præcipitauit. Statius lib. 5. Sylua Saltusque ingressa viriles Non formidata temeraria Leucade Sappho.

Pharao rex Aegypti dum Israëlitas persequeretur, mare rubrū virga Moysis diuisum ingressus cum toto exercitu periit, & submersus est. Politianus in Nutricia: Vt rubra sicco pede transiit vndas: Demerso insignem cecinit Pharaone triumphum.

Ino vxor Athamãtis se cum Melicerta filio demersit. Ratio iam posita: Val. Flac. lib. 8. Attonito qualis pede prosilit Ino In freta, nec parui meminit conterrita nati. De Melicerta seu Palæmone Statius lib. 2. Syl. Talis in Isthmiacos ploratus ab æquore portus Naufragus inposita iacuit sub matre Palæmon.

Cæsarius Apher genere, & *Iulianus* presbyter apud Terracinam sub Claudio in mare præcipitati sunt Calendi Nouembris.

Eupolis Atheniensis poëta Comœdio graphus nauigans in Hellespontum, quo tempore Lacedæmones opprimebantur bello, naufragio periit.

Marcus Marcellus missus ad Masinissam in Aphricam, periit naufragio paulò ante tertium bellum Punicum. Autor Liuius. Cicero in oratione ad Pisonem: Marcus Marcellus, inquit, qui ter fuit Consul, summa virtute, pietate, gloria militari; periit, in mari.

Milo Tyrannus Pisæ, quum subditos multis afficeret tormentis & cruciatibus, ab eisdem in mare demersus est. Ouidius in Ibin: Vtque Milo, sub quo cruciata est Pisa Tyranno, Viuus in occultas præcipiteris aquas.

Menander Græcus poëta Comœdiographus, dum in exiguo nataret fluuio, ibidem submersus est. Ouidius in Ibin:

Comicus vt liquidis periit (dum nabat) in vndis,
Et tua sic Stygius strangulet ora liquor.

Misenus Aenεæ tubicen, dū Tritonē deū marinum ad tubæ certamē irritasset, ab eodē in mare deturbatus est. Verg. lib. 6. Aenei.

Oenomaus ab oraculo monitus se tunc periturum, quū Hippodamia nuberet, procis eam petentibus certamen proposuit: vt cum puella cursu cōtēderēt, quæ propter Harpinnæ & Psyllæ equorum celeritatem videbatur insuperabilis. Conuenerat autem, vt victi

interficerentur, victores eam sibi haberent. Quum ergo Pelopi puellam deperiret, eius aurigam *Myrtilum*, largitione corrupit: quem propterea Oenomaus in mare (quod ab eo Myrtoum dictum est) demersit. Alij volunt Myrtilum ab ipso Pelope præcipitatum, dum suæ proditionis mercedem peteret. Ouidius in Ibin: Proditor vt sæui periitq; auriga tyranni, Qui noua Myrtoæ nomina fecit aquæ. Seneca in Thyeste.

De *Pub. Terentio* poëta comœdiograpgo & Theoxena muliere, vide Historiam præcedentem.

Licet Vergilius dicat *Turnum* ab *Aenea* interfectum, sunt tamē argumenta quæ inficiantur: imò verò Aeneam à Turno adactum ad mortem inferunt, submersumq; in Numyco fluuio dum insequētem Turnū fugeret. Quod & apud Verg. fateri videtur Venus pro Ascanio Ioue orans, desperato iam Aenea, vbi ait: Aeneas sanè ignotis iactetur in vndis, Et quācunq; viā dederit fortuna, sequatur Incolumē Ascaniū liceat superesse nepotē. Quum mortē prius Dido ei imprecata fuerat, vbi ait: At bello audacis populi vexatus & armis, Finibus extorris, cōplexu auulsus Iuli, Auxilium imploret, videatq; indigna suorum Funera: nec quū se sub leges pacis iniquæ Tradiderit, regno, aut optata luce fruatur: Sed cadat ante diē, mediaq; inhumatus arena. Item iuuenalis de Romulo fulminato, & Aenea submerso loquens: Alter aquis, alter flammis ad sydera missus. Ouid. quoq; in Metam. sic ait: Littus adit Laurens, vbi tectus arundine serpit. In freta flumineis vicina Numycus vndis. Hunc iubet Aeneæ quæcunque obnoxia morti Abluere, & tacito deferre sub æquora cursu. Corniger exequitur Veneris mandata, suisq;, Quicquid in Aenea fuerat mortale, repurgat, Item Tibullus lib. 2.

Decius Imperator à Gotthis cum toto exercitu profligatus fugam arripiens paludis voragine absorptus est, nec postea inuentus. Autor Sextus Aurelius.

Argyropylus Imperator, Zoæ vxoris & Michaëlis Paphlagonis eius adulteri dolo, inter balneas aquis immersus obiit. Bap. Egnatius.

Atelstanus *Edimundum* adolescentem Anglorum regem in nauigio sine remige fluctibus perdendum exposuit, vno tantum comite. Volater.

Astorgius filius Galeoti Foroliuiensium principis, quum longam obsidionem Cæsaris ab Alexandro pontifice patre missi sustinuisset, ad extremum victus, & Romam ductus in Tyberim noctu præcipitatus est.

Britona filia Martis, se in mare deiecit, vt stuprum Minois regis posset effugere.

Ceyx maritus Alcyones ad oraculum nauigans naufragium fecit, in auem postea mutatus, vt fabulantur poetæ. Ouidius in Ibin: Nec tibi sit tumidis melior Neptunus in vndis, Quàm cui sunt visæ frater & vxor aues. Seneca in Agamennone.

Clodomyrus Francorum rex Gundebaldo Burgundiæ rege superato, *Sigismundum* eius filium vnà cũ sorore in puteũ demersit.

Sfortia Attendulus dum vni è ministris in Aterno fluuio periclitanti vellet succurrere, cum eo naufragium fecit. Fuit is pater Francisci Sfortiæ.

Fredericus Aenobarbus Imperator ad expeditionem Hierosolymitanam profectus, quum aliquot Armeniæ oppida iam cepisset, in amnis transitu periit.

Lycas quum venenatam Herculi tunicã attulisset, ab eo in mare Euboicum deiectus est. Oui. in Ibin: Quàm qui dona tulit Nessæo tincta veneno, Euboicasque suo sanguine tinxit aquas.

Phronyma puella ab Etearcho patre rege Cretæ suasu nouercæ, in aquas præcipitata est, Themisone quodam sceleris ministro. Autor Herodotus.

De P. Malleolo matricida, Galeatio Mantuano, Eueno patre Marpissæ (qui omnes submersi sunt) iam sumus locuti in præcedente historia.

Marullus poëta Pontani discipulus (qui à Politiano æmulo & hoste suo, Mabilius dicitur, & quem ipse Ecnomũ vocat) in amne Cecina submersus est.

Propertius lib. 3. scribit *Patum* quendam, in Aegyptum causa pecuniæ comparandæ nauigantem, fluctibus obrutum fuisse. Sic enim pecuniam alloquens ait: Tu Patum ad Pharios tendentem linthea portus, Obruis insano, terque quaterque mari.

Argynus puer formosus (quẽ Agamennon habebat in deliciis) itidem submersus est. Idem Propertius lib. 3. Sunt Agamẽnonias testantia littora curas, Quà notat Argyni pœna minantis aquæ.

Quintianus præses (sub quo passa est beata Agatha) dum flumen cum equis transiret, ab eorum vno excussus, & in aquas proiectus, miseram exhalauit animam.

Multi quoque ex martyribus eodem mortis genere extincti sunt, vt Ascla, Anastasius Aquileiẽsis, Florianus Hesychius, sub Diocletiano, Theogenes sub Licinio, Claudius Tribunus sub Numeriano, Calixtus Papa sub Alexandro Imperatore, Symphorosa sub Adriano. Item Apollonius, Philemon, Bassus, Antonius, Protolycus apud Alexardriam, Calixtus & Charisius apud Corinthum: Iocundianus apud Africam, Palatinus & Maxima virgo, & infiniti alij hac morte cœlestem meruerunt lauream.

Roxana & Satyra Darij filia, duæ fuerunt Alexandri vxores seu concubinæ. Quarum alteram Roxanam prægnantem Statyra in puteum demersit, solo ducta liuore, quòd Macedones præcipuis honoribus eam cumularent. Autor Plut. in Alexandro.

Qui suis casibus aut naufragio nomina aquis imposuerunt.

Aegeus Atheniensium rex, mari Aegæo. *Erithra* rex mari Erithræo, seu rubro. *Helle* soror Phryxi, Hellesponto. *Icarus* Dædali filius, Icareo. *Myrtilius* auriga Oenomai, Myrtoo. *Hesperides* puellæ, Hesperio. *Tyrrhenus* rex Lydorum. Tyrrheno. *Tyberinus* rex Tyberi fluuio Tuscorum. *Euenus* Eueno. *Marsyas* tibicen Marsyæ. *Anius* rex Tuscorum Anioni, qui & Anienus & Anien dicitur. *Absyrtus* frater Medeæ Absyrto Colchorum.

AB EQVIS OCCISI ET DISCERPTI.

HIppolytus falsò accusatus & suspectus stupri Phædræ nouercæ illati, dum patris Thesei furorem fugeret, arrepta fuga ab equis discerptus est. Ouidius lib. 5. Meta. Excutior curru &c. Ibidem lib. 3. Fast.

Hic latet Hippolytus loris discerptus equorum.
Vnde nemus nullis illud aditur equis. Idem lib. 5.
Hippolyte infelix, velles coluisse Dionem,
Dum consternatis diripereris equis. Ibidem lib. 6.
Exciderat curru, lorisq; morantibus artus,
Hippolytus lacero corpore raptus erat. Idem in Ibin: Vel tua (ne pœnæ genus hoc cognouerit vnus) Viscera diuersis scissa trahantur equis. Sabinus in Epistola Demophoontis ad Phyllidem: Non fratrem Hippolytum, cecidit miserabilis ille, Præceps attonitis per freta raptus equis. Seneca in Hippolyto quoque meminit.

Fuit alter *Hippolytus* martyr Romanus, qui pro Christi nomine sub Decio principe, indomitis item equis alligatus & discerptus spiritum deo reddidit.

Glaucus filius Sisyphi (qui apud Potniam regnauit) dum equas humana carne aleret, ab eisdem postremò deuoratus est. Vergil. lib. 3. Georg. Scilicet ante omnes furor est insignis equarũ, Et mentem Venus ipsa dedit quo tempore, Glauci Potniades malis membra assumpsere quadrigæ.

Metius suffetius dux Albanorum, quoniam in bello Fide natiũ pactum & fœdus societatis cum populo Romano perfidè ruperat, captus postmodũ viuus quadrigis in diuersa nitẽtibus laceratus est, iussu Tulli Hostilij. Autor Liuius, & post Liuium Gellius lib. 20. c. 1. Vnde Verg. li. 8. Aen. Haud procul inde citę Metiũ in diuersa quadrigæ Distulerant (at tu dictis Albane maneres) Raptabatq; viri men

mēdacis viſcera Tull⁹ Per ſyluas,ſparſo rorabāt ſanguine vepres.

Diomedes rex Thraciæ, dum equos ſuos humana carne aleret, ab Hercule illac iter faciente,equis ipſis datus eſt in pabulū.Ouid. in Ibin: Vt qui Threicij quondam præſepia regis, Fecerunt dapibus ſanguinolenta ſuis. Seneca:Suisq; regem pabulum armentis datum.Claudianus:Diraq; ſanguinei vertit præſepia regis, Et Diomedæos gramine pauit equos.

Neocles Themiſtoclis filius equi morſu interiit. Autor Plutar. in Themiſtocle.

Brunechildis Francorum regina, poſt multa flagitia ſpectante Clothario,indomitis equis alligata, & membratim diſcerpta eſt. Hoc ſcribitur in hiſtoria Adonis Viennenſis.

Comminius à Gidica nouerca ſtupri falsò accuſatus, metu Comminij patris currum conſcendit, & in fuga more Hippolyti ab equis raptim diſtractus eſt.Doſitheus apud Plutarchum.

Cælius lib. 11. Lectionum antiquarum ſcribit *Taraxippum* quendam fuiſſe in Iſthmo ab equis interemptum.

Limone puella adulterij comperta,ab Hippomene patre data eſt equo famelico deuoranda.Ouidius in Ibin.

Licinius Imperator, quum Herinam virginem filiam ſuam (quòd Chriſtiana eſſet) equis dediſſet conculcandam, ab eorum vno morſu interfectus eſt.

Hercules regem Eubœæ *Pyrrechmem* Bœotiis bellum inferentem,victum equis diſcerpendum expoſuit apud Heracliū fluuium. Autor Plutar.in Parall.

Abderus vnus fuit eorum, qui ab equis Diomedis Thraciæ regis interfecti ſunt & deuorati. Autor Aegidius Maſerius in Valerij Argonautica.

EQVORVM LAPSV MORTVI.

N*Ipheus*, Vergil.lib.10. Quin ecce Niphei, Quadriiuges in equos,aduerſaq; pectora tendit. Atque illi lōge gradientem & dira frementem, Vt videre,metu verſi retróque ruentes Effunduntq; ducem,rapiuntq; ad littora currus.

Leucagus,Vergil.10.Aeneid. Excuſſus curru moribundus voluitur aruis.

Ligeris frater Leucagi eodem quoque modo excuſſus eſt. Idem Verg.ibidem,Frater tendebat inermes Infelix palmas, curru delapſus eodem.

Clonius. ibid.Illum infrænis equi lapſu tellure iacentē Obtrūcat.

Remulus. Idem lib.11.Orſilochus Remuli (quando ipſum horrebat adire) Haſtam intorſit equo, ferrumque ſub aure reliquit,

Quo sonipes ictu fuerit arduus, altaq; iactat Vulneris impatiens arecto pectore crura. Voluitur ille excussus humi.

Thymetes quoque equo suo excussus in bello interfectus est. Idem Vergil.lib.12. Et sternacis equi lapsum ceruice Thymetem.

Amycus. Idem Vergil.in eodem: Turnus equo deiectum Amycum, fratremq; Diorem Congressus pedes, hunc venientem cuspide longa, Hunc mucrone ferit.

Antonius Vicus. Pamphilus Saxus: Non equus Antoni sæua te morte peremit, Vice, licet corpus presserit ille tuum. Fræna trahēs sed tu mortis tibi causa fuisti. Nō poteras fato cādidiore mori.

Agenor lapsu equi in serta ori manu extinctus est. Ouidius in Ibin: Vtq; loquax in equo est elisus guttere Agenor, Sic tibi claudatur pollice vocis iter.

Bela rex Pannoniorum, frater Andreæ, & filius Vazulis regum decesit lapsus equo membris luxatis & dilocatis, anno regni sui tertio.

Stenobæa Prœti vxor, quum *Bellerophontem* ad coitum non posset inducere, eum coram marito stupri postulauit. Stenobææ verbis fidem adhibens Prœtus, Bellerophontem periculis obiecit, ac primum ad superandam Chimæram misit. Quam quum vicisset, elatus victoria in cœlum Pegaso equo alato voluit conscendere: sed vlciscente Nemesi decidit. Ouid.in Ibin: Quiq; ab equo præceps alienis decidit aruis, Exitio facies cui sua penè fuit.

Seleucus Calinicius Antiochi cognomento dei filius, & Syriæ rex ex equo lapsus excessit.

Lego in Historiis Gallorum *Philippum* Ludouici Crassi filium equi lapsu itidem periisse.

Fulco Andegauensium comes, quintus rex Hierosolymarum, equo in caput verso occubuit, quum regnasset annis vndecim.

A' SERPENTIBVS OCCISI.

L*aocoon* Troianus percussa in vterum fatali machina, pœnam luisse dicitur duobus filiis à serpentibus occisis. Quibus dum præsidio esse vellet, eadem periit morte. Verg. lib.2. Ouidius in Ibin: Quàm puer Hypsiphyles, quàm qui caua primus acuta Cuspide, suspecti robora fixit equi.

Eurydice Orphei vxor Aristeum (à quo adamabatur) fugiens morsu colubri in herba latentis interfecta est. Orpheus apud Ouidium lib.10. Causa viæ est coniunx, in quam calcata venenum Vipera diffudit, crescentesq; abstulit annos. Idem Occidit in talum serpentis dente recepto. Idem in Ibin.

Hesperie puella Aesacum Priami filium (à quo itidem adamabatur) fugiens serpentis morsu periit. Ouid.lib.11. Meta. Ecce latēs

herba

herba coluber, fugientis adunco Dente pedem ſtrinxit, vulnusque in corpore liquit.

Orion cum ſe iactaſſet, nullum à terra monſtrum produci poſſe, quod non conficeret, terra ipſa peperit ſcorpionem, à quo interfectus eſt. Ouidius lib. 9.

Opheltes (qui alio nomine Archemorus dicitur) filius Lycurgi regis Nemeæ, dum negligenter ab Hipſiphyle nutrice cuſtodiretur, ſerpentis morſu extinctus eſt. Ouid. in Ibin: Quàm puer Hipſiphyles, quàm qui caua primus acuta Cuſpide ſuſpecti robora fixit equi. Statius lib. 2. Syluarum, & lib. 5. Thebaidis.

Xanthus hiſtoriarũ autor, tradit apud Plinium lib. 25. *Tillonem* à dracone interfectum, ac demum herba (quam Balim dicunt) reſtitutum ſaluti.

Sulpitius in Lucanum ait *Canopum* gubernatorem nauis Menelai, aſpidis morſu apud Canopum Aegypti vrbem occiſum.

Politianus in Nutricia ſcribit *Ampycidem* in Libya ſerpentis morſu interfectum, vbi ait: Ampycidemque pium. Libycis quem ſtrauit arenis Vipera, fatifero fauces accenſa veneno.

Demetrius Phalereus, auditor Theophraſti, & præfectus Bibliothecæ Ptolemæi Soteris, exceſsit ex morſu aſpidis. Ouidius in Ibin.

Oreſtes furore liberatus, quum Thiſamenem filium imperio Mycenarum ſuffeciſſet, ſerpentis itidem morſu periit. Ouidius in Ibin: Vtq; Agamennonio &c.

Seneca in Medea ſcribit *Idmona* à ſerpēte in Libia cæſum, ibiq; ſepultum, vbi ait: Idmonem (quamuis bene fata noſſet) Conſcidit ſerpens Libycis arenis. Ouidius tamē ſcribit ab apro interfectum, vt poſtea docebimus.

Iam diximus *Cleopatram* ab Auguſto ſuperatam, mordendum aſpidi porrexiſſe brachium, ne in triumphum duceretur. Propert. lib. 3. Brachia ſpectaui ſacris admorſa colubris, Et trahere occultum membra ſoporis iter.

AB APRIS OCCISI.

ADonis Cynaræ ex Myrrha filius, Veneri ob formam chariſsimus, dum venaretur, ab apro interfectus eſt. Ouid lib. 10. Meta. Fixerat obliquo iuuenis Cynaræius ictu, Protinus excuſsit pando venabula roſtro, Sanguine tincta ſuo, trepidumq; & tuta petentem Trux aper inſequitur, totosq; ſub inguine dentes Abdidit, & fulua moribundum ſtrauit arena. Propert. lib. 1.

Martialis lib. 1. ait *Dædalum* quendam feris obiectum, ab apro laniatum fuiſſe. Dędale Lucano quum ſic lacereris ab apro, Quàm cuperes pennas nunc habuiſſe tuas? Dędalus

Idmonem vatem licet Seneca dicat à ſerpente interfectum, Ouid.

tamen in Ibin,& Politianus in Nutritia, ab apro occiſum volunt. Ouidius ſic:Quique Lycurgidem laniauit ab arbore tractum, Idmonaq; audacem,te quoque rumpat aper. Sic Politianus: Quidue loquar te Glauce ſenex,plenumq; parente Idmona, fulminei proſtratum dentibus apri?

Anceus filius Aſtypaleæ Phœnicis & Neptuni filiæ, rex Sami, dum vellet occidere aprum agros ſuos vaſtantem, ab eodem eſt interfectus.Volat.

Bruthem Lycurgi filium ex arbore detractum aper laniauit. Ouidius in Ibin: Quiq; Lycurgidem laniauit ab arbore tractum, Idmonaq; audacem,te quoque rumpat aper. Volaterra. tamen facit Anceum Lycurgi filium,Domitius verò Calderinus hoc ad Bruthem refert.

A' LEONIBVS OCCISI.

HYas Atlantis ex Aethra filius dum venaretur, à leæna interfectus eſt.Ouidius lib.5.Faſtorum: Dumq; petit latebras fœtæ catulosq; Leænæ,Ipſe fuit Libycæ præda crueta leæ.Mater Hyã,& Hyan mœſtæ fleuere ſorores, Ceruiceq; polo ſuppoſiturus Atlas.

Paphages rex Ambraciæ, dum occurriſſet Leænæ canæ catulis ſuis ſtipatæ,ab eadem interfectus eſt.Ouidius in Ibin:Fœta tibi occurrat patrio popularis in aruo,Sitq; Phagageę cauſa Leæna necis.

Satyrus & Perpetua martyres,quum nullis tormentis, nullisque comminationibus ab orthodoxæ fidei cultu diuerti poſſent,leonibus deuoti ſunt,& ab eis deuorati:Valeriani & Galeni temporibus ſub præſide Tarnutio.Volaterranus.

Ignatius Epiſcopus Antiochenus,quum neglectis tormẽtis conſtans in fide perſiſteret, iuſſu Traiani Imperatoris leonibus deſtinatus eſt,& ab eiſdem præfocatus.

A' CANIBVS OCCISI.

LInus filius Apollinis ex Pſamata Crotopij Argiuorum regis filia,à matre apud Nemeum fluuium expoſitus,ibidem à canibus laniatus eſt.Ouid.in Ibin:Quiq; verecundæ ſpeculantem membra Dianę,Quiq; Crotopiadem diripuere Linũ.Statius lib.1.Theb.

Neanthus propter chelyn Apollinis temere affectatam, deo vindice à canibus diſcerptus eſt.Politianus in Nutricia: Improbus hãc ſtulte chelyn affectare Neanthus Auſus,Apollinea pendentem ſuſtulit æde:Quem tamen indocto ferientem pollice chordas, Vindice diſcerpſit rictu nocturna canum vis.

Euripides poëta noctu rediens à cœna Archelai regis Macedoniæ,canibus à Promero quodam æmulo immiſsis, extinctus eſt. Politianus in Nutricia: Quemq; tegit rabidis lacerum pia Pella moloſsis.Ouidius in Ibin.

Thraſus

Thrasus puer Delius. Dianæ charißimus, à canibus itidem interfectus est. Ouidius in Ibin: Prædaq; sis illis, quibus est Latonia Delos, Ante diem rapto non adeunda Thraso.

Scribit Plinius lib. 7. *Consyngem* reginam propter liberiorem cum marito Nicomede rege Bithyniæ ac lasciuiorem iocum, fuisse interfectam à regis cane.

Diogenes philosophus decesit ex morsu canis eodem die, quo Alexander Macedo in Babylone mortuus est. Volat.

Heracletus philosophus quum esset hydropicus, ad remedium seuo bubulo se vnxit, atque soli siccandum præbuit. Sepultus itaque somno, à canibus laniatus est.

Actæon filius Autonoës, dum inter venandum Dianam in fonte nudã conspexisset, dea vlciscente in ceruum mutatus est, & à canibus suis laceratus. Oui. in Ibin. Itẽ lib. 3. Meta. Seneca in Thebaide.

Lucianus Sophista Samosatenus, qui Traiani tẽporibus floruit, à canibus laniatus est, non sine diuinæ vltionis suspicione. Nam cùm primum esset Christianus, à catholica fide postea deficiens, religionem insectari cœpit. Volaterranus.

FERARVM MORSV EXTINCTI.

Reuocatus & Fœlicitas martyres, à leopardis comesti sunt, imperantibus apud Romanos Valerio & Galeno, sub Tarnutio præside.

Milo Crotoniates, dum nimia roboris confidentia, arborem in geminas partes vellet diducere, manibus in medio conatu districtis ibidem retentus est, & à feris comestus. Pausanias apud Cæliũ ait à lupis fuisse deuoratum. Ouid. in Ibin: Vtq; Milo robur diducere fisile tentes, Nec posis captas inde referre manus.

Saturninus episcopus Tholosanus, dum acerrimè pro Christiana fide pugnaret, ferocis tauri cornibus alligatus, membris confractis & illiso cerebro Domino spiritum reddidit.

Legimus apud Sybarim, pastorem fuisse *Crathim*, qui quum in libidinem esset procliuior, capellam omnium formosißimam deperire cœpit. Quumq; Veneris incendio acrius titillaretur, eam frequenter inibat, ac vti amicam gratè amplexabatur, non sine multa suauiatione. Quinetiam munuscula ei offerebat, pabulum videlicet lætius amœniusq;. Molles quoque substernebat accubitus, quibus velut Nympha decũberet, & mollius quiesceret. Quod contemplatus dux gregis hircus œstro zelotypiæ agitatus, dormientem adortus est, eiq; sinciput illisit. Hoc ex historiis Græcis aduocant Volaterranus & Cælius.

Basilius Macedo Imperator, quum annis x x. imperasset, à ceruo in

in venatione percussus cornu, interiit.

Hatto archiepiscopus Maguntinus, à muribus in Rheno fluuio deuoratus fertur, non sine maxima diuinæ vindictæ suspicione, quòd multitudinem pauperum (quibus se eleemosynam daturum simulabat) tempore famis in horreo fecisset concremari.

Euphemia virgo Philophronis senatoris filia sub procõsule Prisco vrsis & leonibus obiecta, ab eisdem interfecta est.

Syluanus Tyri præsul, sub Diocletiano Imperatore, amore Christianæ pietatis non grauatus est feris exponi.

Priscus, Malcus, Alexander martyres apud Cæsaream Palæstinæ passi sunt sub Valeriani persecutione, & pro Christi nomine à bestiis deuorati.

Flocellus martyr temporibus Antonij Imperatoris passus est apud Augustudunum, & iussu Valeriani præsidis feris expositus, à quibus deuoratus est.

Germanicus sub M. Antonio, & L. Aurelio Smyrnæ passus est, ac post infinita propè tormenta, bestiis obiectus, à quibus fractim comminutus, vitam cum morte mutauit.

Pyrene puella Bebrycis filia, in Pyrenæo monte ab Hercule compressa, atque à feris ibidem laniata est & sepulta. A cuius nomine monti quoque impositum nomen.

Gatis. Atergatis. *Gatis* regina Syriæ (quæ postea Atergatis vocata est) piscibus data & deuorata dicitur. Autor Antipater Tarsensis apud Volater.

FVLMINATI SEV FVLMINE PERCVSSI.

ENceladus gigas terræ filius, à Ioue fulminatus est cum cæteris fratribus, quòd Iouem ipsum cœlo detrudere voluisset. Autor Aetnæ: Gurgite Trinacrio morientem Iuppiter Aetna Obruit Enceladum: vasti quoque pondere montis Aestuat, & petulans expirat faucibus ignes. Verg. Fama est Enceladi semiustum fulmine corpus, Vrgeri mole hac, ingentemq; insuper Aetnam Impositam. Seneca in Hercule Oetæo: Scindetq; latus montis aperti. Nondum Enceladus fulmine victus.

De *Typhœo* gigante, Ouid. lib. 3. Meta. Nec quo centimanum deiecerat igne Typhœa, Nunc armatur eo. Lucanus: Vndat apex Campana fremens, cui saxa vaporat Conditus Inarimes æterna mole Typhœus.

De cæteris gigantibus Verg. lib. 6. Aeneid. Hic genus antiquum terræ Titania pubes, Fulmine deiecti fundo voluuntur in imo. Seneca in Agamennone: Quale canebas, quum Titanas, fulmine misso fregere dei.

Aiax Oileus ab expeditione Troiana rediens, à Pallade fulminatus

natus eſt, quòd in eius templo Caſſandram virginem ſtupraſſet. Verg.lib.1.Aene.Ipſa Iouis rapidũ iaculata è nubibus ignẽ, Diſiecitq; rates,euertitq; æquora ventis.Illum expirantem transfixo pectore flammas. Turbine corripuit, ſcopuloq; infixit acuto. Sylius lib.14.Valer.Flaccus lib.1.Argon. Ouid.in Ibin.Politianus in Ambra quoque meminit.

Phaëthon Solis & Clymenes filius, dum curron patris temere regendum ſuccepiſſet, equis inſolitum aurigam non audientibus, fecit vt totus conflagraret mundus: ac propterea fulmine percuſſus, in Padum cecidit, qui ab eo Phaëthontæus dicitur. Lucretius lib.5.Ignis enim ſuperauit,& ambiens multa peruſsit,&c.

Padus Phaëthõtæus dicitur.

Claudianus in quartum Conſ.Honorij:Sæuiretq; dies,terramq; & ſtagna propinqui,Haurirent radij.Plin.lib.7.Padus à Græcis dictus Eridanus,ac pœna Phaëthontis illuſtratus.Idem lib.37.Phaëthontis fulmine icti ſorores mutatas in arbores populos poëtæ dixere: Ouidius in Ibin.

Padus Eridan⁹ à Græcis dictus.

Remulus filius Tyberini regis fulmine percuſſus eſt. Ouid. lib. 14.Remu.maturior annis,Fulmineo periit imitator fulminis ictu.

Semele Bacchi mater Iouiali fulmine tacta eſt, quòd Ioue ipſum oraſſet vt ſecũ tantus,quantus cum Iunone iaceret.Propert.lib.3.

Capaneus maritus Euadnes in bello Thebano fulmine percuſſus dicitur. Quod ideo fingunt poëtæ: quoniam quum ſcalis admotis muros vellet conſcẽdere, iactu lapidum ab inimicis oppreſſus eſt. Ouidius lib.4. Triſtium: Quum cecidit Capaneus ſubito temerarius ictu.Idem lib.3.de Ponto: Notior eſt factus Capaneus fulminis ictu.Idem ad Liuiam. Et Propertius lib.2.

Marullus in Epigram. mortẽ *Autolemi* fulmine percuſsi ſic deſcribit: Dixerat Autolemo flammas conſultus aruſpex Die cauendas poſtero.Credidit,& rerum dubius demane, ſub amnis Delituit Hetruſci vadis. Sed neq; ſic factum effugit.Nam dum innatat Arno Ictus crematur fulmine.

Salmoneus rex Elidis quum Iouis fulmen in aëre mentiretur, vt propterea crederetur deus,ab ipſo Ioue fulminatus eſt. Verg.li.6. Aen.Vidi & crudeles dantẽ Salmonea pœnas,Dum flammas Iouis, & ſonitus imitat̃ Olympi. Quatuor hic inuectus equis, & lampada quaſsãs,Per Graiũ populos mediæq; per Elidis vrbẽ Ibat ouãs, &c.

Anaſtaſius Imperator quum iam VII. & XX. Imperij annum ageret,ictu fulminis percuſſus interiit.

Menius Lycaonis filius, quum patre in lupum verſo, & domo conflagrante Iouem deteſtaretur,ab eodem fulmine percuſſus eſt. Ouid.in Ibin.

Plinius lib.2. ait *Martiam* grauidam partu fulmine exanimato

ſuperu

superuixisse citra vllum corporis incommodum. Idem scribit, *M. Herennium* decurionem, sereno die fulmine ictum fuisse.

L.Piso apud eundem Plinium autor est, *Tul. Hostilium* fulmine itidem suffocatum, quòd quædam parum ritè fecisset, & sacrificio Iouem ipsum cœlo deuocare voluisset. Autor etiam Plutarchus in Numa Pompilio.

Aesculapius Apollinis ex Coronide filius, Iouiali fulmine percussus est, quòd Hippolitum mortuum ad vitam reuocasset, vt ait Plinius lib.29. cap.1. Vnde & Verg.lib.7. Aen. Tum pater omnipotens aliquem indignatus ab vmbris Mortalem infernis ad limina surgere vitæ, Ipse repertorem medicinæ talis,& artis Fulmine Phœbigenam Stygias detrusit ab vmbras.

Zoroastres rex Bactrianorum, Oromasi filius, & artis magicæ repertor, igne quoque cœlesti absumptus creditur. Volat.

Adimanthus rex Philesiorum, quum Iouem suis indignum sacrificiis iudicaret, ab eodẽ fulmine percussus est. Ouidius in Ibin: Quæq; in Adimanthum Philesia regna tenentem, A Ioue venerunt, te quoque tela petant.

Asopus Oceani filius, dum propter Aeginam filiam à Ioue stupratã bellum suis vndis in astra vellet gerere, ab ipso Ioue fulminatus dicitur. Statius: Donec vi tonitru summotus & igne trisulco, &c.

Aurelius Charus quum biennio imperasset, in castris supra fluuium Tygridẽ exanimatus fulmine, occubuit. Autor Fl.Vopiscus.

Chore filius Isahar, cognatus Mosis ex leuitarum tribu natus, quum de sacerdotio cum Aarone cõtenderet, igne cœlesti periit.

Prester filius Hippomenis, quum deos detestaretur, itidem fulminatus est. Sabellicus.

Atrax quoque quum Dosithoëm violatam à Ioue prodidisset, deo vlciscente ictus est fulmine. De vtroque meminit Ouidius in Ibin: Aut Iouis infesto telo feriare trisulco, Vt satus Hippomene, Dosithoësq; pater.

Porphyrio filius Sisyphi paternam in deos imitatus impietatem, itidem cœlesti suffocatus est igne. Ouidius in Ibin:

Vt ferus Aeolides, vt sanguine natus eodem,
Quo genita est, liquidis quæ caret Arctos aquis.

CRVCE ET SVSPENDIO MORTVI.

OMnium qui cruce perierunt, nemo maiore ludibrio affectus est, nemo pluribus tormentis afflictus, nemo frequentioribus plagis mutilatus, quàm intemeratæ virginis innocens filius. Nulla in eo peccati scintilla reperta est, nihil deliquit vnquàm, mũdus ex mũda matre natus est. Mundè vixit, iustitiam & æquitatem verbo

semper

ſemper & opere docuit. Neq; tamen puduit verpos illos & recutitos canes, liuore & inuidia tabeſcẽtes cauſam machinari, qua eum morti traderent. Quam licet nullam reperiſſent, agnũ tamen primum flagellis vbiq; membrorũ mutilauerunt, frontẽ corona ſpinea perforauerũt, faciem immundis deformauerũt ſputis, colaphis immanibus totũ caput contulerunt, latronis more vinxerunt, vinctum ad maiorẽ ignominiam traxerũt compitatim, & ad extremũ inter latrones veluti latronẽ ſuſpenderũt. Quod quũ ad mortẽ non putarent ſufficere, manus & pedes clauis, latus lancea confoderũt.

Illum ego de Lybica natum iurabo leæna,
Arcadiasq; inter delituiſſe lupas,
Cui tua crux lacrymas non nouerit ô bone Chriſte,
Ille erit & ferro durior & chalybe.

Diſmas Aegyptius natione, vnus fuit eorum latronum, qui cum Chriſto patibulati ſunt. Huic autem dominus in cruce pepercit, & ſtatim poſt mortem ſua clementia ad cœlum euocauit.

Achæus rex Lydiæ, quũ noua tributa à populo vellet extorquere, in factione populari ſuſpenſus eſt, pedibus ſurſum verſum erectis, & capite in aquas Pactoli demiſſo. Ouid. in Ibin: More vel intereas capti ſuſpẽſus Achæi, Qui miſer aurifera teſte pepẽdit aqua.

Hadingus rex Danorum regreſſus è Bello Suetico, vbi ærarium pecunia ſpoliiſq; bellicis furto violatum comperit, cuſtodem eius *Glumerum* ſuſpendio affecit. Autor Saxo Grammaticus.

Dario in Græcos bellante, *Hiſtiæus* Mileſius, ab Harpago Darij tribuno captus, & cruci affixus eſt. Autor Herodotus.

Artayctes vir Perſa Seſti præfectus, ab Athenienſibus Xantippo Antiphronis filio duce captus, ſtipiti ſuffixus eſt. Autor idem Herodotus.

Amata Lauiniæ mater ægreferens filiam Aeneæ copulatam, quam contra votum patris Turno nuptam dari volebat, ſeipſam ſuſpendit, & vitam laqueo finiuit. Amabat enim Turnum, adeò vt cum exiſtimaret eum mortuũ, ad mortem ipſa cucurrerit. Verg. lib. 12. Infelix, &c.

Arachne Lydia puella, lanificij peritiſsima, ægreferens opus ſuum à Pallade (qua cum certamen ſuſceperat) cõfractum, laqueo iugulum præfocauit. Ouid. lib. 6. Meta.

Non tulit infelix, laqueoq; animoſa ligauit,
Guttura: pendentem Pallas miſerata leuauit:
Atque ita, viue quidem, pende tamen improba, dixit.

Marſya tibicen ab Apolline victus, pependit laqueo. Quod innuit Plinius lib. 16. cap. 45. Ibi, inquit, Platanus oſtenditur, ex qua pependit Marſya victus ab Apolline.

Arnulphus ſeptimus Gallorū imperator, Bergamo capta, *Ambroſium* eius loci principem ſuſpendio enecauit. Sabell.

Capronia virgo Veſtalis ſtupri comperta, ſuſpendio affecta eſt. Oportebat enim eas in virginitate perſiſtere, quæ miniſterio Veſtæ allegabantur.

Helena poſt mortē Menelai à Megapentho & Nicoſtrato filiis Oretis fugata, in Rhodum ad Polyzo vxorem Tlepoleni peruenit. Cui quum ſuſpecta eſſet ob viri zelotypiam, eiuſdem mandato arbori ſuſpenſa eſt. Autor Pauſanias apud Volaterranum.

Alexāder Macedo mortuo Epheſtione (quem vnicè diligebat) medicū eius *Glaucū* cruci ſuffixit. Autor Plutarchus in Alexandro.

Beatus *Andreas & Petrus* pro Chriſti nomine arboribus ſuffixi ſunt. Hic ſub Nerone, ille ſub Aegea proconſule: Hic capite deorſum verſum demiſſo, ille ſurſum verſum erecto. De vtroque Ioannes Fran. Mirandula ſic ſcribit in hymnis: Extenditq; alacer, figendaq; brachia lætus Porrigit Andreas, verſaq; ſub arbore pendet: Et caput in terram ſimili ſub ſtipite, Petrus Præbuit, atque lubens protendit in aëra plantas.

Dorothæus & Gorgonius martyres pro Chriſtiana pietate vitam ſuſpendio finiuerunt ſub Diocletiano imperatore: mortuorumq; corpora famelicis canibus obiecta ſunt, quæ illæſa remanſerunt.

Symeon filius Cleophæ, poſt Iacobum fratrem domini Ieroſolymarum epiſcopus, ſub Troiano imperatore, crucis patibulo ſpiritum emiſit.

Zoë Nicoſtrati martyris vxor in furcam erecta, ibidem cum morte vitam mutauit: partim crucis tormēto, partim fumo (quem carnifices ad arboris radicem poſuerant) ſuffocata.

Petrus Aulanus tempore Diocletiani & Maximiani imperatorum, ſupplicio crucis vitam finiuit, ſub Seuero præſide.

Bomilchar Amilcharis filius Pœnorum dux, veniens in ſuſpicionem Carthaginenſium, cum Agathocle conſpiraſſe, in medio foro patibulatus eſt. Ferunt autem eum cruci iam affixum magnis clamoribus, multiſq; conuiciis, ſubditorum ingratitudinem obiurgaſſe & inter clamores ſpiritum emiſiſſe. Iuſtinus lib. 2.

Hanno Carthaginenſis (qui Philippi regis Macedonum floruit ætate) quum ob potentiam, tyrannum vellet induere, captus à ciuibus virgis primùm cæſus eſt, deinde effoſsis oculis, fractiſq; cruribus & manibus, cruci affixus. Autor Trogus.

Val. Beſtius à L. Imbrico affixus eſt cruci, quòd Ruſcium ipſius Imbrici filium, ſuæ fidei commiſſum interfeciſſet, vt eius auro potiretur. Ariſtot. apud Plutarch.

Polycrates tyrannus Samiorum, & pater Siloſontis, quum tota

vita

vita felicissimus fuisset, ad extremum ab Orœte Persa comprehẽsus, & in furcam erectus, docuit cum Solone nihil omni ex parte beatum. Autor Herodotus in Thalia, & Strabo lib. 14. Mantuanus de Fortuna Gonzagæ, Inuenies vnum toto qui vixerit æuo, &c.

Sataspes Persa Teaspis filius à Xerxe rege cruci affixus est, quòd Zopyri filij Megabysi filiam virginem vitiasset, quodq; etiam totam Africam non peragrásset; quod se fecisse ad diluendum stuprum dixerat. Autor Herodotus.

Idem Xerxes *Leonidem* Spartanorũ regẽ ac principem bellica virtute clarũ iussit abscisso capite in cruce tolli. Autor Herodotus.

Simon puer Tridentinus sedente Sixto quarto Pontifice, die Veneris (quo Christus pro nobis in cruce ĩmolatus est) à Iudæis clã cõprehẽsus, omnibusq; tormẽtis prius affectus, demũ cruci affixus est.

Daphitas Grãmaticus quum reges conuiciis aspergeret, & probris notaret, comprehensus in Thorace monte itidẽ erectus est in crucem. Vnde est adagium: Cauere Thoracem. Strabo lib. 14. Vide Erasmum in Chil.

Narses rex Italiæ *Sindualdum* Brentorum regem prius victum, donatumque venia, quum iterum rebellasset, captum in trabe suspendit. Autor Paulus Diaconus lib. 2. de gestis Longobardorum.

Alexander & Epipodius martires passi sunt apud Lugdunum sub Antonio Vero, & pro Christi nomine patibulo crucis affixi.

Claudius quoque, *Asterius, & Menon,* dum Christianam profiterentur religionem, & gentilem insectarentur hæresim, post multa suppliciorum genera, tandem in crucem erecti sunt, eaque morte spiritum domino reddiderunt.

S. Agricola Vitalis magister, itidem pro fide orthodoxa suffixus est patibulo, temporibus Diocletiani & Maximiani imperatorum. Sabellicus.

Iulia virgo Carthaginensis, dum idola & simulacra deorum contemneret: Christianamque profiteretur religionem, eodem mortis genere animam efflauit.

Nemesius martyr sententia Aemiliani iudicis apud Aegyptum inter latrones patibulatus est.

Nestor episcopus eandem subiit mortem sub Decio Imperatore, & Pollione præside.

Ludouicus Hutinus Philippi Pulchri filius rex Gallorum, *Enguerranum* quendam inter Gallos autoritate & opibus pollentem crucifigi fecit. Volat.

Plerique alij vitam suspendio & furca clauserunt, vt Lycambes, Biblis, Phyllis, Monyma Mithridatis vxor, Calluce, Anaxarete, Auctolia, Bubalus, Silanus, T. Manlij filius, Iudas, Erigone. De quibus quoniam iam sumus locuti, nihil hic repetemus.

SITI ET FAME MORTVI.

E*risicthon*, vt iam diximus, propter neglecta Veneris sacra ad tantam famem adactus est, vt propria membra corroserit. Ouidius lib.8.Metam.

Sic epulas omnes Erisicthonis ora profani
Accipiunt,poscuntq; simul.cibus omnis in illo
Causa cibi est,semperq; locus fit inanis edendo.

Pausanias ab Agesilao patre inedia consumptus est,quòd pecuniam à Xerxe accepisset,vt Spartam proderet.Autor Chrysermus apud Plutarchum.

Sisigambis Darij Persarũ regis mater inedia extincta est, quum cibo aliquandiu abstinuisset. Curtius lib. 4. de gestis Alexandri ait eam itineris continuit labore, animiq; ægritudine fatigatam, inter manus filiarum cecidisse. Demum lib. 9. die quinto extinctam,quo mori statuerat,cibo & luce dedita opera,sibi substractis.

Eurysthenes à matre inedia interfectus est, quòd male in bello pugnasset.Ouidius in Ibin:

Obstrictusq; famem patiaris limine tecti:
Vt legem pœnæ cui dedit ipsa parens.

Vgolinus Pisanorum comes,quum à suis expulsus patriam bello oppressisset,tandem captus per proditionem, vnà cum liberis fame absumptus est.

Neocles Sycioniorum tyrannus, à suis ob crudelitatem fame & frigore extinctus est.Ouidius in Ibin:

Aut vt oliuifera quondam Sicyone profecto,
Sit frigus mortis causa,famesq; tuæ.

Aristo Poëta ab Atheniensibus fame extinctus est, quòd suis carminibus eorum laudes fuisset insectatus.Ouidius in Ibin: Vt've parum stabilis qui carmine læsit Athenas Inuisus pereas deficiente cibo. Solent luculenti scriptores his multum gloriæ comparare, quos suis dignantur monumentis.Contra verò inepti,qui suis modulis se non metiuntur, & multa supra vires audent,tantum probri & ignominiæ afferunt, quantum illi honoris & famæ. Propterea non verto crimini Alexandro, quòd insulsum versificatorem *Chœrilum* (quem præconem suorum dedignabatur facinorum) inedia suffocauerit,dicente eodem Ouidio:

Inclususq; necem cauea patiaris,vt ille
Non profecturæ conditor historiæ.

Richardus secundus Eduardi filius, puer admodum ab Anglis fame extinctus est,quòd inutilis regno videretur.O duræ ceruicis populum,cui semper fuit moris secundũ aut tertiũ quemq; regum crude

crudeliter enecare.

Cleantes Philosophus Zenonis discipulus, dum cibum sibi subtraheret, vt cuidam morbo (quo laborabat) mederetur, nimia inedia se peremit. Laërtius.

Pomponius Atticus Ciceronis amicus, morbo quodã in senectute correptus, seipsum abstinentia cibi itidẽ suffocauit Cor. Nepos.

Gabinus presbyter ciuis Romanus iussu Diocletiani Imperatoris in carcerem coniectus est, ibiq; fame axtinctus, quòd Christianam profiteretur religionem.

Orator, Fortunatus, Fœlix, & *Silinus* martyres, apud Alexandriam pro Christi nomine fame & inedia interfecti sunt.

Marita martyr ab Elpideforo quodam Arriano in exilium missus, ibidem fame & frigore extinctus, vitam cum morte mutauit.

Volaterranus ait *Thaleta* philosophum (dum Gymnicum certamen prospiceret) æstu & siti absumptum fuisse.

Benedictus Sextus pontifex à Cincio ciue Romano in carcerem detrusus, ibidem fame enectus est, vel (vt alij volũt) strangulatus.

Bonifacius Octauus, dum inimicitias cum Philippo Gallorum rege exerceret, rex Sciarram Colunniensem in eum misit, qui captum Pontificem in carcere fame extinxit.

COMBVSTI.

PErillus rogatus à Phalaride Tyranno Agrigentino, vt nouum tormenti genus ad plectendos reos comminisceretur: taurum æneum excogitauit, quo inclusi flammis suppositis perirent, & boum mugitus imitarentur. Quam pœnam primus expertus est. Ouid. in Ibin: Aere Perillæo veros imitere iuuencos, Ad formam tauri cõueniente sono. Idem lib. 5. Tristiũ: Ipse Perillæo Phalaris permisit in ære Edere mugit⁹, & bouis ore queri. Plin. cap. 8. lib. 34.

Macedon mulier (à cuius nomine Macedonia dicta est) igne cœlesti vnà cum marito absumpta est. Ouidius in Ibin: Macedonia vnde dicta.

Vt Macedon icta est rapidis cum coniuge flammis,
Sic precor ætherei vindicis igne cadas.

Scribit Plinius lib. 7. Natu. histo. *Auiolam* consularem in rogo reuixisse. Sed quoniam subueniri non poterat, præualente flamma viuum fuisse crematum.

Fama est *Cæsium Bassum* poëtam lyricum in suis prædiis ardẽte Veseuo, latéque vagantibus flammis cum villa sua conflagrasse.

Eustathius Traiani aulicus, dum ceruum in venatione sectaretur, viso inter eius cornua crucis simulacro, auditáque hac voce: Cur me persequeris, statim conuersus est vnà cum *Theophita* vxore. Quod vbi postea resciuit Traianus, ambos in tauro æneo comburi iussit. Volaterranus.

Plin. 2. periit in cendio.

Plinius secundus quum nihil in maiore negotio haberet, quàm rerum naturalium causas scrutari, periit in Veseui montis incẽdio dum rationem vellet inquirere.

Polycarpus Ioannis discipulus & Smyrnæ præsul, pro Christiana pietate palàm & spectante populo in amphiteatro combustus est. Volaterran.

Valens Imperator frater Valentiniani; prælio superatus à Gothis, in tugurio (quò spe salutis confugerat) ab eisdem crematus est. Sex. Aur.

Alexander Milesius, Polyhistor cognominatus, libertus Cor. Lentuli grammaticus apud Laurentes ex incendio crematus est Syllæ temporibus. Autor Suidas apud Volaterranum.

Alcibiades Clyciæ filius dum in Phrygia ab Athenienſibus exularet, percussorum (qui immissi fuerant) decreto viuus in cubiculo crematus est. Ouid. in Ibin:

Clyciadæque modo circundatus ignibus atris,
Membra feras Stygiæ semicremata neci. Iust. lib. 5.

Innocentius tertius iussit *Almericum* hæreticum (qui dicebat Ideas in mẽte diuina creare, & creari) apud Luteciã cõburi. Volat.

Clotarius rex Gallorum, cum Conabro Britonum duce belbum gessit, victumque interfecit, & *Crominum* eius filium nothum, vnà cum vxore ac liberis cremauit.

Medea ægreferens se ab Iasone relictam, sibique *Creusam* seu *Glaucam* Creontis filiam superinductam fuisse, nouæ nuptæ dona quædam misit nuptialia, quæ eidem & toti domui incendium attulerunt. Propertius libro 2. Aspice qui donis Eriphyla inuenit amaris, Arseri & quantis nupta Creüsa malis. Nigidius tamen apud Maserium ait, Corinthi fontem esse Glaucem nomine, in quem se illa præcipitauit, quum aduersus Medeæ veneficia ignesque id sibi speraret profuturum.

Saxo lib. 7. historiarũ Danicarum ait *Frothonem* regem incendio consumptum fuisse, & in antro, quò confugerat, flamma & fumo fuisse suffocatum.

Phalaris tyrannus Agrigentinus, dum ciues suos multis torqueret suppliciis, à populo vnà cum liberis & coniuge crematus est, & in eodem tauro, quo reos puniebat, lege talionis suffocatus. Ouid. in Ibin:

Vtque ferox Phalaris lingua prius ense resecta, &c.

Nicias fuit inter venatores quispiam venandi ardore concitatior, dum feras immissis canibus ardentius insectaretur, in carbonariam præceps decidit fornacem. Autor Cælius cap. 59. lib. 12.

Plutarchus scribit *Pythagoram* philosophum viuum fuisse à

Cylò

Cyloniis exustum. Laërtius ait hoc factum fuisse in Nicoclis Crotoniatę domo, à quodam, quem in disciplinam admittere noluisset.

Nigrinum quendam Ammianus Marcellinus fuisse scribit, qui propter excitatum bellum viuus sit exustus.

Laurentius & Tyburtius martyres pro Christi nomine incendiũ volentes pertulerunt. Io.Fr.Mirandula lib.2. Hymn. Iucunda incendia Laurens Suscipit, Empyrea multum irroratus ab vnda, atq; per Ardentes prunas illæsus abibat, Maiores in corde ferens Tyburtius ignes.

Emerita Lucij Anglorum regis soror, pro Christiana itidem pietate flammis extincta, spiritum domino reddidit.

Fuerunt & alij permulti, qui incendio finiuerunt vitam, vt Empedocles, Dido, Euadne, Hercules, Sardanapalus, Catulus, Luctatius, Asdrubal, Portia, Dædalion, Brotheus. Quorum mortem reperies in eorum Historia, qui se occiderunt.

Martyrum quoq; plurimi hoc mortis genere vitã reliquerũt, &c.

PRAECIPITATI.

TRoia diruta, Troianisq; profligatis, ne quid superesset reliquiarum, quod in posterum vrbis & populi ruinam vlcisceretur, Vlysses *Astyanactem* Hectoris filiũ in præceps dedit mira quidẽ immanitate. Ouid.lib.13. Meta.& in Ibin. Et Seneca in Troade.

M. Manlius (qui Gallos in obsidione Capitolij obrepentes per ardua depulerat) conuictus de regno occupando consilium inisse, damnatus, è saxo Tarpeio pręceps datus est. Autor apud Gelliũ, M. Varro. Cor. Nepos scriptũ reliquit, eum verberando fuisse necatũ.

Thessalus (à quo Thessalia nomen sumpsit) Hæmonis filius, ab Euryalo quodam aduena ex Ossa monte præcipitatus est. Ouidius in Ibin: Vtq; dedit saltus è summo Thessalus Ossa, &c.

Sabinis Romam obsidentibus, quum *Tarpeia* virgo Capitolium prodidisset, armillarum & anulorum (quos illi gerebant) pactione, vbi in arcem introducti sunt, obsequij immemores puellam præcipitauerunt. Plutarchus & Liuius testes.

Lycas ab Hercule præcipitatus est, quòd ei tunicã cruore Nessi tinctam, & veneno imbutam attulisset. Sabellicus. Ouidius in Ibin.

Lycurgus Thracum rex (teste Lactantio) à suis in mare præcipitatus est, quòd primus mero aquam miscuisset.

Aesopus fabulator Phrygius quum venisset Delphos, ibidem furti ab æmulis falsò accusatus (phialam enim argenteam inter eius sarcinulas clàm posuerant) de rupe insons præcipitatus est. Plut. de sera numinis vindicta.

Nauplius Palamedis pater quum intellexisset Diomedẽ & Vlyssem naufragio liberatos (quibus tamen hoc malum per insidias

machinabatur) seipsum præcipitauit. Seneca: Igne fallaci moriturus Argis Nauplios præceps cadit in profundum.

SCALARVM RVINA MORTVI.

Elpenor socius Vlyssis ebrius apud Circen factus, scalarum casu periit. Martialis lib. 11. Pene imitatus obit sæuis Elpenora fatis, Præceps per longos dum ruit vsque gradus. Ouidius lib. 3. de Tristibus, & in Ibin.

Martialis ait *Philostratum*, quum in Balneis Sinuessanis esset, nimio haustu vini in ebrietatem lapsum scalarum casu, non tunc primum sed paulò post extinctum.

Plinius lib. 7. ait *Asclepiadem* medicum Prusiensem suprema in senecta scalarum lapsu fuisse exanimatum. Sic qui ægrotis mederi consueuerat, qui è funere retulerat mortuum, fati insidias vitare non potuit.

TERRA ABSORTI.

Amphiaraus vates dum apud Thebas pręliaretur, terræ hiatu cum curru (cui insidebat) absorptus est. Propertius lib. 2. Nõ Amphiareę prosunt tibi fata quadrigæ. Idem lib. 3. Tu quoq; vt auratos gereres Eriphyla lacertos, Delapsis nusquàm est Amphiaraus equis. Ouidius lib. 3. de Ponto quoq; meminit. Plutar. in Paral.

Quum ingens vorago Romæ paulatim excresceret & terram absumeret, responsum est ab oraculo, hiatum non posse desinere, nisi quis intrò se demitteret. Quo audito *Curtius* equo insidens illuc desiliit. Liuius lib. 17. Propertius lib. 3. Ouid. in Ibin.

Idem fecit *Anchurus* Midæ regis filius, vt iam diximus in eorum historia, qui se occiderunt.

Paulo Aemilio in Pyrrhum Epyrotarum regem rebellante, quum ab oraculo responsum fuisset Romanos fore victores, si quis eorum in voraginem se demitteret, *Val. Torquatus* sponte se obtulit. Autor Critolaus apud Plutarchum.

Chore, *Dathan*, & *Abyron* quum insurrexissent in Moysen & Aaronem, excitassentq; populum ad auferendum huic sacerdotium, illi principatũ, protinus (vt scribitur Numeri cap. 16.) dirupta est terra sub pedibus eorum, & aperiens os suum deuorauit illos cum tabernaculis suis & vniuersa substantia eorũ, descenderuntq; viui in infernum, operti humo, & perierunt de medio multitudinis.

VENENO EXTINCTI.

Conuenit Cæsarum *Claudium* Imperatorem veneno ab Agrippina vxore occisum: vbi autem, & per quem dato, discrepat. Alij ab Haloto spadone præministratũ, alij domestico per ipsam Agrippinam conuiuio, quæ boletum medicatum eidem talium

ciborum

ciborum auido obtulerat. Quod confirmare videtur Martialis lib.1.Epig.dicens:Boletum qualē Claudius edit, edas. Et Ausonius: Claudius ambiguo conclusit fata veneno. Item Plinius de Boletis loquens.Item Cor.Tacitus libro 12.

Lotharius rex Gallorum,Ludouici quarti filius decessit ex veneno,ab vxore adultera (vt fertur) præministrato.Eius quoque filius *Ludouicus* V. Blanchæ coniugis opera eodem fato periit.Volat.

Mahomethes ex Arabia ortus vastata Syria,expugnataq; Damasco eius regionis capite,quū Scęnitas & Arabas suæ adiecisset ditioni,anno vitæ x L. veneno à domesticis dato,periit.Bap.Egnatius.

Constantinus Imperator Heraclij filius,quum annum vnicum rebus præfuisset, Martinæ nouercæ dolo & insidiis venenum hausit, quo suffocatus est.

Ioannes Zimisces Imperator, post Nicephorum Phocam Constantinopolim profectus, ibidem post annum Imperij sextum, & sex menses potionatus decessit.

Carolus Caluus Imperator & Gallorum rex veneno à Sedechia medico Iudaici sanguinis dato interiit,quum Mantuæ in valetudinem incidisset.

Henricus ex Lucelburgo Imperator post Albertum à Clemente Pontifice designatus, dum superata Hetruria, Florentinis salutem iam desperantibus immineret, veneno in Eucharistia & pretioso Christi sanguine dato periit,anno Imperij quinto. Illud autem venenum datum est opera Roberti Siciliæ regis.Egnatius.

Iulius Pollio tribunus,& venefica,nomine Locusta, *Britannico* iussu Neronis fratris venenum dederunt bibendum.Quod ita cunctos eius artus peruasit,vt pariter & spiritus eius raperetur. Autor Cor.Tacitus lib.13.

Ferunt *Diocletianum* è Dalmatia oriundum,post annum x x.Imperij sui veneno extinctum.Cuius autē opera,non constat. Volat.

Ludouicus Balbus dum biennio cum Carolo Crasso fratre suo imperasset,veneno sublatus est,relictis Carolo Simplice, & Carolo Magno liberis.

Socrates ab Atheniensibus iniusta de causa morti deuotus, tritū in calice venenum hausit.Cuius vis dum in præcordia & venas serperet,iacuit resupinus.Cicero lib.1 Quæst.Tuscu.Ouid.in Ibin.

Marullus in Epigrammatis scribit *Biliotum* astrologum aspersis veneno boletis instar Claudij periisse,vbi ait:

Dum cauet astrologus perituris sydera nautis,
Dum sibi boletis non cauet,ipse perit.

Lucullum Imperatorem clarissimum amatorio poculo periisse testis est Plinius lib.23.Cap.3.

Annibal Amilcharis filius post multas clades Romanis illatas tandem victus, quum de Prusiæ regis Bithyniæ (ad quem confugerat) fide dubitaret, venenum hausit, quod in anulo gerebat.

Aratus dux Sicyonius, quum multos tyrannos sua virtute sustulisset, Philippo iuniori Macedoniæ regi cœpit esse formidolosus. Propterea veneno lẽto ac sensim dato ab eo potionatus est. Plutar.

Theramenes Atheniensis philosophus, iussu triginta tyrannorum instar Socratis in carcerem detrusus ibidem venenum hausit. Quo hausto, propinquo (inquit) Critiæ, quoniam is erat, cuius insidiis moriebatur. Valerius de Fortit.

Alexander Macedo ab Iola prægustatore Antipatri ad regnum aspirantis filio veneno potus est. Vis autem veneni, quod in Macedonia gignitur, tanta est, vt ferrum quoque exurat. Curtius testis est, venenum illud per Cassandram allatum fuisse, traditumque fratri Iolæ, Conuenit inter scriptores Aristotelis infamia & maxima nota excogitatum. Ouid. in Ibin: Nec tibi fida magis misceri pocula possint. Quam qui cornigero de Ioue natus erat.

Ladislaus rex Apuliæ dũ Florẽtinos bello aggredi, suæq; ditioni submittere cõstituisset, eorũ opera & insidiis veneno suffocatus est.

L. *Vectius* à Cæsare subornatus, & præmiis inductus, vt sede inferenda Pompeio nece, à Bibulo, Curione, Catone, Lucullo, & Cicerone (quos oderat) solicitatum profiteretur: quum vnum atque alterum, non sine fraudis suspicione, nominasset, desperato consilij euentu, ab ipso Cæsare interceptus veneno creditur. Autor Suetonius, & Appianus lib. 2. bell. Ciuilium.

Rosimunda Cunimundi Gepidarum regis filia, interfecto primo marito Alboino rege Longobardorum, secundum quoque *Helmigem* nomine, Rauennæ principem, veneno præsentaneo perdere conata est. Cuius partem quum hausisset, vbi sensit cõtagium per venas serpere, euaginato gladio, eam coëgit reliquam poculi partem bibere. Quo facto ambo suffocati sunt. Paulus diaconus.

Antharis Longobardorum rex Theolindæ maritus, quum sex regnasset annos, insidiis domesticorum apud Titium extinctus est venenato poculo, Nonis septembris. Autor Paulus Diaconus lib. 4. de Gestis Longobardorum.

Cossinus eques Romanus amicitia Neronis notus quum Lichene laboraret, vocatus Aegypto medicus, vt eius morbo mederetur, quum Cantharidũ potum præparasset interemit. Plin. lib. 29. ca. 4.

Scribit Eratosthenes apud Cælium, * Demosthenem præsidio vltimorum casuum consuesse venenum gestare inclusum, quod etiam intrepide hauserit, ne quid indignum sua virtute à Macedonibus pateretur. Nam quum in Antipatri (qui Alexandro succes-

* Aliàs Democritum.

sit

sit) odium venisset, sanxerat Demades, vt capite plecteretur. Plut.& Plin.lib.33.

Philopœmen seu Philopœmenes magnus Græciæ Imperator, quum apud Messenios in domicilium subterraneum, neque auras neque lucem exterius excipiens, fuisset impactus, hausto ibidem veneno periit. Venenũ autem porrexit Dinocrates Messeniorum dux, parta de illo victoria. Plutarch. in eius vita.

Seneca à Nerone præceptore coactus, vt quod vellet genus mortis eligeret, venas medico præbuit: veneno demum in balneo hausto, periit. Suetonius.

Victor tertius Pont. Maxi. quum vnicum annum sedisset, mortuus est non sine maxima suspicione dati ab Henrico veneni in calice, dum sacrificaret. Volater.

L. *Tubulus* sacrilegus ab exilio (quo propter multa flagitia missus fuerat) reuocatus, ne in carcere necaretur, venenum hausit. Autor Asconius Pedianns.

Guilermus dux Veronensium nocte quadã cum Florentinis Veronã ingressus, a Carrariẽsibus captus, & veneno sublatus est Vola.

Anaxagoras philosophus, quum annis LXXII. vixisset, ab Atheniensibus in carcerem coniectus, quòd Solem (quem illi reuerebantur) ignitum lapidem vocasset, ibidem epoto veneno interiit. Hermippus apud Diogenem. Plutarch. in vita Periclis aliter sentit.

Aristobolus rex Iudææ captus à Gabinio, & Romam ductus, in carcere porrectum hausit venenum.

Conradus Imperator Friderici filius periit veneno, quod medici à Manfredo (qui Imperio succeßit) pecunia corrupti dederunt.

Constans fama est, atque etiam Volaterranus scribit, *Carolum* VIII. Gallorum regem veneno suffocatum. Quod à veritate nõ abhorret, quum in Sphæristerio præter spem, ac nihil sibi timens, exanimatus propè concidisse, ac paulò pòst expirasse dicatur.

Laodice regina Syriæ, *Antiochum*, Deum cognomento, maritũ suum veneno extinxit, ob superindictam sibi Ptolemæi sororem Berenicem.

Themistocles quum annum ætatis quintum & sexagesimũ absoluisset, spectantibus amicis epoto sanguine taurino vitam finiuit. Autor Plutarchus in eius vita. Quod eum fecisse dicunt, ne in patriam (qua tamen pulsus fuerat) pugnare ab Artaxerxe cogeretur.

De Cleopatra, Lucretio, Baudicea Britannorum regina, & quibusdam aliis veneno itidem præfocatis, iam sumus locuti.

MORTE SVBITA MORTVI.

PLinius lib.7.cap.53. Nullis euidentibus causis obiere, dum calciantur matutino, duo Cæsares, prætor & prætura perfunctus di-

ctatoris Cæsaris pater: hic Pisis exanimatus, ille Romæ.

Q. Fabius Maximus in consulatu suo pridie Calendas Ianuarij. In cuius locum *M. Orelius* paucissimarũ horarũ cõsulatum petiit. Item *Vulcatius Gurges* Senator. Omnes adeò sani, atque tempestiui, vt de progrediendo cogitarent.

Q. Aemilius Lepidus, iã egrediẽs, incusso pollice limini cubiculi. *C. Aufidius*, quũ egressus in Senatũ iret, offenso pede in Comitio.

Legatus quoque (qui Rhodiorum causam in Senatu magna cum admiratione orauerat) in limine Curiæ protinus expirauit progredi volens.

Cn. Bebius Pamphilus, prætura & ipse functus, quum à puero quæsisset horas.

A. Pompeius in Capitolio, quum deos salutasset.

M. Iuuencius Thalna Consul, quum sacrificaret.

Seruilius Pansa, quum staret in foro ad tabernam hora diei secunda, in P. Pansam fratrem innixus.

Bebius Iudex, dum vadimonium differri iubet.

M. Terentius Corax, dum tabellas in foro scribit.

C. Iulius medicus, dum inungit, specillum per oculum trahens.

A. Manlius Torquatus consulariis, quum in cœna placentam appeteret.

L. Durius medicus Valla, dum mulsi potionem haurit.

Ap. Saufeius scriba, quum à balineo reuersus, mulsum bibisset, ouumque sorberet.

P. Quintius Scapula, quum apud Aquilium Gallum cœnaret.

Decimus Saufeius scriba, quum domi suæ pranderet.

M. Ofilius Hilarus histrio, sumpta post cœnam calida potione. Hactenus ex Plinio.

Caninius quoque primo die sui consulatus interiit. Vnde exiit Ciceronis iocus: Vigilantem habuimus Caninium Consulem, qui somnum in suo consulatu non vidit. Macrobius, & Cice. lib. 7. epistol. famil.

Fuit & *Cn. Carbonis* mors multum insperata, qui dum ventrem exoneraret in latrina occisus est. Putar. in vita Pompeij.

Sertorium inter epulas incautum iugulauit Perpẽna. Idẽ Plutar.

Mithridates quoque senior rex Ponti, morte repentina interceptus est.

Gandericus res Vandalorum, dum capta Hispali, Beticæ vrbe, templum vellet prophanare, mortuus repentè concidit. Volater.

Alaricus Imperator apud Consentiam morte subita defunctus est. Paulus Diaconus.

Alphonsus septimus rex Hispaniæ in itinere sub arbore quadam repentè

repentè excessit.

Andebuntus rex Anglorum, in cœna nimio vini haustu cecidit extinctus.

Aegeas proconsul post affectum martyrio Andream, à malo spiritu correptus, momento expirauit.

Nicanorem Parmenionis filium subita correptum morte, scribit Curtius lib.5.de gestis Alexand.

Periit & subita morte *Andragoras*, autore Martiale, qui lib.6. sic inquit: Lotus, nobiscum est hilaris, cœnauit & idem, Inuentus mane est mortuus Andragoras.

Argia sacerdos à *Cleobi*, *& Bithone* filiis ad Dianæ templum in curru vecta, quum deam orasset, vt illis præmium daret pro pietate, & quod homini videretur optimum, mortuos in lecto mane reperit. Quod fuit argumento, matura morte nihil esse melius. Autor Cicer.lib.1.Quæst.Tusc.& Plutarch.in Solone.

Trophonius quoque, & *Agamedes* dum ædificato apud Delphos Apollini templo, deum mercedem laboris postulassent, quódque homini esset vtilissimum, paulò post itidem mortui inuenti sunt. Idem Cic.

Ioannes Guilmerius Corbinicus (Corbinum oppidum est in finibus Eduorum) vir potens opibus, augusta maiestate, & Catoniana propè grauitate, dum in templo ad sacrificium & orationem se reclinaret, incerta causa & inexplorato mortis argumento, repentè expirauit, iam plenus annis.

Petrus Calceonus, vnus eorum, qui Ioannam puellam gallicam Anglorum expultricem flammis deuouerũt, dum radendam tonsori barbam committeret, in ipsa tonstrina repentè decessit. Valerandus Varanius: Sic & Calceonus (qui censuit esse cremandam) Pendula dum tonsor secat excrementa capilli, Expirãs cadit, & gelida tellure cadauer Decubat. vltrices sic pendent crimina pœnas.

GAVDIO ET RISV MORTVI.

IMmodica periit lætitia Lacedæmonius *Chilo*, quum filium in complexibus teneret Olympiæ coronatum.

Sophocles & Dionysius Siciliæ tyrannus, vterque accepto Tragicæ victoriæ nuntio. Plinius cap.37.lib.7.

Lucianus & Sotades apud Crinitum, contra Plinij sententiam, dicunt Sophoclem acino vuæ periisse. Val.Max.tamen & Volater. fouent partes Plinij. Quorum vexillum sequitur Politianus in Nutricia scribens: Quenq; senem meritæ rapuerunt gaudia palmæ. nisi fortasse de Philippide intelligi malis.

Mulier Romana, filio post cladem Cannarum incolumi viso

post

post falsum nuntium.

Philippides Comœdiographus, quum in certamine poëtarum præter spem vicisset, ac propterea lætissimè gauderet, inter illud gaudium repentè mortuus est. Gellius.

Philistion Nicæus poëta Comicus (qui Socratis ætate floruit) nimio quoq; risu mortuus est. Politianus in Nutricia: Implicitusq; Sophron, risuq; Philistio tandem Perditus.

Diagoras Rhodius, quum tres filios Athletas eodem die vincere, & victores coronari vidisset, populusq; gratulabundus flores vndique in eum iacerent, in stadio spectante populo in oculis & manibus filiorum animã efflauit præ lætitia. Autores Cicero lib. 1. Quæst. Tuscul. & Gell. lib. 3. noct. Attic. quibus in hac re idem est consensus, præterquam quòd Cicero duos tantum filios Diagoræ coronatos, tres Gellius dicit.

Philæmon poëta videns asinum ficus mensę paratas comedentẽ, tãto diffluxit gaudio, vt eo expirauerit. Autor Valerius Maximus.

Aristoteles apud Gall. est Autor, *Polycratam* nobilem fœminam è Naxo insula cognito repentè insperato gaudio animam expirasse. Plut. de Claris mulier.

M. Iuuentius Thalna consul, dum sacra diis exhiberet in Corsica (quam suis auspiciis subegerat) acceptis literis, decretas ei à senatu supplicationes nuntiantibus, dum intento illas animo legeret, ante focum præ gaudio collapsus, mortuus humi iacuit. Autor Valerius Maximus, de morte non vulg.

IN VENEREO ACTV MORTVI.

Cor. Gallus, & *Q. Heterius* eques Romanus in Venere obiere. Autor Plin. lib. 7. Quorsum autem (inquit Valerius) attinet eorum cauillari fata, quos non libido sua, sed fragilitatis humanæ ratio abstulit?

Arcibiades Atheniensis cum Timandra meretrice à Lysandro interfectus est, in actu Venereo, vt credibile est: incertum tamen. Plutarch. & Valer.

Phaon quum esset hominum pulcherrimus, à Mitylenæorum mulieribus ardenter appetebatur. Vnde factum, vt in adulterio deprehensus iugularetur. Autor Cælius.

Tertullianus in Apologetico cõtra gentiles ait, *Speusippum* philosophum de Platonis schola in adulterio periisse.

Cornel. Tacitus ait, *Tigillinum* præfectum vigilum & prætorij inter stupra concubinarum & oscula, sectis nouacula faucibus inhonestam clausisse vitam.

Iouianus Pontanus in opusculo de Obedientia, ait *Beltrandum*

cognom

cognomine Ferrerium, Barcellone (vrbs est Hispaniæ) in Venere expirasse.

Rodoaldus Longobardorum rex, in Libidine deprehensus, cum matrona interfectus est. Paulus Diac.

Ioannes XII. pontifex in adulterio comprehensus, itidem interfectus est. Cuius mors eò turpior est, quò sanctiorem eum esse oportet, qui dignitate cæteros antecellit. Platina.

CIBO ET POTV NIMIO MORTVI.

ARchesilaus Prytanæus immodico haustu vini periit, anno suæ ætatis LXXV. Hermip. apud Diogenem.

Eusebius scribit, *Domitium Aphrum*, cibi superfluitate redundantem, in cœna periisse.

Septimius Seuerus Imperator dum membrorum omnium, maximè pedum, dolorẽ pati nequiret, loco veneni, cibum plurimæ carnis incoctæ auidus deuorauit: quem dum coquere non posset, cruditatem passus, expirauit. Autor Sextus Aurelius.

Valentianus Imperator Quadorum legationi respondens, voce impetus sanguinis amissa, sensu integer expirauit. Quod ex intemperantia cibi, ac saturitate, qua artus diffuderat, accidisse multi detulere. Idem autor Sextus Aurelius.

Ferunt & *Iouinianum* Imperatorem ciborũ in stomacho incoctorum cruditate periisse. Testis Bapt. Egnatius. Iouinianus.

Iam diximus Anglorum regem *Andebuntum* in cœna quandoque tantum vini sumpsisse, vt eo suffocatus repentè excesserit. Andebuntus.

Gregorius Turonensis ait, *Childericum* Saxonem, quum aliquando ad ambas vsq; aures cibo se ingurgitasset, eo suffocatum fuisse, & repertum in lecto mortuum.

Anacreon Teius poëta dum aliquãdo liberius Baccho indulgeret, acino vuæ passæ strangulatus est. Politianus in Nutricia: Tandem acino passæ cadis introceptus ab vuæ. Val. Max.

LAPIDIBVS OBRVTI AVT MVRORVM RVINA.

CEbrion Priami filius à Patroclo in bello Troiano saxo obrutus est. Autor Homerus.

Cycnus Neptuni filius, quum à patre habuisset, vt ferro inuulnerabilis esset, ab Achille apud Troiam lapide extinctus est.

Atheniensibus in Eumolpũ bellantibus, dum immineret fames, *Pyrander* quæstor à populo saxis obrutus est, quòd triticum parcè suppeditaret. Autor Calisthenes apud Plutarch.

Romanis in Gallos bellũ gerentibus, dum annonæ caritas inualesceret, *Cinna* tritici largitionem surripiens, regnũ affectasse creditus

ditus eſt,ac propterea ſaxis obrutus. Ariſtides apud Plutar.teſtis.

Mardonius Perſa (quem Xerxes apud Salaminem victus cum exercitu reliquit,vt belli reliquias cōfoueret) ab Arimneſto Spartiata ſaxo obrutus eſt. Quo fato præmonuerat eum periturū Amphiaraus. Autor Plutarchus in Ariſtide.

Neocles & Demopolis Themiſtoclis filij, quū Athenienſium memoriam refricuiſſent ſuper legibus, quæ aduerſus exules fuerant ſancitæ, à paternis inimicis lapidibus obruti ſunt. Cælius cap. 12. libro 8.

Chryſantus Alexandrinus vnà cum *Daria* vxore ſub Numeriano imperatore pro catholica pietate ſaxis obrutus eſt. Volater.

Euſebius Sardus,præſul Vercellenſis à Conſtantino principe factus, ab Arrianis lapidibus oppreſſus eſt.

Paulina virgo Romana, Artemij præfecti filia, ſaxis obruta eſt ſub Diocletiano, cum *Candida* matre, ídque pro Chriſti nomine, Volaterranus.

Polydamas Herculani roboris athleta,dum ſub ſaxo ruinam minante cum aliquot conuiuis cœnaret,omnesq; ſibi timentes diffugerent,ſolus virium confidentia remanſit: fore ſperans,vt cadentem molem manibus ſuſtineret, qua tamen oppreſſus eſt. Autor Pauſanias apud Volaterranum,& Valerium Max.

M.Poſthumus Regilienſis, in Equos Italiæ populos bellum mouens, dum militibus vrbis prædam ſpopondiſſet, ac poſtea vrbe capta eoſdem eluſiſſet, certatim ab omnibus ſaxis obrutus eſt. Autor Liuius.

Macrobius autor eſt *Vatinium* in ludis gladiatoriis fuiſſe lapidatum à populo.

Scribit Herod. *Coem* vnum ex Alexandri ducibus à Mitylenæis comprehenſum, & lapidibus interemptum.

Lycidas ſenator Athenienſis à ſuis interfectus eſt, quòd pecuniam à Mardonio Perſa Athenarum inimico, accepiſſe crederetur. Autor Herodotus lib.9.

S. Stephanus martyrum primus, pro Chriſti nomine lapidibus opreſſus eſt. Io.Fr. Mirand. Et lapides Stephano dulces, torrentis amari Mancipiis ſcelerum.

Elphegus Cantuarienſis archiepiſcopus, pro Chriſtiana pietate eandem ſubiit mortem.

Vitalis quoque Mediolanenſis, *Oneſimus, Metranus, Mammes, Magnus & Cyriacus* martyres eodem oppreſsi ſunt tormento.

Pirrhus Epyrota dum aduerſus Antigonum Argos obſideret, tegula, vel(vt mauult Trogus) ſaxo à vetula iacto interfectus eſt. Ouidius in Ibin:

Aut vt Achillidem cognato nomine clarum,
Opprimat hostili tegula iacta manu.

Autor Plutarchus in eius vita.

Henricus, Alphonsi octaui regis Castellæ filius, dum vnà cum Pueris lusitaret, tegulæ casu periit apud Palantiam vrbem.

Ioannes x x I. pontifex, ruina cameræ (quam ædificabat) oppressus est.

Clemente v. Pont. Lugduni solenne sacrificium celebrante, tantus agminatim confluxit populus, vt Ioannes Britanniæ dux cum multis aliis muri ruina occubuerit.

Athenæus philosophus, quum Romam venisset, ruina domus, quam habitabat, oppressus est. Strabo lib. 14.

Siluinus & Falconius famuli Quintiani Siciliæ præfecti, eadem morte perierunt.

Alidice, Alebæ Larissæi filia, vnà cum viro *Lycoride* ruina domus extincta est. Ouidius in Ibin:

Lapsuramq; domum subeas vt sanguis Alebæ,
Stella Lycoridæ cui fuit æqua viro,

Tranquillus ait, Fidenis theatri ruina duo & viginti hominum milia periisse. Theatri ruina.

IVGVLATI ET STRANGVLATI.

S*ergius Galba*, quum Pisonem in conflatæ inuidiæ remedium adoptasset, in medio foro ab Othone iugulatus est.

Gandulphus martyr, suasu vxoris adulteræ (cumqua diuortium fecerat) noctu ab adultero iugulatus est.

Commodus post tertiumdecimum imperij annum strangulatus est. Læto autore, & Martia cõcubina. Sextus Aurelius ait Martiam prius tentasse, vt eum veneno perderet.

Lucilla Nemesij tribuni filia, Romæ in via Appia sub persecutione Valeriani iugulata est.

Cethegus, Statilius, Gabinius, Ceparius, & Lentulus Catilinarij, in carcere iussu Senatus strangulati sunt. Sallustius.

Galsonda Athanagildi Gothorum regis filia à Chilperico marito noctu iugulata est, suasu Fredegundæ pellicis. Volat.

Antistius, autore Plutarc. in senatu iugulatus est, quòd ob Pompeium Syllanam sequi factionem videretur.

Dinarchus Corynthius iussu Polypercontis iugulatus est. Plutarchus autor.

Darius *Caudemum* Atheniensem (quem de apparatu sui exercitus percontatus fuerat) recta monentem, iugulari fecit. Curtius lib. 3. de gestis Alexandri.

P. Cor. Lentulus Prætor vrbis comprehensus in coniuratione

Catilinæ, iussu Ciceronis iugulatus est in carcere. Sallust.

Amalasuntha Gothorum regina, Atalarici mater, à Theodatò (quem mortuo filio regni socium asciuerat) in balneo iugulata est. Paulus Diaconus.

Gerontius Comes à militibus suis iugulatus est, quòd Constantem Constantini filium fecisset perimi. Idem autor.

Apries ab Amasi superatus, datus est Aegyptiis iugulādus. Herò.

Albanus martyr à latronibus hoc mortis genere suffocatus est.

SAGITTIS CONFOSSI.

Achillem poëtæ fabulantur nullibi membrorum præterquàm in talo fuisse vulnerabilem, quòd eam partem mater Thetis non abluisset Stygiis vndis, vt cæteras. Huc ergo iaculatus Paris, euersorem Troiæ peremit. Verg. lib. 6. Aeneid. & Ouid. lib. 12.

Lycophron poëta Iambographus à quodam æmulo traiectus est. Ouidius in Ibin: Vtq; cothurnatum periisse Lycophrona narrant, Hæreat in fibris fixa sagitta tuis. Volat.

Acron rex Ceninensium, à Romulo victus, & sagitta confossus est. Vide Tortellium.

Anacharsis Scytha, à Sauleo rege eodem modo extinctus est, quòd alienæ gentis sacrificia imitaretur. Autor Herod. Sunt tamen qui à fratre interfectum velint.

Hyrene virgo à Sisinnio pro Christi nomine hãc oppetiit mortẽ.

Christina virgo sub Iuliano hoc modo passa est.

Beatus quoque *Sebastianus* ciuis Mediolanensis, sub imperatore Diocletiano.

De *Procride* sagitta à Cephalo confossa, iam sumus locuti in Patricidis.

PEDICVLARI MORBO MORTVI.

Honorificus Vandalorum rex, quum octo annis Christianam religionem insectatus fuisset, morbo pediculari miserè periit. Volat.

Arnulphus Imperator post Carolum Crassum, quum ad rapinas & templorum spoliationes animum conuertisset, iusta numinum ira, paulò pòst pediculari morbo interiit. Bapt. Egnatius.

Speusippum Eurymedontis filium, Atheniensem philosophum, sunt qui dicant mortem sibi intulisse. Plutarchus tamen efferuescentibus toto corpore pediculis interiisse.

Plinius lib. 7. Nat. Histo. scribit *Syllam* erodente seipso corpore, & Supplicia sibi gignente interfectum. Plutarchus scribit, contractam carnis corruptionẽ in pediculos fuisse cõuersam: adeò, vt tunicæ omnes, thermæ, lauacra, dapes illius exundantis sordis implerentur,

rentur, tanta vis epullulabat. Quocirca per singulos dies ingrediebatur aquam, sed nulla erat vtilitas. Celeriter enim inualescebat permutatio, & pædoris magnitudo omnia purgamenta superabat.

Pherecydes quoq; rerum diuinarum scriptor, eodem periit morbo. Pherecydes Syrus (inquit Plin.) copia serpentum ex corpore eius erumpente expirauit. De hoc extat Q. Sereni carmē. Sed quis nō paueat Pherecydis fata Tragœdi? Qui nimio sudore fluens animalia tetra Eduxit, turpi miserum quæ morte tulerunt.

Alcman vnus ex clarissimis Græciæ poëtis hac etiam fœditate periit: autoribus Plinio lib. 11. & Plutarcho in Sylla, scribēte, Ex posterioribus autē, *Alcmanem* (qui mirificus componendis cantilenis artifex fuit) hoc morbo periisse ferunt. Politianus in Nutricia.

Ferunt ex antiquissimis *Acastum* Peliæ filium hoc morbi genere (quem phthiriasim appellant) interiisse. Plutarchus.

Callisthenes quoque Olynthius, dum carceris custodia teneretur: præterea & *Mumius* iurisconsultus eadem tabe passim membrorū corrosi sunt. Idem autor in Sylla.

Traditum est (inquit idem Plutarch.) eum qui in Cilicia belli seruilis autor fuit, *Eunum* nomine, captum, Romamq; perductum, ex phthiriasi mortem obiisse.

Platonem Philosophorum haud dubiè principem, sunt qui dicāt in celebrandis amici nuptiis, quum quietus decumberet, animam de repentè exhalasse. Nonnulli in morbum incidisse, quem à corruptione pediculorum phthiriasim vocant. Inquit idem autor.

Maximianus imperator, vlcere inguinibus innato, quum deessent remedia, nec medici ob hominis immanitatem opem ferre auderent, vermibus vndique erumpentibus obiit.

Herodes rex Iudææ post trucidatos innocentes, quum in Apostolos Domini sæuiret, ad extremum tantæ feritatis luit pœnas. Eruperunt si quidem in toto corpore vermes, qui dum vniuersum passim corpus eroderent, tyrannum coëgerunt, vt desperato remedio gladium arriperet, eóque finiret vitam.

Herodotus in Melpomene scribit, *Pheretrinam* Barcæorum reginam, immani crudelitate fœminam, Deorum vltione, totam vermibus putruisse, eóque morbo miseram euomuisse animam.

Sunt qui dicant *Antiochum Epiphanem* Syriæ regem, quum Hierosolymas peteret, curru delapsum, in hanc sordem incidisse, vermibusq; fuisse absumptum.

IN CARCERIBVS MORTVI.

I*Vgurtha* Manastabalis filius nothus, Micipsæ regis Numydarū nepos propter Adherbalem & Hyempsalem fratres regni consortes occisos, à Mario bello petitus, victus, & in triumphū ductus

poſtremò in carcerem coniectus eſt,vbi expirauit. Plut.in Mario.

Aldegiſius Deſiderij Longobardorum regis filius,à Carolo Magno victus,& in carcerem coniectus eſt:vbi & clauſit vitam.

Celeſtinus v. quum ſummo pontificatu ſe abdicaſſet, à Bonifacio octauo (cui rei ſummam commiſerat) ſucceſſore,in carcerem detruſus,& ibidem extinctus eſt.

Syphax rex Numydarum,quum à Romanis ad Carthaginenſes defeciſſet, victus à Scipione, & in triumphum ductus, Tyburi in cuſtodia mortuus eſt.

Ariſtonicus ab Aquilio conſule in triumphum ductus,& in carcere ſuffocatus eſt.

Henricus tertius,imperator,ab Hērico filio captus, & Leodij cuſtoditus,pædore carceris miſeram exhalauit animā.Bap.Egnatius.

Agatha virgo Catanenſis ſub Quintiano conſule in carcere extincta eſt.

Romanus martyr ſub Aſclepiade præfecto in carcere præfocatus eſt.

Ioannes primus, Pontifex à Iuſtino in carcerem coniectus, ibidem pædore emarcuit,& extinctus eſt.

Ioannes x I I I I.à Romanis inedia & pædore in carcere itidem interfectus eſt.

IN LATRINIS MORTVI AVT OCCISI.

LAmpridius ait *Heliogabalum* naturæ portentum, fato à tali monſtro pœnas repoſcente, in latrina occiſum fuiſſe, dum ventrem exoneraret.Plutarchus.

Cn.Carbo dum in Sicila ventris onus poneret, iuſſu Pompeij in latrina itidem occiſus eſt.

Fœlicula virgo quum nullis tormentis aut pollicitationibus à Chriſtiana religione diuerti poſſet, iuſſu Flacci comitis in latrinam detruſa eſt & ibidem mori coacta.

Valerianus *Ireneum* & *Abundium* martyres in cloacā detrudi,& ibidē emori fecit,quód ſanctæ Cōcordiæ corpus inde extraxiſſent.

EXCORIATI.

M*Arſyas* an Apolline (quem ad tibiæ certamen prouocauerat) victus,& excoriatus eſt. Ouid. in Ibin: Mens quoque ſic furiis vecors agitetur, vt illi, Vnum qui toto corpore vulnus habet. Idem: Nudáve direpta pateant tua viſcera pelle, Vt Phrygij, cuius nomina flumen habet.Claud.lib.2.in Eutrop.

Manes hæreticus (qui diuinā ſolū in Chriſto naturā ponebat) à rege Perſarū cute direpta interfectus eſt, quòd eius filium morbo laborantem interfeciſſet,quem tamē ſanaturum ſe promiſerat.

Autor Suidas apud Volaterranum.

Barptholomæus Apoſtolus, regis Syriæ filius iuſſu Aſtyagis excoriatus eſt. Vnde Io. Fr. Mirandula in Hymnis: Hinc etiam pellem Ptolemæi filius ardens, Depoſuit.

FVMO AVT VAPORIBVS SVFFOCATI.

MInos rex Cretæ quum Dædalum ad Siciliam vſque perſequeretur, à Cocalo eius loci rege (quem Dædalus multis obſequiis ſibi demeruerat) per proditionem captus, & in thermis ſuffocatus eſt. Ouidius in Ibin.

Q. Luctatius Catulus orator, collega Marij, in conſulatu, ab ipſo Mario mori iuſſus, incluſus in cubiculo candentium carbonum vapore ſuffocatus eſt, Autor Val. Maximus.

Zoë Nicoſtrati martyris vxor à beato Stephano ad catholicam inducta pietatem, crinibus ſuſpenſa, fumo ſubter ſuffocante periit.

Thurinum fumi venditorem fumo necatum fuiſſe ſcribit Eraſmus in illius adagii explanatione, Termeria mala.

MVLIERES PARTVS DOLORE MORTVAE.

TVllióla Ciceronis filia Dolabellæ primum locata eſt, demum Piſoni Craſsipedi, ſub quo in partu diem obiit. Volater.

Iulia Cæſaris filia, & Pompeij vxor, quum intuita eſſet veſtem coniugis humano cruore reſperſam, atque ex iis comitiis, quibus Pompeius & Craſſus magna ciuium contentione conſulatum obtinuerunt, domum temerè delatam, grauius aliquid viro accidiſſe rata, ſubitò partus dolore concidit. Valerius de Amore coniugali.

Iunia Clandilla, Caij Caligulæ imperatoris vxor, & Marci Syllani nobiliſsimi viri filia, itidem in partu diem obiit. Suetonius.

DECOLLATI.

ALebas rex Lariſſæ vrbis Theſſaliæ, à ſuis ſatellitibus ob crudelitatem obtruncatus eſt. Ouid. in Ibin: Quoſq; putas fidos, vt Lariſſæus Alebas, Vulnere non fidos experiare tuo.

Cantharus fuit quiſpiam Athenienſis caupo, quem Athenienſes ipſi ob maleficia & impoſturas ſupplicio capitis affecerunt. Autor Zenodotus apud Eraſmum. Valerius.

Philippus Maria dux Mediolanenſis *Italianum* Foroliuienſem vnum ex ſuis ducibus ſecuri percuſsit, quòd cum Florentinis (in quos bellum gerebat) diceretur clàm conſentire. Volat.

Sp. Caßius affectatæ dominationis ſuſpectus, ſupplicio capitali affectus eſt, domo eius diruta. Valerius de Seueritate. Liuius lib. 2.

Iulia comes Eulaliæ ſub præſide Diacono capite truncata eſt. Volaterranus.

Margarita virgo Antiochena, ſub Olybrio eadem morte affecta eſt. Volaterranus.

Sp. Melius ordinis equeſtris largitione frumenti ex Hetruria aduecti in plebem facta, ad regnum aſpirare creditus eſt, ac propterea à Seruilio Hala obtruncatus.

Liu.li.4. *Theodora*, virgo Antiochena, ſub Diocletiano hac extincta eſt morte.

Timagoras Athenienſis capitali ſupplicio affectus eſt, quòd Darium (ad quem legatus miſſus fuerat) more Perſarum adoraſſet. Plutarch.

Victor præſul Carteiæ vrbis Hiſpaniæ ſub Maximiano non procul Mediolano hoc ſupplicio vitam finiuit. Sabellicus.

Didius Iulianus imperator à Septimio Seuero ſucceſſore ſuo in additas palatij balneas ductus, extenta damnatorum modo ceruice, decollatus eſt. Autor Sex. Aurel.

Opilius Macrinus ab Heliogabalo victus, quinquagenario maior obtruncatus eſt.

Patricius Senenſis in factione vrbis Romæ ſecuri percuſſus eſt. Plerique martyrum hoc ſupplicio vitam finiuerunt, vt *Anſanus*, *Agathon*, &c.

FEBRE MORTVI.

Val.Maxi.de miracu. ANtipater Sidonius die ſuo natali ſemper febre laborabat, eoq; morbo periit vltima ſenectute.

Antonius Monachus febre itidem correptus quieuit in domino, ætate beati Gregorij.

Guido Petramala Vbertinorum princeps, apud Nigrum montem hoc itidem morbo expirauit. Volat.

Columbanus monachus cœnobij Luxouienſis itidem.

Serena, Diocletiani vxor, dolore martyrum à marito interfectorum in febrem incidit, qua extincta eſt.

Tacitus Imp. apud Tarſum febri itidem abſumptus eſt. Autor Sex. Aurelius.

Titus Veſpaſianus in agro Sabino.

Antonius Pius duodecim milibus paſſuum ab vrbe, apud Loricos in villa ſua. Idem Aurel.

Leo Conſtantini Capronymi filius eodem periit morbo.

Gotfredus primus rex Hieroſolymæ, anno vno poſt ipſam vrbem captam.

Alexander Iudæorum pontifex quartana.

VENTRIS PROFLVVIO.

Traianus dum rediret ex Perſide apud, Seleuciam Iſauriæ, ex profluuio deceſsit, anno imperij x x.

Henri

Henricus septimus imperator itidem.

ARTICVLARI MORBO.

Septimius Seruerus Imperator decessit morbo articulari, septuagenario maior.

Iustinus iunior graui pedum dolore, anno imperij sui x i.

INTERCVTIS MORBO.

H*Eraclius* Imperator periit intercutis morbo, anno imperij x x x i i. Volater.

Michaël Paphlago eo morbo laborans, Michaëlem Galaphatem hæredem instituit.

Crantor Solensis, Xenocratis auditor eadem periit morte Diogenes Laërtius.

PESTE MORTVI.

D*omitius Calderinus* patria Veronensis, natus annos x x x. decessit ex pestilentia. Volat.

Fatius quoq; Pisanorũ comes vir iustissimus, eodẽ periit morbo.

Zoë imperatrix, & *Constantinus Monachus*, eius maritus eodem ferè tempore pestilentia interierunt.

Volaterranus ait beatum *Ludouicum* à secunda expeditione in Saracenos redeuntem, pestilentia passim castra occupante vnà cum *Ioanne* filio periisse.

Alphonsus vndecimus rex Hispaniæ, dum Saraut & Zibatar oppida obsideret, eodem periit morbo.

M. Antonius Imperator decessit pestilentia, sexta quàm ægrotasset die.

Michaël Maurocenus dux Venetorum eodẽ periit modo. Volat.

Furius Camillus octogenarius, pestilentia Romæ interiit, Plutar.

Oppianus poëta (qui de piscibus scripsit) Roma in Ciliciam patriam reuersus, ibidem ingruente pestilentia suffocatus est, anno ætatis x x x.

Hostilianus Perpenna paulò post assumptum imperium, eodem periit fato. Sex Aurel.

Cælius scribit *Paralium* & *Xantippum* eodem suffocatos exitio. Plutar.

Io. Andreas Ioannes Cald. præceptor decessit Bononiæ ex peste.

Lucius secundus summus Pont. anno sui pontificatus vndecimo, peste consumptus est,

Hermolaus barbarus, eodem modo Romæ expirauit, & in fata concessit. Crinitus lib. 1.

APOPLEXIA MORTVI.

V*Alentinianus* Imperator cõtra Sarmatas (qui Panoniã occupauerãt) profectus, voce aliquãdiu amissa, apoplexia mor-

tuus eſt. Paulus Diac.

Paulus Secundus Pontifex, dum poſt cœnam cum architecto Ariſtotele ſermonem haberet, obruente crapula repentè ex apoplexia mortuus eſt.

L. Annius Verus à M. Antonio ad imperij partem accitus, dum inter Altinum atque Concordiam iter faceret, apoplexia itidem extinctus eſt. Autor Sex. Aurelius.

Fr. Petrarcha in agro Patauino, apoplecticus itidē mortuus eſt.

SANGVINIS FLVXV MORTVI.

GRimoaldus decimus Longobardorum rex, dum nono die poſt phlebotomiam in brachio factam, dum ſagittam in columbam direxiſſet, erumpente continuo ſanguine expirauit. Diaconus de geſtis Long.

Alexander Imperator, Baſilij filius erumpēte naribus ſanguine.

Attila rex Pānoniæ multo vino potus, dum quieſceret, eruptione ſanguinis (qui ei de naribus ſolitus erat effluere) ſuffocatus eſt. Autor Paulus Diaconus.

PODAGRA.

Lycon ſeu Glycon philoſophus Socraticus periit podagræ morbo, annos natus LXXIIII. Laërtius.

Tyrannion Grammaticus (qui tria librorum milia fertur habuiſſe) deceſsit iam ſenex morbo podagræ. Volaterranus.

DYSENTERIA.

Albertus Auſtriæ dux, Pannoniæ & Bohemiæ rex, dum à Turcis in Auſtriam rediret, dyſenteriæ morbo deceſsit, poſtquam biennio imperaſſet. Egnatius.

Theophilus Imp. poſt Michaëlem Balbum, dyſenteria itidem periit anno XII. Imperij ſui. Idem.

Eodē quoq; morbo periit eius pater *Michael Balbus*, ſeu *Thraulus*

Sanſonem Chilperici regis filium dyſenteria expiraſſe, teſtis eſt Greg. Turonem.

Idem ſcribit *Auſtrigildem* reginam eodem modo periiſſe.

LATERVM DOLORE.

L. *Craſſus* orator, Quæſtor interiit ex dolore laterum, quum in ſenatu contra Philippum conſulem acerrimè declamaſſet. Cicero lib. 3. de Oratore.

Bonifacius nonus, anno XIIII. & menſe IX. ſui pontificatus, eodem periit fato.

CASIBVS ALIIS DIVERSIS MORTVI.

AEſchylus poëta in Sicilia in mœnibus vrbis (in qua morabatur) egreſſus, aprico in loco reſedit. Super quem aquila teſtudinem

dinem ferens, elusa splendore capitis (quod erat capillis vacuum) eandem perinde ac lapidi illisit, vt fractæ testudinis carne vesceretur. Quo ictu mortuus est poëta. Autor Val. Max. & Politia. in Nut. Aeschylus aëriæ casu testudinis ictus.

Arrius Alexandrinus, Armodij filius, dum suam hæresim (quæ filium ab æterna patris substantia conabatur abducere) passim disseminasset, acriusq; serperet, & eundo vires acquireret ipsum contagium, suæ tandem impietatis pœnas luit. Etenim dum Constantinopoli secessum peteret, ventris exonerandi causa, fluentibus in foricam intestinis, miseram euomuit vitam, eius postea iudicium experturus, de quo perperam senserat. Vol. Sabell.

Constantinus Capronymus periit elephantiasi, quum annos x x x v. imperasset.

Orpheus Calliopes & Apollinis filius, quum propter liberalem formam à mulieribus adamaretur, ac nihilominus amore sui captas auersaretur, vel quòd esset castissimus, aut (vt aliquibus placet) procliuiore in mares libidine, à Mænadibus inter Bacchi sacrificia occisus est. Quiq; saxa & arbores cãtu duxerat, & leones exarmauerat, duras mulierũ ceruices emollire non potuit. Ouid. lib. 11.

Pius tertius Pont. Max. vlcere crucis (quo diu laborauerat) ad extremum periit.

Diodorus Cronus sapientiæ dialecticæ professor pudore expirauit, lusoria quæstione non protinus ad interrogationem Stilbonis dissoluta. Autor Plin. lib. 7.

Eupolis poëta, Niciæ Atheniensis filius, primo die nuptiarum ruina lecti vnà cum vxore interfectus est. Ouidius in Ibin.

Lacides philosophus Cyrenæus excessit ex paralysi circa Olympiadem c x x x i i i i. Diogenes.

Pericles Atheniensis, Thucydidis æmulus, in administranda rep. excessit morbo lento. Plutarchus.

Procopius tyrannus insurgens contra Valẽtem principem, apud Natoliam Phrygiæ ciuitatem victus, reflexis per vim arborum truncis alligatus & discerptus est.

Thimagenes Alexandrinus sub Pompeio captiuus Romam ductus, periit ex vomitu post cœnam. Volaterranus.

Amos Propheta ab Oxia filio vecte per tempora transfixus est.

Anatholia virgo iussu Faustiniani præsidis gladio per latera transuerberata est.

Gregorius x i. Pontifex Maximus, dum annis octo sedisset, intolerabili vesicæ dolore concessit in fata. Platina.

Cælius scribit Minyæ cuiusdam filias eo furore percitas, vt humanis carnibus vescerẽtur, imò etiã filios ad eam rem sortirẽtur,

ac *Leucippam Hippasum* filium (quem petierat fors) laniauerint.

Ioannem Scotum Christianæ Theologiæ disciplina præstantem (dum erudiendis in Britannia pueris operam daret) facta conspiratione discipuli sui graphiis occiderunt Crinitus.

Scribit Herodotus *Psammenitum* Aegypti regem poto sanguine taurino suffocatum.

Carolus Magnus Aquisgrani (vbi templum S. Martini extruxerat) decessit pleuresi.

Ibycus poëta à latronibus correptus spe prædæ, dum cultros iugulo vidit instare, prætetuolantes grues obtestatus est. Aliquanto pòst tempore dum homicidæ sederent in foro, rursumq; grues superuolarent, per iocum inter se susurrabant in aurem: Adsunt Ibyci vltores. Quo sermone audito, homicidij suspectos habuerunt qui audiuerant, correptosq; tormentis ad verum coëgerunt, & ex eo quæstionẽ exercuerunt. Atque re comperta scelus vlti sunt. Ausonius: Ibicus vt periit, vindex fuit altiuolãs grus. Plut. Apud Eras.

. Carolus paruus Roberti Siciliæ regis filius *Ioannam* fratris sui Andreę vxorem puluillo ori iniecto enecauit, quòd illa maritum suum interfecisset. Volat.

Alexander Macedo Bessum Bactrianorum ducem bello victum, curuatis per vim arboribus alligauit: quas demum tanto impetu concitatas remisit, vt laniata passim membra desiecerint. Autor Plutarchus.

Dirce mulier dolens maritum suum Licum Antiopæ amore captum, *Antiopam* ipsam tauri cornibus alligauit, ad cuius vociferationem protinus accesserũt Zethus & Amphion, eiusdem filij, qui ad vlciscendam iniuriam matri factam, tauro indomito Dircem alligauerunt, eaq; morte extinxerunt. Propertius lib. 3.

Attilius Regulus Xantippi ducis Lacedæmoniorum insidiis ab Asdrubale captus, missusq; ad populum Romanum legatus, vt ex se vno & sene Carthaginensium captiui pensarentur, dato in contrarium consilio, ad inimicos iuxta præstitam fidem rediit. À quibus in arcam ligneam coniectus clauis introrsum adactis, efferatam Barbaræ gentis sæuitiam expertus est. Demum palpebris oculorum infernè & sursum versum consutis, Soli expositus, aliisque postmodum multis tormentis lento peremptus fato. Claudianus: Prorogat æternam feritas tibi Punica palmam Regule. Cicero Offic. Gell. Cap. 4. lib. 6. & Val. de Crudelitate.

Arcadio martyri manus primùm, demum pedes, eoq; modo cætera membra seriatim amputata sunt.

Andronicum martyrem Maximus Præses circa ventrem papyris inflammatis fecit exuri, incensos clauos eius digitis apponi,

ignitum

ignitum ferrum in os immitti, dentes excuti, confractis maxillis linguam abscindi, ad extremum capite puniri.

Bassius episcopus à Perennio præside in eculeo primum suspensus, demum laminis ardentibus circa latera appositis excruciatus, fustibus & scorpionibus cæsus, in ignem missus, duobus postremò verubus à talo ad verticem capitis confixus, spiritum deo reddidit.

Corona mulier sub Antonio Imperatore arboris ramis per vim reflexis alligata, eisdem in aëra remissis discerpta est.

Minutia Vestalis suspecta libidinis propter elegantem corporis cultum, viua defossa est. Liui. lib. 8.

Oppia quoque Vestalis, comperta stupri, obruta est terra. Liuius eodem libro.

Hely sacerdos, quum in filiorum Ophni & Phinees delictis conniueret, eosq; relinqueret impunitos, de sella cadens, fracta ceruice expirauit, domino dissimulationem vlciscente. Sabell.

Adrianus quoque martyr extinctus est crurifragio, sub Maximiano imperatore.

MORTVI QVI REVIXERVNT.

A*Viola* vir consularis, autore Plinio, in rogo reuixit. Et quoniam subueniri non poterat, præualente flamma viuus crematus est. Val. de Miraculis. Idem de L. *Lamia* traditur.

Cælium Tuberonem functûm præfectura à rogo relatum: idem ait ex testimonio Messalæ.

Ait & *Corfidium* funere locato reuixisse, & locatorem funeris ab eo elatum.

Gabienus fortissimus classium Cæsaris à Sexto Pompeio captus, eiusdē iussu incisa ceruice iacuit in littore tota die. Deinde quum aduesperauisset, petiit vt Pompeius ad se veniret, testatus se ab inferis remissum habere, quod nuntiaret. Plinius cap. 52. lib. 7.

Ferunt *Glaucum* quempiam mortuum præter omnium expectationem, gustato mellito pharmaco reualuisse. Alij multis accurrentibus medicis, herba (quam Draconem vocant) vitæ restitutum dicunt. Autor Eras. in explanatione illius adagij, Glaucus poto melle resurrexit.

Aesopum ex Phrygia fabulatorē, *Tyndareum* quoq; & *Herculem* reuixisse, testis est Cælius lib. 8. Lectionum antiquarum.

Aeschilus apud Volaterranum scribit, *Palicos* Iouis & Thaliæ filios, mortuos semel iterum reuixisse. Macrob. lib. 5.

Athena Cataldi (qui postea fuit episcopus) mater in partu mortua, ab ipso Cataldo primum nato ad vitam solo amplexu reuocata est. Quod si verum est, mirum in eo futuræ sanctitatis fuit ostentum.

QVI IN MORTVOS SEVIERVNT.

Septimius Seuerus Clodio Albino (quem Cæsarem dixerat) tumultuanti caput abscidit, reliquumq; eius cadauer equo refugienti dedit conculcandum. Spartianus & Capitolinus autores.

Achilles Hectorem Patrocli sibi charissimi interfectorem occidit, occisum ter circũ Troiæ muros raptauit curru. Quumq; instar frendẽtis beluæ immanitatẽ expleuisset, Priamo patri venale cadauer exposuit Cic. lib. 2. Tusc. quæst. Propertius lib. 2. Et Verg. alibi.

Apuleius Saturninus Tribunus plebis, quum Gracchorũ leges Agrarias vellet asserere, à Caio Mario & Lucio Valerio consulibus in Capitolio obsessus, deditionem tandem facere coactus est. Captus autem, fustibus & saxis coopertus, ibidem expirauit. Mortui caput *C. Rabirius* senator per conuiuia in ludibrium circumtulit. Vide Suet. & Plin. de Illust. viris.

Cyrus rex Persarum, dum Sargapisem Thomyris Scytharum reginæ filium bello captum ad mortem impulisset: irata mulier non prius finem fecit furori, quàm mortuum vlta sit. Contractis itaque copiis ita conflixit, vt maximam inimicorum partem, cum ipso etiamnum rege occiderit. Nec tamen hoc euentu propterea emollita est animi rabies. Mortui enim caput in vtrem humano cruore plenum demisit, his verbis insultans: Filij mei sanguinem hausisti, & meũ sitiuisti Cyre. At ego te cruore saturabo. Autor Hero. li. 2.

Cambyses rex Persarum, mortuo Psammenito Aegypti rege (quẽ victum ad haustũ cruoris taurini coëgerat) è Memphi in vrbem Sain abiit, ibiq; Amasis cadauer è conditorio reuelli, reuulsum verberibus cædi & vellicari, stimulis denique pungi, & contumelia infestari, ac postremò comburi iussit. Herodotus autor.

Idem *Cambyses* Sisamenem iudicem (quòd iniustè, pecunia corruptus, iudicasset) interemit, interempto corium detraxit, detractum in lora concidit, eoq; tribunal (in quo perperam & iniquè iudicauerat) operuit, atque Otanem eius filium ibidẽ sedere iussit, & periculo patris, ab iniquo iudicio cauere. Idem autor.

Onesilus Gorgij Salaminiorum regis frater, quoniam Cyprios induxerat, vt Dario se submitterent, comprehensus ab Amathusiis (quibus id volebat persuadere) obtruncatus est: eiusque caput supra vrbis portas suspenderunt. Autor Herodotus.

M. Crassus facilè docet inexplebilem hominum auiditatem nullis auri cumulis, nulla bonorum myrmecia, aut drachmæ grandine expleri, sed crescere semper, & augeri copia. Nam quum esset ditissimus Romanorũ, haberetq; tãtũ agri, quantũ nec miluus oberret, sibi tamen modũ præscribere, aut temperare non potuit. quin

Parthos

Parthos (quorum opes sitiebat) aggrederetur. A quibus cùm toto exercitu fusus, immodicæ libidinis dedit pœnas. Non solùm enim à Pomaxarte occisus est, verùm mortuo quoq; insultarunt inimici. Causam si quidem agnoscentes, qua bellum susceperat, in caput interfecti aurum liquauerunt, hisq; irriserunt verbis: Aurum sitisti Crasse, aurum ad saturitatem bibe: L. Florus & Sex. Ruffus.

Tarquinius Superbus Seruium Tullum sextum Romanorum regem (vt regno succederet) morti dedit, cuius filiam nomine Tulliam in vxorē prius duxerat. Scelerata mulier eadem regnandi libidine, qua maritus, pruriens, vbi intellexit patrem interfectũ, vehiculo se properè ferri iussit, vt interfectori gratularetur. Quum autē inter eundum, comperto cadauere, equi & auriga cōstitissent, erubescerentq; mortuum cōculcare, mulier nefaria currum super faciē mortui parentis duci iussit. Seneca in Octauia: Ouid. in Ibin.

Odio Ciceronis vsque adeò axarsit *Antonius*, vt mortui caput in mensa apponi voluerit, perq; diem illud aspexerit, quousq; tali spectaculo animum exatiasset. Autor Appianus libro 4. bell. ciuil. Antonij quoque vxor Fuluia caput ipsum maledictis primùm, ac diris execrata est. Deinceps inspuēs, gremio suo apposuit, acriusq; despiciens, linguam illi faucibus extraxit eamq; acicula plerunque confixit. Vnde Quintianus in Cleopoli:

-Latiam foderet nec Fuluia linguam.

Sylla rerum potius corpus Marij iam defuncti reuellit, atque disiecit. Quapropter talionem formidans corpora cremari instituit. Autores Plinius, & Cic. lib. 2. de Legibus.

Cleomenes dux Spartanorũ fugatus ab Antigono, ad Ptolemæum se recepit. À quo benignè primum exceptus, mox Nicagoræ cuiusdam calumnia, insidiarum suspectus, se interfecit. Interfectum rex pelle nudauit, cruciq; affixit. Plutarch.

Aroldus rex Anglorum. Cuntonis filius nothus, patri successit: quod ægreferens Andebunthus (qui erat legitimus) mortuũ Aroldum refodi iussit, refossum in mare proiici. Volat.

DE VARIO INHVMANDI RITV.

INexpiabile quondam scelus creditum est sepulcra violasse, adeò vt lex sacrum esse locum iusserit, vbi corpus hominis demortui iaceret, diceretur q; minxisse in patrios cineres, cui omnia sinistrè cadebant, & inauspicatè. Apud nos quoque Christianis damnatur cæremoniis, qui aut lotium in sepulcretis egesserit, aut aliquid aliud ibidem fecerit immũdum. Neq; hoc ipsum apud nos solũ religiosum est. Nam nulla propè tam efferata gens est, quæ non senserit habendum sepulcrorũ rationem, præter paucos Barbaros, qui quum

Mingere in patrios cineres.

quum beluino propè ritu inter ſe degant, nihil mirum, ſi aliorum veſtigiis nequaquam inſiſtant. Nunc de vtriſq; loquendum: his ſcilicet, quibus nulla eſt funerum cura, & illis quibus maxima.

Lothophagi ſuos in mare defunctos abiiciunt, aſſeuerantes parũ intereſſe, humóne, an aqua, aut igne abſumãtur. Cælius cap. 43. li. 9.

Albani olim nefas putabant, curã mortuorũ agere. idẽ Cælius.

Sabæi corpora defunctorũ eodem quo ſtercus modo, ducebant: quinetiam reges reiiciebant inter ſterquilinia. Cælius ibid.

Troglodite mortui ceruicem pedibus alligabant, & raptim cum iocis & riſu efferebant, nullaq; habita loci ratione, mãdabãt terræ.

Scytharum verò mos longè melior, qui mortuos inter epulas, vorare cauſa honoris conſueuerant.

Hyrcani non ad alium vſum nutriebant canes, quàm vt eis functos vita vorandos obiicerent. Autor Cic.

Funerũ cura. *Athenienſibus* tanta fuit ſepulcrorum cura, vt ſi quis dux bello peremptos, ſepulcro honeſtare neglexiſſet, capite plecteretur.

Macedonibus nullum fuit tam ſolenne militiæ munus, quàm ſuos ſepelire.

Apud *Hebræos* cautum fuit lege, ne inſepultum hoſtem relinquerent. Cælius lib. 9. cap. 43.

Antiquitus nemini licebat in vrbe Roma ſepeliri, niſi his tantum, qui optimè de Repub. meruiſſent: quod Val. Publicolæ, C. Fabritio, & Poſthumio Tyburto cõceſſum eſt. Cic. 2. de Leg. Propterea ferunt *Adrianum* imperatorẽ aureorũ quadraginta pœnã ſtatuiſſe in eos, qui in ciuitate ſepulcrũ feciſſent. Crinitus li. 21. ca. 12.

Aegyptij in domorum ædificatione negligentes miro ſumptu ſuberbaq; magnificentia conſtruere ſepulcra conſueuerant, operæq; prodigioſæ Pyramides, quòd exiſtimarent defunctorum domos ſempiternas: viuorum verò domicilia eſſe velut vitæ momẽto tranſeuntis diuerſoria. Iidem mortuos condiunt, & eos domi ſeruant. Autor Cicero lib. 1. Quæſt. Tuſcul.

Perſæ cæra circunlitos itidem condiunt, vt magis diuturna ſint cadauera. Autor Cicero.

Mos erat *Magorum*, non humare corpora ſuorum, niſi prius à feris laniata. Autor Cicero.

Pleraque *Aſſyriorum* corpora in locis paluſtribus fuiſſe condita feruntur. Cælius.

Apud *Gerros*, Scytharum populos, quum rex fato conceſsit, corporis auferunt inteſtina, poſitisque inibi aromaticis herbis ventrem demum conſuunt. Idem, cap. 45. lib. 9.

Perſarum in luctu mos eſt detondere lugubri veſte coniuges ac liberos. Ibidem.

Indi

Indi pulchrum putant diem fati præuenire: imò verò se viuos cremari iubent, coronatiq; deorum laudes concinunt. Nullus honos solutis senectute corporibus exhibetur.

Solebant plerique Ethnici diebus nouem mortuos flere, vnde *Nouemdialium* sacrorum manauit consuetudo.

Apud *Tauros* quum rex moritur, charissimi quique sponte simul commoriuntur.

Sindi tot pisces in sepulcra mortuorum mittunt, quot hostes interfecerunt.

Phryges marmoribus pro sepulcro suspendunt.

Massagetæ eos qui morbo pereunt, tanquã impios canibus dant in prædam. Bello verò interfectos honore maximo prosequuntur.

Mos fuit plerisque populis mulieres conductitias (præficæ vocabantur) comparare, quæ in eorum morte lugerent, quibus deessent parentes.

Mortuo apud *Græcos* vel principe, aut quouis alio magnæ autoritatis viro, duodecim hostes velut victimæ occidebãtur, quemadmodum quosdam Troianorum Patroclo contumulauit Achilles.

Sylius Italicus lib.13. varios funerandi ritus describit his versibus, -Tumuli, & cinerum sententia discors.

Tellure (vt perhibent) is mos antiquus Ibera,
Exanima obscœnus consumit corpora vultur.
Regia quum lucem posuerunt membra, probatum est
Hyrcanis adhibere canes. Aegyptia tellus
Claudit odorato post funus stantia saxo
Corpora, & à mensis exanguem haud separat vmbram:
Exhausto instituit Pontus vacuare cerebro
Ora virûm, & longum myrrhata reponit in æuum.
Quid, qui reclusa nudos Garamantes arena
Infodiunt? quid, qui sæuo sepelire profundo
Exanimes mandant Libycis Nasamones in oris?
At Celtæ, vacui capitis circundare gaudent
Ossa (nefas) auro, & mensis ea pocula seruant.
Cecropidæ ob patriam Mauortis sorte peremptos,
Decreuere simul communibus vrere flammis.
At gente in Scythica suffixa cadauera truncis
Lenta dies sepelit putri liquentia tabo.

Porrò lege fuit olim sancitum, ne quis sepulcrum faceret operosius, quàm quod decem homines triduo possent absoluere. Cicero lib.2. de Leg.

Demetrius lege sanxit, vt mortui ante lucem efferentur. Cicero ibidem.

Funer

Funerare in bello corpora primus, docuit *Hercules*.

In exequiis cupreſſo fores ornare fuit moris, quòd hæc arbor ſit Plutoni ſacra. Blondus.

Solon mórtem ſuam lugeri iuſsit: contra verò *Ennius* vetuit.

Cyrus apud Xenophontem inhibet, ne corpus ſuum auro aut argento includatur, ſed terræ mandetur protinus.

Tobias ſepeliendis mortuis vacabat.

Macabæus inimicorum interfectorum cadauera ſepeliri iuſsit.

Alexander Darij interfecti corpus matri tumulandum præbuit. Plutarchus.

Pauli Aemilij cadauer Annibal hóſtis ſepeliuit.

BRVTA, ALIA'QVE ANIMALIA HONORATA SEPVLCHRIS AVT STATVIS.

ALexander equum habuit *Bucephalum* nomine, qui regio instratus ornatu, nullum alium ab Alexandro ſeſſorem admiſit, alios paſsim reiiciens. Propterea rex defuncto duxit exequias, vrbemq́; muro circundedit nomine eius.

Cæſaris quoque dictatoris *equus* neminem alium dorſo recepit. Idem hominis ſimiles pedes habuiſſe fertur, hac effigie locatus ante Veneris genitricis ædem. Autor Plin. Statuam eius graphicè deſcribit Statius lib. 1. Syluarum.

Equus Auguſti Cæſaris mortuus, tumulo honoratus eſt.

Agrigenti complurium *equorum* tumulis ſuperpoſitæ ſunt Pyramides. Plinius.

Cimon Athenienſis *equabus* (quibus in olympico certamine tertium vicerat) ſepulcra erigi prope ſuum monumentum iuſsit. Autor Plutarchus.

Romæ fuit *Coruus* qui humano ſermoni aſſuefactus, omnibus matutinis euolans in roſtra, Tyberium, Germanicum, & Druſum Cæſares nominatim, mox tranſeuntem populum ſalutabat. Quem quum poſtea neſcio quis ira percítus occidiſſet, à populo factum ægreferente, ſaxis obrutus eſt, Funusq́; aliti innumeris celebratum exequiis. Plinius 43. cap. lib. 10.

Xantippus dux Lacedæmoniorum *Canes* familiares ac domeſticos curauit humandos. Vnum præcipuè in arce, cui loco Cynotaphium extitit cognomentum. Autor Plutarchus.

Saxo lib. 5. Danicarum hiſtoriarum ſcribit Arſuitum Biornonis filium cum *cane* & *equo* fuiſſe humatum.

Ceruus Syluiæ (qui vulnere violatus, cauſa fuit belli inter Troianos & Latinos) roſis & tumulo ornari meruit.

Herodotus lib. 2. ſcribit *Feles* mortuas magno luctu defleri ab

Aegyp

Aegyptiis, demum ad ſacra tecta deferri, vbi ſalſæ ſepeliuntur in vrbe Bubaſti. *Canes* quoque in ſua quiſque vrbe tumulant ſacratis in loculis. *Vrſos* qui ſacri ſunt, & *lupos* non multò vulpibus grandiores eo ſepeliunt loco vbi iacentes inueniunt.

Crocodilum (vbi mortem obiit) ſale conditum ſacris in vrnis ſepeliunt. Viuenti gemmas & inaures appendunt.

Lethargus Hippamonis equus mortuus cum mortuo domino inhumatus eſt.

Auram Atalantæ canem, quum Calidonia ſus peremiſſet, bruto ab indigenis ſepulcrum erectum eſt.

Geryonis canis *Gargitios* Cerberi frater, ab Hercule cæſus, in Iberia monumentum habuit.

Marthes rex Aegypti *cornicem* habuit impendio mitem, adeoq; cicurem, vt quocunque fuiſſet imperatum literas deferret, ſciens quò tranſuolandum, vbi ſidendum, quieſcendúmve foret. Propter quod obſequium adeò mite, nulliusq; ſtipendij indigum, rex dignam putauit cui erigeretur tumulus. Quod quoniam apud auditores ægrè capit fidem, ſi cui videor hoc finxiſſe, videat Cælium lib.13. cap.58. qui ex Græcorum monumentis hoc ipſum aduocat.

Apud Perſas *equi*, apud Moloſſos *canes* ſepulcra & exequias meruerunt. Vnde Stat.lib.2.Syl. Gemit inter bella peremptū Parthus equū, fidosq; canes fleuere Moloſsi: Et volucres habuere rogum, ceruusq; Maronis. Item Stoza filius: Suos de more Moloſſa vetuſto Condit terra canes, cineres nec lædit opertos.

PESTILENTIAE MEMORABILES.

LEone Iſauro imperante, tanta in vrbe *Conſtantinopoli* ſæuitum eſt clade, vt tercenta & amplius ciuium milia peſte & fame conſumpta ſint. Volat.& Egna.

Anno à virginis partu M. CCCC. *Florentiæ* peſtis triginta hominum milia abſumpſit. Porrò ſcribit Plinius *Locris* & *Crotone* peſtilentiam nunquàm fuiſſe.

SVPPLICIIS APVD INFEROS DAMNATI SECVNDVM POETAS.

FAbulantur poëtæ *Tantalum* diis hoſpitio ſuſceptis, Pelopem filium appoſuiſſe comedendum, vt eorum experiretur dignitatē, ac propterea ad inferos perpetua ſiti ac fame torqueri, aquis & pomis ori imminentibus, quæ non poſsit arripere. Propert.lib. 2.& 4.& Horat.in Epodo. Seneca in Octauia.

Siſyphus Aeoli filius, quoniā ex hoſpitibus alios ſaxo perimebat, alios calce in aquas præcipitabat, hanc apud inferos luit pœnā, vt

relab

relabentem ſemper ſcopulum ad verticem montis cogatur voluere. Ouid. lib.4. Metam.

Ixionem Theſſalum rota perpetua volui dicunt, quòd ſe Iunoni gloriaretur concubuiſſe. Tibullus lib.1. Seneca in Hercule furente.

Tityus Iouis filius propter tentatam ſtupri Latonam, ab Apolline ſagitis confoſſus eſt. Hoc autem ſupplicio nunc torqueri dicitur, vt renaſcentes eius fibras iecúrque vultur ſemper dilaniet. Ouid.4.Metam.& lib.1.de Ponto, & in Ibin.

Filiæ Danai (quæ ab auo Belo dicuntur *Belides*) propter maritos noctu, excepto Lino, interfectos, perforatis vrnis, aquas apud inferos æternùm hauriunt. Ouid.in Ibin: Tibul.lib.1.

Prometheus Iapeti filius propter ignẽ Ioui ſurreptũ, formatúmque luto hominẽ, à vulturibus roditur ſub Caucaſo. Propert.lib.2.

Theſeus Aegei filius perpetuò damnatur otio, quòd cũ Pirithoo Proſerpinã rapere voluiſſet. Verg.lib.6. Sedet, æternumq; ſedebit, Infelix Theſeus. Seneca in Hippolyto: Rota reſiſtat membra torquens, Tangat Ixion humũ, &c. Idẽ in Agamennone: Vbi ille celeri corpus euinctus rotæ In ſe refert. Vbi per aduerſum irritus, &c.

QVI SVIS INVENTIS PERIERVNT.

THraſius, ſeu Thraſillus quum ad exorandas à Ioue pluuias, Buſirim docuiſſet hoſpites immolare, interfectus eſt omniũ primus. Ouid. in Ibin: Vt qui poſt annos ſacri monſtrator iniqui, Elicuit pluuias victima cæſus aquas. Idem libro 1. de arte. Dicitur Aegyptus caruiſſe iuuantibus arua, &c.

Plin.lib. 34.ca.10 *Perillus* quoque in tauro æneo (quem ad reos torquendos excogitauerat) à Phalaride combuſtus eſt. Ouidius in Ibin: Aere Perillæo veros imitere iuuencos, ad formam tauri conueniente ſono. Idem lib.4. De arte amandi: Et Phalaris tauro violenti membra Perilli Torruit, infelix imbuit autor opus. Idem in Triſtibus. Perillum primò, deinde Phalarim ſic inducit loquentes: Vt munus munere penſes: Da precor ingenio munera digna meo. Dixerat, & Phalaris pœnæ mirande repertor, Ipſe tuum præſens imbue dixit opus. Claudianus lib.1. in Eutrop.

Sic opifex tauri tormentorumq; repertor,
Qui funeſta nouo fabricauerat æra dolori,
Primus inexpertum Siculo cogente tyranno
Senſit opus, docuitq; ſuum mugire iuuencum.

Phalaris quoque tyrannus eodem poſtea tauro incluſus & crematus eſt, quo alios prius ſuffocauerat. Ouidius in Ibin: Vtq; ferox Phalaris lingua prius enſe reſecta, More bouis Paphio clauſus in ære gemas.

Pygmalion frater Anathæi quum immolationem hoſpitum docuiſſet, deorum aras ſuo ſanguine inſtar cæterorum imbuit. Ouidius in Ibin: Frater vt Anthæi, quo ſanguine debuit, aras Tinxit, & exemplis occidit ipſe ſuis.

Diomedes ab Hercule datus eſt in pabulum ſuis equi, quos humano prius ſanguine ipſe pauerat. Ouid. in Ibin: Vt qui terribiles programē habētibus herbis, Impius humano viſcere pauit equos.

Sciron latro in Attica à Theſeo in mare pręcipitatꝰ eſt, quo prius hoſpites ipſe deturbabat: cuius oſſa mutata dicuntur in ſcopulos.

Icarus pater Erigones, quum Atticos vſum vini docuiſſet, ab eis in ebrietatem lapſis interfectus eſt. Ouidius in Ibin: Muneribusq; tuis læderis, vt Icarus, in quem Intulit armatas ebria turba manus.

Aegeſta Siciliæ fuit oppidum, in quo principatus eſt Aemylius Cenſorinus, qui noui tormenti inuentores muneribus cumulabat. Cui quum *Aruntius Paterculus*, equum ex ære factum ad ſontes perimendos excogitaſſet, eiuſdem iuſſu primus eo coniectus eſt, & ibidem enecatus. Autor Ariſtides Mileſius apud Plut.

MORBI DIVERSI.

A*Lbugo* eſt macula quædam in oculo, à colore ſubalbido, qui ex glutinoſa pituita procedit. Plin. Qua alligata oculi, albugines tolli dicuntur.

Alopœcia morbus eſt in capite humano ex vitio humorum prouenients. dictus à vulpe, quam Græci Alopœca dicunt, quòd crebro hoc genus morbi patiatur: vel ex proprietate vrinæ eius animalis, qua vt aſperſæ herbæ areſcunt, neque renaſcūtur nouæ, ita quoque pilos decuti hic morbus, qui poſtea non ſuccereſcūt. Vocatur aliter *Alopœciaſis*. Et Alopœcades vafer ſeu vulpio dicitur. Plinius ait hunc morbum Linguæ herbæ radice combuſta & trita, emendari.

Angina morbus eſt acutiſsimus, fauces occupans & ſtrangulans, qui aliter *Tonſæ* ſeu *Tonſillæ* dicitur, ab Hippocrate & Galeno *Synanche*: tracto etymo ab ango verbo, quòd hominem angat. Plaut. Vellem me in anginam verti, vt huic aniculæ fauces præoccuparem. Fit autem quando nec tumor, nec rubor vllus apparet, ſed corpus aridum, & vix ſpiritus trahitur. Arethæus medicus dixit, morbum hunc ex frigore frigidisq; potionibus generari. Anginæ genera tria ſunt, *Synanche*, *Cynanche*, *Paraſynanche*. Iulius Modeſtus apud Macrobium teſtis eſt Angeronæ deæ olim ſacrificatum, quòd populus Romanus hoc morbo, præmiſsis votis liberatus ſit.

Amphimerinon febris eſt quotidiana, quæ ex humoribus corruptis, ac præſertim pituita, coaleſcit. Plinius Cap. 10. lib. 28.

Apoplexia, ſeu *Apoplexis* dicitur ſubita percuſsio, & velut quædā

consternatio: quam qui patiuntur, dicuntur *Apoplectici.* Hoc modo periit Valentinus subiti sanguinis eruptione. Si fiat in parte corporis tantum, *Hemiplagia* dicitur. hũc morbum Latini *Stuporem* vocant. Galenus ait in Apoplexiis totum corpus sensu priuari ac motu, solumq; superesse anhelitum, qui si prohibeatur, maxima est & acutissima apoplexia. Fit autem hic morbus interdum fulminis ictu, interdum morbo.

Argema est morbus oculorum, quum vlcus circulum oculi infestat. *Irim* Græci, & *Leucoma* à candore nominãt. Latini *Albuginem*; Fit autem quando ex plaga tenui venis fractis sanguis suffunditur toti oculos, deinde nigrescit.

Aurigo morbus est, qui aliter *Regius* dicitur: nomen habet à colore auri, quem bilis per totum corpus diffusa repræsentat. Quo qui laborant; *Auriginosi* vocantur.

Arquatus morbus dicitur à varietate colorum arcus cœlestis; quos affectorum facies reddit. Plinius scribit hunc morbum & *Ictericum* eundem esse cum *Regio morbo*, ab Icterone aue, quam nos Galgulum dicimus. De hoc Lucretius lib. 4.

Lurida præterea fiunt quæcunque tuentur
Arcati, quia luroris de corpore eorum.
Semina multa fluunt, simulacris obuia rerum.
Multaq; sunt oculis in eorum denique mixta;
Quæ contage sua palloribus omnia pingunt.

Plutarchus scribit *Alphon* morbum esse quendam, quo quanuis laboraret Atossa Artaxerxis filia, nihilominus à patre in vxorem ducta est.

Arthritis dicitur articulorum affectio, sicut *Pleuritis*, costarum: & *Nephritis*, renum.

Apophtosis dicitur pruritus palpebrarum, quum pili earum decidunt, quarum *Diabrosis*, *Distochiasis* *Phthiriasis* etiam sunt vitia.

Amaurosis morbus est visum impediens incolumi pupilla, ferè citra vllum dolorem.

Amblyopia idem propè est cum Amaurosi, quando ita premuntur oculi, vt exerti perseuerent, & plus iustò patentes sunt, vt contingit athletis in certamine compressis.

Apthæ vlcera sunt in ore summo, infantibus plerunque peculiaria, vitiò lactis (quo nutriuntur) calido humore corrupti. Oriuntur & in prouectis ætate, quando humoribus calidis concurrentibus tumescunt ora aspectu sanguineo.

Aneurysma tumor est arteriæ præclusæ è sanguine, & spiritu causam trahens. Fit autem quum vulnerata arteria pellis nequaquam superinducitur.

Anorexia eſt morbus quidam,quo affecti cibum reſpuũt,& faſtidiunt: pelliturq; olfactũ aceti,& aliis odoribus acutis.

Atrophia morbus eſt maciem contrahens, quando corpus nõ alitur,continuò aliquibus decedentibus,& nullis ſuccedentibus.

Acrocordona vlcera ſunt verrucis ſimilia, vbi ſub cute coit aliquid durius,& interdum paulò aſperius.

Apoſtemata dicuntur corruptiones carnium, muſculorum, venarum, & arteriarum, quæ initio rubra & dura ſunt, demũ quum maturuerunt, multam emittunt ſaniem.

Branchus ſpecies eſt Catharri guttur arripiens, quando fauces arteriarum aſperitate læſæ ſunt.

Bubonocele morbus dicitur,quando inteſtinum vſque ad inguen duntaxat eruperit,aut decubuerit:

Batrachus eſt tumor ſub lingua maximè pueros infeſtans.

Bulimus dicitur morbus, quum ob famem ſtomachus deficit, paulatimq; adeò frigeſcit,vt extremæ partes deſtituantur.Curatur autem aceti aut panis calidi olfactu:aut ſi extrema membrorum calida aqua abluantur.

Cærium genus eſt vlceris, dictum à faui ſimilitudine quam habet. Plinius: Ramorum fici teneri cauliculi cum melle vlceribus (quæ Cæria vocantur) illinuntur.

Cancer canceris, morbus eſt naſcens in omnibus ferè corporis partibus, ſed maximè in mammis mulierum, quæ naturali menſtruo non purgantur. Ouid.lib.2.Met. Vtq; malum latè ſolet immedicabile cãcer Serpere,& illæſas vitiatis addere partes. Cato de Re ruſtica,Cancer, cancri, ponit in maſculino:Eadẽ (inquit) braſſica vulnera putrida,Cancroſq; purgabit.Aliter *Carcinoma*,ſeu *Carcinus* dicitur. Crinitus ait Cancrum differre ab Elephantiaſi: quòd Cancer vnicum duntaxat membrorum occupet, Elephantiaſis verò vniuerſum corpus ſuo paſsim contagio depaſcatur.

Carbunculus eſt tuber,ſeu vitiũ proueniẽs ex inflammatione:diciturq; ab igneo carbone propter inflãmationẽ. Super eũ puſtulæ eminẽt maximè nigræ,interdũ ſubliuidæ,aut pallidæ,in quibus ſanies eſſe videtur.Hunc morbũ Græci *Anthracẽ* vocãt. Plin.lib.26. ait, Carbunculum in Italiam primum veniſſe L.Paulo & Q.Martio cenſoribus, ac eſſe peculiare Narbonenſis prouinciæ malum.

Carcinoma ſunt qui idem eſſe putent cum Cancro, niſi quòd maximè in ſuperioribus partibus circa faciem,nares, & aures prouenit.Cato ait hunc morbum ſanari braſsica trita.

Cephalæa morbus eſt acutus & peſtilens, qui totum caput infeſtat.Qui dimidia ſolum capitis parte laborant,hemicranici dicuntur.Cephale caput ſignificat.

Condyloma tuberculum eſt inſanabile: naſcens circa coronam podicis,proueniens ex inflãmatione:in quo ſunt eminentes tumores, figura rotunda,nunc molles,nunc duri. Tres autem præcipui podicis morbi ſunt *Rhagadia, Hemorrhois, Condyloma.*

Cordapſus morbus tenuioris inteſtini, quem iuniores *Iliacum* nominant.

Coriago morbus eſt pecoris bubuli,quum pellis ita tergori adhæret, vt apprehenſa manibus à coſtis deduci nequeat. Prouenit hic morbus,ſi bos ex aliquo languore maciem contraxerit, aut ſudans in opere,poſtea refrixerit.

Goriza morbus humore naſum obturans: Latine *Grauedo.*

Cynanche dicitur pituita craſſa in fauces & ceruicem delata, qua maximè laborant canes.Vnde etiam tractum etymum. Tunc vox nihil poteſt exprimere.

Chiragra dicitur manuũ morbus,quo qui laborant,*Chiragrici* dicuntur.Horatius: Nodoſa corpus nolis prohibere chiragra.

Chemoſis morbus eſt oculorum, quando ex tumore vehementi vtræq; palpebræ connectuntur,vt vix liceat conniuere.

Crethe eſt tuberculum,quod naſcitur in palpebra, hordei ſimilitudine.Vnde & *Hordeolum* vocatur.

Chalazia, morbus eſt,præcedenti ſimilis, quando tuberculum album modo grandinis innaſcitur.

Cophoſis aurium morbus ſurditatem afferens.

Cion ſeu *Cionida* tumor eſt in gutture,quando ſcilicet excreſcens caro in faucibus ex Rheumate impedit vocem.

Calculus morbus eſt in renibus, proueniens ex defectu concoctionis.Fit etiam in veſica:tum appellatur *Lithiaſis.*

Cardiacus morbus eſt in ore vẽtris, qui accidit cum febre acuta, & motu arteriarum frequenti, recreaturq; flabelli ventilatione.

Cœliacus ventris morbus,quum emollita aluo,liquida egeruntur cauſa debilitatis.Cauſa morbi eſt,ſuperfluus & frigidus cibus,continua frigora, aut calores vehementes.

Cirſocele morbus eſt coleorum, quum tumeſcentes venæ ſcrotum implent,fitq; teſticulorum alter maior altero.

Catoche & *Cathalepſis* morbus eſt inter Lethargum & Phreneſim medius, melancholico humore cum febre veniens, quo affectus oculos quandoque apertos,quandoq; concretos & immobiles habet ſine ſenſu.

Caros ſpecies eſt Lethargi,vehementem ſomnum inducens.

Cachexia eſt malus corporis habitus omne alimẽtum corrũpens quando corpus longo morbo extenuatũ refectionẽ ob debilitatem non accipit. Prouenit etiam quandoque à retentione excrementi.

Comitia

Comitialis morbus eſt tantam animi conſternationem afferens, affectumq; adeò mente alienatum & attonitum reddēs, vt trementibus membris, venisq; palpitantibus in terram decidat. Vnde & *Caducus* dicitur. Vocatur etiam *Herculeus*, quòd eo laborauerit Hercules. Item *Morbus ſacer*, quòd in eam maximè partem ſæuiat, quę ſit ſanctiſsima. Comitialis autem, quòd primus Romanornm (qui eo laborauit) affectus ſit in comitiis. Huic morbo præcipuè ſunt obnoxij viri qui atrabile vexantur, & ingenio clarent.

Dyſenteria eſt inteſtinorum exulceratio, qua qui laborant, vocātur *Dyſenterici*. Latinè *Tormina* dicuntur. Prouenit quandoq; ex cibo, aut acuto, aut minime concocto.

Dyſuria vocatur vrinæ difficultas, dum veſicæ paſsiones vrinam ipſam ſupprimunt.

Diſpnœa eſt difficultas ſpirandi.

Diſcoia appellatur difficultas auditus.

Dracontium, morbus eſt apud Indos & Aegyptios, proueniens in membris muſculoſis, vt gutture, brachiis, coxis, cruribus.

Diabetes eſt morbus renum, qui inueteratus ex prauo humore congeſto maximam inducit ſitim. Curatur ſuperflui humoris euacuatione.

Elephantus, Elephantia, ſeu *Elephantiaſis*, morbus eſt ſimilis lepræ crebras in ſumma corporis parte gignens maculas, ac tumores rubores paulatim ſeſe in atrum vertente. Hoc affectis morbo omnes corporis partes næuulis quibuſdam rubris inflantur. Nomen tractum ab elephanto animali, cuius cutis vlceroſis vallibus exaratur. Scribit Plin. morbum hunc in Italia non fuiſſe antè Cn. Pompeij tempora. De hoc Lucre. lib. 7. ſic inquit: Eſt elephas morbus, qui propter flumina Nili Gignitur Aegypti in medio, neque præterea vſquàm. Galenus Elephantiaſim inter infantiles morbos numerat. Differt à lepra, quoniam lepra habet cutis impetiginem quandam, & velut ſcabiam. Elephantiaſis verò non cutem ſolùm, ſed neruos & oſſa vitiet. Elephantiaſis & lepra differunt.

Encanthis morbus eſt oculorum, quum in ipſorum angulo tuberculum eſt, quod palpebras parum diduci patitur. Eſt autem nautis frequens.

Epialos ſpecies eſt febris ex pituita frigida procedens.

Epiphora morbus eſt oculorum, quum humoris deſcenſu anguntur oculi. Plinius ait carnem peponum Epiphoris oculorum prodeſſe. Columella, Magudarim contuſam conſperſa polenta ipſum morbum ſupprimere.

Epinyctis vlcus eſt aciē hebetans, & in cingulo oculi perpetim humor emanans: quem morbum ait ſanari illitis porri ſectiui foliis.

Ectropia morbus est oculorum Lagophthalmiæ contrarius, dum palpebræ deorsum conuertuntur.

Sympy-sis. *Emphysma* seu *Sympysis* dicitur tumor & inflatio palpebrarum.

Epicauma vulcus est sordidum, ex cuius purgatione humida, quæ sunt intus, effluunt.

Epulis tumor est iuxta dentem genuinam, quandoque cum febre & dolore vehemente, adeò vt hiscere hominem prohibeat.

Empyema morbus est Thoracis, procedens vel ex sanguine com maculato, vel alicuius visceris vlcere.

Enterrocellæ morbus est intestinorum diffluentium in testiculo. Martialis libro 10. Enterocellarum fertur Podalyrius Hermes,

Epneumatosis dicitur ventris inflatio humoribus pituito sis in vapores resolutis ex mediocri calore.

Emphysma est spiritus inflatio sub cute. Fit quandoque in ventre & in intraneis.

Erotes morbus est melancoliæ, ex nimia amoris ægritudine pro ueniens, qui curatur vini potatione, balneis, spectaculis, & aliis rebus iucundis mentem ab eo tormento auocantibus.

Ephialtes morbus est, quo affecti noctu se strangulari putant, aut membris aliquibus detineri, aut ex alto cadere, aut voce & parata venere prohiberi. Hic si inueterauerit, apoplexiam, aut epilepsiam afferet. Prouenit ex atra bile, & crassis humoribus ad cerebrum tendentibus.

Febres sunt variæ: *Quotidiana*, quæ accidit pituitosis, quandoque pueris hyemali tempore, & senibus ob nimium cibum, vel in vita maximè otiosa. Hæc certum habet periodum & aliquando desinit. Hanc Græci vocant *Aphæmerinam*. *Putris* febris cognoscitur ex pulsu arteriarum inæquali, calore magno & fumoso. Hæc sanatur missione sanguinis, & humoris euacuatione. *Continua* nō habet remissionem. Febris *Acuta* cognoscitur lingua affecti nigra, siccis excrementis, lutea & vehemente siti, inquiete nocturna & mentis alienatione. *Tertiana* vno die perstat, tertio postea redit. Habet originem à flaua bile, horroremq; ac sitim infert ab initio, ac propterea tempore æstiuo plerunque venit. Curator alui decoctione, vrinæ prouocatione, & potione apij. *Quartana* oritur è frigido humore, & atra bili. Calore tertiana inferior est. Propterea plerunque solet esse autumnalis. Sanatur diæta, vino tenui & albo, ac tribus piperis granis quotidie ex aqua sumptis. Dicitur autem Febris à feritate. Ea affecti dicunt Febrire, Febricitare, & Febricitari.

Ficus vitium est oculis adnascens, quod non facilè potest auelli. Nasciturq; ex nimio pruritu, in his maximè partibus, quæ pilis conteguntur.

Furunc

Furunculus tuberculum eſt cum inflammatione & dolore, quòd in pus veniat.

Gangilium, eſt morbus in capite, quum humor quidam includitur. Eſt etiam nerui alicuius contorſio.

Gemurſam Plinius lib. 26. ait morbum eſſe inter digitos pedum naſcentem.

Glaucoma genus eſt morbi criſtallini humoris mutati, in colorem glaucum.

Gonorrhœa eſt emiſsio vrinæ minime voluntaria, ex debilitate proficiſcens, cui occurritur abſtinentia rerum inflantium.

Gangræna eſt quædam ſcabies curatu difficilis, quando itidem tumor ingens afficit aliquod membrum.

Hecterocranea morbus eſt capitis, quum caput ipſum in æqualiter dolet tumetq́;, & inter pilos rotunda & tumida ſurgunt vlcera.

Hydron ſeu hyderon genus eſt morbi, quũ diſtẽditur aqua cutis.

Hydrocephalæa eſt capitis morbus, vbi humor cutem inflat.

Hydrops, ſeu *Hydropiſis* eſt morbus, aqueus ſubcutaneus, quando ſcilicet ſub cute eſt aqua, quæ facit ventrem turgeſcere & inflari. Quo morbo qui laborant, explere ſitim nequeunt. Horat. Creſcit indulgens ſibi dirus hydrops, Nec ſitim pellit, niſi cauſa morbi Fugerit venis, & aquoſus albo Corpore languor.

Herculanus morbus eſt ex eorum numero, quibus nulla medicorum ope ſuccurri poteſt. Naſciturq́; quoties caro in humorẽ craſſum & ſpumidum colliqueſcit. Vocatur aliter *Diuinus* ſeu *Sacer*, quòd diuinam, id eſt, rationalem animi partem violet.

Hydrocellæ morbus eſt, quum inteſtina defluunt ac colliguntur. Martialis lib. 12. Omnes quem modo colei timebant, Dicentem tumidas in hydrocellas.

Hypiſphaſma dicitur ruptio venæ ex ictu & venæ plerunque procedens.

Hyptaſmus eſt conuerſio ſtomachi ex humore imperante.

Harpe eſt humor ex flaua bile prouenienſ, qui totum corpus latè corripit.

Hæmorrhois genus morbi, quo affecti ſanguinis fluxum patiuntur. Plinius ait, Allium potu, vel cibo, vel illitu priuatim contra hæmorrhoidas prodeſſe.

Icterus eſt diffuſio bilis per totum corpus, quæ interdum nigra, interdum flaua eſt: diciturq́; ab Ictero aue, cuius aſpectu ſanatur. Cognoſcitur hic morbus ex colore oculorũ, quando quod albũ eſt, fit luteũ. Procedit tam ex ſplene affecto, quàm ex hepate. Eo laborans nulla cibi appetentia mouetur, alba egerit excremẽta. Vocatur aliter *Regius, Arquatus, & Aurigo*. Martialis lib. 11. Dicet & icte-

ricam si forsitan altera mœcha.

Ileos morbus gracilioris intestini, quò affecti dicuntur *Ileosi*.

Impetigo est fœdatio cutis cum pruritu. Affert autem morbum squamosum scabiei similem, totum corpus dehonestantem. Serenus: Si verò vitium est quod duci ab impete nomen, Hoc matutina poteris cohibere saliua. Aliter *Petrix*, & *Petigo* dicitur.

Interrigo fit quando nerui in aliqua corporis parte contrahuntur. Cato ait morbum hunc sanari posse si surculus absinthij pontici feratur sub anulo.

Ignis sacer numeratur inter mala vlcera. Cuius duo genera: Alterum subrubicundum, quod fit in pectore, lateribus aut plantis: Alterum in summa cutis exulceratione, sed sine latitudine. Dicitur sacer, propter admirationem, quod nihil habeat cum aliis morbis simile, vel ab Hercule, qui eo laborauit.

Lepra morbus est idẽ cum Elephantia, aut non multum dissimilis. De quo intellexisse videtur Horatius, dicens: Vt mala quem scabies, aut morbus regius vrget. Hunc alio exulcerari, sanarique cum origano, testis est Plinius lib. 20. Similitudinem habet cum Psora, sed altius aliquando penetrat, pulmonemq; adeò corrumpit & putrefacit, vt eo affecti raucescant, ægreq; loquantur, & respirent.

Lychenes masculini generis dicuntur oris vlcera, furfurem cutis excitantia, latinè Mentagra dicitur. Marti. lib. 11. Non vlcus acre, pustulæúe lucentes. Nec triste mentum sordidique Lychenes. Fuit hic morbus Romanis ignotus vsque ad principatum Tyberij: autore Plinio lib. 26. cap. 1. Aliter etiam vocatur *Lychen*.

Lithiasis vocatur morbus calcularis. Alij ocularem faciunt in conuersis palpebris. Si in renibus accidat, aut vesica, procedit ex defectu concoctionis.

Lyenteria vocatur intestinorum dissolutio, quum cibus non perficitur, sed egeritur incoctus. Lyenteriam qui patiuntur, dicuntur *Lyenosi*.

Lippitudo vitium est oculorum, humorem & lacrymas emittentium, quo Horatius fatetur se laborasse, vbi ait: Hic oculis ego nigra meis collyria lippus, Illinere.

Lagophthalmia morbus est oculorum, quando contractis supernè palpebris apertis dormitur oculis, instar leporis.

Leucomota maculæ sunt profundæ in oculis.

Lycantropia species est melancholiæ, quum more luporum affectus noctu in somnis vlulat.

Lethargus morbus est Phrenesi contrarius, dormitans, & ex atra bile prouenienes. Cui consanguineus. *Veternus*, alter obliuione, alter somno semisepultus. In lethargo præter somni appetentiam, est

quædam

quædam mentis alienatio, & rerum propè omnium obliuio. Boëtius: Lethargum patitur communem illusarum mentium morbum, sui paulisper oblitus est. Hoc affecti dicuntur *Lethargici*.

Leonthiasis capitur pro Elephantiasi, quòd hoc morbo affecti frontem Leonis modo corrugatam habeant.

Mentagra est faciei morbus, nomen sortitur à mento, à quo oritur: occupatq; interdum totos vultus, oculis tantum immunibus. Descendit nonnunquàm in colla, pectusque ac manus fœdo cutis surfure. Vocabulo Græco *Lichen* seu *Lichenis* dicitur. *Mentigo* verò morbus est pecorum.

Melatheam Plutarchus in Phocione ait esse morbum, quo laborauerit Dimarchus Corinthius: morbi tamē nō exprimit qualitatē.

Nephritis est renum morbus, qui inter acutos numeratur, de quo forte intellexit Horatius, dicens: Si latus, aut renes morbo tententur acuto. *Nephritici* dicuntur omnes, qui hoc morbo laborant.

Naucea vocatur stomachi fastidium, ob circunstantem prauum humorem. Cui propè similis *Anorexia*, id est, ciborum inappetētia.

Narce est alicuius membri torpedo, seu labore, seu frigore stupescentis. *Narcodes* dicitur qui hoc patitur. A Narco pisce hoc malum inferente. qui & Torpedo appellatur.

Ozenia morbus est, quum multa vlcera ac crustæ sunt circa nares, quæ fœtidum reddunt odorem, & olfactum impediunt.

Otalgia est aurium morbus, quum intus fiunt quidam soni.

Pernio morbus est pedum ex frigore proueniens, & maximè calcaneum infestans, quem rapo domestico, si feruens imponatur, sanari, testis est Plinius.

Petigo maculosus est morbus, totum plerunque vultum præter oculos occupans. Aliter vocatur *Impetigo* ab impetendo.

Phrenetis morbus est conturbans mentem, & insaniam plerunque excitans. Fit autem quum quis vanas imagines accipit. Posidonius scripsit Phrenesim tumorem esse membranarum circa caput cum febri acuta, qui mentem alienat. Prouenit autem ex flaua bile. Si humida est, somnos facit profundos: Si sicca, vigilias: Si humida, cum paruo frigore stultitiam.

Pthiriasis appellatur *morbus pedicularis*, quo Sylla. Pherecydes & alij plerique (vt iam diximus) perierunt.

Pituita est morbus capitis proueniens ex catharro: Græcè *Phlegma* dicitur. Est autem origo omnium languorum, qui ex distillatione fiunt. Quum expirat extrinsecus, varios tumores producit. Intrinsecus verò cohibita, vrentes edacesq; morbos parit. Horatius in epistolis: Præcipuè sanus, nisi quum pituita molesta est. *Pituitosi* hoc morbo affecti.

Pluritis seu *Pleuresis* est dolor latterũ,quo affecti dicuntur *Pleuretici*.Quo morbo periit Lucius Crassus eloquentium iurispertissimus. Affert plerunque febrem,tussim,& anhelitus difficultatem.

Podagra est dolor pedum,quo affecti dicuntur *Podagrici*.Martialis:Litigat & podagra Diodorus Flacce laborat.Plin.ait hunc morbum rarũ fuisse in Italia patrum,auorumq; memoria, suaq; etiam ætate,nec esse incurabilem.Nam in multis spontè desinit & in pluribus curatur.Vide remedia lib.20.cap.11.Quamuis Ouid.lib.2.de ponto dicat:Soluere nodosam nescit medicina podagram. Si est in genu,vocatur *Gonagra* ab Hippocrate.

Porrigo genus est morbi., qui crescendo porrigitur & extenditur,vnde nomen traxit.Nascitur in capillo,barba,& supercilio. Lucius:Tristem & corruptum scabie & porrigine plenum. Qui hoc infestantur,dicuntur *Porriginosi*.

Priapismus morbus est, quo genitale membrum citra rei venereæ cupiditatem,extenditur.Cui rebus frigidis occurritur:quo periit Michael Verinus poëta Hispanus. Aliter *Prurigo* vocatur.

Pustula est tuberculum nascens in summitate cutis. Plin. Pustulas vocat eruptiones pituitæ. Quandoq; tamen pustula significat bracteã argẽti. Martialis lib.8.Et niueũ felix pustula vincit ebur.

Pterygium membranula est neruosa, oriens sub angulo oculi, quæ interdum ita augescit, vt pupillam operiat. Si inueterata sit, Chirurgi manu indiget,si mediocris,tantum collyriis.

Ptilosis oculorum morbus,quum pili superioris palpebræ connectuntur,vel quum decidunt, aut ordine duplici supernascuntur ex crassitudine palpebrarum.

Psorophthalmia dicitur pruritus palpebrarum.

Phthisis morbus itidem oculorum,quando pupilla angustior fit, aut latior ex aliquo capitis morbo, ex quo obiecta apparent esse maiora quàm sint.In hoc morbo fit exulceratio pulmonis ex pituita distillante à capite.

Polypus est narium morbus,ita dictus à similitudine Polypi animalis.Qui vt acetabulis venantes inuadit,ita quoque nares iste occupat vsque ad sermonis & anhelitus impedimentum. Ponitur inter Carcinomata penè incurabilia. *Polyposi* sunt,quorum nasus polypo morbo in fœdam magnitudinem excrescit.Martialis: Nasutum volo,nolo polyposum.

Parotides morbi sunt narium,qui nascuntur ex capitis humore huc descendente & aggesto.Sunt & quandoque sine tumore.

Parulis dicitur tumor gingiuarum,cui nisi per pharmaca occurratur in pus veniunt.

Paristmia morbus est gutturis & faucium, quando loca gulæ

angusta

angusta præcluduntur, aut nimia vini potione, aut haustu subito alicuius rei acorem habentis.

Pneumonia morbus est pulmonis, quando tumescit: proueniens interdum ex vehementi catharro, vel pleuritide.

Phymosis vitium est membri genitalis, quando nudum est, aut contectum nudari non potest.

Psora species est lepræ, quæ in summa pelle versat. Hac qui laborãt, vlcera siue pustulas supra modũ cõtingere & scalpere cupiunt.

Paralysis dicitur neruorum dissolutio, & virium defectus, aliter *Paresis*. Hoc morbo qui laborant, vocantur *Paralytici*. Arguitur autem in hominibus quum rectum seruare incessum non valent, & crura velut ardua conscendentes attrahunt, & in sinistrum quãdoque dextra circunferunt, quandoque è diuerso.

Recluuium morbus, quum circa vngues cutis se soluit. Huic similis est *Rediuia*, quam lana succida sanat ex aqua frigida.

Ramex species est herniæ. Hoc affecti morbo vocãtur *Ramicosi*. Sanatur syluestri ruta cum Axungia. Plinius lib. 10.

Regius morbus idem est cum Arquato, Aurigine, & Icterico, vide in præcedentibus. Appellatur autem Regius, quòd eo morbo affecti, apparatu regio, vt conclaui cultiore, ludisq; & lasciuia sanẽtur.

Stranguria vocatur vrinæ difficultas, quando guttatim egeritur. Latinè dicitur *Substillum*. Autor Cato de Re rustica.

Sacer morbus vocatur Comitialis, seu Caducus, quòd eo laborauerit Hercules.

Strophos appellatur intestinorum dolor.

Sycosis morbus est, qui aliter *Ficus*, seu *Marisca* dicitur. Vide indictione Ficus: Fit quando caro excrescit.

Synanche morbus est spiritum, & fauces occupans, & strangulans, *Angina* Latinè dicitur. Demosthenes pecunia à Milesiis corruptus, cum postridie à concione flagitaretur, vt in eos orationem haberet, excusauit Synanchen. Vnus autem è turba suspicatus, id quod erat, exclamauit non Synãchen eum pati, sed Argyranchen, quasi dicas argentanginam. Quibus verbis significauit silentium Demosthenis pecunia à Milesiis emptum.

Sonticum morbum veteres pro vehementi, ac grauissima ægritudine acceperunt, quam Plinius ait suffitu lapidis (qui vocatur Gagates) deprehendi. Habet autem vim nocendi grauissimè. Nam Sontire verbum, est vehementer nocere, vnde Tibullus lib. 1. Caussam sonticam vocat, dicens: Parce precor puero non illi sontica caussa est. Hinc & Sontes rei appellantur.

Siriasis morbus est puerorum, & inflãmatio circa cerebrũ, vnde sequitur, sincipitis & oculorum incuruitas, cum pallore & siccitate corpo

corporis. Plinius lib. 22. ſcribit Heliotropij folia, infantium diſtillationibus, quod Siriaſim vocant, illita mederi.

Sclerophthalmia eſt oculorum morbus, quando præ duritie palpebræ vix è ſomno aperiuntur, & ſordes in oculis ſiccę remanent, oculiq́; propterea fiunt ſubrufi.

Synchyſis eſt oculi confuſio, ob plagam aliquam, ex qua pupilla turbatur.

Sympyſis tumor eſt & inflatio palpebrarum.

Spaſmus morbus eſt, qui concreto ferè toto corpore, naſcitur è frigido humore maximè circa ſpinam muſculorum. Ex anteriore corporis parte Hemeproſtoton, & poſteriore Epiſtoton. Signa morbi ſunt, difficultas anhelitus, motus arteriarum paruus, ac tenuis rubor in vultu, oculi tumidi, vrina ferè aquea, vel ſanguinea. Spaſtici dicuntur, quibus aliquid intus conuulſum eſt. Et Spaſmus nihil eſt aliud, quàm neruorum diſtentio, ſiue rigor procedens è ſiccitate nimia in euacuato corpore.

Syntexis morbus eſt ventris, quādo humoribus eò deſcendentibus, ſimile quiddā flauæ bilis excreatur. Generatur à febre vrente omnem intrinſecus humorē. Hoc qui laborāt, dicuntur *Syntectici*.

Scotoma eſt morbus, quem nos Vertiginem appellamus, quum tenebræ ob oculos voluuntur. Procedit autem ex vaporibus ad cerebrum delatis. Affectis ſolet eſſe oculorum hebetudo, aurium ſonitus, ſemiſurditas. Accidit plerunque, quum ſurgitur è ſomno, vel quū fit circumactio corporis, aut ex ebrietate nimia & ſaturitate.

Satyriaſis morbus eſt de ſpecie Elephantiaſis. Quo affecti, vlceribus ſcatent, tetro ſunt aſpectu, ore ſqualenti non ſine dolore & pigritia. Neque vlla cibi aut potus voluptate mouentur. Sic autem dicitur, vel quòd laſciuis hominibus (quales ſunt Satyri) eueniat, vel quòd ora Satyrorum pictorum referant.

Sphacelus morbi genus eſt, quod ex immodica defatigatione ſolet accidere. Quidam putant eſſe tormina articulorum, quidam oſsium tabem, quum ſcilicet membrum aliquod vſq; adeò ſcabie corruptum eſt, vt ſine ſenſu maneat.

Struma eſt tumor, ſub quo concretæ quædam ex ſanie & ſanguine quaſi glandulæ naſcuntur, maximè in ceruice, ſub alis, & vnguibus manus.

Scytrum tumor eſt prædurus inſenſibilis, vixq́; curabilis.

Therioma vlcus eſt viriliū, interdum etiam aliarū partium, dum multo ac nigro ſanguine mali odoris, atra fit caro, & corroditur.

Tormina morbus à torquendo ſumpſit nomē, quum dolore torquentur inteſtina, exulceratione. Ex his cruor manat, frequens deiiciendi cupiditas, dolor eſt in ano. Signū tunc eſt mortiferum,

ſi caro

ſi carnes egerantur. Nonius Tormines dixit in maſculino. Medici dicunt Tormina non eſſe aliud, quàm quum permordetur aluus in inteſtinorum anfractibus, Si circa vmbilicum affligit & lumbos, neſcit medicinam.

Tuſsis morbus eſt arteriarum, qui gignitur vel ex frigore, vel ex pituita in pulmonem deſcendente. Prouenit quandoque ex vehementi conatu vocis. Interdum & ex calore febris. Inueterata difficile tollitur. Sanatur herba, quæ propterea vocatur Tuſsilago.

Trichiaſis eſt eruptio pilorum præter naturam in ordine palpebræ ex Reumate procedens.

Trachoma vocatur palpebrarum aſperitas.

Tonſillæ morbus eſt faucium, carne durata circa guttur. Dicuntur tonſillæ in homine, in ſue glandulæ autore Plinio.

Tympanites morbus eſt de genere Hydropiſis, quo affectus tumet, & tympani modo inflatur.

Veternus morbus eſt ſomnum & marcorem inducens ex nimio otio & torpore. Hinc pro pigritia & ſumno plerunque ponitur. Hinc *Veternoſi.*

Vnguis morbus eſt oculorum, qui à Græcis *Pterygium* dicitur.

Vomica tumor eſt excreſcens in corpore, ſaniem plerunq; emittens. Vomicam Plautus crumenam vocauit plenam pecunia.

Vredo morbus herbarum, arborum, fruticum, qui in vitibus dicitur carbunculus, in cæteris rubigo. Plinius: Adurit lacteſcentes germinum oculos, quod in flore Carbunculum vocant.

Vermina ſunt dolores corporis, qui quodam minuto motu, & quibuſdam veluti ſtimulis vermium inſtar ſcindere & pungere videntur. *Verminare* eſt vermibus ſcatere. Celſus: Nihil pernicioſius pueris, dum verminant.

Verrucæ ſunt tumores in vultu, quos Græci *Myrmecias* vocant. Feſtus Coſſos appellat, Serpunt vſq; ad ceruicem, quandoque dolorem afferentes & pruritum.

Xerophthalmia eſt oculorum pruritus, tracto nomine à ſiccitate. Eſt enim arida lippitudo, quum nec tument, nec fluunt oculi, ſed graueſcunt.

AVCTARIVM.

Alij ſunt morbi numero propè infiniti, qui non doctrinam tantum & elegantiam in ſcriptore poſtulant, ſed experientiam quoque. Nam plerique omnes qui de his loquimur, fumum ſolum attingimus, & nebulas pingimus in pariete. Non eſt hæc noſtra meſſis. Et dum hoc ſcribendi argumentum ſumimus, nihil aliud aſſequimur quàm quòd peritorũ linguas in nos ipſos acuimus. Multi dum ſuæ doctrinæ ac famæ dilatare volũt pomœria, minus multo

emerent

emerentur laudis,quàm si quos nouerũt,remos impellerent. Quo fit vt his relictis ad mea licia redire velim. Neque hoc ipsum de morbis (quantulumcunque est) delibassem,nisi fuisset animus his quadam tenus satisfacere, qui ex omni dolio aliquid student pitissare, quiq; nihil indiscussum relinqui sibi volunt. Pergamus ergo, & finem facturi breue auctarium consuamus.

Morbis induntur nomina quãdoq; ab affecto membro,vt Pleuritis,à latere, Peripneumonia à pulmone: A causis,vt Maniæ,Melancholiæ. A similitudine, vt Elephas,Leo, Cancer, Ictericus,Polypus: Ab artifice, vt Chironium vlcus: Ab his qui laborarunt, vt Tylosia, Herculanus.

APPELLATIONES EORVM QVI VARIIS LABORANT MORBIS.

APoplectici, Auriginosi, Anorectici, Apostematici, Asmatici, Alsiosi, Aluini,Carbunculosi,Carcinomatici,Chiragrici,Chalaziaci,Calculosi,Cardiaci,Cœliaci,Comitiales,Colici,Dysenterici,Elephantiaci,Epiphoretici, Ectropici,Emphysmatici, Entherocelli,Erotici,Eliosi,Febriculosi,Glaucomatici,Hydropici, Hydrocephali,Icterici,Impetiginosi,Ischidiaci,Ischiaci,Leprosi,Lienterici,Lippi, Lagophthalmi,Leucomatici, Lycanthropici,Lethargici, Lymphatici,Mentagrici,Melancholici,Narcodes, Opistonici,Orthopnoici,Phrenetici,Pthisici,Pituitosi, Pleuretici,Pedicosi, Podagrici,Porriginosi,Pustulosi,Psorophthalmi,Polyposi,Pneumonici, Paralytici,Peripneumonici,Suspiriosi,Splenetici,Stomachici, Strãguriosi,Sontici,Spastici,Syntectici,Scotomatici, Strumosi, Torminosi,Tetanici,Veternosi,Verminosi,Verrucosi,Xerophthalmi.

QVI MORBIS ALIQVIBVS INFECTI ET AFFECTI FVERVNT.

E*Vnomius* præsul Cyzicenus Arrianæ hæreseos sectator (qui sub Valente imperat.floruit) lepra & morbo regio laborauit.

Galla vidua Romana Symmachi viri Patricij filia, laborauit ex carcinomate in mamilla. Volat.

Plotinus Philosophus Platonicus,natione Aegyptius,morbo sacro fuit obnoxius.Crinitus lib.25.

Froila secundus, Alphonsi magni filius, lepra correptus,ærumnosa morte vitam clausit.

Aristarchus grammaticus Alexandrinus (qui floruit sub Ptolemæo Philometore) hydropisi laborauit.

Suidas apud Volater. *Andragasina* virgo, vxor Ausberti cuiusdam, qui fuerat domesticus Vandegysilli comitis Palatini, lepra laborans, cœnobio se inclusit. Volat.

Maria

Maria filia Amædei Sabaudiæ ducis, vomica laborauit, ac propterea Philippo Mariæ vicecomiti marito suo nunquã cõgressa est.

Iulius Viator, eques Rom. coætaneus Volaterrani, laborauit morbo intercutis.

Medeius vnus ex iis, qui Ioãnam puellam Gallicam Anglorum domitricem flammis adiudicauerant, lepra infectus, miserè expirauit. Valerãdus Varanius lib. 4: Medeius si quidem longo sermone profatus, Astruit esse scelus flammis & morte piandum, Multaq; adulandi studio cõfingit, vt Anglos Sic sibi conciliet, sed paucis inde diebus Corpus tabifico respergitur vlcere lepræ.

Metrodorus philosophus, Epicuri socius, laborauit Tympanite. Est autem Tympanites species hydropiseos, vt iam diximus.

Ptolemæus Philadelphus rex Aegypti podagrico morbo fuit obnoxius. Plin. lib. 7. ait & vomica laborasse, vulneratóque pectore, (quum mortem in acie quæreret) medicinam inuenisse.

Idem Plin. scribit perpetuã fuisse febrem *C. Mecenati*, cui etiam triennio supremo, nullo horæ momento contigerit somnus.

Antipater Sidonius poëta omnibus annis vno die, natali tantum, corripiebatur febre, & ea cõsumptus est satis lõga senecta. Pli. li. 7.

Manilius Cornutus Mentagra laborauit. Ad cuius remedium inueniendum ducenta sestertia elocauit. Plin. cap. 1. lib. 26.

Seruius Clodius eques Rom. Podagra laborauit, cuius dolore coactus est veneno crura perungere. Quo facto sensu protinus caruit. Suetonius.

Ennius poëta itidem fuit podagricus, neque tamen propterea abstinebat à musis. Pont. de fort.

Cosmas Florentinus morbo podagræ coactus est domi se continere. Idem Pontanus.

Ferunt *M. Crassum* surdastrum fuisse. Autor Cicero libro 5. Quæst. Tuscul.

Vatinius autore Macrobio, quãuis podagra laboraret, volebat tamen videri vitiũ discussisse, & mille passus ambulare se gloriabat.

Cambyses ab ineunte ætate morbo sacro affectatus, nunquam postea satis conualuit. Nam plerosque sibi familiares per insaniam occidit. Cælius cap. 20. lib. 9.

In eundem morbum (qui propterea dictus est Herculanus) incidit Hercules, vel propter immensos labores, aut imminente Iunone, adeò vt in ipsa animi dementia filios interficeret. Crinitus.

Iulius Cæsar extrema ætate animo linqui consueuit atque etiam per somnium exterreri. Comitiali quoq; morbo bis inter res gerendas correptus est, autore Tranquillo.

Liuius Drusus Tribunus plebis quum eo morbo laboraret,

Anticyr

Anticyram profectus, sumpto ibidem Helleboro conualuit. Autor Gellius cap. 25. lib. 17.

Ioannes Venetus, discipulus Theodori Gazæ, podagra plerunque laborabat.

Theopompus Phthisi morbo laborans ab Asclepiade medico sanatus est.

Diodorum podagricum fuisse docet Martialis dicens: Litigat, & podagra Diodorus Flacce laborat.

Amedeus secundus filius Ludouici Sabaudiæ ducis, morbo comitiali ad mortem vsque laborauit.

Carolus rex Pannoniæ articulari morbo plerunque afficiebatur.

Volaterranus ait beatã *Genouefam*, ob vitæ abstinentiam multis annis ex lepra laborasse. Quod ego impium & fabulosum puto.

Beniamin Anachoreta (qui annis L X X X. durauit in Eremo) fuit hydropicus.

Heracletus philosophus hydropisi quoque laborauit, neq; tamen vti voluit medicis. Laërtius.

Pontanus scribit Matthæum Aquilanum pedibus & manibus captum fuisse: neque tamen à Theologiæ & Philosophiæ professione destitisse.

MVTI.

Q*Vintus Pedius*, nepos Q. Pedij consularis, fuit natura mutus: quem propterea Messala orator pictura docendum censuit. Autor Plin. lib. 35. cap. 4.

Atys Crœsi filius à principio mutus, vbi vidit irruentem in iugulum patris sui Cyrum, O homo inquit, ne interficias patrem. Autor Herodotus, & Gellius lib. 5. cap. 9.

Zoë vxor Nicostrati martyris septem annis muta fuit ex morbo. Demum à beato Sebastiano curata.

Aegles Athleta, quum sortitione inter pugiles facta vidisset fucum sibi fieri, ac dari verba: repentè in eum, qui id faciebat, sese videre quid faceret, magnum inclamauit. Autor Gellius, & Valerius de Miraculis.

HOMINES MALE OLENTES.

E*Vripides* poëta oris graueolentia laborauit, quod quum ei obiectum fuisset à Dechannico Archelai aulico, excãduit poëta grauius, quàm opinaretur quispiam. Cælius cap. 10. lib. 13.

De Gorgonio & Ruffino, Martialis: Pastillos Ruffinus olet, Gorgonius hircum.

LIPPI.

H*Erodotus* in Polyhymnia scribit Euritum & Aristodemum ob extremam lippitudinem è castris à Leonida remissos.

Horatius Flaccus variis in locis lippum se fuisse docet, vt Satyra 5. Hic oculis ego nigra meis collyria lippus Illinere. Item: Lusum it Mecœnas, dormitum ego, Vergiliusq;: Namque pilalippis inimicum & ludere crudis.

Complexiones quatuor (vt dicitur) humani corporis, Phlegma Cholera seu Bilis, Sanguis, Melancholia.

STRABONES, LVSCI, ET MONOCVLI.

POlyphemus Neptuni ex Thosa filius, quum duos Vlysis comites deuorasset, ab ipso Vlysse simulata amicitia inebriatus est vino, & altero (quia prius erat monoculus) priuatus oculo. Tibul. lib. 4. Cessit & Aetneæ Neptunius incola rupis, Victa Maronæo fœdatus lumina Baccho. Verg. lib. 3. Aen. - Et tello lumen terebramus acuto, Ingens quod torua solum sub fronte gerebat. Idem: Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptũ. Sidonius: Atque Ithaci ingenio fraudatũ luce Cyclopam.

Cocles Romanus alterum in bello oculum amisit, nomen propterea inde sortitus.

De Phileni lusca, Martialis lib. 1. sic inquit: Oculo Philenis semper altero plorat: Quo fiat istud quæretis modo? Lusca est.

Acatius orator socius Lybanij sophistæ vnico tantũ vidit oculo.

Philippus macedo ab Astere milite sagitta percussus, alterum amisit oculum. Vnde & Aristides Philippum ipsum hoc ridebat scommate: Arimaspis cognatus es. Arimaspi enim populi sunt monoculi. Plin. lib. 7. cap. 37

CAECI, ET EXCAECATI.

ORta inter Iouem & Iunonem ludicra quæstione, vtri scilicet maior esse libido, viro ne, an fœmine: *Tyresias* Thebanus iudex electus, quum pro Ioue sententiam tulisset, dixissetq; mulierem esse lasciuiorem, ab irata Iunone excæcatus est. Indignatus Iupiter, cæcitatem vaticinio pensauit. Ouidius in Ibin: Qualis erat, postquàm iudex de lite iocosa Sumptus Apollinea clarus in arte senex. Idem lib. 3. Metamor.

Politianus scribit eum ideò excæcatum fuisse, quòd nudam vidisset Mineruam, vbi in Ambra ait: - Baculum dat deinde potentem Tyresiæ magni, qui quondam Pallada nudam Vidit, & hoc raptam pensauit munere lucẽ. Sene. in Oedipode: Tyresias tremulo tardus accelerat gradu, Comesq; Manto, luce viduatum trahens.

Antipater Cyrenaicus fuit pariter defioculus. Cuius cæcitatem quũ mulierculæ lamẽtarentur: Quid agitis? inquit, An vobis nulla videtur voluptas esse nocturna? Autor Cicero lib. 5. Quæst. Tusc.

Appius Claudius quamuis cæcus esset, tamen in illo suo casu,

nec priuato nec publico muneri defuit. Autor Cicero.

Cæcus fuit *C. Drusus*, tamen domus eius implebatur consultoribus, qui in suis caussis, cæcum adhibebant ducem. Idem autor, & Val. de Studio.

Gn. Aufidius prætorius in cæcitate, sententiam in senatu dicebat, nec amicis deliberantibus deerat, & Græcam scribebat historiam, & videbat in literis.

Diodorus Stoicus, itidem visu priuatus est. Versabatur tamen in philosophia, & fidibus Pythagoræorum more vtebatur, munusq; tuebatur Geometriæ, discentibus præcipiens, vnde, quò, quanq; lineam scriberent.

Asclepiades nobilis philosophus, interroganti cuidam, Quid ei cæcitas attulisset? Respondit, Vt puero vno essem comitatior.

Democritus quum existimaret animi aciem impediri aspectu oculorum, oculos ipsos sibi eruit, vt philosophiæ & rerum naturalium caussas profundius meditaretur. Lucretius lib. 3. Denique Democritum postquàm matura vetustas Admonuit, memores motus languescere mentis, Sponte sua letho caput obuius obtulit ipse. Tertullianus ait, ideò Democritum se excæcasse, quòd mulieres sine concupiscentia aspicere non posset. Gellius lib. 10. De cæcitate Democriti ex Laberio Mimographo citat aliquot versus, quos potest legere.

Hypsea mulier fuit notæ cæcitatis. Vnde Hora. lib. 1. Sermonum: Ne corporis optima lynceis Cõtẽplere oculis, Hypsea cæcior illa.

Thamyras Philamonis filius, excæcatus est à musis, quas ad certamen cantus prouocauerat. Proper. lib. 2. Me licet & Thamyræ cantoris fata sequantur, Nunquàm ad formosas inuide cęcus ero. Politianus in Nutricia. Pontanus lib. 3. de Stellis.

Stesichorus poëta quum Helenam suis carminibus infamasset, excæcatus est. Vbi tamen palinodiam cecinit, recepit visum. Politianus in Nutricia: Et dãnans Helenã, laudansq; vicissim, Amittit, recepitq; oculos, tuus Imera ciuis Stesichorus, Suidas apud Volat.

Asconius Pedianus anno suæ ætatis LXXIII. captus est oculis. Duodecim tamen postea vixit annis.

Daphnis pastor, qui carmen Bucolicum inuenit, luminibus captus est, quòd ebrius cum quadam fœmina concubuisset. Autor Suidas apud Volater.

Dydimus Alexandrinus, præsul Cæsariensis, cæcus fuit à puero. Nihilominus Dialecticam & Geometriam didicit, scripsitq; commentarios in Psalmos. Autor Volaterranus.

Lucilla virgo, filia Nemesij tribuni, cæca fuit primo. Demũ à Stephano pontifice recepit visum: Hæc sub Valeriano passa est. Volat.

Home

Homerum cæcum fuisse fatentur omnes. Vnde autem cæcitatem illam contraxerit, nō satis conuenit. Sunt qui dicant hoc ei ex morbo contigisse: alij ex longa senectute. Ouidius in Ibin, apum aculeis excæcatum scribit, & Pontanus de stellis lib. 5.

Cedonius, vnus ex discipulis Christi, cæcus natus est.

Xenarchus philosphus peripateticus, paulò ante mortem visu orbatus est.

Sesostris rex Aegypti in extrema senectute oculis captus mortem sibi consciuit. Michaëel Anglicus: Niliaca tali cæcus regione Sesostris, Vltus adulterij est facta nephanda grauis.

Herodotus in Euterpe scribit *Pheronem* huius Sesostis filium, casu fortuito excæcatum fuisse.

Herodotus itidem scribit *Anysim* regem fuisse Aegypti oculis captum. Pro quo Tortellius Amasim legit.

Anchisam Boccatius cæcum fuisse scribit, ex Seruij testimonio, ac propterea Troianorum consiliis non interfuisse. Cæcitatem autem contigisse ait, quòd gloriaretur se Veneri concubuisse.

Salaberga puella ex agro Laudunensi, (quæ temporibus Dagoberti Francorum regis vita & sanctitate floruit) cæcitatem ab vtero matris attulit.

Phœnix Amyntoris filius, oculis caruit. Vnde Ouidius in Ibin: Id quod Amyntorides videas, trepidusq; minister, Prætentes baculo luminis orbus iter.

Oedipus vbi agnouit se Iocastæ matri concubuisse, & patrem Laium dedisse morti, sceleris horrore, oculos sibi eruit. Ouidius in Ibin. Seneca in Oedip.

Phineus ira numinum excæcatus est, quòd filios suasu Harpalices excæcasset. Sunt qui dicant Phineum Idæ filiæ Dardani, Scytharum regis amore vsque adeò captum fuisse, vt eius suasu filiis ex Cleopatra susceptis oculos euulserit. Ouidius in Ibin. Martialis lib. 9. Phineas inuites, affer & Oedipodas.

De *Phinidis* à Phineo patre excæcatis, Idem Ouid. inquit: Vt duo Phinidæ, quibus idem lumen ademit.

Polymnestor rex Thraciæ, quum Polydorum Priami & Hecubæ filium, fidei suæ tempore belli Troiani creditum, auri (quod ille habebat) cupiditate occidisset, indignata mater Hecuba eidem, per simulatam amicitiam conuocato, oculos eruit. Ouid. in Ibin: Euripides apud Plutarchum in Parall.

Polyphemus quum prius esset monoculus, ab Vlysse prorsus excæcatus est. Causam iam diximus, Ouidius in Ibin:

Pastor vt Aetneus, cui casus antè futuros.
Thelemus Eurimedes vaticinatus erat.

Isacius Angelus Imperator, ab Alexio fratre (quem prius magna pecunia à Turcis redemerat) exæcatus est, & in carcerem coniectus. Egnatius.

Polizellus Atheniensis, in bello contra Datim ducem Persarum, incerto casu cæcus factus est: Autor Plutar. in Parall.

L. Metellus orbam luminibus exegi senectutem, amissis incendio, quum Palladium raperet ex æde Vestæ. Plin. lib. 7. cap. 43.

P. Cornelius Ruffus, Manlij Curij in consulatu collega, dormiẽs, oculorum visum amisit, quum id sibi accidere somniaret, Autor Plin. lib. 7. cap. 50.

Phanus fuit vsurarius quispiam cæcus: de quo Erasmus meminit in illo adagio, Phani ostium.

Timoleum Corinthius (qui expulso Dionysio Syracusas redemit seruitute) ætate iam prouectus, morbo cœpit laborare, quo cæcus factus est. Autor Plutarchus in eius vita.

Ophioneum, Messeniorum vatem, Pausanias apud Cælium scribit, semper à natali statim die luminibus captum, & priuatim & publicè vaticinia peregisse, & post vehementem capitis dolorem videre cœpisse, ac mox relapsum ad cæcitatem denuò.

Iustinianus imperator ante Leontium *Gallinico* patriarchæ Constantinopolitano (cuius dolo prius imperio fuerat detrusus) oculos eruit. Paulus Diacon.

Constantinus Copronymos imperator, *Artabasdum* prime nobilitatis hominem, imperatorem ab orthodoxis creatum, biennio pòst captum, oculorum visu cum liberis priuauit. Egnatius.

Constantinus imperator, Leonis & Irenes filius, *Nicephorum* imperatorij stemmatis hominem (in quem suffragia multorum inclinabant) oculorum & linguæ vsu priuauit. Egnatius.

Irene postea imperatrix rerum potita, filium *Constantinum* in potestatem redactum excæcauit. Egnatius.

Haraldum quẽdam principem fuisse scribit Saxo, qui præsenio amiserit visum. Quod etiam de *Gormone* testatur idem Saxo lib. 9.

Aribertus rex Francorum *Sigibrandum* Asbrandi filium oculis priuauit, omnesq; eius propinquos variis tormentis affecit. Paul. Diac. de gestis Longobardorum.

Nautulphus puer natura cæcus, precibus sancti Senoch visum recipit. Autor Gregorius Turonen.

Belisarius prefectus copiarum Iustiniani imperatoris, deletis Vandalis, acto de Persis triumpho, Italia à Barbaris non semel liberata, propter prosperos successus ipsi imperatori formidolosus & suspectus factus est, ac propterea ab eodẽ oculis priuatus. Quo facto tuguriolũ in via frequenti sibi statuit, vbi victũ à prætereũ-

tibus mendicabat his verbis: Viator da obulum Belisario, quē virtus extulit, cæcauit inuidia. Autor Procopius, & Crinitus, ca. 6. lib. 9.

Pontanus de fortitudine bellica ait, *Lippum* Florentinum oculis captum fuisse, ac nihilominus in cæcitate rhetorum ac philosophorum auditoria frequentasse.

Quum in Troia Mineruæ templum arderet, *Ilus* demissum cœlo Palladium eripuit, statimq; oculis captus est. Postmodū placata ira deæ, pristinum recuperauit visum. Autor Dercyllus apud Plut.

Metellus quoque templum Vestæ incensum conspicatus, Palladium eripuit statimq; oculis captus est. Postmodum dea placata, visum recepit. Idem autor.

Valerius Bestius dum Ruscium L. Imbrici soceri sui filium fidei suæ creditum, cupiditate auri interfecisset, ab ipso postea Imbrico correptus & excæcatus est. Plutarchus.

Herodotus in Erato ait, *Epyzelum* Atheniensem in bello incerta causa luminibus captum fuisse, neque saucium vlla corporis parte, neque ictum.

Kailla Pannoniæ regina maritum suum Vazulem exoculauit.

Endra filius Bazulis Pannoniæ regis, Petro itidem Pannoniæ regis oculos eruit. Autor Volat.

Bela secundus Almi filius, rex Pannoniæ à Boricho filio notho Colomani itidem Pannoniæ regis, excæcatus est.

Colomanus rex Pannoniæ post Ladislaum, *Almo* fratri oculos eruit, & eundem occidit.

Fara virgo (quæ sub Heraclio Imperatore floruit) dum ab Hagerico patre ad nuptias compelleretur, in tantas prorupit lacrymas, vt inde cæcitatem contraxerit.

Maiolus patria Aruernensis, archidiaconus Matisconcensis, ex morbo luminibus orbatus est: visum tamen compluribus prodigiose restituit.

Lycurgus à Thracibus (quibus principabatur) excæcatus est, quód fœminas quasdam sequentes Bacchum simulata cum deo amicitia interfecisset. Autor Diodorus.

C L A V D I.

Epictetus philosophus Hierapolitanus, claudus fuit. Vnde apud Macrobium hoc modo inducitur loquens. Seruus Epictetus genitus sum corpore claudus, Paupertate Irus, diis & amicus ego.

Colomanus rex Pannoniæ dicitur fuisse luscus, claudus, gibbosus, lingua blesus, & ore improbo.

Damon Pædotriba fuit quispiam claudicans, qui cùm crepidas furto amisisset, imprecatus est, vt furis pedibus maximè congruerent. Erant autem hæ non rectæ nec accommodæ; illi tamen pro

pedum deprauatorum ratione in primis aptæ. Cælius.

Idem Cælius ait, *Androclidem* Laconem debilem crure & inutilem fuisse.

Cocles accepto vulnere claudus factus est: cui quum cruris vitium obiectaretur, Per singulos, inquit, gradus admoneor triumphi mei. Plutarh. in Publicola.

Philippus Macedo, accepto in coxa lanceæ ictu, incidit in clauditatem, quod laudi sibi vertebat aduersus calumniatores. Cælius lib. 8. cap. 5.

Nicomedem Cælius ait fuisse quendam claudum, alium à rege Bithyniæ.

Aristogiton Atheniensis fuit sycophanta, cuius conciones nihil non Martium spirabunt, adeò vt ventosa sua lingua populum in discrimina plerunque coniiceret. Proinde quum die quadam exercitum parari, & milites deligi intellexisset, innixus baculo clauditatem simulauit, ne ad bellum vocaretur. Vnde adagium fluxit in vulgus, Aristogiton claudicat. De his qui morbum simulant, ne militiam, aut aliud oneris genus subeant.

Cælius capi. 40. lib. 13. *Perdix*, caupo fuit quispiam claudus, cuius clauditas prouerbio locum fecit, Perdicis crura, in loripedes & distortos. Aristophanes apud Erasmum.

Artemon faber fuit machinarius tempore Periclis, qui quum claudus esset, suas passim machinas circunferebat. Erasmus in Chiliadibus.

Lambda mulier Corinthia, Amphionis cuiusdam filia, & Ectionis vxor, fuit etiam clauda. Autor Herodotus lib. 5.

Vulcanus à Ioue præcipitatus ob deformitatem, vel quòd matri opem ferre vellet, incidit in clauditatem. Ad quod allusit Valerius Flac. lib. 2. Argon. Accliuem scopulo inueniũt, miserentq; fouentq; Alternos ægro cunctantem poplite gressus. Pontanus in lib. Meteo. Vulcanũ fama est cœlo quum pulsus ab alto, Sub terris sine honore diu, sine munere claudum, Vixisse, & Sicula exilium traxisse sub Aetna. Itẽ Martianus Capella: Quidã etiã claudus faber venit. Lactãtius: Tũ faber claudus Mineruæ nuptias postulauit. Germanus Brixius: Deumq; loripedem simul arma ad coniurata vocasse.

BALBI.

HErodotus in Melpomene ait. *Battum* Polymnesti inter Theræos opulẽti, & Phronimæ filium, balbum fuisse, ac propterea consuluisse Apollinem, qui hoc modo responderit: Batte venis vocis causa. Dux te iubet ire Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus Apollo.

Cicero I I I. Philip. scribit, *M. Fundum* nescioquem cognominatum

natum Bambalionem, ab hæsitantia linguæ.

Eodam nomine Fr. Philelphus *Pogium* Florentinum ob vitium linguæ insectatus est.

Euripides apud Cælium scribit *Alcibiadi* in dicendo balbutiem fuisse, quæ voci illius splendorem, & sermoni gratiam afferre videbatur.

Michaël Imperator (qui Leoni Armenio succesßit) lingua fuit balbus, dictus propterea Thraulus à Græcis. Egnatius.

FVRIOSI, ET MANIACI.

ORestes Agamennonis & Clytemnestræ filius, propter interfectam matrem furiosus factus est donec ad aram Dianæ Tauricæ expiauerit scelus. Vergil. lib. 3. Aeneid. Et scelerum furiis agitatus Orestes. Ouid. libr. 4. de Tristib. Quò postquàm dubium est pius an sceleratus Orestes, Exactus furiis venerat ipse suis. Lucan. lib. 7. Haud alios nondum Scythica purgatus in ara, Eumenidum vidit vultus Pelopeius Orestes. Hora. lib. 2. Serm. Nec ferro vt demens genitricem occidit Orestes, An tu reris eum occisa insanisse parente. Statius lib. 1. Theb. Vel inanem mentis Orestem, Opposito rapidam Pylade vitasse Megæram. Cælius scribit Orestem vi furoris sibi digitũ arrosisse & vorasse, eoq; facto, Eumenidas illi albas se ingesßisse, quũ prius nigro colore occurrerent formidolosæ. Adagiũ est apud Erasmum, Oresti palliũ texere: in eũ qui parat munus abusuro. Nã orestes per insaniã vestes dilacerabat. Verg. li. 4. Aen. Aut Agamennonius scenis agitatus Orestes Armatã facib[us] matrẽ & serpẽtibus atris, Quũ fugit, vltricesq; sedẽt in limine diræ.

Pentheus dum sacra Bacchi despicaretur, vlciscente numine in furorem raptus est. Verg. lib. 4. Aene. Eumenidum veluti demens videt agmina Pentheus, Et solem geminum, & duplices se ostendere Thebas. Lucanus libro septimo: Nec magis atonitos animi sensere tumultus, Quum fureret Pentheus, aut quum desciffet Agaue.

Milo Epyrota quum hastam in Laodomiam filiam Pyrrhi coniecisset, quæ ad aram, Dianæ velut ad asylum confugerat, dea vindicante, in furorem raptus est, quo intra duodecimum diem periit.

Athamas Aeoli filius furiis à Iunone immisßis, vsque adeò correptus est & agitatus, vt Learchum filium interfecerit. Ouidius lib. 6. Fastorum: Hinc agitur furiis Athamas sub imagine falsa; Tuq; cadis patria parue Learche manu. Plin. lib. 34 cap. 14.

Agaue Cadmi & Hermiones filia, Bacchico furore correpta, Pentheũ filiũ interfecit Lucanus lib. 1. Ingens vrbẽ cingebat Erynnis, Excutiẽs pronã flagrãti vertice Pinũ, Stridẽtesq; comas, Thebanã qualis Agauẽ Impulit, aut sæui contorsit tela Lycurgi Eumenis.

Idem lib. 7. Nec magis attonitos animi ſenſere tumultus, Quum fureret Pentheus, vel quum deſciſſet Agaue. Horatius lib.2.Ser. Quid?caput abſciſſum demens quum portat Agaue Nati infelicis, ſibi tum furioſa videtur. Seneca in Oedipode: Peior hac genitrix adeſt, Furibunda Agaue.

Lycurgus Dryantis filius rex Thraciæ, à Baccho (cuius numen aſpernabatur) in furorem verſus, crura ſibi amputauit. Lucanus: Thebanam qualis Agauem Impulit, aut ſæui contorſit tela Lycurgi Eumenis. Ouidius in Ibin: Vtq; Dryantidæ Rhodopeia regna tenenti, Ingenio diſpar, cui pede claudus erat.

Marſyas dũ Apollinẽ ad tibiæ certamẽ prouocaſſet, in furorem verſus, & ab ipſo deo excoriatus eſt. Ouid. Ibin: Mens quoque ſic furiis vecors agitetur, vt illi, Vnum qui toto corpore vulnus habet.

Hercules viſa apud inferos Megæra, in furorem verſus eſt, vnde regreſſus filios imprudens occidit. Lucanus lib.1.

-Aut qualem iuſſu Iunonis iniquæ
Horruit Alcides viſo iam Dite Megæram.

Alcmæon Amphiarai & Eryphiles filius, propter interfectam matrem furiis itidem agitatus eſt. Propertius lib.3. Aut Alcmæoniæ furiæ, aut ieiunia Phinei. Politianus in Nutricia Oenidæq; facem, furiis Alcmæona pulſum.

Aiax Telamonis filius, propter arma Achillis mortui data: Vlyſſi in virtutis præmium, dolore animi & inuidia in furorem verſus, armenta loro cædebat, exiſtimans ſe interficere Græcos. Apuleius lib.3.Meta. In inſani modum Aiacis armatus, non vt ille viuis pecoribus infeſtus tota laniauit armenta.

Cleomedes Aſtypalenſis, prodigioſis homo viribus, dum Lachum Epidemnium, athletam, ictu pugni interfeciſſet, interfecti aperuiſſet latera, ac propterea iudices tãtam peroſi feritatem, in eum vellent animaduertere, indignatus, & in furorem verſus, columnam (qua ludi literarij domus fulciebatur) diſiecit, eaq; ruina pueros omnes adobruit. Sunt qui dicant hunc furorem eidem irrepſiſſe, quòd victoriæ præmio fuiſſet fraudatus. Plutarchus in Romulo.

Fuit alter *Cleomedes*, ſeu Cleomenes, quem Herodotus in Erato ſcribit, à Lacedæmoniis (quibus imperabat) primò expulſum, demum priſtinæ dignitati reſtitutum fuiſſe. Nec multo pòſt in tantam inſaniam incidiſſe, vt vnicuique obuio ſceptrum in faciem impingeret. Quod eum facientem propinqui ſoleis ligneis illigauerunt, & in carcerem coniecerunt. Vbi arrepto cuſtodis & ergaſtularij gladio, ab ima corporis parte ad verticẽ capitis ſeſe diſſecuit.

Prœtides ſeu filiæ Prœti Argiuorum regis, dum Iunoni ſe præferrent, in furias verſæ, ac poſtmodum mutatæ in vaccas fingũtur à Poëtis.

à Poëtis. Vergil. Prœtides implerunt falsis mugitibus agros. Vide Seruium.

Plutarchus in vita Artaxerxis scribit, *Charem* fuisse quendam, qui in bello Cyrum vulnerauerit, succisa poplitis vena: quem ait insania postmodum fuisse correptum, nimia illati Cyro vulneris arrogantia.

Gallus Vibius vir fuit magnæ eloquentiæ, qui dum insaniã mentiretur, quod assimulabat ad verum redegit Cælius lib. 6. cap. 35.

Cælius scribit *Euagoram* regem Cypriorum repentino furore correptum fuisse.

T. Lucretius poëta Physicus, sumpto amatorio poculo in furiam lapsus est, qua impellente mortem sibi consciuit. Statius: Et docti furor arduus Lucreti. Cælius cap. 26. lib. 9.

Sparsus fuit quispiam, quem Seneca scribit inter scholasticos insanum, inter insanos scholasticum fuisse. Vide Cælium.

Timanthes Cleonæus athleta, quum senio confectus, arcum non posset complicare, quem intendebat iuuenis, dolore animi in furorẽ lapsus est, ac propterea se interfecit. Autor idẽ Cælius li. 6. ca. 35.

Acco mulier iam decrepita, quum faciem (quam ad speculum explorabat) senio deformatã cõspiceret, animi ægritudine in insaniam lapsa est. Alij aliter sentiunt. Aiunt enim ipsam cõsuesse alloqui suã imaginẽ in speculo, eiq; subridere, comminari, promittere, subblandiri, & quicquid confabulantes solent dicere. Idem autor.

Pisander eò vesaniæ lapsus est, vt timeret, necubi animæ suæ occurreret, à qua viuus esset destitutus. Cælius cap. 26. lib. 9.

Cambyses quum Apim (quem Aegyptij pro deo colebant) violasset, vlciscente numine, lapsus est in furias. Quibus agitatus, vniuersam propè familiam deleuit. Autor Herodotus in Thalia. Postremò furore victus seipsum interfecit.

Aio, filius Arichis ducis Beneuenti, missus à patre ad Rhotharem Longobardorũ regẽ, in Italia veneno potus est, cuius virtute cœpit insanire. Autor Paulus Diaconus de gestis Longobardorũ.

Harthbenus fuit athleta quispiam ex Helsyngia nouẽ cubitis procerus, quem Saxo grammaticus in tantas furias testatur cecidisse, vt summas clypei partes corroserit, igneos carbones ventri mandauerit, raptas ore prunas in viscerum ima transfuderit, crepitantia flammarum pericula percurrerit, & ad extremum in sex athletarum suorum præcordia furente manu ferrum conuerterit.

Vlysses quum esset Græcorum prudentissimus insaniam tamen simulauit, ne ad bellum Troianum proficisceretur. Vt autem persuaderet se esse verè insanum, salem seminabat, variisque animalibus aratra iungebat. Astum hominis explorauit Palamedes, qui

aranti. Telemachum filium obiecit. Quem ne læderet ipse Vlysses pater, aratrum suspendit. Vide Cic. in lib. 3. Offic.

FVRIAE TRES.

FVrias poëtæ Acherontis ex nocte filias vocāt. Vergilius, Dicuntur geminæ pestes, cognomine diræ, Quas & tartaream nox intempesta Megæram, Vno eodemq; tulit partu. Propterea Galterius in Alexandreide decenti epitheto eas vocat *Noctigenas* libro decimo, vbi ait, Hoc ego si dea sum, qua nulla potentior inter Noctigenas, si me vestram bene nostis alumnā. Eadem ratione Mantuanus eas vocat *Acherontigenas.* Apud inferos dicuntur *Canes.* Lucanus. Iam vos ego nomine vero Eliciam, Stygiasq; canes in luce superna destituam. Apud mortales vocantur *Furiæ*, quòd furoris stimulos hominum præcordiis inculcent. Propterea etiam finguntur iis colubros immittere, quos ad Maniam trahunt. Vnde Verg. Cæruleis vnum de crinibus anguem Coniicit, inq; sinu præcordia ad intima subdit, Quo furibunda domum monstro permisceat omnem. Dicuntur & *Eumenides* sensu contrario, & per antiphrasim. Eumenis enim Beneuolens dicitur. Ouidius: Eumenides tenuere faces de funere raptas. Feruntur & capillorū loco, redimitæ serpentibus & colubris. Catullus: Quare facta virûm mulctantes vindice pœna Eumenides, quibus sanguineo redimita capilo Frons expirantes præportat pectoris iras, Huc huc aduentate, meas audite querelas. Statius lib. 12. Et *Anguicomæ* ducent vexilla sorores. Mantuanus in apol. Exibant de sede Erebi teterrima monstra Tisiphone, furiæq; aliæ multo angue comantes, Quippe quibus dominabantur Plūtonides vmbræ. Appellantur etiam *Diræ.* Verg. At procul vt Diræ stridorem agnouit & alas, Infelix crines scindit Iuturna solutos. Idem lib. 4. Aeneid. Vltricesq; sedent in limine Diræ. Lactantius lib. 6. de Vero cultu, de his in hunc modum scribit: Tres sunt affectus, qui homines in omnia facinora precipites agūt. Propterea poëtæ tres furias esse dixerunt, quæ mentes hominū exagitent: Ira, vltionem desiderat: Cupiditas, opes: Libido, voluptates.

Furiarum prima est *Alecto*, quā Verg. depingit lib. 7. Aene. Luctificam Alecto dirarum à sede sororum, &c. Quòd autem sit Noctis filia, testis est apud eundem Vergil. Iuno hoc modo loquens: Hunc mihi da proprium virgo sata Nocte laborem, &c.

Thesiphone, seu Tisiphone, secunda Acherontis filia, hoc modo ab Ouid. describitur: Nec mora Thesiphone madefactam sanguine sumit Importuna facem, fluidoq; cruore rubentem Induitur pallam, tortoq; incingitur angue, Egrediturq; domo, luctus comitatur euntem, Et pauor, & terror, trepidoque insania vultu. Ouid. lib. 4. Trist. fecit inde adiectiuum Thesiphoneus, vbi ait, Cupiasq; eradere

dere, vitæ Tempora, si posſis, Thesiphonæa tuæ. Hanc filiam esſe Noctis docet Sylius lib. 2. dicens: Et palmas tendens, hos inquit Noctis alumna, Hos muros impelle manu, populumq; ferocẽ, &c. Mantuanus lib. 4. Agelar. dicens: Ite, canes adſunt Erebi, crinita colubris Thesiphone, ſpiransq; venenum, ignemq; Megæra, &c.

Megæram, tertiam Acherontis & Noctis filiam, Claudianus de laudibus Stiliconis deſcribit: Improba mox ſurgit triſti de ſede Megæra, Quam penes inſani fremitus, animiq; profanus Error, & vndantes ſpumis furialibus iræ, &c. Mantuanus lib. 2. de Cala. temporum; Per medias vrbes colubris crinita Megæra, Sanguineisq; caput vittis intorta, flagello, &c.

STVLTI, ET INSIPIENTES.

Corœbi filij Mygdonis Phrygij ſtultitia vulgi fabulis celebrata eſt, qui maris vndas numerare conabat, quũ non poſſet vltra quinq; numerare. Autores Euſtathius & Lucianus apud Eraſmum.

Bagas fuit quiſpiam ſtupidæ mentis, & attonitæ. Autor Plutarchus in Collectaneis apud Eraſmum. Vnde ortum adagium: Vt Bagas conſtitiſti.

Melitides fuit ſtultus, ab Homero celebratus: qui euerſa iam Troia veniſſe legitur, auxilium laturus Priamo. Lucianus apud Eraſmum: Melitidem aut Corœbum me putas per deos?

Enthuſiaſmus eſt quidã mentis ſtupor, quo laborauit *Mammachutus* quiſpiã ſola inſignis fatuitate. Vnde *Mammachuti* dicuntur hiantes & ſtupidi. Autor Ariſtophanes apud Cælium lib. 9. cap. 28.

Amphiſtides tantæ fuit ſtultitiæ, vt ignoraret, vtro ex parente prognatus eſſet.

Accon vetula eo laborauit delirio (ſicuti iam diximus) vt ſolita ſit ad ſpeculum cum imagine ſua, perinde ac cum alia muliere confabulari: Autores Cælius & Eraſmus, ex aduocatis Græcorum teſtimoniis.

Cippius ſimulabat ſe dormire & ſtertere, quò facilius eius vxor mœcharetur. Quod arguit eum à zelotypia longè fuiſſe alienum. Vnde natum videtur adagium Ciceroni in quadam ad Fabium Gallum epiſtola poſitum: Non omnibus dormio. Autor Lucilius apud Beroaldum.

Zenophantus fuit quiſpiam ſtultus, qui quò magis riſum cohibere nitebatur, hoc ridebat profuſius.

Midas Gorgij filius, quum agreſtem Panos dei cantilenã Apollinis carminibus prætuliſſet, indignatus Apollo, aſininas auriculas eidem indidit, quibus poſtea abiit in riſum. Vide Ouid. lib. 11.

Pſylli populi, dum Auſtrum ventum plus nimio haberent inuiſum, vt ſibi & ſuæ terræ noxium, ſumptis armis in eum hoſtiliter profecti

profecti sunt, ceu viuum aliquem hominem, & non rem incorpoream peterent. Herodotus lib. 4. & Gellius lib. 16. cap. 11.

Inter stultos numeratur *Claudius* princeps, quòd Domitium Neronem adoptauerit, quum Britannicum legitimo toro natum haberet. Sabellicus.

MEDICI, PHARMACOPOLAE, ET CHIRVRGI.

APollo Aesculapij pater medicinæ vsum primus dicitur attulisse, ac propterea meruisse deitatem. Ouid. lib. 1. Meta. Inuentum medicina meum est, opifexq; per orbem Dicor, & herbarum subiecta potentia nobis. Idem lib. 1. de Remedio.

Aesculapio Apollinis filio plerique etiam inuentum medicinæ referunt acceptum: in qua adeò excelluit, vt mortuũ Hippolytum fingatur ad vitam reuocasse, & Androgeũ Minois filium ab Atheniensibus interfectum. Propertius lib. 2.

Et deus extinctum Cressis Epidaurius herbis,
Restituit patriis Androgeona focis.

Acron Agrigentinus medicus, Athenis philosophatus est cum Empedocle. Fuit antiquior Hippocrate: scripsit de medicina librũ vnum. Suidas apud Volat.

Aristogenes Thasius medicus floruit temporibus Antigoni Macedoniæ regis, ad quem libros plurimos scripsit de medicina. Suidas apud Volat.

Aristogenes alter Gnydius, Chrysippi philosophi seruus fuit, itidem medicus, qui magnam adeptus est famam ex curatione Antigoni Gonatæ cognomento.

Asclepiades Prusiensis, Cn. Pompei familiaris, rationem primus reperit, qua vinum ægris mederetur, relato è funere homine & conseruato. Dicebat salutem constare cibi potúsque abstinentia; præterea gestatione, ambulatione, & fricatione. Scripsit ad Mithridatem volumma. Autore Plinio. Mortuus est scalarum lapsu in extrema senectute. Idem blandimenta & lenocinia commentus est ad ægrotorum gratiam & iucunditatem. Siquidem & balneorum consuetudinem fecit, primusq; lectulos excogitauit suspensiles, quorum molli iactatione irritaretur & obreperet somnus. Autor Plin. lib. 7. cap. 37. & cap. 3. lib. 26.

Acesias fuit imperitus medicus, qui dum cuidam podagrico mederi vellet, morbũ & dolorem auxit. Vnde natum adagium: Acesias medicatus est, vbi res in deterius vergit. Erasm. in Chil.

Arabs Apollinis fuit filius & Babylonis, quem Plin. lib. 7. medicæ artis apud Aegyptios repertorem dicit.

Antonius Musa medicus fuit Augusti, de quo Horatius meminit lib.

nit lib.1.Epist.dicēs:Nam mihi Baias Musa superuacuas Antonius.

Cassius Hemina apud eundem Plinium testis est *Archagatum* Lysaniæ filium Peloponnensem, primum è medicis venisse Romam. L.Aemylio, & M.Liuio consulibus. Eiq; ius Quiritum datum, & tabernam in compito Acilio emptam. Ob id publicè vulnerarium fuisse eum tradūnt vocatum, mireq; gratum aduentum eius ab initio: Mox à sæuitia secandi vrendiq;, nomen carnificis meruisse. Plin.cap.7.lib.25.& Cap.3.lib.30.

Amythaon Melampodis pater inter claros medicos olim habitus est.

Apollodori duo fuerunt, Scyllæus, & Tarentinus, Ambo medici. De quibus Plin.lib.20.cap.4.loquitur.

Artemon fuit medicus, qui calua interfecti, igneq; cremati, propinauit aquam è fonte noctu comitialibus morbis. Autore Plinio cap.1.lib.28.

Attalus medicus apud Plinium affirmat scorpione viso si quis dicat duo cohiberi nec vibrare ictus.

Alcon, seu Alcontius, medicus fuit vulnerum, centum sestertiis à Claudio condemnatus, & exul missus in Galliam, demū restitutus. Nescio an is sit, de quo loquitur Martial.lib.6. Ostendit digitū sed impudicū Alconi, Dasioq;, Symmachoq;. Ausonius de alio Alcone itidem medico loquitur, qui Diodorū aruspicem vaniloquū fecit.

Agron medicus fuit, qui pestilentia Athenas passim occupante, affectorum plærisq; opem intulit salutarem, accensis in proximo ignibus. Cælius cap.22.lib.13.

Basilius Ancyranus professione fuit medicus. Floruitq; imperāte Constantino. apud Volat.

Chiron Saturni filius ex Phillyra, herbarū naturas primus inuenisse, Achillemq; & Aesculapium docuisse fertur: Phœnici Amyntoris filio oculis capto visum restituit. Propert.lib.2. Tarda Phyloctetæ sanauit crura Machaon, Phœnicis Chiron lumina Phillyrides. Verg.lib.3.Georgico. Quæsitæq; nocent artes, cessere magistri Phillyrides Chiron, Amythaoniusq; Melampus. Ab eo nomen sumpsit herba, quæ Centaurea dicitur. Plin.cap.6.lib.25.

Cornelius Celsus libros de medicina scripsit oratorio more. Floruit paulò ante Fabium Quintilianum.

Critobolus medicus fuit, cui singularem peperit laudem sagitta ex oculo Philippi Macedonis, citra oris deformitatem, euulsa. De quo abundè Curtius meminit, lib.8.de gestis Alexandri. Plinius lib.7.cap.37.

Cleophantus, autore Plinio medicus fuit, qui vini rationem illustrauit. Hic apud Plinium ait semen pastinacæ erraticæ dysentericis

tericis prodesse.

Idem autor scribit, *Chrysippum*, Erasistrati præceptorem, medicum fuisse, qui Hippocratis, Aesculapij, & Prodici medicorum placita ingenti garrulitate mutauerit.

Crinas Massiliensis fuit medicus, qui ad syderum motus ex Ephemeride mathematica cibos dabat, horasq; obseruabat. Plin. scribit hunc centum sestertia reliquisse, muris patriæ non minore summa extructis.

Charmis ex eadem Massilia fuit medicus: qui priores medicos & balnea damnauit. Frigidaq; hybernis algoribus lauari persuasit. Mersit ægros in lacus, adeò vt Plin. dicat, se vidisse capulares senes vsque in ostentationem rigentes.

Castor medicus docuit Piperitim herbã (quam alij Siliquastrum vocant) bibi contra morbos comitiales. Autor Plin. lib. 20. Idem scripsit succũ radicis ferularũ, oculorum claritati multũ conferre.

Cherias Atheniensis fuit medicus, qui apud Plinium testis est, radicem cardui ex aqua decocta potatoribus sitim facere, stomachũ corroborare, & vuluis aliquid conferre, vt mares gignantur.

Chrysermus fuit medicus, qui Bulbi radice in vino decocta Parotidas curabat.

Cleempum Plin. scribit fuisse medicum, cui Pythagoræ librum de magicis herbis nonnulli ascripserunt.

Democides medicus Polycratem Samiorum tyrannũ curauit talentis duobus, scripsitq; librum de medicina. Herodotus in Thalia scribit Democidẽ Taliphontis Crotoniensium principis medicum fuisse, atq; duobus aurearũ compedum paribus à Dario donatum.

Dexippus Cous, Hippocratis fuit discipulus, qui scripsit librum vnum de medicina.

Diocles Carystius floruit temporibus Darij Histaspis: reliquit commentarios. Plin. in multis locis.

Democrates Seruilius citatur à Plin. lib. 25. Primusq; medentium herbam dicitur inuenisse, quàm appellauit Hyberidam.

Idem lib. 24. ait *Democritum* fuisse medicum, qui in valetudine Considiæ, M. Seruilij consularis filiæ omnem curationem, austeram recusantis, diu efficaciter vsus sit lacte caprarum.

Dasius medici nomen est, cuius meminit Martialis lib. 6. dicẽs: Ostendunt digitũ, sed impudicũ, Alconi, Dasioq;, Symmachoq;, &c.

Epicarmus Cous fuit auditor Pythagoræ. Scripsit de rerum natura ac medicina commentarios, quos adhuc extare in bibliotheca Vaticana, scribit Volater.

Erasistratus medicus fuit, qui primus cognouit morbum Antiochi ob amorem Stratonices nouercæ. Plin. scribit hunc fuisse disci-

pulum

pulum Chrysippi, ex Aristotelis filia genitum, cui Antiocho rege sanato, centum talenta donauerit filius eius Ptolemæus. Hunc citat Gellius lib.16.

Euphorbus medicus, Euphorbiæ herbæ nomen imposuit. Autore Plinio lib.25.

Eribotes Teleontis fuit filius, medicinę peritissimus, vt qui Oilei vulnus à Stymphalidibus illatum sanauerit. Testis Orpheus apud Aegidium Maserium in Argonauticis.

Galenus medicus è Pergamo ciuitate Asiaticæ, floruit Traiani temporibus. Hunc Auicenna, cæterique omnes medicorum principem fatentur. Scripsit de medicina libros complures, & in opera Hippocra. Cælius lib.16. cap.19.

Glaucias medicus fuit in cognoscenda cadauerũ natura diligentissimus. Plin. & Cælius cap.29. lib.16.

Hippocrates Cous Democratis fuit auditor, vixit in summa familiaritate apud Perdicam Macedonum regem: Suscepit filios Thessalum & Draconem. Hunc Artaxerxes magna mercede summisq; honoribus in familiam suam inuitauit, autore Valerio. Familiaris fuit Democrito, quem vt insania curaret, plerunq; ad eum scripsit. Amauit Græciam, ex qua nunquàm egressus est. Mortuus est Larissæ, natus annos CIIII.

Hermogenes, fuit medicus, qui Adriano Imperatori, se interficere volenti, circunscripsit locum sub mamilla, quo letaliter percusso, celerius expiraret. Autor Dion Cassius.

Iulianus fuit quispiam Pharmacopola herbariæ artis peritissimus, quem Volaterranus ætate sua floruisse scribit.

Lucas Antiochensis medicus fuit, Pauli apostoli sectator, à quo edoctus, scripsit Euangelium, & Acta apostolorum. Excessit natus annos LXXXIIII.

Lycus Neapolitanus Atriplicem (nomen est herbæ) contra cantharidas bibendum censet, apud Plin. cap.20. lib.20.

Menecrates Syracusanus medicus, nullam ab his mercedem accipiebat, quibus medebatur. Curabat imprimis morbum sacrum hac lege, vt liberati se esse ipsius seruos faterentur, eumq; Iouem appellarent. Feruntq; in id tumoris fuisse euectũ, vt quandoque ad Agesilaum Spartæ regem hoc modo scriberet: Menecrates Iupiter Agesilao regi salutẽ. Subridens Agesilaus respondit: Agesilaus Menecrati sanitatem. Plutarchus in Apoph. & Cælius cap.38. lib.6.

Martion Mitylenæus de simplicibus effectibus scripsit. Item apud Plinium rumpi scolopendras marinas sputo, rubetas item, aliasq; ranas scribit.

Mycon apud eundem testis est aduersus serpentes nihil esse efficacius

ficacius hippomarathro.

Machaon Aesculapij filius, & frater Podalyrij, medicus fuit clarissimus. Baptista Pius lib. 4. Eleg. Cura Machaonia maior & ista manu est. Hic Philoctetem Pæantis filium Herculis sagitta Hydræ veneno tincta, vulneratum sanauit. Propertius lib. 2. Tarda Philoctetæ sanauit crura Machaon.

Melampus Amythaonis filius, filias Prœti Argiuorum regis ab insania purgauit. De hoc Verg. lib. 3. Georgico. Cessere magistri, Phillyrides Chyron, Amythaoniusq; Melampus. Meminit & Herodotus in Euterpe. Et Plin. lib. 25.

Meges fuit chirurgus quispiam, quẽ Volat. citat in Philologia.

Nicias Pyrrhi medicus fuit, qui ad Fabricium veniens, promisit se domino mortem illaturum. Quod flagitium auersatus Fabricius, Pyrrhum, quamuis inimicum, literis monuit, vt à Nicia caueret. Gellius videtur hoc ascribere Timochari, apud Gellium. Quadrigarius Niciæ. Vter vter fuerit, parum refert de nomine. Claudianus lib. 3. in Rufinum.

Nicomachus Stagyrites Machaonis fuit filius, & Aesculapij nepos. Scripsit de medicina libros sex. Fuerunt eius nominis duo alij, pater & filius ambo medici. Quorum filius scripsit Commentarios in Physicam patris, & octo libros Ethicorum ad Eudemũ. Autor Volater.

Nicerotes vnguentarius fuit Syrius, à cuius nomine Martialis vnguenta vocat Nicerotiana, libro 6. dicens: Quòd semper Casia, Cynnamoq; Et nido niger alitis superbæ, Fragras plumbea Nicerotiana. Idem lib. 10.

Nicero-tiana.

Oribasius Sardianus, Iuliani principis familiaris, scripsit liberos medicinæ quinquagintatres ad ipsum Iulianũ. Suidas apud Volat.

Ocularius medicus fuit in Aegypto præstantissimus, qui floruit sub Amasi rege. Autor Herodotus in Thalia.

Philippus medicus fuit Alexandri, eiq; summa familiaritate & amicitia iunctus: nam quum Parmenio literas ad Alexandrum dedisset, quibus eum monebat, vt ab insidiis Philippi, velut ab hoste Dario corrupti, sibi in ægritudine caueret: Alexander exploratum habens medici fidem, poculum ab ipso Philippo datum hausit, demum literas Parmenionis eidem legendas concessit.

Pæon vir medicæ artis peritissimus, à cuius nomine Pæonia herba nomen sumpsit. Architrenius lib. 2. Pæoniis animo medicina potentior herbis.

Plin. ait lib. 20. *Petriclium* fuisse medicũ, qui Ophiaca scripserit. Eodem autore *Prodicus* fuit medicus, Aesculapij discipulus, Selymbriæ natus, qui medicinã instituit, quam Iatralepticen vocant.

Iatralep-tice.

Philist

Philistion Locrensis fuit medicus, quē Gellius lib.17.ca.11.citat.

Philon medicus fuit nobilis, qui quum medicamenta quædam ad medendi vsum exquisitissima concinnaret, & regias quasdam Alexipharmiacas potestates, eas Deorum manus appellabat, velut diuinas & salutares: Cælius lib.16.cap.10.

Podalyrius filius fuit Aesculapij, & frater Machaonis, medicę artis peritissimus, qui cū Græcis ad Troiam profectus dicitur. Baptista Pius lib.4.Eleg. Deposito non præstat opem Podalyrius ægro.

Sinalus fuit medic⁹ quispiā, de quo Sylius Italicus lib.5.sic inquit: Ipse olim antiquo primū Garamāticus Ammon Scire pater dederat Sinalò morsusq; ferarū Tolarāq; graues ictus sedare medēdò.

Themison medicus fuit magni nominis, Asclepiadis discipulus, autore Plinio, quē plerisq; in locis citat Plinius ipse. Iuuenalis: Quod Themison ęgros autumno occiderit vno. Baptista Pius lib.4.Eleg. Omnibus hoc anno morbis, noxaq; carebis, Contemnesq; piā sic Themisonis opem. Fuit eius nominis alter, quem Martialis scribit consuetudinem veneris habuisse cum sorore, vbi lib.12.ait: Quare non habeat Fabullæ quæris vxorem Themison, habet sororem.

Theombrotus fuit medicus, quem Ptolemæus rex Megalensibus sacris donauit centum talentis, seruato Antiocho rege. Autor Plinius lib.7.cap.37.

Thessalus eodem autore, medicus fuit Neronis temporibus, qui cuncta maiorum placita transiliuit, & rabie quadam in omnes æui medicos perorauit.

Vectius Valens adulterio Messalinæ Claudij Cæsaris nobilitatus, pariterq; eloquentiæ assectator, suo tempore nouam medicorum instituit sectam.

Sunt & plerique alij, quorum nomina & placita quandoque aduocantur à Plinio, vt Aristogiton, Athamas, Callimachus, Cleopolemus, Damion, Diuces, Diodorus, Petronius Dorotheus, Dionysius, Sallust. Hesius, Hicesius, Herophilus, Icethidas Iollas, Lais, Leneus, Metrodorus, Nymphodorus, Opion, Praxagoras, Plistonices, Sestius, Simus, Sosimenes, Sotacus. Q. Stertinius. Quorum nuda nomina ad nos peruenerunt. Plin. lib. 29. ca. 1.

Porrò multiplex est medicina: *Pharmaceutice*, quæ medicamentis curat. *Empyrice*, quæ solum experimentis constat. *Iatraleptice*, quæ vnguentis. *Clinice*, quæ victu & venenis corporibus medetur. Medicina multiplex.

VNGVENTA QVAEDAM ET PHARMACA.

ELaterium Plinius ait esse medicamentum, quod fit ex cucumere syluestris, succo expresso è semine.

Crocinum, ſpecies eſt vnguenti, quod efficitur Croci commixtione. Propertius: Sit mēſæ ratio, voxq́; inter pocula currat, Et Crocino nares murrheus vngat Onyx. Alio nomine *Crocomegma* dicitur. Fiebat autem ex croco trito, & vino dulci. Hoc Romani non ſolum corpora delibuebant, ſed & ſpargebant pulpita. Vnde idem Propertius: Pulpita ſolennes non obluere crocos. Crocinum, autore Plinio, in ſola Cilicia diu maximè fuit laudatum, mox Rhodi.

Epilima vnguentum eſt viliſsimū, quo paſsim vtebātur veteres.

Malobathrum vnguentum eſt odoris fragrantiſsimi, quod afferebantur ex Aſſyria. Eo Romani ſuos capillos vngebant in deliciis, vt videtur innuere Hora. lib. 3. Car. Od. 7. Malobathrus à Sidonio vocatur, qui hoc vnguento delibutus eſt. Malobathrum, teſte Plinio, vrinam cit. Oculorum Epiphoris vino expreſſum vtiliſsimè imponitur. Item frontibus, dormire volentibus.

Mendeſium eſt vnguentū, quod fiebat in Mēdeſo Aegypti vrbe.

Mithridaticum, ſeu Mithridatios vocatur antidotum, quo Mithridates rex Ponti aduerſus inſidias venenorum conſueuerat ſe tutari. Eius compoſitio fit è duabus nucibus ſiccis. Item ficis totidem, & ruthæ foliis viginti ſimul tritis, addito ſalis grano. Quod qui ieiunus ſumet, eum veneno ſecurum fore toto die promittit Plinius lib. 23. capit. 8. Antidoti nomen adhuc noſtra manet ætate.

Nardinum dicitur vnguentum, quod fit ex Nardo, quod alio nomine vocatur *Foliatum*. Eſt autem Nardus ſeu Nardum frutex odoris optimi. Tibullus: Illius puro diſtillent tempora nardo. Frequens eſt in Perſide. Vnde ab Horatio in Epodo vocatur Achæmenium, vbi ait: Nunc & Achæmenio Perfundi nardo iuuat. In dicū Plin. lib. 12. vocat: Inuenta, inquit, nuper in Thracia herba eſt, cuius folia nihil ab Indico nardo diſtant. Pontanus Arabum vocat, Hieronymus Balbus Aſsyrium. Lucretius lib. 2. Et nardi florem nectar qui naribus halat. Aliàs Foliatū & Spicatū dicitur. Cōſtat Omphacio, Iunco, Balano, Coſto, Nardo, Amomó, Myrrha, Balſamo.

Nardus. Foliatū. Spicatū.

Narciſsinum vocatur vnguentum, quod componitur ex Narciſſo flore delicatiſsimo. Conſtat generibus odorum. Sed iam componi deſiit. Autore Plin. lib. 13.

Nicerotianum vocatur vnguentum odoratiſsimum, cuius autor fuit Nicerotes Pharmacopolà: Martia. lib. Fragras plumbea Nicerotiana. Idem lib. 10.

Odontoſmimma vnguentum eſt, quo confricantur dentes, vt albeſcant, & exuant rubiginem.

Oenanthinum vnguentum eſt, quod fit ex Oenanthe, id eſt labruſcæ flore. Laudabile fuit in Cypro, deinde in Aegypto præpoſitum. Autor Plinius.

Panathe

Panatheniacum fuit vnguentum Athenienſibus peculiare à quibus nomen ſumpſit. Plinius lib. 13. Panatheniacum ſuum Athenæ perſeueranter obtinuerunt.

Amaracinum Amaraco flore odoratiſsimo conficitur. Vnde adagium natum: Nihil cum amaracino ſui. Lucretius: Poteſtq; ſuperbos Iungit amaracino & foribus miſer oſcula figit. Idem lib. 2. Porrò *Sampſucinum* aliter vocatur, quoniam Sampſucus eadem eſt herba, quæ & Amaracus de qua Verg. lib. 1. Aene. Vbi mollis Amaracus illum Floribus, & dulci aſpirãs complectitur vmbra Amaracus fuit puer regius vnguẽtarius, qui caſu lapſus dũ ferret vnguẽta, maiorẽ ex confuſione odorũ creauit odorem, inquit Seruius. Vnde optima vnguenta dicũtur Amaracina. Laudabile fuit hoc vnguẽtũ in Co. inſula. Poſtea eodẽ loco prælatũ eſt Melinũ. Optimum eſt & Mitylenis & in Cypro, vbi plurima eſt ſampſuc⁹. Autore Plinio. Amaracus.

Metopium fuit vnguẽtum, cuius præcipuam laudem meruit Aegyptus, mox abſtulit Phœnicia.

Pardalium laudabile in Tarſo, cuius compoſitio & mixtura obliterata eſt. Dicitur autem à Pardali animali, cuius odorem reddit.

Balanus herba eſt vnguentaria, cuius ſucco vngentum componitur *Balaninum*, quod expeditiſsimum olim fuiſſe, ſcribit Plin. Reſinaq; ſolitum miſceri. Balanatus, à Perſio dicitur oleo delibutus, vbi ait: Tũ cum maxillis Balanatũ Gauſape pectis. Myrobalanum vocat Martialis vbi ait: Quod nec Vergilius nec carmine dixit Homerus, Hoc ex vnguẽto cõſtat & ex Balano. Glans autẽ qua conficitur, præcipuæ bonitatis eſt in Troglodytis, Thebaide, & Arabia. Balanatus.

Melinum vnguentum, fit è malis Cotoneis, & ſtruteis admixtis Omphacino, Cyprino, Samio, Balſamo, Iunco, Caſia, Ambrotano.

Suſinum conſtat ex Liliis, Balano, Calamo, Mello, Cynamomo, Croco, Myrrha, & eſt omnium tenuiſsimum.

Cyprinum, vnguẽtum ex Cypro, fiebat Omphacio, Cardamomo, Calamo, Aſpalatho, Ambrotano. Fuit optimum in Sidone, mox in Aegypto.

Telinum fit ex oleo recenti, Cypro, Calamo, Meliloto, Fænograeco, Melle, Mello, Oraro, Amaraco, Fuit ætate Menandri poëtæ celeberrimum.

Megalium ſucceſsit ex oleo Balanino, Balſamo, Calamo, Iunco, Xylobalſamo, Caſia, Reſina.

Cynnamomum vnguentorũ omnium eſt craſsimum. Vocatur ab eiuſdem nominis frutice, qui in Aethiopia, Sabæis, & auſtrali India frequens eſt. Huic vnguento adiiciuntur Balanium oleũ, Xylobalſamum, Calamus, Iuncus, Balſami ſemina, Myrrha, Mel odoratum.

Cynnamum eadem eſt arbuſcula, quæ & Cynnamomũ qua etiam

i 2 confi

cōficitur vnguentū eiusdē nominis. Hoc videtur habuisse Thraces. Claud. de Nu. Honorij & Mariæ Cynnama vocat *Pangæa*, à Pāgeo Thraciæ mōte. A' Cynnamo fit adiectiuum Cynnameus, quo vsus est Baptista Pius: Cynnameos nimium lacerate pharetriger artus.

Cynnameus.

Myrrha per se vnguentum facit sine oleo, Stacte duntaxat, id est, distillatione. Nam Stacto verbum Græcum, id est, distillo. Vnde Catastagmos morbus à Græcis dicitur, quem nos Distillationem dicimus. Et Lucretius lib. 2. Myrrham appellat Stactam; id est, distillatitiam, vbi ait: sicut Amaracini blandum Stactæq; liquorem. Est autem Myrrha genus arboris odoriferæ, de qua succus emanat fragrantissimus. Ouid. lib. 10. & lib. 1. Fast. Hac abundant Arabia, Achaia, Orontes, Assyria. Propterea Verg. Myrrham vocat Arabam: Achaiam, Columella: Orontidem, Sidonius: Oronteam. Bapt. Pius. A' Myrrha fit adiectiuum Myrrheus Horatius lib. 6. Car.

Stacto.

Balsamum arbuscula est soli Iudææ concessa, frequens in collibus vt vinea: Sustinet se sine adminiculis. Trima iam fructifera est: Proceritatem habet duorum cubitorum. Eius lignum vocatur *Xylobalsamum*: succus (qui habetur vnguenti loco) *Opobalsamum*, lac coagulans, & in veste nullas faciens maculas. *Carpobalsamum* vocatur eius arboris fructus. Hoc vnguentum viris conuenire scribit Martialis, quum Assyria vnguenta magis deceant mulieres. Sic autem ait: Balsama me capiunt, hæc sunt vnguenta virorum, Delicias Nini vos redolete nurus. A' Balsamo fit adiectiuum Balsameus, quo vsus est Sidonius.

Balsami natura & eius proprietates.

Amomum etiam arbuscula est venoso frutice, palmi altitudine, cuius quoque succus inter magni pretij vnguenta numeratus. Frequens est in Assyria. Vnde Vergilius, Assyrium vulgò nascetur Amomū. Sylius lib. 11. Nec crinen Assyrio perfundere pugnet Amomo. Habet & Armenia. Mantuanus in Catharina, Circunfluus aër Fragrat, & Armenio carcer lustratus Amomo.

Psilothrum vnguentum erat ad depilandum corpus: fiebatq; ex variis rebus: modò ex thini sanguine, felle & iecore: modò ex sanguisugis cōctis in vase fictili, & aceto illitis. Prius tamē euellebantur pili, autore Plinio: pòst adhibebatur Psilothrū, ne renascerētur, ac repullularent. Martialis ad Gargilianum, Psilothro faciemq; lauas, & Dropace caluam: Nunquid tonsorem Gargiliane times?

Thalassomeli vnguentum, quod fit æquis portionibus Maris, Mellis, Imbris, fictiliq; vase & depicato conditur.

Dropax vnguentū depilatorium, seu euellendis pilis idoneum. Martialis lib. 3. Psilothro faciemq; lauas, & Dropace caluam.

Ceroma erat vnguentum, ex oleo & cœno, quo vtebantur iuuenes ad robur lacertorū. Hinc *Ceromatici* eo delibuti vocantur. Martialis

tialis lib.4. Seu lentum Cæroma teris, tepidumq; Trigona. Idem lib.7. Vara nec iniecto Cæromatæ brachia tendis.

Panchreſtum genus eſt medicamenti. De quo Cicero actione quarta in Verrem, Quum (inquit) omnes eius comites iſte ſibi ſuo, ille Panchreſto medicamento amicos redemiſſet.

Collyrium dicitur oculorum medicamentum. Horatius: Hic oculis ego nigra meis Collyria lippus Illinere.

Apyron vocatur vnguentum ex auro. Autor Plin. lib.21.

Atharis medicamentum eſt vtiliſsimum infantibus, quod fit Olyra herba decocta. Idem lib.22.

Botryon erat medicamentum compoſitum ex cinere excrementorum, quo Aeſchynes Athenienſis Anginis medebatur & Tonſillis. Autor Plin. lib.28.

Irium Plinius vnguentum fuiſſe ſcribit, quod diu Corinthi placuerit, poſtea Cyzici.

Idem lib.12. ait medicamentum eſſe, quod à Græcis *Euhemon* dicitur, ſingulari effectu contrahendis vulnerum cicatricibus.

Oporice medicamentum eſt, quod fit ad Dyſentericos, ſtomachiq; vitia in congio miſti albi, lento vapore, decoctis malis cotoneis quinque cum ſuis ſeminibus, Punicis cum totidem, & Sorborum Sextario. Autor Plin. lib.24.

Stomachice medicamentum eſt vtiliſsimum oris vitiis, narium, aurium, oculorum caligini, Pterygiis, & genitalibus. Plin. lib.33.

Diapaſmata dicũtur vnguenta ex ſiccis odoribus. Martialis lib.1. Quid quòd olet grauius mixtum Diapaſmate virus?

Magmata verò dicuntur fæces vnguentorum, vt ſcoria ferri, Amurca olei.

Regale vnguentum vocat Plinius, quo Parthorum reges vtebantur. Fiebat autem Myrobalano, Coſto, Amomo, Cynnamomo, Comaco. Nardi ſpica, Maro, Myrrha, Caſia, Styrace, Ladano, Opobalſamo, Calamo, Iũco, Syrico, Oenãthe, Malobathro, Sericato, Cypro, Aſpalathro, Panace, Croco Cyprio, Amaraco, collato Melle, Vino.

AVCTARIVM.

Porrò vnguenta quandoque fiunt *ex floribus*, vt Roſaceum, Leucoium, Suſinum: *Aut ex foliis*, vt Myrrhinum, Oenanthinũ *Aut ex radicibus*, vt nardinum, Amaricinum. Vnguentis veteres multis modis vſi ſunt: *Ad ſalubritatem*, vt natantes, & lauantes: *Ad neceſsitatem*, vt certantes Ceromate vngebantur: *Ad luxuriam*, vt delicati cauſa Veneris & menſarum. Græci mixtum vnguento vinum bibere non erubeſcebant, quod dicebatur Myrites. Bathilli populi vnguentis madent. Huius luxuriæ inuentum Perſis refertur acceptum. Vnde Horatius: Perſicos odi puer apparatus. Eius rei fidem

facit scrinium vnguentorum laudatissimorum, quod expugnatis Darij castris repperit Alexander. Cyprij quoque, Cyziceni, & Corinthij eadem mollitie effœminati sunt. Constat vsum vnguentorum, aliarumq; rerum ad delicias repertarum vsque ad Iulij Cæsaris tempora Belgis fuisse ignotum: cùm Imperator ipse Belgas fortissimos dicat, quòd ad eos non commeent mercatores, qui quæ ad effœminandos animos pertinent, illuc comportent. Inuasit hic luxus totam paulatim Italiam, adeò vt M. Otho Neroni monstrauerit vestigia pedum vnguentis tingi, hisq; balnearum parietes quandoque asperfi sint. Caium quoque principem ferũt vnguento solitum lauari. Anno post vrbem conditam D. L X V. P. Licinius Crassus & Iulius Cæsar censores edixerunt, ne qui venderet vnguenta exotica. L. Plotius, Plotij bis Consulis frater, proscriptus à Triumuiris, in Salernitana latebra vnguẽti odore proditus est, In cõfesso est, Heliogabalum Imperatorẽ triclinia, quandoque lectos, & porticus, omni florum genere strauisse, vt Liliis, Violis, Hyacinthis, & Narcissis, ac per eos ambulasse, seq; vnguentis omnium fragrantissimis nudum sæpenumero perunxisse. Quem secuti Imperatores, propè nullam molitiem sibi non permiserunt, nullum voluptatis poculum reliquerunt ingustatum. Quod ego in Romanis principibus, quãuis damnem plurimum, non tamen admodum, miror, quum etiã apud eos abiectissimi homunculi, idem sibi indulserint.

DE OLEO.

REperit & portentosa hominũ luxuries in Oleo voluptatem, quo plerique ad nitorem cutis, alij ad confirmandas corporis vires se perunxerũt. Fuit autem multiplex: *Amygdalinum*, quod ex amaris nucibus arefactis, & in offam contusis, asperfum aqua, & iterum tusis exprimebatur. Mollit corpora, cutem erugat, nitorem commendat. Varos cum melle tollit à facie. Prodest auribus cum Rosaceo & melle, & punici mali germine decoctũ. Autor Pli. Vide alias virtutes apud eundem lib. 23. cap. 4. *Oenanthinum* fiebat ex Oenanthe herba. *Cicinum* bibebatur ad purgationes ventris cum pari caldæ mensura. *Laurinum* vtilius est, quo recentius & viridius colore: Illinitur Paralyticis, Spaticis, Ischidiacis, & plerisque alijs morbis. *Cupressinum* à Cupresso arbore, vt Myrteum à myrto. Citreum à citro. *Balaninum* ex Balano glande, de qua iam diximus, Repurgat Varos, Furunculos, Lentigines, Gingiuas. *Omphacium* prodest Gingiuis. Si contineatur in ore, colorem dentium custodit, magis quàm aliud, & sudores cohibet. *Narcissinum* dicitur à narcisso flore. *Raphaninum* à raphano: Phthiriases tollit, scabricies cutis in facie emundat. *Sesaminum* aurium dolores sanat, & vlcera, quæ serpunt. *Balsaminũ* contra omnes serpẽtes est efficax. *Lilinum*

renibus vtilissimum est, sudoribusque euocandis. *Seleucium* neruis vtile est. *Picenum* prodest ad quadrupedum scabiem. Hæc omnia & multo plura his docet Plinius.

POTIONES DIVERSAE.

A*Mystis* erat quædam potio apud Thraces, quæ clausis oculis bibebatur. Horatius lib.1. Car. Nec multi Damalis meri Bassum Threicia vincat Amystide.

Oxyhalme erat potio, quæ fiebat ex sale & aceto recenti aduersus serpentes.

Oxysacaron potio ex saccaro & aceto. Saccarum autem est mel in arundinibus collectum, gummi instar candidum, ac fragile.

Promulsis potio ex mulso condita. Cicero: Non eum quem tu es solitus promulside conficere. Hinc Promulsidaria vasa, quibus mulsum continetur. Promulsidaria vasa.

Pyratium fiebat ex Pyris, & loco vini sumebatur. Hieronymus contra Iouinianum: Timotheo dolenti stomachum vinum suadet bibere, non Pyratium.

B*ua*, infantulorum potio, à sono fictũ vocabulũ. Cato: Quũ cibũ ac potionem Papas & Buas vocent: & matrẽ mammã, & patrẽ tatã.

Ex frugibus, inquit Plinius lib.22. fiunt potus similes *Zithon* in Aegypto, *Cælia & Cærea* in Hispania, *Ceruisia* & plura genera in Gallia, quorum omnium spuma cutem fœminarum in facie nutrit. Idem lib.14. Aegyptius, inquit, è fruge sibi potus similes excogitauit. Nullaque in parte mundi cessat ebrietas. Bibitur Ceruisia mera, non diluta inebriat instar vini.

Ptysana est itidem potio à Græcis inuenta, quæ ex hordeo fieri solet. Martialis lib.12. Frumentum, milium ptysanamque fabamq; solebas Vendere.

Sabaia est potus in Illyrico paupertinus, ex hordeo & frumento in liquorem conuersus. Autor Ammianus Marc. lib.26.

DE NOMINATIONES A VARIIS ARTIVM PROFESSIONIBVS, ORDINE LITERARVM.

A*Bietarii* dicuntur fabri lignarij, ab abiete arbore. Abiegnæ trabes, abiete factæ.

Acupictores vocantur Phrygiones, qui aurum & colores vestibus intertexunt.

Actuarii siue ab Actis dicuntur notarij, qui veloci stylo acta, actionesque describunt.

Acupedarii optimi cursores, à pedum acumine.

Alutarii sutores coriarij, ab aluta, id est, pelle quæ à luteo colore dicitur.

Amphorarij, pincernæ, ſeu pocillatores, ab amphora vaſe vinario.

Apiarij qui curant apes. Aliter vocantur Mellatores.

Argentarij dicuntur campſores, ſeu nummularij. Budæus: Argentarij Romæ tabernas in foro publico cõductas habebant. Aliter vocãtur Menſarij, Mẽſularij, Trapeſitæ, Collybiſtę, Monetarij.

Aſinarij q aſinos paſcũt. Hoc vocabulo vtit Cato de Re ruſtica.

Agaſones equorum ductores. Horat. Si patinam pede lapſus frangat agaſo.

Auiarij qui auium curam gerunt. Colum. Sic tamen vt illuſtria ſint loca, quæ commodius habitet Auiarius.

Aurarij, qui alliquid inaurant.

Aurifices dicuntur aurarij. Aurificina, aurificis taberna.

Architectus, primarius faber.

Atrienſes cuſtodes atriorum, ſeu Veſtibularij.

Argyrognomones minutuli nũmularij: quaſi pecunię ſpectatores.

Arcarij arcarum fabri. Autor Cælius Appellantur & Scriniolarij. Apud autores paſsim obuium.

Aquarij qui aquam circumferunt venalem. Idem autor.

Aurigæ curruum & vehiculorum ductores.

Aucupes qui aues capiunt.

Arcularij arcularum & ſcriniorum fabri.

Aliptes corporum vnctor. Idem ferè ſignificant Veſpillo, Sandapilarius, Libitinarius. Iuuenal. Satyr. 3.

Bractearij, qui Bracteas faciunt, quique aurum malleis tuſum, & ad quamuis tenuitatẽ ductile rebus inaurandis reducũt. Budæus.

Bubulci, & Bubſequæ, boum cuſtodes.

Balneatores balneorum miniſtratores. Vnde & apud Eraſmum eſt adagium: Aſinus belneatoris.

Cellarij qui aſſeruando penu præſunt.

Copiarij, qui legatis foras profecturis pecuniam ſuppeditant neceſſariam.

Coronarij qui coronas conficiunt. Plin. lib. 21. Coronarij quidem & ſpinæ flore vtuntur.

Celeuſtes, qui remiges hortatur, quaſi nauigationis moderator. Et Celeuma nauticus clamor dicitur. Budæus.

Conchyliarij, qui conchylia in mari conquirunt.

Codonophori, id eſt, atrati anteambulones, & ferales, præcones tinnabula geſtantes. Budæus.

Collybiſtæ dicuntur nummularij: Nam Collybus dicitur nũmus.

Chirurgi, medici vulnerarij.

Cinclidarij, quibus atrij & veſtibuli committitur cuſtodia. Cinclidas enim Græci appellãt valuas duplices aut foramen, quo immittitur

titur clauis.

Ceroplastæ, cerearum imaginum artifices.

Ciniflones, qui modum docent crispandorũ capillorũ calamistris.

Cosmetæ dicuntur vnguentarij, à Cosmo medico, vt opinor, sicut Cosmiani.

Condi, qui recondunt in cellam penuariam bona domestica.

Carnicoctores, qui coctas carnes exponunt venales.

Crepidarij, qui crepidas conficiunt. Aliter vocantur, Calceolarij sutores.

Calones, militum serui, qui clauas ligneas hastas & fustes ferunt à tergo dominorum. Horatius: Hunc perminxerunt calones atque caballi.

Clitellarij, q sarcinas ferũt clitellis. Aliter vocãtur Muli mariani.

Cupedinarij, venditores ciborum lautiorũ, qui vocãtur Cupediæ.

Cubicularij, cubiculorum famuli. Sueton. in Iulio: Mansitq; apud eos non sine summa indignatione propè x l. dies cum vno medico, & cubiculariis duobus.

Cinerarij & Ciniflones, dicuntur tonsores, à cõflãdis calamistrorum cineribus, in quibus calamistra ad iuuenũ puellarumq; capillos vibrãdos calefaciebant. Catullus: Nũc tuũ Cinerarius tõdet os.

Crocatarij, qui Crocino colore vestes inficiunt. Plautus: Qui incedunt infectores Crocatarij.

Cæmentarij, dicuntur Cæmentorum, id est, ædificiorum (quæ ex lapidibus fiunt) structores. Hieronymus vocat fabros murarios.

Calceolarij, qui calceos consuunt & conficiunt. Vocantur aliter Alutarij, Coriarij, Crepidarij, Sandaliarij.

Capsarij, capsarum & crumenarum custodes, vel artifices.

Carnarij, carnium venditores, à Græcis Creopolæ dicuntur, & Creurgi.

Carpentarij, fabri lignarij, qui carpenta conficiunt.

Caupones, esculentorum, poculentorumq; venditores.

Cistiferi, vasculorum, aut capsarum vectores.

Dulciarij, dicũtur pictores placẽtarij, quos Pastillarios dicimus.

Decupa, qui vinum quotidie minutatim vendit. Cicero: Vinum à decupa & propola quotidie sumit.

Dardanarij, dicuntur propolæ, qui omnia præemunt, vt carius posteavẽdant: à Dardanio quodã mago, qui hoc facere cõsueuerat.

Epibatæ dicuntur, qui ob hoc tantum sunt in naui, vt vehantur. Autor Budæus.

Essedarij, dicuntur fabri essedorum vehiculorum. Suetonius in Augusto: Quum essedario (pro quo quatuor filiis deprecabantur) magno omnium fauore indulsisset rudem.

Fœnisecæ, qui secant fœnum. Columel. vtitur.

Ferales præcones, dicuntur atrati illi anteambulones, qui cadauera (quæ efferunt) cum tintinabulis præcedunt.

Fullones, dicuntur qui maculas è pannis detergunt, eorum ars vocatur Fullonica. Martialis lib. 7. Tam malè Thais olet, quàm non fullonis auari Testa vetus.

Fartores, qui farcimina faciunt ex insecta carne, & adipe. Terentius. Cupedinarij omnes, cetarij, lanij, coci, fartores.

Ferramentarius, ferramentorum confector. Iul. Firmicus vtitur.

Flamearii, dicuntur infectores flamei coloris violæ luteæ, quæ flameola appellatur. Hinc Flamea, coloris lutei vestimenta.

Furnarii, qui ex furno, panisq; coctura quæstum faciunt. Vocantur etiam Fornacarij.

Gamgabæ, à Persis dicuntur, qui humeris onera portant. Autor Curtius lib. 3. de gestis Alexandri.

Gemmarii, gemmarum venditores. Cælius: Gemmarius quidam vitreas gemmas, vt legitimas verasque, Imperatoris vxori magno pretio vendiderat.

Hostiarii, custodes hostiorum. Plin. lib. 12. Nat. Hist. cap. 15. præter has & custodes, satellitesque, & hostiarij, & ministri populātur.

Herbarii, qui vires herbarum noscunt, aut ex his conficiunt vnguenta. Idem Plin. lib. 13. Herbarij in vtraque pauca his & alia aliis miscent. Item lib. 21. Scelus herbariorum aperitur in hac mētione.

Helciarii, qui naues deducunt, subducúntve ad officia inuicem adhortātes, & rudētibus corpori suo inuolutis trahunt instar equorum. Martial. lib. 4. Quem nec rumpere nauticum, nec clamor valet Helciariorum.

Hamiotæ, dicuntur piscatores, ab hamis, quibus vtuntur ad capiendos pisces.

Horrearii, appelantur horreorum custodes.

Institores, propriè dicuntur rerum delicatarum venditores & negotiatores, quòd gerendis instent negotiis. Propert. lib. 4. Mundus demissis institor in tunicis. Ouid. Institor ad dominam veniet discinctus emacem.

Insularii, inquit Budæus, dicuntur ab insula, qui lingua vernacula Conciergi vocantur. Eiusmodi homines esse solent in domibus principum, quæ insulæ plerunque sunt, id est, à priuatorum domibus distinctæ.

Lactarii, qui cibos ex lacte conficiunt. Spartianus in Heliogabalo: Dulciarios & lactarios tales habuit.

Lachanopoles, olerum venditor, qui & Olitor, & Olearius dicitur.

Lana

Lanarii, qui lanas curant. Plautus: Stat fullo, Phrygio, aurifex, lanarius.

Lixæ dicuntur, qui aquas hauriunt. Seneca in Theb. Humilisq; socerum lixa dominantem sequar. Sylius: Et inutile Marti Lixatum vulgus.

Libitinarii dicuntur, qui ex rebus funeralibus, & exequiis quæstum faciunt. A' Libitina dea sepulcrorum, aut sepulcro ipso. Vide Senecam.

Lintheones, qui linthea conficiunt. Vocabulum est Vegetij.

Lathomi dicuntur lapicidæ: & Lathomiæ dicuntur lapidicinæ, vbi eruuntur & cæduntur lapides. Thomos enim Græcè, sectio dicitur Latinè.

Lenones, dicuntur illectatores, & productores meretricũ, ab alliciendo. Et est communis generis, quamuis etiam dicamus Lena.

Librarii, qui libros vendunt. Aliter *Bibliopolæ*. Catullus: Nam si luserit ad librariorum Curam scrinia.

Libratores, qui aurum, aut aliquid aliud ad libram expendunt. Theoderitus per Zenobiũ Acciaolum: Ille (inquit) qui scire amet, quot pondo censenda sunt, vel aurea vasa, vel argentea, vel numismata quæpiam pendenda, ea libratoribus defert.

Lanius, seu Lanio, qui carnes vendit in carnario. Aliter dici potest Bouicida.

Lecticarii, lecticarum curatores. Seruius Sulpitius. Meisq; lecticariis eum in vrbem referre.

Lenobates, appellatur vuæ calcator.

Limborarii, qui limbos consuunt. Plautus: Textores limborarij. Est autem limbus vestimentũ purpuram infernè consutam habẽs. **Limbus**

Linthearii, qui linthea vendunt & conficiunt, vt Lintheones.

Lucernarii, anteambulones, & tediferi. Appellantur & Lucerniferi, & à Græcis Daduchi, & Dadurgi. Tedifices.

Metallici, qui metalla eruunt, aut conficiunt. Plin. lib. 13. cap. 16.

Mesonauta, nomen est vilis mancipij in naui: diciturq; is, qui iubente Nauarcho quæque munia subire cogitur.

Mediastinus, est mancipium abiectum, quod vilissima, & sordidissima ministeria obire domi cogitur: vt domũ verrere, purgamenta efferre, ligna congerere, & huiusmodi alia facere. Ita autem dicitur, quòd in media domo ad imperia omniũ, nutusq; excubare soleat. Horat. in Epist. Tu mediastinus tacita prece rura petebas.

Mensarii, & Mensularij dicuntur collybistæ, seu monetarij, & trapezitæ.

Muliones, qui mulorum habent curam. Apud Martialem Mulio capitur pro essedario, vbi li. 9. ait: Nec pigri rota quassa mulionis.

Mansuet

Mansuetarii, qui syluestria animalia mansuefaciunt,& cicurant, & ex feris domesticos reddunt. Aliter Exarmatores dici possunt, Lampridius.

Mangones, dicebantur magistri,& comptores formæ puerorum & puellarum,quos exponebant venales.Solebant enim artificio colorem corporis pulchrificare, quò facilius venderent quos volebāt. Hinc Mangonizare,est aliquid ornare ad alliciēdos emptores.

Mangonizare.

Molitores, vulgò molendinarij, qui frumenta molunt in pistrino.Aliter Pistrinarij dici possunt.

Mellatores, qui curam mellis & apum gerunt.Aliter vocantur Apiarij. Volater. Ad hæc propellenda diligens mellator remediis instabit.

Machæropij, dicuntur fabri gladiorum: quo nomine dictus est Demosthenis pater,quòd cultellos factitaret.Machæra Græcè Latinè dicitur sica,seu gladius.

Machærophori, dicuntur hastiliferi. Cuiusmodi sunt regij stipatores.Cic.ad Q.fratrem:Machærophoris centum sequentibus miros risus nobis edidere.

Margaritarii, margaritarum,aliarumque gemmarum venditores,& negotiatores.Dicuntur & Gemmarij.

Medicamentarii, & Medici,à medendo dicuntur,qui morbis afferunt remedia.Plin.Herbarias, & medicamentarias artes dixit.

Mellisones, seu Mellarij,qui mella & apes curant. Aliter Mellatores & Apiarij,vt iam diximus.

Mercenarii, qui causa mercedis operam nobis præstant, à mercede hostimento.

Myropola,vnguentorum venditor,& Myropolium,officina vnguentorum & pharmacorum.

Nauta, seu Nauita magister & ductor nauis.Eodem etymo vocatur Nauclerus.

Nouacularii, qui nouaculas seu cultros rasorios conficiunt.

Organici, & Organarij dicuntur organorum artifices. Lucretius lib.2. - Organici quæ Nobilibus digitis expergefacta figurant.

Oeconomi, dicuntur custodes,& dispensatores frugum, pecuniæ, & omnium rerum quas dominus posſidet. Vnde Oeconomia, rei domesticæ administratio.

Obstetrices,& Ostetriculæ,quæ parturientiū curam habent,quòd sua peritia dolori obstent.Vnde Obstetricare,est partum adiuuare.

Odorarij, qui odores conficiunt, & vendunt:à Græcis vocantur Aromatopolæ.

Oenopola,vini venditor: Oenopolium,taberna vinaria, Plautus: Quum à pistore panem petimus,vinum ex Oenopolio.

Olitores,

Olitores, qui hortum oleribus consitum exercent, & curant. Aliter vocantur Hortulani. Olitor etiam dici potest, qui vendit olera.

Ostiarii, custodes ostiorum. Vocantur aliter Atrienses, Aeditui, Aedituentes, Aeditimi, Claustrarij, Claustritimi, Ianitores, Liminarij, Liminiarchæ, Vestibularij.

Oxyporopoli, qui cibos vendunt aceto confectos. Plin. in eo vsus est: Et Oxyporopoli seruant, addito dulci, ad crementū aceti temperantes. Et Oxypora dici possunt esculenta aceto condita. Vnde idem Plin. lib. 20. cap. 23. Idipsum condimentis propè omnibus inseritur. Oxyporis etiam aptissimè.

Putearii, qui puteos excauant. Plin. lib. 31. cap. 3. Depressis puteis sulphurata, vel aluminosa occurrentia putearios necat. puteorum excauatores Græci Phreorychos vocant. Eorum instrumentum dicitur Teuresis. Organum quo ex puteo hauritur aqua, Celonium, vel Ciconia. Puteos aperire, apud Iureconsultos est excauare. Cælius lib. 6. cap. 17.

Proreta dicitur, qui proræ præfectus est, quemadmodū Gubernator, qui puppi. Plautus in Rudente: Si tu proreta isti naui es, ego gubernator ero. Refero acceptum Budæo.

Pegasarii, dicuntur cursores, qui statis locis mansiones suas positas habent: quorum diuersoria Stathmi vocantur. Budæus.

Purpurarii, purpurarum piscium piscatores, qui & Conchyliarij dicuntur. Possunt etiam dici Infectores purpuræ.

Pollinctores, dicuntur funerum curatores. Pollincere enim est mortuum curare. Plautus in prologo Pœnuli: Eorum alter viuit, alter est mortuus. Propterea apud vos dico confidentius, quia mihi pollinctor dixit, qui eum pollinxerit. & in Sticho: Hodie pollinctura est. Martialis lib. 10. Pollincere.

Piscinarii, qui piscinas curant: cuiusmodi fuerunt Sergius Aurata, & Licinius Murena, qui captorū piscium lætabantur vocabulis. L. quoq; Philippus, & Hortensius piscinas habuerūt pretiosissimis piscibus refertas, quos propterea Cicero. Piscinarios appellat.

Piscatores, qui pisces inquirunt. Aliter vocantur Hamiotæ, ab Hamis, quibus esca opertis pisces decipiuntur.

Piscarii, qui pisces vendūt. Varro: Inter piscarios nemo vēdebat.

Propolæ, à Græcis dicuntur, qui à nobis Reuenditores, qui aliquid præemunt, vt carius postea vendant. Lampridius: Imitatus propolas circunforaneos, equos curules sibi comparauit. Vocantur aliter Dardanarij, vt iam docuimus.

Pigmentarii, qui pigmenta vendunt, aut conficiunt. Hieronymus in Exod. Composuit & oleum, & sanctificationis vnguentum, & thymiamata de mundissimis aromatibus opere pigmentarij.

Cælius

Cælius inter eos, qui corporis curam agunt, recenset Tonsores, Balneatores, Pilicrepos, Alipilos, Mediastinos, Mangones, Coronarios, Cosmetas, & id genus alios.

Promi dicuntur, qui præsunt promendis cibariis, aliisq; rebus domesticis. Ausonius: Promus quàm condus magis.

Pocillatores, dicuntur pincernæ, & prægustatores, qualem poëtæ fabulantur esse Ganymedem assistentem Ioui. Aliter Propinatores dicuntur. Nam quamuis Propinare plerunque significet præbibere, aliquando tamen est dare bibere. Plin. lib. 21. cap. 20. Medici in vino decoquunt recens vel aridum, illinuntq;, vel Spleneticis propinant ex aceto. Idem lib. 28. Artemon propinauit aquam è fonte noctu Comitialibus morbis. Vbi (vt in plerisq; aliis locis) Propinare pro dare bibere ponitur. Sunt tamen nescio qui ridiculi, qui nihil probant, nisi quod in putidis quibusdam autoribus legerint: quasi verò linguæ Latinæ copiam debeant, aut possint circunscribere pomœriis suæ ignorantiæ.

Propinare.

Pistores, seu Pisores dicuntur furnarij panifices, à pinsendo, qui proprio, & decenti epitheto vocantur Farinulenti.

Pharmacopolæ, medicamentorum venditores. Et Pharmacopolium amuletorum officina.

Præcones, enuntiatores publici, qui iussu magistratus publicè aliquid enuntiant. Horatius: Vt præco ad merces turbam qui cogit emendas. Domesticus præco dicitur, qui seipsum laudat.

Plumarii, qui acu pingunt. Aliter vocantur Polimitarij. Opus plumarium acu factum. Vitruuius lib. 6. de Architectura cap. 6. Non minus inquit pinacotheca, & plumariorum textrinæ, pictorumq; officinæ vti colores eorum in opere propter constantiam luminis immutata maneant qualitate.

Panifices, seu Panifici, qui panem conficiunt. Panificium panis confectio dicitur.

Pecuarii, pecorum custodes, qui & Armentarij vocantur, Pecuariam rem facere, est armenta gregesq; alere.

Pelliones, qui vestes pelliceas, aut alia quæuis opera pellibus cōficiunt. Phrygiones dicuntur, qui acu pingunt, aut vestes auro intexunt. Phryges enim primi inuenerunt aurum telæ intertexere.

Popinones, sunt quos Tabernarios dicimus, vel luxuriosi, qui popinas amant: qualem Horatius villicum suum arguit, quòd rure velit redire Romam, desiderio popinæ. Budæus decenti epitheto delicias vocat popinales.

Porcarii dicuntur porcorū custodes. Alio nomine dicuntur Suarij. Porculatio porcorum nutritio, & Porculena merces ipsius.

Portitores dicuntur transfretatores, à portu. Verg. lib. 6. Portitor

has

has horrẽdus aquas,& flumina ſeruat Terribili ſquadore Charon. Vocãtur aliter Telonarij. Portoriũ merces,& ſtips,quã merentur.

Placentarii, qui placentas & cibos dulciarios conficiunt, vocantur etiam Officinarij.

Proxenetæ, licitatores vendendarum, comparandarumq; mercium mediatores.

Quadrigarii, qui quadrigas agunt, aliter vocantur aurigæ & Eſſedarij.

Quæstores, pecuniæ publicæ collectores, & qui curam habent ærarij. Magiſtratus vocatur Quæſtura.

Ratiarii, à rate, vt nauicularij à naue, dicuntur negotiatores, qui ex ipſa rate quæſtum faciunt.

Salſamentarii dicuntur venditores ciborum ſale conditorum. Alio nomine Salarij.

Sandapilarii dicuntur rerum funebrium & exequiarum curatores. Aliter vocantur Veſpillones, Libitinarij, Necrophori, & Funerarij. Eſt enim Sandapila, autore Fulgentio ferrũ, ſeu loculus mortuorum, quo non corpora nobilium, ſed plebeiorũ, atq; damnatorum cadauera portabantur. Sidonius: Hanc non veſpillonũ ſandapilariorumq; miniſteria ominoſa ſimulauere. Suetonius ſcribit, cadauer Domitiani populari ſandapila per veſpillones exportatum. Sandapila.

Scripturarii dicuntur tabelliones, quos Clericos & Commiſſarios vocant: dicuntur & Scribæ.

Suarii, qui ſues paſcũt. Aliter vocantur Porcarij, vt iam diximus.

Sagarii dicuntur, qui vendunt ſaga. Eſt autem Sagum veſtis militaris, vt poſtea docebimus. Sagum.

Salarius, qui cibos ſalſos vendit. Martialis: Quod viles pueri ſalariorum.

Scoparii dicuntur miniſtri, quorum intereſt pauimenta ſcopis deuerrere, & mundare domũ. Propterea, Hieronimus Aquilonem viarum ſcopam appellauit, quòd difflando perpurget quicquid in via puluerulentum obiacet. Vlp. de Tit. de fundo inſtrumen.

Segmentarii, qui aurum veſtibus intertexunt: à ſegmentis, id eſt, bracteolis, orbiculisq; variegantibus. Ouid. lib. 3. de arte:

Quid de veſte loquar? non iam ſegmenta requiro:
Nec quæ de Tyrio murice lana rubet.

Sellularii dicuntur, qui opus aliquod ſedendo conficiunt: qui & Sedentarij.

Sericarii, textores ſericorum. Sericati homines, pannis ſericis induti.

Solearii, ſolearum ſutores, qui & Crepidarij dicuntur. Plautus in Aul. Solearij aſtant.

Statuar

Statuarii qui ſtatuas fingunt, Græcæ Idoloplaſtæ vocātur. Quales fuerunt Lyſippus, Praxiteles, Myron, Polycletus.

Suffarranei dicuntur, qui farra & frumenta in caſtra conuehūt, crebris & vilibus inſtitorum vecturis.

Sutores dicuntur calceolarij, aut veſtimentorū artifices, qui melius Sarcinatores appellantur.

Sphæriſterici, & Sphæriſtæ dicuntur ſtudioſi ludipilæ, & periti. Sphærizo, id eſt ludo pila, Sphæriſterium, ludus pilæ. Lampridius in Alexan. Poſt lectionem operam palæſtræ, aut Sphæriſterio, aut curſui, aut luctaminibus mollioribus dabat.

Thermularii dicuntur, qui thermis præſunt, & ex his quæſtum faciunt.

Tonſores, lanæ, aut capillorū dicuntur inciſores. Horat. in Epiſt. Si curtatus inæquali tonſore capillos Occurri, rides. Hinc culter tonſorius dicitur.

Telonarii dici poſſunt tributorum collectores, qui & Telones vocantur.

Veſpillones dicuntur funeratores, & curatores cadauerum, Suetonius in Domitiano: Cadauer eius populari Sandapila per veſpillones exportatum.

Vnguentarii, qui vnguenta exponūt venalia, aut conficiunt. Plin. lib. 12. Ipſiq; vnguentarij digerunt, haud difficulter. Idem lib. 31. Et vnguentarij propter colorem eo maximè vtuntur.

Viſceratores dicuntur carnium diſtributores. Et Viſceratio ipſa diſtributio.

Vulnerarii, qui vulneribus medentur, vt Chirurgi.

Vaſcularii, qui vaſa conficiunt, & vendunt, aurea & argentea. Nam inter Aurifices numerantur Vaſcularij, Celatores, Inauratores, & Bractearij.

Vinarii, vini venditores, à Græcis Oenopolæ dicuntur. Suetonius: Quum de vinariis, aut laniis ageretur, exclamauit in curia.

Vinitores, ruſtici vinearum cultores. Verg.
Aut cuſtos gregis, aut maturæ vinitor vuæ.

Vehicularii, vehiculorum ductores: Carrucarij, carrucæ: Eſſedarij, eſſedorum.

Vexillarii qui in exercitu ferunt vexillum, dicuntur etiam Anteſignani, Primipili & Vexilligeri.

Veſtiſpici famuli, quorum intereſt mundare veſtes dominorum. Et Veſtiſpicæ ancillæ, eodem modo dicuntur.

Veteramentarii dicuntur ſutores Crepidarij, qui veteres calceos reficiunt. Plautinus Euclio multa eiuſmodi commemorat in Aulularia, vbi ait:

Stat

Stat fullo,Phrygio,Aurifex,Lanarius:
Caupones,Patagiarij,Indusiarij,Flamearij,
Violarij,Carinarij,Manulearij,Myrobrecharij,
Propolæ,Lintheones,Calceolarij,
Sedentarij,Sutores,Diabathrarij,
Solearij astant,astant Molochinarij,
Petunt fullones,Sarcinatores petunt.
Strophiarij astant,astant Semizonarij
Terceni quum stant Phylacistæ in atriis.
Textores,Limborarij,Arcularij dicuntur.

DENOMINATIONES À NATVRALIBVS, SEV ACCIDENTARIIS CASIBUS.

Agrippæ dicuntur ab ægro partu, qui nascuntur in pedes: quod est contra naturam,autore Plinio:quomodo genitum ferunt M.Agrippam. Plin.lib. 7.cap.8.

Vopiscum dixerunt vnum ex gemini, qui recenti vtero nasceretur,alio interempto abortu.

Planci,qui supramodum pedes planos habent. Et Plancæ tabulæ,dicuntur planæ.

Panse,à latis pedibus,& apertis.Pansum enim apertũ significat.

Syllæ vnde originem sumpserint, Macrobius lib.1. Satur. sic refert: Bello. Punico hi ludi primùm ex Sibyllinis libris sunt instituti,suadente Cor.Ruffo,qui propterea Sibylla cognominatus est: & postea corrupto nomine primus cœpit Sylla vocari.

Burri,à colore ruffo.Pyrrhi Græcè dicuntur.

Galbæ,à colore,auis,quæ Galbula dicitur.

Scauri,qui eminentibus sunt talis.

Opiter appellatur,qui patre mortuo,& auo viuo gignitur.

Cordus qui sero nascitur. Vnde Corda frumenta, quæ sero nascuntur. Et autumnale fœnum Cordum dicitur.

Posthumi, qui nascuntur patre humato.

Cottæ ab iracundia,& oris toruitate dicti sunt.

Scipiones à baculo, qui Scipio dicitur.Quoniam qui primus hoc meruit nomen innitebatur baculo.

Lenates à frequenti vsu Lenæ vestis,

Marcipor,puer,seu famulus Marci:vt Publipor,Publij:Lucipor, Lucij.Plin.lib.33.cap.1.

Vari dicũtur,qui crura habent obtorta,quiq; sunt pedibus incuruis,& in se contractis.Vnde etiam varæ manus.Ouidius lib.9.Tenuiq; à pectore varas In statione manus, id est, decuruas.Horat. lib.1.Sermonum: Hunc varum distortis cruribus. Martialis lib.7.

Vara vocat brachia palæstritarum, quum aduersarium amplectuntur. Vara nec iniecto cæromate brachia tendis.

Vaciæ dicuntur, quibus pedes & crura in exteriorem partem flectuntur. Cuiusmodi fuisse legitur Seruilius Vacia, vir prætorius, Senecæ tēporibus. Varro lib. I. de re Rust. Crurib⁹ rectis, ac potius varis, quàm vaciis. Hinc etiam Vaciennorum cognomina fluxerunt.

Valgi dicuntur, qui diuersas sura habent, hoc est, in diuersum actas, vt sunt Lacertorum pedes, quorum pars intra conditur, pars extra procedit. Valgi contrarij sunt Varis. Habent enim suras altrinsecus prominentes, & in diuersum actas, vt cancri, & lacertæ ipsæ, autore Aristotele.

Varicosi, qui venas habent plus æquo intumescentes in temporibus, ventre, testibus, inguine, sed maximè in cruribus. Quod ex nimio labore solet nasci.

Plauti, & Ploti dicuntur à planis pedibus.

Pilumni, qui pilum pistrinis inuenerunt.

Pisones, à pisis leguminibus, que optimè serebant, vt Fabij à fabis, Lentuli à lente, Cicerones à cicere.

Bubulci qui bubus optimè vtebantur. Plinius.

Coclites vocantur, qui altero lumine orbi nascuntur, vt ille Horatius Cocles.

Lucini, seu Lucinij, qui paruos vtrinque habent oculos.

Petauri dicuntur homines agiles, qui per circulos se immittunt, nascunturq; sub Delphine. Huiusmodi sunt Histriones, Funambuli, Funerepi, & Saltratriculi. Vocantur & Petauristæ.

Labeones, Labiæni, & Labrosi, à prominentioribus labris. Lucretius lib. 4. Simula Silene, At satura est labrosa Philœne.

Ectapeli dicuntur, quibus aliquid accidit præter communem naturæ modum. Cuiusmodi fuit Eutimenis filius, quem Plinius scribit in tria cubita triennio adoleuisse, incessu tardum, sensu hebetem, & iam puberem factum voce robusta, absumptum contractione membrorum subita, triennio circumacto.

Chilones dicuntur, qui sunt maioribus labris. Aliter Labeones dicuntur.

Cylones qui sunt fronte prominentiore, & quasi extāte. Synonymicè Frontones appellantur.

Simi, & Simones, qui habent nares introrsum reflexas. Quod genus homines facilius cæteris fiunt polyposi. His contrarij sunt *Aquili*, qui sunt naso forinsecus extento.

Bene nasati homines à Lampridio dicuntur Mutoniati, ac bene mentulati.

Lusciosi, qui propter vitium oculorum parum vident. Plautus

in

in Milite: Aedepol tu quidem cæcus es, non luſcioſus.

Luſcus, qui altero captus eſt oculo, qualis fuit Annibal. Vnde Iuuenalis, Quum Getula ducem portaret bellua luſcum.

Cæcus qui vtroque, Aliter Deſioculus. Hinc Cæcare & Cæcutire verba deſcendunt.

Balbi qui linguam habent impeditam, nec verba debitè enunciant, vt qui laborant labdaciſmo, & Iotaciſmo.

Blæſi itidem dicuntur, qui lingua hærent, quum ſyllabam ſyllabæ iungere properè non poſſunt. Dicuntur à Græcis *Thrauli*. Porrò Blæſitas non ſolum vitium eſt linguæ, ſed etiam eorum, qui oblæſum greſſum habent, vnde & Blæſi pro Valgis poſſunt accipi.

Atypi, qui non ſatis expedito plectro linguæ vtũtur, quaſi aërem non ferientes, vel quaſi verba non exprimentes. Budæus in Annot.

Ancylogloßi, qui linguã habent aſtrictam membranulis quibuſdam duriuſculis, & breuioribus, quod vitium Ancylogloſſum dicitur, tuncq; naturale eſt. Eſt & accidentarium, quum vlcus ſub lingua cicatricem duriorem obduxit. Autor Budæus. Eſt autem vinculum neruoſum, quod Filum vulgariter nuncupatur.

Vacii, qui pedes extrorſus obtortos habent. Dicuntur & Vaciæ.

Tragomaſchali qui virus alarum olent. Aliter Hircoſi Eſt enim Hircus fætor alarum, quem Plin. Alarum graueolentiam appellauit, & aliquando Virus alarum, à Græcis dicitur Tragos, vnde Tragizontes pueri.

Ventrioſi dicuntur, qui ſunt Ventre propenſo & extante: dicuntur etiam Ventroſi, & Ventricoſi.

Cæſares hoc nomen traxerunt ab Africano Scipione, qui primus Cæſar, à cæſo matris vtero dictus eſt. Deſiſtant hallucinari, qui dicunt Iulium Cæſarem à cæſo matris vtero nuncupatum: Nam quo tempore ſubigebat Gallias, matrem ipſam amiſit Aureliam nomine, que ſuperuiuere nequiuiſſet, ſi cæſo eiuſdem vtero natus fuiſſet. Solinus lib. 4. de Mira.

Androgini dicuntur vtriuſq; ſexus homines. Aliter vocantur Hermaphroditi.

Achili dicuntur, qui ſunt ſine labris. His cõtrarij ſunt Labeones.

Ancus, qui aduncum habet brachium, nec exporigi poteſt. Feſtus Pomp.

Bronci qui ſunt ore producto, & dentibus prominentibus Autor Nonius.

Buccones, qui ſunt tumidioribus buccis. Plautus: Stulti, Stolidi, Fatui, Fungi, Bardi, Blemi, Buccones. Solus ego omnes anteo ſtultitia.

Epigryphi dicuntur, qui habent naſum aduncum.

Flauii, à flauo colore cappillorum nomen traxerunt.

Gibbosi, seu Gibberosi, qui tuber & tumorem habent in dorso. Tumor autem Gibbus & Gibber dici potest.

Gutturosi, quorum guttur tanquàm spongia quædam intumescit, aquarum (quæ potantur) plerunque vitio.

Hessimi, qui nascuntur sine naribus, quarum loco habent foramina. Aliter Simones.

Mastici, qui habent magnas malas & os patens.

Monogrammi vocantur tenues, macri, & decolores. Apictura, quæ priusquàm coloribus corporetur, lineis fingitur. Monogrammos enim pictura dicitur linearis.

Myopes, qui in luce parum vident, Latinè Lusciosi. Myopia dicitur huiusmodi vitium.

Nyctilopes, qui vident interdiu, Sole occidente parum, occasu nihil.

Obstipi qui sunt breui collo, quibusque colla in humerum inclinata sunt. Suet. in Tyb.

Spatici, qui maligno spiritu sunt correpti, quiq; eodem in loco nequeunt subsistere.

Neruæ à fortitudine neruorum, & vestigiorum dicti sunt.

Hala à fœdo oris halitu. *Capella* à capillorum hir sutie.

Fenestella à caluitie. *Columella* à proceritate. *Nasicæ* ab obuncis naribus. *Statius* nomen est seruile. Cælius libro 13. cap. 5.

DENOMINATIONES A GENERE.

AVus pater patris. P*roauus* aui pater. *Abauus* pater proaui, *Auia* patris, vel matris mater *Proauia*, *Abauia*, *Tritauia*, vt proauus, abauus, tritauus se habent. P*ater* qui genuit: *Mater* quæ peperit. *Patruus* frater patris *Patrueles* fratres filij duorum patruorum, *Sorores patrueles* filiæ duorum patruorum. M*atertera* soror Matris. F*ratria* vxor fratris. *Fratrueles* duorum fratrum filij, qui & *Fratres* patrueles vocantur. *Socer* vxoris meæ pater. *Prosocer* vxoris meæ auus. *Socrus* vxoris meæ mater. *Gener* filiæ meæ maritus. *Progener* generi pater. *Nurus* filij mei vxor. *Nepos* natus ex filio meo, vel filia mea *Neptis* filia filij mei, vel filiæ *Nouerca* secunda vxor, quam pater ducit mortua prima, ex qua liberos habuerat. *Priuigni* nati ex prima patris vxore: vt, Hippolytus Phedræ nouercæ priuignus. *Amita* patris soror, *Consobrini* geniti ex duabus sororibus, quasi consororini. *Leuir* leuiri, frater mariti mei. *Maritus* vir vxoris, M*arita* vxor viri. *Opiter* cuius pater mortuus est auo adhuc viuente. *Pappus*, est auus. Ausonius Pappos auiasq; trementes. *Patritius* senatoris filius.

OFFICINAE ARTIFICUM.

SVtrina dicitur Sutoris officina.

Tonstrina tonsoris.

Textrina textoris. Pl. Ipsa per se tenax ratio textrinæ.

Vstrina metallici. Plinius 36. cap. 21. In vstrina ter siccantur, ita vt torreantur carbone puro.

Oenopolium officina vinarij.

Laniena laniorum & bouicidarum.

Myropolium vnguentariorum, & pharmacopolarum.

Thermopolium officina, in qua esculenta, & poculenta calida venduntur. Plautus: Semper videas bibentes in thermopolio.

Pinotheca, seu Pinacotheca, pictorum est tabula, in qua pictæ tabulæ reponuntur. Vitruuius lib. 6. Non minus pinacothecæ & plumariorum textrinæ, pictorumq; officinæ vti colores eorum in opere propter constantiam luminis immutata maneant qualitate.

REPOSITORIA DIVERSARVM RERVM.

VEstiarium dicitur vestimentorũ repositoriũ. Plin. lib. 15. Vestiarium cõtra teredines, ac noxia animalia, amurca aspergi.

Dactylotheca, gemmarum repositorium. Plin. lib. 36. Dactylothecam, inquit, primus habuit Romæ priuignus Syllæ Scaurus.

Panarium panis repositorium. Statius lib. 1. Syl. Hi panaria candidasq; mappas Subuectant, epulasq; lautiores.

Granarium, id est, horreum, seu repositorium granorum. Varro de lingua Latina: Panarium vbi panem seruabant: Granarium, vbi granum: in quo aliqua conduntur, horreum.

Armamentarium repositorium armorum & nauium.

Bibliotheca librorum.

Atramentarium atramenti.

Calamarium calamorum.

Casteria instrumentorum nauticorum.

Myrothecium vbi vnguenta conduntur.

POPVLI ET HOMINES RE ALIQVA INSIGNES ET CLARI.

SCythæ equitatus & equorum gloria strepũt, inquit Plinius. Equo insidere primi docuerunt Thessali. Vnde nata apud eos de Centauris fabula.

Seres orientales populi nobiles sunt vellere, vt iam docuimus.

Ithuræi, Medi, & Parthi sagittis. Lucanus lib. 7. Tunc & Ithuræi Mediq;, Arabesq; soluto Arcu turba minax nusquã rexere sagittas

 Catullus:

Catullus:Seu Sacas ſagittiferoſq; Parthos.

Thuſci aruſpicio. Tibullus lib.3. Vera monēt Thuſcis exta proba ta viris, Vnde Hetruſcū aruſpicē Vitruuius, Thuſcū Sidonius vocāt.

Hylas ceſtu, Phegeus palæſtra, Licus ſtadiis & curſu clari fuerūt. Auſonius: Clarus Hylas ceſtu, Phegeus catus arte paleſtræ, Clarus Olympiacis eſt Lycus in ſtadiis.

Pollux palæſtra. Statius lib.2.Syl. Siue catenatis curuatus membra palæſtris Staret, Amyclæa conceptum matre putares.

Caſtor equis. Idem Statius lib.5.Syl. Non toties victorem Caſtora gyro, Nec fratrem ceſtu virides plauſere Therapnæ. Ouid. Tyndaridæ fratres: hic eques, ille pugil.

Clari quoque fuerunt Marſi, Vmbri, Pſylli venenis: Aegyptij, & Babylonij, Aſtrologia: Lacones, breuitate: Scythæ, Cretenſes, & Geloni, ſagittis: Curetes, ære: Aegyptij, ſiſtro: Tyſſagetæ, & Lyrcæ, venatibus, quibus viuum: Bœotij, palæſtra, & gymnicis exercitationibus: Athenienſes, naualibus: Lacedæmones, legibus: Græci, ingenio: Alexandrini, dolis: Beroſus, Aſtrologia: Grammatica Apollodorus: Hippocrates, medicina: Archimedes, geometria: Euclides, numeris: Lyncæus, viſu: Chiron, & Alcon, arcu: Cicero, eloquio: Cyrce, venenis: Crœſus, diuitiis: Nireus, forma: Execeſtides, peregrinatione: Amphion, & Orpheus, lyra: Ariſteus, melle: Alcinous, hortis: Amazones, peltis & ſecuri. Argus, viſu: Annibal, ſtratagemate: Alexander, magnanimitate: Plato: & Ariſtoteles, philoſophia: Arachne, lanificio: Archilochus, iambis: Typhis, arte nautica: Cato, grauitate: Numa, religione, Regulus, fide: Scæuola, conſtantia: Rhadamantus, iudicio: Apelles, pictura: Praxiteles, ſculptura: Traianus, bonitate: Apollonius, temperantia: Cyneas, memoria: labore Cleantes: Zoroaſtres, magia: Hippolytus, pudicitia: Manzus Florentinus, ſphæriſterio: Magiolinus, latrunculis. Scæuola, pila: Arte citharœdica, Mitylenæi: Tibiarum modulis, Thebani: Alexandrini, grammatica, Geometria, & Philoſophia: arte ſtatuaria, Athenienſes: Crotoniatæ, medicina: Aeginitæ, athletica. Sidonius de quibuſdam ſic meminit:

Pollux tum ceſtu laudatus, Caſtor habenis,
 Pallas tum criſtis, Delia tum pharetris,
Alcides claua, Mauors tum luſit in haſta,
 Archas tum virga, Nebride tum Bromius. Item
Axe Pelops, curſu Hippomenes, luctaq; Achelous,
Aeneas bellis, ſpectatus Gorgone Perſeus.

GENTIVM PROPRIA EPITHETA.

APpuleius eruditos appellat Aegyptios, ſicuti Iudæos ſuperſtitioſos, Nabathæos mercatores, Fluxos veſtium Arſacidas, Frugum

gum pauperes Scythas, odorum diuites Arabas. Legimus Alexandrinos esse fallaces. Vopiscus scribit Aegyptios esse ventosos, furibundos, iactantes, iniuriosos, auidosq; nouarum rerum.

T. Liuius perfidiam Pœnis, Cicero calliditatem, vt numerum Hispanis, robur Gallis, artes Græcis, Italis sensum, Romanis pietatem ascribunt.

Ioan. Picus Mirandula ponebat in Hebræorum doctrina mysteria & prodigia, in Græcorum disciplinis ingenium, in Romana academia politiam.

Horatius vocat Britannos hospitibus feros, Persas Infidos.

Iulius maternus ad Mauortium Lollianum scribens, Quædam (inquit) gentes ita à cœlo formatæ sunt; vt propria sint morum vnitate perspicuæ. Scythæ immanis feritatis crudelitate grassantur: Itali fiunt regali semper nobilitate præfulgidi: Galli stolidi, acuti Siculi, Luxuriosi semper Asiatici, & voluptatibus occupati, Hispani elata iactantiæ animositate præpositi.

Blōdus vocat Afros fraudulētos, Ligures duros, Cāpanos supbos.

Christophorus Longolius Parrhisiensis, in oratione de laudibus diui Ludouici & Francorum, vocat Britones duros, vafros Normanos, Religiosos Francos, industrios Flandros, mites Lothoringes, faciles Andegauos, bellicosos Vascones, Burgundos feroces, Picardos alacres, frugi Santones, atque Pictauos, Narbonenses fideles, fortes Aruernos, Hannonios pertinaces, magnanimos Senones, versutos Cenomanos, militares Bituriges.

GENTIVM INSIGNIA.

Insignia Scytharum fulmen. Gallorum olim Buffones, nunc Lilia, Romanorum Aquilæ, Sus Phrygium, geminæ rotæ Corallorū, Thraciæ Mars, arcus & pharetræ Persarū, Anglorū leones & rosæ.

DEORVM INSIGNIA.

Fulmen Iouis, Tridens Neptuni, framea Martis, Herculis claua, Bacchi Thyrsus.

REGES DIVERSARVM GENTIVM QVIBVS NOMINIBVS APPELLANTVR.

Argiuorum reges dicuntur Abantiadæ, Persarum Achæmenidæ, Aegyptiorum Ptolemæi & Pharaones, Latinorum Murrhani, Albanorum Syluij, Syriæ Antiochi, Arabum Arabarchæ, Libicorum Lybiarchæ, Thebanorum Labdacidæ, Parthorum Arsacidæ, Romanorum Imperatores, Augusti & Cæsares.

VOTA HOMINVM DIVERSA.

SCribit Plinius lib. 7. *L. Metellum* decem maximas res optasse, vtpote voluisse Primarium bellatorem esse, Optimum orato-

rem, Fortisſmum imperatorem, Auſpicio ſuo maximas res geri, Maximo honore vti, Summa ſapientia eſſe, Summum ſenatorem haberi, Pecuniam magnam bono modo inuenire, Multos liberos relinquere, & Clariſsimũ in ciuitate eſſe. Quę omnia illi cõtigerũt.

Pyrrhum Epyrotarum regem ferunt (vbi immolaturus templa inuiſeret) non regni ampliorem modum, nõ de hoſte victoriam, non gloriam illuſtrem aut diuitias, ſed ſanitatẽ modo à Diis comprecari ſolitum, ceu parte hac bene conſtituta, proſperius ceſſura viderentur omnia.

Auguſtus Cæſar, quum LIIII. annum ageret, precatus eſt à Diis Scipionis fortitudinem, beneuolentiam Pompeij, & Cæſaris fortunam. Plutar. de for. Roma.

Optabat *Caligula* vnicam eſſe populo Romano ceruicem, quo facilius vno ictu abſcindi poſſet. Votum hominis carnificis, & ſanguinarij. Bap. Egnatius.

Darius, oblato ſibi malo punico, tot optaſſe fertur Zopyros, quot illic eſſent granorum. Idem dicebat, ſe malle Zopyrum vnũ incolumen habere, quàm viginti Babylones occidere. Herodotus autor lib. 3.

Martialis lib. 1. ad Frontonem votum ſuum deſcribit.

Optabat *Horatius* Tyburi, aut prope Galeſum Calabrię fluuium conſeneſcere, his verbis: Tybur Argæo poſitum colono, Sit meæ ſedes vtinam ſenectæ, Sit modus laſſo maris & viarum, Militiæq;. Idem libr. 1. Car. optat mentem ſanam in corpore ſano.

Beatus *Auguſtinus* tria habebat in votis, vidiſſe Chriſtum in humana natura, Paulum de pulpito fulminantem, & ſpectabiles vrbis Romæ triumphos.

Votum ſuum *Tibullus* ſic exprimit:

Me mea paupertas vitæ traducat inerti,
Dum meus aſsiduo luceat igne focus.

Cricias tyrannus imprecabatur ſibi Scopadum diuitias, Liberalitatem Cymonis, & Ageſilai Lacedæmonij victorias. Autor Plutar.

QVI DIV VIXERVNT.

Vixit *Adam* annis 930. Eua totidem. Seth 912. Enos filius Seth 905. Caynam filius Enos 910. Malalehel filius Caynam 895. Iared filius Malalehel 962. Enoch filius Iared 965. Mathuſalem filius Enoch 969. Vnde Mantuanus: Neſtoreos annos & Mathuſalemia ſecla. Lamech filius Mathuſalem. 777. Noë 905. Sem filius Noë 600. Arphaxat filius Sem 338. Sala filius Arphaxat 433. Heber filius Sale 467. Phaleg. filius Iectan. 239. Reuſeu Ragau filius Phaleg 302. Saruch, filius Ragau 230. Nachor filius Saruch 148. Thare filius Nachor 205. Aram pater Loth 205. Iſaac Abrahæ filius

185. Ia

185. Iacob filius Isaac 175. Aaron frater Moysi 123. Iosue 110. Heli iudex 98. Salomon 94. Iob 183. Abraham 175. Thobias 112. Sara 127. Iudith 105. Moyses 120. Ex Plinio, Arganton Tartessiorum rex 150. Sylius libro 3. ait eum vixisse 300. ita scribens: Argantoniocos armat Carteia nepotes. Rex proauis fuit humani ditissimus æui, Terdenos decies emensus belliger annos. Mantuanus in Alphonso: Et vetus ille auri diues, ditissimus æui, Hesperiis quondam rex Argãtonius oris. Cyniras res Cypriorum 160. Aegimius 200. Epimenides Gnosius 157. Pictoreus Aetolus 300. Reges Arcadum 300. Dando Illyricus 590. Impetris Pulutiniorum insulæ rex 800. Eius filius 600. Perpenna 98. M. Valerius Coruinus 100. Metellus Pontifex 100. Liuia Rutili 97. Statilia 99. Terentia Ciceronis 107. Clodia Opheli 115. Luceia Mima centum annis in scena pronuntiauit. Emoliaria vixit 104. Samnulla 110. Stephanio vltra centum. Hiero rector Siciliæ 80. Masinissa rex Numydiæ supra centum. Gorgias Leontinus 107. Xenophilus Chalcidensis 105. Herodotus scribit Aethiopes 130. annos transgredi. Hippocrates Cous 104. vel 169. Isocrates 100. Orbilius Beneuentanus 100. Sibyllæ Cumanæ diuturnam vitam ascribit Ouidius libro 14. his verbis: Nam iam mihi secula septem Acta vides: superest numeros vt pulueris æquem: Tercentum messes, tercentum musta videre, Tempus erit, quum de tanto me corpore paruam Lõga dies faciet, consumptaq; membra senecta. De ea Statius libro 1. Tu Troica dignus Secula, & Euboici transcendere pulueris annos. Fertur enim annos ab Apolline petisse pro numero pulueris, quem manu prehenderat. Vnde idem Statius alibi: Vel quantos ego Delium poposci: Ouidius patrem suum 90. annos vixisse ait lib. 4. Tristium, dicens: Et iam complerat genitor sua fata, nouemq; Addiderat lustris altera lustra nouem. *Narcissus* præsul Hierosolymitanus 116. *Nestor* 300. Iuuenalis Satyra 10. Rex Pylius (magno si quicquam credis Homero) Exemplum vitæ fuit à cornice secundæ. Felix heu nimium, qui per tot secula mortem Distulit, atque suos iam dextra computat annos. Tibullus lib. 4. Vixerit ille senex quamuis dum terna per orbem Secula fertilibus Titan decurrerit horis. Idem: Terna minus Pyliæ miretur secula vitę. Propertius lib. 2. Nestoris est visus post tria secla cinis. Idem: At me ab amore tuo deducet nulla senectus, Siue ego Tithonus, siue ego Nestor ero. Ouid. in Meta. Et si quem potuit spatiosa senectus Spectatorem operũ multorum reddere, vixi Annos bis centum, nunc tertia viuitur ætas. Antonius abbas 105. Alexander episcopus Alexandrinus 98. Alexander episcopus Const. 94. Agilus abbas 100. Titus Pauli discipulus 101. Democritus 109. Paulus primus hæremita 113. Paco-

nius abbas 110. Prosdocimus episcopus 114. Vādegisillus comes Palatinus 92. Florentinus presbiter 123. Guarinus præsul Bononiensis 110. Viuentius confessor 120. Homerus poëta 108. Hieronymus 98. Helias abbas 110. Hor abbas 90. Heroinus 304. Ioannes de temporibus 361. De hoc Ioanne intelligit Mantuanus in Alphonso, dicens: Et quem fama refert hyemes vidisse trecentas. Maurus abbas 92. Maurilius episcopus 90. Romualdus hæremita 120. Antonius castor 100. Cyrus episcopus 112. Zancles Samothracenus 104. Pollio Romulus 100. Saturninus Volusius 136. T. Fullonius 157. Artaxerxes 94. Plato 81. Cælius scribit Marin quendā vixisse annos 123. cuius antiqua corporis humana fuerint, postica equina. Hyperborei populi mille annis viuunt. Galenus vixit 140. Tithonus (vt fabulantur poëtæ) ab Aurora adamatus, & in cœlum relatus, illiusq; succo perfusus, ad tantam peruenit senectutem, vt tandem optauerit verti in Cicadam: Lucianus: Atq; vltra Tithonū viuebat senex. Statius libro 4. Sylua. Annos perpetua geres iuuēta, Quos fertur placidos obisse Nestor: Quos Tithonia cōputat senectus. Propertius lib. 2. At nō Tithoni spernēs Aurora senectā. Dorotheus præsul Antiochenus 119. Tyro Tullius Cice. libertus 190. Theremō hęremita 100. Carneades philosophus 100. Cirnæ Indorū viuūt 140. Terētius Bononiēsis 100. L. Tertuleia Ariminensis 137. Symō Cleophæ episcopus Hierosolymitarū 120. Cronius Anachoreta 155. Apollonius Thyanæus 100. Seneca Cordubēsis 114. Patricius 2. Niuernēsis episc. 122. Gartius Aretinus 104. Richardus quidam temporibus Caroli Magni 400. Helias Anachoreta 120.

Hugo successor S. Bernardi 117. Porrò pleraque sunt animalia, vitam hominis longè superantia, vt Cornices. Cerui, Corni, Phœnices. De quibus sic apud Erasmum scribit Hesiodus:

Ter tria secla hominis transmittit garrula cornix.
Quatuor at peragit cornicis secula ceruus.
Ceruinam ætatem coruus ter præterit ater.
Coruinos annos nouies agit indica Phœnix.
Atqui crispicomæ soboles Iouis alma tonantis,
Egredimur decies Phœnicia secula nymphæ. Item
Ter binos deciesq; nouem superexit in annos.
Iusta senescentum quos implet vita dierum.
Hos nouies superat viuendo garrula cornix.
Et quater egreditur cornicis secula ceruus.
Alipedem ceruum ter vincit coruus: at illum
Multiplicat nouies Phœnix reparabilis ales
Quam nos perpetuo decies præuertimus æuo
Nymphæ Hamadryades, quarum longissima vita est.

DE

DE TEMPORE, ANNIS, ET DIEBVS.

QVoniam autem de longis vitæ spatiis locuti sumus, cõmodum videtur, vt variam Annorũ, & Dierũ obseruationem subiiciamus. Annus triplex est, Magnus seu Platonicus, solaris duodecim mensium, Lunaris seu menstruus vnius mensis. Annum alij æstate vnum terminabant, Alterũ hyeme. Alij quadrupartitis temporibus, sicut Arcades, quorũ anni trimestres fuerũt. Quidam Lunæ senio, vt Aegyptij, quorum anni fuerunt menstrui. Hinc fit vt apud eos aliqui singula annorũ milia dicantur vixisse. Sed hic oritur scrupus fuerintne anni primi seculi nostris similes. Nam fabulosum videtur plerisq; Mathusalem & alios prius enumeratos, vixisse tot annos. Constat imprimis, neq; menstruos fuisse, neq; trimestres, vel hoc vno argumento, quòd legamus Salomonẽ anno XII. ætatis filiũ suscepisse. Quare credibile est, aut pares nostris, aut non multo minores extitisse. Nec minus varia extitit Dierum, quàm Annorum obseruatio. Babylonij inter duos solis exortus diem faciunt: Athenienses inter duos occasus: Vmbri à meridie in meridiẽ: Vulgus omne à luce ad tenebras: Sacerdotes Romani, itẽ Aegyptij, & Hipparchus, à media nocte in mediã. Autor Plinius. Annus.

QVI MVLTOS HABVERVNT LIBEROS.

ADam præter Seth, Abel, & Cain habuit 30. liberos. Iayr 7. iudex Israël 30. filios. Thespis Atheniensis 50. filias, à quarũ nomine Musæ Thespiades appellatæ sunt. Roboã habuit vxores 10. Concubinas 30. filios 28. filias 40. Artaxerxes Xerxis filius habuit ex pellicibus 110. liberos, ex iusto matrimonio 3. Athila rex Hunnorũ 60. liberos. Danaus 50. filias. Aegysthus totidẽ filios. Eutyce mulier 20. filios. Cõbe mulier heroina, cui cognomẽ fuit Chalcidi, viro coniuncta centũ liberos enixa est. Vnde adagiũ apud Eras: Tanquã Chalcidice peperit nobis vxor. Niobe Tantali filia habuit 14. Masinissa rex Numydiæ 44. autore Eutropio. Puella quædam Longobarda 7. pueros vno partu peperit sub Agelmũdo rege, quos omnes in piscinã coniecit. Autor Paulus Diaconus. Gilippus Arcadius 9. liberos habuit, quos (vt inquit Verg. lib. 12.) fida crearat Vna tot Arcadio coniunx Tyrrhena Gilippo. Vix quisquam crederet Herotymũ sexcentos ex diuersis pellicibus habuisse liberos, nisi Iustinus ex Trogo scriptum reliquisset, in epitome lib. 39. Priamus ex Hecuba coniuge habuit 19. liberos. Ex aliis pellicibus 31. Gedeon iudex Hebræorum 70. quos omnes Abimelech filius nothus Gedeonis occidi fecit. Achab 70. vt habetur cap. 10. quarti Regum. Barrabas vicecomes in Italia 30. liberos suscepit.

Conradus Moscouiæ dux 80. ex quibus quatuor tantum legitimi fuerunt. Scilurus 80. mares filios habuit. Plutarchus in Apoph.

QVI SENES GENVERVNT.

ADam filium Seth anno 130. Abraham anno 100. Sara. 90. Seth genuit Enos anno 105. Enos Caynam anno 90. Caynam Malalehel 70. Malalehel genuit Iared anno 65. Iared genuit Enoch anno 162. Enoch Mathusalem 65. Mathusalem Lamech anno 187. Lamech Noë filium anno 180. Noë Sem, Cham, & Iaphet, quum esset 500. annorum. Scribit Plinius Masanissam post 85. annos generasse filium Methymathmum. Catonem Censorium octogesimo exacto è filia Salonij clientis sui. Corneliam è Scipionum gente, Volusium Saturnium post annum 62.

FRATRES VTERINI.

Hercules, Iphiclus, Apollo, Diana, vterini fuerunt.

SPVRII, ET NOTHI.

ANtiphates filius fuit nothus Sarpedonis. Verg. lib. 9. Aeneidos: Et primum Antiphaten (is enim se primus agebat) Thebana de matre nothum Sarpedonis alti. Plutarchus scribit *Homerum* natum ex adulterio Chritheidis matris. Et *Themistoclem* ex adulterio matris, cui nomen fuit Abrotonum.

Aeneas ex adulterio Anchisæ cum Venere apud Simoëntem. Vergil. Túne ille Aeneas, quem Dardanio Anchisæ Alma Venus Phrygij genuit Simoëntis ad vndã? *Aristonicus* rex Pergami filius fuit Eumenis ex pellice. *Aristeus* Apollinis, ex nympha Cyrene, Penei fluminis filia. *Hercules* Iouis, ex Alcmena Amphitryonis vxore.

Democoon, & *Doryclus* Priami, itidem ex pellicibus.

Lithyerses nothus fuit Midæ regis. *Theseus*, & *Romulus* (inquit Plutarchus) ambo quum spurij forent, existimati sunt à Diis immortalibus procreati. *Iugurtha* nothus fuit Manastabalis fratris Micipsæ regis Numydarũ. *Manfredus* Frederici Imperat. *Ioannes Andræas* patre Andræa præsbytero, & matre cõcubina natus est. *Petrus Commestor*, *Gratianus*, & *Petrus Lonbarbus* itidem fuisse dicuntur nothi. *Albanus* martyr incestu patris cum filia.

DE VIRTVTVM ET DOCTRINAE PRAEMIIS HISTORIA.

STATVAS QVI MERVERVNT.

SEsostris rex Aegypti, statuam præclaris facinoribus, & bellica virtute apud suos adeptus est.

Aristog

Aristogitoni, & *Armodio* ſtatuæ ab Athenienſibus erectæ ſunt, quòd Athenas ipſas tyrannide Piſiſtrati liberaſſent. Plin. lib. 34.

Astylo Crotoniatæ (quum tribus continuis Olympicis viciſſet ſtadio) poſita eſt ſtatua.

Autolycus Pancratiaſtes ſtatuā habuit in Prytaneo. teſtis apud Volater. Pauſanias.

M. Porcius Cato fuit Rom. adeò gratus, vt ſenatus ſtatuam ei conſularem in templo collocauerit, cum inſcriptione reſtitutos ab eo mores teſtante. Plutar. in Catone Cenſore.

Titum Coruncanum quum Tenſa Illyricorū regina liberius locutum occidiſſet, mortuū ſenatus ſtatua decorauit. Plin. lib. 24. cap. 6.

Demetrius Phalereus, auditor Theophraſti, ab Athenienſibus (quorum Rempub. ſumma virtute, ac prudentia decem annos adminiſtrauerat) CCCLX. ſtatuis honoratus eſt. Quas quū poſtea inuidia diſieciſſent, ſatis habuit hæc dicere: At virtutes non euerterunt, quarum gratia eas erexerant. Laërtius, & Plin.

Eunomio Locrenſi artis citharœdicæ præſtantia ſtatuam peperit, quam Volaterranus adhuc in Italia Locris oſtendi teſtis eſt. Euthymius apud Plinium legitur.

Meruit & ſtatuam Athenis *Fauorinus* philoſophus, quæ (quum in odium Hadriani veniſſet) diſiecta eſt. Philoſtratus apud Volat.

Verrius Flaccus grammaticus, nepotum Auguſti præceptor, ſtatuam habuit in Præneſte oppido. Tranquil. de illuſt. Grammat.

Iſocrates orator Athenienſis ſua eloquentia ſtatuam in Olympia meruit.

M. Claudius Marcellus, quū propter Gallos iuxta Padum, & Annibalē apud Nolam ſuperatos, oppugnatas item Syracuſas, in præmium virtutis ſtatuam habuit in æde Palladis cum Epigrammate.

Mutio Scæuolæ (qui coram Porſena Hetruſcorū rege Romam obſidente dextrā flammis admouerat, vrbēq; obſidione liberauerat) Romani ſtatuam erexerūt, eiq; prata dederūt trans Tyberim.

Ptolemæus Philopator *Homero* poëtarum maximo templum cum ſtatua dicauit. Aelianus apud Volater.

Oppianus poëta, ex Anazarbo Ciliciæ ciuitate (qui de piſcibus ſcripſit) à ſuis ciuibus magnifica ſtatua honoratus eſt, cum hoc Elogio: Oppianus ſum ſuauiloquēs vates, quem crudelis, atq; inhumani inuidia fati ante diē eripuit: Quòd ſi longius in luce moras dediſſet, nullus mihi per gloria mortalium in terris foret. Volat.

Horatio Cocliti ſtatua poſita eſt, quòd Hetruſcorum aciem in Sublicio ponte ſolus ſuſtinuiſſet, donec pons à tergo interrumperetur, quo cum in Tyberim decidit. Plutarchus ait fuiſſe poſitam in æde Vulcani.

Pausanias Cleombroti filius, quum præclaris facinoribus Lacedæmones sibi demeruisset, statua ab eisdem honoratus est: quam tamen postea euerterunt, quòd arripere tyrannidem noluisset. Thucydides lib.1.

Phryne meretrix statua donata est ob formam & pulchritudinem, cuius causa prius in iudicio fuerat absoluta, quum tunicam à pectore deduxisset. Quintil.lib.2.

Claudio secũdo Romanorum Imperatori statua cum aureo clypeo erecta est, quòd Gotthos Macedoniam vastantes magna attriuisset clade. Eutropius.

Epicurum Atheniensem philosophum ob doctrinã statuis æreis patria decorauit. Tortellius.

Iosephus Iudæus propter libros de captiuitate Iudaica scriptos, statuam Romæ obtinuit.

Minutio Augurino statua extra portam trigeminam erecta est à populo stipe collata, quòd farris pretium in trinis nundinis ad assem redegisset. Plin.lib.18.cap.3.

Trebius in Aedilitate assibus populo frumentũ præstitit. Quam ob causam & ei statuæ in Capitolio & Palatio dicatæ sunt. Plinius ibidem cap.3.

Notatum est ab autoribus L.*Actium* poëtam in Camœnarum æde maxima forma statuam sibi posuisse, quum breuis admodum esset. Plin.cap.5.lib.34.

Numa quoque, & *Seruius* statuas apud Romanos sua virtute meruerunt. Autor Plinius.

Hominum primus & auream statuã, & solidam *Gorgias* Leontinus Delphis in templo sibi posuit. Plin.cap.4.lib.33.

Mithridates *Platonis* gloria motus eidem statuam dicauit egregium Sylonis opus, quam hoc modo inscripsit: Mithridates Rhodoatæ filius hanc Platonis imaginem Musis dicatam erexit. Autor Plutarchus.

Chœliæ virgini Romanæ equestris statua posita est in via sacra, quòd armata & equo insidens Thyberim traiecisset, ad declinandã vim Porsenæ Hetruscorum regis. Liuius lib.2. & Plut.in Parall.

Plutarchus in vita Publicolæ, ait positam fuisse *Porsenæ* statuam iuxta curiam.

Athenienses *Phocioni* suo principi mortuo æream statuam dicauerunt, ob plurima in rempub. beneficia, inuentasq; eius reliquias publicis sumptibus tumulo mandauerunt. Plutarchus in eius vita.

Cheronenses statuam lapideam in foro prope Liberum patrem publicè *Lucullo* constituerunt. Plutarchus in Cimone.

Mortuo *Demostheni* Atheniensis populus erexit statuã, cui hoc inscrip

inscripserunt: Si pares ingenio vires Demosthenes habuisses, nunquàm Græciæ dominatus fuisset Macedo. Plutar. in eius vita.

Canoni Atheniensium duci & *Euagoræ*, positæ sunt statuæ prope Iouis seruatoris simulacrum. Plutarchus in Euagora. Idem in Alcibiade ait multas Athenis statuas *Mercurio* fuisse erectas.

Polydamas Herculani roboris athleta, qui leonem in Olympia inermis iugulauit, & correptum inusitatæ magnitudinis taurum, quamuis prærabido impetu prosilientem retinuit, quadrigasq; tota vi concitatas altera manu remoratus est, statuam meruit in Olympia. Cælius lib.7. cap.56.

Cylon quamuis tyrannidem affectasset Athenis, nihilominus tamen ob excellentem formā (quæ nullum non allicit) statua ænea honestatus est. Cælius lib.13. cap.7.

Octauio oratori Romano S. P. Q. R. statuam erexit, quòd legatus ad Antiochum missus, regem ipsum respondere sine cunctatione & mora compulisset. Plin. hoc ascribit Gn. Popilio. Crinitus lib.7. cap.3.

Vestritius Spurinna Lyricus poëta in Bructerum regem Imperator constitutus, parta victoria triumphalem meruit statuā. Plin. Iunior Epist.7. lib.2.

Nerua Cocceius Imperator statuas, & imagines, *Sosiæ*, *Palmæ*, & *Celso* constituit, quos viros præ cæteris coluit, & summo in honore habuit. Autor Dion Casſius.

Archias Hyblæus, quū tres ordine Olympia simul, & Pythia vicisset, statuā cum Epigrāmatis inscriptione meruit. Volat. in Phil.

Arcadius, & Honorius petente senatu statuam *Claudiano* poëtæ Alexandrino in foro Traiani collocari iusserunt.

Iunio Rustico philosopho statuam erexit M. Antonius Imperator. Capitolinus.

Mantuani, mortuo *Vergilio* multis post seculis statuam in celebriore suæ vrbis loco erexerunt: tanti adhuc viri memores, quem multis ante diebus suffocauerant Parcæ. Pontanus de Obedientia.

Beroso ob verisſimas rerum prædictiones statuā posuere Athenienses inaurata lingua. Plin. lib.7.

Antonio Musæ medico Romana ciuitas statuā Aesculapio proximam locauit, ob Augustū morbo sanatū. Suetonius in Augusto.

Caia seu *Tanaquil* mulier laudatisſima, & Tarquinij vxor statuam in templo meruit.

M. Attilius Glabrio quum apud Thermopylas Antiochū Asiæ regem deuicisset, compos voti factus, statuam auratam patri erexit in æde Pietatis, quod nemini antea Romæ contigerat. Liuius lib.4. & Valerius de Institutis antiquis.

DOCTI

DOCTI VIRI, HABITI IN MAGNO PRAETIO, ET HONORE.

QVanti olim æſtimatæ ſint bonæ literæ, quandoque doctis ſit conceſſum, nullo certius argumēto, quàm ſequentibus patet exemplis. Scipio Africanus ſtatuam *Ennii* poëtæ (quem in ſuis expeditionibus comitem ſemper habuerat) ſepulcro ſuo imponi iuſsit, cui viuenti hortos ſuis proximos donauerat. Ouidius lib. 3. de Arte. Politianus in Nutricia.

Alexander Magnus capto inter ſpolia Darij Perſarū regis vnguentorum ſcrinio (quod erat auro, gemmis, ac margaritis pretioſum) libros *Homeri* (quos tanto dignos loculo exiſtimabat) incluſit. Plin. lib. 7. cap. 29.

Idem quum Thebas euerteret, & in omnes ſine diſcrimine ſæuiret, *Pindari* vatis penatibus parci iuſsit.

Idem *Ariſtotelis* præceptoris ſui nomini Patriam condidit, eiq; multa hominum milia parere iuſsit, ad ſcribendos rerum naturalium libros.

Archilochi poëtæ interſectores Apollo arguit Delphis.

Sophoclem tragicū poëtam defunctū ſepeliri Liber pater iuſsit, obſidentibus mœnia Lacedæmoniis, & Lyſandro eorum rege in quiete ſæpius admonito, vt pateretur humari delicias ſuas. Lyſander vbi intellexit Sophoclem mortuū, pacē funeri dedit. Solinus.

Platoni Siciliam venienti Dionyſius tyrannus quamuis ad ſuperbiam ſæuitiamq; natus, vittatam nauem miſit obuiam, & egredientem in litore quadrigis albis excepit. Plutar. in Dione.

Annicetus Cyreneus eundem ab Aeginetis captū, & inter mancipia venalem expoſitum, ne quid indignum pateretur, Minis aliquot mercatus eſt, & honeſto comitatu Athenas ad ſuos remiſit. Quam pecuniam, quum à *Platone* ſibi remiſſam intellexiſſet, profecto (inquit) peccatum videri poteſt, quòd maiore ſumma non iuerim tantum virum.

Guarinus Veronenſis & Poni de liberalitate.

Platonem ipſum tanti fecit Ariſtoteles diſcipulus, vt nomini eius aram in templo conſtruxerit, ſtatuamq; conſecrauerit: in qua ſcriptum erat hunc eſſe illum, quem probi omnes merito debeant & imitari, & commendare. Vnde extant Criniti verſus in Parthenicis: Hæc illa eſt ara floribus redimita ſuaue olentibus: Quam gratus bène merenti ſtatuit diſcipulus ſeni. Tituloq; hoc teſtatus animun ſuum, atque officium, Platonem probandum probè à probis.

Viginti talentis vnam orationem vendidit *Iſocrates*.

Aeſchines *Demoſthenis* orationem (qua tamen in exilium pulſus fuerat) coram amicis laudauit in ſua calamitate.

Athenien

Athenienses *Thucydidem* rerum suarum scriptorem ab exilio reuocauere, eloquentiam mirati, cuius virtutem damnauerant.

Menander Comœdiographus ab Aegypti regibus per legatos magnis præmiis inuitatus est.

Cn. Pompeius *Posidonii* sapientiæ professoris domum intraturus, fores percuti de more à lictore vetuit, & fasces lictorios ianuę submisit is, cui se oriēs occidensq; submiserat. Vide Strabon. lib. II.

Augustus carmina *Vergilii* cremari contra testamenti eius verecundiam vetuit. Eidem in Theatro recitanti vniuersus populus Roma. perinde ac Imperatori assurrexit. Hactenus Plinius lib. 7. Eiusdem Vergilij diem natalem (qui fuit Octobris idibus) quotannis celebrabat, & quibusdam velut cæremoniis venerabatur. Sylius.

Constantinus Imperator *Ablabium* Aegyptium philosophum prætorij sui præfectum, & vnà cum Constantio filio Imperij rectorem constituit. Eunapius apud Volaterranum.

Frontoni philosopho M. Antonius princeps statuam erigi fecit, autore Capitolino, quem Augustus quoque consulari ornauit dignitate.

Anaxenori Cytharœdo è Tyana ciuitate M. Antonius tributa quatuor ciuitatum legenda præbuit. Strabo libro 14.

Augustus Alexandrinis (in quos bellum gerebat) tribus de caussis fassus est se pepercisse, Ob Alexandri memoriam, Vrbis pulchritudinē, & amorem *Arrii* philosophis. Plutarch. in vita Antonij.

Iam diximus erectam *Claudiano* statuam Arcadij, & Honorij Imperatorum patrocinio.

Dionem Prusiæum sophistam, & philosophum Traianus curru suo plerunque dignatus est. Romam etiam ingressus cum triumpho. Suidas apud Volat.

Artaxerxes rex Persarum Hiscani præfecto Hellespontì, literas scripsit, vt *Hippocratem* medicum quibuscūque fieri posset præmiis in familiam suam inuitaret. Epistola ad hunc ferè medum se habebat. Rex regum magnus Artaxerxes Hiscani S. Hippocratis medici, Aesculapio prognati, ad me fama peruenit. Da igitur operam, vt aurum illi tribuas, quantum cupit, aliaq; item quorū indiget & ad me mitte. Erit enim par honore summis in Perside viris. Et si quis ali⁹ fuerit in Europa vir clarus, hūc amicū nostræ domui redde, nec parce pecuniis. Eidē Hippo. ab Illyriis redeūti eosdē honores (quos Herculi) decreuit Græcia ob prædictā pestilētiā. Suidas.

Iunio Rustico philosopho M. Antonius Imperator publica omnia, priuataque consilia solebat credere: quem postea consulatu, & mortuum statua decorauit. Iulius Capitolinus.

Ciceronem ab vrbe pulsum Pomponius Atticus sestertiis ducētis,

& quadraginta millibus iuuit, & prosecutus est. Cor. Nepos in vita Attici.

Oppianus poëta, quum Antonio Imperatori Seueri principis filio poëma de piscibus nuncupasset, ab eo totidem aureis donatus est nummis, quod illic erant versus. Volat.

Daniel propheta Cyro rege (quem Theologiæ misteria perdocuit) familiarissimè vtebatur. Autor Theoderitus Cyrenensis.

Cleombrotum medicum Ptolemæus rex centum donauit talentis, seruato Anthiocho rege patre suo. Habeo codicem Plinianum in alterutro libro mendosum. Nam lib. 7. & cap. 37. hoc de Cleombroto scribit: Libro verò 19. & cap. 1. de Erasistrato. Vide Budæum lib. 2. de Asse.

Olim tantus erat artis oratoriæ quæstus, vt *Gorgias* Leōtinus auream statuam & solidā sibi posuerit Delphis. Plinius cap. 4. lib. 33.

Athenienses (vt iam diximus) *Demetrio Phalereo* CCCLX. statuas erexerunt.

Zeusis tantas opes arte picturæ sibi comparauit, vt in ostentatione earum. Olimpiæ aureis literis in palliorum tesseris intextum nomen suum ostentaret. Plin. lib. 35. cap. 10.

Pamphilus pictor neminē docuit minoris talento annis decem: quam mercedē Apelles, & Melanthius ei dedere, Plin. lib. 35. cap. 10.

Appelles Alexandro Magno adeò charus extitit, vt rex Cāpaspen amasiam suam liberali forma puellā eidem dederit. Plin. ibidem.

Attalus rex vnicam tabulam *Aristarchi* pictoris centum talentis emisse dicitur.

Argonautas, *Cycliæ* pictoris tabulam, talentis CXL. mercatus est Hortensius orator. Plin. lib. 35. cap. 11.

Zenonem philosophum Athenienses tāto honore prosecuti sunt, vt apud eum claues vrbis deponerent, ipsumq; ornarent aurea corona, & emagine ærea. Laërtius.

Plinius Iunior referebat potuisse se (quum procuraret in Hispania) vendere suos commentarios Largio Licinio quadringentis milibus nummûm. Quis nunc regum (inquit noster Budæus) emere bibliothecam confertissimam decem aureorum milibus velit, quanti à Plinio ciuis vnus priuatus regesta quædam extemporanea licitari ausus est. Plin. lib. 3. Epist.

Philippus Macedo Amyntæ filius, quamuis omni fermè tempore negotiis belli esset implicitus, nūquā tamen à liberali musa, studiisq; humanitatis recessit. Propterea scribens ad *Aristotelem* gloriabatur natū sibi Alexandrū tanti philosophi tēpore, à quo doctrinā imbiberet cū virtute. Epistola autē extat apud Gelliū lib. 9.

Leneus ludi magister in vrbe Roma à Pompeio ob ingenium

manum

manumiſſus eſt.Plin.de illuſt.grammat.

Ouidius quum ſeptem annis apud Getas in exilio duraſſet. Diis iubentibus in fata conceſsit Cal. Ian. Cui mortuo gens illa,quamuis barbara,& inelegans,& à manſuetioribus muſis prorſus aliena, ſolennes tamen exequias celebrauit, & ſepulcrum erexit magnificum.Pontanus de Magnificentia.

Quid? non ne mirum eſt, hiſtriones maiore quondam in pretio habitos,quàm nunc habeãtur vel egregiè literati:quum *Roſcio* actori Theatrico annulum aureum cum ſenſu equeſtri donauerit Sylla? Quem etiam ferunt mercedem diurnam de publico mille denarios ſine gregalibus accepiſſe. Tullius quoque elegantiſsima oratione populum Ro.obiurgauit,quòd Roſcio geſtum agente tu multum mouiſſet.Macrob.lib.3.cap.7.

Decius Laberius quum in ſpectaculis mimos ſuos egiſſet palàm, donatus eſt quingentis ſeſtertiis, cum annulo aureo,qui erat inſigne cenſus equeſtris,autore Tranquillo.

Alcibiades ambitione quadam munera in *Socratem* congerebat, dignam viri doctrinam multo amplioribus exiſtimans. Cælius lib.11.cap.73.

Euripides Tragœdiographus Archelao Macedonum regi ſola virtutis admiratione fuit familiaris, adeò, vt frequentibus conuiuiis ab eo exceptus fuerit,& aureo donatus poculo,In eius quoque gratiam Syracuſani pleroſque Athenienſium (qui apud ſe ſeruitutem ſeruiebant) libertate donatos, domum incolumes remiſere. Cælius lib.13.cap.7.

Iulius Calidius poëta,quum à P.Voluſio in proſcriptorum numerum relatus eſſet,ab Attico propter ingenium, & elegantem eruditionem,abſolutus eſt.Cor.Nepos in vita Attici.

Cor.Gallus Elegiographus fauore Auguſti ad præfecturæ gradum conſcendit,tribunusq; cohortium effectus eſt.Crinitus.

Veſpaſianus tantum conceſsit *Saleio Baſſo* poëtæ Lyrico,vt propter ingenium ſingularemq; eruditionem auri quinquaginta ſeſtertia eidem ſit elargitus.Tacitus in Dial.de Orat.

Statium Domitianus magnifico atque apparatiſsimo donauit conuiuio,coronaq; inſigni,& aliis muneribus honeſtauit.Crinitus de Latinis poëtis.

Eiuſdem imperatoris beneficio *Syllius* ad tertium conſulatum prouectus eſt. Vnde Martialis: Auguſto pia tura victimasq; Pro noſtro date Sylio Camœnæ: Biſſenos iubet en redire faſſces,Noto conſule nobiliq; virga &c.

Sertinius vir clariſsimus tantum conceſsit *Martialis* ingenio & doctrinæ,vt ei adhuc viuenti imaginem more veterum in ſua bi-

bliotheca posuerit.Crinitus,

Ausonius Cæsaris Grantiani (cuius filium Gratianum iuniorem erudierat (beneficio & honestissimis suffragiis dignitatem adeptus est consularem.Idem.

Aurelius Prudentius beneficio Theodosij Imp.ad præfecturam militiæ perductus est,Crinitus.

Lampsaco vrbi Hellesponti propter *Themistoclem* pepercit rex Persarum.Marcell.lib.22.

Phalaris Agrigentinus tyrannus aliàs sæuissimus templum *Sthesichoro* ædificandum curauit, suasitq; diuinos illi honores in vrbe patria habendos, quem tamen olim capitalem inimicum habuerat.Pontan.de Obed.

Democedes medicus à Dario (quem sanitatis restituerat) duobus aurearum compedum paribus & ab vxoribus ipsius Darij aureis phialis donatus est.Autor Herodotus in Thalia.

Matthais rex Pannoniæ, *Ioan.Monteregium* hominem Germanum, & Ephemeridum scriptorem multis auxit honoribus & diuitiis.Volater.

Quum *Hermolaus Barbarus* Venetorum legationes obiret in Italia,& ad vrbem Florentiam accederet, Laurentius Medices tanto viro cum multis amicis obuiam processit, quamuis podagricus, eumq; in Caiana villa honorificentissimè excepit, quam cum instructissima bibliotheca eidem obtulit.Crinitus ca.9.lib.15.

Robertus Siciliæ rex *Fr.Petrarcham* omnesq; eruditos viros in pretio habuit.Volat.in Philol.

Ptolemæus Philadelphus senes LXX.Bibliacæ hostoriæ scientissimos ab Iudæa vsque,in Aegyptum vocauit,quos regia vrbe acceptos,hospitaliter & benignè aluit,magnisq; muneribus donatos dimisit.Sab.in exe.

Ioanni Campegio Bononiensi in Patauinum Gymnasium (quò ad publicam literarum professionem fuerat inuitatus) proficiscenti,ab vrbis magistratibus Gymnasi archisq; magna hominum frequentia obuiam itum est.Idem Sab.

Vicentina ciuitas *Sabellicum* argentea patera magni ponderis donauit.

Cæsar Dictator duas *Timomachi* tabulas LXXX.talentis emit in templo Veneris genitricis dicaturus.Plin.lib.35.cap.11.

Candaules rex, *Balarchi* picturam Magnetum haud mediocris spatij rependit auro.Plin.cap.8.lib.35.

Quintilianus ex Hispania veniens stipendium à fisco accepit ab Eusebio sub Domitiano.Budæus lib.2.de Asse.

Thadeus Florentinus medicus, tanta fuit nominis celebritate,

vt ad curam ægrotorum extra vrbem vocatus, non vilius quàm quinquaginta aureorum mercede in singulos dies peregrinaretur: vocatusq; ab Honorio quarto centum sibi statui voluit, à quo curato decem milia reportauit. Volaterranus.

Propter *Ialysi* imaginẽ, à Prothogene pictam, Demetrius Rhodon non succendit, ne simul tabula conflagaret. Plin. lib. 35.

M. Popilius Andronicus opusculum quoddam annalium XVI. milibus nummûm vendidit. Tranquillus de Gram. illust.

Arrianum historicum (qui historiam Magni Alexandri octo libris scripsit) Adrianus & Antonius propter literas ad honorem consularem euexerunt. Heliconius apud Volaterranum.

Asinius Pollio *Varronis* imaginem collocauit in bibliotheca.

Cyrus Pannopolyta poëta, beneficio Theodosij iunioris, & Eudoxiæ eius vxoris, præsul factus est. Suidas apud Volater.

Democritus Diagoram Milesium philosophum seruum mille drachmis emit, vt eundem erudiret. Apud eundem.

LITERARVM ET LITERATORVM QVI FVERVNT AMANTISSIMI.

ANaxagoras omne patrimonium suis concessit, remq; omnem publicam & priuatam neglexit, vt liberius vacaret philosophiæ. Laërtius, & valerius de studio.

Nauigauit in Aegyptum *Democritus* in Persidem vsque ad rubrum mare, vt & Chaldeos consuleret, & melius philosopharetur. Idem quoque oculos sibi eruit, quòd rerum naturalium & diuinarum contemplationi impedimento esse viderentur. Existimabat enim cogitationes, commentationesq; animi sui contemplandis naturæ rationibus vegetiores, & exactiores fore, si eas videndi illecebris, & oculorum impedimentis liberasset. Vt autem commodius amplecteretur studia, diuitias omnes reliquit, quæ tamen tantæ fuerant, vt pater eius Xerxis exercitui epulum dare potuerit. Autores Gellius cap. 17. lib. 10. Cic. lib. 5. de Finibus. Val. de studio.

Cyprianus diem nullum sine Tertulliani lectione permittebat effluere, cuius libros quum peteret, dicere solebat, Da magistrum. Autore D. Hieronymo.

Scipio Africanus Pædiam Cyri de manibus non ponebat. Beroaldus autor.

Gordiano Imperatori bonæ literæ adeò placuerunt, vt pluris fecerit librorum quàm auri vel argenti, sibi thesaurum comparare. Habuit enim in bibliotheca LXII. milia librorum. Iul. Cap.

Monymus Corinthij cuiusdam trapezitæ filius, quum philosophiæ amore raperetur, cuperetq; magnopere dare operã Diogeni

neque tamen hoc ipſum à domino poſſet impetrare, ſimulata inſania monetam cœpit ſpargere,eoq; modo dimiſſus, ad philoſophiam ſe conuertit,Diogenemque ſecutus eſt.Laërtius.

Pythagoras ad perdiſcendam philoſophiam, ſolum vertit exilio ſuſcepto verius quàm peregrinatione. Profectus ad Perſas magorum prudentiæ ſe formandum tradidit, à quibus ſyderum motus curſusq; ſtellarum didicit.Cretam deinde & Lacedæmona nauigauit, quarum moribus & legibus inſpectis ad Olympicum certamen deſcendit.Quod & de Empedecle ſcribit Plin.lib.30.

Alexander quum eſſet legendi & diſcendi percupidus, Iliadem Homeri(quam rei militaris viaticum ſolebat appellare) Ariſtotele exponēte perdidicit:eam ſemper vnà cum pugione ſubpuluino iacentem tenere ſolitus. Oneſicritus apud Plutarchū in Alexādro.

Euclides Megarenſis, quum diſciplinæ Socraticæ percupiens eſſet,neque tamen Athenas(vbi profitebatur Socrates) auderet ire, quòd capitale foret, ſi quis Megarenſium Athenis, aut Athenienſium Megaris propter mutuum vtriuſque vrbis odium,deprehenderetur,ſub noctem tunica longa muliebri indutus ad ipſum philoſophum commeabat, vt vel noctis aliquo tempore conſiliorum ſermonumq; eius fieret particeps. Rurſus ſub lucen eadem indutus veſte redibat.Gellius lib.6.cap.10.

Ferunt *Platonem* quum tenui admodum eſſet pecunia, tres tamen Philolai Pythagorici libros decem milibus denariûm mercatum,quod pretium à Dione quodam Syracuſano acceperat. Idem octogenario maior moriens ſub capite Sophronis numeros habuiſſe fertur. Sic nec extrema quidem eius hora agitatione ſtudij vacua fuit,inquit Val.Max.de ſtudio.Gell.lib.4.cap.17.

Ariſtotelem quoque traditum eſt pauculos Speuſippi libros poſt mortem eius emiſſe talentis tribus Atticis.Gellius lib.4.cap.17.

Fuit *Hippocrates* diſcendæ medicinæ adeò ſtudioſus, vt eum non puduerit vel retrimenta guſtare, vt inde morbi naturam per ſentiſceret. Quod tamen aliqui Aeſculapio aſcribunt. Autor Cælius cap.12.lib.16.

Adrianus imperator impenſe adeò Græcæ doctrinæ inuigilabat,vt à pleriſque Græculus vocaretur.Sextus Aurelius.

Cato Vticenſis ne quid temporis abſque aliqua exercitij parte efflueret,in curia Græcè lectitabat,tantiſper dum cogeretur Senatus. Cic.lib.3.de Finibus.

Tacitus Imperator *Cornelij Taciti* viri conſularis hiſtoriam de Romanis imperatoribus, nō modo in omnibus bibliothecis iuſsit collocari, ſed etiā edicto cauit, vt decies quotānis ad vſum publicū trāſcriberetur,atq; in bibliothecis poneretur.Flauius Vopiſcus.

Beatus

Beatus *Hieronymus* Romæ primum, mox in Bizantio & Antiochia, demum apud Solymos, diſcendi ſtudio variis preceptoribus operam dedit. Habuit in literis Hebræis Barbanum & Nicodemũ Iudæos in humanioribus literis Donatum & Victorinum, in ſacris Græcorium Nazianzenum, Apollinarem Antiochenum, & Didymum Alexandrinum. Crinitus cap. 6. lib. 6.

Auguſtus liberalibus ſtudiis, præſertim eloquentiæ, in tantum incubuit, vt nullus, ne in procinctu quidem laberetur dies, quin legeret, ſcriberet, declamaret.

Nemo ſtudia bonarum artium fouit indulgentius, quàm *Carolus Magnus*, vt qui Parrhiſienſe gymnaſium, & Papienſe accerſitis vndecunque doctiſsimis viris inſtituerit. Bap. Egnatius.

Fuit & *Carolo Craſſo* ſingularis beneuolentia in literatos homines, quos ad ſcribendum ſolebat adhortari. Idem Egnatius.

Sigiſmundus Imp. doctos homines etiam fouit, & magnis honeſtauit dignitatibus. Accuſauit etiam plerunque Germanos principes, qui latinas odiſſent literas. Reprehenſus à quibuſdam, quòd viros humiles, ſed literatos foueret: Ego (inquit) eos amo, quos virtutibus & doctrina, (ex quibus nobilitatem metior) cæteris antecellere video. Baptiſta Egnatius.

Scipio in mediij difficillimi belli apparatibus bonarum artium ſtudia non prætermiſit, philoſophorũ ſcholas crepidatus frequentans. Et ne poſt tot inſignes victorias animum ſibi inſoleſcere proſperis ſucceſsibus rerum permitteret, cum literis & literatis frequens verſabatur. Pontanus de fort.

Borſius Ferrarienſium princeps, Ingeniis magnopere fauit, quæ vndecunque accerſita domi alebat, & in his T. Strocium poëtam Florentinum, Ioãnem Auriſpiam, Hugonem medicum, & Petrum Bonum Lyriſtem egregium. Volat. in Georg.

Beſſarionis presbyteri Cardinalis (qui ſub Eugenio quarto floruit) domus fuit liberalium artium officina, doctiſsimosq́; viros ſemper aluit, atque fouit. Nec minus ipſe in literis verſabatur. Platonem in primis obſeruabat, in cuius defenſionem commentarios edidit contra Trapezuntium peripateticum. Volat.

Liuius Druſus ætatis viribus & acie oculorum iam defectus, ius ciuile tamen populo interpretatus eſt, quod cupientibus diſcere vtiliſsima compoſuit monumenta. Val. de ſtudio.

Publius Craſſus quum in Aſiam ad Ariſtonicum regem debellandum Conſul veniſſet, tantum Græcæ linguæ ſtudium impendit, vt eam in quinq; diuiſam genera per omnes partes ac numeros didicerit. Valerius, & Blondus lib. 4.

Carneades philoſophus quum cibi capiendi cauſa recubuiſſet

philoſophicis cogitationibus interdum vſque adeò inhærebat, vt manum ad menſam porrigere obliuiſceretur. Idem cùm Chryſippo diſputaturus helleboro ſe antè purgabat ad exprimendum ingenium ſuum attentius, & illius refellendum acrius. Val. Max.

Captis Syracuſis Marcellus *Archimedis* philoſophi precibus parci iuſsit, cuius tamen machinationibus victoriam ſuam multum ac diu inhibitam ſenſerat. Plinius lib. 7. cap. 37.

Confectus ſenio *Socrates* fidibus tractandis operam dedit, vt tantis doctrinæ ſuæ diuitiis muſicæ rationis adderet elementum. Cicero de Senectute.

Chryſippus L X X X. *Iſocrates* quartum & L X X X. nati annos opera ſcripſerunt: hic Panathenicon, ille Logicon acutiſsimæ ſubtilitatis volumen. Valerius.

Cleanthes quæſtu extrahendæ aquæ nocturno tempore inopiam ſuam ſuſtentabat, diurno Chryſippi præceptis percipiendis operam dabat. Idem quum centeſimum attigiſſet annum, auditores tamen erudiebat.

Sophocles centum propè natus annos Oedipodem tragœdiam conſcripſit. Cicero in Catone Maiore, Sophocles, inquit, ad ſummam ſenectutem tragœdias fecit.

Simonides poëta octogeſimo anno & carmina docuit, & in eorum certamen deſcendit. Val.

Carolus ſeptimus, ſexti filius, Gallorum rex, ſolenni Epiſcoporũ concilio Pragmaticam inſtituit ſanctionem, vt qui magna olei impenſa euaſiſſent literati, ad ſacerdotia proueherentur. Prius enim curæ animarum (quas vocant beneficia) mulionibus, aut etiam lenonibus præſulum dabantur: ita vt vtilius multò videretur, in aulica vita eius rei gratia paraſitari, & ſcurram agere, quàm ſtudium literis impertiri. Aſini enim portabant myſteria: Doctos oportebat ſua fama contentos viuere, nec aliud ſperare quicquam.

Antonius cognomento Pius, Rhetoribus ac Philoſophis non ſalaria modò, verunetiam honores ac prouincias decreuit. Pontanus de liberalitate.

Alexander Seuerus, non modò literatorum genus omne, verum aruſpices, & architectos (in quo quiſque eluceſceret) proſecutus eſt. Idem autor.

Iulius Maſſanienſis Alphonſi regis cenſui rationibus præpoſitus, ita Iouianum Pontanum poëtam elegantiſsimum iuuit, vt Pontanus ipſe omnia ſua eidem referat accepta. Ibidem.

Ptolemæus rex Alexandrinus doctiſsimos quoſque ad ſe vocatos, ſalariis doniſq; proſecutus eſt. Pont.

Abundauit viris doctis *Nicolai* Quinti Pontificis Maximi, &

Alphonſi

Alphonsi regis aula: quorum hic Antonium Panhormitam ob scriptum de dictis ac factis suis librum mille aureis donauit, Poggium Florentinum quingentis, ob conuersum è Græco in Latinum Xenophontis librum qui Cyri pædia inscribitur. Idem.

Dionysius Syracusanus Heliconem Cyzicenum talento donauit, quod Solis deliquium prædixisset.

Lysander ob pauculos versiculos Antilochi poëtæ pileum argento impleuit. Pontanus.

Ferdinandus rex grandem pecuniæ summam quotannis ex ærario pendendam statuit Rhetoribus, Medicis, Philosophis, & Theologis, qui publicè Neapoli docerent. Egregium sanè factum (inquit Pontanus) ingenia prosequi, virtutes ornare, & ad excolendos animos excitare iuuentutem.

Terentius Varro annos seculi supergressus interiit scribendo. Blondus lib. 4.

Cato Censorius anno LXXXVI. ætatis causam pro se egit aduersus temerariam iuuentutem: Literas Græcas didicit, & ius ciuile: Defendit Galbã oratorem accusatũ. Flauius lib. 4. Val. de studio.

Iulius Cæsar (vt est apud Suetonium) omnes medicinæ & liberalium artiũ professores ciuitate donauit, vt libẽtius vrbẽ incolerẽt.

Vespasianus Imperator, ingenia & artes maximè fouit: primusq; è fisco Latinis Græcisque rhetoribus annua centena cõstituit: præstantes poëtas muneribus ornauit: & bibliothecas incendio absumptas reparauit. Suetonius: & Blondus lib. 4.

INDOCTI, ET QVI LITERAS ODERVNT.

Licinius Imperator, fuit literis adeò infestus, vt virus ac pestem publicã eas appellaret. Sed cur inquit Bap. Egnatius eas nõ odisset, quarũ adeò expers erat, vt ne decretis quidẽ subscribere posset?

Valentinianus quoque imperator, Gratiani filius, magno literarum odio conflagrauit.

Cælius scribit, *Heraclidem* Lycium hebeti fuisse ingenio, & ad literas, politioremque cultum ineptissimo.

Philonides fuit Melitensis quispiam prægrandi corpore, cæterum insulsus & indoctus. Vnde adagium fluxit Erasmo positum: Indoctior Philonide.

Britanion (cui victo Constantius Imperator pepercit) adeò expers literarum est habitus, vt ne prima quidem elementa calleret. Baptista Egnatius.

Herodes Atticus quum ingenio & eloquentia nulli secundus haberetur, filium habuit adeò hebetem, vt ne prima perciperet elementa. Philostratus in eius vita.

BIBLIOTHECAE ME-
MORABILES.

Tyrannion grammaticus (qui floruit etate Magni Pomp.) supra tria librorum milia possedit.

Gordianus Imperator coaceruauit in bibliotheca L X I I. milia voluminum. Capitolinus.

Plutarchus in Sylla. *Plutarchus* in Antonio scribit Pergamenas bibliothecas habuisse ducenta librorum milia.

Porrò ex antiquis Bibliopolis vnicus ferè Triphon celebratur. Martialis lib. 4. Non habeo, sed habet bibliopola Triphon. Hic ille est, ad quem scribit Fabius in liminari Institutionum oratoriarum epistola.

QVI MVLTA SCRI-
PSERVNT.

Scripsit Theophrastus trecenta librorum volumina. Chrysippus * septingenta, Seruius Sulpitius C L X X. libros de iure ciuili. Atteius Capite L X. Empedocles tria & quadraginta. Galenus C X X X. Beda X X X V I. Aristarchus grammaticus Aristophanis grammatici discipulus scripsit commentarios supra mille.

* Aliàs, septuaginta.

LABORIOSI ET VARIARVM
ARTIVM PERITI.

Cleanthes philosophus inopia mercenarium se fecit, ac noctu quidem in hauriendis aquis victum sibi comparauit, interdiu liberalibus studiis dedit operam. Pinsebat quoque farinas sæpenumero, vt Pæniam illam, necessarium plerisque malum, excuteret.

Pugnabat *Plautus* in paupertatē dies & noctes: Scribebat enim fabulas suas interdiu, noctu verò operā locabat pistori, & in agendis molis (quas trusatiles vocant) qualemcunque faciebat quęstum: Varro apud Gellium cap. 3. lib. 3.

Turanius, fuit quispiam exactæ diligentiæ senex, cui quum Cæsar post X C. annum procurationis vacationem vltro indulsisset; id ægrè ferens, componi se in lecto, & velut exanimem à circunstante familia plangi iussit. Nec ante tristitiæ finem fecit, quàm pristino labori sit restitutus. Cælius lib. 6. Marcel. 16.

Iulius Cæsar, consumptis in re bellica diebus, noctes tamen ad tripartita diuidebat officia: quietis scilicet, publicę rei, & musarum. Marcellinus lib. 16.

Legimus *Alexandrum* Magnum (quum dormitaret) brachio extra cubile protento pilam tenuisse argenteam supposita peluit, vt quum neruorum rigorem sopor laxasset infusus, gestaminis lapsi tinnitus abrumperet somnum. Ammianus Marcel. lib. 16.

Iulianus Imperator dimidiata nocte semper exurgebat, non è

plumis

plumis perdicum subalaribus, vt Heliogabalus, aut stragulis sericis ambiguo nitore fulgentibus, sed ex asperis stratis, in quibus vix decumberent abiectissimi vernæ. Marcellinus ibidem.

Porcius Latro incœpta semel studia non poterat interrumpere, vbi se ad scribendum concitasset: iungebantur noctibus dies; & sine interuallo sibi instabat, nec desinebat, nisi deficiebat. Quum se syluis & montibus tradiderat, omnes illos agrestes in syluis & montibus natos laboris patientia ac venandi solertia prouocabat. Cælius cap. 35. lib. 5.

Sophocles, Plato, Isocrates, Hieronymus, & alij complures ad extremum senectutem scribentes, labores subierunt, finémque dicendi cum vita fecerunt. Volater.

Helius Hippias sophista præter literarum studia (in quibus ætate sua nulli fuit secundus) Olympicis ludis zonam, vestem, calceos, ampullam, anulum, gemmam (in qua signum insculpserat) sibi fecit, habuitq; artem multarum rerum, quæ mortales plurimos ornare potuisset. Quintil. lib. 12. Instit. orat.

Adrianus Imper. fuit Arithmeticæ peritissimus, & Geometriæ. Pinxit egregiè, Musicem tenuit, Astronomiæ scientia omnes ætatis suæ facilè superauit.

Fuit *Aurelius Alexander* optimus Aruspex, excellens Augur, Musicus insignis, & vtranq; orationem eruditissimè scripsit. Quibus rebus tantam impendit operam, vt consueuerit in conuiuiis vel legentes audire, vel aliis vescentibus legere.

Nihil vnquam legit *Plinius*, quin excerperet: nec in bibliotheca tantùm, sed in mensa, sed in lectica, sed equitans quoq; vel scribebat, vel scribendum aliquid dictabat.

Diodorus Siculus ne in descriptione orbis (vt alij plerique) erraret, bonam Asiæ & Europæ partem magno suo incommodo peragrauit.

Virtuti maximæ tribuendum est *Nicaulæ* Aegypti, & Aethiopum reginæ, quòd audita Salamonis sapientia, ab extremo Arabiæ in Iudæam iuerit, vt eum audiret.

Apollonius Tyanæus vt Bragmanum scientiam haurire posset, Persas, Caucasum, Albanos, Scythas, & Massagetas prætergressus, in Indiam penetrauit. Quibus auditis per Elamitas, Babylonios, Chaldæos, Medos, Parthos, Assyrios, Phœnicas, Arabes, & Palæstinos, in Aegyptum rediit, vt quaquà transiret, ibidem à doctis (si qui essent) proficeret, & aliquid decerperet. Trãsiuit & in Aethiopiam ad Gymnosophistas.

Antisthenes audito Socrate, statim conuersus ad discipulos, monuit, vt alium quærerent præceptorem, sibi se inuenisse dictans,

Quo facto, relictis omnibus fortunis, Socratem secutus est.

Alphonsus Aragonius Siciliæ Rex iam quinquagenarius, præceptori tamen se submisit, ne loquendi vsu careret.

OTIOSI.

ATtalus Eumenis frater otio adeò solutus est, vt saginæ traditus, Imperij onus in Philopomenem è familiaribus vnum reiecerit. Cælius cap.23.lib.6.

Vatia Seruilius, vir prætorius, nulla alia re, quàm otio notus cōsenuit. Propterea à transeuntibus dici solebat, Vatia hic situs est. Seneca in Epistolis & Cælius.

Herondas, quum Athenis quidam otij damnatus foret, iussit eum sibi ostendi, qui in causa liberali conuictus foret. Plutarch. in Apophtheg. Laconicis.

CORONAE DIVERSAE.

V*Ariæ* fuerunt olim coronæ, quibus pensabatur hominum virtus, vt & ignauis torpor excuteretur, & in generosis virtus cresceret. Plin. lib.22. numerat Gemmatas, Aureas, Vallares, Murales, Rostrales, Ciuicas, Triumphales, quibus nobiliorem fuisse Gramineam dicit.

Coronæ *Triumphales* erant aureæ, mittebāturq; Imperatoribus ob honorem triumphi. Hæ vulgò dicitur aurum coronarium, inquit Gellius. Aureis postmodum successerūt Laureæ: erantq; eiusdem & virtutis & honoris præmia. *Obsidionalem* coronam dabant obsidione liberati, ei qui liberauerat. Ea fiebat gramine, vnde & Graminea dicta est. Hanc S.P.Q.R. Fabio Maximo dedit, secundo bello Punico, quòd vrbem Romam obsidione liberasset.

Ciuica dabatur ei qui ciuem à morte liberasset: Fiebat fronde querna, aut ilignea. Cælius: Aduehuntur, inquit, cum ilignea corona, & clamyde. L. Gel. vir Censorius censuit Ciceronem consulem hac ornandum corona, quòd eius opera atrocissima illa Catilinæ coniuratio deleta, vindicataq; fuisset. *Muralis* dabatur ab Imperatore, ei qui primus murū subiisset, & in oppidum hostium per vim ascendisset. *Castrensem* donabat Imperator ei qui primus hostium castra pugnans introiuisset, habebat autem insigne valli. *Naualem* merebatur, qui in maritimo prælio primus hostium nauem vi armatus transiliuisset. Ea rostris nauium erat insignita. Muralis autem, Castrensis, & Naualis fiebāt ex auro. *Oualis* corona erat Myrtea: ea vtebātur Imperatores, qui ouantes vrbem introibant. Ouatio, minor erat triumpho. Ouationis causa est non triumphi, quum aut bella non rectè indicta sunt, nec cum iusto hoste gesta: aut quū hostium nomē humile est, vt seruorum, aut pyratarum: aut quum deditione facta, incruenta parta est victoria. Hæc fiebat ex Myrto

Dabat

Dabatur *Oleagina* ob cõuersum hostem. De coronis vide Gellium lib.5.cap. 5. Blondum Foroliuiensem de Roma Triumphante lib. 6. Volaterranum lib.26. Philologiæ. Plinium lib.16.

TRIVMPHATORES, SEV QVI DE DIVERSIS REGIBVS ET populis triumphauerunt.

L. *Attilius* Calatinus triumphauit de Sardis. Gn. Domitius de Aruernis & Bathuloëorum duce. Liuius Salinator de Illyriis. M. Attilius Regulus de Salentinis. Paulus Aemylius iunior de Liguribus, & Perseo. Menenius Agrippa Lanatus de Sabinis. M. Antonius triumuir de Armeniæ rege. M. Aquilius consul de Aristonico rege. Iunius Babulcus Brutus dictator Equos subegit, ac die octaua de eisdem triumphauit. Furius Camillus Veios decennali obsidione domuit, ac de iisdem triumphauit. Sp. Cassio duo triumphi contigerunt. M. Curius de Samnitibus & Sabinis. P. Decius iunior de Samnitibus. Gn. Duilius primus de nauali victoria triumphauit. Fabius Rullianus de Appulis, Nucerinis, Samnitibus, Vmbris, Marsis, ac Thuscis triumphauit. Fabius Gurges de Samnitib. Q. Fab. Max. de Liguribus. Gn. Fuluius Flaccus de Samnitibus. M. *Fuluius* nobilior ouauit de Aetholis, triumphauit de Ambraciensibus. L. Lucretius Tricipitinus de Volscis. Marius de Teutonibus, & Iugurtha. Propertius lib.4. Dij melius, quãtus mulier foret vna triumphus Ductus erat per quas ante Iugurtha vias. Q. Ce. Metellus de Iugurtha, & Numydis. L. Mumius de Achæis. M. Horatius consul de Sabinis, sine autoritate Senatus. L. Papyrius Cursor de Sãnitibus. L. Papyrius Crassus, eius filius, de Priuernatibus. Cn. Põpeius, Magni Pompeij pater, de Picentibus. Pompeius Magnus de Iarba Mithridate, Aristobolo rege Iudæorũ. Aul. Posthumus Tubero de Volscis. L. Aemylius Paulus de Liguribus. Q. Capitolinus, quinquies consul, de Volscis. Scipio Africanus de Annibale, & Syphace. Sulpitius de reliquiis Brenni. L. Valerius Valesij filius, de Veientibus, & Sabinis. Valerius Coruinus (qui sexies fuit cõsul) de Samnitibus. L. Valerius Potitus de Volscis, & Equis, sine autoritate senatus. M. Attilius Glabrio de Antiocho, & Aetholis. Aurelianus Imper. de Zenobia Palmyrenorũ regina. Septimius Seuerus imperator de Arabibus, & Adiabenis. *Dagobertus* rex Francorum de Saxonibus. Papyrius Naso de Corsis. Iulius Cæsar confectis bellis quinquies triumphauit: primum triumphũ egit Gallicum: sequentem Alexandrinũ: deinde Ponticum: huic proximum Africanum: nouissimũ Hispaniensem. Triumphauit Bacchus de Indis. Tatius de Sabinis. Gordianus de Persis. Augustus Curules triumphos tres egit: Dalmaticum, Actiacum, Alexandrinum, continuo triduo. Antonius

tonius Commodus triumphauit de Germanis. Domitianus de Dacis, & Cattis. Papyrius Cursor de Corsis, in monte Albano.

Triumphandi mos.

Porrò autem lege fuit cautum, ne quis triumpharet, qui minus quàm quinq; milia vna acie superasset. Nulli item licuit triumphare, qui nec Dictator, neq; prætor, nec Consul res gessisset. Itē nemini prius decernebatur triumphus, quàm regionē (de qua triumphaturus erat) successori pacatā reliquisset. Triumphantes auratis curribus vehebantur, quos albi trahebant equi. Pompeij tamē currum in triumpho Africo traxerūt Elephantes: quem imitatus Cæsar, vectus est Elephantis quadraginta, dextra læuaq; lychnos gestantibus, autore Tranquillo. Et Gordiano quadrigæ Elephantorū decreto sunt triumpho Persico. Habuit & Aurelianus currū quatuor ceruis iunctum. Moris quoq; fuit, vt in triumphantū curru sederent eorūdem filij, Vnde & Aemylius Paulus speciosissimo triūpho filium duxit, quem triduo post amisit. Triumphantem sequebantur laureati milites. Moris item fuit, Imperatores belli ciuilis victoria quantumuis magna, non triumphare, quia ciues non hostes occidissent. Item, vt milites & abiecti missi quiq; diuersis conuiciis triumphantes incesserent, ne prospera illa fortuna plus equo superbirent, & insolescerent. Sic triumphante Cæsare milites dixerunt: Gallias subegit Cæsar, Nicomedes Cæsarem. Item: Romani seruate vxores, Mœchum caluū vobis adducimus. Ventidium quoque Bassum in Parthico triumpho secuti milites decantarunt: Qui multos fricabat, factus est Consul. porrò lege cautum erat, ne dux ante triumphi initium vrbē ingrederetur. Paulus Orosius, & cum eo Blondus scribunt, Rom. triumphos numero fuisse CCCXX.

Omnium vltimus triumphauit Probus Imperator.

Hæc de triumphis, de quibus qui plura scire cupiet, videat Blondum Foroliuiensem lib. 10. de Roma triumphante.

PRAECEPTORES, ET PAEDAGOGI.

Chrysippus, Erasistrati: Asclepiades, Temisonis: Protagoras, Euathli: Agonas, Zoroastris: Callimachus, Eratosthenis: Eratosthenes, Aristophanis: Volcatius, Ceselij: Anaxagoras, & Damon, Periclis: Molo, Ciceronis. Posidonium quoque Ciceronis magistrum fuisse, Cicero in lib. de Fato. Eum audiendi gratia Rhodum adiit, vt in eius vita Plutarchus. Socion, Senecæ: Seneca, Neronis: Cebes, Phedonis: Philetas Cous, Ptolemei: Pamphilus Amphipolyta, Apellis: Empedocles, Gorgiæ: Plutarchus, Traiani: Donatus, & Victorinus, Hieronymi: Palemon, & Flauius Virginius, Persij: Architas, Empedoclis: Saccas Ammonius, Plotini: Serbidius Scæuola, Papiniani: Arnobius, Lactantij: Linus, Herculis: Lysias, Epaminundæ:

Policet

Policetus, Argij, Asopodori, Alexis, & Aristidis pictorum: Agelades, Myronis: Sostratus, Lysippi, Phydias, Alcamanis, & Colotis: Myron, Lycij: Lysippus, Phoenicis: Euxinidas, Aristidis: Eupompus, Pamphili: Theophrastus, Demetrij Phalerei: Chiron, & Phoenix, Achillis: Lynus, Orphei, Thamiræ, & Herculis: Pherecides, Pythagoræ: Marianus Matthæus, Franciscus Puteolanus, Beroaldi: Lysimachus, & Leonides, Alexādri: Connidas, Thesei: Sarpedon, Catonis: Zopyrus, Alcibiadis: Acchillas, Ptolemæi: Sadragesilus, Dagoberti: Sicinus, liberorū Themistoclis: Hopleus, Tydei: Acetes, Pallantis: Hyagnes tibicem, Marsiæ. Pontanus, Marulli: Silenus, Bacchi: Rainerius Foroliuiensis, Bartoli: Bartolus, Baldi: Baldus docebat Ticini: Paulus Castrensis, & Antonius Rosellus Paduæ: Benedictus Capra, Perusij: Barbatia Siculus, Bononiæ. Fuit & Victorinus Fertinus Gonzagarū pædagogus: Antonius Panhormita, Alphonsi Aragonis Siciliæ regis præceptor: Andronicus Thessalonicensis, Politiani: Chalcidias, Iouiniani grammatici: Andalus Genuensis, Boccatij: Amonius, Origenis: Anacreon, Smerdis filij Polycratis Samiorum regis: Thales Milesius, Anaximādri Anaximenis: Anaximenes, Anaxagoræ: Philoxenus, Antigenidis musici: Socrates, Antisthenis: Antisthenes. Diogenis: Euphranor, Appionis grammatici: Asclepiades, Apollodori grammatici Apollodorus, Pergamus, Cæsaris Augusti: Menecrates, Arati poëtæ: Anaxagoras, Archelai Milesij: Plato, Aristotelis: Socrates, Aristippi: Aristophanes grammaticus, Aristarchi: Crates Bionis: Hermocrates, Callimachi: Aristoteles, Callisthenis: Anaxagoras, Carneadis: Socrates, Cherephontis: Herodotus, Chœrili: Diogenes, Cratis Thebani: Paulus, Dionysij Areopagitæ: Prodicus, & Socrates, Euripidis. Docuit Aristoteles annis x x x. Quintilianus x x. Pomponius Lætus Romæ, x. Campanus, Perusiæ: Christophorus Landinus, Florentiæ bonas artes professi sunt. Possem infinitos huiusmodi congerere, quos prætermitto quòd hoc ipsum modici videatur momenti: tamen etiam, quòd non putem posse fieri, vt quis ex maiori congerie fructum sibi faciat, cui hæc nihil profuerint.

PATRIA ET LOCVS NATALIS MVLTORVM ILLVSTRIUM VIRORUM.

Rudiæ vrbs Apuliæ, Ennij: Sassina Vmbriæ, Plauti: Campania, Neuij: Brundusium Calabriæ, Pacuuij: Mediolanum, Statij Cæcilij: Pisaurus, Accij: Carthago, Terentij: Arunca, Lucilij: Roma, Lucretij: Bononia, L. Pomponij: Roma, Decij Laberij, & Q. Catulli epigrammatistæ: Syria, Publij Syri: Roma Porcij Licinij: Verona, Valerij Catulli: Roma, Q. Cornificij: Cremona, Furij,

Bibac

Bibaculi:Atax,vicus prouinciæ Narbonensis.Fub.Terentij Varronis Roma,Iulij Calidij:Mantua,Vergilij: Venusium Apuliæ, Ouidij:Parma,Caſsij Seueri:Roma, Cæsaris Germanici: Verona: Aemylij Macri:Corduba Hispaniæ, Lucani,Sextilij,& Senecæ:Roma, Asinij,Galli:Volaterræ Hetruriæ, Persij : Neapolis, Statij Papinij: Hispania,Sylij Italici:Setia Campaniæ,Valerij Flacci:Aquinum, Iuuenalis:Bilbilis Hispaniæ,Valerij Martialis:Italica Hispaniæ,Voconij Victoris:Carthago,Alphij Auiti:Africa,Septimij,& Aurelij Olympij Nemesiani,& Mauri Terentiani: Sicilia, Calphurnij : Alexandria,Claudiani:Burdegala,Ausonij Galli:Hispania, Damasi,Iuuenci,& Prudentij:Africa,Licētij Hipponēſis.Gallia,Sidonij Apollinaris:Roma,Pomponij Secundi, Pedonis Albinouani, Arunciin, Stellæ,Sentij Auguris,Vestritij Spurinæ,& Pauli Pasſieni:Salamin, Solonis:Lacedæmon,Chilonis:Mitylenæ, Pittaci : Priene, Biantis: Lyndus,Cleoboli:Corinthus,Periandri:Scythia,Anacharsis : Gnosos vrbs Cretæ,Epimenidis : Syria,Pherecidis : Miletus,Anaximenis:Clazomene,Anaxagoræ:Athenæ,Socratis,Xenophōtis,Aeschinis,Critonis,& Glauconis : Cyrene,Aristippi :Elis,Phædonis : Megara,Euclidis,& Stilponis : Thebæ,Cebetis,& Cratis:Athenæ Platonis,Polemonis,Antisthenis,& Speusippi:Chalcedon,Xenocratis: Soli,Crantoris:Cyrene,Lacydis,& Carneadis:Carthago,Clitomachi:Stagyra,Aristotelis:Lampascus,Stratonis:Troas,Lyconis:Pontus, Heraclidis : Synope, Diogenis : Syracusæ,Monymi : Aegina, Onesicriti:Phœnicia,Menippi: Cyprus,Zenonis:Samos Pythagoræ,& Melisſi:Agrigentum,Empedoclis:Tarentum,Architæ: Croton,Alcmæonis : Metapontus,Hippaci :Gnydos, Eudoxi : Ephesus, Heracliti : Colophon,Xenophanis : Abdera, Democriti,Protagoræ,Anaxarchi : Elis,Pyrrhonis: Nicæa,Timonis:Athenæ,Epicuri: Calagurium Hispaniæ,Quintiliani:Crastus vrbs Siciliæ,Epicarmi: Pella Macedoniæ Alexandri: Melibœa, Philoctetæ: Panope, Epei autoris machinæ Troianæ: Ascra, Hesiodi : Cheronea, Plutarchi: Megara,Theognis:Mitylene, Alcei:Lesbos Sapphus puellæ: Rhodos Panetij,Stratoclis,Andronici:Pylos, Nestoris:Croton, Alcmanis:Miletus,vel Phœnicia,Thaletis:Imera, Stesichori.Itheca,Vlyssis:Thebæ,Amphionis,& Pindari:Cos, Appellis:Thracia, Orphei: Alexandria,Appiani,Aristarchi,& Arri: Arpinum Ciceronis:Tyana Græciæ,Apollonij:Medaura,Apuleij:Caros, Archilochi: Athenæ,Aristidis:Rhodos, Aristophanis: Nicomedia,Arriani historici: Methymna, Arionis: Seleucia Siciliæ , Athenei philosophi: Chaldæa,Berosi:Agrigentum,Charcini:Africa,Cypriani:Carthago.Clitomachi:Athenæ,Cratini,Eupolidis,& Demadis, & Demosthenis: Syracusæ Dionis: Thebæ,Epaminundæ:Hierapolis Phrigiæ : Epi-

ĉteti:

cteti:Cyrene,Eratosthenis: Athenæ, Hermippi: Arelate,Fauorini: Chalcis Syriæ,Iamblici philosophi:Antiochia,Ioannis Chrysostomi:Iudæa,Iosephi:Elis,Hippiæ:Cos,Hippocratis: Athenæ,Isocratis: Syracusæ, Lyciæ : Athenæ, Menandri, & Periclis. Thebæ, Musei: Smyrna,Homeri:Anazarbum Ciliciæ,Opiani:Roma,Q.Hortensij: Cæsarea Cappadociæ,Prohæresij:Aegyptus, Ptolemæi astrologi: Syracusæ,Philemonis:Cos,Philetæ:Roma,Sallustij,& Suetonij:Patauium,T.Liuij:Athenæ,Sophoclis,& Thucydidis: Thracia,Thamyræ:Egressus vrbs Lesbi, Theophrasti:Lesbos:Terpandri: Carthago. Tertulliani,Vmbria,Propertij,& Pontani.

FORMOSI ET FORMOSAE, EX HISTORICIS, ORAtoribus & Poëtis.

A*maryllis* puella.Virg.Formosam resonare doces Amaryllida sylvas.

Alexis,Idẽ Eclo.2. Formosum pastor Corydõ ardebat Alexim.

Aegle nympha.Idem Eclo.6. Aegle Naiadum pulcherrima.

Adonis Myrrhæ fuit filius, Veneri ob speciosam formam dilectus. Verg. Ecl. 10. Et formosus oues ad flumina pauit Adonis. Ouid.lib.10.& Proper.lib.2.

Auentinus. Verg. Victoresq; ostentat equos satus Hercule pulchro Pulcher Auentinus.

Astur.Verg.Sequitur pulcherrimus Astur.Astur equo fidens & versicoloribus armis.

Atys puer Phrygius,à Cybele (vt fabulãtur poëtæ) ob formam adamatus est.Ouidius lib.5. Meta.Erat Indus Atys, quem flumine Gange,&c.

Atalanta puella fuit in Arcadia venatrix,& Iasij filia liberali ad modum forma. Ouidius lib. 8. Venit Atalante Schænei pulcherrima virgo,&c.

Ariadne filia Minois,forma fuit elegante,quam propterea Bacchus duxit in vxorem,eiusq; coronam stellis ornatam in astra retulit.Catul.ea & Theseo loquens, sic inquit: Hunc simulac cupido conspexit lumine virgo,Regia quẽ suaues expirans costus odores.

Achillas puer.Martialis lib.3.Huic comes hærebat domini fugitiuus Achillas,Insignis forma nequitiaq; puer.

Antiopa filia Nyctæi,& vxor Lyci regis Thebarum, speciosissimam propter formam à Ioue adamata est, ex quo Zetum & Amphionem suscepit.Propertius. Tu licet Antiopæ formam Nycteidos,& tu Spartanam referas laudibus Hermionem.

Argia, Adrasti Argiuorum regis filia, & vxor Polynicis, fuit itidem mirum in modum speciosa.Statius lib.2.Theba.Egregiam

Argiam, nec formæ laude ſecundam Deiphylem.

Antinoo Bithinyco, mira pulchritudine adoleſcenti, tanta, tamq; elegans fuit forma, vt Adrianus Imper. (à quo adamabatur) templum ei apud Mantineam conſtituerit, & ciuitatem apud Nilum, eiusq; imaginem fecerit inſculpi nummis. Propterea Hieronymus Adriani concubinum eum vocat. Volat.

Fuit *Achantus* puer ſpecioſus, quem poëtæ fingunt in florem ſui nominis conuerſum fuiſſe.

Aeginam, Aſopi regis Bœotiæ filiam, ob excellentem pulchritudinem adamauit Iupiter, iacuitq; cum ea in ſpecie ignis. Ouidius: Aureus vt Danaen, Aſopida luſerit ignis.

Forma imprimis viſenda & amabili fuiſſe ferunt inter Græcos *Alcibiadem*, ſicut inter Romanos *Scipionem*, Demetrium cognomento. Plutarchus in eius vita: Hoc, inquit Alcibiadi conceſsit natura, ſibiq; cum paucis commune, vt non modò in pueritia aut adoleſcentia, ſed etiam in omni ætatis gradu maximum ſemper decorem, ac formoſam hominis ſpeciem prætulerit.

Amaracum poëtæ fingunt in herbam odoriferam mutatum, idq; propter elegantem formam.

Asterius, filius fuit Cereris, forma ſingulari, omnium tamen amores reſpuens. Vnde Ouidius in Ibin: Filius vt Cereris fruſtra tibi ſemper ametur, Deſtituatq; tuas vſque petitus opes.

Sex. Aurelius ſcribit *Augustum* fuiſſe mitem gratum, ciuilis animi, toto corpore pulchrum, ſed oculis magis, quorum facies chariſsimorum ſyderum modo promicabat.

Alfus filius fuit Gygari Danorum regis, quem tam excellenti forma, ac cæſarie extitiſſe ſcribit Saxo Grammaticus, vt argenteis nitere crinibus putaretur.

Amphimedon. Calentius: Formoſum Phiale prius arſerat Amphimedontem: Amphimedon Phiales maxima cura fuit.

Herodotus ſcribit *Agaristam*, Cliſthenis filiam, adeò formoſam extitiſſe, vt ad habendas eius nuptias, celebrata ſint procorum ſpectacula, & certamina, quò ſpecioſiſsimi quique Græciæ adoleſcentes confluxerunt.

Barynes meretricis formam commendat Horatius lib. 2. Car. dicens: Vlla ſi iuris tibi peierati Pœna Baryne nocuiſſet vnquam, Dente ſi nigro fieres, vel vno Turpior vngui, Crederent, &c.

Bryſeis fuit adeò formoſa, vt Achilles eius amore conflagrauerit, eamq; quamuis ancillam, pluſquam puellas omnes adamauerit. Horatius: Prius inſolentem ſerua Bryſeis niueo colore Mouit Achillem. Propertius libro ſecundo: Omnia formoſam propter Bryſeida paſſus.

Credi

Credibile est *Bersabaeam*, Vriæ vxorē, eleganti fuisse forma quæ sapientissimum illum regem, & prophetam sanctissimum Dauidem vsque adeò titillauerit, vt solitæ religionis oblitus, adulterio & homicidio (Vriam enim deuouit morti) suam contaminauerit sanctitatem. Stroza pater: Ille sacri vates operis Iesseia proles, Præfecit populo quem deus ipse suo, Bersabeæ captus forma, &c.

Bellerophon à Sthenobæa Prœti Argiuorum regis vxore propter formam adamatus, & ad Venerem (cui tamen assentiri noluit) postulatus est.

Fuit & *Batyllus*, Anacreōtis poëtæ amasius, liberali forma. Vnde Pontanus de Stell. Nirea sic perhibent, & amatum à vate Batyllum, Pictum oculis, fusumq; coma, roseumq; labellis.

De *Castore* & *Polluce* Oui. lib. 8. Met. At gemini nondum cœlistia sydera fratres Ambo conspicui, niue candidioribus ambo Vectabantur equis.

Di *Chione* Dædalionis filia idem Ouid. lib. 11. Meta. Nata erat huic Chione, quæ dotatissima forma Mille procis placuit bis septem nubilis annis.

Cænis puella Thessala, à Neptuno compressa. Idem Ouid. lib. 12. Meta. Clara decore fuit proles Elateïa Cænis Thessali dum virgo pulcherrima.

Cyllarus. Idē lib. 12. Nec te pugnātē tua Cyllare forma redemit.

Calistro. Idem Ouid. lib. 1. Fast Fœdera seruasset, si non formosa fuisset.

Celeno. Idē lib. 4. Fast. Neptuno Halcyonē & te formosa Celeno.

Calypso Oceani & Thetyos filia. Ouidius de Ponto: An graue sex annis pulchram fouisse Calypson Aequoreæq; fuit concubuisse deæ? Idem lib. 2. de Art. Littore constiterant, illic quoque pulchra Calypso.

Cydippe ab Acontio ob formam adamata est, Ouid. in Epist. Aut esses formosa minus, peterere modestè, Audaces facie cogimur esse tua. &c.

Cestum puerum commendat à forma Martial. Quanta tua est probitas, quanta est præstantia formæ Ceste puer, puero castior Hippolyto. Te secum Diana velit doceatq; natare, &c.

Catulla. Idem Mar. lib. 8. Formosissima quæ fuere vel sunt, O quàm te fieri Catulla vellē Formosam minus, aut magis pudicam.

Propertius formam suæ *Cynthiæ* sic commendat: Et quascunque tulit formosi temporis ætas, Cynthia non illas nomen habere sinat. Idem: Illic formose veniant chorus heroinæ, Quas dedit Argiuis Dardana preda viris: Quarum nulla tua fuerit mihi Cynthia forma Gratior, &c.

Herodotus ait Candaulis Sardium Tyranni vxorem fœminarum omnium fuiſſe pulcherrimam.

De *Daphnide* Verg.in Buc.Formoſi pecoris cuſtos, Formoſior ipſe.

Deiopeia Nympha. Vergil. 1. Aene. Sunt mihi bis ſeptem præſtanti corpore Nymphæ,Quarum quæ forma pulcherrima Deiopeiam Connubio iungam ſtabili, propriamq; dicabo.

Dido.Idem lib.2.Aen. Regina ad templum forma pulcherrima Dido Inceſsit.

Deianyra Herculis vxor.Ouidius lib.9.Nomine ſi qua ſuo tandem peruenit ad aures Deianyra tuas,quondam pulcherrima virgo,Multorumq; fuit ſpes inuidioſa procorum.

Deiphyle vxor Tydei, Adraſti filia.Statius libro 2. Theb.Egregiam, Argiam nec formæ laude ſecundam Deiphylem.

Diadumenus Auguſti fuit prægustator,puer adeò ſpecioſus,vt in formæ certamine (quod fiebat Elidi) meruerit palmam.Volat.

Democles puer Athenienſis,fuit adeò ſpecioſus, vt ex pulchritudine ſua pulcher Democlex ab omnibus vocaretur.Cui (quod paucis admodum formoſis contingit) tanta quoque exititit pudicitiæ cura, vt ad declinandam vim Demetrij (à quo petebatur ad ſtuprum) ſe in plenum feruentis aquæ lebetem (quum aliter effugere non poſſet) coniecerit.Plut.in Demetrio.

Cælius ſcribit *Demetrium*,cognomẽto *Poliorcetem*, forma fuiſſe in primis amabili.Vide Plutar.in eius vita.

Euryalus, Niſi amicus.Ver.lib.5.Aen. Euryalus forma inſignis, viridiq; iuuenta.Idem lib.9.

Endymion Lunæ amaſius,fuit admodum ſpecioſus.Vale.Flaccus lib. 8. Tum quoque ſyderea clarus procul ora iuuenta Lathmius æſtiua reſidet venator in vmbra,Dignus amore deæ.

Fuit in *Epheſtione* auguſta adeò facies, vt victi Darij vxor eum pro Alexandro ſalutauerit.Ob quam formam ipſi quoque Alexandro fuit chariſsimus.

Eurydice Orphei vxor, Quintilianus lib.2. Orpheos.Hæc ſata Mercurio Eurydice formoſa,puellas Tam viſa eſt ſuperare pares, cœleſtib⁹ aulis Quã iucunda Venus dominas ſupereminet omnes.

De *Fabulla* Martialis lib. 2. Bella es nouimus & puella, verum eſt.Et diues:quis enim poteſt negare?

Scribit Aelius Sabinus tantam pulchritudinem oris fuiſſe in filio *Maximini*,vt etiam caput eius iam morte nigrum,iam maceratum defluenti tabo,pulcherrimum tamen videretur.

Galathea nympha. Ouidius libro 13.Candidior folio niuei Galathea Liguſtri, Floridior prato, Longa procerior alno. Splendidior

dior vitro, tenero lasciuior hœdo, Leuior assiduo detritis æquore conchis, Solibus hybernis, æstiua gratior vmbra, Nobilior pomis, platano conspectior alta, Lucidior glacie, matura dulcior vua, Mollior & cygni plumis, & lacte coacto, Et (si non fugias) riguo formosior horto.

Non aliam ob causam poëtæ fabulantur *Ganymedem* Ioui miscere pocula, quàm ob elegantem speciem. Ouid. lib. 4. Fast. Horat. lib. 3. Car.

Glycera, Horatius lib. 1. Car. Vrit me Glyceræ nitor Splendentis Pario marmore purius, Vrit grata proteruitas, Et vultus nimium lubricus aspici.

Galetes fuit adolescens forma speciosus, decensq; imprimis, regi Ptolemæo propterea vsque adeò charus, vt Ptolemæus ipse quibusdam (qui ad supplicium trahebantur) eiusdem patrocinio pepercerit. Autor Cælius lib. 7. cap. 35.

Gygis pueri formam describit Horatius libr. 2. Car. dicens: Vt pura nocturno renidet Luna mari Gnydiusq; Gyges: Quē si puellarum insereres choro, Mire sagaces falleret hospites, Discrimen obscurum solutis Crinibus, ambiguoq; vultu.

Veteres fabuloso confinxerunt inuolucro *Gorgonem* propter eximium venustatis decus, mentis inopes & stupidos reddentem spectatores in saxa deformasse. Cælius lib. 13. cap. 9.

Hippolytus Thesei filius, fuit etiam pulcherrimus. Vir. Ibat & Hippolyti proles pulcherrima bello Virbius.

Hylam Thyodamantis filium ob formam adamauit Hercules, & Nymphæ rapuerunt. Mar. Pulcher Hylas teneram mersit in ora manum. Propetius: Cuius vt accensæ Dryades candore puellæ, Miratæ solitos destituere choros, &c.

Hyas Atlantis ex Aethra filius. Ouid. lib. 5. Fast. Nondum stabat Atlas humeros oneratus Olympo, Quum satus est forma conspiciendus Hyas.

Celebratur etiam *Hermiones* Menelai filiæ pulchritudo. Vnde Propert. lib. 1. Tu licet Antiopæ formam Nicteidos, & tu Spartanam referas laudibus Hermionem. Pont. lib. 1. amorum.

Fuit tam elegans & concinna *Hippodamiæ* pulchritudo, vt ad impetrandas eius nuptias celebrata sint certamina procorum. In quibus quum victor euasisset Pelops, puellam duxit vxorem. Propertius: Nec Phrygium falso traxit candore maritū Aduecta externis Hippodamia rotis: Sed facies aderat nullis obnoxia gemmis, Qualis Apellæis est color in tabulis. Idem lib. 2. vocat Ischomachem.

Hiera fuit vxor Telephi, mulier omnium (quas Prothesilaus vidit) maxima & pulcherrima.

Propoſita de muliebri pulchritudine certamina pleriſque in locis legimus: ſicuti in Cereris Eleuſinæ feſto prope Alpheum, vbi victrix Herodice meruit palmam. Cælius cap. 9. lib. 13.

Herodotus ſcribit *Hippoclidem* Tyſandri filium diuitijs & forma inter Athenienſes præcipuum fuiſſe.

Hypſiphile. Statius lib. 4. Theb. Errantes ſubito pulchram in mœrore tuentur Hypſiphilem. Fuit Thoantis filia, à quo Thoantias appellatur.

Iulus, filius Aeneæ ex Creuſa. Verg. lib. 7. Aene. -Primiq; duces & pulcher Iulus.

Iuuentius Catulli amaſius. Idem Cat. Mellitos oculos tuos, Iuuenci, Si quis me ſinat vſque baſiare, Vſque ad milia baſiem trecenta, Nec vnquàm ſaturum inde cor futurum eſt.

Iaſon. Medea apud Ouidium Iaſoni loquens: Et formoſus eras, & me mea fata trahebant, Abſtulerant oculi lumina noſtra tui.

Ioſeph. Mantuanus in Maria: Sic alacer Sanſon, ſic & formoſus Ioſeph.

De *Lauſo*, Mezentij filio, Verg. lib. 7. Aen. Filius hunc iuxta Lauſus, quo pulchrior alter Nõ fuit, excepto Laurẽtis corpore Turni.

Lauiniæ forma fuit origo belli inter Aeneam & Turnum, quorum vterque eam ſibi vxorem dari volebat. Vergil. lib. 12. flauos eius crines & roſeas appellat genas.

Catullus de ſua *Lesbia* ſic inquit: Lesbia formoſa eſt, quæ quum pulcherrima tota eſt, Tũ omnibus vna omnes ſurripuit Veneres.

Laodomia, Catullus: Quo tibi cum caſu pulcherrima Laodomia. Et Pont. lib. 2. de Amore coniugali.

Lais Corinthia meretrix fuit ſpecioſiſsima. Oui. lib. 1. Eleg. Qualiter in thalamos formoſa Semiramis iſſe Dicitur, & multis Lais amata viris.

Lycoris Cor. Galli amaſia. Martialis lib. 6. Fœmina præferri potuit tibi nulla Lycori. Propertius lib. 1. Et modo formoſa quàm multa Lycoride Gallus Mortuus inferna vulnera lauit aqua.

Muſæus poëta formam *Leandri* pueri ex Abydo (qui Ero puellam adamauit, & ab ea redamatus eſt) multis laudibus commẽdat.

Lucretiæ formam tanti fecerunt Romani, vt eam ſuis monumentis vbiq; celebrauerint, & vindicauerint à mortalitate nec ſolùm ob eximiam pulchritudinem, verum etiam ob caſtitatem, quòd vim Tarquinij gladio ſit vlta.

Lycaſte Priami filia tantæ fuit pulchritudinis, vt Polydamas Anthenoris ex Theano Hecubæ ſorore filius, illam ex cõcubina vxorem ſibi copulauerit. Fuit & alia Lycaſte, quæ ob pulchritudinem Venus vocabatur.

Lamia, autore Plutarcho, puella fuit speciosissima, à Demetrio adamata, quæ & tibiis optimè cecinisse dicitur. Hæc primo canendi modulandiq; suauitate gratiam sibi apud omnes comparauit.

Ligurinus, Horatij fuit amasius, forma itidem excellente, vt ipsius poëtæ testimonio constat. Idem quoque Lycum celebrat dicens; Et Lycum, nigris oculis nigroq; decorum Crine.

Leda, Stroza filius: formosæ meruit quo Iuppiter oscula Ledæ.

Maia Atlantis filia. Ouid. lib. 5. Fast. Quarum Maia suas forma superasse sorores Traditur, & summo concubuisse Ioui.

Tibullus *Marathi* amasij sui formam versibus commendat.

Magnes Smyrneus fuit adolescens, omnium sui seculi pulcherrimus, cunctisq; propterea gratissimus, sed maxime Gygi Lydorum regi. Quod ferentes ægrè parentes, capillos ei totonderunt, vt aliquid de pulchritudine minueretur. Indignatus verò Gyges, bellum mouit in Magnesios. Pausanias apud Volat.

Narcissus filius fuit Cephisi, & Lyriopes, à multis Nymphis ob pulchritudinem amatus; cuius desiderio quum Nymphæ ipsæ intabescerent, mutatus est in florem sui nominis. Vergilius in Batarum: Non illinc Narcissus abest, cui gloria formæ Igne Cupidineo proprios exarsit in artus. Ouidius lib. 3. Meta.

Nisus Megarensium rex ob pulchritudinem capillos aureos fertur habuisse. Tibullus libro 1. Carmine purpurea est Nisi coma.

Nireus filius Caropi & Alagiæ, puer fuit è Naxo admodum speciosus, cuius formam Homerus suis carminibus dignatus est. Horatius lib. 3. Car. Qualis aut Nireus fuit, aut aquosa Raptus ab Ida. Idem in Epodo: Formaq; vincas Nirea. Ouidius lib. 4. de Ponto. Prop. lib. 3. & Pont. lib. 3. de Stellis.

Nearchi formam commendat Horatius lib. 3. Car. Ode 30. vbi ait, Fertur & leui recreare vento, Sparsum odoratis humeris capillum. Qualis, aut Nireus fuit, aut aquosa Raptus ab Ida.

Omphale regina Lydorum fuit facie adeò præstanti, vt ei se submiserit Hercules. Propertius lib. 3. Omphale in tantum formæ processit honorem, &c.

De *Pyramo & Thysbe* Ouidius libro 4. Metamor. Pyramus & Thysbe iuuenum pulcherrimus alter, Altera, quas Oriens habuit, prælata puellis Contiguas habuere domos.

Fuit & formosus *Paris*, dicente Ouidio: Dux Pari Priamide damno formose tuorum.

Hominum pulcherrimum fuisse prædicant *Phaona*, quem inter lactucas occultarit Venus. Dicuntq; oblatum eidem ab ipsa Venere alabastrũ vnguẽti, quo quũ se obliuisset, factus est omniũ formosissimus, proptereaq; adamatus à Mitylenæorũ mulieribus, sed

maximè à Sappho poëtria Scamandronymi filia. Cælius lib.5.cap. 43.Eius formam Ouidius sic describit: Hunc ne pro Cephalo rapetes aurora timebam,&c.

Phædrus Eliensis,Socrati Platoniq; familiaris, à domino Lænone (dictu infandum) ob excellentem formam coactus est se prostituere,suoq; corpore quæstum facere.Volaterranus.

Plutarchus in Lucullo scribit, *Præciam* quandam fuisse in vrbe Roma fœminam, venustate formæ nulli secundam, quæ sua pulchritudine Cethegum sibi deuinxerit,adeò vt nihil probaretur Cethego,quod Præcia non iussisset.

Parthenopæum,Meleagri & Atalantæ filium,seu (vt aliis placet) Martis & Menalippes, forma fuisse liberali scribit Statius: Pulchrior haud illi triste ad discrimen ituro Frons fuit in syluis,qualis iam casside missa Parthenopæus erat.

Panthea vxor fuit Abradatæ viri nobilis apud Persas,quam Cyrus expugnatis Assyriorum castris duxerat captiuam.Abradata autem absente,& apud Bactrianos legatum agente, Araspe Medo seruanda tradita est, qui apud Cyrum affirmauit nōdum esse ortam, aut omnino inuentam tota Asia Pulchriorem. Autor Xenophon apud Cælium lib.7.cap.53.

Psamniticus rex Aegypti *Rhodopem* meretricem ob pulchritudinem matrimonio sibi iunxit.

Magnus Alexander, totius propè Orientis victor & Imperator, *Rhoxanam* Satrapis barbari filiam matrimonio sibi iūxit ob solam eius pulchritudinem.Vide Curtium lib.5.

Q.Catullus poëta Epigrammaticus formam *Roscij* pueri amasij sui his versibus celebrat:Constiteram exorientem Auroram fortè salutans, Quum subito à læua Roscius exoritur. Pace mihi liceat cœlestes dicere vestra,Mortalis visus pulchrior esse Deo.

Serranus. Vergilius lib. 9. Et iuuenem Serranum illa qui plurima nocte Luserat insignis facie.

Sulpitiæ formam commendat Tibullus lib. 4.

Illius ex oculis quum vult exurere diuos,
Accendit geminas lampadas acer amor,&c.

Fuit etiam in *Semiramide* eximia pulchritudo, & facies imperio digna. Vnde & mortuo marito Persis imperauit vsque ad prouectam filij ætatem.Ouid.lib.1.Eleg. Qualiter in thalamos formosa Semiramis isse dicitur.

Spurina fuit egregius adolescens,qui quum fœminas virosq; ad libidinem solo decoro aspectu prouocaret, pulchritudinem oris spontè vulneribus deformauit.Valerius Maximus de Verecundia.

Sisigambis vxor Darij nulli suæ ætatis fœminæ pulchritudine

cessit

cessit, teste Curtio: quam tamen victo Dario Alexander non solùm non violauit, sed & summam adhibuit curam, nequis captiuo corpori illuderet.

Scribit Cælius, *Scipionem*, cognomento Demetrium, apud Romanos forma fuisse amabili & eleganti.

Saxo grammaticus lib. 8. Danicæ histor. scribit *Suauildam* reginam tantæ fuisse pulchritudinis, vt quum vincta loris exposita esset equinis calcibus obterenda, ipsis quoque iumentis horrori fuerit, artus eximio decore præditos sordidis lacerare vestigiis.

Turnum à forma plerisque in locis commendat Vergilius, vt lib. 7. Petit ante alios pulcherrimus omnes Turnus auis, atauisq; potens. Item: Ipse inter primos præstanti corpore Turnus Vertitur arma tenens, & toto vertice supra est.

Thysbe amasia Pyrami. Ouid. lib. 4. Metam. Pyramus & Thysbe iuuenum pulcherrimus alter, Altera (quas Oriens habuit) prælata puellis.

Ferunt *Albium Tibullum* poëtam Elegiographum corporis forma admodum præstanti fuisse. Vnde Horat. de eo loquens: Non tu corpus eras sine pectore, Dij tibi formam, Dij tibi diuitias dederãt.

Thetidem deam maris poëtæ niueam & formosam faciunt, quòd perpetuis aquis abluatur. Catullus: Téne Thetis tenuit pulcherrima Neptunine.

Paulus Diaconus scribit *Theodotem* puellam, genere Romanam, forma fuisse conspicua & mirabili, flauis promissisque capillis ad pedes vsque pendentibus, eaq; pulchritudine inescatum Cunibertum regem, amore puellæ exarsisse.

Tyro puella Salmonei filia ob formam Neptuno adamata est. De hac Propter. lib. 11.

Violantillam, Stellæ poëtæ vxorem, multis verbis commendat Stat. lib. 1. Syl. Idem paulò pòst: At tu pulcherrima forma Italidum, tandem merito possessa marito.

Habuit *Xerxes* in exercitu L X V I I I. myriades, quæ ratio habet bis & quinquagies centum octoginta tria milia hominum. Herodotus tamen scribit in tanto mortalium numero neminem fuisse pulchriorem rege ipso, aut proceriore statura.

Sunt alij permulti pueri, & puellæ, in quibus elegans fuisse pulchritudo memoratur, vt Pyramus, Pelops, Idas, Castor, Pollux, Iason, Artaxerxes, Cyrus, Troilus, Patroclus, Hymen. Ex fœminis Pasiphaë, Ariadne, Berenice, Hermione, Bryseis, Penelope, Deidamia, Ersilia vxor Romuli, Ero, Virginia, Anaxerete, Antigone, Arachne, Arethusa, Arsinoë, Polyxena, Pelagia, Lycaste, Iocasta, Hecuba, Cassandra, Hesperie, Cleopatra, Chœlia, Ilia. Sibyllæ, Vesta-

les,Heroinæ,& aliæ propè infinitæ. Quas qui ſcire volet, autores reuoluat,

Helena forma poëtis omnibus cantatiſsima laudem meruiſſet maximam,niſi ea Troiæ ruinam , belliq; decennalis cauſam attuliſſet. At nemo eſt,cui non ſit odio, quum tantæ cladis & calamitatis venit in mentem,Paris apud Ouid. formam illius Veneri comparat,dicens:His ſimiles vultus (quantum reminiſcor) habebat,Venit in arbitrium quum Citheræa meum,&c.

DEFORMES.

BRotheus,Vulcani & Minetuæ filius, deformi facie dicitur fuiſſe.Ob quam dum pleriſque eſſet ridiculus , animi dolore ſe in rogum coniecit,teſte Ouidio in Ibin: Quodq; ferunt Brotheum feciſſe cupidine mortis,Des tua ſuccenſæ membra cremanda pyræ.

Hipponactis poëtæ Iambographi deformitatem ſuis tabulis expreſſerunt Bubalus & Anterinus pictores;eamq; imaginem, quòd notabili eſſet vultus fœditate,propoſuere in ridentium circulis magno ſuo malo,Indignatus enim Hipponax vtrúnq; ſuis Satiris tãto retaliauit fœnore, vt ambo laqueo ſe præfocauerint.Pli.ca.5.li.36.

Aiunt & *Corytheum* quempiam fuiſſe hominẽ notiſsimæ deformitatis, quiq; liberos ſuſceperit patrem infeliciſsima forma referentes: vnde fluxit adagium,Corytheo deformior.Eraſmus.

Homerus ſcribit *Therſiten* omnium, qui ad Troiam venerunt, fœdiſsimum fuiſſe, totumq; hominem à capite ad pedes ita graphicè depingit, & corporis vitia , & animi morbos , vt dicas peſsimum ingenium in domicilio ſe digno habitaſſe , inquit Eraſmus. Vnde adagium,Therſitæ facies.Ouid.lib.4.de Ponto.

Damon fuit pædotriba quiſpiam inſigni clauditate deformis, qui quum crepidas retortis ſuis pedibus congruentes furto amiſiſſet,imprecatus eſt,vt eius pedibus conuenirent,qui ſurripuiſſet.Autor Cælius.

Ferunt *Aeſopum*, æ Phrygia fabulatorem,omnium quoque turpiſsimum extitiſſe.Fuit enim nigerrimus,vnde illi datum nomen: Nam Aeſopus,& Aethiops idem ferè ſignificant.Corpore præterea gibboſus,verùm ingenio (quo deformitatem illam penſauit natura) clariſsimus,Cælius lib.8.cap.474.

Aeſopus quid ſignificet.

Galbæ Imperatori corpus fuit gibbo deforme.Macrobius.

Epictetus verò philoſophus fuit claudus vnde & hoc diſtichon à Macrobio poſitum : Seruus Epictetus genitus ſum , corpore claudus,Paupertate Irus,diis & amicus ego.

Hermippus poëta fuit Athenienſis,altero captus oculo. Volater.

Colomanus rex Pannoniorum poſt Ladiſlaum dicitur fuiſſe ore improbo,luſcus,claudus,gibboſus,& lingua bleſſus.Volater.

Vergi

Vergilius ſcribit *Polyphemum* cyclopem Siculum fuiſſe monoculum, vbi ait: - Et telo lumen terrebramus acuto, Ingens quod torua ſolum ſub fronte gerebat. Idem: Monſtrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum.

Poëtæ quoq; fabulantur *Vulcanum* claudum fuiſſe, ac toto deformem corpore: dicuntq; propterea parentes infanti non riſiſſe, ſuoq; cubili admiſiſſe. Verg. Incipe parue puer cui non riſere parentes, Nec deus hunc menſa, dea nec dignata cubili eſt. Ouid. libro 2. Eleg.

Martialis *Philenem* puellam luſcam fuiſſe, & altero lippam oculo videtur innuere, libro 1. vbi ait: Oculo Philenis ſemper altero plorat, Quo fiat iſtud quæritis modo? Luſca eſt. Item lib. 2. Cur non baſio te Phileni? calua es: Cur non baſio te Phileni? ruffa es: Cur non baſio te Phileni? luſca es.

Idem autor lib. 3. ait, *Vetuſtinam* tres habere dentes, tres Capillos, pectus cicadæ, crus formicæ, rugoſam frontem, mammas aranearum caſibus pares, os rictibus crocodili ſimile, cantum ranarum, & culicum, noctuæ viſum, hirci fœtorem, & pleraſque alias deformitatis inhoneſtas notas.

Olim creditum eſt eos ſeptem diebus formoſos fore, qui leporem eſitaſſent. Propterea idem Martialis Gelliæ deformitati illudens, ait eam nunquam eſitaſſe leporem, his verbis:

Quum leporem mittis, ſemper mihi Gellia mandas,
   Septem formoſus Marce diebus eris.
Si verum dicis, ſi verum Gellia mandas,
   Ediſti nunquam Gellia tu leporem.

Idem Martialis lib. 12. *Zoili* ſui deformitatem ſic depingit: Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læſus, Rem magnam preſtas Zoile ſi bonus es.

Aiunt *Socratem* philoſophum fuiſſe ſimis naribus, recalua fronte, piloſis humeris, & repādis cruribus. Propterea quum duæ vxores Xantippe & Myrrho zelotypia quadam in contentiones venirent, illis inter ſe iurgantibus dicebat: Quid propter me iurgia ſimul exercetis, quem adeò deformem peperit natura.

Afferuntur & alia de forma philoſophorum. *Zeuſippus* dicitur fuiſſe ceruice curua, *Aratus* panda, *Zeno* fronte contracta, *Epicurus* cute diſtenta, *Diogenes* barba comante, *Socrates* cadente, *Ariſtoteles* brachio exerto, *Xenocrates* crure collecto. *Heraclitus* oculis fletu clauſis, *Democritus* labris riſu apertis, *Chryſippus* digitis propter numerorum indicia conſtrictis, *Euclides* propter menſurarum ſpatia laxatis, *Cleanthes* propter vtrunque corroſis. Autor Sidonius lib. 9.

DEORVM AMASII.

GAnymedem in primis fabulantur poëtæ Iouis esse amasium, quem ob formam Aquila pedibus in Ida corripuerit, & in cœlum euexerit. Vergilius: Quem præpes ab Ida Sublimem pedibus rapuit Iouis armiger vncis. Ouid. lib. 10. Rex superûm quondam Phrygij Ganymedis amore Arsit.

Endymionem formosum pastorem Luna fertur adamasse, adeò vt cœlo relicto in montem Lathmium eius osculandi gratia plerunque descenderit. Pontanus de Stellis. Ouid. lib. 3. de Arte. Propertius lib. 2. Nudus & Endymion Phœbi cepisse sororem Dicitur, & nudæ concubuisse deæ.

Hylam Thiodamantis filium adamauit Hercules, secumq; duxit cum *Argonautis*. Vbi quum aquas hauriens puer vrnæ pondere fuisset demersus, multis clamoribus ab ipso Hercule conuocatus est. Hinc natum adagium, Hylam vocare. Val. Flac. lib. 3. Arg. Rursus Hylam & rursus Hylam per longa reclamat Auia, responsant syluæ, & vaga certat imago. Proper. lib. 2.

Adamauit etiam Hercules *Abderum* puerulum, non minori, quàm Hylam affectu.

Hyacinthus Apollinis fuit amasius. Ouid. lib. 10. Te quoq; Amyclide posuisset in æthere Phœbus, Tristia ponendi tempus si fata dedissent. Plin. 2. Hyacinthum comitatur fabula duplex, luctum præferens eius, quem Apollo dilexerat.

Adamauit etiam Apollo *Branchum* puerum Thessalum, quem mortuum suis templis sacrum haberi voluit. Item Daphnem puellam, Penei fluminis filiam, quam fugientem in Laurum cõuertit. Mãtuanus. Quot studuit verbis Daphnẽ facũdus Apollo Flectere.

Ampelos, puer speciosus, Baccho adamatus est. Ouid. lib. 3. Fast. Ampelon intonsum Satyro Nymphaq; creatum Fertur in Ismariis Bacchus amasse iugis.

Adonis, Cynaræ ex Myrrha filius, Veneri fuit charissimus. Ouidius lib. 1. de Arte: Nec te prætereat Veneri ploratus Adonis. Propert. lib. 2. & Pon. lib. 1. de stellis.

Cephalus & Tithonus charissimi fuerunt Auroræ. De Cephalo, Ouid. lib. 3. de Arte: Lathmius Endymion non est, tibi luna pudori, Nec Cephalus roseæ præda pudenda Deæ. Propert. lib. 2.

Atys puer Phrygius, Cybeles fuit amasius. Catullus: Tenerum vidit Atyn prope marmor Pelagi, facit impetum: ille demens fugit in marmora fera, ibi semper omne vitæ spatium famula fuit. Ouid. libro 10. Hirsuto vertice pinus Grata deûm matri, siquidem Cybeleius Atys Exuit hac hominem, truncoq; indurauit illo.

Amauit *Hippolytum* Diana, cum ob formam, tum raram in forma

ma castitatem.

Pindari poëtæ, eiusq; carminum amatorem fuisse Pana fabulantur. Autor Plutarchus in Numa Pompilio.

Syrinx quoque Arcadica fuit Nympha, quam à Pane deo mirè adamatam scribit Ouidius.

HOMINVM AMASII.

HAbuit imprimis Valerius Flaccus poëta Setinus in deliciis *Amazonicum* puerum, cuius formam commendat Martialis.

Tibullus suum *Cherinthum*, de quo lib. 4. ait: Est qui te Cherinthe dies dedit hic mihi sanctus, Atque inter sanctos semper habendus erit. De quo lib. 2. sic ait: Heu heu quàm Marathus lento me torquet amore.

Lygdum adamauit Pamphilus Saxus: vnde lib. 4. ait: Sed peterem Lygdum, Lygdus mea vita, meum cor Lux mea, qui facie vulnera mille gerit. Eius quoque formam multis locis magnopere extollit.

Batyllus fuit Anacreontis poëtæ delicium: Vnde Horatius in Epodo: Non aliter Samio dicunt arsisse Batyllo Anacreonta Teiũ. ab eodem quoque adamatus est *Megistheus* puer. De vtroque Politianus in Rustico: Nunc Samium celebras (iubet Adrastæa) Batyllum, Nunc teneram Eurypilem, tenerumq; Megistea laudas, Tandem acino passæ cadit interceptus ab vuæ.

Lycum puerum adamauit Alcæus Poëta Lyricus, de quo Horatius lib. 1. Carminum: Liberum & musas, Veneremq;, & illi semper hærentem puerum canebat: Et Lycum nigris oculis, nigroq; Crine decorum. Politianus in Nutricia.

Amauit Valgius poëta elegiographus *Mysten*, cuius mortem multis lacrymis defleuit, dicente Horatio: Tu semper vrges flebilibus modis Mysten ademptum, nec tibi Vespero Surgente decedunt amores, nec rapidum fugiente Solem.

Asinius Gallus poëta, filius Asinij Pollionis viri consularis, pari quoq; affectu dilexit *Hippolytum* liberali forma adolescentem.

Voconius Victor poëta, habuit in deliciis *Testylum* puerum elegante forma. Vnde Martialis: Testyle Victoris tormentum dulce Voconi, Quo nemo est toto notior orbe puer: Sic etiam positis formosus amere capillis, Et placeat vati nulla puella tuo.

Lygurinus Horatij fuit, delicium. Vnde lib. 4. Car. scribit: Sed cur heu Ligurine, cur Manat rara meas lacryma per genas? Cur facunda parum decoro inter verba cadit lingua silentio? Nocturnis ego somniis iam captum teneo, iam volucrem sequor. Amauit & *Lycistum*, de quo sic scribit in Epodo: Nunc gloriantis quamlibet mulierculam Vincere mollitia amor Lycisti me tenet.

Amauit *Roscium* adolescentem Q. Catullus Epigrammatista, de cuius

cuius forma hunc in modum scripsit: Constiteram exorientem auroram forte salutans, Quum subito à læua Roscius exoritur: Pace mihi liceat cœlestes dicere vestra, Mortalis visus pulchrior esse deo. Amauit & *Theotimũ*, de quo sic scribit: Aufugit mî animus: credo vt solet, ad Theotimum Deuenit: sic est, perfugium illud habet.

Plut. in Apoph. Arsit Euripides tragœdiographus *Agatonem* puerulum, quem adultiorem quoq; amplexabatur arctius, suauiabaturq; etiam spectante populo, & in conuiuiis.

Pari affectu Aratus poëta Cilix *Philinum* adolescentulum deperiit, pro cuius reditu è Chio insula, deos multa precatus est.

Catullus suos amores in *Iuuencium* his exprimit verbis: Surripui tibi (dum ludis) mellite Iuuenci, Suauiolum dulci dulcius ambrosia. Verum id non impunè tuli, namq; amplius horam Suffixum in summa me memini esse cruce. Quæ carmina plena sunt pruritus, multamq; præ se ferunt lasciuiam.

Antinous puer fuit elegãtissimæ formæ, ex Claudiopoli Bithyniæ ciuitate, quem Adrianus Imperator ad infamiam vsque adamauit, vt etiam mortuo ciuitatem construxerit, templumq; erexerit cum ara, & eius effigiem curauerit imprimendam. Spartianus ait puerum illum ab Imperatore muliebriter defletum.

Dion Cassius

Pausanias Lacedæmonius, autore Cælio, *Argilium* speciosa pulchritudine adolescentem amore Venereo dilexit.

Cælius lib. 19. cap. 11. citat hos Platonis versus amatorios de suo *Agathone*, quem vti meritoriũ dilexit: Suauia dans Agathoni animam ipse in labra tenebam, Aegra etenim properãs tanquam abitura fuit. Amauit quoque *Stellam* ob ingenij suauitatem, & elegantiam, de qua, autore Plutarcho, sequentes versus lusit: Ardentes stellas lucens mea Stella tueris, Cœlum vtinam fierem, te vt multo lumine cernam. Item: Stella prius superis fulgebas Lucifer, at nunc Hesperus ah fulges manibus occiduus. Hæc nouissima scripsit post eius mortem.

Minos rex Cretensium susceptas cum Atheniensibus inimicitias, ob mortem filij sui Androgei, lubens deposuit amore *Thesei* (quem deperibat) inescatus.

Laius à Pelope hospitio susceptus filium eius Chrisippũ ita adamauit, vt secum Thebas rapuerit. Praxilla tamen apud Cælium testis est, hoc à Ioue perpetratum.

Gyges rex Lydorum Magnetem Smyrnæum eximia pulchritudine clarum vsque adeò dilexit, vt bellum in Magnesios mouerit, quòd puero capillos totondissent, quo videretur deformior.

Aristogiton Atheniensis *Armodium* insigni forma adolescentem etiam deperiit. Autor Thucydides. lib. 6.

Amauit

Amauit Epicurus *Philoclem* eximium adolescentem, ad quem solitus erat hoc modo scribere: Consumor ac deficio amabilem tuum ac diuinum ingressum sustinens.

Catullus facit *Aufilenum* Cælij cuiusdam Veronensis amasium, vbi ait: Cælius Aufilenum, & Quintius Aufilenam Flos Veronensium depereunt iuuenum.

Inter meritorios pueros etiam ponuntur *Euryalus* Virgilianus, *Parthenopæus* Statianus, *Cortallus* Siculus Anacreontis, *Harmodius* Hippiæ, *Aster* Platonis, *Piso* Galbæ.

DEORVM ET HOMINVM AMASIAE.

IAm diximus *Daphnen* Penei fluminis filiam adamatam Apollini. Sappho ad Phaonem: Et Phœbus Daphnen, & Gnosida Bacchus amauit.

Tyro Salmonei filia adamata est à Neptuno, & ab eodem compressa. Propert. lib. 1. Non sic Aemonio Salmonida missus Enipeo Tænarius facili pressit amore deus.

Heben deam iuuentutis amauit Hercules. Idem Propert. lib. 1. Nec sic cœlestem flagrãs Amor Herculis Heben Sensit in Oetæis gaudia prima iugis. Amauit quoque *Iolen*, & *Omphalem* reginam Lydorum. Idem Propert. lib. 3.

Aliæ Deorum & hominum amasiæ fuerunt, *Ariadne*, Minois filia, Bacchi: *Syrinx*, Nympha, Panos: *Ero*, Læandri: *Phyllis* filia Lycurgi regis Thracum, Demophontis: *Ariadne*, Thesei: *Atalanta*, Meleagri: *Cydippe*, Acontij: *Iphis*, Patrocli: *Similax*, Croci: Autor Plin. lib. 16. cap. 36. *Glycera*, Pausiæ Sicitionij pictoris. Plin. lib. 21. cap. 2. & lib. 35. cap. 10. *Sappho*, Phaonis.

Campsape, Alexandri, quam Alexander ipse muneri dedit Apelli pictori: Plin. lib. 35. cap. 10. *Philace*, Stratoclis: autore Plutarcho. *Rhoxane*, Alexandri: Plutarchus, & Curtius. *Echo* Narcissi: Ausonius, Commoritur Narcisse tibi resonabilis Echo. Calentinus, Risit Liriopes flagrantem filius Echo.

Thysbe, Pyrami. Stroza pater: Non magis infelix Thisbe dilexit Amantem.

Tyro Salmonei filia, Enipei. Propertius lib. 1. Testis Thessalico flagrans Salmonis Enipeo.

Phœbe, Castoris, *Ilaira*, Pollucis, quæ fuerunt Leucippi filiæ. Propert. lib. 1. Non sic Leucippi succendit Castora Phœbe, Pollucem cultu non Ilaira soror.

Chloris, seu Flora, dea florum, Zephyri, à cuius nomine dicitur Zephyritis.

Galatea nympha Polyphemũ. Proper. lib. 3. Quinetiã Polypheme

me fera Galatea sub Aetna, Ad tua rorantes carmina flexit equos.

Bersabea, Dauidis. Idē Stroza: Ille sacri vates operis Iesseia proles Præfecit populo quem deus ipse suo, Bersabeæ captus forma tibi magne Cupido Cessit.

Helena, Paridis. Proper.lib.2. Ipse Paris nuda fertur periisse lacæna, Quum Menelaæo surgeret è thalamo.

Acme, Septimij. Catullus: Acmen Septimius (suos amores) Tenens in gremio, mea inquit Acme, Ni te perdite amo, atque amare porrò Omnes sum asiduè paratus annos, Solus in Libya, Indiaq; tosta Cæsio veniam obuius leoni.

Aufilena, Quintij. Catullus: Cœlius Aufilenum, & Quintius Aufilenem Flos Veronensium depereunt iuuenum.

Atalanta, Mimalionis Arcadici. Própertius: Mimalion nullos fugiendo Tulle labores Sæuitiam duræ contudit Iasidos.

Antigone, Hæmonis, Bœotij: quam quū iugulari fecisset Creon, Hæmō ad mortuæ tumulū se interfecit. Proper.lib.2. Quid? nō Antigones tumulo Bœotius Hęmō Saucius ipse suo corruit ense latus?

Briseis, Achillis. Horatius: Prius insolentem Serua Briseis niueo colore Mouit Achillem. Propertius lib. 2. Omnia formosam propter Briseida passus, Tātus in erepto sæuit amore dolor. Item: Nec non exanimem amplectens Briseis Achillem, Candida vesana verberat ora manu.

Rhodope, Charaxi, fratris Sapphus. Sappho ad Phaonem: Arsit inops frater victus meretricis amore, Mixtaq; cum turpi damna pudore tulit.

Andromeda, Persei. Sappho ad Phaonem: Candida si non sum, placuit Cepheia Perseo Andromede, patriæ fusca colore suæ.

Hesperie, nympha, Aesaci.

Lesbia Catulli. Catullus: Nulla potest mulier tantum se dicere amatam Vere, quantum à me Lesbia amata mea est. Hæc verò nomine vocabatur Claudia. Amauit etiam *Ipsithillam*.

Quintilia, Calui Licinij. Catullus: Certè non tanto mors immatura dolori est Quintiliæ, quantum gaudet amore tuo. Propert. lib. 2. Hoc etiam docti confessa est pagina Calui, Quum caneret miseræ funera Quintiliæ.

Lyde, Callimachi: Batthis, Philetæ. Ouid.lib.1. de Tristib. Nec tantum Clario Lyde est dilecta poëtæ, Nec tantum Coo Batthis amata suo.

Beatrix, Dantis Aligerij. Aureta Petrarchæ. Lycinia Horatij. Horat. lib. 2. Car. Me dulcis dominæ musa Lyciniæ Cantus, me voluit dicere lucidū Fulgentes oculos, & bene mutuis fidū pectus amoribus. Amauit & Glyceram. De qua libro tertio Carmin. Me

lentus

lentus Glyceræ torret amor meæ.

Stella, Platonis. Autor Plutarchus.

Violantilla, Stellæ poëtæ. Hæc Græcè *Hiantis* dicitur. Martialis libro 6. Perpetuam Stellæ dum iungit Hiantida vati Læta Venus dixit, plus dare non potuit. Aliter vocatur *Asteris*. Vide Statium in Syluis.

Leucadia, Terentij Varronis Atacini. Hinc fluxit illud distichon: Hæc quoque perfecto ludebat Iasone Varro, Varro Leucadiæ maxima flamma suæ.

Delia, Sulpitia, Nemesis, Neæra, Tibulli, De Nemesi notum est illud, Vrit amatorē Nemesis lasciua Tibullum, In tota iuuit quem nihil esse domo.

Hostia, seu Cynthia, Propertij. Propertius ipse lib. 1. Illa vel angusto mecum requiescere lecto, Et quocunque modo maluit esse mea, Quā sibi dotatæ regnū vetus Hippodamiæ, Et quas Elis opes antè pararat equis. Idem lib. 1. Cynthia prima suis miserū me cepit ocellis, Contactum nullis ante cupidinibus. Martialis: Cynthia fecūdi carmē iuuenile Properti Accepit famā nec minus ipsa dedit.

Melenis Domitij Marsi. Martialis: Nota tamen Marsi fusca Melenis erit.

Cesennia Cn. Getulici epigrammatistæ. Bissula Ausonij Galli. Metella Ticidæ epigrammatistæ. Cytheris, seu Lycoris Cornelij Galli. Hinc illud manauit: Gallus, & Hesperis & Gallus notus Eois, Et sua cum Gallo nota Lycoris erit.

Pamphila, Valerij Aeditui. De qua sic apud Gellium scribit: Dicere quum conor curā tibi Pamphila cordis, Quid mi abs te quæram? membra labris abeunt: Per pectus miserum manat subito mihi sudor, Sic tacitus, subitus, duplo ideò pereo.

Chrysis. Q. Trabeæ comœdiographi: de qua sic scripsit: De improuiso Chrysis vbi me aspexerit, Alacris obuiam mihi veniet, complexum exoptans meum Mihi se dedet, Fortunam ipsam anteibo fortunis meis.

Neæra, Lycinij Imbricis, itidem Comœdiographi: de qua afferuntur hi versus: Nolo ego Neæram te vocent sed Nerienem. Quum quidem Marti es in connubium data.

Propertius lib. 2 de plerisque Poëtarum amasiis scribit.

Item Sidonius Apoll. lib. 2. de aliis meminit: Sisq; oppido meminens, quòd olim Martia Hortensio, Terentia Tullio, Calphurnia Plinio, Pudentilla Apuleio, Rusticana Symmacho, legentibus meditantibusq; candelas, & candelabra tenuere. Reminiscere quòd sæpe versum Corynna cum suo Nasone compleuit. Lesbia cū Catullo, Cesennia cum Getullico, Argentaria cum Lucano, Cynthia

n cum

cum Propertio. Delia cum Tibulo.

His addi poſſunt Lamia Demetrij, Phryne Timothei, Flora Pō peij, Aſpaſia Periclis, Rhodope Pſamnitici, & Antonij Cleopatra.

CINAEDI, PAEDICONES, ET PATHICI.

AEmylij cuiuſdam cinædi obſcœnos amores, mollesq; delicias, poſtremò infinitas libidines notat Catullus.

Idem in *Naſonem* quendam pathicum his inuehitur verbi: Multus homo es Naſo, neque tecum multus homo, ſed Deſcēdis Naſo, multus es & pathicus.

Phædon philoſophus quum adoleſcentulus Athenis eſſe in ſeruitute, à domino in lupanari cōſtitutus eſt, vt proſtaret, & corpore faceret quæſtum.

Martialis lib. 3. arguit *Gargilianum* quendam, vt Cinædum & mollem, quē depilatoriis vnguentis faciem lauare conſueſſe dicit.

Armodio & Ariſtogitoni apud Athenienſes mutua erat Veneris conſuetudo.

Cratinus Athenienſis Comœdiographus notatus eſt etiam Pæderaſtiæ, ſeu obſcœni in pueros amoris.

L. *Quintus Flaminius*, vir conſularis, puerum ardebat, à cuius latere nunquā diſcedebat. Quinetiā ad eius votum hominem quendam ſecuri percuſsit, dum ille coram ſe aliquē optaſſet interfici.

Ferunt *Ibycum* hiſtoricum patria Rheginum, inſano puerorum amore exarſiſſe.

Hipparchus, Piſiſtrati filius, ſtuprato Armodio Ariſtogitonis puero, vtriuſq; coniurationem in ſe concitauit.

Libanius Sophiſta Antiochenus Conſtantinopoli ob impudicos amores puerorum pulſus eſt. Demum Nicomedia (quò ſe receperat) eandem ob cauſam detruſus.

L. *Papyrius* Publium adoleſcentem in vinculis tenuiſſe, plagisq; & contumeliis (quòd ſtuprū pati noluiſſet) affeciſſe dicitur. Quare ad Senatum delata, damnatus eſt, lege lata, nequis in corpora libera ob æs alienum ius haberet. Volebat enim hoc ſibi licere Papyrius, quòd Publius eidem eſſet debitor.

Theophraſtus philoſophus Nicomachum Ariſtotelis filium ad præpoſteram vſque venerem adamauit.

Alexander Abonotichites copiam ſui corporis mercede faciebat. Autor Lucianus.

Habuit *Pauſanias* Lacedæmonius ſtupri conſuetudinem cum *Argilio* adoleſcente.

Eraſmus in Adagiis ait *Cleocritum* veteris Comœdiæ ſcriptorē maledictis, proſciſſum, quòd Cinædus eſſet. Quam notam Argyr-

rhio cuidam inurit.

Catullus in *Thallum* adoleſcẽtem impudicum his verbis inuehitur: Cinæde Thalle mollior cuniculi capillo, Vel anſeris medulla, vel hinnula molli cella. Idem quoque *Portium*, & *Socrationem* ſuis verſibus infamat, quòd ſtupri meritis à *Piſone* Prætore præpoſiti ſint duobus aliis adoleſcentulis, ſcilicet Veraniolo & Fabullo.

Idem *Mamurram* Formanum, & *Cæſarem* notat vt Cinædos & Pathicos, dum ait: Pulchrè conuenit improbis Cinædis, Mamurræ Pathicoq;, Cæſariq;: Nec mirum, macule pares vtriſque. Sed & Suetonius ait, nihil famam pudicitiæ Cæſaris læſiſſe, præter Nicomedis regis Bithyniæ contubernium.

Laborauit hac infamia *Pindarus* poëta, qui in gremio pueri adamati obdormiſcens vitam efflauit, teſte Valerio.

MOLLES, EFFOEMINATI, ET ELEGANTES.

THeopompus ſcripſit *Stratonem Sidonium* Mortales omnes ſuperaſſe deliciis, & mollitie. Ad quod alluſit Mirandula in hymnis: Quàm quæ Sidonium velabat purpura regem.

Auguſtus ad *Mecœnatem* ſcribens, eiuſdẽ mollitiem & delicias multis expreſsit locis, ſed hoc maxime: Vale Mecœnas mel gentium, ebur Hetruriæ, laſar Arretinũ, Tyberinũ margaritũ, Cilneorum Smarragde, Iaſpi figulorum, Berille & carbũculum Porſenæ. Annæus quoque Seneca Mecœnatẽ vocat diſcinctũ, molliſsimasq; eius delicias, & portentoſam orationẽ. Idem: Magnum, inquit, Romanæ eloquentiæ daturus exemplum, niſi illũ eneruaſſet felicitas. Macrobius lib. 2. & Crinius libro 24.

Aiunt *Artemonem* quendam fuiſſe mollem adeò, & ſolutum deliciis, vt nunquàm pedibus itaret, ſed ſemper lectica circumferretur, haberetq; duos vtrinque famulos peluim æream ſupra caput ferentes, ne quid ſupernè noxium excideret. Propterea factus eſt prouerbio locus, Artemon verſatillis. Crinitus lib. 16. ca. 11.

Fuit & *Abron* quiſpiam vitæ adeò corruptæ, & effœminatæ, vt locum parœmiæ ſequẽti reliquerit: Abronis vitam agens. De molliter, ac delicioſe viuentibus.

Clisthenes Comicorum conuiciis laceratus eſt, quòd parum vir haberetur, ſeq; cultu indecoro velut in mulierem transfiguraret. Quod feciſſe dicitur Aſsyriorum rex *Sardanapalus*, vt liberius inter fœminas laſciuiret.

Syri olim malè audierũt ob morum mollitiem. Vnde adagium, Syrus quum non ſis, ne Syriſſa. Syriſſare.

Lyſicrates abiit in vulgi fabulam, quòd iam ſenio confectus capillos fucaret, vt ſpecioſus videretur & iuuenis. Cuiuſmodi ridentur apud Martialem *Ollus*, apud Horatium vxor pauperis Ibyci. Eraſm. in Chil.

Masſylienſes luxu perditi muliebrem in modum ornabantur, comis vnguento delibutis,capillisq; religatis.Hinc ortum adagiũ, E Maſsylia veniſti:in molles.

Argyrrhius fuit dux quiſpiam effœminatus, nihil habens viri, præter barbam.

B*attalus* fuit neſcio quis tibicen,qui laſciua,& vinoleta carmine complexus eſt,fecitq; adagio locum, Battali ſimilis.Cælius ait hũc primum omnium calceis fœmineis in ſcena vſum fuiſſe, artemq; tibiarum omnino remolliuiſſe. A quo fluxos, exoletos, & parum viros Battalos vocant.

Cælius ſcribit *Nitarum* quendam fuiſſe,mollitie pluſquàm muliebris infamem.

Dionyſius apud eundem Cælium teſtis eſt, *Ariſtodemum* tyrannum apud Cumas in Romanis antiquitatibus mollem fuiſſe cognominatũ,quòd parum vir eſſet,ac pudicitiam ſubſtrauiſſet.

Ferunt *Andramytem* Lydorum regem omnium primum fœminas Eunuchas feciſſe,eisq; Eunuchorum vice vſum.

Gaudebat *Ariſtoteles* mundo cultu,& elegante, comãq; delicatius contondebat:anulis præterea digitos onerabat, & in hoc placebat ſibi nimium.Quo factum eſt,vt mollitiei ſuſpectus haberetur.

Ariſtophanes *Philoſtratum* quendam laſciuiuſculè ſe ornantem Cynalopeca vocabat,vocabulo ex cane,& vulpe concinnato.

Demoſthenem tradunt cultu corporis nitido nimis, & accurato fuiſſe,adeò,vt molles (quibus laſciuiebat) tuniculæ ab æmulis probro datæ ſint.Quinetiam notatus eſt,vt parum vir,quodq; polluto eſſet ore.

Eodem quoque modo *Hortenſius* orator probroſis laceratus eſt Satyris,quòd circumſpecte & moroſè indutus eſſet,quodq; manus eius inter agendum eſſent argutæ,& geſtuoſæ.Sed & L. Torqatus eum Dionyſiæ ſaltatriculæ nomine appellabat.Autor Gellius.

Traditum eſt *Heliogabalum* (qui ſupra omnia prodigia fuit molliſsimus) verſatilia triclinia habuiſſe,in quibus amicos quandoque ponere conſueuit, eosq; violis & floribus opprimere, ſic vt aliqui animam efflauerint. Autor Lampridius. Idem quoque quaternos canes ad currum iunxit: proceſsit & in publicum, iunctis quatuor ceruis coniunxit etiam Leones,& Tygres,Cybelem ſe & Liberum patrem vocans:habuit vehicula gemmata, & aurata:atque vt inſaniam libidini adderet, iunxit etiam quaternas mulieres,nudusq; à nudis vectus eſt.

Ariſtagoras quidam Mileſius quum in concionem prodiiſſet, inſolita apud Lacedæmenios veſtitus mollitie,quidam ex Ephoris hoc eum dicto ſubmonuit:Domi Mileſia.

Agathon fuit quiſpiam tibicen, cantilenarum ſuauitate aures maiorem in modum deliniens, quem infamia mollitiei laboraſſe, teſtis eſt apud Eraſmum Zenodotus.

Sardanapalus ob inſignem mollitiem prouerbio locum fecit. Fuit enim deliciis vſque adeò effeminatus, vt inter eunuchos, & puellas ipſe puellari cultu deliteſceret.

Attidius Melior Domitiani tẽporibus tante fuit mollitiei, vt nitidus appellari meruerit. Vnde Statius: Stat quæ perſpicuas Nitidi Melioris opacet Arbor aquas,

Diadumenus fuit quiſpiam elegans iuuenis, cuius effigiem Polycletus expreſsit iuuenta molliore.

Fuit *Miraces* neſcio quis concinnatulus, qui vnguentatos, auratosq́; capillos fertur habuiſſe. De hoc Val. Flaccus lib. I. Argon. Simul armiger ibat Semiuir, impubemq́; gerẽs ſterilemq́; iuuentam.

Bacchi mollitiem Seneca in Hercule furente his exprimit verbis: Non erubeſcit Bacchus effuſos tener Sparſiſſe crines, nec manu molli leuem Vibraſſe thyrſum, quum parum forti gradu Auro decorum Syrma Barbaricum trahit.

Fuit *Iulius Cæſar* adeò effœminatus, vt Curio pater quadã eum oratione omnium mulierum virum, & omnium virorum mulierem appellauerit.

L. Sylla Imperator chlamydato ſibi, & crepidato Neapoli ambulare deforme non duxit. Val. Max.

C. Duellius (qui de Pœnis triumphauit) quotieſcunque epulaturus erat, ad funalem cæreum præeunte tibicine & fidicine à cœna domum reuerti ſolitus eſt. Autor Valerius Maximus.

Clodius Pulcher eneruem & frigidam iuuentam egit, perditoq́; amore vulgatiſsimæ meretricis infamis fuit.

VIRI MVLIEBREM HABITVM MENTITI.

GRæcis ad expeditionem Troianam proficiſcentibus, quum Thetis dea præuideret Achillem filium ibidem interfectum iri, eum ex antro Chironis dormientem rapuit, & puellaribus tunicis indutum, præmonitumq́; ne ſe maſculum cuipiam proderet, inter filias Lycomedis regis occuluit. Quarum vnam Deidamiam grauidam fecit, Pyrrhumq́; ex ea ſuſcepit. Verùm quũ Græci oraculo didiciſſent Troiam ſine Achille capi nõ poſſe, miſſus eſt Vlyſſes, vt Græcorum omnium aſtutiſsimus, ad explorandam rei veritatem. Quoniam iam facti ſuſpicio & rumor ferebatur. Vt ergo proderet Achillem, ciſtiferum ſe finxit, attulitq́; mercatoris inſtar fuſos, acus, monilia, & cætera id genus, quæ puellam decent, cum arcu & ſagittis. Quũ ergo Achilles relictis puellaribus inſtrumẽtis

arcum intendisset, vires suas, & sexum prodidit, & eo commento repertus est. Ouid. lib. 1. de Arte: Turpe nisi hoc matri precibus tribuisset Achilles, Veste virū longa dissimulatus erat. Statius lib. 4.

Sicubi vnquàm amor vires suas aut in mortalium vllo docuerit, maximè probauit in *Hercule*, quem tot alioqui monstrorum domitorem coëgit relicta (quæ virum decet) virtute, ad muliebres transire delicias, seq; in puellam transformare & fœminam mentiri, vt liberius cum Omphale regina Lydorū lasciuieret: qua etiam iubente fusos & lanas rudibus illis manibus (quibus portenta subegerat) attrectauit. Quod ei magno dat probro Deianyra apud Ouidium loquens: Crassaq; robusto deducis pollice fila, Aequaq; formosæ pensa rependis heræ. Item apud Propertium sic loquitur: Idem ego Sidonia feci seruilia palla Officia, & Lyda pensa diurna colo: Mollis & hirsutum cepit mihi fascia pectus, Et manibus duris apta puella fui. Statius libro 1. Achill. 1.

Tranquillus in Iulio scribit *P. Clodium* inter publicas Bonæ deæ cæremonias penetrasse ad Pompeiam Q. Pompeij filiam, & Syllæ neptem, muliebri veste, & propterea Cæsarem cum ipsa Pompeia diuortium fecisse. Præterea Cic. quadam ad Lentulum epistola scribit, Clodium ipsum non pluris fecisse Bonam deam, quàm tres sorores.

Clisthenes malè audiit, & Comicorum laceratus est satyris, quòd parum vir haberetur, seq; cultu indecoro in fœminam transfiguraret. Vnde adagia natā, Clisthenē video: &, Clisthene intēperātior.

Eadem nota inuritur *Cleocrito*, quòd ad maiorem lasciuiam tunicis & vestibus fœminam mentiretur.

Euclides Megaricus quum Socraticæ disciplinæ cupientissimus esset, neque tamē auderet Athenas ire (vbi profitebatur Socrates) quòd capitale foret, si quis Atheniensium Megaris, aut Megarensium Athenis, propter mutuum vtriusque vrbis odium, deprehenderetur, muliebri veste indutus ad audiendum philosophum sub ipsam noctam itabat, ac demum ipso auroræ diluculo reuertebatur. Autor Gellius cap. 10. lib. 6.

Omnium (quos eneruauit mollities & deliciæ corruperunt) principem locum maioremq; apud posteros ignominiam meruit Assyriorum rex *Sardanapalus*, qui eò illecebrarum se demisit, vt relicta maiestate (qua princeps tanto debet excellere quantò sublimior est cæteris) positis masculi sexus indumentis, mentitus sit fœminam, interq; puellas & Eunuchos euiratior spadone delituerit. Quæ fuit causa, vt ab Arbacto præfecto, lasciuiam tam corruptam peroso ad incendium domus (in quam victus se receperat) & voluntariam mortem sit coactus.

MVLIERES HABITVM VIRILEM MENTITAE.

LOngè verò aliter fecit *Semiramis* Aſſyriorum regina, quæ quum certò intelligeret, graue eſſe populo fœminã pati principantem, mortuo marito, virum mentita eſt, vt tantiſper imperaret, dum filius Ninus (qui per impuberem adhuc ætatem regnare non poterat) adoleſceret, regnoq; foret idoneus. Iuſtinus lib. 1.

Laudabile fuit, nec minus aſtutum *Theodoræ* virginis Antiochenæ commentum, quæ militis ad ſe ſtuprandam miſsi libidinem & furorem adeò verbis emolliuit, vt non ſolùm à flagitio deterruerit hominem, verùm etiam mutatis cum eo veſtimentis, exitum à carcere (quo pèr Diocletianum fuerat intrūſa) & impunitatem meruerit. Ambroſius lib. 2. de Virgin.

Marina virgo, natione Græca ſexum quoque diſsimulauit, ſed honeſta de cauſa, vt ſcilicet admitteretur in cœnobium quoddam, in quo ſoli viri recipiebantur, vbi ad mortem vſque ſanctiſsimè vixit nomine Marini. Volat.

Euphroſina virgo Alexandrina quũ animæ tenus curioſa, corporis cultũ nihili faceret, virũ mẽtita, profecta eſt in cœnobiũ, in quo pater degebat, vbi durauit XXVI. ann. nemini nota. Idẽ Volat.

Pelagia mulier fuit Antiochena, voluptatibus & illecebris primũ deditiſsima, vt quæ nulli rei attentius vacaret, quàm corpori commendo. Tandem tamẽ meliore ducta ſpiritu, vbi aſpernari cœpit, quod pridem amabat maximè, virum ſe finxit. Et ne rediuiuus aliquis priſtinę vanitatis fomes denuò repullularet, relictis hominum colloquiis, ſeceſsit in ſolitarias nemorum latebras, vbi ad mortem perſeuerauit conſtantiſsimè.

Scitum eſt ex Chronicis, & à maioribus ſcriptũ *Ioannam* Anglicam ab ephebis ſexum virilem ſimulaſſe, & tandem fato neſcio quo, aut fortuna volente, ad Pontificatum perueniſſe, in quo annis circiter duobus ſederit poſt Leonem quartum, neque prius innotuerit facti veritas, quàm à quodam ex domeſticis imprægnata, tandem emiſerit partum. Sabell. & Cælius.

Dicæarchus apud Cælium teſtis eſt *Laſtheniam, Mantineam, & Axiotheam Phliaſiam*, Platone vſas præceptore, & ornatu virili auditorium nonnunquam intraſſe.

Eugenia filia cuiuſdam Philippi, inter Romanos potentiſsimi, virum quoque mentita eſt in cœnobio, quo ſe incluſit, vt Domino commodius ſeruiret.

MERETRICES QVAEDAM.

R*Hodope* meretrix fuit Aegyptia, quæ tantas opes meretricio quæſtu ſibi comparauit, vt ſuperbam & magnificam in Ae-

gypto pyramidem construxerit. Eam Sappho Doricam vocat, & fratris sui Charaxi amicam his verbis: Arsit inops frater victus meretricis amore, Mixtaq; cum turpi damna pudore tulit. Sunt qui putent alteram fuisse Rhodopen Thraciam genere, quam Xanthus Samius in Aegyptum detulerit itidem meretricem Pyramidis illius autorem, & Aesopi fabulatoris Phrygij conseruam. Cui opinioni astipulatur Plinius lib.36. Natur. Hist. De hac etiam meminit Plutarchus in Nicia, & Herodotus in Euterpe.

Baryne Romana fuit meretrix, quam Horatius suis carminibus illustrauit, dicens: Vlla si iuris tibi peierati pœna Baryne nocuisset vnquam.

Simili modo Martialis de *Spatale* scribit: Nouit Loturos Dasius numerare, poposcit Mammosam Spatalen pro tribus, illa dedit.

Lais meretrix fuit Corinthia, ad quã propter formæ elegantiam Græci omnes turmatim conuolabant. Claudianus in Eutropium: Haud aliter iuuenum flammis Ephyreia Lais, Et gemino ditata mari. Aristippo Cyrenaico cum ea fuit consuetudo: quod tamen flagitium philosophus sic defendebat, vt diceret, multum inter se & cæteros Laidis amatores interesse: Quòd ipse haberet Laidem, alij verò haberentur à Laide. Autor Lactantius, qui etiam hoc ait: Quid ergo interfuit, quo animo philosophus ad meretricem famosissimam commearet, quum eum populus & riuales sui viderẽt omnibus perditis nequiorem? Ab hac meretrice quum Demosthenes petiisset, vt sui copiam faceret, & illa decem drachmarum milia pro concubitu poposcisset, pecuniæ magnitudine deterritus & expauidus philosophus, Pœnitere, inquit, tanti non emo. Autor Gellius, & post hunc Macrobius.

Thais fuit itidem meretris, quæ Atticam iuuentutem in sui amorem pellexit. Hanc suis carminibus celebrauit Menander poëta Græcus, vnde & *Menandræa* dicta est. Propert.

Turba Menandreæ fuerat nec Thaidos olim
Tanta, in qua populus lusit Ericthonius.

Phryne meretrix Thespiensis (quæ ciuitas est Bœotiæ) olim in iudicium vocata, dum sibi timeret à sententia iudicum, sublatis tunicis corpus denudauit. Cuius pulchritudine permoti iudices, liberam abire permiserũt. Neque tam profuit puellæ Hyperidis actio & patrocinium, quàm venustas formæ. Autore Quintil.

Eidem quum Praxiteles dedisset optionem eligendæ imaginis omnium (quas haberet) pulcherrimæ, nec tamen ipse prodere voluisset, quænam esset pulchrerima, hoc fabricauit coammentum: Subornauit enim qui Praxiteli nuntiaret officinam cum signis & tabulis conflagrare. quo tristi nuntio permotus Praxiteles percontari

Crintus libr. 24. cap. 10.

tari cœpit, Esset ne saluus suus Cupido. Hoc itaque dolo explorauit meretrix, quænam esset tabula omnium ditissima. De hac meminit Propertius lib. 1. Nec quæ deletas potuit, &c.

Faucula Cluuia meretrix fuit, alioqui tamen pientissima. Nam Annibale Capuam tenente alimenta captiuis egentibus furtim suppeditabat. Liuius lib. 26.

Flora meretrix fuit, que populum Romanum constituit hæredem. Vnde Floralia sacra eidem consecrata sunt: alio nomine *Larentia* vocatur. De hac vide Gellium lib. 6. cap. 7.

Glycerium Trespiensis fuit meretrix, quæ tabulam Cupidinis (quā à Praxitele gratis acceperat) Thespiēsibus quoq; dono dedit.

Leontium Gellius scribit fuisse meretricem, quæ Theophrasti libris doctissimè responderit.

Sinope scortum fuit nobile, celebrataq; lasciuiæ: hinc Sinopissare verbum, est libidinari, & lasciuire. Erasmus in Chil. Sinopissare.

Erisicthon quidam Thessalus, quum absumptis facultatibus ad extremam deuenisset inopiam, coactus est filiam (quam habebat liberali forma) *Metram* nomine prostituere. Ad quam qui commeabant adolescentes, corporis copiam non assequebantur, nisi equos, boues, amplissimaq; deferrent munera, quia nondum id temporis repertus fuerat gemmarum vsus. Porrò Thessali per iocum dicebant Metram Erisicthonis verti in ea omnia quæ illi ab amatoribus donabantur. Vnde fluxit prouerbium: Mutabilior Metra Erisicthonis.

Niceta & Aquilina sorores, quum corporis quæstu mererent, missæ sunt à Rege Dagnæ ad corrumpendū beatum Christophorum, inculcandumq; ei falsæ religionis cultum. Verùm aliter res se habuit: Nā & ipsæ ad fidē cōuersæ sunt, & iussu regis interfectæ.

Aphra fuit meretrix in creta, quæ vnà cum tribus ancillis Dimna, Eugenia, & Eutropia, cunctis se prostituebat. Tandem tamen à Narcisso Hierosolymarum episcopo, ad bonam frugen reuocata, voluptati repudium misit, & Christianam secuta est religionem, pro qua etiam martyrium passa est.

Eodē modo *Maria Magdalena*, Siri & Eucharia filia, Lazariq; & Marthæ soror, aliquot annis voluptatibus indulsit, adeò vt peccatricis meruerit nomē. Demū tamen vbi ad Christi in Simonis Leprosi domo recūbentis, pedes se prouoluisset, suisq; rigasset lacrymis, capillisq; abstersisset, & delibuisset vnguēto, veniā impetrauit.

Plinius scribit *Campaspen* meretricem fuisse forma admodum liberali, quam Alexander Apelli pictori eam depereunti dono dederit.

Autorum monumentis celebratur *Leæna* meretrix, quæ nullis

tormentis cogi potuit, vt Armodium & Aristogitonem tyrannicidas proderet: in hoc Anaxarchum imitata, qui quum simili de causa torqueretur, præcisam dentibus linguam in tortores expuit. Autores Plinius & Lactantius, & Crinitus lib. 9. cap. 8.

Lyde scortum celebratur Horatio lib. 2. Carm. dicenti: Quis deuium scortum Eliciet domo Lyden.

Ferunt scortum quoddam fuisse nomine *Cyrenem*, quæ in peragenda Venere duodecim figuris vsa sit. Autor Erasmus in explanatione illius adagij, Duodecim artium homo.

Aspasia meretrix fuit, cuius gratia & suasu Pericles Samios expugnauit. Autor Plutarchus.

Idem in Photione scribit *Pithonicam* fuisse meretricem, quam Harpalus Alexandri domesticus supra modum adamauerit.

Eodem teste Alcibiades Atheniensis meretricem habuit charissimam *Timandram* nomine, quæ mortuo tumulum pro facultatibus suis magnificum erexit. Cum hac oppressus est Alcibiades ipse à Lysandro.

Chione nomen est scorti apud Martial. lib. 1. dicentem, A Chione saltem, vel Laide disce pudorem, Abscondunt spurcas hæc monumenta lupas.

Apud eundem notatur *Lycisca*, vt fellatrix & lupa, his verbis: Facere in Lyciscam, Paule me iubes versus, Quibus illa lectis rubeat, & sit irata. O Paule malus es: irrumare vis solus; Item apud Iuuenalem, Nomen mentita Lyciscæ.

Philenis meretrix fuit, quam Philocrates poëta Græcus suis carminibus lacerauit. De hac etiam meminit Martialis lib. 7.

Verrius apud Lactantiũ testis est *Faulam* Herculis scortũ fuisse.

Alcen quandam fuisse meretricem palam est ex verbis Gellij lib. 4. scribentis: Dicebat Pythagoras se Euphorbum primò fuisse, deinde Pyrandrum, deinde Callidenam, deinde fœminam pulchra facie meretricem, cui nomen fuerit Alce.

Mandulia fuit meretrix, cui Hostilius Mancinus diem dixit ad populum, quòd de ambulacro eius noctu lapide ictus esset. Autor Gellius.

Apollodorus prodit meretriculas quasdam fuisse *Aphias*, id est, *Apuas* cognominatas, quòd minutulæ forent, albæq;, oculis grandioribus. Nomina eis fuere *Stagonium* & *Anthis*. Cælius cap. 19. libro decimo.

Scribit Cælius *Sapphon* è Lesbo meretricem fuisse, sed non poëtriam: quoniam Lyrica Scandronymi fuit filia altera à scorto.

Fingunt fabulæ *Mintham* Plutonis fuisse pellicem, quem Proserpina dolis circunuenerit, & in hortensem mentã cõmutauerit.

Huius

Huius meminerunt Strabo lib.8.Cælius cap.22.lib.6.

Pandemus meretriculæ cuiusdam fuit nomen. Cælius.

Aristophanes in comœdiis scripsit *Cynnam, Salauachã,* & *Casaurium.* fuisse Athenis celebres & forma exuperanti meretriculas.

Abrotonum meretricis nomen est quam Themistoclis fuisse matrem, Amphicrates apud Cælium prodit, in libro de Viris illustribus.

Fuit *Anticyra* meretrix, quam inde nuncupatam ferunt, quòd cum mentis emotæ hominibus, furentibúsque discumberet: vel quòd Nicostratus medicus moriens hellebori vim ei magnam reliquerit. Cælius cap.6.lib.13.

Hermia fuit meretrix, cui præ nimio amore sacra fecit Aristoteles, eiusq; laudibus hymnos dicauit. vnde ab Eurimedonte seu Demophilo accusatus, relictis Athenis (vbi x x x. annos docuerat) Chalcidem se recepit. Autor Origenes.

Herodotus in Euturpe scribit *Archidicem* Græcam fuisse meretriculam cuius amore insaniens Charaxus frater Sapphus Mitylenam redierit.

Inter Corinthias meretrices nominantur *Lais, Cyrene, Leæna, Sinope, Pyrrhine, Sicyone.*

Martialis lib.7. Epigrammaton, notat *Cæliam*, quòd cuicunque petenti corporis sui copiam faceret. Vide versus in historia de libidinosis.

LENONES, ET LENAE.

Dipsas nomen est lenæ, quam Ouid.1.Eleg. suis carminibus insectatur, quòd puellam suam meretricia arte instrueret. Sic autem scribit: Est quædam (quicunque volet cognoscere lenam, Audiat) est quædam nomine Dipsas anus, &c.

Crobylus leno fuit scelestissimus: is duo scorta domi alebat, quorum lenociniis quàm plurimos adolescentes in perniciem alliciebat, allectos compilabat furto. Vnde natum adagium: Crobyli iugum, quod de conuentu & societate duorum hominum, qui pari sunt improbitate dici consueuit. Erasmus in Chiliadibus. Crobyli iugum.

Timeus apud Erasmum testis est, *Cinnarum* quempiam fuisse, patria Selinusium, arte Lenonem, qui quoad viuebat, pollicebatur se facultates omnes Veneri consecraturũ. Cæterùm moriens populo diripiendas exposuit.

Catullus inuehitur in quendam *Silonem*, quem vt lenonẽ arguit.

Aphra meretrix (quam diximus à Narcisso Hierosolymarum episcopo à turpi & immundo quæstu reuocatã fuisse) matrem habuit *Hylariam*, quæ solis lenociniis victum sibi comparabat.

PROCI DIVERSARVM MVLIERVM.

HIppoclides Tysandri fuit filius, qui cum multis aliis iuuenibus Clisthenis Sicyonij filiam ambiuit. Autor Herodotus, qui filiam illam *Agaristam* vocat, aliosq; eius procos enumerat Smyndridem, Sybaritem, Syritanum, Damnasum, quos ab Italia ad certamen venisse scribit. Venerunt eodem teste ex Ionio sinu Amphimnestrus Epidamnius, Aetolus, Meges. E` Peloponneso Leocides Phidonis Argiuorum tyranni filius, Amianthus, Arcas, Laphanes, Heleus. Ex Attica Megacles Alcmæonis filius. Ex Hetruria Lysanias: E` Thessalia Diactorides, Cranonius. Ex Molossis Alcon. Conuenerant autem in Græciam, vt in Olympico certamine vires suas ostentarent, quoniam pater, puellæ Clisthenes Aristonymi filius proclamauerat, ei se daturum filiam, quem in certamine præstantissimum reperisset.

Proci *Hippodamiæ* Oenomai filiæ numerantur Marmax, Alcathus Parrhaonis filius, Euryalus, Eurymachus, Crotalus, Acrias Lacedæmonius, Capetus, Lycurgus, Lasius, Chalcodus, Tricolonus, Aristomachus, Prias, Pelagus Aeolius, Cromius. Erythrus Leuconis filius. Alij tamen enumerantur Merinnes, Hippotous, Pelops, Opontius, Acarnam, Eurymachus, Eurylochus, Automedon, Lasius, Calchon, Tricoronus, Alcathus, Aristomachus, Crocalus. Cælius scribit Marmaca omnium primum venisse Hippodamiæ procum, & ante alios ab Oenomao necatum, Equásque eius tradunt vocatas Partheniam & Eripham: quas quum iugulasset Oenomaus, iussit sepeliri.

Absente Vlysse proci ex diuersis locis conuenerunt, vt castitati *Penelopes* insidiarentur, fueruntq; Dulichij LII. Samij XXIIII. Zacynthij XX. Ithacenses XII. ex quibus hi ab Homero nominantur, Antinous, Eurinous, Eurymachus, Leocritus, Neso, Pysander, Hesippus, Agalus, Leocles, Ampinomus, Demotholomeus, Medon præco, Euphemus citharœdus. Quos omnes reuersus Vlysses occidit. Ouidiana Penelope nonnullos his verbis enumerat Dulichij: Samiiq;, & quos tulit alta Zacynthos, Turba ruunt in me luxuriosa proci. Quid tibi Pysandrum, Polybum, Medontaq; dirum, Eurymachiq; auidas, Antinoiq; manus, Atque alios referam? quos omnes turpiter absens: Ipse tuo partis sanguine rebus alis. Irus egens, pecorisq; Melanthius autor edendi, Vltimus accedũt in tua damna, pudor. De Antinoo Proper. lib. 4. meminit: Penelopē quoque, neglecto rumore mariti, Nubere lasciuo cogeret Antinoo.

Fuit *Hippomenes* vnus ex procis *Atalantæ* virginis Arcadicæ, quæ cum amatoribus certabat cursu. Vnde Statius lib. 1. Syl. Vidi ego & immiti

immiti cupidum decurrere campo Hippomenem.

Claudianus lib.1.de Raptu, facit *Martem* & *Apollinem* Proserpinæ (priusquàm à Plutone rapta fuisset) procos, vbi ait: Personat aula procis, pariter pro virgine certant:

Mars donat Rhodopen, Phœbus largitur Amyclas:
Mars clypeo melior, Phœbus præstantior arcu.

Vergilius, Ouidius, & Ausonius inter procos Didonis numerant *Hiarbam* Getulorum regem. Propterea Dido ipsa apud Ausonium sic loquitur: Sed furias fugiens, atque arma procacis Hiarbæ, Seruaui, fateor, morte pudicitiam.

Saxo grammaticus facit *Otharum* quendam fortissimum, procum Sirithæ virginis pudicissimæ. Hildigisleum verò Theutonicum Sygnis puellæ, Sigari cuiusdam filiæ.

RIVALES, SEV EIVSDEM PVELLAE AMATORES.

A*Nausis* (de quo meminit Val. Flaccus lib.6. Argon.) riualis fuit Stiri Albani.

Excandescit Catullus in *Raudum* riualem, vt puellæ suæ furem, vbi ait: Quænam te mala mens miselle Raude Egit præcipitem in meos iambos?

Idem Catullus ægrefert *Lesbium* riualem sibi ob pulchritudinem à Lesbia præpositũ, vbi ait, Lesbius est pulcher, quidni, quem Lesbia malit, Quàm te cum tota gente Catulle tua.

Idem Catullus vocat Mamurram Phormianũ & Cæsarem socios riuales. Quàm durum sit autem, & intolerabile riualem pati, Propertius docet illis versibus:

Te socium vitæ, te corporis esse licebit,
Te dominum admitto rebus amice meis.
Lecto te solùm, lecto te deprecor vno:
Riualem possum non ego ferre Iouem.

RAPTORES DIVERSARVM PVELLARVM.

RApuit *Pluto* Proserpinam Cereris filiam, vnde à Claudiano Infernus raptor dicitur Ouidius: Raptor agit currus, & nomine quemq; vocando Exhortatur equos. Sylius lib.14.

Eurytus Centaurus Hippodamẽ rapuit. Ouid. lib.12. Metam. Eurytus Hippodamen: alij quam quisq; probabat, Aut poterat, rapiũt.

Theseus Ariadnam Minois regis filiam, & Helenã ipsam prius quàm Paris, non offensa tamen eius virginitate. Ouidius: Te quoque qui rapuit, rapuit Minoida Theseus. Idem lib.1. de Arte: Forma viros neglecta decet, Minoida Theseus Abstulit, à nulla tempora comptus acu.

Paris

Paris Helenam, vnde fax belli Troiani ſecuta eſt. Ouid. lib.12. Victus es à timido Graiæ raptore maritæ. Idem in Epiſt. Hermiones: Tyndaris Idæo trans æquora ab hoſpite rapta. Argolicas pro ſe vertit in arma manus.

Tarquinius Sextus Lucretiæ virginis Romanæ pudicitiam per vim expugnauit: cuius rei dolore manum ſibi intulit puella. Hunc raptum graphicè deſcribit Ouidius lib.2. Faſt. Seneca in Octauia: Nata Lucreti ſtuprum ſæui paſſa tyranni.

Telamon Græcus Heſionem puellam Troianam, & *Achilles* Briſeida. Ouidius in Epiſtola Acontij: Heſionem Telamon, Briſeida cepit Achilles, Vtraque victorem nempe ſecuta ſuum. Idem Achilles rapuit Diomedam Phorbantis filiam è Lesbo.

Boreas Orithyiam filiam Ericthei Athenarum regis. Ouid. lib. 1. Eleg. Si ſatis es raptæ Borea memor Orithyiæ. Propertius lib.3. Infelix Aquilo raptæ timor Orithyiæ.

Romulus Sabinas, & Herſiliam. Ouid. de Arte: Primùs ſollicitos feciſti Romule ludos, Quum iuuit viduos raptà Sabina viros. Pamphilus: Romani ſi fortè duces rapuere Sabinas.

Pyrrhus Achillides Lanaſſam Herculis neptẽ, & Andromachen.

Aiax Oilei filius Caſſandram. Ouidius in Ibin: Vtque ferox periit & fulmine & æquore raptor.

Neſſus Centaurus Deianiram Herculis vxorem, vt ſcitè docet idem Ouidius lib.9.

Euenus Martis & Stropæ filius, ex Alcippa Oenomai filia, Marpiſſam ſuſcepit, quam *Apharetus* viſam ex chorea rapuit. Autor Plutarchus in Parallel.

Simili modo *Catheus* nobiliſsimus adoleſcens Saliam virginem, Anij Thuſcorum regis filiam, adamauit vſq; ad raptũ. Idem teſtis.

Tlepolemus Aſtyochiam ex Ephyra Peloponneſi vrbe rapuit.

Aiax Telamonis filius Tegmeſſam. Horatius: Mouit Aiacem Telamone natum Forma captiuæ dominum Tegmeſſæ.

Iaſon. Medeam, Aeëtæ Colchorum regis filiam, quam poſtea reliquit ſuperinducta Creuſa.

Hercules Pyrenem virginem Bebryciam, à cuius nomine montes Pyrenæi nomen ſumpſerunt. Sylius: Nomen Bebrycia duxere à virgine colles, Hoſpitis Alcidæ crimen, &c.

Iupiter Aeginem rapuit prope Acrocorinthum.

Caſtor Phœben, *Pollux* Ilairam ſorores Leucippi filias. Propert. lib.1. Non ſic Leucippi ſuccendit Caſtora Phœbe, Pollucem cultu non Ilaira ſoror.

Apollo Marpiſſam Eueni filiam, & Idæ vxorem. Idem Propertius: Non Idæ & cupido quondam diſcordia Phœbo Auecta externis

ternis Hippodamia rotis.

Axus Oceani filius rapuit Perhibiam, *Iupiter* Europam. Seneca: Modo per fluctus ramptam Europam, Taurum tergo portasse trucem.

Hercules Augen. Idem Seneca: Arcadia nempe virgo Palladios choros Dum nectit Auge, vim stupri passa excidit. *Dryope* nympha Hylam.

NVTRICES DIVERSORVM HOMINVM.

P*Hilix* nutrix fuit Domitiani, quæ domini cadauer populari Sandapila per vespillones exportatum in suburbano suo Latina via funerauit. Autor est Suetonius.

Policha nutrix fuit Oedipi, quem pater Laius deuouerat, quòd, eius manu periturum se ab oraculo didicisset.

Barce nutrix Sichei Phœnicum ditissimi, & mariti Didonis. Verg. libro 4. Aene. Tum breuiter Barcen nutricem affata Sichei, Annam chara mihi nutrix huc siste sororem.

Charme Scyllæ puellæ. Vnde Verg. in Cyri: Illa autem quid nunc me inquit nutricula torques.

Caieta Aeneæ, Verg. lib. 7. Aeneid. Tu quoque littoribus nostris Aeneia nutrix Aeternã moriens famam Caieta dedisti. Mart. Seu placet Aeneæ nutrix, seu filia Solis.

Beroë Semeles, quæ fuit mater Bacchi. Ouidius lib. 3. Metam. Ipsaq; erat Beroë Semeles Epidauria nutrix.

Aceste nutrix fuit filiarum Adrasti. Statius lib. 1. Theb. Tunc rex longæuus Acesten, &c.

Accam Laurentiam Romuli fuisse nutricem testis est Plinius lib. 18 cap. 2. Item Statius lib. 1. Syl. Iam secura parens Thuscis regnabat in vndis Ilia portantem lassabat Romulus Accam.

Nysa Bacchi fuit nutrix, quàm Plinius ait sepultam fuisse prope Scytopolin.

Habuit Alcibiades nutricem nomine *Amyclam* vel (vt alij legunt) Amydam, pædagogum verò Zopyrum. testis Plutarchus in Lycurgo & Alcibiade.

Fuit & *Hellanice* nutrix Alexandri, autore Q. Curtio.

Eupheme nutrix fuit Musarum, quæ filium nomine Erotum suscepit Parnasi incolam, & venationi deditum.

Amalthea & *Melissa* Iouem infantulum caprino lacte fouerunt. hinc orta fabula, qua poëtæ nutritum à capra fabulati sunt. Pont. Post hinc & pecus Olenium & Iouis inclyta nutrix. Alij tamen dicunt Iouem ab Adrastea & Ida Melissei filiabus nutritum, vt docet Erasmus in illo adagio, Copiæ cornu.

Ino

Ino fuit nutrix Bacchi. Ouid. in Ibin: Vt teneri nutrix eadem matertera Bacchi. Statius lib.2.Syl. Quid te post cineres, deceptaq; funera matris Tutius Inoo reptantem pectore Bacche? Ammonius grammaticus ponit *Fesulam* vnam è Bacchi nutricibus.

Archemorus filius Lycurgi regis Thracum nutricem habuit *Hypsiphilem*: quæ quum infantem in herba reliquisset, depastus est à serpente: Statio autore.

Caphyrna, seu Calphurnia Oceani filia Neptunum educauit vnà cum Rhodiis. Testes Annius in Berosum, & Calderinus in Statium.

Spaco nutrix fuit Cyri. quæ dictio quoniam Medorum lingua canem significat, factum est, vt Cyrus creditus sit nutritus à cane. Testis Heredotus in Clio.

Ericlea, seu Euriclia nutrix fuit Vlysis, de qua Ouidius in Epistola Penelopes intelligit, dicens: Hoc faciunt custosq; boum, longæuaq; nutrix.

OBSTETRICES.

Plinius libro 28.cap.7. *Sotyram* & *Salpem* obstetrices facit, quarum etiam placita in quibusdam morborum remediis citat. Idem libro 32.capi.6.de Salpe meminit.

ANCILLAE QVADAM.

Cybale ancilla fuit pauperis cuiusdã Simili, cuius paupertatem Verg. describit in Moreto. Idem ibidem: Exuit interea Cybale quoq; sedula panem.

Lathris ancilla fuit Cynthiæ Propertianæ. Idem lib.4. Deliciæq; meæ Lathris, cui nomen ab vsu est.

Cypaßis ancilla fuit Corinnæ. Ouid. lib.2. Eleg. Comendis in mille modis perfecta capillis, Comere sed solas digna Cypasideas.

Phyllis Troiana Phocei, *Bryseis* Achiliis. Horatius: Ne sit ancillæ tibi amor pudori Xanthiæ Phoceu: prius insolentem Serua Bryseis niueo colore Mouit Achillem.

Galantis ponitur ab Ouidio ancilla Alcmenæ matris Herculis lib.9. vbi ait: Vna ministrarum media de plebe Galanthis Flaua comas aderat faciendis strenua iussis. Plinius lib.36. cap.27. facit *Ocrisiam* Tanaquillis reginæ ancillam.

Tegmassa Aiacis Thelamonij, *Cassandra* Agamennonis. Horat. Mouit Aiacen Telamone natũ Forma captiuæ dominũ Tegmesse: Arsit Atrides medio in triumpho Virgine rapta.

Naæra & *Charmione* duæ fuerunt Cleopatræ ancillæ, quæ spontaneam dominæ mortem secutæ sunt, ac suis gladiis se confoderunt. Autor Plutarchus.

Agar ancilla fuit Abrahæ, à cuius nomine Agareni dicti sunt, qui & Saraceni à Sara eiusdem Abrahæ vxore nominantur. Iosephus

phus lib.1.Antiq.

Gyge ancilla fuit Paryſatis reginæ Perſarum, & matris Cyri. Autor Plutarchus.

Threſſa Thaletis fuit ancilla, que Thaletem ipſum in foueam collapſum obiurgaſſe dicitur, quòd cœleſtia ſcire cuperet, quum ne proſpicere quidem potuiſſet, quæ ad pedes eſſent. Autor Theodoricus Cyrenſis.

Herodotus in Euterpe ſcribit *Rhodopen* Thraciam ancillam fuiſſe Iadmonis Samij.

Elos, ancilla fuit Athamantis, à cuius nomine dicta eſt vrbs Achaie, Alos.

Chionia, beatæ Anaſtaſiæ fuit ancilla.

Lardana apud Herodotum nomen eſt ancillæ à qua fluxerunt Heraclidæ.

Titula ſeu *Philothis* nomen eſt ancillæ Romanæ apud Plutarchum in Camillo, & apud Macrobium lib. 1. Saturnal.

Plecuſa fuit ancilla Dianæ, de qua Mart. lib. 2. Et cecidit ſectis icta Plecuſa comis. Apud eundē. lib. 7. Lagopice nomen eſt ancillæ.

Proconneſia ancilla eſt apud Plinium, quæ eiuſdem diei coitu alterum domino ſimilem, alterum procuratori eius peperit.

EVNVCHI, ET SPADONES.

ARiſtonicus fuit Eunuchus Ptolemei. *Phileterus* Lyſimachi. *Dorotheus* Præſul Antiochenus natura fuit Eunuchus.

Fauorinus quoque philoſophus, Arelate oriundus, fuit Eunuchus, Hadriano principi maximè infenſus. Propterea tria de ſe mira prædicabat, ſe Gallum Græciſſare. Eunuchum mœchum putari, Inimicum Imperatori viuere.

Hyacinthus & *Prothus* Eunuchi fuerunt Eugeniæ filiæ præfecti ſub Maximiano.

Narſes fuit Eunuchus, Iuſtiniani principis cubicularius, è Cartulario & Bibliopola princeps copiarum factus poſt Beliſarium, qui multis rebus præclarè geſtis, tandem ſiue inuidia, ſiue fortuna, ſiue populi accuſatione, in odium Iuſtiniani & vxoris eius deuenit, adeò vt imperator literas ad eum dederit plenas ignominiæ, quibus eum monebat, vt ad colum, penſum, & lanas rediret Tum ille iratus, ducam (inquit) tale penſum, talemq; ordiar telam, quam non facile ſit vobis explicare. Itaque vt iniuriam vlciſceretur, Longobardos Romam iamdiu inuadere cupientes conuocauit. Paulus diaconus.

Parthenius & *Calocerus* Eunuchi Tryphoniæ vxoris Decij, martyres facti ſunt ſub eodem principe.

Ananias, *Azarias* & *Miſaël* pueri nobiles, natione Iudæi fuerunt, quos Nabuchodonoſor captos duxit Babylonem, & ibidem

castrauit, deditq; Aphanam Eunuchorum præfecto.

Parentetenus fuit Spado, quem Plinius ait ingenti pretio fuisse emptum.

Arnaces Eunuchus fuit, quem Themistocles accepit in deditionem. Plutarchus in Aristide.

Tyreus Eunuchus fuit & cubicularius vxoris Darij.

Didymus fuit quispiam Eunuchus qui vxoris suæ copiam omnibus faciebat, vt eo ditesceret modo.

Photinus fuit Eunuchus Ptolemæi, qui in gratiam Cæsaris victoris, Pompeium suasit interimendum. Lucanus: Ausus Pompeium leto damnare Photinus.

Ganymedes fuit Eunuchus, & nutritius Arsinoës, de quo Lucanus libr. 10. A famulo Ganymede dolis peruenit ad hostes Cæsaris Arsinoë.

Bagoas fuit spado, qui Alexandrum obsequio corporis sibi deuinxit. Autor Cælius.

Corn. Tacitus scribit *Pelagonem* fuisse spadonem, quem Nero Centurioni & Manipulo ministrum regium præposuerit.

Posidius fuit Eunuchus Messalinæ vxoris Claudij Tyberij, cui imperatrix ipsa post triumphum Britannicum inter militarium fortissimos arma insignia tanquam participi victoriæ dono dedit. Autor Sex. Aurelius.

Sporus fuit spado Neronis, quē Nero ipse exectum formare in mulierem tentauerat. Hic dominū iuuit ad inferendā sibi mortem.

Fuit *Menophilus* Mithridatis Pontici regis Eunuchus. Autor Ammianus Marcellinus.

Amantius fuit Eunuchus Iustini imperatoris.

Hermotimus Xerxis. Autor Herodotus.

Candaces Aethiops natione, fuit Eunuchus, & Christi discipulus.

Sylla & *Cotta* cum vnico testiculo nati sunt. Blondus

Halotus fuit Eunuchus Agrippinæ, & prægustator Cæsaris Claudij, qui suasu imperatricis, boleto medicato dominum interfecit. Autor Suetonius.

Bochis Eunuchus fuit Statyræ & Rhoxane, sororum Mithridatis.

Hermias Eunuchus fuit trapezitæ cuiusdam, qui Athenas profectus, Platonem, Aristotelemq; audiuit. Strabo lib. 13.

INCESTVOSI.

Anchemolus filius Rheti, Marrhubiorum regis, nouercam suam Casperiā stuprauit. Verg. libr. 10. Hinc Sthelenū petit, & Rheti de gēte vetusta Anchemolū thalamos ausum incestare nouercę.

Artaxerxes puellam Atossam perditissimè adamauit. Quo factum est, vt post frequentem Veneris consuetudinē, eam in matrimonium

monium duxerit, contemptis Græcorum legibus. Plutarchus.

Tereus rex Thracum, Martis filius ex Bistonide nympha, Philomelam filiam Pandionis regis Athenarum, vxoris suæ Prognes sororem, stuprauit. Ouidius libro 6. Meta. Fassusq; nefas & virginem & vnam Vi superat, frustrà clamato sæpe parente. Ausonius: Intulit incestam tibi vim Philomela ferus Thrax.

Menephron iacuit cum matre. Ouid. lib. 7. Meta. Dextra Cyllene est, in qua cum matre Menephron Concubiturus erat, sæuarum more ferarum. Quintianus in Cleopol. Flagret si matris amore Menephron.

Caunus Mileti ex Cyane filius, quum esset forma liberali, adamatus est à sorore Biblide ad incestũ vsque, cuius pœnitẽtia postea se interfecit. Ouid. lib. 9. Biblis Apollinei correpta cupidine fratris, Non soror vt fratrem, nec qua debebat, amaui. Idem lib. 1. de Arte.

Myrrha, Cynaræ Cypriorum regis filia, rem habuit cum patre, & ex eo concubitu suscepit Adonidem. Ouidius libr. 10. Accipit obscœno genitor sua viscera lecto Virgineósq; metus leuat, hortaturq; timentem. Plena patris thalamis excedit, & impia diro Semina fert vtero, conceptaq; crimina portat.

Macareus filius Aeoli rem habuit cũ sorore Canace. Ouid. lib. 2. Trist. Nobilis est Canace fratris amore sui. Idẽ in Epist. Canaces: Cur vnquàm plus me frater quàm frater amasti? Et tibi nõ debet quod soror esse, fui? Idẽ in Ibin: Vtq; sua Macareus sic potiare tua.

Cleopatra à fratre (quem pro marito habebat) polluta est. Vnde Lucanus. lib. 8. Degener incestæ sceptris cessure sororis. Et lib. 10. Miscuit incestam ducibus Ptolemæida nostris.

Martialis scribens ad Fabullum lib. 12. arguit *Themisonem* quendam incestus cum sorore, vbi ait: Quare non habeat Fabulle quæris vxorem Themison? habet sororem.

Oedipus mortuo Patre Laico (quem ignotum occiderat) nescius & imprudens duxit Iocastam matrem suam, ex qua suscepit Etheoclem, & Polynicem. Statius lib. 1. Theba. Scandere quinetiam thalamos hic impius hæres Patris, & immeritæ gremium incestare parentis Appetiit, proprios monstro reuolutus in ortus. Ouid. in Ibin: Nec plus aspicias, quàm quem sua filia rexit, Expertus scelus est cuius vterque parens. Claudianus in Eutropium.

Statius lib. 9. Thebaid. ait *Cydonem* quendam adamatum à sorore. Eius verba sunt hæc: Et male dilectum miseræ Cydona sorori,

Thyestes rem habuit cum Europa fratris vxore, & cum Pelopeia filia. Ouidius: Filia si fuerit, sit quod Pelopeia Thyesti, Myrrha suo patri, Nyctimeneq; suo.

M. Tullius Cicero postulauit *P. Clodium* inimicum incestus

cum sororibus. Ait enim eum non pluris fecisse Bonam deam, quàm tres sorores.

Secundus philosophus quum matri nescienti esse filium, se commiscuisset, & illa facto cognito, sceleris horrore intulisset sibi mortem: ipse quoque quum incestus pœnitentia, tum dolore maternæ mortis æternum tacuit, vt vlcisceretur vocem, qua in concubitu matri innotuerat. Autor Diogenes.

Antiochus Soter rex Syriæ, quum Stratonicem nouercam impatienter deperiret, indulgentia patris obtinuit. Volat.

M. Antonius imperator consuetudinem veneris habuisse dicitur cum Faustina sorore, ex qua & Lucillam genuit, quam L. Antonio fratri copulauit.

Antonius Caracalla Imp. quum Iuliam nouercam impotenti amore deperiret, Vellem, inquit, si liceret. Quibus verbis ostendebat se eius concubitum appetere. Tum illa, Si libet licet, respondit. Leges dat Imperator, non accipit. Quibus verbis audacior factus Caracalla, nouercam ipsam sibi copulauit, cuius filium Getam paulò ante interfecerat. Autores Sex. Aurelius, & Aelius Sparti.

Ptolemæus Euergetes Berenicem sororem adamatam in matrimonium duxit.

Theodericus, Francorum rex, fratris à se interfecti filiam duxit in vxorem.

Fuit & *Ioui* Deorum maximo stupri frequens consuetudo cum Cerere & Iunone sororibus, vt volunt poëtæ: qui quum Deorum furta carminibus suis detegunt, nihil aliud faciunt, quàm quòd indicant non esse iis credendum quos stupris, incestibus, & adulteriis contaminatos docent.

Capronia virgo vestalis comperta incestùs, laqueo suffocata est.

Caligula tres sorores suas stupro contaminauit; ob quem incestum Iouem se vocabat. Autores Sex. Aurelius, & Tranquillus, cuius verba sunt hæc: Cum omnibus sororibus suis stupri consuetudinem fecit, plenoque conuiuio singulas infra se vicissim collocabat, vxore supra cubante. Ex his Drusillam vitiasse virginem prætextatus adhuc creditur.

Commodus quoque Imperator (qui natus est eo die, quo Caligula) sorores constuprauit, concubinasq; sub oculis suis constuprari ab amicis iubebat. Lamprid.

Aufilena quædam proscinditur à Catullo, quòd patruo se prostituisset, & ex eo genuisset liberos. Hæc sunt eius verba: Aufilena viro contentant viuere solo Nuptarum laus est laudibus eximiis, Sed cuiuis quamuis potius succumbere fas est, Quàm matrem fratres efficere ex patruo.

Fabulan

Fabulantur poëtæ *Nereum* maris deum, iacuisse cum Doride sorore,& ex ea suscepisse Nymphas,quas Nereides vocant.

Phœnix Amyntoris filius rem habuit cum patris pellice. Autor Domitius Calderinus in Ibin Ouidij.

Phineus duos habuit filios,qui nouercam Cleopatram Dardani Scytharum regis filiam violarunt. Vnde & à patre excæcati sunt. Autor Ouidius in Ibin.

Ptolomæus Philadelphus stupri consuetudinem fecit cum Arsinoë sorore,vt *Herodes Antipas* cum Philippi fratris vxore.

Hypermestra concubitum fratris (quem deperibat) nocturno tempore assecuta est.Ouid.in Ibin:Quæq; sui Venerem iunxit cũ fratre mariti Locris in ancillæ dissimulata necem.

Hæmon Rhodopen filiam pro vxore habuit:Diis incestum vindicantibus, ambo in montes conuersi sunt. Ad quod allusit Ouid. in Ibin,dicens:Nec tibi si quid amas,felicius Hæmone cedat.

Leucon interfecit Oxilochum regem Ponti fratrem suum,vt eius vxore frueretur.

Aruntius quum Bacchi sacra despicaretur, vlciscente numine in ebrietatem lapsus, filiam Medulianam corrupit. Quod ægreferens puella,patrem ipsum interfecit.

Idem quoque contigit *Cyanippo*,qui vlciscente Baccho (cuius sacrificia itidem spernebat) lapsus in ebrietatem,Cyanem filiam stuprauit,à qua postea interfectus est.Plutar.in Parall. Plutarchus in Parallel.

Valeria Tusculana Valerio patri (quem deperibat) fraude ancillæ concubuit. Quod vbi resciuit Valerius, intulit sibi mortem. Idem autor.

Papyrius Romanus nomine, Papyrij Volucris filius, sororem nomine Canusiam grauidam fecit. Rei certior factus pater, vtrique gladium misit,quo se interfecerunt.

Gidica Pomminij Laurentini vxor, Comminium priuignum adamauit vsque ad incestum. À quo repulsam passa, laqueo se suspendit. Quo mortis genere periit *Phædra*, ab Hippolyto priuigno itidem spreta.

Tuciam virginem Vestalem incestam fuisse, testis est Plinius lib.28.cap.2.

Sysimithritas, Persarum satrape, duos ex matre liberos suscepit. Nam,autore Curtio, apud Persas parentibus stupro coire cum liberis fas est.

Scribit Corn.Tacitus *Agrippinam* se plerunque ad incestum obtulisse Neroni filio, quum per vinum & epulas incalesceret.

Perdix venator fuit infando matris Polycastes amore correptus,quã & contaminauit.Vnde Perdicis libido abiit in prouebium

pro efferata, turpi atque infami. Autor Cælius.

Sex. Aurel. *Claudius Cæsar Agrippinam* Germani fratris filiam nouercam duobus liberis superinducit, cuius insidiis & venenis postea interfectus est.

Ioannes Ariminensis sororem suam duxit vxorem. Autor Pontanus de Obedientia.

Herodotus scribit *Cambysem* regem Persarum, vni ex sororibus stuprum intulisse, eaq; mortua, alteram iuniorem itidem violasse, & vxorem duxisse, quam postea interfecit.

Scythes, rex Scytharum, Opœam nouercam duxit in matrimonium. Autor idem Herodotus.

Philippus, frater Alfonsi decimi Hispaniæ regis, Christianam Daciæ regis filiam & fratris sui vxorem sibi per vim copulauit, spretà religione, ac sacerdotio, quū esset abbas, & præsul Hispalēsis,

Nicteus rex Aethiopiæ cum Nictimenæ filia concubuit.

ADVLTERI, ET ADVLTERAE.

PAris, quòd Helenam Menelai vxorem rapuerit: & *Helena*, quòd maritum reliquerit, inter adulteros numerantur. Ouid. in Epist. Sit facie quamuis insignis, adultera certè est, Deseruit socios hospite capta deos. Idem: Quid petitur tanto nisi turpis adultera bello? Horatius: Iā nec Lacenæ splēdet adulteræ famosus hospes.

Clytemnestra amore *Aegysthi*, quo cum mœchari consueuerat, maritum Agamennonem Troia redeuntē interfecit. Proper. lib. 3.

Martialis arguit *Leuinam* mulierem, quòd casta venerit Baias, & adultera redierit. Hęc eius verba: Incidit in flammas, Veneremq; secuta relicto Cōiuge Penelope venit, abiitq; Helene. Idem quoq; arguit adulterij *Paulam* aliam fœminam.

Idem lib. 2. de *Thelesina*, scribit: Vxorem nolo Thelesinam ducere. quare? Mœcha est. Sed pueris dat Thelesina volo. Idem lib. 6.

Proculina quoq;, *Lectoria*, & *Gellia* ab eodem notantur vt adulteræ, vt à Catullo notatur *Aufilena*.

Hippia. Iuuenalis: Promptius expediam, quot amauerit Hippia mœchos.

Suetonius scribit Iulium Cæsarem diuortium fecisse cum *Pompeia* vxore, Q. Pompeij filia, & Syllæ nepte, quòd fama ferret, eam à P. Clodio inter sacra Bonæ deæ adulteratam.

Iulia Agrippina mater Neronis adulterij consuetudinem fertur habuisse cum *Domitiano*. Iuue. Quum tot abortiuis fœcundam Iuliā vuluam solueret.

Homerus poëtarū max. natus est ex adulterio matris *Critheidis*, virginis Cumanæ. Autor Plutar.

Dauid lumen sapientiæ & religionis speculum, cum *Bersabea*

vxore Vriæ adulterium commisit, cui sceleri adiecit ipsius Vriæ mortem, quem bello perdendum exposuit.

Conradinus Imp. Conradi filius, vt vxore comitis Casertani potiretur, virum honoris specie ablegauit.

Egica rex Hispaniæ Fasillam ducem Tudensem (vt eius vxore potiretur) interfecit.

Hippomenes filiam *Limonem* in adulterio deprehensam equo famelico deuorandam exposuit. Ouid. in Ibin: Solaq; Limone pœnam ne senserit illam, Et tua dente ferox viscera carpat equus. Idē: Vtq; nouum passa est genus Hippomeneia pœnæ.

Quum turpissimum sit ab his virtute nos superari, quos antecellimus dignitate, nihilominus *Ioannes* x I I. Pont. Max. exuta morum honestate, relegataq; verecundia, greges meretricum aluit. Quibus flagitiis non defuit vltio. Ad extremum enim deprehensus in adulterio, ibidem interfectus est. Platina.

Vgolinus Gonzaga princeps Mantuæ cum Isabella vxore Luchini Vicecomitis Italiæ mœchatus est. Volater.

Ludouicum Gonzagam in adulterio deprehensum Mantuani capitē punierunt.

Messalina vxor Claudij Tiberij primo clàm, mox passim, quasi iure, adulteriis vtebatur. Ex quo facto plures metu abstinentes extincti sunt. Dehinc atrocius accensa nobilissimas quasque nuptas & virgines turpitudinis suæ comites delegit, coëgitque mares vt adessent. Quod si quis recusaret, ficto crimine in ipsum, omnemq; eius familiam iubebat sæuiri. Quinetiam (quod turpius est multò) prouocauit ad lecti palæstram vnam ex ancillis, quæ meretricio quæstu victum sibi quæritabat. Sex. Aurelius. De hac Iuuenalis Satyra 6. Claudius audi Quæ tulerit, dormire virum quum senserat vxor, &c.

Fabia Fabij Fabricani vxor, dum *Petronium* Valentinum liberali forma adolescentem (quo cum adulterij consuetudinem habebat) maximè deperiret, maritum interfecit, vt adultero frueretur securius. Plutarchus in Parall.

Plinius lib. 29. ait, *Vectium Valentem* medicum fuisse adulterio Messalinæ imperatricis nobilitatum.

Idem ait adulteria fuisse in domibus principum, vt *Eudemi* in *Liuia, Drusi Cæsaris* & *Valentis* medici in *Messalina*.

Alcibiades Atheniensis cum *Thimea* Agidis regis vxore libidinari solitus est. Autor Plutarchus.

M. Varro apud Gellium testis est *C. Sallustium* historiarum scriptorē deprehēsum in adulterio ab Annio Milone, & loris cæsum, dataq; pecunia dimissum. Cicero improperat ipsi Sallustio, quòd

paternam domum vendiderit, vt adulterij pœnam declinaret.

Cælius ſcribit *Phaonem* ſpectabili forma adoleſcentem à Mitylenæorum mulieribus ardenter adamatum. Vnde factum, vt in adulterio deprehenſus iugularetur.

Hyettus vir quidam Argiuus, *Molurum* quendam in adulterio cum vxore deprehenſum interfecit. Idem Cælius.

Phauorinus philoſophus, quum eunuchus foret, & Androgynus, adulteraſſe tamen viri Conſularis vxorē creditus eſt. Idem teſtis.

Qui Imperatorum vitas ſcripſerunt, teſtantur *Phocam* Imparat. diuerſis adulteriis infamem fuiſſe.

Zoë imperatrix Romanum Argyropylum maritum interfecit, quo liberius mœcharetur cum *Michaële Paphlagone*, qui imperio ſucceſsit. Bap. Egnat.

Constantinus Monomachus Imper. concubinamegregia admodum forma loco legitimæ vxoris habuit, quam efflictim deperiit. Idem Egnat.

Corrupit *Iulius Cæſar* plurimas illuſtres fœminas: *Poſthumiam* Seruij Sulpitij, *Lolliam* Auli Gabini, *Tertulliam* M. Craſsi, & Cn. Pompeij *Mutiam*. Sed ante alias dilexit M. Bruti *Seruiliam* matrem, cui ſexagies ſeſtertiûm gemmam mercatus eſt. Corrupit quoque Seruiliæ filiam *Iuniam* tertiam, M. Craſsi vxorem. Dilexit & Reginas, vt *Euriem Mauram* Bogudis vxorem, ſed maximè *Cleopatram*, cum qua & conuiuia in primam lucem ſæpe protraxit, & eadem naue thalamoq; penè Aethiopia tenus Aegyptum penetrauit. Autor eſt Sueton.

Exercuit & *Auguſtus* adulteria, vt cum *Liuia*, quam quum grauidam reddidiſſet, tegendi ſceleris cauſa, nuptias feſtinauit, vt obiecit Antonius. Abduxit & fœminam conſularem è triclinio, viro coram, quam rurſus ad conuiuium rubentibus oculis, & incomptiore capillo reduxit. Rem quoque habuit cum *Tertullia*, *Terentilla*, *Druſilla*, *Saluia*, & *Titiſcenia*. Autor Suetonius.

Saxo Grammaticus ait *Friggam* Othini Danorum regis vxorem cuidam familiarium ſe ſtupro ſubieciſſe.

Gregorius Turonenſis ſcribit, *Deuteriam* quandam fœminam à *Theodeberto* Francorum rege adulteratam. Idem ait *Dagulphum* abbatem in adulteria admodum procliuem fuiſſe.

Scribit Macrobius Aeſopum libertum *Demoſthenis* conſcium adulterij (quod cum Iulia patronus commiſerat) tortum diutiſsimè perſeueraſſe non prodere patronum, donec aliis conſciis coarguentibus Demoſthenes ipſe fateretur.

Plato in 11. de Rep. ſcribit, *Gygem* ſtupraſſe Candaulis Lydorum regis vxorem, quod & confirmat Herod.

Ariper

Aripertus Clotarij filius Francorum rex, ob amorem in ancillas, cum vxore diuortium fecit.

Solon suis legibus voluit fas esse deprehendenti mœchum inter ficere in ipso adulterio.

Adulterij pœnam apud Roman. vide Gell. lib. 10. cap. 23.

Zaleucus legem tulit, vt quisquis mœchus aut adulter deprehen sus fuerit, erutis oculis pœnas lueret.

LIBIDINOSI, ET LASCIVI.

PAsiphaë Solis filia, & vxor Minois regis Cretæ, taurum ad coitum vsque fertur admasse, ex quo & biforme illud monstrum Minotaurum susceperit. Propert. Vxorem quondam magni Minois (vt aiunt.)

Corrupti torui candida forma bouis. Idem lib. 3.

Fuit in *Aiace* Oilei filio tantus libidinis feruor, vt temperare sibi nequiuerit, quin Cassandram Priami filiam in templo Palladis oppresserit. Quo factum est, vt Dea iniuriam vlciscente fulminatus sit in mari cum aliquot aliis Græcis, vt docet Verg. lib. 1. Aene.

Immoderatam *Celiæ* libidinem notat Martial. lib. 7.

Das Cattis, das Germanis, das Cælia Dacis,
Nec Cilicum spernis, Cappadocumq; toros,
Et tibi de Pharia Memphiticus vrbe fututor
Nauigat, à rubris & niger Indus aquis.
Nec recutitorum fugis inguina Iudæorum, &c.

Herodotus apud Cælium testis est, Persas à Græcis didicisse pueris abuti. In quos debacchari solitũ *Alexandrum* scripsit Atheneus, quum etiã Bagoan inspectante theatro vniuerso suauiari plerunq; non erubuerit. Contrà tamen plerique sentiunt, feruntq; tanta castitate præditum fuisse, vt præter vxorem, & Bersanem è Damasco viduam mulierem, nullam aliam complexus fuerit.

Hipparchus Pisistrati filius, quum Armodium, & Aristogitonem excellenti forma pueros per vim prædicasset, coniurationem in se concitauit. Iuuenes enim probrũ ægreferentes, non prius finem insidiis fecerũt, quàm eum de medio sustulerint, libidinẽ hominis, magis quàm tyrannidem pertæsi. Autor apud Volat. Thucydides.

Ian docuimus, quomodo *P. Clodius* præter stupratas sorores, mulierem mentitus inter publicas Bonæ deæ cæremonias ad Pompeiam Q. Pompeij filiam furtim penetrauerit, eamq; adulterauerit. Plutarchus in vita Cicer.

Q. Flaminius, vir consularis, puerum impudicè deperiit, adeò vt quocunq; proficeretur, nunquàm ab eius latere discederet. Quoq; magis inseruiret amasio, quẽdam in cõuiuio securi percussit, quum per aliquem se presente optasset interfici: licet hoc in fœminæ gra

tiam factum dicant nonnulli. Volat.

Coactus est Augustus *Iulias* filiam, & neptem, omnibus libidinum probris contaminatas relegare. Constat filiam infamem fuisse vulgatis per vrbem adulteriis.

Ferunt *Palemonem* Grammaticum flagrasse libidinibus in mulieres vsque ad oris infamiam.

L. *Papyrius* Publium adolescentem in vinculis tenebat, & afficiebat plagis, quòd eius stuprum pati nollet. Re ad Senatum delata, damnatus est Papyrius, lata lege, ne quis in corpora libera ob æs alienum ius haberet. Liuius lib. 8.

Idem in T. Veturium adolescentem fecisse dicitur *C. Plotius*. Valerius Maximus.

Habuit *Philippus Macedo* Alexandrum adolescentem Olympiadis vxoris suæ fratrem non ad alium vsum, quàm ad stupri consuetudinem. Trogus lib. 8.

Semiramis Assiriorum regina, quæ masculam virtutem semper ferè præ se tulit, & omnium calculis laudata est, ad extremum tantis deliciis, tantoq; pruritu libidinis incaluit, vt mortuo marito, non admiserit solum, at etiam prouocauerit plerosque ex suis militibus, qui forma essent elegantiore, quos postea crudeliter necabat. Diodorus lib. 3. Prodũt & nonnulli eam à Nino filio interemptam, quum eius congressum appeteret. Trogus lib. 2. Et (quod omnium longè turpissimum est) equum ab ea adamatum vsque ad coitum, Iuba testis est apud Plinium.

Victorinus tyrannus (qui Galeni temporibus Gallias rexit) causa libidinum in matronas interfectus est apud Agrippinam. Trebellius Pollio.

Aristo Ephesius genus fœmineum perosus cum asina concubuit, ex eoq; concubitu genita est puella, cui à cruribus asininis nomen inditum est Onosceli. Autor Plutarchus in Parall.

Idem ait *Publium Stellum* (quem Fuluium alij vocant) mulierum odio equæ se commiscuisse, ex qua formosam susceperit puellam, Hipponam nomine.

Demetrius Poliorcetes Antigoni filius, Democli laudabilis formæ adolescentulo stuprum inferre voluit. Quod quum per inualidas ætatis vires puer non posset aliter effugere, in proximum feruentis aquæ lebetem se coniecit, ibiq; mortuus est. Idem Demetrius Lamiæ aliisq; scortis talenta C C L. erogauit: Autore Plutar.

Aufidius crebris fuit adulteriis famosus, & matronarũ frequentissimus corruptor apud Romanos. Iuuenal. Sat. 9. Notior Aufido mœchus celebrare solebas. Martial. Procuratorem vultu qui proferat ipso, Acrior hoc cuius non erit Aufidius.

Non

Non erubuit Imper. *Caligula* sororibus suis congredi, quarum ambas exoletis suis prostrauit, quò facilius eas in causa Aemylij condemnaret, tanquàm adulteras. Liuiam Horestillã C. Pisoni nuptam, sibi iunxit, & intra biennium repudiauit, repudiatam relegauit. Lolliam Paulinã C. Memmio ablatam coniunxit sibi, breuiq; missam fecit, interdicto cuiusque in perpetuum coitu. Cesoniam adamauit, quam amicis plerunque ostendit nudam, M. Lepidum & M. Nestorem pantominũ dilexisse fertur commercio mutui stupri. Val. Catullus consulari familia iuuenis, stupratum se ab eo, & latera sibi contubernio eius defessa vociferatus est. Suetonius.

Commodus Imperator sorores constuprauit, suasq; concubinas videns, ac volens, ab amicis constuprari passus est. Adolescens infamauit omne genus hominum, quod erat secum, & ab omnibus est infamatus. Habuit in deliciis homines appellatos nominibus verendorum vtriusq; sexus, quos libentius oculis suis applicabat. Autor Lampridius.

Idem Commodus cum c c c. concubinis, quas ex matronarum meretricumq; delectu ad formæ speciem constituerat, ac trecentis aliis puberibus exoletis (quos ex plebe & nobilitate collegerat in palatio) bacchabatur & lasciuiebat. Lampridius.

Childericus Francorũ rex ob libidinem in matronas regno pulsus est, demum tamen restitutus.

Gordianus Iunior (qui cum patre imperauit) totus fuit mulierosus, ac libidini deditus. Concubinas habuit x x I I. & ex omnibus ternos & quaternos liberos. Vnde & Priamus sui seculi vocatus est; & à nonnullis per cauillum Priapus. Autor Iulius Capitolinus.

Vgutius princeps Florentinus interfectus est à ciuibus, ob procliuem in fœminas libidinem. Volat.

Xerxes rex Persarũ eò lasciuiæ se demisit, vt Spintriis nouarum voluptatum repertoribus præmia constituerit. Autor Valer. Max.

Messalina Claudij Cæsaris coniunx ad certamen Veneris elegit nobilissimam ex prostitutis ancillam mercenariæ stipis, eámque die ac nocte superauit, quinto ac vicesimo concubitu. Autor Plin. lib. 10. cap. 62.

Idem Plinius scribit *Arellium* celebrem fuisse Romæ pictorem paulò ante diuum Augustum, qui semper alicuius amore fœminæ flagrauerit.

Crassus Romanorũ ditissimus, vno è fratribus mortuo, illius vxori congressus est, & ex ea filios aliquot procreauit. Autor Plutar.

Surinas Parthorum ditissimus & secundus à rege, ducentas pellices habebat in castris. Idem autor.

Appius Claudius decemuir Virginiam puellam plebeiam, sed forma

forma excellentem (quam Virginius pater M. Icilio Tribunitio viro,& expertæ virtutis hominis desponderat) per vim stuprauit, quum nec pretio,nec spe posset allicere. Quæ fuit causa abrogādi magistratus decemuirorū, quemadmodum reges prius ob stupratam Lucretiam eiecti fuerant.Autor Liuius,& Cic.lib.2. de Finib.

Tigilinus fuit quispiam inter Romanos vitæ corruptissimæ,qui per impudicitiam multa à Nerone consecutus est, quem ad omne corruperat. Cor.Tacitus lib.17.

Martialis lib.7. taxat *Papillum* quendam velut cunnilingum, & irrumatorem.

Hostius princeps quidam fuit obscænitatis perditissimæ, præferuidæq; libidinis, Augusti temporibus, vtrique Veneri, masculæ scilicet, & muliebri deditissimus : qui fecit specula eius notæ, vt imagines multò redderent maiores.Quum ergo Veneri se daret, ea ita disponebat vt quum virum pateretur, omnes admissarij sui motus in speculo videret,ac deinde falsa ipsius membri magnitudine tanquam vera gauderet.

Agrippina filij Neronis concubitū desiderasse fertur. Cli. apud Tacitum lib.4.

Ausonius inuehitur suis carminibus in quendam *Eunum*, quem vt liguritorem, & irrumatorem taxat.

Sotadica poëmata. *Sotades* poëta fuit Iambographus impurissimus,qui versus adeò Pathicos, Cinædicamq; Venerem spirantes conscripsit, vt ab eius lectione casti abhorrerent oculi.Quo factum est, vt Sotadica poëmata prouerbio locum fecerint. Politianus in Nutricia: Pars quoque Sotadicos ceu prostituere Cinædos.

Conuenit inter multos *Socratem* (qui tamen Apollinis oraculo mortalium sapientissimus est habitus) Athenis in ius fuisse vocatum, & ab Anyto accusatum, quòd puerorum mores corrumperet.Quod etiam Tertullianus confirmat.

Quum multa sint exempla crudelitatis in *Nerone*, libidinis quoque non pauciora turpissimam eius vitam infamāt. Quorum hæc præcipua. Rubriæ Vestali virgini vim intulit. Puerum Sporum exectis testibus in muliebrem naturam transfigurare conatus est, quem & solenni nuptiarum officio ad se cum dote perductum pro vxore habuit. Propterea emanarat iocus, bene agi potuisse cum rebus humanis, si Domitius eius pater talem habuisset vxorem. Præterea matris concubitum appetiit, cum qua (dum in lectica vnà veheretur) libidinatus est. Viros, & fœminas ad stipites quandoque deligauit, vt eorum inguina & inuaderet, & delamberet.Doryphoro liberto(sicut ipsi Sporus fecerat) denupsit, voces & eiulatus vim patientium virginum imitatus. Hæc tranquillus.

De

De hac eius portentosa libidine Corn. Tacitus abunde scribit.

Fuit *Caluia Crispillina* magistra libidinum Neronis, digna discipulo magistra. Idem Tacitus lib.17.

Aeschines criminosa & virulenta oratione *Timarchum* de impudicitia accusauit, apud Athenienses. Autor Gellius cap.3.lib.18.

Cicero lib.2.de Finib.ait, *L.Torium* Balbum ita vixisse, vt nulla tam exquisita posset inueniri voluptas, qua non abundaret.

Omnes libidinum voluptates experiri voluit Assyriorum rex *Sardanapalus*, dum viriles perosus tunicas, in mulierẽ se transformauit, relictaq; regni cura, lasciuiæ se totum deuouit, ac perdendum commisit. Trogus lib.1.& Cic.lib.5. Tusc.quæst.

Quid iam mirum debet videri, si cõcinna & elegans puellarum forma viros torreat,& ad Venerem titillet,quum etiam reperiantur,qui inanimatarũ rerum amore,& desiderio intabuerint? Aiunt enim *Pygmalionem* quendam fuisse,qui statuam formosam dilexerit,eamq́; ceu egregiam aliquã Nympham, & frequentibus osculis suauiatus sit, & lecto dignatus. Vnde Quintianus in Cleopoli, Concedat honori Pygmalion, licuit cui eburnea membra puellæ Complecti, & pulchro componere corpora lecto.

Adolescens quoq; *Atheniensis* speciosum Fortunæ simulacrum, ad tantam adamauit insaniam, vt ipsum & arctißimè complecteretur,& suauiaretur blandißimè.Quo desiderio quũ in dies acrius intabesceret, impatiens amoris perrexit ad senatum, extentísque precibus rogauit fieri sibi statuæ potestatem, largum auri cumulum paratus erogare.Qua in re quum repulsam passus esset,ad statuam ipsam corpus confodit. Cælius cap.32. lib.7.

Est & aliud simile exemplum apud Plinium de puero,qui Praxitelis simulacro congressus sit,Cuius cõcubitus relictæ maculæ fuerunt indices. De hoc Quintianus: Cedat Praxiteles, cuius muliebris imago procacem Impulit ad coitum iuuenem.

Antonius, cognomento Caracalla, Iuliam nouercam in matrimonium duxit. Aelius Spartianus.

Dionysius iunior quum se in Locrensium vrbem contulisset,per summam lætitiam virgines eius loci cõstruprabat,quas pulso paulò pòst in exilium tyranno ciues peremere, impactis sub vngues acubus,oßibusq́; in mortario atritis.Autor Cælius.

Ferunt *Orpheum* Thraca detestandæ in mares libidinis principem & repertorem fuisse, quum tamen aspernaretur fœminas. Ouid.lib.10.Meta. Cælius cap.30.lib.8.

Catullus *Rufi* cuiusdam Bononiensis libidinem amarulentè lacerat,quòd mulieris magæ os irrumaret.

Satyrus felle aspergit quendam *Gellium* patrui sui irrumatorem,

rem, matrisq; & sororis stupratorem.

Conuiciis quoque proscindit *Gallum* quendam, qui vt facilius posset fratrum suorum liberos & vxorem in suam libidinem allicere, ipse leno eos stupra committere docuit. Hæc autem Catulli verba: Gallus homo est bellus, nam dulces iungit amores: Cum puero, vt bello bella puella cubet. Gallus homo est bellus, nec se videt esse maritum. Qui patruus patrui monstret adulterium.

Nihil prope, quod virum perfectum deceat, *Cæsari* defuisset, si pudicitiæ famam seruasset tenacius. Verum seu malis artibus, siue natura hoc cacoëthes pestilensq; virus ei vsq; adeò inhæsit, vt Curio pater quadam eum oratione omnium mulierũ virum, & omnium virorum mulierem appellauerit. Quod (vt cætera taceamus exempla) portentosam eius libidinem satis arguit. Suetonius.

Sunt qui dicant *Thamyram* primum flagitiosis puerorum amoribus, ac præposteri concubitus fœditate pollutum, quum cœpisset efflictim deperire Hymenæũ, Calliopes, & Magnetis filium. Alij tamen *Thaloni* Cretensi rei tam probrosæ initia contribuunt, qui Rhadamanthum adamarit. Cælius lib.8.cap.30.

Aristoteles prodit permissam fuisse in *Creta* masculam Venerẽ, lata quoque de hoc lege. Traditum est, & *Chalcidenses* in Euboia, pueriles amplexari amores ad stuporem vsque. Cælius ibidem.

Sophocles & *Aeschylus* hac peste famam suam corruperunt, non tacentibus theatris.

Lusius Marij ex sorore nepos, quum Trebonio pudicæ sanctitatis militi vim & stuprum vellet inferre, ab eodem interfectus est.

Diuinxit sibi Alexãdrum *Bagoas* spado, nec alio obsequio, quàm impudica sui corporis copia. Propterea quum Orsines Persa nobilissimus Alexandrum eiusq; amicos muneribus cumularet, soli Bagoæ nihil honoris detulit. Rogatus causam, respondit, se amicos regis non scorta colere. Cælius cap.30.lib.8.

Sallustius impingit *Ciceroni*, quòd filiam habuerit pellicem matris. Sed inimici verba fidem non capiunt.

Testatum est Græcorum monumentis *Pindarum* nouem Lyricorum principem in gremio dilecti pueri mortuum in gymnasio repertum. Val.Max.de mortib.non vulg.

Ferunt & *Agatoclem* Siciliæ tyrannum forma & venustate corporis præeminentẽ diu vitam stupri patientia exegisse. Propterea Timæus dixit illum primæuo ætatis flore scortum promiscuum, impudentissimo cuique expositum. Iustinus lib.22.

Crathis pastor, quum in Venerem esset procliuior, capram omnium formosissimam deperire cœpit, cui congrediebatur frequẽter, demumq; vti amicam gratè amplexabatur, cum multa suauiatione.

tione. Quod contemplatus hircus zelotypiæ œstro cōcitatus, dormientem Crathim cornibus inuasit, & interfecit. Hoc ex Græcis aduocant Cæl. & Vol.

Pausanias dux Lacedæmonius Argillum forma conspicuũ adolescentem mirè dilexit, sed amore Venereo. Habebat enim puerum pro scorto. Cæl. cap. 62. lib. 16.

Proculus Imperator centum Sarmatas virgines bello captas intra dies quindecim (vt ipse gloriabatur) grauidas reddidit, magno libidinis argumento. Flauius Vopiscus, & Sabellicus in exemplis.

Collegit *Heliogabalus*, naturæ monstrum, lenones, meretrices, exoletos, & subactores propè innumeros, quibus adiecit nasatos homines, id est, mutoniatos, quoniam his ad libidinem, & flagitium vtebatur scelestissimè. Quocirca Lampridius ad Constantinũ Imperatorem, de prodigiosa eius venere scribens, ait: Quis ferre posset principem per cuncta caua corporis libidinem recipientẽ, quum ne beluam quidem talem quisquã ferat Romæ? Habuit insuper emissarios, quibus nihil aliud erat negotij, nisi bene nasatos perquirerent, eosq; ad aulam perducerẽt, vt illis se compollueret.

Ferunt *Augustum* inter duodecim Catamitos, totidemq; puellas accubare solitum. Idem abiecta vxore Scribonia, amore alienæ coniugis possessus, Liuiam quasi marito cōcedente sibi coniunxit. Quumq; esset luxuriæ mancipium eius tamen vitiis seuerissimus fuit vltor. Testis Sex. Aurelius. M. Antonius dicebat eum adoptionem auunculi stupro meruisse. Fertur & Aulo Hircio in Hispania trecentis milibus nummûm se substrauisse. Idem solitus est suburere crura nuce ardenti, quo mollior pilus surgeret. Suetonius.

Celmis vnus fuit ex Idæis Dactylis, qui matrem deorum Rheam violauit stupro. Sueto. apud Erasmum.

Tiberius Cæsar, autore Tranquillo, cellariam excogitauit sedem arcanarum libidinum: in quam accersiti puellarum & exoletorum greges, monstruosiq; concubitus repertores triplici serie connexi incestarent se coram ipso. In syluis quoque Venereos locos excogitauit commentusq; est, quibus impetrabat prostantes. Instituit & pueros primæ teneritudinis (quos pisciculos vocabat) vt natanti sibi inter femina versarentur, ac luderent, lingua morsuq; sensim appetentes: eosq; quasi infantes firmiores, nec dum tamen lacte depulsos, inguini ceu papillæ admouebat. Fertur & in sacrificando quondam facie ministri acerram præferentis nequiuisse abstinere, quin penè vixdum re diuina peracta ibidem statim seductum constupraret, fratrẽmq; eius tibicinem: quibus tamen postea crura infregit, quòd flagitium mutuò exprobrabant.

Exercuit imperator *Domitianus* assiduitatem nimiæ libidinis,

quam Clinopalem, id eſt, lecti palæſtram vocabat. Inter vulgatiſsimas meretrices quandoque nataſſe dicitur. Fratris filiam adhuc virginem alteri collocatam viro corrupit. Suetonius.

Nicomedes rex Bithyniæ ſtuprum Cæſari intulit, non ſine maxima vtriuſque nota, theatricisq; conuiciis: Extant enim C. Licinij verſus: Bithynia quicquid & pædicator Cæſar vnquàm habuit. Dolabella quoque Cæſarem ipſum pellicem reginæ vocabat. Curio ſtabulum Nicomedis, & Bithynicam fornicem. Et Bibulus proſcripſit collegam ſuum Bithynicam reginam, cui dicebat regem antea fuiſſe cordi, nunc eſſe regnum. Et C. Memmius obiecit ad cyathum & vinum Nicomedis ſtetiſſe, cum reliquis exoletis pleno conuiuio accubantibus. Gallico denique triumpho milites eius inter cætera carmina illud pronuntiauerunt: Gallias Cæſar ſubegi, Nicomedes Cæſarem. Idem Sueto.

Amythone, Theleſippa, Megara, Atthys, Cidno, ancillæ fuerunt *Sapphus*, quibus Sappho ipſa ad libidinem vtebatur. Eas enim ſubagitabat, & mutuò ab eis patiebatur. Vnde in eius epiſtola ad Phaonem legitur: Vilis Amythone, vilis mihi candida Cidno, Non oculis grata eſt Atthys, vt antè meis.

Fuit *Ariſtoteles* in amore tam infelix, vt pellici ſacra faceret. Autor eſt Mirandula ſuper hymnos.

Hercules tanta in fœminas licētia fuiſſe fertur, vt quinquaginta virgines vna nocte dicatur ſtupraſſe. Autor Ioan. Franc. Mirādula.

Periander Corinthius (qui tamen inter ſeptem ſapientes Græciæ numeratus eſt) rem habuit cum Meliſſa vxore (vel vt aliis placet) meretrice mortua. Autor eſt Herodotus lib. 5.

Alchidas Rhodius formoſo cuidam ſimulacro ſe cōmiſcuit, reliquitq; indices tam immoderatæ libidinis maculas. Autor Plin.

Anthia, vxor Prœti regis Argiuorum, Bellerophontem ad ſtuprum voluit inducere.

Gemellus Tribunitius lupanar domi ſuę inſtituit, in quo Mutiam, & Fuluiam fœminas illuſtres, nobilēq; puerū Saturninū proſtituit.

Fecit *Catilina* multa ſtupra cum virgine nobili, & cum ſacerdote Veſtæ. Poſtremò vt Aurelia Oreſtilla frueretur, filium eius veneno ſuſtulit: quòd is iam adultus terrori eſſet matri, ne ſecundùm nuberet. Salluſtius & Valerius autores.

ANIMALIVM ET ALIARVM RERVM AMATORES.

SEmiramis adamauit equū, vt diximus, *Paſiphaë* dilexit taurum. *Ariſto* Epheſius aſinæ ſe commiſcuit. *Fuluius* equæ.

Hortenſius orator amauit murænam, quam atratus multos dies fleuit. *Ariſtomachus* Solenſis tanto apum amore captus eſt, vt duo deſe

desexaginta annis nihil aliud fecerit. *Hiliscus* quoque Thasius apes coluit in desertis. Morum arborem ætate Plinij adamauit *Passienus* Crispus bis consul osculari conplectiq; eam solitus, atq; etiam cubare sub ea, vinúmque illi effundere. Multorum quoque literis proditum est, amatam à *Xerxe* platanum. Iam diximus *Chratidem* pastorem amore capræ exarsisse. *Puerum Atheniensem* & *Pygmalionem* statuas adamasse, *Alchidam* Rhodium ad statuam se polluisse. *Iunius* Pisciculus simulacrum vnius è Thespiadibus pari feruore complexus est. *Antonia* Drusi muraenam adeò dilexit, vt ei inaures & monilia addiderit. *Cyparisso* tantus fuit in Ceruam amor, vt ea mortua præ dolore quoque expirauerit. *P. Pylatus* legatus Caij principis, imagines Atalantæ & Helenæ nudas à Cleophanto Corinthio pictas earum libidine captus, rapere conatus est.

AB ANIMALIBVS DIVERSIS AMATI.

EGesidemus apud Plinium testis est, *Hermiam* puerum adamatum à Delphino, vectumq; per maria: quumq; tempestate suborta periisset Hermias, amasij perditi dolore piscem in sicco expirasse. Varia sunt ibidem exempla de pueris ab huiusmodi piscibus adamatis. Argis puer *Olenus* nomine, adamatus est ab ansere. *Glauce* quædam citharistria ab ariete. *Lacidy* philosopho anser adhæsit perpetuus comes, nusquàm ab eo non in publico, non in balneis, non noctu, non interdiu digressus. Plinius cap. 22. lib. 10. Apud Ciliciæ Solos Xenophontis puerum forma præcellentem dilexit canis. Cælius lib. 7. Spartæ quoque adolescentem graculus. Nicander apud Cælium testis est, gallo gallinaceo esse amoris intellectum in hominem. Quod ne cui videatur fabulosum, ait, *Secundum* (qui pincerna regius fuit in Bithynia) à Gallo amatum eximiè, cui nomen foret Centaurus. Pueri nomen fuit Amphilochus, genere Olenius. In Leucadia virginem in tantũ adamauit Pauo, vt ea mortua commoreretur. Educata à virgine apud Seston vrbem Aquila retulit gratiam, aues primo, mox deinde venatus aggerens. Quin dum mortuæ virginis cremarentur ossa, in defunctæ rogum se coniecit volucris, simulq; conflagrauit. Autor Plinius lib. 10. cap. 5. Vrsus filiam cuiusdam patris familiâs in agro Suetico cum ancillulis lusum egressam, deturbatis comitibus rapuit, exceptamq; vnguibus præ se leniter ferens, ad notam nemoris latebram deportauit. Cuius egregios artus nouo genere cupiditatis aggressus, petitam laniatu prædam in vsum nefariæ libidinis vertit. Effectus enim ex raptore amator, famem concubitu soluit, ardoremq; gulæ Veneris satietate pensauit. Autor Saxo Grãmaticus lib. 10. Historiæ Danicæ.

ZELOTYPI.

CYrce, filia Solis, venefica, ægreferens Scyllam nympham amatam à Glauco deo marino, fontem (quo illa se lauare consuerat) infecit venenis. Quo factum est, vt Scylla in monstrum marinum sit conuersa.

Phanus quum vxorem haberet adulterij suspectam, atrij fores sic occlusit, vt non nisi cũ stridore sonituq; possent aperiri. Verùm quum illa per tegulas adulterum intromitteret, vicini per iocum dicebant, Phani hostium. Quo prouerbio innuebant aliquid seruatum frustra.

Procris suspicata maritum Cephalum alterius fœminæ amore captum, eundem in syluas secuta est, delituitq; in dumis, vt obseruaret clanculum quid maritus faceret. Quum autem vepres (in quibus latebat) aliquantum mouisset, Cephalus arbitratus esse feram, eam iaculo confodit. Plutarchus in Parall. Idem memorat de vxore Cyanippi, & vxore Aemylij adolescentis.

Dirce vbi sensit maritum suum Lycum amore Antiopæ captum, puellam raptam tauri ceruicibus alligauit. Quo tormento cruciata Antiope, tantisper vociferata est, dum à vicinis sit concursum. Eras. in adag.

Memmius Romanus quum ageret Tarracinæ, deperibat in quandam mulierculam non sine Largio quodam riuali. Cum hoc igitur quum aliquando rixa incidisset, eò iracundiæ prouectus est Memmius, vt ipsi Largio brachium mordicus arripuerit. Vnde fluxit adagium in vulgus, Lacerat lacertum Largij mordax Memmius. Erasmus in Chiliad.

Helena post mortem Menelai à Megapentho, & Nicostrato filiis Orestis fugata in Rhodum, ad Polyzo vxorem Tlipolemi peruenit, quæ iussit eam arbori suspendi ob viri zelotypiam.

CASTISSIMI.

PEnelope, Icari filia, nullis procorum blandimentis, nullis pollicitationibus adduci potuit, vt absente per viginti annos marito Vlysse, castitatem corrumperet. Vnde Proper. libro 3. Hæc etiam clausas expugnant arma pudicas, Quæq; terunt fastus Icarioti tuos. Idem: nec fida Euadne, nec pia Penelope. Idem lib. 2. Penelope poterat bis denos salua per annos Viuere, tam multis fœmina digna procis. Ouid. libro 3. Eleg. Penelope mansit (quamuis custode careret) Inter tam multos intemerata procos.

Daphne, Penei filia, fuit seruandæ castitatis adeò studiosa, vt procos omnes reiecerit, ipsumq; Apollinem, quamuis perpetua iuuenta, intonsisq; crinibus speciosum. Ouid. lib. Metamor. Multi illam petiere, illa auersata petentes Impatiens, expersq; viri nemora

auia

auia lustra. Nec quid Hymen, qui amor, quid sint connubia curat.

Biblia vxor Duilli Romani (qui primus nauali certamine triumphauit) tantæ fuit pudicitiæ, vt suo seculo castitatis norma & speculum videretur.

Plato de Republica testis est *Asbylum* athletam Crotoniatam perpetua virginitate præditum fuisse ob studium cursus.

Martialis lib. 8. *Cæsti* pueri castitatem & formam commendat his verbis: Quanta tua est probitas, quanta est præstantia formæ, Cæste puer, puero castior Hippolyto. Te secum Dianauelit, doceatq; natare, Te cybele secum vellet habere Phryga.

Lucretia ob acceptum à Tarquinio stuprum, temeratamq; pudicitiam, facinus sua morte vindicauit.

Alexandrum Macedonem sunt qui libidinis arguant. Contrà tamen reperiuntur exempla, quæ hoc ipsum refellant, & in eo doceant castitatem. Nam & victi Darij vxorem filiasq; captiuas non solùm non corrupit, at etiam edicto cauit, ne quis aliquid in eas moliretur. Præter vxorem & Bersanem è Damasco viduam, ac regiam mulierem, nullam aliam cõplexus est. Puerorũ insuper abstinentissimus, quorum viginti millia ad militarẽ disciplinam iubebat erudiri, quũ tamẽ ætatis illius homines mascula & præpostera libidine passim obbrutescerẽt. Curtius lib. 3. & Gelius lib. 6. cap. 8.

Democles puer, dubium maiore pudicitia, an forma corporis elegantiore, quum videret se ad stuprum solicitari à Demetrio Poliorcete, nec aliter vim tyranni importunam posset effugere, in proximum feruentis aquæ lebetem se coniecit: ibiq; ad mortem durare maluit, quàm quid inhonestum perpeti. Plutarchus.

Amœbeas citharœdus tanta fuit castitate, vt vxorem (quam habebat formosam) nunquam attigerit. Aelianus apud Volater.

Apollonius Tyanæus philosophus à puero titillationes Venereas adeò repressit, & contudit, vt præsignis in eo nosceretur castitas, à qua nunquam postea reclinauit. Cæl. lib. 8. cap. 6.

Fuit in athleta *Clitomacho* tanta castitas, vt si fortè canes vidisset coëuntes, statim vultum auerteret.

Chrysanthus Alexandrinus, eiusq; vxor *Daria* nomine, virgines manserunt in coniugio.

Ictus Tarentinus athleta nobilis, quum certò sciret corporis vires eneruari libidine, toto vitæ tempore durauit expers veneris, vt palæstricis ludis esset accomodatior. Volater.

Hippolytus Thesei filius, quum à Phædra nouerca adamaretur supra fidem, nullis tamen precibus adduci potuit, vt ei congrederetur. Seneca: Exosus omne fœminæ nomen fugit Immitis annos cœlibi vitæ dicat.

Origenes Adamantius virilia ſibi amputauit, ne moleſtam ſibi Venerem experiretur. Imitatus Hierophantas Athenienſium ſacerdotes, qui ſorbitione cicutæ ſe caſtrabant, quo mundius in ſacerdotio viuerent.

Publius adoleſcens, L. Papirij cliens & libertus, quũ domini ſtuprum pati nollet in vincula & carcerem coniectus, & multis poſtremò plagis affectus eſt. Maluit tamẽ egregius adoleſcẽs omnia tormenta corporis experiri, quã præpoſtera illa Venere contaminari.

Pauſanias Macedo per vim ſtuprum paſſus ab Attalo, prouocauit ad Philippum, iniuriamq́; non ſine magna querimonia ad eum detulit. Quem quum ridentem facinus, eoq́; riſu probantem conſpiceret, iram in eum conuertit, exegitq́; vltionem ab iniquo iudice, quam à ſtupratore non poterat. Trogus lib. 9.

Sophronia Romana mulier, quum vim & ſtuprum Decij principis non poſſet effugere, gladium mariti conſenſu arripuit, eoq́; corpus ſibi confodit, Euſebio teſte.

Spurina adoleſcens, quũ egregia ſua forma, decoróq; aſpectu viros & mulieres ad libidinem cõcitaret, faciẽ & pulchritudinẽ oris ſponte vulneribus deformauit. Autor Valer. Max. de Verecundia.

Veturius carcerem, plagas, diuerſaq́; tormenta maluit pati, quam Cælio Plocio ſtuprandum ſe committere. Valerius de Pudicitia.

Zenobia regina Palymireorum tanta fuit caſtitate, vt ne cũ viro ſuo quidem, niſi prolis cauſa congrederetur. Trebellius Pollio.

Amos Aegyptius mulieri (quam in matrimonium duxerat) nunquam congreſſus eſt, quinetiam eidem amorem virginitatis in animum induxit.

Amianus Alexandrinus epiſcopus, beati Marci Euangeliſtæ diſcipulus, oculum ſibi perforauit, quòd intuitu parum pudico tranſeuntes fœminas aſpexiſſet. Sabellicus in exemplis.

Alfonſus ſecundus, Alphonſi Catholici nepos, & Hiſpaniæ rex, nunquam vxori congreſſus eſt. Vnde & caſti meruit cognomentum. Volat. in Geogra.

Etelfrida Angliæ regina poſt primum partum abſtinuit à virò.

Bellerophon Glauci Corinthiorum regis filius, quum à Stenobea vxore Prœti Argiuorum regis efflictim adamaretur, nullis tamen precibus induci potuit, vt cum ea ſtuprum cõmitteret. Tortellius.

Baldraca puella generis obſcuri, peregrinæq́; conditionis, quamuis multarum rerum ob paupertatem eſſet indiga, noluit tamẽ corporis ſui copiam facere Othoni Imperatori, quamuis montes & maria (quod aiunt) promittenti. Volater in Geographia.

Xenocrates philoſophus, quum magnam caſtitatis opinionem ſibi comparaſſet, acceſsit ad eum Phryne meretrix, petiitq́; partem

lecti,

lecti, quam concessit. Nec tamen vllo noctis tempore attigit puellam, quamuis formosissimam. Hinc illa mane rediens, dixit se non à viro, sed à statua venire. Quod argumentum est magnæ castitatis: nam proximæ voluptates magis titillant, & multos (quorum mores in tuto positi videntur) seducunt, & euerberant. Laërtius, & Val. de Continentia.

Dula maluit à milite quodã interfici, quàm ab eodem violari.

Euphrosyna, virgo Alexandrina, virum mentita, domum patris Pannutij reliquit, ne ad nuptias cogeretur.

Edeltrudis regina, duobus in Anglia regibus nupta, castitatem semper illibatam seruauit, vtroque ad pudicitiam inducto.

Eduardus, tertius Anglorum rex, vxorem (quam duxerat) nunquam attigit. Matrem Euinam (quam adulterij suspectam habebat) in cœnobium relegauit.

Petrus Vrseclus, dux Venetorum, post susceptum filium, vxorem nunquam attigit. Quod vtriusque voto factum est. Volaterranus.

Vandegisillo Comiti Palatino (qui sub Dagoberto rege floruit) quum per vim data esset vxor, eam ad amorem castitatis induxit. Quo factum est, vt vterque in cœnobio se incluserit.

Fara virgo fuit Gallica, clarissimis orta natalibus, Heraclio imperante; quam dum parentes Hagerricus & Leodegunda per vim cogere vellent ad matrimonium, in tantas prorupit lacrymas, vt inde cæcitatem contraxerit.

Vuenceslaus filius Bursinoi regis Bohemorum perpetuam seruauit castitatem.

Cazimirus quoq; rex Poloniæ perpetuo cœlebs & castus mansit.

Henricus primus Imperator, perpetuam in matrimonium seruauit castitatem cum vxore Sinegunda, Bapt. Egnatius.

Iulianus matyr, & Basilissa vxor impolluti quoque manserunt in coniugio.

Isacius Conuenus Imp. tanta fuit continentia, vt vxorem nunquam inire voluerit post prolem semel ex ea susceptam: quamuis tamen ad morbi remedium medici consulerent, vt coitu frequentiore vteretur.

Ludouicus episcopus Tolosanus, Caroli secundi Siciliæ regis filius, ea fuit castitate, vt nulli prorsus fœminæ præterquã matri, & sororibus, verba faceret: ne vel colloquio sanctitatẽ corrumperet.

Triptolemo, Cereris filio, quum plæræque virgines amplissimam offerrent dotem, vt cum eo nuptias contraherent, aspernabatur omnes & reiiciebat. Ouid. in Ibin: Filius vt Cereris frustra tibi semper ametur, Destituatq; tuas vsque petitus opes.

Pudicissima fœmina semel matronarum sententia iudicata est,

Sulpitia paterculi filia. Plinius lib. 7. Valer. vlt. cap. 8. lib.

Melanio quidam odio mulierum in solitudinem demigrauit, perque auia montium & nemorum cane vno feras insectari solitus est, nec vnquàm domum reuocari potuit. Vnde natum adagium, Melanione castior.

*Alias Rhodopes. * *Rhodogune,* Darij filia, mortuo marito, nutricem dedit morti secundas nuptias suadentem.

Corn. Tacitus scribit *Pontiam* quandam Romanam fœminam nullis verborum lenociniis, aut pollicitationibus ad adulterium cum Octauio tribuno plebis committẽdum impelli potuisse, quin ab eodem interfici maluisse.

P. Scipio Africanus expugnata Carthagine Hispaniæ ciuitate, virginem tempestiuam forma egregia, & nobilis viri filiam productam ad se, patri inuiolatam reddidit. Autor Gellius lib. 6. cap. 8.

Quandiu *C. Gracchus* Sardiniam prouinciam administrauit, nulla meretrix introiuit eius domum, nulli pueri eximia facie ei ad cyathum steterunt. Idem Gellius.

Chiæ mulieres tanta fuerunt castitate, vt neque adulterium, neq; illegitimus concubitus apud eas vnquam prodatur accidisse. Plutar. de Virtutibus mulierum.

Trebonius pudicæ sanctitatis miles Lusium Marij ex sorore nepotem, castitati suæ stuprum & insidias molientem dedit morti. Plutar. in Apopht.

Fertur *Euripides* perpetuo mulierum odio conflagrasse, siue quia natura esset talis, abhorreretq; à mulierum cœtu, siue quòd duas habuerat vxores simul, pro Atheniensium decreto: quarum matrimonij quum pertæduisset, toti sexui bellum indixit. Cælius lib. 13. cap. 10.

Iulianus Imperator tanta enituit castitate, vt post amissam coniugem nihil vnquam Venereum attigerit. Autor Ammianus Marcellinus lib. 25.

Syritha Synaldi regis Danorũ filia, tantæ fuit pudicitiæ, vt quum ob elegantiam formæ magna procorum frequentia peteretur, neminem tamen inspexerit. Saxo lib. 7.

Dryas, Fauni filia, aspectum virorum vsque adeò refugit, vt in publicum prodire nunquam visa sit. Quo factum est, vt vetitum sit, ne eius sacris interessent mares. Autor Plutarchus.

Olim tanta fuit Patauinarum mulierum castitas, vt nõ nisi operta facie prodirent in publicum. Cæl. lib. 7. cap. 27. Vnde Martialis: Tu quoque nequitias nostri lususque libelli Vda puella leges, sis Patauina licet.

Diogenes Tragœdus ab vxore perpetuò abstinuit.

Pontius

Pontius Aufidianus vbi resciuit filiam à Fannio Saturnino pædagogo suo corruptam, vtrunque puniuit morte. Val. Max.

Pub. Meuius libertum (quem vnicè diligebat) propter illatum filiæ iam nubili osculum interfecit. Idem de Pudicitia.

Q. Fabius Seruilianus quum suspectam haberet filiæ pudicitiã, eam morti dedit, demum voluntario secessu conspectum patriæ vitans exulauit. Val.

Pub. Attilius Philiscus, filiam suam interemit, quòd stupri se crimine coinquinasset. Idem Val.

Hippo, Græca mulier, capta à nautis, quum pudicitiæ suæ stuprum & insidias parari sensisset, noctu se in aquas præcipitem dedit, maluitque mori pudica, quàm impudica viuere. Val.

Captiuæ *Theutonicorum* coniuges, Marium victorem orarunt, vt ab eo virginibus Vestalibus dono mitterentur, affirmantes æque se, atque illas virilis concubitus expertes futuras. Qua re non impetrata, laqueis sibi nocte proxima spiritum eripuerunt. Val. & Hieron. in epistola ad Gerontiam.

Amator (qui postea Altisiodorẽsis fuit antistes) quum vxorem eleganti forma clarisq; natalibus ortam duxisset, eam tamen ad studiũ castitatis induxit: tãtũ aberat, vt ei cõgrederetur. Sabellicus.

Leo Pontifex manum (qua aliquando osculum matronæ contigerat) vltrò sibi abscidit, quòd inde secuta esset tacita quædam libidinis appetentia. Sabellicus.

Benedictus Abbas ad incestam recordationem mulieri à se visæ castigandã, vsus est crebra corporis volutatione super sentes. Idẽ.

Noluit beatus *Augustinus* habitare cum sorore, ne aliqua titillatio carnis aut pruritus suboriretur. Interrogatus cur hoc faceret: Quoniam, inquit, malum videre fœminam, peius alloqui, pessimum attingere.

Nulla vnquàm fœmina à *Ioanna Anachoreta* visa est, nec ab vlla videri voluit.

Arsenius Abbas viros omnes iuxtà & fœminas ad sanctiorem vitæ cultum refugiebat.

Pion Ausonij Abbatis discipulus, dum congressum quoque mulierum solicite declinaret, precibus expugnatus, vt sororem morbo laborantem inuiseret, alieno ductu clausisq; oculis eius domum subiit, ac retro abiit. Sabellicus.

Vrsinus Nursiæ presbyter moriens, quum vxorem (quam multis ante annis ad se venire nulla de causa permiserat) admotam sibi cognouisset, Facesse inquit, mulier, Nondum penitus extinctus est ignis. Idem.

Hilario Abbas ingenitam corpori concupiscentiam alloquens,

dicere ſolebat:Conficiam te inedia,vt de cibo cogites, non de voluptate:

Euagrius quoque Abbas ad reprimendam Veneris tentiginem, varia tormenta membris ſuis irrogauit.Nam & corpus inedia confecit,& hybernas plerunq; noctes in puteis egit,vt Bernardus Abbas in lacu,Aniumarus Tamanenſis in vepribus,Franciſcus Aſiſias in hybernis niuibus.Autor Sabellicus.

Iudith mulier vidua, quum ad recens connubium impelleretur, cilicium ornatu prætulit, obiecitq; libidini ieiunium, vigilias ſomno,& otio laborem,inquit Sabellicus.

Anna Phanuelis filia poſt ſeptimum connubij annum vidua facta,ad quartum vſque & octogeſimum caſtè vixit.Idem Sabellicus in exemplis.

Eſſeni,populi Syriæ,vitam olim duxerunt alienam ab omni mulierum commercio,Venere abdicata.Plinius lib.5.cap.17.

Timoclia mulier Thebana, ſtuprum à quodã Barbaro Thracum principe per vim paſſa,iniuriam hoc modo vlta eſt:Odio enim diſſimulato,dixit ſtupratori ſe ſcire locum, vbi plurimum eſſet auri, perductusq; eſt ab ea ad profundiſsimum puteum, qui fuit in remotiore domus parte.Quo quum Thrax explorabundus veniſſet, & iamiam pronus immineret puteo,à Timoclia (quæ à tergo ſtabat) deiectus eſt in præceps,& ſaxis obrutus.Autor Sabellicus.

Damon Peripolta, inſigni forma adoleſcens, videns Romanum quendam præfectum Cheronæ, ſtuprum ſibi per vim machinari, quia prius blandiendo nihil profeciſſet, ad pudicitiæ munimen aliquot ſocios conuocauit,qui omnes fuligine tincti, ne agnoſcerentur, præfectum in foro ſacrificantem obtruncarunt.

Cyane virgo Syracuſana, violatam ab ebrio patre pudicitiam ægre ferens, apprehenſum capillis ſtupratorem ad aram traxit, eumq; pro victima cecîdit,ad pacandam peſtem,qua propter facinus Syracuſæ laborabant.Autor Plut.in Parall.

Medullina quoque virgo Romana ab ebrio patre in tenebris violata, vt ſtupri autorem agnoſceret, digito eius anulum detraxit.Vbi ex pignore patrem eſſe comperit, eundem ad aram gladio confodit.Idem autor.

Abſalon Amon fratrem occidit,quòd immodeſtè Thamar ſororem communem deperibat,eiq; vim intulerat.

Conſtantinus Imp. Criſpum filium capite puniuit, quòd nouercam Fauſtam ſtupri compellaſſet.

Hieron Syracuſanus Epicarmum poëtam multauit, quòd præſente ipſius coniuge laſciuos recitaſſet verſus.

Marcia, Varronis filia, quum ſuo ſeculo ſculpendi, pingendiq; arte

arte insignis haberetur, abstinuit semper ab effingēda virili figura, ne pudibunda quoque exprimeret.

Eugenia virgo, Philippi proconsulis Alexandrini filia, quum ab imperatore Commodo stuprum sibi timeret, Monachi habitum mentita est, & nomen.

Ioannes Malatesta vxorem nomine Franciscam, in complexu Pauli Malatestæ fratris sui deprehensam, gladio transfixit vnà cum adultero.

Ludouicus quoq; Normaniæ seneschalus Carlottam vxorem cum Ioanne Lauerno eius adultero, morti dedit.

Franciscus Gonzaga Agneti adulteræ caput adimi iussit.

Rodulphus quoque Gonzaga, quum vxorem adulterij compertā haberet, eam vnà cum adultero in concubitu deprehēsam occidit.

Pastor presbyter & Anachoreta, matrem ad se venientem cella clausa repulit, causa seruandæ castitatis.

Hugo Carthusiensis per annos x v. mulieris faciem nunquam videre voluit.

MVLIERES DOCTAE.

C*Orinnæ* tres fuerunt. Prima Thebana, seu Tanagræa, Archelodori & Procratiæ filia, & Myrtidis discipula, quæ Lyricorum principem Pyndarum quinquies vicisse, & Epigrammatum quinque libros edidisse fertur. De hac Propertius lib. 2. Et sua cum antiquæ committit scripta Corinnæ. Statius lib. 5. Syl. Secūda fuit Thespia, veterum quoque monumentis celebrata plurimum. Tertia floruit Ouidij temporibus, poëtæ charissima.

Erinna poëtria Teia, aut Telia (est enim Telos insula propè Gnydon) floruit Dionis Syracusani temporibus. Scripsit Dorica lingua elegans poëma, trecentis versibus absolutum. Aliaq; item Epigrammata. Ferunt eius carmina ad Homericam accessisse maiestatem. Mortua est annos x i x. nata, Propertius lib. 2. Carminaq; Erinnes non putat æqua suis.

Sappho Lesbia Lyrica, floruit temporibus Alcæi & Stesichori poëtarum. Maritum habuit Cercylam ditissimum virum ex Andro, ex quo filiam suscepit Clio nomine. Scripsit Lyricorum libros i x. Præterea Epigrammata, Elegias, Iambos, & Monodias. Carmini Sapphico (cuius inuentrix fuit) dedit nomen. Sunt qui dicant aliam fuisse Lesbiam, poëtriam quoq; quæ adolescentem Phaonē adamauerit, & è Leucade in aquas se demiserit. Vtracunque fuerit, vnam tantum commendant Latini poëtæ. Statius lib. 5. Syl. Stesichorusq; ferox saltusq; ingressa viriles, Non formidata, temeraria Leucade Sappho.

Polla Argentaria, Lucani fuit vxor (testimonio Martialis: Hæc

est illa dies,quæ magni cõscia partus Lucanum populis,& tibi Polla dedit) Tanta dicitur fuisse doctrina,vt maritũ iuuerit, in emendandis tribus primis libris Pharsaliæ. Statius lib.2. Syl. Huc castæ titulum,decusq; Pollæ,Iucunda dabis allocutione. Eadẽ incœptos permultos versus perficiebat pari grauitate & elegantia.

Aspasia, mulier Milesia,magna doctrinę fama claruit:in studiis philosophicis abundè promouit:Rhetoricen exercuit.Fuit Periclis magistra,& tandem vxor.Plutarchus in Pericle.

Cleobulina Cleobuli Lindij (qui fuit vnus ex septem sapientibus Græciæ) filia,scripsit ænigmata quædam versibus hexametris, quorum vnum adhuc extare fertur.Est vnus genitor, nati bona pignora bis sex,Triginta cuius natæ, sed dispare forma.Hæ niueæ aspectu,nigræq; coloribus illæ, Atque immortales omnes moriuntur ad vnam.Laërtius.

Cornificia, soror Cornificij poëtæ, elegantissima scripsit Epigrã.

Cornelia,vxor Africani, & mater Gracchorum epistolas reliquit ornatissime scriptas,vnde & filiorum fluxit eloquẽtia.Vnde Quintil.Nam Gracchorum eloquentiæ(inquit)multum contulisse accepimus Corneliam matrem, cuius doctissimus sermo in posteros quoq; est epistolis traditus.

Idem de filiabus *Lælij,& Q. Hortensij* sic inquit: Lælij filia reddidisse in loquendo paternam eloquentiam elegantiorem dicitur.Et Q.Hortensij filiæ oratio apud Triumuiros habita legitur,non tantum in sexus honorem.

Liciniarum quoq; in dicendo lepos à patre L. Crasso emanauit.

Mutiæ duæ filiæ ab vtroque parente eloquentiam didicere.

Anastasia, discipula Chrysogoni martyris fuit , & vxor Publij Romani,cuius torum simulato morbo euitauit. Scripsit epistolas ad Chrysogonum,quibus conquerebatur facultates suas à sacrilego viro absumit, seq; in carcere detineri. Hæc ad palum cremata est,quòd sanctis ministraret.Volat.

Damophila Gręca,vxor Pãphili,socia Sapphus poëtriæ,poëmata scripsit amatoria,& Dianę laudes.Theophrastus in vita Apollonij.

Hypathia, mulier Alexandrina,Theonis Geometrę filia, & vxor Isidori philosophi , vixit imperante Arcadio. Scripsit in Astronomiam,professa Alexandriæ varia disciplinarum genera magno & frequenti auditorio,conuolantibusq; turmatim, & vndecunque discipulis.Suidas apud Volat.

Leontium, Græca adolescentula, philosophicas disciplinas adeò sectata est,vt etiam non dubitauerit cum magna sui nominis laude in Theophrastum philosophum,alioqui laudatissimũ, scribere.

Praxilla Sicyonia fuit poëtria,quę in suis carminibus Adonidem

inducit

inducit ab inferis interrogatũ, quid apud ſuperos pulcherrimum reliquerit: reſpondere Solem,cucumeres,Mala. Quod quum vehementer inſulſum videretur, cucumeres, & mala cum Sole componere,fluxit inde prouerbium,Stultior Praxillæ Adonide. In homines nullius iudicij. Vide Eraſmum.

Phemonoë prima Apollinis Delphici vates fuiſſe, carmenq; heroicum inueniſſe dicitur. Suidas apud Volat.

Soſipatra,vates fuit Lyda,multis diſciplinis cumulatiſsima,quam propterea creditum eſt à numinibus quibuſdam fuiſſe educatam, Eugapius apud Volat.

Theano, mulier fuit apud Locros,in Lyricis præcellens.Alia fuit Metapontina, ſeu Creſſa genere,mulier Pythagoræa,vxor Brotini Crotoniatæ: quæ ſcripſit commentarios in Philoſophia,de virtute: Poëmata quoque & Apophthegmata Pythagoræa Laërtius.

Zenobia,regina Palmyreorum,Græci Aegyptijq; ſermonis fuit peritiſsima,& Latini non ignara.Scripſit epitomen in Orientalem Alexandrinamq; hiſtoriam,Herennianum, & Timolaum filios literis erudiit. Elegantiſsimas orationes ad milites ſuos plerunque habuit,quas Galeata recitabat.Pollio Trebellius.

Alpaides virgo,quum religionem magno cultu amplecteretur, cœlitus meruit, ſcripturæ ſacræ bibliorumq; ſenſum percipere.

Delbora mulier de tribu Effrain vaticinio claruit.

Ioanna Anglica ab ephebis virum mentita, Athenas ſe contulit,vbi literis ſtudioſè adeò operam impertiuit, vt Romã rediens, paucos haberet doctrina pares in ſacris literis.Vnde tantum apud omnes beniuolentiæ & autoritatis ſibi demeruit, vt artibus illis Pontificatum ſit adepta poſt Leonem quartum,quum vir eſſe crederetur.Sabell.lib.1.9.Aen.

Luccia Mima, autore Plinio, centũ annis in ſcena pronuntiauit.

Laſthemiam Mantineam, & *Axiotheam* Phliaſiam Platone vſas præceptore ſcribit Plutarchus,ornatuq; interim virili auditorium ingreſſas. Laërtius.

Michale, Centaura mulier, docuit Theſſalas remedium amoris.Seneca.

Diotima & *Aſpaſia* mulieres adeò in philoſophicis promouerũt diſciplinis, vt alteram Diotimam appellare magiſtram, alterius lectionibus intereſſe non erubuerit Socrates, philoſophorum omnium longè optimus. Plato in Symp.& in Menexemo.

Lactantius ait, philoſophos nullas vnquàm mulieres philoſophari docuiſſe, præter vnam ex omni memoria *Themiſtem*. Sed quænam hæc & cuias fuerit,non docet.

Arete mulier eò doctrinæ conſcendit, vt filium etiam inſtitueret,

ret,qui appellatus eſt Ariſtippus.fuit Cyrenaica,& Ariſtippi patris Socratici dogma ſecuta eſt. Mortuo patre ſcholam rexit in philoſophia magno & frequenti auditorio.

Dama Pythagoræ filia, & ipſa philoſophiæ ſectatrix, ingenium & doctrinam in exponendis paternis ſententiarum inuolucris exercuit.

Thargeliam quoque fœminam ſola illuſtrauit philoſophia. Plutar.in Pericle.

Ferunt & *Muſcam* poëtriam fuiſſe Lyricam quæ & epigrammata ſcripſerit,& lyricos nomos. Cæl.cap.1.lib.8.

Fuit & multorum carminum autor *Charixena*, cuius meminit Ariſtophanes comicus.

Celebratur item *Mœro*, condito in Neptunum hymno.

Fuit *Agallis* Corcyræa illuſtris in arte grammatica, cui inuentum pilæ nonnulli adſcribunt.Cæl.ibidem.

Teleſillam in poëtica illuſtrē celebrat Pauſanias, cui etiam apud Argos ante Veneris templũ ſtatua ſit erecta.Hanc Fulgoſus Theleſellidem vocat.Plut.in lib.de virtutibus mulierum.

Philoſophicis quoque diſciplinis valde excelluit *Hipparchia* mulier Græca. Laërtius de Hipparchia.

Caſſandra Priami filia, vaticinio & doctrina illuſtris habita eſt, & apud hoſtes in Lacedæmone templo fuit inſignita.

Statius Papinius vxorem habuit nomine *Claudiam*, magno ingenio, doctrinaq; non vulgari præditam.

Eudoxia Theodori iunioris vxor præter egregiam formã, ſingularemq; pudicitiam etiam literis excelluit,adeò vt librũ quendam emiſerit. Egnatius.

Iſtrina Scytharũ regina, Aripithis vxor, Sylem filium Græcam linguam literaſq; edocuit. Autor Herodotus in Melp.

Politianus magnis laudibus cõmendat *Caſſandram Fidelem* Venetam puellam,qûam ait pro lana librum,pro fuſo calamum, ſtylum pro acu tractaſſe, Latinaſq; epiſtolas ſcripſiſſe. Sic enim de ea in principio cuiuſdam epiſtolæ meminit. O decus Italiæ virgo,quas dicere grates,Quásve referre parem,quòd etiam honore me tuarum literarum non dedignaris,&c.

Themiſtoclea, ſoror fuit Pythagoræ, cuius placitis & opinionibus pleriſque in locis vſus eſt Pythagoras.

Proba Valeria, Romana puella, Græcis Latiniſq; literis eruditiſsima,truncatos Vergilij verſus,ad fidem & myſteria Catholicæ religionis conuertit, fecitq; de Chriſti geſtis, & eius morte opus nobiliſsimum, quòd Centones appellauit.

Amalthææ Sibyllæ Cumanæ libris non ſecus ac diuinis oraculis

in imp

in imperij administratione populus Romanus semper vsus est.

Elizabeta, Abbatissa Germanica, multas orationes ad sui conuentus sorores conscripsit, opusq; de viis, quibus ad deum itur.

Baptista prima Galeatij Malatestæ Pisauriensis principis filia, & Guidoni Montefeltrensi Vrbinatium Comiti matrimonio copulata, cum doctissimis viris plerumq; magna sui laude disputauit libros quoq; de humana fragilitate, & de vera religione, cõscripsit.

Isota Nouarrolla, Veronensis, philosophiam verbo & opere professa est. Scripsit quandoque ad Nicolaum Quintum, & Pium secundum pontifices. Scripsit quoque dialogum, quo disputatur vter grauius peccauerit, Adámne, an Eua. Quibus literarum laudibus adiecit perpetuum virginitatis votum.

Minerua Iouis primi filia non aliam ob causam relata est in numerum deorum, quàm propter bonarum artium (quarum fuit inuentrix) peritiam. Vnde & veteres illæ Athenæ sui nominis immortalitatem mutuatæ sunt.

Manto, Tyresiæ vatis filia (quæ Mantuæ nomen indidit) doctrina quoque & vaticiniis claruit, adeò vt ex pecudum fibris, extorumq; intuitu, futura præsenti sceret, ac præsagiret.

Nicostrata, seu Carmentis, Græcas literas impense docta, plerasq; ex Latinis primum reperit. Quo coniectare licet mulierem versatili ingenio, variaq; doctrina fuisse præditam.

Catharina virgo, Costi Alexandriæ regis filia, sacris literis partim studio, partim diuini spiritus afflatu adeò fuit imbuta, vt accersitos à patre vndecunque doctissimos viros & philosophos ad persuadendam idololatriam, refellendamq; vnius dei religionem, viuacissimis terruerit argumentis, suæq; opinioni attraxerit: nedum non succubuerit eorum rationibus.

Fabiola, Romana mulier, quũ magno studio sacras literas amplecteretur, Prophetias, Euangelia, & Psalmos frequentissimè reuoluebat, vt iterata plerunque lectio amorem diuinæ religionis (qua deflagrabat) augeret vehementius. Vnde & beatus Hieronymus librum de veste sacerdotali eidem nuncupauit.

Marcella Romana propter sacras literas (quas egregiè callebat) frequentibus epistolis à beato Hieronymo salutata est. Ad eam enim scripsit, De mundi contemptu. De decem nominibus, quibus apud Hebræos dicitur deus, De fide nostra, & hęreticorum doctrina, De Blasphemia in Spiritum sanctum, De studio Theophili episcopi Alexandrini, & alia id genus permulta.

Eustochium Paulæ mulieris Romanæ filia Latinarum, Hebraicarum & Græcarum literarum studiis plurimum excelluit. Vnde & suo tempore nouum orbis prodigium vocata est: Ingenium sa-

cris literis deuouit maximè, atque adeò, vt Psalmos Hebraicè legeret cursim & mira celeritate. Qua in re amorem beati Hieronymi multum sibi demeruit.

Genebria mulier natione Veronensis tempore Pij secundi pontificis Romani, sua egregia eruditione meruit nomen immortale. Epistolas scripsit luculentas & maxima refertas doctrina. Recitabat decoro gestu, voce virili permixta suauitate.

Constantia, Alexandri Sfortiæ vxor numeratur inter claras mulieres, & excellentes doctrina. Ab infantia bonis disciplinis operam dedit, adeò vt imparata quoque disertissime loqueretur. Habebat assiduè præ manibus opera Hieronymi, Ambrosij, Gregorij, Ciceronis & Lactantij. Valebat etiam scribendis ex tempore carminibus, non sine magna multorum admiratione. Quod sine præceptore ferebatur didicisse. Nec defuit tam illustri fœminæ germen simile. Habuit enim filiam B*aptistam* nomine, tanta doctrina, vt doctissimos quosq; sua terreret eloquentia. Politianus in Nutricia plerasq; mulieres doctas & eruditas carminib. enumerat.

MVSAE NOVEM.

MVsas Poëtæ fingunt esse Iouis & Meseumoriæ, Mnemosynes filias, quòd doctum oporteat fœcũda esse memoria. Dicunt insuper has Musicæ præesse, & carminum inuentrices vocãt, quòd Musa cantum significet, & Poësis proximè ad Musam accedat, quum præsertim & numeris constet, & prosodia. Fingunt earum sedem esse in Helycone, Bœotiæ monte, prope Phocidem, à quo vt à confinibus locis diuersa meruerunt nomina. Vocantur siquidẽ *Helyconides*, & *Helyconiades* ab Helycone: *Parnasides*, à Parnaso Phocidis monte, vbi etiam finguntur habitare: *Aonides*, & *Aoniæ*, ab Aonia, quæ est propinqua Phocidi: *Cytheriades*, à Cytherone Bœotiæ monte: *Pierides*, à Pieria regione Macedoniæ, vbi etiam Musarum domus esse dicitur: *Thespiades*, à Thespia oppido Helyconi propinquo: *Pegasides*, à Pegaso equo Bellerophontis, qui pedum vngulis fontem è terra dicitur elicuisse, sacrum Musis, nomine Hippocrenem, à quo & *Hippocrenides* dicuntur: *Libethrides* à Libethro Macedoniæ monte sibi sacro: *Pymplæides*, seu *Pymplææ*, vel à Pymplæo Macedoniæ fonte vel monte Orchomenorum: *Castalides* quoque pari ratione dicuntur à Poëtis, à Castalio fonte Parnasi, quem etiam sacrum musis fabulantur. Superest vt hæc omnia testimoniis cõfirmemus: Vergilius in Bucolicis Nymphæ noster amor Libethrides. Columella lib. 11. Nunc vos Pegasidum comites Acheloidas oro. Ouidius in epistola Sapphus. At mihi Pegasides blandissima carmina dictant. Idem ibidem: Nec mihi Pierides subeunt, Dryadésve puellæ, Nec me Thespiadum

cætera

cætera turba iuuat. Lucretius lib.3. Adde Helyconiadum comites, quorum vnus Homerus. Ouidius lib.4. Fastorum: Pandite mandati memores Helyconis alumnæ. Statius libro 1.Syl. Nunc opus Aonidum comites tripodumq; ministri. Statius lib.2.Syl. Et superet Pymplæa sitim. Sidonius: Hippocerni satas iungebat Pegasus alas. Dicuntur etiã *Agamppides*, & *Aganippeæ*, ab Aganippe Bœotiæ fonte. Marullus: Nec melior vita scientia est, Exemploq; Aganippidum. Item *Ilissiades*, à fluuio Athenarum: *Ligyæ*, ob canorum genus: *Corycides*, à colle vel antro apud Delphos: *Mnemosynides*, à memoria. *Calliope* dicitur bona vox: *Clio*, gloria, vel celebritas: *Erato*, amor, vel cantus amoris: *Thalia*, cantus lasciuia: *Melpomene*, cantus: *Terpsichore*, exultans choreis: *Euterpe*, concentus suauitas: *Polyhymnia*, multitudo cantionum, & hymnorum. Varia sunt earum inuenta. Clio inuenit historiam, Thalia Georgiam, & circa plantas Pragmatia, Euterpe mathemata, Terpsichore Pædiã. Erato Orchesim. Polyhymnia lyram. Melpomene cantum, Vrania Astrologiam, Calliope poësim. Musis in Helicone rem primum diuinam fecerunt Othus, & Ephialtes: sacrumq; illis dixerũt montem, quas tres tantum intelligi voluere, *Meleten*, *Mnemen*, *Aœden*. Nouem postea fecit Pierus Macedo nominibus (quæ nunc habentur) impositis, inquit Cælius cap 8. lib.10.

GRATIAE TRES.

QVas vocamus Gratias Latinè, Græci Charites vocant. Hesiodus posuit *Aeglen*, *Euphrosynen*, & *Thaliam*. Homerus vnam ex his *Pasytheam* vocat. De Euphrosyne Bap. Pius: Gestibus Euphrosyne blandus amor oculis. Pinguntur autem facie virginum, hilari vultu, vestibus lucidis & fluentibus: item vt iuuenes, manibusq; complexis seipsas inspicientes. Inducuntur à poëtis saltantes verno tempore. Vnde Horatius: Iunctæq; nymphis Gratiæ decentes Alterno terrã quatiunt pede. Politian. in Rust. In mediis resoluta comas, nudata papillas Ludit, & alterno terram pede Gratia pulsat. De Pasythea Statius lib.2. Theb. Non hoc Pasythea blandarum prima sororum. Finguntur Iouis & Eurynomes fuisse filiæ, & Veneris pedissequæ.

SIBYLLAE DECEM.

FVerunt primis seculis puellæ vaticinio spiritu afflatæ, & futura præsagientes, quas Sibyllas dixerunt. Decem autem scribit fuisse Varro. Cumana proprio nomine vocatur Amalthea, à Vergilio Deiphobe. Tyburtinam veteres Albuneam appellarunt. Politia. in Nutricia quasdam enumerat his verbis:

-Quin & veteres prompsere Sibyllæ.
Carmen Amalthea, & fati Marpesia diues,

Heroph

Herophileq; Idæa genus, prædoctáq; Sabbe,
Demoq;,Phygoq;,& veri gnara Phaënnis.
Et Carmenta parens,& Manto,& Pythia longos
Phœmonoë commenta pedes,& filia Glauci
Deiphobe. Sed hæc forte nomina sunt aliarum Phœbadum, Herophile ex Ioue,& Lamia, Neptuni filia, genita est. Prædixit excidium Troiæ, & Helenæ raptum. Lactantius scribit, Amaltheam eandem esse cum Herophile,seu Damophile. Qui omnium vaticinia volunt cognoscere, videant Lactantium.

FOEMINARVM QVARVNDAM ILLVSTRIVM NOmina. Vxores.

HEcuba vxor Priami, Andromache Hectoris, Creusa Aeneæ, Artemisia Mausoli, Monyma Mithridatis, Ersilia Romuli. Herpilida Aristotelis, Hipsicratea Mithridatis, Amastrix Xersis, Hermodice Midæ, Semiramis Nini, Fundania Varronis, Plotina Traiani, Cassandane Cyri, Atossa Darij, Penelope Vlysis, Dido Sichæi, Portia Bruti, Poppea Neronis, Eurydice Orphei, Pyrrha Deucalionis.

Matres. Perictione mater Platonis, Ceres Proserpinæ Agrippina Neronis, Alcmena Herculis, Veturia Coriolani, Olympias Alexandri, Helena Constantini, Critheis Homeri, Beronice Ptolemæi Philadelphi, Ilia Romuli, Elbia Ciceronis, Aurelia Iulij Cæsaris, Alcimede Iasonis.

Filiæ. Cassandra filia Priami, Hesione Laomedontis, Helena Ledæ, Musæ Ionis, Proserpina Cereris, Aegina Aesopi, Andromeda Cephei, Ariadna Minois, Hypermestra Danai, Niobe Tantali, Polixena Hecubæ, Deidamia Lycomedis, Europa Agenoris, Hypsiphile Thoantis, Ino Cadmi, Lauinia Latini regis, Maia Atlantis, Antigona Iocastæ, Manto Tyresiæ, Vesta Saturni. Direptis Mithridatis.

Reginæ. Sermiramis regina Asiriorum, Camilla Volscorum, Nicaula seu Saba Aethiopum, Athalia Hebræorum, Thomyris Scytharum Hester Persarum, Cleopatra Aegypti, Zenobia Parmyreorum, Amalasuntha Gothorum, Theolinda Longobardorum, Radegundis Franciæ, Casiope Aethiopum, Harpalice Amazonum, Hippolyte Magnesiæ, Teuca Illyricorum. Item Minerua, Rhea, Iuno, Isis, Diana, Delbora, Medea, Nicostrata, Penthesilæa, Sappho, Iudith Hebræa, Lucretia, Chœlia, Irene Imperatrix, Ioanna Gallica, Briseis, Phyllis, Dirce, Erigone, Iuturna soror Turni, Oenone amica Paridis, Dionassa Lycurgi Aethiopum, Amazones omnes, Sibyllæ, Poëtriæ, Atalanta venatrix, Nyssa, Scribonia, Victoria, Elpinice,

Elpinice, Faunia Hyparetha, Locris, Macaria, Metella, Myrrha, Nycia, Olbia, Papyria Perictoria, Phestias, Phila, Phitais, Sandane, Seruilia, Sophonisba, Stratonice, Terentina, Testa, Tymea, Tymoclia, Nausica, Victorina, Sisigambis, Cæcilia, Panthea, Phedalia, Thragelia, Mammea, Theodora, Phya, Nitocris, Euriale, Hiera. Sunt & aliæ propè infinitæ, quarũ nuda nomina cresceret in volumen. Nec ego cõmentarium hac in re volui contexere, quũ quòd esset operis propè infiniti, tũ etiam ne alienis vestigiis insisterem. Nam hoc iam negotium præmoliti sunt Boccatius, & aliquot alij. Si cui videbor inaudita confinxisse nomina, legat Plutarchi vitas. Reperiet eorum (quæ videntur inusitata) partem non modicam.

MVLIERES BELLICOSAE, & masculæ virtutis.

PEnthesilæa Amazonũ regina, muliebrẽ aspernata mollitiẽ operibus semper (quæ virum decent) innutrita est. Troianis fauit cõtra Græcos, fuitq; vexillifera, & turmas equitũ duxit. Propertius lib. 2. Ausa ferox ab equo quondã oppugnare sagittis Mœotis Danaûm Pẽthesilæa rates, Aurea cui postquã nudauit cassida frontẽ, Vicit victorem cãdida forma virum Vergilus libro 1. Aeneid. Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis Penthesilæa furens.

Cunabula *Camillæ* Volscorum reginæ manifestũ futuræ virtutis lumen promiserunt. Nã ab ipsa iam tũ infantia, non molliculis inuoluta est pannis, nõ à blandiẽtibus nutriculis educata: sed à patre Metabo in mediis syluarum latebris ferino lacte pasta est. Relictis demũ crepundiis paulò prouectior facta, neque tractãdis insueuit lanis, nec fusos aut pensa manibus accepit; sed ferinis amicta pellibus, fundas cœpit circum agere, complicare arcus, sagittas torquere ceruos & capreas lassare cursu. Cui virtuti adiecit studium virginitatis. Orto demum inter Turnum & Aeneam bello, Rutilis adhæsit, fuitq; ductrix copiarũ. Quam eius virtutem Vergilius in fine 7. sic describit: Hos super aduenit Volsca de gente Camilla. Agmen agens equitum, & florentes ære cateruas &c.

Cleopatra Aegypti regina, Dionysij auletis filia, quum mortuo iam Cæsare antonium lasciuientibus momordisset oculis, & in amorem sui pellexisset, præter Syriæ & Arabiæ regnum ausa est Romanum quoque Imperium sperare. Quum ergo magis ac magis indies cresceret libido principandi, Imperium ipsum ab Antonio petere non dubitauit. Quod quum exorasset, sumptis cum eo armis, in Augustũ, eiusq; generi Agrippam copias duxit, mouitq; bellum, cuius fortuna anceps aliquandiu pependit. Victis ad extremum Antonianis effrænata mulier cecinit receptui, ac se in pedes dedit cum adultero. Quos secutus victor Augustus ita oppressit, vt

neglecta pacis conditione, Antonium ad inferendam sibi mortem compulerit. Quo extincto, vbi nullum rebus afflictis subsidium vidit Cleopatra, brachium aspidi mordēdum præbuit, ne in triumphum captiua raperetur, De hac Propertius libro 3.

Scilicet incesti meretrix regina Canopi
Vna Philippæo sanguine adusta nota,
Ausa Ioui nostro latrantem opponere Anubim, &c.

Helerna, Iani filia, mortuo patre apud Tyberim regnauit, præfuitq; viris sine virili auxilio.

Apud Meroën quoque principata est *Candace* regina, & imperauit Aethiopum genti.

Semiramis regnandi libidine tota pruriens petiisse fertur à marito Nino, vt quinque dies tantum imperaret, & sceptro vteretur. Quod quum exorasse, satellitibus iussit Ninum vt interficerent. Hoc itaque modo regnum consecuta, Assyriis tantisper dominata est, dum à Nino rege iuniore filio interfecta sit, quòd eius concubitum rogasset. Eadem muros Babylonis condidit, aut à Nitocri regina conditos auxit, & reparauit.

Hippolyte Amazonum regina quum instar cæterarum bello insuesceret, ausa est arma capere in Theseum, à quo expugnata, & in vxorem ducta est. Propertius: Felix Hippolyte nuda tulis arma papilla, Et texit galea barbara molle caput.

Zenobia, Palmyreorum regina, post mortem Odenati mariti sui Imperium arripuit in Syria: nec dubitauit arma capere in Aurelianum Imperatorem, à quo victa, & in triumphum ducta est. Quum autē probro daretur ipsi Aureliano, quòd de ea triūphasset, Nihil, inquit, me pudet de fœmina triūphasse, quæ virtute plusquā virili sit prædita. Pontanus: Qualis & Aethiopum quondam sitientibus aruis In fuluum regina gregem sese armat, & audet Sola pedes sese irato obiectare leoni, Insigniq; arcu, & duplici Zenobia telo.

Hypsicratea Mithridatis coniunx in omni bellorum discrimine adiutrix astitit marito. Quinetiam capillos sibi rasit, ne ferendæ galeæ essent impedimento.

Valasca, Bohemorum regina, facta cum cæteris mulieribus coniuratione de excutiendo virorum principatu, copiarum ductrix bellū mouit, interfectisq; viris, fœminas omnes asseruit libertati, adeò vt Amazonum instar multos annos principatæ sint sine viris.

Regnante apud Gallos *Carolo* septimo, quum Angli omnia populabundi passim irrumperent, deuastarentq; omnia: & iam prospero fortunæ Zephyro adiuti, nihil sibi non pollicerentur: desperatis Gallorum rebus adfuit Ioanna, magni spiritus virguncula, quæ attritos Gallos animans ad vltionem, & libertatis gloriam, prima

belli

belli campum ingressa, non prius suos hortari & ipsa certare desiit, quàm hostem in fugam verterit, reportata victoria.

Artemisiam reginam Cariæ, & Mausoli coniugem, mirantur Græci, quòd irruentes Rhodios classe exuerit, insulam quoque domuerit, erecta in vrbe statua, quæ ciuitati stygmata videretur inurere. Herodotus ad hunc modum de ea scribit: Verum (inquit) Artemisiæ præcipua me tenet admiratio, mulieris expeditionẽ aduersus Græciam secutæ, quæ defuncto viro, nulla adacta necessitate, sed præstantia animi atque virilitate in militiã concessit. Nomen ei erat Artemisiæ Lydami filiæ: Paternum genus ex Halicarnasso, maternum ex Creta. Hęc Halicarnassęis & Cois, & Nisyriis, & Calydniis quinque cum naualibus venit omni copia instructis.

Vulgata est, & nota *Amazonum* virtus, quæ reiecto virorum & principatu & commercio solæ sibi imperauerunt, suamq; libertatem armis defenderunt.

Atalanta venatrix fuit Arcadica, vibrandis iaculis, & arcubus complicandis assuefacta, quæ insitatæ magnitudinis aprum, vniuersæ formidolosum Aetoliæ prima eggressa est, & vulnerauit vnà cum Meleagro. Pontanus libro 3, de Stellis, de hac puella, eiusq; virtute sic meminit:

Qualis in Aetolûm campis Meleagria virgo
Strauit aprum, primamq; manu stringente sagittam
Intorquens, ausa est spumanti occurrere monstro.
Mox læta & spoliis, famosa & cæde superba.

Thomyris Scytharum regina pontentissimo Persarum regi Cyro bello congressa est, ipsumq; & vita & castris spoliauit, ad vlciscendam filij mortem, quem ille prius occiderat. Herod. libro 1. iudith

Delbora mulier bellatrix imperauit Israëlitis, quos ab incursionibus vicinorum plerunque tutata est quorumq; remp. & imperium variis auxit honoribus.

Virtutẽ *Hasbites* fœminæ bellis exercite sic describit Syli⁹ lib. 1.

Hæc ignara viri, vacuoq; assueta cubili,
Venatu & syluis primos defenderat annos.
Non calathis mollita manus, operatáve fuso.
Dyctinnam & saltus, & anhelum impellere planta
Cornipedem, ac strauisse feras immitis amabat.

Idem lib. 2. ait, *Tyburnam* Saguntinam fuisse fœminam Murrhi vxorem & bellatricem.

Teuca Illycorum regina viris fortissimis imperauit, & Romanorum vires fregit sæpenumero. Fuit Argonis vxor.

Lacenæ mulieres virorum obibant munera, sese in gymnasio, in bello, in venatione exercentes. Hæ cum viris in certamẽ aduersus

Messenios fortiter descenderunt.

Margarita, Henrici sexti, Britanniæ regis coniunx, aciem viri deficientem restituit.

Gaditanæ mulieres à partu statim surgunt, ministeriáque domus obeunt.

Olim Germanorum mulieres, inclinatam aciem, & iam ad Triarios vergentem, restituerunt.

Bellouacæ mulieres à Carolo Burgundiorum duce longa obsidione fatigatæ, mœnia defenderunt, & obsessorem è scalis in fossas vrbis detruserunt, reportatis ad suos vexillis.

Lesbia puella murorũ parte machinis Turcarũ deiecta, oppidanis fugam aut deditionem meditãtibus salutem peperit. Obtulit enim se primam impetui, & iaculis inimicorum, protutandis ipsis muris.

Amalasuntha, Gothorum regina, principata est apud Rauennam: Burgundiones, & Alemannos Liguriã populantes Italia pepulit, adiuuante Theodato, quem regni consortem susceperat. Volat.

Maria Puteolana, à Puteolis Campaniæ vrbe nomen adepta, bellica virtute maximè floruit ætate Francisci Petrarchæ. Erat laborum apprimè patiens ab ipsa iam inde adolescentia: abstinebat vino: erat parca cibi & verborum: reiiciebat colos, pensa, fusos, & lanas, & cætera quæ muliebrem decens mollitiem: gaudebat arcubus, iaculis, pilo, galea, scuto. Noctes perpetuas quandoque vigilabat, nec dormiebat, nisi coacta, idq; sub dio & humi, reclinãs caput in scutum pro puluinari: Inter armatos versabatur: quod quamuis impudentiæ speciem præferat, nihil tamen vehementius curauit, quàm studium virginitatis, in qua permãsit ad mortẽ vsque: cultum corporis aspernabatur; Quibus artibus bellicosa admodũ facta est.

Bona Longobarda, bellatrix itidem puella, floruit anno domini M. CCCCLXVIII. Nupsit Brunorio Parmensi, egregio bellatori: à teneris annis lustrabat syluas venatricibus stipata canibus: maritũ in omni discrimine comitabatur: quem quum Alphonsus rex Siciliæ aliquando certa de causa in vincula coniecisset, miserta captiui fœmina ad diuersos principes instar Pegasarij cursoris cucurrit, vt ab eis literas & patrociniũ obtineret pro viri salute, quod obtinuit.

AMAZONES.

AMazones Scythicæ fuerunt mulieres ad Tanaim & Thermodoonta fluuios habitantes. Vnde Claudianus: Thermodoontiaca Tanaim fregere securi. Syl. lib. 8. Perstrepit & tellus, & Amazonius Thermodon. Hæ quum nuptias seruitutem esse, non matrimonium opinarentur, animum nubendi omiserunt. Duxerunt remp. sine viris. Solebant inire finitimos, ne gens periret. Si qui mares nascerentur, interficiebant. Virgines non otio neque lanificio, sed

ſed armis, equis, venationibus, & ſagittis exerſebant. Infantibus dexteriores inurebant mammas, ne ſagittarum ictus impediretur. Duæ primùm his reginæ fuerunt, *Marthesia*, & *Lampedo*, quæ maiore Europæ parte ſuis armis potenter ſubacta, Aſiæ quoque nonnullas ciuitates occupauere. Martheſiæ ſucceſsit *Orithya*, ſeruata in omne æuum virginitate commendabilis. Hac principante cum *Antiope* ſorore, bello petitæ ſunt ab Hercule, quas quum viciſſet, Antiopem & Menalippen rapuit Hercules, Theſeus Hippolytem. Orithye ſucceſsit *Penthesilæa*, que dum Troianis ſuppetias ferret, ab Achille iuxta multorum opinionem interfecta eſt. Qua mortua reliquæ iam ægrè ſe tutantes ad Alexandri ætatem durauerunt. Huius Minithia concubitum per dies XIIII. obtinuit, vt filium haberet paternæ virtutis hæredẽ. Cæterũ Peltã & Securim primæ omnium inuenerũt, vnde Securigeræ & Peltiferæ dicuntur. Pelta quoq; & ſecuris Amazoniæ & Pentheſilææ dicũtur. Ouid. in epiſtola Phædræ: Prima ſecurigeras inter virtute puellas. Val. Flaccus libro 5, Statius lib. 12. Horat. lib. 4. Car. Ouidius lib. 2. de Ponto.

Harpalice Verg. lib. 1. Aeneid. - Vel qualis equos Threiſſa fatigat Harpalice.

Penthesilæa. Idem, Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis Pentheſilæa furens, mediiſq; milibus ardet.

Hippolyte. Seneca in Agamennone; Vidit Hippolyte ferox pectore è medio rapi Spolium & ſagittas.

Harpe. Val. Flaccus libro 6. Qua Pelta vacat, iamq; ibat in Harpen: Menalippe. Verg. Threiciam ſexto ſpoliauit Amazona baltheo. Porrò autem Stephanus Byzantius ſcribit Amazones Sauropatidas à Græcis fuiſſe appellatas, quòd lacertis veſcerentur, quas illi Sauras vocant. De earum moribus pauca admodum Curtius refert lib. 5. de geſtis Alexandri his verbis, Veſtis non toto Amazonũ corpori obducitur: nam læua pars eſt ad pectus nuda, cætera deinde velantur, nec tamen ſinus (quem nodo colligunt) infra genua deſcendit. Altera papilla intacta ſeruatur, qua muliebris ſexus liberos alant: aduritur dextera, vt arcus facilius intẽdant, & tela vibrẽt.

BELLA, ET ALIA QVAEDAM MALA, A' MVLIERIBVS ORTA.

Bellum Græcorũ in Troianos ortũ eſt ab *Helena* raptu. Ouid. lib. 1. Eleg. Qualis ab europa Phrygiis aduecta carinis Cõiugibus belli cauſa duobus erat. Proper. lib. 2. Olim mirabar, quòd tãti ad Pergama belli Europæ atq; Aſiæ cauſa puella fuit. Idẽ lib. 2.

Pelops quum Phrygiæ regno ſucceſsiſſet, bellum mouit in Oenomaum patrem *Hippodamiæ* propter puellam ipſam adamatam, &

negatam ſibi in matrimonio.

Alia fuit *Hippodamia* Atracij filia & vxor Pyrithoi, quam quum mero caleſcentes & æſtuantes libidine centauri rapuiſſent, bello petiti ſunt à Pyrithoo. Vnde puellã ipſam Propertius Iſcomachen vocat. Iſco enim Græce ſignificat habeo, & mache dicitur pugna. Verba eius ſunt hæc: Qualis & Iſcomache Lapithæ genus heroinæ, Centauris medio grata rapina mero.

Archelaus rex Macedoniæ interfectus eſt ab adoleſcente Crateua nomine, quem habebat in deliciis, quòd ei promiſſam filiam alteri poſthabuerit. Volat.

Archilochus poëta Iambographus Lycambem ſocerum ad præproperam laquei mortem impulit, propter eius filiam ſibi in matrimonio denegatam. Vnde Ouidius, Poſt modo ſi perges, in te mihi liber iambus Tincta Lycambæo ſanguine tela dabit.

Pericles propter *Aſpaſiam* concubinam Samios infeſtos Mileſiis debellauit.

T. Corruncanum liberius in legatione ad *Teucam* Illyricorum reginam locutum, regina ipſa interfici iuſsit, violato gentium iure. Liuius & Florus.

Propter *Chryſeidem* filiam Chryſæ (qui ſacerdos fuit Apollinis) ab Agãnone raptã, Apollo peſtem in caſtra Græcorum immiſit, quæ nõ prius deſiit ſerpere, quã patri ſuo reddita ſit puella. Tortell.

Propter *Lauiniam* Latini regis & Amatæ filiam ortum eſt bellum inter Aeneam & Turnum, dum vterque eam ſibi in matrimonium dari cuperet. Pont. lib. 4. de Stellis.

Roma condita quum *Romulus* ad augendum vrbis populum Sabinorum fœminas rapuiſſet, inde bellum ortum eſt, & motum à maritis, raptum vlciſci, & raptas repetere volentibus. Prop. lib. 2. Cur exempla petam Graiûm?tu criminis autor Nutritus duro Romule lactæ lupæ. Tu rapere intactas docuiſti impune Sabinas, Per te nunc Romæ quidlibet audet amor.

Mortuo Menelao Megapenthus & Nicoſtratus Oreſtis filij. *Helenam* in Rhodum fugauerunt, vbi à *Polyxo* Tripolemi vxore arbore ſuſpenſa eſt, ob zelotypiam. Volat.

Lyſimachus filius Agathoclis filium Agathoclem (cuius auſpiciis multa bella feliciter geſſerat) veneno ſuſtulit inſtigante. *Arſinoë* nouerca Ptolem. ſorore. Volat.

Lucretius poëta amore fœminæ in furorem verſus amatorium hauſit poculum, quo ſpiritum efflauit. Idem.

Tullia procurauit, vt maritus ſuus Seruius Tullius à Tarquinio Superbo interficeretur.

Sanſon quum *Dalida* vxori crinem fatalem oſtendiſſet, in quo

prodi

prodigiosæ vires consistebant, dormiens ab eadem rasus incidit in manus inimicorum.

Iphis egregia forma adolescens spretus ab *Anaxarete* puella se suspendit.

Deianyra autor fuit duelli inter Herculem & Nessum Centaurum, atque etiam mortis ipsius Herculis. Seneca: O turpe fatum, fœmina Herculeæ necis autor feretur. Fuit etiam causa belli inter eundem Herculem & Acheloum.

Achab rex Israëlitarũ suasu *Iezabelis* vxoris, occidit prophetas.

Chilpericus Clotharij filius opera *Fridegundis*, seu Fridegundæ vxoris, dum venatu rediret, interfectus est.

Seleucus Callinicus rex Syriæ, dum nouercam *Berenicem* Ptolemæi sororem expulisset, ab ipso Ptolemæo bello petitus est. Iustinus lib. 27.

Deiphobus insidiis *Helenæ* (quam post mortem Paridis cõiugem duxerat) occisus est, toto corpore inhonestis plagis deformato.

Amphiaraus vates quum præuidisset se periturum Thebis, si eò ad bellum proficisceretur, coniecit se in latebras & occuluit. Eum tamen prodidit vxor *Eryphile*, spe habendi monilis aurei, quod gerebat Polycenes. Itaque vxoris fraude coactus ire Thebas, hiatu terræ absorptus dicitur.

Euander Palandis Arcatum regis nepos, suasu *Nicostratæ* matris occidit patrem suum. Tortellius.

Eduardus Anglorũ rex & martyr, vxoris suæ fraude occisus est.

Pterelas Thebanorum rex, proditione filiæ *Polydices* interfectus est à Creonte.

Nisus quoque Megarensium rex obsessus à Minoë rege Cretæ proditione *Scyllæ* filiæ (quæ Minois amore tenebatur) fatalẽ amisit crinẽ, atq; ita ab hoste interfectus est. De vtroq; Ouid. Filia néve magis capiti sit fida parẽtis, Quã tua vel Pterela, vel tua Nise fuit.

Cleopatra causa fuit belli inter Ptolemæum Philopatorem, patrem suum, & Alexandrum Syriæ regem.

Gandulphus martyr dum vxorem adulterij increparet, eiusdem insidiis interfectus est ab adultero.

Hippolytus à Phædra nouerca stupri falsò accusatus, dum Thesei patris furorem vellet declinare, discerptus est ab equis.

Propter *Hermionem* Orestes Pyrrhum occidit.

Ottarus rex Bohemiæ insimulatus ignauiæ & timoris ab vxore *Margarita*, quòd cum Rodulpho Cæsare fœdus inisset, bellum mouit, in quo profligatus est.

Ioram Israëlitarum rex suasu *Athaliæ* vxoris infinita propè commisit flagitia.

Isis causa fuit, cur Mercurius mandato Iouis Argum occiderit.

Luchinus, Italiæ comes, mouit bellum in Vgolinum Gonzagam propter *Isabellam* vxorem suam, ab ipso Vgolino viciatam. Vola.

Martia meretrix Antonium Commodum Imper. (cuius erat concubina) fecit occidit ab Athleta quodam, quo cum adulterij consuetudinem habebat. Sextus Aur.

Rodericus Gothorum rex, quum filiam Iuliani cuiusdam præfecti (qui Tingitanam prouinciam administrabat) adulterasset, dolo re animatus pater, Sarracenos conuocauit, mouitque bellum, in quo septingenta vtrinque millia hominum perierunt. Volaterra.

Alexander instinctu *Thaidis* meretriculæ Persepolim vrbē combussit. Curtius lib. 5. Ebrio (inquit) scorto de tanta referente sententiam, vnus & alter & ipsi mero onerati assentiuntur: rex quoque fuit auidior, quàm patientior. Quin igitur vlciscimur Græciam, & vrbi faces subdimus? Omnes incaluerant mero. Itaque surgunt temulenti, ad incendēdam vrbem, cui armati pepercerant. Primus rex ignem regiæ iniecit, tum conuiuæ, & ministri, pellicesq;. Cælius cap. 35. lib.

Violata *Lucretia* causa fuit exigēdi regum principatus, quemadmodum per Virginiam Decemuiri desierunt.

Octauia soror Augusti ab Antonio repudiata, causa fuit belli Ciuilis.

Antiochus dum bellū gereret in Romanos, vino & Veneri dies multos indulsit, cum puella quadam Chalcidensi, quā deperibat. Ex quo factum est, vt mollitie illa, delixisque corruptus, hosti victoriam reliquerit. Liuius lib. 36.

Ouidius lib. 2. Eleg. de quibusdam bellis & aliis multis malis, quorum autores extiterunt fœminæ, ad hunc modum scribit:

Nec belli est noua cura mei: nisi rapta fuisset
  Tyndaris, Europæ pax, Asiæq; foret.
Fœmina syluestres Lapythas populumque biformem
  Turpiter apposito vertit in arma mero:
Fœmina Troianos iterum noua bella mouere.
  Impulit, in regno iuste Latine tuo.
Fœmina Romanis iterum nunc vrbe recenti
  Immisit soceros, armaq; sæua dedit.
Vidi ego pro niuea pugnantes coniuge tauros,
  Spectatrix animos ipsa iuueuca dabat. Item Horatius lib. 1.

Sermonū: Nam fuit ante Helenā cūnus teterrima belli Causa, &c.

Idas, & Lynceus, Aruernes & Apharei filij, pro Leucippi filiabus Phœbe & Ilaira aduersus Castora & Pollucem prope Spartam dimicarunt. In quo congressu periit Castor. Polluci autem profuit immor

immortalitas.

Contrà tamen nonnullæ reperiuntur fœminæ, quæ maximi quandoque boni autores extiterunt,sed breui admodum numero.

Dominica vxor Valentis Imp.Gotthos,ad euertendam Constantinopolim irruentes,pacauit.

Anno verbi incarnati circiter CCCCXII. cõstituerat *Ataulphus* Gotthorum rex,vrbem Romam vel diripere,vel expugnare saltem, eamq; Gotthiam appellare : nisi Placida, Honorij soror & vxor,ipsius barbari ferocientem animum,& iam paratũm sceleri,verbis emolliuisset.Paulus Diaconus.

Inguldis soror Childeberti, Hermogillum Lemigildi Gotthorũ regis filium, & maritum suum ad Christianam conuertit pietatem.Volaterranus.

Clotildis, regina Franciæ,Clodoueum regem maritũ suum, Childerici filium, eodem modo ad cultum sacræ religionis induxit. Idem Volaterranus.

Pompeia Plautina Iulianum Imp.maritũ suum auertit ab extorquenda populo pecunia,& colligendo fisco.Autor Sex. Aurel. His adduntur Helena Constantini mater, Monica Augustini, & nonnullæ aliæ.

NOVERCAE QVAEDAM.

INo Phryxi,& Helles Athamantis filiæ, fuit nouerca : Hippodamia,Chrysippi:Casperia,Archemoli:Phædra,Hippolyti:Stratonice,Antiochi Soteris:Iulia,Antonij Caracallæ:Gidica,Cominij:Ida, Phinidarum:Iuno,Herculis: Opœa,Scylis regis Scytharum : Eribœa,Mercurij:Alfrida,Eduardi secundi Anglorum regis:Martina Constantini Heraclij,quem veneno sustulit:Nuceria, vxor Hebij nouerca fuit Firmi,quem morti dedit.Autor Plutar.in Parallellis.

TEXTRICES, ET LANIFICAE.

PHoloë Cretensis fuit fœmina lanificij & texturæ admodum perita.Verg.lib.5.Aen.Olli serüa datur operum haud ignara Mineruæ,Cressa genus Pholoë,geminíque sub vbere nati.

Prima telas texere,easque retorquere inuenit in Coo *Pamphile* mulier,Platis filia.Autor Plinius lib.11.cap.22.

Arachne (vt fabulantur poëtæ) quum esset lanificij peritissima, ausa est Mineruam eius artis inuentricem ad certamen prouocare.A qua victa,in araneam mutata est quæ nunc quoque nere non desinit,suisque filis hæret adhuc pensilis.Architrenius:Nobile surgit opus leuius quàm torsit Arachne: Pollice Lyda manus & vestibus impluit aurum,Pectinis ingenio nulli cessura.

Fusos in lanificio reperit *Closter*,filius Arachnes:Linum,& retia,

Arachne ipsa, Autore Plinio.

Fuit & optima textrix *Penelope* poëtarum testimonio. Ouidius: Nec mihi quærenti spatiosam fallere noctem, Lassaret viduas pendula tela manus. Vnde & Tela Penelopęa, & Icariotis dicitur, quòd Icari filia fuerit Penelope, Idem Ouidius lib. 3. de Ponto: Morte nihil opus est, nihil Icariotide tela.

VESTALES QVAEDAM VIRGINES.

O*ppia* vna fuit ex vestalibus, quæ comperta stupri viua defossa est. Stroza filius, Vestalis virgo læsi damnata pudoris, Contegor hoc viuens Oppia sub tumulo. Liuius 22. Duæ quoque fuerũt Claudiæ, Vestæ cæremoniis addictæ, Fuit & *Fonteia* Vestalis, soror M. Fonteij, qui quum Galliæ exercitui præesset, accusatus est prouinciæ malè administratæ. *Martia* item incesti damnata. *Minutia* propter elegantem corporis cultum venit in suspicionem libidinis, vnde & viua defossa est. *Floronia* conuicta stupri sibi mortem intulit, metu grauioris supplicij. *Posthumiam* vestalem nimius corporis cultus stupri quoque suspectam fecit. Pontificum tamen absoluta est sententia. Liuius lib. 4. & 2. & 22.

Stupri dãnata est *Sextilia*, vt etiam *Tutia*. Liuius. Thraciæ *Caiæ*, siue *Suffetiæ* statua posita est. Plin. Plutarchus in Gracchis ait, Liciniam fuisse vnam è vestalibus. *Vbidia* vestalis fuit, quam Messalina misit ad pacandum Claudium maritum suum, quem iratum sibi intellexerat.

EXERCITVS NVMEROSI.

BEla quarto Andreæ Hierosolymitani filio, apud Pannonios regnante. Tartari cum quingentis armatorum millibus Pannoniam ingressi sunt, à quibus superatus Bela aufugit. Volater.

Pompeij in Cæsarem dimicantis acies habuit XL. millia peditum, equitum in sinistro cornu septem millia, in dextro quinque. Præterea Orientis auxilia, totam vrbis nobilitatem, Senatores, Prætorios, Consulares.

Cæsar in acie habuit peditum XXX. millia, equites non amplius mille. Autor Eutropius.

Mardonius Persa (quẽ Xerxes apud Salaminẽ reliquit, vt dissipatos milites resarciret) habuit in exercitu peditum ducẽta millia, equitũ viginti millia. Victus est tamen apud Plateas à Pausania Lacedæmonio turmis lõgè minoribus stipato. Cælius cap. 62. lib. 16.

Hieroboam rex Israëlitarum in exercitu (quem contra Abyam Iudæorum regem duxit) habuit LXXX. millia bellatorum, Abyas verò XL.

Senonum dux Brennus (qui primus Romanam superbiam retudit)

tudit) habuit c c c. millia.

Theodericus Clodouei primi filius in Italiam cum L x x x. millibus traiecit, quibus impetu repentino Belisarij copias fregit, omnemq; transpadanam subiugauit regionem. Volat.

Tamburlanus Scytharum rex Euphratem fluuium cum sexcentis peditum millibus, equitum verò trecentis traiecit, quo numero Asiam minorem obtinuit, Regem Turcarum, Pazaitem captiuum duxit, Scythas, Medos, Albanos, Mesopotamiam, Parthiam, Persiam, Armeniam sibi subiugauit. Volat. in Geog.

Exercitus *Antigoni* habuit peditū x x. millia, Equites trecentos.

Exercitus Antiochi c c c. millia armatorum, quibus Romanos inuasit. Falcatis etiam curribus, & Elephantis aciem instruxit. Autor Plut. in Ruffo.

Idem ait certum non esse quantæ fuerint Annibalis copiæ. Alij centum millia peditum, & viginti equitum fuisse dicunt. Quidam aiunt addita ex Gallis & Liguribus L x x x. millia peditū, decem equitū. Quamuis autem exactus ad fidem numerus dari nequeat, hoc tamen argui potest numerosum habuisse exercitum, quòd amissis in Alpium traiectu triginta millibus, adhuc Romanorum potentiam non expauerit.

Achæorum exercitus in Cleomenem ducem Spartanorum, fuit viginti millium peditum, equitum mille.

Athenienses in Syracusanos certaturi duce Alcibiade, habuerunt supra c x L. triremes, centum, & quinque millia peditum, tum sagittarios, & funditores mille & trecentos. Tormentorū præterea ac machinarum expugnandis vrbibus copiam ingentem. Plutar. in Alcibiade.

Exercitus Artaxerxis regis Persarum in Cadusios habuit triginta peditum millia pedites mille. Sabell.

Certaturus in Alexandrum Darius habuit sexcenta hominum millia. Plutarchus scribit, Dario fuisse decies centena millia militum. Q. Curtius minorem illi facit copiarum numerum lib. 4. cùm ait: Summa totius Darij exercitus equites x L v. millia, pedestris acies ducentamillia expleuerat.

Copiarum Alexādri qui minimum asserunt numerum, trecena millia peditum, equitum verò quinque fuisse tradunt. Fertur in Asiam traiecisse cum millibus armatorū non amplius x L v I I I. Volaterranus. Iustinus lib. 11. scribit eum tantū habuisse peditum x x x I I. millia, equitum quatuor millia & quingentos: naues centum octoginta duas.

Antigonus Philippi filius, & pater Demetrij Poliorcetis Macedoniæ regis, habuit in exercitu cōtra Seleucum Syriæ principem, & alios

& alios reges supra L X X. millia peditum, equitum verò decem millia. Item Elephantos L X X V.

Seleucus verò, & Antiochus eius filius, armarunt in ipsum Antigonum X C I I I I. millia peditum, equites supra decem millia, Elephantos quadringentos, currus centum & viginti.

Bellans in Parthos *M. Antonius* habuit L X. Romanorum peditum millia, & his auxilia equitum adiuncta Hispanorum, & Gallorum decem millia. Cæterarum nationum equitum peditumq; trecenta millia. Plut.

Parthorum verò exercitus in Antonium habuit C C C C. millia equitum.

Exercitus *Antonij* contra Cæsarem habuit peditũ centum millia, Equitum X X I I. Naues quingentas.

Exercitus *Cæsaris* cõtra Antonium habuit naues ducentas quinquaginta: peditum octoginta millia: equitum vigintiduo. Idem Plutarchus in Cæsare.

Exercitus *Crassi* contra Parthos habuit peditum legiones septẽ, Equitum quatuor millia, ac totidem velites.

Carthaginienses Siciliam cum septuaginta millibus militum, ducentis triremibus, & mille nauibus inuaserunt. Quos tamen superauit Timoleon dux Corinthiorum, eorumq; castra diripuit, desideratis decem millibus.

Demetrius Antigoni & Stratonices filius, & Macedoniæ rex, habuit in copiis peditũ decem millia, equitũ decẽ, naues quingentas.

Exercitus *Marij* & *Catuli* contra Cimbros habuit quinquaginta hominum millia cum C C C. militibus. Plutar.

Mithridates rex Ponti habuit peditum centum millia, equitum decem, currus falcatos nonaginta. Cælius ad hunc modum de Mithridate: Habuit (inquit) equitum quinquaginta, peditum C C L. millia. Machinarum verò ac omnis bellici instrumenti par eius summa. Depugnabant cum eo reges Dynastæq; Armeniæ, ac Scytharum, qui circa Pontum incolunt, supraq; Mœotidem paludem.

Pompeius in bello contra Pyratas habuit quingentas naues, peditum C X X. millia, equitum quinque. Plutar.

Pelopidas, dux Thebanorum, duxit contra Syracusanos septuaginta millia militum.

Heluetiorum, in Galliam Aquitanicã irrumpere volentium tempore Iulij Cęsaris, exercitus habuit trecenta hominum millia. Volater. in Geog.

Credibile est *Ariouistum* Germanorum regem numerosas habuisse copias, vel hoc vno argumento, quòd à Cæsare victus octoginta militum suorum millia amiserit, Autore Plutarcho.

Nerui

Nerui (quos Lucanus rebelles vocat, quiq; nostro tempore Tornacenses vocantur) in bello contra Cæsarem sexaginta hominum millia amiserunt.

L. Luculli copiæ in Mithridatem Armeniæ regem, fuerunt triginta millia peditum, equitum duo millia cum quingentis.

Perseo Macedoniæ regi in Paulum Aemylium dimicaturo fuere quatuor millia equitum, peditum verò X L V I I I. millia.

Tigrani regi Armeniæ fuere ducenta quinquagintaquinq; armatorum millia contra Romanos qui è tanto exercitu peditũ centum millia, equitũ verò quinquaginta Lucullo duce interfecerunt.

Terentius Varro consul, & Aemylij Pauli collega, habuit in exercitu octo & octoginta hominum millia contra Carthaginienses.

Quintius Flamminius in bello contra Philippum Macedoniæ regem habuit X X V I. millia hominum.

Habuit *Eumenes* rex Pergami in exercitu contra Macedones X X X V I. millia bellatorum.

Radagasus Gotthorum rex (qui floruit Arcadij & Honorij Imperatorum temporibus) habuit in exercitu supra ducenta bellatorum millia. Autor Paulus Diaconus.

L. Aemylius, & Attilius consules, principio sui cõsulatus quatuor legiones vrbanas in Gallos armauerunt, quarũ singulis quinq; millia & ducenti pedites, equites verò trecenti inerant. Habebãt & ex sociorum auxiliis triginta millia peditum, equitũ verò duo millia. Cui numero Thusci & Sabini septuaginta addiderunt millia, vbi primum Galli Apenninum transire nuntiati sunt. Post hos Vmbri & Sarsennatæ Apennini incolæ X X. millia contulerunt. Samnites L X X. millia peditũ, Equitũ septem millia. Iapigenses & Mesapij quinquaginta millia peditũ, Equitum X V I. millia. Lucani X X X. millia peditũ, Equitum tria millia. Marsi, Maricini, Ferrentani, & Vestini peditũ X X. millia. Eoq; modo cæteræ totius Italiæ vrbes suas suppetias contulerũt, ita vt numerus excreuerit ad septies centena millia peditum, Equitum verò L X X. millia. Autor Polybius.

Vectiges rex Gotthorum, post Attalaricum filium Amalasunthæ reginæ, ad obsidionem vrbis Romæ cum ducentis armatorum millibus profectus est. Volat.

Soli Aruerni (modica Gallorum portio) ducenta bellatorum millia obiecerunt Aemyliano Maximo ad Isaræ, & Rhodani confluentem. Strabo.

Sesostris rex Aegypti (qui insuetam seruitij Arabiam subegit, maximam Libyæ partem occupauit) habuit in pedestribus copiis sexcenta peditum millia, equitum verò X X I I I I. curruum bello aptorum octo millia & viginti. Diogenes lib. 2.

Ninus,

Ninus Assyriorũ rex, armauit in Bactrianos decies septies centena millia peditum, Equitum ducenta. curruum centum millia.

Xerxes rex Persarum, in Græcos dimicaturus, habuit de regno suo septingenta millia, de auxiliis trecenta, Rostratas naues mille & ducentas, Onerarias ad tria millia. Toto numero habuit tria millia nauium, in quibus fuerunt hominum Myriades XXIII. Terrestris autem exercitus fuerũt centum & septuaginta Myriades, equitum octo. Herodotus lib. 7.

Ad vindicandum Helenæ raptum *Græci* armauerunt in Troianos DCCCLXXXVI. bellatorum millia. Contra verò *Troiani* habuerunt DCLXXVI. millia. Carinas circiter mille. Autor Dares Phrygius.

Exercitus *Mose* habuit DCIII. millia. Imbellis autem popelli DL. millia. Tota summa millies mille & centum quinquaginta. Ioseph. lib. 3.

Obsessis à *Vespasiano* Hierosolymis vndecies centena millia ferro & fame perierunt. Autor Iosephus.

Carolo Martello Gallorum regi fuerunt trecenta armatorum millia.

Porrò autem *Lacedamones* prodibant in bellum cum tibiarum modulatione, vt suauissimo cantu deliniti non reminiscerentur periculi.

Pari modo *Cretenses* canebant cithara.

Massagetæ rubras induebant tunicas, ne vulneratorum cruor terrorem cæteris afferret.

Parthi in fuga sagittas à tergo iaculantur. Lucanus:

Ocyor & missa Parthi post terga sagitta.

BELLA IN QVIBVS MVLTVM CRVORIS EFFVSVM EST.

ABias Iudæorum rex bellans in Hieroboam regem Israëlitarum quinquaginta millia ex eius exercitu deleuit. Iosephus lib. 8. Antiquitatum Iud.

Phaceas rex vno die deleuit ex copiis Achab Iudæorum regis post Ioathan CXX. millia bellatorum, & ducenta vtriusque sexus millia captiua duxit.

In bello *Benadab* Syriæ regis contra Achab Israëlitarum regem perierunt ferro hominum centum millia.

C. Cæsar dictator prædicare solitus dicitur vndecies centum & nonaginta millia, præter eos qui ciuilibus bellis periissent, suo ductu, & auspiciis cæsa. Sabellicus in exemplis.

Gedeon nocte vna apud Iordanem centũ & viginti millia Madianitarum interfecit.

In agro

In agro Tholosano *Athila* rex Hunnorum congressus est cum Etio & Theoderico Gothorũ regibus. In quo conflictu CLXXX. millia virorum decubuere. Paul. Dia.

Quantam suorum stragem acceperit *Ladislaus* rex Pannoniæ, dum in Amuratem regem Turcarum confligeret, hinc auspicari licet, quòd ex ipsis etiam victoribus quadringenta millia post pugnam desiderata sint. Sabel.

Carolus Martellus, Gallorum rex, Abidirannum Visigotthorum regem (qui in Galliam hostiliter irruperat) ad Burdegalam domuit: ceciditq; eius exercitus CCCL. millia: quum tamen Franci non amplius mille perierint. Sabel.

Cyrus, Persarum rex, traiecto Araxe cum ducentis millibus in Scythas profectus, tam infeliciter bellauit, vt ne nuntius quidem tantæ cladis superfuerit. Idem.

Milciades, Atheniensiũ dux, in Marathone Atticæ campo centum millia ex Darij Persarũ regis exercitu profligauit. Sunt etiam qui ducenta dicant deleta. Sabel.

Claudius Nero, & Liuius Salinator sexaginta Pœnorum millia apud Metaurum Vmbriæ fluuium ceciderunt, dum Asdrubal fratri suo Annibali suppetias ferre conaretur. Plutarchus.

Vscodoniam, seu Hadrianopolim, Thraciæ vrbem, quum cepissent Scythæ, in ea centum hominum millia iugulata sunt.

M. Claudius, & C. Cornelius consules, quinquaginta Gallorum millia profligarunt. Volat.

Friola, filius Alphonsi Catholici regis Hispaniæ L. millia Saracenorum in bello occidit. Idem.

In bello *Eduardi*, quarti Anglorum regis, contra Scotos, perierunt Scotorum LX. millia, Anglorum septem solum.

Claudius princeps CCC. millia Sarmatarum cecidit ad Martinopolim.

Cosroës, rex Persarum, Palæstinam cum Hierosolyma, ac nongentis millibus Christianorum euertit.

In bello *Roderici* regis Gotthorum cõtra Saracenos DCC. millia hominum vtrinque perierunt.

Q. Fabius Allobrox de exercitu Bituiti Aruernorum regis CXX. millia hominum cecidit. Liu. lib. 6.

Cæsa sunt ab *Alexandro* ex Darij exercitu supra vndecim millia. Cæsa sunt à Crasso duodecim millia de Spartaci exercitu. Cæsa ad Cannas Romanorũ L. millia. Cæsa ad Granium flumen à Lucullo ex Mithridatis copiis hominũ viginti millia, præter captos. Cæsa sunt à Pompeio ex liberis IX. millia. Cæsa à Sylla ex Marianis XX. millia. Decem millia ex Mithridatis exercitu à Põpeio.

Cæsa

Cæsa à Ptolemæo ex Demetrij exercitu L.millia. Cæsa ab Alexandro Persarum XXII.millia. Cæsa à Parthis Romanorum decē millia, duce Crasso. Cæsa ex Scipionis & Catonis exercitu à Cæsare quinq; hominū myriades. Cæsa à Mithridate septem Romanorū millia. Cæsa à Lucullo ex Tigranis Armeniæ regis exercitu peditum centum millia, equitum quinquaginta. Cæsa octo millia Cilicum à Luculo. Cesa LXXX. millia Germanorum sub Ariouisto duce à Cæsare. Cæsa Pœnorum XL.millia à Scipione. Cæsa XV. millia Romanorum ad Thrasymenum. Cæsa LX. millia Neruiorum à Cæsare. Cesa XXX. millia hominum de exercitu filiorum Pompeij à Cæsare. Cesa in bello Macedonum contra Lacedæmonios quinque millia, & trecenti, ex Macedonibus trecenti & nō amplius. Cæsa in vrbis Hierosolymitanæ excidio vndecies centena millia. Cæsa à Britannis Romanorum LXX.millia, ducibus Petilio & Suetonio. Autor Cor.Tacitus. Cæsa paulò pòst à Romanis Britannorū LXXX.millia. Quam cladem ægreferens Boudicea eorū regina, veneno clausit vitam. Cæsar à Gratiano Imp. triginta Alemanorū millia, apud Argentarium oppidum. Autor Sex. Aurelius.

BELLICOSI VIRI, CVM illustribus victoriis.

ALexander Macedo, Philippi ex Olympiade filius, tantum nomen bellica virtute sibi comparauit, vt recens quoq; sit semper eius memoria. Viginti natus annos Thebas euertit. Traiecto Hellesponto Ilium profectus est, vbi animaduerso Achillis sepulcro, Achillem ipsum felicem prædicauit, quòd laudum suarū præconem habuisset Homerum. Darium Persarū regem ad Granium flumen perdomuit, cæsis viginti Persarum millibus, vbi Darium ipsum cum vxore, & filiabus captiuum duxit, quem tamen iterum donauit venia. Verùm vbi tertio redintegrasset copias, victo regnum eripuit. Eius tamen interfectorem Bessum supplicio affecit. Scythas demum lacessiuit. In India Porum regem numerosis armatum copiis, & quatuor cubitis cum palmo procerum fudit, cui & pepercit. Curtius & Plutarchus autores.

Xerxes rex Persarum centena millia armauit in Græciam. Athō montem aceto dirupit, diruptum fecit peruium velis. Cum Themistocle congressus est, & apud Salaminem ab eodem victus. Post aliquot annos cum Cimone Atheniensium duce manum conferens, quum fortunā vbiq; nouercā experiretur, voluptati se dedit.

Arsaces, obscuræ conditionis homo, collecta Scytharum exulū manu, Parthos subegit. Syriæ regem Seleucum & Hircanos redegit in seruitutem.

Tamburlanus, Scytharum rex, Mœdos, Albanos, Mesopotamiam, Persiam

Persiam, Parthiam, & Armeniam subiugauit. Traiecto cũ DC. millibus peditum, equitum verò trecentis Euphrate Asiam minorem obtinuit. Regem Turcarum Pazaitem captiuum in laqueos coniecit, tanta feritate, vt eum instar beluæ clatris inclusum secum semper duxerit, & sub mensa, in modum canis, micas & frustilla comedere iusserit, equumq; ascensurus, eius humeros pro scabello pedibus conculcauerit.

Amurathes, rex Turcarum, Thessalonicam vrbem vi captam diripuit, Epyrum & Aetholiam subiugauit. Pannoniam cum centum armatorum millibus ingressus est. Pannonios bello bis fudit.

Seleucus Nicanor, rex Syriæ, Babylonem cepit, Bactrianos expugnauit, Penetrauit ad Indiam. Compositis in Oriente rebus Lysimachum domuit, & interfecit. Trogus lib. 15. & Volat. in Geog.

Anthiochus Maximus Syriæ rex, Babyloniam, Aegyptum, & Iudæam patrio adiecit Imperio. Græciam cum sexaginta millibus intrauit.

Cyrus Astyagem regno Persarum expulit, translato in persas Medorum Imperio, Babylonios cum Crœso Lydorum rege domuit, quem primo venia donatum, ac secundo rebellantem vita & regno spoliauit, Subacta Asia, ac toto Oriente, aggressus est Scythas, vbi à Thomyri eorum regina victus est, & interfectus.

Darius Istaspis fili⁹ Babylonios perdomuit. Ionas nauali Prelio superauit. Atheniensibus congressus est, sed magno suo incõmodo.

Mithridates, Phraatis filius, Parthorum auxit Imperium, Armenios nunquàm antea sub iugum missos adortus est Babylonios accepit in deditionem fratre interfecto, quem subditi regno præfecerant ob ipsius Mithridatis crudelitatem. Cum Romanis bellum gerens Crassum cum filio, ac toto exercitu deleuit.

Annibal Amilcaris filius, viginti annos natus, Saguntum expugnauit. In Italiam quinto mense, superatis Alpibus, ab Hispania peruenit. Apud Ticinum Corne. Scipionem, patrem Africani maioris, occurrentẽ supperauit, Semproniũ consulẽ apud Trebiam ingenti clade affecit. C. Flaminium quoque profligauit ad Thrasimenum, interfectis ex eius copiis XXV. millibus. P. Aemilium, & Terentiũ consules cũ exercitu deleuit apud Cannas, vbi senatores. XC. alij ad XLV. millia perierũt: vbi & annulorũ modij tres reperti sunt. Inde omnium metu accessit proximè Romam, & ad tertium vsque lapidem Claudium Marcellum Romanorum ducem iterum fudit, & ad extremum victus à Scipione Romam liberauit metu. Liuius.

Aratus, dux Sicyonius, collecta cõiuratorum manu patriam seruitute liberauit, expulitq; Nicoclem tyrannum. Compositio patrię statu dux Achęorum factus, eorum Rempub. annos XXIIII. feli-

cissimè administrauit, Locridem, & Calydoniam depopulatus est, Acrocorinthum expugnauit, Macedonibus inde repulsis Argæorum tyrannos Aristonicum primò, deinde Aristippum bello sustulit. Aetholos Achæis inimicos plerunque debellauit. Sublatus demum dicitur, & veneno potus à Philippo Macedonum rege, cui erat formidolosus.

Cleomenes dux Lacedæmoniorum Aratum ducem Achæorum multis affecit cladibus. Argos antea nulli expugnatum in potestatem recepit. Annos XIIII. felicissimè imperauit, suisq; reliquit multas illustres victorias.

Demetrius Poliorcetes, Antigoni Macedoniæ regis filius, traiecto Euphrate Babyloniam occupauit, Athenas à Cassandri & Ptolemæi Imperio redemit. Cyprum, expugnato Ptolemæo, nauali bello recepit. Bœotios accepit in deditionem. Pyrrhum ab oppugnatione Thessaliæ repressit. Ad extremum fortuna insidiante venit in manus Anthiochi.

Epaminundas, Thebarum princeps, cum Lacedæmoniis cõgressus, multas victorias retulit. Traiectus lancea in castra semianimis relatus, vbi audiuit saluum esse scutum suum, nec ab hostibus raptum, Bene res habet, inquit, mortem hanc morior lubens. Atque ita veluti gratulabundus expirauit.

Lysimachus, Agatoclis filius, leoni famelico, Alexandri iussu datus in prædam (quod Calisteni captiuo ad remedium calamitatis dedisset venenum) manum amiculo inuolutam in os leonis intulit, arreptaq; lingua feram exanimauit. Quo illustri facinore concilatus est Alexandro. Trogus lib. 15.

Pyrrhus, Epirotarum rex, Leuinum consulem apud Heracleam bellorum nouitate turbauit, Ad vigesimum ab vrbe lapidẽ castra posuit, Curio, & Fabricio congressus est, Argos obsedit, vbi tegulæ iactu ad extremum fertur periisse.

Philippus Macedo Athenienses vicit, Traiecit in Illiricum, Larissam vrbem cepit: expugnauit Thessaliam, & Methonem Magnesiæ vrbẽ. Dux à Thebanis delectus contra Phocenses, eos diripuit, Olynthios deleuit, arisbã Epyri regẽ regno deiecit. Byzantiũ obsedit, vbi longa mora consumptus ad Pyraticã se conuertit. Scythas stratagemate superauit. Rebellantes iterum Athenienses domuit.

Timoleon dux Corinthius Syracusas à Dionysij tyrannide liberauit, tyrannum in exilium misit. Leontinorum principem nomine Icetem bello captum interfecit: Marmercum Catanæ tyrannum in fugam vertit. Leptinum (qui Apolloniam per vim ceperat) captum & vinctum Corinthum misit. Carthaginienses, in Siciliam irrumpentes superauit, eorumq; castra diripuit.

Ceneus

Ceneus Thessallus quum multis interfuisset præliis, nunquàm tamen lædi potuit. Hinc natum prouerbium, Inuulnerabilis vt Ceneus. Nestor apud Ouidium lib. 12. Vestro fuit vnicus æuo Contemptor ferri, nulloque forabilis ictu Cycnus, at ipse olim patientem vulnera mille Corpore non læso Perrhæbum, Cænea vidit, Cænea Perrhæbum, qui factis inclytus Othryn incoluit.

Archidamus, Lacedæmoniorum princeps, Methonem ad Athenienses deficientem recepit. In bello contra Pylon primus è naui prosiliens, nec vulneratus est, nec scutum amisit. Aduersus Amphipolim strenuè decertauit. Tandem insimulatus, quòd Agnoni Thraciæ regi faueret, damnatus est.

Codrus, Atheniensium rex, quum in bello Peloponnesiaco, accepisset ab oraculo victricem fore gentem, cuius princeps bello periret: relictis vestibus imperatoriis, gregarium se finxit militem, eoq; modo inimicis occidendum se præbuit.

Idanthyrsus Scytharũ rex, bello res magnas gessit multum Asiæ subiugauit, & totam propè Aegyptum peruagatus est.

Arturus, rex Britanniæ, adeò bellica virtute excelluit, vt quadringentos & sexaginta viros in prælio solus interfecerit, ac regna plurima suæ adiecerit ditioni. Vtebatur galea aurea, in qua sculptum draconem præferebat. Ferebat clypeum, in quo picta erat Christiparę genitricis effigies, vt omni discrimine, rebus omnibus, eam semper haberet præ oculis, velut adiutricem. Vtebatur lancea ardua, & inusitatis ponderis, quam secum deferri semper volebat. Cantatissima est eius virtus, & recens propè memoria, frequensq; fama in ore omnium.

Leonidas Spartanus quatuor, nec amplius, suorum millibus stipatus, ausus est manum conserere cum numeroso illo, omniũ post homines natos populosissimo Xerxis Persarum regis exercitu, apud Angustias Thermopylarum, vbi parta victoria immortale quoque sibi nomen peperit. Idem quoque milites solebat hortari, vt pranderent, tãquam apud inferos cœnaturi: quo verbo videbat eos esse vacuos metu. Iustinus lib. 2.

Clodoueus, Gallorum rex, Alemanos domuit, Gotthos regno suo expulit, Alaricum eorum regem cecîdit. Aliaq; permulta egit facinora, quibus docuit gentem suam ad arma natam.

Huius filius *Theodericus*, Turingiam cum rege subiugauit. Traiecit in Italiam cum LXXX. millibus armatorum, Belisarij copias repentino fregit impetu. Transpadanam regionem vicit. Decem Burgundiorum millia Gotthis auxilio misit.

Carolus Martellus, Pipini primi filius, Aurelianos vno impetu fudit. Traiecto Rheno Alemanos, Sueuos, Bauaros, regno Fran-

corum adiecit. Saracenos ab Eudone duce in Aquitaniam vocatos profligauit,cæſis ex eorundũ exercitu CCCLXX. milibus. Amorreum alterum eorum regem, ſuppetias Athimo apud Narbonem obſeſſo ferẽtem,deleuit.Gotthos(qui Hiſpaniam citeriorem Galliæ partem annos iam CCC.turbauerant)profligauit.Omnem poſtremo Galliam Francorum regno ſubiecit.Volat.

Carolus Magnus,Pipini ſecundi filius,euidens virtutis Gallicę reliquit argumẽtum. In primis Aquitanorum regem Himuldum in deditionem accepit. Accerſitus ab Adriano Pont. Longobardos cum duce Deſiderio,Italia expulit, quã annos iam DDIIII. poſſederant. Domum reuerſus bellum Saxonum (quod annos propè XXXIIII.durauerat) quamuis interpolatum,proſecutus eſt. Quos ſub iugum redactos, ad Chriſtianæ quoque pietatis cultũ induxit. Aigolandum Sarracenum,Hiſpanosq;,male de Chriſto ſentientes, ſubiugauit,Beneuẽtanorum (qui duce Araiſo in Romanum Pont. tumultum parabant) repreſsit.Taxilonem Bauariæ ducem,res nouas molientem,ſola pacauit legatione. Hunnos (qui Pannoniam occupauerant) magnis affecit cladibus. Godefredum Normanorum ducem,Francorum ſocios vexantem,in poteſtatem ſuam redegit.Leonem tertiũ Pont à Romanis expulſum,ſuæ ſedi reſtituit. Cuit tantæ virtuti adiecit amorem literarum, quas vſque adeò & amabat & mirabatur,vt Parrhiſienſem Academiam primus inſtituerit.Erat corpore procero,vaſtis præter conſuetudinem viribus.

Gedeon iudex Hebræorum percuſsit quatuor reges Madianitarum,Oreb Zeb,Zebeæ,& Salmanã.Interfecitq; ex eorum exercitu CXX. millia hominum apud Iordanem nocte vna.Ioſephus lib.5.

Fecit *Themiſtocles* filium ſuum *Cleophantum* in equeſtri facultate adeò ſtrenuum, vt equis rectus inſiſteret, & rectus iacularetur, aliaque permulta efficeret ſtupenda.Cælius cap.12.lib.8.

Conon,dux Athenienſium,fuit bellica virtute clariſsimus,qui Lyſandrum Lacedæmoniorum ducem terreſtri prælio vicit,& Athenarum reſtituit libertatem. Vnde factum adagium, Bellum Cononi curæ fuerit.Iuſtinus lib.5.

Pompeius magnus Syllæ primum partibus adhæſit. Domitium expugnauit. De Iarba rege Mauritaniæ triumphauit,nondum patientibus annis. Contra Sertorium in Hiſpaniam profectus, Metelli copiis ſe coniugens, eum cum tota factione ſuſtulit. Pyraticum bellum tribus cõfecit menſibus. Triumphauit de Mithridate rege Ponti.Tigranem vicit regem Armeniæ, quem tamen ad genua ſua prouolutum regno reſtituit.Iberos,Albanos,Iudæos debellauit,capto eorum rege Ariſtobolo, & triumphum vnà cum filio Tigranis ducto.Reuerſus ex Oriente triumphum egit biduo,prænotatis

notatis victarum gentium titulis. Ad extremum verso fortunæ Zephyro victus à Iulio Cæsare in campis *Philippicis, coactus est velut profugus ad Aegypti regem Ptolemæum se recipere, vbi hospitis (cui se commiserat) perfidia interfectus est.

* Aliâs Pharsalicis.

Victor Pompeij *Cæsar* Galliam omnem decennio subegit, eámque redegit in prouinciæ formam. Germanos, ponte super Rhenum fabricato, maximis affecit cladibus. Aggressus est Britannos ignotos antea, superatisq; pecunias & obsides imperauit. Macedoniam transgressus, Pompeium per quatuor penè menses, maximis obsessum operibus ad extremum Pharsalico prælio fudit, & fugientem Alexandriam persecutus, occisum vt deprehendit, cum Ptolemæo rege bellum difficilimum gessit. Victor Aegypti regnum Cleopatræ, fratrique eius minori permisit. Ab Alexandria Syriam, & inde Pontum transiit, vrgentibus de Pharnace nuntiis, quem Mithridatis Magni filium multis iam successibus præferocem intra quintum (qua affuerat diem) vna profligauit acie. Dehinc Corn. Scipionem Pompeij socerum, & Iubam reliquias partium Africa refouentes deuicit, & pompeij liberos in Hispania. Confectis bellis quinquies triumphauit. Primum triumphum egit Gallicum. Sequentem Alexandrinum, ex victo & interfecto Ptolemæo. Huic proximum Africanum ex Iuba debellato. Deinde Ponticum de Pharnace. Nouissimum, Hispanensem de Pompeij liberis. Reflante demum Fortuna, quum optimatium partibus esset formidolosus, Bruti, Cassij, & aliorum coniuratione, tribus & viginti vulneribus in senatu confossus est. Suetonius, & Plutarchus.

M. Antonius Triumuir, interfecto Cæsare fœdus cum Lepido, & Augusto contraxit. Brutum & Cassium Cæsari interfectores vicit in Macedonia. Profectus in Asiam, multos in Oriente reges debellauit. Antigonum Iudæorum regem securi percussit. Phrati Medorum regis congressus, quum victor euasisset, victum ad Araxem vsque persecutus est. Armeniæ regem, Alexandriam duxit in triumphum. Quum ergo vidit se positum in gremio luxuriantis Fortunæ (in quo parum sibi cauet mortalitas) deliciis captus, incidit in amorem Cleopatræ, quam repudiata Octauia Augusti sorore sibi copulauit. Hinc orta fax belli ciuilis. Hinc Augusti nata indignatio, cui apud Actium congressus, & ad extremum victus, profugit in Alexandriam, vbiq; gladio se confodit.

Attilius Regulus consul fusis Salentinis triumphauit. Primus Romanorum ducum in Africam classe traiecit. Quassata Amilcharis classe naues longas LXIII. oppida CC. ac totidem hominum millia cepit. In Africa portẽtosæ magnitudinis serpentem occidit. Captus demũ insidiis Xantippi Lacedæmonij mercenarij militis,

 miser

miserabili exitu ab inimicis enecatus est.

C. Acilius Cæsaris miles, nauali ad Massiliam prælio, iniecta in puppim hostium dextra, & obtruncata eam læua apprehendit. Nec ante dimicare desiit, quàm captam profundo mergeret, Atheniensem illum *Cynegirum* imitatus, qui in consectanda Xerxis classe, idem legitur fecisse. Herodotus lib. 6.

Acilinus Belisarij miles, solus ad portam Pintianam Gotthorum repressit impetum. Procopius.

Furius Camillus Faliscos obsedit. Veios decẽnali obsidione domuit. Gallos Senones Roma pepulit, eisq; vexilla Romnorum extorsit. Quinto dictator Celtas iterum Romam petentes ad Aniénem fluuium superauit.

M. Curius Dentatus triumphauit de Samnitibus, Iterũ de Sabinis, Tertiò de Lucanis ouans vrbem ingressus est. Pyrrhum Epyrotarum regem ex Italia pepulit. Legatis Samnitum aurum offerentibus, respondit se malle imperare aurum habẽtibus, quàm accipere.

T. Q. Flaminius (eius Flaminij filius, qui ad Thrasymenum Annibali inauspicatè congressus cecidit cum exercitu) Philippum Macedoniæ regem prælio fudit, castris exuit. Thessaliam, iuuantibus Aetholis, & Acarnanibus, vexauit. Ciuitates quæ sub Philippo erãt, per præconem liberas esse pronuntiauit. Demetrium obsidem accepit, quem postea pecunia multatum in regnum restituit. Labin Lacedæmoniorũ tyrannũ subegit. Legatus in Græciã cõtra Antiochũ & Aetholos ad cõfirmãdas in fide Roma. ciuitates missus est.

T. Sempronius Gracchus, Gracchorum pater, Celtiberos in deditionem accepit. Prætor Galliam domuit. Subiugauit Sardiniam, cuius incolas plurimos exposuit venales.

Manlius Capitolinus ob Capitolium à Gallis defensum nomen sortitus, annos XVI. natus militem voluntarium se obtulit. Militaribus donis XXXVII. à suis ducibus donatus est. Cicatrices habuit XXXIII. in corpore. Plin.

M. Claudius Marcellus (Gallos qui se Insubribus iunxerant) iuxta Padum vicit, interfecto eorum duce Viridomaro. Annibalem inuictissimum ducem primus apud Nolam superauit. Contra Syracusas profectus, triennio vrbem oppugnauit. Tandem interfectus est ab exercitu Annibalis apud Venusiam.

C. Marius septies consul, Iugurtham captum in triumphum duxit. Cimbros in Gallia, Teutones in Italia oppressit, deque his triumphauit. Apuleium & Glauciam prætores seditiosos interemit. Syllam victum coëgit Minturnis delitescere inter paludes. Spiculatorem Gallum ad inferendam sibi mortem missum, vultus maiestate deterruit. Plutarchus, & Liuius.

Porsena

Porsena rex Hetruscorum dum Tarquinios in vrbem restituere tentans Ianiculum cepisset, *Horatius Cocles* pro ponte sublicio stetit, sustinuitq; hostilem impetum, donec pons à tergo frangeretur, quo cum in Tyberim decidit. Sabellicus: Quiq; sibi pontem passus post terga reuelli, Ipsa licet contra staret Hetrusca phalanx.

Scipio Africanus annum agens x v i i. principio secundi belli Punici ductus in castra, circumuentum ab hostibus patrem liberauit. Post Cannensem cladem quum iuuentus de relinquenda Italia cogitaret, ipse gladio supra capita erecto iurare singulos coëgit, se non relicturos patriam. Mortuo in Hispania patre, quum omnes id bellum refugerent, sponte se obstulit, natus annos x x i i i i. vbi Carthaginē nouam vno die expugnauit. Asdrubalē superauit. Masinissę nepotem in bello captum auo remisit. Syphacem regem vicepit. Annibalem ex Italia accersitum superauit, Carthaginemque Romanis fecit tributariam. Reuersus Romam triumphauit. Consul in expeditionem Asiaticam profectus, omnia suis auspiciis rexit. Antiochum sub iugum misit. Accusatus demum quòd prædam Asiaticam non totam in ærarium contulisset, Linternum secessit in villam suam, pertæsus ingratitudinem vrbis. Liuius.

Scipio Aemylianus, Pauli Aemylij filius, Numantiam euertit, Carthaginem penitus sustulit.

M. Scæua Centurio Cæsaris in Gallia solus in acie restitit. Quū in hostes rueret, & iam telo femur transfixus esset, contususq; caput ictu saxi, clypeo & galea disiectis, gladioq; fracto, duplici lorica munitus, se in mare proiecit. Et quum natando peruenisset ad suos, Parce (inquit) imperator, Arma perdidi. Tranquillus scribit eū effosso oculo, trāsfixisq; humero & femore, ac clypeo centū & viginti foraminibus terebrato, castelli cōmissi portā nō reliquisse.

Paulus Aemylius, Aemylij Pauli consulis, collegæ Terentij Varronis, filius, de Liguribus triumphauit. Perseum Macedoniæ regē cepit, demum in triumphum duxit. Proconsul in Hispania cum Vascetaniis & Lusitanis aduerso Marte pugnauit. Anno tamen sequenti Lusitanos fudit, cæsis ex eorum exercitu x v i i i. millibus. Captis verò D. x x x.

Aurelianus Imper. irrumpentes in Italiam Sarmatas bello fudit, è quibus vno die octo & quadraginta sua manu interfecit. Zenobiam quoque Palmyræ reginam in triumphum duxit. Profectus in Galliam, Tetricum subiugauit. Mox in Aegyptum traiiciens, regionem pacauit, sublato Firmo, factiones ibidem suscitante. Romam postremò reuersus, de his omnibus triūphauit. Fla. Vopiscus.

Iustinianus Imp. Persas domuit. Vandalorum gentem deleuit. Africā Rom. imperio totam restituit. Gotthos iterum in Italiam

irrumpentes fudit. Mauros Africam infestantes cum Attila rege subiugauit. Quæ magna ex parte auspiciis Belisarij gessit. Propter tot victorias dicebatur Alemanicus, Gotthicus, Alanicus, Vandalicus, Africanus. Paulus Diaconus lib. 18. rerum Rom.

L. Sicinius Dentatus propter ingentem fortitudinem Achilles Romanus vocatus est. Pugnauit in hostem C X X. præliis. Cicatricem auersam nullam, aduersas X L V. tulit. Coronis donatus est aureis V I I I. Obsidionali vna, Muralibus tribus, Ciuicis X I I I I. Torquibus L X X X I I I. Armillis plus centum & sexaginta, Hastis X V I I I. Phaleris item quinquies viciesq;. Triumphauit cum imperatoribus suis triumphos nouem. Autor Plin. & Gellius.

M. Sergius (vt scribit Plinius) secundo stipendio dextram manũ perdidit. Stipendiis duobus, ter & vicies vulneratus est. Bis ab Annibale captus. Bis vinculorum eius profugus X X. mensibus nullo nõ die in cathenis & compedibus custoditus. Sinistra manu sola quater pugnauit, duobus equis insidente eo suffossis. Dextram sibi fecit ferream, eaq; religata præliatus est. Cremonam obsidione exemit. Placentiam tutatus est. Duodena castra hostium in Gallia, cepit. Vicit etiam Fortunam. Solinus & Pontanus de Virtute bellica.

C. Tacitus prodit, *Vespasianum* consuesse ante ire agmen, Locũ capere, cibo fortuito, veste habituq; vix à gregario milite discrepante, legiones habuisse exercitas bello, noctu stetisse in excubiis, milites stratagematibus, dolisq; bellicis instruxisse.

Manlius Torquatus, Gallũ prouocãtem, scuto, & gladiis duobus armatum, ornatumq́; torque, & armillis, viribus, adolescentia, magnitudine, & virtute antestantem cæteris, occidit: mortuo torquem detraxit, eamq́; sanguinolentã collo suo imposuit. Quo facto, ipse, posteriq; eius Torquati cognominati sunt. Autor Gell. ca. 13. li. 9.

Augustus Imp. Cantabros, Aquitanos, Rhetos, Vindelicos, Dalmatas Romano subiecit imperio. Sueuos, Cattosq́; deleuit. Sicambros in Galliam transtulit. Pannonios stipendiariis adiecit. Getarum populos, Basternasq́; lacessitos bellis ad concordiam impulit. Obsides accepit à Persis, creandiq́; regis arbitriũ. Ad eum Aethiopes, Indi, Scythæ, Garamantes legatos cum donis miserunt. Bella ciuilia quinque gessit, Mutinense, & Actiacum aduersus M. Antonium: Philippense in Brutum, & Cassium: Perusinum aduersus L. Antonium Triumuiri fratrem: Siculum aduersus Sextũ Pompeium Cn. Pompeij filium. In bello Mutinensi non modo ducis, sed etiam militis functus est munere. Nam aquilifero legionis suæ grauiter vulnerato, ipse aquilam humeris subiit, diuq; portauit. Quod fuit argumentum & indicium magnæ fortitudinis.

Probus Imperator, bello Sarmatico tribunus, transmisso Danubio

bio multa fortiter fecit. Donatus est hastis puris quatuor, Coronis vallaribus duabus, ciuica vna, vexillis puris quatuor, armillis aureis duabus, torque aureo vno, patera vna librarum quinque ad rem diuinam. Sabellicus in Elegiis Romanos quosdam bellicosos his verbis enumerat:

Et quem deceptæ plectentem crimina dextræ
Cernere magnanimus Porsena non potuit.
Tercentum Fabios, assertoresq; Camillos,
Nec quibus agnomen Africa terra dedit.
Non Catulos, Deciosq; duos, geminosq; Catones,
Non Capitolini nomina magna laris:
Nec taceat Cossum, nec te Marcelle relinquat,
Non Curios porcos, Fabriciumq; senem.
Tollat in immensum Syllam Mariosq; feroces,
Pompeiosq; duos, Cæsareamq; domum.

Gylippus vir Lacedæmonius, bello strenuus, Athenienses multis bellis, multisq; cladibus affecit. Tibullus lib. 4. Non magni potior sit fama Gylippi.

Sunt & alij plerique virtute bellica memorabiles, vt ex Troianis Priamus, Aeneas, Hector, Paris, Deiphobus, Troilus. Ex Græcis Agamennon, Menelaus, Achilles, Aiax vterque, Patroclus, Vlysses, Nestor, Diomedes. De Achille, Catullus: Non illi bello quisquam se conferet heros. Horatius: Scriptor honoratum si forte reponis Achillem, Impiger, iracundus, inexorabilis, acer, Iura neget sibi nata, nihil non arroget armis.

Bellicam Aeneæ virtutem Diomedes apud Vergilium libro 11. his aperit versibus:

Munera, quæ patriis ad me portastis ab oris,
Vertite ad Aeneam: stetimus tela aspera contra,
Contulimusq; manus: experto credite, quantus
In clypeum assurgat, quo turbine torqueat hastam, &c.

His adduntur, Adrastus, rex Argiuorum, Agesilaus, Brennus, Cambyses, Catilina, Cimon Atheniensis, Crœsus, Euander, Iugurtha, Iason, Hercules, Pacorus rex Partorum, Perseus, Theseus, Pyrithous, Pyrrhus Achillides, Thideus, Thrasibulus, & alij plerique poëtarum carminibus cantatissimi.

FORTISSIMI, FORTITVDINE CORPOREA.

Vergilius lib. 8. Aen. fingit Herilum tres animas habuisse, ter letho sternendum fuisse. Nec aliam ob causam (vt coniicere est) quàm propter inusitatas, & portentosas hominis vires. Sic autem loquitur Euander Maronianus:

Et regem hac Herilum dextra ſub tartara miſi:
Naſcenti cui tres animas Feronia mater
(Horrendum dictu) dederat: terna arma mouenda,
Ter letho ſternendus erat, cui tunc tamen omnes
Abſtulit hæc animas dextra, & totidem exuit armis.

Gratianus pater Valentiniani Imp. funarius eſt appellatus, quòd venalitium funem portanti quinque milites non poſſent extorquere. Sex. Aurel.

Cleomedes Aſtypalæus Lacchum Epidamnium pugilem armatum vnico ictu inermis occidit, occiſi latera aperuit, & iniecta manu eduxit inteſtina. Ob quam feritatem, quum à iudicibus in ius vocaretur, per forum abiens, columnam (qua ludi literarij domus fulciebatur) diſiecit, eaq; ruina pueros omnes adobruit. Alij dicunt fugientem in Mineruæ templo arcam ingreſſum operculo ſe obtexiſſe, vbi nuſquàm repertus ſit. Plutarchus in uita Romuli, & Crinitus cap.1.lib.15.

Milonem Crotoniatam, dum conſtitiſſet, nemo veſtigio educebat. Malum tenenti nemo digitis poterat extorquere. In Olympia bouem per ſtadium retento anhelitu portauit, quem ictu pugni interfecit, & vno die integrum deuorauit. Quum autem nimia neruorum fiducia arborem vellet diducere, brachiis hinc inde conſtrictis, & deficiente conatu retentus, lupis fuit præda. Iuuenalis Satyra 10. -Viribus ille Confiſus periit, admirandiſq; lacertis. Cælius cap.21.lib.5. De Milone meminit Gellius lib.15.cap.16.

Titormus Buſequa fuit quiſpiam, procero corpore, viribusq; portentoſis, cuius vires quum Milo vellet experiri, ille in Euenum deſcendens permagnum arripuit lapidem, quem ad ſe protraxit, & inde propulit, biſq; & ter hoc ipſum effecit, poſtea erexit, erectũq; & humero impoſitum ad quinquaginta vlnas vexit. Hunc autem lapidem vix emouebat Milo. Aliud item roboris ſui argumentum exhibuit Titormus. Maximi enim tauri pedem corripuit, furentemque, & inde proripere ſe cupientem conſtantiſsimè retinuit. Quod videns Crotoniates, O Iuppiter, inquit, an alterum nobis proſeminaſti Herculem hunc? Cælius cap.69.lib.11.

Poëtæ ſcribunt *Cacum* immanem fuiſſe latronem, Vulcani filiũ, ignes, & flammas ore vomentem, qui boues cauda raptos inuerſis veſtigiis, cauſa tegendi furti, in ſpeluncam traxerit. Fabulantur quoq; tam prodigioſis fuiſſe viribus, vt cauernã ſuam obice montis præſtrueret. Ouid.1. Faſt. Ille aditum fracti præſtruxerat obice montis, Vix iuga mouiſſent quinque bis illud onus. Nititur hic humeris (cœlum quoque ſederat, &c.

Monychus nomen eſt Centauri, qui arbores & ſaxa pro telis iacula

iaculabatur. Lucanus lib.6. Pharsa. Asperate Pholoës fragentem Monyche saxa. Ouid.in Ibin: Quiq; trabes pressas ab humo mittebat in auras. Iuue. Saty.1. Quantas iaculetur Monychus ornos. Idem quoque fingitur de *Rhœto* Centauro. Luca.

Teq; sub Oeteo torquentem vertice vulsas
Rhœte ferox, quas vix Boreas inuerteret, ornos.

Scinis latro fuit prope Corinthum, summas arbores in terram complicabat, hisq; alligatos homines discerpebat, truncis cum magno impetu in aëra laxatis. Ouid.in Meta. Occidit ille Scinis magnis male viribus vsus, Qui poterat curuare trabes, & agebat ab alto, Ad terram latè sparsuras corpora pinus.

Quantæ fuerint *Turni* vires hoc licet arguere, quòd singulari certamine Saxum antiquũ ingens (campis quòd forte iacebat Limes) in Aeneam contorserit. Autore Verg. Vix illud lecti bis sex ceruice subirent, Qualia nunc hominum producit corpora tellus.

Iunius Valens (qui in prætorio Augusti meruit (vehicula cum culeis sustinebat. Carpenta comprehensa vna manu retinebat, contrà nitentibus iumentis.

Rusticellus mulum suum tollebat, inquit Varro apud Plinium. *Lysimachus* leonem (cui Alexandri iussu fuerat expositus) strangulauit, arrepta eius lingua.

Græcorum monumentis proditum est leonem insolita magnitudine confectum in Olympo monte à *Polydamante* athleta inermi. Eundem quoq; scribunt in armenta boum intrasse, vbi taurum magnitudine insignem, altero posteriorum pedum arripuerit, ferocientemq;, & prærabido impetu prosilientẽ, non dimiserit prius quàm in eius manu vngulam reliquerit. Narratur etiam quadrigas tota vi concitatas constantissimè retinuisse. Qua fortitudinis fama permotus rex Darius, Artaxerxis filius, virum magnæ mercedis pactione Susa pellicuit. Eò quũ venisset Polydamas, tres omnium Persarum fortissimos (qui vnà ex prouocatione arma susceperant in aduersum (solus cõtrucidauit. Cui inusitato robori confidens, dum forte fortuna cũ aliquot aliis in spelunca recumberet ad mensam, conuulsusq; supernè scopulus ruinã minaretur, & omnes ad fugã impelleret, solus ibidem remansit, fore sperans, vt saxũ decidens facilè sustineret, quo tamẽ oppressus est. Cæl.ca.56.lib.7.

Sabinus Syrus, vir fuit memorandæ fortitudinis, qui tẽpore Titi Vespasiani primus Hierosolymæ muros ascendit. Iosephus lib.7.

Sanson mille quondam Philistæos asini maxilla interfecit. Ligatus domum concussit ac diruit, eaq; ruina oppressit quàm plurimos. Portas vrbis euellit. Capillis demum à Dalida meretrice rasis, in quibus robur fatale continebatur, venit in hostium manus.

Taurea Iubellius Campanus, vir fuit memoranda fortitudine, qui in castris Annibalis Claudium Asellium Romanum ingenti hominem robore ad duellum prouocauit. Idem capta à Fuluio Capua, vxorem, liberos ac se postremo antè pedes imperatoris gladio confodit.

Tritanus hostem, ex prouocatione dimicantem, inermi dextra vno digito superauit, & postremo correptum in castra transtulit, Plinius lib.7.

Agatho vir fuit Athenis monstrosæ fortitudinis, & magnitudinis octo pedum, in ipsa etiamnum adolescentia vasta coma, hirsutis oculis,& iunctis,vt vnus propè videretur,Læta facie,nasò Aquilino, ceruice torosa, pectore vasto, cruribus breuibus, ac extrà incuruatis:Erat ei tegmen lupina pellis.Frequens cum apris,lupis & tauris certamen,quorum vulnera ostentabat.Vescebatur lacte asinino. Cratera sibi iussu Herodis oblatum respuit, dicens: Haud purum esse,quod odore muliebri offenderetur.

Tydeus Oenei Calydoniæ regis filius, quum Mycenis moraretur,neminem sibi viribus conferendum reperit.Missus ad Etheoclem legatus, Thebanos ad quodlibet certaminis genus prouocauit,omniumq; euasit victor. Quod quum ægreferrent, insidias in opportuno loco te tenderunt. Constituerunt enim iuuenes omniũ fortissimos, qui transeuntem illac Tydeum interciperent, & obtruncarent. Quos omnes tamen interfecit. Tortellius lib.6.

Seleucus Nicanor, Syriæ rex, corpore fuit ingenti & robusto, adeò vt taurum syluestrem in Alexandri sacrificio elapsum sese opponens, vtraque manu tenuerit.

Firmus Imperator (quem Aurelius latronem Aegyptium vocabat) statura fuit ingenti,oculis promicãtibus,capillo crispo, fronte vulnerata, fusco vultu, reliquum corpus pilosus, & hispidus, ita vt Cyclops vulgò diceretur. Robore autẽ adeò insignis, vt Triarium vinceret. Nam & incudem pectori superpositam, tondentibus fabris constanter pertulit,quum resupinus,& in manus curuatus pendere magis videretur,quàm iacere.Crinitus.

Legimus *Maximinum* Imp,(qui Thrax fuit) appellatum fuisse Milonem sui seculi, quòd is hamaxas traheret, Rhedam onustam propelleret, aliaq; item plurima perficeret, fidem vix capientia. Autor Capitolinus.

Aristomenes Messenius solus C C C. Lacedæmones occidit. Tandem vulneratus, & captus pœnam per cuniculos, subterraneásque cauernas effugit. Iterum captus,custodibus somno sepultis, accessit ad ignem, & lora combussit. Tertio captum quum Spartani dissecuissent, introspexissentq; qualis esset, repertus est

hirsuto

hirſuto corde. Autor Plinius lib.11.cap.37.

Fuſius Saluius duo centenaria pondera pedibus, totidē manibus, & ducenaria duobus humeris cōtra ſcalas ferebat. Plin.c.20.lib.7.

Plinius ait ſe vidiſſe *Athanatum* quendam prodigioſæ oſtentationis, quinquagenario thorace indutum, cothurnisq; quingentorum pondo calciatum, per ſcenam ingredi.

Attilius, ſeu Acilius, Cæſaris miles, nauali apud Maſsiliam prælio hoſtilem ingreſſus puppim, abſciſſa dextra vmbonem ſiniſtra retinuit, eousq; vultibus terrens, vt proſtratis omnibus, nauem occuparit victor. Autor Plutarchus in Cæſare.

M. Seruilius vir conſularis, tricies & vigeſies in ſingulari certamine pugnauit, ac ſemper trucidauit hoſtē. Idem Plut. in Aemylio.

Bithon quidam (vt apud Cælium teſtis eſt Pauſanias) taurum humeris geſtabat, cuius memorabilis & prodigioſæ fortitudinis indicem habuit ſtatuam Argis.

Cynegirus Athenieſis in bello Perſico magna pertinacia in conſectandis hoſtibus vſus eſt. Nam & nauem onuſtam dextera manu tenuit, ea amputata ſiniſtram iniecit: quam & ipſam quum amiſiſſet, nauem mordicus arripuit, morſuq; retinuit furenti ſimilis. Autores Trogus & Herodotus. Idem quoque dicitur accidiſſe *Lucio Glauco*, viro Romano, vt vtramq; amiſerit manum, quum Aſdrubalis nauem detinere voluiſſet.

Skyoldus, Vſſo, Freſicus, Starcatherus nomina ſunt apud Saxonem Grammaticum, hominum magnis viribus & magno robore præditorum. Quorum Skyoldus Lotheri Danorum regis filius, quum ab adoleſcentia venandi ſtudio flagraret, immanem (cui nemo audebat congredi) beluam ſubegit, quæ futuram in eo fortitudinem ominata eſt. Idem poſtea repertum miræ magnitudinis vrſum, & inſolitæ granditatis, cingulo detinuit, ſociisq; præbuit occidendum. Complures quoque ſpectatæ fortitudinis athletæ ab eodem ſuperati ſunt. È quibus Attalus & Scarus illuſtres fuere.

Vſſo maiore erat corpore, quàm vt armis vti poſſet alienis. Oblatis compluribus gladiis, manu capulum ſtringens fruſtillatim ſingulos agitando cōminuit. Nec erat tanti rigoris gladius, quem non ad primæ concuſsionis motum, in varias partes effringeret, ac diſſolueret. Saxo lib.4.

Vbbo Freſicus, Haraldi regis miles, præter vndecim, quos in acie vulnerauerat, vigintiquinq; delectorum pugilum interfecit. Idem nemine propius cum ipſo congredi audente, ſagittis impetitus CXLIIII. ictibus prius perforatus eſt, quàm lapſis corporis viribus genua reclinaret.

Starcatherus iam ſenex, gemino cinctus enſe, totidem baculis

infirm

infirmam senectutem iuuabat. Cui quum popularium quidam illudens, inutilem & superuacuũ dixisset gladitorum vsum, ac propterea alterum sibi donari per ludibrium petiisset, iussum accedere spe petitionis Starcatherus gladio transuerberauit. Ad cuius facti vltionem, quum duo Hatheri milites magno equorũ concursu aduolassent, vtrunque occidit. Facti causam percontanti Hathero, respondit, se semper pœnas ab irrisoribus exigere solitum, nec vnquam impunè sibi à procacibus insultatum.

Paulus Diaconus scribit, *Amelongum* Romualdi Longobardorum regis militem, quendam Græcum equitantem ictu baculi sella excussisse, & in aëra supra caput suum leuasse.

Ferunt *Odenatum* Zenobiæ Palmyreorum reginæ (de qua Aurelius triumphauit) maritum, primã ætatem exercuisse in capiendis leonibus, pardis, vrsis, cæterisq; syluestribus feris: Famen insuper, æstus, frigora, pluuias vbiq; pertulisse: quibus duratus bellicas postea difficultates tum aduersus alios, tum maximè aduersus Persas tulerit. Pollio Trebellius, & Pontanus de Fortitudine.

Smerdis, frater Cambysis, solus arcum ad duos digitos complicabat, quem nemo Persarum poterat incuruare. Autor Herod. lib. 3.

Dioxippus, Alexandri fuit miles fortissimus, qui prouocatus à Corrago milite, eundem claua interfecit. Q. Curtius.

Eutymus athleta, patria Locrensis, quum ingenti esset robore, saxum miræ magnitudinis allatũ humeris pro porta Locrensium statuit, quod miraculi gratia visebatur. Idem quoque Temeseum quendam reddere compulit, quæ cuique magno fœnore extorserat. Erasmus, & Volater.

Fuit *Carolus Magnus* (vt iam dictum est) procero corpore, vastisque præter humanam consuetudinem viribus. Cuius rei haud dubia sanè reliquit argumenta tam præclaris, tamq; multiplicibus victoriis.

Telamon propter insignem corporis fortitudinẽ Herculis amicus habitus est, & Hesionem possidere meruit.

Peleus feras omnes (ad quas discerpendas fuerat missus) viribus sustulit.

Periclymenus congressum Herculis sustinere ausus est.

Nestor apud Ouid. lib. 12. vires suas sic exprimit: Tunc ego debueram capienda ad Pergama mitti, Tunc poteram magni si non superare, morari Hectoris arma meis.

Theseus Aegei filius, Herculeæ virtutis æmulus, Scyronem, & Procustem latrones, Scinin arbores complicantẽ, Creontem Thebarum tyrannum, Minotaurum monstrum biforme, Centaurosq; plurimos interfecit, & (vt fabulantur poëtæ) ad inferos descendit

cum

cum Pyrithoo, vt Proserpinam raperent. Quę omnia Phyllis apud Ouidium declarat his verbis:

Quum fuerit Scyron lectus, toruusq; Procustes,
Et Scinis, & Tauri, mixtaq; forma viri.
Et domitæ bello Thebæ, fusiq; bimembres,
Et pulsata nigri regia cæca dei.

Si poëtarum verba fidem capiunt, nemini dubium est, quin omnium (qui prodigiosis viribus extitere) laudem multis interuallis excesserit fortissimus ille Iouis & Alcmenæ filius *Hercules*, Qui odio nouercæ Iunonis agitatus, multa passus est, & plerisque naturæ portentis expositus, à quibus tamen semper rediit victor. In primis dum adhuc esset infans, duos angues arctatis gutturibus elisit. Prouectior factus in Lærna palude certamen suscepit cum Hydra rediuiuis capitibus pullulante dum vnicus amputabatur vertex. Leonem Nemæum toti populo formidolosum, precibus Molorchi pastoris (à quo susceptus fuerat hospicio) interfecit. Alterum item in Thessalia non minus terribilem. Aprum in Mænalo Arcadiæ monte cuncta vestantē itidem iugulauit. Ceruam æripedem, & aureis cornibus decoram, cursu arripuit. Harpyas volucres immundas, virgineum præferentes vultum, prope Stymphalum Arcadiæ lucum sagittis confodit. Taurum furiosum & flammas vomentem distentis faucibus iugulauit in Attica. Acheloum in varias formas se cōmutantem vicit. Diomedem regem Thraciæ equos hospitum cruore pascentem occidit. Busyrim regem, Neptuni & Lybiæ filium, hospites mactantem, & adiacentes Nilo regiones latrociniis deprædantem, itidem interfecit. Antæum Gigantem (cui terra mater suppeditabat vires) lucta superauit. Abylen & Calpen columnas in Occidente posuit. Aurea mala sustulit Hesperidibus, interfecto (qui eorum custos erat) Dracone. Geriona tricorporem vita spoliauit, & armento. Amazonū reginæ Balteum abstulit. Cacum Vulcani filium & latronē, flammas ore vomentem, de medio sustulit. Nessum centaurum, Deianyræ raptorem, confodit iaculis. Hesionam Laomedontis filiam liberauit à monstro. Troiam deleuit. Lacinium latronem in Italia peremit. Cœlum humeris (vt ad exprimendas vires fingitur) sustulit. Iunonem in papilla vulnerauit, velut laborum suorū autorem. Descendit ad inferos, ibiq; Cerberum rapuit, raptum, & cathenis vinctum, in auras eduxit. Theseum liberauit. Lycum Thebarum regem (quòd Megaræ vxori suæ stuprum inferre voluisset) morti dedit. Vnicum fuit monstrum, cui non potuit superesse, Amor. Vnde Ouidius: Quem non mille feræ, quem non Stheleneius hostis, Non potuit Iuno vincere, vicit Amor.

GIGANTVM QVORVNDAM NOMINA ET ALIORVM INVSItatæ magnitudinis hominum.

QVoniam de prodigiosis viribus facta est mentio, decens & congruum videatur, vt subsequantur Gigantes, & qui inusitata fuerunt corporum magnitudine. Finguntur autem Gigantes terræ filij, vnde & Terrigenæ vocantur à Lucano scribente: Aut si terrigenæ tentarent astra Gigantes. Dicuntur & impetum fecisse in Deos, eosq; cœlo detrudere voluisse, cuius rei causa dei omnes mutatis formis delituerint. Vnde Ouid.

Emissumq; ima de sede Typhoëa terra.
Cœlitibus fecisse metum, cunctosq; dedisse
Terga fugæ, &c.

Fuerunt ingentis staturæ, vnde & ex his nonnulli cœlum humeris dicuntur sustinuisse, vt Atlas, Hercules. Fulmine omnes percusi sunt ob prædictam impietatē. Pugna illa vocatur Gigantomachia. Ipsi verò aliter dicũtur Phlegræi fratres, à Phlegra valle Macedoniæ, vbi cum cœlestibus pugnauere. Seneca in Thyeste: Nunquid struitur via Phlegræos alta per hostes, & Thessalicũ Thressa premitur Pelion Ossa? Dicuntur & Titanes. Idem Seneca in Hercule furente: Titanas ausos rumpere imperiũ Iouis. Antiquitus sic formabantur, vt eorum pedes in draconũ volumina desinerent, quod ea ratione factum est, vt intelligeremus, eos nihil rectũ aut sublime cogitasse, quum detorti eorum gressus ad inferna demergantur. Autor Vectius apud Macrobiũ. Ea est causa, quamobrem vocentur à poëtis Anguipedes, & Serpentigenæ. Ouid. lib. 1. Metam. Qua centũ quisq; parabat Iniicere Anguipedum captiuo brachia cœlo. Pontanus: Túne deus, túne Anguipedes victure gigantes? Ouid. lib. 4. Trist. Sphingaq; & Harpyas, serpentigenosq; gigãtas.

Nunc seriatim dicendum est de his, quorum frequentior est apud scriptores mentio. Vergilius lib. 1. Georg. de quibusdam meminit: Tum partu terra nefando Cœumq; Iapetumq; creat, sæuumq; Typhœa Et cõiuratos cœlum rescindere fratres. Ter sunt conati imponere Pelio Ossam, Scilicet atq; Ossæ frondosum imponere Olympum. Ter pater extructos deiecit fulmine montes.

De *Iapeto* Sylius lib. 12. Apparet procul Inarime quæ turbine nigro Fumantem premit Iapetum, flammasq; rebelli Ora reiectãtẽ.

De *Typhœo*, seu Typhone Vergilius lib. 9. Tum sonitu Prochyta alta tremit, durumq; cubile Inarime Iouis Imperiis imposta Typhœo. Valerius Flaccus lib. 2 Horror abest, Sicula pressus tellure Typhœus. Vergilius in Cyri: Additur aurata confixus cuspide Typho. Lucanus lib. 4. de hoc & quibusdam aliis: Nondum post genitos

tos tellus effœta gigantes,&c.

Inter Gigantes etiam numerantur *Alœus* Titanis filius, geminique eius filij, ex Iphimeride à Neptuno violata geniti, *Othos & Ephialtes*, Vergil. in Culice, Nam victus sedet in manis serpentibus Othos, Deuinctum mœstus procul aspiciens Ephialtem, Conati quondam quum sint incendere mundum. Idem lib.6. Aen Hic & Aloidas geminos immania vidi, Corpora &c.

Enceladum poëtæ fabulantur in Sicilia fulminatum, vt Othum in Creta, Typhœum in Campania. De hoc Vergilius libro 2. Aen. Fama est Enceladi semustum fulmine corpus Vrgeri mole hac, ingentemq; insuper Aetnam Impositam ruptis flammam expirare caminis: Et fessum quoties motat latus, intremere omnē Murmure Trinacriam, & cœlum subtexere fumo. Idem in Aetna: Murmure Trinacrio morientem Iuppiter Aetna Obruit Enceladum, &c.

Tityus Gigas fuit nouem iugerum, qui quum Latonæ vim vellet inferre, ab Apolline sagittis cōfossus est, & ad inferos detrusus, vbi à vulture corroditur, fibris, & iecore semper renascentibus Verg. lib.6. Aene. Nec nō & Tityum terræ omniparētis alūnū Cernere erat, cui tota nouem per iugera corpus Porrigitur, rostroq; immanis vultur adunco Immortale iecur tundens, fecundaq; penis Viscera, nec fibris requies datur vlla renatis. Ouid. lib.1. de Ponto.

Polyphemus cyclops, Neptuni filius ex Thoa, propter immanem corporis molem numeratur inter gigātes. De hoc Verg. lib.3. Aeneidos: Nam quantus, qualisq; cauo Polyphemus in antro Lanigeras claudit pecudes, atque vbera pressat.

Aegæon gigas est, quem nonnulli eundem cum Briareo faciunt. Fuisse fertur centimanus, vnoq; ictu centum scopulos in Iouem torsisse. Vergilius libro.10. Aeneidos: Aegæon qualis, centum cui brachia dicunt, Centenasq; manus, quinquaginta oribus ignem Pectoribus arsisse, Iouis quum fulmina contra Tot paribus streperet Clypeis, tot stringeret enses. Hunc poëtæ fabulantur à Neptuno fuisse alligatum maris Aegæi scopulis. Statius: Audierat duros laxantem Aegæona nexus.

De *Briareo* Claudianus: Quæ brachia centum Briareus aliis numero crescente lacertis Tot simul obiectis posset confligere rebus. Vergil. lib.6. Aen.

Inter hos ponitur *Numas*, quem aiunt sub Prochyta conclusum. Syllius lib.12. Apparet Prochite sæuum sortita Numanta.

De *Porphyrione & Adamastore* Sidonius: Hic rotat excussum vibrans in sydera Pindum Enceladus, rapido fit missilis Ossa Typhœo, Porphyrion Pangæa rapit, Rhodopénque Adamastor.

Anthæus gigas fuit in Libya proceri corporis, cui Herculē luctā

ti terra mater augebat vires, quotiescũq; eã attigerat. Luca. lib. 4. Hoc quoq; tã vastas cumulauit munere vires Terra sui fœtus, q cũ tetigere parentem, Iam defecta vigent renouato robore membra.

Fuit & *Astræus* vnus è Titanibus, qui contra deos arma sumpsere. Hic ex Aurora ventos genuisse fertur.

Atlantem poëtæ fabulantur gigantem omnium maximum, qui cœlum humeris sustinuerit. Quod fingitur propter eiusdem nominis montem in Mauritania tantæ altitudinis, vt nubes contingere videatur. Vergilius: Vbi cœlifer Atlas Axem humeris torquet stellis ardentibus aptum. Ouidius lib. 5. Fast.

Gygem Hesiodus in Theogonia facit cœli & terrę filium, & Briarei fratrem. Ouidius: Centimanumq; Gygem. Pontanus lib. 5. de Stellis, quosdam enumerat.

Sunt & alij qui excreuisse dicuntur in Gigantæam propè magitudinem. Nam Agatho Atheniẽsis (qui floruit ætate Adriani principis) adhuc adolescens fuisse dicitur altitudini octo pedum.

Fuit & *Porus* rex in India quatuor cubitis & palme procerus, quem Alexander bello vicit.

Aranthas Bebrycius octonis cubitis longus fuisse traditur.

Orestis corpus oraculi iussu refossum septem cubitorum fuisse monumentis proditur. Autore Plinio. Architrenius: Staturam cubitis septem distendit Orestes.

In creta terræ motu rupto monte inuentum est corpus stans XLVI. cubitorum, quod allij *Orionis*, alij *Etionis* fuisse tradunt.

Aetate Plinij visus est nouem pedum ac totidem vnciarum homo *Gabbara* nomine, ex Arabia aduectus. Architrenius: In bis quinque pedes produxit Gabbarus artus.

Fuerũt semipede maiores *Pusio & Secundilla*, quorũ corpora miraculi gratia asseruata sunt in conditorio Sallustianorum hortorũ.

Goliath gigas fuit quem Dauid fundæ verbere deiecit in terram & interfecit. Politianus in Nutricia: Psallentemq; deo regem, qui turbine fundæ Icta Philistæo secuit puer ora Giganti.

Quàm procerus extiterit *Maximinus* Impera. hoc satis, argumento constat, quòd vxoris dextrocherio (id est ornamento Brachiorum) pro anulo vteretur.

Saxo Grammaticus ait *Offotum* fuisse gigantem, & pastorem, cuius armenta tutabatur canis Biornonis cuiusdam.

Berosus libro 5. antiquitatum *Noa* reponit inter gigãtes & astrologos. Facit Tuisconem gigantem, cuius filius Mannus apud Sarmatas regnauit ætate Sermiramidis.

Inter gigantes quoque numeratur *Hercules*, quem fesso Atlante cœlum humeris subiisse ferunt.

Artachees

Artachees vir fuit inter Persas procerissimus, ætate Xerxis, vt cui quatuor omnino digiti deessent à longitudine quinque regiorum cubitorum. Autor Herodotus.

Oromedon quoque nomen est gigantis apud Propertium lib. 3. scribentẽ. Te duce vel Ioui arma canam, cœloq; minantem Cœum & Phlegræis Oromedonta iugis.

Saxo Grammaticus ait *Harthbenum* fuisse quendam ex Helsyngia, qui raptas regum filias stupro fœdare gloriæ loco ducebat, illum perimere solitus, à quo peragendæ Veneris vsu prohiberetur. Aitq; tantã in eo corporis magnitudinem extitisse, vt IX. cubitis proceritatis eius dimensio tenderetur.

Fuit & *Gemagog* gigas cubitis duodecim procerus. Architrenius: Cubitis ter quatuor altum Gemagog Herculea suspendit in aëra lucta. Idem: Gæmagog arduitas Corinei fracta lacertis.

NANI, ET PVMILIONES.

NAni dicuntur homunciones breuiculi, & modicè ab humo extantes: vocantur aliter Pumiliones, & Pumili. Statius, Mirantur Pumilos ferociores. Talis fuit Conopas, in deliciis Iulię neptis Augusti, duos pedes & Palmum longus, autore Plin. Cuiusmodi etiam fuisse fertur Andromeda liberta Iuliæ Augustæ.

Manium Maximum & M. Tullium equites Romanos, binûm cubitorum fuisse, autor est Varro apud Plin.

Duo fuerunt *Molones*, nota corporis breuitate, quorum alter histrioniam exercuit, alter latrociniis famosus factus est. Inde natum adagium: Pusillus quantus Molon.

Pygmæorum qui longissimi sunt, duos pedes & quadrantẽ non excedũt. hinc prouerbiũ: Pygmæo breuior: Mãtuanus: Inter Pygmæos non pudet esse breuem. Habitant in extrema parte montiũ Indiæ: horum mulieres quinto anno pariũt, & senescunt octauo. Infestantur maximè à gruibus, in quas turmatim prodeunt, & nihilominus vincuntur. Claudianus lib. 1. In Eutropium. Et Iuuenalis Satyra 13.

M. Antonius Sisyphum pumilionem habuisse fertur intra bipedalem staturam, ingenio tamẽ viuacem. Augustus exhibuit spectaculis Lucium, adolescentulum honestè natum, bipedali minorem.

ALOIDAE, TYNDARIDAE, ATRIDAE.

ALoidæ dicti sunt Othos & Ephialtes, ab Alœo gigante, cuius vxorem Iphimediam compressit Neptunus, & ex ea suscepit geminos, qui quum Alœi putarentur esse filij, dicti sunt Aloidæ, vt iam diximus.

Eo quoque modo *Tyndaridæ* vocati sunt Castor & Pollux, quòd

crederentur Tyndari filij, quum tamen ex concubitu Iouis cum Leda geniti essent. Seneca: Hinc clara gemini signa Tyndaridæ micant. Ouidius: Tyndaridæ fratres hic eques, ille pugil. Simili ratione vocatur Helena Tyndaris.

Atridæ vocãtur Agamẽnon & menelaus, ab Atreo parẽte. Horatius de Aga. Arsit Atrides medio in triũpho Virgine rapta. De Menelao Verg. li. 11. Attrides Protei Menelaus adusq; colũnas Exulat.

CYCLOPES.

CYclopes ministri fuerunt Vulcani in Sicilia, quos poëtæ Monoculos dicunt, Neptuni filios ex Amphitrite. Dicuntur Ioui fulmina conficere apud Liparam, quæ est vna ex Aeoliis insulis. Fabricam ferrariam primum in Creta repererunt. Omnium præcipui fuerunt Brontes, Steropes, Pyragmon. De quibus Verg. lib. 8. Aene. Ferrum exercebant vasto Cyclopes in antro, Brontesq;, Steropesq;, & nudus membra Pyragmon. Ouid. lib. 4. Fastorum. Claudianus de 111. Consulatu Honorij: & Statius lib. 4. Syl. Hos autem occidisse fertur Apollo, propter fulmina Ioui fabricata, quibus perierat filius Aesculapius. Hinc extrusus deorum conturberinio, exulauit in Thessalia, vbi Admeti regis fuit armentarius.

CVRETES.

CVretes seu *Corybantes* ministri fuerunt Cybeles, quibus ferrariam fabricam nonnulli referunt acceptam. Horum nomina citat Erasmus ex Græcis carminibus, quæ Latina fecit: Illic habitabant Montigenæ Phryges Idæi, gens arte celebris, Celmis Dammeneusq; ingens, Acmonq; superbus Montanæ docti cultores Adrastææ: A quibus ars Vulcania primis esse reperta Dicitur, & nigrum nemoroso in mõte repertum, In varios vsus monstratum cudere ferrum, Impositumq; ignis, miro splendescere cultu. Propter hoc inuentum (quod illis ascribitur) æra & ferra vocantur Corybantia. Verg. lib. 3. Aene. Hinc mater cultrix Cybele, Corybantiaq; æra. Tertullianus: Iuppiter Cretam suam Romanis fascibus concuti sineret, oblitus illud antrum Idæum & æra Corybantia. Horum præcipuus fuit Celmis, à quo ferrum solidissimum cudebatur. Hinc natum adagium, Celmis in ferro. De his, qui præter modum suis fidunt viribus, tanquam inexpugnabiles, aut qui in sua arte magnopere excellunt. Cuiusmodi sunt hæc, Roscius in scena, Antæus in arena, Hercules in claua.

ATHLETAE, PVGILES, ET PALAESTRITAE.

ATHletæ dicuntur pugiles & luctatores, aliter Pancratiastæ, à Pancratio ludo gymnico, de quo Propertius: Et patitur duro vulnera Pancratio. Gellius ait vnum ex liberis Diagoræ Rhodij

fuisse

fuisse Pancratiastem Athletarũ nomine dicebantur, qui manibus pedibusq; quasi omni ope, omnibusq; (vt dicitur) vnguiculis connixi certabant. Vocantur etiam *Palæstritæ* à palæstra luctatione, de qua Vergil. lib.6. Aene. Pars in gramineis exercent membra palæstris. Palæstrici item dicuntur, qui motus gestusq; formant, vt in palæstra brachia recta sint, nec indoctæ rusticæ've manus, ne qua in proferendis pedibus inscitia, ne caput oculiq; ab alia corporis parte dissideant. Hæc ars Chironomia dicitur, quam veteres ingenuis liberis necessariam putauerunt, videturq; nonnihil ad Histrioniam spectare, & oratoriam. Hanc qui non didicerunt, *Apalæstri* vocantur, quòd motu flexuq; corporis ac omni habitu nullam omnino venustatem leporemq; præ se ferant. In Gymnicis artificibus sunt etiam *Pictæ*, id est pugiles, & *Dromeis*, id est cursores, quales à Verg. ponuntur lib.5. vbi ad patris Anchisæ tumulum exequiales celebrat ludos. Sũt & alia permulta Athletarum genera, vt *Discoboli* qui discum in sublime iaculantur, qui frequens erat antiquis ludus. *Haltici*, qui cursus pernicitate contendunt, qualis Vergilianus ille pedibus longe melior Lycus. De antiqua puerorum instructione Plautus: Ante solem (inquit) exorientem nisi in palæstram veneras gymnasij, profectò haud mediocreis pœnas penderes. Ibi cursu, luctando, hasta, disco, pugilatu, saliendo sese exercebãt magis, quàm scorto. Sed hæc fuerant Græcorum exercitia, quibus nõ vtebantur Romani. Gymnici Agones dicebantur in quibus nudis exercebãtur Athletæ, quos in Arcadia primus reperit Lycaon. Hinc Gymnasia vocãtur exercitij loca, quæ à corporibus ad animorum exercitia postea traducta sunt. Athenis tria fuerunt Gymnasia, Lyceum, Academia, Cynosarges. Fuit Lyceum Aristotelis schola, Academia Platonis. Apud Cynosarges pueri exercebantur, qui nec à patre, nec à matre ciuitatis ius habebãt. Porrò moris erat, vt luctaturi ceromate, id est oleo cerato perfunderẽtur: quos qui vngebãt, vocabantur *Ceromatistæ*. Vnde Lucanus liquidã vocat palæstrã lib.9. dicens: Arcados autoris citharæ liquidæq; palestræ. Vnctam Statius lib.6. Theb. Ante alios erat vncta Pales. Eadem ratione madidam oleo palæstram vocat Calentius. Post vnctionem demũ inspergebantur puluere, vt corpora ceromate & sudore lubrica mutuas luctantiũ prehensiones admitterẽt. Hinc factus prouerbio locus, Citra pulueris tactũ: vbi dicimus rẽ aliquã sine discrimine & labore partã. Puluis ille vocatur *Aphe*. Cæterum vbi Fabius lib.1. Inst. ait bonum esse, vt futurus orator Palæstricis det operam, non de his loquebatur, quibus pars vitæ in oleo consumebatur, sed de illa Chironomia, quæ est formandorum gestuum ac motuum norma, quam ab Athletica palæstra multũ distare constat. Palæstræ

tamen appellatione rem athleticam omnem complectimur. Pugilatus (qui Græcè Pygmen dicitur) cæstibus fiebat. Cuiusmodi fuit illa Daretis in Entellum concertatio apud Vergilium. Qui saltu certabant, plumbeis quibusdam pilis & massulis (Halteres Græci vocant) vtebantur, quibus vtraque manu se librabant. Hoc adhuc nostri temporis faciunt Histriones funābuli, qui ne corporis mole in hanc vel illam partem rapiantur, præpilatis perticis vacillationem impediunt. De his intelligit Iuuena. Et lassata manu ceciderunt brachia massa. Cursorum alij *Stadiodromi* vocabantur, qui stadium percurrebant, & quiescebant in limite. Alij *Diaulodromi*, qui peracta meta eò demū reuertebantur, vnde cursum inierant. *Dolichodromi* dicebantur, qui sexies stadium curriculo obibant. Inter athletas etiam erant *Acrochiristæ*, qui summis inter se manibus depugnabant, nullo complexu hærentes. Qui quinque certabant generibus Lucta, Pugilatu, Saltu, Cursu, & Pancratio, *Pentathli* vocabantur. *Xystici*, qui per hyemen exercebantur in porticu. Nam Xystos latam porticum significat. *Sciamachi* dicebantur, qui sub tectis vmbratilem pugnam fingebant, non veram, quæ fiebat in sole & puluere, qualis est Lanistarū pugna, qui digladiandi artē profitentur, quiq; numeros omnes impetendi, cedendi, inferendiq;, & vitandi vulnera, atq; etiam vbi punctim, cæsimq; feriendum sit discipulos docēt: vt si quādo in puluerē prodeundū sit, & vulnificū certamen, tutētur se melius, & inimicos inuadant cautius. Panis quo vtebantur Athletæ, dicebatur *Colyphium*. Nunc ad eorum nomina veniēdū est, qui vel vnico palestræ genere, aut multis claris extiterūt.

Ouidius lib. 5. Metam. facit *Brotheam & Ammonem* pugiles cæstibus claros, vbi ait: Hinc gemini fratres Broteasque, & cæstibus Ammon Inuicti, vinci si possent cæstibus enses.

Ex duobus Tyndaridis alter fui, equitatu clarus, alter Pugilatu. Ouid. lib. 8. Tyndaridæ gemini præstantes cæstibus alter, Alter equo. Idem alibi: Tyndaridæ fratres, hic eques, ille pugil.

Fuit *Amycus*, Bebryciorum rex, filius Neptuni, cæstibus clarus, quibus aduenas in syluis interficiebat. Hunc occidit Pollux. Sidonius: Sparta Terapnæa pugilem cum Gymnade pinguem Stratum Bebryciis Amycum suspexit arenis. Valerius Flaccus lib. 4. Argon.

Cæstibus ergo valuerunt *Amycus* à Polluce interfectus, *Butes* Amyci filius, & *Eryx*, quem Hercules dedit morti.

Butes Amyci filius, & *Eryx* Butæ, illustres fuerunt pugilles. Butem Dares interfecit, Eryx magister fuit Entelli, cuius cæstus Entellus ipse in Dareta certaturus protulit. Fertur etiā Eryx in Herculem certasse, victusq; succubuisse. De vtroq; Verg. lib. 5. Victorem Buthen immani corpore, qui se Bebrycia veniens Amyci de

gente

gente ferebat, Perculit, & fulua moribundum extendit arena. Idē: Vbi nūc nobis deus ille magister Nequicquàm memoratus Eryx?

Eutimus Pyctes fuit patria Locrensis, qui saxum miræ magnitudinis ad Locrensium portas humeris vexit, vt iam diximus.

Nestor (vt est apud Homerum) quum adhuc iuuenis esset, vicit pugnis Clytomedea, Lucta Ancæum, Iphyclum pedum velocitate, Phylea & Polydorum iaculatione.

Agesidamus Locrensis fuit Olympionica, quem ab inimico propè vinctum, quum vnxisset Ilas socius, acrior ad conflictum rediēs euasit victor, In cuius laudem Pyndarus scripsit hymnum.

Fuit & *Aegesias* Syracusanus, Sostrati filius, nobilis Olimpionicā.

Archias Hyblæus fuit præco, qui tres ordine vicit Olympiadas, & Pythica, statua cum Epigrammate ob virtutem illam decoratus. Iul. Pollux apud Volater.

Asbilus Olympionices fuit Crotoniatā, ter in Olympia continua serie victor, quem perpetua virginitate fuisse præditum ferūt.

Autolycus nobilis fuit Pancratiastes, cui statua posita est in Prytaneo: id erat locus Athenis in arce dignissimus, vbi iudices de negotiis reipub. petractabant.

Cleomedes athleta Astypalensis genere. De cuius robore iam diximus in cap. de Viris prodigioso robore.

Cleomachus fuit pugil. Magnesius, de quo nihil reperitur, præterquam quòd in cuiusdam Cinædi, & ancillæ amorem incidens, corruptissimis euaserit moribus.

Clitomachum Palæstritā nō tam cōmendāt vires, quàm pudicitia: quòd etiā coëuntes canes sine horrore non posset aspicere, aut in conuiuiis aliquid impudicum permittere. Aelianus apud Volater.

Corœbus, patria Eliensis, primus cursu vicit in prima Olympiade.

Democratem athletam, facto in palæstra circulo, dimouere nemo poterat.

Ferunt *Demarchum* Parrhasium Olympionicam gustatis pueri (qui immolabatur) extis in lupum fuisse commutatum. Decimo demum pòst anno pristinæ formæ restitutum.

Diagoras Rhodius, victor in Olympia, quum eodem die tres filios victores coronari vidisset, expirauit gaudio. Gellius.

Epitherses Metrodori filius, vicit in quatuor certaminibus.

Icto Tarentino palæstritæ tanta fuit gloriæ libido, vt toto vitæ tempore castus vixerit, ne Venereo cōcubitu corpus eneruaret, fieretq; propterea inutilior ad certamen.

Ergoteli athletæ Cretensi Pindarus hymnum consecrauit ob eximias vires. Cursu vicit in Olympia.

Hypenus athleta primus diaulo vicit.

Marullus fuit athleta, qui relicta postmodum palæstra, ludũ Romæ aperuit, fuitq; Latini sermonis exactor diligentissimus Vola.

De *Mylone* crotoniata, prodigiosisque eius viribus, & stolida temeritate iam diximus.

Nicedorus Mantineus Pyctes ab adolescentia totum se palæstræ deuouit, vbi maximam promeruit laudem. Factus senior, cœpit philosophari, legibusq; & institutis consulere.

Polydamas Pancratiastes leonem occidit inermis, taurum apprehenso pede retinuit, insiluit in equos aurigis deiectis, agitatos miro impetu detinuit currus, saxo ad extremum in cauerna oppressus est, dum eius ruinæ sese satisfacere posse confideret.

Theagenes patria Thasius C X L. coronas è certaminibus retulit victor.

Androgeus Minois regis Cretæ filius, quum omnes palæstra superaret, ab Atheniensibus & Megarẽsibus, hãc ei gloriã inuidentibus, interfectus est. Cuius mortẽ Minos pater vltus est bello. Tort.

Antæus gigas Libycus, & egregius luctator, ausus est cum Hercule in certamen descendere; cui quum Terra mater vires tactu augeret, constrictis in aëre membris & faucibus, ab ipso Hercule iugulatus est. Hanc eorum luctam describt Politianus hoc modo:

Incaluere animis dura certare palæstra,
    Neptuni quondam filius, atque Iouis.
Non certamen erant operoso ex ære lebetes.
    Sed qui vel vitam, vel ferat interitum.
Occidit Antæus. Ioue natum viuere fas est,
    Estque magistra Pales Græcia, non Libya.

Pythodemus luctator fuit egregius, cuius statuam fecit Dynomedes. Plinius.

Daretem Vergilius finxit fuisse nescio quem iactanticulum, suisq; viribus immodicè fidentem, qui in ludis illis (quos ad Anchisæ tumulũ celebrabat Aeneas) quum sibi nimium blãdiretur, vt vnumquenque magnifico sermone lacesseret, ad extremum coëgerit Entellũ, quamuis capularem, & prope viribus effœtum, cæstus arripere, A quo magna nominis infamia superatus, propè semianimis in castra suorum relatus sit. Vnde natum adagium Hieronymo positum, Dares Entellum prouocat.

Corycus luctator, quum neminem reperiret priorem, aut parem, cuiusque viribus succumberet, etiam adagio sequenti fecit locum, Luctari cum Coryco. de his qui aliquid supra vires moliuntur.

Patrobius libertus Neronis, tanto palæstræ studio tenebatur, vt arenam à Nilo vsque iuberet sibi afferri in theatrum, qua spargeretur. Plin. cap. 12. lib. 35.

De

De *Aegles Hyla, Phegeo, & Lyco* Ausonius ad hunc modum scribit: Doctus Hylas cæstu, Phegeus castus arte palæstræ, Clarus Olympiacis est Lycus in stadiis, &c.

Aegles Olympionica dũ in sacro certamine sortitio inter ipsos & aduersarios non bona fide fieret, repente (quum prius esset mutus) in eum qui id faciebat, sese videre quid faceret, magnum inclamauit. Orisq; vinculo solutus, rectè postea semper locutus est. Gell.

Fuit *Glaucus* Carystius Pyctes coronatus x x v. Olympiade, quẽ Pythia ter vicisse ferunt, Isthmia decies. Is in agro colendo vomerem (qui ab aratro casu exciderat) manu loco mallei in suum locum restituit. Ductus postea à patre in Olympiam, quum ab aduersariis conficeretur plagis, & iam succumbens deficeret, inclamauit prosiliens pater, percute qua aratrum. Quo ille stimulo concitatus, irruensque violentius, velut impetu capto, aduersarium vicit, statuamque meruit. Cælius cap. 28. lib. 6.

Fuit *Eurymadus* Pyctes Cyrenæus patria, qui aduersariis plagarum vi & frequentia dentes sæpenumero excutiebat.

Ferunt *Heraclidem* fuisse pugilem, infiniti propè cibi potusque capacem. Non reperiebatur illi par in potando. Alios ad ientaculum inuitabat, alios ad prandium, ad cœnam alios, postremos ad comessationem. Recedentibus primis iungebãtur secundi, omnibusque sufficiebat solus. Cælius lib. 16. cap. 16.

Lachus Epidamnius fuit Pyctes, quem Cleomedes Astypalensis ictu puni interfecit, ac demum interfecti lateribus apertis intestina exeruit.

Ischomachus Crotoniates victor fuit in stadio, quo tempore M. Valerius, & P. Posthumius Tubertus consules Romæ creati sunt.

Topsius luctator fuit egregius, Dionis Alexandrini frater.

Buthus athleta vicit in Pythiis ludis. Idem bouem integrum vno die deuorauit, quod de Milone Crotoniata dicitur.

Starcatherum Saxo Grammaticus prodit athletam fuisse, qui nulli mortalium suo tempore viribus & virtute cesserit. De cuius præclaris facinoribus multa commemorat.

Hama apud Saxones Gymnicis palmis clarissimus habitus est, adeò vt magno militaris pompæ tripudio ductus sit ad cõflictum, & Starcathero inter Danos fortissimo, sed capulari oppositus. Quũ ergo in conflictum ambo descendissent, astarentque hinc & inde numerosi spectatores, vt suæ partis victori gratularentur: Starcatherus primo quidem insultu propter inualidas vires penè resupinatus est. Verùm vbi pudore resumpsit vires, & se sibi restituit, medium Hamæ corpus dissecuit. Saxo lib. 6.

Phailus fuit athleta fortissimus, in cuius honorem Alexander

Macedo multas exuuias dono Crotoniatis misit.

Cylon fuit Olympionices Atheniensis affectatæ tyrannidis compertus.

Callias Atheniensis tyranni Pisistrati inimicus, in equorum cursu palmam obtinuit, in quadrigario fuit secundus, in Pythiis primas meruit.

Pyrechmen luctator fuit Aetholus, qui Degmenum Epeum singulari certamine vicit. Herod. lib. 6.

Anemicon fuit pancratiastes ex Antedone vrbe.

Phrynon dux fuit Atheniensium, pancratiastes clarissimus, quem Pyttacus Mityleneus singulari contendens certamine, reste sub clypeo latente, inuoluit, atque hoc modo superauit.

Glycon nomen est luctatoris fortissimi apud Hora. in epistolis scribentem: Et qua desperes inuicti membra Glyconis, Nodosa corpus noli prohibere chiragra.

In honorem defuncti *Archemori* (qui filius fuit Lycurgi regis Thracum) annui Agones instituti sunt. Statius lib. 6. Theb. quosdã enumerat ex his, qui ibidem certauerunt, quorum hæc sunt nomina: Hippomedon iactu disci præstans, Phlegias, Alcidamas Lacon, Capaneus Aetholus, Agylleus, Tydeus, & alij nonnulli.

GLADIATORES.

GLadiatorum genera sunt Retiarij, Secutores, Mirmillones, Hoplomachi, Thraces. Horum magistri dicuntur Lanistæ: hi gladiaturam domi exercebant, instituebantq; tyrones quos vendebant munerariis. Erant Munerarij spectaculorum exhibitores, qui ludos gladiatorios populo exhibebant, à Grȩcis dicuntur Agonothetæ. Martialis: Suspectam velut emptor aut Lanista. Retiarij pugnabant in Mirmillonem, vocabulo à rete deducto, quod sub scuto ferebant, vt inuoluerent inimicum. Mirmillones nomen habuerunt à Mirmillonio genere armaturæ Gallicæ, quo vtebantur. Retiarij tunica vtebantur & fuscina. Iuuenalis, Vicit & hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi. Sueto. Retiarij, inquit, tunicati quinque numero gregatim dimicantes sine certamine vllo, totidem secutoribus succubuerant: quum occidi iuberentur, vnus resumpta fucina, omnes interemit. Secutor Galeam ferebat, & clypeum falcemq; supinam, Retiarius galerum tantum. De hoc Iuuenalis Satyra octaua Nec galea frontem abscondit, mouet ecce tridentẽ, &c.

Inter gladiatores præcipui habentur *Bithus & Bacchius*, qui pares fuerunt arte, & pares audacia Hinc natum adagiũ, Bithus cõtra Bacchium, quum duo æqualiter improbi contendunt inter sese. Horatius: Vt non compositi melius cum Bitho Bacchius. Nã quũ multos interfecissent, tandẽ cõgressi mutuis vulneribus se cõfoderunt.

Ersenius

Ersenius & Pacidianus gladiatores itidem fuerunt nobilissimi. A quibus natum adagium præcedenti simile, Ersenius cum Pacidiano. Cic. de perfecto Oratore: A me autem (quò maximis minima conferam) Gladiatorum par nobilissimum inducitur. Aeschines tanquam Ersenius, non spurcus homo, sed doctus & acer. Cum Pacidiano hic componitur, optimus longè post homines natos.

Spartacus gladiator fuit, Thrax genere, magnis viribus præstās, qui vnà cum Chryso & Oenomao, effracto Lentuli ludo gladiatorio, Capua erupit cum LXX. gladiatoribus. Qui omnes collecto exulum & fugitiuorum non paruo exercitu bellum ingens concitarunt, adeò vt mitti Crassum oportuerit, qui perditos eorũ conatus reprimeret. Horat. Aemula nec virtus Capuæ, nec Spart. acer.

Turbo faciens genitiuum Turbonis, nomen est gladiatoris apud Horat. lib. 2. Serm. Corpore maiorem rides Turbonis in armis.

Martianus nomen est Gladiatoris apud Plutarchum in Galba. Idem ait *Spiculum* fuisse gladiatorem, quem Romani Neronis statuis subiectum in foro perdiderint.

Horat. facit *Veianium* gladiatorem in principio epistolarum, vbi ait: Veianius armis Herculis ad postẽ fixis latet abditus agro, Ne populum extrema toties exoret arena.

Gracchus nomen est Retiarij apud Iuuena. Saty. 8. scribentem: Nec clypeo Gracchũ pugnantem aut falce supina: Damnat enim tales habitus, & damnat & odit.

HISTRIONES, ET ACTORES.

Histriones vocantur ludiones & gesticulatores, qui oculos spectatorum suis oblectant ludis. Theatricorũ enim artificũ alij vocantur Gymnici, alij Scenici. De Gymnicis nonnihil dictum est in Athletis. Scenici vocantur qui scenicos agonas exercent, aliter Dionysiaci, velut patri Libero dicati. In his sunt Comœdi, & Tragœdi, id est, fabularũ actores. Item Mimi, Pantomimi, Archimimi, Ethologi, Ethopœi, qui omnes significãt alienæ personæ simulatores, & hypocritas, Latinè vocãtur Histriones, vel ab Histria, ex qua primum venerũt, vel quòd Hister vocabulo Thusco significet ludionem. Mimi dicuntur imitatores, qui dicta, facta, moresq; hominum & naturas imitantur. Quãuis etiam Mimi dicantur poëmata sine reuerentia lasciuiã imitantia, vt apud Ouid. Scribere si fas est imitantes turpia Mimos. Pantomimi omniũ personarũ imitatores & effictores. Suetonius in Calig. Nestorem Pantomimũ etiam inter spectacula osculabatur. Bibaculus scriptor egregius ob eximiã imitationẽ Pantomimus vocabatur. Si Venus leporẽ in horoscopo respexerit, faciet Pantomimos, & Mimologos, inquit Iulius Maternus. Archimimi sunt histrionũ principes. Ethologi sunt effictores

morum & affectuũ cuiuscunq; personæ. Cic. lib. 2. de Oratore: Mimorum est enim Ethologorum, si nimia est imitatio, sicut obscœnitas. Quibus verbis Cicero nimiam & velut Mimicam in oratore culpat imitationẽ. Sunt & Ethopœi histriones, qui mores imitãtur eius personæ, quã sustinent. Vnde Ethopœia morũ alienorũ imitatio, quę aliter vocat Mimesis. Inter Scenicos quoq; ponũtur Thymelici, Saltatores, Chyronomi. Thymelici sunt Citharœdi, Citharistæ, Lyristæ, Tibicines, Thymelici actiones suas in Orchestra peragebant: Comici, & Tragici in scena. Thymelici autem dicuntur vel à Thymele muliere quæ prima saltationẽ docuit, vel quòd apud Græcos histrionicam significet. Martialis lib. 1. Chironomi sunt gesticulatores, & Chironomia, saltatio gesticulatrix. Iuuenalis Saty. 6. Chironomon Lædam molli saltante Batyllo. vbi Læda nomen est saltationis, Batyllus histrionis. Idem Saty. 5. Saltantem spectas & Chironomonta volãti Cultello. Saltationis species antiquitus fuerunt Pyrrhica, quæ & Enopolia à quibusdam dicitur, id est à pacata. Hinc Pyrrhicarij, Pyrrhicistæ dicuntur saltatores armati. Tranq. in Cæsare Dictatore: Furius Leptinus stirpe prætoria, & A. Calpenus senator quondam actorq; causarũ Pyrrhicam saltauerunt. Nomen autem sumpsit à Pyrrho inuentore. Cordax saltatio est obscœna & comica. Tertiũ genus saltationis Sicinnis appellatur, quæ satyrica esse dicitur. Plin. lib. 1. Saltationẽ armatã Curetes docuere. Pyrrhicem Pyrrhus. vbi armatam à Pyrrhica distinguit, quas tamen easdem esse sentit doctissimus Budæus, à quo bonam horum fragmentorũ partem emendicaui. Est & alia saltatio, quæ Eumelia dicitur, id est pacata. Produnt historiæ Romanorum histriones pulsos Italia à Nerone, quum propter eos varię factiones ortæ essent, & adeò vehementes, vt ad compescendam fautorum contentionẽ milites theatro assidere iuberentur. Vnde & Trãquillus: Pantomimorũ, inquit, factiones simul cum ipsis relegatæ. Restituti sunt demũ per Neruam, sed iterũ postea sublati à Traiano.

Paris histrio, libertus fuit Domitiæ, Neronis amitæ, qui solitus erat luxus Neronis intendere tempore cœnæ, eiusq; animum demulcere. Autore Cor. Tacito. De hoc intelligit Iuuena. Esurit, intactam Paridi nisi vendit Agauen, &c. Tranquillus ait eum à Nerone occisum, quasi grauem aduersarium. Idem scribit Domitianum repudiasse vxorem, Paridis histrionis amore perditam.

Genesius Arelatensis patria, mimus fuit apud Domitianum, qui Christianos turpissimis gestibus irridebat. Tandem & ipse sub Imperatore passus est.

Roscius Gallus comœdus fuit vt omnium peritissimus, ita & notissimus, qui gestus & pronuntiationis exercitatione eò venit præ-

stantiæ,

ſtantiæ, vt ſi quempiam in arte ſua perfectum velimus dicere, eum vocemus velut Roſciũ in ſcena. Perſona primus vſus eſt in ſcena, quòd obliquis eſſet oculis, turpiq; aſpectu. Scripſit librum, quo hiſtrioniam cõparauit eloquentiæ. Cicero grauiſsima oratione populum obiurgauit, quòd agente Roſcio tumultum mouiſſet. Idem lib.2. de Oratore: Quàm ſoleo (inquit) ſæpe mirari eorum impudentiam, qui agunt in ſcena geſtũ ſpectante Roſcio. Quis enim ſe cõmouere poteſt cuius vitia ille non aduertat? Porrò aute fuit Roſcius L. Syllæ adeò charus, vt anulo aureo ab eodem dictatore donatus ſit. Tanta præterea tum gratia, tum gloria, vt mercedẽ diurnam de publico mille denarios ſine gregalibus acceperit. Horat. de eo ſcribit: Clament periiſſe pudorẽ Cuncti penè patres, ea quũ reprendere coner, Quæ grauis Aeſopus, quæ doctus Roſcius egit. Macrobius lib. 5. cap. 7.

Aeſopus fuit tragœdus amicus Cic. qui ex hiſtrionia tantas opes ſibi comparauit, vt patinam haberet D c. ſeſtertiis taxatã, filiumq; reliquerit adeò diuitem & prodigũ, vt vniones aceto liquefactos cœnis apponeret. Plin. ait patrẽ poſuiſſe in patina aues cantu aliquo aut humano ſermone vocales millibus ſex ſingulas coëmptas, nulla alia inductũ ſuauitate, niſi vt in his imitatione hominis manderet, dignus prorſus filio, à quo deuoratas diximus margaritas.

Dion Caſsius prodit, Neruam Cocceium gladiatoribus theatricis Mimisq; & ſaltatoribus maximè oblectatum, è quibus vnum præ cæteris (cui nomen erat *Pylades*) dilexerit. Fuit hic Pylades hiſtrionica clarus. *Hylam* diſcipulum vſque ad æqualitatis contentionem eruditione prouexit. De vtroque abunde meminit Macrobius libro 2. Saturn. Auguſtus Cæſar, autore Tranquillo, Hydam Pantomimum in atrio domus ſuæ nemine excluſo flagellis verberauit, prætore licentiam Hiſtrionis culpante. Pyladem quoque vrbe atque Italia ſummouit, quòd ſpectatorem (à quo exibilabatur) demonſtraſſet digito, conſpicuumq; feciſſet.

Stephanio etiam nomen eſt hiſtrionis, quem Suetonius Togatarium vocat, quòd primus togatus ſaltauerit fabulas, dicente Plinio: Minus miror Stephanionem, qui primus rogatus ſaltare inſtituit. Hunc Auguſtus per bina theatra virgis cæſum relegauit, ꝙ circuntonſam in puerilem habitum matronã ei miniſtraſſe comperiſſet.

Rubrius apud Plinium hiſtrio dicitur, cui L. Plancus cognomen impoſuit.

Aſtydamas fuit hiſtrio Morſimi filius, cui ſtatua in theatro ponenda decreta erat, quòd in agẽdo Parthenæũ ſeſe gnauiter ac ſcite geſsiſſet. Itaq; titulum conſcripſit quo ſuas ipſe laudes cõplectebatur. Vnde natũ adagium, Laudas teipſum Aſtydamæ in modũ.

Nicoſtratus fuit Comœdiarum actor talis apud Græcos, qualis apud

apud Rom.fuisse traditur Roscius. Propter cuius altis peritiã reliquit locũ sequenti prouerbio, Ego faciam omnia more Nicostrati.

Cytheris fuit Mima, cum qua M.Antonius post Pharsalicam pugnam vectus est curru, quem generosi spiritus leones trahebant. Autor Plin.lib.8.

Idem scribit *M. Ofilium* fuisse histrionem & comœdum, qui quum populo admodum placuisset natali die suo, conuiuiumq; haberet, edita cœna calidam potionẽ in pultario poposcerit, simulq; personam eius diei acceptam intuens, corona è capite suo in eam transtulerit, taliq; habitu rigens nullo sentiente expirauerit.

Saculio nomen est histrionis apud Plutarchum, quem Brutus in bello contra Antonium captiuum cepit.

Fuit & *Satyrus* apud Græcos histrio, qui Demosthenis linguæ præpediti, ac propterea ingrati populo, sic formauit vocem, vt non prior Demosthenes, sed alter videretur. Plutar.

Thymele mulier prima saltationem docuit. Hinc Thymelici dicuntur saltatores mimi. Martialis: Qua Thymelen spectas, derisoremq; Latinum. Iuuenalis: Attendit Thymele, Thymele tunc rustica dicit.

Polus histrio fuit fama celebri in terra Græcia, qui gestus & vocis claritudine & venustate cæteris antestabat. Egit tragœdias poëtarum. Athenis etiam Electram Sophoclis poëtæ vrnam cum Orestis ossibus gestantem. Quem actum scitè adeò & doctè absoluit, vt imagines rerum verbis exprimens, spectatores ad fletum & lacrymas concitauerit.

Fuit *Callipides* gesticularius & tragœdiarum histrio inter Græcos clarus: qua in re plurimum se mirabatur. Itaque vbi Agesilao regi occurrisset, arrogantius eum salutauit, subinde illi se ostentans, arbitratus fore vt comiter à rege exciperetur. Verùm quum seriis rex intenderet, nec animaduerteret ad Callipedem, Non admodum (inquit) nosse me videris ô rex. Tum subridens Agesilaus: An non es (inquit) Callipedes ille dicelictas? id est, mimus Spartanorum vocabulo. Quibus verbis ludioni tumorem retudit. Fuit autem Callipedes adeò gestuosus, vt Simia gesticulosiorem Græci eum dixerint. Quam ob rem pronuntiatio illa tam elegans & arguta, reddebat hominem tardiorem.

Fuit *Theocrines* primum tragœdiarum actor, deinde calumniator & sycophanta. Vnde & Demosthenes in oratione pro Ctesiphonte, Aeschinẽ tragicum Theocrinem vocat. Erasmus in Chil.

Cyliscus nomen est tragœdi apud Plin.lib.35.cap.10.

Fauo fuit Archimimus, qui in funere Vespasiani Imperatoris personã eius tulit, viriq; (vt moris erat) facta & dicta imitatus est.

Inter.

Interrogatis itaq; ab eo procuratoribus exequiarum, quanti constaret funus: vt audiuit, sestertium centies, exclamauit, centum sibi sestertia darent, ac se vel in Tyberim proiicerent. Quibus verbis taxabat Imperatoris auaritiam, qui indignaretur tantam impensam in funere suo factam fuisse.

Spinter fuit histrio, à cuius nomine vocatus est Lentulus Spinter, quod eius similitudinem referret maximè.

Castor & Docilis histrionum sunt nomina apud Horat. in epist. scribentem: Ambigitur quid enim Castor sciat an Docilis plus.

LVDI, ET SPECTACVLA DIVERSA.

Actia ludi fuerunt quinquennales, instituti apud Actium Epyri promontorium ab Augusto, post Antoniũ & Cleopatram superatos, in honorem Apollinis Actiaci.

Bubetiæ ludi fuerunt à bobus appellati, quoniam à veteribus gratia boum instituti sunt. Vocantur etiam Poalia.

Pythia vocabantur ludi Apollinares, instituti in honorem Apollinis post interfectum Pythona serpentem. Horat. Qui Pythia cantat Tibicen, didicit prius, extimuitq; magistrum. Sabellicus.

Cor. Tacitus scribit Neronẽ instituisse ludos *Iuuenalium* vocabulo, in quibus non nobilitas vlla, non ætas, aut acti honores erant impedimento, quò minus Græci Latiniq; histriones artem exercerent vsq; ad gestus modosq; parum viriles. Quin & fœminæ illustres deformia meditabantur. Fieri quoq; iussit conuenticula, & cauponas, vbi posita erat irritamenta luxus, vnde corruptis moribus accessit libidinũ colluuies post natos homines longè maxima.

Olympia ludos in honorem Iouis constituit Hercules apud Elidem & Pisam, Græciæ oppida, vbi Gymnicum certamen fiebat quinto quoque anno. In his qui dimicabat, vocabatur Olympionices. Hic Hercules stadium fecit tantò cæteris maius, quãtò mensura pedis eius cæteris præpollebat.

Nemæa fiebant in honorẽ Archemori Lycurgi regis Thracũ filij, quẽ ab Hypsiphile nutrice in herba relictũ serpẽs interfecerat.

Aeacea fiebant de Aeaco apud Aeginam.

Marathonea ob taurum à Theseo interfectum, vbi Thiala argentea dabatur præmium. Thebis etiam fiebant Heraclea. Oenomaus primus apud Elidem ludorum spectaculum, equorumq; cursum edidit. Apud Romanos Romulus in Sabinarum raptu. Vnde Ouid. Primus solicitos fecisti Romule ludos. Ad certamina Gymnica non admittebantur fœminæ. Vnde Statius: Exclusæq; expectant præmia matres. In ludis illis certabatur quinq; generib. Disco, Hasta, Saltu, Iaculatione, Luctatione. Qui in omnibus vincebat

vocab

vocabatur Pentathlus.

Dionysia fiebant in honorem Bacchi, vbi maxima bibendis licentia per mittebantur. His intererant populus, & Athletæ paßim coronati. Omnium certaminum præcipua quatuor fuerunt genera, Olympia, Pythia, Nemæa, Isthmia: quorum præmia erant Oleaster, laurus, apium, pinus. Fiebantq; in honorem Pelopis, Apollinis, Archemori, & Palemonis. Aliqui ad Iouem & Neptunum Olympia & Isthmia referunt. Vnde Statius lib. I. Thebarum: Non aliter quàm Pisæo sua lustra tonanti Quum redeunt.

Ludi Circenses, qui fiebant in circo, vbi loca erant, & subsellia equitibus patribusq; designata. Primus circum designauit Tarquinius Priscus. Spectaculum faciebant equi, pugilesq;, ex Hetruria maximè acciti. De his Tranquillus in Cæsare, Circensibus, inquit, spatio circi ab vtraque parte producto in gyrum. Euripo addito, quadrigas, bigas, & equos desultorios agitauerunt nobilißimi iuuenes. Troiam lusit turma duplex maiorum & minorum puerorum. Troia autem erat equestre simulacrum, seu vmbratica equitum pugna, in qua equi in orbe se inuicem petebant. Huius ludi originem Vergilius .lib. 5. describit.

Venationes erant spectacula, in quibus positæ in theatro feræ, vt Tygres, Elephanti, & Leones Gladiatoribus congrediebantur vsq; ad mortem & casum alterutrius partis. Suetonius: Venationes editæ per dies quinque, ac nouißimè pugna diuisa in duas acies, quingenis peditibus, Elephantis vicenis, tricenis equitibus hinc & inde commißis. In venationibus, & Gladiatoriis soli conducti, aut dānati & ambitiosi ad ostentationem suarum virium adhibebantur, quoniam maximum vitæ discrimen imminebat.

Ludi Seculares in honorem Apollinis, & Dianæ instituti, fiebant centesimo quoq; anno, præcone per compita clamante: Venite ad ludos, quos nemo mortalium vidit, neq; visurus est. Hos instituisse fertur Val. Publicola propter exactos reges. Celebrauit Philippus Imp. anno post vrbem conditā millesimo. In quibus fuerunt Elephanti x x x. Alces x. Tygres x. Leones mansueti x l. Leopardi mansueti x x x. Hyenæ x. Gladiatorum fiscalium paria mille. Hippotamus quoque, Rhinoceros, Arcoleontes, Camelopardi, Onagri, & Equi feri.

Taurii ludi fiebant in honorem deorum inferorum.

Plebeij instituti sunt exactis regibus pro libertate plebis, quos postea L. Sylla instituit.

Gladiatorij instituti sunt ad exercendam armis iuuentutem, vt iuuenes ipsi (si quādo res postularet) assuescerent non expauescere congressum hostilem.

Ludi Scenici dicuntur à ſcena, in qua celebrabãtur à theatricis actoribus. Inſtituti ſunt ob peſtilẽtiã, accitis ex Hetruria ludionibus ad tibicinis modos ſaltantib⁹. Ludi ſcenici fiebãt in theatris, Venationes & Gladiatorij in Amphitheatris. Ludicros & Scenicos actores Cẽſoria damnauit nota, vt improbos mente & nihili homines.

Spectacula varij generis edita ſunt à diuerſis principibus. *Cæſar* exhibuit munus Gladiatorium. Ludos etiam regionatim vrbe tota & per omnium linguarum hiſtriones. Item Circenſes Athleta. Naumachiam in foro depugnauit. Furius Leptinus ſtirpe prætoria, & Q. Calpenus ſenator quondam actorq; cauſarum Pyrrhicam ſaltauerunt. Venationes edidit per dies quinque, ſublatis metis, quò latius dimicaretur. Athletæ cucurerunt per triduum. Defoſſus eſt in monte Cælio lacus ad nauale prelium, in quo biremes, ac triremes Tyriæ, & Aegyptiæ claſsis magno pugnantium numero conflixerunt. Ad quæ ſpectacula tantum confluxit hominum, vt præ turba eliſi, & exanimati ſint plurimi, & in his duo ſenatores.

De ſpectaculis Auguſti ſic ſcribit Trãquillus: Spectaculorũ aſsiduitate & magnificẽtia oẽs anteceſsit. Fecit nõnunquã vicatim. Athletas quoq; extructis in cãpo ſedilibus ligneis, Nauale prælιũ, circa Tyberim. Ad ſcenicas quoq; & gladiatorias operas, equitibus Romanis quãdoq; vſus eſt. Milites ſecreuit à populo, Multis è plebe ordinẽ aſsignauit, Prætextatis cuneũ ſuum & proximum pædagogis. Fœminis Gladiatores ſpectare ſolũ ex ſuperiore loco cõceſsit. Virginibus Veſtalibus locũ in theatro ſeparatũ contra Prætoris tribunal dedit. Voluit primum ſubſelliorum ordinem vacuum ſenatoribus relinquit. Athletarum ſpectaculo muliebrem ſemouit ſexum. Athletis priuilegia confirmauit. Hiſtrionum licẽtiam compeſcuit. In Circo aurigas, curſoresq; & confectores ferarũ produxit. Troiæ ludũ edidit frequentiſsimè puerorũ delectu. Exhibuit Rhinocerotẽ apud ſepta. Tygrim in Scena, Anguẽ quinquaginta cubitorũ pro comitio. Nulli Gręco certamini interfuit, quo nõ pro merito certãtium queq; honorauerit. Spectauit ſtudioſiſsimè pugiles, maximè Latinos: nec legitimos atq; ordinarios ſolùm, ſed & caternarinos oppidanos, inter anguſtias vicorum pugnãtes temerè, ac ſine arte.

Caligula Imper. munera edidit gladiatoria, quibus inſeruit cateruas Afrorum, Campanorumq́; pugilum ex vtraque legione electiſſimorum. Nec ſpectaculis ſemper ipſe præſedit, ſed interdum magiſtratibus aut amici præſidendi munus iniunxit. Scenicos ludos varij generis fecit, quoſdam nocturnos, accenſis tota vrbe luminibus. Panaria cum obſonio viritim dedit. Edidit & Circenſes plurimos à mane vſque ad veſperam interiecta modò Africanarum venatione, modò Troiæ decurſione. Minio & Chryſocolla conſtrauit cir-

cum Hasticos ludos egit Syracusis, in Gallia Lugduni Miscellos, id est multiiugis ludicris variisq; ludionibus refertos. Item certamen Græcæ Latinæq; facundiæ, in quo victoribus victi præmia contulerunt: & eorundem laudes cōponere coacti sunt. Qui autem maxime displicuissent, scripta sua spongia linguáve delere iubebantur, nisi ferulis obiurgaris, aut in propinquo flumine mergi maluissent. Idē Imp. Mirmillonē rudibus secum dimicantē, & sponte prostratum confodit ferrea sica, & more victorū cum palma discurrit.

Cæsar Claudius fecit Seculares ludos quasi anticipatos ab Augusto, nec legitimo tempori reseruatos, Circo maximo marmoreis carceribus auratisq; metis exculto, propria Senatoribus constituit loca promiscuè spectare solitis, & super quadrigarum certamina, Troiæ lusum exhibuit. Exhibuit & Thessalos equites, qui tauros per spatia Circi agebant, insiliebantq; defessos, & ad terram cornibus detrahebant. Item Pantheras, qua conficiebat equitum Prætorianorum turma ducibus tribunis.

Nero edidit Iuuenales, Circenses, & Scenicos ludos. Item Gladiatorium munus. Iuuenalibus senes quoque consulares, anusq; matronas recepit ad lusum. Circensibus loca equiti secreta ceteris tribuit. Exhibuit & Camelorum quadrigas. Ludos pro æternitate imperij susceptos appellari maximos voluit, in quibus plerique ex vtroque ordine & sexu partes ludicras sustinuerūt. Nouissim⁹ eques Rom. per Catadromum decurrit insidens elephāto, Fabulam Afranij togatam, Incendiū nomine (quo Troiæ ruina continebatur) induxit, concessitq; scenicis, vt ardentis domus supellectilē diriperent, ac sibi haberent. Sparsit & missilia omniū rerū, id est, varij funeris munera, quæ erant occupantiū. Singula quotidie millia auiū cuiusque generis Exhibuit etiā ad ferrū quadringentos senatores, sexcētosq; equites Rom. ad cōficiendas feras in arena. Itē, Naumachiam aqua ex mari proximo inducta, in qua innabant belluæ. Item. Pyrrhicas saltationes per ephebos, quibus peracta opera, diplomata & priuilegia ciuitatis Romanæ singulis obtulit. Fecit etiam vt Taurus Pasiphaën in ligneo iuuencæ simulacro abditam iniret, quod multi spectantium crediderunt. Instituit & quinquennale certamen more Græco triplex, Musicum, Gymnicum, Equestre.

Domitianus spectacula edidit magnifica & sumptuosa in Amphitheatro, & circo, vbi præter bigarum & quadrigarū cursus duplex etiam commisit prælium equestre, ac pedestre, & in Amphitheatro nauale quoq;, Venationes, & Gladiatores exhibuit, noctibus etiā ad lychnos Pugnas præterea non virorum modò, sed & fœminarum. Toto Gladiatorij spectaculi tempore, habuit ante pedes suos puerulum coccinatum, portentoso paruoq; capite, cum quo plurimum

mum fabulabatur. Edidit Nauales pugnas effoſſo circa Tyberim lacu,quas inter maximos imbres ſpectauit.Fecit & ludos Seculares. Inſtituit quinquennale certamen Capitolino Ioui triplex, Muſicū, Equeſtre,& Gymnicum. Fecit Certamē Græci, Latiniq; ſermonis: Celebrauit & in Albano monte quotannis quinquatria Mineruæ.

Adrianus Imperator fabularum recitationem omnis generis in theatro ad ſcenam & Orcheſtram dedit. Hiſtriones aulicos publicauit.In Circo multas feras & ſæpe centum leones interfecit.

Antonius Pius munera edidit,in quibus Elephanti,Crocutæ,Rhi bocerotes,Crocodili,Hippotami,& omnia ex omni terrarum orbe animalia, etiam Tygres fuere. In munere publico tam magnanimus fuit, vt centum leones vna miſsione ſimul exhiberet ſagittis interfectos.

Gordianus Imp.12.populo Roman.ſpectacula per ſingulos XII. dies dedit, ita vt gladiatorum nonnunquàm quingenta paria, & nunquam minus cētum quinquaginta feras Lybicas vno die,quandoque mille ediderit.Erat ei ſylua in qua habuit ceruos ducentos, Britannos equos feros XXX. Oues feras albas mille.Decens aureas capreas, quas inaurari fecerat. Strutiones Mauros miniatos CCC. Onagros XXX.Apros CL.Ibices CC.Damas CC. Que omnia populo diripienda conceſsit,die muneris,quod ſextum edebat.

Philippus Arabs Imp.ſeculares ludos & munera edidi Circenſia. In quibus dati ſunt Elephanti XXXII. Tygres XX. Leones manſueti LX. Hyenæ C. Gladiatorum fiſcalium paria mille.Rhinoceros vnus,Archoleontes X.Camelopardali X.Equi feri XL.Leopardi manſueti XXX.

Heliogabalus quaternos canes ad currum iunxit,eoq́; modo vectatus eſt.Idem iunctis quaternis ceruis in publicum proceſsit.Sed & leones coniunxit,ſe Cybelem appellans.Iunxit & Tygres,ſe Liberum patrem vocās.Iunxit etiam quaternas mulieres, nudusq́; à nudis vectus eſt.

Firmus imperator vectus eſt ingentibus Struthionibus, adeò vt magis volare,quàm geſtari videretur.

Sunt & ſingularium ludorum nomina,vt Aſtragalus,Sphæriſterium,Latrunculi,Alea,Par impar,& alij id genus.

Aſtragalus latinè Talus ludus,ex oſiculorum pedis coniunctura,quibus Apollonius in Argonauticis puerum Cupidinem ludentē ponit.Volaterranus ait Germanos & Tranſpadanos hunc adhuc ludum obſeruare.Homerus ſcripſit Elpenora lapſus ſcalarū exanimatum eſſe,quū fregiſſet Aſtragalon, id eſt,iuguli coniuncturam.

Ludus pilæ repertus eſt ab Anagalli puella Cercyræa, vel à Pytho quodam ſecundum Plinium,aut Lydis ſecundum Herodotum.

Vocatur aliter *Sphæristerium* Tranquillus in flauio Vespasiano: Valetudine prospera vsus est, quamuis ad tuendam eam nihil amplius quàm fauces cęteraq; mẽbra sibimet ad numerũ in Sphęristerio defricaret. Pila primũ lusit Phacia iuuẽtus. De hoc ludo Homerus in Odyssea locutus est cuius versus latinos fecit Volaterranus: Ille pilã dextra missurus ad astra reflectis Terga retro, rursusq; ad magnũ protinus ictũ Consurgens terrã procũbit pronus ad imam. est & *Ludus Latronum*, seu Latrunculorum, de quo Martialis: Insidiosorũ si ludis bella latronũ, Gẽmeus iste tibi miles, & hostis erit. Seneca: Latrũculis ludimus Volaterranus ait Magiolinum Florẽtinum fuisse in eo ludo adeò exercitatum, vt memoriter per alium luderet, minimè respiciens, aduersario tamẽ diligenter aduertente.

Aleam Palamedes reperit in castris Græcorum contra Troianos, dum esset in otio. Lusoria tabula vocatur Phimum, seu Aleatorium. Aleæ tessera duodecim habet puncta. Martialis: Hic tibi bisseno numeratur tessera puncto, Calculus hic gemino discolor hoste perit. Aleatorium etiam quandoque pro aleæ ludo sumitur. Sidonius: Atque illic Aleatoriũ lassis consumpto Sphæristerio satiat. Qui alea ludunt, vocantur Aleatores, & Aleones. Catullus: Nisi impudicus & vorax & aleo. Suetonius scribit, Domitianum imperatorem (quoties otium esset) alea se oblectasse. Alea Romanis legibus erat vetita. Horatius: Seu mauis vetita legibus alea. Hinc Cice. Lenticulum collusorem Antonij, de alea condemnatum fuisse scribit. Quũ autẽ Alea dicatur omnis ludus in varietate fortunæ consistens, factum est, vt pro periculo periculiq; dubitatione accipiatur. Lucanus: Placet alea fati Alterutrum mersura caput. Liuius: In dubiam imperij seruitiiq; aleã imus. Cæsar dubitans an traiecturus esset copias vltra Rubiconem aduersus Pompeium, tandem, relicta cũctatione, Eatur (inquit) quò deorum ostenta & inimicorum iniquitas vocat, iacta est alea. Petronius Arbiter tradit Cæsarem dixisse: Iudice Fortuna cadat alea. Aleam iacere ille dicitur, qui se periculis Fortunæq; committit. Dicimus ludere aleam, & alea. Tranquillus in Augusto: Aliquando vt vincat, ludit assiduè aleam.

Turricula seu Fritillus, id est quod apud Grægos Pyrgus dicitur. Erat enim vasculum in modum turriculæ, quo inclusæ tesseræ iactabantur ad tollendam ludentis fraudem. Martialis: Quærit composita manus improba mittere talos, Si per me misit, nil nisi vota facit. Fritillus autem dicitur tabula lusoria, quo tesseræ coniectæ agitatæq; mittuntur in alueolum. Iuuenalis Saty. 14. Paruoq; eadem mouet arma fritillo. Martialis libro 13. Hæc mihi charta nuces, hæc est mihi charta fritillus.

Ludere par impar, moris fuit antiquitus, quod illo carmine Hora-

tiano

tiano constat:Ludere par impar,equitare in arundine longa.

Ludere nucibus, nostri temporis puetuli ab antiquis didicerunt, Nam & maiores hoc vsos fuisse ludo, docet illud Persianum: Et nucibus facimus quæcunque relictis,Quum sapimus patruos.Nuces autem relinquere,est omissis studiis,& nugis puerilibus ad grauiora,magisq; seria conuerti.Hinc etiam ortæ illæ dicendi figuræ, Nunquàm á nucibus recedere, Redire ad nuces. Nuces abiicere, Nuces intermittere,Nucibus indulgere,Nuces repetere.

Chartarum, Sortium, ac Diuinationis ludi á perditis hominibus inuenti sunt, qui quamuis nostro quoque seculo damnentur adeò, vt piaculum videatur,illis tamen adhuc luditur.

Sortiri digitis ludus fuit Italorum,maximè pastorum, vt repentè porrectis digitis vterque numerum diuinet; Mantuanus Eclog.1. Sortiri digitis res iniucũda voluptas,Magna prius tanti dum mens erat inscia morbi:Simile est illud:Micare digitis. Cic.lib.2. de Diuinatione?Quid est enim sors?Idẽ propemodũ,quod micare,quod talo iacere, quod tesseras.M. Varro: Micandum erit cum Græco, vtrum ego illius numerum, an ille meum sequatur. Nemesianus: Digitos iactare micantes.Vnde natum adagium,Dignus quo cum in tenebris mices, id est,cui secure credas, & iniurato fidẽ habeas. Is enim quo cum in tenebris micamus, potest nos fallere, si velit,

Porrò autem veterum monumentis proditur summos viros, & multa laude præsignes, lusu non abstinuisse Nam *Herculem* illum portentorũ domitorem, Iouis & Alcmenæ filium, ferũt cum puerulis sepius collusisse,eoq; modo curas animi remisisse.Ab Alcibiade quandoq; deprehensus est *Socrates*,cũ Lampocle infantul[illegible] colludens. *Agesilaus* cũ filio arundinem interdum equitabat, qui puerilis mos est,alludente Horatio:Ludere par impar,equitare in arundine lõga. *Tarentinus* Archytas cũ pueris de famulicio lusus agitabat, hisq; oblectabatur plurimũ,dũ agitaret conuiuia. Volaterranus ait *Cosmum Medicem* iam senem,& patriæ principem,nepotibus paruis collusisse, & ex his cuidam auenam in medio foro aptasse.

GYMNASIA.

GYmnasium propriè dicebatur locus in quo nudi palæstritæ oleo peruncti concertabant. Nunc pro quocunque exercitij loco solet accipi. Vnde & Gymnastes præceptor. Gymnasiarcha gymnasij magister.

Craneum gymnasium erat apud Corinthum.

Est & *Cillarauium* gymmansij nomen apud Plut. in Cleomene.

Lyceum, *Academia*, *Prytaneum*, *Canopum*, *Pœcile*, *Tempe*, gymnasia Athenis fuere. Nam & Canopum agnoscit Philostratus, in Herodis Attici vita. Pæcile verò porticus varia á Latinis appella-

tur. Nobilitata etiam præter picturam Marathonicæ pugnę, Zenonis stoici conuentu. Vnde à porticu Stoici dicti. Lyceum Aristotelis, Academia Platonis scholæ fuerunt. Versus Ciceronis: Inq; Academia vmbrifera, nitidoq; Lyceo Fuderunt claras fœcundi pectoris artes. De Prytaneo, Cicero lib. I. de Oratore: Et vt ei victus quotidianus in Prytaneo publicè præberetur.

STADIA DIVERSA.

Stadium XII. nostros efficit passus. Hoc est pedes DCXXV. Hoc Censorinus Italicum vocat. Olympicum pedibus DC. constat. Pythicum circiter mille. Vitruuius stadiatas domorum porticus appellat prælongas, & magnificas.

TELORVM BELLICORVM, ET GLADIORVM NOMINA.

Telorum vocabula Gellius lib. II. cap. 25. multa ponit ad hunc modum: Hasta, Pilum, Phalarica, semiphalarica, soliferrea, gesa, lancea, Rumigestri, faces, tragulæ, frameæ, Mesanculæ, Cateiæ, Romphеæ, Scorpius, Scibones, Silices, veruta, enses, sicæ, macheræ, spathæ, lingulæ, pugiones, Clunacula.

Lingulam veteres dixerunt gladiolum oblongum in speciem linguæ factum. Cuius meminit Neuius apud eundem Gellium: Sine mihi gerere morem, videar lingula. Domitius in Martialem ait, lingulam etiam capi pro instrumento, quod ad similitudinem linguæ conflatum vsui esse potest ad aromata tractanda, vt in illo versiculo Martia. Gracilesq; lingulæ, cæreiq; chartæq;.

Romphea genus est teli Thraciæ nationis. Vale. Flaccus lib. 6. Argon. Aequaq; nec ferro breuior, nec Romphea ligno. Mantuanus mediam produxit dicens: Quam gerit aduersus feriat Romphea cohortes.

Spara minimi generis sunt iacula, à spargendo dicta. Sunt autem rustica tela in modum pedis recurua. Verg. lib. 10. Agrestisq; manus armat Sparus. Nam vtrumque dicimus in masculeo & neutro genere. Sallust. Cæteriq; vt quosque casus armauerat sparis, aut lanceis: alij præacutas sudes portabant. Lucil. Tum spara, tum murices portantur tragula porro.

Manobarbulus genus est teli, similis plumbeæ pilæ, quo vtebantur milites, qui manobarbuli dicebantur.

Materis telum est oblongum, breuius tamen lancea. Sisenna: Gallia materibus, Sueui lanceis configunt.

Runa teli genus latam habentis cuspidem.

Sibina, seu Sibinis, telum est venabulo simile, Illyris peculiare. Ennins: Illyriis restant sicis, sibinisq; fodentes.

Verui

Veruina telum eſt ſimile veru. Sidonius: Cui noſter ſermo erit pro veruina.

Machæra Græcè gladium, ſeu cultrum Latinè ſignificat. Apuleius: Comminabatur ſeſe conciſurum eum machæra fruſtratim. Plautus: Si tibi eſt machæra, & nobis eſt vrbina domi. Quod adagiũ dici ſolet, quum malum malo opponitur. Vrbina enim etiam genus eſt teli.

Sariſſa dicitur haſta prælonga, Macedonum genti peculiaris. Vnde & Alexandri ſtipatores Sariſſophoros vocat Curtius. Liuius: Prælongas haſtas Macedones Sariſſas vocant. Luc. lib. 8. Primi Pellæas arcu fregere Sariſſas. Ouid. lib. 12. Qui clypeo, gladioq;, Macedoniaq; Sariſſa Conſpicuus.

Harpe incuruus eſt Mercurij gladius, quo vſum ferunt Perſeum. Lucanus: Et ſubitus præpes Cyllenida ſuſtulit Harpen: Harpen alterius monſtri iam cęde rubentem. Pontanus libr. 4. de Stellis: Quæ Martem clypeo, galeaq; adamantideq; Harpe inſtruxit.

Acynacis gladius eſt Parthorum genti peculiaris. Horat. lib. 1. Car. Vino & lucernis Medus Acynacis immane quantum diſcrepat. Q. Curtius lib. 5. Strictoq; acynace interfecturus videbatur, ni prope Beſſus Bactrianiq; deprecarentur.

Idem Curtius ait *Copidas* eſſe gladios leuiter curuatos, Falcibus ſimiles, quibus appetebant beluarum manus.

Framea gladius eſt Marti peculiaris. Iuuenalis: Et Martis frameã, & Cyrrhæi ſpicula vatis. Martianus Capella: Gradiui frameã non auſus poſcere falcem. Cor. Tacitus, vbi de populis Germaniæ loquitur, frameas pro haſtis videtur accipere, dicens: Rari gladiis, aut maioribus lanceis vtuntur. Haſtas, vel ipſorum vocabulo Frameas gerunt anguſto, & breui ferro, ſed ita acri, & ad vſum habili, vt eodẽ telo, prout ratio poſcit, vel cominus vel eminus pugnẽt. Et eques quidẽ ſcuto, Frameaq; cõtẽtus eſt, pedites & miſsilia ſpargũt.

Aeganea ſpecies eſt leuioris iaculi, autore apud Cęliũ Euſtathio.

Eſt & *Ancyle* iaculum quoddam quo qui vtuntur, vocantur Ancyliſtæ, quamuis etiam Ancyle ſignificet anſam iaculi.

Sigymnum iaculi genus eſt. Autor Cæl. ex Lyophrone.

Geus, ſiue Geum, dicitur telum omnino ferreum.

Dolones tela ſunt bellica, à lædẽdo dicta, autore Donato. Nã dolos Græce læſio dicitur. Sylius lib. 3. Nec te reti dextras in pugnam armata Dolone. Trãquillus in Claudio Cęſare: Reperti & equeſtris ordinis duo in publico cũ Dolone, acvenatorio cultro pręſtolãtes.

Spatha genus eſt gladij. Iulius Capitolinus de Maximino Imp. Fecit & Spathas argenteas, fecit etiam aureas, & omnino quicquid pulchritudinem eius poſſet iuuare.

Culter, ſeu Cultrum (vtrunque enim dicimus) propriè dicebatur gladius victimariorum, quo ſcindebantur victimæ. Hinc Cultrarij dicebantur victimicidæ. Propertius: Quum fallenda meo pollice cultra forent. Eius propè generis ſunt Clunaculum, & Seceſpita.

Clunaculum, dicitur à ſcindendis victimarum clunibus.

Seceſpita, à ſecando, gladius erat ferreus & oblongulus, manubrio eburneo rotundo, quo Flamines, Flaminicæ, & Pontifices vtebantur ad ſacrificia. Tranquillus in Cæſare Tiberio: Nam & inter Pontifices ſacrificanti ſimul pro ſeceſpita plumbeum cultrũ ſubiiciendum curauit.

Sica, gladius eſt occultus, & inuaſorius, qui incluſus ligno formã habet baculi. Hoc qui vtuntur, Sicarij vocantur. Horatius: Si quis erat dignus deſcribi, quòd malus aut fur, Quòd mœchus foret, aut Sicarius. Martialis libro 11. Inuaſit medicus Sica Phreneticus Eucli.

Cateia, gladius eſt falcatus, Germanis olim frequens. Sylius: Panda manus eſt armata Cateia. Ponta libr. 5. de Stellis: Armaque, Pilaque, Cateias.

Nouacula culter eſt raſorius, cuius artifices dicuntur Nouacularij. Mart. de ferramentis tonſorij: Tondentis hæc arma tibi ſunt apta capillis, Vnguibus hæc longis vtilis illa genis.

Parazonium, gladij genus, quod accingi ſolet zonæ.

Paltum, teli genus eſt, ſeu minoris iaculi, ꝙ in itinere torquetur.

Pugio, genus teli. ſeu gladij breuiuſculi, à pugnando dicitur, vel quòd punctim feriat, vel ꝙ punctim teneatur. Hinc diminutiuum *Pugiunculus*. Cic. Hiſpanienſem pugiunculũ Cn. Piſonẽ appellabat.

Haſta dicitur, quòd ſtans vel à ſtante ferri ſoleat. Vnde & haſtile deductum. Moris erat antiquitus haſtæ ſubiicere res, quæ exponebantur venales per auctionem. Hinc Haſtarium, dicebatur auctionaria illa venditio. Trãquillus in Auguſto: Ipſum, bonaq; eius ſubiecit haſtæ. Haſtici ludi, qui haſta conficiuntur. Idem autor in Caligula: Edidit & peregrè ſpectacula in Sicilia Syracuſis haſticos ludos. Haſta pura, dicitur, nullo ferro præpilata. Vergil. Ille vides pura iuuenis qui nititur haſta. Suetonius in Claudio: Poſidem ſpadonem Britannico triumpho inter militares viros haſta pura donauit. Haſtis puris enim milites ob fortitudinem donabantur. Hinc ſcribit Plinius, Sicinium Dentatum donatum fuiſſe haſtis puris duodeuiginti.

Triphorum, dicitur telum longitudine triũ cubitorũ quod Catapulta mittitur. Ennius: Aut permaneret paries percuſſus triphoro.

Sagitta, iaculum quod arcu mittitur. Hinc Sagittare verbum, id eſt, iaculari. Hieron. Vt ſagittent in occultis immaculatum. Sagittarius, qui ſagittas intorquet. Tranquillus in Flauio Veſpaſiano: Syria

ria cum præmasit exercitum: Hinc x 1. millia sagittariorum. Sagittarios equestres Græci Hippotoxatas vocant. Omnium optimi sagittarij sunt Parthi, qui fugientes & auersi iaculantur, & lædũt perinde ac aduersi. Lucanus: Ocyor & missa Parthi post terga sagitta. Fiunt etiam composita Sagittifer, & Sagittipotens. Cicero in Arati Phænomenone: Mense sagittipotens solis quum sustinet orbẽ. Ruffus Festus: Membra sagittigero cedunt postrema reuecto.

Iaculum, quicquid iaci potest. Hinc Iaculari verbum. Iuuenalis: Satyra 1. Et quantas iaculetur Monycus ornos. Dicimus etiam Iaculo & Eiaculo.

Tragula à traiiciendo, vel quòd infixa scuto trahatur. Metaphoricè pro dolo capitur. Plautus: Tragulam in te iniicere adorant.

Pilum dici potest quinque pedum hastile. Sulpitius ait, Pila Romanorum esse missilia trium pedum, vtrinque præfixa ferro trigono vnciarum nouem. Lucanus: Infestisq; obuia signis Signa, pares aquilas, & pila minantia pilis.

Falces, Harpagones, Fundæ, Fustibalæ, Plumbatæ, Onagri, Scorpiones, numerantur à Vegetio inter tela naualia. Fundis qui vtuntur, vocantur Funditores.

Catapulta, dicitur velox Iaculum, vel sagitta. Plautus: Atque ita te neruo torquebo, vt Catapultæ solent.

Aclides, Seruius ait tela esse adeò antiqua, vt nec vsquàm commemorentur in bello. Legitur tamen, quòd sint clauæ cubito & semis factæ, eminentibus hinc inde acuminibus, quæ ita in hostem iaciuntur religatæ loro vel lino, vt peractis vulneribus posśint ad dominos redire. Putatur tamẽ esse teli genus, quod per flagellũ in immẽsum iaci pōt. Verg. li. 7. Aen. -Teretes sunt aclides illis Tela, &c.

Verutum est telum breue & angustum. Autore Nonio. Salustius 3. Hist. Auxiliumq; manebant in modum Veruti militaris.

Gesa Gallorũ sunt tela. Verg. lib. 8. Aenei. -Duo quisque Alpina coruscant Gesa manu.

Venabulum venantium hasta lato præpilata ferro. Ouid. in epi. Phedræ: Siue tenes lato venabula cornea ferro.

Ansatæ sunt iaculamenta cum Ansis.

Sequenti iaculorum nomina enumerantur à Crinito, vbi de telorum generibus meminit: Spari, Cateiæ, Frameæ, Caiæ, Rumigesti, Mesanculæ, Sibini, Gesa, Veruta, Aclides, Romphea, Lanceæ, Pila, Sarissæ, Scibones, Tragulæ, Telones, Hastæ, Sudes, Phalaricæ, Isśi, Faces, Semiphalaricæ, Cæstra, Soliferrea, Scorpij.

TELA PROPRIA GENTIVM.

Framea, Germanorum: Romphea, Thracum: Lancea, Hispanorum: Vnde Varro apud Gellium ait, Lanceam non Latinum, sed

Hiſpanorum eſſe verbum. Pila Romanorum: Iſsi, Boiorũ: Sariſſæ Macedonum: Sibini Illyricorum.

TELA, ET SCEPTRA DEORVM.

HArpe gladius eſt Falcatus Mercurij. Vnde & Ouidius Harpen vocat Cyllenidem lib. 5. Meta.

Frameam poëtæ vocant Martis haſtam.

Simulacro Apollinis apponebatur *arcus*, *ſagitæ*, *Clypeus* & *Lyra*. Claudianus: Mars clypeo melior, Phœbus præſtantior arcu.

Sceptrum & *Fulmen* Ioui tribuuntur. Vnde & poëtæ Iouem appellant fulminatorem, fulminigerum, fulguratorem, tonitrualem, ſceptrigerum. Quintianus in Orpheo: Aſtant cœlicolæ intenti, quæ fulminiger rex Præcipiat. Bapt. Pius: Iunxit Agenoridæ ſceptrifer ipſe tonans.

Claua fuit Herculis telũ. Ouid. in epiſtola Deianyræ: Inſtruxitq; manum claua domitrice ferarum. Idem lib. 15. Vulnera clauigeri quæ fecerat Herculis arcus.

Fuſcina telum fuit triſulcum, inſigne Neptuni, vt apud Priapeiam: Neptuni Fuſcina telum. Mar. lib. 1. Fuſcina dente minax nexu fuit anchora curuo. Dicitur & *Tridens*, velut tres habens dentes. Neptunus apud Verg. lib. 1. Aen. Et Lucanus 4. Ouid. 8.

IMPOSSIBILIA FACTV.

IOui Fulmen, Herculi clauam, Homero verſum ſubtrahere: tria hæc olim credita ſunt impoſsibilia. Autore Macrobio libro 5. Saturnaliorum. Quod etſi fieri poſſet, alium tamẽ nullum deceret, vel fulmen præter Iouem iacere, vel certare præter Herculem robore, vel canere, quod cecinit Homerus.

MACHINAE QVAEDAM BELLICAE, ET TORMENTA.

BOmbardam Galli vocant machinam à bombo & ardeo, vt autumat noſter Nicolaus Beraldus: execrabile prorſus inuentum, quo nihil fulmini magis ſimile, luce, impetu, & odore teterrimo. Cuius inuentori (vt inquit ille) robur & æs triplex circa pectus erat, illum parentis crediderim ſui ceruicem, & penetralia ſparſiſſe nocturno cruore Hoſpitis, &c.

Graphicam tormenti huius deſcriptionem, vide apud eundem Beraldum in Ruſticum Politiani, ex verſibus Ioannis Mariæ Catanei. Ricardus Bartholinus Bombardam vocat turrifragam, nouo ſed tamen conuenienti epitheto. Volaterranus ait Bombardã primam à Germanis dono Venetis datam, quum hi apud Clodiam foſſam Genuenſes obſiderent.

Vegetius ait *Teſtudinem* machinam fuiſſe bellicam, de materia ac tabulatis contexta, quæ ne exureretur incẽdio, coriis, vel ciliciis

cento

centonibusq; vestiebatur. Hæc intrinsecus accipiebat trabē adunco præfixam ferro, quod *Falx* vocatur, ab eo quòd incurna est, vt de muro lapides extrahat. Idem ait caput eius vestiri ferro, appellariq; *Arietem*, quòd frontem habeat durissimã, quæ subruat muros, & arietũ more retro cedat, vt cum impetu vehemẽtius feriat. Habet autem testudo machina similitudine cum testudine vera: nam sicut hæc modò reducit, modò profert caput, sic illa interim reducit trabem, & quãdoq; exerit. Vide Ammianum Marcellinum quoq;. De Ariete Verg. - Labat ariete crebro Ianua, & emoti procumbunt cardine postes. Ouid. lib. 11. Meta. Nec læuius pulsata sonat, quàm ferreus olim: Quũ laceras aries ballistáve cõcutit arces. Hinc Arietare verbũ, id est cum impetu percutere. Verg. Arietat in portas, & duros obice postes. De Ariete Pamphilus: Rumpo fores, muros quatio, demolior arces: cornua ferrata sub trabe dura gero.

Vineæ (quas aliter Cattos vocant) fiebãt hoc modo. De lignis leuioribus machina colligabatur, lata pedibus octo, alta pedibus septẽ, longa XVI. huius tectũ munitione duplici tabulatis cratibusq; contexebatur: latera sepiebantur vimine, ne saxorũ telorumq; impetu penetrarentur: extrinsecus autẽ ne immisso cõcremaretur incendio, crudis ac recẽtibus coriis ac centonibus operiebãtur: multis in ordinẽ iunctis se supponunt milites, qui tuti penetrant ad excauanda murorũ fundamenta. De Vinea Propert. lib. 4. Dũq; aries murũ cornu pulsabat aheno, Vineaq; inductũ longa tegebat opus.

Plutei contexebantur ad similitudinem cassidis à vimine: ciliciis protegebantur, coriis, ternisq; rotulis, quarũ vna in medio, duæ in capitibus opponebantur: admouebantur in quancunq; partem, more carpenti, & applicabãtur muris: horum munitione protecti obsessores, sagittis, fundis, & missilibus obsessos, de propugnaculis ciuitatis exturbabant, vt scalis ascendendi facilior pateret occasio.

Musculi dicuntur minores machinæ, quibus protecti obsessores vrbis fossatũ (verbum est Vegetij) comportatis lignis & lapidibus complent, & solidant, vt turres ambulatoriæ sine impedimento admoueãtur, & applicentur muris. Minores sunt vineis, & pluteis firmiores. Vocantur autem à similitudine musculorũ piscium. Nam quemadmodum illi quum minores sint, tamen Balænis auxilium adminiculumq; exhibent, ita quoq; hæ machinæ subsidio sunt ambulatoriis turribus ad parandam viam, præmuniendaq; itinera.

Turres ambulatoriæ, sunt machinamenta trabibus tabulatisq; compacta, crudis coriis, & centonibus communita, ne hostili crementur incendio. Fiebãt interdum tanta proceritate, vt & muros, & lapideas turres altitudine superarent. Voluebantur multis rotis arte mechanica suppositis. Quũ muris admouebantur, presens erat ciuitat

ciuitatibus periculum. Nam ſurſum verſum habebant ſcalas quibus irrumpebatur in vrbem. Deorſum verſum arietes, quorũ impetu diuellebantur muri. In earum faſtigio collocabantur ſagittarij, qui obſeſſos contis, & ſaxis miſsilibus protrudebant, eoq; modo capiebant ciuitatẽ ſine mora. Obſeſsis enim nulla ſpes erat auxilij, quum ſupra ſe aſpicerent altiorem hoſtium murum.

Sambuca, fiebat ad ſimilitudinem citharæ. Nam vt in cithara ſunt chordæ, ita in trabe, quæ turri admouebatur erant funes, qui pontem de ſuperiori parte trocleis laxabant vt deſcenderent ad murum, exibantq; ſtatim bellatores, & per eam tranſeuntes mœnia vrbis inuadebant.

Exoſtra, pons erat turris ambulatoriæ, per quem obſeſſores in muros obſeſſarum vrbium tranſmeabant.

Obſeſsi ab obſeſſorum machinis tutabãtur ſe balliſtis, arbaliſtis, onagris, ſcorpionibus, fuſtiballis, & ſagittariis fundis.

Telenon, machina fiebat hoc modo: Trabs vna in terram præalte defigebatur, in cuius vertice connectebatur altera longior, dimenſa medietate eo libramento, vt depreſſo vno capite, erigeretur alterum. In vno quoque capite cratibus, & tabulatis contexebatur machina, in qua pauci collocabantur milites. Depreſſo itaque per funes altero trabis capite, altero verò (in quo erant) eleuato, imponebantur in murum.

Scorpiones, machinæ ſunt, quæ Vegetij tempore dicebantur Manuballiſtæ. Ideò autem nomen hoc traxerunt, quòd paruis, ſubtilibusq; ſpiculis inferrent mortem. Alter Scorpio vocatur Onager, quòd aſini feri quum à venantibus agitantur, ita eminus lapides poſt terga calcitrando emittũt, vt perforent pectora ſequentium, aut perfractis oſsibus capita ipſa diſplodant. Saxis autem per Onagrum contortis, non ſolum equi elidebãtur & homines, ſed etiam hoſtium machinamenta frangebantur.

Cochleæ, dicebantur rotundæ machinæ, in quibus per circuitum obſeſſores conſcendebant in muros inimicorum.

Balliſta, bellicum erat tormentum ex ferro, aut taxo, aut oſſe, quo magni lapides emittebantur, vt ait Sulpitius. Ouidius lib. 1. de Triſt. Quàm graue balliſtæ mœnia pulſat onus. Cic. lib. 2. Quæſt. Tuſcul. Vt enim balliſtæ lapidum, ita reliqua tormenta telorum. Balliſta formabatur ea magnitudine, vt lapides C X X. pondo eiacularetur. Balliſta maior ſaxa contorquet. Hæc à Phœnicibus reperta eſt. De hac Syllius lib. 1. Phocais effundit vaſtos balliſta molares. Balliſta minor haſtam iacit, & parua ſpicula. De hoc videtur intellexiſſe Lucanus lib. 3. dicens: Nec enim ſolis excuſſa lacertis Lancea, ſed tenſo balliſtæ turbine rapta.

Phalar

Phalarica, genus erat teli, quod ex phalis, id est, turribus ligneis intorquebatur. Erat autem præfixa valido ferro in modum hastæ intra tubum: cuius hasta sulphure, resina, bitumine, & stuppis conuoluebatur, infuso oleo, quod incendiarum vocabant, & è ballista emittebatur.

Inter nostri temporis machinas habentur *Colubrina*, & *Serpentina*, quòd oblongæ fiant, habeántque effigiem propè Serpentis & Colubri. Pamphilus Saxo: Vis, sonitus, rabies, motus, furor, impetus, ardor Sunt mecum, Mars hæc ferreus arma timet.

Arcuballistæ, & *Carroballistæ*, dicebantur minores machinæ, quæ curriculis ferebantur.

Malleoli erant quædam missilia, quæ arcu iaciebantur, materiam habentia ad comburendum. Liuius: Aliqui venerunt ferentes stuppam, picem, & malleolos.

Inter machinas etiam numerantur *Trifaces*, *Cataphrattæ*, *Plumbatæ*, *Tribali*.

Falces, & *Harpagæ* armorum genera sunt apta murorum oppugnationi. Sisenna apud Nonium: Falces iniectas comminuunt, Puteos propius collocatis Harpagis deiiciunt, mittunt è turribus.

ARMORVM VARIA GENERA, & bellorum instrumenta.

Galea dicitur cassis, seu ferreum instrumentum: à galero, quo veteres vsi sunt. Ouid. in epist. Et galeam pressa sustinuisse coma. Ea ornata cristis & pennis maiorem solet incutere terrorem. Vnde Verg. lib. 8. Aeneid. Terribilem cristis galeam, flammasq; vomentem. Idem significat *Cassis*: dicimus etiam Cassida. Prop. Aurea cui postquam nudauit cassida frontem.

Ancyle dicitur breue scutum Nonio. Hoc ex vtroq; latere recisum erat, vt nullus videretur angulus, & summũ infimumq; latus eius medio pateret. Ferunt ancylia principante Numa Pompilio cœlitus fuisse demissa. Ouid. lib. 5. Fast. Ecce ancyle vocãt, quod ab omni parte recisum est, Quaq; oculis spectes angulus omnis abest.

Parma fuit breue scutum, peditibus peculiare. Verg. lib. 11. Ense leuis nudo, Parmáque inglorius alba. Dicimus & Parmula. Horat. Tecũ Philippos & celerem fugã Sensi relicta non bene parmula.

Pelta dicitur Clypeus Amazonum, in modum Lunæ recuruus, Vergil. Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis. Stat. lib. 5. Syl. Hinc peltiferæ dicuntur Amazones. Ouid. Qui modo peltiferas fudit Meotidas, &c.

Cætra scutum est loreum, quo vtuntur Afri & Hispani. Luca. lib. 7. Illic pugnaces commouit Iberia Cætras. Vergil. Læuas Cætra tegit. Cætrati dicuntur qui vtuntur huiusmodi scutis.

Ocreæ dicuntur crurum munimenta. Apuleius: Ille galea caput, ille crura Ocreis inuoluit. Hinc Ocreati, ocreis ornati. Plinius: Ad reliquos vsus laboriose euehitur ocreatis cruribus. Vegetius: Pedites scutati præter cataphractas, & galeas etiam ferreas, Ocreas in dextris cruribus cogerentur accipere. Verg. lib. 7. Aeneid. Aut ocreas leues lento ducunt argento.

Thorax dicitur ferreum pectoris munimentum, & quicquid à collo ad coxendicē protenditur in anteriori corporis parte. Thoracati, thorace induti. Plin. Parrhasius pinxit Nauarchum, thoracatum. Fiebant olim thoraces cratibus costarum ferreis, vnde & nexiles vocantur Statio, & multiplices. lib. 12. Multiplicem tenues iterant thoraca cateruæ.

Phaleræ ornamenta sunt equorum, qui inde vocantur phalerati. Verg. lib. 5. Aen. Primus equum phaleris insignē victor habeto.

Ephippia sunt stragula, quibus equi integuntur, vel sellæ, eis ad insidendū positæ. Cato: Fuit mihi equus sine ephippio. Equi ephippiarij dicuntur, quibus imponuntur sellæ, ne graui incessu vulnerent sessorem. Ephippiati equi, suis phaleris ornati. Horatius adagium fecit: Optat ephippia bos, piger optat arare caballus. vbi quis vult ea curare, quorum est ignarus.

Capistrum, & Frænum, vincula sunt capitis equorum. Martialis: Paret purpureis aper capistris.

Stapedes, machinulæ sunt ferreę, quibus pedes sustinēt equitātes.

Pharetra, repositorium sagittarum, quanquam & pro sagittis interim capiatur. Ouid. lib. 1. Meta.

Lorica dicitur ferreum corporis munimentum, quale apponebatur antiquis regum, & Imperatorū statuis. Dicitur autem Lorica, velut connexa loris. Squalebat ferri laminis, vt crustis cochlearum. Vitruuius: Nō patietur lorica testacea lædi latera. Modestus: Centuriones nimium bellicosas loricas transuersis cassidum cristis (vt à suis facilius noscerentur) habebāt. Martial. Inuia Sarmaticis domini lorica sagittis. Hinc Loricare est armare, seu loricam induere. Plin. de Ichneumone in Aspidē certaturo: Mox (inquit) vbi pluribus eodem modo se coriis loricauit, in dimicationē pergit.

Loricare.

Vmbo dicitur pars clypei eminentior. Capitur & pro toto clypeo. Verg. lib. 10. - Sed sustinet æreus vmbo. Statius lib. 18. Euboicum duris rumpunt vmbonibus agmen.

NOMINA DIVERSA AD MILITIAM SPECTANTIA.

EXercitus dicitur magnus militum numerus, ab exercitatione. Cui præest qui legiones cum suis auxiliis cōministrat. Eiusq; officium consistit non solùm in danda, sed etiam obseruanda disciplina.

plina. Is vocabatur à Romanis *Tribunus militaris*, cui iubebantur parere milites. Eius intererat milites in castris continere, ad exercitationes producere, claues portare, vigilias interdum circuire. Annonæ & commeatibus consulere, compescere tumultus militares, delicta secundum autoritatem castigare, audire cōmilitonum querimonias, & multa id genus alia. Dicebatur autem Tribunus à tribu, quoniā Romulus primus milites ex tribu legit. Tribunorum militarium alij dicebantur *Ruffuli*, qui creabantur in exercitu: Alij *Comitiati* qui designabantur in comitiis. Dicti sunt & *Rutuli*, quòd Rutilius Ruffus legem, de his creandis ab exercitu, quandoq; tulerit. Equestris ordinis nomen sæpe mutatū est. Nam qui ad equitatum trahebātur, primum *Flexumines*, & *Trossuli* dicti sunt, quum oppidum in Thuscis eo nomine soli sine peditatu cepissent.

Miles suberat Centurioni: *Centurio*, Tribuno: *Tribunus*, Legato: *Legatus*, Consuli: *Consul*, Dictatori: *Centurio* centum peditibus præerat. Is erat, quem nunc primipilum dicimus. *Myrias* continebat decem millia. Hinc *Myriarches*, qui decem millibus præest.

Legio à delectu militum dicta est, autore Nonio. Romanorum legiones habebant singulæ sena millia, & interdum amplius, vbi res postulabat. Differebāt autem ab auxiliatoribus. Nam *Auxiliatores* conducebantur ad prælium ex diuersis locis, nec disciplina inter se, nec notitia, nec affectione consentientes, aliisq; institutis, vtentes, & dissimili armorum vsu. Iungebanturq; legionibus adminiculi, non principalis subsidij loco. Legio autem propriis cohortibus, constabat habebatq; grauis armaturæ principes *Hastarios*, *Triarios*, & *Antesignanos*. Item leuis armaturæ *Ferentarios*, *Sagittarios*, *Funditores*, *Ballistarios*, vt proprios vnoq; animo, & pari consensu castra munientes. Erat in legionibus tanta armorum exercitatio, & fiducia, vt nusquam legantur plures fuisse legiones, quàm duæ. Qui legionum matriculis inseri volebant, hoc est, numerari inter legionarios, solebant iurare. idq; *Sacramentum* dicebatur. Iurabant autem per Deos, & Imperatoris maiestatem, se fidē seruaturos inuiolatam, æternumq; famulatum suo principi exhibituros, militiam nunquàm deserturos, nec recusaturos mortem pro Rep. Habebat Legio decē Cohortes. Quarū prima habebat pedites M. CV. Equites loricatos CXXXII. Secūda pedites DLV. Equites loricatos LXVI. Tertia pedites DLV. Equites itidē LXVI. Quarta pedites DC. Equites LXVI. Quinta totidē. Hæ autem primæ ordinabantur in prima acie, tāquàm magis strenuæ. Sexta pedites DLV. Equites LXVI. Septima pedites DLC. Equites LXVI. Octaua, Nona, & Decima singulæ totidē. His decē cohortibus perficiebatur legio, quæ habebat peditū sex millia, Equites DCCXXXII. A numero & ordine

legion

legionum milites dicebantur Primani, Secundani, Decumani, primæ & secundæ, aut decimæ legionis.

Cohors diuidebatur in quinquaginta manipulos. Manipulus in x x v. milites. *Manipulum* autem Varro ait esse minimam exercitus manum, quæ vnum sequitur signum. De quo verbo Ouidius: illa quidem fœno (sed erat reuernetia fœno, Quantum nunc aquilas cernis habere tuas) Pertica suspensos portabat longa maniplos, Vnde Maniplaris nomina miles habet. Lucanus lib. 1. Conuocat armatos extemplo ad signa maniplos. Hinc *Maniplares* milites, dicti, à manipulo fœni, quod sequebantur.

Centuria dicebatur centenarius militum numerus, cui qui præerat vocabatur Centurio.

Constabat *Turma* ex trigintaduobus equitibus. Varro turmam ait dictam esse mutata e, in v, quasi ternam, quòd terdeni milites ex tribus tribubus, Lucerum, Rhamnensium, & Tatientium fiebant.

Phalanx dictio est Macedonica, quadratã aciem, & cuneum militarem propriè significans, quando pes pedi, clypeus clypeo, vir viro in acie conferebatur: qui mos erat Macedonum peculiaris. Curtius: Macedones, inquit, phalangem vocãt peditum stabile agmen, quum vir viro, & armis arma conferta sunt. Capitur tamen pro quouis exercitu. Verg. lib. 6. At Danaum proceres, Agamennoniæq; phalanges, Quoniam autem vocabulum est Macedonicum phalanx, proprio epitheto vocatur Sarissigera, à Sarissis Macedonum hastis.

Porrò autẽ *Hastati* dicuntur, qui pugnant hastis: *Pilani*, qui pilis.

Ordinarii dicũtur, qui in prelio præsunt, & primos ordines ducũt.

Augustales dicebantur, qui ab Augusto ordinariis iuncti fuerãt.

Aquiliferi, qui portabant aquilam Romanorum insigne: Lucan. Pares aquilas, & pila minantia pilis.

Imaginarij, vel Imaginiferi, qui imperatorũ portabãt imagines.

Signiferi, qui signa portant.

Tesserarij, qui tesseram per contubernia militum nuntiant. Tessera autem vocatur præceptum ducis, quo ad bellum aut aliquod aliud opus mouetur exercitus.

Campigeni dicuntur antesignaui, ideò quòd eorum opera, atque virtute exercitij genus crescit in campo.

Metatores, qui præcedentes locum deligunt castris.

Beneficiarij, qui tribunorum beneficio promouentur.

Librarij qui in libros rationes referunt ad milites pertinentes.

Tubicines, Cornicines, Buccinatores, qui tuba, æreo cornu, vel buccina committere soleant prælium, vt *Liticines*, qui lituo canunt. Marcellinus: Post exactum iam diem occinente liticine reuocatus

inuict

inuictissimus miles, prope supercilia Rheni tendebat. Dicuntur etiã *Aenatores*. Suetonius in Cæsare Dictatore: Inter eos (inquit) & ænatores rapta ab vno tuba prosiluit ad flumen. Marcellinus: Quum superesset exiguum noctis ænatorũ clangore ductore vrbem, vt mox casuram terribili corona cinxerunt. Buccinatores, autore Vegetio, ornamentũ erant totius legionis in ingressu conflictus, & eius reditu. Hinc per metaphoram Buccinator pro laudatore solet accipi.

Mensores, qui in castris demetiuntur loca, in quibus tentoria milites figant, vel hospitia in ciuitatibus præstent.

Torquati simplares, & Torquati duplares quibus torquis aureus solidus virtutis fuit præmium, quem qui meruisset, præter laudem interdum duplas consequebatur annonas, duplares, duas.

Candidati milites dicuntur qui priuilegiis muniuntur. reliqui vocantur municipes, quòd propter munera facere militiam cogantur.

Antesignani dicebantur milites qui erant ante signa, quos tanquàm duces reliqui sequebantur. Apul. Antesignani nostri partem (qua manus humerum subit) ictu per articulum medium temperato prorsus abscidimus.

Vexillarij, & Vexilligerij, qui vexillum gerunt. Idem Apul. Tunc Itaq; (inquit) sublimis ille vexillarius noster Lamathus. T. Liuius, Ordo, inquit, sexagenos milites, duos centuriones, vexillarium vnũ habebat. Idem autor est sub vno vexillo fuisse homines C L X X X. *Vexillationes* antiqui nominauerunt alas equitum. Eadem ratione.

Aquiliferi dicebantur, qui aquilas, Romanorum signa, ferebant. Sueton. in Cæsare: inclinatam (inquit) aciem solus sæpe restituit, obsistens fugientibus, retinénsque singulos, & contortis faucibus conuertens in hostem, & quidem adeò plerunque trepidos, vt aquilifero moranti cuspide sit comminatus.

Draconarij, qui dracones ferebant in vexillis, vt aquilas. Claudianus: Stant bellatrices aquilæ, sæuiq; dracones. Primum signum (inquit Vegetius) legionis est aquila, quam aquilifer portat. Dracones etiam per singulas cohortes à Draconariis feruntur ad prælium.

Primipilus, seu Primipilaris, dicebatur Centurio, qui IIII. centurias, id est C C C C. milites regebat in acie prima: eratq; caput legionis. Tranquillus in Tyberio: Quum (inquit) Pollentina plebs funus eiusdem primipilaris non prius ex foro misisset. Idem in Caligula: Testamenta primipilarium (qui ab initio principatus, neque illum, neque se hæredem reliquissent) vt ingrata rescidit.

Manipli, seu Maniplares dicebantur signiferi qui imperante Romulo, quum Romani & Latini sub vno centurione bellum aggressuri essent, Maniplo herbæ hastæ alligato pro signo vtebantur. Ouidius: Vnde Maniplaris nomina miles habet.

Nauarchus dicebatur nauis princeps, qui in bello nauali remigibus & militibus exercendis quotidianam curam, & iugem exhibebat industriam.

Bellatores qui ad decertãdum instruuntur, armísque aduersarium inuadunt.

Imbelles in exercitu dicuntur, qui sequuntur copias ad alium quàm conflictus vsum: vt medici, tabernarij, & serui.

Velites dicuntur leuissimæ armaturæ milites. Hi loricam non induebant, nec ocrea muniebantur. Non clypeum aut scutum graue ferebant, sed telis tantum vtebantur, & sagittis. Ouid. in Ibin. A Velitbus fit Velitari verbum, id est leuiter contendere, & Velitatio, leuis contentio. A leui armatura Velites aliter dicebantur Expediti.

Peltati inter leuis armaturæ milites numerabantur, à Pelta breui paruoq; scuto quo vtebantur, cum contis Sarissa paulo breuioribus.

Catafracti dicuntur, qui non solùm sua corpora, sed etiam equos lorica vndiq; muniunt, Hos Marcellinus Catafractarios vocat, vbi ait: Et ne qua interueniret mora, adhibitis Catafractariis solis & ballistariis parum ad tuendum rectorem idoneis, præcurso eodem itinere ad arua Succorum peruenit. Est etiam Catafracta militaris lorica siue thorax. De Catafractis Marcellinus: Sparsiq; (inquit) catafracti equites (quos Clibanarios dictitant) personatim thoracum muniti ligaminibus, & lumbis ferro cinctis. Idẽ: Inter quas (inquit) catafractarij erant sagittarij, formidabile genus armorum.

Hastati dicuntur qui manus conserunt, & cominus hasta decertant: vnde & Tranquillus in Caligula, Hasticos vocat ludos, qui hasta conficiebantur.

Cætra. *Scutati*, Cætrati, & clypeati, qui scuto & clypeo se præmuniunt. Nam Cætra scutum est breue & loreum, quo (vt iam diximus) vtebantur Afri & Hispani. Syllius: -Barbarica plaudentem carmina cætra. Frequens est apud Liuium Cætratorum mentio. Scutatos Marcellinus & Scutarios vocat. Nec Scutarios (inquit) adesse didicerat. Item Suetonius in Augusto: Affuit & clientibus sicut Scutario euocato quondam suo.

Scutigerulus à Plauto dicitur armiger, qui gerit scutum domini in bello. De clypeatis Marcellinus: Et incedebat hinc inde ordo geminus armatorum clypeatus & cristatus.

Ferentarii equites dicuntur, qui eminus solent dimicare: quorum alij iaculis, alij arcu vtuntur. Ferentarij etiam dicebantur ab auxilio ferendo, erantq; leuis armaturæ milites, ex cursu leues, armis grauibus non impediti, ense tantum & telis instructi. Sallustius. Postquàm eò ventum est, vnde à Ferentariis prælium committi posset.

Architenentes, & Sagittarij, qui arcu vtũtur, & sagittas intorquẽt vocantur

vocantur etiam Sagitiferi.

Vbi pugnabatur Elephantis, qui vni tantum præerat vocabatur *Zoarchus* ab animalis præfectura, Qui tribus *Therarchus*, Qui quatuor *Epitherarchus* Qui octo, *Ilarcha*, Generali vocabulo Elephantorum. præfectus dicitur *Elephantarcha*. Autor Aelianus.

Chiliarchi dicebantur, qui mille militibus præerant. Chilias enim dicitur millenarius numerus. Chilias.

Tyrones dicuntur noui milites, fortes tamen & robusti ad perferendos labores militiæ quorum prima exercitatio vocatur Tyrocinium velut rudimentum, vnde & *Tyrunculi* dicuntur etiam qui sunt rudes in re aliqua. Tranq. in Cæsa. Tyrones neq; in ludo, neq; per lanistas, sed in domibus per equites Ro. ac etiam per senatores peritos armorum erudiebat. Hieronymus in fœmineo genere Tyrunculas puellas vocat. *Tyrocinium* etiam præter illud militare rudimentum, dicebatur ab eruditis quum adolescentuli togam sumebãt, & ponebant barbam, eloquentiamq; in foro auspicabantur. Nam tunc etiã dicebantur Tyrones. Seneca in decla. Ille in foro primum dicturus, tyro dictus est. Tyrocinium.

Classiarij dicebantur buccinatores, qui cornu ducebãt exercitum, quiq; Classicum canebant imperatore præsente Classiarij etiam dicuntur remiges, & frequentius milites in classibus. Cor. Tacitus: Anicetum centurione classiario comitatum. Tranquillus in Cæsare Tiberio: Vnde damnatos post longa & exquisita tormenta præcipitari coram se in mare iubebat, excipiente Classiariorum manu.

Rorarij, testimonio Varronis, dicebantur, qui primi omnium in conflictum prodibant, erantq; leuis armaturæ, vt velites. Nec dimicabant acriter, sed leui quadam contentione prælium tantabant, quemadmodum ros prius inchoat, quàm pluuia.

Exauctorati milites dicebantur, qui obligatione militari & stipẽdio soluti erant habuerantq; missionẽ. Hoc autẽ verbũ quandoq; in malam partẽ capitur, vt apud Lampridiũ, qui scribit, Alexandrũ tumultuantes legiones exauctorauisse. Nã orta quondã seditione militari, non timuit conscendere tribunal, & oratione seuerissima tumultuantes increpare, quàmuis omnes armati circunsisterent. Postremò illis adhuc fremẽtibus quum inclamasset: Discedite, arma deponite, omnes depositis armis sagulisq; militaribus ad diuersoria recesserũt. Tunc vnã legionem totam exaucto rauit, quã mox loco suo restituit. Simile est dictum Tranquilli de Cæsare Dictatore scribentis, Nonam legionem apud Placẽtiam quanquã adhuc in armis Pompeius esset, totam cum ignominia missam fecit. Exautorare qd sit.

Gregarij milites dicebantur vulgares, non electi. Tranquillus in Augusto: Nam quum spectaculo ludorum gregarium militem in

XIIII. ordinibus ſedentem excitari per apparitorem iuſsiſſet.

Triarij milites erant omnium fortiſsimi, qui in poſtrema legionum parte colocabantur, in his autem ſita erat tota ſpes, & vltimum perfugium. Erant omni armorum genere inſtructi. Genu poſito ſubſidebant, vt ſi primam aciem vinci contigiſſet, ab his integrato prælio victoria repararetur. De his Modeſtus ad hunc modũ ſcribit: Hi vt requieti & integri inuaderent hoſtes, poſt vltimas acies ſedere conſueuerũt & ſi quid in primis ordinibus accidiſſet, de eorum viribus reparationis ſpes tota pendebat. Hinc formatum adagium, Res ad triarios rediit: vbi propè deſperatur victoria, reſq́; eò periculi redacta eſt, vt extremo conatu, ſummiſq́; viribus ſit enitendum, quibus ſi nihil proficiatur, iam nullus relictus eſt effugij & ſalutis locus.

Elaphri dicebantur equites leuiter armati, qui diſcurſu faciles erant, iaciebantq́; miſsilia ſeu ſagittas.

Accenſi dicebantur qui miniſterio ac ſeruitio publicè adiiciebantur legionibus, quum fas non eſſet milites, (qui pecunia publica alebantur) cuiquam ſeruire, dicebanturq́; Accenſi velut accedentes.

Dimachæ dicuntur, qui duplici pugnæ genere decertant, equo ſcilicet, & vt pedites, vbi regio non eſt apta equitatui. Hos primò ferunt inſtitutos ab Alexandro, qui etiam triginta puerorum millia ad militarem diſciplinam curauit inſtruenda.

Finguntur etiam quandoq; huſmodi nomina à nominibus telorum, vt *Lancearij*, *Doriphori*, id eſt ſpiculatores. Dori enim Græcè, lanceam ſignificat Latinè. Tranquillus in Nerone: Et quum affatim deſæuiſſet, vt conficeretur à Dorypharo liberto.

Machærophori à ferendis Machæris gladiis. Cicero: Macherophoris centum ſequentibus miros riſus nobis edidere.

Enſiferi, à ferendis enſibus.

Sariſſophori à Sariſsis, quas Macedonum haſtas eſſe diximus

Sparthiſeri à ſpathis.

Mucronigeri, *Cultriferi*, *Cultelliferi*, *Teligeri*, *Teligeruli*, *Iaculiferi*, *Iaculatores*, *Spiculiferi*, *Spiculatores*, *Haſtigeri*, *Haſtiliferi*, *Vrbiniferi*, eadem forma dicuntur.

Tortores quandoque dicuntur, qui lapides tormentis iaciunt Vnde & tortores balliſtarum vocat Ammianus.

Scorpionarij, qui ſcorpionibus, ſeu machinis iaculantur. Eiuſdem notæ ſunt *Balliſtarij*, *Arcubaliſtarij* *Colubrinarij*.

Funditores *Fundibularij*. qui funda lapides intorquent. Saluſtius: Ipſe cum expeditis cohortibus adhuc funditorum & ſagittariorum delecta manu.

Pyrobolarij qui ignitas glandes tormentis eiaculantur.

Clauigeri

Clauigeri à ferenda Claua, Græcè vocantur *Corynophori.*

Sunt & quædam principatuum & præfecturarum nominis, vt *Imperator, Rex, Dominus*, qui in malam partem olim accipiebantur pro tyranno. Verg. Vendidit hic auro patriam, dominumq; potentem, Imposuit.

Megistanes dicuntur proceres & primates. Cornel. Tacitus: Et Megistanes Armenios, (qui primi à nobis defecerant) pepulit sedibus.

Monarcha, seu Monarches vnicus omnium princeps, & Monarchia principatus ipse.

Hecatontarchus centum hominum vel ciuitatum princeps.

Dynastes dominus regni: Dinastia potentatus. Cic. ad Atticum: Erit nebulo iste cumistis Dynastis in gratia.

Nauarchus princeps nauis.

Strategus dicitur præfectus militaris, & Statagea præfectura ipsa. Vnde & legimus Thraciam fuisse diuisam in Stratageas 50. Ita enim vocant præfecturas.

Archipolis princeps ciuitatis.

Demarchus tribunus plebis. Demarchia tribunatus.

Agoranomus apud Plautum vocatur ædilis, vbi ait in Captiuis: Hunc fecerunt sibi Aetholi Agoranomum.

Eparchus dicitur prouinciæ præses. Eparchia prouincia.

Ethnearches princeps gentis. Ethnearchia principatus.

Genearcha generis princeps. Genesis est generatio.

Irenarches, seu Irenarcha, qui præficitur in ciuitate ad auferandas discordias, pacandosq; tumultus ciuiles.

Philarchus amator imperij Latinè dici potest Imperij candidatus.

Cosmoarchus mundi princeps.

Democraticus qui fouet principatum populi. Democratia, populi principatus.

Ephorus dicitur præfectus, & superinspector. Ephori magistratus erant tales apud Lacedæmonios, quales apud Ramanos Tribuni plebis.

Dicæarchus iustus princeps.

Decarchus qui decem præest militibus.

Tetrarcha, qui quartam regni partem obtinet.

Dubenus Apud antiquos capiebatur pro domino. Pacuuius: Tum Dubenus seruos ligatos pessime verberat.

Trierarchus præfectus triremis. Cice. Actione 3. in Verrem: Qua de re Charidemum Chium, testimonium priore actione dicere audistis, quum esset Trierarchus.

SAGITTARII, ET IACVLATORES PERITISSIMI.

INter ſagittarios principem locum obtinet *Apollo*, quem ideò poëtæ Sagittiferum,& Sagittipotentem dicũt. Vnde Claudianus: Mars clypeo melior, Phœbus præſtantior arcu. Horatius lib.1. Car. Nec te metuende certa Phœbe ſagitta. Valerius Flaccus: Arcupotens aduerte precor nunc deniq; Apollo.

Hippocoon, Mneſteus Eurytion ſagittarij fuerunt,qui teſte Vergilio, contenderunt de palma, & vnà iaculati ſunt in ludis illis exequialibus,quos Aeneas ad tumulum patris Anchiſæ cælebrauit,quum relicta Africa in Italiam nauigaturus redit per Siciliam.

Iem Vergil.lib.9.ait *Chorineum* Italum, fuiſſe peritum iaculatorẽ, *Aſylam* verò Troianum,arcu & ſagittis nobilem.

Acaſtus venator fuit ſagittis clarus, qui cum Meleagro ad occidendum aprum,(qui Calydona vaſtabat) profectus eſt. Ouid.lib.8. Metam. Leucippusq; ferox,iaculoq; inſignis Acaſtus.

Fuit *Paris* adeò ſagittandi peritus,vt Achillem ſolo pede vulnerabilem telo traiecerit.Verg.lib.6.Aeneid. Dardana qui Paridis direxit tela.Ouidius in Epiſtol.Paridem ſic loquentem inducit,Néve putes, non me niſi cominus eſſe timendum, Figitur in iuſſo noſtra ſagitta loco.Statius lib.3 Syl.

De *Lycota* Ouid.lib.12. Iaculatorémque Lycotam Sternit.

Mopſum Cretenſem ab arte ſagittandi commendat Sylius Italicus lib.1.

Ilerdes fuit iaculator quiſpiam, qui tam certis iaculabatur ictibus,vt etiam volucres in medio aëre percuteret. Sylius: Iam ſocius volucresq; vagas deprendere nube Aſſuetus iaculis idem & bellator Ilerdes,Cui ludus nullam curſu non tollere damam.

Alcon Cretenſis fuit ſagittarius,cuius filium quum rapuiſſet Draco,tanta arte ſagittam direxit,vt illæſo filio,Draconem ipſum confecerit.Val.Flac.lib.1.Argon. -Vacua nam lapſus ab arbore,paruum Ter quater ardenti tergo circunuenit anguis.Stat procul intendens dubium pater anxius arcum Sidonius:Vetuiſſes Caſtora fræno3,Pollucem cæſtus,Alconem ſpicula noſſe. Ang. Politianus in Epigram. Vidit vt implicitum puero pater anxius anguem,&c.

Saxo Grammaticus ſcribit *Enarum* fuiſſe ſagittarium magno corporis artisq; robore præditum, qui tanto rigore arcum intendebat, vt excuſſum ab eo iaculum nulla rerum duritia ſiſteret, quominus citato motu,vniuerſum penetraret obſtaculum.

Deucalion Hyperæſij filius ex Hypſo nympha,fuit etiam peritus ſagittarius.Valer.Flaccus lib.1.Argon.Deucalion certus iaculis.

Aethalides præco fuit inſignis,qui propter eloquentiam Mercu-

rij

rij filius creditus est. Hunc etiam telis claruisse testis est Valerius Flaccus lib.1.

Catenes miles fuit, qui ictibus adeò certis destinata feriebat, vt aues quoque ab ipsis nubibus exciperet. Autor Q. Curt. lib.6. de gestis Alexandri.

Fuit *Domitianus* Imp. doctus adeò sagittarum, vt inter distentos viri procul positi digitos tela transmitteret. Autor Sex. Aurel. Tranquillus ait centenas varij generis feras, in Albano secessu, sagittis plerumq; confossas multis videntibus. Ex industria ita quarundam capita nonnunquam figebat, vt duobus ictibus, quasi cornua effingeret. Nonnunquam in pueri procul stantis præbentisq; pro scopo dispansam dextræ manus palmam, sagittas tanta arte direxit, vt omnes per interualla digitorum innocue euaderent.

Toco miles fuit quispiam autore Saxone doctus adeò sagittator, vt sermone inter conuiuas temulentius habito, iactauerit tanto iaculandi vsu se præditũ, vt exiguũ quodlibet pomũ, baculo procul & longissime remoto superpositum prima spiculi directione feriret.

Pontanus *Assparem* quendã Garamanta à præstantia torquendorũ missiliũ his verbis cõmendat: Hinc Asper Garamas, quo non præstantior alter Aut torquere manu iaculum, aut dare vulnera funda.

Docuit *Hercules*, quanta sagittandi arte clareret dum Centaurum Nessum, quamuis remotum, & ceruam æripidem certo traiecit ictu, Harpyasq; volucres in medio confecit aëre, dicente Seneca: Petiit ab ipsis nubibus Stymphalidas,

Eurytus rex Oechaliæ pater Ioles Herculem sagittandi artem docuit.

Commodus Imperator Faustinæ & marci principis filius centum ictibus in arena totidem feras strauit, tam validis viribus, vt multas vno cõficeret ictu. Adeò certa fuit illi manus, vt quicquid oculo destinasset, iaculo & sagitta contingeret. Herodianus lib.1. & Sabellicus in Exemplis.

Nihil erat tam paruum tamq; exiguum, quod plumbea ænei tormenti pila non concuteret *Andreas Agidarius*, si illud oculo consequi posset.

Getæ, Scythæi Ithuræi, Persæ seu Parthi. Sarmatę, Cretenses, Arimaspi & omnes propè Orientales arcu & iaculis claruerunt.

De *Getis*, Scythiæ populis, Ouid. lib.5. de Trist. Sarmaticæ maior, Geticæq; frequentia gentis, Per medias in equis itq; reditq; vias, In quibus est nemo, qui non Coryton & arcum, Telaq; viperea lurida felle gerat. Et lib.1. de Ponto & 3. & in Ibin.

De *Scythis* Septentrionalibus populis Claudianus: De spoliis Scythicos arcus, aut rapta Gelonis Cingula. Plinius lib.4. Vt sit planè

arcus Scythici forma.

Ithyra, seu Ithura, vrbs est in Tauro monte Parthiam versus, cuius habitatores *Ithuræi* arcu & sagittis claruerunt, quod quemadmodum in cæteris arguitur poëtarum epithetis, quum arcum vocant Ituræum sagittas Parthicas, neruos Geticos, pharetras Sarmaticas, & ita in cæteris. Sabellicus in Oraculo: Quæ turba pharetris Certat Ithuræas sumptis immitarier artes.

Parthi, seu *Persæ* Orientales populi, sagittis adeò claruerunt, vt fugientes à tergo iacularentur, auersiq; sequentes hostes læderent, perinde ac aduersi, vt iam diximus. Lucanus: Ocyor & missa Parthi post terga sagitta Catullus: Siue in Hircanos, Arabasq; molles, Seu Sacas, sagittiferosq; Parthos. Ouidius lib. 1. de Remedio: Vince Cupidineas pariter, Parthasq; sagittas. Io. Fran. Mirandula: In molli pharetratæ Persido vrbe.

A *Sarmatis* Scythiæ populis doctissimis iaculorum, Arcus vocatur Sarmaticus. Ouid. lib. 1. de Ponto: Moris an oblitus patrij contendere discam Sarmaticos arcus.

Cretenses omnes hac etiam arte clarissimi extiterunt. Vergil. in Cyri: Attica Cretæa sternebat rura sagitta.

Inter insulæ Cretæ populos, præcipuit sagittarij fuerunt Dictæi, Gnosiaci, Gortyniaci, Cydonij, à Dictæ, Gnoso, Gortyna, & Cydone vrbibus dicti. De *Dictæis* Sylius lib. 13 - Dictæa per auras Tranat, & in medium perlabitur vrbis arundo: Statius lib. 4. Thebai. Dictæaq; tela Ipsam & Amyclæas humeris aptasse pharetras.

De *Gnoso* & *Gortyna* vrbibus Cretæ Lucanus: Gnososq; agitare pharetras Docta, nec Eois peior Gortyna sagittis.

A *Cydone*, Cretæ oppido, tella Cydonia dicuntur, quòd eius loci incolæ periti fuerint sagittarij. Vergilius: Ire libet Partho torquere Cydonia cornu Spicula, tanquam hæc sit nostri medicina doloris. Statius lib. 7. Thebaidos: Cydonias anteibant Gesa sagittas. Claudia. Quæ vires iaculis, vel quum Gortynia tendis Spicula, quàm fœlix arcu, certiq; petitor Vulneris, & certum mentiri nescius ictum. Scis quo more Cydon, qua dirigat arte sagittas Armenius, refugo quæ sit fiducia Partho.

De orientalibus populis Val. Flac. lib. 5. Quos neq; Iber neq; tuta suis Aurora sagittis Sustinet. Per auroram intelligit Orientales. Sylius lib. 12. Eois quamquàm certet Gortyna sagittis. Statius lib. 3. Syl. Et Eoas iaculo damnare sagittas.

Lycia regio minoris Asiæ. populos habuit peritos iaculandi. Vnde Vergilius Lycias vocat sagittas, lib. 8.

Erithræ quoq;, siue Erithra, Asiæ ciuitas, arte sagittandi claruit. Sidonius: Forte sagittiferas Euan populatis Erithras. Crinitus ait

Scotos

Scotos (qui vicini ſunt Britannis) in dirigendis ſagittis acres eſſe & egregios.

Paulus Diaconus ait *Gotthorum* gentem nullo armorum genere magis quàm arcubus vti conſueſſe.

Arimaſpi populi iuxta Riphæos in torquendis ſagittis (quarum ſunt peritiſsimi) alterum inflectunt oculum, vt altero melius cernant. Hinc & nomen traxerunt. Nam & ari Scythicè vnum, & Maſpos, oculum ſignificat.

In *Balearibus* (quæ ſunt inſulæ maris Hiſpani) primùm repertus eſt vſus fundæ, & adeò celebratus, vt matres filios ſuos aliis auibus veſci non paterentur, niſi quas funda fuiſſent adepti. Vergil. lib. 1. Geor. Stuppea torquentur Balearis verbera fundæ. Statius lib. 1. Roboráque & grauidas fundæ Balearis habenas.

VENATORES.

Helymus & *Panopes* Aceſtæ regis Siciliæ comites, venatores fuerunt, teſte Verg. lib. 5. Aeneid. Tum duo Trinacrij iuuenes, Helymus, Panopéſque Aſſueti ſyluis, comites ſenioris Aceſtæ.

Fuit & *Lauſus* Mezentij filius, ferarum debellator maximus. Vergil. lib. 7. Aeneid. Lauſus equûm domitor, debellatórque ferarum.

Idem vocat *Amycum* ferarum vaſtatorem lib. 9. vbi ait: - Inde ferarum Vaſtatorem Amycum, quo non felicior alter Vngere tela manu ferrúmq; armare veneno.

Idem lib. 11. *Ornitum* quendam inter venatores reponit, his verbis: - Procul Ornitus armis Ignotis, & equo venator Iapige fertur.

Cephalus Athenienſis Procridis maritus, venator fuit, quem poëtæ fabulantur ab Aurora adamatum. Ouid. in Epiſt. Phędrę: Clarus erat Cephalus ſyluis, multæq; per herbam Conciderant illo percutiente feræ: Nec tamen Auroræ male ſe præbebat amandum, Ibat ad hunc ſapiens à ſene diua viro. & lib. 1. Metam. inducit Cephalum ſic loquẽtem: Sum nemorum ſtudioſus, ait, cædíſque ferinæ.

Eius quoq; vxor *Procris* venationi vacaſſe arguitur, teſtimonio eiuſdem poëtæ ſcribentis: Montibus errabat ſtudiis operata Dianæ. De Cephalo Stroza pater: Venanti Cephalo cura minórne fuit?

Atalanta mulier fuit Arcadica, quę tumentes vteros fœminarum, laboréſque conceptuum peroſa, virginitati, ac venationi ſe totam deuouit: adeò vt immanem aprum toti formidoloſum Arcadiæ prima percuſſerit cum Meleagro. Ouid. libro 8. Venit Atalante Schœnei pulcherrima virgo, &c.

Abas Centaurus inter venatores reponitur verbis Ouid. lib. 12. ſcribentis: Et Pholus, & Melaneus, & Abas prædator aprorum.

Caliſto, Lycaonis regis Arcadiæ filia, venatrix fuiſſe dicitur: quod docet Ouidius lib. 2. Faſt.

Dianam poëtæ fingunt perpetuo venandi studio duci: quod ideò fabulantur, vt doceant magnopere his cauendam esse desidiam, quibus curæ est virginitas: Nam (vt inquit Seneca amor) iuuentæ gignitur luxu, Otio nutritur inter læta fortunæ bona. Et Ouidius: Otia si tollas, periere Cupidinis artes. De Diana idem Ouid. lib. 2. Fast. Mille feras syluis Phœbe venata redibat.

Ferunt & *Hippolytum* Thesei filium sese in consectandis feris exercuisse, studio virginitatis, & otij vitandi causa. Phædra apud Ouid. Si Venerem tollas, rustica sylua tua est. Et apud Senecam in tragœdiis.

Ouidius lib. 5. Fastorum ait, *Cranen* fuisse nymphã lustrandis syluis deditam Hæc eius verba: Inde sata est nymphe, Cranen dixere priores, Nequicquã multis sæpe petita procis: Rura sequi, iaculiisq; feras agitare solebat, Nodosásque cana tendere valle plagas.

Adonis, Cynaræ ex Myrrha filius, dum venaretur, ab apro interfectus est. Ouid. lib. 1. de Arte: Cura deæ syluis aptus Adonis erat.

Carpophorus fuit Romanus quispiam, Imperatori Domitiano charissimus propter venandi peritiam. Nam Imperator ipse eo studio delectabatur adeò, vt si quãdo esset otiũ, nihil curaret ardentius, quã feras insequi. De Carpophoro Martialis lib. 1. Summa tuæ Meleagre fuit quæ gloria famæ, Est quota Carpophori portio fusus aper?

Idem lib. 12. ad *Priscum* venatorem hoc modo scribit: Parcius vtaris moneo rapiente veredo Prisce, nec in lepores tam violentus eas. Sæpe satisfecit prædæ venator, & acri Decidit excussus, nec redi turus equo.

Aconteum venatorem fuisse docet Statius lib. 7. Theb. Donec Flammatus Aconteus Strage virûm, cui sueta feras prosternere virtus. Sylius lib. 16.

De *Mopso* Cretensi venatore iam diximus in cap. de Sagittariis

Orium venator (vt fabulantur poëtæ) quum viribus fidens gloria retur, nullam esse feram, quam non conficeret, diis insolens verbum vlciscentibus contigit, vt terra scorpionem pareret, à quo vulneratus occubuit. Pamphilus: Errauit, quoniam cecidit venator Orion. Idem: Valle sequebatur iaculis venator Orion, Sæpe vagas ista retibus atq; feras.

Nota est *Actæonis* fabula, qui Aristæi filius, indignatione Dianæ (quam inter venandum nudam repererat) mutatus in ceruum, & à suis canibus dilaniatus dicitur, vt scribit Ouidius libro. 3. Meta.

Arethusa virgo fuit venatrix Dianæ comes. Vnde Ver. lib. 4. Geo. Et tandem positis velox Arethusa sagitis.

Amimone, Danai filia, & venatrix fuit, quæ dum in syluis iaculo se exerceret, Satyrum læsit, & postmodum à Neptuno ibidem compressa

pressa est.

Britona nympha, Martis filia, inter venatrices puellas, & Dianæ comites numeratur.

Crocum poëtæ dicunt venatorem fuisse, Musarum precibus in astra relatum.

Hippe mulier Chironis Centauri filia, in Pelio Thessaliæ monte sese exercuit venando, vbi deorum commiseratione in equam mutata est, dum patris indignationem expauesceret. Alio nomine Thea dicitur.

Philoctetes quum cruciaretur non ferendis doloribus, propagabat tamen vitam aucupio sagittarum, configebat tardus celeres, stans volantes, pennarúmque contextu corporis tegumenta faciebat. Autor Cicer. lib. 5. de Finibus.

Nicias fuit venator quispiam, qui dum venandi studio feras immissis canibus præceps insectaretur, in fornacem carbonariam decidit, vbi canibus circum gannientibus, & rapta veste conantibus dominum educere, crematus est. autore Cælio.

Perdix venator fuit, qui infanda correptus libidine matri cõgressus, fecit, vt Perdicis libido in prouerbium abiret. Cęlius çap. 15. li. 16.

Ferunt *Melanionem* quendam odio mulierum, & seruandę castitatis desiderio consectandis feris se totum deuouisse: nec vnquàm à solitaria illa, & vmbratili vita reuocari potuisse.

Endymiona pastorem poëtæ dicunt quandoque in monte Lathmo vocasse consectandis feris. Val. Flac. lib. 8. Argon. Lathmius æstiua residet venator in vmbra, Dignus amore deæ.

Horatius lib. 1. Episto. ait, *Gargilium* venatorem fuisse, qui spectante populo ceruos cum plagis & venabulis per medium forum iubebat transire, ac demum emptum aprum palam referre, vt cepisse aliquid videretur. Hæc eius verba: - Venemur, vt olim Gargilius, qui mane plagas, venabula, seruos Differtum transire forum, populúmque iubebat, Vnus vt è multis populo spectante referret Emptum Mulus aprum.

Ferunt *Mithridatem* venandi studio adeò intentum fuisse, vt septem annis neque vrbis, neque ruris tecto vteretur.

Cæterum *Casses*, *Plagæ*, *Retia*, *Venabula*, instrumenta sunt venatoria. *Est* & *Podostrabe*, venatorium instrumentum capiendis feris concinnum.

CANVM QVORVNDAM NOMINA.

Lycisca nomen est canis apud Verg. in Buccol. dicentem: Excipere insidiis multum latrante Lycisca. Palladius Soranus: Non lepus intrepidum timido fugat ore Lyciscam.

Hylax.

Hylax, itidem nomen eſt canis, Verg.in Buc. Neſcio quid certè eſt,& Hylax in lumine latrat.

Vmber. Verg.lib.12. - Ac viuidus Vmber Hæret hians. Sed fortaſſe Vmber, vocabulum eſt appellatiuum, pro cane Vmbriæ. Val. Flac.lib.6.Argon.

Lælaps canis eſt apud Ouid.lib.7.Metamor.Poſcor & ipſe meum conſenſu Lælapa magno(Muneris hoc numen) iamdudum vincula pugnat Exuere ipſe ſibi.

Volantes. Stroza pater: Ille pedum curſu præſtans animóque Volantes Occubuit trucibus peſtis acerba feris.

Gargitius canis fuit, Cerberi Epyrotici frater, qui Geryonis tricorporis ſeruabat armenta.Hunc Hercules vnà cum domino interfecit.Incolæ mortuo ſepulcrum erexerunt.

Alcibiades inuſitata magnitudine canem emit LXX. minis,quē amputata cauda ſpectante populo ducebat vinctum,vt garrulorum & importunæ loquacitatis hominum linguas ea in re occuparet, ne quid deterius in eius nomen obloquerentur.Plutarchus teſtis.

Biorno quidam inter Danos ſpectatæ virtutis adoleſcens,canem habuit horrēdæ acerbitatis, & formidoloſæ,quæ ſola plerunq; biſſenos viros oppreſsit,& Offoti gigātis inter paſcua tutata eſt armētū.

Pilaſter. Pontanus in Lepidina:Quum canere inciperē,atrox hic dente Pilaſter Latrat,ibi ipſa fuga ſepem,inſidiáſque reliqui.

Vertagus canis eſt apud Martialem:Non ſibi ſed domino venatur Vertagus acer Illæſum leporem qui tibi dente feret.

Scymnus etiam nomen eſt canis, fictum à Baptiſta Pio ſcribente: Vertagus, aut Gallo nutritus Scymnus in aruo Præcipiti ſequitur luſtra ferina pede.

Graucis, nomen eſt catellæ,qua Arethuſa abſentis mariti deſiderium ſolabatur.Propert.lib.4. Graucidos & catulæ vox eſt mihi grata quærentis,&c.

Iſſa nomen eſt catellæ,quam Publius habuit in deliciis.Martialis: Iſſa eſt paſſere nequior Catulli: Iſſa eſt purior oſculo columbæ: Iſſa eſt blandior omnibus puellis: Iſſa eſt charior Indicis lapillis. Iſſa eſt deliciæ catella Publi.

Apud hiſtoricos legitur *Perſes*, fuiſſe catellus filiæ Aemilij Pauli.

Chiron, Canis fuit Codri poëtæ pauperrimi. Iuuenalis: Et recubans ſub eodem marmore Chiron.

Mera, canis fuit Icarij patris Erigones, cuius ductu Erigone ipſa cadauer patris ab agreſtibus interfecti reperit.

Durides, canis fuit Lyſimachi, qui accenſo domini rogo iniecit ſe flammæ. Autore Plinio lib.8.

Atalanta,Arcadica venatrix,canem habuit *Auram* nomine, quā

quum

quũ interfecisset aper Calydonius, sepulcro ab indigenis ornata est.

Ouidius lib. 3. Metam. Actæonis canes enumerat, his verbis: Dum dubitat, videre canes, primúsque Melampus, inde ruunt alij rapida velocius aura, Pampagus, & Dorceus, &c.

Alia quorundam nomina ponuntur apud Cælium ex Aechylo: vt *Corax*, *Harpyia*, *Charon*. *Lycitas*.

Hylax, *Harpalagus*, *Lycisca*, *Tygrina*, *Melampus*, *Falco*, *Serpens*, *Ragonia*, *Ichthia*, *Helor*, nomina sunt canum apud Mantuanum lib. 4.

Fuit *Hippocentaurus* canis Xenophontis.

Lethargus Hippãmonis, qui etiã cum mortuo dño tumulatus est.

Lampurus, apud Theocritum in Daphnide & Menalca, nomen est canis: apud Herod. *Syagrus*: apud Aristophanem *Acalanthis*.

Celebrantur etiam *Catenarius*, & *Lucernarius*, & canis Attali, qui tanto fuit oris rictu, vt oblatum cibum deglutiret.

Fuit & *Aristogiton* canis Cydimachi.

Agrus canis fuit Vlyssis, qui reuersum ab expeditione Troiana dominus post annos viginti fertur agnouisse.

Canis Pyrrhi Epyrotarum regis, in rogum domini se coniecit.

De natura canum quoniam prolixè & abundè locuti sumus in Epithetis nostris, plura loqui nunc supersedimus.

Cætera nomina canum in præcedenti posita Catalogo, leguntur apud Xenophontem, in libro de venatione.

EQVORVM ET EQVARVM CELEBRIVM NOMINA.

Cyllarus equus fuit Castoris. Vergil. lib. 3. Georgic. Talis Amiclæi domitus Pollucis habenis Cyllarus, & quorum Grarij meminere poëtæ. Vbi Pollucem pro Castore equorũ domitore posuit, poëtica licentia: vt Quas illi Philomela dapes: pro Progne. Item, Reuocato à sanguine Teucri, pro Dardani, inquit Seruius.

Mezentius pater Lausi equum suum, *Rhebum* nomine, his verbis alloquitur apud Vergi. lib. 10. Rhebe diu (res si qua diu mortalibus vlla est) Viximus, aut hodie victor spolia illa cruenta, Et caput Aenæ referes.

Aethon fuit equus Pallantis Euandri filij, quem Vergilius lib. 11. ait in exequiis domini sui collacrymasse. Post bellator equus positis insignibus Aethon It lacrimans, guttisq; humectat grandibus ora.

Equos Turni Verg. lib. 12. magnis laudibus commendat.

Pegasus, Neptuni & Medusæ filius, equus fuit alatus, quo Bellerophon expeditionem sumpsit contra Chimærã. Hic saxo in Helicone pedis vngula percusso fontem nomine Hippocrenẽ aperuisse dicitur. Ouidius. lib. 3. Fast. Suspice, Gorgonei colla videbis equi: Creditur

ditur hic cæſæ grauida ceruice Meduſæ Sanguine reſperſis proſiluiſſe comis: Huic ſupra nubes, & ſubter ſydera lapſo Cœlum pro terra, pro pede penna fuit. Idem lib. 4. Metam. & 4. de Ponto.

Arion fuit equus, quem Neptunus dedit Adraſto. Statius lib. 1. Syl. Hunc & Adraſtæus viſum extimuiſſet Arion. Proper. lib. 2. Qualis & Adraſti fuerit vocalis Arion, Triſtis ad Archemori funera victor equus. Statius huius equi virtutem & alacritatem lib. 6. deſcribit hoc modo: Ducitur ante omnes rutilæ manifeſtus Arium Igne iube, &c.

Phaloem, *Iris*, *Thoes*, nomina ſunt equarum Admeti apud Statium lib. 6. Theba. ſcribentem: Nominibuſq; cient Pholoën, Admetus & Irim, Funalemq; Thoën.

Alia equorum nomina ab eodem ponuntur his verbis: -Rapidum Danaëius augur Aſcheton increpitat, meritumq; vocabula Cygnum Audit, & Herculeum Styrium Cromis, Euneon audit Igneus Aethion, tardumq; Cydona laceſsit Hippodamus, Phariumq; Thoas rogat ire Podarcen.

De *Tago* Sylius lib. 1. Iam Tagus auratis agnocebatur in armis.

De *Gargano*, Idem Sylius lib. 4. Theb. Nos Gargane vocãt ſuperi ãd maiora, vides ne Quantus erat Chrixus? iã nũc tibi præmia pono.

Lampon, *Panchates*, *Pelorus*, *Camphaſus*, nomina ſunt equorum apud Sylium lib. 9. De Lampone ſcribit hoc modo: Euolat ante omnes, rapidoq; per aëra curſu Callaicus Lampon fugit, atq; ingentia tranat Exultans ſpatia, & ventos poſt terga relinquit. De Panchate, -Sed proximus ibat Aſtur Panchates, patrium frons alba nitebat Inſigne, & patrio ſpes omnis concolor albo. De Peloro, Cyniphio rector radiabat fronte Peloro Camphaſus, ipſe aſper, nec qui ceruicis amaret Applauſæ blandos ſonitus, clauſumq; cruento Spumeus admorſu gauderet mãdere ferrum. At docilis fræni, & melior parere Pelorus Nonnunquam effuſum ſinuabat deuius axem.

Herpe, apud eundem nomen eſt equæ matris Pelori, vbi ait, Eductum genitrix effuderat Herpe Nobilis.

Idem de *Cireo*, - Percuſſus vocibus altis Spectantum Cireus, fertur ſublime per auras.

Lamus, *Sicoris*, *Ilerdas*, *Theron*, etiam nomina ſunt equorum apud eundem lib. 36. vbi ait, Tum Lamus & Sicoris, proles bellacis Ilerdæ Et Theron potator aquæ ſub nomine Lethes.

Equum Alexandri *Bucephalum* à capite bouis nominatum, & talentis XIII. emptum, teſtis eſt Cares apud Gellium: Vbi ornatus erat, armatuſq; ad prælium, nullum alium ſeſſorem, præter dominum, admiſit. Idem in bello Indico ſagittis vndiq; perfoſſus, regem è mediis hoſtibus, licet exanguis, & moribundus, viuaciſsimo curſu retulit, atque vbi extra teli iactum portauit, domini iam ſuperſti-

tis

tis securus, ibidem expirauit. Quod beneficium Alexander pensauit oppido in honorem equi condito, vt docet Plin. lib. 6. & 8. vbi ait, Propter quæ, Rex defuncto eidem duxit exequias, vrbémque tumulo circundedit nomine eius. Curtius ad hunc modum scribit: Excepti sunt quidam, inter quòs equus regis, Bucephalum vocabant, quem Alexander non eodem (quo cæteras pecudes) animo æstimabat: Nam ille nec in dorso insidere suo patiebatur alium, & regem (quum vellet ascendere) sponte sua genua submittens, excipiebat, credebatúrque sentire, quem veheret.

De *Harpyia & Pesago* Politianus in Ambra. Quos Zephyro peperit geminos Harpyia Podarge.

Claudianus in sextum Honorij consulatum, equos Rhæsi Thracum regis commendat sequentibus versibus:

Graiáque rettulerat raptos ad castra iugales,
Quorum (si qua fides augentibus omnia musis)
Impetus excessit Zephyros, candórque pruinas.

Aethon apud Homerum lib. 8. Iliados, nomen est vnius equorum Hectoris.

Harpynna & Psylla equæ fuerunt Oenomai, quibus contendebat cursu in procos filiæ suæ Hippodamiæ. Hos suis versibus dignatus est Lycophron.

Plinius ait equam Hecratidis Thessali, quamuis prægnantem vicisse in Olympia.

Plutarchus in Artaxerxe scribit equum Cyro fuisse immitem, & effrænem *Pasacem* nomine.

Cimon Atheniensis equabus suis (quibus ter Olympia vicerat) monumenta erexit.

Equus Tyberij Cæsaris videbatur flammas ore euomere, indicio magnæ alacritatis. Cælius cap. 26. lib. 8.

Parthenia, & Eripha, equæ fuerunt Marmacis, vnius ex procis Hippodamiæ, quas Oenomaus puellæ pater iugulauit, & postmodum sepeliri iussit.

Boristhenes equus fuit Adriani Imperatoris, quo in venando propter alacritatē plerunq; vtebatur. Dion Cassius ait, Imperatorē mortuo sepulcrū fecisse, columnamq; erexisse cū epigrammate inciso.

Iulius Cæsar, autore Tranquillo, vtebatur equo insigni, pedibus propè humanis, & in modum digitorum vngulis scissis: quem maxima cura aluit, honorauítque statua, quod aruspices eo imperium orbis terræ significari dixissent, tum etiam quòd nullum aliū sessorem reciperet.

Biorno quidam inter Danos clarissimus, equum habuit præstanti corpore, & tanta velocitate præpetem, vt quem cæteri nequirent,

inde

indefessus obstrepentem vorticem solus superaret.

Artibius Persarum dux, equum habuit, qui primo pugnæ congressu in hostes laniandos morsu assurgebat, calcibúsq; & impulsu longè latéq; faciebat stragem. Autor Herodotus.

Gellius scribit, equum Cn. Seij de genere equorum Diomedis primogenitum, & à Corn. Dolabella centum milibus sestertiis emptũ, fuisse inusitata magnitudine: sed eo tamen fato, vt quisquis eum haberet, is cum omni domo ac familia miserè periret. Quod experti sunt Marc. Antonius, Corn. Dolabella, C. Cassius eius possessores.

Equus Nicomedis regis Bithyniæ, tanto fuit in dominũ affectu, vt eo mortuo oblatum recusauerit cibum, & inedia se confecerit.

Equus Antiochi, capto vel mortuo domino, Centaretum quendam è Galathis, alumni sui victorem, domitis frænis excussit, & in terram deiectum pedibus ad mortem proculcauit. Plinius lib. 8. cap. 42.

Equus à Dionysio Syracusarum tyranno relictus in salebra & luto, vbi se expediuit, domini, licet ingrati, vestigia tamẽ secutus est.

Nero equas habuit *Hermaphroditas* ex agro Treuerico, quas carpento suo subiuges ostendebat.

Equus Augusti sepulcrum à domino meruit.

Scythius primus fuit omnium equorum à Neptuno productus.

Hirpinus nomen est equi apud Martialem lib. 3. Epigram. vt *Corithæ* nomen equæ apud Iuuena. Satyr. 8. de Hirpino Mart. Hirpini veteres qui bene nouit auos. De vtroq; Iuuenalis: Sed venale pecus Corithæ posteritas, & Hirpini, si rara iugo victoria sedit.

Celebratur Maronis carmine equus Troianus, quem Græci diuina Palladis arte ædificarunt, acernisq; trabibus contexuerunt, Epeo machinæ autore. De hoc Propertius lib. 3. & Lucretius lib. 1. *Durateum*, id est ligneũ vocat, vbi ait: Nec clam Durateus Troianis Pergama partu Inflamasset equus nocturuo Graiugenarum.

Equi Parthorum hippice herba pasti, famem sitimq; multos dies perferunt: ad quod allusit Porper. lib. 4.

EQVI ACHILLIS.

De *Balio* & *Xantho* Politianus in Ambra. - Balium Xanthumq; iugales Quos Zephyro peperit geminos Harpia Podarge: Et te captiuo funalem Pedase collo Igneus extimulat. Claudianus: Et flauum Xanthum spreuisset Achilles. Vergilius lib. 3. Georgic. Martis equi biiuges, & magni currus Achillis.

EQVI MARTIS.

Hi duo numerantur à Seruio inter equos Achillis: Poëtæ tamen *Pauorem* & *Terrorem* Martis equos faciunt: vnde Statius: Fræna ministrat equus Pauor armiger.

EQVI

EQVI SOLIS.

DE his nominibus Ouid.lib.2.Metam.scribit: Interea volucres Pyrois, Eous, & Aetho solis equi, quartusq; Phlegon hinnitibus auras Flammiferis implent, pedibusq; repagula pulsant. *Pyrois*, Pyroëntis flectitur, vt Simois. Val. Flac.lib.5. Argon. Et formidentem patriosPyroënta dolores. Sunt qui dicant *Xanthum* inter equos Solis numerari, propter dictum Martialis: Quid cupidum Titana tenes? iam Xanthus & Aethon Fræna volunt. Thomas Radinus: Equi quatuor: qui aurei licet forent, colore tamen quisq; proprio noscebatur: Pyrois rubens, Eous candicans, Aethon coruscans, Phlegon nigricans, hinnitibus flamiferis, elatis naribus auras implebant erraticis cursibus vagabantur incerti. Sabellicus: Hic equidem ambiguè vergit quà lucidus Aethon.

EQVI PLVTONIS.

DE quatuor primis nominibus, Claudianus lib.1. de Raptu sic meminit.

Orneus crudele micans, Ethonisq; sagitta
Ocyor & Stigij sublimis gloria Nycteus
Armenti, Ditisq; nota signatus Alastor.
Stabant ante fores iuncti, sæuumq; fremebant,
Crastina venturæ spectantes gaudia prædæ.

AVRIGAE, ET EQVORVM DOMITORES.

A*Vtomedon* fuit Achillis auriga. Verg.lib. 12. Aene. Vna ingens Periphas, & equorum agitator Achillis Armiger Automedon. Ouid.lib.5.de Trist. Nunquid Achillæos inter fera prælia fidi Deseruit leuitas Automedontis equos. Idem lib.1.& 2.de Arte.

Phaëton, Solis filius, dum currũ patris, regendum suscepisset: equis ignotum aurigam excutientibus, cecidit in Padum, cœlo passim conflagrante. Hinc equi Phaëtontis, pro equis Solis solent accipi. Vergilius lib.5. Aen. Auroram Phëtontis equi iam luce vehebant. Ouidius lib.11.Meta. Hic situs est Phaëton currus auriga paterni.

Idæus fuit auriga Priami. Vergilius lib.7. Aeneidos: Idæumq; etiam currus, etiam arma tenentem.

Metiscus Turni. Idem lib.12. Aurigam Turni media inter lora Metiscum Excutit. Ausonius: Nec celeres mulas ipse Metiscus agas.

Naubolus Laij regis Thebarum. Statius: Naubolus Hippasides tuus ô mitissime Lai Hospes adhuc currus securaq; lora tenebat.

Cirnus Melampodis, *Durius* Pelori, *Athlas* Camphasi, *Iberus* Panchatis equorum fuerunt aurigæ. De Cirno Sylius lib.16. Quò Cirne ruis (nam Cirnus agebat) Verbera dimitte, & reuoca moderatus habenas. Iberus ad Panchatem apud eundem sic loquitur: Téne

x Astur

Astur certante feret quisquam æquore palmam Erepto: consurge, vola, perlabere campum. Durius ad Pelorum: Quò ruis, aut quisnam hic rabidi certaminis est mos?

Ferunt etiam *Iolaum* Herculis fuisse aurigam.

Arceptolemus, Enipeus, Cabrion Hectoris aurigæ fuisse memorantur. Mortuo Arceptolemo, successit Cabrion eius frater.

Myrtilus auriga fuit Oenomai, cuius ruina mari Myrtoo nomen imposuit. Ouidius in Ibin: Proditor vt sæui periit auriga tyranni, Qui noua Myrtoæ nomina fecit aquæ.

Tortellius ait, *Menonem* fuisse aurigam Idomenei, *Mnestheum* Diomedis, *Midonem* Pylemenis, ducis Paphlagonum.

Amphitus & *Telchius* Castoris, & Pollucis aurigæ fuerunt, testimonio Plinij lib. 6. scribentis: Sunt qui conditam eam ab Amphito & Telchio, Castoris & pollucis aurigis, putant. Ammianus: Vbi (inquit) inter ciuitates alias Phasis est nomine fluuij dictitata, & Dioscorias nunc vsque nota: cuius Autores Amphitus & Telchius Spartani traduntur, aurigæ Castoris & Pollucis. Alij dicunt Castoris & Pollucis aurigas fuisse nominatos *Rhecam, & Amphistratum.*

Legitur in Trœzeniorum historia *Sperum* fuisse Pelopis Aurigam, quanquam alij in Olympia fuisse *Cyllam* tradant.

In Illyria ciuitas fuit Harpyia, prope Enchelias, in quam Amphiarai auriga *Baton* absorpto domino se contulit. Cælius.

Cebares fuit equiso, cuius astu Darius regnum Persarum adeptus est. Nam quum magi inter se pacto conuenissent, vt is, cuius equus primus hinniret, regno potiretur, Cebares manum vuluæ equinæ prius admotam naribus equi præbuit olfaciendam. Quo odore irritatus equus primus dedit hinnitum. Herodotus.

Patiramphis fuit Xerxis auriga. Idem Herodotus: Postquem) inquit) ipse Xerxes vehebatur curru equorum Niseorum præcedente auriga, cui nomen erat Patyramphi, Othonis filio.

Poëtæ *Bellonam* Martis aurigam faciunt, flagello armatam sanguineo, vt docet Statius.

Picus fuit equorum domitor, dicente Verg. libr. 7. Læuaq; Ancyle gerebat Picus equûm domitor.

Idem de *Mesapo* lib. 7. Aeneid. At Mesapus equûm domitor Neptunia proles.

Anniceris Cyrrenæus nobilis fuit equorum agitator, qui artem Platoni ostentaturus, ante Academiam currus iunxit, sæpeq; eundem cursum iisdem vestigiis nihil delirando repetiit.

Erichthonius Atheniensis quadrigas primus iunxit. Pontanus libro tertio de Stellis: Qualis Erichthonius currus & quatuor ausus Iungere equos, rapidisq; rotis insistere victor.

Astyr

Astyr Memnonis fuit auriga, à cuius nomine Astures populi Gallæcis proximi dicti sunt.

Constat *Felicem Russatum* fuisse aurigam verbis Plinij libro septimo scribentis: Inuenitur in actis Felicis Russati aurigæ, iam igne illato in rogum eius, vnum è fauentibus iecisse sese.

Inter eos (qui equitatu claruerunt) Castor principem locum obtinuit. Politianus: Vixq; bonum frænis Castora frater amet.

CVRRVS DEORVM, QVIBVS ANIMALIBVS TRAHANTVR.

CVrrus *Bacchi*, Lyncibus, & Tygribus. Propertius de Ariadna rapta à Baccho: Lyncibus in cœlum vecta Ariadna tuis. Ouid. in Episto. Phædræ: Inq; capistratis tygribus alta sedet. Idem lib. 3. Meta. Quem circum tygris simulacraq; inania lyncum. Idem lib. 4. Meta. & lib. 1. de Arte. Verg. libr. 3. Georg. Qui lynces Bacchi variæ?

Currus *Leucothoës* deæ marinæ, Delphinis. Verg. in Cyri: Illa etiã magnum iunctis quæ piscibus æquor, Et glauco bipedum curru metitur equorum Leucothoë.

Currus *Cybeles*, leonibus. Verg. lib. 3. Et iuncti currum dominæ subiere leones. Ouid. lib. 10. Dente premunt domito Cybeleia fræna leones. Catull. Vbi iuncta iuga resoluens Cybele leonibus.

Currus *Veneris*, cygnis. Ouid. lib. 10. Metam. Iunctisq; per aëra cygnis Carpit iter. Syl. lib. 7. Tum matris currus niueos agitabat olores. Statius lib. 1. Syl. Thalamiq; ingressa superbũ Limen Amyclæos ad fræna citauit olores. Statius lib. 3. Dum petit & molles agitat Venus aurea cygnos. Hora. lib. 4. Car. ad Venerem: Tempestiuius in domo Pauli purpureis ales oloribus Commessabere maximi.

Currus *Thetidis*, Delphinis: quemadmodum & Leucothoës. Tibul. Vecta est frænato cærula pisce Thetis.

Currus *Neptuni*, equis. Verg. lib. 5. Iungit equos curru genitor, spumantiáque addit Fræna feris, manibúsque omnes effundit habenas. Sylius lib. 3. Extremámque petit Phœbea cubilia Thetyn Frænatis Neptunus equis.

Currus *Dianæ*, ceruis. Claud. Dixit & extemplo frondosa fertur ab Alpe Trans pelagus, Cerui currum subiere iugales.

Currum *Iunonis* trahunt pauones. Currum *Lunæ*, boues. Currum *Nemesis*, gryphes. Currum *Solis*, equi. Currum *Saturni*, serpentes. Curum *Martis*, equi. Currum *Prothei*, Phocæ. Currum *Oceani*, Balænæ. Currum *Tritonis* pisces. De his omnibus Politianus in Ambra.

Bistoniis Mars instat equi. Tu iungis olores,
Phœbe Terapneos, Getica Mars fulgurat hasta,
Contendis tu Phœbe fides, arcusq; retendis,

Lyncas agit Bromius, Pauos Saturnia pictos,
Tardos Luna boues, annosas Delia ceruas.
Gryphes Hyperboreos Nemesis, Cytherea columbas:
Fert pedibus pinnas puer Arcas, crine galerum.

Item Ioan. Franciscus Mirandula:

- Paphios non iungit olores
Cypria, terribilem non concinit ægida Pallas.
Non volucres sequitur ceruos pharetrata Diana,
Nectere odorisequos loris assueta Laconas.
Non iunctis fertur Iuno super æthera pauis,
Dum Samon, aut tecta inuisit Carthaginis altæ,
Cynthia nec bobus charum Endymiona fatigat.

NAVIGIORVM DIVERSA GENERA.

Myoparo genus erat nauigij, quo vtebantur pyratæ, autore Nonio. Cicero lib.3. de Rep. Nam quum quæreretur ex eo, quo scelere impulsus mare haberet infestum vno Myoparone, Eodem (inquit) quo tu orbem terræ. Sallust.lib.4. Mariq; placido à duobus prædonum Myoparonibus circumuenta.

Erant & *Parones*, genera quædam nauium. Varro: Iamq; duos Parones habebant instructos. Budæus ait Paronem hodie vocari Brigantinum.

Acatium nauis erat actuaria. Iulius Pollux ait fuisse velum in naui maximum, sicut minimum Dolonem.

Anchiromachus nauigium est aptum ferendis anchoris, cæterisq; nauticis instrumentis.

Baris erat cymba, qua Aegyptij suorum cadauera ad tumulum comportabant. Propertius lib.3. Romanamq; tubam crepitanti pellere sistro, Baridos & contis rostra Liburna sequi. Herod.lib.2.

Catascopium dicitur nauis exploratoria, vt Catascopus circunspector, quod etymo dictionis cognoscitur. Cæsar in commentariis: Literis celeriter in Siciliam conscriptis, & per Catascopium missis.

Celox dicitur breue nauigium, à celeritate. Apuleius: Qui celocem regere nequit, onerariam petit. Plautus Aulu. Quò hanc celocem conferam? Varro: Nautæ remiuagam mouent celocem.

Corbita nauis est tarda, & grandis. Plaut. in Pœn. Tardiores quàm Corbitæ sunt in tranquillo mari. Dicuntur autem *Corbitæ* quòd in earum malo corbes pro signo suspenderentur.

Cydarum Calepinus ait esse nauiculæ genus: sed quale, vt in plerisque, tacet.

De *Cymba* Verg.lib.6. Aeneid. - Gemuit sub pondere Cymba Sutilis. Ouidius lib.1. Metamor. Occupat hic collem, cymba sedet alter

adunca

adunca.

Cyrcerus, nauis est prægrandis Asiana. Plautus apud Nonium: Quum percontor portitores, ecquæ nauis venerit ex Asia: negant venisse. Conspicatus sum interim Cyrcerum, quo me maiorem non vidisse censeo. Idem: Aedificat nauim Circerum, & merces emit.

Fasellus est nauigium Campanum, eodem Nonio teste. Sallust. lib. 3. hist. Et fortè in nauigando cohors vna, grandi fasello vecta, à cæteris deerrauit.

Geseorta nauis est, quam nonnulli Prossumiam vocant.

Halius dicitur breuis scapha.

Horiam Nonius ait nauim esse piscatoriam. Plautus in Rudente: Mea opera laboratur & Rete & horia. Diminutiuum est Horiola. Idem: Malo hunc alligari ad horiam, vt semper piscetur, etsi sit tempestas maxima.

Lembus dicitur nauicula breuis, & velocissima. Plautus: Dum hæc aguntur, Lembo aduehitur tuus pater paucillulo. Verg.- Lembum si fortè remisit, Atq; illum in in præceps prono rapit alueus amni. Pli. lib. 7. ait Cyrenenses fuisse repertores Lembi.

Linter dicitur nauicula cauatis arboribus facta. Hac vtebantur quondam Germani Danubium habitantes. Nonius ait Lintres naues esse fluminares. Ouid. ad Liuiam: Quem semel vmbrifera nauita Lintre tulit. Sidonius: In pugnam Pyrata coit, pars Lintre cauata.

Monoxylon dicitur nauis ex integro ligno, & non conciso in trabes. Monon enim vnum, & xylon lignum dicitur.

Pontones dicuntur, quibus pontium loco vtimur in traiiciendis fluuiis. Apuleius: Et si vado non poterunt, pontonibus transibunt.

Prosumia genus est nauigij speculatorij. Cæcilius apud Nonium: De nocte ad portum sum profectus prosumia. Idem: Qui pro gubernatore se gerens prope vertit prosumiam.

Scapha, nauicula est in ligno cauata. Horatius libr. 3. Car. Tum me biremis præsidio scaphæ Tutum. Vegetius: Scaphas quoque de singulis trabibus excauatas cum longissimis funibus, interdum etiam ferreis cathenis legio portat. Nonius ait, Scaphas nauiculas esse, quas maiores naues consequuntur.

Schedia nauigium est rude & impolitum, & trabibus inter se connexis factum, cuiusmodi sunt rates.

Sorrillum, nauigium est Istricum, quod lino & sparto conseritur & condensatur.

Stlata, nauis est lata, quales fortè sunt quibus equi & currus transuehuntur. Antiqui stlatum, & stlites pro latum & lites dicebant.

Trieris nauis est magna, quam remiges tribus vtrinq; remorum ordinibus impellunt. Latinè Triremis dicitur, & trium ordinum

nauis, quemadmodum Quadriremes & Quinqueremes apud antiquos legimus & apud Græcos Epteres, Enneres, & Deceres, quæ naues septenũ. nouenûm, denûmq; ordinũ significant. Biremẽ primum fecere Damastenes, autore Plinio: Triremẽ, Ammocles Corinthius: Quadriremem, Carthaginiẽses: Quinqueremẽ instituit Nesichthon Salaminius: Sex ordinum, Xenagoras Syracusanus: Decemremen, Nesigiton. Instituit Alexander Magnus ad duodecim ordines. Ptolemæus Sother ad x v. Demetrius Antigonis ad x x x. Ptolemæus Philadelphus ad x l. Ptolemæus Philopator ad quinquaginta.

Plutarchus in vita Periclis ait, *Damenam* esse quandam nauim rotundam & concauam, & in ventris similitudinem formatam, vt mare percurrere, ac celeriter conuerti posſint. Atque hoc illi inditum nomen quód in Samo primum reperta sit, & à Polycrate tyranno ibidem ædificata.

Hippago, seu Hippagium, nauis est lata & expensa, qua equi & currus transmittuntur.

Liburni dicebantur bellicæ naues, & velocissimæ, à Liburnia Dalmatiæ parte, cuius exemplo fabricantur, vel quòd Liburni populi olim nauibus citissimis Ionium mare insulasq; prædarentur. Hinc naues leuitate præstantes Liburnicas dixerunt. Horatius in Epodo: Ibis Liburnis inter alta nauium Amice propugnacula. Dicimus & Liburnica. Suetonius in Augusto: Vtrobique parte Liburnicarum demersa. Dicuntur etiam Liburnæ. Luc. Ordine contentæ gemino creuisse Liburnæ.

Vegeti° lib. 4.

Embolum genus est nauigij velocissimi, Alij ponunt pro rostro æreo, quod ex prora nauium eminet.

Lenunculus, dicitur nauis piscatoria. Sallust. apud Nonium: Primo inducit forte per noctem in Lenuculo piscantis.

Onerariæ naues dicuntur negotiatoriæ, & propter onera tardæ.

Actuariæ verò dicuntur agiles, & præstantes celeritate. Sallustius: His actuariæ naues circiter triginta, Onerariæ decem erant.

Nauium appellationes apud Gellium libro 11. cap. 25. sunt Gauli, Corbitæ, Caudicæ, Hippagines. Cercuri, Celoces, Oxiæ, Remieculi, Actuariæ, Prosumiæ, Geseortæ, Orioles, Cattæ, Scapha, Pontones, Nuctuciæ, Mediæ, Phaselli, Parones, Myoparones, Lintres, Caupulica, Mareplacidæ, Cydarum, Ratariæ, Catascopium.

Porrò autem nauem primi excogitarunt *Tiphys*, & *Argonautæ*: vel *Tirij*, vt mauult Tibullus scribens: Prima ratem ventis credere docta Tyros. *Danaus* nauem primus in Græciam ex Aegypto aduexit. Nam prius ratibus nauigabatur in mari Rubro ab *Erithra* repertis. Antiquitus fiebant ex corio circunsutæ in Oceano Britannico, In Nilo ex papyro, Scirpo, & arundine Longa naue primum

Iasonem

Iasonem nauigaſſe, teſtis eſt Philoſtephanus. Egeſias hoc tribuit *Parrhalo*, Cteſias *Samiræ*, Stephanus *Semiramidi*, Archimachus *Aegeoni*, Bibliographi *Noæ*. Onerariam *Hippus* Tyrius inuenit, Lembum *Cyrenenſes*, Cymbam *Phœnices*, Celocem *Rhodij*, Cercurum *Cyprij*, Siderum obſeruationem in nauigando *Phœnices*, Remum *Copæ*, Latitudinem eius *Plateæ*, vela *Icarus*, Malum, & Antemnam Dędalus, Tectas longas *Thaſii*, Roſtra *Piſaus*, *Tyrrheni* anchoram, *Anacharſis* Harpagones, Adminicula *Tiphys*, claſſe primus depugnauit *Minos*.

Naumachia vocatur pugna nautica: Naumachiarij, qui nauale prælium committunt. Sueto. in Claudio: Sed quum proclamantibus Naumachiariis, Aue Imperator, morituri te ſalutant.

Nauis vocabulum eſt generale. Naualia, nauium ſtationes. Nauarchus, nauis princeps. Nauclerus, ſeu Naucleriacus, ductor. Nauta, & Nauita idem.

Carina dicitur concauitas nauis, & capitur pro tota naui. Verg. Frondenteſq; ferunt remos, natat vncta carina. Carinare inſtar carinæ formare. Carinare.

Puppis pars poſterior nauis, *prora* anterior. Proreta, rector proræ.

Rates dicuntur rudes & impolitæ trabes inter ſe connexæ. Ratis tamen capitur pro naui. Ouidius lib. 4. de Ponto: Et freta veliuolas non habitura rates. Ratiarij, ratis ductores.

Claſsis capitur pro multitudine nauium, & quandoque pro vnica naui. Verg. Et Lyciæ ductorem claſsis Orontem.

Remiges nautæ qui remos agunt. Remigare remos agere. Remigare.

Helciarij qui maiores naues funibus trahunt canabinis aduerſus vndas.

Rudentes dicuntur funes nautici. Lucanus libro 8. Aut laqueum collo, tortoſq; aptare rudentes.

Anchora ferrum eſt repandum, & vtrinque acutum, quo ſiſtuntur naues, vnde adagium, Nauis tua fulta eſt duabus anchoris.

Antemnæ inſtrumenta ſunt amnem anteſecantia, viamq; nauibus ſatientia. Vergilius: Cornua velatarũ obuertimus antemnarum

Vela dicuntur linea vel canabina tegmina, quæ diſpaſſa malo nauis alligantur, vt ventos recipiant. Hinc mare veliuolum.

Carbaſus linum eſt tenuiſsimum, quo vella nauium fiebant quondam: vnde & Carbaſa pro velis accipi ſolent.

Tranſtra tabulæ ſunt in quibus ſedent remiges, vel per quas ad regimen nauis deambulant.

Celeuma dicitur clamor nauticus.

Naulum & Portorium merces nautarum & portitorum.

Vrinatores dicuntur natatores subaquatiles.

Vrinari, seu vrinare, sub aquis natare.

PROPRIA QVAEDAM NAVIVM NOMINA.

ARgo dicitur fuisse prima nauium, qua Iason, Tiphys, Castor, Pollux, & alij (quos inde Argonautas dicimus (profectis sunt Colchos, ad rapiendum vellut aureum. Sumpsit autem nomen ab Argo architecto. Vnde Val. Flac. libro 1. Ad charum Tritonia deuolat Argum, Moliri hunc puppem iubet & demittere ferro Robora, Peliacas etiam comes exit ad vmbras. Vel ab Argiuis qui in ea nauigarunt. Hanc nauim poëtæ multis ornant epithetis. Vocant imprimis fatidicam & loquaculam, quòd beneficio Mineruæ facta sit ex quercu Dodonæa quam Sophocles tradidit fuisse nō tantum verbosam, at etiam futuri præsagã, vt in periculis Argonautas moneret. vnde Claud. - Licet omnia vates In maius celebrata ferant, ipsamq; secandis Argois trabibus iactent sudasse Mineruam &c. Arbore præsaga tabulas animasse loquaces. Val. Flac. Prima deum magnis canimus freta peruia nautis, Fatidicamq; ratẽ Vocatur præterea *Pegasea*, à Pegasa vrbe Thessaliæ, apud quam fuit ædificata. Item, *Pelias*, à Pelio monte. *Tritonis*, quoniam beneficio Mineruæ & ingenio facta est. *Magnensis* seu *Magnesias* à Magnesia regione Macedoniæ proxima. *Argoa*, & *Argiua*, ab Argiuis nautis. Hæc ex autoribus confirmari possunt. vt Ouid. lib. 7. Meta. Vale. Flac. 1. & 8. Statius lib. 5. & Pontanus libro 5. de Stellis, & propert. lib. 1.

Pristis, *Centaurus*, *Chimera*: *Scylla* nomina sunt nauium apud Verg. lib. 5. Aene. De pristi & eius rectore Menesteo sic inquit: Velocem Mnesteus agit acri remige Pristim. De Chimera, Ingentemq; Gyas ingenti mole Chimeram De Centauro & Scylla: Sergetusq; (domus tenet à quo Sergia nomen) Centauro inuehitur magna, Scyllaq; Cloanthus Cærulea.

Apud eundem lib. 10. *Tygris* nomen est nauis, cuius rector fuit Massicus. Hæc eius verba: Massicus ærata princeps secat æquora Tygri.

Est & *Centaurus* nomen alterius nauis, cuius rectorem vocat Cupauonem, vbi ait: Filius æquales comitatus classe cateruas, Ingentem remis Centaurum promouet.

Triton nauis fuit cuiusdam Aulestis. Idem. Hunc vehit immanis Triton.

Cælius ex testimonio interpretum Aristophanis ait, duas Athenis naues fuisse publico muneri destinatas, ex quibus *Salaminia* euocatos ad iudicium subueheret. *Paralus* verò aueheret Delphos ad rem diuinam.

ARGO

ARGONAVTARVM NOMINA.

Argonautæ (vt iam diximus) dicuntur heroës illi, qui in Argo naui Colchos profecti sunt ad rapiendum vellus aureum. Sunt qui dicant fuisse duo & quinquaginta numero. Alij quatuor addunt. Sed parum refert de numero. Val. Flac. lib. 1. seriatim multos enumerat. De *Zete* & *Calai*. Ouid. libro 6. Meta. Vellera cum Minyis nitido radiantia villo Per mare non notum prima petiere carina. Proper. lib. 2. Hunc duo sectati fratres, Aquilonia proles, Hunc super & Zetis, hunc super & Calais. Omnium summi & principes fuerũt *Tiphys* & *Iason*. Vnde Ouid. lib. 1. de Arte: Tiphys in Aemonia puppe magister erat.

NAVTAE NONNVLLI.

De *Tiphy* licet iam satis dixerimus, adhuc tamẽ testimonia adijciemus. Vergi. Aegloga 4. Alter erit tum Tiphys & altera quæ vehat Argo Delectos heroas. Ouid. in Epi. Quid mihi cum Minyis, quid cum tritonide pinu: Quid tibi cum patria nauita Tiphy mea. Seneca in Medæa: Quæq; domitorem freti Tiphyn nouam formare docuisti ratem. Idem: Ausus Tiphys pandere vasto Carbasa Ponto, legesq; nouas scribere ventis.

Mnestheus, Sergestus, Cloantus nautæ fuerunt Aeneæ. Verg. libro 4. Aeneid. Mnestea, Sergestumq; vocat, fortemq; Cloantum.

Fuit & *Palinurus* gubernator nauis Aenæ. Verg. lib. 3. Ipse gubernator puppi Palinurus ab alta.

Telonem Massiliensem Lucanus à nauigandi astrorumq; peritia laudat lib. 3. vbi ait: Dirigit huc puppim miseri quoque dextra Telonis, Qua nullam melius pelago turbante carinæ Audiuere manum, nec lux est notior vlli Crastina, seu Phœbum videat, seu cornua Lunæ, Semper venturis componere carbasa ventis.

Idem commendat *Phoceum* quendam vrinatorem adeò natandi peritum, vt mergeret se, ac demum emergeret quum vellet. Hæc eius verba: Pugna fuit vnus in illa Eximius Phoceus, animam seruare sub vndis, Scrutariq; fretum, si quid mersisset arenis: Et nimis affixos vnci conuellere morsus, &c.

*Ophelte*s fuit nauta & circunuentor scelestissimus, Sidonius: Qui vigor in pedibus frustra tibi natus Ophelte. *Canopus*, autore Plinio, fuit gubernator nauis Menelai, à quo hostium Nili Canopicum nomen sumpsit, vbi ictu Aspidis mortuus est ille.

Fuit *Saro* quispiam nauta, qui moribus suis inelegantibus & inurbanis sequenti adagio locum fecit: Sarone magis nauticus

Simonides apud Plutarchum testis est *Amarsyadem* Phereclum fuisse gubernatorem naui Thesei in Cretam ad Minotaurum nauigantis. Philochorus ibi ait: *Nausitheum* & *Phæacem* rectores fuisse

eius nauis.

Idem in Themistocle ait *Ariomenem* Xerxis fuisse nauarchum. Eodem teste *Petitius* fuit gubernator nauis, in quam Pompeius post fugam conscendit.

Acessæus fuit ignauus quispiam nauta, qui vt nauigationem prorogaret, dicebat se Lunam magis opportunam expectare. Vnde natũ adagium: Acessæi Luna, in cõperendinatores, qui semper caussas comminiscuntur, quo negotium differant. Erasmus in Chilia.

Mandro fuit quispiam nauicularius, qui aspirante fortuna tandem factus est Imperator, vnde etiam factus adagio locus, Fuit & Mandroni siculna nauis. In eos qui præter meritum ad opes euecti, pristinæ conditionis non meminerunt. Erasmus.

Phrontis nauta fuit Menelai, filius Onetoris, cæsus à Phœbo.

Amyclas nauta fuit, ad quem tempore belli ciuilis accesśit Cæsar, vt ab eo transueheretur in Italiam. Lucanus lib. 5. - Moli consurgit Amyclas Quem dabat alga, toro.

Herodotus in Melpomene ait *Colæum* fuisse gubernatorem cuiusdam nauis Samiorum.

Phereclus fuit architectus, qui naues Paridis ad raptum Helenæ ituri fabricauit, vnde & nauis proprio epitheto Phereclæa dicitur.

Pelorus fuit gubernator nauium Annibalis fugientis.

PORTITORES.

CAelius scribit *Phaonem* fuisse portitorem, cóque se fouisse artificio. Hic quum Venerem transuexisset, vnguentum ab ea fertur accepisse, quo delibutus factus est hominum pulcherrimus.

Phorcus Græce Porthmeus, Latinè Portitor dictus est, quòd per mare deferret colonias, teste Beroso.

Charon dicitur portitor inferorum. Verg. lib. 6. Portitor ille Charon. Idem: Portitor has horrendus aquas & flumina seruat Terribili squalore Charon. Proper. lib. 3. Portoriũ, Porthmeum, Telonarium, Mineruał, stips Charontica, Naulum dicitur portitorum merces. Seneca de Charonte: Hunc seruat amnem cultu & aspectu horridus, Pauidósq; manes squalidus gestat senex. Idem in Oedipo: Quinque capaci turbida cymba flumina seruat durus senior nauita Charon.

PISCATORES, ET VRINATORES.

DYctis fuit piscator quispiam, qui educauit Perseum, de quo Statius lib. 2. Syl. Fluctiuagus volucrem comebat Persea Dyctis.

De *Herminio* Sylius lib. 5. Nec minus Herminium primis obtruncat in armis, Assuetum Thrasymene tuos prædantibus hamis Exhaurire lacus, patriæq; alimenta senectę Ducere suspenso per stagna latentia lino.

Herod

Herodotus ait *Scylliam* fuisse vrinatorem Sicyonium Themistoclis ætate, qui etiam in naufragio ad Pelium facto multam pecuniam Persis seruauerit, plurimamq; sibi lucratus sit.

Nicolaus quidam *Calapiscis* cognominatus ex Apulia oriundus, à puero aquis assuetus, degebat inter marinas beluas multos dies continuos illæsus, & profunda pelagi scrutabatur, futurasq; tempestates prædicebat.

Plinius ait *Ichthyophagos* populos, Troglodytis vicinos, natare ceu maris animalia.

PERICVLA MARINA.

Charybdis periculum est marinum, in Sicilia, prope Tauromitanum littus, quod crebris aquarum vorticibus infremere, assiduisq; fluctuum concursibus rapta absorbere dicitur. Ouid. lib. 4. de Ponto: Nec potes infestis conferre Charybdin Achæis, Ter licet epotet, ter vomet illa fretum.

Scylla, saxum est in mari Siculo, mare ipsum reddēs importuosum & plenum periculi, quod assiduis aquarum concursibus latratum videtur emittere. Poëtæ fabulantur Scyllam Phorci filiam mutatam in monstrum supernè virgineum, infernè verò piscem, & sex caninis capitibus latrans, quum se lauisset in fonte, quod Circe veneno infecerat. Ouid. lib. Meta. Cinctaq; sæuis Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo. Plin. lib. 3. In eo freto est scopulus Scylla: Item Charybdis, mare vorticosum, ambo clara sæuitia. Cicero Actione 6, in Verrem, Non enim Charydin tam infestam, neque Scyllam nautis, quàm istum in eodem freto fuisse arbitror.

Malea promontorium est Laconiæ scopulosum, quod per quinquaginta millia passuum in mare protensum periculosam reddit nauigationem, propter aduersos ventorum flatus. Hinc natum prouerbium, Quum ad Maleam deflexeris, domesticos obliuiscere. Est autē penultima dictionis indifferens. Vergil. Ioniòq; mari, Maleæq; sequacibus vndis. Statius lib. 4. Theb. Idem in Achil.

Caphareus mons est Euboiæ altissimus, Hellespontum versus, importuosus & formidolosus propter scopulorum frequentiam, & crebros vndarum vortices. Hic Nauplius, rex Euboiæ, mortem filij Palamedis, Vlyssis dolo interfecti, vltus est. Nam quum Græci Troia redirent. Nauplius facem in vertice montis posuit, vt locus fidem portus faceret. Quò quum venissent, multi naufragium fecerunt. Stat. in Achil. Quum reduces Danai, nocturnáque signa Caphareus Exeret.

Syrtes duo sunt loca in finibus Africæ Aegyptum versus, vbi mare fertur esse vadosum & importuosum, propter aquas reciprocas. Seneca: Et amica nautis antè promittet vada Incerta Syrtis. Syll. lib. 17.

Et sem

Et ſemper naufraga Syrtis.

Ouidius lib. 12. Elegiarum de quibuſdam ſic meminit:

Cum domina Libycas auſim prærumpere Syrtes,
Et dare non æquis vela ferenda Nothis.
Non quæ virgineo portenta ſub inguine latrant,
Nec timeam veſtros curua Malea ſinus.
Nec quas ſubmerſis ratibus ſaturata Charybdis
Fundit, & effuſas ore receptat aquas.

PISCINARII.

P*Iſcinarij* dicuntur, qui piſcinas habent refertas piſcibus, easq; magno ſtudio curant. Oſtrearum viuaria, primus omnium *Sergius Orata* inuenit, optimúmq; ſaporem Lucrinis adiudicauit.

Licinius Murena reliquorum piſcium viuaria primus inſtituit.

Lucullus ad piſcium receptacula montem excîdit iuxta Neapolim, maiore impendio, quàm villam ædificauerat, admiſſo mari.

Varro ſcribit, *M. Catonem* Vticenſem (quum hæres teſtamento Luculli ſeu Lucilij eſſet relictus) piſces de piſcina eius XLIX. millibus vendidiſſe.

Murenarum viuaria excogitauit *C. Hirrius*, qui cœnis triumphalibus dictatoris Cæſaris ſex millia murenarum mutua appendit, & dedit in pondus.

Vedius Pollio, quum piſcinas magno ſtudio coleret, ſolebat ſeruos ſuos occidere, eóſque piſcibus vorandos præbere, vt hominum cruore paſti delicatiores eſſent.

Curauit & piſcinas *Hortenſius* Orator, Murenámque adeò dilexit, vt mortuam multos dies atratus fleuerit.

Antonia Druſi Murenæ, quam diligebat, inaures addidit. Cochlearum viuaria primus inſtituit *Fuluius Hirpinus*.

PISCES DIVERSI.

SCripſerunt de Piſcium natura Oppianus, Ariſtoteles, Plinius, & aliquot alij magnæ celebritatis viri, qui quoniam acutè adeò, & diligenter negotium hoc attigerunt, vt nihil poſteris reliquiſſe videantur, vacantis eſſet operæ, multa moliri velle poſt illos, quorum nec vmbram quidem poſsit quiſquam pertingere. Propterea ſatis erit nobis quædam admodum pauca decerpere, quæ notiora & maiori emolumento futura videbuntur. Nam nihil indiſcuſſum relinquere velle, illud eſſet retexere telam Penelopes. Dicamus ergo de piſcibus, quorum nomina apud autores frequentiora ſunt. Piſcis Græce Ichthys dicitur, vnde Ichthyophagi populi Trogloditis vicini, qui veſcuntur piſcibus. Ichthyopolæ, piſcium venditores, qui & Cetarij ſ vocantur: Ichthyopolium forum piſcarium. Capiuntur piſces hamis, naſsis, tragulis, excipulis. qui piſcantur hamo, vocantur Hamiotæ,

miotæ, vt faciebat Augustus animi laxandi gratia. Tranquillus scribit Neronem aureo rete piscari solitum.

Piscium alij teguntur corio & pilis, vt vituli, hippotami: alij corio tantum, vt Delphini. Cortice, vt testudines: Silicum duritia, vt Ostreæ, conchæ: Crustis, vt locustæ: Crustis & spinis, vt Echinis: Squamis, vt Carpio: Aspera cute, vt squatina, qua lignum & ebora poliuntur: molli vt murenæ: alij nulla, vt Polypus. Quæ pilo vestiuntur, animal pariunt. Spirant pisces. Nam & pulmonem habent, aut aliqua pulmonis loco viscera. Annotata est enim in quibusdam æstiuo calore anhelatio, & in aliis oscitatio: Interim quoque dormiunt. Oua pariunt quæ squamis integuntur. Coëunt plerunque in occursu, paruo contactu, mensibus Martio, Aprili, Maio: Autumno pauci, vt Salpa, & Sargus. Piscium alij sunt plani, vt Rhombi & soleæ: aliqui longi, vt Murenæ, conger. Placet Aristoteli nullas esse piscibus mãmas, nec meatum vllum genitalium perspicuum, sed excrementorum tantũ locum. Partes quoque audiendi, odorandi, sentiendi nullas esse perspicuas præter oculos. Sunt qui gregatim errant more armentorum: volant aliqui, vt accipitres, hirundines, cæpiæ. Sentiũt hyemem procellosam, cuius horrore multi limo se prouoluunt, alij sub petris glomeratim conquiescunt, nonnulli ima petunt, quòd sentiant summa pelagi tempestatibus obnoxia. Redeunte verò serenitate prosiliunt, & libenter littus prospiciunt. Partu differunt inter se. Lupus bis anno parit, Mulus ter: cæteri semel, ac diuersis temporibus. Prægnantes gaudent aquis dulcibus. In Africa tamen feruntur viuere nonnulli in feruenti palude. Sunt qui colorem mutant. Nam menæ hyeme candidæ fiunt, æstate nigriores. Mutat & Phycis reliquo tempore candida, vere varia. Amicitias inter se, & inimicitias exercent. Inimici sunt Delphinus & Balæna, Cæstres, & Lupus, Murena & Congrus. Sunt & qui docilitatem nescio quam præ se ferunt. Nam in Lymira fonte Lyciæ ter fistula euocati veniunt ad augurium, teste Plinio. Hierapoli Syriæ in lacu Veneris, æditorum vocibus parent vocati, exornati auro veniunt adulantes, Scalpuntur, ora hiantia manibus inserendis præbent. In Stabiano Campaniæ ad Herculis petram Melanuri in mari panem abiectum rapiũt, iidémque ad nullum cibum (in quo hamus sit) accedunt.

Acipenser piscis est qui squamis ad os versis contra aquam nando meat. Fuit olim in magna mensarum dignatione, & inuentu rarus, vt docet Cicero libello de Fato, apud quem dicitur Scipioni Numantio acipenserem esse paucorum hominum. Quod etiam docuit Plautus scribens, Qui mihi in mari Acipenser latuit cuius latus in latebras dedam meis dentibus.

Alosa, piscis est de Clupearum genere, qui alio nomine *Chryssa* dicitur.

dicitur. Alosæ dicuntur esse laudatissimæ in Tyberi.

Attilus piscis est inertia pinguescens. Frequens est in Pado, adeò vt ad mille quandoque libras capti sint, qui nisi iugis boum extrahi potuerunt.

Auratæ, pisces sunt omnium timidissimi, qui in maris reflexu sub litoralium arborum radicibus se occulunt, ibiq; frondium agitatione exterriti, facilè capiuntur, quadam velut deditione. Eorum viuaria primus instituit Sergius Aurata, inde nomen adeptus. Martialis: Non omnis laudem pretiumq; Aurata Meretur. Hic piscis nomen accepit ab auri colore. Commendantur Auratæ, quæ sunt ex Lucrino lacu. Coëunt attritu ventris, & oua concipiunt.

Anguillæ pisces sunt oblongi, volubiles, & serpentibus similes, qui piscium soli exanimes non fluitant. Dicuntur Anguillæ, quòd anguibus similes sint. Viuunt annis 8. durant sine aqua senis diebus. Generantur scopulorum attritu, sine coitu, sine ouo nec est alia earum procreatio. Frequens habet lacus Benacus. Autore Plinio. Vescuntur limo & eduliis, siquis apponat, sed plurimæ dulci humore viuunt. Gaudent aqua semper affluente & effluente, quæ nisi limpida fuerit, breui intereunt. Aestiuo tempore de lacu in piscinam translatæ viuere nequeunt: hyeme verò mutationem loci tolerant facillimè. Reperiuntur in Gange tam inusitata magnitudine, vt tricenos pedes impleant. Optimæ & præpingues capiuntur in Timauo lacu. Reperiuntur etiam in limosis locis prope Syracusa, tanta multitudine, vt piscari volentibus lata adsit præda. De Anguilla Iuuenalis Satyra 5. Vos anguilla manet longæ cognata colubræ. Aristoteles ait anguillam neque marem esse, neque fœminam.

Alec piscis est qui sola aqua nutritur. Matialialis: Cui portat gaudens ancilla paropside rubra Alecem, sed quam protinus illa voret. Diminutium est Alecula. Colu. lib. 9. Datur Cammarus, & riualis Alecula, vel si quæ sunt incrementi parui fluuiorum animalia. Capitur eriam Alec pro salso liquamine. Martialis lib. 3. Capparin & putri cepas alece natantes.

Aries piscis est qui grassatur vt latro, & grandium nauium in solo stantium occultus vmbra expectat, si quem nandi voluptas inuitet, raptamq; prædam abnatans mergit.

Aphyæ pisciculi sunt qui ex aqua & pluuia procreantur. Aphya in ignem: Prouerbium est de rebus, quæ celeriter intereunt & absumuntur, vel quæ statim conficiuntur. Nam Aphya piscis admotus igni protinus decoquitur.

Astacus piscis est qui si longius à mari exportatus dimittatur, ad eundem irrepit locum, vbi captus fuerat.

Acus piscis est gracilis: iustum vteri tempus non expectans, sed abrum

abrumpens vterum, & matrem interimens. Pariunt enim Acicon- fracto ventre, multitudine partus exigui pretij. Græcè dicuntur Bellones. De his Martialis lib. 10. Et satius tenues ducere credis Acos.

Anthia piscis est frequens apud Chelidonias insulas. Celeriter capitur, paruo nauigio & concolori veste, eademq; ora per aliquot dies continuos piscator enauigat certo spatio, escamq; proiicit. Solus hic multos dies ad piscatores accedit incomitatus. Postremò greges innumeros adducit, quos si inuolauerit Hamiota, parcit ductori. Præterea Anthiæ quum vnum hamo teneri viderint, spinis (quas in dorso serratas habent, lineam secare traduntur, ea quæ tenetur extendente, vt præcidi posit.

Aeluri pisces sunt, quorum oculi ad vices Lunæ aut ampliores fiunt aut minores.

Aulopa piscis est magnitudine ingentis Thynni, ceruice firmissima, oculis patentibus atq; amplis, dorso cæruleo, ventre albente, corpore linea aurei coloris discriminato, quæ a vertice ad caudam definit.

Barbo piscis est geminam habens barbam in labro inferiore. Alio nomine vocatur Mulus. Vnde & Cicero in paradoxis Mulos vocat Barbatulos.

Bocas pisciculus est vocem quendam mugitui similem reddens.

Balæna piscis est omnium maximus qui partum lacte nutrit: spirat non branchiis, sed fistula quadam. In fronte gerit ora. Fertur summa aqua, hebetatur sensibus ob corporis molem: propterea duce indiget, qui prælongus & albus, & capite procero, angusta cauda præit, extremaq; balænam contingit, & tanquam temone ad eã regendam vtitur. Sole ardente Balæna interdum exit ad littus, & prostrata dormit in arena. Reperiuntur Balænæ in mari Indico quaternum iugerum, & Elephantis quintuplo maiores. Sunt & prægrandes in mari Britannico. Iuuen. Saty. x. Quantum delphinis Balæna Britannica maior. Balænis infestæ sunt Orcæ.

Carpio piscis est nobis frequens, & in Benaco laudabilis.

Cephalus etiam nomen est piscis. Ambrosius: Ille sinus maris Cephalos alit, lupos ille, Ille saxatiles. Sordidi sunt cephali: summo pelago quandoque vrinantes sese abluunt. Oua eorum non attinguntur: vnde & numerosi sunt. Quum adoleuerunt, corripiuntur à cæteris. Marini fluminieis præstant.

Concha est de genere cancrorum. Conchæ & Ostrea dicuntur pisces testæ firmioris. Et testæ ipsæ duriores vocantur Conchæ. Ouid. Ostreaq; & conchis tuta fuere suis. Columella: Implicitus conchæ limax. Conchis optimis abundant Lucrinus, Bibaga indiæ insula, & mare rubrum.

Congrus

Congrus seu *Conger* etiam genus est piscis, quem inter saxatiles ponit Plinius. Similis est anguillæ, duriore tamen carne, & sapore inferior: Grillum Nicander vocauit.

Cybium piscis est ita scissus, vt medium pateat æquè in omnes partes ad similitudinem tesserarum.

Coracini pisces sunt Nilo peculiares. Martialis: Princeps Niliacis raperis Coracine macellis, Pelleæ prior est gloria nulla gulæ. Coracinus oculos frequenter mouet.

Citharœdus, piscis est, qui à cauda ad verticem lineas habet instar neruorum musici instrumenti distentas, vnde nomen accepit: frequens in mari rubro.

Cetus piscis est maximus in Atlantico mari. Ambrosius: Virtute mitigauit mare, Disciplina Cetos strauit. Plinius lib. 32. scribit, Cetos sexcentorum pedum longitudinis, & trecentorum latitudinis intrasse in flumen Arabiæ. Sunt enim tantæ magnitudinis, vt si aquis supernatent, insulæ videantur. Dicimus etiam Cete, in neutro genere, & plurali numero. Statius lib. 1. Achill. Armigeri Tritones eunt, scopulosáq; cete. Cetarii dicuntur maiorũ piscium venditores.

Cyprinus piscis est fluuialis palatum habens carnosum pro linga.

Channa piscis est mollis carnis: Hyatulam Gaza conuertit.

Cantharus piscis est Zelotipus, qui pro consorte ad internicionem cum suo genere pugnat.

Cestreus piscis est, qui reliquis mutua deuoratione victitantibus, solus ab aliorum carnibus abstinet, ideóq; non capitur esca, sed in limum abdit sese, quo ibidem pascitur. Vbi verò in metu caput occuluit, arbitratur totum corpus esse tutum. Nonnulli ferunt hunc piscem deuorari à Congro, vt Congrum à Murena. Theodorus Gaza Mugilem fecit Latinè.

Cancri pisces sunt multipedes, & præpostere gradientes, vt Calentius in Croaco graphicè describit: Illis dena pedum vestigia, denáq; in arcus Crura recuruantur, laterúmq; à margine ludunt Ambiguumq; iter est, &c.

Reperiuntur in Phœnicia littorales cancri tantæ velocitatis, vt comprehendi nequeant.

Cordillæ pisciculi sunt, de quibus Martialis lib. 3. Ne nigram cito raptus in culinam Cordillas madida tegas papyro.

Canicula piscis est fœtus suos à partu natantes deuorans, vt eos ab omni iniuria tueatur.

Coruus piscis marinus fuluus est, è stagno nigricans: alga vescitur, & bis parit in anno.

Callionymus piscis habet multum fellis in dextero latere, in sinistro verò iecur.

Caraci

Charace piscis pinnas habet vtrinque maximas,caudam auri fulgore purpureis diſſectam lineis.

Cochlææ tam aquatiles quàm terreſtres exuunt ſe domicilio, bináque ceu cornua protendunt,contrhauntq́;. Oculis carent,ideò corniculis prætentant iter.

Clupea piſciculus eſt,qui venam quandam in Syluri faucibus mira cupidine appetens, Sylurum ipſum morſu exanimat.

Dactylus piſcis eſt è genere concharum,ab humanorum vnguiũ ſimilitudine appellatus. Remoto in tenebris lumine, alio fulgore claret,lucet in ore mandentium, in manibus,in ſolo, & veſte, decidentibus guttis: vt etiam natura illa videatur eſſe in ſucco, quem habet in corpore.

Delphini piſces ſunt puerulorũ amatores.Fœmina mulieris inſtar habet hubera, quibus copioſo lacte mares paſcit: Parui vnà gregatim natant:Parentes fœtus comitantur etiam adultos: Citò adoleſcunt: Decem annis ad ſummam proueniũt magnitudinem: Agunt vere coniugia: Pariunt catulos decimo menſe, & æſtiuo tempore: Viuunt annis x x x. In terram quandoq; erumpunt incerta de cauſa,& ſtatim tellure tacta moriuntur.Linguã habent contra naturam aquatilium, mobilem,breuem,& latam,non differentem ſuillæ:Hominem amant, arte muſica mulcentur: Pro voce gemitum edunt humano ſimilem: Dorſum habent repandum,& roſtrum ſimum, vnde & Simonis nomine gaudent. Obuiam nauigiis veniunt, alludunt etiam & quamuis plena prætereunt vela: Nullum eſt animal quod celeritate non excellant:Paruos ſemper aliquis grandior natu comitatur,vt cuſtos.Plin.ait,viſos eſſe, qui defunctum portarent, ne laceraretur à beluis.Si quis eorum captus fuerit,cęteri adnatant,ſupplicantum ſpecie captum repoſcentes. Varia ſunt apud Plinium exempla de eorum amore in pueros.

Draco marinus caput & oculos habet ad ſimilitudinem terreſtris, reliquũ corpus,vt cæteri piſces: Squamas habet præduras, aculeósq; ſolo tactu venenum relinquentes: Apprehenſus dextra manu renititur: Correptus verò læua obſequitur.

Echeneis piſciculus eſt,qui naues quamlibet impetuoſo vento concitatas, adhærens retinet. Plinius: Eſt (inquit)paruus admodum piſcis,petris aſſuetus,Echeneis appellatus.Hoc carinis adhærente, naues tardius ire creduntur. Inde Latini Remoram vocant,& Remiliginem.Lucanus v i.Non puppim retinens Euro tendente rudentes, In mediis Echineis aquis, oculiq́; draconum. Fertur hic piſcis fluxum grauidarum vtero ſiſtere, partuſq́; ad puerperium continere.

Elops piſcis inter raras delicias quondam habitus eſtialio nomine acipenſer dicitur. Plinius commendat Elopem Rhodium. De Elope

ſic ſcribit Aelianus: Elopem quidam exiſtimant eſſe, quem Homerus piſcem ſacrum appellauit, inuentu rarum, nec niſi in mari Pamphilio: captus trahitur magno acclamantum plauſu.

Echini piſces habent pro pedibus ſpinas: Ingredi eſt his in orbem volui: Propterea detritis ſæpe aculeis inueniuntur. Ora habent in medio corpore in terram verſa: Oua amara numero quina: Sęuitiam maris præſagiunt, ac propterea correptis ſe muniunt lapillis, & calculum arripiunt, ne fluctibus excutiantur: Oua habent pleniluniis hyeme. Frequentes ſunt Echini apud Miſenum promontorium. Horatius: Miſeno oriuntur Echini. Captum Echinum ſi conſperſeris in fruſtra, & in mare proieceris, paulò pòſt partes conuenire ac reuiuiſcere aiunt.

Exocœtus piſcis eſt in ſiccum ſomni cauſa exiens. Hunc habet Arcadia.

Encraules piſces ſunt minutiſsimi, albo colore, præda cæterorum, qui turmatim conglobatimq; adeò feruntur, vt ſcapha aut remis vrgentibus diſſociari nequeant.

Galeus piſcis eſt, qui paſtinacam piſcem venenatum proſequitur. Autore Plinio.

Glanij piſces ſunt, quorum frequentia Glanio Cumarum fluuio nomen impoſuit.

Gobio piſcis eſt præſtantis ſaporis, & parui nutrimenti. Albus præſtat nigro. Laudatiſsimis olim menſis adhibebatur. De hoc Iuuenalis Satyra x I. Nec cupias mulum, quum ſit tibi Gobio tantum. Dicimus & Gobius. Mart. In Venetis ſint lauta licet conuiuia terris, Principium cœnæ Gobius eſſe ſolet. Gobiones arena gaudent, gregatim degunt: vnde & inter piſces gregales numerantur.

Glaucus piſcis eſt, qui tanta in ſobolem charitate teneri dicitur, vt paruos fœtus nunquàm deſerat, præſiòq; adſit eis contra noxia. In periculis ſolidos deuorat, deinde reuomit. Ariſtoteles eum ponit in genere ſerratorum & carniuororum.

Grues piſces frequentes ſunt in Corinthio pelago, magnitudine pedum x v. Os & ceruicem habent grui aliti ſimilem, & ſquamas inſtar pennarum eius. Sunt graciles & prolixæ, ſubſultimq; natant. Fœminę libidine accenſæ maribus blandiuntur, eoſq; ſalientes non patiuntur. Huic genitura in aquas decidente ex mari velut parente procreantur.

Garus piſcis eſt, cuius fel, recens & inueteratum vino auribus vtiliſſimum eſt. Autore Plinio.

Gerres piſces ſunt viliſsimi, & ſalſi, ex genere locuſtarum. Mart. lib. 3. Teq; iuuant Gerres, & pelle Melandria cana.

Hippocampus piſcis eſt, cuius ventrem ſi quis ex aceto & melle hauſerit,

hauserit, contra canis rabiosi morsum auxilium sentiet.

Hirci, pisces sunt in Cyrenaico, & Sardoo mari oberrantes cum Delphinis. Mares alba vitta frontem habent redimitam. Fœminæ verò sunt cristatæ, vt galli gallinacei. Rapacissimi sunt, vt qui homines, nauigiáq; inuolent. Spiritu graui & vehementi, quo odore velut instrumento ad cæterorum prædam vtuntur. Vitulos marinos insectantur maximè, quos proflatu, perinde ac iaculo, expugnant.

Hygrophœnix, piscis est in mari rubro, magnitudine lacertorum, ore semper hianti, & oculis viridantibus, zonis distinctus binis, altera à branchiis ad caudam aurea, altera argentea medium corpus intercidente, maculis deinde intercrustantibus cæruleis.

Iulides, pisces sunt saxatiles, & morsu venenato.

Lampetra piscis est à lambendis petris nomen adeptus.

Loligo piscis est, qui extra aquam sese afferens volitat: caput habet inter pedes & ventrem, & cruorem nigrum instar atramenti. Vnde Horat. Hic nigræ succus loliginis.

Lutariæ dicuntur testudines, quæ in dulci aqua viuunt. Has Græci Emidas vocant.

Lupus piscis marinus dictus est à voracitate, & quòd solus natet. Lenis est & mollis, Cancros marinos insectatur maximè. Habet nescio quem lapidem in capite. Fluuialis potior est marino. Præstantissimi saporis capitur in Tyberi fluuio inter duos pontes. Autore Plinio. De hoc Martialis lib. 9. Appetitur posito vilis oliua lupo. Idem: Laneus Euganei lupus excipit ora Timaui, Aequoreo dulces cum sale pastus aquas. Hic piscis rete circundatus, arenas arat cauda, atque ita conditus euadit. Quum hæsit in hamo, tumultuoso discursu laxat vulnera, donec excidant insidiæ. Lupus & Mugil mutuo flagrant odio. Plinius ait, Luporum laudatissimos esse, qui appellantur Lanati, à candore mollitiaq; carnis.

Lucerna, piscis est qui lingua ignea per os exerta serenis noctibus lucet, eodem Plinio teste.

Lagnis piscis est sobolis amantissimus. Nam vbi fœmina enixa est, mas curat communes fœtus, tutaturq; ab insidiis; atq; etiam hamum deuorat. Similis est propè Siluro. Frequens reperitur apud Mæandrum & Licum Asiæ, itemq; apud Strimonē Europæ fluuios.

Lepus marinus gignitur in limo vnà cum Aphyis, quibuscum aliquando capitur. In magno mari reperitur omnia similis terrestri, præter villos, quos aculeatos, & erectos habet. Natat in summa aqua. Velocissimus est, ac propterea difficilis captu: nec vnquàm ad nassas, aut hamos accedit. Si quis eum attigerit, aut manu, aut baculo (dum in morbo est) animi defectum incurret.

Leo piscis regitur concha, Carabo similis, præterquàm quod

gracilior eſt. Eius brachia cancris ſimilia ſunt.

Locuſtæ piſces ſunt Polypis inimici, & Murenis, qui obliquis cornibus procedunt in metu. Gignuntur in limo, ſed diuerſo: in cœnoſo Oſtrea, in arenoſo Conchæ. Incolæ Caſij montis cõtra terreſtres Locuſtas Iouis auxilium implorant. Teſſali, Illirij, & Lemnij ab his etiam infeſtantur. Magneſij & Epheſij ordine militari in eas procedunt. In mari Indico locuſtæ aquatiles quaterna implent cubita. Sunt in India ternûm pedum longitudinis, cruribus & femoribus ferrarum vſum præbentes quum inaruerunt.

Luſcius piſcis eſt denticulatus: de quo Auſonius: Luſcius obſcuras vulua cœnoq; lacunas Obſidet.

Labrax, piſcis eſt lato oris rictu, qui eſcam totam vnà cum ære faucibus corripit, atq; ob id facile capitur. Prægrandes autem Labraces apud Miletum Aſiæ ciuitatem eſſe dicuntur. Vnde adagium, Labrax Mileſius: in auidum & voracem.

Mugil, piſcis eſt capitoſus, omniũ (qui ſquamis integũtur) velociſſimus, adeò vt tranſuerſa nauigia interim ſupernatet. Ridetur eius natura, quòd abſcondito in metu capite, totũ ſe occultari putet. Coitus tẽpore, marẽ lineæ alligatũ, & in mare proiectũ, fœmine ſequũtur ad littus, & mares fœminam partus tẽpore. Bellum habent Mugiles cum Lupis. Sciunt eſſe in eſca hamum, inſidiaſq; nõ ignorant. Auiditas tamen tanta eſt, vt cauda verberando excutiant cibos.

Murena piſcis eſt longitudine anguilę: parit quocunque tempore, eiuſq; oua citiſsimè creſcunt. Vocantur à Latinis Flutæ, quòd in ſuperficie aquarum fluant, & ſupernatent. Quum in ſummis aquis apricantur, ſole torrefactæ, amplius ſe curuare, aut aquis mergere nequeunt. Vnde Martialis: Quæ natat in Siculo grandis Murena profundo, Non valet exuſtam mergere ſole cutem. Fuit olim Murena in tantis deliciis, vt nomen Liciniorum familiæ dederit, teſte Varrone, & mortua defleta ſit in piſcina, & alia inaures ab Antonia Druſi meruit. Principatum obtinet in Sicilia, vbi præ pinguedine in ſummum pelagus erumpit. Habet etiam delicatam vrbs Hiſpaniæ Tarteſſus nomine, adeò vt inter cibos electiles numerata ſit, autore Gellio. Murenis in feliſsima eſt ferularum natura, hamum deuorant, admouentq; dentibus lineas, atq; ita erodunt. Licinius Macer apud Plinium ait, eas fœminei tantum ſexus eſſe, & concipere è ſerpentibus, & ob id ſibilo à piſcatoribus euocari. Animã habent in cauda, qua percuſſa exanimantur, verùm ictu capitis raro. Laudantur inter ſaxatiles. Congros odio proſequuntur.

Murex, eſt piſcis marinus, ex genere concharum, qui & Conchylium dicitur. Plin. Conchylia & purpuras omnes ore atterit. Ex eius humore fit color purpureus. Vnde & pro purpura ſolet accipi

Hora.

Hora. Te bis Afro murice tinctæ veſtiunt lanæ. Frequens eſt hic piſcis, & nobilis apud Tyrum, vbi vſum purpuræ præbet. Vergil. lib. 4. Aenei. Tyrioq; ardebat murice lana. Muricum cinis cum oleo tumores tollit, & mammas cum melle efficaciter ſanat. Latent circa canis ortum tricenis diebus. Congregantur verno tempore purpurarum inſtar, mutuoq; attritu lentorem cuiuſdam ceræ ſaliuant. Pariunt vere. De murice Martialis: Sanguine de noſtro tinctas ingrate lacernas Induis, & non eſt hoc ſatis, eſca ſumus. Horatius: Murice Baiano potior Lucrina Peloris.

Muſtella piſcis eſt murenæ ſimilis, cui ſecundas in deliciis partes nonnulli tribuunt. Sunt qui hirudinem eam vocant, à ſimilitudine paluſtris hirudinis, quæ ſanguinem ſugit.

Mullus piſcis ter anno parit. Maritimorum voraciſsimus eſt. Alga veſcitur & humano cadauere. Moriens apparet verſicolor cũ multiplici ſquamarum rubentiũ mutatione. Binas libras maximus non excedit. Geminam habet barbam in labro inferiore. Hinc Barbatuli Mulli dicũtur à Cicerone libro ad Atticum ſecundo, vbi ait, Noſtri autẽ prĩcipes digito ſe cœlũ putãt attingere, ſi mulli barbati in piſcinis ſint, qui ad manũ accedant. Volaterranus putat Mullũ eũ eſſe quem hodie Barbũ dicimus. De mullo Martialis lib. 2. Mullum dimidiũ lupũq; totũ. Idem: Spirat in aducto, ſed iam piger æquore mullus Langueſcit: viuum da mare, fortis erit. Feneſtella ait, Mullũ accepiſſe nomẽ à colore molliorũ calciamẽtorũ. Quũ expirat, verſicolori ſquamarũ mutatione niteſcit. Aſinius Celer tempore Claudij Mullũ octo millibus nummûm emit. Mullos ſeptentrionalis gignit Oceanus, & pars Occidentis proxima.

Orphus piſcis eſt oblongus, anguillæ ſimilis.

Myrus piſcis eſt, ſeu ſerpens maximus, cui ſi eruatur oculus, frontiq; hominis appendatur, ophthalmiam dicitur ſanare, piſci verò renaſci. Ferunt præterea altero eum capi lumine, qui viuentẽ non dimiſerit Plinius & Gaza Oculatam eum vocant. Volaterranus putat eundem eſſe cum Lampræta.

Meryx piſcis eſt, qui ruminare dicitur.

Melanuri piſces ſunt omnium timidiſsimi: nam tranquillo cœlo & mari ima pelagi petunt, ſeque petris multa obductos alga condunt. Per brumam verò quum cæteros viderint piſces vndis agitatos & ventis profundum petere, illi tunc confidentes ſuperiora repetunt, iuſtaq; littus ſpuma tempeſtatis & procellarum operti feruntur ad ora piſcatorum incogniti. Veſcuntur obuiis quibuſcunq;. Ad hamum non accedunt, capiuntur ſagena.

Mus araneus piſcis eſt, qui viſa orbita currus, ſtatim vti pedicis impeditus capitur.

Mures marini exeunt in terram. Oua pariunt, quæ obruunt terra, ac demum trigesima die refodiunt, & fœtus ad aquas ducunt.

Musculus, piscis est, qui iter Balænæ, oculis eius pondere superciliorum obtusis prænatans dirigit, oculorumq; vice fungitur. frequens est hic piscis in Stymphali Arcadiæ.

Merula piscis pluribus fœminis sui generis congreditur, easq; in recessus petrarum abditas, tanquam in thalamis secum continet. Zelotypus esse dicitur. puerperium & mas curat, assistendo, cibumq; fœtæ ministrando.

Margari pisces sunt rotunda specie, qui gregatim natant, regem sectantes, more apum: quo capto, cæteri attoniti, capiũtur facillimè, in mari rubro, in locis prominentibus ac portuosis: conduntur q; in doliis salsamentariis, donec exsiccata carne durescant in lapidem auri coloris. Reperiuntur in Indico, & Britannico Oceano. In terra non inueniuntur nisi fossiles, & adulterini.

Melandria piscis est cæsis quernis assulis simillima.

Miluago piscis est, quo, quoties cernitur extra aquam volitans, tempestates mutari, Trebius Niger apud Plinium autor est.

Myrinum Aristoteles ait esse murenæ marem, qui generat, sed tamen hoc differre, quòd murena varia & infirma sit, Myrinus vnicolor, & robustus, dentesq; extra os habeat.

Mytilus piscis est in arenosis sponte proueniens. Nullius est saporis, sed crassitudini gingiuarũ, sordidisq; vlceribus medetur. Martialis lib. 3. Sumitur inciso Mytilus ore mihi.

Minutal piscis est maximus, quem Apitius addito liquamine, oleo & vino condiebat. De hoc Martialis: Hinc exit varium coquo Minutal.

Narica piscis est minutulus, qui à nando nomen sumpsit. Plautus apud Festum: Naricam bonam atque Canitam.

Nautillus alius piscis, dictus quòd nauigantis effigiem habeat, à quibusdam Pompilus dicitur.

Ostrea, seu Ostreæ pisces sunt operti concha, qui non vulgarem in cibis gratiam habent. Sergius Orata optimum saporem Lucrinis adiudicauit, quæ etiam commendat Martialis: Ebria Baiano veni modo concha Lucrino. Horatius: Non me Lucrina iuuerit Conchylia. Omnium ostrearum, conchyliorum & concharum corpora lunari potestate augeri & rursus minui, testis est Plinius.

Orca piscis est magnitudinis miræ, infestus balænis. Plinius scribit Orcæ reflatu depressum quãdoque nauigium fuisse, & immersum in oculis suis, quam in Ostiensi portu debellauerit Claudius Imperator.

Orcynus piscis est, qui mira sagacitate hamum vi deorsum trahit vt sese

vt sese illidat petris,& absoluat laqueo, aut laxato vulnere prosiliat.

Orchis piscis est rotundus,& sine squamis,totusq; capite constans, & omnium durissimus. Autore Plinio.

Oxyringus os habet prælongum in modum rostri,oculos fulgentes,alba supercilia,dorsum viridans, pennas priores nigras, reliquas albas, caudam prælongam & viridem, quam aurea linea mediam discriminat.Colitur Aegyptiis vt Crocodilus.

Otia pisces aurem habent ventri coniunctam.

Pectunculus piscis est de genere mollium, extra aquam sese efferens sagittæ modo. Pectunculus Chius inter cibos electiles numeratur à Gellio. Laudatissimi pectines reperiuntur Mitylenis, teste Plinio,& Tarenti,dicente Horatio:Pectinibus patulis iactat se molle Tarenum.Mobiles, sunt pectines,adeo vt plerunque retibus exiliant,& penè putentur volare.

Pelamides appellantur Thynni, quum annuum tempus excesserunt: morantur in luto.Iuuenal. Sat.7. Quod vocis pretium, succus Petasunculus & vas Pelamidum.Horum piscium copiã habent Alyzones populi:reperiuntur & in angustiis Byzantij.

Peloris piscis est de genere concharum,dictus à Peloro promontorio,vbi scatet.Hora.Murice Baiano potior Lucrina Peloris. Pelorides Plin.teste emolliunt aluum.

Physeter piscis est marinus inusitata magnitudine, de quo Rufus in Arati Phænomenone: Delphinos virides, & Physeteras anhelos. Hos Plinius inter beluas marinas reponit.

Phocæ pisces sunt,qui à mugitu boues marini dicuntur. Verg.lib. 4.Geor.Et turpes pascit sub gurgite phocas. Hic piscis corio & pilis tegitur. Parit in terra pecudum more,& coit instar canum,In somno mugit,vnde & vituli meruit nomen.Spirat & dormuit in terra.

Polypus piscis est de genere mollium, à pedum multitudine nomen adeptus. Fraudulentus est, & colorem mutat. Ita petris adhærens plurimos pisces, prædonem non agnoscentes, cassibus furtiuæ artis includit.Reddit enim colorem petrarum,in quibus delitet.Tanta est in eo voracitas, vt nec à suo quidem genere abstineat. Carabum piscẽ expauescit,adeò vt coniectus in retia vbi ille fuerit,quandoque captus statim exanimetur. Aestiuo tempore visi sunt Polypi exire in agros, maritimasq; arbores fructuum auiditate scandere. Tanta est salacitate, vt effœto corpore nulla sit ei aut natandi,aut prædã affectandi facultas. Fœminæ breuior est vita, & facilius capitur. Rapaces sunt eius pedes. Vnde natum prouerbium de hominibus furacibus, apud Plaut. in Asin. Ego noui hos (inquit) Polypos: quicquid attigerunt, tenent. Item aliud: Polypi mentem habet, in hominem, qui moribus est versatilibus. est etiam polypus

narium morbus. Martialis lib. 12. Nasutum volo, nolo polyposum.

Pristis piscis est marinus angusti corporis & longissimi. Dicitur autem Pristis ab vndarum sectione. Scindunt enim fluctus mirum in modum propter tenuitatem. Pristin Græci sectionem vocant. Plinius scribit Pristes esse in mari Indico c c. cubitorum.

Psitta piscis est, quem nonnulli passerem dicunt. Aristoteles: Torpedo occulit sese & pastinaca, & asellus: & rana, & psitta, & squatina.

Pastinaca piscis est quandoque natans, interdum etiam volitans. Rostrum habet præacutum & venenatum, & cui nullum ferè sit remedium. Pastinacæ iecur decoctum in oleo pruritum & scabiem non hominum modo, sed & quadrupedum efficacissimè sedat. Eiusdem radius adalligatus vmbilico faciles partus facit. Pinnas non habet. Latrocinatur ex occulto transeuntes radio, quod telum est ei figens. Argumentum magnæ in hoc pisce solertiæ est quòd quum sit piscium tardissimus, Mugilem omnium velocissimum in ventre habere quandoque reperiatur. Contra suum ictum remedio est cinere suo ex aceto illito.

Phagrus nomen est piscis anguillæ simile, & saxatilis.

Pauo, piscis est varij coloris, rubentibus lineis, è genere serratorum & solitariorum.

Pholis piscis est de genere Rhomborum, qui mucore suo spumaq; cubile sibi substernit.

Phuca pisciculus, solus piscium in alga nidificat.

Pediculus, piscis est parasitus Delphini, Eius enim prædam & escam sectatur, quam libenter impertit. propterea pediculi pingues sunt, & obesi.

Porcum Græci Astrogoriscum vocant. Quum capitur, more porcorum grunnit. Appion apud Plinium maximũ piscium esse tradit.

Pardalis piscis est similis terrestri, colore & maculis.

Physalus piscis est colore smaragdi, venenatus: qui si capiatur more pilæ aut vesicæ intumescit.

Phari pisces sunt, quos venerantur, qui Syenem incolunt.

Paguri pisces integuntur crusta. More serpentum senium exuũt. renouata crusta. Vocantur à Palladio Cancris marini.

Purpura (quam aliqui Porphyram vocant) conchyliorum voracissima est. Linguam habet prælongam, semperq; vibrantem, per quam potitur præda, quam affectatur. Eius cruori maxima dignatio in tingendis lanis, præcipuè si lapidis ictu cædatur. Purpurarum quędam augentur insigni magnitudine, vt quæ ad Sigæum & lectum Idæ promontoria gignuntur, Aliæ paruæ sunt, vt in Euripo, & Caria, Marinæ magnæ sunt & scabræ. Capiũtur tempore verno, quum fauos extruũt. Flos inde extrahitur specie mẽbranæ candicantis, qui

contritus

cõtritus manum inficit. Purpuræ viuunt annis septenis. Latent sicut murices contra canis ortum tricenis diebus. Congregantur verno tempore, mutuóq; attritu lentorem cuiusdam ceræ saliuant. Succum (quo tinguntur lanæ) euomunt cum vita. Propterea piscatores viuas capere contendunt. Capiuntur paruulis rarisq; conchis, textu veluti nassis in alto iactis. Inest his esca, quam appetũt purpuræ, porrectísq; linguis infestant. At illæ aculeo exstimulatæ claudunt sese, comprimúntq; mordentes, ita pendentes auiditate sua purpuræ tolluntur.

Pompilus concha munitur, quam connexam turbato mari natando gerit, ne fluctibus oppleta testa deprimatur. Tranquillo resupinat carinæ modo, acetabulis vtrinque pro remis vtens, & cartilaginem (quam in medio retinet) pro velis pandens. Si quando metus beluarum inuadentium ingruit, repleta concha sub vndis sese demittens, latitat. Rursus vitato periculo resilit. Profunda petit, ceu terram oderit. Adnatat nauibus cum aliis suæ speciei, assultansq; circà conglobatur. Eadem est fere nautili natura.

Pinna immobilis inhæret saxis, custodemq; habet Pinnotherem, quo quum priuatur, statim perit. Hic ei dapes suggerit, piscesq; in prædam deducit. Plinius vbi de Cancris loquitur: Pinnotheres, inquit, vocatur minimus ex omni genere, ideoq; opportunus iniuriæ. Huic solertia inanibus ostrearum testis se condere, & cum accreuerit, migrare in capaciores.

Perna piscis est ex concharum genere, frequens circa Pontias insulas. Stant autem Pernæ veluti suillo crure longo in arena defixæ, hiantesq; qua limpitudo est pedali non minus spatio. Cibum venantur, dentes in circuitu marginum habent pectinatim spissatos. Intus pro spondylo grandis caro est. Autore Plinio libro 32.

Platanistæ rostrum habent & caudam Delphini. Reperiuntur in Gange Indiæ magnitudine x v. cubitorum.

Pulmones marini in pelago dierum hyemem portendunt. Montium item sonitus, nemorumq; mugitus prædicunt. Eorum cineres adalligati profluuia purgant. Pulmonibus si confricetur lignum, ardere videtur, adeò vt faculam ita præluceat.

Passer planus est, nomen traxit à passere auicula. Optimus in cibis iudicatur. Passer & Rhombus situ tantum corporum differunt. Dexter resupinatus est illis, Passeri læuus.

Rhombus piscis est planus, in deliciis quondam habitus. Laudatissimus fuit Rauennæ. Martialis: Quamuis lata gerat patella rhombum, Rhombus latior est tamẽ patella. Commendatur etiam Adriaticus. Iuue. Sat. 4. Est etiam Rhombus instrumentum incantatorum, quo fila torquebantur, vt apud Mart. lib. 9. Quæ nunc Thessalico lunam deducere Rhombo.

Rana piſcis eſt notiſsimus, lato ventre, cæruleis varigatus maculis, Græce Batrachos dicitur. Ranarum terreſtium quædam in vepribus tantum viuunt, dicunturq́; Rebetæ, quibus in terra, & in humore vita eſt. Aquatiles coeunt noctu extra aquam mare fœminam inuitante. Hydrum maximè reformidant, quo accedente, clamore ſe glomerant & aduerſus eunt turmatim. Earum coaxatio ſolito maior pluuiam portendit. in Seripho inſula mutæ ſunt. Hinc adagiũ, Rana Seriphia: in elingues. Theophraſtus aquarũ eius regionis frigiditati hoc tribuit. Ranæ inſidiantur apibus aquãtibus, nec earum ictus ſentiunt. Prima lingua eis cohæret, intima abſoluta à gutture, qua vocẽ mittunt. Rana quæ ab argumento piſcatrix dicitur, ſetas habet quaſdã à ciliciis extantes ac prolixas, quarũ adminiculis natura mõſtrante ſtruit inſidias, latitans in limoſis, auiisq́; locis. Frontem cum ſetis videndã locó eſcæ piſciculis porrigit. Illi accurrentes, deceptiq́; ac paulatim in arctum deducti ab ea rapiuntur. De eius vſu in medicinis, vide Plin. Eodem ferè modo *Raia* piſciculos agit in prædam, Cartilaginem habet pro ſpina. Autore Plinio.

Sepia venenoſo eſt morſu. Quum videt inſidias parari ſibi, effuſo atramento (quod habet pro ſanguine) ſeſe abſcondit. Perſius: Nigra quòd infuſa vaneſcat ſepia lympha. Sepiarum mares varij ſunt, & nigriores, conſtantiæq́; maioris. Percuſſæ tridente fœminæ auxiliantur. At fœmina icto mare fugit. Sepiæ atramento tanta vis eſt, vt in lucerna addito, Aethiopes videri, ablato priore lumine, tradat Anaxilaus apud Plinium.

Scarus piſcium ſolus natando veſcitur, & ruminat. Hunc piſcem è Carpathio mari primus aduexit Optatus Helipertius, præfectus claſsis ſub Claudio principe, & inter Oſtienſem & Campaniæ oram diſſeminauit. Fuit quondam in honore menſarum. Aelianus hunc ſalaciſsimum piſcem eſſe teſtatur, Veneriſque gratia in prædam agi, fœmina eius generis per littus ducta. De Scaro Opianus inquit: Hic Scarus ſaxa frequentat, Quin mites inter piſces clamore tremendo Intonat, & ſolus pallentes ruminat herbas. Martialis libro 5. Hic piſcis incluſus naſsis non fronte erumpit, nec infeſtis viminibus caput inſerit, ſed auerſus caudæ ictibus crebris laxat fores, atque retrorſum ita erumpit: quem luctatum eius ſi fortè alius Scarus extrinſecus videat, apprehenſa modicus cauda nixum iuuat erumpentis. Tranq. ſcribit Scarorum iecinora fuiſſe in patina Vitellij inter lautiores ciborum primitias. In hac (inquit) Scarorum iecinora phaſianorum & pauonum cerebella, linguas phœnicopterum, murenarum lactes, à Carpathio vſque, fretoq́; Hiſpaniæ per nauarchos ac triremes commiſcuit. Quòd autem iecinora Scarorum & viſcera iucundioris ſint ſaporis, docet Martia. in Xeniis vbi ait: Hic ſcarus

æquoreis

æquoreis qui venit obesus ab vndis Visceribus bonus est, cætera vile sapit. Quintilianus ait, Scarũ non capi in nostro mari. At eundẽ capi in Siculo, docet Petronius Arbiter, dicens: Ingeniosa gula est, Siculo Scarus æquore mersus. Ad mensam viuus perducitur. Habet etiam Scaros Carpathium mare. Vnde Horatius: Nõ me Lucrina iuuerint conchilia, Magis've Rhombus aut Scari, Si quos Eois intonata fluctibus Hyems ad hoc vertat mare. Eois fluctibus, dicit propter mare Carpathium, quod est in Oriente.

Sargus Mullum semper comitatur, antris inhabitat. Ex animalibus maximè capris solicitatur. Prodest eius caro contra Presteris morsum.

Synodon piscis est sociabilis: Carne vescitur, & mollia appetit. Euenit huic & hyatulæ, vt (quum pisces minores insectantur) venter procidat, quòd is ori coniunctus sit.

Silurus tanta est in prolem charitate, vt absumpta fœmina, mas oua seruet, sæpeq; vnà capitur, dum filios captos subsequitur. Peculiaris est Nilo, quanquàm & in Danubio reperiatur. Ambrosius: Captus est Silurus, & inutilis præda detecta est. Idẽ: Et Silurum qui minorum piscium visceribus aluum replet.

Scombrus de genere est Thynnorum, vnde salsamenta fiunt. In aquis sulphureum præ se fert colorem: extra aquam verò, quem & cæteri. Ab huius frequentia & multitudine Scombraria insula maris Hispani meruit nomen. Martialis: Hesperius Scombri temperet oua liquor. Plin. ait, Scombrũ laudatissimum esse in finibus Carthaginis.

Sphyrena (quam Gaza Malleolum conuertit) latiorem in nassis plagam, vnde prosiliat, quærit. Palatum carnosum habet pro lingua.

Salmo fluuiatilis in Aquitania præfertur marino. Inuenitur in Rheno, & Rhodano.

Salpa piscis coqui non potest, nisi ferula percutiatur. Reperitur apud Ebusum.

Sola plana est & lata, numeratur inter cibos lautiores. Lyeni imposita medetur.

Stella insidiatur conchyliis. Eius natura tanti est feruoris, vt omnia contacta adurat. Paruam intus habet carnem, extra verò est duriore callo. Omnem peragit, & concoquit cibum. Aiunt mala medicamenta nocere non posse, Stella marina vulpino sanguine illita, & affixa limini superiori, aut clauo æreo ianuæ.

Scolopendra quam Gaza Centipedem vertit, terrestri ferè similis est. Si quis eam attigerit, excitabitur ei pruritus, perinde ac si contigisset vrticam. Visæ sunt inusitata magnitudine, capite caudaque extantibus per vndas in modum triremium ferri, vtentes pro remigio pedibus sublatis, quos habent plurimos. Theophrastus apud Plinium

Plinium ſcribit, Otretieres populos à Scolopendris deletos. Porrò Scolopendræ hamo deuorato, omnia intranea ouomunt, donec hamum egerant, deinde reſorbent.

Scorpius ſiccioris eſt carnis, bis anno parit, alga veſcitur. Vari⁹ eſt. Iceſius medicus dixit, ſtagnorũ Scorpios nigrãtes eſſe, marinos verò fuluos. Similitudinẽ habet cũ Scorpena, licet Ariſtot. diſcrimẽ ponat.

Simia piſcis, ore, & colore ſimilis eſt terreſtri, dorſo teſtudineo, fuluis circa collum maculis. Pinnas auium modo pandit, volanti ſimilis.

Sagittarius Echini ſpecie, oculos habet ſolidos & prolixos.

Spongiarum triplex eſt genus, Spiſſæ, raræ, aſperæ: omnes ad ſaxa naſcuntur, aut iuxta littus, litoq; aluntur. Nam captæ, limo referræ omnes cernuntur. Imbecilliores ſunt ſpiſſæ quàm raræ, quòd minus alte adhærent. Spongiæ molliſsimæ ſunt circa Lyciam, in Helleſponto aſperæ denſæ circa Maleam. Aluntur etiam conchis & piſcibus. Intellectum ineſſe his apparet: quia vbi auulſorem ſenſere cõtractæ multo difficilius extrahuntur. Quod etiam fluctu pulſante faciunt. Viuunt eſca, quia minutæ in his conchæ repertæ ſunt, Putreſcunt in apricis locis. Ideoq; optimæ ſunt in gurgitibus viuentibus. Fiſtulas habent quaſdam, per quas paſci exiſtimantur. Viuunt longo tempore. Peſsimum genus eſt earum, quæ Aplyſiæ vocantur, quia erui non poſſunt.

Strombi è genere concharum, regem habent, quem ſequuntur, quocunque conceſſerit. Hunc capienti aut aſpicienti, bonum omen portendi dicunt. Apud Bizantios Attica drachma propoſita eſt illum expiſcantibus.

Squatina de genere planorũ, cutẽ habet rigidã, qua propter aſperitatem ligna & eburnea poliũtur. Numeratur inter Carthilaginea.

Sparulus piſcis eſt exiguus & viliſsimus. Mart. Res tibi cũ Rhombo eſt, at mihi cum Sparulo.

Thymallus piſcis eſt pretioſus, de quo Ambroſius: Neque te (inquit) inhonoratum noſtra perſecutione Thymalle dimittant, cui à flore nomen inoleuit, ſeu Ticini vada te fluminis, ſe amœni Atheſis vmbra nutrierit, flos es. Quid ſpecie tua gratius? quid ſuauitate iucundius? quid odore fragrantius? Quod mella fragrant, hoc tu corpore tuo ſpiras. Cubitalis eſt eius magnitudo. Medius eſt inter Lupum & Cephalum. Naribus admotus, herbam vnde cognominatur ſpirat, ab hamum non accedit.

Tortio ſimilis eſt Delphino, præterquam roſtro. Diſtat & triſtitia aſpectus. Abeſt enim illa laſciuia maximè. Tamẽ roſtris canicularum maleficentia aſsimulatus. Hunc gignit mare Ponticum.

Trochus eſt ingens corpore, ceruice & ſpina prominentibus, vt

ſupra

ſupra vndas conſpiciatur, Seipſum init. Quare Theodorus Gaza eum Maſculo fœminam vertit.

Triſſæ laudatiſsimæ reperiuntur in Tyberi. Eas hodie vocari Romæ Lacias, Florentiæ Cleopias, Neapoli aloſas tradit Volaterranus. In Aegypto circa Meroæ ſtagnum Triſſas flebilibus numeris & melodiis eſcæ vice deceptas expiſcantur.

Trocta piſcis eſt voraciſsimus. Dentes habet continuos. Captus hami lineam præcidit. Stipatus multis ſuæ ſpeciei piſcibus Delphino congreditur, & depugnat.

Thynnus piſcis eſt altero captus oculo, quare natando partẽ (qua videt) terram verſus applicat. Hinc adagium, Thymni more videre: quum quis oblique aſpicit. Vbi bruma deprehenditur, Thynnus hybernat ibidem: mox vere procedente, multi vnà exeunt in Pontum Euxinum, ac maiores ſoli præunt, cæteri gregatim, veluti pecudes, ſubſequuntur, connexis inter ſe corporibus, vt mutua iuuentur vmbra contra ſolis æſtus. Strabo ait, Thynno miræ magnitudinis eſſe in Hiſpania, quos glande veſci prodit. Membratim cæſi ceruice & abdomine commendantur edulio recenti, cætera aſſeruantur ſale. Præcipua (inquit Plinius) magnitudine Thynnos inuenimus talenta x v. pependiſſe. Eiuſdem caudæ latitudinem duo cubita & palmum. Thynnorum captura eſt à Vergiliarum exortu ad Arcturi occaſum. Reliquo tempore latent in gurgitibus, imis, niſi tempore aliquo euocati aut pleniluniis. Pingueſcunt in tantum, vt dehiſcant. Non excedunt Biennium. Thynnoſcopos Budæus vocat homines è littore Thynnos ſpeculari ſolitos, qui Latinè Thynnarij dicuntur.

Trichias nonnulli Sardas vocant. Iſtrum ſubeuntes non remeant. Plinius: Intrantium (inquit) pontum, ſoli non remeant Trichiæ.

Tritonem Romæ ſe vidiſſe Pauſanias dicit, colore ranarum paluſtrium, ſquamoſo corpore, branchiis ſub auribus, naſo & ore humanis, dentibus firmis, oculis glauci, manibus digitisq; ſimilibus concharum teſtis, cauda ſub aluum vice pedum, vt Delphini.

Reperiuntur *Teſtudines marinæ*, & quæ in aquis dulcibus viuunt, quas *Lutarias* appellamus. Teſtudo oua gignit in terra, quibus arena obrutis ſtatim ad mare redit. Mox diebus L X. pactis iterum ad oua reuertitur, quæ arena refoſſa, vt iam animata cõperit, paulatim deducit in pelagus. Reperiuntur in India, quarum conuexum ſcaphæ magnitudinem æquat. Et in Taprobane inſula vſum lecti domibus ligneis præbent. Chelonophagi populi teſtudinum ſuperficie caſas integunt, & carne veſcuntur. Trogloditæ cornigeras habent, quarum cornibus natando, remigio ſe adiuuant.

Torpedinem ſi qui attigerit, morbo afficietur, à quo illa ſuum nomẽ traxit. Quo etiam modo piſces in prædam agit. Occultat enim

ſe limo,

ſe limo,& ſupra natantes facit torpere,quos emergens deuorat.

Trigla piſcis eſt,qui à noſtris Mullus & Barbo dicitur.

Voligo piſcis eſt à volando nominatus. Aliter dicitur Loligo.

Vitulus marinus, qui & *Phoca* dicitur, animal eſt amphibium, tam in aquis quàm in terra degens. Fœtus parit in terra, paulatimq; ad vndas aſſuefacit, ſed non ante duodecimum diem. Breuiſsimus eſt à partu, poſtea tum euadit maximus, albus ventre, & dentibus frendens. Ipſe imbellis & animo degener, non tantum viribus quàm vaſtitati corporis fidit. Veſcitur piſcibus, & humano cadauere, vnde & piſcantibus ſtruit inſidias. Pedes habet à ſcapulis manibus ſimiles modo vrſæ, pedesq; poſteriores quinis diſcretos digitis. Nũquam percutitur fulmine. Nullum animal grauiore premitur ſomno. Vnde Mart. Dormitis nimium glires, vituliq; marini. Iuba apud Plinium tradit vitulos marinos ternas heminas capere. Miteſcunt interdum. Pilo veſtiuntur. Canum modo cohærent. Nunquam plures geminis pariunt. Educant mammis fœtum. Interficiuntur difficulter, niſi capite eliſo. In ſomno mugiunt. Tenent diſciplinam, voceq; pariter & viſu populum ſalutant. Pinnis quibus in mari vtuntur, humi quoque vice pedum ſerpunt. Aiunt dextris eorum pennis vim ſoporiferam ineſſe, ſomnosq; allicere ſubditis capiti. Eis oculi in mille colores tranſeunt ſicut hyenæ.

Vertibulum, piſcis dicitur à teſtæ duritie, adhæret ſuæ teſtæ, qua contegitur, habet duo foramina exigua, quibus humorem recipit, & reddit.

Vrtica, adhæret ſaxis: Manum in fame depaſcitur, vt Polypus. Ora in medio corpore continet,& de medio ſaxo quaſi de teſta viuit. Adnatantesq; circà aſſultantesq; piſciculos corripit. Noctu vagatur, noctuq; mutatur. Veſcitur carne. Vim habet pruritu mordacem, vt terreſtris vrtica. Frontis eſt carnoſæ. Noctu pectines & Echinos perquirit. Dum admotam ſibi manum ſentit, colorem mutat & contrahitur. Tacta vredinem mittit, paulumq; ſi fuerit interualli, abſconditur. Ora ei in radices eſſe traduntur, Excrementa per ſumma tenui fiſtula reddit.

Vua marina ĩ vino putrefacta, iis q inde biberĩt, tędiũ vino affert

Non reperiret finem hæc hiſtoria, nec etiam vires & ingenium ſufficerent, ſi ſingulorum naturas verbis cõſequi vellem. Nam præter fluuiatiles piſces, Plinius ponit C L X X V I. genera animalium in mari viuentium. Multos dedita opera omiſimus, quorũ hæc ſunt nomina, Nereides, Elephanti, Rotæ, Dromones, Cornutę, Gladij, Serræ, Hippotami, Percæ, Aſelli, Alopeca, Box, Batis, Bamchus, Balanus, Vranoſcopus, Cinædi, Chametrachea, Gliciamerides, Colycia, Pẽdactylides, Bales, Echinophoræ Cucumis, Cynopus, Cynoſdexia,

Erythinus,

Erythinus, Hippus Hippurus. Halipleurus, Mena, Merix, Mormylus, Mystocetus. Ophidion Ostria, Phytarus, Tyndarides, Percides, Rhina, Sargus, Scylla, Purus. Scorpena. S. iadeus. Sciena, Smyrus, Scepini Simarides. Tornus, Thurianus, Thessa, Tethea, Vrene, Bopgyrus, Orphus, Rhacinus. Mormyra, Teragus, Labrus, Epoda, Channe ex seipsa concipiens. Glaucus æstate nunquam apparens. Pomphilus semper nauigiorum cursus comitans, Chironus in aquis nidificans, & alia propè infinita huiusmodi.

POPVLORVM DIVERSI MORES ET RITVS VARII, ORDINE LITERARVM.

Agathyrsi, populi Scythis vicini, abundant auro: Capillos habent cæruleos, quos vnà cum toto corpore diuersis coloribus inficiunt. Vergilius lib. 4. Aenid. Cretesq; Dryopesq; fremunt, pictiq; Agathyrsi. Mantuanus in Apollonia, vsque Melanchlenos, vsque ad pictos Agathyrsos. In commune cum mulieribus coëunt. Nihil liuoris aut odij mutuo exercent.

Aborigenes, antiquissimi Italiæ populi, vagi erant, & sine laribus.

Alani Scythiæ populi carne vescuntur, nec panē manducāt Semper sunt pugnaces. Vnde Lucan. lib. 8. Et sequerer duros æterni Martis Alanos. Patientissimi sunt laboris: nam centum milia cursu continuo interdum conficiunt.

Amazones, Scythicæ mulieres, dextras mammas nascentibus fœminis inurebant, ne ferendis armis essent impedimento. Masculi sexus liberos interficiebant. Imperabant sine viris. Vescebantur lacertis & testudinibus.

Ambrones, Galliæ populi, quum subita maris inundatione sedes suas amisissent, animum rapinis adiecerunt, & latrociniis.

Androgynæ, populi sunt in Aphrica, vtriusque naturæ, vicibus inter se coëuntes. His dextera mamma virilis est, læua muliebris.

Anthropophagi, Scythiæ populi, humana carne vescuntur. Bibunt ossibus humanorum capitum.

Areopagitæ, Atheniensium magistratus, iudicabant in templo Martis de cæde, & de statu Reipu. prouidebant, idq; sub dio.

Arimaspi, Scythiæ populi vnum habent in fronte oculum, vnde & nomen traxerunt. Nam arima Scytharum lingua vnum signat, Spu verò oculum.

Arymphæi, populi sunt prope Riphæos montes, iustitiæ & æquitatis obseruantissimi, & mira tranquillitate inter se degentes. Sedes illis nemora, alimenta baccæ: Capillus iuxtà fœminis virisq; in probro existimatur. Ab ipso natali dicuntur esse calui, simisq; naribus, & ingenti mēto. Studiosi non sunt rei pecuariæ. Sub arbore quisque cubitat.

cubitat. His nemo mortalium iniuriam facit. Sacri enim dicuntur, esse, nihilq; armorum possident. Controuersias finitimorũ dirimunt.

Aegyptij, diuinarum rerum peritissimi fuerunt, vnde Macrobius Aegyptum vocat artium matrem. Ab Aegyptiis Græci disciplinas omnes mutuati sunt. Diem obseruabant à media nocte in aliam. Hominum sunt antiquissimi. Olim gaudebant vnguentis. Eorum mulieres septenos quandoq; vno edebant partu. Serunt omni mense, vbicunque imbres æstiui non sunt. Apud eos aliqui singula annorũ milia vixisse produntur, sed hoc intelligendum esse de annis menstruis, qui terminantur lunæ senio. Cæpas & allium inter deos habent: Apim, bouem, colunt pro numine, & quædam animalia, vt canem, felem, accipitrem, Ibin, lepidotum & oxyrinchum pisces. Crocodilum etiam venerantur, quem mortuum in vrnis sepeliunt. Crocodili adipe ægrotos vngunt. Brassicã non edunt. Inuẽtores fuerũt picturæ. Mortuorum asseruant cadauera, vnguẽtis fœtorem impedientibus referta. Solertes fuerũt in reperiẽdis artibus, & in agnitione rerum indaganda sagaces. Furta omnia impunè permittunt. Ventrem mortuorum eximunt, vt omnium peccatorum causam. Flac. Vopiscus scribit Aegyptios esse versificatores, epigrammatarios, & ad cantilenas publicas propensos. Primi omnium Solem & Lunam deos putauerunt, Solem Osirim, Lunam Isim nuncupantes. Idem ait, Aegyptios esse ventosos, furibundos, iactantes, iniuriosos, & auidos rerum nouarum. Imperator Adrianus ad Seruianum Consulem scribens dixit, homines esse seditiosissimos, vanissimos & iniuriosissimos. Et Q. Curtius eos infamat vt gentem vanam, nouandis quàm gerendis rebus aptiorem. Antiquitus frequentissimè ea obibant munia, quæ nunc geruli, & vectandis corpore oneribus quæstum faciebant. Vnde Aristophanes apud Cælium: Currus imposuit duos, ac mortuos totidem, quos nec Aegyptij quidem tollerent centum. Hinc adagium: Aegyptius laterifer. Erant & admirabiles in nectendis machinis, procliues in vinum, cuius quum essent inopes, excogitauerunt potionem ex hordeo. Viginti milia vrbium habitauerunt regnante Amasi. Frequentissimè afficiuntur elephantiasi morbo propter calores & æstum. Sale abstinent, nec panibus vescuntur sale conditis. Ammianus Marcellinus, celebris autor, vocat Aegyptios genus hominum controuersum, & assuetudine perplexius litigandi semper lætissimum: subfusci sunt, atrati, gracilenti, aridi, ad singulos motus excandescentes, controuersi & reposcones acerrimi. Olim apud eos mulieres cauponabantur, & institoria obibant munia. Viri intra domorum parietes texebant, & operabantur muliebriter. Domi ventrẽ exonerant, in publico verò vescuntur: dicentes ea quæ sunt turpia, in occulto fieri

fieri debere, quæ honesta, in propatulo. Mulier neque Dei, neq; deæ vlla sacerdos est, sed viri deorum omnium & dearum. Sacerdotes derasi sunt in funeribus. Omnes capillos nutriunt, barbam tamen tondent. Vescuntur cum feris, alij frumento, alij hordeo. Viri binas vestes habent, fœminæ singulas. Potant in poculis æneis, quæ singulis diebus purgant. Linea semper ferunt vestimenta. Virilia circunci dunt munditiæ gratia. Sacerdotes lauantur quotidie, frigida interdiu ter, noctu bis. Fabas neque ferunt, neque alibi natas comedunt. Robusta habent capita. Salubri sunt corpore aëris beneficio, qui nunquam mutatur. Pane vescuntur, quem ex farre conficiunt. Victitant piscibus partim crudis sole arefactis, partim salsugine conditis. Coturnicibus item, anatibus, & quibusdam aliis auiculis. Minores maioribus natu cedunt, ac in via deflectunt, venientibúsq; assurgunt è sedili. Anni rationem primi excogitarunt, deinde in portiones duodecim, quæ de Lunæ senio Menses nuncupantur, distribuerunt. Primi aras excitarunt, conflauerunt simulacra, & templa construxerũt. Olim vescebantur herbis, palustríq; caulæ, quem Agrosim vocant. Onera capitibus gestare virorum est, humeris fœminarũ. Fœminæ stantes vrinam egerunt, viri sedentes. Maribus nulla necessitas alendi parentes, filiabus summa. Literas habent bifarias, sacras, & populares. In Deorum cultum magno feruntur feruore & studio. Sacerdotes amiculis vtuntur lineis, calcei papyraceis. Suillum pecus detestantur adeò, vt si quis porcum attigerit, cum indumentis omnibus in flumine abluatur. Propterea subulcis interdicitur templis omnibus. Laneas vestes intulisse templo, prophanum. Scelus item, inuolutum eis cadauer condidisse. Decedente aliquo, muliebris familia caput & vultum sibi deformat luto, excurrit deinde per vrbem, ac plangit. Viri se conuerberant nudatis pectoribus. Muliebre cadauer diutius domi asseruatur, ne Venerea fœditate à salinariis, quibus incumbit sepultura, inquinetur. Apud eos Amasis regis edicto cogebatur quotannis vnusquisque destinato magistratui ratiocinari, quo se foueret artificio. Quod si quis non faceret: pœna erat illi extremum supplicium. Proripientes se è lectulis solebant suffire corpus resina, vt aërem expurgarent disgregatione.

Andabatæ, populi clausis pugnant oculis.

Atlantes, degeneres sunt humani ritus, neque vllorum nominum appellationem habent. Solem orientem occidentémque dira imprecatione contuentur, vt exitialem suis agris. Neque insomnia visunt, qualia cæteri mortales. Nulla vescuntur animante.

Arabes, mitrati degunt, aut intonso crine. Barbam abradunt, præterquam in superiore labro. Duas habent æstates, ac totidem hyemes, solstitia quatuor, quæ sunt inter æquinoctialem & tropicũ

Cancri.Sagittas inficiunt veneno. Fratres filios honore anteeunt, quia maiores natu.Consanguinei omnia habent communia.Maximus tamen ætate in omni re præcedit cæteros.Communis itē vxor, imò verò vna omnibus.Ingressurus ad eam,baculum ante fores deponit.Omnes enim baculum gestant.Eo viso,reliqui congressu parcunt.Illa tamen noctes agit cum seniore. Matri coire non censetur impium.Congressus cum alterius sanguinis fœmina censetur adulterium,quod morte plectitur.In prædia inimicorū lapides aggerāt, quo significant interituros mala morte,qui ea coluerint,insidiis eorum,qui lapides posuerunt.Abundant balsamo.Prçter cæteros mortales fidem seruant inuiolatam. Dionysium & Vraniam solos deorum esse arbitrantur.Quisque permanet in patrio instituto.

Agriophagi,vescuntur leonum & pantherarum carnibus.

Arthabatitæ,instar ferarum quadrupedum sunt vagi.

Astomi, Indiæ populi sunt sine ore,corpore toto hirti.Vescuntur frondum lanugine. Halitu tantùm viuunt in odore, quem naribus trahunt.Nullus illis cibus,nullus potus. Tantùm radicum florumq; varios habent odores, & siluestrium malorum, quæ secum portant longiore itinere,ne desit olfactus. Grauiore paulò odore non difficulter exanimantur. Plinius lib.7.

Agrigentini impendio & sumptu magnifico mensas parabant, & conuiuia.Propterea Plato dicebat,eos ædificare,ac si victuri perpetuò forent:itemq; conuiuari, velut semper morituri. Vtebantur lechytis & xistris argenteis,habebantq; lecticas totas ex ebore.

Aethiopes Hesperij solebant crines in nodum complicare. Martialis:Atque aliter tortis crinibus Aethiopes.Aethiopes ipsi omnium sunt nationum serui. Viuunt sine institutis & legibus. Finitimorum præda sunt, & cæterorum mancipia. Parentes ipsi liberos vendunt mercatoribus,& frumento mutant.Olim nulla in re vtebantur auro quàm pœnalibus catenis. Qui sunt ab ortu Solis, promissos habent crines:qui ex Africa,crispissimos.

Axones,accolæ Axonis fluuij,in finibus Remorum, longis vtebantur hastis Luca.lib.1.Longisq; leues Axones in armis.

Auerni, olim gloriabantur se oriundos à Troainis, ac propterea dici volebant Romanorum fratres. Lucanus lib.1. Auerniq; ausi Latios se fingere fratres,Sanguine ab Iliaco populi.

Aquileienses, tanta fide contra Maximinum pro senatu fuerunt, vt funes de mulierum capillis necterent, quibus sagittas excuterent, penuria neruorum.

Athenienses, crudelissimè sæuiebant in eos, qui à sua ditione defecerent, adeò vt decreto iusserint manum dextrarum pollices abscindi Aeginetis, quòd rebellassent, ne amplius hastam ferre

possent,

possent, aut remis inter nauigandum vti. Mitylenæos verò eandem ob causam cum puberibus iugulari statuerũt, & Samiorum frontes, si corriperentur, inuri stigmate. Apud eosdem tanta fuit sepulcrorũ cura, vt peremptos bello, si quis dux honestare sepulcro neglexisset, capite plecteretur. Nefas non putabant sororem in matrimonium capere. Lanificium, oleum, vini vsum, serendíq; frumenta docuerũt. Pueros statim ab initio erudiebant, vt nandi vsum, propter bella naualia, & literas condiscerent. Laborarunt tamen auaritię nota adeò, vt prouerbium fluxerit, Atticus moriens porrigit manum. Fuerunt & impudentissimi. Vnde Atticus aspectus dedit etiam prouerbio locum. Insuper adulatores maximi. Publicis consiliis diuinos quosdam sacerdotes adhibebant. Lubrici erant tum ad iram, tum ad misericordiam. Suspiciones arripiebant celeriter. Laudantibus arridebant, ad opem humillimo cuique ferendam erant promptissimi. Si quem mortuum reperissent in via sepeliebant. Nunquã immolabant bouem, cuius opera in curru, aut aratro fuerant vsi. Nulla prius puella tradebatur viro, quàm sacra Dianæ obiisset. Capillorum cincinnis aureas addebant cicadas.

Arij Germaniæ populi habebant nigra scuta, tincta corpora: Nigras ad prælia noctes legebant, ipsaq; formidine atque vmbra feralis exercitus terrorem inferebant, nullo hostium sustinente nouum ac veluti infernum aspectum.

Albani curam mortuorum agere nefas arbitrantur. Corpore sunt prægrandi, nec inuenusto, ingenio minimè fucato, aut subdolo. Vltra centum numerando non progrediuntur. Pondera, mensuras, modum ciuilitatis, & agricolationis non norunt. Linguarum apud eos varietates XXVI. Deos habent Solem, Iouem, Lunam. Sacerdos Lunæ primas habet post regem. Sacris præest seruus, & sacræ religioni Seruorum plerique numinis afflatu vaticinantur. Præcipuum ex his sacerdos annuis epulis saginat, mox ad immolationem producit. Admotus aræ seipsum gladio confodit. Plurimus senectuti habetur honos. Pretiosa cum mortuis infodiunt, licet meminisse mortuorum habeant sceleris loco.

Apud *Armenios* rubentes quandoque visuntur niues, quòd loca illa scateant minio. Persicis diis immolant, & Anaitidẽ colunt, eiusq; ministerio nobilitate præstantes dedicant filias, quæ inibi corporis pudicitia in vulgus data, mos traduntur viris velut augustiores factæ. Arcubus clarent Armenij: vnde Statius lib. 1. Syl. Arcuq; horrenda fugaci Armenia.

Auses populi Africæ capronas è fronte demisisse gaudent. Virgines quotannis in honorem Mineruæ certamen edunt. Arma sunt, lapides, & fustes. Si qua ex ictu decesserit, falsa censetur virgo. Quæ

omnium præstantissimè depræliata est, à cæteris, armis decorata, sub uehitur curru per ambitum Tritonidis paludis. Promiscuus illis cum muliere congressus.

Afri pastores quadrimis filiis verticis venas, adhibita lana succida, inurebant compescendis è capite fluctionibus. Propterea inter omnes prospera vtuntur valetudine. Afræ mulieres super vestem nudas gestant caprarum pelles fimbriatas, & rubrica litas. In Sica Africæ ciuitate matronæ corpore prostituto ex passiuo concubitu dotem sibi quærunt ex patria consuetudine.

Abderis mos fuit si quem ciuem aut hospitem conuiuio exciperent, vt post vnguentum & coronas infantes à nutricibus inducerentur, circunferrenturq; suauiandi.

Arcades suis mulis suoq; auspicio nullum hostem vnquàm superarunt, verùm aliis suppetias ferebant persæpe. Eorum vetustissima est origo adeò, vt glorientur se priores fuisse luna. Seneca in Hippolito: Aut te stellifero despiciens polo Sydus post veteres Arcadas editum Colebãt Pana deum pecoris. Ouid lib. 2. Fast. Pana deũ pecoris veteres coluisse ferũtur Arcades, Arcadiis plurimus ille iugis.

Solebant *Assyrii* ægrotos in viis proponere, & exquirere à prætereuntibus, scirent ne remedium aliquod morbi. Coma vtebantur non admodum magna. Defunctos melle condibãt, & cera. Clipeos gestabant, & pugiones. Clauas item ligneas ferro inductas ac lineos thoraces. Deũ quẽ summũ habẽt, Adaduocãt, deã verò, Adargatim.

Apud *Atrios* populos qui vel minima furãtur, lapidibus obruũtur.

Alexandrini fallaces fuerũt, alia semper cogitãtes, alia simulãtes.

Andrimarchidæ virgines nupturas exhibẽt suo regi, qui pulchriorem & gratiorem sibi deuirginat.

Asbitæ populi Libyæ quadrigis vehuntur.

Bisaltæ Scythiæ populi nutriuntur equorum sanguine permixto lacte vt docet Vergilius lib. 3 Georgi.

Bathylli populi madent vnguentis. Autore Plin.

Borysthenidæ Scythiæ populi perpetuo frigore torquentur. De his Propertius: Gloria ad hybernos lata, Borysthenidas.

Britanni antiquitus omnes se inficiebant glasto. Est autem Glastum herba similis plantagini. Propertius: Nunc etiam infectos demens imitare Britannos, Ludis, & externo tincta nitore caput. Martialis: Barbara de pictis veni Bascauda Britannis. Erant olim capillis promissis, inhumani suis hospitibus. Horatius: Visam Britannos hospitibus feros. Nullam autem aliam ob causam se inficiebant, quã vt ea ratione horridiores viderentur hostibus. Apud eos fratres cum fratribus, & cum liberis parentes, vxores olim habebant communes. Præter vim & audaciã nullũ habebãt ad prælia adiumentũ.

Glastũ.

Burgun

Burgundiones dicti sunt, quòd olim vicos habitarent, qui eorum lingua Burgi vocantur.

Belgæ optimè regebant currus cameratos. Lucanus: Et docilis rector monstrati Belga Couini. Cæsar in cõmentariis ait, Belgas esse Gallorũ fortissimos, quòd ad eos minime cõmeent mercatores, qui cõportent, quæ ad mollitiem, & effœminandos animos pertinent.

Bactriani horridis sunt ingeniis, & à Persarum luxu abhorrentibus, Autore Curtio. Senio vel morbo confectos canibus deuorandos obiiciunt, ad hoc de industria enutritis, quos sepulcrales vocant. Mille quondum vrbes habitarunt. Apud eos qui pauca furantur, sputis dehonestari solent. Bellicosi sunt & potentissimi.

Babyloniorum mores corruptissimi fuerunt, & ad irritandas voluptates aptissimi. Liberos & coniuges cum hospitibus stupro coire (modo pretium flagitij daretur) parentes maritíque permittebant. In vinum & ebrietatem maximè erant effusi. Fœminarum cõuiuia ineuntium in principio modestus erat habitus, deinde summa quæque amicula auferebant profanato pudore. Ad vltimum opus ima corporum velamenta proiiciebant, non meretrices tantum, sed matronæ & viri, apud quos comitas habetur vulgati corporis vilitas, autore Curtio lib. 5. Duabus vtuntur tunicis, vna linea vsque ad pedes demissa, altera super hanc lanea. Capita mitris velant, vnguentis toto corpore delibuti. Anulum signatorium singuli gestant. Vbi virgines factæ sunt nubiles, omnes vnum in locum congregant, easq; circunsistente virorum frequentia, præco sigillatim vendit secundum ordinem formæ & pulchritudinis. Medicis non vtuntur. Sepulcra eisdem sunt in melle. Vbi vir & maritus coiuerunt sub diluculum abluuntur ambo, nec vllum vas prius attingunt, quàm se aqua perfuderint. Autor Herod.

Bithyni conscẽdebãt montiũ cacumina, ibiq; Iouẽ consalutabãt.

Bœotij rudes fuerunt & agrestes, maleq; audierunt stoliditatis nomine. Horatius: Bœotum in crasso iurares aëre natum. Plutarchus scribit Bœotos ab Atticis fuisse notatos tanquàm brutos, stupidos, & pingues, propter edacitatem.

Brachmanes Indorum sapientes dicebant, præsentem vitam esse veluti conceptum vitalem: Mortem verò, egressum ad veram vitam. Item mundum habere tempus initiale, tenderéque ad interitum. Deum vniuersorum opificem per cuncta meare. In philosophiæ cõmunionem vxores non admittebant. Abstinebant ab omni carnis cibo. Subdiales agebant, & veritatem præcipuè amplexabantur. Lineis vtebantur amiculis.

Byzantij notati sunt à Græcis vt acolasti, & intemperantes, quòd in Venerem & vinum ferrentur præcipites, plurimum enim

versabantur in caupona.

Berbicæ certam ætatis metam transgressos perimunt, viros immolantes, mulieribus præfocatis.

Ferunt *Brutios* pastores pecudibus, equabusq; misceri solitos.

Budini populi Scythiæ pediculos esitant Cæsiis sunt oculis. Rei pecuariæ dant operam. Libero patri agunt, Trieterica, & Bacchanalia.

. *Barcææ* mulieres gustu vacinnæ & suillæ carnis abstinent.

Cimmerij populi perpetua caligant obscuritate. Homerus apud Erasmum: Illic sunt populiq; & mœnia Cimmeriorum, Nubibus & cæca asiduè caligine tecta: Illos haudunquàm radiis sol aspicit ardens, Nec quando astriferum curru petit arduus axem, Nec rursum ad terras magno deuectus olympo, Sed nox incumbit miseris mortalibus atra. Ouidius finxit domũ somni esse in hac regione, vbi ait, Est prope Cimmerios longo spelunca recessu Mons cauus, ignaui domus & penetralia somni, Quò nunquam radiis oriens mediúsve, cadénsve Phœbus adire potest, nebulæ caligine mixtæ. Exhalantur humo, dubiæq; crepuscula lucis. De his Tibullus lib. 4. Cimmeriôn etiam obscuras accesit ad oras, Queis nunquàm cãdente dies apparuit ortu, Seu supra terras Phœbus, seu curreret infra.

Chalybes habitant iuxta Paphlagoniam, in Ponto. Optimo ab undant metallo. De his Val. Flac. lib. 4. Argon. Non ita sit metuenda tibi sæuisima quamquàm Gens Chalybum, duris patiens cui cultus in aruis, Et tonat afflicta semper domus ignea massa. Idem lib. 5. Nocte sub extrema clausis telluris ab antris Peruigil auditur Chalybum labor.

Casyri Indorum ad Scythas versi humanis corporibus vescuntur.

Campani in Italia semper superbi fuerunt bonitate agrorum & fructuum, & vrbis pulchritudine.

Candei seu *Ophiophagi* vescuntur serpentibus, quarum fertilisima est eorum regio.

Cyclopes & Læstrygones humana carne olim vescebantur.

Choromandæ sunt sine voce, stridoris horrendi, hirtis corporibus, oculis glaucis, dentibus caninis.

Cirni qui Corsicam incolunt, viuunt annis centenis quadragenis.

In *Calingis* Indiæ gente quinquennes concipiunt fœminæ. Octauum vitæ annum non excedunt.

Colophonij & Castabalenses propter bella cohortes canum habuere, quæ primæ dimicabant in acie, nunquàm detrectantes.

Cauci septentrionales populi altos habitant tumulos, & casas nauigiis similes, à quibus quum recedit mare, fugientes cum aquis pisces circa tuguria venantur. Nullas habent pecudes, neque aluntur

lacte

lacte vt finitimi. Vlua & palustri iunco funes nectunt ad prætexenda piscibus retia. Captum manibus lutum ventis magis quàm sole siccant. Potus non nisi imbre seruato scrobibus in vestibulo domus.

Celenophagi, Carmaniæ populi, non alia quàm testudinum carne viuunt.

Cimbrorum mulieres amicos suos & affinitate sibi coniunctos solebant interficere, quos videbant in bello turpi fuga salutem sibi quærere. Autor Plutarchus.

Cyrenæi eò deliciarum prouecti sunt, vt legum conditorem habere Platonem concupiuerint. Qui tamen illorum admiratus ignauiam, indignos duxit, quibus obsequeretur.

Carthaginienses humanas hostias immolabant Herculi. Fraudulenti erant, & mendaces, nõ genere sed natura loci. Non solùm optimos, sed & ditissimos censebant magistratibus admouendos. Impossibile enim putabant eum qui egestate premeretur, rectè & incorruptè magistratum gerere posse.

Cretenses ingrediebantur prælia præcinente tibicine. Autor. Gell. Apud eos erant sapientes, quos Prophetas vocabant, qui non tantum abstinebant carnibus, sed & coctis omnino cibis. Apud eosdem lata quoque lege passim permittebatur Venus mascula, amplexabanturq; pueriles amores vsque ad stuporem. Nauigandi peritia, maritimarumq; rerum vsu principatum olim tenuerunt. Hinc natum adagium, quod per ironiam dici solet, Cretensis nescis pelagus. Masculis amoribus intãtum flagrabant, vt adamatos vi corriperent. Amorem conciliabat non tam forma, quàm roboris præstantia. Infamati sunt improbitate, perfidia, mẽdacio, & ignauia. Liberæ conditionis pueri leges mandabant memoriæ, mox deorum hymnis animum adiiciebant.

Cilices hircos habent villo tonsili, vnde vestes conficiunt, quas Cilicia & Cilicina dicimus. Mar. lib. 7. Qualem forpicibus mittit supinis Tonsor Cinyphio Cilix marito. Infames fuerunt immanitatis & crudelitatis nomine, ob assidua hospitum deprædationes, & pyraticam, quam exercebant.

Cares populi mercede cœperunt militare, ac proinde vt viliores passim infamati sunt. Hinc adagium, Homunculus ex Caria. Canem diis immolabant: vnde & Carica victima transiit in prouerbiũ de vili munusculo.

Caspij parentes incluso fame necant, quum annuum L X X. ætatis excesserunt. Si quem autem aduolantes aues vnguibus ac rostris cõcerpserint, felicitatis argumentum suspicãtur. Si à feris aut canibus conuellatur, non ita suspicantur. Quod si à nullo attingatur, deflent

perinde ac infelicissimum.

Coi Iunoni sacrificantes seruos à conuiuio reiiciebant, vt sacrificarent liberius.

Curetes instar mollium puellarum comam fouebant, nec succidebant.

Chalcidenses ardebant nefanda puerorum libidine. Laborabant etiam auaritiæ nota.

Chaldæi vice numinis colebant ignem.

Calleci erant sine deo & numine. Mulieres monilia gestabant ferrea, comamq; circumnectebāt galericulo atri coloris superiecto.

Cantabricæ mulieres oppressæ bello, filios leguntur interfecisse, ne in hostiles manus venirent. Opere rustico sumptum suum exercebant. Puerperæ viris ipsarum vice decumbentibus administrabant. Editum infantem fluminis abluebant ripis. Ferunt etiam Cantabros olim iuris hostium factos, & patibulo affixos, in tanta supplicij diritate nihilominus perinde ac gestantes Pæana cecinisse. Eiusdem quoq; gentis illud erat, vt viri vxoribus numerarent dotem, filiasq; ex asse hæredes constituerunt.

Carmanis fuit peculiare, vt percussa faciei vena profluentem inde cruorem vino permiscerent propinarentq;, amicitiæ finem statuentes, sanguinem gustasse mutuum. Mox verò vnguentis caput collinere, repercutiendis vini exalationibus. Apud eosdē nemini licebat vxorem ducere, nisi prius caput occisi hostis ad regem detulisset. Rex autem interfectorum caluarias in regia locabat. Linguas verò faucibus exertas, & minutatim concisas, paneq; permixtas illis porrigebat degustandas, qui attulissent.

Chij calentes mero quum Spartam venissent, itassentq; ad curiam Ephororum, in curulibus magistratuum selis, ventris onera per summam fœditatem deiecerunt. Hinc natum adagium, Chius omnia percacans.

Cercyræis populis quoniam crebris seditionibus agitabantur, moris erat gestare flagra ingentia ansis eburneis exornata.

Crotoniatæ erant egregij athletæ, adeò vt in palæstra victoriam sæpenumero reportarent.

Cercopes populi fuerunt in Epheso notæ fraudulentiæ, qui conati sunt ipsi etiam Ioui imponere. Hinc adagium, Cercopum cœtus: de improborum conuentu.

Calabri quum pyris abundent, consueuerunt ea hospitibus affatim apponere, deinde saturos bellariorum vice domum auferre iubent. Horatio teste.

Apud *Crestones* populos singuli plures habent vxores. Quum autem vir aliquis moritur, tunc oritur magna disceptatio inter fœmi-

fœminas,quænam illum charius adamaret viuentem, Id vbi compertum eſt,quæ beneuolentiæ & amoris palmam meruit, ad mortui tumulum ducitur exornata, ibiq; à propinquis mactatur, & humatur cum viro.

Cisij populi vicini Perſis pro pileis mitram ferunt.

Cyziceni notati ſunt timiditatis & mollitiei.

Cadurci populi Galliæ in tomentis culcitrarum ex ſuo lino palmam obtinuerunt.

Apud *Dacos & Sarmatas* ipſi etiam mares corpora ſua ſuccis herbarum linunt.

Derbices delicta omnia, etiam minima, vlmo digna ſupplicio cenſent. Tellurem deam agnoſcunt. Rebus diuinis nullam adhibent fœminam,ſed nec in menſam admittunt. Septuagenario grandiores iugulant, aduocato ad epulas proximo quoque. Vetularum carnibus non veſcuntur,ſed præfocatas modò condunt.Si cui fatalis dies aduenerit ante metam præſtitutam,ſepeliunt.

Dardanei ſub Illyride populi ter tantum in vita balneis operam dabant. Apud *Danos* fœminæ pleræq; formam ſuam in virilem habitum commutantes, militiam adibant. Omnes peroſæ delicias, corpus & animum patientia ac labore ſolebant durare:totamq; fœminæ leuitatis mollitiem abdicantes, virilem exercere ſæuitiam. Bella pro baſiis intentabant:manus telorum,non telarum obſequiis exhibebant.Autor Saxo Grammaticus.

Eſſedones, Scytharum Aſiaticorum populi,ſolent parentum funera cantu proſequi, & conuocatis vicinis cadauera ipſa aliis carnibus admixtis abſumere, & ex oſsibus capitum conficere ſibi pocula. Apud eos quoties pater alicui deceſsit, omnes eius propinqui pecora adducunt, conciduntq;, & mortuum aliis commixtum carnibus ei exhibent, à quo inuitati ſunt ad conuiuium. Caput tamen defuncti denudatum, purgatumque inaurant, eoq; pro ſimulacro vtuntur, & quotannis cæremonias eidem faciunt. Iuſticiam obſeruant diligentiſsime.Vxores æque fortes ſunt ac viri.

Eſſei Iudæorum populi abſtinebant vino, carnibus, & vxoribus: Ieiuniis ita aſſueuerunt,vt ipſa in naturam verterint. Apud eos proprium nemo aliquid poſsidet.Omnibus in medio poſitis communiter vtuntur.Habitant ſimul, & conueniunt quaſi ſodales. Quumq; pro communi vtilitate faciant omnia, alia aliorum negotia ſunt, quæ certatim peragunt,non frigus,non calorem,non aliquam mutationem aëris formidantes. Quum à laboribus mercedem ceperunt, apud Quæſtorem deponunt: is omnia diligenter procurat, quibus egent Plerique ex his nullas ciuitates colunt, neq; ſeruos habent,quando omnes velut mater eadem genuit natura. Triplici

regula vitam transigunt, amore in deum ardentissimo, virtutis cultu diligentissimo; charitate in proximum feruentissima.

Apud *Epizephyrios* Locros si quis salutis causa vinum hausisset largius, medico non imperante, morte expiabatur libera illa compotatio, perinde ac grande aliquod scelus.

Apud *Eleusinios* capitale erat quicqam ex mysteriis in vulgus efferre, cuiusmodi erant apud Romanos sacra Bonæ deæ.

Ephesii habebant notulas quasdam & voces magicas, quibus vtentes, in omni negotio victores euadebant. Hinc adagium, Ephesiis vti literis.

Fanesii populi in oceano septentrionali tam grandes habent aures, vt iis nuda integant corpora.

Fennis Germaniæ populis mira erat feritas, & fœda paupertas. Nũ arma, non equi, non penates. Victus herba, vestitus pellis, cubile humus. sola in sagittis spes, quas inopia ferri ossibus asperabãt. Idẽ venatus viros pariter ac fœminas alebat. Passim enim comitabantur, partẽq; prædę petebant. Viuebant in syluis, quod beatius arbitrabãtur, quàm ingemere agris, illaborare domibus. Autor Cor. Tacitus.

Geloni Scythiæ populi solebãt se pingere. Verg. lib. 2. Geor. Eoasq; domos Arabum, pictosq; Gelonos. Claudianus: Membraq; qui ferro gaudet pinxisse Gelonus. Sanguinem equinum bibebant cum lacte. Idem Ver. Bisaltæ quo more solent, acerq; Gelonus, Quum fugit in Rhodopen, atque in deserta Getarum, Et lac concretum cum sanguine potat equino. Sidonius: Aut ad paludicolas Sicambros, aut ad Caucasigenas Alanos, aut ad Equimulgos Gelonos. Sunt pratera sagittarij. Verg. lib. 8. Hinc Lelegas, Caráisque, sagittiferósque Gelonos Finxerat. Multas singuli habent vxores. Valler. Flac. lib. 7. Argo. Hei mihi vel sæuo coniunx non vna Gelono. De hostium cutibus sibi indumenta, & equis tegmina conficiunt. Contenti viuunt suis finibus Hor. lib. 2. Car. Intráque præscriptum Gelonos Exiguis equitare campis.

Getæ nullos habent in agris limites, sed fruges liberas & cõmunes. Hor. lib. 3. Car. Viuunt & rigidi Getæ, Immetata quibus iugera liberas Fruges & Cererẽ ferunt, Nec cultura placet longior annua. Gaudent sagittis & pharetris. Ouid. lib. 5. Trist. Iuncta pharetratis Sarmatis ora Getis. Integuntur ferarũ pellibus. Idem Ouid. lib. 4. de Ponto. Hic mihi in Euxino bis tertia ducitur æstas Littore, pellitos inter agenda Getas. Bibunt & equinum sanguinem permixto lacte. Sido. Solitosq; cruentum Lac potare Getas, & pocula tingere venis. Non vescuntur carnibus. Solebant olim mortuis viris vxores interficere. Ouid. de Getis scribit: In quibus est nemo, qui non Coryton & arcũ, Teláq; vipereo lurida felle gerat: Vox fera, trux vultus, verissima

mortis

mortis imago, Non coma, non vlla barba resecta manu. Dextera non segnis fixo dare vulnera cultro, Quem vinctum lateri barbarus omnis habet. Mortem suorum lætitia prosequebantur.

Garamantes matrimoniorum expertes, passim cum fœminis degunt, nullas certas habent sedes. Sub ciliciis semper agunt. Mulieres seruilia vbique ministeria semper faciunt.

Gamphasantes nudi præliorúmque expertes, nulli externo congregantur. Obuios quosque fugiunt, ac reformidant. Habitant in parte Libyæ.

Germani fœminas quasdam fatidicas tanquàm deas habuerunt. Magnas olim ferebant lanceas & hastas, angusto & breui ferro, quas frameas vocant. Hoc telo & scuto contenti erant equites. Pedites & missilia spargebant nudi, aut sagulo leues. Scuta lectissimis coloribus distinguebant. Corpora suorum etiam in dubiis præliis referebant. Scutum reliquisse præcipuum erat flagitium. Reges ex nobilitate, duces ex virtute sumebant. Nec regibus infinita erat ac libera potestas. Neque animaduertere, nec vincire, nec verberare quanquam, nisi sacerdotibus licebat. Ad matres & coniuges ferebant vulnera. Nec illæ numerare, nec exigere plagas pauebant. Cibos & hortamina ferebant pugnantibus, adeò vt memoriæ prodatur, quasdam acies inclinatas, & iam labantes, à fœminis restitutas constantia precum, & obiectu pectorum. Nec earum consilia aspernabantur. Mercurium colebant, cui certis diebus humanis litabant hostiis. Herculem & Martem concessis animalibus placabant. Lucos & nemora consecrabant, deorumq; appellabant nominibus. Auspicia & sortes obseruabant maximè: Equorum quoque præsagia & monitus experiebantur, obseruatis eorundem hinnitibus. Nec vlli auspicio maior habebatur fides. De minoribus principes consultabant, de maioribus omnes: ita tamen vt ea, quorum penes plebem arbitrium erat, apud principes pertractarentur. Dierum numerum non computabant vt nos, sed noctium. Silentium per sacerdotes, quibus ius erat coërcendi, imperabatur. Rex vel princeps dicturus audiebatur magis autoritate suadendi, quàm iubendi potestate. Si displicebat sententia, fremitu aspernabātur: si placebat, frameas concutiebant. Erat distinctio pœnarum ex delicto. Proditores & transfugas arboribus suspendebant. Ignauos, & imbelles, & corpore infames cœno, ac palude, iniecta insuper crate mergebant. In leuioribus delictis pro modo pœnarum, equorum pecorumq; numero conuicti multabantur. Principes qui iura per pagos vicosq; reddebant, nihil neque publicæ, neque priuatæ rei, nisi armati agebant. Nemini tamen prius licebat arma capere, quā ciuitas probasset. Tunc autem principum aliquis, vel pater, vel propinquus scuto

ſcuto frameáq; iuuenem ornabat. Hæc erat apud illos toga, hic primus iuuentæ honos. In acie turpe erat principi à ſuis virtute vinci, turpe comitatui virtutem principis non æquare. Infame verò & per omnem vitam probroſum ducebatur, ſi quis ſuperſtes diſceſsiſſet relicto principe. Princeps pugnabat pro victoria, comites pro principe. Si aliqua ciuitas longa pace aut otio torpuiſſet, earum indigenæ adoleſcentes petebant vltrò eas nationes, quę bellum aliquod gererent: quia ingrata erat genti quies. Pigrum & iners putabant ſudore acquirere, quod potuiſſet parari ſanguine. Dum ceſſabant à bellis, non multum venatibus, plus per otium tranſigebant dediti ſomno cibóq;. Fortiſsimus quiſque fœminis ſenibúsq; & infirmiſsimo cuiq; rei domeſticæ curam delegabat, ipſe quieſcens. Gaudebant finitimarum gentium donis. Nullas habitabant vrbes, nec patiebantur inter ſe iunctas ædes. Colebant diſcreti ac diuerſi, vt fons, vt campus, vt nemus placuerat. Vicos locabant, non tamen connexis aut cohærentibus ædificiis. Suam quiſque domum ſpatio circundabat, ſiue aduerſus caſus ignis remedium, ſiue inſcitia ædificandi. Apud illos nullos erat cæmentorum aut tegularum vſus. Materia ad omnia vtebantur informi, & citra ſpeciem, aut delectationem. Aperiebant & ſubterraneos ſpecus, quos multo fimo onerabant, ſuffugium hyemi & receptaculum frugibus. Tegumen omnibus erat ſagum, fibula vel ſpina conſertum. Locupletiſsimi veſte diſtinguebantur, non fluitante, vt Sarmatæ & Parthi, ſed ſtricta & ſingulos artus exprimente. Gerebāt & ferarum pelles. Nec alius fœminis quàm viris erat habitus, niſi quòd fœminæ ſæpius lineis amictibus velabantur, eóſque purpura variebant, & partem veſtis ſuperioris in manicas non extendebant, nudæ brachia & lacertos. Contenti erant ſingulis vxoribus exceptis paucis, qui non libidine, ſed ob nobilitatem multas ducebant. Dotem non vxor marito, ſed vxori maritus afferebat. Intererant parentes & munera probabant, nō ad delicias muliebres quæſita, nec quibus noua nupta comeretur, ſed boues, ſcutum cum framea & gladio. In hæc munera vxor accipiebatur, atque inuicem ipſa armorum aliquid viro afferebat. In ipſis auſpiciis matrimonij nupta monebatur venire, ſed laborum periculorumq; ſocia, idē in pace, Idē in prælio auſura paſſuraq;. Hoc iuncti boues, hoc paratus equus, hoc data arma denuntiabant. Literarum ſecreta viri pariter ac fœminæ ignorabāt. Pauciſsima erāt adulteria. Adulterā accisis crinibus nudatam coram propinquis maritus expellebat domo, & per omnē vicū verbere agebat. Nemo illic vicia ridebat. Infantes nudi erant in domibus. Sua quémq; mater vberibus alebat, nec ancillis, aut nutricibus delegabātur. Nullum erat deliciarum diſcrimen inter dominum & ſeruū. Inter eadem pecora, in eadem humo degebāt. Sera iuuenū Ve-

nus:

nus: nec nisi iam prouectis ætate & viribus concedebantur matrimonia. Sui cuique liberi erant hæredes sine testamento parentum. Si defuissent liberi, succedebant propriores cognatione. Conuictibus & hospitiis indulgebant amicissimè, adeò vt nefas haberetur quencunque mortaliũ arcere tecto. Hospites externos pro fortuna quisq; paratis axcipiebãt epulis. Abeũtibus si quid poposcissent, moris erat cõcedere. Separatæ singulis sedes, & sua cuique mẽsa. Diem noctemq; cõtinuare potando nulli erat probrum. Crebræ in cõpotationibus rixæ, quæ sæpius cæde & vulneribus, quàm conuiuiis transigebantur, Postea tamen conciliabantur facilè, & deponebant inimicitias. Nuda erat omnium mens, & secreta pectoris aperiebant licentia ioci. Potus erat his humor ex hordeo aut frumẽto in similitudinẽ vini corruptus, Cibi simplices, agrestia poma, recẽs fera, & lac concretũ. Famẽ explebant sine apparatu & blandimentis. Aduersus sitim nõ eadem tẽperantia. Spectaculorũ genus habebant hoc vnũ, Nudi iuuenes quibus id ludicrũ erat, inter gladios & frameas saltu se coniiciebant. Exercitatio parabat artem, ars decorẽ. Aleam sobrij inter seria exercebant, tãta lucrandi perdendíve temeritate, vt quũ omnia defecissent, extremo ac nouissimo iactu de libertate, & de corpore contenderent: Victus voluntariã subibat seruitutẽ: & quamuis iunior ac robustior, alligari tamen se ac venire patiebatur. Seruos huius conditionis percommertia tradebant, vt se pudore victorie exoluerent. Verberare seruum ac vinculis & opere exercere, infrequens erat & rarum. Solebant tamẽ occidere, non disciplina & seueritate, sed impetu, & ira, vt inimicũ. Fœnus & vsuras nesciebãt, Agri pro numero cultorũ per vices ab vniuersis occupabantur. Funerum nulla erat ambitio. Corpora clarorum virorũ certis lignis cremabãtur. Struem rogi nec odoribus, nec vestibus cumulabant. Sua cuique arma iniiciebantur. Sepulcrũ cespes erigebat. Monumentorũ arduũ honorẽ aspernabantur. Lamenta & lacryma citò ponebãt, dolorem ac tristiã tardè. Fœminis honestũ erat lugere, viris meminisse. Hæc præcedentia de Germanorum moribus collegimus ex Cor. Tacito. Priusquàm pubertatem attigissent, nesciebant operimenta, corporũ nuditate gaudentes. Latrociniis non abstinebãt. Crudis quandoque vescebãtur carnibus. Fœminarũ congressum ante vicesimũ annum sine probro non appetebant. De his Seneca: Quid, inquid, Germanis animosius? quid armorum cupidius, quibus innascuntur innutriunturq;, quorũ vna illis cura est, alia negligentibus? Quid induratius ad omnẽ patientiã? Hos tamen Hispani, Galliq;, necnõ Asiæ, Scythiæq; molles bello viri antequàm legio visatur, cedunt ob nullam rem aliam opportunos, quàm ob iracundiã. Horatius Germanos vocat Cæruleos, propter Cæsios oculos, Nam qui sub septentrione agũt,

immanibus

immanibus ſunt corporibus,candido colore,directo capillo & rufo, cæſiis oculis, & multo ſanguine. Qui verò ad axem meridianum vergunt,breuioribus ſunt corporibus,colore fuſco, capillis vibratis, oculis nigricantibus,cruribus inualidis,ſanguine exiguo.

Gymnites Aethiopiæ nudi degunt.

Cor.Tacitus ait *Cattis* Germaniæ populis dura eſſe corpora, ſtrictos artus,minacem vultum,& maiorem animi vigorem. Multum habent rationis ac ſolertiæ.Præponunt electos, audiũt præpoſitos. Noſcunt ordines,intelligunt occaſiones,differunt impetus,diem diſponunt,vallant noctem.Fortunam inter dubia, virtutem inter certa numerant.Plus reponunt in duce, quàm in exercitu. Oblato elephanti pretio pudicitiam amatoribus ſubſternunt fœminæ,nullo inde præfloratæ famæ diſpendio. Virgines quum eſſe nubiles cœperint,in publicum à parentibus producuntur, accurrente iuuenum multitudine,ex qua datur illis optio eligendi, quem virum velint.

Gymnoſophiſtæ torporem animi atque otium oderant. Nudi degebant in ſyluis, ab exortu ad occaſum perſtabant contuentes ſolem immobilibus oculis.Feruentibus arenis toto die alternis pedibus inſiſtebant. Apud eos omnes adoleſcentes ex diuerſis locis & officiis conueniebant ad cibum. Magiſtri perrogabant, quid frugis ab ortu ad illud diei tempus feciſſent.Qui nihil habebant,quod offerrẽt, impranſi foras ad opus trudebantur.

Non erubeſcebant *Græci* vinum bibere vnguento mixtum.Mendacij notam præter cæteros mortales ſibi compararunt.Claruerunt tamen ingenio, laudis auidiores, quàm pecuniæ. Vnde Horatius in arte: Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo Muſa loqui,præter laudem nullius auaris.

Getuli inſidunt equis inornatis. Lucanus: -- Sempérque paratus Inculto Getulus equo.

Gnidanum populorum Africæ vxores fimbriarum copia perſtrepunt.Pretium id concubitus eſt.Quò pluribus quæque viſitur excul-ta,eò plauſibilior eius forma.

Galli ſagittas helleboro collinebant,quòd iis transfixæ feræ multò viderẽtur ad cibũ delicatiores. Reſcindebant tamen partes, quæ ambibant vulnus,propter hellebori contagiũ. Cicero ſcribit, Gallos iuſiurandi,ac deorũ religione nõ cõmoueri.Nam cæteræ gentes,inquit,pro religionibus ſuis bella ſuſcipiunt:Galli cõtra omniũ religiones.Quin imò & cũ diis immortalibus bella geſſere, & impetu hoſtili Delphicũ oraculũ inuadere ſunt auſi.Si quãdo verò metu perciti propiciandos deos arbitrãtur,humanis hoſtiis tẽpla fœdãt.Strabo tamẽ ait Gallos eſſe ſimplices,& nulla morũ malignitate.Vnde Martialis:Et tumidus Galla credulitate fruar. Cæſar Gallorũ conſilia in-

ceſsit

cessit vt subita & repentina. Sed & Gallos omnes deditos religionibus tradit, verùm affectos grauioribus morbis, aut periculis homines pro victimis immolare consueuisse. Hominē præterea diuinationi destinatū intergo feriētes, ex ipso impatientiæ & torquēdi modo vaticinia cōcipiebāt. Quosdā sagittis cōfigebant, patibulo etiā in sacris ædibus suffixos. Arbitrabātur insuper se prognatos à Dite patre. Propterea tēporum spatia metiebātur, nō dierū, sed noctiū numero. Vestes ferebant intonsas, variiq; coloris, quas Braccas vocant. Dicti sunt Galli à niueo lactis colore, qui Gala dicitur: ꝙ deorū corpora lactis instar albescerēt, ob vehemētem hyemē: vnde Verg. Virgatis lucent sagulis, tum lactea colla Auro innectūtur. Mantuanus: Ignea mens Gallis & lactea corpora, nomen A candore datum. Veterum Gallorū mores longè discrepant ab his, qui nūc viuūt. Liberos enim ad conspectum suū venire prius non patiebantur, quàm per ætatem adoleuissent, ac subeundis militaribus periculis essent idonei. Viuētes amicis mutuò cōcedebant, quæ apud inferos creditoribus exoluerent debitores. Viri quantas ab vxore pecunias nomine dotis accepissent, tantundē domesticarū fortunarum æqua æstimatione cū dote cōferebant. Quicquid inde fructuū succrescebat, asseruabatur, erátq; eius, qui alteri fuisset superstes. Viri in vxores sicut in liberos vitæ & necis potestatem habebant. Si qua veneficij fuisset conuicta, à mariti sui propinquis incēdio aliisq; cruciatibus cōsumebatur. Quę viuentibus chara fuissent, cum eisdem defunctis in funere cremabantur, vel ipsa etiam animalia. De Rep. nisi in publicis conciliis, nemini licebat loqui. Qui vltimus in concilium venerat, morti dabatur. Ei qui tumultuatus esset, minister publicus vestes rescindebat, adeò vt reliquæ partes prorsus essent innutiles. Prolixas nutriebant comas. Vestes auro pictas gestabant, & hirsutis vtebantur sagulis. Promissis vtebantur feminalibus. Pro tunicis scissos gerebant amictus, vix pudenda natésq; velantes, lana quidem aspera, & oblongis villis. Vnde Martia. Me pinguis Gallia vestit. Et lib. 4. Accipe Sequanicæ pinguem textricis alumnam. Hastas alij alij arcus, plerique fundas, nonnulli fustes, in bella ferebant, oblongisq; vtebantur gladiis. Humi corpora resupinabant ad quietem. Strabonis ætate stramentis sedentes cœnitabant. Lacte & suilla carne vescebantur, feroci omnes ingenio. Ducebantur maiore belli, quàm agrorum studio. Torques aureos pensiles collo portabant. Victoria efferebantur, stupebant victi. Eorum (quos in bello cecidissent) capita equorum suorum ceruicibus appendebant. Mercurium præter cæteros deos venerabantur quem omnium artium prædicabant inuētorem. Ituri in pugnam, quicquid manubiarū inde retulissent, vouebāt Marti. Fraudantes aliquid ex præda, graui supplicio puniebant. Nullum absque

philosop

philosopho faciebant sacrificiũ: Existimabant enim, per diuinæ naturæ cõsocios sacra fieri oportere, tanquàm diis propinquiores. Horũ intercesſione, bona à diis censebant petenda quorum cõsilio in bello & pace vterentur. Vnde & Druydæ vetustisſimi eorũ sacerdotes, solebant curare sacrificia publica & priuata. Religiones item interpretari, adolescentes disciplinis instituere, rerum naturalium causas scrutari, de cæde, de finibus, cæterisq; controuersiis agnoscere, ita vt si quis decreto non stetisset, eidem sacrificiis interdicerent. Sacerdotes ipsi hominum congressum, & sermonem declinabant, ne contagione polluerentur. Vnus omnibus præerat, in cuius defuncti locũ, suffragio alius sufficiebatur. Animas credebant non interire, sed in alia migrare corpora. Multa de syderibus disputabant, de mundi & terrarũ magnitudine, de rerũ natura & potestate. Tanta fuit Gallicarum mulierum virtus, vt inter infestas ciuilis furoris acies quandoq; se immiserint, & lacrymis precibúsq; obliterata discordia pacẽ procurauerint. Propterea quũ de bello aut pace consultabant, mulieres adhibebãtur. Hæ si qua incidisset cõtrouersia, sedebãt arbitrę. Vehiculis vtebãtur, quæ Esseda vocamus, apud Celtas primum repertis. Verg. Belgica vel molli melius feret Esseda collo. Sylius ait, Celtas ex vacuis mortuorũ parentum capitibus inauratis pocula sibi factitasse. hęc eius verba: At Celtæ vacui capitis circũdare gaudent Ossa (nefas) auro, & mensis ea pocula seruãt. Quãuis autẽ Galli artium & disciplinarũ ignari à plerisq; iudicati sint, antiquius tamẽ apud ipsos quã Latinos aut Græcos floruerũt literæ. Nã vt scribit Berosus, anno I I I I. Nini, literis & legibus Celtas formauit Samothes Dis cognomẽto, & Celtiberos Tubal. à quib⁹ demũ mille post annis Gręci suas acceperũt, nõ à Cadmo: Nã quas primũ aduexit rudes paulò ante excidiũ Troianũ Cadmus quintus, eas à Galatis traxerat, quas Galatæ & Mæones prius à Gallis susceperãt. Nõ ergo Galli à Gręcis, sed potius à Gallis Asia & Græcia cũ coloniis etiã literas & disciplinas susceperunt. Aliquod deinde annis post repertũ literarũ vsum regnauit apud Celtas Sarrõ, qui vt hominũ tũ recẽtũ ferociã cõtineret, publica primus instituit gymnasia, à quo Celtarũ theologos & philosophos vocauerũt Sarronidas. Quin etiã dea illa dicẽdi præses Pytho nomine, quã alij Suadã, Suadelã, Lepôrẽ, Flexanimã, Græci Psychagogem vocãt, maximi loco numinis habita est apud Gallos. Quo tẽpore Romani longè latéq; imperabãt, nulla gens vixit Romano populo magis formidolosa. Cũ nulla vnquã gente Romanus ipse populus intra extráque Italiam maiore hominum strage, maioribus ducum & exercituum periculis debellauit. Nam licet ex eorũ exercitu centum hominum millia quandoque desiderata sint, nihilominus tamen animosi pugnam acrius instaurabant, pudorẽ vlciscebantur,

ad vnum

ad vnum interfici,aut interficere volentes. Certarunt Romani cum finitimis de principatu, cum Carthaginẽsibus de Imperio,cum Gallis de vita semper. De his Strabo lib.4. Vniuersa,inquit, natio, quam hæc ætas Gallicam vel Gallaticam nominat,Martis studio,& animorum ardet impetu,conserendæ pugnæ alacritate impigra,sempérq; spectantes in Boream , aut Oceano propiores, conserendis pugnis sunt audaciores. Florus de Senonibus sic inquit:Galli Senones,gens natura ferox,moribus incõdita,ad hæc ipsa corporum mole perinde ac armis ingentibus adeò omni generi terribilis fuit , vt planè nata ad hominum interitum,& vrbium stragem videatur. Hi quondam ab vltimis oris & cingente omnia Oceano ingenti agmine profecti,quum media vastassent,positis inter Alpes & Padum sedibus, ne his quidem contenti, per Italiam vagabantur. Romã quin etiam aggressi vniuersum populum in Capitolium se suáq; omnia recipere compulerunt. Quaquauersum transibant,nõ fulminantes, sed planè fulmina videbantur, dolebántq; expertem cruoris victoriam sibi cõcedit,ac sine ruina transicũ patere. Titus Liuius auidas armorum Gallicas gentes semper fuisse scribit. De his etiam Trogus apud Iustinũ lib.4. Galli,inquit,abundanti multitudine,quũ eos nõ caperent terræ quæ generant,trecenta millia hominũ ad sedes nouas quærẽdas,velut peregrinatũ miserunt. Ex his enim portio in Italia consedit,quæ & vrbem Romam captam incendit:& portio in Illyricos sinus per strages Barbarorũ penetrauit,& in Pãnonia consedit. Gens aspera,audax, bellicosa, quæ prima post Herculem Alpium inuicta iuga,& frigore intractabilia loca trãscendit. Ibi domitis Pannoniis per multos annos cũ finitimis varia bella gesserunt. Hortãte deinde successu,diuisis agminibus alij Græciã,alij Macedoniã,omnia ferro proterẽtes, petiuere. Tãtúsq; terror Gallici nominis erat,vt etiã reges nõ lacessiti vltrò pacẽ ingenti pecunia mercarentur. Libro item x x v. ait:Ea tẽpestate Gallorum iuuentus tantæ fecunditatis fuit, vt Asiã omnẽ velut examine aliquo implerẽt. Deniq; neq; reges Orientis sine mercẽnario Gallorũ exercitu vlla bella gesserũt,neq; pulsi regno ad alios,quàm ad Gallos cõfugerũt. Tãtus terror Gallici nominis,siue armorũ inuicta felicitas erat,vt aliter neq; maiestatẽ suã tutã, neq; amissã recuperare se posse sine Gallica virtute arbitrarẽtur.

Hyperborei,septentrionales populi,excoriatas beluarum pelles habent , pro vestimentis. Verg. lib. 3. Geor. Talis Hyperboreo septem subiecta Trionis,Gens effræna virûm Riphæo tunditur Euro,Et pecudum fuluis velantur corpora setis. Annoso viuunt æuo. Domus iis nemora,lúciq;, & deorum cultus. Discordiam & omnem ægritudinem ignorant, viritim gregatimq; degentes. Satiati vita indulgent epulis & voluptatibus. Demum ex quadam rupe in mare desiliunt.

A Fru

Frugum primitias Delon mittebant Apollini. Viuunt annis mille.

Heruli populi nudi pugnabant, verenda corporis duntaxat operientes, siue vt expeditius pecuterẽt, siue vt illatum ab hoste vulnus viderentur nihili facere. Autor Paulus Diaconus.

Hedui olim dicti sunt fratres Romani. Corn. Tacitus ait, Heduos omnium primos senatorum in vrbe ius adeptos fuisse, datúmq; id fœderi antiquo: quia soli Gallorum fraternitatis nomen cum populo Ro. vsurparent.

Hammonij, populi Africæ, dispersis tuguriis habitant. Medium nemus pro arce habent, triplici muro circundatum.

Hyporeæ Aethiopiæ populi atri coloris, tota corpora rubrica illinunt.

Hellusii & Oxiones Germaniæ populi erant, ore & vultu humano, reliquo corpore similes feris. Autor Corn. Tacit.

Hesseni populi in occidentali Iudææ parte, viuunt sine fœmina, omni Venere abdicata, & sine pecunia. Tanta libertatis dicuntur auiditate, vt principem vnum solúmq; fateantur Deum. Speciẽ mortis nullam expauescunt. Cognatorum negligunt supplicia. Amicorum interitus non magnifaciunt. Animas putant immortales, quas aiunt à corporibus absolutas tanquam è longa & graui seruitute lætitia perfundi maxima, & ferri sublimes, vltráq; Oceanum degere in locis peramœnis, qui nulla infestantur intemperie.

Apud *Hebræos* lege caucbatur, ne hostem insepultum quidem relinquerent. Doctrina his fuit secretior, & quasi diuinitas quædam, vt Mosis volumina, & prophetarum vaticinia docent.

Hirpiæ familiæ fuerunt in Agro Phaliscorum, quæ annuo sarificio, quod fiebat in Soracte monte, super ambustam liguistruem ambulantes non comburebantur.

Hispani, quondam oblectabantur capillorum longitudine. Vnde Martial. Hispanis ego contumax capillis. Crinẽ sibi sine vllo artifice formosi quatiebant, nõ aliter quàm iubã generosa animalia. Historici scribunt Hispanos inquieto esse ingenio, auidóq; in nouas res. Olim hostem adoriebantur punctim magis quàm cæsim. Propterea gladiis vtebantur breuitate habilibus mucronatísq;. Ibant in bellum induti Prætextis purpura tunicis, candore miro fulgentibus.

Heptacometæ, Barbari sunt in Ponti regione, quorum nonnulli super arbores degunt, alij in turribus.

Hircani, canes nutriunt quibus obiiciunt mortuos. Vescuntur venatibus, abundant tigribus: teguntur feminibus: plerique maritimis muribus sustentantur.

Homolotti, populi dissecto in minimas patticulas boue fœdus iungunt.

Heniochi

Heniochi, populi in Ponto, gaudebant humanis carnibus.

Halisones, Scythiæ populi, vescuntur cæpe, lente, allio, & milio.

Indi, vxores plurimas habent. Apud eos lex est, vt vxor carissima cum defuncto marito cremetur cum vestimentis & pristino habitu, quod Proper. lib. 3. laudat his verbis: Felix Eois lex funeris vna maritis, Quos aurora suis rubra colorat equis: Nanque vbi mortifero iacta est fax vltima lecto, Vxorum fusis stat pia turba comis. Et certamen habet lethi, quæ viua sequatur Coniugium, pudor est non licuisse mori. Ardent victrices, & flammæ pectora præbēt. Imponúntq; suis ora perusta viris. Vinū conficiunt ex palmis, ex castaneis oleū. Arboribus suis vescuntur. Arundines habent amplitudinis arboreæ. Pane vtūtur hordeaceo. Corpora vsq; ad pedes carbasis velant. Soleis pedes, capita linteis vinciūnt: lapilli ex auribus pendent. Brachia & lacertos auro colunt. Tela quæ sagittatores excutiunt, sunt ferè trium cubitorum, ferríq; tanta, vi vt neq; clypeus, neq; thorax, aut aliud pectoris munimētum queat obsistere. Ante expeditionem Liberi patris, nullas habebant domos, nullas vrbes, nulla deorum immortalium templa, nullā sacrorū curā. Viuebant in plaustris Tegebantur ferarū pellibus. Victi demū à Libero patre ædificarunt vrbes, leges aceperunt, tēpla cōstruxerunt, armis insueuerūt. Coluerunt Herculem Giganti nomine. Iustitiā tanto obseruarunt cultu, vt exteras gentes nunqā appetiuerint bello. Defunctis sepulcra nō erigunt, Expertes sunt seruitutis. Capillum currant. Mentum habent intonsum, reliqua facie depilata. Furti se alligasse, scelus apud eos nefarium. Litem rarò norunt. Testibus non indigent, aut obsignatione vlla. Vinum nesciunt, præterquàm rei diuinæ causa. Potus illis ex oriza, ex hordeo ferè cibus. Incolumitatem exercitio quærunt, & perfrictionibus. Strigiles ex hebeno corporum expolitioni adhibent. Venerantur inter deos Iouem pluuium, Gangem fluuium, Indigetes genios. Si à rege abluantur capilli, festa dies agitur. Lunæ cursu tempora metiuntur. Totum iter odoribus complent, per quod rex transiturus est. Eius lecticam sequuntur armati corporísq; custodes. Apud eorum sapientes occupare fati diem pulchrum est, & viuos se cremari iubent: Expectatam mortem pro dedecore vitæ habēt, nec vllus corporibus honos redditur, quæ senectus soluit. Deos putant quicquid colere cœperunt, arbores maximè, quas violare capitale est. Rex vbi se publicè visendum præbet, præcurrunt cum argenteis turibulis ministri, qui vniuersum iter odoribus vaporant. Ipse autē gestatur lectica, margaritis hinc inde propendētibus. Lucet amictus auro & purpura, Lecticā muniūt corporis custodes, circum pendentibus auiculis, quas ad hoc imbuunt. Regia fulcitur auratis columnis, quæ nulla non hora patet volentibus. Vbi rex incumbit

ornamento capitis, tunc admittuntur legationes, & redduntur populis iura. Si quando prodire velit in venationem, feræ leporariis inclusæ conficiuntur in conspectu meretricum. Si aliquanto longius eundum sit, meretrices ipsæ vectantur curru, quem ducunt elephantes. Impudicis & prostitutis mulieribus vti solent, dum volũt vacare genio. Itaque relictis domi vxoribus illas sibi asciscunt, non prolis, sed voluptatis gratia. Vxores verò adhibent in rebus honestis tantũ, vbi scilicet, aut proli vacant, aut præter modum non lasciuiunt, ne nimio luxu corrumpant, quas esse pudicas volunt. Nec vnquam permittunt geniales illas & liberas voluptates corã vxoribus exerceri, quæ aliquam pudicitiæ iacturam afferre possunt. Vbi somni tempus accessit, regem vino grauem, dormientémq;, cubiculo inferunt pellices, Diis noctium & tenebrarum patrio ritu aduocatis cum cantu. Filij senio confectos patres inteficiũt, & eorum carnibus vescuntur. teste Herodoto. Matronæ celebres sunt pudicitia. Oblato tamen elephanti pretio, pudicitiam amatoribus substernunt, nullo inde præflo ratæ famæ dispendio. Virgines quũ esse nubiles cœperũt, in publicũ à parentibus producuntur. Accurrente adolescentũ multitudine datur illis optio deligendi sibi virum ex tota iuuenum turba. Fœnus ignorant. Maximum opinantur nefas, vel iniuriam pati, vel facere. Proinde nulla illis syngrapha, nullum depositum. Quum quis ægrotat, familiares illum interimunt, ac demum epulantur. Nullam animantem occidunt. Nihil serunt, herba victitant, domos parandas nõ putant. Coitus in propatulo est, sicut pecorum. Herod. lib. 5. cap. 5.

Iberi, iacula ferebant, multis hamis ferreis conserta. Ferinis erant moribus. Neque enim abnuebant ex lotio, quod intra cloacas diutius asseruatum esset, lauacra cõparare: retrimentis denique contusis dentifricia sibi, & coniugibus quærentes. Cubitabant humi. Res plurimas minimi faciebant, & auaritiæ studio semel tantum interdiu cibum capiebant. Erant & Hydropotæ. Vestibus vtebantur pretiosissimis. Mortui tot erigebant obeliscos, quot hostes interfecerant illi, dum viuerent. Maleficiorum infamia laborarunt. Seruos mactabant, & inde concipiebant vaticinia. Mirandula in hymnis: Afflatos Lunæ seruos mactabat Iberus, Captiui & iugulo fundebat carmina vates.

Ionum mollities quondam abiit in prouerbium. Primi vnguenti, coronarúmq; in conuiuiis dandarum, & secundæ mensæ consuetudinem repererunt. Hinc Horatius: Motus doceri gaudet Ionicos Matura virgo.

Apud *Iudæos* quinquagesimo quoque anno debitæ relaxabantur pecuniæ, donabantúrq; serui libertate. Quæ vilius vænissent, redibant ad possessores.

Lotopha

Lotophagi, populi Africæ, vescuntur fructu arboris, quæ dicitur Lotos. Politianus in Nutricia: Nec faciles Ciconas fortunatosq; ciborũ Lotophagos. Solebant hi populi suos defunctos in mare obiicere, parum interesse asseuerantes, humò ne, an aqua, an igne dissoluerentur.

Læstrigones, humana carne vescebantur.

Himantopodibus, natura est serpendo ingredi.

Vergilius lib. 9. de moribus *Latinorum* sic ait: Canitiem galea premimus, semperq; recentes Conuectare iuuat prædas, & viuere rapto. Idem: Durum à stirpe genus, natos ad flumina primum Deferimus, sæuoq; gelu duramus & vndis.

Leuci, populi Galliæ Belgicæ, & *Remi* fuerunt optimi iaculatores. Lucanus libro 1. Optimus excusso, Leucus, Remusq; lacerto.

Lacedæmonij, summi bellatores, non cornuum tubarum ve signis, sed tibiarum modulis in præliis vtebantur, non vt excitarentur, aut euibrarentur animi, sed contrà, vt moderatiores, modulatioresq; fierent: nihil in principiis præliorum ad salutem virtutemq; aptius rati, quàm si permulti sonis mitioribus, non immodicè ferocirent. Autor Gellius. Furandi vsum concedebant impunè, non ob turpia lucra, neque ad sumptum libidini præbendum, comparandam ve opulentiam, sed pro exercitio, disciplinaq; rei bellicæ, quòd & furandi solertia, & assuetudo acueret animos adolescentium, & ad insidiarum astus, & vigilandi tolerantiam & obrependit celeritatẽ aptos, procliuesq; redderet. Regibus suis augures dabant assessores. Ante belli congressum Amori sacrificabant, quòd is vnus victoriam pariat. Lex erat, vt senes iam effœti qui desperabant prolem, eligerent aliquem ex adolescentibus, eumq; ad vxores suas admitterẽt, & natum inde partũ vt suum & legitimũ educarent. Gerebãt in scutis suis Lambda literã, insignioris notæ gratia. Solebant insuper liberorũ suorũ idolẽ experiri publicè verberibus admotis, illosq; hortari, vt flagellorũ ictus fortiter perferrent: item laceros, ac semianimes rogare, vt vulnera præberẽt vulneribus. Vnde Cice. Cretum quidem leges, inquit, itemq; Licurgi, laboribus erudiunt iuuentutẽ, vt nando, currendo, esuriendo, sitiendo, algendo, æstuando. Spartæ pueri ad aram verberibus sic accipiuntur, vt plerisque sanguis à visceribus exeat. Nonnunquam etiam quum ibi essem, audiebam ad necem, quorum non modò nemo exclamauit vnquàm, sed ne ingemuit quidem. Literas modo pro necessitate discebant: Reliquarum disciplinarum nihil omnino admittebant. Parebant honestè, labores constantissimè tolerabant pugnando vincere volebant aut interire. Furabantur impunè ex cibariis, quicquid vellent. Sordidi tamen erant, & præparci omnes. Nã parua, & pretij propè nullius magnifaciebãt, & admirabantur,

tur, ardebántq; auiditate pecuniæ. Erant & inhoſpitales. Siquidem non omni tempore licebat peregrinis adire Spartam, ſed præſtitutis diebus. quoſcunque plectendos cenſebant, noctu plectebant. Autor Herodotus. Præcones, tibicines, & coci in paterno ſuccedebant artificio, & coquus ex coquo, tibicen ex tibicine, præco ex præcone gignebatur, omnésq; perſeuerabant in paterno opere. Ex inſtitutis Lycurgi ſponſus noctu clàm accedebat ad ſponſam, extincto lumine, & cum ea quadam velut religione timidus coibat, & verecumdus. Antequam rex pugnam iniret, ſacrificabat Muſis, quò & oratione & memoria imprimis digna promerent facinora.

Leprei populi deprehenſos in adulterio, per triduum vinctos circa ciuitatem ducebant, mox toto vitæ tempore habebant contemptibiles. Adulteræ verò mulieres diebus vndecim in foro ſtare diſcinctæ cogebantur tunica perlucida circumueſtitæ.

Lacones, breuiſsimi erant in ſermone. Propterea vulgi verbum erat: Facilius multo eſſe philoſophari, quàm Laconum ſermonem imitari.

Lucani, erant admodum iuſti, & hoſpitales, Apud eos lege fuit ſancitum, ne quis poſt occaſum ſolis inuertentem hoſpitem exigeret. Quod ſi feciſſe, agebatur reus, eiq; dicebatur multa.

Luſitani, apti erant inſidiis. Inſpectis humanis extis futura coniectabant. Dextras captiuorum præciſas offerebant numinibus. Erant Hydropotæ. Mitrati pugnam inibant. Hircum habebant inter epularum delicias. Strabo lib. 3.

Lydorum mulieres paſsim ſubſtratæ amatoribus, hoſpitali benignitate eoſdem plerunque confouent, & pluribus afficiunt donis, quàm ipſæ accipiant. Solos tamen condignos in fœdera turpitudinis admittunt. Priuſqnàm coniugium inirent, ſeipſas proſtituebant. Si poſt coniugium deliquiſſent, veniæ ſpes nulla.

Lydi primi omnium caupones fuerunt & inſtitores. Aleæ luſum, teſſerarum, & pilæ excogitauerunt. Mancipati fuerunt auguriis & diuinationum ſuperſtitionibus. Furaces erant adeò, vt non diſcerent, niſi re aliqua prius ſublata. Fuerunt inſuper molles & libidinoſi, adeò vt non tantū noctu vacarent voluptati Venereæ, verumetiam in meridie laſciuirent, fœdum opus manibus peragentes.

Lesbij, fœdiſsimi fuerunt in Venereis, adeò vt ne capiti quidem parcerent. Quam fœditatem excogitarūt ipſi, & in muliere experti ſunt primi. Vulgò quoque malè audierunt ob vanitatem. Lesbiari verbum eſt irrumare, libidinari, & laſciuire, quod turpitudinem fellationis & irrumationis, quæ per os agitur, primi inuenerint.

Lesbiari.

Libyci, quos in venatione vel pugna elephantes attriuerint, magnificè ſepeliunt, & hymnos concinunt.

Leonti

Leontinos, Siciliæ populos, quum expugnasset Phalaris, ademptis armis ad compotationes & voluptates eos reiecit, ne rebellionem pararent. Hinc adagium, Semper Leontini iuxta pocula.

Lacyadæ, seu Placiadæ, populi Atticæ, raphanos in eorum pudenda membra impingebant, quos habebant adulterij compertos.

Lyrcæ, populi Scythiæ, venatione victitant hoc modo. Conscensis arboribus, quas habent frequentes insidiantur feris. Singulis adest canis, & equus in ventrem cubare edoctus, humilius subsidendi gratia. Vbi qui feram ab arbore vidit, sagitta percuttit: percussam si fugiat, conscenso equo persequitur, comitante cane.

Massagetæ, Scythiæ populi, quum per deserta discurrunt, equorum suorum sanguinem cum lactæ bibunt. Claudia. lib.1. in ruff. Et qui cornipedes in pocula vulnerat audax Massagetes. Seneca in Oedi. Lactea Massagetes qui pocula sanguine miscet. Lucanus: Longáque Sarmatici soluens ieiunia belli. Massagetes quo fugit equo, volucresq; Geloni. Senio confectos in frusta consequant. Qui inreeunt morbo, feris obiiciuntur in prædam. Solem præcipuè venerantur, cui equum immolant, Reliquos deos habent neglectui. Singulis sua sunt coniugia, sed & cum alienis congressus, non tamen clandestini. Coëunt in propatulo. Morbo emori turpissimum putant. Clarent equestri & pedestri militia. Arma illis arcus, gladius, thorax, & securis ænea. Aureis cinguntur zonis, gladiis diademate cultis, habent & aurea equorum ornamenta. Argento carent, habent modicum ferri, quum cæteris metallis abundent. Insulares victitant radicibus herbarum. Indumenta faciunt ex arborum libris. Potum succo pomis expresso. Piscibus etiam aluntur. Tegumenta corporum è phocarum coriis sibi consuunt. Filij senio confectos parentes interficiunt. Quum afficiuntur desiderio libidinis, suspensa ad plaustrum pharetra palàm cum mulieribus sine pudore coëunt Herod. lib.1.

Marsi, populi in Italia, à Circes filio orti, vim habuerunt naturalem contra serpentes, & venena: adeò vt eorum saliua ictæ serpentes, vt feruentis aquæ contactu fugiant. Gellius lib.16. cap 11. Gens, inquit, in Italia Marsorum orta fertur esse à Circes filio Marso. Propterea Marsis hominibus vi quadam genitali datum, vt serpentium virulentorum domitores sint, & incantationibus, herbarumq; succis faciant medelarum miracula.

Mandi Indorũ, locustis viuunt. Trecentos habent vicos. Quadragenos non excedunt annos. Eorum fœminæ semel tantum pariunt.

Menismini Aethiopiæ, viuunt lacte Cynocephalorum, quorum armenta pascunt, maribus interemptis, nisi sobolis causa.

Myconij liguritores fuerunt, & alienæ appetentes mensæ. Hinc adagium: Myconius vicinus, in eum qui non vocatus ad conui-

uium accedit.

Mosini, populi Asiæ Septentrionem versus, turres ligneas subeunt. Notis corpus omne præsignant. In propatulo vescuntur. Promiscuè Venerem exercent. Palàm reges deligunt, vinculisq; & arctissima tenent custodia.

Massyli, populi Libiæ, equos habent quos virga non fræno gubernant, Martialis: Et Massylæum virga gubernet equum. Lucanus lib. 4. Et gens quæ nudo residens Massylia dorso, Ora leui flectit, frænorum nescia, virga. Massylienses luxu perditi, muliebrem in modum ornabantur, comis vnguento delibutis, capillisq; religatis. Mulieres tamen erant Hydropotę, vt in Mileto factum est, & quondam apud Romanos.

Molossi, populi Epyri optimos habent canes venaticos. Martialis lib. 12. Retia dum cessant, latratorésq; Molossi.

Mazax, populus prope Nasamones, peritissimus est iaculandi Lucanus lib. 4. Aequaturúsq; sagittas Mœdorum, tremulum quot torsit missile Mazax.

Magnetes, populi Thessaliæ, optimi sunt equorum domitores. Lucanus: Et Magnetes equis Minyæ gens cognita remis.

Mardi, Persarum populi, specus in montibus fodiunt, in quos se, coniuges, ac liberos condunt. Pecorum & ferarum carne vescuntur. Næ fœminis quidem pro naturæ habitu molliora sunt ingenia. Comæ prominent hirtæ. Vestis est super genua, Funda vinciunt frõtem. hoc & ornamentum capitis & telum est. Fuit hæc gens cultu vitæ aspera, & latrociniis assueta.

Macedonibus nullum fuit tam solemne militiæ munus quàm suos sepelire. Eorum regibus lege cautum est, ne victis hostibus trophæũ erigerent. Lege cauebant eos capistro cingi, qui nullum hostem interfecissent.

Mysi Deorum cultui adeò mancipati fuerunt, vt esitandis animalibus abstinerent. Viuebant melle, lacte, & caseo.

Mysorum populus vsque fuit vilis & contemptus, vt sequenti prouerbio locum fecerit, Mysorum postremus. Finitimorum postea incursationibus malè vexabantur. Hinc etiam orta parœmia, Mysorũ præda, de his, qui impunè à quibuslibet læduntur, ac diripiuntur.

Mœdis operimenta corporum sunt Tyara, Cytaris, Pileus, Manicatæ tunicæ, Anaxyrides, & Stola. Clarent equitandi solertia. Sagittas doctè excutiunt. Reges adorant. Regum est vxores multas sibi quærere, mulieribus decorum viros habuisse complures. Paucitas deformat: & infelicitatis genus putatur, si quaternarium non excesserint. Quid ad Aquilonem vergunt, ex frugiferis arboribus alimenta sibi conquirunt, ex tostis amygdalis panem conficientes:

Poma

Poma persiccant,terúntq;, inde conglobāt in massas. Vino vtuntur, quot ex certo radicum genere conficiunt. Vescuntur & ferarum carnibus:nam mitia pecora negligunt.

Mosynæci, populi è lignis desiliunt in peregrinos assultatione sanguinaria.

Messenij, M.litterex nota se cognobiles præbebāt.Lacedæmonij Messenios,quod iterum & iterum desiuissent,in seruitutem redegerunt,eosq; durius etiam quàm reliquos seruos tractarunt,ne denuo res nouas molirentur.Hinc adagium,Seruilior Messena.

Macæ summa capitis curiosius deradunt, relictis in medio capillis,quos succrescentes eadem cura detundent.

Machyles,populi Africę,comam in occipitio connutriunt, capillosq; decutiunt in sinistra parte.Minio linunt corpora,séq; à Troianis prognatos fabulantur.

Olim *Megarenses* malè audierunt,tanquam fraudulenti,ac ficti, quòd aliud sentirent, aliud loquerentur.

Melanchelni,populi in Scythia, nigris integuntur vestibus.ab esu humanæ carnis non abstinent.

Mendesij,populi Aegpti,capras & hircos venerantur,& caprarios præcipuo afficiunt honore.

Monomeri populi sunt septentrionales singulis cruribus saltuatim currentes,viuacissimæ pernicitatis. Autor Gellius.

Numydæ,seu *Nomades* mapalia sua plaustris circonferūt: Propterea vagi vocantur à Lucano. lib.4. Alueos nauium inuersos etiam habuerunt pro tuguriis. Apud eos medius locus erat honoris locus,autore Sallustio.Lacte,ferina carne,& elephantis vescuntur. Viuunt in tabernaculis. Omnis eorum vita occupatur in pascendis gregibus. Equos regunt non fræno,sed virga,vnde Verg.infrænos vocat Numydas. Syllius:Hic passim exultant Numydæ, gens inscia fræni: Queis inter geminas per ludum mobilis aures, Quadrupedem flectit non cedens virga lupatis.Vxoribus perinde ac seruis vtuntur. Nullas certas habent sedes.

Nigrœ regem habent monoculum.

Norici,populi sunt iuxta Pannoniā,ferro nobiles.Martialis:Grató non pudeat referre versu Sæuo Bilbilin optimam metallo,Quæ vincit Chalybásq;,Noricósq;,Et ferro Plateam suo sonantem.

Neruij,Galię populi, vergentes in occidentem, Belgas quondam increpabant,quòd se populo Rom.dedidissent.Vnde à Lucano dictū est:Multúmq; rebellis Neruius,& cæsi pollutus sanguine Cottæ.

Nasamones,populi Africæ naues Sirtibus illisas, spoliant. Lucanus: Quas nasamon gens dura legit, qui proxima ponto Nudus rura tenet,quem mundi barbara damnis Syrtis alit:nā littoreis populator

arenis Imminet, & nullos portus tangente carina Nouit opes. sic cum toto commercia mundo Naufragiis Nasamones habent. Et Mantuanus lib.1.de Cala. Nasamonum singulis adsunt vxores plures,cum quibus palàm congrediuntur, prætento baculo. Nuptiali cœna discumbentium singulos adit noua nupta Veneris gratia. Congrediuntur illi domo allatum donum contribuentes. Ad maiorum monumenta,futurorum scientiam aucupãtur incubantes manibus. Fidei sanctio maxima,idem sibi propinasse poculum. Sedentium habitu mortuos astituunt,idipsum inter moriendum attendentes,vt sedentes expirent.In diuinationibus sua sequuntur somnia.In præstanda fide de manu alterius vterque sumpto poculo bibit. Quòd si defuerit humor,collectum è terra cinerem lingunt.

Nabathæi dediti sunt cumulandis diuitiis. Apud eos multa dicitur publicè iis qui rem aliquo modo imminuerint.Crescentibus opibus augetur honos.Rara inibi seruitia. Ministris vtuntur plurimum cognatis,vel sibi vnusquisque minister est.In conuiuiis plura duodenis exiccasse pocula ignominiosum est.Rex quandoque sibi & aliis ministrat. Vrbes habent nullis clausas mœnibus. Vtũtur camelis equorum vice. Perfuncta fato corpora habent stercoris loco. Regis cadauer in sterquilinium deiicitur. Sol illis sacratissimum numen.

Ophiogenes, populi sunt in Hellesponto,qui serpentum ictus contactu leuant, & manu imposita venena extrahunt corporibus. Plinius lib. 7.cap.2.

Pelusiotæ non comedunt cæpe. Capillũ tondent senescente Luna.

Pyratæ Cilices olim viuebant furto,& marini, latrociniis.

Phœnices magnam meruerunt laudem in inuentione syderum, literarum,naualiúmque,ac bellicarum artium.

Pandæ, seu Pandæi, Indorum populi,soli regnantur fœminis.

Pamphagi omnia mandunt.

Psylli populi sunt Africæ, quorum corpori ingenitum fuit virus exitiale serpentibus, ex cuius odore sopirent eas.

Pygmæi sunt cubitales: infestantur à gruibus. Insidentes arietum caprarúmque dorsis & sagittis armati, veris tempore vniuerso agmine ad mare descendunt,& oua,pullósque earum alitum consumunt. Ternis mensibus eam conficiunt expeditionem,aliter futuris gregibus non resisterent. Casas luto, pennísque & ouorum putaminibus construunt. Nonnulli in cauernis degunt. Horum omnium longissimi,non longiores sunt,quàm pedes duos & quadrantem.

Pandoræ, Indorum populi,degunt in conuallibus, Viuunt annos ducentos. In iuuenta candido sunt capillo,qui in senectute nigrescit.

Parthi,& *Persæ* vnguentis madent. Vinum conficiunt ex palmis. Gloriam in bibendo quærunt,& quantò plus bibunt, tantò magis fiunt.

sitiunt. Dediti sunt crapulis, vescuntur cicadis. Fœtido sunt halitu propter indiscretos cibos,& nimium vini haustum. Quandocunque rex ad eos proficiscitur, vnusquisque pro facultate salutatum,& cum muneribus,reclinatis poplitibus regum pedes osculantur. Cōmiscebantur suis matribus, autore Tertulliano. Nam & parentibus cum liberis stupro coire fas est. Rex latet semper sub specie cuiusdam maiestatis. Multas habet vxores, quibus alternatim concumbit. Currum eius assectantur armatorum decem millia, hastis argento corruscātibus, spiculis auro præfixis. Regij currus latera ornantur deorum simulacris. Iugum collucet gemmis. Eorum Magi nihil præter olera,& farinam in cibum recipiunt. Herodotus ait, Persas à Græcis didicisse pueris abuti. His quandoque imperauit Gallus, qui propterea vocatur auis Persicca. Furta impunè permittunt. Vino hilares, de dubiis rebus consultant. Statuas non erigunt, non templa construunt, non aras, licet regem instar numinis venerentur. Conscensis montibus Ioui hostias immolant. Rem quoque diuinam faciunt Soli, Lunæ, Telluri, Igni, Aquæ, & Ventis. Nefas,& maximum ducunt probrum, aut vomuisse, aut egessisse corporis excrementa aliquo spectante. Liberorum disciplina ternario perficitur numero, vt equos agitent peritè, sagittas doctius excutiant,& vera loquantur. Ante quinquennium, aut quadriennium, filius non admittitur in conspectum parentis, vt si in ipsa infantia contingat puerum perire, pater minus afficiatur. Inhonestum est referre, quæ factu sunt turpia. Turpe quoque, quicquam cuiquam debere. Item in flumen vrinam profudisse, aut spuisse, vel omnino manus abluisse, piaculum opinantur. Fluuios enim colunt religiosissimè. Natalitiam cœnam quotannis rex apponit. Eidem singulis annis ebrietas semel permittitur. Quum Mithræ Deo diuina res peragitur, saltat etiamnum. Equitare insuper,& saltare discunt, existimātes, illum corporis motum robori plurimum conferre. Non prius potui & propinationibus indulgent, quàm se expleuerint cibo. Homines amant adunco naso, quòd eiusmodi fuisse Cyrum regem prodant annales. Vbi licentius volunt indulgere conuiuiis, non vxores, verum pellices admittunt. Cum regibus legitimæ mulieres ad mensam accumbunt, & vnà comessantur. At quum lasciuire volunt, meretriculas adhibent. Qui regis filius regno succedit, eius natalem quicunque in regno sunt, celebrant, simúlque in posterum quotannis eandem lucem sacris & festis vniuersa Asia prosequitur. Omnes ferè sunt subnigri, vel liuido colore pallentes, caprinis oculis toruis, & superciliis repandis, non in decoris barbis, capillísque prolixis hirsuti. Oēs promiscue vel inter epulas festóq; dies gladiis cincti cernūtur. Pro opib⁹ quisq; asciscit sibi matrimonia plura, vel pauca. Nemo post
satieta

ſatietatem ſuperfluos accipit cibos. Abundant inanibus verbis, magnifici, graues & tetri, minaces iuxtà in aduerſis rebus & proſperis, calidi, ſuperbi, crudeles, vitæ necíſque poteſtatẽ in ſeruos & plebeios vendicantes. Cutes viuis hominibus detrahunt. Nec miniſtrãti apud eos famulo hiſcere licet, vel loqui, vel ſpuere. Ingratos ante omnia ſeuerisſimè puniunt. Ad iudicandum, vſu rerum ſpectati, & alienis nõ indigentes conſiliis, deſtinantur. Vtuntur armillis & monilibus aureis & gemmis, præcipuè margaritis. Fœminarum mira pulchritudo. Nihil apud eos pingitur vel fingitur, præter varias cædes & bella. Liberos inſtituunt, vt non niſi vera loquantur, & à mendacio abſtineant. Mentiri turpisſimum putant. Regi non licet quempiam interficere. Ab infantia vtuntur pileis & tyaris. Vnde & fragilia habent capita. Corruptisſimi fuerunt luxu & deliciis, &c. Qui plura de Parthis ſcire volet, petat Herodot. Cælium cap. 2. lib. 5.

Pictones vberrimos calce agros quondam fecere. Plinius.

Paramedecidæ, agreſte hominum genus, Bactrianis ad occidentẽ coniuncti ſunt. Tuguria latere primo ſtruũt in montibus, foramine supernè relicto, vnde lumẽ accipiunt. Altis præmuniuntur niuibus.

Phariſæi deliciis & mollitiei minimè indulgebant. Proſequebantur quod dictabat ratio. Maiores natu venerabantur, vt ne verbo quidem læſos vellent. Fato geri omnia credebant. Neque tamen liberi arbitrij poteſtatem auferebant. Iudicium Dei futurum ſentiebant: nam & animas fatebantur immortales: Bonas aiebant migrare in aliena corpora, malas tranſmitti ad æterna ſupplicia. Tantam ſuæ virtutis concitarunt opinionem, vt numeroſi populi multitudo ad eos videndos conflueret. Dicti ſunt Phariſæi ab inſtituto vitæ, quòd à cæteris abiuncti purisſimè viuerent. Nam Phares Hebræorum idiomate interpretatur ſegregatio. Quieſcebant in anguſtis tabulis, aut etiam ſpinis, vel lapidibus, ad comprimendas corporis titillationes. Decalogum ſcribebant in membranulis, legebántque in fronte. Hæc Cælius ex Philonis commentariis.

Phaſelitæ populi in Pamphilia piſciculos ſalſos diis immolabant, & Cabro Deo ſalſamentis rem peragebant diuinam.

Pariani, populi in Helleſponto, Amorem inter Deos venerãtur.

Pedalij, Indorum populi, nihil in ſacrificiis aliud à diis petebant, quàm iuſtitiam, arbitrati ſe omnium rerum compotes futuros, ſi eam conſequerentur.

Pannonij feroces fuerunt, & idonei bello. Auſonius: Armiferis adui quos ego Pannoniis. Et alibi: Saluere Auguſtum iubeo, natúmq;, patrémq;, Imperiis grauidas qua ſeco Pannonias. Mira fuit eius gentis in victu lautitia, Omnes cuiuſq; ætatis culinariã norunt artem. Auidisſimi erant audiendi, ſtudendi non ita. Veſtium in patria

eria neglectus. Alibi non ita erant negligentes.

Pontici populi aduersus frigoris iniuriam braccis vtebantur. Ouidius: Pellibus & laxis arcent mala frigora braccis.

Phigalei, qui Messeniis adiacent, vino adeò gaudent, vt non alibi quàm in cauponis habitent, hospitibus domos elocantes cum vxoribus. Hostilis tubæ ne in somno quidem sonum perferunt.

Quodam tempore quum in *Psyllorum* finibus Auster perquàm validus & diuturnus flauisset, eóq; flatu vniuersa eorum aqua exaruisset, dolore moti constituerunt vlcisci iniuriam illam. Propterea communi edicto omnes sumptis armis in Austrum perinde, quasi hostem, iure belli profecti sunt. Atque ita profectis ventus magno spiritus agmine venit obuiam, & vniuersos cum omnibus copiis, armísque, cumulis arenarum & montibus operuit. Eáque ruina omnes ad vnum perierunt. Autor Herodotus. Romæ in publicum egredi togatæ cogebantur mœchæ.

Rhodienses sacrificium quoddam peragebant, vbi res iurgiis, & verbis male ominatis peragebatur. Quum Dianæ Lyndiæ sacrificabant, dies aliquot apud aram deæ conuiuia prorogabant, atque inibi perpetuò manebant.

Rhegini ignaui fuerunt in rebus bellicis, animíque præpauidi. Hinc adagium, Rheginis timidior.

Seres, populi orientales, ex suis arboribus depectunt lanas tenuissimas, quas Bombyces vermiculi aranearum instar conficiunt ex tenuissimis filis. Vergil. libro 2. Geor. Velleráque vt foliis depectant tenuia Seres. Ausonius: Iam pelago volitat mercator vestifluus Ser. Seneca: Quæ Phœbeis subditus Euris, Legit Eois Ser arboribus. Idem: Et quocunque loco iacent Seres vellere nobiles. Iustissimi sunt, & ducentesimum vitæ annum excedunt. Rutilas habens comas, oculos cæruleos. Frugalissimi sunt, & pacatioris vitæ cultores, vitantes reliquorum mortalium cœtus. Aduenis illuc euntibus ad emenda fila, nulla sermonum vice, rerum pretia solis proponunt oculis. Nihil ipsi comparant aduectitium. De his Martianus Capella; Seres, inquit, vndis aspergunt arbores suas, vt lanugo quæ Sericum creat, possit admitti. Aliarum gentium homines aspernantur ac refugiunt.

Scythæ populi domos habent volubiles in plaustris. Horatius libro 3. Carmi. Campestres melius Scythæ, Quorum plaustra vagas rite trahunt domos, Viuunt. Vnde & Lucanus eos errantes vocat libro 3. vbi ait: - Tinxere sagittas Errantes Scythiæ populi. Duodenos dies durant infame & siti, virtute cuiusdam herbæ quæ vocatur Spartania. Strepunt equitatus gloria. Quum vident se magnopere indulsisse potui, arcuum chordas pulsare consueue

ſueuerunt, vt diſſolutum voluptatibus animum ad priſtinam continentiam reuocent. Veſcuntur humanis carnibus. Hoſpites immolant, & interfectorum caluarias habent pro pateris. Vtuntur acie cuneata. Albi ſunt, & animoſi, propter frigidiſsimam regionem, quam inhabitant. Solent inter epulas honorum cauſa mortuos vocare. Sagittarum aciem tingunt viperina ſanie, & humano ſanguine, ad irremediabile nocumentum. Captas autem viperas vbi iam perierunt, diebus aliquot ſinunt liqueſcere: mox vbi ſatis computruerunt, in ollam ſanguinem hominis vnius totum infundunt, adobruúntque ſterquilinio, vaſe diligenter obturato. Vbi verò ſanguis ipſe contabuit, eximunt, & ſaniei viperinæ commiſcent. Scythotauri furtorum licentia victum ſolent ſibi comparare. Aduenas cædunt hoſtiarum loco. Scytharum pleriſque communia ſunt omnia, præter enſem, & cyathum. Vxores item & liberi ſunt inter promiſcua. Simpliciſsimi fuerunt olim, & æquitatis obſeruantiſsimi. Eò demum improbitatis peruaſerunt, vt cunctis ad quos accederent, nares præciderent. Iracundi ſunt. Peculiare eſt iis & Sarmatis, manibus defuncti viri vxores interficere. Pabulo & pecori, non aruo ſtudent. Tympana ex corio curribus ſuis alligant hyemi & imbribus defendendis. Amiciuntur ferarum pellibus. Furta maxime execrantur, vt qui communia habeant omnia, & immunita. Ebrietas plus nimio frequens eſt. Hinc Scythiſſare verbum, eſt inebriari. In ſolennibus conuiuiis circunfertur ingens patera, quam nulli accipiunt, niſi qui ex hoſtibus aliquot interfecerunt. Nullas habent vrbes, nulla mœnia extructa. Domos ſecum ferunt ſinguli. Viuunt ex pecoribus. Simulacra, aras, & delubra non putant facienda, præterquàm Marti. Inopes ſunt lignorum. Propterea quum pecudes excoriant, oſſa quoque carnibus denudant, & ſuccenſis oſsibus carnes coquunt. Sues nolunt alere. In bello quem primum virum ceperint, eius ſanguinem potant. Quoſcunque in prælio interemerint, regi offerunt. Ablato enim capite fiunt participes prædæ, quam arripuerint. Hoſtium homicidas in magno habent honore. Qui nihil præclari operis ediderunt, afficiuntur probro. Abundant vaticinatoribus, qui cum virgis diuinant. Quum rex aliquos afficit morte, omnes ſimul liberos interficit, illæſis fœminis. In faciendis fœderibus vinum ſanguine mixtum epotant. Regi nullus venalitius miniſtrat. Eo mortuo quinquaginta miniſtrorum eius ſtrangulantur, ac totidem præſtantiſsimi equi.

Sauromatæ, ſeu Sarmatæ, qui ſunt inter Boryſthenem & Iſtrum, vagi ſunt, & mutant domicilia. Statius lib. 5. Syl. An iuga Pannoniæ, mutatoréſq; Sauromatas quaties? Sanguinem equinum per-

mixto potant lacte. Tanta sunt barbarie, vt pacem non intelligant. Promissa sunt barba & longis capillis: Propterea vocantur intonsi. Seneca: Intonsis teritur qua via Sarmatis. Inepti sunt ad pedestrem pugnam. Autore Cornelio Tacito.

Sicambri Germaniæ populi ad vtramque Rhenis ripam habitantes flauos habent capillos, quos, vbi satis creuerunt, quodam artificio in nodum complicant. Martialis lib. 1. Crinibus in nodum tortis venere. Sicambri. Claudia. Flauam sparsere Sicambri Cæsariem.

Siculi pollent acumine, & vafritia. Propterea Maternus eos acutos vocat, & Apuleius libro 11. Trilingues. Vnde Sicilisitare verbum Plautinum, est astutè loqui. Sicilicitare.

Satyri nihil habent moris humani, præter figuram. Hirti sunt, & villosi toto corpore, gaudéntq; syluarum latebris, & hominum commercia refugiunt.

Suani gentes indomitæ auri tantum metalla fodiunt.

Sabæi ditissimi sunt syluarum fertilitate odorifera, auri metallis, agrorum rigui mellis, cæræq; prouentu. Corpora defunctorum non pluris faciunt quàm stercora. Quinetiam reges ipsos inter sterquilinia reiiciunt.

Sarbotæ, populi Aethiopiæ ex Africæ parte, dicuntur esse octonûm cubitorum.

Sciopodes in maximo æstu humi iacentes resupini, vmbra pedum se protegunt.

Soritæ Indorum piscibus viuunt, quos vnguibus dissectos sole torrent, & ita panem ex iis faciunt.

Sybaritæ, populi Calabriæ, deliciis & voluptatibus adeò indulserunt, vt luxuriosa omnia dicerentur Sybaritica. Hinc Sybariticus luxus, & Sybaritici libelli, id est impudici. Conuiuia celebraturi anno prius per vocatores fœminas inuitabant, quò luxu, roseis gemmis, auro, vnguentis, & vestibus exquisiti impendij cultæ, omnium ora in se conuerterent. Erant & fastu præturgidi. Hinc adagium, Sybaritæ per plateas. Artes quæ sono constant, à ciuitate reiiciebant, ne qua ratione interpellaretur quies. Quin gallos quoque in vrbe nutriri nolebant. Habebant in delicis exiguæ staturæ homunculos, & catellos. Diuites si quando rusticatum ire vellent, curru vehebantur adeò lente, vt diurnum iter tribus vix diebus conficerent.

Sardi, seu Sardiani, venales olim pronuntiabantur quum quis ludos ederet in capitolio. Hinc adagium. Sardus venalis.

Solebant *Sueui* Germaniæ populi obliquare crinem, nodóq; substringere. Principes habebant ornatiorem capillum, quàm plebei. Quosdam eorum mores describit Pontanus lib. 5. de stellis dicens: Heluetij, Vsipetésq;, atque affera corda Sueui, Queis vnum prædæ studium,

ſtudium,ac durare ſub ipſis Corpora fluminibus,telóque aſſueſcere dextram:Non vrbis,non cura domus,agríve colendi: Venatu ducũt vitam,atque è lacte liquente : Et quod Marte ſibi ſpoliato ex hoſte pararint Bella placent,fuſúſque hoſtili è corpore ſanguis.

Sabarcæ Indorum regebantur populi non regum Imperio.Autor Curtius.

Sadducei dicebant mortalem eſſe animam , ſimul cum corporibus interire.Fatum negabant. Deum conſtituebant extra omnem mali patrationem,inſpectionémq;.

Apud Indos duo erant Gimnoſophiſtarũ genera,*Samarei*,& *Brachmanes*:Samarei pomis, oryza , aut farina tantum alebantur. Rex eos colebat vt deos , illorum precibus pacem regno conciliari exiſtimans.Exiſtimabant animam eſſe in ſeruitute,quamdiu concludebatur corpore: Liberam verò vbi ſeparata eſſet : Propterea voluntariam plerumque mortem oppetebant . Hos domeſtici beatos exiſtimabant:eos verò qui ſupereſſent,deflebant vt infelices.

Syri leues ſunt, & rebus nouandis magnopere procliues. Ludis præterea celebritatibúſque dediti.Perunguntur oleo pretioſo, & linuntur vnguentis. Maximam diei partem in concœnationibus abſumunt & potu.Maſculi à XIIII. anno,Fœminæ à XII. vſque ad LXV. tributo obligantur. Fortunam colunt Proni ſunt in cachinnos,& ſcommata.Diuino cultui ſatis dediti.Vnde Statius lib. I. Syl. Quod ramis pia germinat Damaſcus. Operoſiſsimi ſunt in hortis. Hinc adagium,Multa Syrorum olera. Nec caruerunt mollitiei nota.Hinc Syriſſare verbum,eſt molliter viuere.

Sogdij , populi prope Bactrianos,læti ad mortem feſtinant, alacri etiam corporis motu.

Sabinorum ſacerdotes æneo cultro tonderi ſolebant.

Apud *Sardos* parentes ſenio confecti fuſtibus cædebantur à filiis, & mox contumulabantur. Turpe ſiquidem putabant multo ſenio confectum ſupereſſe diutius. Magiſtratibus cogebantur ratiocinari,vnde viuerent.

Herodotus ait *Selenetidas* mulieres oua parere,indéque naſcentes homines quinquennes decies eſſe nobis ampliores.

Aetate beati Hieronymi *Scoti* veſcebantur humanis carnibus. Et quum per ſyluas porcorum greges, & armentorum reperirent, tamen paſtorum nates,& fœminarum papillas ſolebant abſcindere,& has ſolas ciborum delicias arbitrari.Iidem nullam propriam habebant coniugem,ſed pro libidine more pecudum laſciuiebant.

Sarabaytæ ſacerdotes Aegypti habitabant in foraminibus petrarum,induti Porcorum & boum pellibus,cincti funibus,diſcalceati, & ſanguine cruentati. Cauernis demum exeuntes paupertatem & abſtinen

abſtinentiam prædicabant,& barbam ſpectante populo ſibi peruellebant,nummisq; tali aſtu & commento adeptis, remeabant in ſuas ſpeluncas,& in ſumma lætitia furtim dapibus epulabantur.

Syracuſani olim erant opibus florentiſsimi,voluptatibusq́; ac deliciis addictiſsimi.Vnde & Syracuſana menſa tranſiit in prouerbiũ.

Sarracenorũ mores ſic deſcribit Ammianus Marcellinus: Omnes, inquit,pari ſorte ſunt bellatores ſeminudi, coloratis ſagulis pubetenus amicti,equorum adiumento pernicium , graciliumq́; camelorum per diuerſa reptantes in tranquillis vel turbidis rebus. Nec eorum quiſquam ſtiuam apprehendit,vel harborem colit,aut arua ſubingẽdo quęritat victũ:ſed errant ſemper ſine lare ſine ſedibus fixis,aut legibus. Vita eſt illis ſemper in fuga vxoresq́ue mercenariæ,conductæ ad tempus ex pacto.Atque vt ſit ſpecies matrimonij, dotis nomine futura coniunx haſtã & tabernaculũ offert marito. Ita autẽ quoad vixerint , late vagantur,vt alio loco mulier nubat , alio pariat,liberosq; procul ducat,nulla copia quieſcendi permiſſa. Victus vniuerſis caro ferina eſt,lactis abundans copia,herbę multiplices & quæ per aucupium capi poſſunt,volucres.

Scriptouini perpetuis fere niuibus rigent,crudisq; ferarum carnibus veſcuntur,quarum pellibus indumenta ſibi conficiunt. Autor Paulus Diaconus.

Olim *Spartani* ſuſtulerunt omnem vſum auri & argenti ex Lycurgi inſtituto,ferrumq́; prætulerunt nummo ex eadem materia percuſſo.

Siginnæ populi Scythiæ equos habent toto corpore hirſutos,puſillos tamen & geſtandis viris inualidos,ſed qui iuncti currui pernicisſimi ſunt.

Samij gymnaſium Amori nuncuparunt,inſtitutis ſacris,quæ vocantur Eleutheria.

Apud *Sotianos*, Gallorum populos,rex ſexcẽtos apud ſe habebat ex prudentioribus,qui regi ipſi conuiuebant,& cõmoriebantur volentes adeò,vt non ſit inuentus,qui periculum ſubterfugeret.

Troglodita populi ſpecus excauant,quas habent pro domibus. Victus illis ſerpentum carnes,ſtridor non vox,adeò ſermonis cõmercio carent.Aſsidui ſunt in venationibus, & mira clarent velocitate: nam ſuper Aethiopiam velociores ſunt equis:

Incolæ *Taprobanes* inſulæ ædificia habent modicè ab humo extãtia.Item aurum,& argẽtum,& marmor teſtudinis ſimile. Præterea gemmas,& Margaritas præcipuæ bonitatis.Apud eos annona nunquam augetur.Neq; ſunt fora,neq; lites.Herculem colunt.Populus regem eligit,ſenecta,clementiaq́; venerandum, & liberos non habentem.Et ſi poſtea gignat,abdicant, ne fiat hæreditarium regnũ.

Rectores ei dant xxx. Nec nisi multorum sententia quisquam damnatur capite. Appellatio est ad populum. Rex si delinquit, morte multatur, nullo interimente, sed auersantibus cunctis, & cõmercia etiam sermonis negantibus. Agros diligenter colunt. Pomis abundant. Voluptas est in piscatu, testudinum maximè, quarum superficie domos integunt. Vita hominum centum annis modica.

Tonemphoæ canẽ habent pro rege, motu eius Imperia augurãtes.

Thraces calculos colore distinctos pro experimento cuiuscunque diei in vrnam condũt, ac supremo die separatos dinumerant, atque ita de vnoquoque pronũtiant. Ferũtur esse tam fragilis memoriæ, vt quaternariũ numerando non possint excedere. Vtuntur acie cuneata. Bellicosi sunt. Vnde & martẽ natũ apud eos fabulãtur poëtæ. Vino se largius ingurgitant. Liberos in mercato venundant. Virgines non asseruant, sed quibus libuit viris cocumbere permittunt. Vxores seruant vehementer, easq; à parentibus coëmunt. Punctas notis esse frõtes, nobile iudicatur: nõ esse notatas punctis ignobile. Otiosum esse, habetur pro honestissimo: agricolatorẽ, pro cõtẽptissimo. Spoliis bellici, & rapto viuere pulcherrimũ. E diis colunt Martẽ, Liberum, Dianã. Rege etiã Mercurium, per quem solum iurant, & à quo progenito se aiunt. Ad magnatũ cadauera mactatis prius hostiis conuiuantur, priusq; deflent, deinde combusta sepeliunt, aut aliter humo cõtegunt. Aggesto insuper tumulo varij generis certamina proponũt, præcipuè monomachiã, id est, singulare certamen.

Tentyritæ, seu Tentyri, solo aspectu & olfactu fugant crocodillos.

Tapyri populi sunt in Parthia, qui vxores suas aliis viris concedunt, quum ex eis duos aut tres liberos susceperunt. Vino perinde ac vnguento oblinuntur. Iustitiam obseruant. Strabo libro 11.

Tibareni, populi Scythiæ in Asia, quos amant, senio confectos suspendunt in patibulis. Iustissimi sunt, nec prius bello congrediuntur cum aliquo, quàm diem, locum, horam, hosti ex fide denuntiauerint. Si quando inibi pepererint mulieres, viri velut ægritudine simulata in lectulis decumbunt, vt puerperæ, hisq; iacentibus præministrant vxores. Lusum amplexantur ac risus, quòd in iis maximam felicitatis partem arbitrentur esse constitutam.

Templarij hæretici fuerunt in Solymis ciuitate anno M. x x x. post imperium Augusti. Frequentes, & assidui versabantur in templis, vnde tractum nomen. Simulacrum habebant summo factum artificio, cui hominis cutem suprinduxerant, & binos præfulgentes carbunculos sub ipsa fronte collocauerant, qui promicabant oculorum vice. Huic autem simulacro sacra faciebant. Morientium præterea cadauer in cineres adactum cæteris in potum conferebant, qua potione firmiores & constantiores se futuros putabant.

Eos

Eos verò qui ex Templarij virginisq; coniugio fuissent nati, subiecto igne torrebant, simulq; ex humore deliquato suum perungebant simulacrum, quò maiorem probarent religionem. Tenebantur amore masculorum fœdissimo. Damnati sunt tandem in Viennensi concilio, & concremati, quotquot reperti sunt.

Apud *Transos* populos Thraciæ edito puero propinqui assistentes lugent, miserias huius vitæ recensentes, quas passurus sit infans ille. Hominem facto functum per lusum & lætitiam terræ mãdant, referentes quot malis liberatus sit ille: Multas habent vxores, quæ si contigat viro hominem exuere, certatim contendunt eius mortem sequi.

ARGVMENTA AB IMPOSSIBILI, EX DIVERSIS POETIS.

Vergilius Aegloga prima.

ANtè leues ergo pascentur in æthere cerui,
Et freta destituent nudos in littore pisces,
Ante pererratis amborum finibus exul,
Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tygrim.

Idem Aegloga 8.

Iungentur iam Gryphes equis, æuoq; sequenti
Cum canibus timidi venient ad pocula damæ.

Idem in Battarum.

Antè lupos rapient hœdi, vituli antè leones,
Delphini fugient pisces, aquilæ antè columbas,
Et conuersa retro rerum discordia gliscet.

Idem ibidem.

Pallida flauescant æstu sitientia prata,
Immatura cadant ramis pendentia mala,
Desint & syluis frondes, & fontibus humor.

Idem ibidem.

Flectite currentes nymphas vaga Flumina, retro
Flectite, & aduersi rursum diffundite campis,
Incurrant amnes passim remeantibus vndis.

Idem ibidem.

Dulcia amara prius fient, & mollia dura,
Candida nigra oculi cernent, & dextera læua,
Migrabunt casus aliena in corpora rerum.

Ouidius lib. 13. Metamor.

Antè retro Simois fluet, & sine frondibus Idæ.
Stabit, & auxilium promittet Achaia Troiæ.

Idem libro 14.

- Prius inquit in æquore frondes
Glaucus,& in summis nascentur montibus algæ.

Idem libro 15.

Desinet antè dies,& in alto Phæbus anhelos
Aequore tinget equos. Idem libro 1.de Ponto.
Nam prius incipient turres vitare colombæ,
Antra feræ,pecudes gramina,mergus aquas.

Ouidius lib.2.de Ponto.

Longa dies citior brumali tempore,noxq;
Tardior hyberna solstitialis erit.
Nec Babylon æstum,nec frigora Pontus habebit,
Caltaq; Pæstanas vincet odore rosas:
Quàm tibi nostrarum veniant obliuia rerum.

Idem in eodem.

Cinyphiæ segetis citius numerabis aristas,
Altaq; quàm multis floreat Hybla thymis.
Et quot aues motis nitantur in aëre pennis,
Quotq; natent pisces æquore,certus eris.

Idem in eodem.

Nam caput è nostra citius ceruice recedet,
Et patiar fossis lumen abire genis.

Idem in eodem.

Nominis antè mei venient obliuia nobis.

Idem lib.4.de Ponto.

Nam prius vmbrosa carituros arbore montes,
Et freta veliuolas non habitura rates,
Fluminaq; in fontes cursu reditura supino,
Gratia quàm meriti posit abire tui.

Idem in eodem.

Et prius hinc nobis nimium conterminus Ister,
In caput Euxino de mare vertet iter.
Vtq; Thyestææ redeant si tempora mensæ,
Solis ad Eoas currus agetur aquas.

Idem in eodem.

Sed prius huic desint & bellum & frigora terræ,
Inuisus nobis quæ duo Pontus habet.
Et tepidus Boreas,nec sit præfrigidus Ister.

Idem in epistola Oenones ad Paridem.

Ad fontem Xanti versa recurret aqua.

Idem in epistola Helenæ.

Terra precor vultus obruat antè meos.

Idem lib.1.Elegiarum.

Antè vel à membris diuidar ipſe meis.

Idem lib.1.de Arte.

Vere prius volucres taceant, æſtate cicadæ,
Mænalius lepori det ſua terga canis.

Idem in Ibin.

Deſinet eſſe prius contrarius ignibus humor,
Iunctaq; cum Luna lumina Solis erunt,
Parsq; eadem cœli Zephyros emittet & Euros,
Et tepidus gelido flabit ab axe Notus,
Et noua fraterno veniet concordia fumo,
Quam vetus accenſa ſeparat ira pyra.
Et ver Autumno, Brumæ miſcebitur Aeſtas,
Atq; eadem regio veſper & ortus erit.

Idem lib.1.Triſtium.

Spiritus hic vacuas prius extenuandas in auras
Ibit, & in tepido deſeret oſſa rogo.

Idem lib.4.Triſtium.

Vere prius flores, æſtu numerabis ariſtas,
Poma per autumnum, frigoribuſq; niues.

Idem lib.5.Triſtium.

Cana prius gelido deſint abſynthia Ponto,
Et careat dulci Trinacris Hybla thymo,
Immemorem quàm te quiſquam conuincat amici.

Lucanus lib.1.

Omnia mixtis
Sydera ſyderibus concurrent, ignea pontum
Aſtra petent, tellus extendere littora nolet,
Excutietq; fretum. Fratri contraria Phœbe
Ibit, & obliquum bigas agitare per orbem
Indignata, diem poſcet ſibi, totaq; diſcors
Machina, diuulſis turbabit fœdera mundi.

Horatius lib.1.Carminum.

Sed prius Appulis
Iungentur capreæ lupis. Idem in Epodo.
Priuſq; cœlum ſidet inferius mari
Tellure porrecta ſuper. Idem ibidem.
Simul imis ſaxa renarint vadis regnata.

Propertius lib.1.

Nulla prius vaſto labentur flumina ponto,
Annus & inuerſas duxerit antè vices

Idem lib.2.

Nam citius paterer caput hoc discedere collo.

Idem in eodem.

Terra prius falso partu deludet arantes,
Et citius nigros Sol agitabit equos.
Fluminaq; ad caput incipient reuocare liquores,
Aridus & sicco gurgite piscis erit.

Idem lib.3.

Flamma per incensas citius sedetur aristas,
Fluminaq; ad fontis sunt reditura caput,
Et placidum Syrtis portum,& bona littora nautis,
Præbeat hospitio sæua Malea suo. Idem lib.2.
Tu prius & fluctus poteris siccare marinos,
Altaq; mortali deligere astra sono.

Persius Satyra 5.

Sambucam citius caloni aptaueris alto.

Iuuenalis Satyra 10.

Promptius expediam,quot amauerit Hippia mœchos,
Quot Themison ægros Autumno occîderit vno,
Quot Basilus socios,quot circunscripserit Hylus
Pupillos,quot longa viros exorbeat vno
Maura die,quot discipulos inclinet Amillus,
Percurram citius quot vilas possideat nunc,
Quot tondente grauis iuueni mihi barba sonabat.

Statius lib.13.Syluarum.

Hybernos citius numeraueris imbres,
Syluarumq; comas.

Idem lib.15.Syluarum.

- Potius fugientia ripas
Flumina deuincas,rapidis aut ignibus obstes,
Quàm miseros lugere vetes.

Statius lib.17.Theb.

Antè hæc excusso frondescet lancea ferro,
Inachus antè retro nosterq; Achelous abibunt.

Idem lib.8.

- Citius me fulmina contra
(Infandum)ruere,& magno bellare parenti
Aspitiat.

Idem lib.3 Achill.

Sed pater antè igni,feróq; excisa iacebit
Scyros,& in tumidas ibunt hæc versa procellas Mœnia.

Claudianus in Conf. Manlii Theodori.

Promptius imponam glaciali Pelion Ossæ.

Idem

Idem de victoria Stiliconis in Alaricum

Irriget Aegyptum Tanais, Mæotida Nilus,
Eurus ab occasu, Zephyrus se promat ab Indis,
Caucaseisq; iugis calidoq; nigrantibus Austro
Getulas Aquilo glacie constringat arenas.

Idem de Consulatu Probi.

Antè dabunt hyemes Nilum, per flumina damæ
Errabunt glacieq; niger damnabitur Indus.
Antè Thyestæis iterum conterrita mensis
Intercisa dies refugos vertetur in ortus.

Pamphilus Saxus Elegia 12.

Sydera quum radios spargent tellure sub ima,
Aëra quum piscis, quum colet æquor auis.
Quum ceruus pauidus Massylla per arua leones
Pellet, hyems tepidit tempore veris erit.

Stroza pater lib.1. Eroticôn.

Ergo prius tellus alimenta negauerit orbi,
Et nouus Hesperio surget ab axe dies.
Antè Pado Tagus, atque Athesi miscebitur Ister.

Idem lib.5. Eroticôn.

Ergo Scylla prius, Scyllæq; aduersa Carybdis,
Præbuerint fessis puppibus hospitium,
Antè suo Nereus gelidas amiserit Arctos
Aequore, Terra polus fiet, & ignis aqua.
Mutatæ prius accipient noua corpora formæ.

Seneca in Hercule furente.

Prius extinguet ortus, referet ocasus diem.
Pax antè fida niuibus & flammis erit,
Et Scylla Siculum iunget Ausonio latus,
Priusq; & multò vicibus alterni fugax
Eurippus vnda stabit Euboica piger.

Idem in Thyeste.

-Aethereas prius
Perfundet Arctos pontus, & Siculi rapax
Consistet æstus vnda, & Ionio seges
Matura pelago surget, & Lucem dabit
Nox atra terris, Antè cum flammis aquæ,
Cum morte vita, cum mari ventus fidem
Fœdusq; iunget. Idem in Thebaide.
-Ipsa se in leges nouas
Natura vertet, Regeret in fontem citas
Reuolutas vndas amnis, Et noctem afferet

Phœbea lampas, Hesperus faciet diem.
Idem in Hippolyto.
-Ignibus iunges aquas,
Et amica ratibus antè promittet vada
Incerta Syrtis, Antè ab extremo sinu
Hesperia Tethys lucidum attollet diem.
Et ora damis blanda præbebunt lupi.
Idem in Oetæo.
Iungentur antè sæua syderibus freta,
Et ignis vndæ, tartaro tristi polus,
Lux alma tenebris, roscidæ nocti dies.
Idem in Hercule Oetæo.
-Antè ab oc casu dies
Nascetur Indis, antè glacialem polum
Scythas've tepida Phœbus afficet rota.
Idem.
Descendat astris Luna desertis licet,
Et bruma messes videat, & cantu fugax
Sit deprehensum fulmen, & versa vice
Medius coactis fugerit stellas dies.
Idem ibidem.
'Antè nascetur seges in profundo,
Vel fretum dulci resonabit vnda,
'Antè descendet glacialis vrsæ
Sydus, & ponto vetito fruetur.
Idem ibidem.
Mutetur orbis, vallibus currat nouis
Ister, nauasq; Tanais accipiat vias.
Erasmus in adagiis
'Acantida vincet Cornix.
Carphurnius apud eundem,
'Astyle credibile est, si vincat acanthida Cornix
Vocalem, superet si turpior ædona bubo.
Prius testudo leporem præuerterit.
Calentius lib.2. Eleg.
Antè per ignotos errabunt sydera fluctus,
Pascenturq; leues æquora lata boues.
Antè à squamiferis habitari piscibus æquor
Desinet, antè freto currere curua ratis.
Antè polo similis populus insidiabitur, antè
Proximus in vetitas corruet anguis aquas.
Pontanus lib.1. de Stellis.

Sed

Sed prius Herculei torrentia ſydera monſtri
Solſtitio vicina domus, locaq; edita cœli
Diffundent terris hyemem glacialibus Euris,
Antè & conſpicui ſummo de cardine mundi
Flaua Lycaonio ſurget Palantias axe,
Atque diem auerſo ſubteruehet auſter olympo.
Stabunt & cœli ſeptem labentia ſigna.

Baptiſta Pius.

Nam prius in coles rebor vaga flumina ferri.
Et Nilum hyberno diluere arua gelu. Idem.
Sed prius æquorei damis iungentur Echini,
Et mixto æripedi ſemine Gryphes equo.

Idem.

-Sthonio prius orbe tepeſcere credam
Memnonio, & tingi poſſe colore niues.
Excelſæq; vagis vndabunt piſcibus Alpes,
Nullaq; Atlantæi gurgitis vnda fluet.
Heſperioq; nitens Phœbus conſurget ab axe,
Atque pari Euphrates Tygris & ore ruent.

Idem.

Antè caput Nili deprendet, & ora Seſoſtis,
Deponet virus & Stygis vnda ſuum.

Idem.

Promptius expediam, quot fulgeat ignibus æther,
Et quota in Oceani belua mole natet. Idem.
Aſtra ſagittiferum præcedent fulgida mitram,
Solis & obſcura nocte vehentur equi.
Magnaq; nigrantem lux irradiabit Auernum.
Luror & ætheros cinget vbique polos.
Et ſuperûm iurare (licet metus vrgeat illos)
Sancta cohor Stygias non dubitabit aquas.
Per ſyluas volitare canes, volucresq; ferarum
Cernemus duri luſtra habitare ſoli.
Committentq; lupi damæ ſua corpora roſtro,
Et lepus Arcadico roſtra habitata cani.
Et Phaëtontæi cygnus non immemor axis,
Fulmineas cupiet ſcandere poſſe domos.
Deſinet æquoreis caput obiectare procellis
Aeſacus, & rapidi non petet ima maris.
Turbaq; Memnonidum canet exequialia mitis
Iuſta, neque hæc tumuli tinget herilis hummum
Congeret aëria nidum ſuper arbore perdix,

Thysbæas linquet blanda columba palas.
Diliget immitem pia Dædaliona coturnix,
Fida gemelliparæ quæ tulit auxilia.
Cui volucris subitò data versicoloris imago,
Dum fugit omniuoli dulcia furta Iouis.
Labilis audaci Congro murena relinques,
Et cum squamigeris Barre feris odium.
Nilicolamq; feram cautus Crocodilon Ichneumon
Diliget, infidam rex Halietus auem.

Palladius Soranus.

Desinet ergo prius fragili mihi gutture lingua.

Idem.

Mella prius fierent quæ sunt contraria dulci,
Duraq; spectares mollia saxa prius. Idem.
Ergo mella prius fient contraria dulci,
Mollia dura prius, fient & maxima parua.
Aut freta poma dabunt semper redolentia, flores,
Pascua, rura domos, viuentia cuncta fouebunt.
Et pisces quin terra feret, quam nauita prudens
Sulcabit, tumidos fluctus quæ concita tollet.

Petrarcha.

Tum nostro Galatea tuum de pectore nomen
Exibit, fugient propriis dum sedibus astra.
Mellis opes studium, linquent, nidosq; columbæ,
Coniugium turtur, prædam lupus, arbuta capræ,
Custodita dolos mulier, mendacia seruus. Idem.
-Validum prius ægra leonem
Sternet ouis, prius armigerum philomela tonantis
Vicerit.

DESCRIPTIO LONGI TEMPO-ris, qua diu aliquid futurum significamus.

Vergilius Aegloga 5.

DVm iuga montis aper, fluuios dum piscis amabit,
Dumq; thymo pascentur apes, dum rore cicadæ.

Ouidius lib. 1. Eleg.

Viuet Mæonides, Tenedos dum stabit & Ide,
Dum rapidas Simois in mare voluet aquas.
Viuet & Ascræus, dum mustis vua tumebit,
Dum cadet incurua falce resecta Ceres.
Donec erunt ignes, arcusq; Cupidinis arma,
Dicentur numeri culte Tibulle tui.

Idem in Ibin.

Pugnabunt iaculis dum Thraces, Iapyges arcu,
Dum tepidus Ganges, frigidus Ister erit,
Robora dum montes, dum mollia pabula campi,
Dum Tyberis liquidas Thuſcus habebit aquas.

Lucanus lib. 1.

- Dum terra fretum, terramq; leuabit,
Aër, & longi voluent Titana labores,
Noxq; diem cœlo totidem per ſigna ſequetur.

Syllius lib. 6.

- Dum cœli ſedem, terraſq; tenebit
Caſta fides, dum virtutis venerabile nomen Viues.

Idem lib. 7.

Dum Cete innabunt ponto, dum ſydera cœlo
Lucebunt, dum Sol inde ſe littore, tollet.

Politianus.

- Dumq; in tacito vaga ſydera cœlo
Fulgebunt, dum Sol nigris orietur ab Indis,
Præuia luciferis aderit dum curribus Eos,
Dum ver triſtis hyems. Autumnum proferet æſtas,
Dumq; fluet ſpirans, refluetq; reciproca Tethys,
Dum mixta alternas cupient elementa figuras,
Semper erit magnis decus immortale Maronis.

Sabellicus.

Dum mundis Solisq; vices variabilis annus
Sentiet, & ſolitos ſeruabunt ſydera curſus.

Horatius in Epodo.

Dum pecori lupus & nautis infeſtus Orion
Turbarit hybernum mare,
Intonſosq; agitarit Appollinis aura capillos.

Seneca in Medea.

Dum terra cœlum media libratum feret,
Nitidusq; certas mundus euoluet vices,
Numerusq; arenis deerit, & ſolem dies,
Noctem ſequentur aſtra, dum ſiccas polus
Verſabit arctos, flumina in pontum cadent,
Nunquàm meus ceſſabit in pœnas furor,

Idem in Oedipo.

Lucida dum currènt annoſi ſydera mundi,
Oceanus clauſum dum fluctibus ambiet orbem,
Lunaq; demiſſos dum plena recolliget ignes,
Dum matutinos prædicet lucifer ortus,

Altaq;

Altaq; cæruleum dum Nerea nesciet arctos,
Candida formosi venerabimur ora Lyæi.

Tibullus libro 1.

Quem referant Musæ, viuet dum robora tellus,
Dum cœlum stellas, dum vehet amnis aquas.

Stroza pater.

- Erunt donec vaga sydera cœlo,
Donec erit tellus æquora donec erunt.

Stroza filius.

- Phœbeia donec
Laurus & orbita erit, noménq; Helyconidis vmbræ.

Idem.

Dumq; polus vertet Pegaseæ signa carinæ.
Flacce tuæ dabitur palma seconda lyræ. Idem.
Dum fluet Eridanus patriæ prope mœnia nostræ.
Dum fluet & refluet Venetam maris vnda per vrbem,
Tinctile dum Scythicas armabit missile dextras.

POETICA DESCRIPTIO, qua docemus aliquid longè lateq; fieri.

Lucanus lib. 1.

VNde venit Titan, & nox vbi sydera condit,
Quaq; dies medius flagrantibus æstuat horis
Et quà bruma rigens, ac nescia vere remitti,
Astringit Scythicum glaciali frigore pontum.

Ouidius in fine Meta.

Quaq; patet domitis Romana potentia terris.

Horatius lib. 3. Car.

Dicar, quà violens obstrepit Aufidus,
Et qua pauper aquæ Daunus agrestium
Regnator populorum.

Statius lib. 4. Syl.

Ibis, quà vagus Hercules & Euan
Vltra sydera, flameumq; Solem,
Et Nili caput, & niues Atlantis.

Tibullus lib. 2.

Qua sua de cœlo prospicit arua Ceres,
Quaq; patent ortus, & qua fluitantibus vndis
Solis anhelantes abluit amnis equos.

Seneca in Hercule furente.

- Quà lucem premit
Aperitq; Tethys, quà ferens Titan diem,

Binos propinqua tingit Aethiopes face.

Idem.

Et quot Occaſus videt, & quot Ortus.

Idem.

Auroram inter & Heſperum,
Et quà Sol medium tenens,
Vmbras corporibus negat.
Quodcunq; abluitur cœlum,
Longo Tethyos ambitu.

Idem in Theba.

Quà lata terris ſpatia frugiferis iacent,
Et quà trahens opulenta Pactolus vada
Inundat auro rura.

Idem in Hippolyto.

Quæq; naſcentem videt ora Solem,
Quæq; ad occaſus iacet ora ſeros.
Si qua feruenti ſubiecta Cancro eſt,
Si qua maioris glacialis vrcæ,
Semper errentes patitur colonos.

Idem ibidem.

Quà terra mari cingitur alto, quaq; æthereo
Candida mundo ſydera currunt.

Idem ibidem.

Quidquid Occeanus vagis
Complexus vndis, vltimo fluctu tegit.

Idem in Troade.

Quidquid Sol oriens, quidquid & occidens
Nouit, cæruleis Oceanus fretis
Quicquid vel veniens, vel fugiens lauat,
Aetas pægaſeo corripiet gradu.

Idem in Medea.

Quodcunque placidis flexibus Phaſis rigat,
Pontuſq; quicquid Scythicus à tergo videt,
Paluſtribus quà maria dulceſcunt aquis.

DESCRIPTIO MAGNI, ET frequentis numeri, per ſimilitudines, & comparationes.

Vergilius lib. 4. Georgicorum.

QVàm multa in foliis auium ſe millia condunt.
Veſper vbi aut hybernus agit de montibus imber.

Idem lib. 6. Aeneid.

Quàm

Quàm multa in ſyluis Autumni frigore primo
Lapſa cadunt folia, aut ad terram gurgite ab alto
Quàm multæ glomerantur aues, vbi frigidus annus
Trans pontum fugat, & terri immittit apricis.
Idem lib.7.Aen.
Quàm multi Libico voluuntur marmore fluctus,
Sæuus vbi Orion hybernis conditur vndis.
Vel quum Sole nouo denſæ torrentur ariſtæ.
Aut Hermi campo, aut Lyciæ flauentibus aruis.
Idem lib.6.Aenid.
Quantus ab occaſu veniens pluuialibus hœdis.
Verberat imber humum, quàm multa grandine nymbi
In vada præcipitant, quum Iupiter horridus auſtris
Torquet aquoſam hyemem, & cœlo caua nubila rumpit.
Ouidius lib.11.Meta.
Somnia vana iacent, totidem quot meſsis ariſtas.
Sylua gerit frondes, eiectat littus arenas.
Idem lib.4.Triſtium.
Meq; tot aduerſis cumulat, quot littus arenas
Quotq; fretum piſces, ouaq; piſcis habet.
Idem lib.4.Triſt.
Quot frutices ſyluæ, quot flauas Tybris arenas,
Mollia quot Martis gramina campus habet,
Tot mala pertulimus. Idem ibidem.
Litora quot conchas, quot amœna roſaria flores,
Quot've ſoporiferum grana papauer habet.
Sylua feras quot alit, quot piſcibus vnda natatur.
Et tenerum pennis aëra pulſat auis:
Tot premor aduerſis, quæ ſi comprendere coner,
Icariæ numerum dicere coner aquæ.
Idem ibidem.
Quàm multa madidæ celantur arundine foſſæ,
Florida quàm multas Hybla tuetur apes:
Quàm multæ gracili terrena ſub horrea ferre
Limite formicæ grana reperta ſolent,
Tam me circonſtat denſorum turba malorum.
Idem lib. 4. de Ponto.
Quæ numero tot ſunt, quot in horto fertilis arui
Punica ſub lento cortice grana rubent.
Africa quot ſegetes, quot Tmolia terra racemos,
Quot Sicion baccas, quot parit Hybla fauos.
Idem lib.1.de Arte.

Gargara

Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos
Aequore quot pisces, fronde teguntur aues
Quot cœlum stellas, tot habet tua Roma puellas.

Idem lib.2. de Arte.

Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hybla
Cærula quot baccas Palladis arbor habet
Littore quot conchæ, tot sunt in amore dolores,

Idem lib.3.

Sed neq; ramosa numerabis in Ilice frondes,
Nec quot apes Hyble, nec quot in Alpe feræ.

Idem.

Quot noua terra parit flores, quum vere tepenti
Vitis agit gemmas, pigraq; fugit hyems.

Statius lib.5. Syluarum.

Hybernos citius numeraueris imbres,
Syluarumq; comas.

Syllius lib.7.

Quàm multa affixus cœlo sub nocte serena
Fluctibus è mediis sulcator nauita ponti
Astra videt, quàm multa videt feruoribus atris,
Quum Calabros vruet ad pinguia pabula saltus
Vertice Gargani residens, incendia pastor.

Marullus.

Non tot Attica mella, littus algas,
Montes robora, vel habet colores
Non tot tristis hyems riget pruinis,
Autumnus grauidis tumet racemis.
Non tot spicula Mœdicis pharetris,
Non tot signa micant tacente nocte,
Non tot æquora piscibus natantur,
Non aër tot aues habet serenus,
Non tot Oceano mouentur vndæ,
Non tantus numerus Libyssæ arenæ
Quot suspiria, quot Neæra pro te
Vesanos patior die dolores.

Catullus.

Quàm magnus numerus Libyssæ arenæ,
Laserpiciferis iacet Cyrenis.

Propertius lib.2.

Non tot Achæmeniis armantur Susa sagittis,
Spicula quot nostro pectore fixit amor.

Seneca in Hercule furente.

Quantus

Quantus incedit populus per vrbes
Ad noui ludos auidus theatri,
Qualis Elæum ruit ad tonantem,
Quinta quum ludos reuocauit æstas.

Idem in Oedipo.

Non tot caducas educat frondes Oeta.
Nec vere flores Hybla tot medio creat,
Quum examen alto nititur densum globo,
Fluctusq; non tot frangit Ionium mare,
Nec tanta gelidi Strimonis fugiens minas
Permutat hyemes ales,& cœlum secans,
Torpente Nilo pensat Arctoas niues.

Baptista Pius.

Cærula quot pisces,quot Lesbia terra racemos,
Mascula quot tellus tura Sabæa parit,
Plumiferas quot habet volucres agitabilis aër,
Gargara quot messes,vina Phalernus ager.

Idem.

Promptius expediam,quot fulgeat ignibus æther,
Et quota in Oceani bellua mole natet.

DESCRIPTIO CVRSVS LEuissimi,& miræ celeritatis.

Vergilius lib.10.Aeneid.

Fvgit illa per vndas
Ocyor & iaculo,& ventos æquante sagitta.

Lucanus lib.1.

- Et torto Balearis verbere fundæ
Ocyor,& missa Parthi post terga sagitta. Idem lib.5.
Ocyor & cœli flammis & tygride fœta. Idem lib.9.
- Calido non ocyus austro Nix resoluta tepet.

Horatius lib.2.Car.

Ocior ceruis,& agente nimbos Ocior Euro.

Statius lib.6.Theb.

Quæ bello sic tela volant,quæ nubila cœlo
Amnibus hybernis?minor est Iouis impetus igni.
Tardius astra cadunt,glomerantur tardius imbres,
Tardius in summos decurrunt flumina montes.

Idem ibidem.

- Credas è plebe Cydonum
Parthorúmq; fuga totidem exiliisse sagittas.
Non aliter celeres Hircana per auia cerui,
Quum procul impasti fremitum accepere leonis,

Siue

Siue putant, rapit attonitos fuga cæca, metúsque
Congregat, & longum dant cornua mixta fragorem.

Sidonius.

Non sic fulminis impetus trisulci,
Non pulsa Scythico sagitta neruo,
Non sulcus rapide cadentis austri,
Non fundis Balearibus rotata
Vnquàm sic liquidos poli meatus
Rumpit plumbea glandium procella.

Seneca in Thebaide.

Sagitta qualis Parthica velox manu
Excussa fertur, qualis insano ratis
Premente vento rapitur, aut qualis cadit
Delapsa cœlo stella, quum stringens polum
Rectam citatis ignibus rumpit viam.

Idem in Hippolyto.

Fugit insanæ similis procellæ,
Ocyor nubes glomerante cauro,
Ocyor cursum rapiente flamma,
Stella quum ventis agitata longos Corripit ignes.

CVRSORES VELOCISSIMI.

IN ludis exequialibus (quos in Sicilia ad Anchisæ tumulum celebrauit Aeneas (stadiodromi, seu decursores in stadio fuerunt *Eurialus, Nysus, Diores, Salius, Patron, Helymus, & Panopes.*

Camilla regina fuit Volscorum, cuius celeritatem describit Vergilius in fine 7 libri, dicens:

Illa vel intactæ segetis per summa volaret
Gramina, nec teneras cursu læsisset aristas,
Vel mare per medium fluctu suspensa tumenti
Ferret iter, celeres nec tingeret æquore plantas.

De *Achille*, Catullus: Nascetur nobis expers terroris Achilles, Qui persæpe vago victor certamine cursus Flammea præuertet celeris vestigia ceruæ.

Bellerophon in expeditione contra Chimæram vsus est equo Pegaso, sanguine Medusæ nato.

Perseus verò in Medusam certaturus, accepit à Mercurio talaria & ensem, quibus adminiculis ambo per aërem ferebantur. Propertius lib. 2. Non si Pegaseo vertaris in aëra dorso: Nec tibi si Persei mouerit ala pedes. Sidonius: Ac iuuenem Stenobæa tuum, cui terga vetustas Pennati largitur equi.

Poëtæ fabulantur *Dædalum* inclusum labyrintho, propter liberatum Theseum, quum iudicium capitis expauesceret, alas sibi con-

finxisse, eóque remigio periculum euasisse. Vergilius lib. 6. Aeneid. Dædalus (vt fama est) fugiens Minoïa regna, Præpetibus pennis ausus se credere cœlo, Insuetum per iter gelidas enauit ad Arctos.

De *Atalanta* venatrice Arcadica Ouid. lib. 10. Metam. Forsitan audieras aliquem certamine cursus Veloces superasse viros, non fabula rumor Ille fuit: superabat enim, nec dicere possis, Laude pedum, formæ'ne bono præstantior esset. Statius lib. 6. Theb. Quis Mænaliæ Atalantæ Nesciat egregium decus, & vestigia cunctis Indeprensa procis. Hanc enim dicunt certasse cursu in Hippomenem, dum ab eo in vxorem peteretur. Vnde idem Ouid. Dum talia secum Exigit Hippomenes, cursu volat alite virgo: Quæ quanquàm Scythica non segnius ire sagitta Aonio visa est iuueni, tamen ille decoris Mirator magis est, cursus facit ipse decorem, Aura refert ablata citis talaria plantis. Hanc cursus concertationem Sidonius describit dicens: Emicuit pernix populo trepidante virago, Nil toto tactura gradu, quum pallidus ille Respiceret medium post se decrescere campum, Et longas ad signa vias statuq; propinquo Pressus in hostili iam curreret anxius vmbra, Donec ad anfractum metæ, iam iamq; relictus Concita ter sparso fregit vestigia pomo.

Mermeros, centaurus fuit pedum leuitate præstantissimus. Ouid. lib. 12. Quiq; pedum nuper certamine vicerat omnes Mermeros, accepto tum vulnere tardior ibat.

De *Phædimo & Dimante*, Statius lib. 6. Theb. Et bis in Isthmiaca victor clamatus arena Phædimus, alipedumq; fugam prægressus equorum Antè Dimas.

Claruit *Opheltes* nauta cursu velocissimo. Sidonius: Qui vigor in pedibus frustra tibi natus Ophelte Sicaniam tribuit palmam, plantásque superbas.

Thalus fuit quispiam, quem Iupiter æreis pedibus finxisse dicitur, custodémq; Europæ adhibuisse, ac celeritate ter quotidie Cretam obiuisse. De quo nonnulli volunt Catullum intellexisse illo carmine: Non custos si ego fingar ille Cretum. quamuis alij ad Dædalum referant.

Philippides C L X. stadia ab Athenis Lacedęmonē biduo cucurrit.

Canictius cursor Lacedæmonius & *Philonides* Alexandri magni à Sicyone Elin vno die M C C. stadia cucurrerunt.

Tiberius Nero vehiculis tribus ad Drusum fratrem in Germania ægrotantem festinans, ducenta passuum millia emensus est.

Iuba apud Plinium testis est *Troglodytarum* gentem miræ velocitatis esse.

Ladas cursor fuit Alexandri velocissimus. Mart. lib. 2. Quid si per graciles vias petauri Inuitum iubeas subire Ladam. Petauri autem

dicuntur

dicuntur homines agiles, qui se per circulos immittunt, nascunturq́; sub Delphine. Idem Mar. lib. 11. Habeas licebit alterum pedem Ladę, Inepte frustra crure ligneo curres.

Atas puer Vipsano consule à meridie ad vesperum LXXV. millia passuum cucurrit, magna omnium admiratione. Mar. lib. 4. Siue leuem cursu vincere quæris Atan.

Philippus Lysimachi frater, regem per ducenta stadia vectum pedes comitatus est, quum etiam lorica indutus arma gestaret, Autor Curtius lib. 7.

Iphiclus Philaci & Climenes filius tanta fuit corporis agilitate & pedum celeritate, vt curreret super triticeas aristas, nec oblæderet. Demaratus verò etiam per mare incessisse prodidit. Autor Cælius cap. 5. lib. 5.

Orion Neptuni filius ex Euryale Minois filia natus fuit, cui concessum est, vt super fluctus curreret perinde ac in terra super aristas ferretur, nec eas comminueret. Autor Higinus.

Mithridates, rex Ponti, ad vltimum vitæ tempus equitabat, iaculabatúrq́;: & per mille stadia, dispositis per interualla equis vna die discurrebat: Currus sex & decem equis agitauit.

Haraldus quidam nonnulla inusitatæ agilitatis spectacula exhibuit: nam duobus equis in stadium admissis vtroque metam prior tenuit. Geminis siquidem bacillis inter currendum innixus crebris saltibus corpus concitabat. Autor Saxo.

Echion. Ouidius lib. 8. Meta. Impiger Eurytion cursuq́; inuictus Echion.

De *Licaste*, Dianæ comite, Claudianus: Et cursu Zephyris nunquàm cessura Lycaste.

DESCRIPTIO ORTVS DIEI.

Vergilius libro 2. Aeneid.

IAmq́; iugis summæ surgebat Lucifer Idæ,
Ducebátq́; diem. Idem libro 3.
Iamq́; rubescebat stellis Aurora fugatis.

Idem lib. 4. & lib. 9.

Et iam prima nouo spargebat lumine terras
Tithoni croceum linquens Aurora cubile.

Idem libro 7.

Iamq́; rubescebat radiis mare, & æthere ab alto
Aurora in roseis fulgebat lutea bigis.

Idem libro 11.

Oceanum interea surgens Aurora reliquit.

Idem libro 11.

Aurora interea miseris mortalibus almam

Extulerat lucem, referens opera atque labores.

Idem libro 12.

Postera vix summos spargebat lumine montes
Orta dies, quum primum alto se gurgite tollunt
Solis equi, lucemq; elatis naribus efflant.

Ouidius lib.2.Meta.

- Fulget tenebris Aurora fugatis.

Idem libro 4.

Postera nocturnos Aurora remouerat ignes,
Solq; pruinosas radiis siccauerat herbas.

Idem libro 7.

Postera depulerant Auroræ lumina noctem.

Idem lib.9.

Postera lux radiis totum patefecerat orbem.

Idem lib.15.

Postera sydereos Aurora fugauerat ignes.

Idem lib.3.Fastorum.

Ortus erat summo tantummodo margine Phœbus.

Idem lib.4.Fast.

Nox abiit,oriturq; Aurora.

Idem lib.6.Fast.

Iam Phryx à nupta quereris Tithone relinqui,
Et vigil Eois lucifer exit equis.

Idem lib.1.de Trist.

-Cœlo nitidissimus alto
Stella grauis nobis Lucifer ortus erat.

Idem lib.1.Eleg.

Iamq; pruinosos molitur Lucifer axes,
Inq; suum miseros excitat ales opus.

Idem.

Iam super Oceanum venit à seniore marito
Flaua pruinoso quæ vehit axe diem.

Lucanus lib.1.

-Et ignes Solis lucifero fugiebant astra relicto.

Lucretius lib.2.

Primum Aurora nouo quum sparsit lumine terras.

Idem lib.5.

Aurea quum primum gemmantes rore per herbas
Matutina rubent radiati lumina solis.

Statius lib.2.Theb.

Et iam Mydoniis elata cubilibus alto
Impulerat cœlo gelidas Aurora tenebras,

Rorantes

Rorantes excussa comas, multumq; sequenti
Sole rubens. Illi roseus per nubila seras
Aduertit flammas, alienumq; æthera tardo
Lucifer exit equo, donec pater igneus orbem
Impleat, & radios ipsi vetet esse sorori.
Idem lib.3.
Septima iam nitidum terris Aurora, deisq;
Purpureo vehit ore diem.
Idem lib.6.
Clara laboriferos cœlo Titania currus
Extulerat. Idem lib.2. Achill.
Iam premit astra dies, humilisq; ex æquore Titan
Rorantes euoluit equos, & ab æthere magno
Sublatum curru pelagus cadit.
Idem lib.5.
Exuit implicitum tenebris humentibus orbem
Oceano prolata dies, genitoq; coruscæ
Lucis adhuc hebetem vicina nocte leuabat,
Et nondum excusso rorantem lampada ponto.
Syllius lib.1.
Pellebat somnos Tithoni rosida coniunx.
Idem lib. 5.
Donec flammiferum tollentes æquore currum,
Solis equi sparsere diem, iamq; orbe renato
Diluerat nebulas Titan, sensimq; fluebat
Caligo in terras nitido resoluta sereno.
Idem lib.6.
Iam Tartessiaco quos soluerat æquore Titan,
In noctem diffusus equos iungebat Eois Littoribus.
Idem lib.10.
Post vbi fulserunt primis Phaëthontia fræna
Ignibus, atq; sui terræ rediere colores.
Idem lib.11.
Postera lux Phaëthontis equos proferre parabat,
Iam rapidos omni curru splendente sub vndis,
Idem lib.15.
Aurora ingrediens terris exegerat vmbras.
Sidonius.
Iam Sol adultus rosidæ noctis humorem radio crescente sorbuerat.
Stroza pater.
Verum vbi iam cœlo stellas Aurora fugauit,
Et redit exorto lucida Sole dies. Idem.

Aureus æquoreis vbi Sol caput exerit vndis,
Oceaniq; Aurora torum formoſa reliquit.
Idem.
Deſeruit ſolito formoſior æquora Titan.
Sabellicus.
Igneus interea Phœbus prodibat ab Indis.
Idem.
- Tenebris aurora fugatis
Tertia iam totum veniens reſerauerat orbem.
Pamphilus Saxus.
Tithoni croceum ſenis cubile.
Aurora aurigeris comis refulgens
Iam ſurgit, roſeósq; clara vultus.
Oſtendit, Phaëthontis & citatis
Currunt flammigeri rotis Iugales.
Politianus in Nutricia.
Aurea quum radios Hyperionis exeruit fax.
Idem.
Extulerat roſeo Cynthius ore diem.
Lactantius de Phœnice.
Lutea quum primum ſurgens Aurora rubeſcit,
Quum primum roſea ſydera luce fugat.
Catullus.
Sed vbi horis aureis Sol radiantibus oculis
Luſtrauit æthera album, ſola dura, mare ferum,
Reppulítq; noctis vmbras vegetis ſonipedibus.
Seneca in Hercule furente.
Iam rara micant ſydera prono
Languida mundo, mox victa vagos
Contrahit ignes, Luce nouata.
Idem in Troade.
Summa iam Titan iuga
Stringebat, ortus vicerat noctem dies.
Idem in Octauia.
Iam vaga cœlo ſydera fulgens
Aurora fugat, ſurgit Titan
Radiante coma, mundóque diem Reddit clarum.

DESCRIPTIO MERIDIEI.

Vergilius libro 8. Aeneid.
SOl medium cœli conſcenderat igneus orbem.
Ouidius lib. 2. Metam.

Iámque

Iámque dies medius rerum contraxerat vmbras,
Et sol ex æquo meta distabat vtraq;.

Idem in Arte.

Iámq; dies medius tenues contraxerat vmbras.

Statius lib. 4. The.

Tempus erat, medij quum Solem in culmine mundi
Tollit anhela dies. Idem libro 5.
Sol operum mediis summo librabat olympo
Lucentes ceu staret equos.

Marullus.

Et iam lampade torrida
Fulgebat medio Sol pater æthere.

Val. Flac. lib. 3.

Iam summas cœli Phœbus candentior arces
Vicerat, & longas medius reuocauerat vmbras.

Pontanus.

Et iam Sol medium clarus peragrabat olympum.

DESCRIPTIO NOCTIS.
seu aduentus eius.

Vergilius 1. Aeneid.

ET iam summa procul villarum culmina fumant,
Maioresq; cadunt altis de montibus vmbræ.

Idem Aeg. 1.

Et Sol crescentes decedens duplicat vmbras.

Idem in Culice.

Iam quatit, & biiugis oriens herebo cit equos nox,
Et piger aurato vesper procedit ab Oeta.

Idem lib. 2. Aen.

Vertitur interea cœlum, & ruit Oceano nox,
Inuoluens vmbra magna terramq; polumque.

Idem in eodem.

Tempus erat, quo prima quies mortalibus ægris
Incipit, & dono diuûm gratissima serpit.

Idem libro 3.

Nox erat & terris animalia somnus habebat.

Idem in eodem.

Sol ruit interea, & montes vmbrantur opaci.

Idem lib. 4.

Nox erat, & placidum carpebant fessa soporem
Corpora per terras, syluæq; & sæua quierant
Aequora, quum medio voluuntur sydera lapsu,
Quum tacet omnis ager, pecudes, pictæq; volucres,

Quæq; lacus late liquidos,quæq; aspera dumis
Rura tenent, somno positæ sub nocte silenti
Lenibant curas, & corda oblita laborum.
Idem libro 8.
Nox erat,& terras animalia fessa per omnes,
Alituum pecudumq; genus sopor altus habebat.
Idem in eodem.
Nox ruit,& fuscis tellurem amplectitur alis.
Ouidius lib.8.Meta.
Iam labor exiguus Phœbo restabat, equiq;
Pulsabant pedibus spatium decliuis Olympi.
Idem lib.10.
Tempus erat quo cuncta silent.
Idem lib.11.
Pronus erat Titan,inclinatoq; petebat
Hesperium temone fretum. Idem in eodem.
-Nox cœlum sparserat astris.
Idem lib.14.
Presserat occiduus Tartessia littora Phœbus.
Idem lib.15.
Candidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol,
Et caput extulerat densissima sydereum nox.
Idem libro 1.Fast.
Nox erat,& vino somnum faciente iacebant
Corpora diuersis victa sopore locis.
Idem libro 2.
Nox erat,& tota lumina nulla domo.
Idem lib.4.
Interea placidam redimita papauere frontem
Nox venit,& secum somnia nigra trahit.
Idem in eodem.
Dempserat emeritis iam iuga Phœbus equis.
Idem libro 6.
Nox erat,& vinis oculiq; animiq; natabant.
Idem libro 1. Tristium.
Iamq; quiescebant voces hominumq; canumq;,
Lunaq; nocturnos alta regebat equos.
Idem in eodem.
Tingitur Oceano custos Erymanthidos vrsæ.
Idem lib.3.de Ponto.
Nox erat, & bifores intrabat Luna fenestras.
Lucanus libro 3.

Titan

- Titan iam pronus in vndas
Ibat, & igniferi tantum demerſerat orbis,
Quantum deeſſe ſolet Lunæ.

Idem in eodem.

Nox ſubit, atque oculos vaſtæ obduxere tenebræ.

Statius lib. 1. Syl.

Nox ſilet, & nigros imitantia murmura ſomnos.

Idem lib. 1. Theb.

Iamq́; per emeriti ſurgens confinia Phœbi
Titanis latè mundo ſubuecta ſilenti,
Rorifera gelidum tenuauerat aëra biga.
Iam pecudes volucreſq́; tacent iam ſomnus auaris
Inſerpit curis, pronuſq́; per aëra nutat,
Grata laboratæ referens obliuia vitæ.

Idem lib. 3.

Soluerat Heſpereij deuexo in margine ponti
Flagrantes Sol pronus equos, rutilamq́; lauabat.
Oceani ſub fonte comam.

Idem.

Nox ſubiit, curaſq́; hominum, motuſq́; ferarum
Compoſuit, nigroq́; polos inuoluit amictu.

Idem lib. 8.

Tempus erat, iunctos quum iam ſoror ignea Phœbi
Sentit equos.

Idem libro 12.

Iam pater Heſperio flagrantem gurgite currum
Abdiderat Titam, aliis rediturus ab vndis.

Idem lib. 4. Achillei.

Frangebat radios humilis iam pronus Olympo
Phœbus, & Oceani penetrabile littus anhelis
Promittebat equis.

Syllius lib. 10.

Donec anhelantes ſtagna in Tarteſsia Phœbus
Merſit equos, fugienſq́; polo Titania cæcam
Orbita nigranti traxit caligine noctem.

Idem lib. 11.

Iamq́; diem ad metas defeſsis Phœbus Olimpo
Impellebat equis, fuſcabat & Heſperus vmbra,
Paulatim infuſa properantem ad littora currum.

Idem libro 15.

Nox ſomni genitrix mortalia pectora curris.
Purgarat, tenebræq́; horrenda ſilentia habebant.

Auſonius.

Condiderat iam Solis equos Tarteſsia Calpe,
Stridebátq; freto Titan inſignis Ibero.

Stroza pater.

- Quum ſol Antipodum populos illata luce reuiſit.

Sabellicus.

Iam fuſcis prouecta rotis nox atra ruebat
Oceano, valleſq; vmbris complexa cruentas.

Pamphilus.

- Oceani piceis incincta tenebris,
Nox caput ex vndis tollebat. Idem.
Oceani tumidis iam nox caput extulit vndis.
Iam vibrat tremulum candida Luna iubar.

Cleophilus.

Nox erat,& pleno lucebat Cynthia cornu.
Ibat & Arctoo tardior vrſa polo.

Val. Flac.

Et iam prona leues ſpargebant ſydera ſomnos.

Idem.

Iamq; ſopor mediis tellurem preſſerat oris,
Et circum tacito volitabant ſomnia mundo.

Idem.

Nox hominum genus & duros miſerata labores,
Rettulerat feſsis optata ſilentia terris.

Martianus Capella.

Sed purum aſtrificis cœlum ſcandebat habenis
Nox reuocans merſo fulgentia ſydera Phœbo.

Sabellicus.

Iam cœlo propulſa dies conceſſerat vmbris,
Perdideratq; ſuos tellus obducta colores.

Idem.

Cœperat heſperio Titan ſe mergere fluctu.
Verſus in Antipodas, iam ſerus lumina Veſper
Compoſitura diem prono ſpargebat Olympo.

Idem.

Phœbus ad Heſperiam Tethym iam flectere curſum
Cœperat.

Pontanus.

Nec color vllus erat rebus, tenebriſq; malignis
Et cœlum & terras nox circunfuſa tenebat.

Idem.

Nox cœlum tenet,& fuſcis iuga verſat habenis.

Tibullus

Tibullus libro 2.

Ludite, iam nox iungit equos, currumq; sequuntur
Martis lasciuo sydera fulua choro.

Seneca.

Nox prima cœlum sparserat stellis.

DESCRIPTIO MEDIAE NOCTIS.

OVIDIVS LIB. IX.

NOctis erat medium, curasq; & corpora somnus
Soluerat.

Horatius lib. 2. Ser.

- Iamq; tenebat Nox medium cœli spatium.

Statius lib. 3. Achill.

Scandebat roseo medij fastigia cœli
Luna iugo, totis vbi somnus inertior alis
Defluit in terras, mutumq; amplectitur orbem.

DESCRIPTIO AEQVINOCTII.

SENECA.

LIbra Phœbeos tenet æqua currus.

Lucanus libro 8.

Tempus erat, quo Libra pares examinat horas,
Non vno plus æqua die.

Ouidius.

Impositamq; sibi qui non bene pertulit Hellen,
Tempora nocturnis æqua diurna facit.

FIGVLI.

D*Ibutades* Sicyonius primus fuit figulus Corinthi, qui ex creta docuit fingere: primusq; personas tegularum extremis imbricibus imposuit. Vide Plinium lib. 35. ca. 11. Sunt qui in Samo primos omnium plasticem inuenisse *Ideochum*, *Rhetum & Theodorum* tradant. Autor idem Plinius.

Encirapus, & *Eugrammus* Italiæ plasticem tradiderunt. Homnis imaginem gypso ex ipsa facie primus omnium expresit, ceraq; in eam formam gypsi infusa emendare instituit Lysistratus Sicyonius frater Lysippi. Hic & similitudinem reddere instituit, & de signis effigiem exprimere inuenit.

Plastæ laudatissimi fuerunt, *Dimophilus & Gorgasus*. *Calcosthenes* cruda opera fecit Athenis.

M. Varro tradit sibi cognitum Romæ *Possunium*, qui tubas, & pisces fecerit, quos aspectu discernere à veris non potuisses.

Idem magnificat *Arcesilaum*, Luculi familiarem, cuius proplastice pluris venibat ab artificibus ipsis, quàm aliorum opera. Idem fecit Venerem genitricem in foro Cæsaris.

Praxiteles plasticen matrem statuariæ, sculpturæq;, & cælaturæ esse dixit. Neque vnquam aliquid fecit, antequam finxit.

Turianus Iouis effigiem fictilem in Capitolio dicauit. Fecit & Herculem eadem materia. Tales enim effigies deûm tunc erant laudatissimæ Hæc omnia habet Plinius libro 35.

Vatinia vasæ. *Vatinius* Beneuētanus calices vitreos faciebat. Hinc vasa Vatinia dicũtur vitrea. Mart. lib. 10 Vatiniorum proxeneta fractorum. Idem in Distichis: Vilia sutoris calices monumenta Vatini Accipe.

Thericles figulus fuit Corinthius, à cuius nominæ fictilia quædã vesa Thericlea dicta sunt.

SACCVLORVM NOMINA.

Saccus in primis dicitur Culleus, seu maius marsupiũ, in quo frumentum, aut quid aliud reconditur. Diminutiua sunt Sacculus & Saccellus. Iuue. Saty. 11. Sacculus è cœlo descendit. Saccus niuarius dicebatur pãnus lineus, quo niues attenuabantur, vnde refrigerabãtur vina. De hoc Martialis. Attenuare niues norunt, & lintea nostra.

Saccularij dicuntur latrones & incisores marsupiorum. Plautus appellat zonarios sectores. Græci Balantiotomos. Aeschines apud Cælium: Adducent (inquit) illum veneficum, Balantiotomum, qui remp. incîdit.

Loculus, seu Loculamentum dicitur capsa in qua seruatur pecunia. Martialis: Hos nisi de flaua loculos implere moneta Non decet, argentum villa ligna ferent. Ouid. lib. 6. Fast. Gramina continuo loculis depromit eburnis.

Marsupium, Cato: Maiorem curam habere marsupij nostri, quàm vitæ.

Mantica dicitur pera viatoria.

Pera capitur pro sacculo. Erat autem peculiaris Cynicis. Mart. lib. 4. Cum baculo peráque senem. Idem in Dist. Dormiat & tetrico cum cane pera rogat. Compositum est Hippopera equestris capsa. Et Sacciperium, ex pera & sacco.

Fisci, Fiscinæ, & Fiscellæ dicuntur marsupia, in quibus reconduntur pecuniæ publicæ. Vnde confiscare verbum. Iuuenal. Satyr. 3. Res fisci est vbicunque natat.

De *Pasceolo* Plautus in Rudente: Nummi (inquit) octingenti auri in marsupio inferunt, præterea centum denaria Philippea in pasceolo seorsum. Idem de Sacciperio, & Vidulo: Quæ nam balæna, inquit, meum vorauit vidulum, aurum atq; argentum vbi omne compactum fuit? Eadem illa credo quæ meum marsupium, quod plenum argenti fuit in sacciperio.

De *Hippoperis* Anneus Seneca in Epistolis. Cantherio (inquit) vehebantur, impositis quidem hippoperis, vt secum vtilia portarent.

LOCO

LOCORVM INSIGNIVM
INDEX TOMI PRIMI.

Denom

Maniaci

F I N I S.

IOANNIS RAVISII TEXTORIS OFFICINAE.

TOMVS SECVNDVS.

Cum copiosißimo rerum & verborum Indice.

LVGDVNI,

Apud Sebastianum de Honoratis.

M. D. LIX.

SERPENTVM QVORVNDAM NOMINA.

*

YTHON, à poëtis serpens fuisse dicitur, natus ex putredine terræ post diluuium Deucalionis. Hunc Apollo interfecit, & ab interfecti nomine dictus est Pythius, De hoc Ouidius libro 1. Metam. - Sed te quoque maximè Python Tum genuit, populisq; nouis incognite serpens Terror eras, tantum spatij de monte tenebas. Hunc deus arcitenens, & nunquam talibus armis Antè, nisi in damis, capreisq; fugacibus vsus, Mille grauem telis exausta penè pharetra Perdidit effuso per vulnera nigra veneno.

Hæmorrhois, serpens morsu sanguinem elicit. Moratur in petrosis recessibus, colore partim sanguineo, partim nigro. Tardè pigreq; serpit, nec nisi obliquo itinere. Luca. lib. 9. At nō stare suum miseris passura cruorem, Squamiferos ingens hæmorrhois explicat orbes.

Salpinga formam habet tubæ, eiusq; latebra calcata mortifera est. Lucanus lib. 9. Quis calcare tuus metuat Salpinga latebras?

Basiliscus in solitudinibus Africæ habitat. Candida in capite macula, velut diademate quodā, ornatus est. Acutissimum habet caput, os rude, oculos & colorem ad nigredinē vergentes. Palmum non excedit, solo tamē halitu serpentem quamlibet magnum suffocat, tāta est veneni acuitate. Eum si quis vel baculo attigerit, paulò pòst moritur. Hunc Plin. Regulum vocat. Sibilo omnes fugat serpentes. Nec flexu multiplici, nec vt reliquæ corpus impellit, sed celsus & erectus in medio incedens. Necat frutices: rumpit saxa: non contactas modo, verū & afflatas exurit herbas. Talis vis malo est. Huic tamen exitio est mustellarum virus eius cauernis illatum. Hominē si inspiciat, solo intuitu perimit. Lucanus lib. 9. Sibiláq; effundens cunctas terrentia pestes, Ante venena nocens, latè sibi submouet omne Vulgus, & inuacua regnat Basiliscus arena.

Cerastis in corpore eminere dicuntur quadrigemina cornicula, quorum motu, reliquo corpore occultato, solicitat ad se aues. Lucanus lib. 6. Aut viuentis adhuc Libycæ membrana Cerastæ. Statius lib. 11. Crinalem attollit longo stridore cerasten.

Geminum caput habet *Amphisibena*, hoc est ad caput, & ad caudam, tanquàm parum esset vno ore fundi venenum, inquit Plinius Capite intrinsecus nitibundo, serpit tractibus orbiculatis. Luc. lib. 9. Et grauis in geminum surgens caput amphisibena.

 Demorsis

Demorsis ab *Aspide* nullum est remediũ, præterquàm si confestim partes contactæ amputentur. Vnde natũ adagiũ, Morsus aspidis, de malo immedicabili. Nã vt ait Aelianus, eius morsus immedicabilis est, præcipuè si de rana gustarit. Nec ab vllo vincitur, præterquàm à muliere, quæ vel aspectu cõtactuq; solo necat. Nicãder apud Erasmũ: Aspida crudelem cuius super omnia morsus Immedicabilis est. Aspis nunquàm vagatur sine cõpare. Quod si contigerit alterã interimi, protinus altera persequitur percussorẽ in mediis quoq; fori turbis agnitum. Ictus ab hoc serpente intra quatuor horas emoritur. Color huic niger, quandoq; cinereus, interdũ fuluus. Bellum gerit internecinum cum Ichneumone: cui quoniã se imparem videt Ichneumõ, multo se tergorat luto: Itaq; vbi ad certamen venitur, aspis nihil potest arripere morsu, prӕter loricam terream: quo fit, vt obliquo capite hostẽ speculatus Ichneumon, eius fauces arripiat, monstrúmq; exanimet. Lucanus lib. 4. Aspidas vt Pharias cauda sollertior hostis Ludit, & iratas incerta prouocat vmbra, &c. Porrò Aegyptij reuerentur Aspidem, & in delicijs vnà cum pueris educant, adeò mansuefactum, vt mensis assistat, & vnà comedat pultem farinæ ex melle appositã. Eorum reges in diademate aspidis figurã portant, quòd imperij firmitatem portendat. Aspis quos percusserit, in mortiferũ somnũ redigit: vnde somniculosa dicitur. Lucan. lib. 9. Aspida somniferã tumida ceruice leuauit. Cinna apud Gellium: Somniculosam vt Pœnus aspidẽ Psyllus. Perrũpit omnes difficultates, permeat spatia, nec nisi amnibus arcetur, aut præceleri fuga. Hebetes habet oculos, non in fronte, sed in temporibus. Gigni quandoq; Aspidas quinûm cubitorum, in libris est obseruatum.

Ichneumon nascitur in Aegypto, Aspidem odit vsque ab bellum, eiusq; oua sectatur, & inuenta perdit, vt à fœtu sibi timere desinat. Martialis lib. 7. Delectat Marium si perniciosus Ichneumon.

Viperæ fœtus enecta matre prodeunt, vt inter pisces Acus. Mas in coitu exanimatur, capite in os fœminæ inserto præq; voluptate ab ea exciso. Sola serpentium Vipera terra conditur; ceteræ arborũ aut saxorum cauis: Oua parit vnius coloris, & mollia, vt pisces. Tertia die intra vterũ catulos includit: deinde singulos diebus singulis parit, viginti ferè numerò. Itaque cæteri tarditatis impatientes, prærumpunt latera, & matrem enecant. Mantuanus: Et emoriens infausto vipera partu. Viperã ferunt exustã & in cinerem dilapsam mederi suo morsu. Autor Lactantius. Apollonius apud Philostratũ viperam esse visam refert, serpẽtes quos peperisset, lambentẽ, quasiq; expolientẽ. Legitur in Theophrasti monumẽtis viperarũ morsibus tibicinem scitè modulatéq; adhibitũ mederi. Ab iis demorsos ferunt nemini vulnus suũ velle patefacere, nisi quos eadẽ vi morbi

quand

quandoq; iactatos compererint, ceu qui non experti sunt, naturam morbi nesciant. In Phœnicia solo Viperarũ halitu pernecãtur homines. Quod radicum illic succrescentium potentia creditur fieri.

Hydri in aqua viuunt, nulli serpentium inferiores veneno. Horum iecur, seruatum aduersus percussos ab iis, auxilium est. poëtæ fingunt, Hydram serpentem fuisse numerosis capitibus, quorum quum vnum ab Hercule demetebatur, mox renascebantur gemina. Percussis ab Hydro odor grauis excitatur: afficiuntur insuper obliuione rerum, videnturque nebulam præ oculis habere, in horrorem ac rabiem agi. Tertia demum die pereunt.

Stellio serpens est Lacertæ similis, circulis quibusdam, & velut lucentibus guttis, in modum stellarum depictus. Eius morsus hominem stupidum facit, rarò tamen interficit. Fel in aqua tritum mustellas congregare dicitur. Rore tantum viuit. Nullum animal fraudulentius est. Vnde crimen Stellionatus, & Stellatura dicuntur.

Salamandra figuram habet Lacerti, nunquam nisi magnis imbribus prouenit, à serenitate deficiens. Huic tantus rigor, vt ignem tactu extinguat, non alio modo quàm glacies. Populos improuidos necare potest. Nam si arbori irrepserit, omnia poma inficit veneno, & eos qui ederint, necat frigida vi; nihil aconito distans. Quinimò si cõtracto ab ea ligno vel pede crusta panis incoquatur, idem veneficium est, vel si in puteum cadat. Eius venenum ab iis extinguitur, qui vescuntur illa.

In *Cantharidum* genere non reperitur fœmina. Mas in orbem sinuatus sese dies XVIII. fouet, mox fœtus paulatim excludit. Propterea Aegyptij statuis virorum fortium hoc animal impresserũt, quòd nulla muliebri mollitia virtus effœminata viris conueniat.

Anger genus est serpẽtis, q aliter Cruciator, & Spatarius dicitur.

Cæcilia, serpens est, qui à cæcitate meruit nomen. Columella libro 7. Est & magnorum animalium noxium virus: nam & Vipera, & Cæcilia sæpe quum in pascuis bos improuidè supercubuerit, lacessita onere morsum imprimit.

Chersydros serpens tam in aquis, quàm in terra moratur. Lucanus: Natus & ambiguæ coleret qui Syrtidos arua Chersydros.

Cæcinia parua est & gracilis serpens, nullius propè veneni.

Chelydrus eundo sese conuoluit per terram: Luc. Tractiq; via fumante Chelydri. Emittit fumum qua serpit. Mantuanus: Clades fumosa Chelydrus. Pamphilus: O quæ fumiuomos geris Chelydros.

Dipsas minor est Vipera, quos momordit, inardescunt siti: quã quum multo potu volunt extinguere acrius incendunt, & ea paulò post emoriuntur. Vnde & nomen traxit. Dipsa enim Græcè dicitur sitis, & Dipsao sitio. Duas habet in cauda nigras lineas,

corpore reliquo albicante. Eius venenis resistunt Lauri folia, cortex, & baccæ. De Dipsade Lucanus lib. 9. Stabant in margine siccæ Aspides, in mediis sitiebant Dipsades vndis.

Echidna putatur eadem esse, quæ & vipera. Capitur & pro hydra ab Hercule occisa. Ouid. lib. 3. Fast. Sanguine Centauri lernææ sanguis Echidnæ Mixtus ad auxilium tempora nulla dabat. Capitur & pro quocunque serpente. Ouid. lib. 9. Metamor. Pars quoque lernææ serpens eris vnus Echidnæ.

Lacertarum duo sunt genera. Maiores, quæ & virides dicuntur: Minores, quas Calcides vocant. In vtroque genere mas Lacertus dicitur. Verg. Nunc virides etiam occultant spineta Lacertos.

Natrix serpens aquas inficit veneno. Lucanus lib. 9. Et Natrix violator aquæ. Mantuan. in Alphonso: Et Natrix inimicus aquis.

Nepa scorpium significat. Cicero lib. 5. de Finibus: Serpere anguiculos, natare anaticulas, volare merulas, cornibus vti videas boues, nepas aculeis, suam cuique esse naturam.

Pharias dum serpit, sulcum in terra facit cauda, & super eam ferè ambulat. Fuluus est colore, oculis velox, ore lato, morsu nõ maligno. Propterea veteres Aesculapio sacrum fecerunt. Pedes habet prope caudam. Luca. lib. 9. Et contentus iter cauda sulcare Pharias.

Prester quem momordit, extemplo reddit immobilem, & alienum mente, mox Pilis defluentibus cum pruritu ac vẽtris solutione absumit. Lucanus lib. 9. Oraq; distendens auidus spumantia prester. Idem Nasidij à prestere percussi mortem hoc modo describit: Nasidum Marsi custodem torridus agri Percussit prester: illi rubor igneus ora Succendit, tenditq; cutem pereunte figura, Miscens cuncta tumor toto iam corpore maior: Humanumq; egressa modum super omnia membra Efflatur sanies latè tollente veneno. Ipse latet penitus congesto corpore mersus, Nec lorica tenet distenti corporis æstũ. Mantuanus. Et inflatis prester qui faucibus æstũ Expuit.

Seps, modicus est serpens, cuius tamen ictu percussa putrescunt membra: nam quicquid momordit, in putredinem resoluitur. Lucanus lib. 9, Ossaq; dissoluens cum corpore tabificus Seps. Colorẽ quem attigit, reddit. Quatuor dentibus armatus est.

Boa, serpens in tantam excrescit, magnitudinem, vt in aluo occisæ repertus sit infans imperãte Claudio. Alitur primo bubuli lactis succo, vnde meruit nomen. Mantua. Turpi Boa flexilis aluo.

Cenchris crebras habet maculas in milij similitudnem. Rectè serpit. Lucan. lib. 9. Et semper recto lapsurus limite Cenchris.

Crocodilus quadrupes est. Fit ex minimo maximus. Ex ouo enim ad XXII. cubitos excrescit. Quatuor menses hyemales non comedit. Elinguis est ventre, dorso & cauda prælongus, squamis prædu-

rus

rus, ostrearum modo obtectus. Audax in fugientes, in persequentes timidus. Sexagenis diebus oua parit sexagena, totidemq; diebus fouet. Dentes habet, & menses viuit eodem ferè numero. Insidiatur his qui aquatum eunt. Si in potu hirudines hauserit, aduersus solē in littore dehiscens extenditur: mox auis Trochilus, dapis illecebra captus, rostro oris prælongo hirudinem extrahit: quinetiam dormientem excitat Crocodilum, si ab Ichneumone hoste parari videat insidias. Hoc animal venerantur Aegyptij, eiq; sacros dies statuerunt. Et si contingat liberos ab eo rapi, parentes lætantur, tanquàm se deo placere existimantes cui escam genuerunt. Contra verò Tentyri populi reiiciunt, captumque arbore suspendunt, & multis prius affectum verberibus, postmodum comedunt. Reperitur in Nilo. vnde Plinius, Crocodilum, inquit, habet Nilus, quadrupes malum. Oua parit humi, Diem in sicco agit, totam noctem in flumine. Oculos habet suillos, dentes magnos prominentes atque serratos. Inferiorem maxillam non mouet, sed superiorem inferiori admouet. Vngues habet robustos, pellemq; circa tergum impenetrabilem. Inter aquas cæcus, sub dio perspicacissimus.

Enydris serpens est masculus & albus. Viuit in aquis. Gaza Lutricem conuertit.

Iaculus arbores subit, è quibus vi maxima turbinatus penetrat quodcunque animal obuium fecerit fortuna. Luca. Et Natrix violator aquæ, iaculique volucres.

Scincos similis est Crocodilo, minor Ichneumone cōtra venena præcipuum antidotum. Item ad inflammādam virorum venerem. Nascitur in Nilo.

Scytale tanta præfulget tergi varietate, vt notarum gratia videntes retardet. Et quoniam reptando pigrior est, quos assequi nequit, miraculo sui captat stupentes. Pellem exuit hyberno tempore. Luca. Et Scytale sparsis etiam nunc sola pruinis Exuuias positura suas.

Sepa species est lacertæ, quæ in vino pota morsus suos sanat.

Spondylis serpens omnes persequitur radices. Plinius.

Aconcia teli modo serpendo ruit.

Sipedon reptilis est, Hæmorrhoide aliquanto velocior, iter obliquat, Morsu profundè penetrat, plaga mox putrescente.

Porphyrus palmi est magnitudine, capite candidissimo, reliquo corpore purpureo. Innocuus est morsu, quia edentulus. Inuenitur in vadosis Indiæ locis. Captum incolæ cauda suspendunt, & defluentem ex ore viuentis liquorem excipiunt vasculis æreis.

Draco bellum, & odium genuinum exercet in Elephantem, eiusq; oculos & iugulum petit, donec humi concidens Elephas, simul & Dracone mole corporis occidit. Oculos habet æstimatione

gemmarum, Dentes graciliores apro. Cristati sunt mares. Vnde Ouid.lib.4.Meta.Lubrica perlucent cristati colla draconis. Ferunt Indorum regem duos Dracones aluisse, alterum octogenûm, alterum verò nonagenûm cubitorum magnitudine. Epyrotæ Dracones in Apollinis templo venerabãtur, ob interfectum Pythonem. Tranquillus scribit, Tiberium imperatorem habuisse Draconem in oblectamentis, quem ex cõsuetudine manu sua cibaturus, quum consumptum à formicis inuenisset, monitus est, vt vim multitudinis timeret. Plin.lib.32.scribit, Draconem non habere venena, & primum eius spondylum, id est, vertebram, mulcere aditus potestatum, eiusque adipẽ à venenatis refugi. Aciem habet clarissimam, vnde & seruandis thesauris plerũq; adhibitus est, vt pomis Hesperidum, & aureo velleri apud Colchos, sicuti volunt poëtæ. Antiqui præterea Aesculapio sacrum fecere, vt vigilãtissimum, quod febri maximè conuenit. Aciem habet peracutam. Ferunt Herode apud Iudæos principante, puellam iam nubilẽ, & conspicuã forma, adamatã à Dracone, ipsumq; Draconẽ amatoris instar prurientem ad virginis lectum plerunque accessisse, & inibi decubuisse. Cuius rei tædio simul & horrore percita puella, secessit longius, & integrũ mẽsem abfuit, vt tã turpi beluæ amoris obliuionẽ induceret. Res tamen aliter se habuit: Nec enim desiit quotidie ad amasiæ reditũ vsque, eò loci deuolare. Quũ ergo rediisset exoptata pridem puella, decumbentis cruribus se implicuit Draco, eamq; cõuerberauit cauda: molliter tamẽ & amatoriè, vt interim palpo feriũt zelotypi. Si quis in hoc mihi deroget fidẽ sciat me ipsum veritatis loco asseuere nolle, sed cũ Græcis loqui & scribere, quibus mẽtiri proprium est, & genuinum. Porrò oculis Draconis inueteratis, & cũ melle tritis inunctos non pauescere ad nocturnas imagines etiam pauidos cordis ait Pli. Apud eundẽ Xãthus historiarũ autor testis est, occisum Draconis catulũ reuocatum ad vitã à parente, herba, quam Balim nominat. Dracones habet India tãtæ magnitudinis, vt elephantes (quibuscum certãt) circunflexu facili ambiant, nodiq; nexu perstringant: Indicis pares habet Aethiopia, vicenûm cubitorũ. Apud Asachæos Aethiopum populos nascuntur maximi, qui cratium modo impliciti erectis capitibus velificant ad meliora pabula.

Serpens latet hyberno tempore, æstiuo prodit. Senectutem fertur exuere, quòd in angusto foramine (cui per vim se impenetrat) veterem deponat pellem. Tibullus: Crudeles diui, serpens nouus exuit annos, Formæ non illam fata dedere moram. Visum longo situ amissum, feniculo recuperat. Ferunt serpentem baculo semel percussum, exanimem reddi, sed si iterum feriatur reuiuiscere. Plutarchus ait, Serpentes ex hominum cadaueribus, mediis medullis

gigni

gigni,ſicut apes ex bubus gignuntur,ex equis fuci,ex aſinis crabrones. Terra,autore Plinio,Serpentem non recipit homine percuſſo. Serpentum morſus nō petit ſerpentes. Ferunt ictas ſaliua,maximè humani ieiunioris,vt feruentis aquæ contactum fugere : quòd ſi in fauces penetrauerit,etiam mori.His inimiciſsima eſt muſtella. Serpentes Pſyllis,Marſiſque populis non nocent. Nunquàm in trifolio aſpiciuntur.Habentes Onichilum & Staphilinum herbas non feriunt.Lyſimachiæ herbæ odorem fugiunt.Incluſæ circulo Betonicæ herbæ,nequeunt exire,quin ſeſe interimūt flagellando. Dextri earum oculi adalligati contra epiphoras proſunt,ſi viuæ dimittantur. Aegre extrahuntur,præterquàm lęua manu In India adoleſcūt ad tantā magnitudinem,vt ſolidos hauriant ceruos,taurosq;. Apud Rhindacum amnē in ponto ſuperuolantes , quamuis altè perniciterq;,alites hauſtu raptas abſorbent. Earum frequentia nomen fecit Ophiuſæ inſulę.Populi ſunt Orientales Candei nomine,qui veſcuntur ſerpentibus.His aduerſantur cancri. Quum ſol eſt in Cancro torquentur.Oua pariunt.Coëunt amplexu adeò circumuolutæ ſibi,vt vna exiſtimari biceps poſsit. Cornus ceruini odore fugantur & nidore galbani.Vinum appetunt.Plinius ait, viſas eſſe pedibus anſerinis.Hederam amant,& Fraxinum oderunt. De remediis aduerſus earum morſus, vide Plinium.

Coluber vmbras nemorum incolit. Bibiturus venenum prius euomit,ne ipſum cum aqua exhauriat.Nudum hominem reformidat, audacior in veſtitum. Colubri in aqua viuentis fel habentibus & adipem,Crocodilus nihil poteſt nocere.Plinius lib.32.cap.4 .Dicimus & colubra in fœmineo. Ouidius in Ibin : Pectoraq; vnxerunt herebeæ felle colubræ.

Ammodites ſerpens eſt concolor arenis, quibus ſe impenetrat. Lucanus li.9.Cōcolor exuſtis , atq; indiſcretus arenis Ammodites.

VEHICVLORVM GENERA.

Eſſeda currus erant Britannis peculiares , quibus vtebantur in bello.Vnde & Cæſar in commentariis,Eſſedarios vocat milites Britannos,qui ex Eſſedis pugnabant, & ex his interim deſiliebant , rotarumq; ſtrepitu Cæſarianorum ordines conturbabant. Prop.lib.2.Eſſeda cælatis ſiſte Britanna iugis. Ouidius : Paruáque quàm primū rapientibus Eſſeda Mannis. Horum tamen curruum inuentum Gallis acceptum refertur.Propterea Vergil.lib.3. Geor. inquit:Belgica vel molli melius feret Eſſeda collo. Interim Eſſedū promiſcuè pro quouis curru accipitur.Sueto. in Auguſto. Nos in eſſedo panem & palmulas guſtauimus. Eſſedarij vocantur ductores eſſedorum.Idem in Caligula:Quum quodam die muneris eſſedario Porio ob proſperam pugnam ſeruum ſuum manumittenti

studiosius plaustrum esset.

Petoritum Gallica vox est, autore Gellio, significans aliud quoddam vehiculi genus, quatuor rotis ductile. Plin. lib. 34. Cœpere deinde & esseda, & vehicula, & petorita exornare. Hora. li. 1. Ser. Atq; caballi Pascendi, ducenda petorita, nunc mihi culto Ire licet mulo.

Veha dicitur plaustrum, quo quid vehitur. Etymo satis noto.

Vehes etiam dicitur, vt placet nonnullis, qui apud Plinium legũt & scribunt lib. 36. cap. 15. Amplitudinem cauis eam fecisse proditur, vt Vehem fœni largè onustam transmitteret. Idem sibi vult *Vehiculum*, vocabulum generale.

Arcirna plaustrum est exile, aptum ferendis hominibus. Blondus Arceram vocat. aitque rusticum esse plaustrum, tectum vndique, quo senes & ægroti vectari solent. Phauorinus apud Gellium: Si homo in ius vocatus, morbo aut ætate æger ad ingrediẽdũ inualidus est, arcera nõ sternitur, sed ipse aufertur, & iumẽto imponitur.

Basterna vehiculum est itinerarium, quod mollibus stramentis compositum à duobus equis, aut aliis animalibus deportatur. Ammianus Marcellinus: Quo comitatu, inquit, matronæ cõplures coopertis capitibus & basternis per latera ciuitatis cuncta discurrunt.

Benna vocabulum est Gallicum, significans quoddam vehiculi genus, in quo qui vehuntur, dicuntur Combennones, id est, sedentes in eadem benna.

Biga currus dicitur duobus equis volubilis, vt *Triga* tribus, *Quadriga*, quatuor. Diciturq; Biga quasi biiuga. Plinius: Bigas primum iunxerunt Phrygij, Quadrigas Erichthonius. August. Vinctos duos equos bigas vocamus. Suetonius in Tiberio: Natalem suum plebeis incurrentem, Circensibus vix vnius bigæ adiectione honorari passus est. Nota argentei nũmi fuerunt bigæ atque quadrigæ. Inde Bigati & Quadrigati dicti. Grammatici contendunt Bigas pluratiuo solum numero dici debere, quoniam multitudinis numero tenentur. Nam sicut quatuor equi iuncti quadrigas faciunt, ita iunctos duos equos bigas vocamus. Grammaticorum autem opinioni refragatur autoritas veterum, qui bigam & quadrigam singulari numero dixerunt. Statius: Roriferum gelida tenuauerat aëra biga. Plin. In summo mausoleo est quadriga marmorea. A Triga fit Trigarium, id est trigarum certamen. Plinius: Ne equos quidem in trigariis præferri vllis vernaculis animaduerto. De quadrigis sic ait Gellius: Quadrigas Cæsar (etiam si currus vnus equorum quatuor vinctorũ agmen vnũ sit) pluratiuo semper numero dicẽdas putat.

Birotum, vehiculum est duas habens rotas, vt aperta dictionum monstrat compositio.

Est & *Canthierium* genus vehiculi. Seneca Epistola 3. M. Cato

Censo

Censorinus, inquit, (quem è Repub. tam fuit nasci, quàm Scipionem: alter enim cum hostibus nostris bellum, alter cum moribus gessit) cantherio vehebatur Aethiopico. Canthus verò ferrum est, quo rotæ vinciuntur, teste Quintiliano. Persius Saty. 5. Nam quamuis prope te, quamuis temone sub vno Vertentem sese frustra sectabere Canthum.

Carruca, vehiculum est, cuius actores dicuntur Carrucarij. Spartianus de Alexādro Seuero: Carrucas Romæ & rhedas senatoribus omnibus vt haberēt argenteas permisit: interesse Romanæ dignitatis putans, vt his tantæ vrbis senatores vectarentur. Antiquitus Carrucæ ex argento cælabantur. Plin. Carrucas quoq; ex argento cælari inuenimus. Nero nunquam pautioribus mille carrucis iter fecisse dicitur. Mart. li. 3. Aurea quòd fundi pretio carruca paratur.

Carpentū vehiculum est Petorito propè simile, dictū quasi Carmentū, mutatione vnius literæ, à Carmenta Euandri matre. Vnde Ouid. lib. 1. Fast. Nam prius Ausonias matres Carpenta vehebant, &c. Cor. Tacitus, Suum quoque fastigium, inquit, Agrippina altius extollere, Carpento capitolium ingredi, qui mos sacerdotibus & sacris antiquis concessus, venerationem augebat fœminæ.

Thensæ sacra erant vehicula, quæ in Circensi pompa deferebantur. Tranquillus in Augusto: Accidit votiuis Circensibus, vt correptus valetudine, lectica cubans Thensis deduceret. Seruius ait Thensam currum esse, quo Deorum portantur simulacra. Cicero in vltima Verrina: Omnes Dij, qui vehiculis Thensarum solennes cœtus ludorum initis. Thensæ autem dicuntur, quòd ante eas linthea tenderentur, quæ manu tangere gaudebant ductores. Asconius, Thensæ, inquit, sunt sacra vehicula, pompa ordinum & officiorum. Sic hodie vocari possunt gestatoriola, quibus Eucharistia & sanctorum reliquiæ in supplicationibus circunferuntur.

Cisium vehiculum est duabus rotis volubile. Vnde Cisiarius, id est Carrucarius. Cicero 2. Phil. Inde Cisio celeriter ad vrbem aduectus, domum venit capite inuoluto. Vitruuius: Sunt innumerabiles moderationes machinamentorum, vt sunt rotæ, folles fabrorum, Rhedæ, Cisia, torni.

Comba Sabinorum lingua, significat lecticam.

Couinus, currus erat Britannicus, qui sine auriga equis pusillis trahebatur. Martial. lib. 12. O iucunda Couine solitudo, Carruca magis, Essedoq; gratum. Sulpitius ait Couinum currum esse cameratum Gallorū linguâ, vbi carmen illud Lucani ex lib. 1. Pharsal. declarat, Et docilis rector monstrati Belga Couini.

Currus dicitur vehiculum, quo veteres ad cursum vtebantur. Hoc propriè veteres in bello, rusticisq;, & aliis necessitatibus vtebant

bantur. Plutarchus tamen de Cæsare, Quũ per Italiam, inquit, Cæsar curru veheretur, semper Antonium vnà secũ habuit. Diminutiuum est Curriculus, vel Curriculum. Curtius: Aliorũ turbati equi in amnem præcipitauere curricula. Capitur etiam pro cursu. Cic. pro Rabirio: Exiguũ nobis vitæ curriculum natura circunscripsit.

Rheda vocabulum est Gallicum, significans carrucã: vnde Rhedarius, id est, Auriga. Erat Rheda duarũ semper rotarum, sed multiplicium quãdoq; iugorum, qua omnibus etiam abiectissimis vti licuit, & multi simul ea cõmodè vehebantur, dummodo mularum & equorũ iuga adhiberentur, quæ sufficere possent oneri. Cicero pro Milone: Quum hic Milo cum vxore veheretur in Rheda penulatus, magno & impedimento ac muliebri & delicato ancillarũ puerorumq; comitatu. Porrò mulis ad vehicula vsos fuisse veteres ostendit Lampridius de Commodo Imp. scribens: Dedit & vehicula cum mulabus & mulionibus & iuncturis argenteis, vt ita à conuiuio redirent. A' Rheda fit vocabulum compositum & bigenum ex Græco & Gallico *Epirhedium*, significans idem aut simile vehiculi genus. Verg. Tritoq; trahunt Epirhedia collo.

Pilentum, vehiculum erat, quo ferebantur matronæ. Erat consimile Petorito. Varro scribit ipsum venisse in consuetudinem sua primum ætate. Ita autem fiebat, vt ibidem considentes in puluinis fœminæ pensiles esse viderentur, & in aëre agitari. His aut similibus adhuc vtuntur Italæ mulieres. Olim quatuor rotis voluebatur: vnde nomen illi inditum, lingua Oscorum volunt. Nam impetora Osci quatuor vocant. Solæ castæ vtebantur Pilentis. Pensilia gestatoria sunt, quos tremulos currus vocamus.

Sarracum vehiculum est, quo ligna & lapides vehi consueuerũt. Iuuenal. Sat. 3. Scinduntur tunicæ sartæ, modo longa coruscat Sarraco veniente abies, atque altera pinum Plaustra vehunt.

Traha vehiculum est sine rotis, quo vtuntur coloni, dictum à trahendo. Vergil. Tribulaq; trahæq;, & iniquo pondere rastri. vbi Epenthesim fecit.

Tribula, seu Tribulum, vehiculum est à tribus nuncupatum lateribus; quo frumenta teruntur in area. Augustinus: Sub eadem tribula testæ comminuuntur.

Vectabulum dicitur à vectando, vt à vehendo Vehiculum, & accipitur pro lectica illa volubili, qua circunferuntur mulieres.

Octophorum fuit octo rotarum vehiculum, quo solus vsus est Caligula. Vnde Suetonius: Interdum segniter & delicatè incessit, vt Octophoro veheretur. Alij Octophorum vocant lecticam delicatam quam octo serui humeris suis ferebant, iacentibus resupinis ibidẽ magnatibus. Martialis: Octophoro sanus portatur Auite

Philip

Philippus: Hunc tu si ſanum credis Auite, furis. Vt etiam Hexaphorum lectica dicebatur, quæ à ſex miniſtris ferebatur. Martial. lib.2. Laxior hexaphoris tua ſit lectica licebit. De hac intellexiſſe videtur Iuuenalis ſcribẽs: - Quum iam ſexta ceruice feratur, Hinc atque inde patens.

Plauſtrum, currus dicitur, in quo palàm eſt, & patens quicquid vehitur. Vnde tracta eſt origo nominis. Sunt qui Ploſtrum dicant, propter cognationem, quæ eſt inter au, & o, vt Aula & Olla: Lautus, pro Lotus: & contra Auſculum, pro Oſculum: Cautes, pro Cotes. Propterea Veſpaſianus (vt eſt apud Tranquillum) quum videret Florum velle emendare conſuetudinem priſcorum vocabulorum, & Plauſtrum dicere, quum prius Ploſtrum diceretur, die poſtero Flaurum ſalutauit. Horatius Ploſtellum dixit lib.2. Ser. vbi ait: Aedificare caſas, ploſtello adiungere mures.

Burdones fuerunt vehiculi genus, vnico homini ferendo idoneũ.

Lectica frequentiſsimum fuit apud priſcos vehiculum, quo nobiles viri & fœminæ vtebantur. Integebatur velis, oculos à puluere, Sole, & ventorũ flatu defendentibus: quorum aliqua erant denſiora, ad arcendam pluuiam, grandinem, & alios rigores hyemis. Erat duorum capax: ea tamen vnicus homo quandoque ferebatur Suetonius de Nerone: Matris ſæpe Lectica per publicum ſimul vectus eſt: Ei ſuccollabant deni duodeniq; ſerui, quibus longo in itinere vicarium in laborẽ alij ſuccedebant: conficiebanturq; eo vectationis modo & longa ſimul, & inquieta, & quàm libuiſſet accelerata itinera. Seneca: Non faciet te beatum turba ſeruorum lecticam tuam per itinera vrbana aut peregrina portantium. Iuuenalis: Namq; facit ſomnum clauſa Lectica feneſtra: Diminutiuũ eſt Lecticula. Sueto. in Auguſto: À cœna in lecticulam ſe lucubratoriam recipiebat. Lecticarij dicuntur ſerui, qui dominum in lectica portant. Idem in Caligula: At primũ tumultum Lecticarij cum aſſeribus in auxilium accurrunt. Curtius ait Alexandrũ Magnum crure vulneratum, vſum fuiſſe Lectica militari in expeditione.

Fuit & *Staticulum* vehiculi genus, vt oſtendunt Plinij verba lib. 34. ſcribentis: Cœpere inde Eſſeda & vehicula & petorita exornari. Simili quoque modo ad aurea & argentea ſtaticula luxuria peruenit.

VASORVM DIVERSA GENERA.

Amphithetum fuit poculi genus, ita factum, vt quauis ex parte poſitum ſtaret, nullumq; certum haberet fundum. Hinc ſumptum eſt adagium: Ex amphitheto bibiſti, in eum, qui liberius potaret, ac meracius.

Ahenum vas eſt ære factum. Horat. Sub noctem gelidam lignis calefact

calefactat ahenũ. Vergil. Aut foliis vndam tepidi despumat aheni.

Ampulla vas erat olearium, quo in balneis vtebantur. Apuleius in Floridis: Hippias prædicauit ampullam quoq; oleariam (quam gestabat) semet sibi fabricatum. Hoc genus vasis turgidum erat & ventrosum. Hinc Horatius in Arte ampullas vocat verba turgentia, vbi ait: Proiicit ampullas & sesquipedalia verba. Suetonius in Domitiano, Ampullam accepit pro vase vitreo, vbi ait: Quoties otium esset, alea se oblectabat, etiam profestis diebus, matutinisq; horis, ac lauabat de die: prandebatq; ad satietatem, vt non temere super cœnam præter Martianum malum, & modicam in ampulla potiunculam sumeret.

Amula vasculum erat, quo ferebatur aqua Lustralis causa religionis & expiandorum scelerum. Sumpsitq; nomen ab amoliendis, id est auferendis malis. Vnde & Amuletum remedium aduersus inuidiam, & veneficia vocabatur.

Ancæsa dicebãtur ab antiquis vasa cælata, à circuncidendo. Quæ signis erant aspersa, vocabantur *Anaglypha*.

Aristophorum dicitur vas, quo prandium defertur. Latinè vocatur *Discus*.

Armillum, vas erat vinarium, aptum sacris: ita dictum, quòd armo, id est humero deportaretur. Varro apud Nonium: Etiam pocula, quæ vocant capulas & Capides, quod est poculi genus: item armillum, quod vrceoli genus vinarium.

Amphora vas est vinarium, quod qui ferunt, vocantur Amphorarij. Horat. in arte: - Amphora cœpit Institui, currente rota, cur vrceus exit? Martialis: Amphora nõ meruit tam pretiosa mori. Reperio etiam Amphoras dictas fuisse de vasis aut foricis excrementitiis. Monumentis enim proditur, Romę in Angiportis & angulis vicorum amphoras fuisse collocatas, in quibus transitores ebrij & vinolenti meiere solebant. Quod indicat Caius Titius Lucilij coætaneus, in oratione, qua legẽ Faniam suasit: Dum meiunt (inquit) nulla est in angiportu amphora, quàm non impleãt, quippe qui vesicam vini plenã habeant. Ad hoc faciunt verba Suetonij scribentis. Vespasianũ nouum, sordidumq; tributum reperisse, pro amphoris in vrbe reficiendis, quibus vesicæ cõmeantium exonerarentur.

Achana vas erat, quo recondebantur eorũ cibaria, qui ad Theorias, id est rem diuinam Delphos mittebantur.

Amphotum vas erat vtrinque ansatum.

Aconita Græcis dicuntur vasa non illita, quæ calido diluta humore aquam in se trahunt.

Alabaster, seu Alabastrum, dicitur perlucidum marmor, quo antiquitus vasa fiebãt vnguentaria. Interdum tamen pro ipso vase capit

capitur. Martialis libro 11. Quod Cosmi redolent alabastra, sociq; deorum. Cicero lib. 2. Quæst. Acad. Quibus etiam alabaster plenus vnguenti putere videtur.

Arisanas, Aristeras, & *Arysthichos* pro cyathis inueniri scribit Cælius, facta ab hauriendo nomen clatura.

Antlia vas est hauriendis aquis idoneũ. Hinc Exantlare verbũ, id est haurire. Mart. lib. 9. Curua laboratas Antlia tollit aquas. **Exantlare.**

Bacchar vas est vinarium, quod & Baccharum dici potest, à Baccho vt ethymum docet.

Est & *Bacchium* nomen vasis vinarij, quo in sacrificiis Bacchi vtebantur.

Bascauda, vas fuit peregrinum, & Britannis peculiare, Mart. Barbara de pictis veni Bascauda Britannis, Sed me iam mauult dicere Roma suam.

Batris vas est longo manubrio, quod *Trullam* nonnulli vocant.

Est & *Batiola* nomen vasis. Plaut. apud Nonium: Batiolam auream octo pondo habebat, accipere noluit.

Brochus, vas est vinarium, Gallis peculiare, deorsum versum rotundum & capax, sursum versum verò angustum. Brochus (inquit Budæus) vas fundendo vino accommodatum, implendis deplendisq; culeis & vasis conditoriis.

Carchesium poculum erat forma procera, & circa mediam partem compressa, ansis à summo ad infimum pertingentibus. Nomen & formã accepit à similitudine cuiusdam nauigij: Nam mediam veli partem Carchelon, summam verò Carchesium vocabant veteres. Macrobius ait, Carchesium poculum Græcis tãtummodo fuisse notum. Cui hac in re non est adhærendum: nam Liuius Andronicus, Latinorum poëtarum vetustißimus, hoc verbo vsus est, vbi ait: Florem antlabant liberi ex Carchesiis. Pherecides apud eundem Macrobium ait, Iouem Alcmenæ pretium concubitus Carchesium aureum dono dedisse. De Carchesiis Vergil. Cape Meonij Carchesia Bacchi, Oceano libemus, ait. Idem: Hic duo ritè mero libans Carchesia Baccho.

Ciboria propriè dicuntur Colocasiæ folia, in quorum similitudinem pocula facta, idem traxerunt nomen. Horat. lib. 2. Car. Obliuioso leuia Maßico Ciboria exple.

Concha ab eodem Horatio pro vase ponitur, vbi ait: Funde capacibus Vnguenta de conchis.

Cacabus appellatur vas, in quo pulmentarium coquimus. Nomen traxit à sono, quem supra ignẽ positus facit. Apitius: Capita porrorum simul elixabis in Cacabo nouo, vt aqua ad tertiam deferueat.

Cadus vas est vinarium, quo vinum ipsum conditur. Vergil. in

Copp

Coppa: Est & vappa cado nuper diffusa picato. Ouidius lib. 5. Fast. Promit fumoso condita vina cado. Rustici cados ligneos circulis cinctos primi in Alpibus excogitauerunt. Diminutiuum est *Cadiscus*, significátq; vasculum, quo suffragia colliguntur.

Calathus vas est vimineũ, in quo mulieres suos fusos, & pensa reponunt, aut violas. Vnde Verg. de Camilla: - Non illa colo, calatísve Mineruæ Fœmineas assueta manus. Idem in Buc. - Tibi lilia plenis Ecce ferunt nymphæ calathis. A` calathus fit diminutiuum *Calathiscus* eiusdem significationis cum primitiuo. Catullus: Vellera virgati custodiebant calathisci. Politianus in Ru. Aut cista exportant aut rasilibus calathiscis.

Caldarium dicitur ahenum, quo calida hauritur aqua. Nam Caldam, veteres calidam aquam dixerunt.

Calix vax est vinarium, licet Varro dictum velit ab aqua calida, quam veteres in eo bibebant: conuiuiis enim antiquitus Calida & frigida adhibebantur. Iuuenalis: Calidæ gelidæq; minister. De Calice Horatius lib. 4. Prodat perspicuus ne duo vina calix. Interdũ Calix accipitur pro vase, in quo legumina coquuntur. Oui. lib. 5. Fast. Stant calices, minor inde fabas, olus alter habebat.

Calpar vas est fictile seu dolium. Varro apud Nonium: Quia antequàm nomen dolij prolatum, quum etiam id genus vasorũ Calpar diceretur.

Canistrum, seu Canister, dicitur Cista, seu fiscella contexta vimine. Ouid. lib. Met. 8. Prunaq; & in patulis redolentia mala canistris.

Cantharus proprium est Liberi patris poculum. Verg. de Sileno: Et grauis attrita pendebat cantharus ansa. Nomẽ autẽ sumpsit à similitudine nauigij eiusdem nominis: Nam Cantharum nomen esse nauigij ostendit Macrobius, ex Menandri testimonio.

Capis capidis, nomen est poculi, dicti à capiendo. Diminutiuum est Capidula. Hac dictione vsus est M. Cato.

Cista vas erat mysticum, quo vtebantur in sacrificiis Bacchi. Catul. Pars obscura cauis celebrabant orgia cistis. Nunc pro capsa capitur, aut vase negotiatorio. Iuuenalis: Iamq; vetus Græcos seruabat cista libellos. Hinc Cistifer Mercenarius dicitur. Martia. lib. 5. Nupsisti Gellia cistifero. Diminutiuum est Cistella, capiturq; pro vase, quo suffragia populi in creandis magistratibus, legibusq; ferendis colligebantur. Cic. ad Heren. Saturninus legem ferre cœpit, collegæ intercedere: ille nihilominus cistellam detulit.

Capsa, à capiendo dicitur, significatq; loculamentum seu vasculum, quo aliquid includitur. Diminutiuum est Capsula.

Capsaces, capitur pro Lecytho & oleario vase. Cyprianus lib. 2. Epist. Fidelia farris non deficiet, & capsaces olei non minuetur.

Capula,

Capula, vas est vinarium, quo vtebantur veteres. Ansatum erat, & manu facilè capiebatur: vnde inditum nomen. Varro: Capis & minores Capulæ à capiendo nominantur, quòd ansatæ sint. Est & aliud eiusmodi, quod *Capisterium*, dicitur.

Capruncŭlum, vas est fictile, detorto à capacitate etymo.

Carthallum, Hieronymus in Deuteronomio posuit pro canistro. Tolles (inquit) de cunctis frugibus tuis primitias, & pones in Carthallo.

Corbis, cista est viminea, qua vtuntur messores. Propertius lib. 4. Corbis in imposito pondere messor eram. Cicero in oratione pro Sestio: Messoria se corbe contexit. Diminutiuũ est Corbula. Cato dicit Corbulas amerinas quatuor villico necessarias esse. id est, ex amerina salice cōtextas. Fuit enim Ameria vrbs Vmbriæ, quōdã salicibus ferax: vnde Verg. Atq; Amerina paret lentæ retinacula viti.

Catinus, seu Catinum, vas dicitur, in quo iurulentum aliquid ad escariam mensam reponitur. Horat. lib. 2. Sermo. Angustoq; vagos pisces vrgere Catino.

Chytra, seu *Chytron*, Latinè dicitur olla. Idem sibi volunt Chytrapos, & Chytrapida.

Cissimbium, dicitur ligneum poculum ex hedera, quod Homerus Cyclopi ab Vlysse datum scribit. Huius proculi Euripides & Callimachus apud Macrob. meminerunt.

Clepsydra, dicebatur vas vitreum modico foramine pertusum, horas dimetiēs, in cuius fundo erat canalis guttatim aquam emittens. Nunc Clepsydras plerique vocant ea vascula multis subter foraminibus pertusa, quibus æstiuo tempore horti irrorantur.

Coculum, vas æneum aptum actionibus. Plautus: Aeneis coculis excocta est mihi omnis materia. Marcus Cato vtitur.

Colum, vas est vinarium, contextum viminibus, dictum à colando. Verg. Colaq; prælorum fumosis diripe testis.

Cophinus, Græca est dictio. Corbem Latinè interpretatur Priscianus. Iuuenalis Saty. 3. Iudæis quorũ Cophinus, fœnumq;, supellex.

Cotyla, vas est aptũ bibendæ aquæ aut vino, quo Diogenem vsum fuisse ferunt. Capit autem sex vncias. Martialis lib. 8. Posthunc in Cotyla rasa selibra data est. Capitur etiam Cotyla pro manus concauitate. Cotyla animalia dicuntur garrula.

Crateram, Nonius ait esse vas vinarium: Craterem verò olearium. Ego differētiam hanc credo nihili fieri ab autoribus. Verg. Crateras magnos statuunt & vina coronant. Idem: Craterasq; duos statuam tibi pinguis oliui. Ouid. 2. Fast. Coruus inauratum pedibus cratera recuruis Tollit. Rarissimè Cratera fœmineum reperitur, si reperiatur.

Creterra, vas est aptum hauriendæ aquæ, nos fitulam vocamus. Neuius apud Nonium: Vidimus præter amnem creterris sumere aquam ex ponte.

Cucumæ, vasa sunt ænea ad calefaciendam aquã. Ambrosius: Dij tui aut ærei sunt, ex quibus Cucumæ melius fiunt ad vsus hominũ.

Culigna, vas est potorium. Cato: Culignam infœnogræco ponito vt bene oleat. In eo vinum tantum reponebatur.

Cumera, vas est frumentariũ, seu quo frumenta recõduntur Horatius lib. 1. Sermo. Cur tua plus cumeris laudes granaria nostris.

Cuppæ, dicuntur maiora vasa ex ligno ad condiendum vinum, in quibus vinitores pedibus primum vuas calcant. Lucanus lib. 4. Nanque ratem vacuæ sustentant vndique cuppæ.

Cyathissare. *Cyathus*, paruum est poculum vinarium. Hinc Cyathissare Plautinum vocabulum, id est, bibere. Stare ad cyathum, dicuntur pincernæ & prægustatores, qui principibus vinum præministrant. Hora. Puer quis ex aula capillis Ad cyathum statuetur vnctis? C. Memmius obiecit Iulio Cæsari, quòd ad cyathum & vinum Nicomedi stetisset. Autore Tranq.

Cymbium. poculum est vinarium à cymbæ similitudine nuncupatum. Alij Cymbium per syncopam dictum putãt, quasi Cyssimbium, vt est apud Macrobium. Varro apud Nonium: Item erant (inquit) vasa vinaria, sicut cymbium. Aquilinę patere, gutti, Sextarij. Est tamen Cymbium lacti quoque poculum, Verg. Inferimus tepido spumantia Cymbia lacte.

Crossus, vas est, cui oleum & vnguenta imponuntur. Plutar. in Aristides: Subsequuntur lactis & vini libationes in amphoris: Olei quoque ac vnguenti Crossos liberi adolescentes deferunt.

Cyrtum, vas est piscatorium, quod in aluearum Angustiis terræ infigitur, vt eò se intromittant pisces.

Cottabus, vocatur phiala seu peluis ænea. Interdum capitur pro genere potionis.

Cirnea, vas est vinarium. Plautus in Amphytryone: Cadus erat vini, inde impleui Cirneam.

Cululli, calices erant fictiles, quibus pontifices virginesque Vestales in sacris vtebantur. Horat. lib. 1. Carm. Diues & aureis Mercator exsiccet Culullis Vina. Idem in Arte: Reges dicuntur multis vrgere culullis, Et torquere mero, quem perspexisse laborant.

Cratanion, *Cranion*, *Cylichnides*, pocula sunt apud Cælium. Apud Lacones fuit *Cothon*. Vnde Acratocothonas vocant merum vbertim haurientes. Et ebrietas Cothonismus dicitur. Sunt & *Cononiæ*, de artificis nomine.

Cybellum dicitur à Græcis poculum ad interna proclinatum. Vocatur

catur & *Amphicypellum*, velut vndique intrò inflexum.

Depesta, fuit poculi genus, quo vtebantur vetustissimi.

Diota, vas erat fictile, & vtrinque ansatum, aptissimum seruando vino. Hora. lib. 1. Car. Atque benignius Deprome quadrimum Sabina O' Thaliarche merum diota.

Discus, vas est escarium, in quo reponuntur carnes & alia cibaria. Apul. Cœnarum reliquiis discus ornatus. Capitur etiam pro ludo & rotundo lapide, quem in sublime iaculabantur iuuenes. Ouid. lib. 10. Splendescunt, latiq; ineunt certamina disci, Quem prius aërias libratum Phœbus in auras Misit, & oppositas disiecit pondere nubes.

Dolia (inquit Nonius) vasa sunt grandia, in quibus vinum recōditur. Cato de re Rust. Eos conculcatos in dolia picata indito.

Decemmodiæ & *Trimodiæ*, vasa sunt rustica, quibus rustici inserendo frumento vtuntur. His vocabulis vtitur Columella.

Fiscina, vas est vimineum, aut iunco textum. Plinius: Frondarias fiscinas quatuor implere fundatorem iustū esse autumat. Est autem propriè vasculum illud, quo exsiccantur casei. Vergilius in Coppa: Sunt & caseoli, quos iuncea fiscina siccat. Diminutiuum est Fiscella, itidem vasculum virgulteum significans, quo lac colatur, dum caseus imprimitur. Verg. - Et gracilli fiscellam texit hibisco. Tibullus lib. 2. Tunc fiscella leui detexta est vimine iunci. Vtraque etiam dictio capitur pro vase, in quo maioris summæ pecunia reponitur. Asconius: Sportæ, Sportulæ, & sportellæ nummorum sunt receptacula. Et Sacci, Sacculi, & Saccelli, Crumenæ, Manticæ, & Marsupia, Item Fisci, Fiscinæ, & Fiscellæ.

Fideliam, Nonius ait vas esse Samium ad plurimos vsus. Plautus in Aulularia: Mulsi congialem plenam tibi faciam fideliam.

Frixorium, dicitur sartago, in qua quid frigitur. Nomen à sono deductum.

Futis, vas erat aquarium, quo aqua in triclinium infundebatur.

Guttus, poculum erat, quo in sacrificiis vtebantur, quòd fortè oris esset angusti, & guttatim distillaret. Plin. lib. 16. cap. 39. Manius Curius iurauit se ex preda nihil attigisse, præter guttum faginum, quo sacrificaret.

Gabatæ, vasa erant concauata, in quibus reponebantur pulmentaria & edulia. Mart. lib. 7. Transcurrunt Gabatę, volantq; lances, Has vobis epulas habete lauti.

Gutturnium, vas est gutturosum, ex quo aqua guttatim manat ad lauandas manus. Fluit autem stillatim propter oris angustias.

Gaster, genus est vasis. Gasterium dixit Aristophanes: Qualis esset forma, non reperi.

Hydriam, Latinè vocamus vrnã aquariam. Budæus: Lagena vas est ea forma, qua hydriæ fictiles hodie à Bellouacis importantur.

Heracleum, dici volunt poculum, in quo enauigauerit Hercules, ac esse Solis proprium. In eo genere sunt *Ethanium* & *Hemitomus*. Fuit & *Holmon*, poculi genus Ceratio simile.

Isthmus, poculum erat Cypriis peculiare, teste Cælio.

Linter, genus est dolij rusticani. Tibul. lib. 1. Aut mihi seruabit plenis in lintribus vuas. Est etiam lignum cauatum instar nauiculæ. Vnde & pro naui solet accipi.

Lanx, vas est latum & rotundum, minus ex cauatum quàm patina. Apta erat lanx rebus diuinis, Vergil. lib. 2. Georg. Lancibus & pandis fumantia reddimus exta. Capitur etiam pro vase escario. Iuuenalis: Aspice quàm magno distendat pectore lancen.

Lasanum, vasculum est ad euacuandum ventrem. Horat. Te pueri Lasanum portantes Oenophorumq;.

Lebetes, dicũtur vasa ænea apta coquẽdis carnibus, aut aliis rebus. Ouid. lib. 12. Et prima pocula pugna Missa volant, fragilesq; cadi, curuiq; lebetes. Verg. lib. 3. Aen. Ingẽs argẽtũ, Dodonęosq; libetes.

Larcos, vas est, in quo feruntur carbones.

Lecythus, vocatur ampulla olearia. Hinc prouerbium: Lecytho pinguior, Hiero. lib. 3. Reg. Hydria farinæ non deficiet, & lecythus olei non est imminutus.

Lepista, vas est ampullæ simile. Varro de vita patrum apud Nonium: Aliqui venditant oleum, Lepistæ etiam nũc Sabinorum fani, pauperioribus plerisque aut fictiles sunt, aut æneæ.

Luter, vas est, quo diluitur vinum, & immiscetur aqua. Hieronymus in Iouinianum vtitur.

Labrum, vas est aptum balneis & thermis. Dictum à lauando. Cicero in Episto. Labrum si in balneo non est, fac vt sit.

Læbasium, & Lesbium, Cælius reponit inter pocula, & *Lyciurges* inter phialas.

Lagena, vas est fictile, ad formam hydriæ: à tereti enim collo distenta laxitas sensim ad imum gracilescit. Mart. Nulla catenatis pila est præcincta lagenis.

Malluuium, seu malluuiæ, vas est, in quo lauantur manus.

Mansisterna, vrceus est aquarius, Plaut. Effer mansisternam cum aqua foras.

Matella, vas est vrinarium, & in quod emittitur lotium. Mart. lib. 10. Dispeream si tu Pyladi præstare matellam Dignus es, aut porcos pascere Piritoi. Diminutiuũ est *Martellio*, eiusdem significationis. Varro: Postularet Trulleum, matellionem, peluim. *Mergus*, mergoris, nomẽ est vasis à mergẽdo dicti. Capitur fortè pro situla.

Metreta,

Metreta, nomen est mensuræ. Interdum accipitur pro amphora vinaria, seu alio vase. Martialis lib. 5. Plurimus Hispanas mittet tibi nauta metretas. Iuue. Saty. 3. At hic tignum capiti incutit, Ille metretam.

Mistarius, vas quo vinum aqua miscebatur. Lucil. Vrceus aut gemina longus mistarius vrna.

Mortarium, vas est in quo aliquid tunditur pistillo. Plaut. in Aul. Cultrum, securim, pistillum, mortariũ, quæ vtẽda vasa semper vicini rogant. Aquã in mortario tundere: adagium est de inani opera.

Mulctra quandoque capitur pro vase in quo mulgetur. Verg. lib. 3. Georg. Quàm magis exhausto spumauerit vbere mulctra, Læta magis pressis manabunt vbera mammis.

Metaniptrum, calix erat, quo post cœnam vtebantur veteres, vbi lauissent.

Mastus, à Paphiis nuncupatur poculum.

Matallides quoque eiusdem sunt vsus.

Nassa, vas est piscatorium, quo quum intrauit piscis, egredi nequit. Cic. ad Atti. lib. 15. Ex hac nassa exire constituit, non ad fugam, sed spem mortis meliorem.

Nasiterna, vas est aquarium, ansatum, ac patens. Varro de Re rustica: Vt ex ære ahena, vrceos, nasiternam faceret.

Nanum, vas est breue & latum. Calepinus ait, aliter dici Situlum barbatum.

Nestorida, Cælius ait poculum fuisse, quo sit vsus Nestor.

Obba, genus est poculi. Ponta. in Leppidina: Obbam lactis, & hæc fumanti farta canistro.

Oenophorum, vas est vinarium, aptum ferendo vino, vt Græca compositio docet. Iuuenalis: Tandem illa venit rubicundula totum Oenophorum sitiens.

Olla, genus est vasis. Varro: Cato ait vuam vimineam in ollis cõmodissimè condi. Plinius lib. 34. Quidã in ollis fictilibus tusam vrunt, ac lauant in mortariis, postea siccant. *Aula* in eadem significatione potest accipi. Vnde Plautinæ Aululariæ inditum nomen.

Orca vas est capacissimum, Hispanis peculiare, quo salsamenta, vinum, & oleum, & salgama condebantur. Nomen traxit ab Orcæ marinæ similitudine. Persius: Angustæ collo non fallier orcæ. Item Varro apud Nonium.

Oxybaphum, dicitur vas acetarium. Cratinus posuit propoculo.

Onyx, calix erat ligneus.

Patella, vas est latum & aptum condendis opsoniis. Horat. libro Epist. Nec modica cœnare times olus omne patella.

Peluis, vas est aquarium, in quo propriè pedes lauantur, quamuis etiam

uis etiam dicatur de aliis rebus.

Persillum vas erat picatum,in quo ſeruabantur vnguenta.

Phiala, vas erat vinarium,aut aquarium.Iuuen.Saty.5.Virro tenet Phialas, tibi non committitur aurum. Conflabatur enim auro. Noſtri Phialas vocant vaſa vitrea,in quibus acetum,aut aliquid ſimile reconditur.

Patera,poculum eſt latum ac patens. Verg.lib. 4. Aene.Ipſa tenens dextra pateram pulcherrima Dido.

Patina,vas eſt in quo dapes elixæ & iurulentæ feruntur ad menſam: à patendo, vt liquet.

Pelluuium,ſeu Pelluuia vas quo lauantur pedes,à perluendo.

Poculum vas quo bibitur.Verg. Pocula bina noua ſpumantia lacte quotannis.Idem libro 2.Georg.Pocula ſi quando ſæuæ infecere nouercæ. Diminutium eſt Pocillũ.Plautus: Tecum vnà poſtea, tecum æque pocilla potitet.Hinc Pocillatores dicuntur pincernę.

Pollubrum,vas aquatile ad lauandas manus. Fabius Pictor apud Nonium:Aquam manibus dato,pollubrum ſiniſtra manu teneto.

Præferriculum,vas erat æneum ſine anſa, & patens, quod in ſacrificiis ſolebant præferre.

Pſycter,vas eſt ad vſum menſæ celebre, teſte apud Cælium Polluce.Ipſum refrigerandi commoditatibus deſtinatum erat.Pſyctéres tamen Nicander poſuit pro vmbroſis locis.Plutarchus pro vaſe,in vita Alexandri magni:Glaucum medicum (inquit) in Theatro nactus abſentem, caprum prandit aſſatum, & ingentem vini Pſycterem hauſit.

Pyrſophorum,vas eſt grandius, cui ſuccenſa imponuntur ligna. *Podoniptrum*, vas eſt,in quo pedes lauantur: vnde & vocabulum inditum à Græcis.

Panathenaicum,nomen eſt poculi,apud Poſsidonium,quo etiam in genere ſunt Pellicæ.

Pella,ſeu Pellides,vaſa ſunt quibus excipitur lac,dum mulgetur. Inter pocula etiam numerantur *Priſtis*, *Prochytis*.

Panaria, dicuntur vaſa viminea, quibus panes inferuntur ad menſam.Statius lib.1.Syl.Hi panaria, candidaſq; mappas. Subuectant, epulaſq; lautiores.Diminutium eſt Panariolum,Mart. Cum panariolis tribus rediſti.

Paropſis vas eſt eſcarium. Mart. Cui portat gaudens ancilla paropſide rubra Alecem.

Quallus vas eſt vimineum,per quod vinum è pręlo guttatim defluit,quum calcatur vua.Verg.Tu ſpiſſo vimine quallos. Collaque prælorum fumoſis diripe tectis. Capitur etiam Quallus pro calatho,in quo virgunculæ ſuos reponunt fuſos.

Rhytium vas est lunari specie. Martial. In Rhytio poteris Phœbe lauare pedes.

Sympiuium vas erat vinarium, quo vtebantur in sacrificiis. Iuuen. Sat. 6. Sympiuium ridere Numæ, paruumq; catinum.

Sagana dicitur vas in quo aliquit teritur. Nomẽ est etiam veneficæ apud Horatium.

Salinum, vasculum est in quo sal reponitur, ad mensæ vsum aut sacrificia. Horatius: Viuitur paruo bene, cui paternum splendet in mensa tenui Salinum. Persius: Purum & sine labe salinum.

Sartago dicitur patella, in qua caro frigitur: aliter vocatur *Frixorium*. Hieronymus: Iussit ignem admoueri, & adhuc spirantem torreri in sartagine.

Scaphium, vas est excremẽtitium, & ad recipiendã corporis fecẽ. Aliter vocatur *Matella*. Iuuenalis Saty. 6. Et ride positis scaphium quũ sumitur armis. Capitur quãdoq; pro omni vase lati orificij. Lucretius li. 6. Et ramẽta simul ferri, furere intus ahenis In scaphiis.

Scyphus vas est potorium Herculi dicatum, quo veteres in conuiuiis & sacrificiis vtebantur. Cælius ait, Scyphos quasi Scythos, à Scythis populis, quibus frequens est ebrietas. Hinc Scythissare, id est inebriari. Inter Scyphos laudãtur in primis Bœotij, quibus Hercules primum in expeditionibus vsus est. Deinde Rhodiaci, sequentibus, Syracusiis. De Scypho Ver. Et sacer impleuit dextrã scyphus. Scythissare.

Scutra, seu Scutula, vas est forma rotunda, aliquãto minor disco. Martialis accepit pro vase octo vnciarum lib. 8. dicens: Bessalem ad scutulam longo peruenimus æuo. Nos etiam Scutellã dicimus.

Scutrisca vas est itidem rotundum, quod à scuta videtur deduci. Consule Catonem de re Rustica.

Seria, vas est oblongum & fictile. Liuius: Et in vico histrio, fontem tanta vi aquæ fluxisse, vt serias, doliaq; (quæ in eo loco erant prouoluta) velut impetus torrentis tulerit.

Sitarchia, vas est repositorium cibi. Hieron. lib. 1. Regum: Panis deficit Sitarchiis nostris, & Sportulam non habemus.

Situla cista erat, qua suffragia populi colligebantur in creandis magistratibus, legibusq; ferendis. Dicimus & Sitella. Cice. pro Cornelio: Neq; maius est legere codicem, quum intercedatur, quàm sitellam ipsam ipso cum intercessore deferre. Situla etiam capitur pro vase, quo aqua hauritur. Plautus: Si hanc situlam accepero, omnem illi puteo animam intertraxero.

Sporta, seu Sportula, vas est vimineum, canistro non dissimile. Aliter potest vocari *Corbis*. Sallustius lib. Histor. E muris canes Sportis demittebant. Capitur etiam pro distributione pecuniæ in populum, aut cibis ipsis qui distribuebantur. Iuuenal. Satyr. 1.

Nunc sportula primo Limine parua sedet.

Suturnium vrceolus est, seu guttus, ex quo aqua in pelluuium distillat.

Sytropes Sytropedis, vas est fictile tribus fultum pedibus.

Strigilecula est genus vasis. Apuleius: Iuxtaq; honestam strigileculam recta fastigatione clausulæ flexa tribulatione ligulæ, vt & ipsa in manu capulo, &c.

Solium, vas erat, quo lauabantur, qui nolebant in thermis sudare. Factum est olim tanto sumptu, vt esset argenteum, quo mulieres lauabantur. Mar. lib. 2. Zoile quid solium subluto podice perdis.

Syriscum vas erat plexile, in quod coniiciebantur fici.

Seleucides Athenæus pro poculis posuit.

Stamnium à Polluce numeratur inter vasa vinaria.

Sinum, vas erat sinuosum, aptum condendo lacti. Verg. Sinum lactis, & hæc tibi liba Priape quotannis.

Synthesis, vas est fictile, ex diuersis vasis compositũ. Statius lib. 4. Syl. Vnam mittere synthesin quid horres Alborum calicum, atq; cacaborum?

Tepidarium vas est, in quo aqua temperatur.

Tinnia apud antiquos vasa fuerunt vinaria.

Triental vas est, tertiam partem sextarij capiens.

Trua, seu diminutiuum Trulla, genus est vasis, dictum à terendo. Eo vase aqua fundebatur in lauatrinam. Fiebat Trulla ex ære Corinthio, & argento. Martialis posuit pro Scaphio lib. 9. dicens: Clinicus Herodes Trullam subduxerat ægro. Horatius pro vase potorio, dicens: Qui Veientanum festis potare diebus Campana solitus Trulla, nappamq; profestis.

Trulleum vas est latum & aquatile, quo perluuntur manus. Varro apud Nonium: Itaque ea sibi modò ponere ac suspendere quæ vtilitas postularet, Trulleum, matellionem, peluim, nasiternam.

Talarus vocatur calathus, qui contexitur viminibus, in quo coagulatur caseus.

Thargelus dicebatur olla, in qua percoquebantur fructuum primitiæ in honorem Apollinis.

Tragelaphum Cælius numerat inter pocula.

Thericlæum poculum est vinarium, in quo bibitur, à Thericle quodam inuentore nominatum. Hinc natum adagium, Thericlæi amicus: in parasitos, & amicos mensæ.

Vannus fœminei generis, vas est latum & vimine contextum, quo sordes à frumentis auferuntur. Alij cribrum cereale vocãt. Columella: Ipsæ autẽ spicæ melius fustibus tũdũtur, vãnis expurgãtur.

Vrna vas est fictile, quo hauritur aqua. Pontanus. Non rini crepitan

pitantis opem non fictilis vrnæ. In vrna etiam quandoque vinum & oleum reconduntur. Cato de re Rustica: Vrnæ oleariæ, vrcei aquarij, vinariæ vrnæ,& alia vasa ænea Capuę. Dicimus etiam Vrnarium. Testis apud Nonium Vorro.

Vrceus vas, quo aqua effunditur in vrnam. Diminutiuum est Vrceolus. Cato de re Rustica, de hoc & aliis compluribus sic ait, Item in cella olearia hæc opus sunt: Dolia olearia, & opercula, & labra olearia X I I I I. Conchas maiores duas, & minores duas, Trullas æneas tres, Amphoras olearias duas, vrceum aquarium vnum, vrnam quinquagenariam vnam, sestarium olearium vnum, Labellũ vnum, Infundibula duo, Spõgias duas, Vrceos fictiles vrnales duos, Trullas ligneas duas.

VESTIMENTORVM GENERA.

Abolla vestis erat tragica & grauiorum personarum. Ea vtebantur externi reges: erat enim magni splendoris & pretij. Martial. lib. 4. Cærea quē nudi tegit vxor Abolla grabati. Idē lib. 8. Nescit cui dederit Tyriã Crispinus abollã. Suetonius scribit Pompeium quēdam baculo percussum fuisse à Caligula, quòd spectacula ingressus, conuertisset omnium oculos fulgore purpureæ Abollæ. De hac Iuuenalis Saty. 3. Atque audi facinus maioris Abollæ.

Adasus tunica erat ab humeris non consuta.

Amictorium, indumentum erat pectoris, quo dormientes se integebant, ne nocturno frigore offenderentur. Erat autem ex lino, mulieribusq; maximè in vsu.

Aulæa, teste Nonio genus erat vestis peregrinæ. Nos Auleum dicimus velamen beluatis intextum picturis. Aliter dici potest *Peripetasma*, *Peristroma*, & Tapes, seu Tapetum. Verg. lib. 1. Aenei. Aulæis iam se regina superbis Aurea composuit sponda.

Amphitapæ dicuntur vestes, villos vtrinque habentes, Lucilius apud Nonium: Amphitapæ villis ingētibus molles, & si aliud quid deliciarum.

Arsineum, autore Festo, ornamentum erat capitis mulieris.

Anaxyrim Cælius ait indumentum fuisse Persis peculiare. Nos Pileum dicimus.

Brachialia dicuntur brachiorum tegumenta, vt Tibialia tibiarum. Plinius lib. 25. Nec vllo malo medicamento lædi posse, aut veneno (si quis in brachiali habeat) arbitrantur magi.

Erat & *Burrhanicum* genus cuiusdam vestis.

B*raccha* vestimentum erat Gallis quondam peculiare. Vopiscus: Gallicis, inquit, Bracchis ornatus Tetricus in triumphũ est ductus. Lampridius ait, Alexandrum principem inter militaria vestimenta bracchas donasse. Hoc etiam vtebantur Sarmatæ.

Bardocucullus, vestis erat Gallica, vnicuiq; tempori idonea, cum qua milites imbrium tempore iacebant in castris, & in agris rustici. Lucanus lib. 1. Vrbica Lingonicus, Tyrianthina bardocucullus.

Batrachides, vestes erant viriles & floridæ, quę nomen traxerunt à colore ranæ, quæ Batrachos Græcè dicitur. Similis propè erat *Bardiacus*, sed sine cucullo, id est capitis ligamento.

Birri genus est vestis Gallicæ, quo capita integuntur.

Cyclas vestis est fœminea, & in rotunditatem formata. Sidonius ait, pronubam Cyclade honorari, sicut toga senator honoratur. Alexander Romanus Imp. (Autore Lampridio) dicere solebat, matronas regias contentas esse debere Cyclade, quæ sex vnciis auri plus non haberet. De Cyclade Iuuenalis Satyra 6. Hæ sunt, quæ tenui sudant in Cyclade. Cycladati dicuntur induti Cyclade. Tranquillus de Caligula: Sæpe depictas, gemmatasq; indutus Penulas, manuleatus & armillatus in publicum processit: Aliquando sericatus & Cycladatus.

Cento vestis est crassa, variisq; pannis & partibus consuta, ad quam allusisse videtur Horatius in Arte dicens: Purpureus late qui splendeat vnus & alter Assuitur pannus. Iuuenalis Saty. 6. de Messalina Imperatrice: Intrauit calidum veteri Cētone lupanar. Nomades, autore Strabone, tentoriis vtuntur Centonum instar pilô contextis. Centones per similitudinem vocantur carminis genus, ex diuersis carminibus, & carminum fragmentis, hinc atq; illinc accersitis, consutum: qualis est Ausonij Cento nuptialis, ex Vergilianis carminibus concinnatus. Hinc natum adagium. Farcire centones: id est, commētitiis nugis auditores ludere. Plautus in Epidico, Quin tu, inquit, alium quæras, cui Centones farcias. id est, quem tu gloriosis mendacis expleas.

Calantica, tegmen erat capitis muliebre. Tullius in Clodium: Quum calanticam capiti accommodares.

Caliga, tegumentum est tibiarum. Hinc Caligati, caligis induti. Imperator Caligula nomen sumpsit à caligis, quas margaritis refertas primus portauit. Ausonius: Caius cognomen caligæ cui castra dederunt.

Calyptra, genus erat vestimēti, quo mulieres integebāt sua capita.

Caltula, vestis nomen sumpsit à Calta herba, seu viola coloris lutei.

Capitia dicuntur tegumēta capitum. Varro apud Nonium: Nec capitia, nec strophia, neque zonas.

Capidulum, idem significat quod capitium.

Castula dicebatur palliolum, quo puellę nudæ infra papillas pręcingebantur. Varro: Castulam mulier sumpserat pro succula. Hæc

etiam

Hæc etiam *Perizonium*, & *Præcinctorium* appellatur.

Causia, seu Casea, tegmen est capitis ad calores. Valerius Maximus: Quemadmodum Antigonus caput Pyrrhi texit Causia, qua velatum caput more Macedonum habebat.

Chalasis tunica erat laxa & muliebris, (vel vt alij malunt) nodus tunicæ muliebris, quo connexa circa ceruicem tunica sumitur.

Campestre dicitur lumbare, seu subligar, quo integuntur lumbi Horat. lib. 1. Epist. Penula solstitio, campestre niualibus auris.

Chirodita vocatur tunica prolixa, vltra brachia manus operiens. Peculiaris est Dalmatarum genti. Eius pannum Galli Dalmascum vocant.

Chlamys, dicitur vestis militaris pallio strictior, & breuior. Val. Flac. lib. 6. Non auro depicta chlamys, non flaua galeri Cæsaries. Plautus ad ornatũ militis ait opus esse chlamyde, machæra & petaso. Tranquillus in Tiberio accipit pro veste puerili: Munera, inquit, quibus à Pompeia, Pompeij sorore, in Sicilia donatus est, chlamys, & fibula. In Caligula verò posuit pro veste militari, dicens: Vt sæpe chlamyde, peltaq;, & galea armatam, & iuxta ad equitantem militibus ostenderit. Chlamydati dicuntur induti chlamyde. Plautus in Pseudolo: Quis hic homo chlamydatus est, aut vnde est?

Chlæna vestimentum erat, quod aliis omnibus superponebatur. Nos Lænam dicimus.

Colobium, tunica erat sine manicis, qua vtebãtur quondã Romani.

Crocotula vestis crocei coloris. Plautus: Patagiatam, Caltulam, aut Crocotulam.

Crocoton, genus est vestis rotundæ, ac fimbriatæ, qua vtebantur diuites matronæ. Numeratur à Festo inter delicatas vestes. Hinc adagium natum, Feli Crocoton dare, quum indignis honor exhibetur.

Candys, indumentum erat Persicum, & regis quidem Haliporphyros. Plutarchus in Alexãdro Magno: Nunquam tamen vt Medorum amictum barbarum nimis & ab se alienum assumeret, induci potuit, semper anaxyridas, Candyn, tyaramq; repudians.

Cucullus, vestis erat quæ implicabatur collo. Nostri monachorum gestamen vocant, quòd relinquere planè sit nefas. Cucullam tamẽ dicere malunt fratres heremitani. De Cucullo Martialis lib. 10. Pullo Meuius alget in cucullo. Iuue. Saty. 6. Sumere nocturnos meretrix Augusta cucullos. Geor. Valla ait breue esse tegmen, & vile, quo caput humeriq; ad arcendam pluuiam conteguntur.

Chiton vestis erat prætenuis, & simplex, quæ fiebat lino. Capitur etiam pro thorace: vnde & Homerus Chalcochitonas Achæos vocauit, tanquam æneis præmunitos tunicis.

Conop

Conopeum, genus erat tentorij ad culices prohibendos, quo maximè vtebantur Alexandrini, qui Conopeis lectos operiebant, ne à culicibus infestarentur. Propert. lib. 3. Fœdaq; Tarpeio Conopea tendere saxo. Horat. in Epo. Interq; signa turpe militaria Sol aspicit Conopeum.

Cinctus Gabinus toga erat sic in tergum reiecta, vt lacinia eius reuocata hominem cingeret. Ea vtebantur Romani consules bellum inducturi. Verg. lib. 7. Aeneid. Ipse quirinali trabea cinctuq; Gabino Insignis reserat stridentia limina consul. Porrò Cinctus virorum erat, Cingulum mulierum.

Casitium lintheolum erat purum, & candidum, sic dictum, quòd oras haberet circuncisas, autore Nonio.

Carbasus (inquit idem) pallium est quo flumina amiciuntur, aut opulentiæ: Sericeum erat, aut lino tenui. Verg. lib. 8. Aen. Eum tenuis glauco velabat amictu Carbasus.

Culcitram Nonius ponit inter genera vestimentorum. Est autem tela illa, seu lintheum, quod dormientibus nobis ad quietem supponimus, cuiq; plumam inculcamus. Mart. Fraudata tumeat facilis tibi culcitra pluma.

Casiaca nomen est vestis, qua vtebãtur Græci milites. Casianam vocauit Eustathius, à nomine Casij montis.

Capyris tunica erat Persarum manicata.

Calasiris fuit itidem Persarum vestis omnium pulcherrima. Herodotus in Euterpe: Vestibus amiciuntur lineis circa crura fimbriatis, quas Calasires appellant, super quas candida ferunt amicula tanquam superiecta.

Massiliensium erat *Corthæus*, Babyloniorum *Caunaces*.

Diphthera, pastoritium erat indumentum ex pellibus. Herodotus scribit Ionas Biblos dicere Diphtheras, quòd aliquando Biblorum, seu papyri penuria, pellibus vterentur tum caprinis, tum ouillis, Alio nomine vocatur *Beta*.

Diplois, dicitur duplex pallium, vt dictio monstrat. Diploidion Cælius numerat inter vestes mulierum proprias.

Dalmatica genus est vestis, quæ à Dalmatis populis (apud quos frequens fuit eius vsus) nomẽ sumpsit. Hac dictione vsus est Lampridius: Dalmaticatus, inquit, post cœnam ambulabat.

Dextrocheria, dicuntur dextrarum manuum ornamenta. Alio nomine vocantur *Dextrariola*. Iulius Capitolinus scribit, Maximinum Imperatorem pollice fuisse ita vasto, vt vxoris dextrocherio vteretur pro annulo.

Dorsualia, dicuntur tegmenta, quibus integuntur equi. Iul. Capitol. Processerunt, &c.

Endrom

Endromis vestis erat hirsuta & longiore villo, quibus vtebantur in gymnasio & theatro ad munera arenæ exercenda. Mittebatur autem ex Gallia ob peritiam textorum, qui illic habebantur præstantissimi. Martialis lib. 4. Dona peregrinam mittimus. Endromidem. Hæc vestis exigui erat pretij, licet à diuitibus tantū vsurparetur: Nam soli diuites in gymnasiis solebant exerceri. Idem Martia. Pauperis est munus, sed non est pauperis vsus, Hanc tibi pro togula mittimus Endromidem.

Encimibomata, vestes erant quædam puellares. Cato de liberis educandis apud Nonium: Vt puellæ habeāt potius in vestitu chlamydes, Encimibomata & Parnacidas, quàm togas.

Ephestris à Græcis dicitur, quam millites armis superponunt.

Epitogium dicitur pallium, quod superponitur togæ. Verbum est bigenum, ex Græco & Romano compositum.

Exomides erant vestimenta quædam, quæ aliis tunicis superponebantur. Sunt qui Comicorum fuisse putent.

Flammea, erant indumenta capitis, quibus matronæ & nubentes vtebantur ad velandum pudorem in nuptiis. De his videtur intellexisse Seneca: Cui coniugio corpora velas captiue pudor. Luca. lib. 2. Luthea demissos velarunt flammea vultus.

Forensia vestimenta erant, quibus Romani vtebantur in foro. Aliter vocantur togæ forenses. Suetonius in Augusto: Forensia autem, & calceos nunquam non intra cubiculum habuit.

Feminalia, seu Femoralia dicuntur feminum seu femorum tegumenta. Femina enim pro femoribus capiuntur. Plin. Prioribus pedibus femina onerant, propter id natura scabra. De feminalibus Sueto. in Augusto: Hyeme quaternis cū pingui togatunicis & subucula, & thorace laneo, & feminalibus & tibialibus muniebatur.

Gausapina vestis erat villosa, non tamen onerosa. Martialis: Et dolet, & queritur, sibi non contingere frigus, Propter sexcentas Baccara gausapinas.

Galericulum, capitis indumentum, quo crines operiebantur. In vsu erat palæstritis, ne capilli eorum cæromate contaminarentur. Suetonius scribit, Othonem Galericulum capiti propter raritatem capillorum adoptasse: vbi Galericulum accipit pro adulterina coma, quæ ex alienis capillis instar galeri compingitur, & ita graphicè capiti annectitur, vt à vera coma internosci nequeat. De hoc Martia. Ne lutet immundum nitidos cæroma capillos, Hac poteris madidas condere pelle comas.

Galerus, dicitur capitis tegumentum factum instar galeæ. Poëtæ fingunt Mercurium in ferendis Deûm mandatis vti galero. Claudianus libro 1. de Raptu: - Cyllenius astitit ales Somniferam

quat

quatiens virgam, tectusq; galero.

Gabanium, habitus est Græcanicus oblongis manicis, quo nunc vtuntur plerique Itali.

Hemitogium dicitur media pars togæ. Ratio dictionis nota.

Hypotichos dicitur subucula, estq; pontificũ. Autore Hieronymo.

Hemidiploidion numeratur inter muliebres vestes.

Ianthina dicitur vestis violacea. Mart. Coccina formosæ donas & Ianthina mœchæ.

Impluuia, vestis erat, qua sacerdotes per imbrẽ vtebãtur. Varro: Saliũ quoq; sereno tẽpore Impluuia amictũ fuisse criminabantur.

Indusium vestis erat, quæ super subuculam induebatur. Indusiatus, id est, indusio vestitus.

Infulæ, dicebantur fasciæ factæ instar diadematũ, à quibus vtrinque dependebant vittæ. Verg. -Nec te tua plurima Panthu Labentem pietas, nec Apollinis infula texit. *Infulati* dicũtur infula operti.

Ias, nomen est vestis apud Herodotum, scribentem: In quas quum alia ratione animaduertere non possent, vestem illarum in Iadem mutauerunt.

Lacerna vestis erat militaris, & coccinea. Erant & Lacernæ albæ apud veteres, quibus vtebãtur in spectaculis, & ad vsus theatrales. His albentes togas (vt indicat Epigrammaticus) contegebant. De his intellexit Suetonius in Augusto, dicens: Ne quem posthæc de cætero paterentur, in foro circóve, nisi positis lacernis togatũ consistere. Plin. lib. 16. Statimq; augent lacernarũ pretia. Proper. lib. 3. Tu tamẽ iniecta tectus vesane Lacerna. vbi de militari intelligit.

Læna vestimentũ erat, quod superponebatur tunicis omnibus. Vergil. Tyrioq; ardebat murice læna Demissa ex humeris. Græci *Epigraphon* dixere. Ab huius vestis vsu nomen traxerunt Lænates Romani.

Lanetum, genus erat vestimenti confectum ex lana succida.

Latusclauus, vestis erat senatorij ordinis insigne, vt & Calceus lunatus. Tunicæ purpuram Plinius Latum clauum appellat. Suetonius in Augusto: Sumenti virilem togam tunica laticlaui resuta ex vtraque parte ad pedes decidit. Clauus etiam & Latusclauus (quod etiam Laticlauium dicitur) capitur pro senatoria dignitate: vt Ius annulorum aureorum, pro equestri ordine. Ouid. Curia restabat, claui mensura coacta est. Tunica laticlaui texi cœpit Plinij temporibus, qui latiore clauo Tullum Hostilium è regibus primum vsum prodidit. Dictus est autẽ à textura, qua in mappis vsos fuisse docet Martia. Et lato variata mappa clauo. Ab hoc vestimento Laticlauij dicuntur senatores, & senatorum filij. Suetonius in Augusto: Binos plerunque laticlauios præposuit singulis alis.

Limbus erat veſtimentũ muliebre, purpuram in imo conſutam habẽs. Verg. lib. 4. Aen. Sidonia picto chlamydẽ circundata limbo.

Lumbare, quo integuntur lumbi, Hieronymus: Sicut tu poſuiſti lumbare iſtud ad lumbos tuos.

Leuidenſa genus eſt veſtis vile, raro tenuiq; textu. Hinc Munus leuidenſæ, prouerbiali figura dicitur munus minimi pretij. Cicero ad Dolab. lib. 9. Epiſt. Sed ego hoſpiti veteri & amico munuſculum mittere volui Leuidenſæ, craſſo filo, cuiuſmodi ipſius ſolent eſſe munera.

Maſtrugæ, ſeu Maſtrucæ veſtes erant Sardis peculiares. Plautus: Maſtrugatus & plenus puluere.

Mollicina veſtis à mollitie nomen ſumpſit.

Multitia, veſtes erãt tenues & lucidæ & delicatis aptiſsimæ: Fiebant ſerico. Dicebantur autem Multitia, quòd ſuauitate ſua mulcerent. Iuuenalis Satyra 2. Non facient alij, quum tu multitia ſumas.

Mantile dicitur lintheũ, quo terguntur manus. Vergil. Tonſisq; ferunt mantilia villis. Dicimus & Mantelum. Plautus: Nec his ſycophantiis, nec fucis vllum mantelum obuiam eſt.

Manicæ, dicuntur manuum tegumenta. Hinc Manicatæ veſtes, quæ olim probro datæ ſunt, & mollitiei. Verg. Et tunicæ manicas, & habent redimicula mytræ.

Mamillare, indumentum erat ad compeſcendas papillas mulierum mammoſarum. Martialis: Taurino poteras pectus conſtringere tergo, Nam pellis mammas non capit iſta tuas.

Myoton Armeniorum fuiſſe veſtimentum dicunt, muris figura variè ornatum.

Erat & *Mandya* veſtimenti genus, quo ſe vt lorica muniebant, Latini *Mantellum* dicunt.

Nebrides, veſtes erant villoſæ factæ pellibus ceruorum, quibus in ſacrificiis Bacchi vtebantur. Sidonius: Rotat Enthea thyrſum Baſſaris, & maculis Erithreæ Nebridos horrens.

Otho, apud Homerum nomen eſt candidi amiculi ex lana non ex lino, inquit Cælius.

Paludamenta ornamenta erant, & inſignia militaria. Ideò quum ad bellum exiit Imperator, Paludatus dicitur proficiſci. Cic. in Piſonem & Gabinũ: Exierunt duo paludati vulturi. Paludamenta dicuntur à palàm, quòd his induti palàm conſpicerentur. Plin. ſcribit, Coccum fuiſſe dicatũ paludamentis Imperatoriis. Licet autem bellicum & caſtrenſe Imperat. eſſet indumentum, paludati tamen erant lictores. Liuius: Cum paludatis lictoribus profectus ab vrbe Brunduſium venit. Paludati (vt iam exemplis docuimus) dicuntur paludamentis ornati. Iuuenalis Satyra 6. Cumq; paludatis ducibus

præſen

præſente marito, Ipſa loqui recta facie, ſtrictiſq; mamillis. Paludamentum hodie Cottam armorum vocamus, inquit Budæus.

Penulæ, veſtes erant ſeruorum, & pauperiorum. Optimæ texebantur ex lana Appula. Ea vtebantur ad arcendam pluuiã, ſed nunquam Imperatores. Galba amico roganti Penulam, non pluit, inquit, non opus eſt tibi: Si pluet, ipſe vtar. De Penulis Lampridius in Alexandro Seuero: Penulis intra vrbem frigoris cauſa, vt ſenes vterentur, permiſit, quum id veſtimẽti genus ſemper itinerarium, aut pluuiæ fuiſſet. Matronas tamen intra vrbem penulis vti vetuit, in itinere permiſit. Horat. lib. 1. Epiſt. Incolumi Rhodos & Mitylene pulchra facit quod Penula ſolſtitio brumale niualibus auris. Notatus eſt Caligula, quòd penulis vteretur, quæ Imperatorem minime decebant. Sueto. Sæpe depictas, gemmataſq; indutus penullas, manuleatus, & armilatus in publicum proceſsit. Auguſtinus Penulam accepit pro grammaticorum indumento lib. 1. Cõfeſ. vbi ait: Quis penulatorum magiſtrorum, inquit, audit aure ſobria, ex eodem puluere hominem clamantem & dicentem, fingebat hæc Homerus. Vlpianus Iuriſcon. inter communia veſtimenta (quibus vir & mulier promiſcue vtuntur) penulas numerat. Penularium dicitur penulæ repoſitorium, & Penulati penulis veſtiti. Mart. lib. 2. Non ipſe Codrus alpha penulatorum.

Puluinar, Puluinus, & Puluillus dicitur, quod dormientium capitibus ſupponitur, à plumis pullorum, quibus fit. Catullus poſuit pro plumeo lecto, & geniali thalamo, in quo noua nupta quieſcit cum ſponſo, vbi ait: Puluinar verò diuæ geniale locatur. Idem: Puluinar complexa ſuo velabat amictu.

Palla, dicitur honeſtæ, mulieris veſtimentum. Statius lib. 7. Theba. Et fibula raſilis auro Tænariam fulua mordebat Iaſpide pallam. In Gallia viri etiam vtebantur palla. Martial. Dimidiaſq; nates Gallica palla tegit.

Parnacides, veſtes erant puellares. Varro apud Nonium.

Patagium erat chlamys aurea, quæ pretioſis tunicis ſuperindui ſolebat. Patagiarij dicuntur veſtimenti huius textores, Patagiati, eo induti.

Peplum, ſeu Peplus, veſtis erat ſolennis, quæ viro vel fœminæ iniiciebatur. Plaut. Nunquã ad ciuitatem veni, niſi quum infertur peplum hodie. Verg. Crinibus Iliades paſsis, peplumq; ferebãt. Lactantius grãmaticus ait, peplum dici veſtem cãdore eximio, aureis diſtinctã clauis, ſine manicis, quàm veſtitores deorũ ſimulacris iniiciebant. Peplũ primò inſtituerũt Athenienſes. Texebatur matronarũ manibus, intraq; trienniũ numini offerebatur, ſed Mineruæ in primis. Seruius ait Peplum pallã eſſe fœmineã Mineruæ conſecratam

eratã. Xenophon ſcrpſit Peplum etiã cõueniſſe viris. Lactãtius Peplos dixit in maſculino genere. His peplos (inquit) & ĩdumẽta pretioſa, quibꝰ vſus velaminis nullus eſt, his aurũ & argẽtũ conſecrant.

Periſcelis, dicitur pectoralis mulierum faſcia, ſeu ſimile aliquod indumentum puellare, aut (vt alij malunt) brachiorum eſt ornamentum, quod aliter Dextrocherium vocatur. Hora. lib. 1. Epiſt. Nota refert meretricis acumina, ſæpe catellam, Sæpe Periſcelidem raptam ſibi flentis. Mænander ſcripſit puellas geſtare periſcelidas. *Gremialia* vocat Cælius.

Perizonium pallium eſt præcinctum, quo nudæ virgines infra papillas præcinguntur. Aliter *Præcinctorium* vocatur.

Pileus, ſeu Pileum, dicitur virile tegumentum. Perſius: Hanc nobis Pilea donãt. Cælius Sabinus iuriſperitus teſtis eſt apud Gellium pileatos ſeruos venũ ſolitos ire: quo indicabãt veteres, venundandi legẽ non eſſe operiendã, Corona ſignum erat captiuorum venalium: Pileus verò impoſitus demõſtrabat eiuſmodi ſeruos venundari. Hinc pileus interim pro libertate capitur, cuius inſigne eſt. Liuius: Poſtero die ſerui ad pileũ vocati, & carcere vincti, emiſsi. Suetonius in Nerone: Tantumq́; gaudiũ publicè præbuit, vt plebs pileata tota vrbe diſcurreret. Idẽ in Tiberio: Seruis ad pileũ fruſtra vocatis in Siciliam profugit. Serui enim (qui manumittebãtur) accipiebãt pileũ capite raſo. Sex. Aureliꝰ: Omnis (inquit) Roma adeò interitu Neronis exultauit, vt plebs induta pileis manumiſsionum, tãquàm ſæuo exẽpta domino triũpharet. Mart. lib. 1. Permittis puto pileata Roma. In Saturnalibus ad exprimẽdã libertatẽ pileata erat Roma: vnde idẽ Mart. Dumq́; decent noſtrũ pilea ſumpta Iouẽ.

Petaſus, dici poteſt capitis tegmen, ſeu vmbraculũ ad inſtar pilei formatũ. Suetonius in Auguſto: Domi quoq; nõ niſi petaſatus ſub dio ſpatiabatur. Cicero ad Caſsiũ: Sed tabellarij petaſati veniunt, comites ad portas expectare dicũtur Plin. lib. 36. ſcribit in ſummo labyrinthi Italici Petaſum vnũ omnibꝰ Pyramidibus impoſitũ fuiſſe.

Poderis, dicitur talaris tunica duplici ſyndone. Ioſephus Byſsinam vocat. Hæc adeò arcta eſt, & ſtrictis adeò manicis, vt nulla ſit in veſte ruga. Tales interdum habent milites, vt onere expediti aptiores ſint torquendis haſtis, aut vibrandis ſagittis.

Polymitus nomen ſumpſit à multiplici liciorum varietate: nam mitos Græcè, filũ dicitur Latinè. Hinc *Polymita* veſtis dicitur multis liciis contexta Plinius. Plurimis verò liciis texere, quæ Polymita appellant, Alexandria inſtituit. Polymitarij dicuntur, qui huiuſmodi veſtimenta conficiunt.

Prætexta, veſtis erat patriciorum, ab eo dicta quòd purpura prætexabatur. Hinc prætextatus Papyrius dictus eſt ob loquendi, ta-

cendiq; prudentiã in ætate prætexta. Et Prætextatus ſermo, dictus ab antiquis qui nihil haberet obſcœnitatis. Pompeius Sextus lib. 16. de verbis priſcis: Nefas, inquit, apud veteres habitum eſt, vti prætextati pueri verbis obſcœnis vterentur, ideoq; prætextatum ſermonem appellarunt, qui nihil obſcœnitatis referret. Quam ſententiã apud Macrobium videtur probare Vectius prætextatus: Nam toga, inquit, prætexta ea ratione pueris additur, vt ex colore purpuræ ingenuitatis pudor regeretur. Diuq; negatum libertinis fuit, vti prætexta. Vnde etiam Prætextatæ fabulæ apud antiquos dictæ ſunt, quibus præcepta & monitiones ad optimos mores pueris tradebãtur. Hora. in Arte: Vel qui prætextas, vel qui docuere togatas. Cõtrà tamen Suetonius in Tito Veſpaſiano, verba prætexta, vocat impudica, qualibus ſolent vti laſciuiẽtes pueri: Erat, inquit, dicacitatis plurimę, & ſic ſcurrilis ac ſordidæ, vt ne prętextatis quidẽ verbis abſtineret. M. Tullius in oratione pro Murena ſcribit, filios triũphantium maximè prætextatos ſedere cõſueſſe in equis triumphatoris.

Pallium, veſtimentum erat Græcis peculiare. Hinc Palliatæ comœdiæ, quæ ſcriptæ ſunt ſecundum ritus & habitus Græcorum Palliatorum. Palliati, & Palliolati dicuntur induti pallio. Sueto. in Cæſ. Dictatore: Vno quo ſagati palliatíve, altero quo togati cum illuſtrioribus prouinciarum diſcumberent. Martialis: Hanc volo quæ facilis quæ palliolata vagatur. De pallio Sueton. in Augu. Togas inſuper ac pallia diſtribuit. Idẽ in Cæſare Tiberio: Redegitq; ſe depoſito patrio habitu ad pallium & crepidas.

Pallium quoque veſtimentum erat philoſophicum. Herodes (vt eſt apud Gellium (quendam barbatum, palliatumq; (qui ex eo habitu philoſophus videri volebat) ita taxauit: Video barbam & pallium, philoſophum nondum video. Diminutiuum eſt Palliolum. Iuuenalis Saty. 3. Vxorem comœdus agit, vel Dorida nullo Cultam palliolo. A' Palliolo fit aduerbium Palliolatim. Plautus: Palliolatim amictus ſic inceſsi ludibundus.

Phelonem pro quodam tuniculæ genere accipit Cæl.

Perineſa antiqui vocabant indumenta, in quorum extremitatibus aſſuta eſſet purpura, quadam inſulæ imagine.

Rhenones veſtes erant pelliceæ, quibus, Autore Cæſare, Germani vtebantur: Sidonius: Viridantia ſaga limbis marginata puniceis, penduli ex humeris baltei vel gladij balteis ſupercurrentibus ſtruxerat clauſa bullatis latera Rhenonibus.

Ralla veſtis dicta eſt à raritate filorum. Plautus apud Nonium: Tunica Ralla, toga ſpiſſa.

Rechidimna, ſeu Recidipna, veſtes erant peregrinæ quibus vtebantur in Gymnaſiis. Iuuenalis Saty. 2. Ruſticus ille tuus ſumit re-

cidipna Quirine.

Recinium vestis fuit antiquissima quadrata, cuius mediam partem iaciebāt post humeros. Eadem Ricinus, & Ricinium dicitur à reiiciendo. Festus: Recinium est omne vestimentum quadratum.

Regilla vestis erat regia, vnde etiam tractum nomen. Ea erat auro, & purpura intexta, & regibus peculiaris. Plautus: Basilicam an Regillam induam tunicam.

Richa vestimentum erat, quod nos sudarium dicimus. Serenus: Aut Zonulam, aut auem, aut richam.

Reticulum capitis tegmen muliebre. Varro: Suisq; suspendit laribus marinas molles pilas, Reticula & strophia. Capitur etiam pro quodam instrumento, quo antiquitus panes ferebantur. Iuuen. Sat. 12. Mox cum reticulis, & pane, & ventre lagenæ.

Rhiza vestimentum fuit Thracium.

Strophium dicitur fascia pectoralis ad deuinciendas puellarum mammas. Nonius ait, Strophium breuem esse fasciam, quæ virginearum papillarum coërcet errorem. Martialis Fasciam vocat pectoralem, vbi ait: Fascia crescentes dominæ compesce papillas, Vt si quod capiat nostra tegatq; manus. De Strophio Catullus: Non tereti strophio lactantes vincta papillas. Capitur etiam Strophium pro religiosa, quadam corona, qua vtebantur antiqui sarcerdotes. Plinius: Tenuioribus coronis vtebantur antiqui, strophia appellantes. Diminutiuum est Strophiolum. Autor hymni (qui in honorem diui Ioannis Baptistæ canitur) posuit strophium pro villoso corporis tegumento, vbi ait: Præbuit hirtum tegimen Camelus Artubus sacris, Strophium bidentes.

Sagum erat militare vestimentum, quod, teste Cicerone, sumi solebat in bello. Et quando in sagi tota ciuitas erat, consulares viri solebant esse togati. Martial. lib. 1. Ibis ab excusso missus in astra sago. Plin. lib. 27. Sacerdos candida veste cultus arborem scandit, Falce aurea demetit: Candido id excipitur Sago. Iuuent. Sat. 6. An saga vendenti nuba caupone relicto. Sagati dicuntur sago induti. Sagarij dicuntur venditores sagorum.

Sagulum diminutiuū est à sago. Verg. lib. 8. Aen. Virgatis lucent sagulis, tum lactea colla Auro innectūtur. Hinc etiam Sagulati sagulo induti. Suet. in Vitellio: Vrbē quoq; ad clasicū introiit paludatus, ferroq; succinctus inter signa atque vexilla sagulatis militibus.

Semitogiū vocat̃ breuis & dimidia toga. Vnde Semitogati dicunt̃.

Stragulum vestis est, qua lecti sternuntur, colorum & figurarum multitudine variegata. Tibullus lib. 1. Nam neque tunc pluuiæ, nec stragula picta soporē, Nec sonit⁹ placidæ ducere posset aquæ. Martialis: Stragula purpureis lucent villosa tapetis. Idem tamen accepit

Stragulum pro Ephippio, vbi ait: Stragula ſuccincti venator ſume veredi. Varro: Quicquid inſternebant, à ſternendo ſtragulum appellabant. Hier. poſuit pro veſte muliebri: Stragulatam (inquit) veſtem fecit, Byſſus & purpura indumentum eius.

Strigium, veſtis erat Hiſpanica. Plautus: Nudus eſt, Iurat ſe ſtrigium oppigneraſſe.

Subucula veſtis erat interior, quæ ſub alia induebatur. Varro: Poſtquàm binas tunicas habere cœperunt, inſtituerunt vocare ſubuculam. Horatius lib. 1. Epiſt. - Rides, ſi forte ſubucula pexæ Trita ſubeſt tunicæ, vel ſi toga diſsidet impar.

Sudarium dicitur lintheum ad detergendum corporis ſudorem, & purgandas nares. Suetonius in Nerone: Neque quicquam ſerio iocóve egerit, niſi aſtante Phonaſco, qui moneret, parceretq; arteriis, ac ſudariũ ad os applicaret. Ex Setabi Hiſpaniæ vrbe mittebantur optima linthea, quæ Sudaria dicebantur. Catullus: Nam ſudaria Setaba ex Iberis Miſerunt mihi muneri Fabullus & Verannius. Diminutiuum eſt Sudariolum. Apuleius: Quanti ſudores innocẽtibus hoc vno ſudariolo afferantur, poſſunt equidem pluribus diſputare.

Syrma, veſtis erat, quæ in recitandis grauioribus poëmatis trahebatur ab hyſtrionibus. Mart. lib. 4. Muſa nec inſano Syrmate noſtra tumet. Ea veſte maximè vtebantur Tragœdi, quod etiam innuit illud diſtichon Mart. lib. 12. Tranſtulit ad tragicos ſe noſtra Thalia cothurnos, Aptaſti tragicum tu quoque Syrma tibi.

Supparus, ſeu Supparum dicitur leuis & anguſta toga. Feſtus ait veſtimentum eſſe puellare ex lino. Nos *Subuculam & Camiſiam* dicimus. Nonius ait, Supparum eſſe lintheum femorale vſque ad talos pẽdens, quòd ſubtus appareat. De ſuppar◦ Afranius: Puella non ſum, ſupparos ſi induta ſum. Luca. lib. 3. -Humerisq; hærentia primis Suppara. Seneca pro velis accepit in Medæa: Et alto rubicunda tremunt ſuppara velo.

Subligaria veſtes erant, quæ coxas vſque ad vmbilicum à genibus contegebant. His vtebantur Mimi in theatro. Mart. lib. 3. Iuuen. Sat. 6. Aliter vocatur *Subligaculum*. Cice. in offic. Scenicorum quidem mos tantam habet vetere diſciplina verecundiam vt in ſcena ſine ſubligaculo prodeat nemo. Imperitus ſubligaculum indutus omnibus id oſtentat. Adagium eſt in eos, qui propter inſolentiam etiam ineptiſsimis rebus efferuntur.

Syndones, veſtes erant candidæ ex lino, quibus magis vtebantur. Erant autem ſubtiliſsimæ, & tenuiſsimis filis intextæ. Mart. lib. 4. Nec ſic in Tyria ſyndone tutus eris. Syndones verò populi ſunt in Mæotidis confinio, teſte Pomponio Mela.

Subarmalia, ſaga erãt & chlamydes, quibus arma ſuperinduebãt.

Singulia

Singuliones, genus erat vestis barbaræ, inquit Baptista Egnatius.

Stola, erat talaris tunica, qua matronæ vtebantur. Tibull. lib. I. Quamuis nec vitta ligatos Impediat crines, nec stola longa pedes. A stola, pudor dicitur Stolatus, id est, matronæ conueniens, Mart. lib. I. Et stolatum permittit meretricibus pudorem.

Instita, erat fasciola, quæ partem vnam stolæ ambiebat. Hor. Sunt qui nolunt tetigisse nisi illas, Quarum subsuta talos tegit instita veste.

Synthesis, genus est vestis breuis & negotiis aptæ, qua Romani omnes toga deposita in Saturnalibus vtebantur. Consuta erat & composita quadam compositione versicolori, vnde inditum nomẽ. Mart. De nostra prasina synthesis empta toga. Synthesiatus hac dicitur indutus veste.

Toga, communis erat Rom. vestis, qua vtriusque sexus homines vtebantur. Accipitur interdum pro peculiari habitu clientum, & salutatorum, qui togati salutatum ibant, vt sportulam consequerentur. Mart. Mane vel à media nocte togatus ero. Toga prætexta vestis erat magistratuum. Togatæ fabulæ, quæ scriptæ sunt secũdum ritus & habitus Romanorum. Earum scenici actores vocantur Togatarij. Toga pura & virilis dicebatur, quam adolescentes tyrocinij die, posita prætexta puerili, sumebant in Capitolio. De Toga Martial. lib. 3. Gallia Romanæ nomine dicta togæ.

A Toga Romani dicuntur Togati. Vegil. Romanos rerum dominos, gentemq; togatam.

Tyara, tegumentum erat capitis, Persarum genti peculiare, quo reges & sarcerdotes vtebantur. Simile propè erat mytræ aut galero. Iuue. Sat. 6. Et Phrygia vestitur bucca tyara. Hier. ad Fabiolam: Quartum genus est vestimenti rotundum pileolum, quale pictum in Vlyssæo conspicimus, quasi sphæra sit diuisa, & pars vna ponatur in capite: hoc Græci & nostri Tyaram, nonnulli Galerum vocant. Non habet acumen in summo, nec totum vsque ad comas caput tegit, sed tertiam partem à fronte inopertam relinquit. Atq; ita in occipitio vitta constrictus est, vt non facilè labatur ex capite. Est autem Byssinum & sic fabre operatum lintheolo, vt nulla acus vestigia forinsecus pateant. Ouid. lib. II. Tempora purpureis tentat velare Tyaris. Reperitur etiam in masculino genere, & frequentissimè. Verg. Sceptrumq;, sacerq; Tyaras.

Tibialia, dicuntur Tibiarum indumenta, atque etiam arma, quibus crura muniuntur. Suet. in Augusto: Subucula & thorace laneo. & feminalibus, & tibialibus muniebatur Paulus Iurisc. Si tibiale, vel humerale miles alienauit, castigari verberibus debet.

Tunica, vestis erat breuior, & sine manicis, qua vtebantur viri.

Manicata decebat fœminas, vt arguit illud Verg. Et tunicæ manicas, & habent redimicula Mytræ. Plautus: Manuleatam tunicam habere hominẽ decet. Gellius lib.7. Tunicis (inquit) vti virum prolixis vltra brachia, & vsque in primores manus, ac propè in digitos Romę, atq; omni in Latio indecorũ fuit: Propterea Pub. Afric. Pauli filius, P. Gallo, homini delicato probro dedit, quòd tunicis vteretur manus totas operientibus. Diminutiuũ est Tunicula. Gell. lib. 1. Elegans illa vestis & molles tuniculæ ab æmulis aduersariisq; probro datũ. Tunicati dicuntur tunica induti. Horat. lib. 1. Epist. Vilia vendentem tunicato scruta popello. Tranquillus in Augusto: Vt stare interdum per totum diem iuberet ante prętorium tunicatos.

Tunica talaris est, quam Græci vocant Poderim. Idem Suet. Cum palla, tunicaq; talari prosiluit.

Tyrianthinæ, vestes erant purpureæ, sumpto nomine à Tyriis, qui vsu purpuræ claruerunt. Mart. Vrbica Lingonicus, Tyrianthina bardocucullus.

Tapetum, seu Tapes, vocatur tegmen diuersis coloribus & figuris variegatum, quo præcipuè aulæ & cubicula diuitum ornari solent. Aliter vocatur Aulæum, peristroma, peripetasma. Verg.7. Instratos ostro alipedes, pictisq; tapetis.

Trabea, vestis erat togata purpura circunducta sub tegmine puniceo, quam aureæ fibulæ annectebant. Verg. Ipse quirinali lituo, paruaq; sedebat Succinctus trabea. Ouid.1. Fast. Hoc igitur vidit trabeati cura Quirini. Trabeatus dicitur trabea indutus.

Ventrale, ventris tegumentum, vt femorale femoris, brachiale brachij, humerale humerorũ, tibiale tibiarum Plinius: Patris mei memoria cœpere Amphimala nostra, sicut villosa, etiam vẽtralia.

Vensica, tegumẽtum erat & mitella capitis subtilissima, qua Germanorum crines contegebantur. Mart. lib. 8. Fortior intortos seruas vensica capillos.

Vmbella, itidem erat indumentum capitis, quo radij Solis arcebantur. Mart. lib. 11. Vmbellam luscæ Lygde feras dominæ.

Xerapellinæ, vestes erant matronales, dictę ab Ampellino colore, qui medius est inter coccum & muricem. Merula ait Atrabicas fuisse appellatas. Iuue. Sat. 6. Et Xerapellinas vestes donauerit ipsi.

Xystis, autore Cælio, dicitur talaris tunica & muliebris. Alij Tragicum putant indumentum. Xystus verò appellatur lata porticus, in qua athletæ hyberno tempore exercebantur. Vnde & Xystici athletæ dicti sunt. Sue. in Aug. Nec tamẽ eo minus aut Xysticorũ certationes, aut gladiatorũ pugnas se verissimè semper exegit.

Porrò acu vestes facere Phryges inuenerunt, ideoq; *Prygiones* appellati. Aurũ intexere in Asia inuenit Attalus rex Pergami: vnde

nomen

nomen *Attalicis.* Colores diuersos picturæ intexere Babylon celebrauit,& nomen imposuit.Martial. Non ego prætulerim Babylonica picta superbæ Texta,Semiramia quæ variantur acu. Plurimis liciis texere,quæ *Polymita* appellant, Alexandria instituit. Scutulis diuidere,Gallia.Autor Pli.lib.8.cap. 48. Vestimentorũ sunt omnia aut lanea,vel linea,vel serica,vel bombicina.Omnia item aut virilia,aut puerilia,aut muliebria,aut communia, aut familiaria. Afri, Mauri,Saraceni,Scythæ,gaudent colorum varietate, Græci crepidati incedebant. Fuerunt & priuatæ. quorundam vestes. Adam & Eua priusquam peccassent,degebant nudi:post peccatum texere foliis verenda,crudis pellibus humeros amicti.Ioannes Zachariæ filius in heremo vtebatur veste camelorum setis contexta,scorteaq; cingebatur zona.Vnica fuit Christo vestis inconsutilis, quæ nullo vsu detrita est.Pallium Bartholomæi per annos x x. neque sordes vllas,neque vetustatum sensit.Iacobus apostolus,qui à corporis similitudine frater Christi dictus est, lineo vtebatur amiculo. Idem intonsus vixit, nunquam cinctus,nunquam balneo vsus.Paulus primus heremita vestem habuit palmaceis contextam foliis. Mortui exuuias induit Antonius abbas diebus solùm festis. Capilli texerũt Timotheum Anachoretam,& adeò deformarunt, vt à Panutio in solitudine repertus,fera primo aspectu sit creditus,nõ homo.Onophrius heremita consumpta veste nudus egit,foliis verenda tegentibus.Franciscus Asisias crassi panni tunicam induit, quã funiculo compressit:nudis pedibus ligneos subiecit socculos. Maria Aegyptia consumptis vestibus,nuda egit in heremo. Herculem Nemæi leonis exuuio indutum Græcia fabulata est. Diogenes vnico pallio vixit contentus.Portius Cato nunquã toga vsus est,pluris quàm centum drachmis empta.Pythagoras alba vtebatur veste, & coronam gestabat auream. Empedocles Agrigentinus vtebatur veste purpurea,æreisq; carceamentis.Hippias & Gorgias purpureis.Porphirius à purpura nomen sumpsit, quum Malchus diceretur. Fuit Aristoteles victu vestituq; deliciosus, & ob id Platoni aliquantulũ infensus.Cethegi exerto nudoq; erant brachio.Cæsar laxiore tunica.Augustus hyberno tempore thorace laneo, tibialibus & quaternis tunicis.Mecœnas mollioribus vestibus: vnde & Malacinus ab Augusto cognominatus est. Demosthenem Gellius scribit fuisse cultu corporis nitido,& nimis accurato.Hortensium quoq; multa cum munditia & circunspectè fuisse indutum.

De coloribus vestimentorum nunc aliquid adiiciamus. Cymatilem colorem dixerunt marinum,& cæruleum. Glaucus pro viridi ponitur,habetq; virori commixtum alborem. Hinc glauci oculi, glaucæ salices & oliuæ.Impluuiatus color,quasi fumato stillicidio.

Crocinus & Croceus à Croco. Hinc croceata veſtis. Cerinus à ceræ colore. Ferrugineus, à ferro. Oſtrinus, ſubruber. Murex fuit purpureus, Anthracinus niger. Anthrax Græcè dicitur carbo. Amethyſthon vt viola propè purpureum ponit Plin. Molochinum dixerũt colorem ſimilem maluæ, Luteum croceum à luto herba.

VESTES GENTIVM PROPRIAE.

PAllium Gabinium: Caſiaca Græcorum: Toga & Prætexta Romanorum: Maſtruga Sardorum: Braccæ, bardocucullus, Gallorum: Germanorum Rhenones: Aulæa Britannorum: Strigium Hiſpanorum: Arſineum, Tyara, Candis, Capyris Perſarum: Chorteus Maſsilienſium: Myoton Armeniorum: Dalmatica Dalmatarum: Peplum Troadum: Caunaces Babyloniorum.

VESTES QVAEDAM. MEMORABILES.

A*Ntiſthenes* Sybarita veſtem elaborauit, in qua variæ deorum effigies erant depictæ. Hæc quotãnis in Liciniæ Iunonis templo ſuſpendi miraculi cauſa ſolebat. Athenienſes magno pretio eandem ſibi compararunt.

Lollia Paulina tunicam habuit ex margaritis æſtimatam quadringentis ſeſtertiis Plin. cap. 35. & 48. lib. 8. & 9.

Tarquinius Priſcus aurea triumphauit tunica, teſtis Verrius apud Plinium.

Habuit *Nero* triclinaria Babylonica CCCC. milibus empta. *Syloſon*, veſtem habuit, quam quum Dario Hyſtapis filio dono dediſſet, totam ab eo & vrbem & inſulam Samiorum in hoſtimentũ muneris accepit. Autor Valerius Max. de Gratitudine. Saxo Grammaticus ſcribit *Frontoni* cuidam veſtem fuiſſe, qua circumamictus nullo telorum acumine lædi poterat.

CALCIAMENTORVM. GENERA.

CAlopodium genus eſt calciamenti lignei, alio nomine dicitur Soccus.

Sandalium, genus eſt calciamenti Hetruſcis peculiare, vt docet Iul. Pollux. Legimus in lib. Iudith, quemadmodum illa induit ſandalia in pedibus ſuis, aſſumpſitq; dextrariola & inaures. De Sandalio, Terentius, Comminuam tibi Sandalio caput, Apollo Sandaliarius dictus eſt, a vico eiuſdem nominis, vbi Athenis colebatur. Et Sandaliarij etiam dicuntur calceolarij.

Peronem, Seruius ait eſſe ruſticum calciamentum è crudo corio. Verg. lib. 7. -Crudus tegit altera Pero. Iuue. Sat. 14. Nil vetitum feciſſe volet, quem non pudet alto Per glaciem perone tegi. Peronatus

natus dicitur perone indutus.

Socci, dicuntur calceamenta Comœdorum, vt Tragœdorum Cothurni. Actores enim Comœdiarum, proscenium intrabant cum soccis, vt hi cothurnis. Hinc socchus plerunque capitur pro versu comico. Horat. in Arte: Hunc socci cepere pedem, grandesq; cothurni. Diminutiuum est Socculus. Idem Sueto. in Vitellio: Pro maximo munere à Messalina petiit, vt sibi pedes præberet excalceandros, detractumq; socculum dextrum inter togam tunicasq; gestauit assiduè, nonnunquam osculabundus.

Cothurnus, aptus est vtriq; pedi, fiebatq; in modum crepidarum. Hinc adagium natum: Cothurno versatilior, in homines inconstantes. Congruebat hoc calceamentum viris pariter & mulieribus. Verg. Purpureoq; alte suras vincire cothurno. Quòd interim pro tragico versu accipiatur, varia docent exempla. Statius libr. 5. Syl. Terrifico super intonuere cothurno.

Carpatinæ, calceamentum erat rusticum, quod fiebat ex recentibus coriis bubulis: sic appellatũ à Caribus, vt scribit Iul. Pollux lib. 9. ad Commodum Cæsarem. Aristoteles in 2. de Animalium historia scribit, camelos calceari carpatinis, ne in exercitu longiore fatiscant itinere. Catull. Cullos & crepidas lingere Carpatinas. Sunt qui Crepidas carpatinas dicant esse calciamenta stercorata.

Hopistocrepides, genus est calceamenti fœminei.

Hypodesis, seu hypodema, carceum latinè significat.

Mullei, primùm fuerunt calcei regum Albanorum, purpurei coloris, qui postea patriciorum. Vopiscus, Calceos mulleos, & hederaceos, & albos viris omnibus abstulit, mulieribus reliquit.

Sculponeæ, calcei sunt ex lana confecti. Plautus: Quî quæso potius quàm Sculponeis, quibus batuatur tibi os. Næuius: Sculponeis batuenda sunt latera. Cato scribit Sculponeas bonas alternis anni dari oportere familiæ rusticanæ.

Tentipellium, calceamentum est ferratũ, quo extenduntur pelles.

Solea, calceamentum est, quo calces plantarum obteguntur, cæteris pedum partibus propè nudis, ipsis tamen pedibns coriaceo vinculo supernè vinctis. Plautus: Date iam soleas, atque intrò me actutum ducite. Fiunt etiam ex ferro, quæ pedibus equorum & mulorum subiiciũtur. Solea interdum pro calceo ponitur. Propertius: Prosilit in lata nixa pedem solea. Soleati soleis induti.

Crepida, Græcanicum fuit calceamẽtum coriaceis superuinctum ligulis. Persius: Non hic qui in crepidis Graiorum ludere gestit. Gellius lib. 13. cap. 20. ait Crepidas & Crepidulas esse, quas Romani soleas vocant. Cicero apud eundem Gallicas vocat, dicens: Cum Gallicis & lacerna cururristi. Eius item sutores Crepidarios dixerunt.

runt. Sempronius Asellio lib. 14. rerum gestarum: Crepidarium, inquit, cultellum à crepidario sutore.

Crupezia, autore Cælio, tibicinum sunt calceamenta.

Nymphides, calceamenta sunt muliebria & sponsalia.

Harpides calceamēta sunt multiplici sutura: similes sunt crepidis.

Carpicum, seu Carpisculum, genus est calceamēti, autore Flauio vopisco, qui ait Aurelianum absentem à senatu vocatū fuisse Carpicum. Hodie quoque Itali Scarpos vulgo crepidas vocant.

Phecasij dicebantur veterum sacerdotum calcei.

Græcanici calcei ex Polluce sunt Basilides, quibus vtebantur Athenis. Crepides gestamen militare. Embades sumptuosum calceamētum. Crotopezium ligneum calceamentum, dictum à sonitu. Sunt item Schistæ, singæ, Compodes, Asircæ, Embacles, vtrique sexui cōmunes. Hypocesina virile calceamentum, Proschema senile, Peribates ancillarum. Pioëria & Acontia meretricum. Radia varium & circunuolutum erat. Baucides sumptuosorum. Rursus Crocotides, Aphracta, Opitocrepides, Amphisphyra, Acrosphyra, Canobia, Gynepodia, Nyclipedeces, Mesopersicæ, Phytracides, Seleucides, Nissides, Ambracides, muliebria fuerunt. Vtrique sexui communia, Phares, Ledarium, Chiton, Xystis.

LATRONES, ET SACRILEGI.

PRometheus Deucalionis pater & Iapeti filius post factos homines, auxilio Mineruæ ascendit in cœlum, & ignem ferula de rota Solis surripuit, quem hominibus indicauit. Quapropter irati Dij febres & morbos terris immiserunt. Prometheum autem per Mercuriū Caucaso alligauerūt adhibita aquila, quæ eius cor exederet. Verg. in Bucc. Caucaseasq; refert volucres, furtūq; Promethei.

Scyron latro fuit prope Athenas, qui hospites è saxo præcipitabat in mare. Hunc interfecit Theseus & in mare deiecit, vbi eiusdem ossa mutata sunt in saxa, quæ propterea vocantur Scyronia.

Cacus Vulcani filius, boues & armenta suffurabatur in Auentino monte, quæ versis vestigiis cauda trahebat in suam speluncam, vt furtum non agnosceretur. Hunc Hercules dedit morti. Propert. lib. 4. Sed non infido manserunt hospite Caco Incolumes, furto polluit ille locum, &c.

Autolius Mercurij & Lychiones filius, euasit clarissimus latro, imitatus patrem.

Procustes, latro fuit insignis in Attica, qui hospites interimebat. Tandem & ipse interfectus ab Hercule. Ouidius libr. 7. Vidit & immitem Cephesias ora Procustem.

Scinis, latro fuit in Isthmo Corinthiaco, qui homines arboribus alligatos discerpebat in frustra. Hunc Theseus interemit.

Brennus

Brennus, dux Senonum, cupiditate prædæ inflammatus, Apollinis Delphici templum inuasit. Propert. lib. 3. Torrida sacrilegum testantur limina Brennum, Dum petit intonsi Pythia regna dei.

Martialis lib. 6. Epigrammatũ arguit furti *Cilicem* quendam his verbis: Fur notę nimiũ rapacitatis Compilare Cilix volebat hortũ.

Autolycus, Mercurij fuit filius, qui proxima Parnaso loca furtis infestauit. Martialis lib. 8. Non fuit Autolyci tam piceata manus.

Martialis libro 12. incessit *Hermogenem & Massam* fures, hunc nummorum, illum mapparum: vbi ait:

Hermogenes tantus mapparum Pontice fur est,
Quantus nummorum vix puto Massa fuit, &c.

Spartacus fuit latro quispiam, & gladiatorum princeps, qui collecta fugitiuorum & perditorũ hominum manu, bellum Romanis intulit. Hunc vicit P. Crassus. Lucan. lib. 2. Vt simili causa caderes, qua Spartacus hostis.

Tyttigias, latro fuit, & plagiarius in Arcadia, qui res alienas (quas furto abstulerat) vendebat, eoq; quæstu diues factus est. Zenodotus apud Erasmum.

Cercyon Atticam regionem latrociniis infestauit. Ouid. Cercyonis lethum vidit Cerealis Eleusis.

Capiton latro quum aliquandiu latrociniis vacasset, pertæsus vitæ illius, transiuit ad heremum, vbi annis quinquaginta durauit in quodam antro.

Sisyphus, Aeoli filius, latro fuit in Isthmo, quem Theseus occidit.

Stamatus homo Cretensis, sancti Marci thesaurum Venetiis expilauit. Autor Volaterranus.

David, latro fuit apud Hermopolim, qui cum aliis triginta prædonibus quæstum solo parabat furto. Tandem meliore ductus spiritu, inclusit se monasterio, vbi ad mortem vsque sanctissimè vixit.

Dismas fuit latro, qui ad Christi dexteram in cruce pependit, & scelerum veniam impetrauit.

Tortellius ait *Marclylam* fuisse latronem in sylua Dodonæa.

Antiquitus *Argiui* furacitatis infamia laborarunt: vnde adagium, Argiui fures.

Pamphilus veteris Comœdiæ conuiciis notatus est, quòd ærarium expilasset.

Poëtæ faciunt *Mercurium* furem, atque etiam Deum furum. Lactantius: Fur ac nebulo Mercurius, quid ad famam sui reliquit, nisi memoriam fraudum suarum. Mantuanus: Thetidosq; cubile Peleus incestat, rector Neptunus aquarum Phorcida, Deucalidem fraudis, furumq; magister Mercurius.

Bargulus, nomen est latronis apud Ciceronẽ lib. 2. de Offic. qui propter

propter æquabilem prædæ partitionẽ magnas opes aſſecutus eſt.

Fuit & *Viriatus* Luſitanus latro, cuius ferocitatem Lælius prætor fregit, & comminuit.

Voranus, fuit Q. Luctatij Catuli furaciſsimus libertus, quẽ nummularius nummos de menſa ſubtrahentẽ, & in calceos infarcientem, deprehendit. Cælius lib.10.cap.49.

L. *Tubullus*, fuit homo admodum flagitioſus, & rapinator egregius, qui quòd multis ſacrilegiis & peculatibus vitam infamaſſet, multamq; pecuniam malo cepiſſet dolo, Lucilij ſatyris notatus eſt. Aſconius Pedianus ait virum fuiſſe prætorium ætate patrum Ciceronis, qui propter multa flagitia de exilio accerſitus, ne in carcere necaretur, venenum hauſerit.

Eurybatus latro fuit aſtutia ſingulari, quem deprehenſum quum cuſtodes vellent cogere, vt oſtenderet quibúsnam modis conſueſſet domos conſcendere: ille aptatis ſpongiis, & ſtimulis, ferreisq; retinaculis irrepſit in parietem, & ſpectantibus illis, artificiiq; nouitatem mirantibus, prehenſo laqueari per tegulas effugit, eoq; modo periculum euaſit. Hinc Eurybatiſſare verbum, id eſt malis moribus vti.

Eurybatiſſare.

Attabas, & *Numenius* latrones fuerunt famoſiſsimi, qui ſequenti adagio locum fecerunt: Conuenerunt Attabas & Numenius. quoties improbus aggregatur cum improbo. Autor Diogenianus apud Eraſmum.

Ammianus Marcellinus ſcribit *Arſacem* Parthorum regem inter adoleſcentiæ rudimenta doctorem fuiſſe latronũ, verum mutato poſtea in melius propoſito, multa glorioſe & fortiter egiſſe, ſuperato etiam Nicanore Seleuco Alexandri ſucceſſore.

Amaſis, Herodoto teſte, quum pecunia voluptati non ſufficeret, ſolebat circumeundo furari. Et quum repoſceretur ab his, quos expilauerat, eoſdem ad oraculum ſiſtebat, à quo tamen ſæpe conuictus eſt, & frequenter abſolutus. Neque tamen deorum templa habuit curæ, qui furtis eius pepercerant.

Baliſta ludimagiſter quiſpiam ob infamiam latrociniorũ lapidibus coopertus eſt, in quẽ Verg. hoc diſticho luſit: Monte ſub hoc lapidũ tegitur Baliſta ſepultus, Nocte dieq; tuũ carpe viator iter.

Barrabam fuiſſe latronem docent ſacroſancta Euangeliſtarum verba.

Tetrinius, teſte Suetonio, fuit latro, qui quum poſtularetur, & qui poſtularẽt Tetrinios eſſe ait Caligula Imperator, hoc eſt ipſos accuſatores latrones eſſe, & tales, qualis dicebatur Tetrinius.

Expilauit *Nero* prouincias, ſpoliatis etiam in vrbe templis, quòd triumphis & religioni vniuerſus populus Romanus in metu ſacra-

uerat.

uerat. Per Aſiam & Achaiam, non dona tantum, ſed ipſa etiam numinum ſimulacra quantuliſcunque ornata diuitiis abripuit. Autor Corn. Tacitus.

Dionyſius Siciliæ tyrannus fana deorum expilauit, eoſdem iocularibus verbis irridens. Nam (vt eſt apud Valerium) quum fano Proſerpinæ Locris ſpoliato, ſecundo vento veheretur, ridens amicis, Videtiſne, inquit, quàm bona nauigatio ab ipſis diis immortalibus, ſacrilegis tribuatur? Conſule Valerium Max. de religione.

C. Verres Siciliam compilauit, ſublatis deorum ſimulacris, ornamentisq; fanorum. Eum propterea Cicero comparauit Dionyſio, Lactantius lib. 2.

Pyrrhus è theſauro Proſerpinæ Locrenſis pecuniam ſuſtulit. Vlciſcente demum numine, ſaxis illiſus in mari naufragium fecit. Idem Lactantius eod. lib.

Fuit etiam *Harpalus* inſignis & felix prædo, qui, Autore Tullio lib. 3. de Natura deorum diis illudebat, quòd in illa fortuna tandiu viueret.

Sambicus latro templũ Dianæ expilauit in Elide. Quod flagitiũ quum fateri nollet, annum perpetuũ exquiſitiſsimis cruciatibus ad mortem vſque tortus eſt. Hinc adagium, Sambico grauiora pati.

Leo Imperat. filius Conſtantini Copronymi coronam Mauricio principe deo dicatam nefario capiti impoſuit, captus gemmarum & auri ſplendore. Bap. Egnatius.

Fuluius Flaccus Cenſor tectum marmoreum Iunonis Laciniæ ſpoliauit, vt ædem (quam dedicauerat Equeſtri Fortunæ) tegeret. Liuius lib. 42.

PYRATAE.

Pyratæ dicuntur prædones marini, qui nauigia cum mercibus inuolant, eoq; furto quæſtum faciunt. In his *Baſilus* à Lucano ponitur, vbi ait, Et Baſilum videre ducem noua furta per æquor.

Sextus Pompeius, Pompeij Magni filius, pyraticam itidem exercuit. Idem Lucanus: Sextus erat magno proles indigna parente, Qui mox Scyllæis exul graſſatus in vndis, Polluit æquoreos Siculus pyrata triumphos.

Cerpalum Tortellius inter pyratas numerat.

Icarion quoque nomen fuit ſæuiſsimi pyratæ.

Mnas quoque fuit pyrata, qui ſub Sexto Pompeio oras Italiæ & omne circum pelagus prædatoria claſſe infeſtabat.

Saxo Grammat. *Rothonem* quendam inter pyratas numerat: Ea tempeſtate (inquit) Rotho Rutenorum pyrata patriam noſtram rapinæ & crudelitatis iniuriis profligabat.

Eodem Teſte *Thorias* & *Bero* pyraticum munus exercuerunt.

SVPPL

SVPPLICIORVM DIVERSA GENERA.

CYprianus apud Cælium prodit *Vngulam* fuiſſe tormenti genus, aitq́; *Aſcias & Runcinas* inter ſæuitiæ tormenta reperiri.

Rota tormentũ eſt Germanis peculiare. Ariſtophanes apud Cælium: Rota torquere te illic neceſſe eſt, vt exculpatur, quòd perperam feciſti. Erat autẽ ſeruile ſupplicium. Rotæ inſerebãtur noxij, & membratim radiis rotarũ conuulſi lenta morte perimebantur.

Centra ſtimuli erant, quæ admouebantur reis.

Scalæ Gemoniæ, ſeu Gemonij gradus, locus erat eminens, qui gradibus quibuſdam conſcendebantur. Eò trahebantur damnatorum corpora. Legimus enim M. Claudio (quòd fœdã cum Corſis pacem feciſſet) ademptam libertatem, mox & ſpiritum extinctum: Corpus demum contumelia carceris & deteſtanda gemoniarum ſcalarum nota fœdatum. Dicuntur autem Gemoniæ à loco gemitus & calamitatum. Suetonius in Cæſa. Tiberio: Imputauit etiam, quòd non laqueo ſtrangulatum abiecerit in gemonias.

Suſpendium, eſt ſupplicij genus, quo ducti ad furcas malefici faucibus laqueo conſtrictis infelicem reddunt ſpiritũ. Quæ mors maximè erat probroſa. Nam in pontificalibus libris cautum fuerat, vt tales inſepulti abiicerentur. Vnde & Vergilius de Amata Lauiniæ matre ſic ait. Et nodum informis lethi trabe nectit ab alta. Plerique mortem hanc præpoſteram vocant. Ea hodie apud nos puniuntur latrones & homicidæ.

Vncus, etiam nomen eſt tormenti: nam infames multiſq́; flagitiis adobruti, poſt mortẽ vnco trahebantur in ſentinas, & ſordium receptacula. Mortuo Commodo Imperatore, ſenatus hunc in modum acclamauit: Qui ſenatum occidit vnco trahatur: Qui omnes occidit vnco trahatur: Qui templa ſpoliauit vnco trahatur. Hoc & alia inſtrumenta Carnificinæ quũ oſtentaret Carnifex, ferunt Neronem ad voluntariam mortem coactum. Suetonius de Vitellio ſcribens ait: Tandem apud gemonias minutiſsimis ictibus excarnificatus, & confectus eſt, & inde vnco tractus in Tiberim.

Fuſtuarium, dicitur caſtigatio fuſtium, virgarumq́; ſupplicium. T. Liuius: Fuſtuarium meretur, qui ſigna relinquit, aut præſidio decedit. Antiquitus in militari diſciplina duo fuerunt ſuppliciorum genera, Fuſtuarium, & Decimatio. Eum qui virgis cædit, Plautus Virgatorem vocat. Liberum erat, cædi fuſtibus: virgis, ſeruile. Erat & Crates ſupplicium apud priores, quo quis deiectus in aquam, crate ſupernè iniecta, ſagis congeſtis obruebatur.

Pauſanias *Anchoram* ferream eorum ceruicibus adalligabat, quos crudelius vellet caſtigare, eaq́; affectos ignominia vniuerſo

populo

populo videndos exponebat.

Neruus ferreum erat vinculum quo impediebantur pedes. Eo etiam ligabantur ceruices. Hinc Cato apud Gellium festiuê dicit, priuatos fures in neruo & compedibus vitam agere, publicos in auro & purpura visi.

Icrion erat instrumentum, quo martyres cruciabantur.

Paratilmos supplicium erat, quo pauperes in adulterio deprehensi puniebantur. Ditiores enim pecunia se redimebant, vt constat ex verbis Ciceronis, qui scribit, Sallustium venalem exposuisse domum paternam, vt se adulterij crimine purgaret.

Aporaphanidosis suppliciũ erat, quo Raphani in pudendas reorum partes impingebantur.

Cyphon ligneum erat vinculum aut ferreum, quo maleficorum colla inuoluebantur. Cynophismus ipsum est supplicium. Hoc adhuc nostra ætate visitur.

Archiuus, seu Archiuum, locus est, ad quem damnati ducebantur, in quo qui legum placita risui habuisset, diebus viginti vinctus Cyphone perseuerabat nudus, melle & lacte delibutus, quò molestæ essent illi apes & muscæ.

Draco vnicuique, & quantulocunque furto extremum supplicium, id est mortem irrogauit.

Colasis genus erat pœnæ, quæ adhibebatur causa castigandi, aut emendandi.

Colus, masculini generis, tormentum erat carnificinæ sæueritatis, quo rei flagellabantur. ipsum erat Coriaceum, Autore Festo.

Crurifragium supplicium erat, quo crura maleficis mutilabantur, & infringebãtur. Apul. lib. 9. Tunc vxor egregia diras in eum deuotiones deprecata, & crurifragium eius abominata exangui formidine trepidantem adulterum abscondit. Eodem modo Plautus *Lumbifragium* vocat Lumborum fracturam in Amphi. dicens: Nam si me irritasis, hodie Lumbifragium hinc auferes à me.

Damnari ad metalla supplicium fuit apud antiquos, quo vincti sontes in opus metalli trahebantur, seu in metallicas mittebantur fodinas. In Calcariam quoque & Sulphurariam damnabantur aliqui. Nam Iurisconsulti inter pœnas metalli nominant Sulphurariam & Calcariam: hoc est, fodinas calcis & sulphuris. Item Lathomiam vbi cæduntur lapides. Plautus: Tyndarus in Lathomias lapidarias ab Egione damnatur. Fuit & Lathomiæ locus carceris Romæ, & Syracusis carcer. De Metallorum pœna Tranquillus in Caligula: Multos honesti ordinis deformatos prius stigmatum notis ad metalla & munitiones viarum, aut ad bestias condemnauit, aut bestiarũ more quadrupedes cauea coërcuit, aut medios ferro dissecuit.

diſſecuit. Plinius in Epiſt. Erat fuſtibus cæſus, damnatus ad metallum, ſtrangulatus in carcere.

Culeus, ſaccus erat, in quo Simia ſerpent, canis, & gallus gallinaceus cum parricida includebantur, ac demum præcipitabatur in aquas. Iuue. Saty. 8. de Nerone: Cuius ſupplicio non debuit vna parari Simia, non ſerpens vnus, non culeus vnus. Valerius ſcribit M. Tullium duumuirum culeo inſutum in mare abiici iuſſum eſſe à Tarquinio rege, ob librum ſecreta ſacrorum continentem, quem exſcribendum dederat.

Stigma dicitur nota, quæ inuritur fronti reorum, in perpetuum probri monumentum. Martialis, Frons hæc ſtigmate nō meo notanda eſt. Iuuenalis Saty. 10. Mitius id ſanè, quod non & ſtigmate dignū Credidit. Quintianus in Cleopoli: Nota nulla doloſi Criminis, hanc preſſo ſignabit ſtigmate frontem. Suetonius de Auguſto: Valerium Catullum (à quo ſibi verſiculis de Mamurra perpetua ſtigmata impoſita non diſsimulauerat) ſatisfacientē eadem die adhibuit cœnæ. Vbi ſtigma metaphoricè poſuit pro infamia & ſugillatione. A Stigma fit Stigmaticus, ideſt publica notatus infamia. Cic. O miſerum, qui fideliorem & barbarum & ſtigmaticū putaret, quàm coniugem. Plin. ſcribit columbino fimo deleri ſtigmata.

Ad beſtias damnari etiam ſupplicium erat apud antiquos, quo rei cum beſtiis, ferísque agreſtibus & ieiunis depugnabant. Propterea apud Gellium legimus, Androdum à domino datum ab beſtias. Beſtiarij erant, qui beſtiis obiiciebantur, aut in eas decertabant. Tertullianus: Iupiter eſt Romæ, quem ludis ſuis proluunt ſanguine beſtiariorum.

Gyaros eſt inſula in mari Aegæo, quò mittebantur noxij. Iuuenalis Sat. 1. Aude aliquid breuibus Gyaris & carcere dignum, Si vis eſſe aliquid.

Exilium, ſeu mutatio patriæ, numeratur inter pœnas reorum. Exules aliter dicuntur Relegati & Deportati. Differunt tamen: Relegatis enim licebat vti bonis propriis in exilio. Deportati verò nihil poſsidebant ex ſuis bonis.

EXVLES NONNVLLI.

M. *Aemylius Lepidus* quum vellet exules in vrbem reuocare, ipſe vrbe detruſus eſt. Reuerſus demū ad obſidionem vrbis, à Catulo conſule & Pompeio pulſus, & hoſtis patriæ iudicatus, exulauit in Sardinia, vbi dolore animi periit.

L. *Apuleius* Saturninus tribunuſp. quum propter Agrariam legem (quam per vim tulerat) aliaſq; item factiones videret ſe odio ſum pleriſque ſummatibus, Rhodum profectus eſt in volūtarium exilium Liuius lib. 69.

Ariſtides

Aristides Athenienſis poſt multa in Remp. beneficia, tandem ſua virtute incidit in odium malorum, quorum inuidia pulſus eſt in exilium: vbi tamen Deos precatus eſt, vt omnia Athenienſibus pro voto & animi ſententia bene ſuccederent.

Boëtius Imperante Zenone exilio damnatus eſt à Theodorico rege, ob affectatæ libertatis ſuſpicionem.

Clisthenes Athenienſis (qui primus legem tulerat de exilio) primus exulauit.

Conon dux Athenienſis impatiens cladis, quam à Lyſandro Lacedæmonio in conflictu nauali acceperat, ſpontaneum delegit exiliū. Fugitque ad Artaxerxem regem Perſarum in Cyprum, cuius auxilio libertati patriam aſſeruit, cui prius ſeruitutem attulerat.

Demarathus Lacedæmonius, quum apud Athenienſes exularet, non potuit tamen furtim non monere patriam bellici apparatus, qui Athenis fiebat.

Dion Syracuſanus quum plerunque monuiſſet Dionyſium iuniorem (apud quem in ſumma dignatione & familiaritate viuebat) vt patriæ libertatem reſtitueret, factus ei ſuſpectus & in exilium pulſus eſt. Vbi tamen ad liberandas Syracuſas animum ſemper adiecit. Nam facto Apollini ſacrificio, habitaq; ad milites concione cōtra tyrannum copias mouit, quem facta deditione coëgit exilium capere, quod prius aliis dabat. Hinc Adagium natum: Dionyſius Corinthi. De his qui à proſpera fortuna ad humilem redacti ſunt. Adagiū.

Athenienſes *Demosthenem* in exilium miſerunt, quòd pecunia fuiſſet corruptus ab Harpalo, qui fugerat ab Alexandro, & Athenas ſe receperat.

Egesistratus Epheſius ob tribulis ſui necem exulauit.

Eustathius Pamphilius, præſul Anthiochenus, ſub Conſtantino principe in exilium pulſus eſt Traianopolim Thraciæ ciuitatem, quòd Arrianorum placita refelliſſet.

Euſebius Vercellenſis præſul ob religionem & doctrinam à Conſtantino principe miſſus eſt Cappadociam in exilium.

Hylarius præſul Pictauienſis, qui ſcripſit in Arrianos, relegatus eſt in Phrygiam

Ioannes Gotthus præſul Gerundenſis, quum ſub Phoca principe Arrianam ſectam oppreſsiſſet, ab hæreticis relegatus eſt.

Hyppias dux Athenienſis pulſus in exilium, Darium in patriam commouit. Iuſtinus lib. 2.

Liuius Salinator quum de Illyriis triumphaſſet, inuidiam ſibi gloria comparauit. Iudicatus enim reus peculatus, in voluntarium exilium profectus eſt, poſtea tamen reuocatus Annibale Italiam opprimente.

D *Lucifer*

Lucifer præſul Caralitanus à Liberio Pont.ad Imperatorem Cõſtantinum miſſus,ab eodem relegatus eſt Palæſtinam.

Decius Magius quum Annibali Capuam intranti ſolus aſſurgere nollet,ab eodem relegatus eſt. Quum autẽ in exilium traheretur, aperto capite vociferans,Habetis,inquit,libertatẽ Campani,quā pe tiiſtis. Semper enim patriæ deditionem diſſuaſerat. Liuius lib.23.

M. Marcellus,Pompeianarum partium,vbi vidit Cæſarem victorem,Athenas profugit in exilium. Vnde proconſul Africæ, Domitiani tempore damnatus repetundarum, quòd Africam diceretur expilaſſe,actus eſt in exilium.

Meletius præſul,Arrianæ hæreſis ſectator, ſub Diocletiano pulſus eſt in exilium, quòd præter opinionem fidem noſtram defendiſſet,quum tamen Arrianam vellet tutari.

Metellus Numidicus (qui de Iugurtha triumphauit) relegatus eſt,quòd in legem Apuleiam per vim latam iurare noluiſſet.

T. Annius Milo Maſsiliæ exulauit,quòd cliens fuiſſet Ciceronis, in cauſa cædis Clodianæ.

Montanum Vatienum oratorem,patria Narbonenſem, Tiberius relegauit ad Baleares.

P. Nigidius Figulus, quem Lucanus Aſtrologiæ peritum fuiſſe ſcribit,mortuus eſt in exilio,teſte Euſebio.

L. Opimius poſt Ful. Flaccum virũ cõſularẽ & C.Gracchum tribunitium oppreſſos, iudicio circunuentus & in exilium actus eſt.

Oribaſius Sardianus mortuo Iuliano principe,quo cum in ſumma familiaritate vixerat, inuidia ſuccedentium principum, & bonis ſpoliatus eſt,& in exilium detruſus: vbi tamen in omni calamitate, conſtante manſit animo,ſeque philoſophum verum exhibuit.

Paulus Diaconus Aquileienſis à Carolo Magno relegatus eſt ad Diomedis inſulam,quòd Deſiderio Longobardorum regis eiuſdem Caroli inimico faueret.

M. Popilium Romani in exilium egerunt, quòd miſſus contra Numantinos,rem ſua culpa male geſsiſſet.

Protagoras Abderites,Menandri filius,& auditor Democriti,accuſatus ab Athenienſibus, quòd Perſarum magiam & religionem didiciſſet,ſponte exulauit.

Philiſtum Syracuſanum (qui res Siculas libris duodecim complexus eſt) Dionyſius ſenior in exilium pepulit, vbi tamen bonam hiſtoriæ partem abſoluit.

Tullia, Seruij Tulli filia, acta eſt in exilium, quòd ſuper faciem parentis mortui currum traxiſſet.

Tarquinius Superbus, qui occiſo ſeruio Tullo regnum ſceleſte occupauit, miſſus eſt in exilium cum Tarquinio Collatino filio

ſuo,

ſuo, propter ſtupratam ab ipſo filio Lucretiam.

P. Rutilius Conſ. Cnei Manlij collega relegatus eſt à Syllanis. Deinde quum reuocaretur: Malo, inquit, vt patria exilio meo erubeſcat, quàm reditu mœreat.

Thraſybulus dux Athenienſis relegatus eſt à triginta tyrannis, Athenas per vim occupantibus: quos demum collecta aliorum exulum manu, iuuante Lyſandro Lacedæmoniorum duce expulit, patriæq; libertatem peperit.

Thucydides Athenienſis miſſus Amphipolim (quam rex Philippus per vim occupauerat) quum in proditionis ſuſpicionem veniſſet, actus eſt in exilium, quam tamē fortunam conſtantiſsimè tulit.

Cicero ob Clodij inimicitiam actus eſt in exilium. Quod ægre adeò tulerunt Romani, vt viginti hominum millia veſtem mutauerint. Tandem tamen rediit magno omnium plauſu, & vniuerſa propè Italia illum ſuis humeris reuehente.

Hoſtaſius Rauennæ dominus à ſuis ciuibus relegatus eſt, quòd in otio & ignauia torpeſceret, publicæq; adminiſtrationi ineptus videretur.

Berengarius Imp. & Albertus eius filius, ab Othone victi, & in exilium pulſi ſunt.

Benedictus Pont. Maximus ab Othone Imperatore, relegatus eſt ſuffecto Leone octauo.

Xenophanes annis LXV. exulauit à patria.

In exilio ſupra ſeptem annos verſatus eſt *Ouidius*, vbi tamē barbara gentes adeò ſibi demeruit, vt in eius obitu Gethę ac Tomitani lacrymas cohibere nequiuerint.

Sponte *Pythagoras* Samon liquit, Athenas *Solon*, *Lycurgus* Lacedæmona. Romam *Scipio*. Interrogatus *Socrates* cuias eſſet, Reſpondit ſe ciuem mundi.

VIRI CELEBRES MORTVI IN ALIENA TERRA.

Samos genuit *Pythagoram*, texit Metapontus.

Ciceronem Arpini ortum, nutritum Romæ, Sinus Caietanus vidit exanimem.

Plinium infantem laui Atheſis, grandæum extinxit Veſeuus.

Vergilium dedit Mantua, Brunduſium abſtulit.

Genuit *Ouidium* Sulmo, ponticum exilium ſuffocauit.

Terentium Carthaginenſem, quem Roma docuerat, Arcadia ſepeliuit.

Horatium Apulum, *Ennium* Calabrum, *Statium* Narbonenſem, *Auſonium* Burdegalum, Duos *Senecas* & *Lucanum* Cordubenſes, *Plautum* Arpinatem, *Lucilium* Aruncum, *Pacuuium* Brun-

dusinum, *Iuuenalem* Aquinatem, *Propertium* Vmbrũ *Valerium* Antiatem, *Catulum* Veronenſem, *Varum* Cremonenſem, *Gallum* Forliuienſem, *Actium* Piſaurenſem, *Caßium* Parmenſem *Claudianum* Florentinum, *Perſium* Volaterranum tumulauit Roma.

Alexandrum Pellla genuit, Babylon peremit.

Cyrum Perſis tulerat, Scythia truncum tulit.

Craſſum & Pompeium tulerat Roma, Hunc Aegyptus, illum Aſſyria ſuſtulit.

Catoni principium & nomen dederat Roma, finem & cognomen Vtica.

Cornelios Scipiones Roma genuit, Hiſpania obruit.

Decij extra patriam ceciderunt, Pater cum Latinis pugnans, cum Ethruſcis filius.

Aemilium Paulum Cumæ, *Claudium Marcellum* Venuſia *Tiberium Gracchum* tumulauit Lucania, omnes natos Romæ.

Druſus obiit in Germania, *Marcellinus* Baionæ *Tarquinius* Cumis. *Sylla* Puteolis expirarunt. *Auguſtus* Cæſar apud Nolam Campaniæ.

Tiberius apud Companiæ Miſenum.

Traianus in occidente natus, in Oriente mortuus eſt.

Septimius Seuerus ortum habuit in Africa, Imperium in Italia, tumulum in Britannia.

Theodoſium ortum in Hiſpania, Mediolanum terra operuit.

Annibalem Africæ lumen cepit vrna Bithynica.

Theſeum, Themiſtoclem & Solonem Athenienſes ſepelierunt Syrus, Perſis, Cyprus. Hæc exempla debet Petrarchæ, lector optime, qui in dialogo de moriente extra patriam hæc affert. Faciamus nunc auctarium noſtro labore.

Sextum Turpilium Romæ natum, abſtulit Sinueſſa *Hermolaum Barbarum* natione Venetum, Romæ peſtilentia ſuffocauit, *Q. Cornificium*, Ro. militaris factio foris abſtulit. *Aemylius Macer* Veronenſis obiit in Aſia. *Cn. Norbanus* à Sylla victus, apud Rhodios voluntariam oppetiit mortem. *Nero* extra vrbem ſeipſum confodit. *Otho* apud Bebryacum mortuus eſt. *Labeonem Marſum* Romanum tumulauit Macedonia. *Magnentium* imperatorem vidit Roma, Lugdunum habuit mortuum. *Cleomeni* Lecedæmonio tumulum præbuit Aegyptus. *Demoſtheni* Athenienſis Calabria. *Critolao* ducit Achæorum Thermopylæ.

Themiſtocles Athenienſis in Perſide taurinum hauſit ſanguinem, eoq; periit. *Iugurtham* peperit Numydia, mortuũ vidit Roma. Naſcentem *Aeneam* vidit Simois in Aſia. Raptum abſorbuit Numy-

cius

cius in Italia. *Didoni* patria fuit Phœnicia, Carthago tumulus.

Aiacem Oilei rapuit mare, quem Græcia tulerat.

Leandrum Abydenum, *Aegeum* Atheniensem *Aegyptium* Pharaonem, *Menandrum* poëtam Palinurum & *Misenum* non sua, sed piscium extinxit patria. Reperirent huiusmodi exempla numero propè infinita, nisi timerent ne nimia copia saturis plus æquo stomachis nauseam excitaret.

CONTEMPTORES DEORVN.

G*Laucus* quum sacra Veneris contemneret, illa irata eius equabus furorem immisit, quibus vtebatur ad currum, eumq; morsu dilacerauerunt.

Aiax Oilei filius Cassandram in templo Mineruę stuprauit: deæ facinus vlciscente, fulminatus est in mari, dum euerso Ilio redire vellet in patriam.

Pub. Clodius Pompeiam Q. Pompeij filiam & Syllæ neptem, inter publicas Bonæ deæ cæremonias adulterauit.

Lycurgus rex Thracum, contemptor fuit Bacchi: propterea vlciscente numine cruribus suis asciam illisit, dum vellet amputare vites. Propertius lib. 3. Vesanumq; noua nequicquam in vite Lycurgum. Propterea à poëtis Bipennifer & Securiger appellatur, quòd securi seipsum offenderit. Ouid. lib. 4. Meta. Penthea tu venerande, securigerumq; Lycurgum.

Pentheus Echionis & Agaues filius, dum sacra Bacchi despicaretur, à matre, cæterisq; Mænadibus interfectus est. Propertius: Pentheos in triplices funera grata greges.

Herodotus scribit *Cleopem* Aegypti regem templa omnia obserasse, ne populus sacrificaret diis.

Amasis quotiescunque accusabatur furti (erat enim maximus prædo, vt iam diximus) causam deferebat ad deos, velut iniustè accusatus hominum querimonia. Conuictus à Diis, neque eorum tēpla curæ habuit, nec illis sacrificauit, tanquam male de eo mererentur, quòd falsa (vt dicebat) oracula redderent. Herod. lib. 2.

Teutis fuit quispiam princeps, quid ad expeditionem Troianam cum Græcis nauigare volens, dum in Aulidis rupes impegisset, indignatus Palladem vulnerauit hasta. Vnde exitiali morbo correptus est.

Non erubuit *Pyrrhus*, Achillis filius, Priamum senio confectum ad aram Iouis Ercæi interficere. Verg. lib. 2. Aen. - Hoc dicens, altaria ad ipsa trementem Traxit, & in multo lapsantem sanguine nati Implicuitq; comam læua, dextraq; coruscum Extulit, & lateri capulo tenus abdidit ensem.

Inter contemptores Diuûm numeratur *Mezentius* à Vergilio

lib.7. vbi ait: Primus init bellum Tyrrhenis asper ab oris Cōtemptor diuûm Mezentius. Fuit enim impius in homines sine deorum respectu, inquit Macrobius.

Lycaon, rex Arcadiæ, quum Ioui pararet insidias, ab eodem mutatus est in lupum, vt fabulantur Poëtæ. Vnde Iuppiter apud Oui. lib.1. Met. sic loquitur: An satis ô superi tutos fore creditis illos, &c.

Alcithoë fuit etiam contemptrix Bacchi. Ouid. lib.4. Met. At nō Alcithoë Mineias orgia censet, &c.

Erisicthon Thessalus, Cereris (quam aspernabatur) lucum abscidit: Vlciscente dea ad tantam redactus est famem vt sua ipse membra corroserit. Ouid. lib.8. Meta. -Pater huius erat, qui numina diuûm Sperneret, & nullos aris adoleret honores, &c.

Prœtides filiæ Prœti Argiuorum regis Iunoni se præferentes ab eadem mutatæ feruntur in vaccas. Alij fabulantur hoc factum, quòd Venerem spreuissent.

Atalanta & Hippomenes Venereo concubitu templum Cybeles profanarunt. Vterque demum leones facti sunt, vlciscēte numine. Autor Ouid. lib.10. Meta.

Diomedes, Tidei filius, Venerem in bello Troiano læsisse fertur. Ouid. lib.1. Elegia. Pessima Titides scelerum monumenta reliquit. Ille deam primus perculit.

Cambyses, rex Persarum, templa & leges ludibrio habuisse fertur. Vbi enim potitus est Aegypto, Vulcani templum ingressus, risu & conuiciis insectari cœpit. Alia etiam simulacra per summam iocorum licentiam cauillatus exussit. Apertis item conditoriis mortuorum, cadauera introspicere maximæ duxit voluptati.

Capaneum scalarum repertorem (quem Poëtæ fulminatum fuisse dicunt) deorum contemptorem vocat Statius lib.1. Theba. vbi ait: Sed enim ipse manu prægressus auorū Facta, diu tuto superûm contemptor, & æqui Impatiens.

Iam diximus in capite de Latronibus, & Sacrilegis, *Dionysium* Syracusanū templa deorum spoliasse, suisq; furtis gratulatum, diis ipsis illusisse.

Xerxes rex Persarum notatur impietatis, quòd Neptuno maris deo compedes, & Soli tenebras minaretur. Stroza pater: Nec veluti Xerxes, Neptuno vincla minamur, Classibus insolitum quum patefecit iter. Idem Templa in Græcia inflammauit, quòd parietibus includerent deos, quibus omnia deberent esse patentia ac libera, quorum hic mundus omnis templum esset ac domus. Autor Cicero libro secundo de legibus.

Plegyas, rex Lapytharum, & Ixionis pater templum Delphici Apollinis incendit. Hinc ad inferos detrusus, ibidem grauissimè

punitur

punitur. Verg. li. 6. Aen. Phlegyasq; miserrimus omnes Admonet, & magna testatur voce per vmbras, Discite iustitiam moniti, & nō temnere diuos.

Salmoneus, Aeoli filius, Iouis fulmina in aëre simulabat, vt Deus in Elide crederetur. Verg. lib. 6. Aen. Vidi & crudeles dantem Salmonea pœnas, Dum flammas Iouis, & sonitus imitatur olympi.

Celmis vnus fuit ex Idæis Dactylis, qui matrem deorum Rheam violauit stupro.

Diagoras Melius Atheniensium sacrorum mysteria & cærimonias adeò neglexit, vt permultos auerterit à religione. Idem arcana mysteria (quæ non licebat prosanis inuulgare) omnibus detexit. Propterea Athenienses eum in exilium pepulerunt, talento proposito, si quis hominem compertum occidisset.

Theopolemus, & *Hiero* fratres, Apollinis fanum expilarunt. Quo facto pœnam iudicij reformidantes domo profugerunt. Autor Cicero in quinta Verrina.

Cyanippus Syracusanus soli Baccho sacra facere neglexit. Iratus deus tantam ei ebrietatem immisit, vt repertam in tenebris filiam nefando coitu stuprauerit.

Contemptor eius numinis *Armitus* ebrius factus est, & Medulinæ filiæ vlciscente deo se commiscuit.

Theron rex citerioris Hispaniæ, furore correptus templum Herculis apud Gades expugnare voluit, & incendio dare. Iratus deus fecit, vt eius naues improuiso igne corriperentur. Autor Macrob.

Leo Imperator apud Constantinopolim sanctorum imagines depositas incendit: iussitq; Romano Pontifici, vt idem faceret, si imperialem gratiam sibi promereri vellet.

Tertius post Neronem sæuiit in Christianos & religionem catholicam *Traianus* imperator, sub quo Clemens I I I. Pontifex, Symeon Hierosolymitanus episcopus, Ignatius Antiochenus episcopus passi sunt.

Imp. quoque *Decius* multa Christianorum millia dedit morti. Quod etiam fecerunt Valerianus & Galenus filius. Vnde pater à principe Turcarum deo volente captiuus abductus, in misera seruitute consenuit.

Diocletianus per annos quatuor eadem rabie debacchatus est in orthodoxæ fidei cultores.

**Athanaricus* Gotthorum rex multos itidem Christianos variis tormentorum generibus enecauit. Alios detruncauit gladio: quosdam in exilium pepulit, & ibidem fame & siti lãguere ad mortem coëgit. Hinc iusta numinis ira miserum exhalauit spiritum, sanguinis fluxu toto corpore erumpentis.

* Alias Athanicus.

Euarix rex Gotthorum, temporum aditus ſpinis obſerabat & ſepiebat, vt introëundi raritas obliuionem religionis induceret. Clericos carceribus includebat. Nullum omittebat tormenti genus, in quo feritatem ſuam non exerceret.

Demonax philoſophus Adriani tempore, adduci nunquam potuit, vt ad Eleuſina ſacra ac miniſteria accederet. Propterea accuſatus à populo, vt religionis contemptor, factum excuſauit, teſtatus ea ſacra meritò eſſe ſibi ſuſpecta, quę in occulto fierent. Nam ſi bona eſſent, dicebat ea manifeſtari oportere: ſi mala, debere refugi.

Anaxagoram Clazomenium Atheniēſes in vincula coniecerūt, quod ſolem ignitum dixiſſet eſſe lapidem, non Deum: quem tamen illi pro Deo habebant.

Imperante *Conſtantino*, Manuelis filio, quum Turcæ Conſtantinopolim cepiſſent, nullæ ſcelerum facies defuerunt: nulla dignitatis, ſexus, aut ætatis habita eſt ratio: Stupra cædibus, cædes ſtupris additæ. Templa ſanctorum diruta ſunt: Oſſa martyrum canibus & ſuibus obiecta: Redemptor ipſe iterum cruci affixus, luto limóque deformatus eſt. Nullum omiſſum eſt ludibrium, quod prius exercuiſſent Iudæi. Princeps tantæ feritatis *Othomanus* vbi ſatis in ſanctorum reliquias & ſimulacra ſæuitum eſt, feritatem conuertit in vtriuſque ſexus homines, quos omnes more porcorum gregatim occidit, præter nonnullas liberali forma fœminas, quas ad maiorē libidinis ignominiam reſeruauit. Hoc autem factum eſt in annum ſalutis M. CCCCLIII.

Leo Armenius Imperator, parta de Bulgaris victoria, diuorum imagines deleri penitus iuſsit: paulò pòſt à Michaële Traulo per inſidias iugulatus.

Theophilus quoque imperator poſt Michaëlem Traulum, quum ſanctorum imagines itidem odio haberet, multos earum cultores ad mortem cædi iuſsit.

Genſericus princeps Vandalorum, quum Carthaginem cepiſſet, omnesq; opes interfectis ciuibus in ius ſuum vertiſſet, animum ad eccleſiarum ſpoliationem adiecit, quas ſacris vaſis exinanitas, & ſacerdotum adminiſtratione priuatas, equorū ſuorū fecit ſtabula.

Heroſtratus templum Epheſiæ Dianæ toto orbe nominatiſsimū, & inter ſeptem orbis miracula nominatum incendio dedit, vt immortalitatem nominis ſibi compararet.

Brennus dux Gallorum Senonum templum Apollinis Delphici cauſà prædæ ingreſſus, ira numinis ſe interfecit. Autor Valerius, & Iuſtinus lib. 24.

Fuluius Flaccus in Cenſura tegulas marmoreas ex Iunonis Laciniæ templo detraxit, & in ædem Fortunæ equeſtris, quam Romę

faciebat,

faciebat,transtulit. Post quod factum negatur mente constitisse. Quin etiam per summam animi ægritudinem expirauit, quum ex duobus filiis in Illyrico militantibus alterum decessisse, alterum grauiter vulneratum audisset.

Pleminius Scipionis legatus thesaurum Proserpinæ apud Locros spoliauit, nec defuit vltio, Nam postea in carcere teterrimo genere morbi consumptus est.

Pyrrhus quoque è Sicilia rediens, thesauros Locrensis Proserpinæ, intactos ad eam diem, spoliauit, & imposuit clasi, quæ postera die vicinis deæ littoribus illisa naufragium fecit.

Milites *Alexandri*, qui Milesiæ Cereris templum ad prædam irruperant, flamma obiecta, priuati sunt oculis.

HAERETICI NONNVLLI.

AEtius Sophista Antiochenus, primùm Christianus, Arrianorum sectæ postmodum adhæsit. Vnde Antiocha pulsus est, & Atheos vocatus.

Ammonius Alexādrinus, præceptor Origenis, fuit à puero Christianus. Prouectior verò factus ad philosophiam se conuertit, deserta fide orthodoxa.

Apollinaris iunior, dicebat animam à deo verbo facto non assumptam: aut si assumpta esset, non habere mentem. Huic propterea Christianorum commercio interdictum est.

Arrius Alexandrinus, Armodij filius, filium deum ab æterna patris substantia separabat. Ad quam hæresim refellendā iussu Constantini Imperatoris celebrata est synodus Nicena, cui interfuerūt Alexander & Pannutius præsules. Idem Athanasius diaconus cum CCCXVIII. aliis præsulibus, qui explosa Arrij sententia, filium patri consubstantialem fecerunt. Arrius in exilium pulsus, magnā nihilominus turbam hominum in suam traxit sententiam, sed non impunè. Nam dum in latrina corporis excrementa egereret, animam cum intestinis emisit. Ex Ruffini historia.

Berillus, Bostrenæ vrbis Arabiæ præsul, dicebat Christum redemptorem ante humanitatem non extitisse, nec propriam diuinitatis habere substantiam, sed tantum patris in eo habitasse. Quem eius errorem ita repressit Origenes, vt tandem eum ad meliorem mentem reuocauerit. Autor Eusebius.

Carpocrates hæreticus Simonis magi superstitiones imitatus est, quas palàm tradebat.

Cherinthus dicebat, regnum Christi post resurrectionem Hierosolymis futurum, vbi mille annis homines libidini & voluptatibus indulsissent.

Ebion putauit, Christum purum esse hominem, sine vlla deitate

 perfect

perfectum tamen,& omni virtute cumulatißimum. Eius sectatores vocantur Ebionitæ.

Herchesaitæ quædam de scripturis refutabant,& quædam rursum admittebant nouæ ac veteris legis testimonia. Paulum apostolum penitus respuebant. Librum quendem circunferebant, quem dicebant de cœlo lapsum,cuius verba si quis audisset, delictorum veniam consequeretur.

Elmdius Auxentij discipulus fatebatur virginem peperisse, verum postea congressam viro, dicebat alios suscepisse liberos, fratres domini. Insanam eius opinionem confutat Hieronymus.

Eudoxus præsul Constantinopolitanus fuit imitator Arrianæ sectæ, Valentis principis ætate.

Eunomius, præsul Cyzicenus, diuinitatem negabat in Christo. Plurima scripsit contra fidem, & differendi leges suis sectatoribus reliquit. Hunc Gregorius Nazianzenus & Gregorius Nisseus præsules suis argumentis confutarunt.

Euthycles Constantinopolitanus discernebat Christum à verbo dei. Negabat præterea Christi carnē similem esse nostræ, duasq; in eo naturas inficiebatur. Aiebat ipsum Christi corpus è cœlo descendisse, & in virginis vterum tanquam Solis radios penetrasse. In hunc celebrata est quarta Synodus. Volater.

Eusebius Nicomediēsis præsul, secutus est Arrium, cui & multos peperit asseclas.

Faustus Afer secta fuit Manichæus. Scripsit libros in orthodoxam fidem, quibus abunde respondit Augustinus.

Iouinianus nuptias virginitati præferebat secutus opinionem Stoicorum de virtutum & vitiorum æqualitate. Eius scriptis respondit Hieronymus.

Pollio Macedonius dicebat, Spiritum sanctum nihil habere commune cum patre & filio. Fatebatur tamen filium patri similem.

Manes hæreticus imperante Aureliano Romam venit è Perside. Hic ponebat duo principia inuicem contraria. Dicebat se natum ex virgine,& in mōtibus educatum Ponebat vnicam in Christo naturam diuinam. Eius verò humanitatem dicebat esse phantasticam: causatus non esse verisimile Deum pati voluisse. Contra verò Paulus præsul Antiochenus affirmauit Christum simplicem fuisse hominem, maximum alioqui prophetam. Vide Eusebium de hoc Manete. Sectatores eius dicti sunt Manichæi.

Meletius præsul in Aegypto Arrianis adhæsit, habuitq; multos asseclas, eos maximè qui Petro præsuli Alexādrino aduersabantur.

Menander magus, genere Samaritanus, seruatorem se vocabat ex Olympo ad hominum salutem demissum. Docebat nullo pacto

angelos

angelos ab hominibus vinci posse, quàm magicæ artis disciplina. Varias passim hæreses diffudit, quarum lolio multorum oculos vitiauit.

Messaliani cuiusdam dæmonis effectum expectabāt, quem sanctum Spiritum arbitrabantur. Reiiciebant opus manuū, tanquam malignū. Somnio & otio indulgebant. Eius sectæ principes fuerūt Datosius, Phibas, Dalphidius. Theoderitus in historia Tripartita.

Montanus, Phryx natione, vocabat se paracletum. Multos in suam traxit hæresim, & in his Priscam & Maxillam, quas eò redegit insaniæ, vt relictis viris, eum sequerentur, eiusq; inspiratione spiritum propheticum habere se crederent. Sectatores habuit qui Cataphrygæ dicuntur. Hi Spiritum sanctum sibi, non Apostolis infusum prædicabant.

Monothelitæ duas in deo voluntates negabant, diuinam scilicet & humanam, quum tamē res aliter se habeat. Nam Christus multa vt homo voluit, & fecit. Multa item vt Deus. Contra hos celebrata est sexta Synodus, Anno salutis D L X X X V. Sectæ princeps fuit Sergius præsul Constantinopolitanus. Autor Paulus Diac. de gestis Longabar.

Nauatus presbyter Rom. sectam instituit Nouatianorum, qui se mundos & puros appellabāt. Hic in tantam lapsus est dementiam, vt eos (quibus Eucharistiam præbebat) prius iurare cogeret, se nunquàm Cornelium Pontificem secuturos.

Episcopus fuit in parte Aegypti *Nepos* nomine, qui dicebat Sanctos in terris cum Christo mille annis regnaturos in libidine, & voluptate.

Nestorius Germanicus, præsul Constantinopolitanus cœlum suis sectatoribus promittebat, Christum hominem tantum esse prædicabat, duas negando naturas. In hunc celebrata est tertia Synodus sub Theodosio iuniore.

Nicolaus (à quo Nicolaitarum secta orta est) legem matrimonij refellebat, volebatq; promiscuos esse concubitus. Euseb.

Paulus Samosatenus homo multæ arrogantiæ, & nullius propè sapientiæ, psalmos solitos cantari vetuit. Hisq; alios suffecit, quos in suam ipse laudem conscripserat. Negabat filium dei de cœlo descendisse, sed in vtero virginis initium habuisse.

Praxeas Asiaticus plures negabat personas in trinitate, sed eundem patrem & creasse omnia, & in cruce pependisse, quòd (vt dicebat) communicata pluribus monarchia autoritatem principatus minuat. Huius argumentis respondit Tertullianus.

Photinus, præsul Smyrnæus, humanam solùm naturam in Christo posuit, instar Ebionitarum.

Sabinus, præſul Heracleæ, ſecta fuit Arrianus. Is Chriſtianos omnes (qui in Synodo Nicena ab Arrio defecerant) idiotas vocabat, & ignauos, eosq; infirmitate ingenij lapſos dicebat.

Sabellius hæreticus, negabat Chriſtum Dei filium, primogenitumq; omnis creaturæ: atq; etiam Spiritus ſancti auferebat intellectum. Ponebat vnicam in trinitate perſonam. Hinc variæ factiones, & malorum germina pullularũt. Eius ſectatores Sabelliani dicuntur. Sunt qui Sabinum & Sabellum eundem faciant.

Simon Magus natione Samaritanus multos artibus magicis, & ope dæmonũ eluſit Romæ, Imperante Claudio principe, ita vt numinis loco habitus ſit, & honore ſimulacri decoratus, cum hac inſcriptione, SIMONI DEO SANCTO. Eum Samaritani omnes & deum fatentur. Sunt qui dicant eum, quũ per aëra deuolaret, Petri precibus cecidiſſe, eaq; ruina miſeram exhalaſſe vitam.

Symmachus, vnus ex interpretibus Bibliorum, putauit Chriſtum ex concubitu Ioſeph & Mariæ natum. Quam inſaniam probare voluit ex euangelio Matthæi.

Baſilides ſcripſit in Euangelium XXIIII. commentarios, confinxitq; prophetas quoſdam, vt Barabam & Barcob, aliosq; barbaris nominibus nuncupatos. Hic inſtar Pythagoræ ſectatores ſuos quinquennio ſilere iuſsit.

Theodorus Coriarius humanam tantum naturã tribuebat Chriſto. Fatebatur tamen verbum Dei in eo habitaſſe ob excellentem virtutem. Mariamq; non Dei, ſed hominis tantum matrem eſſe. In hunc celebrata eſt quinta Synodus, Iuſtiniani principis & Vigilij pontificis tempore, anno ſalutis DXL. vbi ſancitum eſt, vt Maria Theotocos, id eſt, Dei mater, vocaretur. Euſe. lib. 5.

Tertullianus patria Carthaginenſis, quum in fide aliquãdiu perſtitiſſet, tandem clericorum Ro. contumeliis ad Montani dogma delapſus eſt.

Apelles hæreticus dicebat in Chriſto fuiſſe corpus phantaſticũ, prophetias non recipiebat, quòd ſeſe reſcinderent, & implicarent contradictionem.

Acephali duas in Chriſto negabant naturas, nullo eius opinionis autore. Vnde & traxerunt nomen.

Almericus hæreticus dicebat Ideas in mente diuina creare, & creari. Hunc Innocentius III. cremari iuſsit Lutetiæ. Volater.

Barbara, Sigiſmundi Imperatoris coniunx, ſtultas vocabat virgines pro Chriſti nomine paſſas, quòd voluptatis gaudia non guſtaſſent. Dicebat animas cum corporibus interire, nec futurã aliam vitam poſt hanc, quam viuimus.

Cerdo hæreticus aſſerebat duo fuiſſe contraria principia. Eius

aſſeclæ

assectæ dicti sunt Cerdoniani.

Ioannes Hus, & Hieronymus de praga quum sceleratissimas hæreses Bohemorum animis inculcassent, sententia publici concilij incendio & flammis deuoti sunt.

Alogij hæretici verbum negabant esse deum, spreta Ioannis Apocalypsi. *Aquarij*, fuerunt hæretici quidam, qui solam aquam offerebant in calice sacramenti.

Adamiani, exemplo Adam nudi, ac sine vllis vestibus degebant, eóque modo cum fœminis versabantur, asserentes illud in vita melius putandum esse, quod ad naturam magis accederet. Crinitus cap.6.lib.16.

Nyctages vniuersam noctem somno & quieti concedebant, dicentes naturæ genium violari, atque corrumpi, si ipso noctis tempore vigilaretur.

Himerobaptistæ apud Iudæos vocati sunt hæretici, qui seipsos & sua vestimenta quotidie abluebant. Autor Crinitus.

Marcion hæreticus bina principia, binosq; deos ponebat, bonum scilicet, & malum.

Templarij hæretici emerserunt anno post Imperiū Augusti M. X X X. Hierosolymis in tantam sanctitatis opinionē venerunt, vt breui tempore multas diuitias, ac templa sibi cōparauerint, à quibus Templarij dicti sunt, quòd frequentes & assidui versarētur in templis. Iidem Christi sacris impudentissimè abdicatis, in quædam flagitia diuerterūt. Conflauerunt enim simulacrū quoddam miro artificio, cui hominis cutem superinduxerunt, collocatis in fronte binis carbunculis, oculorum vice promicantibus. Hoc autem loco numinis reuerebantur. Morientiū cadauera resoluta in cineres cæteris dabant in potū, vt in ea secta firmiores essent. Natū ex templarij virginisq; coniugio torrebant igne, simul ex humore deliquato suum perungebant simulacrū. Nefanda masculorū libidine conflagrabant. Damnati sunt autē in Viennensi concilio, & deuoti flammis sententia Clementis Pont. Max. qui Benedicto successit.

Donatus, natione Afer dicebat filium esse minorem patre, & spiritum sanctum filio.

VATES, AVGVRES, ET ARVSPICES.

PRotheum, filium Oceani & Tethyos, poëtæ vatem faciunt. Vergilius lib.4. Georg. Est in Carpathio Neptuni gurgite vates Cæruleus Protheus.

Laocöon vates fuit Troianus, qui prædixit Græcos in fatali Sinonis machina delitescere. Troianosq; obiurgauit, quòd eam in vrbem admisissent. Verg. lib.2. Aen. Autor.

Euryp

Eurypilus vates fuit Græcus, quem Sinon Vergilianus ait Apollinem consuluisse super simulato Græcorum reditu in patriam, vbi ait: Suspensi Eurypilum scitatum oracula Phœbi Mittimus, isq; aditis hæc tristia dona reportat. Est & Eurypilus vates medicinæ apud Plin. lib. 11. natu. histo.

At *Hyrtia* filia fuit Sesostris regis Aegypti, diuinationis perita, quæ futuram patri monarchiam prædixit.

Melampus filius Amythaonis medicus fuit & augur peritissimus. Propert. lib. 2. Turpia perpessus vates est vincla Melampus. Plin. lib. 25. Melampodis fama diuinationis artibus nota est.

Tyresias, rex Thebarum, & augur fuit, qui consultus à Ioue, vtri maior esset in Venere libido, viróne an fœminæ, quū fœminæ dixisset, ira Iunonis excæcatus est. Quam eius cæcitatē Iupiter vaticinio pensauit. Alij excæcatū ferunt, quòd Mineruā in fronte nudam cōspexisset. Ouid. lib. 3. Meta. At pater omnipotēs (neq; enim licet irrita cuiquā Facta dei fecisse deo) pro lumine adempto Scire futura dedit, pœnāq; leuauit honore. Stat. lib. 2. Thebaid. -Longæui vatis opacos Tyresius vultus, vocémq; & vellera nota Induitur.

Tages primus omnium aruspicij disciplinam dedit Hetruscis. Ouid. lib. vltim. Meta. Indigenæ dixere Tagem, qui primus Hetruscam Edocuit gentem casus aperire futuros.

Cassandra, Priami filia, quum Apollini copiam sui corporis promisisset, ab eodem vates facta est: quum autem non staret promissis, iratus Deus fecit, vt eius vaticiniis non adhiberetur fides. Hæc prædixit futura ex Helenæ raptu infortunia. Propertius lib. 3. Certa loquar, sed nulla fides, neque enim Ilia quondam Verax Pergameis Phœbas habenda malis. Sola Parim Phrygiæ fatum componere, sola Fallacem patriæ serpere dixit equum. Ille furor patriæ fuit vtilis, ille parenti, Experta est veros irrita lingua deos. Idem lib. 4. & Vergil. lib. 2. Aeneid.

Calchas augur fuit, Thestoris filius, qui tempore belli Troiani Græcis oracula reddidit. Vergil. lib. 2. Aen. Hic Ithacus vatem magno Calchanta tumultu Protrahit in medios. Idē prædixerat Græcos omnes Troia diruta in patriam sospites redituros. Quod secus accidit: nam multi apud Caphareum Euboiæ naufragium fecerūt. Quo liquet veterū vatum præsagia non semper vera extitisse. De Calchante Ouid. lib. 12. At veri prouidus augur, &c. Idem lib. 2. de Arte. Stat. lib. 3. & Cic. lib. 1. de Diuinatione. Ferunt hunc Calchantem cū Amphilocho Amphiarai filio ab expeditione Troiana redeunte ad Apollinis Clarij lucū diuertisse, repertoq; ibidem Mopso, quędam proposuisse. Quæ quū ille soluisset, aiunt Calchantem animi ægritudine periisse. Quæstio ab Hesiodo talis memoratur:

Mirab

Mirabor sanè, poteris si dicere ficus, &c. Pherecydes apud Cælium scribit, Calchantem sue oblata interrogasse, quot porculos gestaret; Mopsum verò respondisse tres, atque ex his vnam fœminam. Quem vbi vera locutum patuit, illum ægritudine intabuisse.

Helenus, Priami filius, vaticinio claruit, autore Vergilio, apud quem Aeneas sic eum alloquitur lib. 3. Aen. His Vatem aggredior dictis, ac talia quæro, Troiugena interpres diuũ, qui numina Phœbi, &c. Ouid. lib. 13. Metamor. Quam sum Dardanio (quem cepi) vate potitus. Cic. lib. 1. de Diuinat. Quid Asiæ rex Priamus, nónne & Helenum filium, & Cassandram filiam diuinantes habebat?

Nautes nomen est vatis Troiani apud Vergil. lib. 5. Aeneid. qui dum incensæ ab Iride in Sicilia comburerentur Aeneæ naues, docuit hoc ipsum fieri Iunonis odio, vt Latio Troianos auerteret: monuitq; Aeneam ipsum vt non succumberet calamitatibus, sed inuicto persisteret animo.

Carmentis, Euandri mater, erat præsaga, & monitrix rerum futurarum. Prius vocabatur Nicostrata: verùm vbi carminibus dare incœpit responsa, Carmentis vocata est. Verg. lib. 8. Matrisq; egere tremenda Carmentis nymphæ monita, & Deus autor Apollo. Martianus Capella: Alij quoq; huius generis homines, in diuinandi vsum & præscientiam procreati, vt Carmentis in Arcadia, ab effuso per vaticinia carmine, dicta.

Manto filia Tyresiæ (à cuius nomine dicta est Mantua) fuit etiã fatidica, & rerum futurarum præsaga. Vergil. lib. 10. Ille etiam patriis agmen ciet Ocnus ab oris Fatidicæ Mantus, & Thusci filius amnis, Qui muros matrisq; dedit tibi Mantua nomen. Ouid. lib. 6. Metamorphos. & Statius lib. 10.

Rhamnetes, augur fuit, charissimus Turno. Vergil. libro 9. Rex idem & regi Turno gratissimus augur, Sed non augurio potuit depellere pestem.

Asilas nomen etiam est auguris, qui suppetias tulit Aeneæ contra Turnum, Vergil. lib. 10. Tertius ille hominum diuûmq; interpres Asilas, Cui pecudum fibræ, cœli cui sydera parent, Et linguæ volucrum, & præsagi fulminis ignes, Mille rapit densos acie, atque horrentibus hastis.

Tolumnius nomen est auguris, qui pro Turno bellauit in Aeneã. Verg. lib. 12. Expediuntq; manus, primusq; Tolumnius augur.

Iapys, Iasij filius, nomen auguris apud eundem Verg. lib. 12. Iámque aderat Phœbo ante alios dilectus Iapys Iasides, acri quondam cui captus amore Ipse suas artes, sua munera lætus Apollo Augurium citharamq; dabat, celeresq; sagittas, &c.

Choreus sacerdos fuit Cybeles diuinãdi peritus. Verg. lib. 11. Aureus

reus ex humeris ſonat arcus,& aurea vati Caſsida.

Aruns vates fuit Thuſcus, cuius peritiam diuinando deſcribit Luca. Hæc propter placuit Thuſcos de more vetuſto Acciri vates, quorum qui maximus euo Aruns incoluit deſertæ mœnia Lunæ, Fulminis edoctus motus, venasq; calentes Fibrarum, & motus errantis aëre pennæ.

Labyſſa mulier fuit fatidica in Boëmia, quæ filiam habuit Craco nomine, rerum quoque futurarum peritam. Volat. in Georg.

Phæmonoë virgo prima Delphici Apollinis vates fuiſſe dicitur, carmenq; Heroicum inueniſſe. Plinius lib. 10. Phæmonoë Apollinis dicta filia, dentes ei fuiſſe prodidit. Luc. libro 5. Phæmonoën errore vagam, curisq; vacantem Corripuit, cogitq; fores irrumpere templi, &c. & Statius lib. 2. Syl.

Plinius lib. 7. ait, maximam fuiſſe diuinitatem *Melampodi* apud Græcos, apud Romanos *Martio*.

Amphiaraus Oiclei filius, augur fuit & vates Græcus, quem quũ Adraſtus rex in bellum contra Thebas vellet ducere, recuſauit: ac ne cogeretur, ſeſe occuluit, quòd præuideret ibidem ſe periturum. Fraude tamen vxoris Eryphiles (quam monili corruperat Adraſtus) proditus eſt, & inuitus in bellum tractus, vbi terræ hiatu abſumptus eſt. Statius lib. 1. & 3. & 7. Theb.

Mæon nomen eſt vatis & auguris apud Statium lib. 2. Theb. dicentem: - Ille hæc præuiderat omnia doctus Aëris, & nulla deceptus ab alite Mæon.

Branchum ferunt Apollinis fuiſſe filium, cui pater diuinandi artem conceſſerit. Statius: - Primoq; æqualis honori Branchus. Strabo ait eum ſacerdotem fuiſſe delubri Apollinis Didymæi. Mirandula in hymnis: Hinc quoque Branchiaco vatem ſtimulauit ab axe Delius innumeris ſubigens ambagibus orbem.

Thyodamas filius fuit Melampodis, diuinandi quoque peritus. Statius lib. 8. Inſignem fama, ſanctoq; Melampode cretum Tyodamanta volunt, quo cum ipſe arcana deorum Partiri, & viſas vni ſociare ſolebat Amphiaraus aues, tantæq; haud inuidus arti Gaudebat dici ſimilem, iuxtaq; ſecundum.

Idmon, Apollinis & aſteriæ filius, & ex Argonautis vnus, claruit etiam vaticinio. Hunc à ſerpente occiſum ferunt. Sene. in Medæa: Idmonẽ quamuis bene fata noſſet, Conſcidit ſerpẽs Libycis arenis.

Trophonius, vates fuit quiſpiam, ſpeluncam habitans, in quam qui deſcendebant, perpetuò erant agelaſti & irriſibiles. Hinc adagium natum, In Trophonij antro vaticinatus eſt: de homine maxime triſti, & prænimis ſeuero. Mirandula in hymnis. Phœbeiq; antrum fundens conſulta Trophoni.

Apoll

Apollonius, è Tyana ciuitate Græciæ, rerum futurarum præsagiis fertur claruisse. Præuidit enim Cilicem quendam lasciuum hominem intra diem tertium occisum iri, & cõtigit. Aiebat se cuncta facere Deo consultore, & duce dæmone, scireq; omnium linguas, & hominum cogitationes introspicere, futura præuidere & iam præterita diuinitus cognoscere. Somnia interpretabatur, & declarabat portenta, damnabat animalium sacrificia. Eius vitam compendiose satis describit Volaterranus.

Mopsus fuit omnium vatum peritissimus, vnus eorum, qui Argonautis futura prædixerunt. Cum hoc in certamen descendit Calchas, victusq; dolore animi in fata concessit, vt iam diximus. Adagium fluxit in vulgus, Mopso certior, de eo, qui citra mendacium futura præuidet, & enũtiat. Fuit Mopsus Ampyci filius. Ouid. lib. 10. Seneca in Medea. Val. Flac. lib. 1. Argon. Fuerunt & alij eiusdem nominis, vt Mopsus Tyresiæ filius: alius etiam, à cuius nomine Attica regio Mopsopia vocata est.

Polyxo, nomen est Phœbadis apud Val. Fla. lib. 1. Argon. Tunc etiam vates, Phœbo dilecta Polyxo.

Philochorus Atheniensis, fuit vates Eratosthenis tempore, qui extinctus est insidiis Antigoni Macedoniæ regis, quòd venisset in suspicionem contractæ cum Ptolemæo rege amicitiæ. Hic scripsit Atthidis lib. x v i i. qui continent res gestas Atheniensium, & reges & magistratus vsque ad Antiochum deum. Scripsit etiam libros quatuor de vaticinio.

Sosipatra mulier genere Lyda, vxor Aedesij sophistæ, spiritu fatidico, & futurorum præsago fuisse prædicatur, atque etiã à quibusdam numinibus educata fertur.

Actius Nauius augur fuit, qui nouacula cotem præscidit, spectãte Tarquinio. Quo factũ est, vt Tarquinius ipse in rebus dubiis eo augure semper vteretur, & populus de suis rebus ad eũ deferret.

Massurius, & Mutius, nomina sunt augurum Romanorum, apud Plinium lib. 10. cap. 7.

Sostratus vates fuit, qui per furorem multa prædixit Græcis, vt Xerxis aduentum in Græciam.

Spurina vates Cæsarem monuit, vt idus Martias caueret. Tranquillo teste: Eoq; die interfectus est imperator, quem cauendum esse prædixerat vates.

Astylus Centaurus, Ixionis filius, quum diuinandi peritia claret, fratres suos monuit, ne bellum contra Lapythas molirentur. Idem prædixit Nesso vulnus, quod Herculis sagitta erat accepturus. Ouidius: Astylus ille etiam metuenti vulnera Nesso Ne fuge, ad Herculeos, inquit, seruaberis arcus.

Tyburnum Plin. lib. 16. ait fuiſſe Amphiarai filium, peritum augurij, à quo Tyburtes populi originem traxerint multò ante Romam conditam.

Olenus Calenus nomen eſt vatis apud eundem lib. 28. vbi ait: Quum in Tarpeio fodientes delubro fundamẽta, caput humanum inueniſſent, miſsis ob id à ſenatu legatis, Hetruriæ celeberrimus vates Olenus Calenus præclarum id fortunatumq́, cernens, interrogatione in ſuam gentem transferre tentauit.

Prylis, Mercurij fuit filius, diuinandi apprimè peritus: Hinc adagium, Lesbius Prylis, in hominem ſagaci coniectura.

Lampon fuit ſacrificus, & vates oraculorum, ſolitus iurare per anſerem, velut auem auguralem.

Eurycles vates fuit, qui de ſe ſuisq; incommodis aliquid ſemper diuinabat. Hic per aſsiſtentem dæmonem vera vaticinabatur. Propterea Euryclitæ dicuntur omnes diuinaculi.

Chryſes, vates fuit Iunonis, cuius filia Chryſeidem quum Græci rapuiſſent, dea iniuriam vlciſcente, peſtilentia in ſuis caſtris laborarunt.

Aſtyphilus Poſsidòniates, vir fuit vaticinij peritus, qui Cimoni Athenienſi (quo cum in ſumma familiaritate viuebat) mortem prædixit ex præcedentibus prodigiis. Plut. in Cimone.

Martha nomen eſt mulieris fatidicæ, quam in lectica ſtantem honorificè circunduxit Marius, & ſacrificia ea iubente celebrauit. Hanc ſenatus, quòd futura obſeruaret, & prædiceret, liberrtate donauit. Autor idem Plutarchus in Mario.

Apud eundem *Milthas* nomen eſt vatis, quo in explicandis prodigiis Dion vſus eſt.

Peripoltas, vates fuit ex Theſſalia, qui Opheltem regem ſuosq; in Bœotiam populos deducent, familiam multis deinde temporibus nobiliſsimam ex ſe reliquit.

Ariſtander: & Cleomantes nomina ſunt diuinaculorum apud Plutarchum in Alexandro, vbi ait: Quod prodigium cõſpicatus Alexander, accitis ariolis Ariſtandro & Cleomanti Spartano aperit.

Vmbritius apud eundem in Galba nomen eſt auguris: Nam illo die, inquit, ſimul cum diluculo & Galba præſentibus amicis ſacrificabat in palatio augur Vmbritius. Cor. Tacitus: Sacrificanti pro æde Apollinis Galbæ aruſpes Vmbritius triſtia exta, & inſtantes inſidias ac domeſticum hoſtem prædicit.

Theocritus nomen eſt auguris apud eundem Plutar. in Pelopida.

Demophoon fuit vates, qui periculum Alexandro imminere prædixit. Autor Curtius, cuius verba citaſſem, niſi timerem calumnias eorum, qui tantam teſtimoniorum multitudinem vt nauſeabun-

dam refugiunt.

Amalthea, Marpesia, Heriphile, nomina Sibyllarum aut aliarum Phœbadum apud Tibullum lib.2. Quicquid Amalthea quicquid Marpesia dixit, Heriphile Phœbo grataq; quod monuit. Politianus quasdam phœbades atque vnà viros diuinandi peritos his verbis enumerat:

-Quin & veteres prompsere Sibyllæ
Carmen, Amalthea, & fati Marpesia diues.
Herophileq; Idæa genus, prædoctaq; Sabe.
Demoq; Phygoq;, & veri gnara Phaënnis,
Et Carmenta parens, & Manto, & Pythia longos
Phemonoë commenta pedes, & filia Glauci
Deiphobe nimium viuax & Martia fratrum
Nomina, lymphatusq; Bacis, subterq; Triones
Natus hyperboreos Ollen, inq; Attide terra
Clarus honore Lichas, Dodoniadesq; columbæ.

Dauidem ecclesiastici omnes sacrorum vatum principem fuisse fatentur. Idem Politianus: An memorem Solymos prælustria nomina vates, Psallentemq; deo regem, qui turbine fundæ Icta Philisthæo secuit per ora giganti.

Symachiam Martianus Capella ait vnam fuisse ex Sibyllis, quas duas numero solum ponit dicens: Quas non decem (vt asserunt) sed duas fuisse non nescis, id est *Herophilam* Troianam, Marmensi filiam, & Symachiam Hippotensis filiam, quæ Erythræa progenita, etiam Cumis vaticinata est.

Theano & Euexippe filiæ cuiusdam Scedasi Spartanis cauenda oracula præcinuerunt. Postea tamen ab adolescentibus eiusdem loci constupratæ, & in puteum coniectæ sunt. Quod vbi resciuit pater, animi dolore seipsum interfecit.

Albigerius Carthaginiensis, fuit adeò diuinandi peritus, vt dæmonibus afflantibus responderet quicquid egisset quisque, aut omnino cogitasset. Quod testatur Augustinus, qui illis ipsis vaticiniis se plerunque scribit interfuisse.

Cælius scribit fuisse in patria sua mulierculam nomine *Iacobam*, ex cuius ventre immundi spiritu acclamati futura prædicerent, ac vnum ex his *Cincinnaculum* fuisse nuncupatum, qui & præterita & futura percontantibus respõsa dabat mirifica. Interrogatus tamen de futuris, mentiebatur sæpenumero.

Ophioneus fuit Messeniorum vates, qui semper à natali die luminibus captus priuatim & publicè vaticinia peregit.

Polybius Corinthius, filio Troiam proficiscenti & multis aliis mortem prædixit. Autor Cicero.

Thrasybulus fuit inter Elæos quispiam, multis præsagiis nobilitatus, quo etiam titulo simulacrum meruit in Olympia.

Lamus Apollinis fuit filius, qui fatidico spiritu magnum apud veteres nomen adeptus est.

Scirus vates fuit Eleusinius, à cui⁹ noīe Minerua Sciras dicta est.

Abaris filius cuiusdā Seuthæ inter Scythas, scripsit oracula quæ nuncupata sunt Scythica. Vide Cel. cap. 22. lib. 9.

Terentius Varro in libris antiquitatum scribit *Vectium* in augurādi disciplina nobilem fuisse, eumq; affirmasse, futurum Romani imperij terminum post M C C. annos.

Saxo Grammaticus ait, *Vgerum* vatē fuisse ætatis incognitæ, & supra humanum terminum prolixæ.

Paulus Diaconus ait, B*audolinum* quendam vitæ sanctitate conspicuum prophetico spiritu claruisse, regnante apud Longobardos Luitprando.

Fuit & eo tempore alter *Theolapius* nomine, qui præsago spiritu multa prædixit futura.

Amphilocus rex fuit & augur inter Argiuos. Mirandula in himnis: Amphilochi aut monitus adiit male sana nefastos.

Heleus vates fuit Polycrati Samiorum tyranno familiaris. Autor Herodotus.

Callias vates Elæus, qui Amyclis vaticinia reddidit.

Perialla, antistes fuit mulierum apud Delphos vaticinātium, ætate Cleomenis.

Cleander quoque nomē est vatis Arcadici apud eundem Herod.

Fuit & *Megistias* patria Acharnanius, oriundus à Melampode, clarus vaticinio. Nam prospectis extis futura prædicebat Floruit ætate Leonidæ Spartani. Herod. lib. 7.

Euenius vates fuit apud Apolloniates, initio pastor quo dormiēte quum lupi L X. gregē inuasissent, ouesq; ad vnam trucidassent, re cognita, vocatus est in ius, & iudicium sentētia excæcatus, mox tamē insitam obtinuit diuinationem, habuitq; filium Deiphonum, qui ductus à Corinthiis exercitui vaticinabatur. Autor Herodotus in Calliope.

Apud Græcos aruspex fuit *Tisamenus* Antiochi filius, qui apud, Delphos reddebat oracula.

Habuerunt etiam Græci alium aruspicem Leucadium *Hippomachum* nomine.

Claruit *Daniel* spiritu prophetico. Scripsit librum partitum in decem visiones. Susannam falsò accusatam, liberauit à morte. Floruit ætate Nabuchodonosor Chaldæorum regis, à quo captiuus ductus & enutritus est. Datus est leonibus in prædam, à quibus tamē euasit

ueasit illæsus.Sabellicus : - Fatidico iuueni mirabile dictu Sæpius obiecto sæui parsêre leones.

Moses,seu Moyses, Hebræorum dux vaticino spiritu omnium maximè claruit.Ei dominus in monte Sinai gloriam suam patefecit.Seruanti oues apparuit in rubo ardenti, qui tamen non comburebatur. Deum vidit, quod mortalium nemini contigit vnquam. Decalogi præcepta accepit in tabulis æneis, quæ dedit filiis Israël. De Mose Iuuenalis: Tradidit arcano quodcunq; volumine Moses.

Galeotæ,vates fuerunt in Sicilia & Attica,à Galeote Apollinis filio.Hos solebat consulere Dionysius.

Cicero lib.1.de Diuinat.scribit *Deiotarum* regem fuisse peritum auspicij,ac nihil vnquam gessisse nisi auspicato.

Tarchon,fuit dux & aruspex in Hethruria,cuius meminit vergilius lib.10.& 11.Aeneid.

Prophetarum nomina apud Ecclesiasticos sunt, Esdras scriba Hebræus, Neëmias Artaxerxis pincerna, Agabus.Item Amos, Aggeus, Achias, Baruch, Delbora, Ezechiel, Esaias, Helias, Enoch, Symeon, Moyses, Dauid, & alij plerique.

Ocyroë Chironis Cẽtauri filio res futuras præscisse dicitur:de qua Ouid.lib.2.Meta.Hæc prædicit Aesculapium adhuc infantẽ medicinæ artis peritissimum fore, & à Ioue aliquando fulminatum iri.

Aëthion nomen est vatis apud Ouid.lib.5.Meta.

Porrò diuinationem Greci *Manticem* appellant,id est scientiam rerum futurarum.Hanc scientiam primi excogitauerunt Aegyptij & Chaldæi ex obseruatione syderum.

Cilium & Pisidarum gens, & his finitima Pamphila, volatibus auium,cantibusq; declarari res futuras crediderunt.

Romulus vrbem auspicatò ipse optimus augur condidit.

Auguribus reges vsi sunt,nec sine auspiciis olim res gerebãtur.

Colophonius Xenophanes diuinationem negauit:Contrà verò Democritus comprobauit.

Chrysippus duos libros scripsit de Diuinatione,vnũ de oraculis, vnum de somniis. Diogenes Babylonius vnum, duos Antipater. quinque Posidonius.

Discipulus Antipatri Panætius dubitauit an esset vis vlla diuinãdi.Cice.ait,Diuinationem esse earum rerum (quæ fortuito putantur) prædictionem atque præsensionem.

Duo sunt diuinandi genera, alterum artis, vt in extis pecudum & in sortibus: alterum naturæ, vt somniorum & vaticinationum. Diuinatio coniectura nititur, vltra quam progredi non potest.

Lituus clarissimũ erat insigne augurat⁹,quo Romulus regiones direxit, quum vrbẽ condidit.Erat autem Lituus bacillum leuiter à

ſummo inflexum. Tiberius Grac. augurum & aruſpicum diſciplinam comprobauit.

Arte carent diuinatores, qui non ratione aut cõiectura, ſed concitatione quadam animi futura præſentiunt.

Sagire, eſt acutè ſentire: hinc Sagaces, qui multa ſcire volunt. Qui ſagit priuſquam res oblata eſt, Præſagire dicitur. Hinc præſagatio diuinatio, quæ ſi exarſit acrius, furor appellatur, quum abſtractus à corpore animus diuino inſtinctu concitatur.

Vaticinia quæ explicantur coniectura, aut euentis notata ſunt, artificioſa dicuntur, non naturalia.

Apud Perſas magi congregabantur in ſano commentandi cauſa, vt augurarent, ac diuinarent.

In Telmeſſo, Cariæ vrbe, claruit aruſpicum diſciplina.

In Syria Chaldei cognitione aſtrorum & ingeniorum ſolertia antecelluerunt.

Hetruria facile interpretabatur, quid quæq; portenta ſibi vellent. Propterea antiqui Romanæ vrbis principes filios Hetruriæ populis dabant in diſciplinam.

Phryges, Piſide, & Cilices Arabiæ auium ſignificationibus obtemperabant: quod & fecerunt Vmbri.

Fortuna, Caſus, Euentus, nihil aliud, quàm quum aliquid ſic cecidit & euenit, vel non cadere ac euenire, aut aliter cadere atque euenire potuerit.

Conſtat falſa quandoque aruſpicum fuiſſe vaticinia, & conſilia. Nam Cæſar quum à ſummo aruſpice moneretur, ne in Africam ante brumam tranſmitteret, tranſmiſit tamen. Quod niſi feciſſet, vnum in locum omnes aduerſariorum copiæ conueniſſent.

Falſum fuit reſponſum illud ex Delphico de rege Pyrrho: Aio te Aeacida Romanos vincere poſſe, nunquàm enim Apollo Latinè locutus eſt. Deinde Pyrrhi tempore Apollo verſus facere deſierat.

Apud Lygureos Thraciæ populos, Antiſtites oracula reddituri, multo prius vino ſe ingurgitabant: Contrà verò apud Clarios, futura prædicturi aquam prius largè hauriebant. Diuinatio quæ per aquam fiebat, Hydromantia dicitur. Axinomantia erat diuinatio per ſecurim. Lecanomantia per peluim, in qua aqua mouebatur à dæmone, & vox tenuis index futuri reddebatur. Geomantia erat illa, quam de punctis terræ fixis conflabant. Pyromantia erat, quam de variis figuris ex flamma glomeratis colligebant. Capnomantia erat diuinatio per fumum. Capyromãtia, quæ de ſpeculis ex diſſultantibus imaginibus trahebatur. Aeromantia quæ fiebat ex ære. Coſchinomantia ex cribro. Cleromantia ex ſortibus. Phyſiognomia ex membrorum natura. Chriromantia ex manibus. Botanomantia

mantia ex herbis. Gastromantia ex amphora ventrosa, quę à puero solebat introspici. Augurium ex auibus. Extispicium ab extis.

Cæterum fidem non esse diuinaculis adhibendam Phauorinus apud Gellium arguit hoc modo: Aut enim (inquit) aduersa euenta dicunt, aut prospera: Si prospera, & fallunt, miser fias frustra expectando. Si felicia promittunt, eaq; ventura sunt, expectatio te spei suspensum fatigabit, & futurum gaudij fructum spes tibi iam defloraueerit. Si aduersa dicāt, & mentiantur, miser fias frustra timendo. Si aduersa, & non mentiantur, iam inde ex animo miser fies, antequàm è fato fias.

PRODIGIA ET PORTENTA DIVERSA.

Coelum sanguinea specie apparuit, quum rex Philippus Græciam inuasit.

Stellæ circa Solis orbem visæ sunt, Augusto Cæsare in prima iuuenta vrbem intrante post mortem patris.

Circa Solem arcus apparuit, L. Opimio, & Q. Fabio consulibus.

Trini Soles apparuerunt Sp. Posthumio, & Q. Minutio coss.

Lunæ trinæ visæ sunt, Cn. Domitio, & L. Annio consulibus.

Clypeus ardēs ab occasu ad ortum scintillans, L. Valerio, & Cn. Mario consulibus.

Relatum est cœlū lacte pluisse & sanguine, M. Acilio, & C. Portio consulibus. Item carne L. Volūnio, & Ser. Sulpitio cōsulibus. Itē ferro in Lucanis, paulò antequàm L. Crassus à Parthis occideretur.

L. Paulo & C. Marcello cōsulibus lana pluit, & lateribus coctis. Armorū crepit⁹ & sonitus tubarū auditi sunt è cœlo Cimbricis bellis.

Tertio consulatu Marij visa sunt ab Amerinis & Tudertibus arma cœlestia ab ortu & occasu inter se concurrentia, pulsis ad extremum, quæ ab occasu erant.

L. Martio & Sex. Iulio consulibus in agro Mutinensi duo montes inter se concurrerūt, crepitu maximo assultantes, & recedentes, & inter eos flamma fumoq; exeunte. Quo concursu villæ omnes elisæ sunt, Animalia permulta (quæ intra fuerāt) exanimata sunt:

Tiberio principante maximus post hominum memoriā terræmotus factus est, quo XII. vrbes Asiæ vna nocte prostratæ sunt.

Quum Dionysius iunior suo principatu pulsus est, accidit prodigium, vt vno die in portu dulcesceret mare.

Inter initia Marsici belli Alcippe mulier peperit elephantum, & quædam ancilla serpentem.

Natus est Hippocentaurus in Thessalia, & eodē die mortuus est.

Quo anno Saguntus deleta est ab Annibale, puer in eadem vrbe reuersus est in vterum matris.

Annotatum est antiquis prodigiis, canem locutum fuisse, & serpentem latrasse, quum pulsus est regno Tarquinius.

Bouem quoque locutum fuisse, proditur veterum monumentis.

C. Lepidus apud Plinium testis est arbores locutas. Oliua in totum ambusta reuixit.

In Bœotia derosæ à locustis ficus germinauere.

Laodiceæ aduentu Xerxis Platanus in oleam mutata est.

Paulò ante mortem Cæsaris equorum greges comperti sunt pabulo abstinere, vbertimq; flere. Pridie verò quàm interficeretur, auem regaliolum cum laureo ramulo Pompeianæ curiæ se inferentem volucres varij generis discerpserunt.

Ante mortẽ Caligulæ simulacrum Iouis Olympiæ tantum cachinnũ repente edidit, vt machinis labefactis opifices diffugerint.

Ante mortem Sergij Galbæ, quum oppidatim victimæ cæderentur, taurus securis ictu cõsternatus, rupto vinculo essedum eius inuasit, & totum cruore perfudit.

Neronis principatu arbores sedem m utauerunt.

M. Lepido & Q. Catulo consulibus, in villa Galerij locutus est gallus gallinaceus.

Cecinere galli nocte tota, qua Matthæus vicecomes primum suscepit filium, vnde Galeaceo inditum nomen.

Neapolis sub Nicolao quinto Pontifice Maximo, tremuit, eoq; motu multa hominum millia periere.

Seruio Tull. adhuc puerulo dormiẽti flãma emicuit circa caput.

Tempore belli, quod Romani gerebant in Veientes, Albanus lacus solitum stagni modum excessit.

Dum L. Sylla consul sociali bello in agro Nolano immolaret, subito ab vna parte aræ prolapsus est anguis, quo viso, Posthumus aruspex suasit vt exercitum in expeditionem educeret.

C. Volumnio & Seruio Sulpitio cõsulibus bos mugitu in humanũ sermonẽ conuerso locutus est. De his cõsule Valerium Maxim.

Puer infans semestris in foro Boario triumphum proclamauit. Alius cum elephantino capite natus est.

Traditur etiam in antiquis prodigiis, lapides in agro Piceno pluisse. In Gallia lupum vigili è vagina gladium abstulisse: In Sicilia scuta duo sanguinem sudasse: metentibus cruentas spicas in corbem decidisse: aquas sanguine mixtas fluxisse. Secundo etiam bello Punico bouem dixisse, Caue tibi Roma.

C. Hostilio Mancino, in Hispaniam ituro, talis vox sine autore vllo peruenit ad aures, Mancine mane.

Quum T. Gracchus consul in Lucanis sacrificasset, angues duo ex occulto prolapsi hostiæ, quam immolauerat, iecur adederunt,

demum

demum in easdem latebras se retulerunt. Idem quoque secundùm sacrificanti accidit.

M.Crasso in Parthos ituro datum est pullum paludamentum, quum exeuntibus in prælium album aut purpureum dari soleret.

Quum Pompeius Dyrrhachio egressus in Cæsarem proficisceretur, eius signa apum examinibus obscurata sunt: quo portento Iupiter eum à bello reuocabat. Sonus tympanorum Pergami abditis delubris editus est. Palma viridis Trallibus in æde Victoriæ sub Cæsaris statua enata est.

In exercitu Xerxis aduersus Græciam contracti equæ partu lepus editus est. Eidem priusquàm Athenas deleret, de inuadendis Lacedæmoniis cogitanti hoc accidit: Infusum nanq; pateræ eius vinum ter in sanguinem conuersum est.

Midæ puero dormienti, formicæ in os grana tritici congesserunt, vt Platoni mel & fauos apes intulerunt.

Anno quo Hierosolymas deleuit Vespasianus, sydus in cœlo apparuit gladij figura, vrbi imminẽs. Apparuerũt & currus variis cœli regionibus vagãtes, visæ sunt armatę acies cõcertare in nubibus.

Sedente in Pontificatu Ioanne x i. Genuæ fons sanguinis prodigiosè fluxit. Paulò pòst vrbs ipsa à Sarracenis capta est.

Pridie quàm Veneti Ligustico bello vincerentur, Corui diuersis inter se agminibus conflixere, ita vt sanguis superne cadens naues ipsas cruentaret.

Imminente Romanis primo ciuili bello, ignis ex hastis subito emicuit, qui vix potuit extingui. Tres corui pullos suos in viam productos laniarunt, quod ex laniatu superfuit, retulerũt in nidum. Mures aurum in templo roserunt. Capta ex his fœmina quinos musculos in muscipula enixa est, & tres ex illis deuorauit. Tubarũ clangor in aëre concrepuit.

Triumuiralibus copiis ad Bononiam contractis, sedit aquila super Octauij tabernaculum, duosq; hinc & inde coruos incessantes vehementer afflixit. Quod vniuerso exercitui futuram Triumuirorum discordiam portendebat.

Moyses (cuius virga se in draconem conuerterat, ac demum priorem acceperat formam) rubum vidit incombustum.

Daniel quum Susis esset in Mesopotamia, concidissetque in faciem terræ motu, iussus postea cœlesti voce surgere, ipsumque cœlum intueri, arietem vidit in aëre multicornem.

Eo die quo virgo Christum peperit, oleum Romæ in transtyberina regione erupit, & diem totum perpetuo manauit fluxu. Quo die Christus affixus est cruci, sol à sexta hora diei ad nonam obtenebratus est.

Mauritio Imp. (qui Grægorio pōtifici erat infestissimus) apparuit homo ignotus monastico habitu cū gladio, quem Imp. statuæ circunferens, prædixit Mauritium gladio periturum, vt accidit.

Dario Babylonem obsidenti vox è muris reddita est, vrbem ipsam tunc à Persis captum iri, quum mula pareret. Quo præsagio omnes capiendæ vrbis desperatio iam ceperat, donec Zopyri Persæ mula enixa est.

Anno quo Nero excidit principatu, oleæ & prata in contrarias sedes transiere.

Antè paulò quàm Augustus Imper. factus esset, bos in suburbano Romæ, ad arantem locutus est, frustra se vrgeri. Non enim frumenta, sed homines breui defuturos.

Sedēte in pontificatu Leone VII. Sol per aliquot dies veluti sanguinolentus apparuit. Quod prodigiū calamitosa pestis secuta est.

Anno M. CLVII. Christianæ salutis figura crucis in luna publicè visa est.

Imperante Henrico septimo, & sedente in pontificatu Clemente quinto, tres Lunæ simul apparuerunt.

Anno salutis M. CCCXLVIII. Imperante Carolo quarto ceciderunt è cœlo quædam bestiolæ, quarum corruptio & fœtor pestem attulerunt.

Anno salutis M. CCCCLVI. sedente Calixto tertio natus est in Sabinis vitulus biceps. Romæ apud Veneris portam sanguis cecidit è cœlo. Carnes in Liguria.

Imperante Henrico IIII. monstrum supernè bicorpor natum est in agro Britannico. Imperante Henrico quinto in agro Hemiliano & Flaminio sanguis pluit idibus Iunij.

Regnante apud Gallos Ludouico XII. & sedente in pontificatu Iulio II. monstrum natum est Rauennæ, habens cornu in capite, vtrinque alas, brachia nulla, pedem vnum, oculum in genu, vtrunque sexum, in medio pectore ypsilon & crucis effigiem.

Quum Roscius esset in cunabulis noctu lumine apposito experrecta nutrix animaduertit puerum dormientem circumplicatum serpentis amplexu.

Lacedæmone in Herculis fano arma sonuerunt, eiusdemque Dei Thebis valuæ clausæ sua sponte se apparuerunt, scuta sublime prius fixa humi reperta sunt.

MIRACVLA QVAEDAM NATVRAE, CVM ALIQVOT ALIIS PRODIGIIS ET PORTENTIS.

Miracula naturæ vocamus, quæ præter consuetudinem accidunt, idq; rarissimè, cuiusmodi sunt sequentia:

Cælius

Cælius Agrippa ex vtero matris egreſſus eſt in pedes. Hinc ab ægro partu traxit nomen.

Ammonius Alexādrinus philoſophus, Origenis præceptor, Aſinum habuit ſapientiæ auditorem.

Ferunt Anaxagoram Clazomenium, Catonem, & M. Craſſum nunquā riſiſſe. L. Pomponium nunquàm ructaſſe. Antoniam nunquàm expuiſſe, Zenophantum riſum cohibere nequiuiſſe. Epimenides Cretenſis miſſus ab Agiſarcho patre ad ouium cuſtodiā dormiuit in ſpelunca annos quinquaginta. Polyſtratus & Hippoclides Epicuri diſcipuli, eodem die nati, eodem die mortui ſunt.

Philetas Cous Elegiographus fertur fuiſſe corpore tam tenui, vt neceſſe fuerit plantis eius plumbum adhibere, ne ventorū flatu raperetur. Telephus Herculis filius iuſſu aui expoſitus in ſyluis nutritus eſt à cerua.

Ceneus, Iphis, Tyreſias ſexum feruntur mutaſſe. Pontanus in Stellis: Pœniteat generis tamen & ſe Cenea malint, Aut in fœmineam penitus tranſire figuram. Auſonius: Mœret in antiquā Ceneus reuocata figuram.

Martia mulier Romana partu fulmine exanimato ſuperuixit.

Plinius ait ad Cutilias aquas opacam eſſe ſyluam, quæ nūquam die ac nocte eodem loco viſitur.

In Tarquinenſi lacu duo nemora olim circunferebantur, nunc triquetram figuram edentes, nunc rotundam nunquā quadratam.

Fanum Veneris habet Paphos, in cuius aream nunquā impluit.

Iuxta Harpaſa oppidum Aſiæ cautes eſt horrenda vnico tamen digito mobilis, ſi toto corpore impellatur, reſiſtens.

Locris & Crotone nunquam fuit peſtilentia.

Licinio Craſſo & C. Caſsio Longino Conſ. Caſini puer factus eſt ex virgine.

Licinius Mutianus apud Plinium prodit viſum à ſe Argis Ariſtontem, cui nomen Areſtuſæ fuiſſet. Nupſiſſe etiam, mox barbam & virilitatem perueniſſe, vxoremq; duxiſſe.

Plinius ipſe ait ſe vidiſſe in Africa mutatum in marem die nuptiarum L. Coſsicium ciuem Tiſdritanum.

M. Curius & Cn. Papyrius Carbo cum dentibus nati ſunt, quo etiam modo nata eſt Valeria.

Filius Pruſiæ, Bithyniorum regis, in ſuperna oris parte habuit os vnum continuum vice dentium.

Riſit eo die quo genitus eſt Zoroaſtres, eiq; cerebrum ita palpitauit, vt impoſitam repelleret manum.

Orionis corpus XLVI. cubitorum in arupto quodam monte Cretæ repertum eſt.

Eutim

Eutimenis filius triennio in III. cubita adoleuit.

C.Mecœnas vltimo vitæ triennio somnum oculis non vidit vllo horæ momento.

Reuixit in rogo Auiola consularis, crematus tamen: quoniam præualente flamma subueniri non potuit.

Cælius Tubero prætura functus relatus est à rogo.

Hermotinij Clazomenij anima relicto corpore errabat, & vaga è longinquo multa enuntiabat.

Corfidius funere locato reuixit,& locatorem funeris extulit.

Non est alienum à miraculo, Elephantibus intellectum esse sermonis patrij, & obedientiam, officiorumq; (quæ didicerint) memoriam. Item amoris & gloriæ voluptatem. Solis & Lunæ venerationem. Regem adorant,genua submittunt,per funes ambulant. Mutianus apud Plinium testis est fuisse quendam, qui ductus literarum Græcarum didicerit,atque hæc scripserit: Ipse ego hæc scripsi,& spolia Celtica dicaui.

Copas apud Plin. scribit Demarchum Parrasium in sacrificio (quod Arcades Ioui Lycæo humana hostia faciebant) immolati pueri exta gustasse, & in lupum se conuertisse, ac decimo demum post anno pristinæ restitutum formæ.

Suffossum à cuniculis in Hispania oppidum,à talpis in Thessalia, à ranis ciuitatem in Gallia pulsam, à locustis in Africa, Ex Gyaro insula à muribus fugatos. Amyclas à serpentibus deletas adscribendum est miraculo.

Ceciuna Volaterranus Equestris ordinis captas hirundines victoriẹ nuntias amicis mittebat,in eũdem nidum postea remeãtes.

Philarchus apud Plin.testis est, Aspidem in Aegypto fuisse, quæ ad mensam cuiusdam ventitans,ibidem sit enixa catulos. Quorum vnus quum hospitis filium occidisset,re cognita,mater extremum de eo supplicium sumpserit,nec postea redierit in tectum.

Nicolaus quidam,Calapiscis cognomento,ex Apulia oriundus, ita à puero vrinationi insueuerat, vt postea inter marinas beluas remaneret illæsus dies multos.

Albertus Magnus scribit mulierẽ fuisse in Colonia Agrippina, quẹ per dies xx.durauerit sine cibo.Fuisse item virũ melancholicum,qui captiuus in carcere septẽ hebdomada ieiunus manserit.

Cicero apud Plinium testis est in nuce inclusam Iliada Homeri carmen in membrana scriptum.

Achemenis herba coniecta in hostes, facit eorum agmina trepidare, & terga vertere Autor Plinius.

Pyrrho regi pollex fuit in dextro pede, cuius tactu Lyenosis medebatur.

Albert

Albertus Magnus ſcribit quandam fuiſſe mulierem in Germania, quæ L X. filios peperit, quolibet partu quinque, quorum nullus ad dimidium annum peruenerit.

Alterius meminit Auicēna, quæ duos & X X. abortiuos ediderit.

Ion Chius, prodit apud Cælium, Herculem fuiſſe triplici dentium ſerie.

Ferunt vetuſtiſsimū quendam fuiſſe Marin nomine, antica corporis parte humana, poſtica verò equina, qui equū primus inſcenderit, annos C X X I I I. vixerit, ac ter mortuus, ter itidē reuixerit.

Anates Ponticæ venenis viuunt.

Matreas feram habebat, quæ ſemetipſam vorabat.

Fuit quiſpiam nomine Philinus, qui tota vita nullo vſus eſt potu, nullo cibo præterquam lactis.

Smyndirides Sybarita dicebat, ſe nec orientem vidiſſe Solem, nec occidentem annis plus minus viginti: quod etiam de ſe prædicabat Ponticus Heſtieus.

In Co inſula ouis de grege cuiuſdam Nicippi leonem peperit, præter ritum naturæ, quod Nicippo tyrannidem portendebat, quam mox aſſecutus eſt.

Græci Aeſopum, Herculem, Tyndareum & Glaucum reuixiſſe dicunt.

Abaris fuit Hyperboreus, qui per vniuerſum orbem terræ ſagittam circumtulit, nihil omnino comedens.

Quo tempore Bocchorus Dynaſtes præerat Aegyptiis, agnum locutum ferunt.

Cælius ait ſe duorum ferè ſtadiorum ſpatio à mœnibus vrbis patriæ vidiſſe cornicem albam, capite nigricante. Hinc, Cornix alba, prouerbio dici ſolet, res inuentu rara.

Sunt qui veritati & hiſtoriæ tribuant Gryllum à Circe deformatum fuiſſe in brutum.

Aelianus prodit ceruū à Ptolemæo Philadelpho ita educatum, vt Græcè loquentem magiſtrum perſpicuè intelligeret.

In partem miraculi pono, quòd Scipio Africanus annis L I I I I. nihil emerit, nihil vendiderit, nihil ædificauerit, libras argenti X X X I I I. auri tres tantum moriens reliquerit, cuius tamen poteſtate victa fuerat Carthago.

Plutarchus in lib. de Oraculis ſcribit Cleonem ex Daulia multos quibus vixerat annos nulla vnquam inſomnia vidiſſe. Quod & Traſimedi contigit.

Theon Stoicus dormiēs paſsim ambulabat, quo etiā morbo laborauit ſeruus Periclis, adeò vt dormiens in ſumma tecta reperet.

Scribit Cælius Buddam, gymnoſophiſtarum principem, è latere ſuo

ſuo virginem generaſſe.

Ferunt & principem philoſophorũ Platonem natum de virginis partu, Perictione eiuſdem matre Apollinis oppreſſa phantaſmate.

Amore laſciuo & Venereo puellam vrſus adamauit. Vide in capite de Hominibus adamatis à brutis.

Herodotus in Euterpe ait ſuo tempore hircum palàm cõiuiſſe cum muliere.

Xerxe in Græciam copias parante mula peperit mulum, maſculis, fœmineisq; genitalibus.

Ex vna mure genitos c x x. Item apud Perſas prægnantes in vtero parentis repertas ſcribit Plin.lib.10.cap.95.

Euriphæus Cyrenæus habuit in ſuperiore maxilla vnicum os continuum vice dentium.

Timarchus, Meſtoris Cyprij filius, habuit vtrinque geminum dentium ordinem.

Agrippina Claudij Cæſaris vxor turdum habuit imitantẽ ſermones hominum, quo tempore Plinius hiſtoriam ſuam ſcribebat.

Habebant & Cæſares iuuenes Sturnum & Luſcinias Græco Latinóque ſermoni aſſuefactas, & aſsiduè noua loquentes, longo etiam verborum filo.

Atys Crœſi filius ſemeſtris locutus eſt in crepundiis, dum videret hoſtilem gladium paterno imminere iugulo.

Fauſta mulier è plebe Oſtiæ duos mares ac totidem fœminas vno edidit partu.

In Labra, Iouis Gnydij fonte, anguillæ veſcuntur manibus humanis, & additas inaures accipiunt.

Idem faciunt in Cabura, Meſopotamiæ fonte.

In Lymira, fonte Liciæ Apollini ſacro, ter fiſtula euocati piſces ad augurium veniunt, & abiectas carnes diripiunt.

Hierapoli Syriæ in lacu Veneris vocati parent æditorum vocibus, ornati auro veniunt adulantes, & ſcalpendos ſe præbent.

Cornelius Ruffus, Manij Curionis in conſulatu collega, dormiens excæcatus eſt, quum id ſibi accidere ſomniaret.

Echeneis piſciculus naues quamlibet impetuoſo ventorum flatu agitatas remoratur, ſi carinis adhæreat.

Formicæ viuæ mortuas ſepeliũt magna in ſuã ſpeciẽ charitate.

Lacydi philoſopho anſer perpetuus adhæſit comes, ab eius latere nunquàm diſcedens.

Circa fontem Gangis populi ſunt Aſtomi ſine ore, corpore toto hirti, veſtiti frondium lanugine, halitu tantum viuentes & odore, quem naribus trahunt.

Zoroaſtres annis viginti caſeo vixit in deſertis.

De

De Miraculis Aquarum loquemur in capite de Fluuiis.

Eo tempore quo Veturia Coriolanum filium ab obsidione vrbis reppulit. Fortunæ muliebris simulacrum bis locutum est.

Seruij Iulij statua (quum ædes Fortunæ conflagrasset) inuiolata permansit.

Pamphilius Phæreus cæsus in acie, decem diebus iacuit, biduoq; postquam inde sublatus esset, impositus rogo reuixit.

Vxor Nausimenis Atheniensis quum liberos in incestu deprehendisset, horrore facinoris permota vocem amisit.

Egles, Athleta Samius, quum videret sortitionem inter socios non bona fide fieri, indignatione motus, vocalis factus est, quum semper antea fuisset mutus.

Gorgias Epyrota in funere matris suæ vtero elapsus, lectum ferentes consistere coëgit in opinato vagitu.

Iasonē Pheræum quum per insidias nescio quis inferendæ mortis animo percussisset, vomica eum liberauit, quæ nullis medicorum artibus curari potuerat.

Daphidas sophista quum irridendi causa Apollinem Delphis consuluisset, an equum inuenire posset, quum prius nullum habuisset: accepit ab oraculo, inuenturum equum, sed quo deturbatus periret. Inde quum neglecto per calumniam oraculo reuerteretur, incidit in manus Attali regis, quem contumeliosis verbis absentem plerunque momorderat. Eius itaque iussu præcipitatus est è saxo, cui nomen erat equi.

Philippus rex Macedonū monitus ab oraculo, vt caueret à quadriga, toto regno disiungi currus imperauit. Postea tamē interfectus est gladio Pausaniæ, in cuius manubrio cælata erat quadriga.

Direptina Mithridatis filia duplici dentiū ordine deformata est.

Lynceus oculorum acie tam longè contendit, vt egredientes Carthaginiensium naues, à Lilybæo portu inspiceret.

Aristomenes Messenius ab Atheniensibus ob calliditatem dissectus, repertus est hirsuto & piloso corde.

Antipater Sidonius omnibus annis eo die, quo genitus erat, febre laborabat, qua ad extremū consumptus est eodem natali suo.

VENEFICI.

Circe Solis & Persæ nymphæ filia, quum venefica esset peritissima, poëtarum fabulis dicta est commutasse socios Vlyssis in porcos. Habitauit autem non procul à Caieta Campaniæ vrbe. Vergilius in Buccoli. Carminibus Circe socios mutauit Vlyssis Tibul. lib. 2. Quicquid habet Circe, quicquid Medea veneni.

Vmbro fuit sacerdos, è gente Marrubiorum prope Fucinum lacum habitantium, adeò peritus veneficij & herbarum potens, vt hydros

hydros sopiret, & innocuos serpentes tractare manibus. Vergil. lib.7. Quin & Marrubia venit de gente sacerdos, &c.

Medea filia Aeëtæ regis Colchorum & Ipseæ, ac soror Circes, multarum herbarum ac radicum vires inuenit, eamq; artem didicit à sorore,& adeò exercuit,vt tauros flammam faucibus eructantes, draconemq; peruigilem aurei velleris custodem sopiuerit, ne rapturo vellus ipsum Iasoni: incommodarent. Quo beneficio permotus Iason,eam sibi copulauit vxorem.Vbi autem ambo in Thessaliam peruenerunt, Medea Aesonem patrem Iasonis iam senio confectum,suis artibus reduxit ad iuuentutem.Nihilominus Iason obsequij oblitus, eam postea repudiauit,& Creusam filiam Creontis regis Corinthiorum superinduxit. Qua ingratitudine permota Medea, nouæ nuptæ dissimulato odio, pallam venenis infectam muneri misit? quam quum illa induisset,subito flagrauit incendio, pariq; exitio perierunt Creon & eius regia. Quo facto Medea filios ex Iasone susceptos laniauit palàm: demum à Draconibus in aërem subleuata Athenas deuolauit, ibique iterum nupsit Aegeo, cuius filium Theseum potauit Cerberi spuma:ac demũ nubes carminibus excitauit,quibus cum Medo filio (quem ex Aegeo susceperat)inuoluta peruolauit in Asiam. Hæc sunt notissima omnium Medeæ veneficia.Ouid.lib.7.eam inducit loquentem,vbi artis suæ peritiam fatetur deos omnes alloqueus, vt Aesonem iuuentuti restituat.Tuq; triceps Hecate,quæ cœptis conscia nostris, &c. Idem in Epist.Barbara narratur venisse venefica tecum. Propertius lib. 2.Non hic herba valet,non hic nocturna Citæis,Non per Medeæ gramina cocta manus. Idem lib.3.& Val. Flac.lib.8. Contra tartareis Colchis spumare venenis, Cunctaq; Lethæi quassare silentia rami Perstat.Plin.lib.25.Certe quid non repleuere fabulis Colchis Medea,aliæq;?

Mycale nomen est veneficæ mulieris apud Ouidium lib.12.scribentem:Mater erat Mycale, quem deduxisse canendo, Sæpe reluctantis constabat cornua Lunæ.

Erictho maga fuit Thessala multis veneficiis famosa:de qua Lucanus lib.6. Hos scelerum ritus, hæc diræ carmina gentis, Effera damnarat nimiæ pietatis Erictho,&c.

Si quis appetit videre graphicam veneficæ artis narrationem, videat apud eundem Lucanum.Nemo Latinorum Poëtarum melius rem aperuit.

Dipsas nomen est vetulæ veneficæ apud eundem Ouidium lib. 1.Elegiarum scribentem:

Est quædam,quicunque volet cognoscere lenam
Audita est quædam nomine Dipsas anus, &c.

Fasci

Pasetes fuit quiſpiam præſtigiarũ & magiæ peritiſsimus, qui ſuis incantamẽtis faciebat, vt repẽte conuiuiũ omnibus epulit inſtructiſſimũ appareret. Rurſus quum volebat, omnia iubebat euaneſcere. Quũ quid emebat, pretiũ, & nũmus redibat à venditore ad emptorẽ, teſtis Eraſmus in explanatione illius adagij, Paſetis ſemiobolus.

Exagonus legatus Oblogenum (qui populi ſunt in Cypro) quum Romam veniſſet, ibiq; de herbarum viribus multa differeret, volens coniectus eſt á conſulibus in dolium plenum ſerpentibus experimenti cauſa, vbi ſerpentes ipſi non ſolum nõ eum mordebant, at etiam demulcebant linguis. Autor Plin. lib. 28.

Eriphila venefica fuit, & faſcinatrix, quæ quum aliquod animal aſpiciebat, illi accidebat mali quidpiam. Hinc adagium. Anus Eriphus: in mulierem excantatricem.

Locuſta apud Cor. Tacitum nomen eſt mulieris veneficæ, quæ boletos venenit infeci, quibus Agrippina Claudium maritum ſuffocauit. Capitur etiam Locuſta pro quacũque venefica. Iuuen. Saty. 1. Inſtituitq; rudes melior Locuſta propinquas.

Guthrune fuit venefica, quæ ſuis incantamentis pleroſque excæcauit, nulla morbis cauſa apparente.

Onomacritus ſortilegus fuit apud Athenienſes, & Muſæi ſocius, quẽ Hipparchus Athenis expulit. Autor Herodot⁹ in Polyhymnia.

Marſi populi Italiæ, à Circe oriundi, herbarum vires & veneficia apprimè calluerunt: vnde Syllius lib. 8. Ac Marſica pubes Et bellare manu, & Chelydris cantare ſoporem, Vipereumque herbis hebetare, & carmine dentem, &c. Gellius libro 16. cap. 11. Gens in Italia Marſorum, orta fertur à Circes filio Marſo. Propterea Marſis omnibus vi quadam genitali datum, vt ſerpentum virulentorum domitores ſint, & incantationibus herbarum ſuccit faciant medelarum miracula.

Pſylli populi fuerunt in Africa Naſamonibus contermini, quorum terra quum auſtri flatu exaruiſſet, collecto exercitu ſumptiſq; armis, in auſtrum ipſum, perinde ac hoſtem profecti ſunt. Contrà verò ventus magno ſpiritu occurrens, eos omnes arenarum cumulis adobruit. Quod priuſquàm accidiſſet ferunt eos eadem vi & potentia in veneficiis præditos fuiſſe, qua & Marſos. De Pſyllis Plin. lib. 7. ſic ait: Horum corpori ingenitum fuit virus exitiale ſerpentibus, ex cuius odore ſopirent eas.

Crates Pergamenus apud Plinium teſtis eſt *Ophiogenes* populos eſſe in Heleſponto, ſerpẽtum ictu contactu leuare ſolitos, & manu impoſita venena extrahere corporibus.

Populi ſunt in Triballis & Illyriis qui viſu effaſcinant & interimunt quos diutius intuentur iratis præcipuè oculis. Huius generis

& potentiæ sunt fœminæ in Scythia, quæ vocantur *Vitiæ*.

Canidia Neapolitana fuit vnguentaria, fascinatrix & venefica. Horatius in Epod. An malas Canidia tractauit dapes. Idem. Canidia breuibus implicata viperis, Crines & incomptum caput, Iubet sepulcris caprificos erutas, Iubet cupressos funebret, &c.

Apud eundem *Sagana, Veia, & Folia*, nomina sunt veneficarum, quæ Varum puerum prætextatum suis veneficiis incantarunt. De Sagana sic inquit, At expedita Sagana per tota domum Spargens auernales aquas, horret capillis. De Veia Abacta nulla Veia conscientia, Ligonibus duris humum Exhauriebat, ingemens laboribus. De Folia: Non defuisse masculæ libidinis Ariminensem Foliam, & otiosa credidit Neapolis.

De *Mœri* venefico Vergilius in Buccolicis sic ait: Has herbas, atque hæc Ponto mihi lecta venena Ipsa dedit Mœris, nascuntur plurima Ponto: His ego sępe lupum fieri & se condere syluis Mœrim, sepæ imis animas excirę sepulcris, Atque satas aliò vidi traducere messes.

Thracia fuit nympha saga & fascinatrix, quæ propter peritiam herbarum & veneficiorum habita est loco numinis apud Thraces, quorum etiam regioni dedit nomen.

Neuri populi fuerunt in Scythia, incantatores maximi, vt qui ex hominibus in lupos se verterent. Autor Herod.

Choatræ populi (quos Plinius circa Mæotim locat) fuerũt etiam incantatores maximi. Vnde Val. Flac. lib. 6. Argon. Centoras, & diros magico terrore Choatras.

Apud eundem *Choastes* nomen est venefici, vbi ait: Maximus hos inter Stygia venit arte Choastes.

Harcalo veneficus fuit, qui innocuos leones impunè attrectabat manibus. Syllius lib. 1. Hercalo non pauidus fœtas mulcere leænas. Apud eundem *Atyr* nomen est incantatoris, qui serpentes solo tactu sopibat, de quo sic ait, Nec non serpentes diro exarmare veneno Doctus Atyr, tactuq; graues sopire Chelydros, Ac dubiam amoto sobolem explorare Ceraste:

Parysatis, mater Cyri, famulam habuit Gygem nomine, qua vtebatur ad veneficia.

Porrò venefici apud Persas hac pœna legibus puniebantur: ampla erat petra, in qua capita eorum imposita alia petra feriebant, quoad faciem & caput infregissent. Quo mortis genere Gyge interiit. Autor Plutarchus in Artaxerxe.

Veneficarum autem vis est, vt suis cantibus homines in porcos commutent, fruges excantent, scabiem, & velut pestem quandam armentis eorum (quos oderunt) immittant, herbas cogant arescere, mentes

mentes illaqueent, oculos faſcinent,membra illigent,manus & pedes ſic peſtringant,vt ſuum ſatis officium nequeat facere,dureſcere faciant limum , ceram liqueſcere, quoſdam tabeſcere ſenſim emorientes,vmbras ſepulcris eruere,accerſere cacodæmones, deducere lunam cœlo , & alia relatu mira , & creditu difficillima facere. Cuiuſmodi ſunt ea quæ Tibullus memorat lib.1.dicens: Hanc ego de cœlo ducentem ſidera vidi, &c.

MAGI, ET ALII VENEFICI.

C*Etieus* magus fuit, cuius augurio Bocrebiſta rex Geſtarum Romanos vicit.

Dardanus fuit ſceleratiſsimus quiſpiam magus , à cuius nomine artes magicæ vocantur Dardaniæ.Columella:At ſi nulla valet medicina repellere morbum,Dardaniæ veniunt artes.Hinc etiã Dardanarij dicuntur propolæ , qui omnia præemunt , vt carius poſtea vendant.Latinè Reuenditores.Hic Dardanus libros de magia ſcripſit,quos in ſepulcro fertur conſtituiſſe.Eos Democritus editis commentariis illuſtrauit,diſciplinamq; ex illis reconditam accepit.

Conuenit inter autores , Magicam artem in Perſide à *Zoroaſtre* inuentam, qui etiam centũ millia verſuum de ea ſcripſit,quæ Hermippus commentariis explanauit.Præceptorem in ea vanitate habuit Zaroaſtres *Agonacem* qui aliquot annorũ millibus floruit ante bellum Troianum,autore Plinio. Nam ſi vera eſt Coſmographorum ſupputatio,Troia capta eſt annis 4020.poſt mundi creationẽ.

Plinius inter primi ſeculi magos recenſet,*Apuſcorum* & *Zaratum* Mœdos, Babylonium *Marmaridium* , *Hippocum* Arabem , & Aſſyrium *Zarmocenidam*,quorum tamen nulla extant monumenta.

De Magia etiam cõmentatus eſt *Hoſthanes*,Xerxem regem Perſarum bellum inferẽtẽ Græciæ comitatus: Cuius artis ſemina adeò diffudit,vt quacũque cõmearet, inficeret, & interficeret plurimos.

Pythagoras,*Empedocles*, & *Democritus* ad eam perdiſcendam exilium patriæ ſibi propoſuerunt, quam reuerſi prædicauere, & velut myſterium aliquod in arcanis habere.Deea etiam ſcripſerunt *Apollonices* & *Captidenes* , quorum opera Democritus ſuis commentariis locupletauit circa bellum Peloponneſiacum.

Plinius ait aliam fuiſſe Magicæ artis factionem,quam exercuerit Moſes,ſed multis annis poſt Zaroaſtrem.

Fuit & *Hoſtanes* ſecundus Alexandri Magni comitatu exornatus , qui huic arti autoritatem & incrementum addidit profeſsione. Eam etiam apud Gallos exercuerunt *Druydæ* eorundem philoſophi.

Plinij temporibus *Britanni* tantis cæremoniis eam celebrabant,

vt dediſſe Perſis videri poſſent,quibus tamen eius artis commentū refertur acceptum. Nunc apud Chriſtianos iam deſinit ea vanitas.

Tyridatem Regem Armeniæ magum fuiſſe indicant verba Plinij,qui ait:Neronem ab eo cœnis magici initiatum,adeò vt maior citharæ aut cantus libido non ei fuerit,quàm eius artis.

Ferunt & *Apollonium* Tyanæum arte magica inſignem fuiſſe. teſte Lactantio : adeo vt cum Domitianus eum punire vellet , repente in iudicio non comparuerit.

Medaurenſis quoque Apuleius non aliam ob cauſam fingitur commutatus in aſinum,quàm ob earum vanitatum peritiam.

Cobares natione Mœdus,magicæ artis profeſsione celeber habitus eſt , quo tempore Alexander bellum mouebat in Bactrianos. Autor Curtius lib.6.

Aegyptij crediderunt *Amphiona* Thebanum magicæ artis peritum fuiſſe, ac propterea factam eſſe fabulā de arboribus, auritisq; ſcopulis eius cantui obtemperantibus.

Simon Samaræus magicis artibus & ope dæmonum ſuffultus, egregiè adeò Romanos luſit,& faſcinauit,vt pleriſque fecerit ſe numen,meruerítq; inter duos pontes ſimulacrum , hoc titulo: SIMONI DEO SANCTO.

Gobrias fuit Magus à quo Socrates multa didicit de pœnis animarum,& beatitudine. Idem dicebat, mortalium animas in occultiorem locum ſub terram demigrare , in quo Iunonis eſſet regia. Crinitus cap. 11. lib.5.

Craca mulier *Thor*,& *Othinus*,nomina ſunt magorum apud Saxonem.Quorum illa (vt ait) appoſitas dapes in aliarum rerum formam commutabat, hi ludificatis idiotarum mentibus , diuinitatis faſtigium ſibi arogabant.

Cynops magus fuit qui Ioanni reſiſtens, fingebat ſe ſuſcitare mortuos,& dæmonibus colloqui in Pathmo inſula,quæ eſt vna ex Sporadibus. Mirandula in hymnis : Et Cynopem magiæ confiſum diſpulit altæ Mentis Ioannes.

Arnuphis Aegyptius philoſophus,arte magica & dæmonum præſtigiis in aëra ſe ſublimabat. Idem tempore M. Antonij principis, quum Romanorum exercitus aquarum ſitiret penuria , imbrem cum fulgure & tonitru æſtiuo tempore fertur ſuſcitaſſe.

Ioſephus lib.8.antiquitatum ſcribit, *Salomoni* à Deo conceſſum fuiſſe , vt artem contra dæmones ediſceret ad hominum ſalutem: curationes item inſtitueret , quibus ægritudines poſſent mitigari. Quam edoctus artem *Eleazarus*, ſpectante Veſpaſiano , eos curabat,qui à dæmonibus vexabantur. Porrò vim artis magicæ Ouidius exprimit his verbis , Carmine læſa Ceres ſterilem vaneſcit in

herbam,

herbã, Deficiunt læsi carmine fontis aquæ. Ilicibus glandes, cantataq; vitibus vua Decidit, & nullo poma mouēte fluūt. Quanto autē in pretio fuerit primis seculis, vide apud Pli. lib. 30. natu. Hist. cap. 1.

ASTROLOGI.

A*Naximander* Milesius, Thaletis discipulus, sphæram construxit, horologium & gnomonem inuenit. Conuersiones solis notauit & æquinoctia. Plin. lib. 2.

Appollonius Tyanæus scripsit libros de Astrologica diuinatione quatuor.

Eudoxus Gnydius, nobilis fuit astrologus, Platonis æqualis. Scripsit poëtice de Astrologia. Habuit etiam cum Astrologia Geometriam quoque & Medicinam.

Iulius Hyginus familiaris Quintiliani, scripsit de mundi & sphæræ ratione. Præterea de signis cœlestibus libros I I I. Item commentarios in Verg. qui non extant, & librum nomine Gromaticō, de modo obsidendarum vrbium, & castrorum.

Conon mathematicus, Aegyptius natione, libros de Astrologia septem reliquit. De hoc Verg. in Bucco. In medio duo signa Conon, & quis fuit alter. Descripsit radio totum qui gentibus orbem. Hic quum vellet inire gratiam Ptolemæi regis, dixi crinem reginæ Berenices in cœlo collocatum.

Architas, Tarentinus Mechanica primus exposuit, & in Geometria cubum inuenit. Ab eo descendit Horus etiã in Astrologia clarus. De vtroque & Conone propertius lib. 4. Me creat Architæ soboles Babylonius Horus, Horus & à proauo ducta Conone domus.

Babylonij primi omnium astrologiam dicuntur inuenisse, omnemq; curam in contēplatione syderū collocasse. Lucretius lib. 5. Vt Babylonica Chaldæum doctrina refutans Astrologorū artem. Ab his Græci polū, gnomonē, & duodecim horas diei didicerunt.

Hipparchus Nicæus scripsit de Stellis fixis, de lunæ motu contra Platonem. Instrumēta Mathematicis inuenit. De hoc Plinius lib. 2. cap. 12. & 26. loquitur.

C. Manlius Antiochenus, primus poëtarum Latinorum astrologiam versibus aggressus est, quod opus nuncupauit Augusto, Hipparchum, Eudoxum & Aratum secutus.

Manethus Aegyptius scripsit Physiologiam & astrorum effectus versibus.

Meson astrologus Atheniensibus in expeditionem Siciliæ nauigaturis tempestatem prædixit futuram. Atq; etiam insanum se finxit, ne cum eis traheretur inuitus. Cælius libro 11. cap. 67.

P. Nigidius Figulus secta fuit Pythagoræus, Astrologiæ & Medicinæ peritissimus. De quo Lucan. libr. 1. At Figulus cui cura deos

ſecretaq́; mundi Noſſe fuit, quem non ſtellarum Aegyptia Memphis Aequaret viſu, numeriſque mouentibus aſtra.

Oenopides Chius aſtrologus, dedicauit in Olympia æreum libellum, in quo magnum annum prædicabat.

Palamedes, Naupli & Climenes filius, quum eſſet Aſtrologiæ peritus, annum, menſesq́; ad curſum Solis apud Græcos accommodauit. Primuſque viſam multorum metu in caſtris eclypſim, dixit rem eſſe naturalem & minime timendam.

Protagoras, Diogene teſte, fuit Aſtrologus, in quem Euphorion ſcripſit Epicedium.

Ptolemæus Aegyptius (qui floruit Antonini tẽporibus) in Aſtrologiæ ſcientia antiquos omnes æquauit. Primus apud Græcos cœli rationem omnem explicuit, inuentaque ab Hipparcho inſtrumenta, clarius illuſtrauit. Edidit compoſitionem illam, quam Almageſtum vocant. Scripſit & de his, quæ ad practicam aſtrorum pronoſticam ſpectant, & alia permulta.

Sulpitius Gallus in exercitu Pauli Aemylij contra Perſeum, deprehenſam noctu eclypſim Lunæ mirantibus militibus enarrauit. Plinius cap. 12. lib. 2.

Thales Mileſius aſtrologiæ ſecreta penetrauit omnium primus. Solis eclypſim prædixit, & de Vrſa minore diſſeruit.

Theon philoſophus Alexandrinus ſcripſit de aſtrologia & Commentarios in Ptolemæum. Item paruum Aſtrolabium.

Ideò poëtæ fingũt, *Atlantem* cœlum humeris ſuſtinuiſſe, quòd ſyderali ſciẽtia clariſsimus extiterit. Sunt enim qui Sphæræ inuentum eidem referant acceptum.

Cœli ſigna primus dicitur aperuiſſe *Cleoſtratus*. Plinius.

Sidus Veneris, quod naſcentem Solem præuenit, & in ortu Lucifer, in occaſu refulgens nũcupatur Veſper, primus *Pythagoras* enarrauit, eiuſque docuit naturam.

Lunæ rationem & naturam primus deprehendit Endymion. Hinc poëtæ fabulati ſunt eum à Luna fuiſſe adamatum.

Pli. cap. 60. li. 2. *Anaxagoras* ſcientia cœleſtium literarum prædixit, quibus diebus ſaxum caſurum eſſet è Sole, Anno ſecundo Olympiadis 78. Quod & factum eſt ad Egos flumen Thraciæ.

Eius quoque artis peritia *Pherecydes* Sirius hauſta è puteo aqua futurum ibidem terræ motum prædixit.

Beroſo ob ſyderalium rerum peritiam, diuinasq́; prædictiones, ſtatuam inaurata lingua poſuerunt Athenienſes in publico gymnaſio. Plinius lib. 7. cap. 37.

Soſigenes fuit Aſtrologus, quem Cæſar dictator annos vitio Pontificum per intercalandi licentiam turbatos, ad Solis curſum redigens

gens adiutorem sibi adhibuit. Plinius lib. 18. cap. 25.

Melon nomen Astrologi apud Plutarchum in Nicia, qui quum esset militiæ, videretq; pessimè suæ parti futurum, insaniam mentitus est, atque etiam domum incendio dedit, vt missionem & militiæ vacationem impetraret. Plutarchus in Vitis Alcibiadis & Pyrrhi.

Apud eundem in Alcibiade *Metheon* ponitur Astrologus, qui Atheniensibus in Syracusanos expeditionem agitantibus, quum ex Astrologiæ disciplina præuideret futuram belli calamitatem, combusta domo, suaq; fortuna palàm in concione deplorata, sic populum commouit, vt præter consuetudinem filium suum receperit ab omni militia exemptum.

Tarnutius vir fuit tum philosophiæ, tũ mathematicæ imprimis studiosus, qui quum in Astrologia putaretur excellere, huic imposuit Varro, vt Romuli conceptionem in diem & horam deduceret, inspectisque eius vitæ institutis ac rebus gestis, ex illis consequentiam colligeret, veluti geometricarum propositionum resolutiones præcipiunt. Autor Plutarchus in Rõmulo.

Suidas apud Budæum ponit *Zoroastrem* in numero Astronomorum, aitque floruisse Nini regis Assyriæ tempore.

Cicero lib. 4. Quæst. Acad. ait *Polyenum* quendam magnum fuisse mathematicum, qui Epicuro postea adhæserit, totamq; Geometriam falsam crediderit.

Necepsus rex fuit Aegyptiorum in astrorum cognitione peritissimus, de quo Ausonius scribit: Quique magos docuit mysteria vana. Necepsi. Iulius Firmicus: Necepsus, inquit, imperator iustissimus Aegypti, & astrologus valde bonus, per ipsos decanos omnia vitia, valetudinesque collegit.

Aratus poëta floruit Antigono regnante, scripsitque Phenomenona Latio iure à Cice. & Cæsare Germanico donata. Item multa alia opera, vt docebimus in Poëtis.

Sulla fuit mathematicus, qui Caligulæ consulenti de genitura sua certissimam necem appropinquare affirmauit. Nostro seculo magna literariæ Reip. vtilitate emersit Iouianus Pontanus poëta (parcant mihi, qui solam mirantur & suspiciunt antiquitatem) cum hominibus superioris seculi citra scrupulum conferendus, qui de Stellis libros v. Meteororum vnum scripsit, eruditè non minus quàm doctè, quamuis tamen argumentum ipsum ægrè cultum sermonis, & verborum phaleras admittat.

Marullus ait *Biliotum* fuisse Astrologum, extinctum boletis. Hęc eius verba: Dum cauet astrologus perituris sydera amicis, Dum sibi boletos non cauet, ipse perit.

GEOMETRAE.

Plut. in vita M. Mar.

ARchimedes Syracusanus Geometriam adeò exercuit, vt ductus aliquando ad balnea, dum vngendus in labro thermulario constituereetur, per corporis vnguenta figuras & liniamenta digito inscriberet.

Archytas Tarentinus etiam Geometriæ operam dedit, in qua discipulum habuit Platonem. Primus Mechanica exposuit, cubumq; reperit, teste Diogene.

Dicearchus Siculus Aristoclis auditor, Geometra fuit ætate sua clarisśimus, qui scripsit de Rep. Lacedæmoniorum. Hic regum cura montes permensus est, ex quibus altisśimum prodidit Pelion M C C L. passuum ratione perpendiculi, nullam esse eam portionē vniuersæ rotunditatis colligens. Plin. cap. 67. lib. 2.

Dionysius Afer, ex Byzante ciuitate, scripsit Geographiam versibus hexametris, quos Priscianus latinos fecit.

Eudoxus Gnydius primus Geometriæ rationes difficilesq; demonstrationes per sensum & instrumētorum exempla edidit vnà cum Archita præceptore. Quapropter ambo conuicia à Platone pasśi sunt, quòd Geometriæ dignitatem sustulissent, à cogitatione & rebus incorporeis ad ea quæ sensibus perciperentur, declinātes.

Eupompus Macedo, Zeusis coætaneus Arithmeticæ & Geometriæ fuit peritisśimus, sine quibus negabat artem posse perfici.

Marinus Tyrius Geographiam scripsit, ex qua Ptolemæus suam detorsit.

Pappus philosophus Alex. scripsit de situ orbis, de fluuiis Africæ, & commentarios in Ptolemæum.

Pausanias Cæsariensis scripsit vniuersæ Græciæ Geographiam cum eius historiis.

Polemon Helladicus, scripsit de origine ciuitatum, & Lacedæmoniæ Geographiam, & de cursu Solis liberos tres.

Ptolemæus Aegyptius præter libros de Syderali scientia editos, scripsit etiam de Geographia.

Scylax Cariandæus (Carianda ciuitas est Cariæ) scripsit circuitum mēsuramq; maris extra columnas Herculis. Suidas apud Vol.

Stesichorus poëta fratrem habuit Mamertinum Geometram.

Timosthenes præfectus clasśis Ptolemæi Philadelphi Geographus fuit nobilis. Scripsit de Portubus libros decem.

Dionysiodorus fuit quispiam geometrica scientia nobilis, in cuius mortui sepulcro affines reperisse dicuntur epistolam eius nomine ad superos scriptam. Peruenisse eum à sepulcro ad infimam terram, esseq; eò stadiorū X L I I. millia. Autor Plin. in fine secūdi.

Leguntur etiam aliorum nomina, qui in hac arte præstiterunt,

vt

vt Euclides, Hippias Elæus, Theodorus Cyrenæus, Leodamas Thasius, Eratosthenes, Plato, Proclus, Theon, Nicephorus, Isacius, Censorinus, Boëtius.

Geometriam autem inuenerunt Aegyptij in Nili auctu ac dimensione. Sita est in phantasia, non opinabili, sed certa ex apparentibus speciebus notitia.

CITHAROEDI, TIBICINES, CANTORES, ET MVSICI.

Iopas nomen est citharœdi apud Verg. lib. 1. Aenei. scribentem: – Cithara crinitus Iopas Personat aurata docuit quæ maximus Atlas. Idem lib. 9. facit *Cretea* quendam Philomusum & Lyricum, vbi ait: Et Clycium Aeoliden & amicum Cretea Musis, Cretea Musarum comitem, cui carmina semper Et citharæ cordi, numerosq; intendere neruis, Sēper equos, atq; arma virûm, pugnasq; canebat.

Apud eundem *Iapys* nomen est auguris & Citharœdi lib. 12. vbi ait, Iamq; aderat Phœbo ante alios dilectus Iapys Iasides, acri quondam cui captus amore Ipse suas artes, sua munera lætus Apollo Augurium citharamq; dabat, celeresq; sagittas.

Philamon fuit Apollinis filius, clarus cithara. Ouid. lib. 11.

Nascitur è Phœbo (namq; est enixa gemellos)
Carmine vocali clarus, citharaq; Philamon.

Dorceus cantu citharæ apud Thraces secundam post Orpheum meruit palmam. Val. Flac. lib. 3. Argon. Protinus insignem cithara, cantuq; fluenti Dorcea, qui dulci festis assistere mensis, Pectine Bistoniæ magnum post ausus alumnum.

Linus, Apollinis & Vraniæ filius, Lyricę musæ fuit peritissimus, in qua magni nominis discipulos habuit, Orphea, Thamiram & Herculem. De hoc Propertius lib. 2. Tunc ego sim Inachio notior arte Lino. Hunc ab Hercule plectro & cithara occisum ferunt, dū eum rusticius canentem acerbè nimis corripuisset.

Arion Methymnæus citharœdus, & poëta Liricus, dum Lesbon patriam peteret, videretq; insidias, & coniurationem parari sibi à sociis (quibuscum nauigabat) propter opes, quas ferebat secum, rapta cithara, nonnihil prius modulans, in mare se coniecit. Cuius cātu illectus Delphin, dorso exceptum portauit ad littus, & exemit à periculo. In cuius rei monumentum erecta est illi statua cum Græco epigrammate, quod Volaterranus Latinū fecit hoc modo: Cernis amatorem, qui vexit Ariona delphin, A` Siculo subiens pondera grata mari. Oui. lib. 2. Fastorum, de eo abunde meminit. De hoc etiam loquuntur Gellius lib. 16. ca. 19. & Herodo. in Clio. Ab Arione Lyra vocatur Arionia. Idē Ouid. lib. 3. de Arte. Quamuis mutus erat, voci fauisse putatur Piscis Arioniæ fabula nota Lyræ. Cælius cap. 64. lib. 10.

Orpheum Apollinis & Calliopes filium poëtæ faciunt principem musæ Lyricæ, adeò vt fabulentur delinitas eius cantu arbores, suis se locis exeruisse, sensificatas cautes egisse choros, fluuios cursum cohibuisse, exarmatas feras posuisse feritatem, & alia id genus incredenda. Quod ideò fictum est: quoniam agrestes & beluino prope ritu degentes homines ad meliorem vitę cultum redegisset. Vnde Hora. in Arte: Syluestres homines sacer interpresque deorum Cædibus & fœdo victu deterruit Orpheus, Dictus ob hoc lenire tygres, rabidosq; leones. Fingitur etiam ab inferis cantu suo exorasse Eurydicen vxorem, ea lege, vt sequentem à tergo non prospiceret, priusquàm ad superas auras ambo rediissent. Cui legi quum amor nimius stare non permisisset vatem, Eurydicen demum euanuisse ferunt. Verg. lib. 6. Aen. Si potuit manes accersere coniugis Orpheus Threitia fretus cithara, fidibusq; canoris. Ab Orpheo Lyra vocatur Hæmonia, Threicia, Orphæa, Bistonia, & Bistonis, quòd Thrax fuerit natione. Oui. lib. 4. Trist. Hæmonia curas attenuasse Lyra. Idem in Epi. Threiciam digitis increpuisse Lyram.

Thamyras citharœdus fuit Thracius, Lini discipulus, quẽ poëtæ à Musis fabulantur excæcatũ, quòd eas ad certamẽ cãtus irritasset.

Amphionem poëtæ fabulantur Lyræ adeò peritum fuisse, vt sequentibus cantum scopulis Thebarum muros cõdiderit. Horatius in Arte: Dictus & Amphion Thebanæ conditor vrbis Saxa mouere sono testudinis, & prece blanda Ducere quò vellet. Martianus Capella: Nã Orpheus, Amphion, Arionq; doctissimi, aurata omnes testudine consonantes flexanimum pariter reddidere concentum.

Hermogenes fuit citharœdus, qui Iulio Cæsari suauitate cãtus ad modum placuit. apud Martialem nomen est furis mapparũ. Apud Horat. lib. 1 Ser. nomen cantoris, vbi ait: Vt quamuis tacet Hermogenes cantor, tamen atq; Optimus est modulator.

Echion, & *Glaphyrus* nomina sunt citharœdorum apud Iuuenalem Satyra 6. vbi ait: Accipis vxorem, de qua citharœdus Echion, Aut Glaphyrus fiat pater Ambrosiusq; Choraules. Hic Choraules proprium est nomen viri fistulicinis.

Hydimeles, nomen est etiam citharœdi apud Iuuenalem Saty. 6. scribentem: Quo tener Hydimeles operam dedit, hunc tenet, hoc se Solatus, gratoq; indulget basia plectro.

Amœbeas citharœdus fuit castissimus, qui vxorẽ nunquã attigit.

Anaxenori citharœdo M. Antonius tributa quatuor ciuitatum legenda concessit, propter eius artis peritiam.

Antigenides Thebanus fuit musicus & tibicen Philoxeni discipulus, qui calceamentis Milesiis, & lasciuioribus primus vsus est. Huius meminit Plinius. Idem (vt est apud Ciceronem in Bruto) disci

diſcipulo frigenti ad populum, dixit: Mihi cane, & Muſis. De eo vide nonnihil apud Gellium.

Ariſtonus citharœdus fuit, qui quum ſexies Pythia viciſſet, vt Lyſandri amicitiam demereretur, pollicitus eſt ſe ſeruum eius palàm proclamaturum, ſi denuo vinceret.

Hipparchion & Ruffinus præcipui fuerunt apud Græcos citharœdi, qui quum ſolennibus ludis inter ſe certaturi eſſent, contigit, vt theatri tumultu & ſtrepitu cõmotus & attonitus Hipparchion obticuerit. Vnde natum prouerbiũ, Mutus Hipparchion. De his qui repente ſilent, à quibus tamen grande aliquid expectatur.

Clinias philoſophus fuit ſecta Pythagoreus, qui ſi quando ad iram concitaretur, motus animi ſumpta protinus cithara leuabat, quod & Achillem feciſſe prædicant.

Corœbus filius Atys regis Lydorum in cithara quintam chordam inuenit.

Eunomius citharœdus Locrenſis ſtatuam meruit, quæ inſidentem citharæ cicadam habebat. Nam quũ in certamine (quod cum Ariſtone regio muſico de cantu ſuſceperat) chorda vna fracta defeciſſet, cicada ſuperuolans vocem fertur ſuppleuiſſe.

Hippomachus fuit tibicen, qui quum videret à plebe laudari diſcipulum, quem tamẽ in arte peccare cognoſcebat, baculo tactum deſiſtere iuſsit, dicens, maximum erroris argumentum eſſe, quòd ab ignara turba laudaretur.

Laſus Herminæus (qui floruit principante Dario) primus de muſica ſcripſit, & dithyramborum certamen primus protulit.

Marſyas tibicen Phryx natione, tibiis à Minerua inuentis, auſus eſt Apollinem ad certamen prouocare, à quo victus & excoriatus eſt. De quo Ouid. lib. 6. Meta.

Mymnernus Colophonius, poëta fuit Elegiographus, & tibicen clariſsimus. Strabo lib. 14.

Nicoſtratus, & Laodocus, citharœdi fuerunt, qui quum in certamen veniſſent, Nicoſtratus, dixit, Laodocum eſſe in magna arte paruum, ſe verò in parua magnum.

Olympius Myſius tibicen citharæ legem dedit modosq; pulſandi reperit & docuit.

Philiſtus Mileſius, muſicæ primum operam dedit, euaſitq; clariſsimus tibicen. Ad oratoriam demum conuerſus, auditor fuit Iſocratis.

Phyrnis Mitylenæus diſcipulus Ariſtoclidis, primus apud Athenienſes pulſauit citharam & vicit Panathenea.

Scylax Cariandæus mathematicus, claruit etiam artæ muſica.

Simon Magneſius inſignis muſicus neglecto ſuperiorũ muſicorum

rum more, Simodiam introduxit, ſicut & Lyſis Lyſiodiam.

Tellen fuit tibicen, qui ſuauitate cantus ſequenti prouerbio locum fecit: Cane ea quæ ſunt Tellenis. quòd optima fuiſſent.

Timotheus Mileſius muſicus decimã & vndecimam Lyræ chordam addidit, & antiquam muſicam in meliorem modum mutauit. Eius ſono excitatum ferunt Alexãdrum, & ad res bellicas alacrius euibratum. Meminit huius Cic. lib. 2. de Legib.

Xenophilus muſicus fuit, patria Chalcidenſis, qui annos C V I I. vixit citra vllum corporis incommodum, quæ magna eſt homini felicitas. Autor Plinius.

Moſchus, citharœdus fuit imperitus, qui citra reſpirationem diu & in longum producebat vocem, neque tamen, ſonabat aliquid, quod ad ſtomachum auditorũ faceret. Hinc adagium natum: Moſchus canens Bœoticum. In multiloquos, & intempeſtiuos locutores. Bœoticum genus erat cantionis. Eraſmus.

Ariſtocenus genere Italus, patria Tarentinus, cognominatus eſt muſicus, propter peritiam eius artis. Autor Plutar. in Ariſtotele.

Demodocus fuit citharœdus, quem Homerus inducit canentem in conuiuio Alcinoi regis Phæacum, vbi Alcinous ipſe Demodocum vocat diuinum cantorem.

Hiſmenias tibicen fuit peritiſsimus, Antigenis diſcipulus, qui teſte Boëtio, multis ægritudine laborantibus omnes animi moleſtias abſterſit. Solitus erat gemmis vti fulgentibus & pretioſis, vt ea oſtentatione artes muſicæ pluris æſtimarentur. Antiſthenes quum audiſſet Hiſmeniam optimum habere tibicinem: At, inquit, eſt homo nequam. Non enim (ſi probus foret) tibicem eſſet. Quo dicto muſicos arguebat, vt vnguentarios, & miniſtros voluptatum. Idem feciſſe fertur Philippus, qui quum accepiſſet filium ſuauius alicubi ceciniſſe, tacitè eum obiurgauit: Non te pudet, inquiens, quòd tam bene canere ſcias?

Hiſmeniæ æqualis fuit *Dionyſiodorus* & æmulus. Plinio teſte.

Nicomachus fuit etiam muſicus, quem idem Plinius ſcribit multas gemmas habuiſſe, ſed nulla peritia electas, ſed ſorte quadam.

Aſpendius fuit cithariſtes, qui omnia ſibi intus ceciniſſe dicitur.

Conna fuit citharœdus, ſeu lyriſta, extremæ ſortis, qui deuorato patrimonio factus eſt pauperrimus, & homo nihili. Hinc adagium natum, Connæ calculus. in hominem nullius momenti, cuiúsque opinio nihili æſtimatur.

Babys frater fuit Marſyæ, quem quum Apollo excoriato Marſya vellet quoque perdere, ſupplicium deprecata eſt Minerua dicens: Babym abiectiorem eſſe, & infelicius canere, quàm vt dignus eſſet ſupplicio. Quibus verbis pacatus Apollo Babym contempſit,

tempſit, ſuaq; inſcitia grauiter ſatis punitum credidit. Hinc adagium, Peius Babys tibia canit.

Ialemus, Calliopes fuit filius, muſicus quidem, ſed infelix, & in cantu multum frigidus. Hinc Ialemi cantilenam, pro deſpicabili, & abiecta poſuerunt.

Pronomus tibicen fuit, qui barba vtebatur promiſſa, & veſtitu nimis accurato, adeò vt mollitiei ſuſpectus haberetur.

Plutar. ait *Menedemum* fuiſſe muſicũ, & diſcipulum Ariſtotelis.

Lamia mulier fuit ætate Demetrij formoſa, quæ tibiis optimè fertur ceciniſſe, & canendi ſuauitate magnã apud homines promeruiſſe gratiã. Qua arte ſic Demetriũ ineſcauit, vt ille nihil haberet charius, & quod maiore beniuolentia proſequeretur. Autor Plutar.

Epicles fuit cithariſta, magno quondã in pretio apud Athenienſes, quem Themiſtocles orauit, vt apud ſe artem exerceret. Volebat enim domum ſuam à multis frequentari.

Pylades fuit citharœdus, qui quoſdam Timothei verſus audiente Philopemene cantauit ad citharam. Quorum ſequens citatur à Plutarcho, Hoc duce libertas Græcas ornauerat vrbes.

Philomelus nomen eſt citharœdi apud Mart. lib. 3. Plus habuit Didymus, plus Philomelus habet.

Diodorus cithariſtes fuit tempore Veſpaſiani, cuius arte princeps delectatus, multis eum donis cumulauit. Mart. Tarpeias Diodorus ad coronas Romam quum peteret, Pharo relicta.

Fuit & *Tarpeius* citharœdus Veſpaſiani tempore. Autor Tranq.

Canus, fuit choraules & tibicen, qui multas pecunias accepit à Galba, quum eum in cœna delectaſſet. Mart. lib. 10. Et concupiſcat eſſe Canus aſcaules. Tranq. Cano autẽ choraulæ mirè placenti denarios quinq; donaſſe prolatos manu ſua peculiaribus loculis ſuis.

Conus fuit alter fidicem, quo præceptore hac in re vſus eſt Socrates, qui apud Platonem de eo ſic meminit: Vnum tamẽ vereor, ne his dedecori ſim, quemadmodum Cono Metrobij filio cithariſtæ, qui me etiã in fidibus docet. Pueri igitur condiſcipuli me quotidie rident, & Conum ipſum ſenum magiſtrum nuncupant.

Eucerus fuit tibicen, natione Alexãdrinus vt eſt apud Cor. Taci.

Batalus fuit Epheſius tibicẽ, qui calceamentis fœmineis primus omnium in ſcena vſus eſt, fractiſq; cantibus tibiarum artem emolliuit. Hinc Batalos vocamus mulieroſos, & parum viros homines.

Agathon fuit tibicen, cantilenarum ſuauitate cõmendabilis, ſed mollitiei nota famoſus. Ab eo Agathonia cantio dicitur oratio blanda magis, quàm fructuoſa. Agathonia cantio.

Carneus fuit cithariſtes, qui Terpandrum viciſſe legitur.

Stratonicus fuit citharœdus, qui habuit in ludo nouẽ muſarum

imag

imagunculas,& Apollinis vnam, discipulos duos. Propterea interroganti cuidam, quot haberet discipulos: Cum diis, inquit, duodecim. Idem ridere solebat,& cauillis nonnunquam afficere duos alios sua ætate cithariſtas, *Propin* Rhodium, & quendam, qui *Bos* vocabatur,quòd imperiti eſſent,& rudes in arte.

Chrysogonus fuit modulator, qui tanta arte remigum manus dirigebat, vt quum remorum pulſum Chryſogoni cantibus accommodarent,delectabilem & iucundam redderent harmoniam.

Terpander Lesbius accerſitus à Lacedæmoniis, qui ſeditionibus inter ſe tumultuabantur, ſuauitate cantus eorum animos adeò deliniuit, vt redirent in amicitiam, & à ſeditione deſiſterent. Vnde Lesbij cantores primas ſemper meruerunt Spartanorum iudicio.

Terpnus fuit citharœdus, cuius cantu oblectatũ Neronem ſcribit Tranquillus his verbis: Statim vt imperium adeptus eſt, Terpnum citharœdum,vigentem tunc, præter alios accerſit,diebusq; continuis poſt cœnam canenti in multam noctem aſsidens paulatim & ipſe meditari exercitaríque cœpit, nec eorum quicquam omittere, quæ generis eius artifices,vel conſeruandæ vocis cauſa, vel augendæ factitarent.

Macrob. ſcribit *Octauium Herenũ* fuiſſe quempiã prima adoleſcentia tibicinẽ,qui arti ſuę diffiſus,mercaturam poſtea inſtituerit.

Fortiſsimus Græcorum *Achilles* muſicis cantibus oblectabatur adeò, vt è *Chirone* Theſſalo harmoniam lyricam voluerit edoceri, qua emergentes animi curas diſcutere,& priſtinæ ſerenitati reſtituere ſe ſibi poſſet.Sciebat enim nihil eſſe vtilius mortalium vitæ, quàm remediũ habere ad abigendas ægritudines mentis, medullarum & omnis lætitiæ populatrices. De Chirone & Achille, Horatius in Epodis:Nobilis vt cecinit grandi centaurus alumno.Vide caput de Præceptoribus virorum illuſtrium. De Chirone, Sido. Apollinaris: Hos inter Chiron ad plectra ſonantia ſaltans.

Achillẽ imitatus *Alexander Macedo* citharæ dedit operã,vt haberet, vnde ſerias illas de monarchia & principatu meditationes qñq; reprimeret,aut exercitio maiore fatigatũ corpus ſubleuaret.

Tonius nomen fiſtulicinis pagani apud Mantuanum ſcribentem in Buccolicis: Et cum multifori Tonius cui tibia buxo. Tandem poſt epulas & pocula multicolorem Ventriculum ſumpſit,buccáſque inflare rubentes Incipiens oculos aperit, ciliisq; leuatis Multotiesq; altis flatu à pulmonibus hauſto Vtrem implet, cubito vocem dat tibia preſſo. Nunc huc, nunc illud digito ſaliente vocauit Pinguibus à menſis iuuenes ad compita cantu Saltidico, dulcíque diem certamine clauſit.

Apollinem & Mercurium muſicæ & citharæ inuentores faciunt poëtæ,

poëtæ. Vnde Ouidius: Me fide conſpicuus Troiæ munitor amauit. Val. Flaccus: Muſarum chorus, & citharæ pulſator Apollo. Plinius: Item Apollinem citharœdum, ſerpentemq; eius conficit ſagittis.

Pana deum fiſtulæ repertorem faciunt. Verg. Pan primus calamos cæra coniungere plures Inſtituit. Eandem ob cauſam Sidonius Panas vocat cicuticines, vbi ait: Alta Cicuticines liquerunt Mænala Panes: Poſtq; chelyn placuit fiſtula rauca Ioui.

Sambucam inſtrumentum muſicum reperit Ibycus Rheginus. De tribus citharœdis omnium præſtantiſsimis meminit Pacificus his verbis:

Orpheus Eurydicen cithara reuocauit ab Orco,
Eq; ſuis mouit ſaxa nemusq; iugis.
Piſce fuit pelagus perlongum vectus Arion.
Hac etiam Amphion mœnia ſtruxit ope.

Porrò harmoniæ rationem primus extulit in lucem *Ariſtoxenus* repertis etiam inſtrumentis: deinde *Ptolemaus, Nicephorus, & Gregoras*. Commentatores in ea fuerunt *Pappus, Theon, Alypius, Gaudentius, Iſacius, Apuleius*, Boëtius.

Lyram trium chordarum inuenit Mercurius Aegyptius. Quintam chordam Corœbus Atys filius: Sextam Hyagnis Phryx. Septimam Terpander. Lyrã primus in Græciam attulit Cadmus, Agenoris filius. Lyra plectro & digitis percutiebatur. Parum antiquitus differebat à cithara. Hoc inſtrumentum factum in formam teſtudinis, vtramq; nunc exigit manum.

Epigenæum inſtrumentum erat muſicum, ab Epigono inuentore dictum. hoc ſine plectro pulſabatur chordis x L.

Toſinon chordis x x x v.

Monochordum fuit Arabum, Pentechordum Scytharum, pſithryos Libycorum, Pſalterium exercebatur in hymnis, Barbiton tetrachordum Anacreontis inuentum in Lyricen.

Pſalterio canens vocatur *Pſaltes, & Pſalmicen* à Sydonio.

Olim *Magada* vocabatur à Magado inuentore. Magades apud Anacreontem cithara eſt x x x. chordarum.

Sambuca ſoni erat acutiſsimi, à Sambuco inuentore nominata. Ea vtebantur Parthi, & Troglodytæ.

Tripus præbebat vſum trium cithararũ, vt tres citharœdi concordes viderentur pulſare. Habebat enim triplicem harmoniam.

Cymbala & Crotali agitabantur manibus.

Fuit olim multiplex Tibia: *Trenetica*, qua vtebantur ad luctus. Thebani eam ex ceruinis oſsibus factitabant, Scythæ ex oſsibus aquilarum & vulturum, Aegyptij ex calamis. Anthippus in tibiis reperit harmoniam *Doricam, & Lydiam*. Nicopheles *Athenam*

tibiam

tibiam ſacram Mineruæ.

Odontiſsimus erat quatuor foraminum.

Paræniæ,erant tibiæ,quibus vtebantur in conuiuiis, vt *Spondiacæ* aptæ erant himnis,*Choricæ*,dithyram bis *Hipertelia*,virorum choris: *Parathretæ*,trenis.

Naulium erat muſicum inſtrumentum. Organo ſimile. *Monaulon* erat conuiuiorum. Caulas poſuit Philemon. Volaterranus eas putat,quas hodie *Cornumuſas* vocant,*Phœnix* fiebat inſtar Coni galeæ. *Fiſtula* compingebatur ex cannis,lino,& cæra. *Cornibus, Tubis, Lituis, & Buccinis* vtebantur in bello.Nunc etiam *Tympano.*

Lacedæmonij inſtrumentis muſicis ſuorum animos ad bellum euibrabant.

Pandura apud Lampridium,nomen eſt inſtrumẽti muſici, quod qui pulſat, vocatur Panduros. Tibicines. Fiſtulicines, Cicuticines, Pſalmicines,Citharœdi,Cithariſtæ,Lyriſtæ,Choraulæ,Tympaniſtæ dicuntur,qui his muſicis inſtrumentis vtuntur.

Iulius Pollux multa inſtrumenta ad hanc artem facientia, enumerat:Inter ea quæ pulſantur,inquit ſunt Lyra,Cithara, Barbiton, Pſalterium,Phœnix Spadix,Lyrophœnicium, Clepſiambus, Pariambus,Iambice,Scindapſus,Epigoneum, Hypoſpadius. Cælius ait Naulum alio nomine Pſalterium dici.Fuit &Crembalum organũ. De generibus tibiarum vide Cælium lib.5. lect. antiq. Capitibus 23. & 25. & 26.

TVBICINES.

M*Iſenum* Aeolidem Vir.ait fuiſſe tubicinem Hectoris:mortuo demum Hectore, adhæſiſſe Aeneæ comitem, & tandem à Tritone deo ſubmerſum, quòd ad certamen tubæ deos marinos irritaret. Verba Vergilij ſunt hæc: -Atque illi Miſenum in littore ſicco Vt venere,vident indigna morte peremptum,Miſenum Aeo lidem, quo non præſtantior alter Aere ciere viros, Martemq; accendere cantu. Hectoris hic magni fuerat comes,&c.

Triton fertur eſſe deus & tubicen marinus. Ouid.lib.2.Metam. Cæruleos habet vnda deos Tritona canorum.

Stentor fuit tubicen in bello Troiano, cui Homerus ferream & inuictam tribuit vocẽ.Iuue.Saty.13. Tu miſer exclamas,vt Stentora vincere poſsis. Homerus apud Eraſmũ: Stentoris in ſpecie validi, cui ferrea vox,qui Quinquaginta alios æquas clamore ſonoq;.

Olympius Phrygius tubicen fuit ætate Midæ regis.

Aglais Megaclis filia tubicinio vitam fouit.

Agyrtes nomen eſt tubicinis apud Statium in Achil. lib.4. ſcribentem: Tecum lituo bonus adſit Agyrtes,Occultanſq; tubam tacitos apportet in vſus.

INVEN

INVENTORES DIVERsarum rerum.

PAn inuenit fistulam. Verg. Pan Primus calamos cæra coniungere plures Instituit.

Minerua oliuã. Verg. lib. 1. Georg. Adsi:ô Tegeæe fauẽs, oleæq; Minerua Inuentrix. Syllius lib. 3. Qua virgo (vt fama est) bellatrix edita lympha Inuento primam Libyen perfudit oliuo.

Triptolemus, vel vt alij malunt, *Osyris* aratrum. Verg. libr. 1. Georgi. Vnciq; puer monstrator aratri. Sidonius: Non cum Triptolemo verendam Eleusim, Qui primas populis dedere aristas.

Ceres, cultum terræ, & fruges. Verg. lib. 1. Georg. Prima Ceres ferro mortales vertere terram Instituit, quum iam glandes, atque arbuta sacræ Deficerent syluæ, & victum Dodona negaret.

Peletronij Thessaliæ populi fræna. Idem Verg. Fræna Peletronij Lapithæ, gyrosq; dedere Impositi dorso, atque equitẽ docuere sub armis Insultare solo, & gressus glomerare superbos.

Belgæ esseda vehicula. Vergil. lib. 3. Aen. Belgica vel molli melius feret esseda collo.

Aristeus rex Arcadię apũ & mellis vsum. Verg. lib. 4. Georg. Tẽpus & Arcadij memoranda inuenta magistri Pandere, quoque modo cæsis iam sæpe iuuẽcis Insyncerus apes tulerit cruor. Ouid. inuentum mellis Baccho tribuit lib. 3. Fasto. dicens: Liba deo fiũt, succis quia dulcibus idem Gaudet, & à Baccho mella reperta ferunt.

Achates, ignem silice excutere. Verg. lib. 1. Aen. Ac primum silicis scintillam excudit Achates. Secundum alios *Pyrodes* Cilicis filius.

Aegyptij sistrum. Verg. lib. 8. de Cleopatra: Regina in mediis patrio vocat agmina sistro. Ouidius lib. 3. Eleg. Quid nunc sacra iuuant, quid nunc Aegyptia prosunt Sistra?

Apollo medicinam. Vnde Ouid. lib. 1. Meta. sic loquitur: Inuẽtum medicina meum est, opifexq; per orbem Dicor, & herbarum subiecta potentia nobis.

Aegyptij linum. Ouid. lib. 1. Meta. Nunc dea linigera colitur celeberrima turba. Secundum alios *Arachne*.

Talus puer serram. Ouid. lib. 8. Ferroq; incidit acuto Perpetuos dentes, & serræ repperit vsum Primus.

Iason & *Tiphys* nauim, secundum ecclesiasticos Noë. Ouid. lib. 1. Meta. Primæq; ratis molitor Iason. Tibul. hoc inuentum *Tyriis* adscribit dicens: Prima ratem ventis credere docta Tyros.

Mercurius lyrã. Stati⁹ in Syluis: Vocalis citharæ repertor Arcas.

Græci trochum: Horat. lib. 3. Car. Venariq; timet, ludere: doctior Seu Græco iuberis trocho, Seu malis vetita legibus alea.

Archilochus iambicum carmen. Horatius in Arte: Archilochum

proprio rabies armauit iambo.

Bacchus vinum. Ouidius lib. 15. Victa racemifero lyncas dedit India Baccho.

Zaroastres artem magicam. Stroza pater: Nec Zoroastreas artes, magicíve requiram Carminis auxilium.

Purpuram *Hercules*. Politianus in Rust. Aut bis in Herculea Milesia vellera concha Versantur.

Alcman poëta carmen amatorium.

Anaximander Milesius horologium & sphæram.

Bizes Naxius tegulas.

Sp. Carbilius grammaticus G. literam.

Claudius Centinianus R. literam.

Daphnis pastor carmen Buccolicum.

Palamedes Nauplius ordinem literarum.

Corax & *Ctesias* Siculi, artem & præcepta Rhetoricæ,

Ibycus Rheginus Sambucam.

Perillus taurum æneũ, qui propterea dicitur Perillæus. Oui. Ipse Perillæo Phalaris permisit in ære Edere mugitus & bouis ore queri.

Pyseus & *Ayrrheus* æneam tubam.

Phemonoë carmen hexametrum. Politianus: Et Delphica longos Phemonoë commenta pedes.

Simonides Ceus artem memoriæ.

Amphion rationem musicam. *Aristeus* lactis coagulum.

Atreus Solis eclypsim. *Aesculapius* dentium euulsionem.

Tregillus quadrigam in Græcia.

Amphitryon somniorum interpretationes.

Anagallis puella ludum pilæ. *Palamedes* aleam.

Tages artem aruspicinam. *Capaneus* scalas.

Cadmus lapidicinas, auri & metallorum conflaturam.

Cyclopes ferrariam fabricam. *Cecrops* coniugium apud Athenienses. *Dædalus* fabricam lingnariam, asciam, & perpendiculum. *Empedocles* artem oratoriam.

Epimetheus statuam ex luto. *Etholus* iaculum.

Gorgoris mellis vsum apud Hispanos.

Anaximenes vmbrarum rationem.

Cadmus solutam orationem *Belus* scientiam syderalem.

Ethrusci prætextas vestes.

Idæi Phryges acu vestes facere. Aurum Attalus intexere. Alexandrini colores picturæ intexere. Galli scutulis diuidere.

Fuluius Hirpinus viuaria inuenit. *L. Sergius Orata* Ostrearum, *Licinius Murena* reliquorum piscium.

C. Hirrius murenarum. *Deliaci* gallinas saginare.

M. Lelius

M. Lelius auiaria. *Cn. Matius* nemora tonsilia.
Argeus agrorum stercorationem.
Numa deorum cultum apud Romanos.
Mercurius Moly herbam: Hercules Heracleon herbam, Mercurius parthenio, Achilles Achilleon, Melampus melampodion, Teucer Teucrion, Gentius rex Gentianam, Lysimachus Lysimachiam, Iuba rex Euphorbiam, Scythæ Scythicen, Thraces Ischemonem. Vetones Betonicam, seruilius Democrates Hiberidem, Hirundines Chelidoniam, Canes canariam, Cirnæ Elaphoboscon, Sardonia Peucedanum herbas.
Ancus Martius Salinas. *Seruius* rex æs signare.
Callias Atheniensis minium.
Asinius Pollio bibliothecam apud Romanos. *Glycera* coronas.
Dibutades plasticen. *Græci* subdialia.
Annus Aegyptius vsum clibanorũ, in quibus panes coquerẽtur.
Apollodorus pictor vmbrarum imitationem.
Staphilius vinum aqua diluere. Secundum Pli. Aristeus.
Glaucus ferruminationem.
Atracius artem magicam in Thracia.
Attalus tapetes, qui propterea dicuntur Attalici.
Dipelus, sculpturam marmoris.
Dithyrambus Thebanus versus dithyrambicos.
Endymion, cursum Lunæ. *Iphitus* Olympiadem.
Melissus rex Cretensis, deorum sacrificia.
Paralus, longam nauem.
Pilunnus, Iouis filius, & Dauni pater, pinsendi frumenti vsum.
Prometheus, ignem in ferula seruare.
Thon apud Aegyptios medicinam.
Thymele mulier saltationem scenicam. Martialis: Qua Thymelen spectas, derisoremq; Latinum, Illa fronte precor carmina nostra legas.
Aegyptij, vel *Cleantes* picturam. *Rhodij Celocem* nauem.
Cinyras tegulas. *Aegyptij* ciuitatem regiam:
Hostilius rex latum clauum, genus vestimenti.
Crassus coronas argentea. *Danaus* puteos.
Bacchus diadema. *Nicias* artem fullonicam. *Closter* fusos.
Hanno Carthaginiensis leonum mansuefactionem.
Chiron artem herbariam. *Salaminij* hyppagium.
Hortensius pauos occidere. *Lydi* lanas inficere.
Dædalus malum nauis. *Thrason* muros vrbium.
Typhis adminicula nauium. *Nero* aquæ decoctionem.
Persæ vnguenta. *Rhadamanthus* leges.

Zeno Eleates, & *Alexamenes* dialogos.
Sp. Coruinus diuortium. *Prometheus* Boues occidere.
Boëtius artem sutrinam. *Thales* horologium apud Milesios.
Bacchus triumphos. *Cyclopes* turres.
Phryges vehiculum quadrirotum. *Icarus* vela.
Lycurgus munus humandi. Oppidum *Cecrops*.
Rhadamantus Assyrias literas: *Anubis* & *Mennon* Aegyptias: *Phœnices* Grecas: *Carmenta* Euandri mater Latinas.
Copæ populi remum. *Plateæ* populi latitudinem remi.
Phœlon nummum & mensuras. *Vulcanus* fabricam.
Minerua artes. *Meson* comicus, personam.
Damon Atheniensis remissam harmoniam, *Clonas* elegiographus, tibicinicas regulas, & concentus. *Terpander* citharœdicas. *Polymnestus* Colophonius, carmina heroica: Secundum alios *Phemonoë*: vt aliis placet, *Delphici* in honorem Apollinis post interfectum Pythonem. Sabell. - Heroica carmina Phœbo Delphica post cęsum cecinit Pythona iuuentus. *Olympius* Phryx legem tibialem. *Hyanis* tibiam lugubrem. *Cecrops* simulacra. *Pelasgus* tuguria *Lycaon* Lycæa. *Rhœcus* & *Theodorus* Samnij, artem æris fundendi, & conflandi statuas. *Theuth* numeros, supputationem, geometriam talorum & alearum lusum.
Artaxerxes longimanus legem venationis.
Chalybes ferrum.
Combe puella, Asopi filia, armaturam Aeneæ.
Anacharsis folles, anchoram, bidentem, figuli rotam.
Pyxodorus vsum marmoris.
Asclepiades medicus lectos pensiles.
Archytas crepitaculum.
Ctesibius hydraulicas machinas.
Pollux palæstram: ad quod allusit Statius lib. 2. Syl. Siue catenatis curuatus membra palæstris Staret, Amyclæa conceptum matre putares.
Chus filius Cham, idololatriam. *Ninus* bellum.
Vulcanus fulmen. Pontanus: Tum deus ignipotens inuento fulmine primum Ipse suum miratur opus.
Lydi ludum tesserarum. *Darius* tributa.
Amazones securim, quæ propterea Amazonia, & Penthesilæa dicitur, & Thermodontia, quòd Amazones ad Thermodontem fluuium habitauerint. Horatius libro 4. Carminum: Amazonia securi Dextras obarmet. Ouid. libr. 3. de Ponto: Nec tibi Amazonia est pro me sumenda securis. Mantuanus in Alphonso: Penthesilæa non inferiora securi.

Cottalus Siculus libare pocula.

Lycaon bellorum inducias.

Prœtus & *Acritus* clypeos. Autore Plinio.

Loricam *Mydias* Meſſenius.

Gladium, galeam, haſtam *Lacedæmonij.*

Ocreas & criſtas *Cares.* Arcum & ſagittam Scythes Iouis: Iaculum cum amento Aetolus Martis filij.

Lanceas *Aetoli.* Haſtas velitares, & pilum, *Tyrrhenus.*

Piſeus venabula. Scorpionem *Cretes.*

Catapultam *Syri.* Balliſtam & fundam *Phœnices*

Teſtudines *Artemon* Clazomenius.

Arietem *Epæus* repertor machinæ Troianæ.

Turres ambulatorias *Diades* miles Alexandri.

Equeſtrem pugnam *Centauri.* Bigas *Phryges.*

Ordinem exercitus, ſigni dationem, & vigilias *Palamedes* in bello Troiano. *Fœdera* Theſeus.

Sarmenes primus de equitatu ſcripſit.

Corſes primus barbam ſibi raſit Alexandri ſeculo.

Alexander Citherius primus pſalterium implicuit chordis.

Aeginetæ primi nummum cuderunt.

Marus Theſſalus primus equum aſcendit.

Gregorius Pont. Max. primus ſe Seruum ſeruorum dei appellauit.

Paulus heremita, ſolitudinem heremiticam inuenit.

Caliſtus Pont. ieiunia quatuor temporum.

Sinon Græcus ſpeculam. *Sidonius,* menſuras & pōdera, regnante apud Solymos Hieroboan.

De literarum inuētoribus reperti ſunt ſequētes verſus admodū vetuſti, quos Crinitus ait ſe legiſſe in bibliotheca Septimana:

Moyſes primus Hebraicas exarauit literas.

Mente Phœnices ſagaci condiderunt Atticas.

Quas Latini ſcriptitamus, edidit Nicoſtrata.

Abraham Syras, & idem repperit Chaldaicas,

Iſi arte non minore protulit Aegyptias.

Gulfila prompſit Getarum quas videmus vltimas.

Aegyptij, Geometriam inuenerunt.

Dierum natalium obſeruationem *Chaldæi.*

Scapham Libyci.

Sunt & diſciplinæ quædam, quarum inuentum Muſis tribuitur.

Clio fertur hiſtorias inueniſſe, *Melpomene,* tragœdias,

Thalia, comœdias, *Euterpe,* tibias, *Terpſicore,* pſalterium,

Erato, geometriam, *Calliope,* literas, *Vrania,* aſtrologiam,

Polyhymnia, rhetoricā. De aliis rerū inuentoribus vide Plinium,

DE DEIS.

Dei superni sunt, *Dæmogorgon*, repertus in visceribus terræ.

Saturnus, inuentor falcis, cuius seculo ætatem auream floruisse dicunt.

Iupiter, Saturni filius, quem poëtæ cœlo præesse pulso parente fingunt, ibiq; fulminare.

Apollo, qui propter interfectos Cyclopes diuinitate priuatus, Admeti regis Thessaliæ pauit armenta. Fertur inuentor medicinæ. Triplex est eius potestas: Vocatur Sol in cœlis, Liber pater in terris, Apollo in inferis, Musis preest: armatur arcu, sagittis, & clypeo. Perpetua iuuentus eidem tribuitur. Deus est poëtarum, vatũ & augurum. Genitus fertur in Delo eodem partu quo Diana.

Bacchus, Iouis filius & Semeles, bis genitus, & fulminata matre natus ex femore Iouis, dictus propterea Femorigena. Vinum reperit, vniuersum orbem peragrauit: debellatis Indis primus omnium triumphauit. Sacrificas habuit & sacerdotes quæ dicuntur Bacchæ, Mænades, Thyades & Mimallonides. Perpetuam iuuentutem habere fertur vt Apollo.

Mercurius, deorum nuntius, Deus furũ, galero & caduceo ornatus, indutus talaria, Deus facundiæ, Argi centoculi interfector.

Mars, Deus belli & armorum apud Thraces natus, frater Bellonæ, cuius ministri finguntur Impetus, Discordia, Ira, Furor.

Hercules, monstrorum domitor, armatus claua, exuuium leonis indutus, Iouis & Alcmenæ filius, odiosus Iunoni, cuius mandato portenta subegit, combustus in Oeta propter indutum pallium Nessi cruore tinctum.

Vulcanus, deus ignis, fulminum fabricator, maritus Veneris.

DEAE SVPERNAE.

Cybele, vxor Saturni, vecta leonum iugo, Deûm mater.

Venus, nata maris spuma, dea amorum, vxor Vulcani, mater Cupidinis & Gratiarum, facibus armata, Cesto incincta.

Themis, quam Deucalion & Pyrrha consuluerunt super humani generis reparatione.

Iuno, Saturni filia, Deûm regina, maxima cœlicolûm, coniunx & soror Iouis, dea diuitiarum, quæ nubẽtibus præest & pariẽtibus.

Ceres, dea frugum, Saturni & Opis filia, legum latrix apud Siculos, vnde & legifera vocatur à Marone.

Minerua, nata ex Iouis cerebro, dea sapientiæ, disciplinarum & armorum.

Diana, Iouis & Latonæ filia, dea virginitatis, quæ in cælo Luna, in terris Diana, in inferis vocatur Proserpina. Vnde à triplici potestate vocatur Triformis. De hac Catullus ait: Montium domina vt

fores,

fores, Syluarúmq; virentium, Saltuumq; reconditorũ, Amniumq; sonantium, Tu Lucina dolentibus, Iuno dicta puerperis, Tu potẽs triuia & noto es Dicta lumine Luna.

DEI INFERNI.

Pluto, Cerberus, Charon, Minos, Aeacus, Rhadamanthus.

DEAE INFERNAE.

Proserpina, Megara, Chimera, Thisiphone, Clotho. Lachesis, Atropos.]

DEI MARINI.

Oceanus, Neptunus, Palemon, Pollux, Castor, Nereus, Protheus, Phorbas, Melicerta, Glaucus.

DEAE MARINAE.

Amphitrite, Tethys, Doris, & Nereides.

DII NEMORVM.

Fauni, Panes, Satyri, Syluani.

Pan, fingitur Deus pastorum. Vergilius in Buco. Pãcurat oues, ouiumq; magistros.

Tethym, deam esse maris indicat illud Vergilianũ lib.1. Georg. Teq; sibi generum Tethis emat omnibus vndis.

De *Glauco*, *Panopaea*, nympha, & *Melicerta*, deis marinis, Idem Verg. lib.1. Georg. Votaq; seruati soluent in littore nautæ, Et Glauco & Panopeæ, atque Inoo Melicertæ.

Alcinous, rex Phæacum, fingitur deus hortorum, quòd hortos & pomaria diligentissimè curauerit. Statius: Quid bifera Alcinoi laudem pomaria? Verg. lib.2. Geor. Pomaq; & Alcinoi syluæ.

De *Protheo* deo maris, Verg. lig.4. Georg. Est in Carpathio Neptuni gurgitæ vates Cæruleus Protheus. Aliter vocatur *Vertumnus*. Propertius lib. 4. Quid mirare meas tot in vno corpore formas? Accipe Vertumni signa paterna dei.

Syluanus, Deus est pecoris & aruorum. Verg. lib.8. Syluano fama est veteres sacrasse Pelasgos Aruorum pecorisq; deo.

Pomona, dea hortorum, & pomorũ. Ouid. lib.14. Rege sub hoc Pomona fuit, qua nulla Latinas Inter Hamadryades coluit solertius hortos, &c.

Aristeus, Deus mellis. Vnde Ouid.1. Fast. Flebat Aristeus quòd apes cum stirpe necatas Viderat incœptos destituisse fauos.

Flora, dea florum. Ouid. lib.5. Fast. Hunc meus impleuit generoso flore maritus: Atque ait, arbitrium tu dea floris eris.

Carna, dicebatur dea cardinis. Ouid. lib.5. Fast. Prima dies tibi Carnæ datur, dea cardinis hæc est, Numine clausa aperit, claudit aperta suo. Hanc deã veteres vitalibus humanis præesse opinabantur, petebãtq; ab ea, vt iocinora, corda, & alia quæ sunt intrinsecus

viſcera,ſalua conſeruarentur. Huic templum dicauit Brutus.

Hyppona dea erat equorum,quam ſtabularij colebant. Eius ſimu lacrum locabatur in ſtabulis. Iuue. Saty.8.Iurat Solam Hipponam & facies olida ad præſepia pictas.

Oſyris,maritus fuit Iſidis,& rex Aegypti, quem à Typhone fratre interfectum Aegyptij in forma bouis coluerunt,& frequenter immerſum aquis,quæſiuerunt cum luctu, vocaueruntque Apim, quæ dictio eorum lingua ſignificat bouem. Tibul.li.1. Te canit,atque ſuum pubes miratur Oſyrim.Barbara Memphitem plaudere docta bouem. Primus aratra manu ſolerti fecit Oſyris, Et teneram ferro ſolicitauit humum,&c.

Iſis, vxor Oſyris,& Anubis,fuerunt Aegyptiorum numina, quo rum hunc canina ſpecie reuerebantur.Lucanus lib.8. Nos in templa tuam Romana accepimus Iſim,Semideoſq; canes,&c.

Caſtor,& *Pollux*,inter numina maris ponũtur. Pli.lib.2.Et ob id Polluci & Caſtori id numen aſsignant, eoſque in marideos inuocant.Catull.Iam prece Pollucis,iam Caſtoris implorata, Tale fuit nobis Mallius Auxilium.

Angerona,dea à Romanis culta eſt, quum tota ciuitas angina laboraret.Sacra eius dicebantur Angeronalia. Simulacrum fingebatur digito labris admoto.Plin.lib. 2. Nanque diua Angerona cui ſacrificatur ad diem XIII. Calē. Ianuarias,ore obligato,obſignatoque,ſimulacrum habet.

Syluani,ruſticorum ſunt numina,vt etiam *Fauni* & *Panes*. Plin. lib.12.Quin & Syluanos,Faunoſq;,& deorum genera ſyluis ac ſua numina tanquam cœlo attributa credimus.

Veteres *Seiam*,deam à ſerendo,& *Segeſtam*,à ſegetibus appellabant.Simulacra Romæ habuerunt,ætate Plinij.

Agonius Deus dicebatur,qui rebus agendis præerat.

Gallis Romam aduentantibus, audita eſt noctu vox quædam, quæ eius rei magiſtratus monebat. Ex eo tempore *Aius* Deus à Romanis cœpit honorari.De hoc meminit Cic.lib.1.de Diuin. Bu dæus lib.4.de Aſſe:Nempe,inquit,quòd Aius ille locutius, arcanũ nihil eſſe ſinit eorum,quæ in aula geruntur.

Anculi & *Anculæ* putabantur dij & deæ ancillarum.

Anaitis dea colebatur à Lydis,eiuſq; miniſterio nobilitate preſtantes puellas dedicabant, quæ inibi corporis pudicitia in vulgus data velut auguſtiores factæ,mox viri nubunt.

Atergatis dea colebatur à Syriis.Strabo: Trans Euphratem eſt Bambyce, quam Edeſſam & Hierapolim vocant, in qua Atergatim Syriam deam colunt.

Deuerram deam venerabantur,vt ſcopis domũ poſſent verrere.

Empanda

Empanda vocabatur dea, quæ rebus patentibus præerat.

Bona dea colebatur à Romanis mulieribus. Ab eius ſacrificiis arcebantur mares. Tibullus lib. 1. Sacra Bonę maribus non adeunda deæ. Ea fuit Dryas Fauni filia vel vxor, quæ virilem aſpectum adeò refugiſſe fertur, vt nunquàm proſpecta ſit in publico. Maximo opprobrio datum eſt P. Clodio, quòd eius cæremonias violaſſet, adulterata Pompeia Q. Pompeij filia, & Syllæ nepte. De hac Iuuenalis: Nota Bonæ ſecreta deæ.

Priapus Deus & cuſtos hortorum falcem habuiſſe fingitur, cuius motu aues & furunculos terreret. Colu. Inguinibus puero prædoni falce minetur.

Hymenæum, Veneris filiũ, & Deum nuptiarũ fecerunt. Eius laudes Catullus in Epithalamio Iuliæ & Manlij cumulatiſsimè ſcribit.

Thalaſſij numen, Romani etiã in nuptiis inuocabant. Catullus: Luſiſti nucibus, lubet iam ſeruire Thalaſſio.

Feronia fuit nemorũ dea. Verg. Et viridi gaudens Feronia luco.

Fidium, ſunt qui Iouis filium dicant à fide. Plaut. Per Deum Fidium credis iurato mihi. Fuit apud veteres Romanos in honore maximo, adeò vt templa cum ſacrificiis meruerit. Cultus eſt à veteribus in Quirinali iugo Nonis Iuniis. Oui. in faſt. Quærebam nonas ſancto Fidióne referrem.

Lauernam appellarunt deam furum, à qua & Lauerniones dicti ſunt fures. Horat. lib. 1. Epiſt. Pulcra Lauerna Da mihi fallere, da ſanctum iuſtumque videri. **Lauerniones.**

Limentinus Deus præerat liminibus.

Meditrina dea erat medicamentorum, à medendo: Eius ſacra vocantur Meditrinalia.

Mellonia putabatur dea mellis.

Mena credebatur præeſſe menſtruis mulierum.

Murcea, dea quæ reddebat homines mulcidos & deſidioſos.

Myagrus, erat Deus muſcarum. Aliter vocabatur *Myodes* & *Achor*, vt docet Plutar.

Portunus Deus, qui portubus præerat. Aliter vocatur *Palemon* & *Melicerta*,

Robigo, dea, & *Robigus* Deus, quos Romani opinabantur à ſegetibus rubiginẽ auertere. Eorum ſacra vocabantur Robigalia.

Salacia dea, dicebatur à concitando Salo. Pacuuius: Hinc ſæuitiã Salatiæ fugimus.

Vacuna dea, quæ præerat otioſis & vacantibus: Huic ſacrificabãt agricolæ, quum poſt collectas fruges quieſcebant.

Vallonia putabatur præeſſe vallibus.

Vitula, dea, quæ iuuenili præerat lætitiæ. Nam veteres Vitulari **Vitulari.**

dicebant,pro gaudere.

Nundina,erat dea Romanorum,à nono die nuncupata, qui Lustricus dicitur.Die Lustrico pueris imponebantur nomina, maribus nono,fœminis octauo,inquit Macrobius.

Alsirij deo quem summum habebant & venerabant, *Adad* nomen dederunt. Quæ dictio significat vnum. Subiungunt eidem *Atergatim* deam,de qua iam diximus. His autem duobus omnem rerum potestatem tribuebant.

Dij Palici colebantur in Sicilia. Horum autem genealogiam Macrobius hūc in modum scribit.Iuxta Symetum Siciliæ fluuium nympha Thalia compressu Ioui grauida,metu Iunonis optauit, vt terra sibi dehisceret.Quod & factum est. Sed vbi venit partus maturitas,reclusa terra infantes emerserunt.

Hebe Iouis filia,Herculis vxor,dicta est dea iuuentutis. Catullus: Hebe nec longa virginitate foret.

Fellenus Deus fuit Aquileiensium tutelaris ac præses.

Fro, & *Thor* nomina sunt deorū in historia Saxonis Grāmatici.

Furina significat deam furum. Secundum Ethruscos tamē deam fortium,ad dirimendas lites.

Horchia erat dea Ethruriæ vrbis, cui dicatum est fanum. Ab ea vicus Horchianus sumpsit nomen.

Razenna Deus erat Ethruscorum,qui coniugiis præerat.

Mania fuit dea & mater larium, cui pro familiarium sospitate mactabantur pueri. Verum Iunius Brutus consul,hoc sacrificij genus commutauit.Nā capitibus allij & papaueris supplicari iussit.

Eanus Deus qui euntibus præerat,vel deus anni. Cuius imaginē quum Phœnices vellent exprimere, draconem finxerūt in orbem redactum, caudamque suam deuorantem, vt appareat mundum in se resolui.

Volupta, dea voluptatis credita est.

Stercutius Fauni filius,ob artem stercorandi deus habitus est.

Achilles in Epyro olim vt deus colebatur.Autor Plutarchus.Eodem teste *Oromasdes* fuit Persarum Deus.

Rumiliam veteres dixerunt deam,quæ lactentibus adhuc infantulis præerat.Nam Ruma dicitur mamma. Vnde agni subrumi.

Consum appellarunt deum consiliorum,cuius aram sub terra inuentam fuisse dicunt.Eius festa vocabantur Consualia. Autor Plutarchus in Romulo.

Dice erat dea & præses iudiciorum,quæ lites & contentiones dirimebat.Eius ministri vocabantur Dicastæ,quasi litium diremptores.Simulacrum Apollonij Tyanei sub Herculis Alexicaci nomine constitutum adorabatur ab Ephesiis.Testis Lactantius.

Arungus

Aruncus fuit Deus, qui mala à frugibus auertebat vt Robigus, Autor Gellius.

Prosa, & Postuerta deæ fuerunt ita appellatæ à recti peruersiq; partus potestate, ac nomine.

Bubona dea boum & armentorum.

Pecuniam quoq; inter dearum numina reposuerunt. Deus æris vocabatur *Aesculanus*.

Aeolus habitus est ventorum deus. Vnde Iuno apud Vergil. sic eum alloquitur: Aeole nanque tibi diuûm pater, atque hominum rex, Et mulcere dedit fluctus, & tollere ventos.

Leucothoë dicitur dea maris; Latini *Matutam* vocant. Ouidius: Leucothoë Graiis, Matuta vocabere nostris. Propertius libro 2. Quæq; tibi excepi tum dea Leucothoë.

Veteres *Pudicitiam, Concordiam, Mentem, Spem, Honorem, Clementiam, Fidem* numero deorum adscripserunt. Sed & templum Honori dicatum est. Plinius.

Libitina habita est dea sepulcrorum & exequiarum, quam Pompilius instituit coli. De hac Horat. lib. 3. Car. Non omnis moriar, magnaq; pars mei Vitabit Libitinam.

Pytho credita est dea eloquentiæ, hanc Latini *Suadam* nominãt.

Zamolsis, Pythagoræ discipulus, cum præceptore ad Aegyptios penetrauit, quorum ritus & cæremonias quum ad Getas adduxisset, ibidem haberi cœpit numinis loco.

Ianus (quem poëtæ bifrontem faciunt, quòd vt opinor, finem & principium anni videat, aut quòd præterita sciuerit, & præuiderit futura) templum habuit Romæ, apertũ belli tempore, clausum verò dum pax erat. Hinc *Patultius* dicebatur & *Clusius*. Xenon apud Macrobium testis est Ianum in Italia primum Diis sacra fecisse, & ritus sacrorum instituisse. Simulacrũ eius fingebatur, manu dextra trecentorum, & sinistra LXV. numerum continens, ad exprimendam anni dimensionẽ. Variis autem nominibus eum appellabant, quæ quoniam in Epithetis nostris iam posita sunt, non repetimus.

Inter deos etiam numerantur *Aesculapius* deus medicinæ, *Genius* naturæ, *Harpocrates* silentij, *Momus* reprehensionis, *Cloacina* cloacarum.

Vitunus deus credebatur vitam largiri, *Sentinus* sensum.

Dij selecti dicebantur, quorum maior erat potestas. Fuerunt autem viginti numero: duodecim mares, Ianus, Iupiter, Saturnus, Genius, Mercurius, Apollo, Mars, Vulcanus, Neptunus, Sol, Orcus, Liber pater. Octo fœminæ, Tellus, Ceres, Lucina, Iuno, Diana, Minerua, Venus, Vesta.

Hesiodus memoriæ prodidit triginta deorũ millia in orbe ter-

rarum habita fuiſſe. Tertullianus ait trecentos Ioues, vel ſi mauis, Iupitros à M. Varrone enumeratos.

Reperiuntur alij quàm plurimi Dei, vt *Fabulanus*, *Vagitanus*, *Pilumnus*, *Picumnus*, *Cunina*, *Leuana*, *Edulica*, *Potina*, *Statilinus*, *Statanus*, qui pueris præſunt, quum iam poſſunt ſtare. Fabulanũ & Vagitanum dixerunt, quũ fandi & vagiendi principium eſſet. Picumnum & Pilumnũ poſuerunt pro diis coniugalibus. Cuninam deam infantulorum exiſtentium in cunis. Leuanam cuius ope de terra leuarentur. Edulicam & Potinam deas eduliorum & potus.

Libentinam deam libidinum & præſidem.

Poſuerunt etiam *Adoneam*, *Albeonam*, *Volunam*, *Volunum*, *Feſſoniam*, ad hominum vſum.

Pelloniam ad pellendos hoſtes.

Agenoream, *Strenuam*, *Stimulam*, quòd ad aliquid agendum excitarent.

Numeriam ad numeros.

Habuit *Febris* ædem in palatio.

Ad morbos poſuerunt *Angeronam*, *Proſam*, *Poſtuertam*, *Orbonã*. *Sentiam*, quæ dicendis ſententiis præerat.

Carmentam ad fata, *Camœnas* ad cantus.

In coniugiis, menſtruis, partu, funeribus deos confinxerunt, *Deuerram*, *Intercidonem*, *Domiducum*, *Domicium*, *Manturnam*, *Virginenſem*, *Subigum*, *Premam*, *Partundam*, *Populoniam*, *Menam*, *Tellumonem*, *Ruſonam*, *Neniam*.

Ad frumenta & ſegetes *Tutulinam*, *Nodinum*, *Volutinam*, *Patalenam*, *Hoſtilinam*, *Floram*, *Lactucinam*, *Maturam*, *Auerruncum*, *Runciam*.

Spinenſem propter ſpinas, *Fructeſam* propter fructus, *Rurinam* ruri tribuerunt, *Collinam* collibus, *Iugatinum* montium iugis, *Forulum* foribus, *Terminum* terminis, *Palem* paſtoribus, *Empandam* paganis, *Arculum* arculis, *Fornacem* fornacibus, vnde facta Fornacalia. Adiecerunt *Tanagream*, *Allocutium*, *Anteuortam*, *Larundam*, *Monetam*, *Februum*, *Larentiam*, *Mutinum*, *Alburnum*, *Maieſtam*, *Veniliam*, *Bonum euentum*, *Vertumnum* deum Hethruriæ.

Permiſſum non fuit in vrbe Roma deos alios aſſumere quàm quos ſenatuſconſultum iuſsiſſet. Vnde in libris pontificum ita ſcriptum erat: Separatim nemo ſit, habens deos nouos, ſiue aduenas: Niſi publicè aſcitos priuatim colunto. Diuos (qui cœleſtes ſemper habiti) colunto. Conſtructa à patribus delubra habento.

Tutanus, & *Tutilina* dei à tutando dicti ſunt.

Ennius Deos Aeuiternos & Aeuintegros vocauit, quòd integra eorum ætas atque perfecta ſit. Deos quum dicimus, tam de fœminino

nino genere, quàm de maſculino intelligere poſſumus. Vergil. de Venere: Deſcendo, ac ducente deo flammam inter & hoſtes Expedior. Vnde & *Lunum* deûm pro Luna veteres dixerunt.

Sed & quædam animalia, atque etiam res aliæ, apud antiquos numinum loco habitæ ſunt. Troglodytæ adorant Teſtudines, autore Plinio. Aegyptij Allium & Cepas pro deis colunt, & Crocodilum habent in honore maximo, cui etiam ſacra faciunt, maximè Ombitæ Aegypti populi, qui ſacros dies eidem conſtituerunt, vt Græci Olympia Ioui. Et ſi contingat liberos ab eo rapi, parentes gaudent, exiſtimantes ſe deo placere, cui eſcam genuerint Serpentes etiam coluntur à Phœnicibus. In Gadera Hiſpaniæ vrbe templa fuerunt *Senectuti*, *& Morti* conſecrata. Senectuti, quòd eam ætatem vt rerum magiſtram venerarentur: Morti, vt communi quieti & portui miſeriarum. *Paupertati* quoque & *Fortunæ* ſacra conſtituere.

Fluuij quoque diuinis quondam honoribus culti ſunt, habueruntq; ſimulacra, quædam humana facie, quædam bubula. Apud Lacedæmonios, Plutarcho teſte, templa *Timori*, *Riſui*, *& Morti* dicata ſunt. Aegyptij Solem & Lunam deos fecerunt. Apud eoſdem Feles, Ibis, Aquila, Hircus pro deis habentur. Columbæ colebantur à Syriis, Anſeres à Romanis, propter ſeruatum Capitolium anſeris clangore. Apud Theſſalos capitale erat Ciconiam occidiſſe. Qui Syenen incolunt, Pharos piſces venerantur. Qui Mæotin habitant, Oxyringos piſces habent in honore.

In Ambracia Leænam colebant, vt vindicem libertatis: quòd tyrannum interfeciſſet.

Delphici Lupum, quòd ſacrum aurum in templo expilatum & defoſſum refodiſſet. Samij Ouem, quòd aurum itidem ſurreptum è templo indicaſſet. Argiui Serpentem, Tenedij prægnãtem Vaccam, cui fœtæ miniſteria veluti puerperæ exhibent. Draco apud Albam in luco iuxta templum Iunonis Argiuæ colebatur à virginibus, quem certis diebus adibant, eumq; ſuis manibus paſcebant. Aſpides Aegyptij habebant in honore ac deliciis, quas vnà cum pueris educabant. Muſtella colebantur à Thebanis.

Medioxumos deos antiqui minores vocarunt. Plautus in Ciſtel. Ita me dij deæq;, ſuperi atque inferi & medioxumi. Idem deos vocat Patellarios, qui patellis & vaſis ſacrificio accõmodis pacabantur. Ouid. Fert miſſos Veſtæ pura patella cibos. Plautus ipſe: Dij me omnes magni minutiq; & patellarij.

Semones eos vocant, qui habent, quicquid à media regione aëris ad terram patet, *Semidei* à nobis appellantur. Fulgentius Semones appellat deos, qui cælo digni non cenſerentur, ob meriti paupertatem,

tatem,cuiusmodi sunt Priapus,Hippo,Vertumnus. Fuerunt in Italia dij municipales,vt Crustiminorum *Deluentinus*,Narniensium, *Viridianus*, Aesculanorum *Ancharia*,Volciniensium *Nortia*.

FILII DEORVM, ET HEROVM.

Filij *Dæmogorgonis*, Litigium, Pan, Clotho, Lachesis, Atropos, Polus,Python,Terra, Herebus.

Filij *Terræ*, Tartarus,Taygetes,Antheus,Nox,Fama.

Filij *Herebi*, Amor, Labor,Metus, Dolus,Morbus, Pallor,Somnus, Charon, Dies,Aether, Gratia, Inuidentia, Fraus,Pertinacia, Egestas,Miseria,Fames,Querela,Senectus, Tenebra,Mors.

Filij *Aetheris*, Iupiter primus:Cælius. Filij *Iouis primi*,Apis,Sol, Mercurius, Tritopatreus, Epuleus,Dionysius, Hercules,Liber pater,Epaphus,Scythia, Minerua,Diana,Proserpina.

Filij *Mercurij* secundi,Cupido, Auctolius.

Filij *Beli prisci*, Danaus,Aegystus,Agenor.

Filij *Agenoris tertij*, Polydorus, Phœnix, Cadmus, Labdacus, Taygeta, Europa.

Filiæ *Cadmi*, Semele, Agaue, Autonoë,Ino.

Filij *Oedipi*, Etheocles,Polynices,Antigona,Ismena.

Filij *Cælij*,Vulcanus primus,Mercurius 3.Toxius Titanus,Iupiter secundus,Oceanus,Ops,Tethis magna,Venus magna.

Filij *Acherontis*, Ascalaphus, Alecto, Thesiphone, Megæra, Victoria, Styx.

Filij *Titani*, Hyperion, Briareus, Ceus, Typhon,seu Tiphœus, Enceladus,Aegeon,Iapetus,Astreus,Alous,Palenes,Runchus,Purpureus, Lycaon,Aurora.

Filij *Hyperionis*, Sol,Luna.

Filij *Solis*, Phaëthon, Miletus, Phetusa, Salempetij, Dirce Pasiphaë, Oeta,Cyrce,Aegina.

Filij *Latonæ*, Apollo, Diana.

Filiæ *Hesperi*, Aegle,Heretusa, Hesperetusa.

Filij *Atlantis*, Hyas,Eudora,Ambrosia,Pyridile,Croni,Phito, Polixo,Thyenes,Electra,Maia,Steropes,Celeno,Taygeta, Alcyone,Meropes,Calypso.

Filij *Promethei*, Pandora,Isis,Deucalion.

Filij *Iouis secundi*, Apollo,Tityus,Bacchus,Amphion,Zetus,Calais, Lacedæmon, Tantalus, Hercules, Arcas,Diana, Pasythea, Egiale, Euphrosine, Minerua.

Filij *Apollinis* secundi, Mopsus, Linus, Philisthenes, Garamas, Branchus,Philemon,Orphens,Aristeus,Nomius,Actous, Argeus, Aesculapius,Arabs,Lapytá,Eurynome,Psice.

Filij

Filij *Bacchi*, Hymenæus, Thyoneus, Thoas.

Filij *Amphionis*, Archemorus, Antegorus, Tantalus, Phadimos, Sipolos, Xemarchus, Epinitos, Asticratia, Pelopeia, Cheloris, Cleodoxe, Ogune, Phytia, Nerea.

Filij *Laomedontis*, Lampus, Clition, Ioëtaon, Titon, Priapus, Antigona, Hesiona.

Filij *Priami*, Paris, Hector, Helenus, Cuor, Troilus, Deiphobus, Polydorus, Lycaon, Esacus, Anthysus, Isus, Teucer, Dimocontes, Echemon, Cremenõ, Gorgiton, Cebrion, Phorbas, Doricon, Pammon, Eliphon, Agaton, Hippothous, Aganon, Lacoontes, Mistos, Iphates, Testorius, Tymœtes, Polytes, Creusa, Cassandra, Iliona, Laodice, Lycaste, Medisicastis, Polyxena.

Filij *Paridis*, Daphnis, Idæus.

Filij *Saturni*, Pluto, Chiron, Ficus, Neptunus, Iupiter tertius, Cromis, Vesta, Ceres, Glauca.

Filij *Fauni*, Acys, Eurymedon, Latinus.

Filij *Martis*, Cupido, Enomaus, Tereus, Ascalaphus, Iasmenus, Parthaon, Zesius, Phlegyas, Euannes, Hiperius, Etholus, Remus, Romulus, Britona.

Filij *Neptuni*, Dorus, Amycis, Phorcus, Albion, Borgion, Thara, Polyphemus, Tilemus, Brontes, Steropes, Pyragmon, Naiicheus, Melion, Acterion, Aon, Mesappus, Busyris, Pelasgus, Nauplius, Sicanus, Siculus, Celeno, Aello, Ocypete.

Filij *Iouis tertij*, Acheus, Amor, Castor, Pollus, Palistus, Iarbas, Myrmidon, Xanthus, Lucifer, Orion, Minos, Sarpedon, Rhadamantus, Archisius, Tantalus, Dionysius, Perseus, Aon, Eacus, Pylumnus, Mercurius, Vulcanus, Hercules, Aeolus, Venus, Proserpina, Helena, Clytemnestra, Mena, nouem Musæ.

Filij *Minois*, Androemus, Glaucus, Deucalion, Ariadna, Phædra.

Filij *Vlyßis*, Telemachus, Telegonus, Auxonij.

Filij *Tantali*, Niobe, Pelops.

Filij *Pelopis*, Atræus, Thyestes, Phystenes, Lysidice.

Filij *Mercurij*, Eudorus, Myrtilus, lares, euander, Pan.

Filij *Vulcani*, Erictonius, Cacus, Ceculus, Tullius Seruilius.

Filij *Herculis*, Oxias, Creontiades, Tyriomachus, Dyichoontes, Ithoneus, Cromis, Agilis, Ilus, Sardus, Cyrnus, Diodorus, Tlipolemus, Thessalus, Auentinus, Telephus, Lydus, Lamirus.

Filij *Aeoli*, Machareus, Misenus, Criteus, Salmoneus, Iphiclus, Sisyphus, Cephalus, Athamas, Canace, Alcyone.

LOCA DEIS SACRA.

SEquentia in primis loca Apollini sacra fuerunt. *Parnasus* mons Phocidis biuertex, vbi è spelunca reddebantur oracula, teste Lucan

Lucano. Vergil.in Buc.Nec tãtum Phœbo gaudes Parnaſia rupes.

Gryneum nemus ſeu oppidum in Ionia,ſacrũ Apollini habuit fanũ.Verg. in Buc.His tibi Grynei nemoris dicatur origo, Nec quis ſit lucus,quo ſe plus iactet Apollo. Ab hoc nemore Apollo ipſe dicitur Gryneus: Verg.lib.4. Italiam Lyciæ iuſſere capeſſere ſortes.

Phaſelis mons eſt in Lycia, vbi Apollo oracula reddebat. Autor Aetnæ : Dexter mihi carminis autor Apollo. Seu tibi Dodone potior,te cumq; Phaſelis, Seu te Cynthos habet.

Cynthus mons eſt imminens Delo, vbi Apollo celebre templum habuit, qui propterea Cynthius dicitur. Horatius : Intonſum pueri dicite Cynthium.

Delos inſula maris Aegæi.Cycladũ vna,in qua natus eſt Apollo. Prius Ortygia dicebatur. Vnde Apollo Delius & Ortygius Ouid. lib.2. de Arte : Et Paros , & Clario Delos amata deo. Idem lib.13. Meta.Tibullus lib.2.Delos vbi nunc Phœbe tua eſt?

Claros fuit etiam vna Cycladum , in qua Apollo colebatur, qui inde Clarius dictus eſt. Valerius Flaccus : Nec Clarij nunc antra dei,quercusq; tonantis Arguerem.

Delphi oppidum fuit Phocidis,vbi etiam Apollo colebatur , qui propterea Delphicus vocatur. Seneca : Ambage nexa Delphico mos eſt deo Arcana tegere.

In *Patara* Lyciæ ciuitate ſex anni menſibus dabantur Apollinis reſponſa.

Tenedos Aegæi maris inſula,ſacra fuit etiam Apollini.

Chryſa Phrygiæ ciuitas,itidem & Cilla vrbs, ſacræ fuerunt Apollini,Ouid.lib. 13. Me Tenedon , Chryſemque & Cillam Apollinis vrbes,Et Syron cepiſſe.

Chriſſa vrbs Phocidis , ſacrum etiam habuit Apollini templum.

Colebatur etiam in *Cyrrha* oppido Phocidis. Statius libro 3.Syl. Aut Cyrrhæ pater aſpernetur opacæ.

Colebatur etiam apud *Therapnas* vrbem Laconiæ. Statius lib.3. Theb.Tænareumq; cacumen Apollineasq; Therapnas.

Soracte, mons eſt in Phaliſcis, quondam Apollini ſacer. Vergil. lib.11.Summe deum ſancti cuſtos Soractis Apollo.

Apollo apud *Rhodios* in tanto honore habitus eſt , vt ibidem *Coloſſum* habuerit inter ſeptem orbis miracula numeratum. Politianus:Conferat aut vaſti molem Rhodos aurea Phœbi.

Hyperborei,ſeptentrionales populi,frugũ primitias *Delon* mittebant Apollini,quem præcipuè colebant. Plinius.

Acrephnia vrbs fuit Phocidis,vbi Apollo Acrephnius colebatur.

Malloës locus fuit in Lesbo,vbi templum erat Apollinis.

In *Entreſi* Phocidis vrbe, Apollo etiam reddebat oracula.

Tegyra

Tegyra vrbs Bœotiæ ſacra fuit Apollini, à qua Tegyræ⁹ dict⁹ eſt.
In *Mileto* Ioniæ Aſiaticæ vrbe fuit oraculum Apollinis, qui propterea dictus eſt Mileſius. Apuleius: Dei Mileſij vetuſtiſsimum percontatur oraculum.

Loca Amori ſacra fuerunt, *Colchorum* regio & *Idalium* nemus. Catullus: Sancte pater curis hominum qui gaudia miſces, Quiq; regis Colchos, quiq; Idalium frondoſum.

Theſpienſes & Pariani populi in Helleſponto Amorem ſumma veneratione proſequuntur, eiusq; ſacra vocant Erotidia.

Apud *Aegyram* vrbem Achæorum Amor colebatur cum Fortuna ſub eodem tecto.

Aeſculapium Apollinis filium colebat *Epidaurus* vrbs Peloponneſi. Plinius lib. 4. In eo Epidaurum oppidum Aeſculapij delubro celebre. Ab Epidauro dictus eſt Epidaurius. Ouid. lib. 15. Aequore placato patrias Epidaurius ara Linquit.

Cos ciuitas ſeu inſula eidem ſacra faciebat. Colebatur etiam Pergami. Martialis lib. 9. Pergameo poſuit dona ſacrata deo.

Tricca vrbs Theſſaliæ templum habuit Aeſculapio ſacrum, Dolopibus & Pindo vicinum.

Ariſteum mellis deum colebat *Arcadia*. Vergilius lib. 4. Georg. Tempus & Arcadij memoranda inuenta magiſtri.

Thebis colebatur Bacch⁹, qui propterea & Dircæ⁹ appellatur. Horat. lib. 1. Car. Vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos inſignes.

Naxos vna Cycladum coluit Bacchum. Claudianus: Herculis & Bromij ſuſtentat gloria Thebas. Plinius lib. 4. Nec cedentes Athenis claritate quæ cognominantur Bœotiæ Thebæ duorum numinum Liberi, atque Herculis (vt volunt) patria.

Apud *Nyſam* vrbem Arabiæ ferunt Bacchum à Nymphis educatum fuiſſe. Hinc Bacchus dicitur Nyſæus. Statius libr. 4. Theb. Omnipotens Nyſæe pater.

Callichoros fluuius eſt apud Heracleam Paphlagoniæ Baccho ſacer, quòd ab India reuertens chorum ibidem conſtituerit. Valerius Flac. libr. 5. Argon. Præterit & feſta vulgatum nocte Lyæi Callichoron, nec vana fides, his Bacchus in vndis Apluit Eoo rorantes ſanguine thyrſos.

Tamaritæ populi Hircanis proximi Bacchum ab India victorem redeuntem hoſpitio ſuſceperunt, eiq; ſacra ſolennia conſtituerunt, actis circum torcularia choreis, quàm diu ſpumarent muſto.

Cybelem deorum matrem colebant ſequentia loca. *Ida* & *Dindymus* Phrygiæ montes. Vergil. lib. 10. Alma parens Idæa deûm, cui Dindyma cordi. Hinc Cybele Dindymene. Martialis: Non per myſtica ſacra Dindymenes.

In *Phrygia* Galli Cybeles ministri in honorem deæ interse con certabant,& digladiabantur ad effusionem sanguinis.Demũ cruore vbertim manante concurrebant ad aliquem fluuium deæ sacrum,ibidem cultros & plagas loturi.Romani hoc faciebant ad Almonem fluuium,proximum Romæ, vndecimo Cal. Apriles. Valerius Flaccus lib.8.Argon. Sic vbi Mygdonios planctus sacer abluit Almo,Lætaq; iam Cybele.

Reate Vmbriæ ciuitas: Syllius lib.8. Magnæq; Reate dicatum Cœlicolûm matri.

Berecynthus mons Phrygiæ, à cuius nomine Berecinthia dicta est Cybele.Verg.libr.6. Aen. Qualis Berecynthia mater Inuehitur curru Phrygias turrita per vrbes.

Pesinuntium oppidum Phrygiæ, à cuius nomine dicta est Pesinuntica. Apul. lib.11. Inde primigenij Phryges Pesinunticam nominant deûm matrem.

Cererẽ venerabatur *Eleucis* vrbs Atticæ,quòd ibidẽ frugũ vsum & agriculturæ dea docuisset. Vnde & Eleusina vocata est. Verg. lib.1.Georgicorum:Tardaq; Eleusinæ matris voluentia plaustra.

Colebatur etiam in *Aetna* monte, *Enna* & *Catana* vrbibus Siciliæ,à quibus locis vocatur Aetnea, Ennea,Catanensis. Claudianus: Aetneæ Cereri proles optata virebat Vnica. Sylliuslib.1. Nec Cerere Ennæa,Phario nec victa colono.Lactantius: De Cerere Catanensi vel Ennensi quarum alterius tanta fuit religio, vt adire templi eius secreta penetralia viris nefas esset.

Sequentia loca Dianæ sacra fuerunt, *Parthenius* Paphlagoniæ fluuius. Valerius Flac.lib.5. Argon, Et satis tibi Tiphy negatum Parthenium,ante alios Triuiæ qui creditur amnis.

Cynthus mons imminens Delo, in quo nata est cum Apolline. Hinc vterque Cinthius appellatur. Statius libr.2. Theb. Illa suas Cyntho comites agat.

Ephesus vrbs Ioniæ, seu Lydiæ, in qua templum habuit magnificum inter septem orbis miracula numeratum.

Brauron vrbs Atticæ,vbi etiam colebatur.

Colebatur & in *Auentino* & *Algido* montibus Italiæ. Horatius: Quæq; Auentinum tenet,Algidumq;,Quindecim Diana preces virorum Curet.

Colebatur etiam in *Delo.* Vergilius: Notior vt iam sit canibus non Delia nostris.

Item in *Tauro* Scythiæ monte.Lucanus lib.1.Et Taranis Scythicæ non mitior ara Dianæ.

Colebatur Faunus in Arcadia.Ouid.lib.2.Fast. Faunus in Arcadia tẽpla Lycæus habet.Idẽ lib.4.Stabat Menalio sacra relicta deo.

Antium

Antium maritima vrbs Latinorum Fortunam habuit in honore maximo, cui etiam sacra fecit, templumq; erexit magnificum. Vnde Horat. lib. I. Car. O diua, gratum quæ regis Antium.

Rhamnus, seu Rhamnis, oppidum fuit in Attica, in quo Nemesis & Fortuna colebantur. Hinc vtraque Rhamnusia appellatur. Vergilius in Cyri: Haud fallor, quòd te potius Rhamnusia fallat.

In *Orchomeno* Bœotiæ vrbe templum fuit dicatum Gratiis seu Charitibus.

Herculi sacrum fuit *Tybur* oppidum vicinum Romæ, quod inde vocatur Herculeum. Martialis lib. I. Tybur in Herculeum migrauit nigra Lycoris.

Bœotiæ Thebæ etiam Herculē coluerunt, qui propterea Thebanus dicitur. Propertius lib. 3. Cymbala Thebano concrepuere deo.

Gadibus quoque (vbi columnas posuit) templum habuit Hercules, in quo quidem templo Iulius Cæsar animaduersa Alexandri Magni imagine, ingemuit, & quasi pertæsus ignauiam suam, quòd nihil dum à se memorabile actū esset in ætate, qua iam Alexander orbem terrarum subegisset. De Gadibus Liuius: Annibal Gades profectus Herculi vota exoluit, Hinc Gades Herculeæ dicuntur.

Tyrintha ciuitas Argis vicina Herculem nutriuit, & vt deum venerata est. Vnde & Tyrinthius appellatur. Verg. libr. 7. Aen. postquàm Laurētia victor Geryone extincto Tyrinthius attigit arua.

Sequentia loca Iunonem coluerunt. *Carthago* vrbs Africæ Verg. lib. I. Aen. Quam Iuno fertur terris magis omnibus vnam posthabita coluisse Samo: hic illius arma, Hic currus fuit.

Colebatur etiam in *Prosimna* ciuitate, Statius libr. I. Theb. Hinc celsæ Iunonia templa Prosimnæ.

In *Samo* insula maris Icarij habebatur in honore præcipuo, Nā & ibidem fuerat nutrita. Ouid. lib. 8. Et iam Iunonia læua parte Samos fuerat.

Argos & *Mycenæ* vrbes Achaiæ Iunonem quoque venerabantur: Horatius lib. I. Car.

Phalisci populi Iunonem coluerūt. Ouid. lib. 6. Fast. Adde senem Tatium Iunonicolasq; Phaliscos.

Creta insula cētū vrbibus memorabilis, Iouē aluit, eiq; sacra fecit. Vnde & Cretæus dicitur. Verg. lib. 3. Aen. Creta Iouis magni medio iacet insula ponto, Mons Idæus vbi, & gentis cunabula nostræ.

Pyreus, portus Atticæ, sacer erat Ioui, vt etiam *Homole* mōs Thessaliæ, seu Bœotiæ, à cuius nomie Iupiter Homolius dicitur.

Colebatur etiam in *Ida*, in *Latio*, in *Libya* vbi erat eius oraculum, in *Elide*. Vnde Verg. eum vocat Idæum, Lucanus Latialem, Latinum Ouidius & Libycum, Elæum Propertius, quoniam in Elide

quinto quoque anno celebrabantur ludi Olympici in eius honorē.

Isim Inachi filiam & deam Aegyptiorum ſequentia loca habebant in honore, *Paretonium* vrbs Aegypti, *Pharos*, *Memphis*, & *Mareotis* pars Aegypti.

Aegyptum ſacram fuiſſe Iſidi, Propertius docet libr. 2. dicens: An tibi non ſatis eſt fuſcis Aegyptus alumnis: *Copton* quoque inſula eſt in Aegypto ſacra Iſidi.

Latona colebatur in Delo, quòd Apollinem & Dianam ibidem peperiſſet. Verg. lib. 3. Georg. Cui non dictus Hylas puer, & Latonia Delos.

Ithynus fuit domicilium Mineruæ in arce Athenienſi. Catullus: Vnigenamq́; ſimul cultricem montis Ithyni Pallada.

Pyreus, mons Atticæ, ſacer fuit etiam Mineruæ.

Colebatur & in *Aracyntho* Aetoliæ monte, à quo Aracynthia dicta eſt. Statius de Diana & Pallade lib. 2. Theb. Illa ſuas Cyntho comites agat. hæc Aracyntho.

Nea Cycladum vna, ſacra fuit etiam Mineruæ, autore Plinio lib. 4. nat. Hiſt. cap. 12.

Præcipua eius dignatio fuit *Athenis*, vbi & artes inueniſſe fertur, atque etiam vrbem ipſam condidiſſe. Hinc Athenæa, Attica. Cecropia, & Mopſopia dicitur. Horatius lib. 1. Car. Sunt quibus vnum opus eſt intectæ Palladis vrbem Carmine perpetuo celebrare.

Alcomeneum fuit oppidum Bœotiæ, cuius conditor iuſsit ibidem coli Mineruam.

Loca Marti ſacra ſunt *Thermodum* fluuius Scythiæ, & Rhodope mons, quoniam fertur natus in Thracia. Claud. Fulmina lauerunt purum Rhodopeïa Martem.

Colebatur & in tota *Thracia* & apud *Getas*. Vnde Odryſium eum vocat Statius, & Geticum. Sythonium Pontanus & Threicium.

Libethris fons Magneſiæ ſacer fuit Muſis, vt etiam *Hippocrene*, à quorum nomine dicuntur Libethrides & Hippocrinides. Verg. Nymphæ noſter amor Libethrides. Eam ob cauſam Feſtus Auienus Camœnalem vocat Hippocrenen, vbi ait: Lympha camœnalem fudit procul Hippocrenen.

Sunt & alia loca ſacra Muſis, vt *Sicilia*, vnde Sicelides dicuntur à Vergilio: *Aonia*, ſeu Bœotia: *Helycon*, mons Bœotiæ: *Pimpla*, locus vicinus Parnaſo: *Aganippe*, fons Bœotiæ, *Sebethus* fons apud Neapolim. *Theſpiæ*, oppidum Bœotiæ, à quibus omnibus locis Epitheta meruerunt. Vide in Capite de Muſis.

Neptunus templum habuit in *Tænaro* Laconiæ promontorio, à quo Tenarius dicitur. Proper. lib. 1. Tenarius facili preſsit amore deus.

Onchestus

Onchestus vrbs Bœotiæ habuit etiam templum Neptuno ſacrũ. Nemeſis dea vltionis & indignationis (quæ ſuperbos punit & vaniloquos) templum habuit in *Rhamnunte* Aſiæ oppido, à quo Rhamnuſia dicta eſt, vt Fortuna. Quid. lib.3. Metamor. Dixerat, aſſenſit precibus Rhamnuſia iuſtis.

Oſyris Deus colebatur apud Aegyptios. Tibullus lib.1. Tecanit, atque ſuum pubes miratur Oſyrim Barbara Memphitem plaudere docta bouem.

Proſerpina Cereris filia colebatur in *Cicilia*, teſte Plutarcho: vnde & Sicula vocatur à poëtis. Seneca: Vidiſti Siculæ regna Proſerpinæ? vbi primam huius dictionis Proſerpina corripit, quod eſt inuentu rarum.

Colebatur etiam in *Enna* vrbe Siciliæ, vnde Ennæa quoque dicitur. Lucanus libro 6. Eloquar immenſo terræ ſub pondere, quæ te Contineant Ennæa dapes.

Apud *Elæos* delubrum ſacrum fuit Plutoni ſemper clauſum & obſeratum, præterquàm quod ſemel tantum quotannis aperiebatur. Plutonem autem ideò colebant Elæi, quòd eius præſidium ſenſiſſent contra vim Herculis.

Lampſacus vrbs Helleſponti Priapum coluit. Ouid. lib.6. Faſt. Lampſacos hunc ſoli ſolita eſt mactare Priapo.

Scythæ vnicum Solem deum putant, cui equum immolant.

In *Præneste* vrbe Italiæ colebantur Sortes & Fortuna, quæ propterea Præneſtinæ vocantur. Propertius lib.2. Nam quid Præneſtis dubias ò Cynthia ſortes, Quid petis Aëi mœnia Thelegoni? Syll. Sacriſq; dicatum Fortunæ Præneſte iugis.

Sequentia loca ſacra ſunt Veneri: *Amathus* inſula maris Aegæi, à qua vocatur Amathuſia, & Amathuſis. Verg. lib.10. Eſt Amathus, eſt celſa mihi Paphos, atque Cythera, Idaliæq; domus.

Colebatur etiam in *Cypro* inſula, & Papho eiuſdem inſulæ vrbe. De cypro, & Memphi Aegypti vrbe (vbi etiam fanum habuit) Horatius lib.3. Car. O quæ beatam diua tenes Cyprum. & Memphim carentem Sithonia niue. A Cypro, dicitur Cypria, Cypris & Cyprigena. Mantuanus in Faſtis: Cyprigenæ campos & regna per ardua Phœbi.

De *Papho*, & *Gnydo* Horatius lib.3. Car. Quæ Gnydon, Fulgenteſq; tenet Cycladas & Paphum. Statius lib.1. Syl. Non ſecus alma Venus, quàm ſi Paphon æquore ab alto, Idaliaſq; domos, Erycinaq; templa ſubiret. A Papho Paphia, & Gnydo Gnydia dicitur. Plin. lib.7. Praxiteles marmore nobilitatus eſt, Gnydiaq; Venere præcipuè. Præcedentia exempla docent *Idalium nemus* & *Cyclades* & *Cythera* ſacra fuiſſe Veneri.

Ab *Eryce* monte Siciliæ sibi sacro dicta est Erycina. Horatius lib.1.Car.Siue tu mauis Erycina ridens.

Hypæpa vrbs proxima Timolo sacra fuit etiã Veneri. De hac vrbe Oui.de Arachne: Orta domo parua, paruis habitabat Hypępis.

Imbros insula est Thraciæ Vulcano sacra, quem inde Imbraniũ vocant. Val.Flac.Proræque accesserat Imbros.

Inter Liparam & Therasiam insula est Terasia Vulcano sacra. Autor Plin.lib.3. Præcipuus Vulcani cultus fuit in *Lemno* insula, à qua Lemnius dictus est, vt Lemno ipsa. Vulcania. Oui.lib.13. Nec Pæantiadem quòd habet Vulcania Lemnos.Verg.lib.8. Aen. Hæc pater Aeoliis properat dum Lemnius oris.

De aliis locis in quibus dij habiti sunt in honore,Ouidius lib.3. Fastorum:

Pallada Ceropidæ,Minoia Creta Dianam,
Vulcanum tellus Hypsipylæa colit.
Iunonem Sparte, Pelopeiadesque Mycenæ.
Pinigerum Fauni Mænalis ora caput.
Mars Latio venerandus erat, quia præsidet aruis.

Lactantius lib.1.de falsa religione: Summa veneratione coluerunt Aegyptij Isidem,Mauri Iubam,Macedones Gabyrim, Pœni Vranum,Latini Faunum,Romani Quirinum,Athenæ Mineruam, Samos Iunonem,Paphos Venerem,Lemnos Vulcanum,Naxos Liberum,Apollinem Delphi.

DEORVM VICTIMAE.

CAper & *Asinus* immolabantur *Baccho*: Caper,quòd eius vites rosisset. Verg.lib.2.Georg.Non aliam ob causam Baccho caper omnibus aris Cæditur.Ouid.lib.2.de Ponto:Nec dabit intonso iugulum caper hostia Baccho.Martial.lib.5.Vite nocens roseas stabat moriturus ad aras Hircus,Bacche tuis victima grata focis. De Asino Plin.lib.24.Ferulæ Asinis gratissimæ sunt in pabulo,cæteris verò iumentis præsentaneo veneno.Qua de causa id animal Libero patri assignatur,cui & ferula.Herodotus ait *Porcum* etiam fuisse immolatum Baccho.

Cereri mactabatur *Porca*, quòd hoc animal eiusdem fruges violasset.Ouid.lib.1. Fasto. Prima ceres grauidæ gauisa est sanguine porcæ,Vlta suas merita cæde nocentis opes. Nam sata vere nouo teneris lactentia succis Eruta setigeræ comperit ore suis.

Persæ immolant *Equum Soli*. Ouid.lib.1. Fastorum.Placat equo Persis radiis Hyperiona cinctũ,Ne detur celeri victima tarda deo.

Dianæ Cerua immolabatur.Oui.li.1.Fast. Quæ semel est triplici pro virgine cęsa Dianæ,Nũc quoq; pro nulla virgine cerua datur.

Sabei & Thessali *Canes Dianæ* etiam immolabant. Idem Ouid.

Exta

Exta canum Triuiæ, vidi mactare Sabæos, Et quicunque tuas accolit Hæmeniues.

Priapo etiam immolabant *Asinum*, quòd quum hic deus Lotidem nympham dormientem furtim stuprare vellet, intempestiuo asini clamore coitu fuisset impeditus, eumque excitata virgo manibus reiecisset magno omnium (qui aderant) risu. Ouid. lib. 1. Fast. Cæditur & rigido custodi ruris asellus: Causa pudenda quidem, sed tamen apta deo.

Anser Isidi Inachi filiæ. Oui. lib. 1. Fastorum. Nec defensa iuuãt Capitolia, quo minus anser Det iecur in lances Inachi lauta tua.

Gallus gallinaceus immolabatur *Nocti*. Idem Ouid. Nocte deæ noctis cristatus cæditur ales, Quòd tepidum vigili prouocat ore diem.

Fauno, *Capra*. Ouid. lib. 2. Fast. Cornipedi Fauno cæsa de more capella, Venit ad exiguas turba vocata dapes.

Neptuno, *Taurus*. Statius lib. 5. Achil. Cæruleum regem tauro veneratur auumq; Nerea. Verg. Taurum Neptuno, taurum tibi pulcher Apollo.

Mineruæ, *Capra*, quòd caprarum morsus exitialis sit oliuæ, quam illa amat. Plin. lib. 8. Oliuam lambendo quoque sterilem faciunt: eaque ex causa Mineruæ immolatur.

Menœtius Actoris filius *Taurum Herculi* primus sacrificauit, propter fulmineum taurum ab ipso Hercule interfectum, de quo Seneca in Herc. Oet. Vna est Geryon sparsus manu, Taurusq; populis horridus centum pauor.

Carthaginienses vsque ad excidium vrbis suæ *Ingenuos pueros Saturno* semper immolarunt, autore Curtio lib. 4. de gestis Alexãdri. Quòd genus sacrificij Tauricæ Dianæ factum legimus in Scythia.

Prisci *Aesculapio* medico, Phœbi filio Gallum sacrificabant. Autore Cælio.

Sus prægnans mactabatur Maiæ, autore Macrobio lib. 1. Satur. De victimis deorum vide Ouid. lib. 15. Meta.

DEORVM FESTA QVIBVS VOCENTVR NOMINIBVS.

FESTA seu sacrificia *Bacchi* vocantur Bacchanalia, Orgia, Trieterica, Nyctileia, Liberalia, Dionysia, & Cotytia, à Cotyde rege Thracum, qui sacra Baccho instituit.

Sacra *Cereris* vocantur Cerealia, & Thesmophoria, vt Ceres ipsa Thesmophoros, id est legifera. Plin. lib. 24. Quoniam matronæ in Thesmophoriis Atheniensium castitatem custodientes iis foliis cubitus sibi sternunt. Plut. ait Adonia fuisse sacra Cereris.

Proserpinæ Cocytia, à Cocyto infernali fluuio.

Saturni Saturnalia,& Chronia:nam Saturnus, ipſe Chronos dicitur à Græcis.

Laurentiæ, Laurentia. *Opis* (quæ Cœli & veſtæ filia, & Saturni vxor dicitur) Opalia.

Palis, Deæ paſtorum,Palilia paſtorum feſta.Tibullus lib.2. At madidus Baccho ſua feſta Palilia paſtor Concinet.

Romuli vel *Martis* Quirinalia.

Vertumni, ſeu *Prothei*, Vertumnalia.

Bonæ deæ Gynecia:nam Græci eam vocant Gyneciam. Autor Plutarchus in Cæſare.

Mineruæ,Panathenea.Erant autem agones Gymnici,quos Theſeus in honorem deæ primus Athenis inſtituit.Autore Plutarcho. Erant etiam Mineruæ Quinquatria, quæ fiebant quinque diebus poſt àtrum diem.Ater autem dies erat poſt Idus.Ouidius: vna dies media eſt,poſt fiunt ſacra Mineruæ,Nomina quæ à iunctis quinq; diebus habent.

Floræ deæ,Floralia.

Carnæ deæ cardinum,Carnia,quæ fiebant Spartæ.

Iouis Diipolia,ſeu Diaſia,teſte Cælio.

Iunonis, Harea,quòd Iuno ipſa Hera diceretur.Ennius apud Ciceronem lib.1.de Offi. Vóſne velit an me regnare hera. Vbi per heram nonnulli Fortunam intelligunt.

Mercurij Mercurialia,& Hermæa.

Muſarum,,Muſæa.

Herculis,Nemæa,ab Argiuis inſtituta, ob leonem ab ipſo interfectum in Nemea ſylua.

Fauni, Lupercalia,quæ Februario menſe fiebant.

Solis, Mitriaca, quoniam Perſæ Solem appellant mitran. Apud eos autem fiebant hæc ſacrificia in antro, educto cornibus boue, quem deo immolabant.

Priapi Phallagogia: Nam phallum antiqui virile membrum appellabant.Autor Theoderitus Cyrenenſis.

SACRIFICIORVM ET VICTIMARUM genera diuerſa.

A*Gonia*,& Agonalia ludi erant,qui fiebant in honorē dei Agonij,vel in monte,quem illi Agonem vocabāt. Agonias etiam veteres dixerunt hoſtias,ab agendo.

Dapſa, genus erat ſacrificij,quod fiebat hyeme ſæuiente.

Farreatio in nuptiis fiebat farreo libo. Aliter vocabatur *Confarreatio*.At quum diſſoluebantur nuptiæ, *Diffarreatio*.

Hecatombe, ſacrificium erat centum victimarum, vel quia centum Peleponneſi vrbes id faciebant.Iuuenalis Satyra 12.-Exiſtunt qui

qui promittant Hecatomben.

Hostia, erat vinctima quæ immolabatur cæsis hostibus. Sacrificabatur autem Laribus, quorum ope victi credebãtur hostes. Oui. Hostibus à domitis hostia nomen habet.

Hyacinthina, erant quædam sacra nocturna.

Armilustrum, sacrificium erat apud Romanos, in quo armati rem diuinam faciebant: tubisque canebant sacrificantes.

Ianual, erat genus libi, quod soli Iano immolabatur.

Lucaria festa Romani celebrabant in luco, in quo fugati à Gallis sese occuluerant.

Lupercalia, erant sacra instituta ab Euandro rege Arcadum in honorem Panos, propter Romulum & Remum nutritos à lupa in Auentino monte, vbi fiebant. Luperci dicebantur ministri horum sacrorum. Statius libro 5. Syl. - Et tua multum Verbera succincti formidauere Luperci.

Meditrinalia, sacra erant, quæ fiebant in honorem Meditrinæ, deæ medicamentorum.

Munichia, erant festa Palladis, à Munychio Athenarum portu, vel à, Munychio rege quodam, eorum autore.

Nouendium, seu Nouendiale, sacrificium erat exequiale, quod fiebat nono die post mortem alicuius.: Horatius: Nouendiales dissipate pulueres.

Nudipedalia erant quædam sacra, quæ sacerdotes nudis pedibus faciebant Hierosolymis.

Nyctileia Bacchi sacrifica, quæ nocturno fiebant tempore.

Palatual, sacrificium erat, quod Romæ fiebat in palatio.

Pastillum, autore Festo, fuit gen⁹ libi rotũdi, quod diis offerebat̃.

Popularia sacra, quæ ab omnibus ciuibus fiebant, nec erant priuatarum familiarum, sed omnium communia, vt à diis impetrarentur, quæ spectabant ad communem populi salutem.

Proteruia, fuit sacrificij genus, in quo quicquid ex epulis supererat, incendio dabatur. Ausonius: Capripedes agitat quum læta proteruia Panas. Albidius adolescens quum vniuersum patrimonium decoxisset, & ædes vnas (quæ supererant) rerum desperatione, dedisset incendio, ferunt Catonem hoc in eum cauillo vsum fuisse, Hic proteruiam facit. Facere autem proteruiam, adagium est in prodigos, qui omnia absumunt vsque ad assem.

Scenophegia erant tabernaculorum festa in quibus Iudæi faciebant tabernacula ad similitudinem eorum, in quibus habitauerãt, quum peruagarentur Aegyptum.

Solitaurilia, sacrificia erant trium victimarum, Tauri, Arietis, & suis. Plin. lib. 8. Si potiatur Marti Solitaurilibus piaculum fieri.

Stata, erat certa ac ſtabilita, ſtatutisque diebus fieri ſolita. Cato: Sacra ſtata, ſolennia ſancta ſeruaſti.

Rubigalia, dies erant feſti inſtituti ab antiquis ad amoliendam frugum rubiginem. Quales ſunt noſtro tempore Supplicationes Amburbiæ, & Ambaruales, quæ fiunt vt fructus terræ agricolarum voto reſpondeant. Plin lib. 18. Rubigalia Numa conſtituit, quæ nunc aguntur ad ſeptimum Calendas Maij: quoniam tunc ferè ſegetes rubigo occupat.

Fontanalia ſacra erant fontium, quæ fiebant coronatis pueris & fontibus.

Ornea, ſacra erant Priapi, quem Corinthij Orneum vocabant. Celebrabant autem hæc feſta Nymphæ ad Alebedum prope Colophonem.

Parentalia erant ſacra funeſta, quæ fiebant ab antiquis in honorem parentum mortuorum. Cuiuſmodi ſunt Anniuerſaria noſtra.

Parentare, eſt hoc ſacrificium facere. Cic. in Philip. Vt parentalia cum ſupplicationibus miſcerentur.

In parentatione abſumebantur fabæ, quòd in eis mortuorum animas eſſe dixerint. Blondus lib. 2.

Inferiæ, ſacra ſunt etiam mortuorum. Sueto. in Caligula: Inferiasque his annua religione publicè inſtituit.

Conſualia, ſacrificia fiebant in honorem Conſi, qui habebatur deus conſiliorum.

Græci Dionyſium colebant cognomento Lamptera, id eſt facularn, eiusque feſta vocabant *Lampteria*. Ferebant enim noctu faces ad templum vini pateris tota vrbe conſtitutis.

Amburbium, ſeu *Ambaruale*, ſupplicationes erant, quæ fiebant in ambiendis vrbibus, agriſq; luſtrandis. De hoc intellexit Lucanus lib. 1. dicens: Mox iubet & totam pauidis à ciuibus urbem Ambiri, & feſto purgantes mœnia luſtro Longa per extremos pomœria cingere fines.

Talia erant apud Ro. *Vinalia*, qualia apud Thebanos *Dionyſia*.

Thyia, feſtum erat Bacchi apud Elæos, in quo vacuæ hydriæ, templo obſerato, vino implebantur noctu.

Holocauſtum, ſeu Holocauſtoma, ſacrificium erat, in quo exta victimarum aris ſuperpoſita comburebantur, de quo Verg. Et ſolida imponit taurorum viſcera flammis, Pingue ſuperq; oleum fundens ardentibus extis. Ioſephus: Quãdo (inquit) tota victima quæ immolatur, incenditur, id ſacrificiũ nomẽ holocauſtomatis habet.

Porrò *Orgia* Orpheus inuenit in Thracia.

Matris deorum ſacra Phrygij quotannis crudeliſsimis certaminibus faciebant.

Rhodij

Rhodij hominem Saturno ſacrificabant.

In Salamine inſula homo Diomedi immolabatur.

Diana Taurica humanis placabatur victimis.

Dionyſio apud Chios homo crudeliter diſcerptus ſacrificabatur. Lacedæmonij hominem Marti immolabant.

Phœnices in bello & peſtilentia amiciſsimos homines immolabant Saturno. Eidem in Creta ſacrificabantur pueri.

In Laodicea Syriæ virgo immolabatur Palladi.

Arabes ſingulis annis puerum immolantes ſub ara ſepeliebant.

Græci, priuſquam prodirent in bellum, humanas victimas diis offerebant.

Ariſtomenes Meſſenius c c. homines Ioui ſacrificauit.

Athenienſes bello petiti, & victi à Minoë rege Cretæ, propter interfectum Androgeum eius filium, cogebãtur quotannis ſeptem mares ac totidem fœminas in Cretam mittere ſacrificandos.

Scythæ quoſcunque aduenas repererint Dianæ immolant.

In Pella Theſſaliæ ciuitate ſingulis annis homo immolabatur Peleo, & Chironi.

Galli Eſum, & Teutatem humano cruore placabant.

Lactantij tempore Latialis Iupiter ſanguine colebatur humano.

Carthaginienſes ab Agathocle victi, quum iratum ſibi Saturnum crederent, ducentos ei nobiliſsimos iuuenes immolauerunt. Autor Lactantius.

Apud Romanos ſacrorum autor fuit Numa, qui inſtituit colere deos fruge, & mola ſalſa ſupplicare.

Vocabula ad religionem ſpectantia ſunt Cæremoniæ, Sacrificium, Conſecratio, Superſtitio, Dedicatio, Piaculum, Iuſiurandum, Hoſtiæ. Mola erat far toſtum, ſale aſperſum.

Sacrificare eſt petere, vt detur venia.

Litare eſt propitiare, vel ſacrificium rite facere.

Apud Lyndum oppidum Rhodiorũ fiebat ſacrificium in honorem Herculis, quod probris & conuiciis peragebatur. Hinc adagiũ natum, Herculi Lyndio ſacrificare. id eſt ſacris deuotionibus vti.

Ritum ſacrificij, quod fiebat in honorem Cybeles, Ouid. in Faſtis ſic exprimit:

Ardua iamdudum reſonat tinnitibus Ida,
    Tutus vt infanti vagiat ore puer.
Pars clypeos ſudibus, galeas pars tundit inanes.
    Hoc curetes habent, hoc Corybantes opus.
Res latuit, priſciq; manent imitantia facti.
    Aera deæ comites, raucaq; terga mouent.
Cymbala pro galeis, pro ſcutis tympana pulſant,

Tibia

Tibia dat Phrygios (vt dedit antè) modos.

Salij, ſacerdotes Martis, eidem ſacra faciebant ſalientes.

Victimarum ſuperſtitio emanauit ab Hyperbio Martis filio, vt placet nonnullis, quòd animal primus occiderit, vt Prometheus occidit bouem.

Apud Delphos nullum reddebatur oraculum, niſi tota victima ab imo contremuiſſet, membris omnibus agitatis.

Phaſelitæ populi ſalſos piſciculos diis immolabant.

Cares verò canem. Hinc Caricam victimam dicuntur immolare, qui viliſsima largiuntur.

Libabatur etiam vinum ſed merum.

Prope Aſopum fluuium habitatores ſingulis annis diem vnũ ſacrum faciunt Eumenidibus, quibus prægnantes oues immolant.

Amaſtris Xerxis regis vxor pro ſalute propria decem defodit viuos homines.

Beroſus prodit fuiſſe apud Babylonios feſtum Saceas nomine, ſolitum agi quinque diebus, quibus ſerui imperabant dominis.

Coi Iunoni ſacrificantes ſeruos à conuiuio reiiciebant.

SACERDOTES DEORVM.

APollinis ſacerdotes fuerunt, *Panthus* Othrij filius. Verg. lib. 2. Aeneid. Panthus Othriades arcis Phœbiq; ſacerdos.

Anius rex. Verg. lib. 3. Aeneid. Rex Anius rex idem hominum Phœbiq; ſacerdos.

Lychas. Verg. lib. 10. Inde Lycham ferit exertum iam matre perempta, Et tibi Phœbe ſacrum.

Hemonides. Idem libro 10. Nec procul Hemonides Phœbi Triuiæq; ſacerdos, Infula cui ſacra redimibat tempora vitta.

Phœbades dicuntur Phœbi ſacerdotes.

Neptuni, Laocoon Troianus. Verg. lib. 2. Aen. Laocoõ ductus Neptuno ſorte ſacerdos, Solennes taurũ ingentem mactabat ad aras.

Cereris Polybetes. Verg. lib. 6. Aenei. Treis Antenoridas, Cererięq; ſacrum Polybetem. Fuit & *Soſtratus* Cereris ſacerdos: autore Cornelio Tacito.

Alphitus. Ouid. lib. 5. Meta. Cererisq; ſacerdos Alphitus, albenti velatus tempora vitta.

Iunonis Calybe, Vergil. libro 7. Aeneid. Fit Calybe Iunonis anus templiq; ſacerdos.

Alcyone. Ouid. lib. 11. Ante tamen cunctos Iunonis templa colebat, Proq; viro (qui nullus erat) veniebat ad aras.

Herculis, Potitius. Verg. lib. 8. Iamq; ſacerdotes primusq; Potitius ibant.

Teron. Syllius lib. 2. Iam noua molitus ſtimulato milite Teron,

Alcidæ

Alcidæ templi custos araq; sacerdos.

Fuit & *Pinarius* custos sacrorum Herculis. Macrobius.

Cybeles, Choreus. Verg.lib.1.Aeneid. Forte sacer Cybele Choreus, olimq; sacerdos, Insignis longè Phrigiis fulgebat in armis.

Melissa fuit sacerdos Cybeles, à cuius nomine cæteræ eius deæ sacerdotes Melissæ postea dictæ sunt.

Fuit & *Barthabaces* Cybeles seu Opis sacerdos. Plutar.in Mario: Per ea tempora aduemiens Barthabaces, magnæ matris sacerdos, nuntiauit deam in templo ad se locutam, victoriam prædixisse.

Galli quoque sacerdotes erant Cybeles.

Cotys rex Thraciæ sacra quædam instituit *Baccho*, quæ Cotytia dicuntur.

Fœminæ *Bacchi* sacerdotes dicuntur Thyades, Mænades, Bacchæ, Eleides, Mimallonides, Aedonides, Euhyades, Bassarides, Triaterides.

Thyades. Val.Flac.lib.6.Arg. Mox rapuere deum iamiam quodcunque paratæ Thyades, infusis per sua colla comis.

Mænades. Mart.lib.11. Ad matrem fugiet Pentheus, ad Mænades Orpheus.

Bacchæ. Ouid.lib.6.Fast. Dissimulata deam Latias Saturnia Bacchas Instimulat.

Eleides. Idem in Epist. Nunc feror, vt Bacchi furiis Eleides actæ.

Mimallonides. Idem libro 1.de Arte: Ecce Mimallonides sparsis in terga capillis.

Aedonides. Lucanus lib.1. Aedonis Ogygio decurrit plena Lyæo.

Euhyades. Horat. lib.1. Car. Non secus in iugis Ex somnis stupet Euhyas.

Bassarides. Sidonius: -Rotat Enthea thyrsum Bassaris. Idem: Ire in Bassaridas, vel infulatos Aram ad turicremam rotare mystas.

Triaterides. Statius lib.4.Theb. Et atra sacrum recolit Triateris Ophelten.

Hyppeccaustria sacerdos erat *Mineruæ* apud Solos.

Plinius libro 34. ait *Lysimachen* fuisse Mineruæ sacerdotem annis LXIIII.

Veneris sacerdos fuit *Mera.* Statius lib.8. Theb. -Aegææ Veneris quos Mera sacerdos Ediderat prohibente dea.

Dianæ Tauricæ sacerdos fuit *Iphigenia* Agamemnonis & Clytemnestræ filia.

Megabyzus sacerdos erat Dianæ Ephesiæ eunuchus, à cuius nomine cæteri dicti sunt Megabyzi. Plin.lib.25. Pinxit & Megabyzi sacerdotis Dianæ Ephesiæ pompam. Idem: Ephesi verò est Megabyzi sacerdotis Ephesiæ Dianæ sepulcrum.

Fuit

Fuit & *Myxos* Dianæ sacerdos, immodicus sui nominis præco & ostentator. Hinc Myxos appellamus huiusmodi homines ventosos, qui plus æquo sibi tribuunt.

Sethon rex fuit apud Aegyptios post Amurtæum quem Herodotus in Euterpe Vulcani sacerdotem fuisse memorat.

Martis, sacerdotes erant *Salij*, quos in portandis ancilibus saltare mos erat. Hi per vrbem cùm tripudiis canebant quædam carmina admodum obscura, quæ nec ipsi intelligebant, vt innuunt verba Fabij.

Hierophantæ erant Atheniensium sacerdotes, qui cicutæ sorbitione seipsos castrabant, quò castius in suo sacerdotio durarent ac persisterent.

Cor. Cethegus, & *Q. Sulpitius* flamines fuerunt apud Romanos, qui suo sacerdotio priuati sunt, hic quòd inter sacrificandum apicem (quem flamines ferebant) de capite cadere permisisset, ille quòd exta victimæ non ritè admouisset.

L. Bebius flamen fuit Quirinalis vt Plautius Hypseus.

Coris sacerdos fuit funerarius.

Cinarades, & *Basilides* nomina sunt sacerdotũ apud Cor. Tacitũ.

Sacerdotes legis fuerunt Salomon, Hieroboam, Nadab, Behasa, Hela, Zambri, Achab, Ocazias, Ioram, Heliseus, Hieu, Ioas, Ionas, Zacharias, Sellum, Manahen, Phaceias, Ozee, Aaron, Eleazarus, Phinees, Abiud, Acchito, Samuel, Hely, Abiathar, Sadoch, Achimas, Azarias, Vrias, Gonnias, Eleachin, Chelcias, Soreas, Iesus huius filius, Ioachin, Melchisedech, Simeon, Iad, Onias.

PARCAE, DEAE FATALES.

PArcæ seu deæ fatales dicuntur à poëtis *Clotho*, *Lachesis*, *Atropos*. Ceselius Vindex apud Gellium lib. 3. ponit alia earũ nomina, vt *Nonam*, *Decimam*, *Mortam*, citatq; versum hunc Liuij poëtæ antiquissimi: Quando dies aduenit, quam profata Morta est.

Finguntur autem Dæmogorgonis filiæ: secundum Ciceronem Herebi & Noctis.

Alio nomine vocantur *Fata*. Seneca: Multi ad fatum venere suum, dum Fata timent.

Dicuntur insuper metiri vitam hominum fusis, & staminibus, quæ ex sua colonent, & deducunt. Vnde & Lanificæ vocantur à poëtis. Martia. lib. 1. Lanificas nulli tres exorare puellas Contigit, obseruant quem statuere diem.

Feruntur esse inexorabiles, nullisq; precibus moueri, vt quam imposuerunt rebus seriem, commutent, aut vitæ exitũ prorogent, quem nascentibus nobis constituerunt. Vnde Seneca: Nulli iusso cessare licet, Nulli scriptum proferre diem.

Earum

Earum autem officia poëtæ distinguunt, vt velint vnã esse quæ vitam hominis ordiatur, aliam quæ contexat, tertiam quæ filum rumpat, ac finiat. Prima est *Clotho*, quam Statius ferreã vocat, Grandæuam Seneca, Improbam & Sedulam Pontanus. Secunda est *Lachesis*, Dura Ouidio, Inuida Martiali, Ferrea Claudiano dicta. Tertia *Atropos*, de qua Statius lib. 4. Theb. Hos ferrea neuerat annos Atropos. Sunt qui in numero Parcarum ponant *Ilithyiam*.

IVDICES INFERORVM.

IVdices inferorum poëtæ faciunt, quorum arbitrio & sententia puniantur animæ, & cogãtur fateri, quæ piacula in serã noctem distulerint, vt inquit Maro. Castigant, dolos audiunt, vmbris suas sedes constituunt, nullum scelus relinquunt impunitum. De his Seneca: Et qui fronte nimis crimina tetrica Quærunt ac veteres excutiunt reos. Eorum nomina sunt, Minos, Aeacus, Rhadamantus.

Minos rex fuit Cretensium, pater Androgei, & Ariadnes, qui propter extremam seueritatem (quam viuens exercuerat) post mortem Iudex inferorum factus est à poëtis, vt alij duo iudices. De hoc Verg. lib. 6. Aeneid. Quæsitor Minos vrnam mouet, ille silentum Consiliumq; vocat, vitasq; & crimina discit.

Aeacus Iouis, & Europæ filius, propter incorruptam æquitatem iudex quoque inferorum factus est. Propert. lib. 4. Aut si quis posita iudex sedet Aeacus vrna.

Rhadamanthus Iouis fuit filius, & Europæ, frater Aeaci, quem æquissimũ fuisse, & incorruptæ seueritatis ferunt. Hinc adagium, Rhadamanthæo pollere iudicio. Propterea orta est fabula, constitutum fuisse illum vmbrarum iudicem. De hoc Verg. lib. 6. Aen. Gnosius hæc Rhadamanthus habet durissima regna, Castigatque, auditq; dolos, subigitq; fateri. Quæ quis apud superos furto lætatus inani Distulit in seram commissa piacula noctem.

HESPERIDES.

HEsperus Iapeti filius, tres habuit filias, quæ à patris nomine dictæ sunt Hesperides. Earum nomina sunt *Aegle, Heretusa, Hesperetusa*. Poëtæ fabulantur hortum eis fuisse auriferis arboribus consitum, cui custodem adhibuerint Draconem peruigilem, quo tamen vel sopito, vel occiso Hercules aurea poma sustulerit. Vnde Pontanus Hesperides vocat pomicolas. Senec. in Aga. Arborq; pomis fertilis aureis Extimuit manus. Lucretius lib. 5. Aureaq; Hesperidum seruãs fulgentia mala Asper acerba tuens immani corpore serpens. Diodorus lib. 5.

PLEIADES.

PLeiades filiæ fuerũt Atlantis ex Pleione, à qua traxerunt nomẽ. De his Ouid. Pleiades incipiunt humeros reserare paternos.

Quæ

Quæ ſeptem dici,ſex tamen eſſe ſolent:Seu quòd in amplexum ſex hinc venere deorũ.Nã Steropẽ Marti cõcubuiſſe ferunt: Neptuno Alcyonẽ:& te formoſa Celeno,Maiã,& Electrã,Taygetámq; Ioui. Septima mortali Merope tibi Siſyphe nupſit. Pœnitet, & facti ſola pudore latet.Hoc autẽ ait Ouid. Nam vt Mathematici volunt,vna eſt earum obſcura,quæ nũquàm apparet,vt cæteræ.Re vera Pleiades ſtellæ ſunt in genu Tauri,quæ circa æquinoctium vernũ oriuntur.Vnde Latini eas Vergilias vocant.Sunt autem pluuioſæ,& moleſtæ nautis. Lucanus lib.8. Et imbrifera ſiccas cũ Pleiade Thebas.

Dicuntur etiam *Atlantides*. Seneca in Hercule fur. Illinc timendum ratibus ac ponto gregem,Paſsim vagantes exerunt Atlãtides. De his vide Cælium Lect.antiquarum cap.16.lib.9.

HYADES.

HYades filiæ fuerunt Atlantis ex Aethra,quæ nomen traxerunt ab Hyante fratre , quem à leæna interfectum quum aſsiduis deflerent lacrymis, deorum commiſeratione relatæ ſunt in ſtellas pluuioſas,vel quòd Hyas Græcè pluuiam ſignificet Latinè. Locatæ ſunt autem in Tauri fronte. Ouid. Ora micant tauri ſeptem radiantia flãmis,Nauita quas Hyades Graius ab vrbe vocat. Pars Bacchum nutriſſe putat,pars credidit eſſe Tethyos has neptes Oceaniq; ſenis.Alio nomine vocantur *Suculæ*.Plinius lib.2. Qualiter in Suculis ſentimus accidere, quas Græci ob id pluuio nomine Hyadas appellant.Earum ortus pluuiam protẽdit. Claudianus in Ruff. Imbribus humeſcant hœdi, nymboſaq; taurum Ducat Hyas , totusq; fretis deſcendat Orion.Alia earum nomina ponuntur à Cælio ex Heſiodi teſtimonio.Phœole,Coronis,Cleia,Phæa,Eudora.

PARTES ANNI QVATVOR.

MEnſes *Veris* ſunt,Martius, Aprilis,Maius. *Aeſtatis* Iunius,Iulius,Auguſtus. *Autumni* September, October,Nouember. *Hyemis* December,Ianuarius,Februarius.

Pythagoras comparabat Verno tempori pueros,Aeſtati adoleſcentes, Autumno Iuuenes, Hyemi ſenes.Idem ait Ouidius lib.15. Quid non in ſpecies ſecedere quattuor annum Aſpicis ætatis peragentem imitamina noſtræ ? Nam tener, & lactens pueriq; ſimillimus æuo Vere nouo eſt tunc herba nitens.

Ver botros emittit, hyemis rigorem mitigat , ſpoliatas arbores induit, terræ ſuum reſtituit virorem, hortis ſuos flores, & violas. Hinc,Vtile ſyluis. Odoriferunt,& Purpereum vocatur à Vergilio: à Statio Pecoroſum,Iucundum à Catullo : à Ruffo Feſto, Floricomum : ab Auſonio & Seneca, Floriferum & Fidificum , Geniale à Mantuano dicitur.

Aeſtas enatas iam fruges , & lactentes culmos calore ſuo concoquit,

coquit, & maturat.

Autumnus maturos fructus colligit. Morbis est obnoxius, propter corruptiones, & putrefactiones, quas ex humido & calido generari dicunt Physici. A fructibus vocatur Vuifer, Pomifer, Frugifer. Quatuor anni tempora egregiè describit Ver. in opusculis.

MENSES ANNI.

ROmulus ab vrbis origine decem tantum menses constituit, quòd decimestre tempus sufficeret ad mulieris partum. Primumq; fecit *Martium* à nomine Martis qui deus est & autor Romanorum. Numa Pompilius duos adiecit Ianuarium & Februarium. *Ianuarius* dicitur à Iano. *Februarius* à Februis, id est, purgatoriis quibusdam sacrificiis. Nam februare purgare est, & Februum Sabini purgamentum vocant. Eo autem mense consueuerant Romani per dies duodecim vrbem & agros cum supplicationibus lustrare. Quod genus sacrificij dicebatur Amburbium, Ambaruale: Februum, & lustrale.

Martius à Marte vrbis autore.

Aprilis ab aperiendo, vt opinatur Varro, quòd tunc claustra nascendi aperiat natura. Vel ab Aphrodite Venere, vt vult Censorinus, quòd Romani suam à Venere traxerint originem.

Maius à maioribus & senibus.

Iunius à iuuenibus, vel à Iunone, cui eo mense maximi honores exhibebantur.

Iulius prius dicebatur Quintilis, quòd esset quintus in ordine, vt *Augustus* Sextilis quum decem tantum haberentur menses. Tandem tamen mutato nomine dicti sunt Iulius, & Augustus, in honorem primorum Imperatorum. *September, October, Nouember, & December*, nomina sua traxerunt ab ordine, quem prius habebāt, quum decimestris esset annus. De quibusdam Ouid. lib. 1. Fast Martis erat primus mensis, &c.

Ianuarius erat in tutela Iani & Iunonis: Februarius, Neptuni: Martius, Mineruæ: Aprilis, Veneris: Maius Apollinis: Iunius, Mercurij: Iulius, Iouis: Augustus, Cereris: September, Vulcani: October, Martis: Nouember, Dianæ December, Vestæ.

Luna singulos suos menses conficit diebus vnde triginta circiter & dimidiato. Hinc Lunigenæ menses vocantur à Mantuano in somnio Romano, vbi ait, Et horis nox atque dies, ex nocte dieq; Lunigenæ surgunt menses, ex mensibus anni.

Mensium alij sunt maiores, minores alij Aprilis Iunius, September, Nouember singuli habent dies XXX. Reliquit XXXI. præter Februarium, qui solum habet XXVIII.

A mensis fit adiectiuum menstruus: vt, menstrua Luna.

MVTATI IN VARIAS FORMAS, secundum metamorphosim poëtarum.

Achelous in anguem & taurum. Acis in flumen. Actæon filius Autoneos in ceruũ. Aegeria in fontẽ. Aegle soros Phëthontis in populum arborem. Aesacus in mergum. Aesculapius in Draconem. Aglauros Cecropis filia in lapidem. Alcinoë in auem. Alcithoë in vespertilionem. Anaxarete in lapidem. Antigone in ciconiam. Aconteus mutatus est in lapidem. Apollo in pastorem, Coruum, Accipitrem, Leonem. Appulus pastor in Oleastrum. Arachne in araneam. Ardea in oppidum. Ascalaphus in bubonem. Atalanta in leænam. Atlas in montem. Atys in pinum. Bacchus in caprum, Vuam, Ceruum. Batus in saxum. Baucis in arborem. Biblis in fontem. Bura vrbs in scopulum. Cadmus in anguem. Ceneus in auem. Calisto in vrsam. Celmus in adamantem. Cercops in simiam. Clytie nympha in heliotropium. Coronis in cornicem. Crocus & Smilax in flores. Cygnus in auem. Cyparissus in cupressum. Dædalion in accipitrem. Daphne in laurum. Daphnis in lapidem. Dercetis in piscem. Diana in felem Dryope in Loton. Echo in vocem. Ephyre in serpentẽ. Euphorbus in Pythagoram. Galanthis in Mustellam. Harmonia vxor Cadmi in draconẽ. Hecuba in canem. Heliades, seu Phaëthontiades in populos. Hippomenes in leonẽ. Hyacinthus in florem. Io. in iuuencam. Iphis puella in puerũ. Iphigenia in ceruam. Iuno in anum. Iupiter in taurũ, aurũ, arietem, aquilam, Cygnum, in satyrum, Amphitryonem, ignem, pastorem, serpẽtem, Leucothoë in virgam tureã. Lycaon in lupũ. Lycas in scopulũ. Lyncus in lyncem. Mera in canem. Marsyas tibicen in fluuiũ. Menthe Nympha in mentham. Mercurius in Ibin. Myrrha in arborẽ. Nays Nympha in piscem. Narcissus in florem. Neptunus in iuuencum, Enipeum fluuium, arietem, Delphinum. Niobe in marmor. Nisus in auem. Nyctimene in noctuam. Ocyroë in equam. Olenus in lapidem. Periphas in auem. Perimele in insulam. Philomela soror Prognes in lusciniam. Progne in hirundinem. Prœtus in saxum. Saturnus in equum. Scylla in scopulum. Stelles puer in stellionem. Talus puer in perdicem. Tereus in Vpupam. Tyresias in fœminã. Venus in piscem. Vertumnus in anum. Vlysis socij in porcos.

Causas harum transmutationum vide apud Ouidium in Meta. & alios Mythologos.

NYMPHAE DIVERSAE.

Aegeria, vxor Numæ, quæ colebatur in Aricino lacu. Ouid. Aegeria est quæ præbet aquas dea grata camœnis, Illa Numæ coniunx, consiliumq; fuit.

Aegle, filia Solis & Nereæ. Verg. Timidisq; superuenit Aegle

Nays

Nayadum pulcherrima.

Agaue, nympha à nimio splendore. *Clotho*, & *Galatea*. Verg. lib. 9. Aen. Quales Nereida Clotho Et Galatea secant spumantem pectore pontum.

Cymodocea, vna fuit earum Nympharum, in quas mutatæ sunt naues Aeneæ. Vergil. lib. 10. Aeneid. Quarum quæ fandi doctissima Cymodocea, Pone sequens dextra puppim tenet.

Cerceis, nympha à texendo.

Deiopeia. Verg. lib. 1. Aenei. Sunt mihi bis septem præstanti corpore nymphæ, Quarum quæ forma pulcherrima, Deiopeiam Connubio iungam stabili, propriamq; dicabo.

Dynamene, etiam nomen est nymphæ.

Dione, Oceani & Thetyos filia, Veneris mater.

Electra, Oceani filia, & vxor Atlantis, quæ filiam habuit eiusdem nominis, matrem Dardani.

Erate, Oceani filia, *Eudora* itidem.

Eurybia, quæ stellas & luciferum genuit,

Eurymone, Mater Leucothoës.

Halia, nympha marina, vt *Heliocopis*, & *Iantha*, Oceani filiæ. Item *Ianira*, *Iæra*, *Lara*, quæ Iouis furta cum Iuturna patefecit Iunoni.

Legæa, à suauitate cantus.

Menestho, *Marica*, Latini mater, quæ tẽplũ habuit in Minturnẽsiũ littore. Horatius: Et innantẽ Maricæ littoribus tenuisse Lyrim.

Mintha, Plutonis pellex, quam Proserpina mutauit in mẽtham.

Panope, *Sagarytis*, cum qua se miscuit Atys Phrygius

Syrinx nympha Arcadiæ, quæ nympharum precibus mutata est palustres in calamos, quum acrius eam insequeretur Pan rusticorum Deus. Martialis lib. 9. Sæpe sub hac latuit rustica frõde Dryas Dumq; fugit solos nocturnum Pana per agros, &c.

Telestho, *Thyella*, *Thyca*, *Torrebia*, ex qua Iupiter suscepit Carium Lydiæ modulationis inuentorem.

Xanta, *Xanto*, Vergiliana, *Zeuxo*, *Amathyea*, *Amphinome*, *Amphitoë*, *Amphiro*, *Calianassa*, *Galianira*, *Cresеis*, *Plexaura*.

De nymphis filiabus Doridis, Propertius lib. 1. At vos æquoreæ formosa Doride natæ, Candida felici soluite vela Choro.

Nisæ, & *Cymothoë*, nomina sunt nympharum apud eundem lib. 2. vbi ait: Et tibi ob inuidiam Nereides increpitarent, Candida Nisæe, cærula Cymothoë.

Vergilius lib. 4. Georg. enumerat quasdam his verbis: Drymoq;, Xanthoq;. Ligeaq;, Phillodoceq;, Nisoq;, Spioq;, Thaliaq;, Cymodoceq; ; Cydippeq; & flaua Lycorias, altera virgo Clioq; , & Beroë soror Oceanitides ambæ Atque Ephyre, atque Opis, atque asia

Deiopeia, Et tandem positis velox Arethusa sagittis, inter aquas Clymene cura narrabat inanem Vulcani,

Idem lib.6.Aen.Læua tenent Thetis,& Melyte,Panopæaq; virgo,Niseq;,Spioq;,Thaliaq;,Cymodoceq;.

Pholoë,nomen est Nymphæ apud Statium lib.2.Syluarum.

Pontanus lib.2.de Stellis quasdam alias ponit his verbis:

-Mox cærula Tyro,
Flauaq; Laodice,Panopæaq;,Cymothoëq;,
Et Thysbe,& niueo conspecta Peloris amictu,
Puniceoq; sinu Xantho,exertisq; papillis
Nisæe,longaq; coma spectabilis Atte.
Atteq;,Opisq;, Orithyaq;,Thespioq;,
Et niueis Galatea genis,Arethusa lacertis.

Idem: At blanda Hyale non lumina torquet A puero.

Reperiuntur & aliarum nomina, vt Eurynome, Persa, Plione, Clymene,Melātho,Idothea,Corufice,Glaucis,Liminoria Amphytoë,Doto, Protho, Pherusa, Doxa, Nimertis, Dianassa, Amathia, Leontadome,Nenopene,Thero,Lycaste,Agaperte.

Porrò Nymphæ maris vocantur Nereides, & Oceanitides:Fluuiorum,Nayades: Fontium,Napeæ:Nemorū Dryades:Arborum, Amadryades:Montium,Oreades:Pratorum,Hymnides.Politianus in Rustico:Vda choros agitat Nays,decurrit Oreas Monte suo,linquunt faciles iuga celsa Napeæ:Nec latitat sub fronde Dryas.

FAECES ET EXCREMENTA DIVERSARVM RERVM.

VNguenti faeces,dicuntur Magmata.Plin.lib.13.cap.2.

Amurca,fæx est olei.Idem Plin.lib.15.cap.3.Oliuæ constāt nucleo,oleo,carne,amurca.Sanies, est hæc eius amara. Columella: Palladia sine fruge salis conspergere Amurca.Idē: Nā est inimicissima oleo amurca, quæ si remāsit in bacca, saporem olei corrūpit.

Apluda,vocatur purgamentum milij,panici,& sisamæ.Pli.lib.18. Natur. Histo.cap.10. Milij & panici,& sisamæ, Applūdam vocant purgamenta.

Spurcitia in omni metallo vocatur *Scoria*, inquit idē lib.23. cap. 4.Item lib.24. cap.11. Et Scoria æris (inquit) simili modo lauatur, minor effectu quàm æs ipsum.

Scoriam in argento Græci vocant *Helcysma*, cuius vis est astringere,& refrigerare corpora.Plin.lib.33.

Acus,aceris,purgamentum frumenti.Col.lib.8.Nam suburbanis lactens porcus acere nutricandus est.

Præsegmina,& resegmina quæ ex vnguibus amputantur; à præsecando & resecando. Plin. Omnia persecuti sumus vsque ad resegmina

gmina vnguium.

Analecta,ciborum ſunt purgamenta,quæ ſcoparij pauimẽtum verrentes colligunt, vel pro ipſis inſtrumentis ad colligendas cœnarum reliquias ex pauimentis.Nam vt ſcribit Plinius,purgamenta cœnæ euerri ſolent in pauimento veluti relicta.

Furfur,farinæ purgamentũ, hinc panes furfurei.Varro lib.2. de Re ruſt.Commode paſcuntur farre, & furfuribus hordeaceis.

Flaces,purgamenta ſunt oliuarum.Plin.In amurca & flacibus hæ ſunt carnes, & illæ fæces.

Floces,purgamẽta vini & vuarum.Cæcillius: Aedepol ego neque florem,neque floces volo mihi,vinum volo.Romæ vetus quidam homo & celebratus in cauſis (inquit Gellius) quum apud præfectum vrbis verba faceret,& dicere vellet,quendam inopi miſeroq; victu viuere,& furfureum panem eſitare,Hic,inquit, eques Romanus apludam edit,& floces bibit.

Metys,purgamentum eſt ceræ, quo partem aluei priorem apes illinunt.

Hominis retrimenta Cælius vocat *Spatylen*, nos *Merdam*, ſed aliarum etiam rerum. Horatius: Merdis caput inquiner albis Coruorum.

Boliton vocant ſtercus bubulum. Hinc adagium, Boliti pœnam luere:id eſt,puniri pro minimo delicto.Solon enim ſuis legibus eos puniri iuſsit,qui ſtercus bubulum furto ſuſtuliſſent.

Aſini retrimenta Cælius ait dici *Onida & Onthon*: Suis, *Hypeleuthron*:Ouium,*Oiptoton*: Caprarum *Spyrada*,& *Spyrathiam*: Murium, *Myſceledra*.

Graſum ſignificat lanarum ſordes in ouibus.

Sciri dicuntur ſordes, & ſpurcitiæ caſei. Item fragmenta quæ ex operibus deiiciunt marmorarij,Aſſulas Vitruuius vocat.

Schidia,fragmenta lignorum,quæ reiiciuntur ab abietariis.

Tartarum,fæx vini.

Muccus,narium ſordes.Catullus:Muccus & mala pituita naſi.

HARPYAE.

HArpyas Seruius ait fuiſſe Neptuni & terræ filias,volatiles vultu virgineo,vncis manibus. De his Verg.lib.3.Aeneid.-Strophades Graio ſtãt nomine dictæ Inſulæ Ionio in magno quos dira Celeno, &c. Eis autem inditum eſt nomen à rapina, que Græcè Harpya dicitur.Hinc Harpax rapinator.Harpagare,rapere:Harpe fax,Harpedophorus falcifer.Poëtæ aiunt eas à diis immiſſas fuiſſe ad pollendas dapes Phinei regis Arcadiæ, quòd is filio interfeciſſet: fugatas demum à Zeto & Calai Argonautis, & filiis Boreæ. Heſiodus ait eas fuiſſe Iris ſorores ex Thaumante genitas. Val.

Flac.lib.4.Argon.eas vocat Typhonides,id est,filias Plutonis, qui dicitur Typhon.

Aëllo ex etymologia Græca dicitur,quasi alienum tollens: *Ocypete*:citius auferens:*Celeno*,vigorem significat. Quartam Homerus addidit *Thyellam*.morabantur autem in Stymphali Archadiæ lacu, vnde *Arcadicæ*, & *Stymphalides* vocantur.Luca. lib 5. Vnguibus Arcadicæ,volucres Stymphalla colentes.Verg. in opusculis:Stymphalides pepulit volucres descrimine quinto.Idem : Deiicit horrisono quinto Stymphallidas arcu.Vocantur etiam *Phineæ* à Phineo rege. Seneca in Thy. Phinæis auibus præda fugacior. Sydonius *Harpyas* posuit pro cruentis raptoribus, qui lucro immoriuntur, vbi ait:In foro Scythæ, in cubiculo viperæ, in exactionibus Harpyæ,in collocutionibus statuæ.

DOMITORES MONSTRORVM ET BELVARVM.

MEdusa Phorci fuit filia, quam Neptunus stuprauit in templo Palladis:vnde irata Pallas,eiusdem capillos mutauit in colubros,fecitq; vt omnes in scopulos verterentur, qui eam prospicerent.Hanc autem trũcauit *Perseus* Iouis filius ex Danaë. Ouid.lib. 4.Meta.Gorgonis anguicomæ Perseus superator,& alis Aethereas ausus iactatis ire per auras.

Apollo Pythonem serpentem, à cuius nomine Pythius vocatus est.Ouid.lib.1.Meta.Hunc Deus arcitenens,& nunquam talibus armis Antè,nisi in damis,capreis fugacibus vsus,Mille grauem telis, exhausta penè pharetra,Perdidit effuso per vulnera nigraveneno.

Bellerophon, filius Glauci regis Corinthiorum, falsò accusatus stupri à Stenobæa Prœti Argiuorum regis vxore, expositus est Chimæræ triformi,quam tamen domuit.Ouid.lib.2.de Trist. Nã quid de retrico referam domitore Chimæræ, Quem letho fallax hospita pœna dedit.

Alcon sagittarius Cretensis serpentem confodit illæso filio suo, quem ille iam habebat in faucibus.Vide in capite de Sagittariis.

Attilius Regulus apud Bragadam fluuiũ serpentẽ c x x. pedũ longitudine ballistis tormẽtisq; expugnauit. Autor Pli.li.8.ca.14.

Georgius Capadox,tribunus militum sub Diocletiano,maximum serpentem in Africa peremit liberata puella, quæ eidem deuota fuerat in prædam.

Pallas,Alcidam beluam flammas ore vomentem interfecit.

Cadmus quoque Agenoris filius alium serpentem : cuius dentes quum seuisset,nati sunt protinus armati homines, qui mutuis vulneribus se confoderunt,vt fabulantur poëtæ.

Corœbus monstrum toti Peloponneso formidolosum occidit. Ouid.

Ouid. in Ibin: Inq; tuos ea pestis eat quam dextra Corœbi Vicit, opem miseris Argolicisq; tulit.

Lysimachus, Alexandri miles leonem, vt iam diximus.

Hercules, hydram, leonem, Aprum, Ceruam, æripedem, Draconem Hesperidum, Antheum, taurum flammiferum, cæterasq; beluas, de quibus prius meminimus.

Præcipua autẽ monstra (quorum frequens est mẽtio apud poëtas) sunt Minotaurus biformis, Geryõ tricorpor, Sphinx, Chimæra, Cacus, Maris Thessalus, antica corporis parte homo, postica equus.

LIBERATORES QVORVNDAM HOMINVM À PERICVLIS.

PErseus liberauit Andromedam filiam Cephei & Cassiopes, Ceto marino monstro expositam. Ad cuius subsidium conuolauit insidens Pegaso equo alato. Ouid. lib. 4. Meta. Auxiliumq; domus, seruatoremq; fatentur Casiope Cepheusq; pater.

L. Lucullus aduersus Mithridatem missus, Cottam Chalcedone obsessum liberauit.

Lucilius miles, quum videret inclinatam Bruti aciem apud Philippos, obtulit se periculo, & inimicorum manibus, vt ipsi Bruto faceret tempus ad fugam.

Q. Minutius consul à Sabinis & Volscis in Algido obsessus, subsidio *Q. Cincinnati* dictatoris liberatus est.

Quum ob perfidiam Laomedontis qui Neptuno & Apollini murorum Troiæ conditoribus pactam denegauerat mercedem, pestis vrbem ipsam popularetur, & vbiq; serperet, ad pacãda numina Hesione mõstro marino destinata est: ab *Hercule* tamẽ liberata.

Calphurnius Crassus captus à Masilinis, quum Saturno duceretur immolandus, *Balsacia* puella patris à se proditi eum victorem fecit, eoq; modo exemit à periculo.

Diomedem Troia diruta ventis in Libyam pulsum, quum Lycus rex immolare vellet, *Callyce* puella patrem Lycum prodidit, vt Diomedẽ (cuius forma conflagrabat) eximeret à morte. Vtriusq; exempli autor est Plutarch.

ELEMENTA QVATVOR.

IGnis, *Aër*, *Aqua*, *Terra*. Summum est Ignis, vnde stellarum collucentium apparent oculi. Proximum Aër, seu spiritus, qui vitalis est, & per cuncta rerum meabilis, & vnicuique rei consertus. Eius vi suspensa cum quarto elemento Terra libratur in medio spatij. Ouid. lib. 1. Fast. de Chao loquẽs: Lucidus hic aër, & quæ tria corpora restant, Ignis, aqua, & tellus vnus aceruus erant, Idẽ lib. 15. Meta. Quatuor æternus genitalia corpora mũdus Cõtinet, ex illis duo sunt onerosa, suoq; Põdere in inferius tell⁹ atq; vnda ferũtur.

Et totidem grauitate carent, nullóque premente Alta petunt aër, atque aëre purior ignis. Verbis multò pluribus eorum potestatem describit & naturam: vide locum.

ADVLATORES, SCVRRAE. & Parasiti.

DArij Babylonem obsidione prementis fauorem & gratiam aucupari volens *Zopyrus* Persa, faciē & nares inhonnesto vulnere sibi deformauit, vt Babyloniis (ad quos se receperat) fidem faceret & mentiretur se perpetuum Dario inimicum fore, à quo tam turpiter mutilatus esset. Quibus verbis moti Babylonij eum in suam vrbem admiserunt, quam paulò pòst prodidit suo regi. Hinc adagium, Zopyri talentum: de his qui plurimum sibi nocēt, vt aliis afferant emolumentum.

Aristippus Cyrenæus, Socratis auditor, meruit nomen regij canis, & aulici, quòd adularetur Dionysio, & sequeretur quaquauersum iret ille, saginandi ventris causa. Vnde Horatius: Si pranderet olus patienter, regibus vti Nollet Aristippus.

Venienti ab expeditione Galliarum Cæsari, & in Pompeium copias paranti, *Curio* obuiam approperauit multis blanditiis eundem confricans. Ait enim se inuito senatu Cæsaris partes fouisse, tantisper dum coactæ bello siluissent leges. Præualente demum Pompeio se expulsum Roma, velut exulem, sed tamen exilium non grauate perpeti, propter Imperatorem. Vnde sic apud Lucanum inducitur lib. I. -Dum voce tuæ potuere iuuari Cæsar ait partes, quamuis nolente senatu, Traximus imperium, tunc quum mihi rostra tenere Ius erat, & dubios in te transferre quirites. At postquàm, &c.

Audita Curionis oratione *Lælius* primipilus statim Cæsari ad quæcunque discrimina sese obtulit, testatus nullum esse flagitium, quod non committeret lubens, si imperator iuberet. Hæc eius verba ponit idem Lucanus: Iussa sequi tam velle mihi, quàm posse necesse est: Nec ciuis meus est, in quem tua classica Cæsar Audiero.

Quum Alexander Iouis filium appellari se voluit, & more Persarum, prostratis humi corporibus à Macedonibus salutari, talia concupiscenti protinus accesserunt *Hages Argiuus*, pessimus carminum autor, post Cherilum, & *Cleo Siculus*, quos maximorum exercituum principatibus anteferebat. Hi quum intelligerent nutum domini, & quid creparet pollice, cœperūt protinus plenis eum buccis immodicè prædicare, & iam tum ante mortem deum facere. Adiecerunt insuper Herculem, Bacchum, Pollucem cum Castore nouo numini cessuros. Horum fumis permotus Alexander, conuiuium omni opulentia exornauit, cui non Macedones tantum, sed & principes Græci interfuerunt. Quum autē omnes vnà cum

rege

rege discubuissent, Cleo institutum & præmeditatum sermonem cum admiratione laudum eius exorsus est: Enarratisq; meritis quibus eum noua Apotheosi dignum prædicabat, iam vnumquemq; cœpit hortari, vt regem inter deos colerent. Quod ne quis recusaret, obtulit se primum, qui prostrato humi corpore regem adoraret. Autor Cælius.

Philoxenus fuit parasitus quispiam, qui cœna quadam vbi atriorem panem vidisset apponi, Ne multum, inquit, attuleris, ne tenebras nobis inducas.

Apollophanes Antigoni fuit adulator.

Cypriæ mulieres translatæ in Syriam, currum inscensuris regum vxorbus humeros subincuruabant, vt eis suppedanei loco gradum struerent, & scalarem præberent vsum. Cælius cap.13.lib.11.

Dromeas fuit parasitus, à quo quum quæsisset nescio quis in vrbe, an apud Chalcidem lautius pararetur conuiuium, respondit, Iucundius sibi videri Chalcidensis cœnæ procemium, ostreorum numero & varietate.

Decius Laberius actor mimorum inuitatus à Cæsare vt in scænam prodiret, respondit se necessario coactum, nihil tãto viro denegare posse, cui & ipsi dij omnia tribuissent.

Tymagoras Atheniensis Darium regem Persarum (ad quem legatus missus fuerat) adulando more Persarum adorauit. Quod vbi resciuerunt Athenienses, eundem supplicio capitis punierunt.

Clisophus Philippi Macedonis parasitus, claudũ se fingebat, quòd Philippus fractum crus haberet. Os & oculos eodem modo & iisdem gestibus contorquebat quibus dominus.

Nicesias quum videret Alexãdrum Magnum petitum à muscis, Quanto, inquit, hæ cæteris præstant, quæ sanguinem tuum degustant imperator. Idem quum vulneratũ eum cõspiceret, illud Homericũ statim protulit, Qualis diuorũ percurrit corpora sanguis.

Charisophus videns Dionysiũ (cuius erat parasitus) separatim cũ amicis ridẽtem, procul quoq; ridebat. Interrogatus autem ab ipso Dionysio, quid rideret, Quòd, inquit, ea putẽ digna risu, quę dicitis.

Andromachus Carrenus fuit adulator Crassi, quem tamen Parthis prodidit.

Patroclides assentator fuit Philippi.

Demagoram Athenienses decem talentis multauerunt, quòd Alexandrum deum appellasset.

Euagoram verò interfecerunt, quòd eundem adorasset.

Quum quidam cliens Cælio oratori omnia concederet, longa assentatione fastiditus Cælius: Dic, inquit, contrà, vt duo videamur.

Burra fuit quidam scurra, natione Hispanus, quem Sigismundus

Imperator in conuiuio argento onerauit, adeò vt sub pondere iam satisceret.

Sarmentus fuit Romanus eques scurrilitate notissimus sub Augusto Cæsare.

Fuit & *Apitius* Galba nobilis scurra sub Tyberio Cæsare. De vtroque Iuuen. Sat. 5. Si potes illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas Cæsaris ad mensas, nec vilis Galba tulisset. De Sarmento Hora. in Ser. Nunc mihi paucis Sarmenti scurræ pugnam Messique Ciceri Musa velim memores, & quo patre natus vtrique Contulerit lites Messi clarum genus Osci.

Tectius Caballus scurrilitate claruit apud Romanos. De eo & (quem nunc diximus) Galba, Martialis lib. 1. Qui Galbam salibus tuis, & ipsum Posses vincere Tectium Caballum.

Rhynton fuit vilissimus nugator Tarentinus, de quo Varro & Galba meminerunt.

Adulationes verò adeò & repressit & neglexit Augustus, vt se Dominum appellari ne à liberis quidem & nepotibus suis vel serio vel ioco sustinuerit. Atque huiusmodi blanditias inter ipsos etiam prohibuit.

Cæsar quoque Tyberius adulationes adeò aduersatus est, vt neminem senatorum aut officij aut negotij causa ad lecticam suam admiserit. Consularem verò satisfacientem sibi ac per genua orare conãtem, ita subfugerit, vt caderet supinus. Idem si quid in sermone vel oratione blandius de se quicquam audisset, interpellabat & commutabat protinus. Domini appellationem vt maledicum nomen exhorruit. Quendam dicentem sacra eius occupationes, aliũ autore eo senatum se adiisse, verbis mutatis iussit dicere pro autore suasorem, pro sacris occupationibus laboriosas.

HOMINES PINGVES & macilenti.

LEo Byzantius sophista fuit adeò pingui & obeso corpore, vt quum ad pacandam factionem Athenis (vbi tum legatus agebat) suggestum conscendisset, risum vnicuique mouerit. At ille, Quid ridetis, inquit, Atheniẽses? an ꝙ vobis videar pinguis? Scitote vxorẽ esse mihi lõgè pinguiorẽ. Tales tamẽ ac tãtos (quũ sumus cõcordes) breuis admodũ lectulus capit, discordes ne tota domus quidẽ. Quibus verbis tẽpestiuè & ꝓ re adductis, populũ restituit paci.

Dionysius Heracleotes tyrãnus, fuit adeò ventrosus & corpulentus, vt noctu dum quiesceret, cogeretur suis lateribus hirudines admouere, quæ humorem superfluum paulatim exhaurirent, eoq; modo aliquid adimerent de crassitudine.

Ludouicus Crassus, Philippi primi filius, & Gallorum rex, fuit adeò

adeò vasta corporis mole, vt ex re sumpserit cognomentum.

Iam diximus imperatorem *Maximinum* fuisse tanta membrorum mole, vt vxoris suæ dextrocherio vteretur loco anuli.

Contra verò *Chærephon* tragœdiographus (qui res Heraclidarum prosecutus est) nocturnis lucubrationibus sese adeò extenuauit, vt per iocum Noctua diceretur. Hinc etiam natũ prouerbium, Nihil differs à Chærephonte.

Quàm tenuis & macer fuerit *Philetas Cous*, vide in cap. de Miraculis.

HORTI CELEBRES, ET MEMORABILES.

PHæacum regio (cuius rex fuit *Alcinous*) hortos habuit tanta pomorum varietate nobiles, vt præmaturis primis, noua statim renascerentur, vt diximus in nostro Cornu copiæ. Iuuenalis: Illa iubebit Poma dari, quorum solo pascaris odore, Qualia perpetuis Phæacum autumnus habebat.

In hortis *Hesperidum* poëtæ fabulantur fuisse arbores auriferas, quarum custos esset insomnis Draco.

Epicurus primus omnium hortos Athenis instituit, quum antea ruri tantum haberentur, non in vrbibus. Hinc Epicurus hortorum magister appellatur. Laërtius refert Epicuri scholam fuisse in horto. Iuuen. Suspicit exigui lætum plantaribus horti.

Laudantur etiam horti *Adonidis*, & pensiles qui fuerunt in Assyria, siue illos fecerit rex Cyrus, siue Semiramis.

Lucanus hortos habuit cultissimos, in quibus sepultus est.

Mecœnas quoq; hortos habuit Romę pulcherrimos ĩ Esquiliis, ad quos propter amœnitatem loci plerumq; diuertebat Octauius.

PRAECONES.

ARchias præco fuit, qui tres Olymp. vicit, & statuam meruit.

Talthybius fuit Agamemnonis præco. testis Herod.

Aethalis fuit præco, cui quandoque inter viuos, quandoque inter mortuos esse concessum est.

SOMNOLENTI.

MAximianus, *Malchus*, *Martinianus*, *Dionysius*, *Ioannes*, *Serapion*, *Constantinus*, nomina sunt eorum, quos ecclesiastici septem dormientes appellant. Dormierunt autem annis C X C V I.

Poëtæ fabulantur *Endymionem* beneficio Lunæ (à qua adamabatur) impetrasse, vt perpetuum dormiret somnũ, immortalis, & expers senij. Hinc adagium natum, Endymionis somnũ dormire, in homines somnolentos, & desides. Cic. lib. 1. Quæst. Tusc. Endymion verò (si fabulas audire volumus) quando in Lathmo obdormiuit, qui est mons Cariæ, nõdum opinor est experrectus. Martia. lib. 10. Quid tibi dormitor proderit Endymion? Poëtæ propterea

Somnum, & Soporem vocant Endymionæum. Ausonius: -Qualis per Lathmia saxa Endymionæos solita affectare sopores.

Epimenides Gnosius annis L V I I. dormiuisse fertur in spelunca. Hinc adag. Vltra Epimenidem dormire.

FVLLONES.

ANastasius Aquileiensis, qui sub Diocletiano passus est, artem fullonicam prius exercebat.

Fuit & *Clesippus* fullo, cuius meminit Plin. lib. 34. cap. 3.

COLVMNAE HERCVLIS.

ABylà, & Calpe montes sunt in extremis Iberiæ finibus, non procul Gadibus, & Carteia, quos Herculis columnas vocant. Plin. lib. 3. Proxima autem faucibus vtrinq; impositi montes coërcent claustra, Abyla Africæ, Europæ Calpe, laborum Herculis metæ. Quã ob causam indigenæ columnas eius dei vocant, creduntq; perfossas exclusa antea admisisse maria, & rerum naturæ mutasse faciem: Syllius: At laudibus olim Terminus Herculeis Calpe.

FAMES MEMORABILES.

CAmbyses Cyri filius in Aethiopas iugum detrectantes copias mouit, quibus quum deessent cõmeatus & annona, coacti sunt millites, decimũ quemq; ad cibũ sortiri & occidere Durauitq; tantisper illa calamitas, dum rex ipse sibi metuens receptui cecinerit.

Annibale Casilinũ oppidum (in quo erant Romani milites) obsidente, væniffe murem ducentis nummis: eumq;, qui vendiderat, fame periisse: emptorem vixisse, tradit Plin. lib. 8. cap. 57.

Perusia oppidũ est Ethuriæ, in quo Antonius obsessus ab Augusto, quũ extrema fame laboraret, annonę penuria coactus est deditionẽ facere. Hinc fames Perusina proprio vocatur Epitheto. Lucanus: His Cæsar Perusina fames, Mutinæq; labores Accedant fatis.

Alexandri exercitus aduersus Bessum, Bactrianorum ducem, tanta fame laborauit, vt singulæ amphoræ succi ex sisama, vænirent ducenis quadragenis denariis. Singulæ verò mellis amphoræ, denariis x x x. Amphoræ vini totidem. Tritici nihil omnino, aut exiguum admodum reperiebatur. Itaque frugum penuria milites herbis & piscibus famem leuabant. His demum alimentis deficientibus, iumenta (quibus onera portabãt) interfecerunt, & eorum carne traxerunt vitam. Autor Curtius lib. 6.

Quodam tempore serpentum multitudo apud *Laconas* emergens, sequentem portendit famen, quę tanta extitit, vt Spartani ipsi annonæ raritate serpentes illos in cibum commutauerint.

Melus oppidum est Thessaliæ, quod Nicias Atheniensium dux expugnauit, non tam machinis bellicis, quàm fame. Hinc, Fames Melia, prouerbio locum fecit.

Sagunt

Saguntus, vrbs Hispaniæ, olim amicissima Romanis, longa Pœnorum obsidione eò famis redacta est, vt ciues extructo in foro igni, suas res omnes in eum coniicerent, seq; ac suos postremò liberos eôdem præcipitarent, ne venirent in manus inimicorum. Hinc, Saguntina fames, dicitur de extrema rerum penuria. Ausonius: Iamiam peresam iam Saguntina fame Lucaniacum liberet. Hanc autem famem triste prius portenderat prodigium. Nam quum ferè enixa mulier esset, infans in vterum regressus, ciuitatis excidium significauit. Autor Eutropius.

Calagurium, vrbs est Hispaniæ, Quintiliani patria, cuius incolæ à Cn. Pompeio obsessi, vt fidem Sertorio præstarent, in tantam famem durauerunt, vt vxores suas ac liberos in vsum extremæ dapis conuerterent, quum nullum aliud animal in vrbe superesset.

Saxo ait, *Hunnos* quadam tempestate in tantã famem redactos, vt nec canibus pepercerint, quibus ad pastum vterentur.

Doda, Syriæ rege, Ioram in Iudæa obsidente, matres inedia coactæ filiorum visceribus famem expleuerunt. Tristis adeò fuit illa Samaritana fames, in qua etiam asini caput veniit octogenis nummis argenteis.

Captis *Hierosolymis* Romani milites (qui merebant sub Vespasiano) repererunt in domo cuiusdam mulierculæ puerilia membra minutatim discerpta, quibus infelix mater occultè vescebatur.

Quo tempore *Gotthi* opprimebant Italiam, fœmina obscuri nominis filij à se interfecti carnes esitauit.

Sabellicus ait, tantam suo tempore rei frumentariæ caritatem incidisse in nonnullis *Flaminiæ* regionis, & *Piceni agri* locis, vt rude vulgus & plebecula arborum radicibus, herbisq; victitauerit.

Francisco Sfortiæ filio Mediolanum obsidente, modius tritici væniit vicenis aureis nummis.

Obsesso à Gallis *Barulo*, Apuliæ oppido, tanta laboratum est fame, vt milites detractas scutis pelles aqua emollitas absumerent, herbisq; (si quas reperissent) vescerentur.

Athenienses à Sylla (qui postea fuit dictator) obsessi, Medimnũ tritici mille drachmis emerunt.

Plebeij verò (quibus tanta erat argenti penuria, quanta annonæ) graminibus circa vrbem nascentibus, & calceis coctis auidius vescebantur. Eadem vrbs à Demetrio Antigoni obsessa, modium tritici emit drachmis C C C.

Petelini à Pœnis in Italia obsessi, coria ex scutis detracta corrosere, vt præstitam Romanis fidem conseruarent.

Cæterum Græci olim consueuerant famem virgis ex ædibus eiicere dicentes: Foras famem, intrò diuitias, & sanitatem.

Magna

Magna fames vocatur Bulimus. Famem Ouidius lib.8.Metam. describit.

MENSVRAE QVAEDAM.

P*Arasanga* apud Persas erat mensura quinquaginta stadiorum. Plin. lib.6. Inconstantiam mensuræ autorum diuersitas facit, quũ Persæ quoq; Schœnos, & Parasangas alia mẽsura determinẽt.

Chœnix Mensura est escę diurnæ. Hinc Chœnici insidere dicuntur, qui super futuro victu curiosi sunt. Herodotus in Erato: Regibus ad cœnam non euntibus mittantur binæ Chœnices farinæ, & vini singulæ cotylæ, id est Sextarij: Est & Chœnis se modium. Grãmatici aiunt Chœnicas XLVIII. modio contineri. Homerus in Odys. Chœnica accepit pro cibo, vbi ait: Nam quæcunque mea dignabor Chœnice prorsus Haud cessare sinam, quanquàm procul aduena fertur. Citantur hi versus à Budæo.

Congius mensura est sex sextariorum, & est pars amphoræ.

Gomor interpretatur mensura vini.

Degrumari. Exgrumari. *Gruma*, est mensura, quà fixæ viæ ad lineam diriguntur. Hinc Degrumari, viam dirigere: & Exgrumari, à via recedere.

Hemina mensura dimidium sextarij cõtinet. Gellius: Si ex sextario hemina fusa est.

Medimnus sex modios continet. Herodotus: Singulis quoque calendis instantis mensis singula pecora vtrique è publico dentur Apollini immolanda, & farinæ Medimnum, id est sex modia, & vini Laconicus quartarius.

Medius continet duo & viginti sestertia. Hinc Semodius & Trimodius. Colu. Eadem quatuor modiis, nonnunquam tribus, etiam duobus ac semodio iugerum occupat.

Palmus maior, est digitorum XII. Græcè vocatur Spithama, & Latinè Dodrans. Minor IIII. digitorum, Græcè Palestes. dicitur etiam Palmum, in neutro genere.

Semissis mensura est dimidij assis. Semissem hominem, vocamus vilem, & abiectum.

Sitometra, mensura est frumentaria.

Artaba mensura LXXII. sextariorum, de qua Herodotus: Artaba, inquit, Persica est mensura, capacior quàm Atticus Medimnus tribus Chœnicibus Atticis.

Acetabulum mensura est continens quartam heminæ partem, id est, drachmas XV.

Drachma Attica pondus habebat denarij argentei, efficiebatq; sex obolos pondere. Obolus decem chalcos. Plin. lib.12.

Decempeda decem pedum mensura. Cicero: Quam iam peritus metator, & callidus, decempeda sua, saxa diuiserat. Horat. Nulla

decemp

decempedis Metata priuatã Porticus excipiebat Arcton. Hinc Decempedator, qui pertica decem pedum vtitur.

Hexapeda, sex pedum pertica aut mensura.

Stadium pedum D C.

Origya senûm pedum, & quatuor cubitorum.

Plethrum, mensura est centum pedum, & sexta pars stadij.

Diaulus, mensura est duorum cubitorum.

Dolichos stadiorum X I I. Hinc Diaulodromi & Dolichodromi.

Schœnus Aegyptiorũ est mensura, capiẽs stadia L X. teste Herod.

Stathmos, id est mansio millia continet X X V I I I. semis: & est mensurarum maxima. Stathmi etiam dicuntur diuersoria tabellariorum cursorũ, id est certa spatia, quæ vno actu solent conficere.

Passus quinque pedum est, id est duorum gressuum.

Gressus cubiti vnius & pedis.

Cubitum sesquipedale est, constátque digitis X X I I I I. Græci vocant Pygon.

Pes est I I I I. palmorum seu X V I. digitorum. sed hæ sunt viarum mensuræ. *Cotula* est tertia pars Chœnicis.

Sextarius continet octo Chœnicas.

Chus mensura est Attica capiens heminas octo.

Ceramium Græci amphoram vocant.

Metreta decem congios continet. Et capitur pro amphora uinaria. Mart. Plurimus Hispanas mittet mihi nauta metretas.

Triens, seu Hecteus, sextarius est Medimni, capítque Chœnices octo.

Hemihectum, seu Hemihecteum, dicitur semisextarius Medimni.

Culeus mensura est continens vicenas amphoras, vel vrnas quadragenas. Plin. de vinea Palemonis grammatici loquens: Quando & postea sæpenumero septenos culeos singula iugera, hoc est amphoras centenas quadragenas musti dedere.

Batus Hebraicum est vocabulum. Capit sextarios L X X I I. Sabellicus: Cui quamdiu opus tenuit, ex Iudæa quotannis Coros tritici viginti millia dono misit Salomon, totidemq; Batorum olei.

Corus Medimnos Atticos X L I.

Mna Græca habet vncias X V I. Romana X X.

Libra vncias X I I. *Vncia* drachmas V I I I. *Drachma* grammata I I I. *Gramma* obolos duos. *Obolus* ceratia I I I. & chalcos V I I I. *Ceratium* chalcos duos. *Cyamus Aegyptius* grammata X I I. Sed alia sunt mensurarum apud nos vocabula. Porrò autem culpam me oportet deprecari, quòd hic viarum mensuras, liquorum & aliarum rerum mensuris confudero. Scribebant enim vt occurrebant variæ lectiones. Prætereà nemo est, vt opinor, adeò simus

& expers

& expers nasi, qui prima statim fronte discrimen non intelligat. Varia mensurarum genera leges apud doctissimum Budæum. Pleraque etiam in antiquis lectionibus Cælij.

SERVI DIVERSI, LIBERTI ET FAMVLI.

Daphnis fuit seruus, quem Cn. Pisaurensis vendidit M. Scauro tribus milibus, & L X X. sesterciis.

Plotius, Manlius Antiochus & *Staberius* Erotes nomina sunt seruorum apud Plinium lib. 35. cap. 16.

Auge, serua fuit Demetrij, Chrysogonus seruus Syllæ, Herō Luculli, Hipparchus M. Antonij, Mena & Menecrates Sex pompeij.

Pallens, Callistus, & Narcissus tres fuerunt serui, qui Claudij principatu seruitute liberati dites admodum euaserunt.

Drusillanus, seruus fuit Claudij principis, qui lancē habuit quinquagenariam, autore Plinio, cui fabricandæ officina prius exædificanda fuerat.

Publius Catienus, Philotimus seruus fuit, qui hæres omnibus bonis institutus coniecit se in rogum patroni. Plin. lib. 7.

Paronetemus, seruus fuit & Spado, quem Sutorius Priscus magna pecunia vendidit Seiano.

Splachnoptes verna fuit Pericli Atheniensium principi charus.

Demetrius seruus fuit Pompeij, autore Plut. in Catone Vticensi.

Pachus seruus Catonis censorij, qui mortem sibi consciuit.

Eros seruus fuit Antonij, à quo quum Antonius ipse ab Augusto superatus, rerum desperatione gladium petiuisset ad inferendam sibi mortem, ille gladium quidem accepit quasi Antonium percussurus: at conuerso properè ictu seipsum confodit, & ad pedes domini prolapsus est.

Alcman poëta, inuentor carminis amatorij, seruus fuit Agesidis, propter ingenium manumissus.

Demetrius nomen est serui apud Martialem lib. 1. scribentem: Destituit primos virides Demetrius annos.

Melanthius seruus fuit Vlysis, quem Vlysses ipse reuersus ab expeditione Troiana interfecit.

Mis seruus fuit Pythagoræ vel Epicuri secundum Gellium.

Phedon Socraticus (cui Plato librum de animæ immortalitate nūcupauit) seruus fuit, quē Cebes Socraticus hortāte Socrate emit.

Menippus item, cuius libros Marcus Varro in Satyris æmulatus est. *Pompilius* seruus fuit Theophrasti Peripatetici.

Perseus Zenonis Stoici.

Diogenes Cynicus seruitutem seruiuit. Hunc quum emere vellet Xeniades Corinthius, & quid is artificij nouisset, percōtatus esset: Noui, inquit Diogenes, hominibus liberis imperare. Quod respō-

sum

ſum miratus Xeniades, emit, & manumiſit. Filiosq; ſuos ei tradens, Accipe, inquit, liberos meos quibus imperes.

Epictetus philoſophus ſeruum ſe confeſſus eſt his verbis: Seruus Epictetus fueram, qui corpore mancus, Pauperie preſſus, charus eram ſuperis.

Aeſopus Thrax, ſeruus fuit conditione, manu tamen ab Idmone miſſus.

Ioſephus Iudæorum fuit vernaculus & templi ſacerdos.

Ammianus ait *Eunum* ergaſtularium fuiſſe ſeruum, qui in Sicilia duxerit captiuos.

Epaphroditus ſeruus fuit & libertus Neronis.

Toko ſeruus fuit cuiuſdam Gunnonis, teſte Sazone.

Carellus ſeruus fuit Gundibergæ Longobardorum reginæ, autore Paulo Diacono.

Romæ ſeruiuit *Terentius* Carthaginienſis: Seruiuit & *Publius* Syrus Attellanarum autor.

Statium Cæcilium comœdiographum ſeruum fuiſſe nomen ipſum arguit. Nam Statius nomen erat ſeruile, teſte Gellio.

Euporus ſeruus fuit C. Cracci, qui dominum ex Auentino fugientem, qua potuit ratione tutatus eſt, ac ſuper occiſum animam ſciſſis proprio vulnere viſceribus effudit, inquit Macrobius.

Mycithus ſeruus fuit Anaxilai Meſſenij Rhegynorum tyranni, qui moriens liberos ſuos eidem commendauit.

Tyro Tullius, & *Laurea* Tullius ſerui fuerũt & liberti Ciceronis. *Pompeius* Leneus Pompeij Magni *Patrobius* Neronis, autore Plin.

Annicetus, autore Corne. Tacito, libertus fuit Neronis, & Mneſter Agrippinæ.

Chilo ſeruus fuit Portij Catonis.

Zoſimus libertus fuit Plinij oratoris.

Syris ſerui imperant: nam quum apud eos ſoli ſerui militent, ex illis creatur Imperator: cuius virtutem habent exploratiſsimam. Cretenſes ſeruis ſuis (quos vocabant Epharmiotas) permittebant omnia præter gymnaſia & armorum profeſsionem.

Maryandini à Mileſiis ſubacti vendebantur in contemptum. Publica ſeruitus in Creta vocatur Mnœa.

Helotæ dicebantur Lacedæmoniorum ſerui à Laconiæ ciuitate, quam Helos vocant.

Serui feruntur eſſe in Pannonia ipſa ſeruitute ſeruiliores.

Thracum populis peculiare fuit ſale mãcipia commutare. Hinc adagium, Sale emptum mancipium.

Seruis argento comparatis primum vſi ſunt Chij.

Apolides dicuntur viles ſerui, qui ſine ciuitate in opus perpetuò

dantur,& deportantur in insulas,ad metalla,salinas,& sulphurarias.

Ferritribaces à Plauto dicuntur,qui semper compediti sunt ferro. Aliter dicuntur,genus hominum ferratile.

Salutigeruli,qui iussu domini,aut dominæ,hunc vel illũ salutant.

Mediastini qui in media domo inter seruos abiectissima quæque munia obeunt.Horatius:Tu mediastinus tacita prece rura petebas.Tales sunt in nauibus *Mesonautæ*.

Hercitæ,serui sunt,qui versantur in agris.

Apud Lacedæmonios ancillæ vocantur *Chalcides*.

Catanocophori fuerunt Sicyoniorum serui:*Prospelatæ* Arcadum.

Capsarij dicuntur qui seruanda in balneis vestimenta mercede suscipiunt.Portius Cato vir alioqui in omni vita laudatissimus,seruos senio debilitatos solebat eiicere : ceu accepto commodo nihil amplius humanitatis debeatur hominibus.

Mancipia iure belli capta,olim venibant sub coronis.

Pausicape dicitur orbicularis seruorum machinula,qua ori manus admouere prohibentur.

Trita mancipia,& *veterana*,dicuntur quæ emendari nequeunt.Seruorum turba vocatur *Therapia*.

Qui mancipia cædunt,*Stigmatiæ* dicuntur & *Stigones* : qui cædũtur,*Mastigiæ*:Flagella ipsa vocant *Mastigides*,*hystrichides*,*Rhyteres*.

Callicyrij nuncupantur exulum serui.

Trapezopœi dicuntur serui mensam curantes.

Eleatri serui qui præficiuntur ciborum ministerio.

Scapulares serui, quibus scapulæ cæduntur, & qui ostreatum tergum vlceribus gestant. Equi character fronti impressus seruitutis etiam argumentum,autore Plutarcho.

Volsinienses quum seruos suos omnes manumisissent,ab eis postea oppresi sunt.

Serui antiquitus accepta libertate,rasis capitibus pilea induebãt. Moris erat etiã vt pedes seruorum venaliũ creta notarentur.Vnde Iuuenalis Saty.1. Nuper in hanc vrbem pedibus qui venerat albis. *Suduculum*, flagellum est, ita vocatum, quòd vapulantes sudare faciat.*Scutica*,verber factum loris. Diminutiuum est,Scuticula.

VINCVLA DIVERSA.

Boiæ dicuntur vincula tam lignea quàm ferrea , quòd sic illaqueant,vt iuga suos boues.

Circites circuli sunt ex ære facti.

Cohum,lorum est quo temo buris iugo adalligatur.

Epidromes, funes sunt, quibus retia tenduntur circa summam & imam partem.

Lorum, vinculum est ex corio : capitur etiam pro retinaculo iumento

mentorũ,& cingulo Veneris. Gellius, Videbamus Androdũ & leonẽ loro tenuit reuinctũ vrbe tota circũ tabernas ire. Lorarij dici possunt carnificũ famuli,qui reos loris vinciunt imperãtibus dominis.

Pedica laqueus pedum. Mantuanus in Buccol.

Vt captam pedicis circundat aranea muscam.

Numella vinculum est ligneum,quo reorum pedes & colla in foramina rotunda immittũtur,& ibidẽ constringũtur, vt se nequeant educere. Plautus in Asina. Qui aduersum stimulos laminas, crucesq; cõpedesq;,neruos,catenas,carceres,numellas, pedicas,boias.

Compes vinculum est pedum,quo alligantur rei,ne carceres effugiant. Horatius: Ibericis peruste funibis latus Et crura dura cõpede.

Retia,seu Reticula, dicuntur casses venatorum, ad illaqueandas feras. Capiuntur & interim pro aliis vinculis.

Catasta compes erat seruilis. Persius: Capadocas rigida pingues pauisse Catasta. Capitur etiam pro loco in quo venales pueri & puellæ seruabantur.

Manicæ,dicuntur propriè manuum vincula. Vergilius: Ipse viro primus manicas atque arcta leuari Vincla iubet Priamus.

Capistrum,capitis vinculum in equis & iumentis. Martialis: Paret purpureis aper capistris.

Pantheron,genus est retis,ex eo nomẽ habens,quòd omnes aues concludat.

Panagron appellatur rete piscatorium.

CENTAVRORVM NOMINA.

EVrytius, Nessus, Astylus, Ophionides, Gryneus, Rhetus, Orneus, Lycidas, Medem, Pyserior, Taumas, Mermeros, Pholus, Menelas, Abas, Eurynomus, Hyreos, Hymbros, Ceneus, Alphidas, Elops, Pacreus, Lycus, Cromis, Dictys, Pharcus, Bianor, Hedianus, Lycetus, Hypason, Thereus, Ripheus, Demoleon, Plageon, Hylon, Ephinous, Damus, Dorylus, Cyllarus, Pheo, Thomus, Theboas, Pyrerus, Ethodus, Epidupus, Odites, Styphelas, Bromus, Antimachus, Elymus, Pyremus, Latreus, Monychus, Hyllonome fœmina, Maris.

Ixion,Phlegyæ filius, vt fabulantur poëtæ, Centauros genuit ex nube, qui propterea vocantur Nubigenæ, & ab Ixione patre Ixionidæ. Verg. lib. 7. Ceu duo nubigenæ quum vertice montis ab alto Descendunt Centauri. Ouid. lib. 12. Certè mihi sæpe referre Nubigenas domitos à se pater ipse solebat. Finguntur præterea fuisse humana facie & equino tergo, vnde Semiferi, Bimembres, Bicorpores, & Semimares vocantur. Verg. in Opusculis: Centaurusq; biformis adest. Idem lib. 8. Aeneid. Tu nubigenas inuicte bimẽbres, Hylæumq; Pholũq; manu, tu Cresia mactas Prodigia. Stati⁹. lib. 9.

Semifer aëria talis Centaurus ab Oſſa Deſilit in valles. Ouid. lib. 12. Nos ſeminari ſuperamur ab hoſte. Hoc autem ideò fingitur, quoniam equos domare & equo pugnare primi omnium excogitarunt, autore Plinio. Bellum gerunt in Lapythas, Victi ſunt ab Hercule. Aliter etiam vocantur Hippocentauri.

SIRENES.

SIrenes filiæ fuerũt Acheloi & Calliopes muſæ, quarum primam voce, ſecundã cithara, tertiam tibiis aiunt canere. Hæ cãtus amœnitate dicũtur ſopire nautas, ſopitos demũ ſubmergere: vnde & pro meretricibus accipi ſolent, quæ verborũ lenociniis blandiuntur, vt totum exſugant hominem. Corpus habent ſupernè fœmineum ad vmbilicũ vſque, infernè deſinunt in piſces. Earum autem nomina ſunt *Aglaoſi, Telcipoi, Piſno, Illigi*. Sunt qui *Parthenopen* vrbem dictã velint ab earum vna, quæ ibidem tumulata ſit: nomenq; habuerit Parthenopeia. Alij *Leucoſiam* & *Ligiam* nymphas faciunt.

MINISTRI SOMNI.

POëtæ Somnum Deum faciunt (vt videre eſt in fine quinti Aeneidis) Herebi filium, cui & miniſtros aſsignant, quorum hæc ſunt nomina: *Morpheus*, *Icelon*, ſeu Phabetor, & *Panthus*.

Morpheus ille eſt, qui dormientibus varia Phantaſmata, & multiplices rerum imaginem obiicit. Ouidius lib. 11. At pater è populo natorum mille ſuorum Excitat artificem, ſimulatoremq; figuræ Morphea, nõ illo iuſſo ſolertior alter Exprimit inceſſus, vultumq; ſonumq; loquendi, Adiicit & veſtes, conſuetiſsima cuique Verba, ſed hic ſolos homines imitatur.

De *Icelone*, ſeu Phabetore, Idem: At alter Fit fera, fit volucris, fit longo corpore ſerpens. Hunc Icelon ſuperi mortale Phabetora vulgus Nominat.

+ ille De *Phanto*, ſeu Phantaſo, idem: Eſt etiam diuerſæ tertius artis Phantaſos, †[redacted]humũ, ſaxumq; [redacted] vndamq;, trabemque, Quæq; vacant anima fallaciter omnia tranſit: Regibus hi, ducibúſque ſuos oſtendere vultus Nocte ſolent, populos alij plebemq; pererrant.

SYNONYMA QVAEDAM POETICA.

A*Thenienſes* imprimis dicuntur Attici, Athenæi, Actæi, Theſæi, Theſidæ, Cecropij, Cecropidæ Munichij, Mopſopij, Aeacidæ, Erichthæi, Erichthonij, Aegidæ, Marathonij, Cranai, Erichthidæ, Codridæ. Athenienſes, & Athenæi à Minerua, quæ Athena Græcè dicitur. Attici & Actæi ab Attione rege. Ouid. lib. 1. Meta. Separat Aonios Actæis Phocis ab aruis, Theſæi, & Theſeij, & Theſidæ, à Theſeo filio Aegei Athenarũ regis. Verg. lib. 2. Georg. Præmiaq; ingentes pagos & compita circum Theſidæ poſuere. Martialis eadem

dem ratione fauos Thesæos vocat:id est Atticos, vbi ait: Massica Thesæis tam bene vina fauis. Cecropidæ à Cecrope rege. Verg. lib.6.Aeneidos: Tum pendere pœnas Cecropidæ iussi. Munychia erat Atheniensium nauale, vnde & Munychij dicti sunt. Ouid.lib. 2.Metamor.Munychiosq; volens agros, gratãq; Mineruæ Despiciebat humũ.Mopsopij à Mopso Athenarũ rege.Ouid.lib.5.Metamor. Mopsopium iuuenẽ sacros agitare iugales.Aeacidæ ab Aeaco.Idem Ouid.lib.8. Dant placidi cursum redeuntibus austri Aeacidis.Erichthæi & Erichthonij ab Erichtheo & Erichthonio regibus.Ouid.lib.8.Erichthæas Tritonidos ibat ad arces.Eadem ratione vocantur Erichthidæ. Aegidæ ab Aegeo Athenarum rege. Ouid.in Epistolis:Inter & Aegidas media statuaris in vrbe. Marathonij à Marathone Atticæ campo.Vnde Statius lib.5. Syl. Erigonem vocat,Marathoniam. Syllius lib.14.Armaq; fixa deis,aut quæ Marathonius hostis Perdidit.Cranai, à Cranao rege Athenarum, Codridæ,à Codo rege,qui se pro patria deuouit.

Attica,Mopsopia,Ionia,Posidonia, Cecropia, Cecropis, Attis, Acte, idem sibi volunt. Athenienses etiam dicuntur Pandionij, à Pandione rege Erichthonij filio.

Ascanius,filius Aeneæ,aliter vocatur Iulus,& Ilus. Vergilius libro 1, Aeneid. At puer Ascanius cui nunc cognomen Iulo Additur,Ilus erat dum res stetit Ilia regno.

Arcades, Arcadij, Arcadici, aliter vocantur Tegei, Tegeæi, & Tegeatici,à Tegeo Arcadiæ oppido.Vergil.lib.5.Aen. Alter ab Arcadia Tegeæ de sanguine gentis.Idem lib.8.Tum lateri atque humeris Tegeęum subligat ensem: id est. Aradicum.Parrhasij à Parrhasia Arcadiæ regione. Verg.lib.11. Qui Parrhasio Euandro Armiger ante fuit.Lycæi, à Lycæo monte Arcadiæ Ouid. lib.2.Fast. Faunus in Arcadia templa Lycæus habet. Nonacris locus est in Arcadia, à cuius nomine Arcades vocantur Nonacrini & Nonacrij.Ouidius lib.5. Fast.Et matri & vati paret Nonacrius heros: id est,Euander Arcas.Idem lib.2.Metamor.Dum redit,itque frequẽs, in virgine Nonacrina Arsit. Parthenij, à Parthenio monte Arcadię.Ouidius lib.9.Vestrum opus Elis habet,vestrum Stymphalides vndæ Partheniumq; nemus. Pisæi à Pisa oppido Arcadiæ prope Alpheum fluuium. Ouidius lib.2.Tristium: Quid non Tantalides agitante cupidine currus Pisæam Phrygiis vexit eburnus equis?Pisæam, id est, Hippodamiam Arcadicam. Molorchæi à Molorcho Arcadiæ pastore,cuius precibus Hercules leonem interfecit.

Elæi ab Elea oppido Arcadiæ prope Tegeum, vbi Minerua fanũ habuit.Statius lib.4.Syl.Aut Eleæ lucis vidit Tegeæa sacerdos. Erymantij & Erymãtæi ab Erymanto monte. Statius lib.5.Theb.

Affuit. Hippomedon, rectorque Erymantius, id est, Parthenopeus. Cyllenij, à Cyllene Arcadiæ monte, à quo Mercurius vocatur Cyllenius. Cleonei à Cleone oppidulo. Calistonij, à Calisto filia Lycaonis, regis Arcadiæ.

Alemani aliter vocantur Teutones, Teutoni, & Teutonici, à Teutone deo, quem venerabantur. Luca. lib. 1. Vidimus & Martem Libyes, cursumq; furoris Teutonici. Idem lib. 6. Cantaber exiguis, aut longis Teutonus armis. Germani quòd vicini sint Belgis. Item & Germanici. Sueto. in Aug. *Vt* tamen in quibusdam Pannonicis atque Germanicis aut interueniret, aut non longè abesset. Rhenicolæ, quòd habitent ad Rhenum fluuium.

Aetoli, populi Græciæ, Epyro & Acarnaniæ finitimi, aliter vocantur Calydonij à Calydone vrbe. Hinc Calydonides, eius loci mulieres. Stat. lib. 2. Thebai. Centum ibi virgineis votæ Calydonides aris. Oeneij, ab Oeneo rege Aetoliæ, & Deianyræ patre. Ouid. lib. 8. Et Oeneios vltorem spreta per agros Misit aprum. Pleuronij ab eiusdem loci vrbe, quæ dicitur Pleuron. Ouidius lib. 14. Talibus iratam Venerem Pleuronius Acmon Instimulat verbis. De Pleurone Stat. lib. 2. Theb. Et reduci pateat mihi Martia Pleuron. Eadem ratione vocantur Pleuronis alumni. Idem Stat. lib. 8. Nunc mœstæ fundens Pleuronis alumnos. Naupactæi à Naupacto eiusdem loci oppido. Hinc Achelous dicitur Naupactæus. Ouid. lib. 2. Fast. Amphiaraiades Naupactæo Acheloo.

Aegyptij aliter vocantur Paretonij à Paretonio Aegypti vrbe: Mareotici à Madeotide lacu eiusdem loci. Ouid. lib. 9. Isi Paretonium Mareoticaq; arua Pharonq; Quæ colis. Clasis Mareotica, id est, Aegyptia, qua vehebatur Cleopatra. Isiaci ab Isi filia Inachi, quam pro dea coluerunt. Ouid. lib. 1. de Ponto: Vidi ego linigenæ numen violasse fatentem Isidis Isiacos ante sedere focos. Mēphei, & Memphitici, à Memphi Aegypti vrbe. Ouid. lib. 1. de Arte: Ne fuge linigenæ Mēphitica sacra iuuencæ. Lagæi à Lago primi Ptolemæi patre, à quo Nilus vocatur Lagæus. Lucanus lib. 1. Quà mare Lagæi mutatur gurgite Nili. Idem lib. 8. Vltima Lagææ stirpis, perituraq; proles. Niliaci, Nilotici, Nilicolæ, & Niligenæ, è Nilo fluuio. Lucanus lib. 5. Te nisi Niliaca propius non vidit arena. Idē lib. 9. Rege sub impuro Nilotica regna tenente. Pelusij, & Pelusiaci, à Pelusio Nili hostio. Lucanus libro 8. Quà diuidui pars maxima Nili In vada decurrit Pelusia septimus amnis. Ptolemæi à Ptolemæo Lagi filio, à quo deinceps Aegyptij reges omnes idem traxerunt nomen. Vnde & Pharon Ptolemæam poëtæ appellant. Pharij à Pharo Aegypti insula. Cleopatrici à Cleopatra regina. Vnde & Sidonius dapes Cleopatricas appellat.

Aegyptus

Aegyptus aliter vocatur terra Mēphitis,tellus Nilotica,& Delta.

Appuli Italiæ populi,aliter vocantur Meſappij à Meſappo rege. Ouid.lib.14.Peucetiosq; ſinus Meſappiaq; arua reliquit. Aetholidæ ab Aetholo Diomede, qui ibidem imperauit. Syllius libro 13. Aetholidas interſuit haud ignobile nomen.Daunij à Dauno patre Turni,qui ibidem regnauit.

Appulia ipſa vocatur Iapygia ab Iapyge Dædali filio, Meſappia à Meſappo, Daunia è Dauno.

Arcadia aliter vocatur regio Mænalis, à Mænalo promontorio.Ouid.lib.3.Faſt.Pinigerum Fauni Mænalis ora caput.

Arabes Nyſij, & Nyſiadæ.Hinc nymphæ, Nyſiades,à Nyſa oppido.Oui.li.3.Faſtorū. Nyſiades nymphas puerū quærēte nouerca.

Angli, ſeu Anglici,aliter vocantur Britanni. Vergil. Et penitus toto diuiſos orbe Britannos.Caledonij,Martial.lib. 1. Nuda Caledonio ſic pectora præbuit vrſo. Dicuntur & Brutigenæ, quoniam deſcenderunt à Bruto.

Anglia ipſa aliter vocat̃ Britānia,Caledonia,Albiō,& Angſiterra.

Afri,ſeu Africani,aliter vocātur Tuniſei,à Tuneto,ſeu Tunitio Libyę ciuitate.Sidonius:Torrida Tuniſeos infert mihi Byrſa furores.

Aeolia inſula dicitur etiam Aeolis. Bap.Pius: Vt Liparæus ager, vtq; Aeolis inſula flagrat. Aeoliæ inſulæ prius etiam dicebantur Epheſtiades,& Vulcaniæ.

Allobroges populi aliter vocantur Pedemontani.Strozapa. Et Pedemontanum ſigna ſecuta ducem.

Aurelia,prius vocabatur Genabum.

Aquiſgranum,Vegerra. *Aetna* inſula,Ineſia.

Agrigentum, Agragas Vergilius. Arduus vnde Agragas deſpectat maxima longè Mœnia.

Aegina vrbs adiacens Peloponneſo aliter vocatur Oenopia. Ouidius lib.7.Meta.Oenopiam veteres appellauere, ſed ipſe Aeacus Aeginam genitricis nomine dixit.

Ambracia,vrbs Epyri, prius dicebatur Eponia, & Paralia. Ambracienſes & Ambraciotæ idem ſibi volunt.

Achelous fluuius prius Thoas dicebatur. Mutauit nomen ſub Acheloo rege.

Arar fluuius,influēs in Rhodanū,ætate noſtra vocatur Sagona.

Achaia regio aliter vocatur Aegyalos ab Aegyalo rege.

Argos & Hippium.idem ſibi volunt. Autore Plinio.

Antiochia,Sileucia à Seleuco rege.

Auster.Notus idem.Plinius libro 18. Hæc auſtrum ventum dabit,quem à Græcis Notum dicimus vocari.

Appollo,Pæan,Phœbus,idem.

Aurora, Memnonis mater, Eos idem. Seneca in Hercule Oeteo: Noctesque duas contulit Eos.

Achilles, Aeacides, Pelides, Chironis alumnus, idem.

Ariadna, Minois, quòd sit Minois filia.

Aesculapius, Epidaurius anguis, quoniam in Epidauro colebatur in forma colubri.

Anien fluuius, Anieno, Anienus.

Aeolus Hippotades, id est nepos Hippotæ cuiusdam Troiani. Ouid. lib. 11. Quòd socer Hippotades tibi sit, qui carcere fortes Contineat ventos.

Argo nauis, aliter vocatur Pinus Thessala, & Pagasæa, à Pagasa Thessaliæ ciuitate.

Bithynia, aliter vocatur Mygdonia, à Mygdono rege: & Bebrycia à Bebryce: Ouid. in Epi. Nũc quoq; Mygdonia flabilis astat humo.

Bœotij, aliter Bœoti. Lucanus lib. 3. Bœoti coiere duces. Phocæi, & Phocaici, à Phocide propinqua regione. Hyanthæi à vetustis Bœotiæ populis. Statius lib. 1. Theb. Exul Hyanthæos inuenit regna per agros. Teumesij à Teumeso Bœotiæ monte. Statius lib. 2. Theb. Non alias tacita iuuenis Teumesius iras Mente acuit. Meleagrij, à Meleagro. Vnde & Pleuron Meleagria vocatur à Statio. Thespiaci à Thespiis oppido eius loci. Statius lib. 2. Syl. Centum Thespiacis odora lucis Stent altaria. Helyconij ab Helycone monte Bœotiæ musis sacro. Stat. lib. 7. Horrent Tyrrhenos Helyconia plectra tumultus. Cyrrhæi, à Cyrrha oppido Phocidis. Idem Statius lib. 7. Mœnia Cyrrhæa mõstrauit Apollo iuuenca. Hippocrinisati, ab Hippocrene fonte. Vocabulum est Sidonij Apollinaris. Aganippæi, ab Aganippe, fonte eiusdem loci. Aonij & Aonidæ, quoniam Aonia pars est Bœotiæ. Castalij à Castalia fonte.

Bithyni aliter vocãtur Bithynici, Tynniaci, Mygdonij, Bebryaci.

Biturici, Bituriges. Sidonius: Spectabilem virum episcopum sibi flagitat populus Biturix ordinari.

Bizantij Bizantini. Bizantium, Ligos. Plin. lib. 4. In quo oppidum Bizantium liberæ conditionis, antea Ligos dictum.

Bononia, Felsina.

Bœotia, Aonia, Ogygia, Hyantis.

Boreas, Aquilo.

Bacchus, Liber, Iacchus, Euan, puer Semeles.

Briareus, Aegeon.

Belides, Danaides.

Bellona, Pallas, Enyo.

Belgæ, Belgici.

Burgundi, Burgundiones.

Baleares Gymnesiæ.

Bellouaci, Bellouacenses.

Corinthij vocantur Corinthæi,& Corinthiaci.Ouid.lib.15. Iamq; Corinthiaci carpebam littora ponti.Cypselidæ, à Cypselo Ixionis filio.Verg.in Cyri: Cypselidæ magni, florentia regna Corinthi. Ephyræi,& Ephyræij,quoniam Corinthus primò vocabatur Ephyre.Lucanus lib.6.Insedit castris,Ephyræaq; mœnia seruat.Isthmiaci,& Isthmij,ab Isthmo terra angusta prope Corinthum,quæ separat Aegæum mare ab Ionio.Statius lib.2. Syl. Talis in Isthmiacos ploratus ab æquore portus.Cenchręi à Cendro portu. Statius li.4. Theb.It comes,Inoas Ephyre solata querelas, Cēchręæq; manus.

Carthaginienses vocantur Tyrij,à Tyriis colonis,quos illuc adduxit Dido post Sichæi mortem.Verg.Vrbs antiqua fuit Tirij tenuere coloni Garthago.Cadmæi,quoniam Tirij & Phœnices descenderunt à Cadmo.Syll.lib.1. -Sacri quum perfida pacti Gens Cadmæa super regno certamina mouit.Asdrubaliani,ab Asdrubale duce: verbum est Sidonij. Elisæi ab Elisa Didone. Byrsici, quoniam Carthago prius dicebatur Byrsa,à corio.Sidonius: Spernis Elisææ Byrsica tecta domus.

Carthago ipsa vocatur Byrsa,& Chalcedon.Vergil.lib.1. Aeneid. Mercatiq; solum facti de nomine Byrsam. Claudianus in Eutropium:Bacchatus per operta tremor Chalcedona mouit.

Cretenses aliter dicuntur Cretæi. Verg.lib.3.Aeneid. Tertia lux classem Cretæis sistet in oris.Cressij.Idem lib.4. Quam procul incautam nemora inter Cressia fixit Pastor agens telis. Cressi.Idem libro 5.Cressa genus Pholoë.Gnosij à Gnoso vrbe Cretæ. Vergil. lib.6.Aeneid. Gnosius hæc Rhadamāthus habet durissima regna. Gnosiaci. Ouid.lib.8. Gnosiacæq; hæret comes inuidiosa carinæ. Dictæi à Dycte vrbe Cretæ. Verg.lib.3. Aen. Dyctæa negat tibi Iuppiter arua.Lyctij à Lyctio vrbe Cretæ.Verg.lib.3.Aene.Et Salentinos obsedit militæ campos Lyctius Idomeneus.Cydonæi, Cydonij,& Cydoniaci,à Cydone vrbe Cretæ. Ouid.lib.8. Armaque, equosq;,habitusq;,Cydonæasq; pharetras.Statius lib.4.Theb.Terga Cydoniaca Choritos arundine pulsat. Ariadnæi ab Ariadne Minois filia.Minoij à Minoë rege. Ouid.in Episto. Phedræ: En ego nunc ne fortè parum Minoia credat. Androgeonæi ab Androgeo filio Minois.Gortynij,& Gortyniaci, à Gortyna vrbe.Statius lib. 4.Theb.Arbiter hoc dura versat Gortynius vrna.Dorici,& Dorienses,quoniam tempore belli Troiani Dorici venerunt in Cretā, duce Althemene,ibique decem vrbes condiderunt.

Creta insula aliter vocatur terra Curetis, à Curetibus, qui in ea habitarunt.Ouid.lib.8.Vt egressus ratibus Curetida terram Contigit

tigit. Terra Gortynis vocatur etiam Aëria, & Macaros. Plinius lib.4. Maleotes Crates primum Aëriam dictam, deinde posteri Curetim appellauere: & Macaron nonnulli à temperie cœli appellatam existimauere.

Cumani aliter Cumæi, Chalcidici, Euboici.

Capitolium, sedes Tarpeia, Templum Iulium.

Cares aliter Bubasij. Ouid. lib. 9. Bubasides videre nurus.

Colchi Colchiaci, Phasiaci, Aætæi, Aeæi, Aætij, Cytæi.

Cynosura Helyce, Arctos, Parrhasis vrsa.

Corsica, Cyrnos. Plinius: In mari Ligustico est Corsica, quam Græci Cyrnon appellauere.

Carmentis, Nicostrata.

Cantabri Cantabrici.

Ceppadoces Cappadoci.

Carteia vrbs Hispaniæ Tariffa.

Delos, Ortygia, à multitudine Coturnicum. Verg. lib. 3. Aene. Linquimus Ortygiæ portus.

Danubius, Ister, Adubanus.

Dyrrachium, Epidamnum. Plinius: Epidamnum colonia propter inauspicatum nomen à Romanis, Dyrrhachium appellata.

Diana, Cynthia, Luna.

Dido, Elyssa, Phœnissa. *Dalmatæ*, Dalmatici.

Euboici, Capharæi, Abantij, Tanagræi à Tanagreo Euboiæ ciuitate. Statius lib. 9. Prima Tanagræum turbauit arundo Corœbum.

Epyrotæ, Epyrotici, Leucadij, à Leucade promontorio: Actij & Actiaci, ab Actio oppido: Phocæi, Phocaici, Chaonij, Dodonigenæ verbo Sidonij, Molosi, Pyrrhidæ, idem.

Epyrus, terra Chaonis.

Euboia, terra Eubois. Statius in Achil. Quatitur naualibus Eubois Ora. *Chalcis*, Abantis.

Equus Troianus, equus Durateus, Epei machina.

Eduenses, Edui, Augustodunenses.

Euphrates, Pixyrates. Autore Plinio.

Elis, Epia. *Elienses*, Elæi, Epei.

Flora, Chloris, Zephyritis dea florum, vxor Zephyri.

Furiæ, Eumenides, Diræ, Erynnies.

Græci, Graij, Graiugenæ, Argæi. Verg. in opusc. Septima iam Argæis stabulis impensa laboris. Argiui, Argolici, Dorici, Dorienses, Pelasgi, Pelopeij, & Pelopeiadæ, à Pelope filio Tantali. Verg. lib. 2. Aene. Vltro Asiam magnam Pelopæa ad mœnia bello Venturam. Sta. lib. 10. Ad patrias fusæ Pelopeides aras. Achillei, & Achillidæ ab Achille. Argolæ apud Euripidem. Achei, Achiui, Achaici, Inachi,

Inachij

Inachij, Inachidæ, ab Inacho Argiuorum rege, patre Isidis. Ouid. libro 5. Fast. Littus ad Inachium puluis inanis eam. Statius libro 1. Theb. Qua nostræ cecidere animæ stupet Inacha pubes. Idem lib. 5. Lectiq; potentes Inachidæ. Agamemnonij, Agamemnonidæ ab Agamemnone. Vergil. lib. 6. Aeneid. At Danaûm proceres, Agamemnoniæq; phalanges. Acrisionæi ab Acrisio rege Argiuorum, Abantis filio. Ouid. lib. 5. Metamorph. Acrisionæas Prœtus possederat arces. Abantæi, & Abantiadæ, ab Abante Argiuorum rege, patre Acrisij Ouid. lib. 15. Nuper Abantæis templo Iunonis in Argis. Thyestæi à Thyeste. Mycenæi à Mycenis vrbe. Ouid. in Epist. Briseidis: Nulla Mycenæũ sociasse cubilia mecum Iuro. Menelaei, à Menelao. Phoronidæ, & Phoronæi, à Phoroneo Inachi filio, & Argiuorũ rege. Statius lib. 2. Syl. Isi Phoronæis quondam stabulata sub antris. Persæi, à Perseo Acrisij nepote. Statius lib. 1. Theb. Persæos alter in agros Scinditur. Danaæi. Idẽ: Tunc sedet Inachias vrbes, Danaæaq; regna. Dolopeij à Dolopibus Græciæ populis. Val. Flac. Vidisse putant Dolopeiaq; busta. Iasidæ, ab Iasio Argiuorum rege. Tantalidæ, à Tantalo. Achillæi & Achillidæ, ab Achille.

Græcia, Achaia, Dulichia, Hellas, Idem.

Galli, Gallicani, Galligenæ, Galatæ, Sequanici, Sequanidæ.

Garamantes, Garamantici.

Gigantes, fratres Phlegræi, Titanes.

Gorgon, Medusa.

Gratiæ, Charites.

Gorgoris, Habis.

Gades, Gadera, Cotynusa.

Hispani, Iberi, Iberici, Iberiaci. Verg. lib. 7. Tyrrhenoq; boues in flumine lauit Iberas. Sidonius: Terrarum indigenas Ibericarum. Syllius lib. 12. Omen Iberiacis victa Carthagine terris. Beticolæ, & Betigenæ. Syllius lib. 1. Beticolasq; viros spatiis agitabat iniquis. Idem lib. 9. Betigenæq; viri celsus media ipsa coërcet. Hesperij, Tartesij, & Tartesiaci, à Tartesso vrbe Gadibus vicina.

Hispania, tellus Tartesia, Iberia, Idem.

Hyrcani, Caspij.

Hyades, Suculæ.

Heraclæa, Syris, Trachin, autor Plinius.

Italia, Hesperia maior, ab Hespero Atlantis fratre. Oenotria ab Oenotro rege Sabinorum. Vergil. Est locus, Hesperiam Graij cognomine dicunt, Oenotrij coluere viri, nũc fama minores Italiam dixisse ducis de nomine gentẽ. Idem lib. 7. Hinc Italæ gentes, omnisq; Oenotria tellus In dubiis responsa ferũt. Latiũ, quòd ibidem Saturnus latuerit, Arma Iouis fugiẽs & regnis exul ademptis. Idem

Verg.

Vergil. lib.8. Latiumq; vocari Maluit, his quoniam latuisset tutus in oris. Saturnia à Saturno. Ouid. lib.1. Fast. Inde diu genti mansit Saturnia nomen. Dicta quoq; est Latium terra latente deo, Terra Ausonis, & Ausonia, ab Ausone Vlysis filio. Ouid. lib.2. Fast. Captaq; erat lyricis Ausonis ora sonis, Terra Italis. Ouidius lib. de Ponto: Mœstisq; cadentes Excepit lacrymas Italis ora genis.

Itali, Italidæ, Italici. Ouidius lib.14. Littore in Italico Messenia mœnia contra. Laurentes, Lauinij, Laurenti, Tyrrheni, Laurentij, Latiales, Ausones, Ausonij, Ausonidæ. Lucanus lib.9. - Grata vice mœnia reddent Ausonidæ Phrygibus.

Infernus, Infernalis, Auernus, Auernalis, Tartareus, Herebæus, Plutonius, Cocytius, Acherusius, Phlegetontæus, Stygius, Acherontæus, Lethæus, Orcius.

Indi, Indici, Gangetici, quòd propè Gangem habitent. Syllius lib.3. Hinc laxos arcus olim Gangetica pubes Summittet. Dicuntur etiam Nysæi, à Nysa vrbe Indiæ. Idaspæi, ab Idaspe. Sidonius: Frangat Idaspæas aries impactus Erithras.

Illyrici, Illyrij, Taulantij. Syllius lib. 15. Quaq; per Illyricum Taulantius incola littus.

Inarime, Aenaria, Pythecusa. Autore Plin. Aenaria, à statione nauium Aeneæ. Hodie vocatur Ischya.

Iudæi, Iudaici.

India, terra Gangetis, terra Euphratis, Euphratidis. Sidonius: Ripa Euphratide vix putat tuendam.

Ilua insula, Aethala.

Iphigenia, Iphianassa. Lucretius: Iphianassæo turparum sanguine fœdè.

Iason, Aesonides, ab Aesone patre.

Lydi, seu Lydij populi maioris Asiæ, aliter vocantur Mæonij, Mæones, & Mæonidæ. Vergil. lib.8. O Mæoniæ delecta iuuentus. Idem lib.11. Ducis exemplum euentumq; secuti Mæonidæ incurrunt. Item & Mæonici. Ouid. in Epist. - Deianyræ, Mæonicas inter calathũ tenuisse puellas. Ethrusci, & Tyrrheni, quoniam Tyrrhenus Atys filius colonos ex Lydia duxit in Italiæ regionẽ, quę nunc vocatur Ethruria. Gygei, à Gyge rege, vt Crœsij à Crœso. Statius lib.12. Si patrium Marathona metu, si tecta leuasti Crœsia.

Lydia vocatur Tyrrhenia, Mæonia. Ouid. lib.14. Concurrit Latio Tyrrhenia tota.

Laconia prouincia in Peloponneso, aliter vocatur Oebalia, & Tænaris à Tænaro promontorio. Ouid. in Epist. Paridis: Tænaris est clasi terra petita meæ. Idem in Epist. Helenæ: Excepit portu Tænaris ora suo.

Lacones ipsi, seu Laconici vocantur Oebalij,& Oebalidæ.Ouid. lib.1.Fast.Protinus Oebalij retulit arma Tati. Statius lib.5. Theb. -Ambiguo visus errore lacessunt Oebalidæ gemini. Therapnæi à Therapnis vrbe Laconiæ, patria Helenæ. Ouid.lib.5.Fast. Prima Therapnæo feci de sanguine florem.Tænarij,& Tænaridæ,à Tænaro promontorio.

Libya, terra Libyssa. Idem lib.9.Terræq; in fine Libyssæ.

Libyci, Libysini. Marmarici,à Marmarica regione Africæ Syllius lib.3. Marmaricis ales populis responsa canebat. Nasamonij, & Nasomoniaci,à Nasamonibus populis Libiæ.

Liguria, ora Ligustica idem.

Lycij, Pataræi, quoniam Patara est vrbs Lyciæ. Statius libro 1. Theb.Seu te Lyciæ Patarǽa niuosis Exercent dumeta iugis.

Locrenses, Hesperij,Ozolæ.

Lucani, Tanagræi, à Tanagro fluuio Lucaniæ. Statius : Tanagræumq; Phalantum.

Latini, Faunigenæ. Syllius lib. 8. Faunigenæ socio bella inuasere Sicano.

Lucifer, Veneris stella, Phosphorus, Cythereius ignis. Syllius lib.12.Haud secus Oceano rediens Cythereius ignis. Vesper, Vesperugo,Hesperus,Sydus Veneris.

Lacedæmones, Lacedæmonij,Tyndarei, à Tyndaro rege Oebaliæ,& Helenæ patre. Vnde & Syllius Tarentũ vocat Tyndarium. Spartani,Spartiaci,Spartiatæ. Sidonius : Spartiatæ rupium variatarum posuere crustas.

Lacedæmon,Sparta.Idem.

Ligures, Ligustici, Ligustij, Genuenses. Idem Sidon. Qui Ligustiis,Euganeisq; montibus oriebantur.

Lipara insula, prius Longonis, & Meligunis vocabatur. Autor Plinius lib.3.cap.8.

Leucadia, peninsula,prius vocabatur Neritis. Idem autor.

Lutecia, Parrhisij,idem.

Mantuani, seu Mantoi,dicti sunt à Manto Tyresiæ filia. Aliter vocantur Bianorei, & Bianoridæ, à Bianore Mantus filio, qui aliter vocatur Ocnus.Vergilius in Bucc. -Namq; sepulcrum Incipit apparere Bianoris. Ocnæi ab Ocno filio Mantus. Strozo filius: Orbita ab Ocnæis euexit ad astra lacunis. Minciadæ & Mincigenæ à Mincio fluuio propinquo. Pontanus : Vos Minciadæ vos ô mihi manes Este boni.

Melossi, Epyrotici,Chaonij, Leucadij,Idem.

Mysij, Theutrantæi,Theutrantij.

Messenij, Pylij.

Megar

Megarenſes, Megarici, Lelegij. Ouid. lib. 8. Meta. Interea Minos Lelegia littora vaſtat.

Mercurius, Hermes.

Macedones, Pallenæi à Pallene vrbe, vbi geſta eſt Gigantomachia. Statius lib. 4. Syl. Et Pallenæos Phœbum laudare triumphos.

Mediolani, Mediolanenſes, Inſubres. Placet hic obiter aperire etymum dictionis huius Mediolanũ. Nam non temere reperias, qui hoc ediſſerat. Certum eſt imprimis vrbem hanc à Gallis conditam: cuius fundamentis iaciendis dum excauarentur foſſæ, ferũt in terræ viſceribus inuentam fuiſſe (mirum dictu) ſuem dimidiatim lanatam, à quo portento inditum ſit Mediolanæ vrbi nomen: ad quod alluſit Claudianus de nuptiis Honorij & Mariæ ſcribens: Continuò ſublime volans ad mœnia Gallis Condita, lanigeræ ſuis oſtentantia pellem Peruenit. Item Sidonius, Rura paludicolæ temnis populoſa Rauennæ, Et quæ lanigero de ſue nomen habet.

Meſſana, Zancle.

Marſi, Celenæi. Statius lib. 2. Theb. Fœda Celenæa committere prælia buxo.

Mare rubrum, Erithræum.

Miletus, Lelegeis, Phitiuſa, Anactoria. Autor Plinius.

Mars, Mauors, Marſpiter, Gradiuus.

Minerua, Pallas, Athena.

Muſæ, Camœnæ.

Neapolitani, Parthenopæi.

Neapolis, Parthenope, Eubois. Statius lib. 1. Syl. Nitidum conſurgat ad æthera tellus Eubois.

Naſamones, Naſamonij, Naſamoniaci.

Normani, Neuſtrici.

Normania, Neuſtria.

Neptunus, Enno ſigæus.

Niobe, Tantalis à Tantalo patræ.

Nilus, Melo.

Naxos, Dia. Catullus: Namq; fluẽtiſono proſpectãs littore Diæ.

Orientales, Eoi, Auroræ populi: Mennonij à Memnone Auroræ filio. Nabathæi, à Nabathea regione. Ouid. lib. 1. Meta. Eurus ad Auroram, Nabathæaq; regna receſsit.

Occidentales, Occidui. Ouid. Veſper & Occiduo quæ littora Sole tepeſcunt. Tarteſsij à Tarteſſo vrbe Gadibus propinqua. Ouid. lib. 14. Preſſerat occiduus Tarteſsia littora Phœbus. Tarteſsiaci. Syllius lib. 6. Iam Tarteſsiaco quos ſoluerat æquore Titan, Heſperij.

Parthi, Parthici, Achæmenij, & Achæmenidæ, ab Achæmene rege. Ouid. lib. 4. Metam. Rexit Achæmenias vrbes pater Orchamus.

mus. Arsacidæ, ab Arsace primo Parthorum rege Luca. lib.1. Plus illa vobis acie quàm creditis, actum est Arsacidæ.

Phaëthontiades, Climeneides, à Climene matre, Heliades à patre Sole, qui helios Græcè dicitur. Ouid. ad Liu. Sic fleuit Climene, sic & Climeneides altæ.

Phocæi, Phocenses, Phocaici, Cyrrhæi, Castalij.

Padus, Eridanus, Phaëthontius amnis, à Phaëthonte ibidem submerso. Syll. lib.7. Nonquàm Phaëthontius amnis Sanguinea Pontum curuasset decolor vnda. Padosa, Messanicius, Bodincus. Vide causam horum nominum apud Plin. lib.3. cap.15.

Puteolani, Dicarchæi, à iustitia administrationis. Syllius lib.8. Prole Dicarchæa multo cum milite Graia.

Petragorij, Petragorici.

Persæ, Gazetici, nam Gaza Persarum est opulentia. Sidonius: Vina mihi non sunt Gazetica, Chia, Falerna.

Pannonia, Pannonis.

Pestum, Posidonia. Autor Plinius.

Parcæ, deæ fatales, fata.

Phœnices, Pygmalionæi, Agenoridæ.

Pella, vrbs Macedoniæ, Bunomus, Bunomea.

Pernasus, Larnasus prius dicebatur.

Penelope, Icaris, Icariotis.

Piratæ, Cilices.

Pictones, Pictauenses.

Peloponnesus, Apia, Pelasgia, arx Helladis.

Romani, Romulei, Romuli, Romulidæ. Aeneadæ ab Aenea: Iulæi ab Iulo. Lucanus lib.1. Phrygiiq; penates Gentis Iulææ. Latiales, Romulares.

Scythæ, Scythici, Riphæi. Verg. lib.2. Geor. Gens effræna virûm Riphæo tunditur Euro. Mæotici à Mæotide palude. Thermodontei & Thermodontiaci, à Thermodonte fluuio. Stat. lib.1[illegible]. Thermodontiaco lætũ remeare triumpho. Borysthenidæ ab eiusdẽ regionis fluuio. Mæotij. Tanaitici, à Tanai fluuio. Sidõ. Telluris Tanaiticum rebellẽ. Bosphorani. Idem: Plaudentes stupuere Bosphorani. Sacæ, Aramei. Plin. lib.6. Vltra sunt Scytharũ populi. Persæ illos Sacas vniuersos appellauere à proxima gẽte, Antiqui Arameos.

Sicilia, Sicania, Trinacria, Trinacris, Triquetra, Triquetris vocatur. Ouid. lib.5. Meta. Vasta Gigantæis iniecta est insula membris Trinacris. Stat. lib.2. Serm. Quid militibus promissa Triquetra. Lucr. lib.1. Insula, quàm Triquetris terrarum gessit in oris.

Siculi, Sicani, Sicanij, Lilybæi à Lilybæo promontorio. Vergilius lib.3. Aeneid. Et vada dura lego saxis Lilybæia cæcis. Ennæi ab

Enna

Enna vrbe.Lyparei,& Lyparenſes,à Lypara inſula.Sidonius:Strauit ſub Lyparenſibus caminis. Taurominitani à Taurominio monte Siciliæ.Arethuſij, & Arethuſæi, ab Arethuſa fonte Siciliæ. Syll.lib. 14.Erigitur ſubitas in ſpes Arethuſia proles.Claudian.lib.2.de Raptu: Quas Arethuſæi latices, quas aduena nutrit Alpheus. Agatoclæi ab Agatocle rege Siciliæ. Syllius libro 14. Hic Agatoclæis ſedes ornata trophæis.Aeolij,Drepanitani,à Drepano promontorio iuxta Siciliam. Sidonius: Agonem Drepanitanum Troianæ ſuperſtitionis imitari. Catanenſes à Catana vrbe Siciliæ, de qua Syllius lib.14.Tum Catinæ nimium ardenti vicina Typhœo.

Syrij,Palæſtini,Orontæi.

Syracuſani,Syracuſij,Arethuſidæ.

Scythia,Mœotis ora.

Samos,Parthenia.

Salaminij,Salaminiaci.

Sabini,Sabelli,Sabellici,Samnites.

Sardinia,Ichnuſa,Syllius lib.12.Inde Ichnuſa prius Graiis memorata colonis Mox Libyci Sardus generoſo ſanguine fidens Herculis,ex ſeſe mutauit nomina terræ.Sandaliotes.

Strophades,Plotæ.

Symplegades,Cyaneæ.

Syria Palæſtina,Iudæa,Phœnicia.

Sardinij,Iolenſes.

Sarmatæ,Sauromatæ.

Troiani,Troes,Troici,Troiugenæ,Erichthonij,ab Erichthonio filio Dardani.Vergil.in Culice:Vrit Erichthonias oriens non ignibus arces. Idem: Erichthonias proſtrauit funditus arces. Idæi ab Ida monte.Ilij,Iliaci,Iliadæ,Aeneadæ,Hectorei,Hectoridæ, Dardani, Dardanij, Dardanidæ, Sigæi, Teucri, Teucrigenæ, Phryges, Phrygij, Rhœthei, Pergamæi, Laomedontæi, Laomedontiadæ, Anchiſæi,Anchiſiadæ,Priamæi Priamidæ.

Troia, Teucria, Ilion, Ilios, Dardania, Pergamus. *Troades*, Iliades,Teucrides,Dardanides: mulieres Troianæ.

Theſſalici, Theſſalidæ, Iolchiaci, ab Iolcho Theſſaliæ ciuitate. Vergil.in Cyri. Regis Iolchiacis animum defigere votis. Meliboei & Melibenſes, à Melibœa vrbe Theſſaliæ.Pagaſæi,à Pagaſa vrbe. Ouid. lib.7. Iamq; fretum Minyæ Pagaſæa puppe ſecabant. Atratij,Atracidæ,ab Atratio,qui magicas artes ibidem edocuit.Peneij, à Peneo fluuio.Ouid.lib.12. Exigit Atracides,Peneiaq; arua pererrat. Lapytheij, à Lapythis populis Theſſaliæ. Idem Ouidius: Et tum Lapytheia tecta Intrarant.Pelethronij,à populis eiuſdem nominis.Peliaci,à Pelio monte. Ouid.lib.1.Faſtorum: Summaq; Peliacus

liacus sydera tangat apex. Pheræi. Sene. Pastor Pheræos Delius pauit greges. Amphrysiaci, ab Amphryso fluuio. Statius lib. 1. Syluarum: Aut Amphrysiaco pastor de gramine carpsi. Pharsalij, Pharsalici. Lucanus lib. 6. Qua iuga deuexus Pharsalica porrigit Hemus. Hæmonij, Hæmonidæ, Magnesi, Magnesij. Horatius lib. 3. Carm. Magnessam Hippolytem dum fugit abstinens. Valer. Flaccus lib. 6. Stant littore fixi Hæmonidæ. Larissæi à Larissa. Centauræi, à Centauris. Statius: Sperchiusq; minax, centauræusq; Lycormas. Lapythonij, à Lapythis. Idem Statius: Confudere modos puerum, Lapythonia nympha. Ossæi, ab Ossa monte. Statius lib. 12. Nec Ossæi bello cecidere bimembres. Pholoëtici à Pholoë Sidonius: Non sic Pholoëtica monstra, Atque Peletronios Lapythas Semeleius Euan Miscuit. Aemathij, Philippæi, à Philippis campis Thessaliæ. Lucanus: Romanas acies iterum videre Philippi.

Thraces, Thracij, Thraicij, Mantini, à Mantinis Thraciæ populis. Verg. in Cyri: Vos ô Mantina si qui de gente venitis. Ismarij, ab Ismaro monte Pangæi, à Pangæo Thraciæ promontorio. Ouidius lib. 3. Fasto. Iamq; erat ad Rhodopen Pangæaq; flumina ventum. Odrysij à populis eiusdem nominis. Rhodopeij à Rhodope monte. Abderitani, ab Abdera vrbe Thraciæ. Martialis lib. 10. Abderitanæ pectora plebis habes. Bistones, Bistonij, Bistonidæ, à Bistone fluuio. Oeagrij, ab Oeagro fluuio Thraciæ. Hinc Orpheus Oeagrius. Aedoni, ab Aedone Thraciæ monte. Bosphorani, Bosporei. Sidonius: Bosphoreis Elephas inglorius ora tributis. Borysthenidæ, à Boristhenes fluuio Thraciæ. Bapt. Pius: Mitior ad sæuos aura Borysthenidas.

Thracia, Bistonidis, Sythonis, terra Aedonis.

Thessalia, Hæmonia, Pharsalia, Aemathia, Aemathis, Thessalis ora, Driopis, Macedonia, Pyrrea.

Tybris, Tyberis, Tyberinus, Albula. Ouidius lib. 2. Fasto. Albula, quem Tyberim mersus Tyberinus in vndis Reddidit.

Thebani, Echionij, Echionidæ, ab Echione Cadmi socio. Ouidius lib. 5. Trist. Victor Echionias si vir penetrasset in arces. Hiantij, & Hiantæis, Ismeni, Ismenidæ, ab Ismeno fluuio. Learchæi, à Learcho Athamantis filio. Ouidius lib. 6. Fastorum: Mœsta Learchæas mater tumulauerat vmbras, Athamanthæi, ab Athamante. Cadmæi, à Cadmo. Labdatij, & Labdacidæ, à Labdaco rege patre Laij. Statius lib. 2. Thebaid. Labdatiumque ducem præmissæ consona nocti. Ogygij, Ogygidæ, ab Ogyge rege. Teumesij, à Teumeso Bœotiæ monte. Statius: Subit orecauo Teumesia cornus. Eryphilæi, ab Eryphile Amphiarai vxore. Stat. lib. 4. Thebaid. Sic Eryphilæos aurum fatale penates Irrupit. Oedipodionij, Oedipodionidæ,

 ab Oedipo

ab Oedipo rege Laij filio. Statius libro ſeptimo: Aſt ego non proprio diros impono labori Oedipodionidas. Megarei, à Megara Creontis filia. Statius libro 12. Magno Megareia præceps arua capit paſſu. Agenoridæ, ab Agenore patre Cadmi. Statius libro 12. Exanimes in terga reducit Pallor Agenoridas. Draconigenę, à dentibus ſerpentinis à Cadmo ſatis, quibus nati ſunt homines armati. Sidonius: Quæq; draconigenæ portas nõ clauſerat hoſti. Eadẽ ratione vocãtur Ophionij. Nã Ophis Græcè ſerpens dicitur Latinè. Seneca: Cadmæa proles, atq; Ophionis ciuis. Amphionij, ab Amphione.

Tyrij, Sarrani. *Tyros*, Sarra.

Tarteſſus, Carteia.

Tempſa, Temeſe.

Thuſci, Ethruſci, Tyrrheni.

Taurus, mons, Imaus, Edigis, Paropaniſus, Circius, Cambades, Pharphariades, Choatras, Oreges, Oroandes, Nyphates. Autor Plinius lib.5.cap.27.

Veneti, Eneti.

Zephyrus, Fauonius.

AVIVM NOMINA.

A*Quila*, alitum regina dicitur, quòd altiſsimè volet: ideoq; armigerum Iouis eam poëtæ vocãt. Congreditur magnis animalibus, vt ceruo, cuius cornibus inſidet, pulueruletas alas de induſtria concutiens, vt viſu & oculis præpeditus decidat in curſu, mortuusq; fiat præda. Ferunt Aquilæ pennã aliis etiã rebus conſertam nõ putreſcere. Pullos ſuos probat ad Solem, quem ſi ſuſtinere nequeant, vt degeneres excludit. Oppetit nõ ſenio, nec ægritudine, ſed fame. Creſcens enim roſtri ſuperioris adũcitas impedit, ne cibũ queat capere. Quũ ſenuit, grauãtur eius pẽnæ & oculi. Cui rei vt medeatur, quærit fontẽ, calorem in ſe colligit, & ſanatur. In fontẽ ter ſe mergit, eoq; modo redire fertur ad iuuẽtutẽ. Hinc pſalmographus: Renouabitur vt Aquilæ iuuẽtus tua. Plutarchus in Mario ſcribit, Aquilã geminos tantùm pullos parere. Propterea nõnulli mentitũ aſſerunt Muſæũ, qui ſcripſit Aquilã tres pullos parere, duos ſuſtrahere, & vnũ alere. Aquilarum genera ſex ſunt, teſte Plinio. Melenatos, colore nigricans, minima manitudine, quæ ſola Aquilarũ fœtus ſuos alit, cæteræ fugant. Cõuerſatur in montibus. Secũdi generis Pigargus, albicante cauda. Tertij Morphos, cui vita eſt circa lacus, nigerrima eſt aquilarum, prominẽtiore cauda. Teſtudines frãgit è ſublimi iaciendo: qua ſorte periit Aeſchilus poëta. Quarti Percepterus, vel Pernocterus morans per lacus, ſpecie vulturina, alis minimis, reliquas magnitudine antecellens, ſed imbellis, & degener, nam ſuccumbit coruo. Eadem ieiunæ ſemper auiditatis eſt, & querulæ

murmurationis. Sola aquilarũ exanima fert corpora. Cæteræ quũ occidere, considunt. Quintum genus Halietus ceruice magna, latá cauda, circũ mare versatur. Sextũ Gnesion magnitudine media colore subrutilo, rarũ aspectu. Reliquæ aues qua Aquila petit ad prædã, gregatim sæpenumero volant, vt respersu pennarum hostẽ excæcent. Nidificat in petris & arboribus. A meridiano tempore operatur & volat. Prioribus horis ignaua sedet, donec impleãtur conuentu hominum fora. Eius pennæ mixtas auium pennas deuorant. Ex volatilibus nunquam fulmine tangitur. Pugna est illi in draconem, qui propterea eius oua consectatur auiditate malefica.

Alcyones, aues septem diebus nidificant ante brumã, & totidem sequentibus pariunt. Duplex est earum genus: alterum vocale, arundinibus insidens: alterum mutum, ampliore corpore. Antiqui eas Alcedones vocabant, Dies illi septem, quibus pariunt Alcyonides, & Alcedonia vocãtur. Ouid. lib. 11. Meta. Perq; dies placidos hyberno tempore septem Incuba Alcyone pendentibus æquore nidis: Est Alcyon paulò maior passere, colore nigro, & cæruleo, qui Cyaneus vocatur Dum procellosum est mare, si Alcyonum oua obiiciãtur, inducunt tranquillitatem. Ferunt insuper eas hanc à Ioue gratiam consecutas, vt in tempore solicitudinis suæ serenos XIIII. dies in hyeme accipiant. Hinc Propertius tempestate vexatus eas alloquitur, & inuocat libro 1. Et merito (quoniam potuit fugisse procellã) Nunc ego desertas alloquor Alcyonas. Minores Alcyones canũt in arundinetis: Collo sunt gracili & procero: Rarò apparent, nec nisi circa solstitia, & in bruma, in aqua oua deponunt. Pariturae Alcyones nidum instar conchæ spinis incredibili duritia subtexunt, deinde ad mare deferentes, vndis imponunt, atque illis se constipantes, dum vehuntur, fœtificant. Piscibus viuunt. Pariunt ora quina.

Aedon Græcè, nobis Luscinia dicitur. Calphurnius: Vocalem superet si turpis Aëdona bubo.

Aegocephalus, auis est lyene carens.

Alauda, plumam habet elatam in capite instar Galeritæ. Vnde & Galerita à Græcis dicitur Corydalus: vocabulo Gallico Alauda. Hanc Plinius & Tranquillus aiunt Legioni dedisse nomen, quæ Alauda vocabatur. De qua Cicero ad Atticũ: Antonius, inquit cum legione Alaudarum ad vrbem pergere, pecunias municipiis comparare. Alaudarum duo sunt genera: alterum terreum, cristatum: alterum gregale, minore corpore, & sine crista.

Apiastra, auis meruit nomen ab apibus comedendis.

Ardea, auis dicitur velut ardua, quòd in sublime volet Vergilius: Notasq; paludes Deserit, atque altam supra volat Ardea nubem. In mediis arenis tristis imbrem indicat, & etiam quum altior

volat.Luca.lib.5. -Quóq; auſa volare Ardea ſublimis pennæ cõfiſa natanti.Eius tria ſunt genera.Pulla natura ſagax & victus prouida, colore prauo.Reliqua duo pulchro.Ardeã Gaza Erodium vocat.

Asterias,auis eſt ex Ardearum genere,dicta à colore aſtrorum. Docilis eſt humanæ vocis,frequens in Aegypto.

Attagen,ſeu attagena auis Aſiatica inter cibos electiles quõdam numerata eſt, maximè quæ in Ionia naſcitur , autore Gellio. Hinc Attagen Ionicus vocatur.Plinius:Attagen maximè Ionius celebratur , vocalis aliàs captus verò obmuteſcens , quondam exiſtimatus inter raras aues

Achantis,auis eſt ſtridula quæ paſcitur ſpinis & carduis.Vnde & Canduellis dicitur. Verg.lib.3. Georg. Littoraq; Alcyonem reſonant,& Achantida dumi.Gaza Ligurinum interpretatur.

Accipiter, auis eſt rapax & prædatoria , dicta ab accipiendis auibus.De qua Martialis: Prædo fuit volucrum famulus nunc aucupis idem Decipit,& captas non ſibi mœret.aues. Imbelles volucres inſectatur , vt columbas , Aucupatur hæc volucris quadam ſocietate cũ homine, maximè circa Amphipolim Thraciæ vbi homines ex ſyluis & arundinetis excitans aues,illi ſuperuolantes deprimunt.Captas cum iis diuidunt aucupes Iones Cymindin vocãt. Accipitrum genera XVI.ponit Plinius.Circõ Claudũ altero pede, proſperrimi augurij nuptialibus negotiis & rei penuariæ, Triorchẽ à numero teſtium Buteonem Romani vocant.Eſalona Græci vocant, qui ſolus omni tempore apparet. Varius eſt omnium in præda modus. Alij non niſi ex terra auem rapiunt.Alij circa arbores volitantem. Alij ſedentem in ſublimi. Aliqui volantem in aperto. Accipitres Maſſiliæ humi fœtificant,nec alibi naſcuntur.Non comedunt auiũ corda.Nocturnus accipiter Cymindus vocatur,rarus in ſyluis, minus interdiu videns.Bellum gerit internecinum cum Aquila. Odit hæc volucris & refugit radicem ſylueſtris Aſparagi. Propterea aiunt tutas eſſe villaticas aues,ſi quis eam extruxerit in villa.

Anthus aquatilis eſt magnitudine Frigillæ.

Argatylis auicula eſt, nidum filis lineis intexens aditu auguſto.

Anſeres ſtomacho ſunt calidiſsimo: Gaudent herbis riguis,& frigidis: Laurum non attingunt. Cor eorum olim fuit laudatiſſimum inter menſarum cupedias. Scipio vel Metellus , aut vt alij malunt, Seſsius , primus docuit anſeris iecur eſſe optimi ſaporis. Propter quod olim ſeruabatur in corte.Mart.lib.3.Vagatur omnis turba ſordidæ cortis Argutus anſer, gemeiq; pauones.

Alectorides aues roſtro ſunt oblongo,curſu agili,hominẽ amant. Capiuntur inter ſepes hortorum & vinearum.

Anas iuxta paludes parit , & ſtatim à partu aquas petit aquilam formidat.

formidat. Huius auis pectus tantum & ceruix gulæ dabatur. Mart. Tota quidem ponatur anas, sed pectore tantum Et ceruice sapit, cætera redde coquo. Volant Anates protinus in sublime atque è vestigio cœlum petunt, etiam ex aqua. Purgāt se herba siderite, quum quid molestum comederunt. Anates Ponticæ venenis viuunt.

Apodes carent vsu pedum, specie sunt hirundinum, nidificant in scopulis. Cernuntur toto mari. Circunuolitant naues. Nulla his requies, nisi in nido, aut pendent, aut iacent.

Aematopodes, aues sunt aquatiles, peculiares Aegypto.

Aesalus auicula est, quæ oua corni frangit. Ouidius: Nescius assumptis Priamus pater Aesalon alis.

Aluco auis est nocturna maior gallo gallinaceo.

Asiones capiuntur saltatione quadam ridicula, quam scopam vocāt. Maiores sunt noctuis, colore plumbeo, alis albo sparsis, duabus pennis à ciliis ad tempora pendentibus.

Auis incendiaria dicta est, quòd incendiis nascatur. Ea est inauspicatissima. Propterea ea visa vrbes quandoque lustratæ legūtur.

Bubo auis est feralis, debilis ad volatum, in cauernis locisq; desertis commorans. Noctu volitat solus: Deserta incolit, desolataq; & inaccessa loca. Non habet cantum vocalem, sed genitū. Propterea visus in vrbibus suspicionē affert, & portentū futuri mali. Quum Capitolium intrasset, Sexto Papelio Istro, & L. Pediano consulibus, vrbs lustrata est. Plumæ sunt ei velut aures. Bubonis pedes vsti cum pulpagine herba auxiliantur contra serpentes. Eius cor impositum sinistræ mammæ mulieris dormientis efficit vt omnia secreta pronuntiet. Aiunt præterea ferentes ipsum in pugnam fortiores fieri. Item sanguine pulli bubonis crispari capillum. Cinis oculorum eius collyrio mixtus claritatem oculis facere promittitur.

Caladrius auis est albi coloris.

Caprimulgi, aues sunt maiores paulo merulis, eodem ferè aspectu, quæ nec interdiu vident, nec vidētur, Nocturno tempore sunt furaces, Dicuntur autem Caprimulgi, quòd stabula intrent, caprarumq; vberibus propter succum aduolent. Qua iniuria vbere moritur, & capræ cæcitatem contrahunt.

Carduelis, auicula est capite rubro, alis luteis, albo nigroq; distinctis. Semine carduorum pascitur, vnde illi inditum nomen. Cardueles imperata faciunt, Autore Plinio, nec voce tantum, sed pedibus & ore pro manibus.

Cassita, auicula est quæ habitat & nidulatur in segetibus. Festiuus est de ea apologus apud Gellium lib. 2. cap. 29.

Cenchris, auis est ex accipitrum genere, quæ aliter à tinnitu vocis appellatur Tinungulus.

Cercos auis eſt de genere accipitrum, altero claudicans pede, quam aliter Buteonem dici aiunt.

Cicina, auis eſt nocturna.

Ciconiæ lingua carent. Nutriuntur à Theſſalis contra ſerpentes, quos perimunt. Quonam è loco veniant aut quò ſe referant, incõpertum adhuc eſt: E longinquo venire non dubium eodem quo Grues modo: illas hyemis, has æſtatis aduenas. Parentes ſenio confectos nutriunt inſigni pietate. Propterea Aelianus ait eas deorum beneficio in quibuſdam inſulis conuerti in homines. Et Petronius Arbiter ciconiam vocat pietatis cultricem his verbis: Ciconia etiã grata peregrino hoſpita, pietati cultrix, gracilipes, choraliſtria, Auis exul hyemis, titulus tepidi temporis Nequitiæ nidum in caca bo fecit meo. Imago eius olim ſolebat inſculpi in ſceptris regum, quò eorum pietas & induſtria indicaretur. Veniunt Ciconiæ è longinquo eodem modo, quo grues. Abituræ congregantur in loco, certo, & ſic comitatæ vt nulla ſui generis relinquatur, niſi fortè captiua. Certaturæ in ſerpentes Origano herba ſe fouent. In Fidenate agro nidum non faciunt.

Circanea meruit nomen à circuitu quem facit volitans.

Coccyx auis nidulatur ſemper in nidis alienis, maximè palumbium. Eſt de genere accipitrum, licet aduncos non habeat vngues. Procedit vere, occultatur ortu caniculę. Aliter vocatur Cuculus. Interficitur à ſuo genere, mutat vocem. Parit ſingula oua, raró bina. Subiicit pullos, quòd ſciat ſe inuiſam cunctis auibus, ac propterea non fore tutam generi ſuo ſtirpem opinatur, ni fefellerit.

Coturnix aliter dicitur Ortygometra à ſono vocis. Hinc etiam Delos Ortygia à Coturnicum multitudine. Coturnicibus veneni ſemen gratiſsimus eſt cibus. Propterea damnatæ ſunt menſis, tum etiam propter comitialem morbum, quem ſolæ animalium ſentiunt præter hominem. Ad nos antè veniunt quam grues. Terreſtres ſunt potius quàm ſublimes. Nidulantur in ſegetibus aut gramineis locis. Auſtro non volant, aura tamen vehi volunt propter modicas vires, & pondus corporum. Quum redire volunt, comitatum ſolicitant, ne quam rapiat accipiter. Eas vulgus nunc appelpellat Qualeas.

Curruca auicula eſt, quæ alienos pullos nutrit, ſuos eſſe putans. Fouet enim oua Cuculi. Iuuen. Sat. 6. Tu tibi nunc Curruca places, fletumq; labellis Exſorbes.

Cygnus auis eſt cãdida, maior anſere, argutę vocis, qui immin ẽte morte dulciſsimè cãtat, & velut funus propinquũ deplorat. Ouid. Sic vbi fata vocãt vdis abiectus in herbis, Ad vada Mæãdri concinit albus olor. Poëtæ fabulãtur Cygnũ fuiſſe amatorẽ Phaëthõtis, poſtq;

poſtq; eius ruinã,mutatũ fuiſſe in hãc volucrẽ.Mitis eſt,infeſtatur ab aquila,cui tamen fortiſsimè reſiſtit.Habitat in locis amœnis circa fluuios.Frequẽs eſt apud Caycũ & Caiſtrũ,vt docuimus in Cornu copiæ. Pythagoras oppinabatur immortalẽ eſſe animã cygnis, ac propterea lætari imminẽte funere Sacri ſunt Apollini,ob præſagium finis.Mutua carne veſcuntur inter ſe.De his Lucr.lib.4.

Cypſelus auis nidum facit ex luto in modum Ciſtellæ. Gypſeli ab aliis vocantur Apodes.Nidificant in ſcopulis.

Cataractis, Iuba apud Pliniũ teſtis eſt,eſſe dentes oculosq; igneo colore,cætero candidas tradens.Duobus ſemper ducibus vtuntur: altero qui ducat agmen: altero verò qui cogat. Scrobes excauant roſtro,inde crate conſternunt & operiunt terra, quam prius egeſſerunt.In his fœtificãt,Binæ ſunt fores omnium ſcrobibus.Orientem ſpectant,quibus eunt in paſcua, occidentem, quibus redeunt. Aluum exoneraturæ ſubuolant ſemper,& contrario flatu. Eas habet inſula,in qua tumulatus eſt Diomedes. Hinc Diomedæas aues nonnulli vocant,cuius ædem pleno gutture & madentibus pennis quotidie perluunt,& purificãt.Propterea poëtæ fabulati ſunt,Diomedis ſocios in earum effigies mutatos.

Chlorio auis eſt viridis,magnitudine turturis, quæ hyberno tempore non deliteſcit, ſed æſtiuo per ſolſtitium apparet., malè volat. Docilis eſt & ingenioſa,tota lutea.

Cynnamulgus auis Arabica, nidificat in ſurculis Cynnami. Eius nidos accolæ niſi ſagittis & plumbatis iaculis diſiicere nequeunt, quod faciunt mercedis gratia.

Cliuinam quidam clamatoriam dicunt, Labeo prohibitoriam, Apud Nigidium Subis,quæ aquilarum oua frangat.

Cloreus auis eſt coruo inimica,cui⁹ oua noctu exq̃rit,vt ille hui⁹.

Commendatur fides & caſtitas *Cornicum* in matrimonio. Nam extincta conſorte,alteri viduitas manet impolluta.Propterea antiquitus in coniugiis vocabatur ad auſpicium concordiæ & pudicitiæ.Noctuæ aduerſantur cornices,inuicemq; oua ſibi ſuffurantur. Inauſpicatæ ſunt garrulitatis: vnde Verg.Sæpe ſiniſtra caua prædixit ab ilice cornix. Volantes pullos aliquandiu paſcunt. Inauſpicatiſsimæ ſunt fœtus tempore,qui accidit poſt ſolſtitium. Nucum duritiam ſi roſtro perfringere nequeant, in altum volantes,in ſaxa & tegulas iaciunt iterum ac ſæpius,donec quaſſatam perfringere valeãt.Ardeolas amãt.Cornicis cerebrũ coctũ,& in cibo ſumptũ,remedio eſt ad cerebri & capitis dolores.Si cõtra aquã clãgores dederit perfundens ſeſe,pluuiam præſagit.Verg.Tum cornix plena pluuiam vocat improba voce, Et ſola in ſicca ſecum ſpatiatur arena.

Corui media æſtate ſitiunt,in cuius initio profluuio ventris ſunt

obnoxij, propterea tunc abſtinent ab humore. Eorum oua proſunt atrandis capillis. Tauros inuadunt, & ex omni corpore oculos appetunt maximè. Humanam imitantur vocem. Vnde & in hiſtoriis Romanorum legimus fuiſſe Coruum, qui Romanum populum nominatim ſalutaret, maximè Germanicum & Druſum Cæſares. Martialis propterea Coruum ſalutatorem vocat. In regionibus fœcundis gregatim volant: in ſterilibus bini. In cibi & eſcæ penuria, parentes ſenio confecti pullos concerpunt. Hinc adagium: Mali corui malum ouum. Cameleontem occidunt, qui ne victoribus noceat, lauro infectum virus extinguunt. Cloreum oderunt, cuius oua ſuffurantur. Eſalon quoque auicula eorum oua frangit. Generant ante ſolſtitium. Aegreſcunt ſexagenis diebus, Pariunt quinos, Ore coëunt. Inauſpicatum præſagium afferunt, quum glutiunt vocem, velut ſtrangulati. Corui aquatici naturaliter caluent. Corui ſingultu quodam latrantes, & ſe concutientes, ſi continuauerint, ventos præſagiunt: Si verò carptim vocem reſorbebunt, ventoſum imbrē.

Cinclus auicula eſt palmipes iuxta mare viuēs. Aſtuta eſt hæc volucris & difficilis captu. Capta nihilominus ſubitò miteſcit. Culum continuò mouet, debilis eſt poſteriore corporis parte. Propterea quum non ſit aptus congerendo ſibi nido, incubat alieno. Hinc prouerbio, Cinclos dicimus pauperes.

Corydus viliſsima eſt auicula, quæ quum non ſit canora, ſtrepit tamen vtcunque inter aues mutas. Hinc adagium natum, Inter indoctos etiam Corydus ſonat.

Ciſſa auicula eſt imitatrix humanæ vocis.

Columbus propter genuinum timorem nidificat in ſummis locis. Fœtui plerunque indulget. Vnde ſacer Veneri eſſe creditur. Parientibus fœminis mares ſubueniunt, & oua incubant, quum illæ nequæunt. Bina pariunt oua, primum mas, deinde fœmina. Fidem ſeruant in matrimonio. Mutua ſemper illis ante coitum eſt exoſculatio. Nihil illis fœcundius, quadragenis diebus concipiunt, interuallum tantum ad æquinoctium facientes. Varro ponit duo genera Columborum, Agreſte, quod in turribus & culminibus villarum habitat: Domeſticum, domi paſcitur. Columbæ communem ſeruāt domum. Nec niſi cœlibes & viduæ relinquunt. Imperioſos mares, etiam iniquos ferunt. Nam tunc ſuſpicio eſt adulterij, quamuis natura non ſit. Tunc pleno gutture obmurmurant, & plerunque roſtro feriunt. Facta demum conciliatione ſeſe oſculantur. Aequalis vtrique ſobolis amor. Hinc fœmina tardius ad pullos intrante oritur interdum caſtigatio. Quum bibunt, colla non reſupinant. Largè bibunt iumentorum modo. Purgant ſe herba, quæ vocatur Helxine. Viuunt columbæ annis octonis. Legumina amāt, quæ vocantur

tur

tur Graca. Amicæ ſunt pauonibus, aquilis & accipitribus odioſæ.

Chenalopex dicitur ex vulpis & anſeris forma, audax in felem & aquilam, à quibus infeſtatur. Fœtus tanta charitate complectitur, vt aucupi obuium ſeſe offerat, quo fugæ tempus præbeat ſuis pullis. Frequens olim fuit apud Britannos, & in menſarum deliciis.

Crex auis eſt pugnax & ad comparandum victum ingenioſa.

Certhia ingenio eſt audaci, voce clara, nidificat in arboribus.

Cærulea auicula eſt ſaxatilis, colore ſui nominis & tenui roſtro.

Collurio veſcitur iiſdē cibis qbus merula, capitur hyemali tēpore.

Cepphus auis eſt multis operta plumis, exiguo corpore, quæ vociferatur pariens. Hinc adagium, Cepphus parturit, in eos qui magna pollicentur.

Drepanis, auis eſt ſine pedibus, rariſsimè apparens.

Epops auicula eſt ſordida & criſtata, quæ aliter à ſono vocatur Vpupa.

Eſalos auis eſt de genere accipitrum, quæ apparet omni tempore. Aliter vocatur Buteo. Infeſta eſt coruo, cuius oua etiam frangit.

Egitus auicula eſt inimicitias cum aſino exercens.

Erithacus auis eſt ſolitaria, quæ nunquàm ferè in eodem ſaltu niſi vna reperitur. Hanc Gaza Syluiam & Rubeculam interpretatur. De hac ortum eſt adagium, Vnicum arbuſtum haud alit duos Erithacos: in eos qui eodem munere concorditer fungi nequeunt.

Falco auis eſt rapax & prædatoria, curuatis & aduncis vnguibus, de genere accipitrum. Varij autē generis ſunt Falcones: Eſt quem Britannicum vocant, aquilæ magnitudine, capreolos inuadens. Alium vocant Gyrofalcum, à gyro & circuitu, quo in minores vtitur, vt eas agat in prædam. Tertium Montanum. Quartum Peregrinum, cuius generis Falcones nidificant in altis montibus. Quintum Gibboſum, quòd breuitate colli, & alis eminentibus, inſignis gibbo videatur.

Ficedula nomen ſumpſit à ficubus quibus veſcitur. Martialis: Quum me ficus alat, quum paſcar dulcibus vuis, Cur potius nomē non dedit, vua mihi. Formam & colorem mutant ficedulæ. Hoc ſolum nomen habet autumno, Poſtea Melanchorphi vocantur.

Frigilla dicta eſt à frigore, quo cantat & viget, æſtate moratur in locis calidis, hyeme frigidis.

Fulica auis eſt aquatilis degens prope ſtagna & lacus. Nomen ſumpſit à furuo colore. Paulò maior eſt columba. Pullos aquilæ ante tempus excluſos nutrit. Matutino clangore tempeſtatem præſagit, & quum ludit in littore. Verg. lib. 1. Geor. Quumq; marinæ In ſicco ludunt fulicæ.

Galerita plumam habet in ſimilitudinem galeri, vnde & nomen

ſumpſit. Ea aſſa & in cibo ſumpta colli vitium efficiaciſsimè ſanatur. Autore Plinio.

Galgulus auis eſt, quam ſi inſpexerit affectus morbo comitiali, ſanari dicitur. Contrà verò auis emori. Alitur ligno, frequens eſt in Peloponneſo.

Gallus nuntius eſt lucis, Latonæ charus, quòd ei parienti aſtiterit. Mortua fœmina oua incubat, gloriam ſentit, noſcit ſydera, it cubitum cum ſole, imperitat ſuo generi, & regnum, in quacunque domo fuerit, exercet. Certant inter ſe galli ſtudio gloriæ: Canunt in victoria, & ſe principes teſtantur, Victi occultantur, lucemque & hominum aſpectum refugiunt. Gradiuntur alta ceruice, & elatis criſtis. Cœlum crebro aſpiciunt, in ſublime falcatas erigunt caudas. Terrori ſunt leonibus. Vnde Lucretius: Quem nequeūt cōtrà rapidi conſtare leones, Inq; tueri, ita continuò meminere fugat: Nimirum, quia ſunt gallorum in corpore quædam Semina, quæ quum ſint oculis immiſſa leonum, Pupillas interfodiunt acremq; dolorem Præbent, vt nequeant contra durare feroces. Pugnaciſsimi galli olim naſcebantur apud Tanagram, & Rhodum. Secundus honor fuit Melicis, & Chalcidicis, teſte Varrone. Nobiles quōdam habiti ſunt in auguriorum obſeruatione. Victoriam Bœotiis aduerſus Lacedæmonios preſagiuerunt, quum tota nocte ceciniſſent. Caſtrati deſinunt canere. Pergami omnibus annis gallorum, ceu gladiatorum, ſpectaculum publicè edebatur. Plinius ſcribit Alectorias gemmas repertas fuiſſe in ventriculis Gallinaceorū, criſtallina ſpecie, & magnitudine fabæ. Gallinacei non attinguntur vulpibus, qui iecur eius animalis ederint. Acini Liguſtri ſanant Gallinaceorum pituitas. Sacri ſunt Soli, cui venienti aſſurgunt, quo cum eunt dormitum, vt diximus. Contra ſerpentes & miluos pro gallinis dimicant. Vnicus gallus ſufficit multis gallinis. Huius naturam ſcite admodum & ingenioſè deſcribit Politianus in Ruſt. dicens: Adde gregem cortis, criſtatarumq; volucrum, &c. De gallis item & gallinis vide Varronem lib. 3. de re Ruſt. cap. 9.

Gallinarum varia ſunt genera. Cortales, quæ corte aluntur. Ruſticæ ſimiles ſunt ferè villaticis, quæ decipiuntur ab aucupe. Numidicæ, variis ſparſæ plumis, aliter vocantur Meleagrides à Meleagri tumulo, quas poëtæ fabulantur ex filiabus Oenei (qui Meleagri fuit filius) mutatas fuiſſe in has volucres. Albertus Magnus ſcribit, Gallinam fuiſſe apud Macedones, quæ duo de viginti oua fecerit, & ex quolibet eorum duos ſuſceperit pullos. Aiunt Gallinas nō poſſe interfici ab aſpide, quo die ciminū animalis fœtidiſsimi comederint. Villaribus Gallinis religionē ineſſe ſcribit Plin. Nā inhorreſcūt edito ouo, ſeſeq; excutiūt, & circumactę purificāt, aut feſtuca

ſtuca aliqua ſeſe & oua luſtrãt.Gallinas ſaginare Deliaci cœpere. Vndecim annis ante tertium Punicum bellum lege C.Fannij conſulis interdictum eſt, ne quid volucrum in cœnis proponeretur, præter Gallinam vnam,quæ non eſſet altilis.Gallinis inimiciſsima eſt pituita maximè inter meſsis & vindemiæ tempus. Pipire eſt gallinarum,vt boum mugire.

Grues æſtate aduenæ æthera tranãt trianguli figura.Lapides pedibus librant contra vim ventorũ. Gerunt bellum cum Pygmæis. Ducẽ quem ſequantur eligũt.Habent & in extremo agmine diſpoſitos,qui viciſsim acclament,ne qua deeſſe videatur: item qui gregem voce contineant.Ex his nonnullæ excubias agunt nocturnas, lapillum pede ſuſtinentes,qui laſſatis ſomno decidens indiligentiã ſono coarguat.Cæteræ dormiunt,capite ſubter alam cõdito,alternis pedibus inſiſtẽtes. De his Lucanus lib.5.Strymona ſic gelidum bruma pellente relinquũt Poturæ te Nile grues,&c.Cæterũ grues ſilentio volãtes per ſublime ſerenitatẽ præſagiunt.Feſtinãtes verò, tempeſtatẽ.Ferunt eos nullis omninò laboribus delaſſari,qui neruos ex alis & cruribus gruis habeãt.Purgãt ſe grues iunco paluſtri. Dicũtur aliter Naupliadæ volucres,& Palamedis aues: quoniã Palamedes Nauplij filius ex earũ ordine tres literas reperiſſe fertur.

Glottis quam Gaza Lingulacã vertit,linguã exerit.Quum peregrinatur,ducitur pœnitentia in volatu propter laborẽ.Reuerti demum incomitatã piget, & ſequi. Nec vnquàm plus vno die cœpto volatui inſiſtit,& in proximo hoſpitio cõſidit. Verũ inuenitur alia antecedẽte anno relicta. Simili modo in ſingulos dies,inquit Plin.

Graculi coluntur in Lemno propter locuſtas,quarum exitio,occurrũt aduerſo volatu.Loquaces ſunt,& obſtreperi.Graculę annuũ faſtidiũ lauri folio purgant. Graculi ſerò à pabulis recedẽtes hyemem præſagiunt.Graculus ab Ariſtotele vocatur Coracias,à coruina nigredine,roſtro tamẽ rutilo.Docilis eſt & facilè manſueſcẽs.

Gauia volucris eſt litoralis colore cinereo,nidificans in petris.

Gryphem habet India,quadrupedem volucrẽ recuruis vnguibus, dorſo nigrum: priori parte purpureũ,alis albicantibus,ore aquilino,igneis oculis,difficilem captu,niſi rapiatur pullus & inuolucer. Nidificat in altis montibuis.Cõgreditur cuiuis ferè animali.Equis infeſtus eſt maximè. Aurum fodit apud Bactrianos in deſertis locis,& propè accedentes abigit. Nidos ex eo ſibi texit. Ad quod arripiendum numeroſæ hominũ turmæ ſimul eunt magno ſuo periculo. Superat elephantos & dracones,& omnia animalia, præter Tygridem, quam propter leuitatem nequit arripere.

Hirundines auiculæ ſunt loquaces,& garrulæ,quæ auerſæ coëũt, præter naturam cæterarum auium. Deficiente Luna imbre ſeſe

perfun

perfundunt & humi obuoluũtur, donec materiam repererint, qua nidum ſibi ſternãt. Quinq; numero pariunt,quos magna nutriunt æquitate.Nam portionem ſingulis alternant,& diſtribuunt,habita ætatis ratione.Incipiunt enim à primo ſenſim ex ordine cõtinuantes ad minimũ natu.Si viderint pullos ſuos non ſat molliter iacere, lanam ab ouium dorſo exerũt,& iacentibus ſubſternũt Quinetiam excæcatis herba quadam viſum reſtituũt. Ariſtoteles ait eſſe albas in Samo inſula,quibus excæcatis lumẽ iterum reſtituitur.Cecinna Volater.comprehenſas Hirundines,nuntias belli mittebat amicis, in nidum priſtinũ redire ſolitas.Hybernis menſibus diſcedunt Hirundines.Solæ ex his quæ aduncos non habẽt vngues,carnibus veſcuntur. Thebas non ſubeũt,quòd vrbs illa ſæpenumero capta ſit. Conſtructos luto nidos ſtramento roborant.Inopia luti puluerem aqua pennis made factũ ſpargũt.Nidum ipſum mollibus floccis & culmis conſternunt.Pullorũ excrementa magna mũditia egerunt. Sunt nonnullæ,quæ ripas excauãt,& in terra fœtificant. Non ſunt obnoxię rapinis cæterarũ auium.Ex volucribus indociles ſunt Hirundines,vt ex terreſtribus mures.Bis anno pariunt. Oriũtur ante delphini ortũ.Nam deprehenſę intereũt.Tempeſtatẽ præſagiũt,ſi iuxta aquã volitantes ipſam penna ſæpe percutiãt.Chelidoniã herbam inuenerũt,qua oculis pullorũ in nido viſum reſtituunt, erutis etiam oculis.Hirũdinẽ ſub tecto ne recipias : Adagiũ eſt,quo monemur, vt à cõuentu & cõtubernio verboſorũ hominũ caueamus.

Hybris, auis ex accipitrum genere, rarò interdiu apparet. Nam tunc modicè videt.Contra verò venatur noctu.Pugnat cum aquila acriter adeò, vt ambæ mutuo aſſultu implexæ quandoque deferantur in terram.

Harpa, auis eſt bellum gerens cum Triorche.

Herodius, auis eſt littoralis frequens in Diomedæa inſula.Veſcitur conchis,quas per calorem diſcuneatas inuenit.Blanditur Græcis aduenis, vt nonnulli volunt.

Ibis auis Aegyptia duplex eſt,Altera nigra,altera verò Ciconiæ propè ſimilis, quæ ſerpentibus veſcitur. Cic.lib.1 de Natura deorum:Velut Ibes maximã vim ſerpentum cõficiunt,quum ſint aues excelſæ,cruribus rigidis,corneo proceroq; roſtro. Auertũt peſtem ab Aegypto , quũ volucres angues ex vaſtitate Libyæ vento Africo inuectas interficiunt,atque conſumunt. Ex quo fit,vt illæ viuæ nec morſu noceant. nec odore mortuæ. Eam ob rem inuocantur ab ipſis Aegyptiis Ibes.Hæc auis aduncitate roſtri per eam partem ſe perluit,qua ciborum onera reddi ſolent.

Immuſulum aliqui arbitrantur eſſe vulturis pullum. Maſſurius apud Pliniũ opinatur eſſe pullum aquilæ,priuſquàm albicet cauda.

Lagop

Lagopus auis pedes habet leporino villo, vnde inditum illi nomen. Nam Lagos Græcè, dicitur lepus Latinè. Candida est reliquo corpore, & columbarum magnitudine. Mart. lib. 7. Si meus aurita gaudet Lagopode Flaccus.

Larus, auis est nigra, habitans propè aquas, in quibus degit, vt etiam in terra. Voracis & rapacis est naturæ latoq; oris rictu. Hinc Larus hians, prouerbio dicitur homo auiditatis nimiæ.

Luscinam Græci Philomelam vocant. Hæc dum oua quodam velut sinu corporis & gremio fouet, spatiosæ noctis laborem assiduis fallit canticis. Verno tempore frondescentibus arborũ ramis dies x v. continuos persistit in cantu. Vnica hæc auis paruo corpusculo, paruulisq; faucibus varios emittit cõcentus, & diuersa cantica, quæ tot exquisitis tibiarum tormentis ars hominũ excogitauit. Hæc auis cecinisse fertur in ore infantis Stesichori. Concertãt inter se: victa morte finit sæpe vitam, spiritu prius deficiente, quàm cantu. Iuniores versus accipiunt, quos imitentur. Audiunt discipulæ intentione magna, vicibusq; recitãt. Intelligitur in docente reprehensio & correctio. Durat hæc argutia x v. diebus. Aestu aucto, aliam habent vocem, non modulatã aut variam. Mutatur & color: hyeme non cernuntur. Pariunt verè primo cumplurimũ sena oua. Hæc & alia multa habet Plin. qui ingenium exercuit in luxuriosa tantillæ auiculæ descriptione. Idem ait, Cæsares iuuenes Luscinias habuisse Græco & Latino sermone dociles. Præterea meditantes in diem, & assiduè noua loquentes, longiore etiam contextu.

Linx auicula est, colore vario, lingua serpentina, quam mensura quatuor digitorum porrigit, vnguibus grãdibus, & stridula voce. Hanc aliqui Torquillam vocant.

Mergus, nidificat in arbore veris initio apud mare. Tempestatẽ præuidens reuolat ex æquore, & ad littus contendit cum clamore. Verg. Iam sibi tum curuis malè temperat vnda carinis, Quũ medio celeres reuolant ex æquore mergi, Clamoremq; ferunt ad littora.

Merula sola volat, & solitaria pascitur. Ex nigra ruffescit. Canit æstate, hyeme balbutit, circa solstitium muta. Bis anno parit. Turdum amat.

Merops auis est, quæ alio nomine vocatur Apiastra à comedendis apibus.

Meropes contra naturam cæterarũ auium retro volantes feruntur. Rubentibus sunt cruribus, & ore prælongo. Genitores suos reconditos pascunt, pallido intus colore pennarum, supernè cyaneo, priori subrutilo. Nidificant in specu sex pedum defossa altitudine.

Monedula auis est auri & argenti furacissima, vnde secundum aliquos etymum trahit à moneta, quàm surripit. Aristoteles ponit

tria

tria eius genera, Graculum, Lupum, quæ parua eſt & paraſita: Tertiam palmipedem in Lydia, & Phrygia frequentem. Condit Monedula ſemina in theſauros cauernarum.

Motacilla auis, ſemper mouet caudam.

Miluus auium rapaciſsimus ſectatur etiam cadauera. Mas in hoc genere (vt Aelianus putat) non inuenitur. Fœmina Auſtro aut Euro ſeſe pandens concipit, & pullos parit. Inſidiatur pullis gallinaceis & Anſerinis. Molliter volat. Latet hybernis menſibus, non tamen ante diſceſſum hirundinum. Plin. ait, Miluos ſolſtitiis affici podagra. Flagrant odio coruorum, & vulpium. Eorum iocinora efficaciſsima ſunt ad inunctiones omnium viciorum. De miluo, Mar. lib. 9. Hinc prope ſumma rapax miluus in aſtra volat.

Memnoniæ aues quæ ad ſepulcrum Memnonis apud Ilium quotannis aduolant: ſpeciem habent accipitrũ, carne tamen abſtinent.

Monticula auis longa cauda, nomen accepit à montibus, in quibus habitat.

Noctua auis eſt inauſpicata. Architrenius: Diuitibus ſupremus honos, prænuntia fati Noctua præcedit. Hæc Pyrrhi cõtra Argos copias mouentis inſidit haſtæ, & ſiniſtram ei portendit fortunam. Non cernitur in Creta. Noctu videt, canit & volat ſola. Ouid. lib. 11. Siquando luce vagantem Noctis auem cernunt. Martianus Capella: An mage noctiuidæ tibi traditur alitis vſus. Odioſa eſt cæteris auibus, in quas aſtuta vtitur dimicatione. Nam maiore circundata multitudine, reſupina pedibus repugnat, collectaq; in arctũ, roſtro & vnguibus tota tegitur. Ei auxiliatur accipiter, fœdere quodam naturæ, inquit Plinius. Nigidius apud Plinium teſtis eſt, noctuas ſexagenis diebus hyemis cubare, & nouem voces habere. Noctua in imbre garrula tempeſtatẽ præſagit. Contraria eſt apibus, veſpis, crabronibus, & ſanguiſugis. Eius cerebrũ vel iecur cum oleo infuſum prodeſt auriculis. Frequentes fuerũt Athenis noctuæ. hinc factum adagium, Noctuas Athenas mittere. In eos, qui potentioribus, & nullarum rerum indigis aliquid mittunt.

Nocticorax, ſeu Nycticorax, nocturnus appellať coruus. Hęc auis nigra eſt, & ſola clamat, habitatas domos refugit, deſertas amat.

Onocrotalus auis eſt ſimilis ferè cygno, quæ collum in aqua mergens, ſpiranſq;, ſimilem reddit ſonum aſinino ruditui. Quicquid comedit, in fauces congerit, diuq; continet. Mart. libro 11. Turpe Rauennatis guttur Onocrotali. Onocrotalos habet Gallia ſeptentrionalis oceano proxima.

Ophiomachus auis eſt dimicãs in ſerpentes, vnde accepit nomen.

Oenanthe auis ſtatos latebræ dies habet. Exoriente Syrio occultata, ab eiuſdem occaſu prodit.

Otus

Otus buboque minor est, noctuis maior, auribus plumeis eminẽtibus. Asionem Latinè vocant. Imitatrix alioqui auis, & parasita, & quodam genere saltatrix. Arripit quandoque lapidem ponduscula, aut guttur arena replet, vt aduerso ventorum flatu volet stabilita.

Otides similis sunt perdicibus, quæ præ pinguedine corporum, alis attollere sese nequeunt. Quapropter quum videant se canum latratibus obnoxias, delitescunt inter frutices.

Oenas auis est magnitudine columbi, quæ capitur autumno.

Ortygometra est quam dicimus coturnicem, cuius vocem quum sentiunt aucupes, parari discessum intelligunt.

Pelicanus vbi pullos suos necatos videt à serpentibus, latus sibi fodit rostro, & educto sanguine vitam restituit mortuis. Hieronymus: Pelicani (inquit) quum suos à serpente filios occisos inueniunt, lugent, seq; & sua latera percutiunt, & sanguine excusso corpora mortuorum sic reuiuiscunt. Volaterranus ait Pelicanũ esse, quem Plinius Plateam vocat. Est autem Platea auis aquatilis, conchas deuorans, quas vbi calore ventris concoxit, euomit, vt postea discuneatas comedat facilius.

Perdices aues sunt salacissimæ. Oua deperdunt mares, ne cura incubatus Venerem impediat. Ad aucupes accedunt velut deditionem facturæ, vt pullis tempus præstent ad fugam: quos vbi securos vident, proripiunt sese, eosq; sequuntur, & voce acclamãt. Fœmina paritura stipulis & multa terra se circumuallat aduersus insidias. Septimo die pullos excludit. Parit oua x v. Sacra est Ioui & Latonæ. Paphlagoniæ perdices feruntur esse duplici corde, autor Theophrastus apud Gelliũ lib. 16. Perdices ouis stragulum molle puluere cõtumulant, nec in quo loco peperere, incubant. Et ne cui conuersatio sit suspecta, nidos transferũt & pullos. Capto duce totius gregis, singuli facilè capiuntur, atque etiam circa conceptum fœminæ, contra aucupẽ fœmina exeunte, vt rixando abigat eum. Si contra mares steterint fœminæ, aura ab iis flante prægnantes fiunt. Hiantes autem exerta lingua per id tempus æstuãt, & superuolantium afflatu concipiunt, interdum voce tantum masculi audita. Quod est argumentũ maximi caloris venerei. De his maiora multo Plin. Purgant sese lauro. Nullæ reperiuntur in Bœotia.

Phœnicopterus auis est habens rubras pennas, cuius lingua præcipui saporis esse docuit Apitius. Mart. libro 3. Noménque dedit quæ rubentibus pennis. Idem libro 13. Dat mihi penna rubens nomen, sed lingua gulosis Nostra sapit.

Pygargus, auis est de genere aquilarum, albicante cauda.

Picus auicula est aduncis vnguibus arbores excauans, in quibus pullos educat. Sacer est Marti: vnde & Martius appellatur. Numeratur

tur inter auſpicatas aues.Pica diſsimilis pico.Eodē die cōmurat voces.Nidificat in arboribus.Parit oua I X. Expreſsior eſt ei loquacitas,quàm Pſitaco.Adamat verba quæ loquitur.Nec diſcit tantū,ſed diligit.Emoritur victa difficultate verbi.Et niſi ſubinde eadem audiat,memoria fallitur.Plinius ait,eas facilius diſcere,quę glande veſcuntur,& quinos habent digitos in pedibus. Nullæ tamen duobus primis vitæ annis.Omnibus lata eſt lingua,quæ ſermonem imitantur humanum.Mart.lib.7.Pica ſalutatrix ſi tibi Lauſe placet.

Porphyrio auis eſt roſtro & cruribus prælongis & rubentibus, quæ auium ſola morſu bibit.Omnem cibum aqua tingit,quem pede ad roſtrum veluti manu affert.Laudatiſsimus eſt in Comagena.

Ptynge auis rapax, noctu volitat, & venatur more aquilæ, cum qua plerunque dimicat.

Palumbi viuunt ad annos X X X.Hyeme muti,vere vocales.Sunt autem ſylueſtres columbę.Nidificant in arboribus & ſepibus.Duo ſunt eorum genera.Vnum quod Vinaginem dicunt ab vſu Labruſcæ. Alterum quod Torquatum,à torque, quo videntur inſigniti. Mart.libro 13.Inguina torquati tardant hebetantq; columbi, Non edat hanc volucrem,qui cupit eſſe ſalax. Quum ad ſenectam venerunt ſpoliantur vnguibus. Pariunt poſt ſolſtitia bis in anno oua terna,nec tamē plus duobus educāt. Palūbes incubat fœmina poſt meridiē in matutinū.Cætero mas.Purgāt ſe Lauro,Hyeme abeūt.

Parra auis eſt inauſpicata,quæ oriente Syrio nō apparet, donec occidat.De hac Hora.lib.3.Car.Impios Parrę recinētis omē ducat.

Paſſeres ſalaciſsimi ſunt,& arguriſsimi, vita breuiſsima. Mares diutius anno non viuere argumentum eſt, quia nullus veris initio apparet.Nigrities quæ eſt in roſtro,æſtate incipit, Fœminis longior paulò vita.Martialis:Et arguto paſſere vernat ager.

Pauo concipit tertio vitæ anno, quo ferè varietate colorum induitur. Viuit annos vigintiquinque. Glorioſus eſt,& inuidus. Erecto pennarū flabello ſeipſum miratur.Fimum ſuum reſorbet.Hominum vtilitati inuidens. Eius caro dura & concoctu difficilis.Samius Pauus(vtrunq; enim dicimus) numeratur inter cibos electiles. Expandit colores aduerſo maximè ſole,quia ſic fulgentius radiat.Omnes oculos pennarum cōtrahit in aceruum.Cauda annuis vicibus amiſſa pudibundus quærit latebram,donec renaſcatur.Pauonem cibi gratia primus occidit Romæ Hortenſius orator. Ferunt Alexandrum Magnum Pauone primum in India viſo admiratum fuiſſe, & edicto cauiſſe, ne quis tam ſpecioſum animal interficeret. Columbas amant mutuò Pauones.Sacri ſunt Iunoni.

Phœnicurus, auis eſt rubra cauda. Vocatur Erythacus hyeme.

Pyralis auis eſt inimica turturi.

Phœn

Phœnicem vnum in toto orbe habet Arabia, aquilæ magnitudine, auri fulgore circa collum, cætera purpureum, cauda cærulea, roseis pennis distincta, facie cristis ornata, & plumeo apice caput honestante. Quorundam est opinio neminem extitisse qui viderit vescentem. Sacer est Soli. Viuit annos D C L X. Senescens casia turisq; surculis construit nidum, quem odoribus replet, & super emoritur. Ex ossibus deinde & medullis nascitur vermiculus, inde fit pullus, qui priori funeri iusta reddens, totum nidum defert in vrbem quādam Panchaiæ. Soli sacram, ibiq; in ara deponit. Plinius ait allatum fuisse Phœnicem in vrbem Romā Claudij principis censura, anno vrbis D C C C. Mart. lib. 6. alludit ad nidum huius volucris, dicens: Quod semper casiaq; cynnamoq; Et nido niger alitis superbæ Fragras. De hac Ouid. lib. 15. Vna est quæ reparet, seque ipsa reseminet ales. Asyrij Phœnica vocant: nec fruge, nec herbis, Sed turis lacrymis, & succo viuit amomi, &c. Phœnicem Vergilius reparabilem vocat, vbi de animalium ætatibus loquitur, dicens: Alipedem ceruū coruus teruincit: at illū Multiplicat nouies phœnix reparabilis ales. Viuacem Ouidius, nobilem Plinius Pharium Statius, Longæuum Claudianus, Gangeticum Ausonius, Assyrium Stroza.

Psytacos humanæ vocis imitatores habet India. Virides sunt toto corpore, torque tātū miniato in ceruice. Quę accipiūt verba pronūtiant. Salutant Imperatores. In vino lasciui sunt, duritiam eandē habent in capite, quā & in rostro. Quū loqui discunt, ferreo verberantur radio, aliter nō sentiūt ictus. Quū deuolant, rostro se excipiunt, cui innituntur. Amici sunt turturibus. Plinius ait syluā esse Gagandē, in qua primū visi sunt Psytaci. De Psytaco Claudianus in Eutropiū: Qui ventrem inuitāt pretio, traduntq; palato Sydereas Iunonis aues, & si qua loquendi Gnara. coloratis viridis defertur ab Indis.

Phasianæ aues, à Phasi Colchorum fluuio sumpserunt nomen. Geminas ex pluma aures submittunt, surriguntq;. Pediculis infestātur, & interimuntur quandoque, nisi sese puluerent. De his Iuue. Satyr. 11. Et Scythicæ volucres, & Phœnicopterus ingens. Mart. lib. 13. Argoa primum sum deportata carina.

Phalerides aues sunt aquatiles in Seleucia Parthorum.

Phalacrocoraces peculiares Sunt Balearibus insulis.

Pyrrocteres luteo sunt rostro, peculiares alpibus.

Phoicus auis est harpæ contraria.

Paralus auicula gregatim volans colore cinereo.

Querquedula auis est semper in aquis natans. Aliter Sanqualia dicitur.

Regaliolus, auis est de volatu cum aquila dissidens. Vocatur hoc nomine tanquam rex auium: Vocatur aliter Trochillus. Regalio-

lum aues diuersi generis discerpserunt, pridie quàm Cæsar interficeretur manibus coniuratorum.

Riparia auis nomen sumpsit à ripis, in quibus habitat *Rustica* auis est similis perdici, rostro tamē lōgiore. Mart. Rustica sum perdix, quid refert si sapor idem, Charior est perdix, si sapit illa magis.

Satyria auis est, quæ aliter Coruus appellatur.

Spinturnix auis est inauspicata, quæ alio noīe vocatur Incēdiaria.

Stritomellus auis aliter dicitur Marinus passer.

Strix auis est nocturna & inauspicata, quæ nomen sumpsit à stridore. Lucanus libro 6. Quòd trepidus bubo, quod strix nocturna queruntur, Horatius: Plumamq; nocturnæ strigis. Hæc infantes noctu inuadit. Plinius ait non esse fabulosum striges vbera infantium labris immulgere.

Struthius auis est grandi corpore & graui. Fœmina vocatur Struthio. Hieronymus: Penna autem Struthionis similis est pennæ herodij & accipitris. Sunt qui eundem esse velint cum Struthio camelo. Sunt autem *Struthiocameli* auium grandissimi. In Africa & Aethiopia altitudinem equitis equo insidentis vincunt, & celeritatem. Pennas habent, cætero non sunt volucres, nec à terra tolluntur. Vngulas habent ceruinis similes, quibus dimicant bisulcas, & comprehendendis lapidibus vtiles, quos in fuga contra sequentes ingerunt pedibus. Quum colla in fruticibus occultarunt, latere sese existimant. Eorum oua propter amplitudinem vsum vasorum præbent. Naturaliter caluent. Soli auium palpebras habent.

Sanqualem auem Massurius apud Plinium ossifragam dicit esse.

Sylla auis est, in cuius vētre reperitur Chlorites gemma herbacei coloris.

Sturnis proprium est cateruatim volare, & quodam pilæ orbe circumagi, omnibus in medium agmen tendentibus. Plinius scribit, Cæsares iuuenes sturnum habuisse Græco & Latino sermone docilem. Hæc auis maculosa est, magnitudine merulæ. Vulgus Sturnellum vocat, Græcè vocatur Psarus.

Subis auis est, quæ aquilarum oua frangit.

Terraneola auis est Alaudæ propè similis, præterquàm quòd apicem non habet in vertice.

Tragopanades auis maior aquila cornua habet curuata in temporibus, caput phœniceum, cæteras partes ferruginei colori. Aliter vocatur Tragopa. ab arietinis cornibus. Hāc habet Aethiopia.

Trochilus auis Crocodilo amica, & obsequiosa. Nam sanguisugas linguæ eius hærētes deuorat. Aliter vocatur Regaliolus. *Truo* auis, quæ aliter vocatur Onocrotalus. Cæcilius: Prohdij immortales vnde processit truo.

Turdi

Turdi in cacuminibus arborum nidificant luto. A coitu decem diebus oua maturescunt in vtero. Loquacissimi sunt, sed peculiaris surditas eidem ascribitur. Hinc adagium, Surdior turdo. Fertur hæc auis præcipui esse saporis. Horat. Nil melius turdo, nil vulua pulchrius ampla. Inassatus turdus cum Myrtibacci prodest Dysentericis, & vrinæ. Turdis color æstate circum collum varius, hyeme concolor. Frequentes sunt in Germania tempore hyberno. Agrippina vxor Claudij Cæsaris turdum habuit imitantem sermones hominũ, ætate Plinij. Turdorum fimus optimus est stercorãdis agris.

Turtures vere occultantur, pennasq; amittũt. Quum bibunt, colla non resupinant. Octonis viuunt annis. Bis annos pariunt, oua plurimum terna. Pyralim volucrem oderunt. Psytacis amicæ. Purgant se herba quæ vocatur Helxine. Earum fimum albugines extenuat. Turtur erepta compare semper gemit & castitatem seruat. Vergilius, Nec gemere aëria cessabit turtur ab vlmo.

Tinungulus auis terret accipitres adeò vt eius vocem reformident. Propterea amatur à columbis.

Vlula auis est luctisona, & funebris, quæ ab vlulatu meruit nomen. Fel eius prodest ad albugines suffusiones, & caligines: adeps ad claritatem.

Vpupa auis cristata, semper cõmoratur in fimo. Colorem mutat, cristam habet plicatilem, Cor eius laudatur in lateris doloribus.

Vultur, seu Vulturius, auis rapax, tarde volat propter corporis molem. Cadauera sectatur, & carne viuit. Aiunt hanc auem concipere sine masculorum semine, & sine coniunctione generare, natosq; ex iis in multam ætatem procedere ac annum vsque centesimum. Clarent odoratu vultures: Nigri præualent. Nidificãt in altis rupibus, nidos nemo attigit. Fœtus ferè cernuntur bini. Vmbritius apud Pliniũ ait parere oua XIII. Biduo præsentiunt futura cadauera. Fugantur vnguento. Comedunt semen Siseris. Auxilio sunt contra serpentes. Hermodorus Ponticus apud Cælium testis est, Vultures esse omnium animalium innocẽtissimos, quia nihil prorsus attingant eorum, quæ serant homines, plantent, alant Animantium præterea nullã interimãt. volucribus quoque vel mortuis abstineant, quodã cognationis intellectu. Præstantissimi habebantur in auguriis, vt indicãt vrbis Romæ primordia. Euro grauidæ fiunt. Mẽbra tabida affectant. Catullus: Lingua exerta auido sit data vulturio. Quum cœperunt oua edere, aliquid afferũt ex Indico tractu, quod est tanquàm nux intus habẽs, quod moueatur, sonumque subinde reddat. Quod vbi sibi apposuerunt, multos fœtus producunt, sed vnus tantum remanet, qui Immusulus vocatur. Ferunt per quingenta millia passuum à vulturibus præsentiri cadaueris putorem.

Vespertilio sola volucrum animal parit,habetq; pro pennis membranam.Pullos nutrit lacte,vbera admouens,infantes amplectitur, secumq; deportat. Vnicam habet coxendicem. Culices amat in cibatu,sola volucrum dentes habet.Habet etiam mammas.

Vipiones appellantur minores grues.

Aues inauspicatæ sunt,Cornix,Coruus,Bubo,Noctua,Para,Auis incendiaria. Quibus adduntur ex aliorum animalium genere diuerso, prægnans canis, Lupa raua, fœta vulpes, mustella, & lepus. Horat.lib.3.Car.Impios Parræ recinentis omen Ducat & prægnãs canis, aut ab agro Raua decurrens lupa Lauinino, Fœtaq; vulpes, Rumpat & serpens iter institutum.

Aues nocturnæ sunt,Bubo,Picus,Trogo,Cornix,Noctua.

Auium aliquæ ambulant,vt Cornices:Salium aliquæ, vt passeres & Merulæ:Currunt,vt Perdices,Rusticulæ:Ante se pedes iaciũt, vt Grues,& Ciconiæ:Aliæ expandunt alas, pandentesq; raro interuallo quatiunt:Aliæ tota latera pandunt:Quædam compresis pennis volant : Aliæ iaculantur se in sublime, in rectum , in pronum: Aliæ videntur ab alto cadere: Aliæ salire: Auium fœcundiores sunt fugaces quàm fortes. Aquilæ clarius cernunt quàm homo. Vultures sagacius odorantur.Liquidius audiunt talpæ obrutæ terra.

AVIVM ET ALIORVM animalium inimicitiæ.

Bellum inter se gerunt Cornices & Noctuæ: Miluus & Coruus: Aquila & Trochilus : Coruus & Chlorio : Noctuæ & minores aues.Turtur Pyralis,Brenthus Phagrus, Mustella Cornix, Ichneumones Vespæ,aquaticæ Anates Gauiæ,Harpe & Triorches Accipiter,Sorices & Ardeolæ,Egithus auis cũ Asino. Vulpes & Nili Angues, Mustellæ & Sues. Esalon Auicula & Coruus. Thoës Leones, Araneus Serpẽs,Leones Galli,Hyena Pardalis,Scorpius Scalabotes, Vulpes Cygnus, Tauri Cornices, Canes Damæ & Lepores, Lupus Ouis & Capra,Equi & Gryphes.Dalphin⁹ Balæna,Cestrers Lupus, Muræna Congrus,Elephãtes oderunt Murẽ,adeò vt si pabulum in præsepio positum contingi ab eo viderint,fastidiant.Bellãt & cum draconibus perpetua discordia.Cameli odium gerunt naturale aduersus equos.Hostis est Elephãto Rhinoceros . Mustellarum virus exitio est Basilisco. Aspis bellum habet cum Ichneumone , Ceruis pugna est cum Serpente.Lacertæ inimicæ sunt Codeis.Leontophonum odit Leo,Balænis infestæ sunt Orcæ,Conchis apertis insidiantur Polypi. Polypum lacerant Congri.Lupus marinus caudam prærodit Mugili.prælium est Aquilæ cum Ceruis & Dracone. Cybindo cum Aquila,Scorpioni cum Stellionibus, Salmãdræ cum Testudine,Ranis,cum apibus,Formicæ cum Sorice,Apibus cũ Crabronibus,

bus, Apes infeſtantur ab Hirundinibus.

Contra verò amici ſunt Pauones & Columbæ, Turtures & Pſitaci, Merulæ & Turdi, Cornix & Ardeolæ. Oues Capris cõueniunt. Palumbes Perdicibus, Larus Graculo, Harpa Miluo, Muſculis Balænis, Columbæ Tinungulis.

AVIVM ET ALIORVM animalium voces.

VArij ſunt auium cantus. Gallis expergificus, Bubonibus gemulus, Vlulis querulus, Noctuis Stridulus, Cicadis oſtreperus, Hirundinibus perargutus, Luſciniis dulcis: Turdus trutilat, Sturnus piſitat, cacabat Perdrix, gratitat Anſer, Turtur & Columba gemũt, Palumbæ plauſitant, Anates tetriniunt, Grus gruit, Cygnus drẽſat, Accipiter pipat. Miluus lipit, galli cucurriunt, Gallina gracillat, Pupillat pauo, Truſat hirundo, Aquila clangit, Vultur pulpat, Crocitat coruus, Graculus frigulat, glotorat Ciconia, Paſſer pipit, Cuculus cuculat, Cicada fritinit, Apes bõbilant, Bubo bubat, Stryx & Veſpertilio ſtrident, Noctua cucubat, Vlulæ vlulant, Regulus & Merops zinzululant. Thomas Rhadinus de vocibus auium ſic meminit. Philomela ſiquidẽ mille vocũ diſcrimina cõtexebat, Pſitacus & Pica loquutu vario mentiebantur homines. Cuculabat cuculus, zinzilulabat Regulus, modulãs odis Merulus cõcinebat, Parus tinnabat, Acredula mitilabat, Turdus aderat trutilans, Sturnus piſitans, Perdix cacabans, Palumbes plauſitans, Anſer gratitans, Hirundo trinſans, Ciconia glotorans. Coruus crocitans, Graculus frigulans, Pauo pupillans, Vultur pulpãs, Accipiter pipans, Gaudebat & Cygnus drẽſare, Grus gruere, Turtur & Columba gemere, Paſſer pipire, Miluus hiãdo lipire, Aquila clangere, Anas tetrinire, Gallus cucurrire, Gallina gracillare. Quod ad cætera ſpectat animalia, Tygres rancant, Leones rugiunt, Lynces fremunt, Vrſi vncant, Lupi vlulant, Frendent apri. Elephantes barriunt, Cerui & Onagri glocitãt, Tauri mugiunt, Equi hinniunt, Verres quirritant, Aſelli rudunt & oncant, Arietes blaterant, Oues balant, Sues gruniunt, Hircus mutit, Latrat canis, Vulpes gannit, Vagiunt lepores, Mures mintrant, Muſtellæ dintriunt, Grilli grillant, Serpens ſibilat, Rana coaxat.

AVES DEORVM.

HAlcyones, Thetidis. Vergilius lib. 1. Georgic. Non tepidum ad ſolem pennas in littore pandunt Dilectæ Thetidi halcyones.

Columbæ & Cygnus Veneris. De columbis Propertius lib. 3. Et Veneris dominæ volucres mea turba columbæ. De Cygno, Stat. lib. 3. Syll. - Et molles agitat Venus Aurea cygnos. Horat. libro 3. Car. Et Paphum iunctis viſit oloribus.

Pauo, Iunonis. Ouid. lib. 1. met. de Argo centoculo: Arge iaces,

quodq; in tot lumina lumen habebas, Extinctum est, centumque oculos nox occupat vna. Excipit hos, volucrisque suæ Saturnia pennis Collocat, & gemmis caudam stellantibus implet.

Coruus & Cygnus, Apollinis. Ouid. lib. 3. Meta. Sed ales Sensit adulterium Phœbeius. Apollo apud Ouid. lib. 2. Fasto. I mea dixit auis, ne quid pia sacra moretur. Stroza pater: Albus erat quondam volucris Phœbeia coruus.

Noctua, Mineruæ. Ouid. lib. 2. Fast. Et sine lite loquax cum Palladis alite cornix.

Picus, Martis. Ouid. lib, 3. Fast. Martia picus auis gemino pro stipite pugnant, Et lupa.

Aquila Iouis. Syll. lib. 4. Donec Phœbeo veniens Iouis ales ab ortu, Verg. lib. 1. Aen. Aetherea quos lapsa plaga Iouis ales aperto Turbabat cœlo.

Phœnix, Solis. Manilius apud Plin. testis est, Phœnicē in Arabia sacrum Soli esse. Claudianus de laudibus Stiliconis: Conueniunt Aquilæ, cunctæq, ex orbe volucres Vt Solis mirentur auem.

Cataractas Plinius vocat aues Diomedæas.

Aues Palamedis sunt *Grues*, quoniam Palamedes ex earum ordine literas quasdam fertur inuenisse. Vocantur etiam *Naupliadæ* à Nauplio Palamedis patre. Politianus: Clāgunt Naupliadæ volucres & peruia pennis Nubila conscribunt.

ANIMALIA DIVERSA.

IAm scripsimus in Epithetis naturam equorum, asinorum, canū, leonum: ne quid tamen desit huic operi, aut pars vlla videatur manca, repetemus: sed breuius multò.

Equi, vt ab his principium sumamus, bimi in vtroq; sexu concipiunt, sed pullos generant debiliores, quàm qui trimi. Equa fert vterum menses vndecim, & duodecimo parit. Columellæ placet, vt & maribus & fœminis concedatur admissura circa æquinoctium vernum, partim vt reuoluto anno eodem tempore pariat, partim etiam quòd hoc armentum libidinis furiis maceratur, si prohibeatur coitu. Fœminæ tanto coëundi ardore plerunq; mouentur, vt masculorum penuria Venerem sibi figurēt, versæq; ad meridiem hausto concipiant vento. Quod aiunt fieri in vlteriore Hispania: Vnde Verg. lib. 3. Geor. Scilicet ante omnes furor est insignis equarum, Illas ducit amor trās Gargara, transq; sonantē Ascaniū, superāt mōtes & flumina tranāt, Cōtinuoq; auidis vbi subdita flāma medullis, Vere magis, quia vere calor redit omnibus, illæ Ore omnes versæ in Zephyrū stāt rupibus altis, Exceptātq; leues auras, ac sæpe sine vllis Cōiugiis vtero grauidæ (mirabile dictu) Saxa per & scopulos & depressas cōualles Diffugiunt. Plinius ait hanc rabiem mitigari

tigari coma tonſa, Apuleius teſticulorum amputatione. Pariunt equæ ſingulos, quandoque gemellos. Pariturę ſe erigunt, ſtanteſq; enituntur: quum tamen cæteræ quadrupedes iacentes pariant. Ariſtoteles equis vitam annorũ x x v. aſcribit. Plinius tamen ait mares ad annos x x x i i i. generare, Fœminas gignere ad annos x l. Ariſtoteles ſentit mares minus viuere quàm fœminas, quoniam debilitantur coitu. Cantrà verò Plinius breuiorem facit equarum vitã. Qui domi aluntur, minus viuunt, quàm qui in grege. Fœminę finẽ creſcẽdi faciunt poſt annos quinque, mares anno addito. Mares citius perficiunt in vtero, quàm fœminæ. Partu edito non ſtatim generoſa impletur equa, ſed intermiſſo tempore. Dum peperit, carũculã quãdã ex fronte pulli (quã Hippomanes vocãt) deuorat, eoq; deuorato pullũ melius amat. Nã ſi alia equa pręriperet, partum ad vbera nõ admitteret mater. Equæ plerũq; macreſcũt deſiderio pullorũ abſentium. Propterea dimittẽdi ſunt in eadem paſcua quibus mater. Tanta eſt in hoc genere charitas, vt amiſſa parente reliquæ fœtæ educent orbum. Fœminæ grauidæ hyberno tẽpore, tecto cõtinendæ ſunt non anguſto, ne aliæ cõceptũ elidãt. Pullus poſtquàm genitus eſt, terrã ante triduũ ore non attingit. Equus dentes habet x l. Dum bimus eſt & ſex menſium, medij dentes & ſuperiores & inferiores cadunt. Dũ quartum annũ attingit, deiectis dentibus caninis alij naſcũtur. Intra ſextum annũ molares cadunt. Omnes ſeptimo cõplentur. Senectute plus ſolito candeſcunt, quum cæteris animalibus nigreſcant.

Plures ſunt dentes maribus quàm fœminis: Vitæ ſunt breuioris quibus pauciores, viuacioris quibus plures. Equi ſuas matres & filias ſuperueniunt. Sunt tamen exempla, quæ cognatam libidinẽ eis odioſam eſſe doceant. Equi ducuntur gloriæ cupiditate: Nã victores exultant & victi dolent. Camelum reformidãt, adeò vt nec eius aſpectum ſuſtinere, nec odorem ferre valeant. Aquam amant turbulentam in potu, vt videre eſt: nã priuſquam bibat, limpidã pedibus interturbãt. Quadriduanã ſitim poſſunt tolerare, ſed poſtea auidiſsimè bibunt. Fruge & herba vſcuntur, & potu pingueſcunt. Exanimato eorum corpore naſcuntur veſpæ & crabrones. Fœminę caput affixum palo in hortis fugat erucas. Aethiopia pennatos equos generat & cornibus armatos. Fluuiatiles vocãtur *Hippotami*. Quod ad eorum bonitatem ſpectat & generoſam indolem, Varro probat equum breui capite, nigris oculis, membris non confuſis, naribus non anguſtis, auribus applicatis, non anguſta iuba, crebra, fuſca, ſubcriſpa, ſubtenuibus ſetis implicata in dexteriorem partem ceruicis, lato pectore, & pleno, humeris latis, ventre modico, lumbis deorſum verſum preſsis, ſcapulis latis, ſpina duplici, cauda ampla,

cruribus rectis æqualibus,introuersis,genibus rotūdis, vngulis duris,toto corpore venoso.Columella: Quum verò natus est pullus, inquit,confestim licet indolem existimare, si hilaris, si intrepidus, si neque conspectu nouæq; rei auditu terretur, si ante gregem pro currit,si lasciuia & alacritate interdum, & cursu certaminis æquales exuperat,si fossam sine contactione transilit,pontem flumenq; transcendit. Corporis verò forma constabit exiguo capite, nigris oculis,naribus apertis,breuibus auriculis,ceruice molli,lato pectore,grandibus armis & rectis, lateribus inflexis, ventre substricto, testibus paribus & exiguis,cauda longa & secta,crispaq;, mollibus & altis cruribus,rectisq;,tereti genu,paruoq;,neque introrsus spectante,rotundis clunibus,fœminibus torosis,duris vngulis, concauis & rotundis,quibus coronæ mediocres superpositæ sint.Sic vniuersum corpus compositum,vt sit grande,sublime,erectū, ab aspectu quoque agile,& ex longo (quantum figura permittit) rotundum. Varij poëtarum versus naturam & indolem generosi equi exprimētes citātur à me in Epithetis.Qui videre volet,habeat sibi.

Asinorum duo sunt genera:Feri,quos Onagros vocant: mansueti,vt nostrates.Viuunt asini exiguo pabulo,vt foliis,spinis, carduis, stramine.Tolerantissimi sunt plagarum,& penuriæ. Propterea tardius deficiunt,quàm vllum aliud armentum.Negligentiam custodis fortissime sustinent.Laborē & famem patiuntur.Rarò afficiuntur morbis,apti sunt ferendis sarcinis,& oneribus. Propterea Columella meritò ait eos ruri necessarios esse.Impatientes sunt frigoris:Hinc Pontus & Scythia,regiones frigidissimæ,asinis carēt. Tertio mense coire incipiunt,vbi partus est ocyssimus, sed à trimatu legitimus.Asinæ singulos pariunt, nonnunquam etiam gemellos. Pariture lucem fugiunt,& tenebras quærunt, ne ab homine conspiciantur. Viuunt annis x x x. & amplius. Fœmina viuacior est mare.Per ignes ad fætus tendunt quum tamen interpositum riuū contingere horreant.Propterea sicco tramite eunt ad potum. nec pontes transeunt,quorum trabes discuneatæ aquam deorsum ostētant.Ferulas amant,quæ ceteris iumentis præsentaneo sunt veneno.Pediculis carent:Ex mortuorum tamen cadaueribus gignūtur scarabei.Fœminæ si non pepererint, priusquam dentes amittant, quod solet accidere mense x x x.sterilitas certa. Laborant morbo, quem Malidam vocant.Quod vitium in capite oritur. Asini Indici armantur cornibus. Asini iecur inassatum comitialibus prodest, si ieiuni comederint.Cinis quoque vngularum asininarum binis coclearibus potus comitiales ipsos adiuuat, & eisdē strumas discutit. Asinini lactis potus addito melle,prodest dysentericis. Prouocat & nitorem cutis.Propterea ferunt Poppæam Neronis vxorem eo la-

ἀe

cte faciem ſibi perunxiſſe.

Canes fideliſsimi ſunt homini, vt multis exẽplis docet Plin. Propterea Atheniẽſes Canẽ publicè alendũ mãdauerũt, ꝙ in Aeſculapij tẽplo cuſtos adhibitus cõpilantẽ ſacra indicaſſet. Ptoëmphanæ canẽ habẽt pro rege, motu eius imperia augurantes. Tẽplum fuit apud Aetnã, quod ſoli cuſtodiebant canes, caſtè adeũtibus innocui, pollutis verò infeſtiſsimi. Beſtiã & furẽ prædicãt ſuo latratu. Dominos amãt, comitãtur, cuſtodiũt, excubant pro foribus. Nomina ſua & vocẽ domeſticã agnoſcũt. Itinera quàmuis lõga meminere, magno memoriæ argumẽto. Lacedæmonij hoc animal tẽplis omnibus arcebãt, ꝙ impurũ ſit, & palã coëat. Romani placãdis caniculæ ardoribus ipſum immolabãt. Generoſi ſunt in primis Laconici, Arcadici. Locrẽſes, Iberici, Cretici, Moloſsici, Hyrcani, Indici, Elymęi, Melitęi paruuli ſunt & dominis ſuis inter delicias. Inhumãtur apud Moloſſos. Annui ſunt eis partus, & ad pariendũ annua ætas. Gerũt in vtero ſexagenis diebus. Gignũt cæcos, qui quò largiore aluntur lacte, eò tardius viſum recipiũt. Non tamẽ vltra viceſimũ primum diem, nec ante ſeptimũ. Optimus eſt in fœtu, qui nouiſsimus cernere incipit. Mares quarto anno gignere incipiũt, fœminæ tertio vſque in nonũ. Poſtquã peperẽrũt, coëunt non ante ſextũ menſem. Sunt quæ L X X I I. diebus vterũ ferãt, quarũ catelli X I I. diebus cecutiũt. Tenẽtur libidine diebus ad ſummũ X I I I I. Lac earũ craſſum eſt, & craſsius quàm cæterorũ animaliũ, præterquã ſcrofæ, & leporis. Fœminæ cõſidentes meiũt, mares crure potius elato. Parit canis quinq; aut ſex, interdũ duodecim. Nec mari nec fœminę permittenda venus ante annũ, quia ſi teneris cõcederetur, vires carperet. Quos volumus eſſe generoſos, eos oportet non educari alienæ nutricis vberibus, quia lac maternum magis prodeſt ad incremẽta corporis. In canibus ætatis indiciũ dẽtes arguũt. Nã iuuenibus albi ſunt & acuti, ſenibus nigri & obtuſi. Viuũt annis X I I I I. Mutant dẽtes quos caninos dicimus. Canum alij ſunt venatici, ad feras: alij villatici, ad armẽtorum & villarũ cuſtodiã. Boni canes debent eſſe formoſi, magnitudine ampla, oculis nigrãtibus & rauis, naribus cõgruentibus, labris ſubnigris, acutis dẽtibus, & labro tectis, capitibus & auriculis magnis, & flaccis, craſsis ceruicibus, & collo, internodiis articulorum lõgis, cruribus rectis, pedibus magnis, digitis diſcretis, vnguibus duris & curuis, talo fermentato, & molli corpore à ſummis feminibus ſuppreſſo, ſpina neque eminula neque curua, cauda craſſa, latratu graui, hiatu magno, colore albo. Fœminæ debẽt eſſe mãmoſæ, æqualibus papillis. Villatici debent eſſe neque mitiſsimi, neq; nimis crudeles, quòd hi domeſticos etiam inuadãt, illis facile adulẽtur fures. Degeneres ſunt, qui caudã ſub aluum re-

flectũt.Infeftantur tribus morbis,angina,podagra,& rabie.Rabiofi quicquid mordent, in rabiem vertunt. Rabies in eis cognofcitur, quum potum & efcam auerfantur , largam fpumãtemq; pituitã naribus & ore proiiciunt torue & folito triftius intuentur , in omnes pafsim fine latratu irruũt,æquè feras,hominesq;,tã ignotos,quàm familiares mordent,aquæ metu afficiuntur,vt ea vifa pili plerunq; inhorrefcãt,& nonnunquã ex ea formidine emoriantur. Quo etiã metu afficiuntur ab iis demorfi.Eorũ autem rabies peftifera eft in primis homini,Syrio ardente.Radix fylueftris rofæ (quã Cynorrhodam appellant) remedio eft aduerfus eorum morfum. Laborant & fcabie canes,fiuntque pulicofi,& his fcatent vermibus,quos Plinius Ricinos appellat.

Capræ dicuntur à carpendo,tefte Varrone,quòd virgulta carpãt, & agreftibus pafcantur fruticibus.Maleficæ funt frõdibus & arboribus,oliuæ maximè,quam fi lambendo contigerint,depauerintq;, fterilefcere faciunt,& enecant. Amant dumeta potius quàm fitum campeftrem,afperisq; locis & fylueftribus optimè pafcũtur. Nam nec auerfantur rubos,nec offenduntur vepribus. Citifum maximè amant,Ocymũ verò afpernantur,quòd infaniã faciat.Alfiofæ funt, & obnoxiæ frigori.Propterea melius ad hybernos exortus ftabulãtur.Iubet Columella vt diligẽs paftor earũ ftabula quotidie cõuertat,neq; permittat ftercus,aut humorem confiftere, lutúmve fieri, quòd cuncta hæc capris fint inimica. Varro ait ftabulum caprile lapide aut tefta fubfterni oportere , quò minus fit vtiginofum , & lutulentũ.Subftituenda itẽ virgulta,ne oblinantur.Capris glans nõ eft permittẽda,nifi affatim dari pofsit. Nã citra fatietatẽ data facit vt abortũ pariãt.Laudãtur mãmofæ,& abũdãtifsimæ lactis. Debẽt effe firmæ,magnę,corpore leni,& crebris pilis tecto.Meliore funt femine,quę bis pariũt.Defiftẽte autũno exigũt à grege in cãpo hircos in caprilia.Cõcipiũt Nouẽbri mẽfe.Martio pariũt turgentibus virgultis.Reddũt fœtũ quarto poft cõceptum menfe. Pariunt frequẽter duos,interdũ quaternos,fed raro.Implẽtur terno aut quaterno coitu.viuũt annos octo.Coeũt quãdiu viuunt.Crebro loca permutãt,fummaq; depaftorũ fruticũ folũ cõtingũt. Sterilefcũt nimia pinguedine.Oculis non lippiunt.Cornibus inter fe quandoque pugnãt,quib⁹ funt cornua,nã nõ omnibus.Auribus fpirãt,nõ naribus. Noctu cernũt non minus,quàm interdiu.Propterea caprinũ iecur vefpertinã aciẽ his reftituit,quos Nyctilopas vocãt. Sẽper febriculofæ funt.Sole in occafum decliui auerfæ iacẽt, & fefe nõ cõtuẽtur. Villus quẽ habẽt pẽfilẽ in mẽto,vocatur Arũcus, quo fi quis vnã earũ traxerit,aiũt reliquas ftupefieri.Guftato pulegio ad balatũ cõcitantur. Differunt à capreis, ꝙ hæ filueftres fint:illæ domefticæ.In

Africa

Africa naſcũtur agreſtes,equi altitudine:Sunt & in regione Caſpia eadẽ magnitudine,ſine cornibus,colore albo, villis longis,& tonſilibus,qui lanis Mileſiis certãt.Apud Mẽdeſios populos capræ coluntur,& caprarij ipſi maximo afficiuntur honore.Sunt & in parte Africæ tonſiles,ex quorũ villis nautæ rudentes conficiunt.Habitatores Sardiniæ pellibus caprarũ vtuntur pro veſtimẽtis.Peſtilentia quandoq; vexãtur. Qua quum agnoſcuntur correptæ,iis omnibus ſanguis detrahendus eſt. Ebulliente earũ ſanguine, mollitur Adamas.Fel vaſe in terra cõcluſum congregat ranas, Iecur comeſtum prodeſt contra viſus obſcuritatẽ. Vngularum cinere perunctæ ex aceto ſanantur alopeciæ.Earũ cornibus vel pilis accenſis fugantur ſerpentes.Cinis potus vel illitus prodeſt cõtra ictus.Fimus in aceto decoctus & illitus cõtra ictus ſerpentum. Caſeus cum origano ad morſus aliarũ beſtiarũ.Lac cõtra cantharidas remedio eſt.Sanguis decoctus cũ medulla,ſumitur cõtra toxica. Lactẽ etiã caprino tolluntur lẽdes.Vrina calefacta & inſtillata prodeſt auribus. Fel cum vino ſumitur cõtra cicatrices,albugines,& caligines. Caſeus ſiccus ex aceto & melle purgat vlcera.Caprearũ ſanguis cum palma marina pilos detrahit.Lactẽ caprino perũctæ gingiuæ faciles dentiones faciũt. Fel ſacrificatæ capræ oculis illitum,vel ſub puluino poſitum ſomnos allicit.

Luporum rapax eſt natura & ignobilis. Nam vbi caulas intrauerunt,non ſolùm interficiunt quod ſatis eſt ad ventrem,at totum gregem paſsim iugulant.Dicuntur vocem ad præſens tempus adimere ei,quem priores conſpexerint.Vergil. -Lupi Mœrim videre priores. Sæuiores ſunt qui in frigida naſcuntur plaga,quàm qui in Africa,aut Aegypto.Habent in cauda amatorium virus exiguo in villo,qui tamẽ non idem pollet,niſi viuenti fuerit direptus.Coëunt toto anno nõ amplius quàm dies XII.In ſumma fame veſcuntur terra.Graſsãtur noctu. Animalia cornuta inuadũt à tergo.Flumina tranãt ſeriatim, omnes præcedentiũ caudis mordicus apprehẽſis.Sacri ſunt Apollini,& Latonæ, ꝙ ei parienti aſtiterint.In Mareotide Aegypti parte piſcatoribus aſsiſtunt,more domeſticorum canũ,& partẽ prædæ ab eiſdem accipiunt,alioqui rhetia & omnem apparatũ concerperent Pereunt guſtata herba quæ ex argumento vocatur Lycoctonia. Lupis oculi noctu ſplendent,& lucẽ iaculantur.Ferunt lupi roſtrũ inueteratũ veneficiis reſiſtere.Ob id villarũ portis olim præfigebatur.Veſtigia lupi calcata equis afferũt torporem.Excrementa ſuffuſionibus proſunt,adeps contra lippitudines. Luporum iecur ſimile eſt equinę vngulæ.In Olympo Macedoniæ monte,& in Creta inſula nõ ſunt lupi Nullos etiã fouet Britannia. In eodem genere ſunt *Lupi ceruarij*, quibus in fame mandentibus ſi reſpex

ſi reſpexerint,obliuionem cibi ſurrepere aiunt,digreſſoſq; quære-re aliud.Congrediuntur cum leonibus. Hominē à cæteris animalibus oppreſſum vlciſcuntur.Lupus à Græcis dicitur *Lycos.* Lycā-thropia vocatur melancholica affectio,qua qui afficiuntur,vocantur Lycanthropi,quoniam lupos imitari videantur. Exiliunt quippe noctu,& inter ſepulcra diuerſantur ad diem vſq;. Ferunt lupos in magna armenta certaturos ventrem explere terra,vt illa ſarcina factus oneroſior,non tam facilè excutiatur, ſed reſiſtat fortius.

Lycanthropia.

Cerui vrgentibus canibus vltrò confugiunt ad hominem, viasq; humanis tritas veſtigiis minus cauent,quā ſecretas, & feris opportunas.Concipiunt poſt arcturi ſydus.Vterum ferunt octonis menſibus.Pariunt interdum geminos. A conceptu ſeparant ſe.Relicti mares libidine pruriunt. Fodiunt ſcrobes:tunc eorū roſtra nigreſcunt, donec imbribus abluant. Fœminæ ante partum purgant ſe herba quæ dicitur Siſelis, ad faciliorem partum. Paſtæ redeunt ad fœtus quos exercent curſu,& fugā meditari docent.Ducunt etiam ad prærupta,& ſaltum demonſtrant.Mares deſyderio libidinis ſoluti auidè petunt pabula,pingues facti redeunt in latebras.Fugiunt audito canum latratu, mulcentur cantu & fiſtulis. Erectis auribus acute audiunt,iiſdem depreſsis,ſurdeſcunt.Timidiſsimi ſunt & admodum ſtupidi,adeòvt equo aut buccula proprius accedente iuxta venantem non cernant: Aut ſi cernūt,arcum & ſagittas mirentur. Maria tranant gregatim nantes ordine porrecto , & capita imponentes præcedentium clunibus , alternatimq; ad terga redeuntes. Natant in odore terrarū,quas non vident. Cornua habent mares, quæ amittunt omnibus annis ſtatuto veris tēpore. Cornibus amiſſis deliteſcunt vt inermes.His accenſis odore fugātur ſerpentes, & comitiales morbi deprehenduntur. Aetatis indicia arguūtur,in illis ſingulis annis ramos adiicientibus vſq; ad ſexennes.Sunt qui dicant fœminis quoq; naſci cornua.Euripides:Ceruā (inquit) cornigeram manibus Achæorū tradam, quàm pro tua mactabunt filia. Et poëtę Ceruam ab Hercule expugnatā aiunt cornigeram fuiſſe. In ceruis etiam ſenecta dentibus declaratur. Tūc enim aut paucos habent aut nullos,nec in cornibus imis ramos, qui prominent ante frontē iunioribus. Caſtratis neq; decidunt cornua,neq; naſcuntur.Quandiu carent cornibus,noctu procedunt ad pabula:nam interdiu non audent,imbelliæ ſuæ & infirmitatis conſcij. Vbi creuerunt,ea ad arborē experiuntur:Si firma viderint,in apertum prodeunt,ſecuriores ſolito.Pugnant cum ſerpentibus. Cauernas inueſtigant,nariúmque ſpiritu extrahunt renitentes. Propterea aduſto cornu ceruino odor ſerpentes ipſos abigit. Febrem non ſentiunt, quin potius huic morbo medentur.Centenos excedūt annos.Cor-

nua in

nua in locis inacceſsis proiiciũt,ne imbelles inueniantur. Felle carent, vermes habent in capite. Eorum caro manè cõmanducata vitam hominis augere dicitur. Nulli ſunt in Africa cerui. Vulnerati iaculis ſanãt ſe dictamo herba, quã primi monſtrauere. Extractos cauernis ſerpentes mandunt. In Helleſponto non cõmeant in alienos fines & circa Arginuſſam, elatum non excedunt montem in quo fiſsis ſunt auribus. Viciſsim ad alias tranſeunt fœminas, & ad priores redeunt. Pariturę ceruæ paſcuntur Siſeli. Quum ſentiunt ſe grauidas, lapillum deuorant, qui in excrementis repertus, aut in vulua partus cuſtodit adalligatus. Vuluas pilo ceruino ſuffiri prodeſt. Ceruina pellis vocatur Nebris, quoniam nebrus eſt de genere ceruorũ. Ceruorum ſanguis tenuis eſt & aquoſus. Mart. Seruos fugitiuos nuncupauit Ceruos, ab huius animalis celeritate. A cuius timiditate viri ceruini dicuntur homines nimis meticuloſi.

Vrſi coëunt hyemis initio, ambobus cubantibus, cõplexiſq;. Deinde ſeparatim abeunt in latebras, in quibus pariunt triceſimo die, & plurimum quinos, ſine oculis & ſine pilo. Vngues tamen prominent. Hos partus lambendo paulatim figurãt. Raro viſa eſt pariens vrſa. Mares XL. diebus latẽt. Fœminæ IIII. menſibus. Latebram ſi non habeant, fruticum & ramorum congeriem ædificant molli fronde conſtratam, ventiſq; & imbribus impenetrabilem. Primis XIIII. diebus adeò graui ſomno præmũtur, vt ne vulneribus quidem excitari queant, túncque veterno pingueſcunt. Ab his diebus priorũ pedum ſuctu viuunt. Fœta dies XIIII. immobilis manet. Sine cibo dies XL. Fœtus rigentes pectori admotos fouent, eodem incubitu, quo volucres oua. Verè procedunt, ſed pingues mares ad laxanda inteſtina concreta Aron herbã deuorant. Eorum oculi hebetantur crebro. Inualidiſsimo capite ſunt vrſi. Ideò ſi vrgente vi aliqua præcipitare ſe velint, ipſum manibus operiunt, & inflictis in arena colaphis quandoq; examinãtur. Suſpenſi taurorum cornibus eoſdẽ pondere fatigant. Sunt ſolertes in maleficia. Non gignuntur in Africa. Vrſa reſupinata ſerpit ad fœtus & latebrã, in qua paritura eſt, ne veſtigia venatoribus ſpeluncã prodant. Saturitati occurrit vomitione: quàm ſibi excitat cõmanducatis formicis. Si venatores inſtent, catulos partim dorſo, partim ore rapiens fugit in proximã arborẽ. Fœmina ſæuior eſt & fortior mare. Vrſus erectus duobus aliquãdo pedibus ingreditur. Carnes depaſcitur etiam putres. Vrſi ſunt in Myſia adeò venenati, vt ſolo afflatu canes perimant. Apud Roxolanos inueniuntur pleriq; manſueſacti. Vrſi in longiore itinere ſine calciatu fatiſcũt. Viuunt fruge, fronde, vindemia, pomis, apibus, cancris, & formicis. Aiunt eorum manus, id eſt, anteriores pedes, eſſe inter eſitandum prædulces, & inſigni ſuauitate, quòd frequen

frequenter partem hanc agitent, quũ apprehensione, tum incessu.

Mulus, gignitur ex asino & equa. Eximius est ferẽdis oneribus. Mula gignitur ex equo & asina, animal tarditatis indomitæ. Conceptum ex equo si sequatur asini coitus, abortu perimit, sed non equus conceptum ex asino. Fœminæ à partu septimo die impleri possunt. Fatigati mares melius implent. Equo & asina genitos mares antiqui vocabant Hinulos, seu Hinuleos. Horat. Vitas hinuleo me similis Chloë. Mulæ non pariunt nisi prodigiose, quoniam ex duobus diuersis generibus genitæ sunt. Theophr. apud Plin. testis est mulas in Cappadocia parere. Mulæ calcitratũ inhibet crebrior vini potus. Generantur etiam mulæ ex equa & onagris mansuefactis, veloces cursu, eximia duritia pedum, rugoso corpore, indomito animo, sed tamen generoso. Nascuntur apud Indos muli ex asino & equa agrestibus. Athenienses mulum emeritum (cuius labore in extruendo templo vsi fuerant) publicè aluerunt, data lege ne quis hordeum appetenti auerteret. Aiunt puluerem in quo mula se volutauerit, corpori inspersum mitigare ardores amoris. Varro lib. 2. de Re rusti. ait mulas non vbique steriles esse, quamuis sint in Italia. Nam Mago & Dionysius apud eundem testes sunt, mulam & equam quum conceperunt, duodecimo mense parere.

Bos, in rè pecuaria primam habet autoritatẽ. Est enim socius hominũ in rustico opere, & Cereris minister. Propterea olim cautum fuit lege, ne quis occideret. Ex eius cadeuere nascũtur apes mellis matres. Aetatis quatuor sunt gradus in genere bubulo. Prima est vitulorũ, Secunda iuuencorũ, Tertia boum nouellorũ. Quarta vetulorũ. Vacca sterilis vocatur Taura, prægnãs Horda. In hoc armẽto præcipui sunt, qui sunt mẽbris pilosis, nigrantibus cornibus, latis frõtibus, oculis magnis & nigris, auribus cõpressis, spina leniter remissa, apertis naribus, labris subnigris, ceruicibus crassis, & longis à collo, corpore amplo & bene costato, latis humeris, bonis clunibus, ad inferiorẽ caudæ partẽ frequentibus pilis, subcrispis, cruribus potius minoribus, rectis genulis eminulis, distantibus inter se, pedibus non latis neq; ingredientibus, qui displodantur, nec quorũ vngulę diuaricẽt. Cõmode pascuntur boues in nemoribus, vbi virgulta & frons multa. Macra vacca facilius concipit. Propterea ante admissurã non debet impleri cibo, aut potione, mensem vnũ. Contrà verò tauri ante admissionẽ herba, palea & fœno implendi sunt, & à fœminis secernendi. Quũ taurus vaccã iniit, ex eius descensu cognoscitur an mas cõceptus sit an fœmina. Si quidẽ si mas est, abit in dexteriorẽ partem: si fœmina, in sinisteriorẽ. Non oportet inire fœminas ante bimatum, vt trimæ pariant. Et melior erit fœtus, si quadrimæ. Idoneũ tempus ad concipiendum est à Delphini exortu

vsq;

vſq; ad dies x l. Vaccæ menſibus decẽ ſunt prægnantes, quas paſci oportet in locis viridibus, & aquoſis. Aeſtiuo tempore infeſtantur tabanis & quibuſdam beſtiolis. His frõdem ſubſterni oportet, quo mollius quieſcant. Aeſtate ducendæ bis ad potũ. hyeme ſemel. Locus frigidus facit eas macreſcere. Vaccæ probãtur, quæ ſunt maximis lateribus, frontibus latiſsimis, oculis nigris & patẽtiſsimis, cornibus venuſtis, & nigrãtibus, piloſis auribus, cõpreſsis malis, caudis ampliſsimis, vngulis modicis & cruribus. Campania boues albos & exiles giguit, Vmbria vaſtos & albos, Etruria & Latium cõpactos, & ad opera fortes, Appenninus & Gallia vegetos, & labori aptiſsimos. Aelianus ait taurum cornupetã alligato dextro teſticulo cohiberi. Morbi boum ſunt podagra & ſtruma. Concipiũt vno initu, quòd ſi aberrauerint, x x. poſt die fœmina repetit marẽ. Tauri nõ ſæpius quàm bis die ineunt. Boues ſoli animalium retrò ambulantes paſcuntur. Fœminæ viuunt ad annos x v. Mares ad x x. Robur eis in quimatu, pingueſcũt lauatione calidę aquæ. Domitura boum fieri debet in trimatu, antè præmatura eſt, poſtea ſera. Fuit hoc animal tantæ curæ apud Rom. vt in exilium pulſus ſit, qui bouẽ occiderat ad comedendũ omaſum. Boues lapillũ habent in capite, quẽ expuunt, ſi necem timeãt. Ludos boum cauſa celebratos Bubecios vocabant. Seruius ouium & boum effigie æs ſignauit. Fons eſt in Narbonenſi prouincia Orge nomine, in quo herbæ naſcũtur adeò bobus expetitæ vt merſis capitibus eas inquirãt. Boues ſe olfactantes, ſeq; lambentes contra pilum, tempeſtatẽ pręſagiunt. Eorum fimũ vtile eſt alueariis. Scabie ſi inficiantur, ea ſanatur Corcoro herba. Bupreſtis herba eſt venenũ bobus. Nam ea guſtata diſsiliũt. India boues habet vnicornes & tricornes. Habet & atrociſsimos tauros ſylueſtres, maiores agreſtib⁹ colore fuluos, oculis cęruleis, pręſtantes curſu, cornibus mobilibus, quorũ tergora ſilicis ęquãt duritiam, & omne reſpuunt vulnus. Bouẽ primus occidit Prometheus.

Sues, bis anno pariunt, vterum ferunt menſibus tribus. Vicenos quãdoq; enituntur porculos, ſed tam multos educare nequeũt. Inire incipiũt v i i i. menſe. Admiſſura eſt à Fauonio ad æquinoctium vernũ. Implentur vno coitu, mares poſt trimatũ non generãt. Fœminæ ſenio cõfectæ cubantes coëunt. Fœtus comedunt nonnunquàm. Viuunt ad annos x v. nonnulli ad vicenos. Aiunt ſuẽ exoculatum citò emori. Obnoxij ſunt anginæ & ſtrumæ. Cruor in radice ſetæ dorſo euulſæ & caput obliquũ in inceſſu, indicia ſunt infirmitatis. Præpingues penuriã lactis ſentiunt. Gaudẽt volutari in luto. Facilius in dextrũ iacent, quàm læuũ. Veteres exiſtimabant animam eis pro ſale datã, quòd ad eſcã tantũ nati ſint. Caſtrãtur quandoq; fœminæ. Pingueſcũt adeò, vt Plin. ſcribat ſoricem in corpore

cuiuſd

cuiusdam præpinguis nidificasse. Bis anno pariunt. Porcus olim sacer erat Cereri. Et in feriendo pacis fœdere quondã mactari solebat. Sues mares sunt salacissimi, & ab annicula ætate cõmodè progenerant, ac etiã semestres implere possunt fœminam. Columella ait fœminã idoneam esse ad edendos partus vsq; ad annos septem, quæ quãto fœcundior est, eò senescit citius. Castrati sues celerius pinguescunt. Melius pascuntur in agris palustribus, quàm sitientibus. Gaudent & syluis glandiferis, ac pomiferis. Amant & radiculas aquatilis syluæ. Maribus in coitu plurima est asperitas. Tunc inter se dimicant indurantes attritu arborum costas. Fœminæ in partu asperiores. In Arabia suillum genus non viuit. Sues in coitu spumam ore fundunt. Verres subantis audita voce nisi admittatur, cibum non capit in maciem. Fœminæ tantum plerunque efferantur vt hominem lacerent, candida maximè veste indutum. Quæ rabies mitigatur asperso aceto. Fœminæ prægnantes coëunt. Suibus quandoque serpentes sunt in pabulo. Galenus suillam carnem cæteris laudabiliorem facit. Phorine dicitur suilla pellis. Porrò *Verres*, dicitur porcus non castratus.

Aper, porcus syluester dentatus est, & excellit feritate. In morbis medetur sibi hedera. Solidũ aprũ primus Romanorũ in epulis apposuit P. Seruilius Rullus. Apris maribus nõ nisi anniculis generatio. Indicis apris cubitales sunt dẽtiũ flexus gemini ex rostro. Totidẽ à frõte ceu vituli cornua exeũt. In Creta & Africa nulli reperiũtur apri. Multi sunt in Macedonia. Apri cerebrũ cũ sanguine laudatur cõtra serpẽtes: iecur itẽ inueteratũ, & potũ cũ ruta & vino. Itẽ adeps cũ melle & resina. Apro tã grauis est sua vrina, vt nisi egesta sit, fugæ non sufficiat, & velut deuinctus opprimatur.

Orygem, perpetuò sitientem habet Africa. Quod tamen animal liquorem habet in vesica magni contra sitim remedij.

Talpæ, oculis capti, frumentum in area populantur. Græci blactas vocãt. Similes propè sunt muribus. Terrã excauãt, in qua effodiũt sibi cubilia, dicẽte Verg. Aut oculis capti fodere cubilia talpæ.

Oues, quadrupedum sunt mansuetissimæ. In admissura si fœminas cupiunt, austrum obseruant: si mares, aquilonẽ. Oues Arabicæ caudam trium cubitorũ per humũ voluunt. In Chio sunt minutissimæ inopia pabuli quarũ tamẽ lacte caseus fit laudatissimus. Agni statim à partu matrẽ agnoscunt, circaq; illam petulca gestiunt lasciuia. Probæ oues debẽt esse corpore amplo, molli & denso villo, & ventre piloso, cruribus humilibus. Omnes infirmo sunt capite. Viuunt annos decẽ. Arietes agnas fastidiunt, senectã ouium consectãtur. Generãt in vtroq; sexu à bimatu ad nouenos annos. Coëunt à III. Idus Maias ad XIII. Cal. Augusti. Gerũt partus diebus CL.

Arietis

Arietis ferocia cohibetur cornu iuxta aurē terebrato. Dextro teste præligato fœminas genera, læuo mares. Tonitrua solitariis ouibus abortus inferunt. Propterea congregari debent, vt cœtu iuuentur. Oues tectæ molliores sunt, Colonicæ, in pascuo elegātiores. Plinius laudatissimas oues, & lanas facit Appulas, & Italicas. Tertiū locum dat Milesijs. Circa Tarentū & Canusiū summā quoq; nobilitatē habent, & in Asia Laodiceæ. Oues frequētius quàm vllū aliud animal infestantur scabie, quā facit macies, vt maciem exiguitas cibi. Huic morbo nisi occurratur, vnica totū pecus coinquinabit. Nā oues cōtagione vexantur. Agni si laborent morbo, non debent admitti ad matres. Tondendarum ouium tempus est in Iulio. Olim multatio non nisi ouium, boumq; impēdio dicebatur. Lac ouilum dulcius est bubulo, & magis alit. *Veruex* dicitur cui inuersi sunt vel adempti testiculi, *Aries*, qui generat. Ferunt arietinis cornibus defossis asparagum gigni. Laberius poëta vocabat arietes Reciprocicornes & lanicutes, quòd reciproca habeant cornua, & cutem lana opertam. *Veruex sectarius*, dicitur, qui gregem agnorum præcedens ducit.

Simiis figura est homini proxima. Imitantur quicquid ab homine fieri vident. Propterea venatores hac ratione eas plerunque fallunt. Nam in radicibus arborū (in quas illæ repserūt) aqua se perungunt, demū vasculum visco plenum aquæ loco reponunt. Quo quum oculos & ora perunxerūt simiæ, facilè capiuntur. Falluntur & alio modo quū, scilicet relictis dedita opera à venatoribus calceis sese impediunt. Tristes sunt luna cana: Noua lætantur. Fœtus amāt maximè. Catulos (quos in domibus peperere) omnibus demōstrāt, gaudentq; tractari, & quandoque amplectendo necant. Ex Simiarū genere sunt *Cercopytheci*, maximi magnitudine, cauda quinûm cubitorum, barba propensa, humana coma, alba facie, reliquo corpore nigrātes. Cōfugiunt ad arbores. Versantur in montibus Indiæ. Capiuntur eo (quo diximus) modo. Alexādri exercitū quandoque terruerūt. Itē *Sphinges*, villosæ, māmis prominentibus quæ māsuefiunt facilè, & feritatis obliuiscuntur. *Callitriches*, toto ferè aspectu differunt à cæteris. Barbā habent in facie, latā caudam. Viuūt in Aethiopico tantùm solo. *Satyri*, facie sunt admodum grata. *Cynocephali*, formam habent Simiarū, humani gestus æmuli, & puerorum amatores, quibus etiam mulgēda præbent vbera. *Cynoprosopi*, capite, dentibus, & pelle, similes sunt canibus, reliqua hominibus veloces cursu, vnguibus manuum præacutis. Petiti ad aquas confugiunt. Propterea captu sunt difficiles. *Cepus*, faciem habet Satyro similem, cætera inter canem & vrsum. *Nanticora*, & *Crocuta*, sunt etiam de genere simiarum, imitanturq; hominum gestus & sermones.

Animalium maximum est *Elephas*, & humanis sensibus proxi-

 mum.

mum. Patrium enim ſermonem intelligit. Reminiſcitur officio- rum, quæ didicit. Ducitur gloriæ voluptate. Solem, Lunam, & ſydera veneratur. Regem adorant elephãtes, genua ſubmittũt, coronas corrigunt. Indicis minores ſunt Arabici. Viſi ſunt qui per funes inceſſerint. Plinius ſcribit vnum tardioris ingenij in accipiendis (quę tradebantur) ſæpius caſtigatum verberibus, eadem illa meditantem noctu repertum fuiſſe. Apud eundem Mutianus teſtis eſt, fuiſſe quēdam, qui ductus Græcarum literarum didicerit, atque hæc ſcripſerit, IPSE HAEC EGO SCRIPSI, ET SPOLIA CELTICA DICAVI. Dentium candore iuuenta in his intelligitur. Homine in deſertis obuio & oberrante clementes ſunt, atque etiã dęmõſtrant viã. Animaduerſo hominis veſtigio intremiſcũt inſidiarum metu. Subſiſtunt ab olfactu. Circũſpectãt, iras proflant, gregatim ingrediũtur. Agmen ducit maximus vatu, cogit ætate proximus. Amnem tranſituri minimos præmittunt, ne maioribus alueum atterentibus, creſcat gurgitis altitudo. *Sutrum*, & *Aiax*, nomina ſunt duorũ elephantum apud Plin. Gaudent phaleris argenteis. Victi vocem victoris fugiũt. Pudore nunquã coëunt, niſi in abdito, Mas quinquēnis, Fœmina decēnis. Fœmina initur biennio, quinis cuiuſque anni diebus. Adulteria nõ nouere. Nulla propter fœminas inter ſe mouēt prælia. Memoria clarēt: nã aiunt fuiſſe quendam, qui in ſenecta nouerit rectorem ſuæ iuuētutis. Tanta ſunt clemētia in animalia minus valida, vt in grege pecudũ occurrentia manu dimoueant, ne quid obterant imprudentes: nec niſi laceſsiti noceant. Infirmos, feſſos, aut vulneratos in medium agmē recipiunt, & per vices ſubeunt. In Africa foueis capiũtur oberrantes. Trogloditæ qui venatu elephantũ viuunt, arbores eorũ itineri propinquas inſcendunt, inde nouiſsimum agminis ſpeculati extremas in clunes deſiliunt, neruosq; feriũt ſecuri. Fœminæ pauidiores ſunt maſculis. Domantur fame & verberibus Domiti militant, & turres armatorum in hoſtes ferunt, & in Oriente magna ex parte bella conficiunt. Proſternunt acies & proterunt armatos. Terrentur minimo Suis ſtridore, territiq; retrò cedunt, non minore partium ſuarũ pernicie. Decem annis (vt nonnullis placet) vterũ ferunt. Hinc adagiũ. Citius pariēt elephanti. Secũdum Ariſtotelem biennio tantũ ferunt, nec amplius quàm ſingulos gignunt. Multi viuunt annis ducentis. Iuuenta eorũ ſexageſimo anno incipit. Gaudent amnibus, circa quos vagantur. Frigoris ſunt impatientes, inflationem & profluuium alui ſentiunt. Terram ediſſe iis tabificũ eſt, niſi ſæpius mãdant. Deuorant etiam lapides. Truncos habent in cibatu gratiſsimo. Palmas proſternunt, & iacentium aſſumunt fructum, mandunt ore, ſpirant, bibunt, & odorãtur. Murem odere adeò vt ſi pabulum

in præſe

in præsepio positum ab eo attingit viderint,fastidium.In potu quãdoque hirudines hauriunt , à quibus maximè cruciantur. Ventres habent molles,durissimum in dorso tergus, muscarum tædio afficiuntur.Dentes in tantam magnitudinem excrescunt nonnullis, vt postium vicem in domicilis præbeant , iisq; fiant sepes, & pali in stabulis,pecorum.Elephantes habent Africa,Mauritania, Aethyopes,& Troglodytæ:Maximos India.Certant cum draconibus.

Hippolaphus animal est forma cerui & equi compositum , cerui magnitudine,villo & barba hircinis.

Dorcas alitervocatur Caprea.Martia.Tam dispar aquilę columba non est,Nec dorcas rigido fugax leoni.Non lippit hoc animal. Noctu cernit vt interdiu. In Lycia Dorcades non transeunt montes Syris vicinos.

Musimones animalia caprarum instar villos ferunt Reperiuntur in Germania.

Damæ timidissimi sunt è genere caprearum.Gregatim incedũt, & quãdoque desiliunt in fuga.De his Martialis: Dẽte timetur aper, defendũt cornua ceruum, Imbelles damæ, quid nisi præda sumus?

Vulpes vafrum est animal,Echinis infestũ,quos quum aliter propter aculeos nequit superare,resupinat,& inuersos in ventrem (qui mollis est) lancinat,eoque modo interficit. Vexatus Vesparũ multitudine impenetrat se in concauum locum extenta forinsecus cauda,cui quum se implicuerunt vespæ , egreditur, & ad murum siue arborem confugiens,eas ibidem perfricãdo excutit,& atterit,mortuasq; depascitur. Insidiatur & pisciculis ripam oberrans , caudaq; in aquam demersa, cuius villis quum se obuoluerunt, extrahuntur quasi defossi. Vulpes inimici sunt Miluis. Gallinaceos non attingunt, qui vulpinum iecur comederint. In Thracia amnes gelatos, lacusq; non nisi ad pastus ituri redderituriq; transeunt. Nulli reperiuntur in Creta.Odorem reddunt graueolentem.Martia.Hic olidam clamosus ages in rhetia vulpem. Vrguentibus à tergo canibus caudas suas lotio perfundunt , hisq; insectantium propius canum ora diuerberant:qua molestia affecti canes, insequi desistunt.

Leo superbum est animal, cuius præcipua generositas arguitur, quum colla & armos vestiunt iubæ. Quod contingit conceptis ex leone: Nam geniti ex pardis carent hoc insigni, vt fœminæ: Leo vbi pardi coitum sentit in adultera leæna,supplicium sumit,& tota vi consurgit in pœnam.Propterea leæna culpã & odorem flumine abluit,aut conscia sceleris,& masculi metu fugientem adulterũ comitatur.Fœmina primo partu parit quinq; catulos,& per annos singulos vno minus ab vno sterilecit.Parit adeò paruos,vt vix post secũdũ mẽsem ingredit valeãt, quod accidit verno tẽpote Nascuntur

apertis oculis. Vrinā mares crure sublato reddūt vt canes, coëuntq; auersi. Rari sunt in potu, alternis diebus vescuntur. Triduo quandoque inediā ferunt. Quum quid deuorauerunt ventri molestū aut perniciosum, iactis in fauces vnguibus euellunt, ne nimia corporis sarcina fugā impediat, si fugiendū sit. Leo non pascitur cum leæna, sed sepatim errat. Camelorū carnes appetūt. Vrbes famē coacti interdum adeunt, & in homines sæuiunt, præcipuè senio confecti. Tunc enim per corporis inbecillitatem, & dentium defectionē venari nequeunt. Propterea Africani sibi timentes, captos leones pro portis vrbiū crucifigunt, vt cæteros pœnæ similis absterreant metu. Pasti & saturi faciles sunt & exarmati. Leæna procatulis dimicās, oculos in terrā defigit, ne venabula expauescat. Leo caninos tantū dentes mutat sexto ætatis mēse. Obliquo post partū ingrediūtur itinere, ne cubile deprehendatur. Solida habēt ossa, & minime vacua. Dolis carent & suspicione, nec limis intuētur oculis, nec eo modo cōspici volunt. Leo si in venatu videatur, erubescēt dare terga, sese paulatim recipit, si multitudine opprimatur. Remotus ab aspectu venantium, fugam properè molitur, turpitudinem absconsione purgari existimans. Saltu caret in fuga, quo vtitur, dū quid insectatur. Vulneratus percussorem obseruat acutissimè, & in quantalibet appetit multitudine. Fugit interdum demissa in crura cauda, vt canum degeneres. Infirmus est parte ilium contra ictus, reliquo corpore multas patitur plagas, vimq; summā gerit in pectore Oculos habet glaucos, splendescentes, & concauos, non valde rotundos, nec admodum proiectos, Quicquid momorderit, aut vnguibus lacerauerit, ater inde sanguis & quædam sanies profluit. Diu viuūt, Nam plerique reperiuntur dentibus defecti præ senio. Hostem aggressuri caudæ verbere excitant sibi furorem. Modicè dormiunt, Quiescentum oculi sublucent. Dormientibus cauda non mouetur, qua vigilantū quoque arguitur animus. Immota enim index est clemētiæ & tranquillitatis, Erecta verò, & quasi spinescens iracundiā arguit. Tria sunt qubus terrētur maximè, Rotarū orbes circumacti, currusq; inanes: Gallinaceorū cristæ, & cantus: Omnium maximè ignes reformidant. Videntur ex natura solis substātiam deducere. Nam impetu & calore cætera præstāt animalia, vti Sol, sydera. præterea oculis semper igneis & patentibus cernuntur, vt Sol patenti igneoq; oculo terram conspicit. Hanno Carthaginiēsis primus omnium leonem māsuefecit, propterea relegatus, quòd hoc ipsum affectatæ tyrannidis speciē præseferret, aut quòd videretur exoraturus, quicquid petiuisset, qui ignaras societatis humanæ beluas demulceret. Qui in caueis leonū curam gerunt vocantur Leontocomi. Nigri sunt leones in Syria. Eorū adeps cū rosaceo cutē in facie

conseruat

conseruat à vitiis, & quotidianis febribus medetur. Eo adipe peruncti faciliorem apud reges & populos gratiam dicuntur mereri.

Lynx esse dicitur de genere Luporum ceruariorum. Est autem vario collo & maculoso tergore. Verg. lib. 1. Aen. Succinctam pharetra & maculosæ tegmine lyncis. Eius vrina vertitur in Lyncurium gemmã duritie calculi. Ouidius: E quibus vt memorant, quicquid vesica remisit, Vertitur in lapides, & congelat aëre tecta. Gemma illa in quam glaciatur humor lyncũ, similis est calculis & igneo colore fulgens. Lynces acutissimo sunt visu. Mammas habent in pectore. Sacræ sunt Baccho.

Camelus bina in dorso habet tubera, vnum in pectore, cui incubat, quum genua reclinantur. Papillas quatuor, caudam asino similem, genitale retrò, genua singula in singulis cruribus, pedes bisulcos, vt bos dentatus. Sitim quatriduo tolerat. Equos odit. Bibiturus aquam pedibus obturbat. Peruenit ad annos quinquaginta: quidam ad centenos. Castratis feritas tollitur, & augetur robur. Coituri latebras quærunt. Crura posteriora gerunt conuersa. Pascuntur apud Orientales inter armenta, vbi iumentorum loco seruiunt. Fortiores fiunt coitu negato. Cameli cerebrum arefactum potumq; ex aceto, comitialibus morbis prodest. Fel cum melle potum anginæ, Cauda arefacta soluit aluum, Fimi cinere cum oleo crispantur capilli. Fœminæ vterum ferunt duodecim mensibus à trimatu, pariunt vere: iterumq; post annum implentur à partu. Dulcissimum est lac camelinum.

Camelopardalis (quam Aethiopes Nabin vocant) collo est equino, pedibus bouinis, camelino capite, maculis rutilum colorem distinguentibus. Romæ visa est Circensibus ludis dictatoris Cæsaris.

Onagri sunt asini syluestres, cursu pernices in Mauritania, sed citò desistentes, & anheli à venatoribus capiuntur. Reperiuntur in India agrestes, equi magnitudine, capite penè rubenti, oculis cæruleis, vno in fronte cornus, magnitudine cubitali, ab radice albo, in cuspide purpureo, parte media nigro discriminata. Talos habent, & felle carent. Onagri præcipui sunt in Phrygia & Lycaonia. Pullis eorum ceu præstantibus sapore Africa gloriatur, quos Lalisiones appellant. Onagrorum ossa confracta & decocta prosunt contra venenum leporis marini.

Manticoram habet India magnitudine leonis, pelle villosa & purpurea, vultu & auribus propè humanis, triplici vtrinq; dentium serie, quid acuti sunt & caninis paulò maiores. Oculis itẽ villosis, & ferè noctuinis, vnguib. leoninis, cauda bifida, aculeis vtrinq; cuspidata, quos pro telis iaculatur. Vescitur humano cadauere. Excellit cursu. propterea Indi catulos eius venantur, priusquã aculeati sint.

Hirci obliquis sunt oculis,& ad nares respicientibus. Sex menses hybernos supra sinistrum latus dicuntur iacere, quum dormiunt. Ab æquinoctio hyberno totidem menses supra dextrum. Hircorũ rabies mitigatur,si mulceatur barba. Olidi sunt maximè, Vnde & Hircosos vocamus homines graueolẽtes.Politianus:Non olidi cõiunx hirci. Hirci pro fœminis pugnã ineunt. Vt tamẽ placet nonnullis,facilè permittunt fœmellas sui generis iniri,etiã si viderint.

Lepores dormiunt oculis apertis. Quiescunt interdiu, noctu vagantur.Locum natalem amant. Campestres parui sunt, & valde pernices: Montani magnitudine excedunt. Omnes cursu accliui sunt velociores, propter priores pedes posterioribus breuiores. Excitant se ad fugam auribus intergum declinatis. Flexuoso cursu canes plerunque decipiunt. Fœmina enixa suos fœtus multis locis dispertit & abscondit.Accipitres reformidat. In vulpem si inciderit,euadere cursu contendit.Vulpes verò dolum opponit celeritati.Nã in medio cursu fingit se desistere,& quiescit.Paulopòst leporem nihil sibi timẽtẽ insectatur acrius,& cubile inuadit. Præterea ferunt leporẽ vltrò citroq; cõmeare, vt cõfusis vestigiis cubile deprehendi nequeat.Archelaus apud Pliniũ testis est, lepori tot esse annos ætatis,quot sunt corporis cauernæ ad extrementa. Benigna est natura & innocua,& omniũ prædæ nascẽs. Solus præter Dasypodẽ superfœtat. Illati in Ithacã lepores moriuntur. Pariunt omni mẽse.Circa Briletũ,& Tharmẽ & in Cherroneso ad Propontidẽ bina habent iocinora.Veteri superstitione creditũ est eos olim septẽ diebus formosos fore,qui leporem esitassent.Vnde Martialis:Quũ leporem mittis,semper mihi Gellia mandas, Septẽ formosus Marce diebus eris.Si verum dicis,si verum Gellia mãdas,Edisti nunquã Gellia tu leporem.Lepus ab aurium magnitudine vocatur Lagos.

Ex Leporum genere sunt etiam *Cuniculi*, sed aliquanto breuiores. Quorum tanta olim frequentia extitit apud Baleares insulas, vt famem populatis messibus attulerint. Terram excauant,in quã si vrgeant canes,se impenetrant:nec illinc extrudi,aut extrahi possunt nisi coniectis intrò Viuerris, animalibus eorum generi infestis.Nulli sunt in Ebuso.

Dasypodem Plinius distinguit à lepore aliquot in locis, vt lib.8. cap.59.vbi ait:Lepus omnium prædæ nascens, solus præter Dasypodem superfœtat.Idem lib.10.Dasypodes omni mense pariunt & superfœtant,sicut lepores,à partu statim implentur.Qua in re Plinium carpit Budæus, dicens, idem esse Dasypodem, & Leporem, quod & verbis Aristotelis, & multis aliis confirmat argumentis. Plinio patrocinatur Cælius,facitq; Dasypodem diuersum à lepore.

Alces similes sunt capris figura & pellibus,sed aliquanto maiores

res. Crura habent ſine nodis & articulis. Propterea in ſomno arboribus adhærent ſtantes: Quas vt capiant venatores, arbores ipſas penè totas amputant, ita vt facili impulſu valeant proſterni. Ita decidentibus illis, cadunt & alces, ſupinæq; nequeunt exurgere. Grandia habent ſuperiora labra. Retrogradiuntur in paſcendo, ne in priora tendentes inuoluantur.

Vri minores ſunt elephantibus, colore & figura tauri, mira velocitate, in feras & homines æquè ſæuiunt. Reperiũtur in Germania.

Biſontes prolixas habent iubas, figuram cerui, medium in fronte inter aures cornu. Reperiũtur in Germania. Martil. lib. I. Illi ceſsit atrox Bubalus atque Biſon.

Bubali boues ſunt agreſtes, quos nonnulli Biſontes eſſe putant. Martialis diſsimiles facit, vt præcedens carmen indicat.

Bonaſi iuba ſunt equina; cætera ſimiles tauro, cornibus ita reflexis, vt pugnæ ſint inutilia.

Pardus bene olet, quo odore cæteræ agreſtes feræ inuitatæ, propius accedunt, quas ille inuolat. In Caria & Libya reperiuntur admodum prælongi, animo imbelles, ſaltu agiles, pelle adeò dura, vt ferro non cedat. In prioribus pedibus quinos habet digitos, poſterioribus quaternos, Fœmina frequentior eſt inuentu. Ex pardorũ genere eſt *Bitis*, qui ſi à muliere aſpiciatur, eam in morbũ adducit.

Pantheris verſicolores ſunt maculæ, qui color cunctas quadrupedes ſollicitat, ſed oris toruitas deterret. Propterea capite ipſo occultato pantheræ reliquas feras dulcedine illectas corripiunt. Ferũtur habere in armo ſimilem lunæ maculam creſcentem in orbes, & pari modo curuantem cornua. Pantherarum mares ſunt Pardi. Scaurus in ædilitate ſua C L. miſit. Pomp. Magnus C C C C X. Auguſtus C C C C X X. Tactis aconito carnibus & guſtatis necantur. Vnguium mucrones in corporis vaginas recondunt, ne refringantur & hebetentur. Solæ animaliũ odoratæ ſunt. Earũ oculi in vmbris refulgẽt, hebetantur in ſole, & lõgius quàm cæteri nitent. His tãtũ terrorẽ afferũt Hyenæ, vt ne conẽtur quidẽ reſiſtere: quinetiã aliquid de corio earũ habẽtẽ nõ appetũt. Et ſi pelles vtriuſq; cõtrariæ ſuſpẽdãtur, aiunt decidere pilos Pãtheræ. Pantherarũ carnibus viuunt Agriophagi populi. Pãtheræ non attingunt perunctos iure gallinarum, præcipuè ſi & allium fuerit incoctum.

Tygris in India & Hircania reperitur, mirandæ velocitatis animal. Maribus nõ eſt cura ſobolis: Fœminis verò præcipua. Propterea ſi venator equo inſidens catulos eius abſtulerit: illa vbi vacuum cubile reſpicit, prædonem mira celeritate proſequitur. Raptor verò audito eius fremitu vnũ ex catulis in viam proiicit. Quẽ quum illa refert ad nidum, priuſquàm poſsit regredi, nauem conſcendit

prædo.Mox reuersa Tygris vbi nullum vindictæ locum superesse videt,sæuit in littore.Luc.lib.5.Ocyor,& cœli flammis, & Tygride fœta Transcurrit.

Apud Prasios,Indiæ populos, reperiuntur Tygres duplici Leonum magnitudine.Tres dentium ordines habere dicuntur.Itē aculeos in cauda,quos vt sagittas iaciunt.Tygrim in cauea mansuefactā primus omniū Romæ ostēdit August. Claudius verò quatuor.

Tarandum animal habet Scythia,dorso & magnitudine tauri,pelle versicolore,qua Scythæ scuta conficiunt, ferro impenetrabilia. Tarandis cornua sunt ramosa, vngula bifida , villus magnitudine vrsorum.Colorem omnium arborum, fruticum , & locorum (in quibus latent) reddunt.

Hyena sexum alternatim mutat,& naturam, nunc mas nunc fœmina.Vim habet soporiferam, qua actos in prædam canes enecat. Quinetiam simulato hominis vomitu eosdem illectos interficit. Collum eius & iuba continuitate spinæ porrigitur,flectiq; nisi circumactu totius corporis nequit.Sermonem humanum inter pastorum stabula mentitur, nomenq; alicuius ediscit , quem euocatum foras lacerat.Sepulcra eruit inquisitione corporum. Oculis mille sunt varietates,oculorumq; mutationes.Vmbræ eius contactu canes obmutescunt.Et in vestigio hæret, quodcunque animal iter lustrauerit Ex Hyenæ coitu Leæna parit *Crocutam* voces hominum & pecorum imitantem, cui acies perpetua in vtraque oris parte, nullis gingiuis,dente continuo, qui ne contrario occursu hebetetur,capsarum modo includitur. Crocutas Plinius ait omnia dentibus frangere,protinusq; deuorata ventre conficere.Hyenæ plurimæ gignuntur in Africa.Mares singulis fœminarum gregibus imperitant,grauidas custodiunt,timent enim libidinis æmulos, morsu natos mares castrant.Grauidæ latebras petunt,& furtim volunt parere,gaudentq; copia libidinis.De hyena Mātuan.Est in eis pietas Crocodili,astutia hyenæ.

Poëphagus est in India,equi magnitudinem duplo excedens, cauda nigranti & speciosa,mulieribus Indicis ad capitis ornatum expetita.Animal alioqui timidissimum. Nam obuios quos que refugit,præcisa sponte cauda,ob quam appeti se suspicatur.

Monops reperitur in Mæonia magnitudine tauri. Fugiēs igneū nescio quid,& acutum,excreat,in quod si inciderint venatores, tabem incurrunt,qua facile pereunt.

Hystrices aculeatas habent pinnas,quas iaculi modo intorquent. Hinc adagium,Spinosior hystrice:in homines agrestes & inamœnos. Calphurnius: Venit & hirsuta spinosior hystrice barba. Sunt ex Erinaceorum genere,maioribus tamen aculeis,quibus ora vrgen

gentium canum figunt. Hybernis mensibus se condunt. Partus cōceptos histricum cinis potus continet.

Phattaga animal Indicum, simile est terrestri Crocodilo, magnitudine Melitei catuli, pelle squamosa & aspera, qua etiam ferrum habetatur.

Ortus reperitur circa Erithræum mare. colore vario, magnitudine canis, ore vsque ad genas albicante, inde lineis aureis ad ceruicem pertinentibus, dorso plano maculis incursantibus, aureis pedibus, prioribus albis, posterioribus nigris, mammis duabus Mnam mensuram implentibus.

Oricentaurus antiquam corporis partem similem habet humanæ, posticam asininæ, albo colore, cursu velocissimo. Captus amore libertatis mauult inedia perire, quàm cibū manu raptoris oblatum comesse.

Aspalacum habet Bœotia, vnde si transferatur, statim perit.

Phyrna animal est à quo si quis inspiciatur, dies aliquot maciem contrahet, & pallorem.

Contrà verò *Charandrium* si quis ictericus vicissim prospexerit, sanitatem recipiet.

Neades animalia sunt in Samo insula, grandi magnitudine, quorum voce abrumpitur tellus.

Catoblectus similis est tauro, terribilis aspectu, superciliis altis & extantibus, oculis sanguineis, & minoribus paulò, quàm sint bouini, semper in terram aspicientibus, iuba equina, quam ad certamē erigit. Frendens ore aperto haurit aëra.

Chaus habet effigiem lupi & pardorum maculas.

Cepphus pedes posteriores pedibus humanis & cruribus, priores manibus similes.

Rhinoceros vnum habet in nare cornu. Certaturus in Elephantū, cornu ad saxa limato præparat se pugnæ. In dimicatione aluum eius maximè petit, vt partem molliorem. Par ei longitudo, crura multo breuiora, color buxeus.

Leucrocuta fera est perniciosissima, asini magnitudine, crucibus ceruinis, collo cauda & pectore leoninis, capite melium, bisulca vngula, ore ad nares vsque rescisso, osse perpetuo vice dentium. Imitatur humanas voces. Ea est aut ei similis quam Crocutam diximus.

Eale fera est magnitudine equi fluuialis, cauda elephāti, colore nigro vel fuluo, maxillis apri, cornibus cubito maioribus, iisdemq; mobilibus quæ alterna in pugna sistit, variatq; infesta aut obliqua.

Monoceros caput habet cerui, pedes elephanti, caudam apri, mugitum grauem, vno cornu nigro media fronte duorum cubitorū eminente. Hæc fera nunquàm capitur viua.

Fibri Pontici testes sibi ambutant, propter quos intelligunt se à venatoribus vrgeri. Hoc animalis genus aliter appellatur *Castor*, horrendi adeò morsus, vt arbores iuxta flumina perinde ac ferro cædat. Hominis parte comprehensa, non prius morsu resoluit, quàm fracta concrepuerint ossa.

Tragelaphus nascitur iuxta Phasim fluuium Colchorum, specie cerui, barba tantum & armorum villo distans.

Chameleontem habet Africa, sed frequentiorem India. Crura eius recta sunt. Latera ventri iungũtur vt piscibus, & spina simili modo. Rostrum habet suillo non multum dissimile. Caudam pręlongam, quæ in tenuitatem desinit, viperinis orbibus se implicans. Vngues aduncos. Motus ei tardus, vt testudini. Corpus asperum vt Crocodilo. Oculi in recessu cauo, tenui discrimine, prægrandes & concolores corpori, qui nunquàm operiuntur, nec pupillæ motu, sed totius oculi versatione circumaspiciunt. Celsus est & hianti semper ore. Solus animalium nullo alio quàm aëris alimento nutritur. Colorẽ mutat oculis, cauda & toto corpore, redditq; semper quencunq; proxime attigit, præter rubrum, & cãdidum. Hinc adagium, Chameleonte mutabilior: in versipelles & varios homines. Cæterùm defuncto pallor est, sanguis in corde & circa oculos tantum. Viscera eius sunt sine splene, latet hybernis mensibus.

Thoes animal est de genere luporum, venatu viuens, innocuũ homini, habitum, non colorem mutans, hyeme hirtum, æstate nudũ.

Pontici mures gustu sunt sagacissimo. Conduntur hyeme, vt alpini, quibus magnitudo media est. Pabulum in specus conuehunt. Fascem herbæ mas & fœmina supini cauda mordicus apprehensa detrahunt ad specum. Ideoq; illo tempore detrito sunt dorso. Resident in clunes, binis pedibus gradiuntur, prioribus vt manibus vtuntur.

Erinacei cibos hyemi præparant, arbores conscendunt, è quibus excutiunt poma, quæ demum volutati suis infigunt spinis, portãtq; ad cauas arbores. Mutationem Aquilonis in Austrum, condentes se in cubile, præsagiunt. Vbi sensere venantem, conuoluuntur in formam pilæ, ne quid comprehendi possit præter aculeos. In desperatione verò, vrinam ex se reddunt tabificam, tergori suo, spinisq; noxiam, propter quod se appeti sentiunt. Vrina exinanita pręcipua est dos tergoris. Si verò tergus ipsum ea fuerit aspersum, spinæ fiũt putres & deciduæ. Propterea nunquàm nisi in extrema spe maleficio illo se perfundit. Calidæ aquæ aspersu resoluitur pila, in quã se cõuoluerunt. Apprehensi altero è posterioribus pede suspendio & fame necantur. Si interficerentur aliter, tergori noceretur. Eorum cute expoliuntur vestes. Nulli reperiuntur in Creta.

Leon

Leontophonus animal est odiosum leoni, à quo quum rapitur & exanimatur, vrinam spargit ipsi leoni exitialem. Reperiuntur iisdem in locis quibus leones.

Meles sufflata cute distentę, ictus hominũ & morsus canũ arcẽt.

Scyuri tempestatem præuident, obturatisq; (qua spiraturus est ventus) cauernis, ex alia parte fores aperiunt. Caudam habent villosam pro tegumento.

Muribus magna est dulcedo furandi. Varia sunt eorũ genera in Cyrenaica regione. Alij lata frõte, alij acuta, alij pungentibus pilis ex Erinaceorũ genere. Ex Gyaro insula incolas aliquãdo fugauerunt, ferrumq; postea roserunt. Conduntur hyeme. Murium cinis cum melle instillatus, aut cũ rosaceo decoctus, auriũ dolores sedat.

Glires genitores senio confectos alunt insigni pietate. Senium finitur hyberna quiete. Conditi enim hi cubant, rursus æstate iuuenescunt. hyemem integram dormiunt. Martia. lib. 5. Somniculosos ille porrigit glires. Apud eundem hoc animal sic inducitur loquens: Tota mihi dormitur hyems, & pinguior illo Tempore sum, quo me nil nisi somnus alit.

Mustellarũ tria sunt genera, Gales, Ictis, Meles. Testiculi mustellæ mulieri alligati partus cõtinent. Hoc animal infestũ est serpenti, cui congreditur commãducata ruta, quam scit esse ipsi serpenti infensam, & exitialẽ. Colitur à Thebanis. Timidissima est mustella. Gaudet latebris. Melim (de quo iam sumus locuti) foinam vel foinũ dicimus. Calentius: Et laqueo vulpes, & decipe casse foinas.

Feles antiquitus non erant mansuefactæ. Viuebant in agris, inde vrbes & domos repleuere. In genere felium mas salacissimus est, fœmina amantissima fœtuum. Tetro odore offenduntur, ideò excrementa sua terra operiunt, ne ab homine præmãtur, aut ne prodantur odore. Noctu vident nõ minus quàm interdiu. Insidiantur muribus. Vocantur à nobis Cati, & Catæ. Mantuanus in Buc. Sicq; repugnabant votis contraria vota, Non secus ac muri Catus: ille inuadere pernam Nititur, hic rimas oculis obseruat acutis. Idem in Nicolao Tolentino feles vocat tectiuagos, vbi ait: Putes vlulare lupos, grunire sagaces Vulpeculas, grũnire sues, certarę canendo Tectiuagos feles. Viuunt sex annos.

Mus araneus est muris magnitudine, mustellina specie, ore oblongo, cauda gracili, ordine dentium quadruplici, frequens in Britannia. Græci *Mygalem* vocant.

Salamandra habet speciem lacerti. Nunquàm prouenit nisi magnis imbribus à serenitate deficiens. Ignem tactu extinguit veneni sui frigiditate. Nihil gignit. Nullus est in hoc animali sexus, teste Plinio. Si arbori irrepserit, omnia poma inficit veneno, & eos qui

ederint

ederint,necat,frigida vi nihil aconito diſtãs.Saliua eius in quacunque corporis parte reſperſa omnẽ toto corpore decutit pilum.Hoc eius venenũ extinguitur,ab iis,qui veſcuntur illa.Ranarũ marinarum ex aceto &vino decoctarũ ſuccus bibitur contra Salamãdras.

ANIMALIA DIVERSA MANſuefacta, quorúmque miniſterio vſi ſunt homines.

REmum in primis & *Romulum* ferunt á *Lupa* nutritos fuiſſe, quos Amulius auus perdendos expoſuerat. Propertius lib.2. Tu criminis autor Nutritus duro Romule lacte lupæ.

Ferunt & *Iouem* educatum fuiſſe à *Capra*,à cuius nomine dictus eſt Aegiocus. Politianus in Nutritia: Si quidem Cretæa fertur in Ida Capra Iouem puerum fidis aluiſſe papillis.

Polyphemus Cyclops nutritus eſt à *Lupa*. Syllius lib.14. Aetnæo Polyphemus erat nutritus in antro. Atque inde antiquę nomen feritatis amabat Vbera præbuerat paruo lupa.

Cyrus (qui poſtea rex fuit Perſarum) Aſtyagis aui mandato expoſitus,nutritus eſt à *Cane*.Sidonius: Non Cyrum Aſtyagis loquor nepotem, Nutritum vbere quem ferunt canino.

Telephus Herculis filius ex Auge nympha repertus eſt inter frutices,quum adhuc eſſet infans, *Cerua* paſtum ſuppeditante.Ouid.in Ibin: nec leuius doleas,quàm qui bibit vbera ceruæ.

Philonomia Victimi & Arcadiæ filia paſtoris cuiuſdam concubitu prægnans facta,quum gemellos *Paraſium & Lycaſtum* pepeiſſet,metu patris ambos abiecit in Erymanthũ, vbi in concauam quercum delati *Lupam* repererunt, quæ abiectis propriis catulis eoſdem lactauit. Autor Plutarchus.

Plato quũ tener adhuc infans dormiret in cunis, *Apes* non paruam mellis copiam dormientis labellis inſtillare viſæ ſunt.Qua in re conſulti prodigiorum interpretes, futurum prædixerunt,vt aliquando ex eius lingua melle dulcior flueret oratio teſtis Plutarc.

Midæ Phrygio(quum puer eſſet) dormienti *Formicæ* in os tritici grana congeſſerunt. Quod ex aruſpicum reſponſo portendebat eum mortalium fore ditiſsimum.Autor Cic.lib.1.de Diuinatione.

Peliam,Neptuni & Tyrus filium nutriuit *Equa*.

Alexandro Priami filio(cui poſtea Paridi fuit nomen)alimentum ſuggeſsit *Vrſa*.

Aegiſthum, Thyeſtis & Pelopiæ filium, educauit *Capra*,à qua & nomen ſumpſit.

Derceto,Semiramis mater,ſpecioſi adoleſcentis coitu prægnans facta, dum opprobrium timeret, natã mox puellam in deſerta expoſuit ſylua,volucroſa quidem & referta multis auibus,quæ Semiramid

ramidem ipſam nutriuerunt dato ex re nomine. Syrorum enim lingua Semiramis auitium ſignat.

Camillam reginam Volſorum armentalis *Equæ* mammis & lactè ferino nutriuit pater Metabus, autore Vergilio.

Penelope ab Icaro & Peribœa parentibus in mare proiecta, à *Penelopibus* auibus nutrimentum ſuſcepit, atq; etiam nomen, quum prius *Arneá* diceretur.

Habidem Hiſpaniæ regem, *Feræ, Canes, Sues, & cerua* incredibili pauerunt humanitate.

In ore *Steſichori* infantis cecinit *Luſcinia.* Autor Plin. lib. 10. c. 29.

Pythagoras Vrſam omnibus formidoloſam & conſpicuam feritate, apud ſe demulctam & exarmatā aluit. Quam dimiſſurus, verbis neſcio quibus, & quodam velut iureiurādo adegit, vt nulli cunctarum animalium faceret iniuriam. Abiens illa ſe coniecit in latebras ſyluarum, ſummaq; fide præſtitit, in quod adiurata receſſerat. Idem boui ſegetes abrodenti quum verba quædam magica in aurē ſufflaſſet, eumq; monuiſſet, vt inferēdo agricolis damno parceret, aiunt obedientiſsimum bouē à lacerandis frugibus deſtitiſſe. Credat qui volet. Hoc tamē prodit Cælius ex veterū monumentis.

Agrippina coniunx Claudij Cæſaris *Turdum* habuit, imitantem ſermones hominum, ætate Plinij.

Habebant & *Cæſares* iuuenes *Sturnum & Luſcinias* Græco Latinoq; ſermone dociles.

Fuit & *Coruus* Romæ, qui ſermoni aſſuefactus, omnibus matutinis in roſtra & forum deuolans Tyberium, Germanicū, & Druſum Cæſares nominatim, mox tranſeuntē populum Ro. ſalutabat.

Cecina Volaterranus equeſtris ordinis comprehenſas *Hirundines* victoriæ nuntias amicis mittebat cum literis, quas earum pedibus ferendas alligabat.

Columbæ epiſtolas pedibus annexas, obſidione Mutinenſi in caſtra conſulum pertulere *Decio Bruto* mittente.

Tygrim Romæ oſtendit in cauea manſuefactā diuus *Auguſtus.*

Tyrrheo pecoris magiſtro *Ceruus* fuit manſuefactus, & quem Syluia puella pectebat ornabatq; violis. Verg. lib. 7. Aeneid. Soror omni Syluia cura Mollibus intexens ornabat cornua ſetis, Pectebatq; ferum, puróque in fonte lauabat. Ille manum patiens, menſæq; aſſuetus herili Errabat ſyluis, rurſusq; ad limina nota Ipſe domum ſera quamuis ſe nocte ferebat. Ouidius libro 10. idem ait de *Ceruo Cypariſsi* his verbis: Gratus erat Cypariſſe tibi, tu pabula ceruum Ad noua, &c.

Apes innocuæ ſederunt in ore *Ambroſij* infantis.

Aues Baſilio epiſcopo in heremo pabulum miniſtrarunt.

Corbin

Corbiniani episcopi Romam euntis quum *Vrsus* asinum deuorasset, deuorati loco, sarcinam vectauit imperante præsule.

Seuerus abbas *Passerem* habuit manibus suis intrepidè aduolantem, & porrectum capientem cibum.

Laxatus è spelunca *Leo* famelicus in *Darium* martyrem, non solùm non ei nocuit, at etiam ab aliis feris eum tutatus est, sub Imperatore Numeriano.

Didimus abbas, & Anachoreta *Colubros & Serpentes* innocuos pedibus conculcabant.

Erasmo Campano episcopo (qui Diocletiano imperãte floruit) inter vastas nemorum solitudines *Coruus* pastum attulit.

Eadimundi Anglorum regis & martyris abscissum caput, lupus alioqui sæuissimus intactum seruauit & illæsum.

Eutycius Vrsum habuit sibi obsequiosum, & obedientem.

Mandato *Eustorgij* Mediolanensis episcopi *Lupus* iugo se submisit, & currum traxit, quo tria Magorum corpora aduehebantur in Italiam. Prius enim comederat duo iumenta, quibus currus ipse voluebatur.

Adrianus Imper. geminos *Leones* inusitata feritate horribiles & diuturna frendentes inedia, ad concerpendum raptim *Eleutherium* episcopum laxari imperauit. Qui tamen non solùm non nocuerũt sancto, at pedibus eius aduoluti innocua reclinauerunt capita.

Egidio Atheniensi in deserta solitudine degenti, *Cerua* ministerium præbuit & alimentum.

Paulo primo Anachoretæ solitariam in latebris ferarùm vitam agenti, *Coruus* quotidie dimidiatũ panem afferebat. Quum autem eò venisset *Antonius*, vt Paulum ipsum videret, coruus integrum attulit panem, & propter nouum hospitem cibum duplicauit.

Paulus Leonensis *Draconem* mansuefecit.

Philippus apostolus *Draconi* imperauit, vt innocuus abiret in latebras. Quod & fecit Draco, nemini prorsus iniurius.

Heraclides philosophus Draconem habuit mansuefactum, euntiq; & quiescenti solitum adesse & assistere velut comitem.

Syluestres aues relicto nemore, intrepidæ aduolabant ad *Maxentium* abbatem Pictauensem, eius manu tritici grana, & frustula panis rostro decerpentes.

Sindrigal, Lituaniæ princeps post Vitoldum, *Vrsam* habuit, quæ omnibus matutinis relicto nemore domum eius accedens, fores pedibus percutiebat, apertoq; hostio porrectum capiebat cibum.

Thoas Achaicus *Draconem* domi diu fouit. Considerans demum quàm periculosum esset serpentẽ alere, ipsum in solitudines procul tulit, atq; ibidem reliquit. Quo facto rediens, quum incidisset

in latron

in latrones, & instantis periculi metu acclamasset, audita hominis voce, aduolauit Draco, & aduersum vim latronũ suppetias attulit.

Ferunt *Aiaci* Locrensi mansuetum *Serpentem* fuisse, quo cum bibebat, & versabatur.

Sertorius Ceruam habuit, quam in expeditionibus suis habebat semper comitem, fingens Dianæ esse numen, à quo res gerendas auspicaretur.

Porus (quem Alexãder debellauit) habuit *Elephantũ*, qui rectore iubente procumbebat in genua, & se submittebat. Autor Curtius.

Helyas propheta cibum accepit à *Coruo* in torrente, cui nomen Carith.

Helenus abbas fatigatus sarcina (quàm ferebat) *Onagrum* iussit accedere, & dorsum oneri submittere. Paruit fera, & quàm longè sancto placuit, onus ipsum peruexit. Idẽ à reperto *Crocodilo* flumen præteruectus est, quum neq; pons adesset, nec appareret portitor.

Liberalis episcopus (qui sub Adriano passus est) post varia tormenta, famelico *Leoni* deuotus, fera ad eius pedes innocua procumbente, illæsus permansit.

Diuersæ quoq; & horrendæ feritatis beluæ laxatæ sunt ad deuorandum *Mammetem* martyrem, quæ tamẽ sæuitiæ prioris immemores, ad eius pedes exarmatæ se prouoluerunt.

Habuit *Macarius* cõfessor in desertis nemorum locis vicinam cellæ suæ *Leænam*, cuius catulis cæcis quum restituisset visum, fera obsequij memor, eidem pelles ouium, & pecudum (quas venabatur) afferebat.

Zoximo abbati paruit agrestis *Leo*.

Hanno Carthaginiensis primus omnium *Leonem* mansuefecit.

Merthes, rex Aegypti, *Cornicem* habuit adeò cicurem & mansuefactam, vt quoquò iussisset ille, epistolas deferret: non ignorans quò transuolandum esset, aut vbi considendum.

Cælius prodit *Cynocephalos* in Aegypto literarum ductus perdidicisse & saltationum gesticulosos motus.

Plinius scribit, *Pantheram* patri cuiusdam Philenis, affectatoris sapientiæ, blanditam fuisse, vt delapsos in foueam catulos extraheret ille.

Niciæ venatori in foueam lapso *Canes* multis latratibus dolorem testati, subsidium ferre voluerunt, eumq; apprehensa mordicus veste illinc extraxere.

Mentor Syracusanus *Leonem* in Syria repertum, quum expauesceret, timenti protinus sese opposuit fera, eiusq; vestigia cœpit lambere, similis adulanti, donec ille ex pede *Leonis* (in quo tumorẽ & vulnus animaduerterat) surculum ingentem extraxerit, ipsumq;

Leon

Leonem liberauerit cruciatu.

Helpis Samius viſo in Africa *Leone* pauidus arborem conſcendit. Tum *Leo* ad arborem procumbens hiatu miſerationem quęrebat. Habebat enim ingentem ſpinam pedi infixam,quam quum reuelliſſet Helpis,gratiam retulit,fera venatus aggerendo.

Christina virgo *Viperis & aſpidibus* (quarum ſimulacra excitabat neſcio quis magus) deuota, euaſit incolumis, & illæſa.

Vrſus laxatus fouea ad inferendam mortem *Cerbonio* epiſcopo,relicta feritate eundem cœpit amplecti,& circum lambere.

Eodem modo laxatus in *Donatillam* virginem *Vrſus* poſita feritate ad eius pedes manſuetus decubuit.

Expoſitus famelicis *Leonibus* in prædam *Daniel* propheta euaſit incolumis.

Pontianus matyr (qui paſſus eſt ſub imperatore Antonio) geminos *Leones* in ſuam mortem laxatos exarmauit.

Vrſi laxati ad interficiendum *Pontium* epiſcopum, decubuerunt ad eius pedes innocui.

Reperiuntur & alij ſancti feris & beluis expoſiti,qui tamē mortem illam effugerunt,vt Andronicus Epheſius,Albanus , Blandina virgo,Baſilides,Benignus presbyter,Thecla,Dorotheus , Quiriacus,Priſca,Pontianus,Probus,Taracus,Flocellus,Germanicus, Venantius,Marinus,Martina virgo,Mymas,Magnus martyr , Mammes,Theodoſia.

Androdus à domino Africam prouinciam adminiſtrante quotidianis verberibus ad fugam coactus,ſeceſsit in deſerta Libyæ : vbi cùm obuio *Leoni* ad genua ſua prouoluto ingentē ſtirpem è cruento pede reuelliſſet,conceptamq́; ſaniem vulnere intimo expreſsiſſet,ferunt beſtiam in hoſtimētum beneficij Androdo aliquot poſt annis comitem adhæſiſſe, & opimiores (quas venaretur) carnes præparaſſe.Pertæſus demū vitæ illius ferinæ Androdus, quum reliquiſſet antrū, fato inauſpicato comprehenſus eſt à domini ſatellitibus, feriſq; adiudicatus. Vbi idē Leo (qui in venatu captus fuerat) agnitum medicum ab iniuria reliquarū beſtiarum tutatus eſt. Petentibus propterea cunctis (qui aderāt) pœna ſolutus eſt Androdus, eiq; populi ſuffragio donatus Leo. Quem quū tenui loro reuinctum cōpitatim per vrbē traheret,ſequentes cum plauſu dixiſſe ferūtur,Hic eſt leo hoſpes hominis,Hic eſt homo medicus leonis.

VERMES DIVERSI.

CAmpe genus eſt vermis, arboribus & herbis hortenſibus infeſtiſsimum.Columella lib.11.Nec ſolùm teneras audent erodere frondes Implicitus conchæ Limax, hirſutaq; Campe.

Cantharides vermiculi ſunt virides aureis ſparſi maculis , quorū ſuccus

ſuccus inſtar eſt veneni. Ouid.in Ibin. Cantharidum ſuccos dante parente bibas.Hinc adagium natum, Myſia cantharis: de homunculo abiectiſsimo.

Centipeda, vermis eſt piloſus, multis pedibus arcuatim repens. Eſt & *Chryſalis* genus vermis.

Conuoluolus vermis eruca minor, rodit pubeſcentes vuas.

Eruca vermis tenaciter hæret, repit in olerum folia, & abrodit, præſertim braſsicas. Oliuam arborem turpi facie depaſtant relinquit. Naſcitur tempore humido & lento.

Galba vermiculus eſt exilis, qui naſcitur in æſculis.

Cnips vermiculus eroſo ligno ſemper locum mutare nititur Hinc adagium, Cnips in loco ſtare non potens: in homines inconſtantes.

Eſt & inter materiarum peſtes *Teredo* vermis dictus quòd dentibus terat & erodat.

Cerastes vermis vbi tantum eroſit, quantum ad corporis volutationem ſatis eſt, genera alium.

Ips cornua & vites rodit, vt *Cips* frumenta, *Trips* ligna *Sis* veſtes, *Is* vitra, *Midas* fabam.

Lampyris noctu lucet, Latinè vocatur *Notiluca* ſeu *Nitedula*.

Bombyx aranearum inſtar fila ducit tenuiſsima, quibus pretioſæ admodum veſtes fiunt, quæ vocantur Bombycinæ. Aliter vocatur *Bombylius*, & *Necydalus*.

Lytta vermiculus naſcitur in lingua canum, qui ſi catulis eximatur, nec rabidi fiunt, nec faſtidium ſentiunt.

Melolantha genus eſt ſcarabei, colore viridi naſcens.

Millepeda nomen ſumpſit à pedum multitudine.

Mylochos eſt de genere blattarum, naſcitur circa molas.

Onystus multipes eſt, fuſci coloris, ſub lapidibus viuens, aut figulinis vaſis. Tactus arcuat ſeſe, & in formam pilæ contrahit. Aliter dicitur *Tylus*. Is eſt qui aliter *Multipeda* vocatur.

Pytocampæ venenato ſunt morſu. Naſcunt in pinu arbore.

Pyrausta vermis eſt de ſpecie araneorum, fauis pernicioſus. Volitat ad lucernas tantiſper dum combuſtis alis pereat. Hinc adagiũ. Pyrauſtæ gaudere gaudium: De momentanea & breui lætitia.

Sanguiſuga vermis eſt aquatilis, cruoris appetens. Aliter vocatur *Hirudo*. Horatius in arte: Non miſſura cutem niſi plena cruoris hirudo.

Crabrones ex putridis equorum carnibus enaſcuntur.

Solifuga genus eſt formicæ venenatæ, lucem refugiens. Vnde inditum nomen. Huic contrarium eſt cor veſpertilionis.

Tarmes vermiculus carnem exedit. Vitruuius libr. 2. de Architectura: Sed ea quòd habet in ſe plus caloris, procreat & alit tarmitẽ,

ab eoq; vitiatur.

Tinea libros & veſtes abrodit. Horatius lib.1. Epiſt. Aut tineas paſces taciturnus inertes.

Tipula ſex habet pedes. Tãtæ leuitatis eſſe dicitur, vt ſuper aquã currens nõ deſidat. Plautus: Neque Tipulæ pondus leuius eſt, quàm fides lenonia.

Voluos vermiculus eſt prærodens pubeſcentes vuas. Aliter appellatur Conuoluolus.

Brucus vermiculus eſt volitans, ſed ſine alis, qui herbas erodit.

Xylophagus albus eſt & obæſus, nigro capite. Naſcitur in carie lignorum, quæ corrodit. Hunc in Ponto & Phrygia comediſſe, luxuria eſt.

Tenebras amant *Blattæ*, vitam lucemq; fugiunt, in balneis maxime humido vapore prognatæ. Verg. lib.4. Georg. Lucifugis congeſta cubilia blattis.

Rutuli aridam terram fodiũt, fauosq; in modum ſpongiæ fiſtuloſæ medicato melle conficiunt.

Araneus vermis eſt lanuginoſus, & ſerpentis in modum repens, quo diſſecto inueniri dicuntur intus vermiculi duo, qui adalligati mulieribus ceruina pelle ante ſolis ortum, præſtant ne concipiant. Flores arborum populatur, & ita quandoq; abrodit, vt ſterileſcant.

Bupreſtis ſimilis eſt ſcarabeo. Fallit inter herbas bouẽ, vnde meruit nomen, deuoratusq; tacto felle ita inflammat, vt rumpat.

Cantharolethrus brachia habet, & in cauda ſpiculum.

Aſilus aculeũ habet in ore. Latiuſculis quibuſdã beſtiolis (quæ in fluuiis ſupernatant) enaſcitur, frequens propterea iuxta aquas.

Oeſtrum aliter ſeu Oeſtrus appellatur. De hoc Verg. lib.3. Geor. Eſt lucos Silari circa, ilicibusq; virentem Plurimus alburnum volitans, cui nomen Aſilo, Romanum eſt, Oeſtrum Graij vertêre vocantes: Aſper, acerba ſonans, quo tota exterrita ſyluis Diffugiunt armenta, fugit mugitibus æther Concuſſus. Aſilum quidam *Tabanum* vocant, alij diuerſum faciunt. Tabanus autem naſcitur ex ligno in quo plurimus eſt humor.

Chryſalis vermiculus duro cortice mouetur ad tactum arnaei.

Cicidelæ veſpere lucent per arua, Græci *Lampyrides* vocant.

Coßi gignuntur ex ligno. His veteres in cibo vſi ſunt.

Gurgulio vermis eſt frumenti vel fabæ. Verg. lib.1. Georg. - populatq; ingentem farris aceruum Gurgulio, atque inopi metuens formica ſenectæ.

Papiliones vermes ſunt, ex quorum ſtercore enaſcuntur Tineæ. Lucernarum luminibus aduolant. His contrariũ eſt iecur caprinũ. Cæras depaſcuntur, & relinquunt excrementa, quibus Teredines gignuntur.

gignuntur. Eorum aduentus veris initium indicat.

Petauri generantur sordibus aridi soli.

Raucæ vermes nascuntur in radice quercus.

Phalangium simile est formicæ, sed maius tamen, ruffo capite, reliqua parte corporis nigra, albi intercursantibus resperfum guttis. Acerbius pungit, quàm vespa. Viuit circa furnos & molas. Ab eo percussis si alterum eius generis ostendatur, remedium affert.

Ricini vermiculi sunt, quibus infestantur canes.

Rhagio similis est nigro acino, ore minimo, sub aluum breuissimis pedibus, tanquàm imperfectis. Quos momordit, eodem afficit dolore, quo Scorpius.

Asiortion vermis est, cuius morsu genua labefactantur.

Myrmecion caput habet simile formicæ, Aluum nigram guttis albis distinctam. Eodem torquet dolore, quo vespæ.

Triphæ similes sunt cullicibus. Sunt & alia pleraque nomina, vt Chrysalis, Cymex, Collotus. Gryllus, Hepacontinus.

SCVLTORES CAELATORES, Statuarij, & Marmorarij.

ALchimedon nomen est cælatoris & vascularij apud Vergilium dicentem: - Pocula ponam Fagina, cælatum diuini opus Alchimedontis.

Alcon nomen est argentarij, qui Aeneæ pateram cælauit.

Plinius scribit proximos à Mentore fuisse Bœtum & Agragãta. De Alcone & Bœto Vergilius in Culile: - Nec pocula gratum Alconis referunt Bœtiq; toreuma.

Eurycion nomen est fabri argentarij apud Verg. lib. 10. Quæ bonus Eurycion multo cælauerat auro.

Polycletus statuarius fuit, Ageladis discipulus, qui quantum reliquos superauit in forma hominum ad veritatem effigianda, tãtum abfuit ab autoritate reddenda formæ numinum, quod Phidiæ & Alcameni datum est. Signa fecit ex ære nobilitata scriptorum præconio, vt Astragalizontes, id est, talis ludentes. De eo & aliis Mart. lib. 8. Quis labor in Phiala docti Myos? an ne Myronis? Mentoris an manus est, an Polyclete tua?

De *Euphranore* Fabius lib. 12. sic ait: Euphranorem admirandum facit, quòd & cæteris optimis studiis inter præcipuos, & pingendi fingendiq; idem mirus artifex fuit. Iuuen. Sat. 3. Hic aliquid præclarum Euphranoris, & Polycleti.

Mentor primus claruit argento celando, qua in re magnam promeruit laudem. Testimonium laudis ei perhibuit Capitolinus Iupiter, & Ephesia Diana, quibus consecrata fuerunt artis eius vasa. Iuuenalis Satyr. 8. Multus vbique labor, raræ sine Mentore mensæ.

Phidias ſculptor Athenienſis claruit minoribus ſimulacris ſculpendis. Idem fecit ſtatuam Mineruæ ex auro & ebore amplitudine XXVI. cubitorum: in cuius ſcuto cælauit prælium Amazonum, & Gigantomachiam, In ſoleis pugnam Lapytharum, & Cētaurorum. Plinius eum vocat artificem nūquàm ſatis laudatū. Fabius: Phidias (inquit) diis quàm hominibus efficiendis melior. In ebore verò lõgè citra æmulum, vel ſi nihil niſi Mineruam Athenis, aut Olympium in Elide Iouem feciſſet. Mart. lib. 3. Artis Phidiacæ toreuma clarum, Piſces aſpicis, adde aquam, natabunt.

Inter omnium opera præcipuam laudem meruerunt *Tabula Ariſtitis* Thebani pictoris, quam cētum talētis licitatus eſt rex Attalus. *Medæa & Aiax Timomachi*, quas tabulas Cęſar dictator emit talentis octoginta. Candaules rex Heraclidarum *Bularchi picturam* in qua erat Magnetum prælium, pari rependit auro. Rhodiis pepercit rex Demetrius, ne *Protogenis tabulam* cremaret. Veſanus amor pueri *Gnydiam Venerem* maximè nobilitauit. Immortale nomen peperit Phidiæ *Iupiter Olympius*, vt Mentori *Capitolinus & Diana Epheſia*. *Dyadumenus* molliter iuuenis Polycleti centum talentis nobilitatus. *Cycliæ tabulam Argonautas* talentis CXLIIII. mercatus eſt Hortenſius orator. Nicias Athenienſis pictam *Homeri necromantiam* vendere voluit Attalo regi talentis LX. Zeuſis pinxit *Archigallum*, quam picturam LX. ſeſterciis æſtimatam Tiberius princeps cubiculo ſuo incluſit.

Myro ſtatuarius fuit numeroſior in arte quàm Polycletus. Vtebatur ære Deliacos. Ageladis fuit diſcipulus. Hunc maximè nobilitauit Bucula celebratis verſibus. Fecit & Canem, & Diſcobolon, & Perſea & Priſtes, & Satyrum admirantem tibias, & Mineruam, & Delphicos pentathlos Pancratiaſta. Item Herculem. Cicadæ monumentum, & Locuſtæ, & Appollinem. Ipſe tamen corporum tenus curioſus, animi ſenſus non expreſſit. Iuuenali Saty. 8. Et cum Parrhaſij tabulis ſignisq; Myronis.

Lyſippus Sicyonius adeò claruit ſculptura, vt ab eo ſolo fingi voluerit Alexander, quemadmodum pingi à ſolo Apelle. Horatius: Edicto cauit, ne quis ſe præter Appellem Pingeret, aut alius Lyſippo duceret æra. Hunc Plinius ait feciſſe ad 610. opera.

Arceſilas ſculptor fecit ſimulacrum Dianæ, in quo Simonides lu fit epigramma.

Callimachus ſculpturam in tenuiorem, exquiſitioremq; diſciplinam reduxit. Nam ipſe prius lapidem perforauit, minutatimq; tractauit.

Diopœnus, & *Scybis* Cretenſis, Sicyonem ſe contulere, vbi fuit quondam præcipua omnium metallorum officina, ibiq; ſculpendo marmori

marmori primi claruerunt.

Epitherses discipulus fuit Lysippi.

Praxiteles marmore nobilitatus est, duplicíq; Venere, Coa & Gnydia, sed Gnydia præcipuè, cui ob elegantem formam noctu cō gressus est puer, relictis maculis tantæ libidinis indicibus. Quintianus: Cedat Praxiteles, cuius muliebris imago procacem Impulit ad coitum iuuenem. Sunt tamen qui hoc dicant de alio simulacro. Scripsit quinque volumina nobilium operum in toto orbe. Speculum argenteum primus fecit.

Theodorus, & *Teladeus* fratres, Samij, Rœci filij, sculptores celeberrimi fuerunt, quorum Teladeus Pythij Apollinis signum in Samo incepit, Theodorus Ephesi alio saxo absoluit: quibus simul compositis, ita cohæsit & conuenit, vt ab vnico artifice & eodem lapide factum videretur. Fuit etiam Theodorus nobilis architectus, qui suasit vt carbones subiicerentur fundamentis templi Dianæ Dphesiæ. Idem primus ferrum fundere docuit, & ex eo statuam fecit ferream.

Timotheus sculptor vnus fuit eorum, qui Mausolæum Arthemisiæ cælauerunt.

Calamis cælator fuit, cuius manu cælata duo pocula Germanicus Cæsar donauit Casio Syllano. Fecit & Apollinem positum in hortis Seruilianis.

Scopas cælauit Mausolæum cum *Bryaxi*, *Timotheo*, & *Leocare*. Ab oriente cælauit Scopas, à Septētrione Bryax, à meridie Timotheus, ab occasus Leocares.

Pythis in fastigio Mausolæi quadrigam fecit marmoream altitudine pedum C XL. quæ totum opus inclusit.

Fecit *Menestratus* Herculem & Ephesi in templo Dianæ Hecaten, tanta marmoris radiatione, vt in eius contemplatione æditui admonerent parcere oculis.

Socrates sculptor fecit Charites in Propyleis Atheniensium.

Papippus Praxitelis discipulus fecit Zetum, & Amphionem, Dircem & Taurum.

Eutichides Liberum patrem. *Timarchides* fecit Apollinem canentem cithara.

Philiscus Venerem in Octauiæ porticus. Item Latonā, Dianam, Musas nouem, & nudum Apollinem.

Polycles & Dionisius filius Timarchidis Iouem in æde proxima.

Heliodorus Pana & Olympum luctantes.

Polycharmus Venerem lauantem sese, & Dædalum astantem.

Lysias Quadrigam, currum, Apollinem, & Dianā ex vno lapide.

Amphistratus simulacrum Callisthenis historiarum scriptoris,

Agesander, Polydorus, & *Athenodorus*, Rhodij, ex vno lapide fecerunt Laocoontem & liberos, draconumq; mirabiles nexus.

Chratherus cum *Pythodoro*, *Polydectes*, cum *Hermolao*, *Pythodorus* cum *Artemone* palatinas Cæſarum domos repleuere probatiſsimis ſignis.

Diogenes Athenienſis & *Carſatides*, decorarũt Pantheũ Agrippæ.

Arceſilaus fecit Leænam marmoream, quam Vorro dixit ſe habuiſſe. Item aligeros ludentes cum ea Cupidines, quorum alij religatam tenerent, alij è cornu cogerent bibere, alij calcearent ſoccos, omnes ex vno lapide.

Coponius fecit XIIII. nationes, quæ ſunt circa Pontum.

Canacus ſtatuarius ſimulacra fecit marmorea.

Sauros & *Bathraces* Lacones, fecerunt templa Octauiæ porticibus incluſa.

Myrmecides Quadrigam fecit cum agitatore, quam cooperuit alis muſca.

Callicrates Formicas, quarum pedes & alia membra videri non poterant.

Mys cælator fuit argentarius. Martialis: Quis labor in Phiala? docti Myos, an ne Myronis?

Pyrgoteles ſculptor fuit gemmarius, à quo ſolo in gemma ſculpi ſe voluit Alexander.

Alcimenem Athenienſem docuit Phidias, ſculptorem nobilem, cuius permulta opera Athenienſes in ſacris ædibus poſuere, præclaramq; Veneris imaginem extra muros, quæ appellatur Aphrodite Exapolis: huic ſupremam manum impoſuit Phidias.

Agoracritum Parium docuit Phidias, quem adeò amauit, vt eius nomini pleraque ex ſuis operibus donauerit. Certauit Agoracritus in Alcmanem de Venere facienda, vicitq; Alcmanes, non opere, ſed ciuitatis ſuffragis contra peregrinum ſuo fauentis. Quare indignatus Agoracritus ſignum ſuum vendidit, ea lege ne Athenis eſſet, appellauitq; Nemeſim. Quod ſimulacrum poſitum eſt in Rhãnunte pago Atticæ, quod M. Varro omnibus ſignis prætulit.

Antipater Satyrum in phiala grauatũ ſomno collocaſſe verius quàm cælaſſe dictus eſt. Inter eos, qui in argento cælando claruerunt, ſequentes numerantur à Plinio. *Mentor*, *Acrages*, *Bœus*, *Mys*, *Antipater*, *Stratonicus*, *Cyzicenus*, *Tauricus*, *Ariſtom*, *Onichus*, *Hecateus*, *Praxiteles*, *Poſsidonius*, *Ephesius*, *Lædus Stratites*, qui prælia & armatos cælauit.

Zopyrus, qui Areopagitas, & iudicium Oreſtis cælauit in duobus ſcyphis XII. pondo æſtimatis.

Pyrrheas cuius duæ vinciæ viginti vænierunt: Vlyſſes & Diome

des erant in Phialæ emblemate Palladium surripientes. Fecit & io cos in paruulis potoriis.

Habuit & *Teucer* Crustarius famam.

Zenodorus Mercurij statuam fecit in ciuitate Galliæ Aruernis. Item mãdato Neronis colossum c x pedũ longitudine dicatũ Soli.

Phidię æmuli fuere Alcamenes, Critias, Nestocles, Hegleas. Deinde Agelades, Callon, Polycletus, Phragmon, Gorgias, Lacor, Mycon, Pythagoras, Scopas Perelius.

Polycletus discipulos habuit Argium, Asopodorum, Alexim, Aristidem, Phrinonem, Dinonem, Athenodorum, Dameam, Clitorũ, Myronem, Lycium. Olympiade x c v. floruere Naucydes, Dynomedes, Canachus, Patrocleus.

Olympiade c i i. Polycles, Chephisi odorus, Leocares, Epatodorus. Olympiade c i i i i. Praxiteles, Euphranos. Olympiade c v i i. Echion, Thermachus. Olympiade c x i i i i. Lysippus, Lysistratus, Sthennis, Euphronides, Sostratus, Ion, Syllanion nullo doctore nobilis factus: qui disipulos habuit Theusim & Iadem. Olympiade c x x. Euthychides, Eutycrates, Lahippus, Chephisiodorus, Timarchus Pyromachus. Olympiade c l v. Antheus Callistratus.

Pythagoras Rheginus Pancratiastem Delphis posuit. Hunc vicit *Leontius*, qui fecit Stadiodromon Astylon, qui Olympiæ ostenditur. Et Lybin puerum nudum tabellas tenentem & ferentem mala. Syracusis autem claudi cantem, cuius vlceris dolorem spectatores videbantur sentire. Item Apollinem Citharœdum. Primus neruos, & venas, & capillum diligentius expresit.

Pythagoras Samius Pythagoræ Rhegini discipulus fecit signa fortunæ seminuda. Lahippus, Beda, Eutycrates discipuli fuerunt Lysippi. Eutycratis discipulus fuit Thysicrates Sicyonius.

Telephanes Phocæus habitauit in Thessalia, vbi opera eius latuerunt. Fecit Larissam, Spirarchum, Pentathlon, & Apollinem.

Aristides Polycleti discipulus fecit quadrigas, & Bigas.

Iphicrates Lenam meretricem, quæ Aristogitonem & Harmodium tyrannicidas nullis vnquam tormẽtis adacta voluit prodere.

Aliorum & Sculptorum & Statuariorum nomina sunt Cresilas, Pericles Olympius, Cephisidorus, Chereas, Ctesilaus, Demetrius, Dædalus Dynomenes, Eutychides, Hegias, Butyreus, Lycius Myronis discipulus, Menechmus, Nancerus, Niceratus, Polycles, Pyrrhus, Phœnix Lysippi discipulus, Stypax Cyprius, Syllanion, Theodorus autor Labyrinthi Samij. Xenocrates Tysicratis discipulus: Ariston, Callases, Desias, Cantharus Sicyonius, Dionysiodorus Critiæ discipulus, Deliades, Euphorion, Eunicus, & Hecateus.

Argenti cælatores Lesbocles, Prodorus, Pythodicus, Polygnotus, Scinus, Apollodorus, Androbolus, Asclepiodorus, Antimachus, Anthenodorus. Alia sunt infinita huiusmodi nomina apud Plinius libro 34.

PICTORES DIVERSI.

FVit *Phidias* initio pictor, pinxitq; Clypeum Athenis,

Paneus eius frater pinxit Aegidam Mineruæ.

Bularchus Magnetum prælium.

Hygiemon primus in pictura marem fœminamq; discreuit.

Eumarus Atheniensis figuras omnes imitari ausus.

Cimon Cleonæus eius inuenta excoluit, obliquasq; imagines inuenit, articulis membra distinxit, venas protulit, in veste rugas, & sinus inuenit.

Pythis certauit in Timagorã Chalcidẽsem de præstãtia picturę.

Polignotus Thasius primus mulieres lucida veste pinxit, instituit os adaperire, dentes ostendere, vultum ab antiquo rigore variare. Pinxit Delphis ædem & Athenis porticum, cuius partem etiam mercede pinxit *Mycon*.

Mycon alter minor filiam habuit Timareten pictricem.

Olympiade x c. fuerunt Aglaophon, Cephisodorus, Phrylus, Euenor pater Parrhasij pictoris.

Apollodorus Atheniensis primus species exprimere instituit, primusq; gloriam penicillo contulit. Fecit sacerdotem adorantem, & Aiacem fulminatum.

Zeusis arte picturæ tantas opes sibi comparauit, vt in earum ostẽtatione Olympiæ nomen suum aureis intextum literis ostentaret. Postea opera sua donare instituit, vt Alcmenam Agrigentinis, Pana Archelao, quòd nullum pretium putaret esse illis dignum. Fecit & Penelopem, & Athletã, adeoq; sibi in illo placuit, vt versum subscriberet celebrem ex eo, inuisurum aliquem facilius, quàm imitaturum. Fecit & magnificum Iouem in throno astantibus Diis, & Herculem infantem dracones strangulantem, Alcmena matre coràm pauente, & Amphitryone. Tanta fuit diligentia, vt Agrigentinis facturus tabulam (quam in templo Iunonis Laciniæ dicarent) virgines eorum nudas inspexerit, & quinque elegerit, vt quod in quaque laudatissimum esset, pictura redderet.

Aequales eius, & æmuli fuerunt, *Timanthes*, *Androcides*, *Eupompus*, *Parrhasius* descendit in certamen cum Zeuside: & quum Zeusis detulisset vuas adeò ingeniose pictas, vt ad eas aues deuolarent, Parrhasius lintheum attulit, veritate adeò repræsentata, vt Zeusis alitum iudicio tumens flagitaret, remoto lintheo ostendi sibi picturam, & intellecto errore, palmam concederet; quoniam ipse aues

fefel

fefellisset, Parrhasius verò se artificem. Idem Zeusis postea pinxit puerum vuas ferentem, ad quas quum deuolassent aues, iratus est operi suo, quòd vuas pinxisset melius, quàm puerum. Nam si puerum consummasset, aues timere debuerant. Pinxit quoque Helenã & Marsiam religatum. Parrhasius primus Symmetriam picturæ dedit, primus argutias vultus, elegantiam capilli, venustatem oris expressit, & artificum confessione in lineis extremis palmam adeptus est. Vide alia eius opera quàm plurima apud Pli. Superatus est tamen à Timante in Aiace.

Pinxit *Timantes* Iphigeniam aris immolandam, parẽtibus propè lacrymantibus velato patris eius vultu, quem digne non poterat ostendere. Item Cyclopem dormientem. Alij in hac arte celebres fuerunt. *Euxinidas* præceptor Aristidis, *Eupompus* Pamphili, Apellis *Pamphilus*, qui neminem minoris talento docuit annis decem. Quam mercedem ei dederunt Apelles & Melantius. Clari etiam extitere Echion, Therimachus, quos omnes superauit *Apelles*, voluminibus editis, quæ etiam doctrinam continent. Cedebat tamen Amphioni de dispositione, Asclepiodoro de mensuris. Idem nauigauit Rhodũ ad vidẽda opera Protogenis pictoris excellentissimi. Apelli autem fuit perpetua consuetudo nullum diem, quibuscunq; negotiis occupatum præterire, quin lineam aliquam duceret, ducendo exerceret artem. Ad eius officinam frequenter ventitabat Alexander, qui etiam edicto vetuit, ne ab alio pingeretur. Venerem Cois incœptam moriens reliquit imperfectam, nec repertus est, qui tam egregio operi vellet succedere. Pinxit Alexãdrum Magnum fulmigerum in templo Dianæ Ephesiæ talentis xx. Numerosa insuper opera, quæ ponuntur à Plinio.

Aristides Thebanus æqualis fuit Apelli. Primus animum pinxit & sensus omnes expressit. Vnam eius tabulam Attalus rex centum talentis emisse fertur.

Asclepidorum in Symmetria mirabatur Apelles. Ei Mnason tyrãnus pro duodecim Deis dedit in singulos Mna tricenas.

Idem dedit *Theomnesto* in singulos heroas Mnas centenas.

Nichomachus Aristodemi filius, pinxit raptum Proserpinæ: Item Vlyssem pileatum, Apollinem, Dianam: Deûm matrem leoni insidentem, & nobiles vaccas arreptantibus Satyris, & Scyllam. Fuitq; in ea arte omnium velocissimus. Discipulos habuit Aristidem fratrem, Aristoclem filium, & Philoxenum Eretrium, qui vltimus pinxit prælium Alexandri cum Dario: Item Lasciuiam, in qua tres Sileni comessantur.

Nicophanes fuit elegans & concinnus.

Apellis discipulus fuit *Perseus*.

Aristidi discipuli fuerunt Niceros,& Aristippus, qui pinxit Satyrum cum scypho coronatum. Aristippi Antorides & Euphranor.

Pyreicus humilia secutus, humilitatis tamen summam adeptus est gloriam. Pinxit tonstrinas, sutrinas, asellos,& obsonia.

Serapion pinxit scænas,& hominem pingere non potuit.

Dionysius nihil præter homines pinxit, vnde & Anthropographus dictus est.

Callicles parua quædam pinxit.

Antiphilus Hesionem, Alexandrum,& Philippum cum Minerua, Liberum patrem, Cadmum, Europen, Gryllum.

Arellius floruit Romæ paulò ante Augustum.

Amulius Mineruã, quæ spectãtẽ spectabat, quacũq; aspiceretur. Post eum in pretio fuere *Cornelius* Pinus,& *Actius* Priscus.

Paucias Sicyonius, Brietis filius, discipulus fuit Pamphili, qui primus lacunaria pingere instituit. Paruas pingebat tabellas, maximè pueros. Pinxit Glicerem coronarum inuentricem (quam amabat) sedentem cum corona.

Eupranor Isthmius fecit Colossos,& Marmora, ac Scyphos sculpsit. Scripsit volumina de Symmetria & Coloribus.

Euphranoris coætaneus fuit *Cyclias*, cuius tabulam Argonautas Hortensius orator mercatus est talẽtis C X L I I I I. vt iã diximus.

Antidotus discipulus fuit Euphranoris, fecit Clypeo dimicantẽ, & Luctatorem,& Tibicinem.

Antidoti discipulus fuit *Nicias* Atheniensis, qui mulieres diligentissimè pinxit. Eius opera multum probabat Apelles.

Maronites Glaucionis Corinthij discipulus, pinxit Achillem habitu virgineo occultatum Vlysse deprehendente, & alia quædam.

Metrodorus Pictor fuit,& Philosophus magnæ celebritatis, quẽ Athenienses miserunt L. Paulo Aemilio, post Perseum deuictum, petenti probatissimum Philosophum, ad erudiendos liberos,& Pictorem ad triumphum excolendum.

Timomachus Bizantinus pinxit Cæsari dictatori Aiacem & Medeam tabulas L X X X. talentis venundatas. Fecit insuper Orestem, Iphigeniam, & quædam alia.

Aristolaus Pausię filius,& discipulus pinxit ædẽ Apollinis Delphis.

Antiphilus puerum, ignem conflantem,& lanificium, in quo properabant omninm mulierum pensa, Satyrum cum pelle Pantherina,& alia multa.

Alcimachus pinxit Dioxippũ, qui Pancratio vicerat in Olympia.

Ctesilochi opus fuit Iupiter Bacchum parturiens, & ingemiscens muliebriter inter obstetrices & dearum clamorem.

Testidemus fecit Oechaliæ expugnationem,& Laodomiam.

Ctesides

Clesides reginæ Stratonices iniuriam, à qua nullo honore fuerat exceptus. Pinxit & voluptatem cum piscatore, quem regina dicebatur amare.

Cratinus Comœdus Athenis Pompeium pinxit.

Euchides bigam regis cum victoria.

Iphis Neptunum & victoriam.

Habron Amicitiam, & Concordiam, & deorum simulacra.

Nicearchus Venerem inter Gratias, & Cupidinem. Herculem tristem insaniæ pœnitentia.

Nealces Venerem, Naumachiam Aegyptiorum & Persarum. Item Asellum in littore bibentem, & Crocodilum ei insidiantem.

Aliorum Nomina sunt Oenias, Philiscus, Phalerion Simonides, Simus, Theodorus, Leontius, Theron, Tauriscus, Erigonus, Pasias, Aristonides, Anaxander, Aristobolus, Syrus, Arcesylas Tisicratis filius, Coribas Nicomachi discipulus, Carmanides Euphranoris, Dionysiodorus Colophonius, Diogenes, Eutymedes, Heraclides Macedo, Mydon Phylomachi statuarij discipulus, Mnasitheus Sicyonius, Mnasidemus, Nessus, Polemon Alexandrinus, Theodorus Samius, Tadius, Xenon Neoclis discipulus.

Mulieres pictrices fuerunt Timarete Mycaonis filia, Irene Cratini pictoris filia, & discipula, Aristarete Nearchi filia & discipula. Lala Cizicena. Martia M. Varronis. Hæc omnia decerpta sunt ex Plinio, ne quis forte opinetur me ex aliena opera laudem promereri velle.

PIGMENTA.

Inter pigmenta numerantur Minium, Armenium, Cymbaris, Chrysocolla, Indicum, Purpurissum, Synopis, Rubrica, Parethonium, Melinum, Eretria, Auripigmentum, Orcha, Cerussa, Sandaraca, Sandis, Syricum, Atramentum, Appianum.

Colorũ nomina sunt Andricelon, Ostreon, Prasinõ, Crococides, Cyaneus, Cynabari, Xanthus, Phæus, Phlogoleucus, Leucophæus.

Genera colorũ apud Gelliũ lib. 2. c. 25. sunt Ruffus, Ruber. Flauus, Fuluus, Rubidus, Phœniceus, Rutilus, Luteus, Spadix, Cæsius.

FABRI, ET ALII ARTIFICES.

Epeus, autor fuit illius machinæ, qua delitescentes Græci Troiam noctu ceperunt dolo. Verg. lib. 2. Aeneid. Et Menelaus, & ipse doli fabricator Epeus.

Didymaon, autor fuit cuiusdam clypei, quem Aeneas dedisse fertur Niso cursori peractis ludis, qui fiebant in Sicilia ad Anchisæ tumulum. Vergil. Et clypeum efferri iussit Didymaonis artes: Hoc iuuenem egregium præstanti munere donat.

Perillus reperit æneum taurum, ad torquendos sontes, vt eo suppoſit

ſuppoſitis flammis incluſi, mugitum bouis imitarentur. Quod genus tormenti ipſe primus expertus eſt, mandante Phalaride. Propert.lib.2. Nónne fuit ſatius duro ſeruire tyranno, Et gemere in in tauro ſæpe Perille tuo.

Lycaon Gnoſius faber fuit & artifex enſis, quẽ Aſcanius dedit Euryalo. Verg.lib.9. Humero ſimul exiuit enſem Auratũ, mira quem fecerat arte Lycaon Gnoſius, atq; habilem vagina aptarat eburna.

Vulcanum Poëtæ faciunt fabrum deorũ & Iouialium fulminum artificem. Idem Solis currum feciſſe fertur. Ouid.lib.2. Met. Genitor cunctatus ad altos Deducit iuuenem Vulcania munera currus. Aureus axis erat, temo aureus, aurea ſummæ Curuatura rotæ, radiorum argenteus ordo. Per iuga Chryſoliti, poſitæq; ex ordine gemmæ. Clara repercuſſo reddebant lumina Phœbo.

Dædalus, primus in formis animalium (quas veteres plaſtæ cæcas fingebant & immobiles) oculos induxit, & abditis quibuſdam neruis effecit, vt huc & illuc mouerentur adeò ſcite, vt ſpectantibus viuere, & ingredi viderentur. Idem ligneam Venerem fabricaſſe dicitur, quæ argento viuo infuſo moueretur. Fecit inſuper Cretæ labyrinthũ, quo incluſus, alis ſibi & nato confictis, per viam mortalibus negatã periculum effugit. Hinc opera Dædala vocantur ingenioſa. De eius Labyrintho Ouid. lib. 8. Dædalus ingenio fabræ celeberrimus artis Ponit opus, &c.

Mamurius, faber ærarius fabricauit Saliorum Ancylia, qui propterea nomen eius ſolebãt canere ſuis carminibus. Vertũnus apud Proper.lib.4. ſimulacrũ ſuum à Mamurio ex ære formatum dicit: ideoq; præcatur, vt eius cineri terra ſit leuiſsima. Hæc autem Vertumni verba: Stipes acerbus eram properanti falce dolatus Ante Numã grata pauper in vrbe deus. At tibi Mamuri formæ cælator ahenæ, Tellus artifices ne terat Oſca manus. Qui me tam docilis potuiſti fundere in vſus, Vnũ opus eſt, operi nõ datur vnus honos.

Phereclus, abietarius faber Paridis ad Helenæ raptum nauigaturi naues feciſſe dicitur. Hinc nauis Pheresclæa dici ſolet. Ouid. in Epiſt. Paridis, Hac duce Sigæo dubias à littore feci, Longa Phereclæa per freta puppe vias.

Callicrates, fuit minutorum opuſculorũ fabricator, qui muſcam fecit alis quadrigã cum agitatore tegentem. Fabricauit & nauem, quam auicula pennis integebat.

Myrmecides fecit formicas tam tenues, vt vix membra videri poſſent.

Eligius, Nouionenſis epiſcop. artem aurificium exercuit, in qua quicquid lucri faciebat erogabat pauperibus.

Ferunt *Harmonidem*, Troianum fabrum fuiſſe vnum ex eorum

numer

numero, qui Paridis Spartam ituri naues fabricauerunt.

Acesæus, natione Patarensis, & *Helicon* Carystius, duo fuerunt celebratæ artis artifices, qui Peplum Palladis Poliadis (quæ in arce Atheniensium colebatur) contexerũt. Hinc adagium natum, Acesæi & Heliconis opera: De his quæ singulari fiunt artificio.

Glaucus, Samius primus æris ferruminationem inuenit.

Sothericus, faber fuit lignarius, cuius opera priscam illam & rudem simplicitatem præ se ferebant. Hinc natum prouerbium, Sotherici lecti: De re vili, & minimè ambitiosa.

Elico, faber fuit, qui, autore Plinio, ob artem fabrilem Romæ commoratus est.

Artemon, faber fuit loripes, autore Plutarcho in Pericle.

Stasicrates, fuit artifex Alexandro Macedoni gratissimus, qui dicebat Thraciæ montem Athon in hominis statuam formari exculpiq; posse.

Vatinius, Beneuentanus fuit artifex Calicum vitreorum. Hinc Vatinia vocantur vasa vitrea. Mart. lib. 10. Vatiniorum proxineta fractorũ. Idem in distichis: Vilia sutoris Calices monumenta Vatini Accipe. Is fuit distorti corporis, Sutrinæ alumnus, ediditq; munus gladiatorium Beneuenti. Autore Cornelio Tacito.

Myron, artifex nobilis buculam fecit æneam, Græcis primũ, deinde Ausonianis versibus celebratã. Prop. Atque aram circum steterant armenta Myronis, Quattuor artificis viuida signa boues.

Architas, faber simulacrum Columbæ fecit ex ligno, libramentis ita suspensum & aura spiritus inclusa atque occulta concitum, vt ipsum volaret, Autor Gell. lib. 10. cap. 12.

Telephanes, faber fuit lignarius, victum sibi quæritans in factitandis curribus, quem tamen postea felix fortuna ad Lydorum regnum euexit.

Diphilus, architectus fuit tardissimus in perducendis ad finem susceptis operibus. Vnde factus adagio locus, Diphilo tardior.

Tericles, calices torno faciebat ex Terebintho. Plinius.

ARCHITECTI NOBILES.

D*Emocrates*, Alexandriam metatus est.

Spintharus, Corinthius Delphicum templum construxit.

Ctesiphon, templum Dianæ Ephesiæ vbi simulacrũ ipsius deæ vitigineum fuerat. Plin. Operi, inquit, præfuit Ctesiphon architectus.

Meleagenes, fanum Mineruæ Prienensis.

Theodorus Phocensis fecit Tholum Delphicum.

Philo Atheniensis armamentarium Pyrei.

Hermogenes, ædem Doricam Iunonis Magnesiæ.

Sugilas, mausoleum Artemisiæ.

Zenodotus, nobile pauimentum Pergami.

Hermodorus, nomen est architecti, qui obeliscum fecit.

Zmilus, Rholus, & Theodorus, architecti, fecerunt Labyrinthum Lemnium.

Valerius Ostiensis architectus fuit, qui theatrum Romæ texit.

Mnesicles architectus arcem Athenis ædificauit. Autor Plutarchus in Pericle.

Nicon, pater fuit Galeni geometriæ & architecturę peritissimus.

Apollodorus, Traiani forum, Methodeum & Gymnasium Romæ fabrefecit. Hunc interfecit Adrianus.

Eupalinus Megarensis, filius Naustrophi, *Rhœcus*, Philei filius, & *Mandrocles* Samius, nomina sunt Architectorum apud Herodotũ.

CONDITORES DIVERSORVM Locorum, & Aedificiorum.

ANtenor condidit Patauium vrbem. Verg. lib. 1. Aeneid. Hic tamen ille vrbem Pataui sedesq; locauit Teucrorum.

Romulus, Romam. Verg. lib. 1. Aen. Indę lupæ fuluo nutricis tegmine lætus Romulus excipiet gentem, & Mauortia condet Mœnia, Romanosq; suo de nomine dicet, Ascanius Albam.

Philoctetes, Petiliam vrbem Brutiorum. Verg. lib. 3. Aen. Parua Philoctetæ subnixa Petilia muro.

Dido, Carthaginem. Verg. lib. 4. Aen. Fœmina quæ nostris errans in finibus vrbem Exiguam pretio posuit. Dido apud eundem sic loquitur: Vrbem præclaram statui, mea mœnia vidi.

Dardanus, Troiam. Verg. lib. 9. Aeneid. & lib. 8. Et Troiæ Dardanus autor.

Danaë, Acrisij filia Ardeam vrbem Italiæ. Vergil. lib. 7. Quam dicitur vrbem Acrisioneis Danaë fundasse colonis. Plin. lib. 3. Ardea à Danaë Persei matre condita.

Catillus, Arcas, Tybur, oppidum Romæ vicinum. Vergil. lib. 7. Tum gemini fratres Tyburtia mœnia linquunt: Fratris Tyburti dictam cognomine gentem.

Ceculus, Præneste. Vergilius lib. 7. Nec prænestinæ fundator defuit vrbis.

Arcades, Pallantæũ oppidum, sitũ in monte Palatino. Verg. lib. 8. Arcades his oris genus à Pallante profectũ, Delegere locum, & posuere in montibus vrbẽ Pallantis proaui de nomine Pallantæũ.

Neptunus, muros Troiæ. Verg. lib. 9. Aen. An non viderunt mœnia Troiæ Neptuni fabricata manu considere in ignes.

Diomedes, Arpos, oppidum Apuliæ. Verg. lib. 10. Atque iterum in Teucros Aetolis surgit ab Arpis Tydides. Aliter vocatur Argyripa. Idem lib. 11. Ille vrbem Argyripam patriæ cognomine gentis

Victor

Victor Gargani condebat Iapygis agris.

Cadmus, Thebas Bœotias. Ouid. lib. 3. Meta. Hos operis comites habuit Sidonius Hospes, Quū posuit iussā Phœbeis sortibus vrbē.

Amphion, muros Thebarū. Horat. in Arte: Dictus & Amphion Thebanæ conditor vrbis.

Capys, Capuam. Syllius lib. 11. Tum Capys vt primus dederit sua nomina muris. Verg. Et Capys hinc nomē Cāpanæ dicitur vrbis.

Munacius Plancus, vir consularis, & prætorius, & Ciceronis discipulus, Lugdunum vrbem.

Telegonus, filius Vlyssis, Tusculum oppidum Italiæ. Propert. lib. 2. Quid petis Aeæi mœnia Telegoni.

Galli, Mediolanum. Claud. Continuò sublime, volans ad mœnia Gallis Condita, lanigeræ suis ostentantia pellem.

Semiramis, Babylonem. Propert. lib. 3. Persarum statuit Babylona Semiramis vrbem.

Cæsar Augustus Nicopolim ciuitatem in memoriam victoriæ suæ de Antonio & Cleopatra. Autor Suet.

Busyris, Thebas Aegyptias.

Ogdous, Memphim vrbem Aegypti.

Archias, Syracusas.

Cleopes, rex Aegypti Pyramidem magnificentissimam.

Massilienses, Niceam.

Alexāder, Alexandriā vrbē Aegypti. Autoribus Plin. & Curtio.

Amazones, Ephesum.

Mithridates, Eupatoriam.

Alexander, Heracleā: Antiochus, Laodiceā: Darius, Susas vrbem Persidis: Phoroneus, Argos: Ninus, Niniuē: Sichem, Sidonē: Ocnus, Mantuā: Agenor, Tyrū: Amyclas filius Lacedæmonis regis, Amyclas vrbem Laconiæ: Neleus pater Nestoris, Pylon. Ouid. in Epist. Nos Pylon antiqui Neleia Nestoris arua Misimus. Romulus, Asylum. Ouidius lib. 3. Fast. Romulus vt saxo lucum circundedit alto Quidlibet huc dixit confuge, tutus eris. Paranus Phœnicum dux, Massiliam: Pylij, Metapontum: Iapygas, Iapix Dædali filius: Coram, dardanus: Agyllam, Pelasgi: Diomedes, Beneuentum.

SEPTEM ORBIS MIRACVLA.

SEptem fuerunt ædificia toto orbe cantatissima, quæ propter operis magnitudinem & sumptū incredibilem extitere loco miraculi, vt nihil diuinius ars humana posset confingere aut excogitare. Fuerunt autem hæc: Pyramides Nili, Turris Pharia, Muri Babylonis, Templum Dianæ Ephesiæ, Simulacrum Mausoli, Colossus Solis apud Rhodios, & Simulacrū Iouis Olympici, quibus nonnulli addunt domum Cyri Mœdorum regis.

Pyram

Pyramides, in primis erant ſtructuræ & moles lapideæ infernè quadratæ ſurſum verſum acutæ,quas Aegypti reges ſuperponendas tumulis erigebant,aut ad inanem diuitiarum oſtentationem,aut vt populi torporem excitarent. Earum vna ſaxo naturali fuit elaborata,& rubrica,cuius ambitus per frontem centum duos pedes colligebat,longitudo erat C X L I I I.pedum, altitudo L X I I.Alia fuit facta ex Arabicis lapidicinis,quam ſexcenta hominũ millia viginti annis cõſtruxiſſe memorãtur.Tres aliæ fuerũt annis L X X V I I I. & menſibus quatuor factæ.Plinius ſcribit M.D C C C.talenta fuiſſe erogata in raphanos, allium & cepas, quibus artifices veſcebantur in extruenda earum vna. Quo argumento coniectare eſt, quanta quamque prodigioſa fuerit aliarum rerum impenſa.Omnium ampliſsima continebat octo ſoli iugera, quatuor angulorum paribus interuallis per D C C C L X X X V I I I.pedes.ſingulorum laterum altitudo pedes vigintiquinq;. Secundæ ſingula interualla per quatuor angulos pares D C C X X X V I I. pedes comprehendebant. Tertia erat minor prædictis,ſed multò ſpectatior Aethiopicis cõſurgens lapidibus,trecẽtis ſexaginta tribus pedibus inter angulos. Omnium minimam fecit Rhodope meretricula Aeſopi fabulatoris conſerua,diuitiis illis,quas meretricio quæſtu ſibi cõparauerat. Herodotus in Euterpe ſcribit Cleopẽ Aegypti regẽ feciſſe Pyramidem ex Arabicis lapidibus,cuius longitudo erat quinq; ſtadiorũ,latitudo decem paſſuum, altitudo octo paſſuum, in qua decẽ annos fuiſſe conſumptos memorat.Fecit & aliam viginti annis abſolutã, in qua tantum perfudit pecuniæ, vt nimio ſumptu attritus, filiam (quam habebat formoſiſsimam) coactus ſit proſtituere. Ea eſt in qua M. D C C C. talenta in cepis & raphanis erogata prædiximus. Herodotus alias complures memorat, quas volens omitto, quoniã prædictæ ſatis arguunt,quàm otioſa fuerit illorum regum & opera,& prodigentia. De Pyramidibus Luc.lib.8.Quum Ptolemæorum manes ſeriemq; pudendam Pyramides claudant indignaq; Mauſeola.Martial.Barbara Pyramidum ſileat miracula Memphis.

Memoratur etiam turris illa, quam Ptolemæus fecit in Pharo inſula non ad aliam vſum quàm nocturnos ignes nautarum curſui oſtendendos. Hanc autem conſtituit talentis D C C C. Soſtrato architecto,qui ſtructuræ tantæ ſuum inſcripſit nomen.

His miraculis annumerantur *Babylonis* muri, quos Semiramis condidit,aut ſaltem ruinoſos reparauit, coctilibus laterculis,& bitumine ferruminatis,ducentum pedum altitudine, latitudine verò quinquagenum pedum,adeò vt quadrigas inter ſe occurrentes reciperent,turreſq; haberent C C C. plures multò habituri,niſi aliqua ex parte paludes pro mœnibus fuiſſent.Huic autem operi portentoſo

roſo adhibita ſunt trecenta hominum millia. De Babylone Propertius lib.3. Perſarum ſtatuit Babylona Semiramis vrbem, Vt ſolidum cocto tolleret aggere opus.

Et duo in aduerſum miſit per mœnia currus, Ne poſſent tacto ſtringere ab axe latus. Duxit & Euphratem medium, qua condidit arces. Iuſsit & imperio ſurgere Bactra caput. Herodotus ſcribit muros Babylonis habuiſſe craſsitudinem quinquaginta cubitorum regiorum, celſitudinem ducentorum. Per ambitum centum portæ ſtabant æreæ, omnes cum cardinibus.

Templum *Dianæ* Epheſiæ factum eſt à tota Aſia ducentis & viginti annis. Hoc autem in ſolo paluſtri fecere, ne terræ motũ ſentiret, aut hiatus timeret. Et ne in lubrico & inſtabili tantæ molis fundamẽta locarentur, antè calcatis ea ſubſtrauere carbonibus, dein de velleribus lanæ. Templi longitudo erat CCCCXXV. pedum, latitudo CCXX. Columnæ in eo centum vigintiſeptem à ſingulis regibus factæ, ex quibus XXXVI. erant cælatæ. Operi præfuit Cteſiphon.

Artemiſia, regina Cariæ Mauſolo marito mortuo ſepulcrum erexit inter orbis miracula annumeratum, cuius altitudo attollebatur XXV. cubitis: cingebatur columnis XXXVI. Patebat ab auſtro & ſeptentrione LXIII. pedes. Toto circuitu continebat pedes CCCCXI. Ipſum ab oriente cælauit Scopas, à Septentrione Briax, à meridie Timotheus, ab occaſu Leocares. Regina opere nondum abſoluto conceſsit fatis: Artifices tamen non receſſerunt niſi eo cõſummato. Ab hoc ſepulcro omnia regum & imperatorum monumenta, quæ præcioſa ſunt, vocantur Mauſolæa. De hoc Propertius lib.3. Nec Mauſolæi diues fortuna ſepulcri. Mortis ab extrema conditione vacat. Martial. lib.1. Aëre nec vacuo pendentia Mauſolæa Laudibus immodicis Cares ad aſtra ferant.

Coloſſus Solis apud Rhodios fuit LXX. cubitorum altitudinis, qui poſt quinquageſimum ſextum annum terræ motu proſtratus, iacens quoque fuit miraculo. Pauci pollicem eius amplectebantur. Maiores erant digiti, quàm pleræque ſtatuæ. Vaſti ſpecus hiabant defractis membris. Spectabantur intus magnæ molis ſaxa. Factus eſt hic Coloſſus annis duodecim, trecentis talentis. Artifex fuit Chares Lyndius Lyſippi diſcipulus. Soldanus Aegypti quum inſulam Rhodum inuaſit, ex ære huius ſtatuæ DCCC C. camelos oneraſſe fertur. Ab hoc coloſſo Rhodij vocantur Coloſſenſes, & Rhodos Coloſsicola.

Inter orbis miracula recenſetur ſimulacrum *Iouis* Olympici, quod Phidias fecit ex ebore. Propertius lib.1. Nam neque Pyramidũ ſumptus ad ſydera ducti, Nec Iouis Elæi cœlum imitata domus.

Sunt qui addant *domum Cyri* Medorum regis, quam fabricauit, Memnon, illigatis auro lapidibus.

De his miraculis & aliis quibusdam ædificiis Politiamus in Mãto sic inquit: Nec vetus immensum fuerit quæ sparsa per orbem Gloria septena celebrat spectacula fama: Nam neque belligeris Babylon pulsata quadrigis, &c.

ALIA OPERA, ET AEDIFICIA sumptuosa, & magnifica.

VErgilius scribit Didonem fecisse *Templum Iunoni* donis opulentum, Aerea cui gradibus surgebant limina, nexæq; Aere trabes, foribus cardo stridebat ahenis.

Eodem autore Iarbas rex Getulorum *Templa Ioui* centum latis immania regni Centum aras posuit, vigilemq; sacrauerat ignem Excubias diuûm æternas.

Idem lib. 7. scribit *domum Latini* regis centum columnis fuisse sublimem, & cedrinis auorum simulacris ornatam.

Regiam Solis describit Ouidius libr. 2. Metam. his verbis: Regia solis erat, sublimibus alta columnis, Clara micante auro flammasq; imitante Pyropo: Cuius ebur nitidum fastigia summa tegebat, Argenti bifores radiabant lumine valuæ. Materiam superabat opus: nam Mulciber illi Aequora cælarat medias cingentia terras, Terrarumq; orbem, cœlumq; quod imminet orbi.

M. Aemylius Scaurus Syllæ priuignus in ædilitate sua *Theatrum* fecit altitudine CCCLX. columnarum, cuius pars scenæ erat è marmore, media è vitro, columnæ imæ XLVIII. pedum. Erant inter columnas signa ærea CCC. numero. Cauea capiebat hominum LXX. millia. Autor Plinius lib. 36.

Obelisci vocantur structuræ minores Pyramidibus deorsum versum specie quadrata, in angustum verticem desinentes, & paulatim gracilescentes. Aegypti reges quatuor fecerunt obeliscos CCCLXXX. cubitorum longitudine.

Ramises rex Aegypti (cuius ætate captum est Ilium) obeliscum fecit quadraginta cubitorum, & alium longitudine vndecenis pedibus, per latera cubitis quatuor, quem fecisse dicuntur viginti hominum millia. Cuius operis admiratione factum est, vt quum Syenem oppidum expugnaret Cambyses rex, ventumq; esset incendio ad crepidines obelisci, extingui ignem iuberet, molis reuerentia.

Obeliscum posuit Phius XLV. cubitorum.

Ptolemæus vnum Alaxandriæ LXXX. cubitorum.

Alij duo fuerunt Alexandriæ quos excidit Mesphees rex XLII. cubitorum.

Alius fuit excisus à rege Semneserteo CXXV. pedum.

Nunco

Nuncoreus filius Sesostris vnum fecit c.cubitorum.

Dædalus *Labyrinthum* fecit in Creta, tanta viarum perplexitate, vt introeuntibus non pateret reditus. Verg. lib. 6. Hic labor ille domus, & inextricabilis error.

Fuit & Aegyptius *Labyrinthus*, lapideis è Parocolunnis in introitu, reliquis Syenitis. Fuit & tertius in Lemno, quartus in Italia, omnes lapide polito, fornicibus tecti, Lemnius habebat c l. columnas, quarum in officina turbines ita librati pependerunt, vt puero circumagente tornarentur. Eius architecti fuerunt Zmilus, Rholus & Theodorus. Italicum sibi fecit Porsena rex Ethruriæ loco sepulcri, quò si quis improperasset sine glomere lini, exitum inuenire nequiuisset. Supra erant Pyramydes quinque, quatuor in angulis, & in medio vna, in imo latæ pedum l x x v. altæ pedum c l. ita fastigiatæ, vt in summo orbis æneus, & pegasus vnus omnibus sit impositus, ex quo pendebant iuncta catenis tintinabula.

Aegyptiæ Thebæ centum portis nobiles coniecturam miræ amplitudinis reliquerũt vniuersæ posteritati. Iuuenal. Ecce vetus Thebæ centum iacet obruta portis.

Iulius Cæsar *Circum* fecit longitudine trium stadiorum, latitudine vnius, sed cum ædificiis iugerũ quaternûm, ad sedem c c l x. millium. Idem solum tantum foro extruendo sestertiis mille ducentis emisse dicitur.

P. Clodius, quẽ Milo occidit, domũ habuit sesterciis c x l v i i. millibus emptam.

M. Lepido viro consulari, & Q. Catuli collegæ, fuit olim domus omnium in vrbe pulcherrima, quæ tamen intra annos x x x v. centesimum locum non obtinuit.

Amphitheatrum Pompeij capiebat x l. millia hominum. Theatrum hoc Nero in vnum diem totum auro operuit, vt Tyridati regis Armeniæ illud ostenderet.

Agrippa fecit in ædilitate sua d c c. lacus. Fontes c l. Castella c c x x x. Signa c c c. ærea, aut marmorea imposuit, columnas c c c c. ex marmore. Fecit & aquarum ductus memorabiles: alios item incœpit Caius Cæsar, quos peregit Claudius in omnes montes vrbis leuatos, in quos influebant Curtius & Cæruleus fontes. Erogata in id opus d l v. millia sestertia.

Cicero non minoris quinquaginta millibus aureis habitauit. Quã pecuniam furto & & rapina comparatam scripsit Sallustius in sua contra eum inuectiua.

Aurea Neronis domus tanto sumptu, tantoq; rerum omnium apparatu constructa est, vt ad eam peragendam Othoquingenties sesterciûm, id est, duodecies centena & quinquaginta millia aureo-

rum noſtrorum attribuerit, quum tamen nihil deeſſet operi: atque hoc tam prodigioſum edificium à Theatro M. Scauri victũ contẽdit Plinius. Habebat illa Neronis domus ſtagnum inſtar maris, vineta, ſyluas cum omni pecudum genere & ferarum. Item aues argẽteas, quæ in modum cœli mouebantur. In ſolariis lapidem quendã Sphengitem, quo perpetuus dies illucebat. De hac domo intellexit Mart. lib. 1. dicens: Hic vbi ſydereus propius videt aſtra Coloſſus, Et creſcũt media pegmata celſa via, Inuidioſa feri radiabant atria regis, Vnaq; iam tota ſtabat in vrbe domus. Hic vbi conſpicui venerabilis amphitheatri Erigitur moles, ſtagna Neronis erant.

In *M. Scauri* villæ incendio bis millies ſeſterciûm abſumptum legitur.

Pergama, ſeu muri vrbis Troiæ ferũtur habuiſſe in ambitu x l. millia paſſuum. Nec aliam ob cauſam adſcribuntur Deis autoribus, quâm propter magnificentiam. De his Lucanus lib. 6. Nunc vetus Iliacos attollat fabula muros, Adſcribatq; Deis.

Nitocris Aſſyriorum regina (quæ multis annis poſt Semiramidem floruit) Euphratem fluuium, qui mediam Babylonem rectus præterfluebat, fecit tortuoſum, ſupraq; pontẽ erexit triũ ſtadiorũ, difficillimum factu propter paludes, quæ vrbem ambiunt. Fecit & ingentes caruernas ad excipiendũ fluminis impetũ, egeſſitq; quicquid erat limi ad iaciẽda fundamẽta. Autor Herodotus & Curtius.

Traianus lapideũ pontẽ fecit in Danubio, in quo viginti ex quadrato lapide erant pilæ, quarum altitudo c l. pedum præter fundamenta extabat, Latitudo ſexaginta pedes continebat. Diſtabant inter ſe c l x x. pedibus, fornicibus verò coniungebantur, quum tamen fluuius ipſe ſit admodum præceps & impetuoſus, & nonnunquam imbrium mole concitatus ripas longius ſubmoueat, & vbi anguſtior eſt, ibidem ſit ferox, & vorticoſus. Hanc tamen poſtea molem ſeu liuore maligno, ſeu alia cauſa, dirupit Adrianus. Autor Dion Caſsius.

Murus *Byzantũ* vrbis fuit olim Mileſio quadrato lapide, adeò indiſcreta laterum ſtructura, vt vna propè muri compages ſpectantibus videri poſſet.

Alexander Macedo tabernaculum fecit, in quo centum lecti ſternebantur, aureæ columnæ ſuſtinebãt verticem aureum variis textum ornamẽtis. In eo conſiſtebant mille Perſæ, mille ſagittarij Macedones, & quingenti cum ſcutis argenteis. In medio autẽ erat ſella aurea, ſuper quam ſedebat Alexander, ſtipatus ſuis Sariſſophoris.

Inter mirabilia hominũ opera ſunt, Athos factus à Xerxe nauigabilis, Iſthmos cœptus à multis perfodi, nec abſolutus, Alpes aceto diuiſæ, Lucrinus lacus vndecim annis à triginta hominum milibus exiccatus.

exiccatus. Luculliana villa, vbi exciso mõte Euripus admittebatur.
Cæsar vno die pontem in Arari cõstituit: alium supra Rhenum mira celeritate, quem decem diebus absoluit.
Colossus fuit Tarenti quadraginta cubitorum factus à Lysippo.
Fuit in Capitolio Colossus Apollinis trãslatus à Lucullo ex Apollonia Ponti vrbe x x x. cubitorum, factus talentis. c l.
Fuit & Colossus Apollinis Tuscanicus quinquaginta pedum à pollice, dubium ære mirabilior, an pulchritudine.
Aetate Plinij *Zenodorus* fecit collossum Mercurij in ciuitate Galliæ Aruernis, sesterciis c c c c.
Idem quum venisset Romam, simulacrum fecit mãdato Neronis c x. pedum longitudine, quod postea Soli dicatum est.
Ambitus *Memphis* vrbis Aegyptiorum ab Ogdoo rege ædificatæ fuit c l. stadiorum.
Martialis lib. 1. Domitiani Imperatoris *Amphitheatrum* omnibus miraculis, superbisq; ædificiis anteponit dicens: Omnis Cæsareo cedat labor amphitheatro, Vnum pro cunctis fama loquatur opus.
Sabellicus ædificia quædam & magnifica loca sequentibus verbis enumerat. Nunc vetus Ogygios attolat Græcia muros, Adscribatq; deis Neptunia mœnia, laudent Mirenturq; suos parthi Babylona labores. Nec sileat Pharios iam barbara Mẽphis honores, Aeternumq; sui memoret pia busta tyranni Caria diues opũ, magnũ vulgata per orbẽ Tercentum populi celebrẽ delubra Dianæ.
Superest magnificum illud *Templum*, quod anno regni sui quarto ædificare cœpit *Salomon* Dauidis filius. Triginta imprimis hominum millia cædendis arboribus, vt cedris, & cupressis, sunt in Libanum destinata. Lapicidarum verò extiterunt octoginta millia. Latitudo templi fuit vicenum cubitorum, Sexagenum longitudo, altitudo fornice distincta centenũ & vicenûm. Inferioris structuræ materia erat ex candenti saxo. Amplitudo vestibuli denum cubitorum, Cellæ erant vicenæ peruio inter se vsu, & aliæ his suppositæ. Trabes erant cedrinæ, cedrina cõcameratio auro illita, vt parietes omnes. Sanctior locus à reliquo tẽpli corpore distinguebatur muro, in quo erant ianuæ sculptæ, vela ductilia, variis mæandris & floribus intexta. Duo cherubini (ita enim dici solent) ex puro auro. Pauimentum petalis aureis Instructum. Ianuæ vicenûm cubitûm altitudine auro coruscantes. Ante vestibulum erant duæ columnæ æneæ x v i i i. cubitorũ altitudine, ambituq; duodenûm. Erat & vas æneũ tantæ magnitudinis, vt ab re nominatum sit mare, quod vituli duodecim diuersas mũdi plagas terni singulas prospectãtes circunstabant. Fuit vas illud trium milium batorũ capax. Erant & aliæ figuræ, quas longum esset recensere. Altare fuit æreum de-

nûm pedum altitudine, longitudine duplo maiore. Item mensa vna aurea. Phialæ & pateræ aureæ decem millia. Argenteæ quadruplo maiore numero. Candelabra decem millia ex auro & argento fabricata. Circa tẽplũ aula capacissima, in qua profanus populus cõsisteret. Hoc autẽ opus septẽ annorũ spatio ad finẽ perductum est.

Fecit & *Salomon* sibi regiam candenti pauimento, triplici intus materia cedro, argento & auro. Quod opus absoluit tredecim annorum spatio.

ARBORES DIVERSAE.

ABies arborum pulcherrima est & rectissima, quæ in transuersum posita renititur ponderi, nec prius rumpitur quàm carie deficiat. Pars eius inferior est enodis, & vocatur sapinus. Superior nodosa & durior. Situs eius in montibus. Expetitur nauigiis, & trabibus, & plurimis vitæ operibus. De hac Ouid. lib. 10. Resina huic arbori vitium. Gignit pilulam, quæ in medicina vim habet vrendi. Folia, non amittit, quæ habet pectinum modo. Terna edit germina, inter squamas corticem spargit. Semen reddit post vergiliarum occasum. Ramos habet in cœlum tendentes, non in in latera pronos. Cacuminibus ramorum decisis moritur, totis verò detruncatis durat. Et si infra ramos præscindatur, quod superest viuit. Si verò cacumen tantum auferatur, emoritur tota. Laudatissima est in Alpibus, Apœnino, Vogeso monte, Corsica, Bithynia, Ponto, Macedonia. Deterior Arcadica: quoniam ibi facile putrescit. Abietis vmbra satis perniciosa est. Ab abiete fabri lignarij vocantur Abietarij. Et opus abiegnum abiete factum. Hinc equus Troianus à Propertio & Politiano vocatur Abiegnus. Sta. lib. 6. Thebaidis, abietẽ vocat audacem, quòd naues marinis se exponant periculis. Sic autẽ ait, Hinc audax abies, & odora in vulnere pinus.

Aesculus arbor est glandifera, cuius fructu vescebantur homines ætatis aureæ sub Saturno. Sacra est Ioui. Huius ramis fiebat corona ciuica. Semen reddit autumno. Tantum radice descendit in terram, quantum corpore eminet in aëre.

Amygdalus arbor est fructifera, cuius fructus duro & carnoso integitur cortice. Prima omnium arborum floret mense Ianuario. Ante maturitatem facilè fructum amittit. Serenda est ab occasu arcturi ad brumam. In hanc arborem poëtæ fabulantur mutatam fuisse Phyllidem.

Amyris arbor est infructifera, quam sterilitatem pensat odore fragrantissimo.

Apina arbor est media inter pinum & piceam, piceæ tamen similior, vnde etiam Pinus picea vocatur.

Aquifolia, arbor est ex Ilicis genere, quam Græci Similacem vocant

vocant. Baccas habet sine succo. Folia ei non decidunt, quæ habet aculeata. Germinat verno tempore. Sata in domo aut villa veneficia arcet. Flore eius aquam glaciari tradit Pythagoras apud Plinium. Hanc arborem Theophrastus Crateogonon vocat.

Acaron arbor est breuis & fruticosa.

Acer ferè est amplitudinis tiliæ, arbor operum elegantia & subtilitate nobilis. Multa eius genera. Album candoris præcipui. Alterũ crispo macularum discursu in Istria & Rhetia præcipuum. Vilius Crassiuenium vocatur. Vide alia discrimina apud Plinium. Aceris radix contusa iecinoris doloribus vtilissime imponitur. Germinat paulò ante æquinoctium vernum. Semen reddit messibus. Acernę trabes dicuntur quæ sunt ex eius ligno.

Adrachne arbor est syluestris similis vnedoni, folio tantum minore & nunquàm decidente, cortice non scabro, sed qui circumgelatus videri possit, tam tristis est aspectu. Fertur semper frondere.

Alburnacum arbor est colore nigricante.

Alnus arbor nullum fert fructum, aut semen. Prouenit in locis aquosis. Vnde Syll. lib. 3. Fluminea sonipes religatus dicitur alno. Pinguis est ei vmbra, folia crassissima. Vtilis est nauigiis. Lucanus li. 3. Syluaq; dodones & fluctibus aptior alnus. Statius lib. 6. Theba. Alnus amica fretis, nec inhospita vitibus Vlmus.

Apiastrum, Arbor est venenata in Sardinia.

B*alsamum* arbuscula est aromatica, vni Iudææ concessa, viti similior quàm nitro. Ea seritur malleolis. Frequens est in montibus. Sustinet se absq; vllis adminiculis. Excrescit in bina cubita. Trima fructifera est. Eius succus vocatur Opobalsamum, omnibus odoribus anteferendum. Lignum Xylobalsamum, inciditur vitro, lapide, vel osseis cultellis. Capitur & Balsamum pro arboris succo.

B*edellium* arbor est nigra, magnitudine oleæ, folio & robore similis caprifici. Nascitur apud Bactrianos, habet naturam gumni. Autor Plinius lib. 12. cap. 9.

B*etula* arbor est eximij candoris, qua fiunt circuli vasis vinariis idonei. Gaudet frigidis locis. Bitumen ex ea quondam excoquebãt Galliæ. Vtilis est conficiendis cistis, & sportellis, flexibili create.

B*uxus* arbor est tonsilis & semper virẽs, viscum producens & semen, quod Cartegon dicitur. Ea fiunt multiforatiles tibiæ. Vnde & pro musico instrumẽto nõnunquàm accipitur. Seneca: Tibi multifora tibia buxo solẽne canit. Fiũt & laudatissimi pectines, & vnguentariæ pixides. Plurima reperitur in Pyrenæis & Citoro montibus. Commendabilis est duritia & pallore. Plinius tria ponit eius genera, Gallicum amplitudine procera. Oleastrum grauis odoris in omni vsu dãnatum. Tertiũ syluestre semper tõsile. Mõtes amat.

Folia eius ſunt concaua,quæ nõ decidunt. Spiſsiſsima eſt arborum. Non fluit in aquis,nec cariem ſentit,nec vetuſtatem.

Carpinus arbor eſt nota,quæ alio nomine Acer dicitur. Montes amat.Ea quondam fiebant faces nuptiales.

Camerepes, arbor eſt folio lato & molli, peculiaris Cretæ & Siciliæ.

Cynnamum, ſeu Cynnamomum arbuſcula eſt aromatica, præſtãs odore,dulcis,& cinerei coloris, cuius ſuccus ad multa remedia vtilis eſt.Naſcitur in Aethiopia,India,& Sabæis.

Citrus arbor eſt pecularis Mauritaniæ in Atlante monte. Romanis olim gratiſsima,& maximè expetita ad menſarum & lectorum vſum.De his intellexit Lucanus lib.10.Dentibus hinc niueis ſectos Atlantide ſylua Impoſuere orbes, quales ad Cæſaris ora Non capto venere Iuba. Huiuſmodi Citreæ menſæ fulciebantur eboreis pedibus,vt his verbis liquet. Citrus Mauruſia folium habet arbuſti aut lauri. Arborem hanc Græci Medicam vocant.

Cornus arbor ramos habet duritie & rigiditate ſimiles cornibus. Propterea vſus eius bellicis haſtis & iaculis dicatus eſt.Vnde & plerunque accipi ſolet pro telo. Syll. lib.10. -Vix prima momordit Tegmina Callaici cornus tremebunda metalli.Verg.lib.10. Volat Itala cornus.Exitialis eſt apibus hæc arbor: Nam flore eius deguſtato,aluo concita moriuntur. Succus eſt ei ſanguineus. Montes amat,& primo Fauonio germinat.Nullam habet medullam.

Corylus arbor gaudet planis locis. Ex ea olim fiebunt faces nuptiales,vt carpino.Graciles ſunt eius trunci,lata folia, delicati fructus,& ſecundis menſis expetiti.Colurna dicuntur opera, quæ fiũt eius ligno.

Caſtanea fructum ſignificat & arborem. Fructus integuntur ſpinoſo cortice.Vergil.Stant & Iuniperi,& caſtaneæ hirſutæ.

Cedrus arbor procera eſt,nec tamen oneroſa.Folia habet cupreſſinis ferè ſimilia,lignum iucũdi odoris,& tineis imperuium, & infeſtum. Propterea opus dignum Cedro dicimus, quod laudabile eſt, & ab iniuria blattarum & tinearum maximè conſeruandum. Horatius: Speramus carmina fingi poſſe linenda Cedro,& leui ſeruanda Cupreſſo? Vel quòd eius oleum illitum res omnes conſernet à tineis & carie.Duo ſunt minoris Cedri genera:Lyria,& Phœnicia.Differũt folio:Nam quæ durum,acutum, & ſpinoſum habet, vocatur Oxycedros,ramoſa,ac nodis infeſta:Altera odore præſtat. Duo item genera Cedri maioris.Florifera fructum non fert. Fructifera non floret. Et in ea antecedentem fructum ſtatim nouus occupat.Semẽ eius ſimile.Materię æternitas,Ideoq; ſimulacra deorũ ex ea factitauere.Reſinã fundit ad faciẽdas pices. Mõtes amat.

Folia

Folia non amittit, quæ habet capillata. Laudatiſsima eſt in Creta, Africa,& Syria.Rimam fiſſuramq; non capit ſponte.

Ceraſus nomen ſumpſit à Ceraſunti Pōti ciuitate. Fructus vocatur Ceraſum,& interim pro arbore capitur. Ceraſi Romæ nō fuerūt ante victoriā Mithridaticā Luculli.Is anno DCLXXX. vrbis cōditæ aduexit è Pōto.In Aegypto nulla cura potuere gigni.Ceraſorū,teſte Plinio,Aproniana maximè rubēt,nigerrima ſunt Actia, Cæciliana rotūda.Iuliani,gratus ſapor,adeò teneris,vt geſtatū non tolerent. Principatus Duracinis in Belgica, Luſitanis, & in ripis Rheni.Ceraſis ſuccus eſt ſanguineus,cōſtāt cute & ſucco. Gaudent aquoſis mōtibus.Inſeruntur poſt brumā dempto cortice.Præcoces fiūt & matureſcūt calce radicibus admota. Ceraſus capitur etiam pro fructu.Propertius:Hic dulces Ceraſos,hic autumnalia poma.

Coſtus arbuſcula eſt aromatica,cuius radix flagrat odore præſtātiſsimo.Stroza fil. Accumulāſq; roſas & odore germina coſti. Antiqui ſupplicabant ture & coſto.

Cynacanthe arbuſcula acinos inſtar vuæ producit. Latini Caninā ſentem.& Vuam ſpineam nominant.

Cyperum habet Aegyptus, ſemine Coriandri, candido & odorato,quod in oleo coquitur.Hæc arbor eſt ocyſsima. Protinus enim floret,& ſemen profert.

Cotinum Pli.ait arbuſculam eſſe in Apœnino,colore inſignem.

Cupreſſus, ſeu Cypariſſus,arbor feralis, ſucciſa non regerminat. Propterea in exequiis adhibita eſt,vt funebre ſignum. Vergil.-Et ferales ante cupreſſos Cōſtituunt.Statius lib.5.Sylua.Hilareſq; hederas plorata Cupreſſus Excludit ramis.Plantabatur in funeſtis nobilium domibus,eiuſq; ramis rogorum intexebantur latera.Luca. lib.3.Et non plebeios luctus teſtata cupreſſus. Hæc arbor moroſa eſt natu,fructu ſuperuacua,baccis torua,folio amara, odore violenta,& ne vmbra quidem gratioſa, Diti ſacra. Naſcitur in Creta. In Enaria tantum ſucciſa regerminat.Picem fundit acerrimam ſapore.Aquas odit. Folia habet carnoſa,quæ non amittit. Trifera eſt: nam baccæ eius colliguntur menſe Ianuario, Maio, & Septembri. Cariem non ſentit aut vetuſtatem.Semper nitorem ſeruat. Eius ſemen gratiſsimum formicis.Tritum ſeruat à vermiculis,vt folia.

Caprificus appellatur ficus ſylueſtris, erumpens in ſaxis ruptis. Fructus eius nunquàm matureſcit.

Plinius ait *Elatem* arborem eſſe ad vnguenta vtilem. Laudatur Hammoniaca maximè, mox Aegyptia, deinde Syriaca duntaxat in ſitientibus locis odorata,pingui lacryma.

Ficus arbor breuitate radicum citò ſeneſcit.Laudatur Iudæa rubens oliuæ magnitudine,craſsitudine cubitali, ramoſa materia va

lida, viridi cortice, folio tiliæ ſed molli. Hircana dulcior noſtris, & fortior, vt quæ modios C C L X X. ferat. Chalcidica, Lydia, Mamillana, à ſimilitudine mamarum Calliſtrutia ſapore præſtans. Item Africa, Rhodia, & Tyburtina. Ficubus omnibus mollis eſt tactus. Maturis frumēta intus, matureſcētibus ſuccus lactis, percoctis mellis. Senescunt in arbore. Pæſtantiſsimæ ſunt in Ebuſo inſula. Dulci ſunt ſucco & lacte in capite, in corpore non. Itē nullus iis odor. Folia ſunt latiſsima. Fructum ante maturitatem facilè perdūt. Nō florēt, pomū habēt ſupra folia, quæ ſerius naſcuntur. Fertiliores ſunt inferiore parte quā cacuminibus. Vtiles ſunt faciēdis ſcutis. Naſcuntur in his vermes, qui vocātur Ceraſtes. His maximè pernicioſa eſt vermiculatio, quā ſentiūt. Laborāt & radicibus madidis. Serotinæ fiūt, ſi primæ groſsi (quū magnitudinē fabæ exceſſere) detrahātur.

Fraxinus dicitur à fragoſis locis in quibus naſcitur. Procera eſt, & teres, & pennata folio, Achillis haſta multū nobilitata. Materies eius ad multa eſt vtilis. Quæ naſcitur in Ida Troadis monte, adeò ſimilis eſt Citro, vt ementes fallat ſublato cortice. Eius duo ſunt genera. Lōga enodis, altera breuis, durior fuſciorq; laureis foliis. Ampliſsimam habet Macedonia, quā Bumeliam vocant. Diuiduntur in ſitu. Campeſtris criſpa eſt, Montana ſpiſſa. Folia fraxini iumentis mortifera ſunt, cæteris ruminantium innocua. Succo expreſſo ad potum contra ſerpentes & impoſita vlceribus opifera eſt. Tantaq; eſt vis, vt nec matutinas, nec occidentes vmbras ſerpens arboris eius attingat, adeò vt ipſam procul fugiat. Si ea fronde gyro claudatur ignis & ſerpens, in ignes potius fugiet, quàm in fraxinū. Floret fraxinus priuſquàm prodierint ſerpentes, nec ante cōditas folia dimittit. Gaudet aquoſis mōtib⁹. Meſsib⁹ reddit ſemē. Obediētiſsima eſt quocūq; in opere, faciēdis haſtis melior Corylo, Cornu leuior, Sorbo lētior. Oui. li. 10. Et coryli fragiles, & fraxinus vtilis haſtis.

Fagus arbor eſt glādifera, cuius glās triāgula cute includit. Foliū eius autē tenue & leuiſsimū eſt, celerrimè flaueſcēs, gignens ſuperne paruulā baccā, viridem, cacumine aculeatā. Fagi glans muribus gratiſsima eſt, qui propterea vnà proueniūt. Grata eſt etiā gliribus, & turdis. Fertilitas eius alternat, vt omnium ferè arborū. Glās faginа omniū dulciſsima eſt, vt qua obſeſsi homines durauerint in oppido Chio. Huius arboris cortex in magno vſu eſt agreſtū. Ligni honos præcipuus fuit in vaſis. Manius Curius iurauit ſe ex præda nihil attigiſſe præter guttum faginū quo ſacrificaret. Verg. - Pocula ponā Fagina cælatū diuini opus Alchimedontis. Vtilis eſt etiam capſis & ſcriniis fagus, propter lentorem plicabilem.

Ferulam plinius adſcribit arborum generi. Ea naſcitur in calidis locis. Nulli fruticum leuitas maior: propter quod facilius baculorū

vſum

vſum ſenectuti præbet. Eius radix candida. Ea inſciſa lac emanat. In ferula optimè ſeruatur ignis. Procedit in Aegypto.

Hedera ſemper viret, ſtare non poteſt ſine adminiculo. Muros amplectitur quadã laſciuia, adeò vt erodat. Viuaciſsima eſt omniũ arborum. Eius racemus vocatur Corymbus. Verg. Diffuſos hedera veſtit pallente corymbos. Hæc arbor inimica eſt ſatis omnibus. Flos eius ſimilis eſt roſæ ſylueſtri, niſi quòd caret odore. Triplicẽ facit Plin. Candidam, Nigrã, & tertiam, quæ vocatur Helix. Huius arboris foliis olim coronabantur poëtæ. Ei folia non decidunt. Sacra eſt Baccho. Seipſam propagat. Duplex in foliis color, viridis & flauus. Propterea Sidonius eam bicolorem vocat, vbi ait: Quoties per frondea lora Flectis penniferos hederis bicoloribus armos.

Hebenus arbor eſt Indiæ, teſte Vergilio, quàm Herodotus Aethiopiæ maluit tribuere. Non fluitat in aquis, neque ſentit cariem, neq; vetuſtatẽ. Metidiano Aethiopiæ cardine ſyluæ hyberno maximè virent. Scobem eius oculis vnicè mederi dicunt, lignoq; ad cotem trito, cum paſſo caliginem diſcutit. Ex aqua verò & radice albugines oculorũ. Cæſa hæc arbor dureſcit in lapidem. Dicimus hoc Hebenum & hæc Hebenus, teſte Seruio. Vergil. lib. 2. Georg. Diuiſæ arboribus patriæ, ſola India nigrum Fert hebenum. Lucanus: -Hebenus Mareotica vaſtos Non operit poſtes.

Hyppocriſtes arbor eſt hederacei generis.

Ilex eſt glandifera. In carpentariis fabricis circa Elim & Lacedæmonem vbi non naſcitur, pro ea vtũtur Subere. Duplex in hoc arborũ genere ſexus reperiri fertur. Glans Ilicis breuis eſt & gracilis. Maſculas ilices negant ferre. Huic arbori folia ſunt aculeata, quæ non decidunt. Nullo flore exhilaratur. Nouus in ea fructus cum autumno pendet. Ciuica corona primo fuit ilignea, poſtea magis placuit ex æſculo. Deformatur interim nobis. Lucan. lib. 3. Procumbunt orni, nodoſa impellitur ilex.

Iuniperus arbor frequens eſt in locis arenoſis. Viret coma perpetua. Cariem non ſentit, aut vetuſtatem. Non floret. Eadem eſt iunipero virtus, quæ & cedro. Medulla eius vbique ſolidior eſt, quàm Cedrus. Lignũ apprimè durum. Vnde Mantuanus in Quercu Iulia: Addam & Iuniperos, carie impenetrabile robur. Vaſta eſt hæc arbor in Hiſpania, maximiſq; baccis. Montes amat, ſpinas habet pro foliis. Flexuoſa eſt, & intricata. Combuſta odorem reddit, & pollutum purgat aërem.

Iuglans odio diſsidet cum quercu. Iuglandes nuces gemino proteguntur operimento. Optimæ ſunt Perſicæ. Earũ cortice tinguntur lanæ, & ruffatur capillus primũ pro deuntibus nucleis. Pingueſcunt vetuſtate. Aquas odit iuglans. Inferiore parte fertilior eſt.

Non

Non facilè sentit cariem. Eius vmbra grauis est, & noxia capiti humano, omnibusq; satis.

Larix arbor vilis radicibus non repullulat. Montes amat. Incorrupta ei vix, humori cōtumax. Nec ardet, nec carbonem facit, nec alio modo ignis vi consumitur, quàm lapides. Ei folia sunt pungētia, quæ non decidunt. Florē nescit. Terna edit germina. Corticem spargit inter squamas. Larix & acies arborū sunt altissimæ, quibus succisis humor diu fluit. Larix nescit cariē, validè pondus sustinet.

Laurum arborem Græci Daphnem vocāt, ab eiusdem nominis puella, quā Apollo adamauit. Spectatissima est in Parnaso. Coniecta in ignem maximos crepitus edit. Vnde & in maleficiis amatoriis incendi consueuit, tanquàm amantium querimonias repræsentans. Verg. in Buco. Daphnis me malus vrit, ego hāc in Daphnide laurū. Credita est insuper aduersus venena remediū habere. Hinc laureū baculum gestare dicebantur, qui periculum feliciter effugissent. Arborū sola non percutitur fulmine. Olim dum incēdebatur, si crepuisset abundè, felicitatē portendi opinabantur. Tibullus. Laurus vbi bona signa dedit gaudete coloni. Contrà verò si tacita deflagrasset, inauspicatissimū arbitrabantur omē. Propert. Et tacet extincto laurus adusta foco. Magorum superstitio promittit. Lauri folia (si nocti puluillo subiiciantur) veritatem somniorum conciliare. Efficacis est auxilij in numinum afflatu, & futurarum rerum præsagiis. Claudianus de Raptu Proser. lib. 2. Ilex plena fauis, venturi præscia laurus. Ea olim coronabātur sacerdotes & diuinaculi. Lauri fructus Daphnidas vocāt. Dicabatur olim triumphis. Ouid. lib. 2. Eleg. Ite triumphales circum mea tempora Lauri. Plin. scribit, nullum genus Lauri fuisse quondam in Corsica. Perpetuò viret. Sacra est Apollini. Portata inter armatos hostes erat indicium pacis & quietis, vt Oliua. Statius lib. 12. Pacifera Lauro crinem vittisq; decorus. Tiberius princeps, tonāte cœlo ea se coronabat contra fulminū motus. Adhibebatur olim purificationibus vrbis. Pinguis est eius succus. Amat loca montosa. Folia non amittit. Primo Fauonio germinat. Inimicum est ei frigus. Ignem cum hedera excutit. Folia rubigini sunt obnoxia, si arbor fuerit inter segetes ea peste laborantes. Lauri folio annuum fastidium purgant palumbes, graculæ, merulæ, & perdices.

Lentiscus arbor trifera est. Mastichen resinam sudat instar gummi. Baccifera est. Plinius citat verba hæc Ciceronis de lentisco. Iam verò semper viridis semperq; grauata Lentiscus triplici solita est grandescere fœtu, Ter fruges fundens, tria tempora monstrat arandi. Eius ligno fiebant olim dentifricia, & dentiscalpia. Martialis: Lentisco melius, sed si tibi frondea cuspis Defuerit, dentes pen

tes penna leuare poteſt. Lentiſcum mandere, Prouerbio dicebatur, qui nimio comendi corporis ſtudio ſuperfluebat. Nam dentium cura olim vt delicatis probro dabatur.

Liguſtrum arbor eſt, cuius ligno aptiſsimæ fiunt teſſeræ. Succus eius neruis, articulis, algoribus: folia veteri vlceri cum ſalis mica, & oris exulcerationi proſunt.

Loton habet Africa. Præcipuã Syrtes, & Naſamones. Magnitudo eſt huic arbori, quæ pyro. Ligno color niger. Expetitur ad tibiarũ cantus, vnde & pro tibia plerũq; ſolet accipi. Politianus in Manto: Dant & multiforã modulanda ad carmina Loton. Eius radice fiebant olim cultelli & capuli. Baccas profert. Cariem nõ ſentit. Florem amittit, cuius ſuauitate homines rerum omnium obliuiſci dicuntur. Lotophagi populi nomen inde ſumpſerunt, quòd frequens apud illos reperiatur. Aquas amat. Mart. lib. 4. Veteres eam Apollini ſacram fecerunt, quòd antè ſolis ortum folia implicet, proſurgente autem explicet paulatim. Eſt & eiuſdem nominis herba.

Malachra arbor eſt magnitudine oleæ, folio roboris fructu caprifici. Eius fructum Bedellium dicunt, quod eſt genus gummi.

Melia arbor fructum parit ſuauiſsimum.

Meſpili arboris fructus vocatur Meſpilum. Palladius: Meſpilaq; exarmata pugnacibus horrida mẽbris. Eius folia priuſquã decidãt, rubeſcũt. Multas habet radices altas & inextirpabiles. Nõ fuit hæc arbor in Italia Catonis æuo. Infeſtatur vermiculis ruffis & piloſis.

Morus arborum vltima floret, exacto iam frigore. Vnde prudentiſsima vocatur à Poëtis. Politianus in Ruſtico: Mox vbi iam ſapiens cœpit frondeſcere morus, Ante quidem ſapiens nunc ambitioſa, nec vllum Quæ pariat pomum, ſed ſerica penſa miniſtrat. Fructus eius vocantur Mora, quæ quum prius alba eſſent, cruore Thysbes & Pyrami rubra facta ſunt. Pontanus: Atque in ſanguineam morus pòſt verſa figuram. Fructibus ſuccus in carne vinoſus, trini coloris, candidus primo, mox rubens, maturis niger. Tingunt manus ſucco, maturi ruunt, acerbi minimè. Serenda eſt hæc arbor ab idibus Februarij in æquinoctium. Montes amat. Tardiſſimè ſeneſcit, fructibus minimè laborans.

Myrrham arbuſculam aromaticã habet Arabia, altitudine quinûm cubitorum, cortice duro & intorto, guttis eiuſdem nominis ſponte ſtillantibus. Eius virtus eſt, vt corpora vindicet à putredine.

Myrtus baccas parit optimi ſaporis, Amat littora. Vergil. lib. 4. Georg. Pallentéſque hederas, & amantes littora myrtos. Sacra eſt Veneri. Odoratiſsima eſt in Aegypto. Eius oleo ineſt quidam vini ſapor. Nobilitata eſt ouali corona. Creſcit quandoque in locis planis. Anguſta ſunt eius folia, quæ non decidunt, Vita eſt breuiſsima.

Malob

Malobathros arbor est Syrię folio cõuoluto,arido colore,ex quo exprimitur oleũ ad vnguenta.Sapor eius similis est nardo.Hoc vnguentũ vrinam cit, Oculorũ epiphoris vino expressum medetur.

Olea, seu Oliuæ arbori folia non decidunt. Sacra est Mineruæ. Nefas erat olim eam in profanis vsibus polluere, vt nec propiciãdis quidẽ numinibus ex ea altaria accenderentur.Ea coronabantur equitũ turmæ,idibus Iuliis, & minoribus triumphis ouantes. Fructus constat nucleo, oleo, carne, amurca. Arbor ipsa tarde crescit. Morsu capræ fertur sterilescere. Immunis est à carie & vetustate. Conuenit inter autores,arborẽ hanc durare annis ducentis.Inimicissima est ei pluuia circa Vergilias.Gaudet cinere & calcariis fornacibus.Fuit olim arborũ maxima in Betica,Autore Plin. Vermiculationem patitur, & fungũ. Rami eius portati olim præstabant indicium pacis.Vergil.8.Paciferæq; manu ramũ prætendit oliuæ.

Ornus arbor montes amat.Nascitur in saxosis montibus.Procera est,tamen infrugifera.Rugosus & asper est eius cortex.

Rhamnus arbuscula est spinosa,gaudens saxosis locis,& petricosis.Architrenius:Nec simulat sparsa cristatam cuspide Rhamnum.

Platanus arbor latè spargit ramos. Sterilis est. Nec ad alium vsum olim adamabatur, quàm vmbrarum, quibus adeò placuit,vt mero infuso enutriretur.Hinc genialis vocatur à Poëtis.Stroza filius: Nec Veneris myrto, aut platanis genialibus vllam Indulget veniam.Sub ea celebrabantur cõuiuia.Nam Plin.scribit,Licinium Mutianũ ter consulem sub vna fuisse epulatũ cum XII.comite,& Caium principem sub alia cum XII. conuiuis. Poëtæ fabulantur Iouẽ cum Europa sub platano cõcubuisse. Non est alia maior eius commendatio,quàm solem æstate arcere,hyeme admittere.Idem Plin.scribit Antandri Platanũ circundolatis iam lateribus reuiruisse,& vitæ fuisse redditã.Hæc arbor citò germinat. Lata habet folia.Iucũda est eius vmbra. Erat in vsu apud Rom.in villa aut hortis vrbanis ad vmbras inambulationũ, quæ ad otium literarũ primum inuentæ sunt.Iuuen.Sat.1. Frontonis platani cõuulsaq; marmora clamãt.Martialis viduã vocat Platanũ,velut sterilẽ lib.3.vbi ait:Nõ otiosis ordinata myrtetis, Viduaq; platano,tõsiliq; buxeto.

Pomus & Pomũ vocabula sunt generalia. Nam Poma dicimus omniũ arborũ fructus,siue molles siue duros, esu idoneos. Nuces verò ea tantũ vocamus poma, quæ duro integuntur operimento.

Prunus arbor Pruna pariens, quorũ diuersa genera ponit Plin. sed omnium laudatissima sunt Damascena.Columella:Armeniisq; & cæreolis,prunisq; damasci Stipãtur calathi.Pruna syluestria vbique nascuntur. Aquoso sunt succo. Arbor raro crescit in montibus.

Pyrus arbor dicta est,quòd ex lato in acutũ feratur instar pyramidis.

midis. Crustumina pyra cunctis gratissima sunt, proxima Falerna, à potu, propter copiosum succũ. Turbinata sunt figura, quibus eadem proprietas vini, quę & pomis. Vinoso sunt succo. Folia arboris circinata. Ipsi arbori vita est admodũ breuis. Fructus facilè perdit. Nascitur qñq; in montosis locis. Pyri syluestres tarde germinant.

Pala arbor est maior Pomo, & suauitate præcellentior, cuius fructu (qui Ariena dicitur) sapientiores Indorum viuunt. Folium alas auium imitatur longitudine trium cubitorũ, latitudine duûm. Arbor ipsa fructum è cortice mittit admirabilem succi dulcedine, vt vno quaternos satiet.

Paliurus, arbor est fructuosa, cui Cyrenaica regio suam postponit Loton. Eius nucleus non simul manditur, iucundus per se, & vino suauior. Germinat concepto vere.

Palmis abundat Iudæa. Reperiuntur etiam in Europa sed steriles. In maritimis Hispaniæ fructũ ferunt, sed immitem: dulcem in Africa, sed statim euanescentẽ. Orientales ex his vina conficiunt, & nonnullæ gentes panẽ. Terra feruida & sabulosa habet frugiferam palmam. Gaudet & riguis. Coma eius est in cacumine, & Pomum non inter folia, sed inter suos ramos. Folia cultrato sunt mucrone, lateribus in se bifidatis. Huic arbori est vterq; sexus, vt omnibus aliis. Mas in palmite floret, fœmina citra florem germinat tantum, spinæ modo. Pomũ palmæ est oblongũ, non vt oliuæ orbiculatũ. Arbor portat in trimatu. Genera eius XLIX. nonnulli posuerunt. Fructui dulcis est succus, nullum lignum. Arbori folia non decidunt. Longum esset in compendium quoq; redigere, quod de ea multis admodum verbis scripsit Plin. propterea satis erit nobis vnum adiicere, quod ex Aristotelis & Plutarchi testimonio scribit Gel. lib. 3. ca. 6. Si super palmæ arboris lignũ (inquit) magna pondera imponas, ac tã grauiter vrgeas, oneresq;, vt magnitudo oneris sustineri nequeat, non deorsum palma cedit, nec intrà flectitur, sed aduersus põdus resurgit, & sursum nititur, recuruaturq;. Propterea in certaminibus palmã signum esse placuit Victoriæ, quoniam ingeniũ eiusmodi ligni est, vt vrgentibus, præmentibusq; non cedat.

Persicus, nomẽ sumpsit à Perside, vnde primum aduecta est. Hæc arbor in Rhodo floret, nec fructum parit.

Pinus arbor non floret. Folia habet capillata, quę non decidunt. Firmissima est aduersus cariem & tineas. Vmbra eius necat germina. Sterilescit si quis cacumen auferat, nec tamen emoritur. Eius erucæ vocantur Pytocampæ. Excisa nullam remittit sobolem, sed prorsus emoritur. Propterea Crœsus (vt est apud Herodotum in Erato) minabatur se extirpaturum Lampsacenos pini in morem.

Pinaster vocatur syluestris Pinus muri altitudine, & à medio ramosa

ramosa, sicut Pinus in vertice. Copiosam parit resinam. Folia non amittit. Ea sunt prætenuia, & mucrone aculeata.

Picea arbor est feralis, & funebri indicio ad fores poni solita. Vnde Vergilius de tumulo Miseni loquens ait: Procumbũt piceæ, sonat icta securibus Ilex. Tonsilis est, & resinosa: montes amat. Non floret. Eius vmbra satis perniciosa est. Cortex eius vsui est agrestibus ad vasa & corbes. Folia sunt instar pectinum.

Populi tria sunt genera, teste Plinio, Alba, Nigra, & quæ vocatur Libyca, folio minima ac nigerrima. Alba folio bicolor, supernè candicans, inferiore parte viridi. Nigræ, folia sunt circinatæ rotunditatis in iuuenta, vestutiora fiunt angulosa. Populorum foliis gratissima est lanugo. Fluuios amant. Verg. Populus in fluuiis, abies in mõtibus altis. Sacra est Herculi. Pediculus ei tremulus, vmbra nulla. Folia inter se trepidantia. Citò germinat, nullum semen aut fructum parit. Placet vitibus, vtilis est scutis faciendis.

Rhododaphnes arboris folia veneno sunt quadrupedibus, homini verò contra serpentes præsidio, ruta addita, & è vino pota. Pecus etiam & capræ, si aquam biberint, in qua ea folia maduerint, mori dicuntur. Arborem hanc sunt qui Nerium vocent, sempiternum fronde, rosæ similitudine & caulibus fruticosum.

Ricinus arbor est altitudine oleæ, caule ferulaceo, folio vitium, semine vuarum gracilium & pallidarũ. Frequens est in Aegypto.

Ridica arbor est pedamentis apta.

Robur arbor est glandifera, quæ præter fructum plurima alia gignit, vt quædam veluti mora, quibus fructus inest nucleis oliuæ similis. Item pilulas nucibus non absimiles, intus habentes flocculos molles, lucernarum luminibus aptos. Nam sine oleo flagrant. Gignunt & culices, & quædam alia. Montes amat. Folia habet sinuosa, Terna edit germina, & inter squamas corticẽ spargit. Carnosas habet radices, quas in profundum agit. Teredines patitur. Durissima est arborum. Non facilè vetustatem sentit aut cariem.

Salsicortex arbor est glandis amaræ, quam nullum animal contingit præter sues.

Salix arbos est viminosa, & multis perticis se surrigens. Infructuosa est, & infrugifera, amaro cortice. Verg. Florentem cytisum, & salices carpetis amaras. Plicatilis est, lenta, colore glauco, ventis agitabilis. Amat littora, & humida loca. Ouid. Amnicolæq; simul salices, & aquatica lotos. Columella aptissimo epitheto eam vocat Perticalem, dicens: Perticalis fere salix eundem agrum quem viminalis desiderat, melior tamen riguo prouenit, atq; ea taleis conseritur. Quum germinauit, ad vnam perticã summittitur. Pampinatur instar vineæ, vt in longitudinem potius quàm ramorum latitud

titudinem euocetur. Sic culta quarto cæditur anno & vinculis præparatur. Abſciſſa cito repullulat. Mutationem loci facilè patitur in iuuenta. Semen ocyſsimè perdit, & ante maturitatem, ob id dicta ab Homero frugiperda. Citò germinat. Longa ſunt eius folia, & non multùm lata. Quum flaueſcunt, ruunt ſua ſponte. Eius ſemen mulieri ſterilitatis medicamẽtum eſt. Lentiſsima eſt, & propterea faciendis ſcutis aptiſsima. Autore Plinio breuis ei vita. Fructus ante maturitatem abit in araneam. Sed ſi prius colligatur, ſanguinem reiiciẽtibus prodeſt. Varia ſunt ex ea medicamẽta. Cinis corticis è ramis primis clauum & callum aqua mixta ſanat. Vitia cutis in facie emendat magis admixto ſucco ſuo qui triplex eſt. Folia cocta cum cæra trita imponuntur podagricis. Cortice & foliis in vino decoctis ſanantur nerui. Flos tritus cum foliis furfures purgat in facie. Folia contrita & pota intemperantiam libidinis coërcent, & in totum auferunt vſum ſæpius ſumpta. Alio nomine vocatur *Siler*. Verg. Sponte ſua veniunt, camposq; & flumina late Curua tenent, vt molle ſiler lentæq; geniſtæ.

Spinus arbor eſt prunifera Verg. Et ſpinos iam pruna ferentes.

Sycomorus dicitur ficus fatua nomine Mariſca. Habet multitudinem lactis. Fructus non egreditur ex ſummitatibus ramorum, ſed ex ramis ipſis. Grana eius ſunt minora granis ficuum. Nec matureſcunt, niſi radantur inſtrumento ferreo. Frequens eſt apud Rhodum locis frumentariis.

Sambuco plurima eſt medulla. Ocyſsimè floret Eius interiora mire firma eſſe traduntur, ita vt venabula ex ea præferantur omnibus. Cõſtat ex cute & oſsib⁹. Cæditur tẽpeſtiuè quũ decorticatur. Cortice eſt inextricabili, & carie ſubnaſcente ei materiaq; nigreſcente. Numeratur à Plinio inter eas, quæ faciẽdis ſcutis aptæ ſunt.

Smilax arbor hederæ ſimilis, ſpinoſa & denſis cauliculata genibus. Fruticoſa ramis. Folio hederaceo, paruo non anguloſo, flore candido, & lilium olente. Fert racemos inſtar labruſcæ, colore rubro. Lugubris eſt ob eiuſdem nominis virginem, quæ amore iuuenis Croci in hunc fruticem mutata eſt. Ea fiunt codicilli. Admota auribus leuem ſonum reddit.

Sorbo folia vniuerſa decidunt, infeſtatur vermiculis ruffis & piloſis, & ita emoritur. Gaudet aquoſis montibus.

Suber minima eſt arbor, cuius lignum, non ſolùm non mergitur aquis, ſed aliis quoque rebus alligatum, facit ne mergãtur Hinc adagium, Subere leuior, vſus eius anchoralibus nauium, piſcantium tragulis, & cadorum obturamentis, & in hyberno fœminarum calceatu. Apud nos vtuntur etiã viri. Et folia nõ decidunt. Non facile ſentit vetuſtatem aut cariem, Iuuatur detracto cortice, quod tamen

omnibus ferè arboribus exitiale eſt. Lignum foraminoſum eſt, & leue. Politianus: Multiforumq; replent operoſa examina ſuber.

Taxus ſimilis eſt abieti. Baccas profert venenatas, præcipuè in Hiſpania. Hinc plerique Toxicum dictum arbitrantur, vt taxicum, mutata litera. Claudianus: Qualis peſtiferas animare ad crimina taxos. Feralis eſt. Ouid. lib. 4. Eſt via decliuis funeſta nubila taxo. Eius fumo necantur mures. Eſt in Arcadia adeò venenata hæc arbor, vt ſi quis ſub ea dormiat, aut capiat cibum, protinus emoriatur. Plinius ait eſſe innoxiam, ſi in ipſam clauus æreus infigatur. Ea paſtæ apes mel conficiunt amariſsimum. Frequens eſt in Corſica. Vergil. Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos.

Tæda arbor liquorem, ſeu picē ſtillat, & abūdat liquido ſucco. Ea optimæ fiūt faces, quæ propterea Tædæ vocanur, vt Ceres tædifera, quòd in perquirenda Proſerpina tædas inflāmauerit. Ouid. libr. 3. Faſt. Quos cum tædifera nunc habet ille dea. Grata erat flammis, & lumini ſacrorum. Hanc mares duntaxat ferebant. Montes amat.

Terebinthus arbor ſoliditatem habet in ſpeciē buxi. Reſinā emittit odoratam, quæ inde vocatur Terebinthina, Maſcula eſt ſine fructu. Fœminarū duo ſunt genera. Alteri fructus rubet lentis magnitudine, alteri pallet. Frequēs eſt & magna in Syria. Fruticoſa in Macedonia. Lenta eius materies & fidelis ad vetuſtatem. Lignū nigri ſplendoris. Flos racemoſus oliuæ modo. Denſa folia quæ non decidunt. Fert folliculos emittentes quædam animalcula ceu culices, & lentorē reſinoſum, qui cortice erumpit. Meſsibus reddit ſemen.

In *Tilia* mas & fœmina differūt. Materies maris dura eſt, nodoſa, ruffior, & odoratior. Cortex craſsior & detractus inflexibilis. Nec ſemē fert aut florem vt fœmina, quæ craſsior arbore materia candida præcellensq; eſt. Succus foliorum & corticis dulcis eſt. Fructus eius nullum animalium attingit. Inter corticem & lignum tenues habet tunicas multiplici membrana, è quibus vincula fiūt, quę vocantur tiliæ, quorum tenuiſsimum vocatur Phylira. Horatius: Diſplicent nexæ Phylira coronæ. Materies teredinem non ſentit. Proceritas ei permodica, verum vtilis. Montes amat. Erat quōdam apta ſcutis. Germinat paulò ante æquinoctium. Molliſsima eſt & calidiſsima, quia citiſsimè aſcias retundit. De hac Vergil. Nec Tiliæ leues, aut torno raſilæ Buxum.

Vnedo arbor fructum emittit eiuſdem nominis, ſimilem fragis, ſed inhonorum: qui vnus tantum mandi poteſt. Vnde inditum arbori nomen. Ei folia non decidunt. Fructus ipſe anno matureſcit. Iuba apud Plinium teſtis eſt, eſſe in Arabia vnedones quinquaginta cubitorum altitudine.

Vlmus amica eſt vitibus. Pontanus; Tecū inter ſalices, ſub amicta

vitibus

vitibus vlmo. Græci duo eius faciunt genera, Mōtosam, quæ fit amplior: Campestrem, quæ fruticosa. Gummi profert. Semē eius vocatur Samara. Folia eius sunt ramulosa. Cito germinat. Rigorem fortissimè seruat, ob id cardinibus, assamentisq; portarum vtilissima.

De variis arboribus meminit Verg. lib. 2. Georg. Fuminibus salices, crassisq; paludibus alni. Nascuntur steriles saxosis montibus Orni. Littora myrtetis lætissima, deniq; apertos Bacchus amat colles, Aquilonem & frigora taxi. Item Ouid. lib. 10. Et Statius lib. 6. Theb. Et Claudianus libro 2. de Raptu.

Porrò arborũ succi varij sunt: Vinosus Pomo, Pyro, Myrto: Pinguis Oliuæ, Lauro, Nuci, Iuglandi, Amygdalis: Dulcis Vuis, Ficis, Palmis: Aquosus, Prunis.

Differunt & colore succi: Sanguineus Mori, Cerasis, Cornis, Vuis nigris: albis candidus, lacteus in capite Ficis, in corpore non item, Spumeus Malis, nullus Persicis.

Ferales arbores sunt Picea, Taxus, Cupressus.

Veteres eas arbores vocabant Infelices, quæ sunt in tutela inferûm deorum: vt quæ baccam nigram, nigrosq; fructus ferunt. Cato Infelices vocat arbores infrugiferas. Plinius Damnatas religione, quæ neque seruntur vnquam, nec fructum ferunt.

Felices verò putantur Quercus, Aesculus, Ilex, Sapinus, Fagus, Corylus, Sorbus, Ficus alba, Pyrus, Malus, Vitis, Prunus, Cornus. Lotos.

Arbores montanæ sunt, Cedrus, Larix, Tæda, Abies, Robur, Castanea, Tilia, Ilex, Iuniperus, Terebinthus, Populus, Ornus Cornus, Carpinus. Montes & valles amant, Abies, Robur, Castanea, Tilia, Ilex, Cornus. Aquosi montibus gaudent Acer, Fraxinus, Sorbus, Fagus, Carpinus.

Folia non decidunt Oleæ, Lauro, Palmæ, Myrto, cupresso, Pinis, Hederæ, Rhododaphnæ, Abieti, Larici, Pinastro, Iunipero, Cedro, Terebintho, Rubo, Ilici, Aquifolio, Suberi, Taxo.

Aquas odere Cupresi, Iuglandes, Castaneæ, Laburnum.

Cariem & vetustatem non sentiunt Cupressus, Cedrus, Hebenus, Lotos, Buxus, Taxus, Iuniperus, Oleaster, & Olea.

Arboretum, Quercetum, Vepretum, Dumetum, Oliuetum, Pinetum, Senticetum, Carectum, Aesculetum, Buxetum, populetum, Salictum, Vepretum, Lauretum, Myrtetũ, Mespiletum, Ornetũ, Rhamnetũ, vocãtur loca, in quibus crescũt eiusmodi nominis arbores.

ARBORES DEORVM ET DEARVM.

Populus, *Herculis*. Vergilius in Bucol. Populus Alcidæ gratissima, vitis Iaccho, Formosæ myrtus Veneri, sua Laurea Phœbo. Plin. lib. 12. Arborum genera numinibus suis dicata perpetuò

ſeruantur, vt Ioui Aeſculus, Apollini laurus, Mineruæ olea, Veneri myrtus, Herculi populus.

Bacchi arbor *Vitis*, & etiam *Hedera*. De Vite, autor opuſculi de nuce: Sæpe tuas igitur Liber miratus es vuas, Mirata eſt oleas ſæpe Minerua ſuas. De hedera. Ouidius libr.3. Faſto. Cur hedera hæc cincta eſt? hedera eſt gratiſsima Baccho. *Ferula* etiam aſsignatur Libero patri. teſte Plinio.

Veneris arbor eſt *Myrtus*. Verg. lib.5. de Aenea: Sic fatus velat materna tempora myrto. Venus apud Statium libr.1. Syl. Maluit & noſtra laurum ſubtexere myrto.

Apollinis, Laurus, & *Lotos*. Verg. in Battarum: Laurus item Phœbi decus: Apollo apud Ouid. lib.1. Meta. Daphnem alloquens: - At quoniam coniunx mea non poteſt eſſe: Arbor eris certè dixit, mea: ſemper habebũt Te coma, te citharæ, te noſtræ laure pharetræ. Veteres quoq; Loton Apollini ſacrã fecerũt, quòd ante ſolis emerſum ſua folia implicet, Proſurgente autem ſenſim ac paulatim explicet.

Aeſculus & *Quercus, Iouis*. De Aeſculo Vergilius lib.2. Geor. Nemorumq; Ioui quæ maxima frondet Aeſculus. De quercu Ouid. lib.1. Meta. Et quæ deciderant patula Iouis arbore glandes. Item lib. 7. Sacra Ioui quercus de ſemine Dodonæo.

Mineruæ, Oliua. Vergil. libr.2. Georg. Palladia gaudent ſylua viuacis oliuæ. Ouid. lib.6. Meta. Illic incumbens cum Palladis arbore palmæ.

Cybeles arbor *Pinus*. Cybele apud Verg. lib.9. Pinea ſylua mihi multos dilecta per annos. Ouid. lib.10. Hirſutaq; vertice pinus Grata deûm matri.

Plutonis Cupreſſus. Plinius lib.16. de ea loquens: Diti ſacra, & ideò funebri ſigno ad domos poſita.

Pinus, Panos. Proper. lib.1. Fagus & Arcadio pinus amata deo.

SYLVAE.

HErcinia ſylua eſt Germaniæ, cuius quondam latitudo habuit iter nouem dierum. Plinius ait, in ſeptentrionali plaga eſſe Herciniam ſyluam roborum vaſtitate intacta, in qua colles occurſantium inter ſe radicum repercuſſu attollantur.

Carmon, lucus eſt in Meſſenia.

Nemea ſylua eſt Græciæ inter Cleonas & Phliuntem oppida: in qua Græci Nemæa ſacra inſtituerunt in honorem Herculis, ob leonem ibidem interfectum. Ibidem etiam fiebant agones in memoriam Archemori filij Lycurgi regis, qui negligentia nutricis Hypſiphiles fuerat occiſus à ſerpente. De hac Mar. lib.1.

Proſtratum Nemees & vaſta in valle leonem,
Nobile & Herculeum fama canebat opus.

Ida ſylua eſt Cretæ,& Phrygiæ,in qua Paris ſententiam tulit de pulchritudine dearum.De Cretæa Martialis lib.4.Conſcia Dictæũ qua tulit Ida Iouem.

Arſium, Plutarchus ait eſſe lucum, propè quem Arnus Tarquinij filius & Brutus vna concurrerint bello.

Liuius lib.8.ab vrbe condita de *Ciminia*,Ethruriæ ſylua,hunc in modum ſcribit:Sylua erat Ciminia,magis tum inuia atque horrenda,quàm nuper fuere Germanici ſaltus:nulli ad eam diem ne mercatorum quidem adita.eam intrare haud ferè quiſquam audebat.

Calidonia , ſylua eſt Britanniæ, à cuius nomine Britanni ipſi vocantur Calidonij:Luc.lib.6.Calidonios fallit turbata Britannos.

Arduenna,ſylua Galliæ incipiens à Rhenos per fines Treuerorum,Eburorum,& Menapiorum x. millibus paſſuum longitudine per mediam Belgicam in Oceanum tendit.

Albunea,vetus fuit Etruſcorum ſylua, ad quam populus Romanus confugiebat oraculorum gratia.

Prope Aritiam,oppidum Italiæ, fuit nemus *Aricium*, Dianæ ſacrum.Lucanus lib.6. Parua Myceneæ quantum ſacrata Dianæ Diſtat ab excelſa nemoralis Aricia Roma.

Bacenis , ſylua eſt Germaniæ ampliſsima , Cheruſcos à Sueuis dirimens.

Clarium nemus Colophoniæ olim ſacrum fuit Apollini.

Coricum erat propinquum Thebis.

Daunia, Apuliæ ſylua,nomen accepit à Dauno patre Turni.

Poëtarum carminibus laudatiſsima ſyluarum eſt *Dodona* Chaoniæ, quum propter vſum glãdis ibi repertum, tum ob ſimulacrum Iouis Dodonæi,& columbas, quæ quercubus inſidentes reddebant oracula.

Pholoë,mons eſt,& ſylua Theſſaliæ.

Grynæum nemus eſt in Ionia Apollini ſacrum,in quo Mopſus & Calchas de diuinandi peritia venerunt in certamen.

Idalium nemus eſt Cypri. Veneri ſacrum , quæ Idalia propterea dicitur.

Hyrcania, ſylua miræ vaſtitatis, & multiplici belluarum genere referta,nomen dedit regioni eiuſdem nominis.

Micana,ſylua Galliæ,

Marathonia,ſylua fuit in Attica,in qua Theſeus taurum toti regioni formidoloſum occidit.

Parthenium, nemus eſt Arcadiæ, in quo virgines ſolebant exerceri venationibus.

Pelion,mons & nemus Theſſaliæ,ortu Chironis illuſtratum.*Tegæa* ſylua Arcadiæ Pana deum ruſticorum numen venerabatur.

LEGVMINA DIVERSA & frumenta.

ERuum,Vitia,Cicer,Cicercula,Faba,Lēticula,Lens, Phaseolus, Pisum,Lupinum,Faba,Milium,Panicum.

Frumenta sunt & fruges,Far,Siligo,Triticum,Ador.

Frugum pestes Lolium,Tribulus,Carduus,Lappa,Rubus, Auena,Paliurus. Verg. Pro molli viola, pro purpureo Narcisso Carduis & spinis surgit paliurus.

FRVTICES DIVERSI.

CYtisus,Myrica,Capparis, Chamæmyrsine, Erica, Gnaphos, Gosipion,Helenium,Laserpicium,Myrsinites,Ophiostaphyles,Oxymyrsine,Rhododendrus,Scammonia,Tamarix,Tithymalus,Vlex,Amomum,Chamælæa Charitoblepharon, Cynostraton, Elleborine,Epipactis,Eryx,Genista,Opheostaphyle,Phycos, Pyro sachne,Pytusa,Plocamō, Quisquiliū,Rubus,Saripha,Scorpio,Spartum,Thymelæa,Tragon,Lentiscus,Nardus, Cinnamum Scioton, Sisarum,Tragacanthe.

FLORES, ET VIOLAE, ET alij frutices odorati.

ROsa,Lilium,Calta,Bacchar,Combretum,Lotos,Crocus, Hyacinthus,Abrotonum,Amarachus,Saliunca,Polion, Amethystus,Cyamon,Holochrysos,Chrysitis,Origanum,Thymus. Coniza,Cytemis,Narcissus,Amarāthus, Epithymō, Oenanthe, Phrygma,Rosmarinus Anethum,Acanthus,Anemona, Cherinta, Ligustrum,Vaccinium,Cōuoluolus,Cyanus,Cyclaminus, Sisymbrium, Tymbra,Satureia,Casia,Melilotos,Lyrium,Lichnis.

HERBARVM DIVERSA NOMINA.

ABsinthium.Aconitum,Aegolethron,Alcibiadion,Alga, Aloë, Altercum,Amygdalite,Anagyris,Anchusa,Andrachne, Anethum,Anthemis,Apium,Apiastrum,Asclepion,Asterium,Atractylis,Atriplex.Auruncus.Abrotonum,Acanthus,Achanon, Achemenis,Acinos,Acopon,Acoros,Acros,Agrios,Acta,Action, Adiantū, Adipsos,Aegilops,Aegocere.Aethiopis, Agaricum, Aglaophotis, Aizoon,Albucum,Alcanna,Alectorolophos Alypon,Alisma,Alysson,Alopecuros,Alsine,Altercangenum,Althea,Amomum,Ampelodisme,Amuletum.Anabasis,Anagallis,Anacampsoretis,Anarrhinos,Andriala, Androsæmum, Anemona, Anodynon, Anthalium, Anthericus, Anthyllis, Anthriscū,Anticellium, Antirrhinos, Aparine,Apate.Aphrodes,Aphrum,Apiosischas,Apronia,Aproxis,Arachiona,Arachos,Archezostis,Arctios, Argemone, Aros, Arsenogonon,Artemisia,Asaron, Ascalonia, Asyla,Asphodelus, Asplenū, Assarum,Aster,Ateramnum.

Balis

Balis, Balotis, Batis, Batrachion, Bechion, Beta, Betonica, Blachnon, Blataria, Botrys, Brabilla, Bryenia, Bryon, Bromos, Brotis, Bubenion, Bucera, Bucolicon, Buphthalmos, Bupleuron, Buselinum, Baccar, Barbula, Blattaria.

Cacalia, Cactos, Cacubalum, Calla, Calligonon, Callion, Callitrachia, Callithrix, Chamæcissos, Chamæleuce Canaria, Cantabrica, Capnos, Capparis, Carduus, Caryte, Casia, Catannache, Caulis, Cemos, Centaurion, Centunculum, Ceratia, Cherintha, Cestros, Chalceos, Chamæacta, Chamæcissus, Chamædaphne, Chamælea, Chamæmilon, Chamæmirsyne, Chamæpeuce, Chamæpitys, Chamæsice, Chamæcyparissos, Chamædrys, Chamæleon, Chamæpithyos, Chamærops, Chamæzelos, Chenamychon, Chenapodis, Chironia, Chondrylon, Chondris, Chrysippea, Chrysocome, Chrysochanon, Chrysotheles, Cyclaminus, Cicorion, Cicuta, Cinare, Cynocephalia, Cynoglossos, Cynoides, Cynomyais, Cynomorion, Cynops, Cynosorchis, Cyparissias, Cyperus, Circea, Circion, Cytisus, Clemacleonicion, Climenos, Cincon, Cnidos, Cochla, Colocasia, Combretum, Coniza, Consigilis, Cōsiligo, Corcorus, Cordylis, Coricon, Corymbia, Corymbite, Corion, Coris, Cotyledon, Cotonea, Crateogenon, Crategis, Cremon, Crepis, Crethinos, Crocus, Cunila, Cæresolium, Cannabis, Carduus, Carex, Carminothū, Carpophyllos, Centaurea, Chibis, Consolida, Corambla.

Dactylos, Damasomos, Dendroides, Digitellum, Dimenum, Diopteris, Diphonon, Dispiron, Dodechateum, Dolychos, Dorypetron, Doris, Dracunculus, Dictamus.

Echite, Elaphoboscum, Eutomon, Ephedra, Ephemeron, Ephydros, Epictymum, Epimedion, Epipactis, Epipetron, Equiselis, Era, Erica, Erigeron, Erineon, Eringe, Eriphia, Eris, Erisimone, Erisithale, Eritheles, Eruca, Eruilia, Euphorbia, Exedum, Emphrasinum.

Farfigium, Felix, Fœnum, Fragum.

Gentiana, Glastum, Gnaphalium, Galeopodolon, Gallion, Gelotophyllis, Geranium, Glaucion, Glycistis.

Hali, Haliamon, Halicacabum, Helenium, Heliocallis, Heliotropium, Heliscopium, Helleborus, Hemionos, Heptapleuros, Heraclion, Herina, Hermerocalles, Heroion, Hibiscum, Hyoscyamus, Hioscyris, Hypericon, Hypocheris, Hypocisthis, Hypogessos, Hypoglossa, Hypophleston, Hippolapathos, Hipposelinum, Holcus, Holochrysos, Holosteon, Hippuris, Hysge.

Iberis, Iris, Ischemon, Iloetes, Isopyron, Ixine, Ixion, Intybus.

Lactuca, Lada, Lago, Lasione, Latace, Lathyris, Lauer, Lemonium, Letophyllon, Leucanthe, Leucacata, Leucatemum, Leucographis, Libadion, Libanotis, Lingulaca, Lotos, Lapsana, Lectipes, Leo-

nina,Leontopetalon,Leocopodium,Lilium,Linoyſtois, Linoſtrophon,Lithoron,Lolium.

Magyderis,Malua,Marathrum,Maſſaris, Maſtos,Mecon, Melanipodion,Melanion, Melilotos, Melitena, Menta, Mentaſtrum, Meſoleucon,Myagros,Myoctonon Myophonō,Myoſoton.Myrſinite,Myrtis,Moly,Molybdena,Mollon,Marrubiū,Medica, Mellealotos,Mandragora,Muratis,Muſcus,Myrtopetalum.

Naſturcium,Nautea,Neutris,Nepenthes,Nepete,Nyctegretō.

Ocymum.Oenanthera,Oetum,Ononis,Onopyxos Onopordō, Onoſma,Orchis,Orto,Oreoſelinum,Oſyris,Oxalis,Oplicys,Oryganum,Oſerites,Olus.

Paliurus,Panaces,Papauer,Parietaria,Parthenis, Pentaphyllon, Perditium,Perſonata,Peruinca,Petroſelinum, Phleos, Pycoſtallaſſion,Piperites,Plantago,Polygalon,Polygonaton,Polypodion,Polytricon, Portulaca,Pſeudocaſia, Pulegium, Pyrethrum, Pæderos, Pæonia,Panax,Pancration,Pappus Paralius, Pentapetes, Peplion, Periclymenos,Petilium,Phernion, Phylantes, Phlox, Phonos, Picris,Piſtana,Polemonia,Polycanthos,Polygonon,Polium,Polypodion Polytricon,Potamogeton,Poterios, Pſeudanchuia, Pſyllion, Pteris.

Radicula,Raphanus,Regia ſcopa,Rhexia,Rhodora,Rhus, Rhopalos,Rubia,Ruſcus,Ruta.

Saliunca,Saluia,Sampſucus,Sandix Sanguinaria.Sardoa,Saturea, Satyrion,Scandulaca Scandis, Scorpiuros, Sedum,Serpillum,Syderion,Sideritis.Sili,Silicia,Sinapis,Siſer,Sparton,Stygmon,Sympherium,Sabina,Sacopenium,Sagapenum,Sagitta, Samolum , Sandix, Sarapias,Saxifragum,Scylla,Scythice,Seraphium, Seſama,Sicilion, Syce,Silybum,Silphion,Syrum, Siſarum, Spartania, Splenion, Stachys,Staphylinos,Stomatice Strychnon,Strumea.

Thapſia,Thelictonon, Teucria.Teuthrion,Thelygonos, Thelypteris, Theriſſaga,Theſion,Thlaſpe,Thymus,Thymbra, Thyſſelium, Tithymalus,Triorchis,Tragopogon Trichomanes,Trifolium,Trientalis,Tragonia.

Veratrum,Verbena, Verrucaria, Vitreolum, Vnicaulis, Vrtica, Vlua,Xiphion,Zoophthalmos,Zopyrocheron.

COCI.

Phyrnis Lesbius coquus fuit Hieronis Syracuſani, datus poſtea Ariſtoclidi.

Myſtillus, & *Taratalla* nomina ſunt coquorum apud Martialē ſcribentem: Si tibi Myſtillus coquus Aemiliane vocatur, Dicetur quare non Taratalla mihi.

Perdix fuit caupo quiſpiam claudus, qui ſequenti prouerbio locum

cum ferit, Perdicis crura, in homines distortis cruribus.

VESPILLONES.

D*iaulus* nomen est Vespillonis apud Martialem lib. 1. scribentem: Chirurgus fuerat, nunc est vespillo Diaulus.

Plutarchus in Phocione ait *Cynpionem* fuisse quendam inter Athenienses homunculum, qui in tumulandis efferendisq; cadaueribus quæstum faceret. Is interfectum Phocionem accepta mercede in Eleusinam deportauit.

Sunt autem Vespillones tumulatores cadauerum, qui mortuos efferunt ad sepulcrum. Suetonius de Domitiano loquens: Cadauer eius populari sandapila per vespillones exportatum. Aliter dicuntur Libitinarij, & Sandapilarij.

MANGONES, ET ALIAE professionis homines.

C*Arpophorus* mango fuit temporibus Domitiani, alius ab illo venatore, de quo scribit Martialis, Est quota Carpophori portio fusus aper.

Thoranius fuit mango, qui vēdidit Marco Antonio duos eximia forma pueros, alterum Asiaticum, alterum Gallicum, vt geminos & vterinos, tanta erat formæ vnitas & similitudo. De eodem sic ait Macrobius: Delectatus erat Augustus inter cœnam symphoniacis Thoranij mãgonis, atq; eos frumēto donauerat. Meminit & Suet. Qui matresfamiliâs, inquit, & adultas ætate virgines denudarent, atque perspicerent, tanquam Thoranio mangone vendente. Erant autem mangones seruorum & puerorum liberali forma diuenditores, quibus moris erat medicamentis puerorum venalium pubertatem & barbam coërcere, vt formosi semper apparerent. Hoc autem faciebant Hyacinthi radice bulbacea, quæ vino dulci illita nō patitur pilos erumpere. Mangonium, vocatur ipsum mangonis artificium. Pli. Nec tamen in hoc mangonio quicquam totum placet.

Alphenus nomen est sutoris apud Horatium lib. 1. Ser. dicentē: Vt Alphenus vafer omni Abiecto instrumento artis, clausaq; taberna Sutor erat sapiens operis.

Cadmus fuit quispiam notæ impietatis carnifex. Horatius: Tu ne Syridamæ, aut Dionysi filius audes Deiicere à saxo ciues, aut tradere Cadmo?

Apud eundem *Lycinus* nomen est tonsoris, vbi in arte scribit: Si tribus Antyciris caput insanabile, nunquàm Tonsori Lycino commiserit.

Fuit *Diadumenus* pincerna Augusti. *Secundus* (id proprium est viri nomen) pincerna Nicomedis regis Bithyniæ.

Ganymedem poëtæ faciunt Iouis prægustatorem.

IANITORES.

Butes armiger fuit Anchisæ & Ianitor. Vergilius libro 9. Forma tum vertitur oris Antiquum in Butem, hic Dardanio Anchysæ Armiger antè fuit, fidusq; ad limina custos.

Cerverum poëtæ fingunt esse custodem & ianitorem inferorum. Vergil. lib. 8. Aen. Te Stygij tremuere lacus, te ianitor Orci.

Ammianus Marcellinus ait *Eunum* fuisse Ergastularium quendam, qui ductauerit in Sicilia fugitiuos.

PASTORES, ET ARMENTARII.

Tamburlanus, primùm fuit bubulcus. Demum tamen adeo fauentem reperit fortunã, vt ad imperiũ Scytharũ cõscenderit.

Apollo, priuatus deorum ambrosia ob interfectos Cyclopes, pauit armenta Admeti regis Thessaliæ. Tibul. lib. 2. Pauit & Admeti Tauros formosus Apollo.

Crathis, seu Crathides, pastor fuit apud Sybarin, quem infando amore capræ exarsisse iam diximus.

Sybotes, fuit Suarius, qui Vlyssem profugum & iam suis ignotũ, in patriam deduxit.

Primislaus, è buculeo factus est Bohemorum rex.

Actius Nauius, augur clarissimus, ob paupertatem sues puer pauit. Autor Cicero lib. 1. de Diuinatione.

Alsus, nomen est pastoris apud Verg. lib. 12. scribentem: Sic rigido latus ense ferit, Podalyrius Alsum Pastorem.

De *Amynta*, pastore Martialis lib. 11. Indulget pecori nimium dum pastor Amyntas, Et gaudet fama luxuriaq; gregis.

Tytornus, fuit bubulcus mirandæ fortitudinis, qui cum Milone certauit.

Mirmillo, fuit armentarius, cuius similitudo obiecta est Cassio Seuero celebri oratori. Testis Plin. lib. 7.

Oebares, fuit equiso, & armentarius Darij, cuius astu Darius ipse regnum Persarum assecutus est.

Faustulus, fuit pastor, cui Amulius dedit Romulum & Remum exponendos. Aliis placet Faustulum eum fuisse, qui expositos nutriuerit. testis Plutar. in Romulo.

Euthycus, apud Suetonium nomẽ est Asinarij, vbi ait: Apud Actiũ descendẽti in aciem asellus cum asinario occurrit. Homini Euthycus, Bestiæ Nicon erat nomen.

Mithridates, apud Herodotum nomen est pastoris, cuius vxor Spaco nomine Cyrum infantem (qui postea rex fuit Mœdorum) ab Astyage deuotum feris, aluit.

Daphnis, fuit pastor, qui carmen Bucolicum reperit.

Gyges, beneficio cuiusdã anuli rex è pastore factus est. Autor Cic.

Sophi

Sophi, (qui postea rex fuit Turcarum) in agendis armentis victum puer quæritauit.

Philetius, fuit bubulcus Vlysis,& Eumeus porcarius. De his intelligit Ouid. in Episto. Vlysis: Hoc faciunt custosq; boum, longæuaq; nutrix, Tertius immundæ cura fidelis haræ.

Tilippus, fuit pastor, qui Lycastum & Partusium à Philonomia matre expositos, educauit. Autor Plutar.

CRVDELISSIMI HOMINES.

L*ucius Sylla*, Romam,& vniuersas Italiæ partes ciuilis sanguinis fluminibus inundauit. Quatuor legiones contrariæ partis, misericordiam implorantes, obtruncari iussit. Prænestinos (qui iuniorem Marium receperant) post factam P. Cethego deditionem extra mœnia iussit occidi, & eorū corpora per agros spargi. Qua immanitate perierunt quinque millia hominum. Quatuor millia & septingentos diræ proscriptionis edicto iugulatos in publicas tabulas referri voluit, ne tanti facinoris deleretur memoria. Virorumq; cædibus non satiatus sæuiit in mulieres. Abscissa miserorum capita afferri sibi iussit, vt diro illo aspectu satiaretur ferita. M. Marium prætorem non prius vita spoliauit, quàm oculos eidem erueret, & singulas corporis partes confringeret. M. Pletorium (quòd ad supplicium Marij exanimis cecidisset) mactauit protinus. C. Marij erutos cineres, in Anienem sparsit.

C. Marius, vrbe potitus post exiliū, cum Cinna, Carbone, & Sertorio statim ad cædem principum animū conuertit. Octauij consulis caput exposuit pro rostris. Antonij cōsularis caput mensis apposuit. Cæsarem & Fimbriam in penatibus domorū suarum trucidauit. Crassi pater & filius in mutuo alter alterius aspectu iugulati sunt. Bebius & Numitorius per medium forum vncis carnificū tracti sunt. Catulus Luctatius haustis carbonibus hostili se exemit ludibrio. Archarius & Merula flamē dialis confossi sunt. Quæ omnia feritatis exempla à Ianuarij Cal. intra Idus absoluit.

Damasippus, homo nulla præditus virtute, nobilissimos ciues (qui Syllanis partibus adhæserant) inter victimas tanquam beluas crudeliter enecauit. Aruinæ tribuni plebis truncum in sublime elatum per ora vulgi deferri iussit, tandem à victore Sylla obtruncatus.

Numatius Flaccus, Pompeiani nominis defensor, obsessus à Cæsare in Hispania,& inclusus Attinguensium mœnibus, omnes eius oppidi ciues (quos Cæsari studere intellexerat) iugulatos è muris præcipitauit. Fœminas quoque virorum (qui in contrariis erant) cum liberis interfecit. Alios infantes in cōspectu parentum humo infixit, alios superiactos pilis excipi iussit.

Carthag

Carthaginienses, Attilium Regulum palpebris antè resectis in machina referta aculeis concluserunt, ibiq; inaudito mortis genere necauerunt. Claudianus: Prorogat æternam feritas tibi Punica palmam Regule. Interfecto demum duce, milites fundo nauium substratos necauerunt.

Horum dux *Annibal*, pontem humanis cadaueribus in Gelo flumine construxit, superq; exercitum traduxit. Ouidius in Ibin: Vt quos dux Pœnus mersit putealibus vndis, & iacto canas puluere fecit aquas. Idem Annibal captiuos Romanorũ itinere fessos prima pedum parte succisa relinquebat in itinere. Quos verò in castra perduxerat, ferro cogebat decernere, paria fratrum & propinquorum iungens. Nec ante explebatur feritas, quàm ad vnum victorem omnes redegisset.

Mithridates, rex Ponti vna epistola LXXX. millia Romanorum per Asiam dispersa mandauit interfici.

Cysenis, filia Diogiridis Thraciæ regis, viuos homines dissecabat medios, & parentibus comedendos apponebat liberos.

Ptolemæus Phisco, rex Aegypti, filium suum Memphitē (quem ex Cleopatra vxore eadem & sorore sustulerat) occidi iussit. Interfecti demum præcisos pedes, caputq; & manus cista conclusos pro munere natalitio matri misit. Idem quum animaduerteret se suis omnibus odiosum esse, vt periculo posset obsistere, frequens iuuentute gymnasium armis & igni circundedit, inclusosq; omnes partim ferro, partim flamma necauit.

Darius, rex Persarum constitutus, quum populo iureiurando affirmasset se nullum ex septem principibus (qui coniurauerant aduersus Magos) veneno, ferro, aut inedia oppressurum, vt religione solutus videretur, locū parietibus cinxit cineribus plenum, superq; suspensum imposuit lignum, cui principes ipsos benignè cibo & potione exceptos incidere iussit, vt somno sopiti deciderent in insidiosos illos cineres.

Ochus Artaxerxes Ocham sororem, eandem & socrum, viuam capite defodit. Patruum cum centum liberis & nepotibus telis imperauit transfigi, quòd in his maximā apud Persas probitatis laudem videbat consistere.

Athenienses, Aeginetis adolescētibus, nauticarū artiū, peritis, pollices prçciderūt, ne in certamen nauale secū deinceps descenderēt.

Excogitauit æneum taurum *Perillus*, quo inclusi subditi ignibus longo & abdito cruciatu mugitum bouis imitarentur, ne eiulatus similes humanæ voci Phalaridem tyrannum ad misericordiam inducerent. Quod teterrimum artis suæ opus primus artifex inclusus expertus est. Ouidius in Ibin: Aere Perillæo veros imitere

iuuen

iuuencos, Ad formam tauri conueniente sono.

Ethrusci, viuorum corpora, saniosis & tabidis mortuorum cadaueribus alligabant, ora oribus, manibus manus, & pedes pedibus componentes. Feritatem hanc in *Mezentio* notat Vergil. lib. 8. dicens: Mortua quinetiam iungebat corpora viuis, Componens manibusq; manus, atque oribus ora. Tormenti genus, & sanie taboq; fluentes Complexu in misero longa sic morte necabat.

Scythæ, exenteratis animalibus viuos homines includebāt eminentibus solis capitibus, vt cibo capto diutius languerēt, viueréntque, donec putrefactis animalibus excrescerent vermes, à quibus consumerentur. Præcedentia hæc exēpla habet Valerius Maximus.

Saul rex Iudæorū, audita ab aratro suorum hominum legatione de Hammonitarū iniuria querentium, bobus (quos præ se agebat) succidit crura, præfatus sic omnes perituros, qui sibi eodem die ad Iordanem fluuium præsto non essent in armis.

Abimelech, Gedeonis filius, regnandi cupiditate LXX. fratres crudeliter occidit, vno duntaxat excepto, qui fuga & pedibus salutem sibi reperit. Idē Sichimitas (quòd ab his vrbe & tribu eiectus fuisset) noctu adortus, omnes trucidauit, nulla sexus aut ætatis habita ratione. Vrbem vi camptam diruit, & in eius area salem sparsit pro semine. Eos verò qui spe salutis ad templa se receperant, facta lignorum congerie ibidem flammis & fumo necauit.

Athalia, fœminarum sæuissima, omnem Dauidis stirpem sustulit, ne quis superesset, à quo prohiberetur dominio.

Herodes, multa puerorum millia occidi iussit, vt autorem nostræ salutis interciperet.

Vitoldus, princeps Lituaniæ, homines morti destinatos mira crudelitate vrsinis includebat pellibus, eoq; modo inuolutos canibus dabat concerpendos. In bellicis expeditionibus arcum semper habebat intentū, vt ordine aberrantem sagitta configeret. Multi tantæ feritatis metu vltrò sine carnifice animas proiecerunt.

Ecelinus (qui circa Taruisium, & in Euganeis exercuit tyrannidem) castrabat pueros, stupro vitiabat virgines, matronis adimebat mammas, prægnantum secabat vteros, partus exertos in ignem mittebat. Bissena Patauinorum millia sub suo vexillo merentia ad vnum interfecit, audita Patauij defectione.

Diomedes, & *Busyris*, equos humana carne pauerunt. Verg. lib. 3. Georg. Quis aut Eurysthea durum, Aut illaudati nescit Busyridis aras? Ouid. lib. 3. de Trist. Sæuior es tristi Busyride, sæuior illo, Qui falsam lento torruit igne bouem.

Phalaris, tyrannus Agrigentinorum, non contentus exquisitissimis cruciatibus, æneo vsus est tauro, quo miseri mortales inclusi

boum

boum mugitus effingerent. Ouid. Ipse Perillæo Phalaris permisit in ære Edere mugitus, & bouis ore queri.

Cambyses, fratrem & duas sorores occidit. Apim bouem ferro violauit. Captis inimicorum vrbibus, neque pepercit templis, neque simulacris deorum.

Alexander Pheræus, viuos homines obuersis in se faciebus sepeliebat, alios vrsorum pellibus inuolutos dabat conficiendos venatoribus, & feris confodiendos. Polyphranem auunculum peremit hasta, quam sacrauit, & festa præcinxit corona.

Tamburlanus, Scytharum rex, nihil habebat iucundius, quàm animi feritatem humano cruore oblectare. Cuidam roganti cur in omnes vsq; adeò sæuiret, toruo aspectu retortisq; oculis fertur respondisse, An tu me hominem putas, & non Dei iram potius, ad hominum perniciem in terris agentem?

Parysatis, mater Cyri iunioris, rationem commenta est, qua humana corpora sibi gignerent vermes, à quibus demum lenta morte consumerentur.

Septimius Seuerus imperator post Didium Iulianum Clodium Albinum tumultuantem interfecit, & capite eius Romam misso corporis truncum equo refugienti conculcandum præbuit.

Tullia, filia, Tarquinij, currum super faciem mortui parentis duxit, equis etiam refugientibus. Ouid.lib.6. Fast. Filia carpento patrios initura penates, Ibat per medias alta feroxq; vias: Corpus vt aspexit, lacrymis auriga profusis Restitit, hunc tali corripit illa sono. Vadis, an expectas pretium pietatis amarum? Duc inquam inuitas ipsa per ora rotas. Certa fides facti est, dictus sceleratus ab illa Vicus, & æterna res ea pressa nota est.

Romanus, Iunior Imper. matrem Helenam à se reiecit, & sorores, quas ablatis imperialibus pannis inclusit cœnobio.

Huius filius nomine *Basilius*, imperator post Ioannē Zimiscem Bardam Silerum vnum ex suis ducibus rebellantē quum vicisset, oculis priuauit. Bulgaros tumultuātes, quum in potestatē suam redegisset, quindecim millibus captis, oculos effodit, vno tantùm incolumi relicto, qui excæcatos ad Samuelē eorum ducē dirigeret.

Caligula, auiæ Antoniæ defunctæ, nullum exhibuit honorē, prospexitq; siccis oculis è triclinio ardentē rogum. Fratrē Tiberium interemit. Sillanū socerum ad secandas nouacula fauces compulit. Cum omnibus sororibus suis stupri cōsuetudinē fecit, easq; (quod est omnium longè turpissimū) exoletis suis prostrauit. Ptolemæū regis Iubæ filium consobrinū suum, item Macronē, & Enniā (quos habuerat imperij adiutores) pro meritorū gratia pensauit morte. Multos ex senatoribus interfecit. Quæstorē suum in coniuratione

nomin

nominatũ flagellauit veste detracta. Multos honesti ordinis prius stigmate deformatos, ad munitiones viarũ, ad metalla, aut ad bestias condemnauit, aut bestiarũ more quadrupedes cauea coërcuit, aut medios serra dissecuit: idq; ob leuissimã culpã, aut nullã poti⁹. Parentes supplicio filiorũ cogebat interesse, quorũ vni valetudinẽ excusanti, lecticã misit. Curatorẽ munerũ & venationũ, per continuos dies in conspectu suo catenis verberatum, non prius occidit, quàm offensus putrefacti cerebri odore. Comœdiographũ quendam ob ambigui ioci versiculum igni cremauit in ipso statim amphitheatro. Equitẽ Ro. obiectũ feris, quũ se innocentẽ proclamasset, reduxit, abscissaq; lingua induxit rursus. Quendã ab exilio reuocatum, quũ interrogasset quidnã ibi facere cõsuesset, quũ per adulationẽ hæc respondisset, Sẽper oraui vt periret Tiberius, & tu imperares: capta ex eo verbo cõiectura exules suos mortẽ sibi imprecari, misit qui vniuersos cõtrucidarent. Præter facta, verbis vtebatur feritatẽ immanẽ spirantibus. Dicebat omnia sibi in omnes licere. Gallis Græcisq; aliquot vno tempore cõdemnatis gloriabatur Gallogræciã se subegisse. Quos torquebat, minutis ictibus plecti iubebat, quò diutius languerent, addito etiã præcepto, Curate vt se mori sentiãt. Iactabat & illud tragicũ: Oderint dum metuãt. Optauit plerunq; vt populus Ro. vnicã haberet ceruicẽ. Quærebatur & dolebat sua tẽpora nullis calamitatibus publicis insigniri. Optabat exercituũ cædes, famem, pestilentiã, incendia, & hiatum aliquẽ terræ. Puteolis dedicatione põtis multos è littore ad se inuitatos omnes præcipitauit. Quosdã gubernacula apprehendentes, contis detrusit in mare. Publico epulo seruũ ob detractã lectis argenteã laminã carnifici cõfestim dedit, vt manibus abscisis & ante pectus è collo pendẽtibus per cœtus epulantiũ circũduceretur, præcedente titulo, qui causam pœnæ indicaret. Mirmillonẽ secũ rudibus certantẽ, sponte prostratũ, cõfodit ferrea sica. Admota altaribus victima elato malleo cultrariũ mactauit. Insistens Iouis simulacro quũ Apellẽ tragœdũ interrogasset, vter illi maior videretur, cunctantẽ flagellis discidit. Vxorẽ vt amiculã quũ osculabatur, addebat, Tam bona ceruix simul ac iussero, demetur. Hæc omnia ex Tranquillo.

Diocletianus paucis diebus XVII. millia Christianorum variis suppliciis affecit.

Auidium Cassium Romani alterum Catilinam vocarunt, quòd cruoris esset cupidus. Is inauditũ & nunquam prius visum tormenti genus commentus est. Trabem enim longitudine LXXX. aut C. pedum infixam terræ erigebat, cui à summo ad infimas partes alligatos homines flamma & fumo suffocabat.

Macrinus Imper. prodigiosi fuit animi in exhibendis suppliciis.

Nam

Nam geminos boues miræ magnitudinis aperiri iusſit, hisq; milites ſingulos (qui ancillæ hoſpitis pudorem violaſſe ferebantur) incluſit, capitibus boum exectis, vt facilius vnà colloqui poſſent.

Maximinus Imp. tam crudelis fuit animi, vt Cyclops, Buſyris, Gyges, & Typhon diceretur. Vnde ſequentibus verſibus eiuſdem ſæuitiæ illuſum eſt. Et qui ab vno non poteſt occidi, à multis occiditur Tygris acerrimus eſt, & tamen occiditur. Caue multos, ſi ſingulos non times.

Irene imperatrix, vxor Leonis quarti, Conſtantino ſexto, filio ſuo in carcerem coniecto, oculos eruit, quòd ab ipſo prius fuiſſet expulſa.

Domitius Nero, Domitij Aenobarbi & Agrippinæ filius, matrẽ interemit. Octauiam & Sabinam Poppæam in matrimonium duxit, viris earum trucidatis, ipſasq; demum vxores dedit morti. Petro & Paulo vitam abſtulit. Antoniam filiam Claudij, recuſantem ſibi nubere poſt Poppææ mortẽ, occidit. Item Aulum Plaucium iuuenem, quem ante mortem per vim conſtuprauerat. Ruffum Criſpinum priuignum Poppæa natum impuberem adhuc ſubmerſit. Tuſcum nutricis filium relegauit. Senecam præceptorem ad necem compulit. Pleroſq; liberros diuites & ſenes (quos ſemper fautores inuenerat) occidit. Caſsio Longino iuriſconſulto oculos effodit. Polyphago cuidam Aegvptij generis, crudam carnem mãdere aſſueto, viuos homines laniandos obiiciebat, & abſumendos. Populo & mœnibus patriæ non pepercit: Vrbẽ enim palàm incendit, quaſi offenſus deformitate veterum ædificiorum: quod incendium lætis oculis proſpexit è Mecœnatiana turri. Inflammatis iam domibus nemini permiſit ire ad reliquias rerum ſuarum.

Tiberius verò, tertius Romanorũ imperator, teſtamentum matris pro irrito habuit. Tres ex Germanico nepotes Neronem. Druſum, & Caium variis modis afflixit. Neronem ad mortem compulit, quum ei laqueos & vncos oſtentaret carnifex. Druſum in ima Palatij parte ſublatis alimentis adeò macerauit, vt ille tomentum è culcitra tentauerit mandere. Ex viginti viris patriciis (quos elegerat conſilij cauſa) vix duos aut tres incolumes reliquit, cæteros diuerſis cauſis necauit. Seleucum Grammaticum ad mortem compulit. Piſcatori, qui ſibi ſecretum aliquid agenti mullum inopinanter obtulerat, perfricari eodem piſce faciem iuſsit, & os locuſta lacerari. Militem prætorianum ob ſurreptum è viridario pauonem capite puniuit. Nullus à pœna hominũ ceſſauit dies, ne religioſus quidẽ ac ſacer. Multos accuſauit & dãnauit cum vxoribus ac liberis ſuis. Interdixit ne capite dãnatos propinqui lugerẽt. Nemini delatorũ fidẽ abrogauit. Pleriq; citati ab eo ad dicẽdã cauſam, partim ſe

domi

domi vulnerauerunt, partim in media curia venenum hauserunt, quos tamen colligatis vulneribus & semianimes in carcerem rapi imperabat. Puniti omnes in Gemonias vnco tracti sunt. Viginti vno die adiecti tractiq;, nulla ætatis aut sexus habita ratione. Virgines pleræque prius à carnifice viciatæ, demum strangulatæ sunt. Mori volentibus, vim adhibebat viuendi. Mortẽ adeò leue supplicium putabat, vt quum audisset quendã Carnuliũ eam anticipasse, exclamauerit: Carnulius me euasit. Furiatus dolore quẽ ex morte filij sui Drusi conceperat, multos nulla causa interfecit. Rhodiensem hospitem, quẽ benignis literis Romã euocauerat, vbi aduenit torqueri iussit, & occidit. Carnificinæ locum habuit Capreis, vnde dãnatos post exquisita tormenta præcipitari corã se in mare iubebat, excipientibus deorsum classiariis, & cadauera remis elidẽtibus.

Domitianus multa crudelitatis exempla exercuit. Discipulum Pantomimi puberem occidit, nullam aliam ob causam, quàm quòd magistro similis esset forma. Item Hermogenem Tarsensem propter quasdam in historia figuras. Interemit & multos senatores, in his aliquot consulares, vt Ciuicam Cerealem Asiæ proconsulem, Saluidienum, Orsitum, Acilium Glabrionem, Aelium Lamiam ob suspiciosos iocos: Metium Pomposianum, quòd habere imperatoriam Genesim vulgò ferebatur, & alias quasdam ob causas leuiculas. Præterea Sallustium. Luculum Britanniæ legatum, & Iunium Rusticum. Philosophos omnes vrbe, Italiaq; summouit. Occidit & Eluidium filium, quòd sub persona Paridis & Oenones diuortium suum cum vxore tractasset. Flauium Sabinum, quòd eum præco nõ consulem, sed imperatorem salutasset. Aretinum Clementem consularem capitis condemnauit.

M. Antonius allatum sibi Ciceronis caput in mensa apponi voluit, perq; diem illud aspexit, quousque tali spectaculo animam exatiasset.

Eiusdem *Antonij* vxor Fuluia caput ipsum maledictis ac diris execrata est, demum inspuens gremio suo apposuit, acriusq; inspiciens linguam illi è faucibus euellit: eamq; frequẽter confodit acicula, qua tunc ad ornamenta capitis vtebatur.

Vedius Pollio quum piscinas magno studio ac diligentia coleret, seruos suos occidebat, eosq; piscibus dabat in prædam, vt hominum cruore pasti delicatiores essent.

Manlius Torquatus consul, dum cum Latinis bellum gereret, edictumq; esset, ne quis extra ordinem pugnaret, filium securi percussit, quòd à Genutio Metio Tusculanorum equitum præfecto lacessitus manum conseruisset, licet parta de hoste victoria.

Amalasuntha, mater Atalarici regis Gottorũ mortuo filio adiu-

torē ſibi delegit *Theodatum*, à quo tamen in balneo ſtrangulata eſt.

Claudius Cæſar (qui interfecto Caligulæ ſucceſsit in imperio) tormenta quæſtionum, pœnasq; parricidarum repræſentabat, & exigebat palàm. Gladiatores retiarios iubebat interfici, vt expirantium faciem videret. Beſtiariis meridianisq; gladiatoribus adeò delectabatur, vt à prima luce ad ſpectaculum deſcenderet, & meridie dimiſſo ad prandium populo perſederet.

Aulus Vitellius nobiles viros & condiſcipulos omnibus blanditiis ad ſocietatem imperij allicefactos vario genere fraudis occidit, & in his vnum veneno manu ſua porrecto in aquæ frigidæ potione, quam is febre affectus popoſcerat. Portitorem quendam nulla penitus culpa interfici iuſsit, velle ſe dicens oculos paſcere. Duos item iuuenes patri ſupplicium auertere conantes. Quendam equitem Rom. iugulari mandauit cum liberto. Item plebeios quoſdam, qui Venetæ factioni maledixerant. Venit & in ſuſpicionem matri venenum porrexiſſe, quòd audiuiſſet à Cata muliere vaticina diutiſsimè ſe imperaturum, ſi ſuperſtes parenti extitiſſet.

Aemylius Cenſorinus, Aegeſtæ vrbis Siciliæ tyrannus, multis muneribus eos proſequebatur, qui inauditum aliquod tormenti genus excogitaſſent. Spe igitur lucri commotus quidam Aruntius Paterculus, equum ex ære fabricatum ei dono dedit. Ille Autem muneris autorem primum ibidem concluſit, & emori fecit.

Achilles interfectum Hectora currui ſeu equinæ caudæ alligauit, & circum muros vrbis Troiæ ter exanimē pertraxit. Demum venale cadauer expoſuit parenti Priamo. Verg. lib. I. Aeneid. Ter circum Iliacos raptauerat Hectora muros. Exanimumq; auro corpus vendebat Achilles.

Scinis latro Corinthius, arbores complicabat, hisq; alligabat hominum brachia, vt ſublime redeuntes lacera membra diſcerperēt. Proper. lib. 3. Arboreasq; cruces Scinis, & non hoſpita Graiis Saxa, & curuatas in ſua facta trabes.

Atreus Pelopis filius vxorem habuit Meropen, quam quum ſtupraſſet Thyeſtes frater, & grauidā feciſſet, ſuſceptos ex ea liberos Atreus decoxit & conuocato per ſpeciem beniuolentiæ fratri appoſuit comedendos. Quod facinus adeò Sol exhorruit, vt refugus matutinum repetiuerit cubile. Vide Ouidium lib. I.

Therodamas fuit neſcio quis carnifex, qui leones paſcebat humano ſanguine. Ouid. in Ibin: Therodamātæos vt qui ſenſere leones.

Phineus rex Arcadiæ, filios ſuaſu ſecundæ vxoris exoculauit, propter quod facinus vltricem numinum vindictam paſſus eſt amiſſo paulopòſt viſu. Ouid. lib. I. de Arte: Quid fodis immeritis Phineu ſua lumina natis.

Cleomenes,

Cleomenes, Lacedæmoniorum dux, ab Antigono victus profugit ad Ptolemæum, à quo benignè primum exeptus est, demum tamen Nicagoræ cuiusdam calumnia suspectus regi factus est, & ab eodem excoriatus.

Arpiages fuit quispiam, qui filium comedit. Oui. in Ibin: Vt puer Arpiagæ referas exẽpla Thyestæ, Inq́, tui cæsus viscera patris eas.

Alphonsus tertius, rex Hispaniæ, quatuor fratribus oculos eruit.

Atelstanus, rex Angliæ, Edimum adolescentem in nauigio sine remige fluctibus perdendum exposuit.

Sigiprandus, Arisprandi filius, & Longobardorum rex, Ariperto (quocũ certabat) oculos eruit, vxoremq́; eius naso auribusq́; truncis dehonestauit.

Atila, rex Pannoniæ, vndecim virginum millia in expugnatione Coloniæ interfecit. Fratrem Budam morti dedit. Aquileiam diruit.

Alboinus Longobardorum rex ex capite Cunimũdi Gepidarum regis bello victi craterem sibi fecit.

Narses, Italiæ præfectus, Sindualdum Britonum ducem armis domitum in trabe suspendit.

Boleslaus, tertius Bohemorum rex, Mosconi regi Poloniæ superato oculos eruit, vt etiam Odoalricus Boleslai frater alteri fratri Iamuro.

Tomyris Scytharum regina, quum Cyrum Persarum regem superasset, caput eius abscissum demersit in vtrem sanguinis plenũ, eiq́; his illusit verbis: Satia te sanguine, quem tãtopere sitisti Cyre.

Totila, rex Gotthorũ, capta Roma tertiam partem murorum disiecit. Capitolium incendit, omnia diripuit: Et tanta passim feritate debacchatus est, vt dei flagellum diceretur.

Dirce, Thebana mulier, vbi sensit Lycum maritum captum amore Antiopæ Nictei filiæ, puellam tauri ceruicibus alligauit, suspensis à cornibus tædis ardentibus, vt bos tormento furiosior, Antiopam ipsam per abrupta & scopulos tractam discerperet.

Clodomyrus, Clodouei primi filius, Sigismundum, filium Gundebaldi regis Burgundiæ, bello captum vnà cum liberis & vxore in puteum coniecit.

Huius frater *Childebertus* Almaricum regem Gotthorum sororis suæ Clotildis maritum obtruncauit, & Toletum vrbem (in qua ille se tutabatur) diripuit. Duos item fratres Clodomyri filios simulata beniuolentia conuocatos interfecit.

Clotharius, horum duorum frater, & Clodouei filius, Conabrum ducem Britonum interfecit, & Crominum eius filium cum vxore liberis igne cremauit.

Colomanus, res Pannoniæ, Almo fratri oculos eruit.

Cambyses rex Parsarum blandè submonitus à Prexaspe domestico, vt ab ebrietate & potu nimio caueret, quòd id malum quandoque rationis vsum auferat: statim furore correptus filium eiusdem sagitta confodit. Idem Cambyses templa & leges ludibrio habuit, deorum simulacris illusit. Reclusit conditoriis mortuorum inspexit cadauera. Amasis cadauer è monumēto reuulsum verberibus cædi iussit, & omnibus probris affici, demū cremari. Duodecim Persarū primores nulla penitus causa interfecit, viuos in caput defodiens.

Sapor, rex Persarum, quum Aurelianum Imperatorem bello victum cepisset, equum ascensurus curuatos eius humeros premebat suppedanei loco.

Eadem feritate vsus est *Tamburlanus*, rex Scytharum, in Pazaitem principem Turcarum quem bello captum caueis inclusit, & catenis vinctum, sub mensa instar canis iussit comedere & mandere ciborum analecta.

Santius, quartus Hispaniæ rex, patrem suum Alphonsum decimum, è Germania redeuntem, occupato regno non admisit. Quatuor hominum millia trucidari iussit, quòd in tumultu quodā Alphonsum fratris sui filium regem appellassent.

Egbertus Sicoberti filius, & post patrē Angliæ rex, fratris filios enecauit.

Ptolemæus Philopator, rex Aegypti, patrem, fratrem, & amicos ferè omnes interfecit.

Alphonsus primus, rex Lusitaniæ, matrem coniecit in vincula, quòd mortuo primo marito secundas tentassent nuptias.

Hippomenes, Atheniensium princeps, Limonem filiam in adulterio deprehensam, equo feroci & famelico præbuit absumendam. Ouid. in Ibin: Solaq; Limone pœnam ne senserit illam, Et tua dente ferox viscera carpat equus, Ortum est hinc adagium, Magis impius Hippomene.

Orodes, rex Parthorum, Mithridatem fratrem, quamuis supplicem, in conspectu omnium interfecit.

Ioannes Maria, dux Mediolanensis, quotidie nouo tormenti genere ciues opprimebat. Idem matrem (à qua interim corripiebatur) in carcerem detrusit, & ibidem mori coëgit.

Mamertes, Sysaphonis Corinthij fratris sui filios interfecit, cupiditate dominandi.

Septimuleius excisum C. Gracchi caput liquato plumbo respersit.

Solebat *Erix*, filius Veneris & Butæ, hospites crudeliter enecare. Hunc Hercules occidit. Martialis lib. 5. Et grauis in Siculo puluere fusus Erix.

Diony

Dionysius tyrannus Marsiam quendam interfecit,ea tantum causa, quòd is per quietem iugulare se Dionysium existimauerat. *Antonius* Commodus, gladiatoriis cædibus adeò Romanum attriuit imperium,vt nomen gladiatoris vulgò meruerit.Idem.teste Lampridio, homines qui pedibus debiles forent, sagittis solebat conficere.Claua multos etiã afflixit, Herculẽ se fingens.Sacra Mithriaca homicidio polluit.Irridentes se feri obiecit.Eum quiTranquilli librum vitam Calliculæ continẽtem legerat,feris obiecit.Siquis se mori velle prædixisset, hunc inuitum iubebat præcipitari.Obæsi corporis hominem medio ventre dissecuit, vt eius intestina subito funderentur.

Cleomedes athleta Lachum Epidamniũ ictu pugni interfecit, interfecti latera adaperuit,& iniecta manu intestiua eduxit.

Termerus fuit quispiam, qui humana capita confrigebat. Hunc Hercules interfecit claua.

Othomanus, Turcarum princeps, anno salutis D CCCCLIII. Constantinopolim cepit.Constantini Imperatoris mortui caput ad ludibrium palo affixit, & totis castris gestauit. Mares & fœminas illustres iugulauit, aut ad vsum nefariæ libidinis reseruauit.

Apteras fuit quispiam,qui patri testes eruit,& filios occidit.Autor Annius in Berosum.

Spendius fuit quidam Italici generis, Capua oriundus,qui captiuos in bællo bestiis laniandos obiiciebat.Autor Polybius.

Orœtes Persa Polycratem Samiorum tyrannum affixit cruci. Autor Herodotus.

Xerxes maximum filiorum Pythij Bithonij hominis ditissimi,à quo tamen cum toto exercitu fuerat hospitio susceptus, medium dissecari iussit.

Thrax fuit quispiam,qui filiis suis omnibus oculos effodit,quòd neglecto patris mandato, Xerxem secuti, aduersus Græciam militassent.

Amastris Xerxis vxor, vxorem Masistæ Bactrianorũ præsidis excarnificauit. Eius mamillas præcîdit, quas obiecit canibus. Item nares,aures,labra,linquam inhonestissimis deformauit plagis.

Creon tyrannus,militũ in bello mortuorũ cadauera vetabat sepeliri,& inhumari.Hunc Theseus interfecit.Ouid.in Meta.Prohibẽtem busta Creontem Atticus Aegides rupit Marathodine quercu.

Progne, Pandionis Athenarum regis filia, Ityn filiũ marito suo Tereo Thracum regi apposuit comedendum, quòd stuprum intulisset Philomedæ eiusdem Prognes sorori. Vergil. in Buc. Quas illi Philomela dapes, quæ dona pararit. Vbi Philomelam posuit pro Progne.

Medea fratrem Absyttum, & filios ex Iasone susceptos membrã tim discerpsit. Ouidius in Ibin: Et tua, sic latos spargantur membra per agros, Tanquàm quæ patrias detinuere vias.

Tydeus arrosit caput Menalippi. Idem Ouid. Nec dapis humanæ tibi erunt fastidia, quaq́, Parte potes, Tydeus temporis huius eris.

Gerion Mercurio natus patri hospites immolabat. Autore Plut.

Tartari Pannoniam ingressi, Varidano oppido capto, fœminas templis inclusas cremauerunt, & Belam, quartum eius populi regẽ, sic terruerunt, vt ad præsidium salutis, latebras inquisiuerit.

Traiano imperante Iudæi, duce Andrea, multos ex Græcis & Romanis obtruncarunt. Qua cæde non contenti, humanis carnibus vesci cœpere, seq́; occisorum intestinis, stillante adhuc sanguine, incingere, eorundem pellibus obuoluti. Multos item per medium vsque ad verticem dissecuerunt: multos obiecerunt bestiis laniandos. Alios inter se digladiari coëgerunt, vt ducenta & amplius hominum millia eo furore, & armis Iudæorum, interierint. Autor Dion Cassius.

Q. Mutius Scæuola, Tribunusplebis, nomẽ collegas duce Sp. Cassio ad dominationem aspirantes, viuos cremauit. Autor Valerius de Seueritate.

CLEMENTES ET HVMANI.

DRomocheres, Getarum rex Lysimachum hostem bello captum mira clementia dimisit illæsum.

Annibal, inuentum Aemylij Pauli consulis, & collegæ Terentij Varronis cadauer, honorificè tumulauit.

L. Aemylius Paulus, huius Aemylij filius, Perseum Macedoniæ regem vinctum fleuit, & assidere sibi iussit.

Ladislaus rex Pannoniæ victum à se inimicum regnare permisit. Quinetiã si per proceres licuisset oblatũ recusasset principatũ.

Solebat *Traianus* ægrotantes amicos visere exinanita imperatoria maiestate. Autor Ausonius.

Alexander capto Dario Leonatum ex purpuratis suis misit, qui eius matrem, vxorem, aliasq́; fœminas consolaretur, & à lacrymis auerteret, & impediret. Atq; etiam matri Darij (cui nomen erat Sisigambis) permisit, vt quos vellet bello extinctos milites patrio more sepeliret. Eius verò vxorem (quam nulla id ætatis fœmina corporis pulchritudine vicit) nõ solum non violauit, at summam adhibuit curã, ne quis captiuo corpori illuderet. Omnem insuper cultum fœminis reddi iussit, nec quicquam ex pristinæ fortunæ magnificentia adimi. Et (quod omnium maximũ humanitatis argumentum) Darium ipsum amisso iure belli regno restituit.

Ludouicus Pius, Gallorum rex, quum quatuor liberos variis prin

cipa

cipatibus honoraſſet, ab his tandem incommoda multa paſſus eſt, atque etiam coniectus in carcerem. Quod tamen animo adeò ciuili & manſueto pertulit, vt cum his poſtea redierit in gratiam.

M. Aurelius Antonius Imperator Auidio Caſsio, aliisq; cõpluribus (à quibus inſidias parari ſibi cognouerat) pepercit, immemor furoris & vindictæ, qua tamẽ ſummi principes debacchari ſolent, ſi vel fracta nuce, aut vngue prauè ſecto offendantur.

Cæſar captis apud Pharſaliam Pompeij ſcriniis, epiſtolas omnes incluſas bona cremauit fide, nulla earũ lecta. Autor Pl. lib. 7. Idẽ Imperator ſimultates cõtra nullos tã graues accepit vnquàm, vt nõ occaſiõe oblata deponeret lubẽs. C. Mẽmio (cuius maledictis probroſisq; verbis fuerat laceſsitus) fauit in petitiõe conſulatus. C. Caluo poſt famoſa epigrãmata de recõciliatione per amicos agẽti, vltrò & prior ſcripſit. Valeriũ Catullũ: (cuius verſiculis ineluibile ſtigma receperat) ſatisfacientẽ eadẽ die adhibuit cœnæ, hoſpitioq; patris eius, ſicut conſueuerat, vti perſeuerauit. Cornelio Phagitæ, (cuius inſidias vix effugerat) noceri nõ permiſit. Statuas Syllæ & Pompeij inimicorum à plebe diſiectas repoſuit. Si qua grauius in ſe dicerentur, inhibere maluit, quàm vindicare. Nocturnos coniuratores ſatis habuit monere, ne perſeuerarent. Criminoſiſsimis Auli Cæcinnæ & Pitholai ſcriptis laceratam ſuam famam ciuili animo tulit.

Cydon Corinthius fuit hoſpitalitate adeò inſignis, vt eius fores omnibus eſſent peruiæ. Hinc adagium natum, Semper aliquis in Cydonis domo.

Polycrates matres militum qui in bello periiſſent, opulẽtioribus ciuibus dabat nutriendas.

Maras fuit quiſpiam apud Berœam Syriæ ciuitatem ditiſsimus, humanus & officioſus in omnes, tum ciues, tum hoſpites.

Probus Imperator Arrodionem (quem ſingulari certamine pugnans confecerat) magnificentiſsimo honeſtauit ſepulcro.

Darius eos obiurgauit, qui Hiſtiei caput truncauerant. teſtis Herodotus.

Fabricius Cornelium Ruffinum, quem hoſtiliter oderat, iuuit in petitione conſulatus.

Titus Veſpaſianus duos in vrbe clariſsimos viros (quos habebat compertos inſidiarum in ſuam vitam) non tantum non puniuit, at etiam ſibi aſsidere iuſsit. Fratrem Domitianum inſidias quoque parantem flens ſæpe obteſtatus eſt, ne parricidio aſſequi cuperet, quod breui eſſet habiturus. Idem laborantes morbo, & ægrotantes ſuis paſcebat manibus, & ſuorũ mortibus afflictos cõſolabatur.

Antonius pius fuit adeo mitis, vt quum ob inopiæ frumentariæ ſuſpicionem lapidibus à plebe Romana perſtringeretur, maluerit

placare, quàm vlcisci seditionem.

Fl. Vespasianus Vitellij hostis sui filiam splendidißimè maritauit, dotauitq;, & instruxit. Nullius vnquàm cæde lætatus est. Iustis etiã suppliciis illacrymauit, & ingemuit.

Iulianus Imperator Nebridium Constantij (in quem ille bellabat) fautorem ad genua sua prolapsum paludamento protexit, ne à militibus interficeretur.

Domitianus inter initia Imperij sui adeò ab omni cæde abhorrebat, vt edicere destinauerit, ne boues immolarentur. Suetonius.

Alphonsus expugnatæ per vim Neapoli noceri vetuit, pepercitq; ciuibus, à quibus tamen fratrem suum sciebat interfectum fuisse. Proteæ cuidam homini verboso (cui iure plurimũ succẽserat) nõ modo veniã petẽti dedit, at quinq; etiã talẽta vltrò obtulit.

Scipio Hispanos captiuos sine pretio dimisit.

Ptolemæus rex fugato Demetrio quoscunq; Demetrij amicos cepit captiuos, vnà cum eius supellectile statim remisit.

Antiochus rex captum Scipionis filium remisit sine pretio.

Pyrrhus captiuos Romano populo reddidit.

Demetrius classe Ptolemæi (qui prius fuerat victor) superata, eorum qui ceciderant, corpora, sepeliri iussit, & captiuis omnibus liberum concessit reditum.

Philippus Maria Mediolanensis captum nauali pugna Alphonsum cum duobus fratribus, non libertate solum, at multis etiam honestauit muneribus.

Antigonus Alcioneum filium, Pyrrhi ad se caput deferentem baculo percussum reiecit, vt barbarum vt pollutum inclamans. Oculosq; obduxit, ne lugubri fœdaretur aspectu. Multis insuper lacrymis inimici mortem prosecutus est.

Lucius Albinus quum animaduertisset virgines Vestales sub sacrorum onere laborantes, & ope hominum destitutas, statim exonerato sarcinis currũ, vxore & liberis iter pedibus facere iussis, virgines cum sacris conscendere currum imperauit.

Annibale Capuam tenente Faucula Clunia captiuis egentibus suppeditauit alimenta.

Beatrix Romana virgo corpora martyrum occisorum in agro suo furtim sepeliebat, quod etiam fecisse ferũt Bibianam virginẽ.

Cyprianus Afer diuitias omnes pauperibus erogabat.

L. Crassus orator tanta fuit clementia, vt murenam mortuam multos dies atratus fleuerit.

Crispus & Crispinianus quicquid lucri faciebant arte sutoria, quam exercebant, pauperibus impartiebantur.

Anastasia Chrysogoni discipula sanctis (qui in carceribus tene-

bantur captiui) tacite victum ministrabat. Idem quoque fecerunt *Praxedes* & *Pudentiana* sorores.

Pompeius Syllæ cadaueri honorem exhibuit, teste Plutarcho.

Petrus Vrseolus, Venetiarum princeps, pauperum ægrotantium cubicula solebat furtim visere, & opibus suis iuuare. Idem Xenodochium suo vnius sumptu extruxit.

Moses Aegypto fugiens Iosephi secum ossa tulit.

Tobias sepeliendis mortuis vacabat.

Machabæus post prælium in Gorgiam commissum iussit, vt occisorum corpora sepelirentur.

Iehu rex Israël hostem suum Iezabelem fecit ornari tumulo.

Pericles mortuos in bello Peloponnesiaco primus oratione publica laudauit.

MODESTI ET VERECVNDI.

T*Hemistocles* iacentem hostem armis pulcherrimis indutum sequenti militi exuēdum reliquit, quum ab huiuscemodi facto ipse abhorreret.

Quum Mitylenæi *Pyttaco* multum agri offerrent gratuito munere, tantum sumpsit, quantum hasta percurreret, vt apud Romanos *P. Claudius*, quantum vno die arasset.

Cato ob modestiam nullam sibi statuam erigi passus est, dicens: Se malle, vt posteri percontarentur, cur Catoni posita non esset statua, quàm cur posita.

M. Fabius consul deuictis Veiis oblatum triumphum renuit ob fratris & collegæ mortem.

Pompeius oblatam sibi ab Hebræorum rege mensam & sedem auream, deferri iussit in publicum ærarium.

Fabius Gurges, Fab. Pictor, C. Numerius, & Q. Vgolinus legati ad Ptolemæum missi, accepta ab eodem munera in ærarium retulerunt.

Q. Cincinnatus dictatura se spōte abdicauit. Quod etiam *L. Sylla* fecit vltrò.

Cn. quoque *Plancus* censuram volens exuit.

Cimon Atheniensis reipu. munera castè semper & incorruptè obiit, & ab omni genere expilationis abstinuit.

Pescenius Niger sic se ipsum & milites rexit, vt nihil à prouincialibus non oleum, non lignum operamve extorserint.

Agathocles rex Siciliæ nullo vnquam luxuriantis fortunæ zephyro auerti potuit à recordatione figulinæ patris officinæ. Quāuis enim haberet auri & argenti abundè, semper tamen abacum vasis fictilibus onerabat. Ausonius: Fama est fictilibus cœnasse Agathoclea regem, Atq; Abacum Samio sæpe onorasse luto. Quærēti

causam respondit, Rex ego qui sum Sicaniæ, figulo sum genitore satus. Fortunam reuerenter habe, quicunque repente Diues ab exili progrediere loco.

Terentius Varro delatam sibi ab vniuerso senatu & populo dictaturam recusauit, quòd remp. confregisset Cannensis pugnæ temerariæ congressu.

Cicereius quum prætoriis Comitiis Cn. Scipioni superioris Africani filio competitori omnium suffragiis præponeretur, erubescēs se tanti viri filio prælatum, ex competitore suffragatorem se fecit.

Pompeius in acie Pharsalica victus à Cæsare, quum postero die Larissam intraret, oppidiq; illius vniuersus populus obuiā ei processisset: Ite, inquit, & istud officium præstate victori.

Iulius Cæsar tribus & viginti vulneribus coniuratorum mucronibus confossus, à verecundia absterreri non potuit. Nam eo tempore quo spiritus à mortali corpore secernebatur, togam vtraque manu demisit, vt inferior pars corporis tecta collaberetur.

Spurina egregius adolescens quum sua forma complurium fœminarum solicitaret oculos, verecundia motus oris decorem vulneribus deformauit.

CONTEMPTORES HONORVM, & Diuitiarum.

SExtum *Aelium Catum*, virum consularem, quum legati Aetholorum vasis fictilibus prandentem reperissent, eidem vasa argentea miserunt, quæ tamen recusauit. Neque aliud argēti extremum vitæ diem habuit, quàm duo pocula accepta à L. Paulo socero suo. Autor Plinius.

Cimon dux Atheniensis spolia victis hostibus erepta suis ciuibus partitus est.

Agnes vxor Henrici tertij Imp. omnibus & diuitiis & honoribus se abdicauit, vt religioni daret operam.

Crates Thebanus non paruum auri & argenti cumulum proiecit in mare, quò melius philosopharetur citra impedimentum.

M. Curium rapam in foco torrentem quum legati Samnitum reperissent, eiq; multum obtulissent auri: Malo, inquit, hæc in fictilibus meis comesse, & aurum habentibus imperare.

Raymundus, Io. Germanus, Vmbertus Viennensis, Albertus magnus se suis episcopatibus abdicarunt vltrò.

Clotildis, seu Batildis vxor regis Clodouei, dimisis opibus & regno, cœnobio se inclusit.

Diocletianus relicto sponte imperio in propriis agris consenuit.

Beata *Eugenia* relictis opibus paternis cœnobio se inclusit.

Etburga filia Eduardi senioris regis Angliæ relicta itidē paterna

domo

domo claustrũ ingressa est, in quo ad mortẽ durauit sanctissimè.

Homo bonus ciuis Cremonensis opes nundinariis & negotiatoriis partas laboribus reliquit, vt spirituali consuleret lucro.

Lotharius imper. & rex Gallorum imperio sponte se abdicauit.

Iudocus, regis Britonum filius, relicto principatu, cui post patrem erat successurus, byssum & purpuram in pannosas, & viles commutauit tunicas.

Antonius Anachoreta ne eligeretur episcopus, læuam sibi auriculam ferro præsecuit.

Tuditanus patrimonium populo diripiendum sparsit.

Democ. agros suos reliquit, eosq; pascua publica fieri passus est.

Legati Samnitũ *Fabricij* domum ingressi, quum viderent multa ad splendorẽ & tanti viri deesse maiestatem, magnã vim auri eidem obtulerunt. Quã repudiauit vltrò. testis Gellius lib. 1. cap. 14.

Maior *Scipio* publicam rerum administrationem sponte reliquit, vt priuatus ageret.

Maximianus princeps relicto imperio vitã quoq; priuatã elegit.

Amurathes Turca dimissa filio regni cura priuatus egit.

Petrus, rex Angliæ, dimisso suis regno Romã venit, vbi in paupertate priuatus vixit.

Lysander, rex Lacedæmoniorum, vestimenta magna pretij filiabus suis à Dionysio missa recusauit.

Messala primus omnium Romæ vrbis præfectus constitutus, die sexta ab ea dignitate se abdicauit.

Theodosius, Atramytenus imperator, post Artemium pertæsus belli ciuilis cessit imperio, monasticamq; vitam amplexus est.

Michaël Curoplates, imperator post Stauratium, Leoni Armeno curam imperij reliquit vltrò.

Manuël quoque habenas imperij Alexio reliquit, monasticam secutus vitam.

Idem fecit *Ioannes* Catacuzenus imperator, qui successit Andronico iuniori.

In Tygris alueo oppidum est *Babythace*, cuius incolæ mortalium soli aurum in odio contrahunt.

Arsenius, Romanus patricius, quum vocem hanc incerto autore audiuisset, Fuge, tace, & quiesce, relicta paterna hæreditate ad cœnobium properauit.

Rachis, Longobardorum rex, regno se sponte abdicauit, vt monachum ageret.

Placidia virgo, Valentiniani imperatoris & Eudosiæ filia, repudiatis opibus nulli rei præterquàm saluti inhiabat.

Forseus, Hiberniæ regis filius, neglecto regno monachum egit.

Aeneas millitis cuiusdam Turno adhærentis (cui nomen erat Magus) diuitias spreuit, quas offerebat, vt veniam consequeretur victus. Aeneas apud Verg.lib.10. Argenti atq; auri memoras quæ multa talenta Natis parce tuis.

Nicolaus Pataræus Smyrnæ antistes patrimonium pauperibus impertiuit.

Phocioni quum Alexander ex Persica Gaza bello parta magnum auri pondus misisset, recusauit ille.

DIVITES.

Midas rex fuit Phrygiæ, cui propter Bacchum hospitio susceptum concessum est, vt quicquid vellet optaret, voti futurus compos. Optauit autem vt quicquid corpore contigisset, in aurum verteretur. Tantæ fuerunt eius diuitiæ, vt in prouerbium abierint. Statius lib.1.Syluarũ, Digne Midæ, Crœsiq; bonis & Perside gaza.

Opulentia *Crœsi* Lydorum regis maximè quondam nobilitata est apud Græcos, & adeò, vt fecerit prouerbio locum. Propterea (vt scribit Herodotus) existimabat se mortalium felicissimum. Mart.lib.5. Crœso diuitior licet fuissem.

Vergilius scribit *Sychæum* Didonis maritum fuisse ditissimum agri inter Phœnicas. Quæ opulentia fuit ei exitio, impulitq; Pygmalionem regem Tyri, vt eum interficeret. Quantũ autem auri & argenti habuerit, hinc suspicari licet, quòd eius thesauris profuga Dido æmulam Romani imperij Carthaginem ædificauit.

Volunx fuit quispiam ditissimus, de quo Syll. libro 5. sic scribit: Ditissimus agri Occumbes generose Volunx, ne clausa repostis Pondera thesauris, patrio nec regia quondam Præfulgens ebore, & possessa mapalia soli Profuerint.

Aesopus Tragœdus amicus Ciceronis, arte histrionica ad tantã peruenit opulentiã, vt sexcentis sestertiis ei patina steterit: reliqueritq; filiũ adeò diuitẽ, vt is vniones liquefactos cœnis apponeret.

Cæcilius Claudius testamento suo edixit, Quamuis multa bello ciuili perdidisset, tamen relinquere seruorum quatuor millia centum & sexaginta: iuga boum tria millia & sexcenta: reliqui pecoris ducenta quinquaginta septem millia: in numerato pondo sexcenta millia. Qui funerari se iussit sestertiis vndecim millibus.

M. Crassus negabat diuitem esse, nisi qui reditu annuo legionem posset alere. In agris suis possedit sesterciũ bis millies: hoc est ære nostro quinquagies centena millia aureorum coronatorũ. Nec satis fuit, inquit Plin. nisi totum Parthorum esurisset aurum. Harum autem diuitiarum maximam partem ex ciuilibus bellis atq; incendiis comparauerat, calamitates publicas in suam vnius vtilitatem vertens. Nam quum trecenta solum talenta ex paterna hæreditate

accep

accepisset, priusquàm aduersus Parthos exercitum duceret, septem millium & centum talentorum summam coëgisse traditur, quum etiam decimam partem facultatũ suarum Herculi consecrasset, & publicũ epulum dedisset populo, ac tres minas ciuibus viritim contulisset. Seruos habuit circiter quingentos, fabrilis artis, & architecturæ peritos, quibus non solũ ad propriæ domus extructionẽ vsus est, sed ciuibus ædificare volentibus eorũ operas mercede locauit.

Pallas, Claudij libertus, Crasso ditior fuisse perhibetur vicies & quinquies centenis millibus.

Plinius præter hunc Pallantẽ ait *Callistum*, & *Narcissum* Claudij principatu fuisse opulentiores. Narcissi autem diuitiæ in prouerbium venerunt, quũ Iuuenalis dicat: Nec Crœsi fortuna vnquàm, nec Persica gaza Sufficient animo, nec diuitiæ Narcisi, Indulsit Cæsar cui Claudius omnia. De Pallante Iuuenalis Satyra I. Ego possideo plus Pallante & Licinis. Hi duo Pallas & Narcissus liberti fuerunt Claudij, quos decreto quoq; Senatus, non solùm ingentibus præmiis, at etiam magistratibus ornari passus est. Tacitus scribit Claudium Pallanti prætoria insignia & centies quinquagies sestercium censuisse, & Pallantem ipsum sestercij ter milles possessorem fuisse. Idem lib.14. ait Neronem veneno interfecisse hunc Pallantem, quòd immensam pecuniam longa senecta detineret.

Licinius Cæsaris libertus tantũ agrorum fertur habuisse, quantum peruolarent milui.

Quamuis numerosæ fuerint Crassi diuitiæ, Plinius tamen facit *Syllam* ditiorem, vbi de Crasso loquens ait, Quiritum post Syllam ditissimus.

Pompeio res gerente circa Iudæam Ptolemæus octona millia equitum sua pecunia tolerauit. Mille conuiuas totidem aureis potoriis mutans vasa cum ferculis saginauit.

Pythius Bithynius platanum auream, vitemq; nobilem Dario regi donauit. Xerxis copias, hoc est septies centena LXXXVIII. millia hominum excepit epulo: stipendium quinq; mensium, frumentumq; pollicitus, vt è quinq; liberis senectuti suæ saltem vnus concederetur. Testes Herodotus & Plinius. Interrogatus à Xerxe quantum possideret: respondit, se habere argenti talenta duo millia, auri myriadas quadringentas, staterum Daricorũ septem millibus minus. Quam summam quum obtulisset ipsi Xerxi, demiratus rex propensam hominis liberalitatem, expleuit quod illi deerat ad quadringentas myriadas.

Seneca philosophus rerum actui præpositus à Nerone, quadriennio ter millies sesterciûm quæsiuit.

Tarius Ruffus infima natalium humilitate consulatum militari indust

industria meritus circiter mille sestercium liberalitate Augusti congestum, agris coëmendis exhausit.

Idem Seneca testis est *Lentulum augurem* eodem Augusto imperante quater millies sestercium suum vidisse.

Herodes Atticus tanta fuit rerum opulentia, vt Isthmum vellet perfodere: & maria coniungere diuersa, si per imperatorem licuisset. Quod tamen frustra tentauerat Nero.

Pleriq; veterum suam satis opulentiam prodiderunt arduis conatibus, quibus rerum naturæ faciem mutare voluerunt: vt Nicanor Seleucus, qui excogitabat perfodere spatiū à Bosphoro Cimmerio ad Caspium mare, quod interuallum erat c l. mil.

Sesostris, rex Aegypti, interstitium à rubro mari ad Nilum proscindere adorsus est. Quod postea Darius molitus est.

L. Luscius Syllanarum partium amplius sexcenties possedit.

Galesus fuit in Latio quispiam ditissimus agrestis Gazæ. Vergil. lib. 7. Aen. Corpora multa virûm circa, seniorq; Galesus, Dum paci medium se offert, iustissimus vnus Qui fuit, Ausoniisq; olim ditissimus aruis, Quinque greges illi balantum, quina redibant Armenta, & terram centum vertebat aratris.

Camertes, Volsentis filius, partium Turni fautor in Aeneam, ditissimus fuit. Vergil. lib. 10. Persequitur fortemq; Numā, fuluumq; Camertem Magnanimo Volscente satum, ditissimus agri Qui fuit Ausonidum, & tacitis regnauit Amyclis.

Dorylas ponitur ab Ouidio lib. 5. Meta. ditissimus agrestis opulentiæ, vbi ait: Nasomoniaci Dorylas ditissimus agri, Diues agri Dorylas, quo non possederat alter Latius, aut totidem tollebat farris aceruos.

Cyrus deuicta Asia x x i i i i. millia pondo auri inuenit: præter vasa aurea, aurumq; factum, & in eo folia ac platanum vitémque. Qua victoria argenti quingenta millia talentorum reportauit.

Cleopatræ quoque diuitiæ arguuntur ex coctilibus illis muris inter septē orbis miracula numeratis: Ex cratere, cuius pondus erat x v. talentorum: ex apparatu conuiuij, quo Antonium excepit: ex vnionum sorbitione, & multis item sumptibus.

Esubopes rex in Suanorum terra, velleribus aureis inclyta, plurimum argenti auriq; fertur eruisse.

Cæsar in munere patris funebri, omni apparatu arenæ argenteo vsus est.

C. Antonius ludos scæna argentea fecit. Item & L. Murena.

Caius princeps in circo pegma duxit, in quo fuere argenti pondo c x x i i i i.

Nero Pompeij theatrum operuit auro in vnum diem quod Tyridati

ridati regi Armeniæ ostendit.

Populus Romanus septem annis ante primum bellum Punicum habuit in ærario auri pondo DCCXXVI. millia, Argenti XCII. millia, & extra numerũ CCCLV. millia. Item Sex. Iulio & L. Martio consulibus LXXXIIII. auri pondo. Cæsar primo introitu vrbis in ciuili bello suo ex ærario protulit laterum aureorũ XXVI. millia, & numero pondo CCC.

Paulus Aemylius Perseo Macedoniæ rege deuicto retulit in ærarium prædam pondo trium millium.

Scipio Africanus victa Carthagine MCCCCLXX. pondo auri inde transtulit. Item argenti cælati millia CCCCL. vasorum aureorum pondo centum millia.

Mamurram Catullus dixit habere quicquid habuisset comata Gallia. Cornelius Nepos adiecit eum totis ædibus nullam nisi è marmore columnã habuisse, omnes solidas è Carystio aut Lunẽsi.

P. Clodius (quem Milo occidit) habitauit domo empta sestertiis CXLVII. millibus.

Cissamis Cous fuit gregibus pecuariis supra modum diues.

Dionis Syracusani opes immensæ fuerunt, & regia in viuendo propemodum pompa, & supellex, Plutarcho teste.

Lucullus quum reipub. infensus, priuatæ vitæ se dedisset, ædibus & prætoriis extructis, hortis & cœnationibus amœnissimis incredibili sumptu paratis, & Bibliotheca libris vtriusq; linguæ cumulatissima, opes bello quæsitas cõterere non potuit. Idem Pompeio & Ciceroni extemporariam apparauit cœnã impendio quinquaginta millium, tanta epularum, & rerum lautitia, vt conuiuas in admirationem traheret. Idem perfodit montem, & flumen immisit in piscinas, quæ reciprocæ fuerunt.

Plinius iunior tanta fuit opulentia, vt ducenta millia nummûm pro accessione pretij agrorum contempserit, emptrice Cornelia hoc petente, vt suis ipse verbis docet ad eandem fœminã scribens: Tu quidẽ (inquit) honestissime quòd tam impense & rogas & exigis vt accipi à te jubeã pretium agrorum non ex DCC. millibus, quãti illos à liberto meo, sed ex nongentis, quãti à publicanis partem vigesimã emisti. Inuicem ergo & rogo & exigo, vt non solùm quid te, verũ etiam quid me deceat, aspicias. Idem Plin. patriæ suæ donauit annua sestertia tricena, quæ à nobis DCCL. aureis æstimantur. Hanc eius opulentiam pluribus verbis describit Budæus.

Quantæ fuerint opes *Dauidis* coniectare est verbis eiusdem qui ca. XXII. Paralip. ita loquẽs ad Salomonẽ inducitur: Cõfortare, & viriliter age, ne timeas, neq; paueas: Ecce ego in paupertatula mea præparaui impensas domus domini, auri talenta centum millia, &

argenti

argenti mille millia talentûm. Hiſtoria Regum ſcribit Dauid habuiſſe argenti mille millia talentûm, id eſt decies centena millia, & auri centũ millia,quæ mille millia talẽta argẽti valent.Propterea Budæus ait opes Dauid decies fuiſſe maiores opibus Darianis.

Fuerunt & immanes *Salomonis* diuitiæ, vt teſtatur quod lib.3. Regum & cap.10.ſcriptum eſt hoc modo: Non erat argentum nec alicuius pretij putabatur in diebus Salomonis,quia claſsis regis per mare cum claſſe Hiram ſemel per tres annos ibat in Tharſis deferens inde aurum & argentum. Et paulò inferius: Fecitq; vt tanta eſſet abundantia auri & argenti in Hieruſalem, quãta & lapidum, Conſumpſit in templi ſui columnis & vaſis aureis quadragies ſexies centena millia. Argenti verò ad clauos & alia iuſtrumenta MCCXXXII.talenta.Aëris verò in columnis, fornicibus & cæteris talenta XVIII.millia.

Victo *Dario* inuenta ſunt in Perſide CLXXX. millia talentûm: quum tamen Darius ſeptem millia fugiens rapuiſſet.

Mynias fuit quiſpiam ſua ætate mortalium ditiſsimus, qui primus theſaurum recondendis pecuniis ſtruxiſſe fertur.

Cælius ait *Mæandrum* Protagoræ patrem tanta rerum opulentia præcelluiſſe,vt Xerxem Perſarum regem domo & donis excipere auſus ſit.Quod iam de Pythio memorauimus.

Heliogabalus menſas & capſas habuit argenteas. Primus etiam cacabos, vaſa deinde centenaria argentea ſculpta & nonnulla ſtigmatibus libidinoſiſsimis inquinata.Autor Aelius Lampridius.

Tantali diuitiæ prouerbio locum fecerunt, quem prædiuitem fuiſſe oſtendit carmen illud ex tragœdia apud Plutarchum de exilio:Viam dierum duodecim ſero iugera.

Callicrates fuit quiſpiam Caryſtius, qui ciues ſuos omnes opibus longè præſtitit. Hinc adagium natum:Vltra res Callicratis.

Herodotus ſcribit *Rhampſinitum* regem immanem pecuniæ copiam habuiſſe, quam nemo regum poſterorum adæquauit.

Darius vectigalem ſibi fecit Aſiam,ex qua quotannis DLXXV. millia talentorũ accipiebat:præter aliud tributum quod ex Africa, & iis qui Europam Theſſalia tenus incolebãt, eidem afferebatur.

Indorum regio, teſte Curtio, diues eſt non auro modò,ſed margaritis & aliis gemmis, ad luxus magis quàm ad magnificentiam exculta.

Inter populos diuitiis memorabiles recenſentur Lydi, Babylonij, Seres & Arabes.Stat.lib.5.Syl. Si Babylonis opes, Lydæ ſi pondera gazæ,Indorũq; dares, Serumq;, Arabumq; potentes diuitias.

Fuit & *Achæmenes* rex Perſarum ditiſsimus.Horatius lib.2.carminum: Non tu quæ tenuit diues Achæmenes. Aut pinguis Phrygiæ

giæ Mygdonias opes, Permutare velis crine Lyciniæ?

In *Tolosano* Italiæ oppido, à Q. Cepione direpto, inuenta sunt auri pondo c x. millia, argenti pondo quinquies decies centena millia.

Luerius Aruernus, pater Bititi (qui Bititus cum Maximo Aemyliano & Domitio Aenobarbo ducentorum hominum exercitu cõflixit) tantis deliciis, diuitiisq; circumfluxit, vt aliquando ostendendarum opum gratia curru vectus campum ingrederetur nummos aureos argenteosq; hunc atque illuc spargens. Quibus colligendis amici atque comites occupati sequerentur.

Anthiochus Magnus, Syriæ rex, tantis affluxit diuitiis, vt in Romanos certaturus exercitum collegerit ornatissimum, in quo plerique milites hastis scutisq; aureis & argenteis enitebant. Propterea quum ostentasset Annibali copias illas tanto munitas apparatu, rogassetq; nunquid satis essent Romanis facturæ: Pœnus ignauiam imbellium militum eius eludens, Satisfacturæ, inquit, etiam si auarissimi fuerint Romani.

Habuit *Iob* septem millia ouium, tria millia camelorum, Quingenta iuga boum, quingentas asinas, reliquiq; pecoris armentum numerosissimum.

PAVPERES.

IRus fuit Ithacensis pauperrimus, quem Vlysses ab expeditione Troiana reuersus ictu pugni interfecit. Mart. lib. 5. Iro pauperior forem Carine.

Menœtes fuit Arcas quispiam occisus à Turno, cuius paupertatem describit Vergil. libr. 12. his verbis: Et iuuenem exosum nequicquàm bella Menœtem Arcada, piscosæ cui circum flumina Lernæ Ars fuerat, pauperq; domus, nec nota potentum Munera, conductaq; pater tellure serebat.

Acœtes paupertatem suam apud Ouid. lib. 3. Meta. his verbis exprimit: Ille metu vacuus, nomen mihi dixit Acœtes, Patria Mæonia est, humili de plebe parentes. Non mihi quæ duri colerent pater arua iuuẽci, Lanigerosq; greges, non vlla armẽta reliquit. Pauper & ipse fuit, linoq; solebat, & hamis Decipere & calamo salientes ducere pisces.

Baucis mulier & Philemon eius maritus, in maxima paupertate consenuerunt. Idem Ouidius lib. 8. Sed pia Baucis anus, pariterq; ætate Philemon Illa sunt annis iuncti iuuenilibus, Illa &c.

Faustulus pastor fuit extremæ paupertatis, qui vel Romulum exposuit, vel expositum nutriuit. Ouid. lib. 3. Fast. Nec taceam vestras Faustule pauper opes.

Apud eundem libro eodẽ *Anna* nomen est pauperrimæ vetulæ,

vbi ait: Orta ſub vrbanis quædam fuit Anna Bouillis Pauper, ſed multæ ſedulitatis anus. Illa leui mitra canos incincta capillos, Fingebat trepida ruſtica liba manu.

Hecale nomen eſt pauperrimæ fœminæ apud eundem libr.2.de Reme. Cur nemo eſt Hecalen, nulla eſt quæ nouerit Irum? Nempe quòd alter egens, altera pauper erat.

Amyclas, nomen eſt pauperrimi nautæ apud Lucanum, de quo iam verba fecimus in capite de Nautis.

Apud Horatium *Ibycus* nomen eſt pauperis, cuius vxor dicebatur Chloris. Hæc Horatij verba: Vxor pauperis Ibyci Tandem nequitiæ fige modum tuæ.

Horatius ipſe laborauit paupertate, qua vrgente animum appulit ſcribendis carminibus. Vnde lib.2. Epiſto. ſic inquit. Et laris & fundi paupertas impulit audax Vt verſus facerem.

Martialis lib.2. *Hyli* paupertatem eludit his verbis: Vnus ſæpe tibi tota denarius arca Quum ſit, & hic culo tritior Hyle tuo.

Idem *Thelesinum* turpi quæſtu diuitem factũ ridet his verbis ex libro 6. Quum coleret puros pauper Theleſinus amicos, Errabat gelida ſordibus in togula. Obſcœnos poſtquam cœpit curare cinædos, Argentum, menſas, prædia ſolus emit.

Apher apud eundem nomen eſt viri extremæ paupertatis, vbi ait: Quum ſis tam pauper, quàm nec miſerabilis Apher.

Ab eodem ridetur *Cinna* quiſpiam, quòd quũ pauper eſſet, pauper videri vellet. Sic enim inquit, Pauper eſt Cinna, & vult videri pauper.

Catullus *Furio* cuidam pauperrimo ſequentibus illudit verſiculis: Furi cui neque ſeruus eſt, nec arca, nec cymex, neque araneus, neque ignis: Verùm eſt pater, & nouerca, quorum Dẽtes vel ſilicem comeſſe poſſunt.

Codri poëtæ pauperrimi, & *Proculæ* eiuſdem vxoris paupertatem ſic deſcribit Iuuenalis: Lectus erat Codro Procula minor, vrceoli ſex, Ornamentum abaci, necnon & patuulus infra Cantarus, & recubans ſub eodem marmore Chiro: Iamq; vetus Græcos ſeruabat ciſta libellos, Et diuina opici rodebant carmina mures. Nil habuit Codrus, quis enim negat? & tamẽ illud Perdidit infelix totũ nihil. vltimus autem Aerumnæ cumulus quod nudum, & fruſtra rogantem, Nemo cibo, nemo hoſpitio, tectoq; iuuabat.

Aeliorum familia Romæ fuit pauperrima, & modicarum adeò facultatum, vt ſeptemdecim eodem tempore vnicam habitauerint domum, vnicum agrum poſſidentes.

Paulus Aemylius, qui de Liguribus, & Perſeo Macedoniæ rege triũphauerat, adeò pauper mortuus eſt, vt funebres ludi celebrari

nequiue

nequiuerint, nisi diuenditis eius possessionibus,

Aetius sophista Antiochenus aurificinam, vrgente rerum penuria, exercuit ab initio.

Menenius Agrippa, qui de Sabinis triũphauerat, paup adeò mortuus est, vt sepeliri nequiuerit, nisi collatis á populo quadrantibus.

M. Pompilius Andronicus ob inopiam coactus est vendere opus annalium x v I. millibus nummûm.

Aristides, qui rempublicã Atheniensium clarissimè administrauit, inops adeò mortuus est, vt eius funeri sumptus defuerit.

Callias Atheniensis comœdiograph⁹ torsit funes ob paupertatẽ.

Val. Cato grammaticus, qui floruit ætate Syllæ, consenuit in summa paupertate, dimissaq; Tusculana villa (qua cessit ob creditores) habitauit angusto & breui gurgustio. Vnde Bibaculus his in eum carminibus lusit: Si quis fortè mei domum Catonis, Depictas minio assulas, & illos Custodes videt hortulos Priapi, Miratur, quibus ille disciplinis Tantam sit sapientiam assecutus. Quam tres calculus ac selibra farris, Racemi duo tegula sub vna ad summã propè nutriant senectam.

Demonax Philosophus (qui floruit Adriano imperante) nullum vnquàm sibi viaticum præparauit. Sed quum esuriret, proximam domum, quam apertam videbat, ingrediebatur, & victum ibi quæritabat. Centenarius decessit, elatus publico sumptu.

Epaminũdæ Thebanorum principi & totius Græciæ vnicum fuit indumentum, rude & pertritum. Quod si quando expurgãdum fulloni traderet, alterius vestis inopia domi interim se continebat. Nihilominus tamen in tanta pauperie magnam vim auri quam offerebat rex Persarum, recusauit vltrò.

Epictetum Philosophum iam diximus seruum fuisse, & summa inopia laborasse.

Aglaus Psophidius in angustissimo Arcadiæ angulo consenuit, exili contentus prædio, quo numquàm egressus est. Hunc tamen Apollo in tanta paupertate fœlicem testatus est. Val. Martialis epigrammatista pauperie pressus viaticum accepit à Plinio nepote.

Menas inter Samnites natus, in solitudine vixit & paupertate, curandis apibus intentus. Neque tamen deerant adeuntium dona, quos ad bonam frugem solebat conuertere.

Origenes extrema laborauit paupertate, bonis eius in fiscum relatis, quòd Christianæ adhæsisset pietati.

Plautus ob paupertatem victum quæritabat in agendis molis illis, quas trusatiles vocant. À quibus quum impetrabat otium ad scribendas fabulas se conuertebat, vt eas postmodum venditaret.

Tellus fuit nescio quis pauper, cuius inopiam Solon Crœsi diui-

tiis feliciorem esse prædicauit, vt iam de Aglao prædiximus, nisi quis fortè velit eundem esse.

Theagenes Caprus fuit pauper quispiam, qui tamen diues haberi volebat. Idem multa facilè pollicebatur,& nihil præstabat.

Fuit & *Lysistratus* summæ paupertatis homo,adeò vt prouerbio locum fecerit.

Antigonus, ciuis Florentinus, quum vniuersas facultates pauperibus impartiuisset,pauper adeò decessit, vt eius funeri desuerit sumptus.

Euripidis mater lucellum faciebat in vendendis oleribus Autore Plinio. Ei nomen erat Clito, patri verò Mnesarchus.

Glycera coronas vænales exponebat ad sustinendam paupertatẽ.

Telenicus homo fuit adeò notæ paupertatis, vt Seriphij prouerbium inde formauerint.

Pauson fuit pictor insigni tenuitate.

Plutarchus in Nicia prodit *Lamachum* fuisse adeò insigni paupertate, vt quoties illum Atheniensis populus imperatorem crearet, aliquantulum pecuniæ ad pallium & crepidas comparandas decerni opus esset.

Valerio Publicolæ in morte defuit sumptus. Autore Tito Liuio.

Acillio Prætorio post consumptũ ingens patrimonium paupertatem confitenti, Teberius; Sero,inquit, experrectus es.

Gellius scribit *Protagoram* sophistam adolescentem victus quærendi gratia vecturas onerum corpore suo factitasse.

Sunt qui dicant *Lucilium* poëtam Satyrographum publico funere fuisse elatum.

Eumæus fuit subulcus Vlysis,mendicus,& pannosus.

Telemachus fuit quispiam Arcanensis, qui ob paupertatem fabis sæpenumero victitabat. Hinc Telemachi olla prouebio locũ fecit.

Conna tibicen fuit pauperrimus,qui nihil habuit præter oleastrũ.

Caunius fuit quispiam pauperculus, qui quum vtriculum aquæ sitiẽti Artaxerxi porrexisset,ab eo ad summam rerum opulentiam euectus est.

Cleobis,& Biton fratres Argiui,fuerunt pauperrimi.testis Herod.

Plinius scribit *Protogenem* pictorem contentũ fuisse casula,quam habebat in horto suo.

Seruilius Isauricus, qui proconsul debellauerat Cilices, publico elatus est funere.

Abrahamus Anachoreta nil habuit in solitudine præter catinum & cilicinam vestem cum sago rustico.

Hilarion interrogatus à latronibus quos offenderat,cur non expauesceret, Quia nudus sum,inquit.

QVI

QVI EX HVMILI FORTVNA clari aut diuites euaserunt.

D*Emosthenes* fabri filius, clarissimus euasit philosophus. Sidoni. Qui fabro genitore procreatus Oris maluit expolire linguam.

Agatocles è figulina patris officina ad regnum Siciliæ peruenit. Vnde apud Ausonium sic inducitur loquens: Rex ego qui sum Sicaniæ, figulo sum genitore satus.

Aesopus Tragœdus quum histrionicam artem exerceret, ea tamen euasit ditissimus.

Gadareus sophista, qui prius more mendici peregrinabatur, Maximiani beneficio consulatum adeptus est.

Adrianus & Marcus Antonius principes *Arrianum* historicum euexerunt ad consularem dignitatem.

Cyrus Panapolyta beneficio Theodosij Imperatoris & Eudoxiæ vxoris eiusdem præsul factus est.

T. Corruncanus è plebe factus est pontifex maximus.

Giges annulum habuit in quo erat gemma tantæ virtutis, vt ea ad se versa inconspicuus esset, versa verò ad alios, conspicuus. Propterea legatus ad regem missus annuli beneficio ipsum interfecit, & stuprata regina rex è pastore factus est.

C. Marius senior, septies consul, Arpinas fuit, obscura prognatus origine.

Telephanes quum antea currus factitaret, tandem rex Lydorum factus est.

Terentius Varro sordido natus loco, tandem quæstura, & duabus ædilitatibus functus est.

Tamburlanum à tenera ætate porcarium, fortuna Scytharum regem constituit.

Celestinus Quintus ex Anachoreta factus est Pontifex maximus.

Lamißionem in piscina (quum infans esset) repertum fortuna fecit Longobardorum regem.

Narses Eunuchus è chartulario patriciam consecutus est dignitatem, & totius Italiæ principatum.

Ptolemæus filius Lagi ex gregario Alexandri milite factus est rex Aegypti.

Rhodope meretrix ex immundo illo corporis quæstu ad Aegypti regnum conscendit, nupsitq; Psamnitico.

Ioannes Campanus qui infans pascendis ouibus tempus contriuerat, tandem beneficio Pij Secundi Pontificis Maximi præsul factus est.

Franciscus Sfortia, dux Mediolani, patrem habuit Sfortiam

Attendulum, qui quondam in exercitu fuerat lixa.

Gordius ab agricultura ad imperium euectus est.

Valentinianus Imperator patrem habuit funes torquentem.

Helena imperatrix & vxor Constantij inter Britannos humili orta est loco.

Proculus quum latrunculus lusitaret, & decies in eo ludo Imperator extitisset, accessit protinus scurra qui eum purpura ornatum salutauit vt Imperatorem. Qua ille occasione vel oblata, vel arrepta, verè assecutus est, quod per iocum dicebatur.

Mauritius Cappadox, è famulo & excubitore Imperiũ adeptus est post Tiberium Secundum.

Ioannes Zimisces prius ludi magistrum egerat, Imperiali tamen dignitate functus est tandem.

Nicolaus Quintus, natione Lunensis, humili natus loco, & professione medicus, ad summum tandem Pontificatum peruectus est.

Innocentius Octauus ab ineunte ætate coactus est ob paupertatem famulari, & inter Alphonsi Siciliæ regis ministros victum sibi comparare. Mox tamen Xisto I I I I. successit in pontificatu.

Pius Secundus ob parentum paupertatem peregrinari coactus est, & victũ emendicare. Prouectior factus, successit Calisto tertio.

L. Tarius Ruffus natalium humilitate consulatum militari industria meritus est. Autore Plinio.

Quintus Cincinnatus, quum agrum coleret, sudore deserto prætextam accepit togam, & ab aratro conscendit ad dictaturam.

Ventidius Bassus adeò sordido natus est loco, vt victum ægre sibi quæreret adolescens. Demum tamen quum in C. Cæsaris beneuolentiam introrepsisset, eius patricinio & fauore factus est primũ Tribunus plebis, mox Prætor, inde Pontifex & Consul Ad extremũ qui prius curandis mulis victum sibi quæritabat, eò conscendit gloriæ & autoritatis, vt primus subegerit Parthos, ac de his triumphauerit. Cui eius gloriæ vsque adeò inuidit populus Roman. vt sequentes in eum versiculi vulgò iactati sint: Concurrite omnes augures, aruspices, Portentum inusitatum conflatum est recens. Nam mulos qui fricabat, consul factus est. Autor Gellius lib. 15. cap. 4.

Euripides ex matre olerum venditrice euasit poëta celebratissimus.

Primislaus rex Bohemorum ab ineunte ætate bubulcus erat, & armentarius.

Hiperbolus Chremidis filius (qui prius lucernas factitabat) Athenis tandem principatus est.

Darius, Histaspis filius, Cyri primum extitit Pharetrophorus, & lictorio functus est munere, rex Persarum factus.

Mace

Macedonum rex *Archelaus* natus est Simiche matre serua.

Perseus quem Paulus Aemilius attriuit, fuit Argiuus genere, ignobili prognatus patre.

Eumenes inopem habuit parentem.

Antigonus Philippi artificio se confouebat.

Latrocinia exercuit *Polyperchon*.

Phocion patrem habuit, qui coclearia conficeret.

Demetrius Phalerius seruiuit apud Demetrium, & Conona.

Sycioniorum tyrannus *Cleon* pyraticam prius exercuerat.

Mandro fuit quispiam, qui ex nauiculario factus est Imperator. Hinc adagium, Fuit & Mandroni ficulna nauis.

Bonosus Imperator, filius fuit pædagogi literarij, Autore Flauio Vopisco.

Probus patrem habuit agrestem, & olitorem.

Aelio Pertinaci origo gentis fuit sordida.

Aurelius patrem habuit mediocrem, & colonum.

Galerius pastor fuit armentorum, habuitq; parentes agrarios.

Adramitenum Andriscum in Fullonia natum fortuna ad opes & dignitates euexit.

Iustinus, qui ante Iustinianum imperauit, fuit armentarius, & sues egit.

Basilius Macedo captiuus inter venales Constantinopolim ductus, factus est Imperator.

Artaxerxes humili apud Persas loco natus, imperium à Parthis ad suos transtulit, & Artabanum triplici prælio cum tota deleuit familia.

Romulum & Remum infantes aluit lupa, quos conditores habuit Roma.

Viriatus Lucitanus in Hispania è pastore venator, è venatore latro, ex latrone dux postremo fact⁹, vniuersam occupauit Lucitaniã.

Cicero homo nouus, Arpinas (vt improperabat inimicus) præter dignitatem consularem eò diuitiarum peruenit, vt habitaret domum, quæ fuerat M. Crassi Romanorum ditissimi.

Incunabula *Tullij Hostilij* agreste cepit tugurium. Eiusdem adolescentia in pascendis pecoribus fuit occupata, validior ætas Romanum rexit imperium.

Tarquinius Priscus natus est patre Demarathro, etiam exule.

Tullius Seruius, verna, & ancillæ filius, Romanis principatus est.

M. Perpenna (qui peregrinus Romã venerat) cõsulatu potit⁹ est.

Cornelium Syllam ex Nicopolis meretriculæ sinu absumptum sustollens fortuna, super Cimbricos Marij triumphos, septemq; consulatus, imperiis dictaturisq; affecit.

Lycastus & *Parrhasius* à Philonomia matre expositi, & à Tilipho pastore nutriti, Arcadiæ regno tandem præfuerunt.

Sixtus primus, pastorali ortus tugurio, ad summum Pontificatum conscendit.

Anselmus ex monacho abbas, ex abbate Cãtuariensis episcopus factus est.

Sadragesillus, Dagoberti pædagogus, è ludimagistro dux Aquit.

QVI EX PROSPERA FORTVNA ad humilem & miseram redacti sunt.

DIonysius junior Syracusis (vbi tyrannidem exercuerat) pulsus, exulauit Corinthi, ibiq; ludi magistrum egit, teste Cicerone.

Pazaites, rex Turcarum, Tamburlano victori equum inscẽsuro subinclinauit humeros, & scabelli vsum præbuit, vt etiam. *Valerianus* Imperator, Sapori regi Persarum.

Bellisarius Romanis præfectus copiis quum Vandalos deleuisset, de Parthis triumphasset, vrbem non semel à Barbaris liberasset, post multas victorias Iustiniano mandante exoculatus victum in via publica à transeuntibus emendicauit.

Caßius qui bis triumphauerat, ter consulatu fuerat potitus, supplicio capitali clausit vitam.

Cn. Carbo post tres consulatus, ventrem purgans interfectus est.

C. Cotta ante diem futuri sibi triumphi expirauit.

Caninius quo die factus est consul, in fata concesit.

M. Claudius Marcellus, qui Annibalẽ superauerat, Syracusas expugnauerat, tandem apud Venusiam interfectus est.

Ne *Paulus* Aemylius duobus triumphis, priore de Liguribus, posteriore de Perseo supra modum insolesceret, ei filiorum mortem immisit fortuna.

Suadocopus, rex Morauiæ & Bohemiæ, ab Arnulpho imperatore superatus, mutata veste consenuit in deserta nemorum solitudine cum tribus anachoretis.

Christophorus Papa, summo pontificatu detrusus monasticam egit vitam.

Celestinus v. *Ioannes* I. *Ioannes* XIIII. in carcere perierunt.

Benedictus v. *Benedictus* x. *Martinus* Tudertinus, *Ioannes* XII. suo pontificatu detrusi, omnes consennuerunt in exilio.

Polycrates, Samiorum tyrannus, post multos ridentis fortunæ zephyros, ab Orœte, Cyri præfecto, superatus & suspẽdio affect⁹ est.

Xerxes qui Aegyptum subegerat, à Themistocle victus, ab Artabano interfectus est.

Artabanus, ab Artaxerxe occisus.

Mithridates, rex Ponti, qui annis quinquaginta Romanos variis

cladibus affecerat, Asiam occupauerat, Q. Oppium Proconsulem, & Aquileium legatum, in vincula coniecerat, à Lucullo primum, deinde à Pompeio superatus, mortem sibi intulit.

Pompeius, expugnato Domitio, Iarba triumphato, Sertorio in Hispania sublato, Pyratis subactis, & Tygrane rege Armeniæ, debellatis item Iberis, Albanis & Iudæis cum Aristobolo rege, & Mithridate ad huriendum venenum coacto, ad extremum post tot illustres victorias à Cæsare victus in Thessalia, iussu Ptolemæi, ad quem in extrema rerum desperatione confugerat, interfectus est.

Cæsar, victor Pompeij, quum de Gallis, Alexandrinis, Ponticis, Africanis, & Hispanis triumphasset, & maximam orbis terrarum partem subegisset, coniuratione C. Casij & Decij Brut. XXIII. vulneribus in Senatu confossus est.

Legitimus *Persei* Macedoniæ regis filius artem ferrariam exercuit, ad tolerandam paupertatem, testis Ammianus Marcellinus.

Iunior *Marius*, post trucidatos in vrbe Syllanos, victus apud Præneste, Pontio Telesino fugæ comite iugulandum se præbuit.

Senior verò *Marius*, qui septies consul fuerat, de Iugurtha triũphauerat, Cimbros & Theutones subegerat, Apuleiũ & Glauciam seditiosos interemerat, victus à Sylla aliquandiu delituit in Minturnensium paludibus. Ouid. lib. 4. de Ponto: Ille Iugurthino clarus, Cimbroq; triumpho Quo victrix toties cõsule Roma fuit, In cœno Marius iacuit, cannaq; palustri, pertulit & tãto multa pudẽda viro.

Tarquinius Superbns regno pulsus est. Horat. lib. 1. Serm. Vnde suberbus Tarquinius regno pulsus fuit.

ILLIBERALES, AVARI,
& Fœneratores.

PYgmalion, rex Tyri, Sichæum sororis suæ Didonis maritum interfecit, vt eius auro potiretur. Verg. lib. 1. Aeneid. -Ille Sichæũ Impius ante aras, atque auri cæcus amore Clàm ferro incautum superat, securus amorum Germanæ.

Achilles, ductus auaritia, cadauer Hectoris Priamo exposuit venale. Verg. li. 1. Aene. Exanimumq; auro corpus vẽdebat Achilles.

Polymestor, rex Thraciæ, Polydorum Priami & Hecubæ filium fidei suæ tempore belli Troiani commissum interfecit, vt eius auro potiretur. Verg. lib. 3. Aen. Fas omne abrumpit, Polydorum obtruncat, & auro Vi potitur.

Vnidij auaritiam describit Horat. lib. 1. Serm. dicens: Vnidius quidam (non longa est fabula) diues Vt metiretur nummos, ita sordidus vt se Non vnquam melius seruo vestiret, adusq; Supremum tempus, ne se penuria victus Opprimeret, metuebat, ad hunc liber-

ta securi Diuisit medium, fortissima Tyndaridarum.

Idem arguit *Fusidium* fœneratorem his verbis: Fusidius vappæ famam timet ac nebulonis, Diues agris, diues positis in fœnore nummis. Quinas hic capiti mercedes exiget, atque Quantò perditior quisque est, tantò acrius vrget.

Eodem modo Martialis notat auaritiæ *Saleranum* quendam, qui fingebat se tristari de morte vxoris, quum tamen lætaretur plurimum, vt solus potiretur bonis.

Stroza pater eandem inurit notā cuidam *Scauro*, vbi ait: Scaurus habet villas, vrbana palatia, nummos, Pinguiaq; innumeris prædia bobus arat. Huic tamen assiduè maior succrescit habendi Nunquàm diuitiis exatiata fames. Ditior est igitur patrio contentus agello, Qui viuit nullo fœnore Fabricius.

Cato Vticensis insimulatus est auaritiæ à Cęsare, quum Martiam coniugem Hortentio amico rogati cōcessisset, eamq; postea Hortensij recepisset hæredem. Dimisit, inquit, vt locupletem reciperet.

Demosthenes habitus est auarus, quòd pecuniam à rege Persarum acciperet, ab Harpalo corruptus, vt ageret contra Philippum.

Aulus Posthumius Albinus missus ad inferendum Iugurthæ bellum, pecunia corruptus destitit.

Simon fuit auarus, qui à Petro spiritus sancti gratiam mercari volebat. Vnde Simoniæ inditum nomen.

Achæus, rex fuit Lydorum, qui quum noua tributa à subditis vellet extorquere, ob auaritiam populari factionem suspensus est elatis pedibus, & demerso in Pactolum capite. Ouid. in Ibin: Morte vel intereas capiti suspensus Achæi, Qui miser aurifera teste pependit aqua.

Didius Iulianus imperator porcellum atque lepusculum ad se muneri missum in triduanas partiebatur cœnas: Prandebatque interim paucis oleribus & herbulis contentus.

Aelius Pertinax imperator, dimidiatas lactucas aut carduos conuiuiis solebat apponere. Et si quid interdum vellet amicis mittere, binas tantum offulas aut paucula mittebat poma. Aut siquando lautius vellet facere, dabat lumbos gallinaceos.

Martinus Pont. Max. clanculum cæreos in templis solebat extinguere, gratia nocturni luminis. Idem vt oleo parceret, instituit crudos pisces dari domesticis à dispensatore.

Pontanus scribit *Angeloctum* sacerdotem Cardinalem particulā hordei singulis ab equis clàm è pręsepib⁹ surripere cōsuesse, donec à magistro stabuli pro fure deprehēsus in tenebris vapulauit.

Quo tempore Annibal opprimebat Campanas bello, *Valerius Bestius* Rusciū, Imbrici soceri sui filium, quē acceperat seruādum,

auaritia ſtimulante morti dedit, vt eius auro potiretur. Autor Plutarchus.

Ariſmapi, populi Thraciæ, aſsiduum gerunt bellum cum Gryphis auri cupiditate.

Patroclum quendam taxauit Ariſtophanes, quòd in ſumma rerum opulentia ſordidè & immundè viueret, ne faceret ſumptum.

Non ſatis fuerunt *Craſſo* numeroſæ illæ (quarum iam meminimus) diuitiæ, niſi & aurum Parthorum eſuriret.

Gellius ait *Cornelium Ruffinum*, manu quidem ſtrenuum & bellatorem bonum fuiſſe, ſed furacem & acri auaritia.

Caßius Seuerus, Labieni amicißimus, ſupra omnes imperatores auaritia inſignis habitus eſt.

Ochus, rex Perſarũ auaritiæ nota adeò laborauit, vt vrbem nunquàm iniret, ne mulieribus congiarium imperciretur. Nam Cyrus lege ſanxerat, vt vbi primùm Perſarũ rex ingrederetur, mulieres quotquot adeſsẽt, ſingulos auri nummos ab ipſo rege acciperent.

Semiramis, in monumento, quo poſt mortem erat recondenda, hæc inſculpi iuſsit: Quicunque regum poſt me futurorum pecunia indiguerit, recluſo conditorio ſumat inde quicquid viſum fuerit. Id quum perlegiſſet *Darius* auri cupiditate ſepulcrum iuſsit recludi, in quo tamen pecuniam inuenit nullam, ſed hoc tantum literis ſculptum: Niſi malus fores, & auarus, mortuorum loculos non moueres. Autor Herod.

Condalus domeſticus Mauſoli, regis Cariæ, tanta laborauit auaritiæ nota, vt ſi qua arbor in vias procumberet, fructus ipſe decerperet, & exponeret venales. Eidem regionem peragranti ſi quis ouem aut vitulum attuliſſet, danti imperabat vt domum referret, & nutriret. Longo demum poſt tempore ipſum repetebat, & ſi quid inde foret natum emolumenti.

Eutropius ſcribit *Flauiũ* Veſpaſianũ auidißimũ fuiſſe pecuniæ.

Iuſtinianus iunior tanta fuit cupiditate, vt ciuibus & ſenatoribus aurum & argentum extorqueret, quod capſis ferreis ad hunc vſum factis includebat.

Cæſar in Hiſpania à proconſule, & à ſociis pecunias accepit emendicatas in auxilium æris alieni. Et Luſitanorum quædam oppida, quanquam nec imperata detrectarent, & aduenienti portas patefacerent, diripuit hoſtiliter. Templa deûm donis referta expilauit. Vrbes diruit ſæpius ob prædam, quàm ob delictum. In primo conſulatu MMM. pondo auri furatus eſt è Capitolio. Societates & regna pretio dedit. Sex millia talentorum ſuo & Pompeij nomine Ptolemæo abſtulit.

Tiberius Ceſar fuit adeò parcus, & tenax pecuniæ, vt comites expedition

peditionum & peregrinationū cibariis tantùm iuuerit, nō salario.

Caligula, sororum ornamenta, & supellectilem, & seruos magno pretio vendidit. Vectigalia noua & inaudita exercuit, nullo rerum aut hominum genere omisso, cui non tributi aliquid imponeret. Pro eduliis (quæ tota vrbe venibant) certum statumq; exigebat.

Nero tabernulas effringebat, & expilabat: Exhaustus pecunia animum calumniis & rapinis intendebat. Matronam purpura cultam, veste & bonis omnibus exuit. Templis compluribus dona detraxit. Simulacra ex auro vel argento fabricata conflauit.

Sergius Galba, ciuitates Hispaniarum & Galliarū quæ constantius fecerāt deditionē, grauioribus tributis puniuit. Iouis coronam auream librarū xv. conflauit. Milites aquilam & signa flagitantes decimauit. Germanorū cohortem, à Cæsaribus ad custodiam corporis institutam, dissoluit, & sine vllo cōmodo remisit in patriam. Apposita lautiore cœna ingemuit, quasi sumptum ægrè ferēs. Ordinario dispensatori breuiarum rationum offerenti, nihil præter paropsidem leguminis pro sedulitate ac diligentia porrexit.

Fuerūt in *Flauio* Vespasiano, de quo iam diximus, auaritiæ argumenta: Nam omissa sub Galba vectigalia reuocauit. Noua etiā & grauia addidit, & auxit tributa prouinciis, nonnullis etiam duplicauit. Auiditate lucri negotiationes, vel priuato homini pudēdas, palàm exercuit. Candidatis honores, reis absolutiones vēditauit. Procuratorū rapacissimos ad ampliora officia promouebat ex industria, quò locupletiores mox cōdemnaret. Quibus propterea dicebatur vti pro spōgiis, quòd quasi siccos madefaceret, & exprimeret humentes. Hæc Suet. Nec eū puduit vectigalia ex vrina colligere.

Domitianus operum & munerū impensis exhaustus, nihil pensi habuit bona viuorum prædari & mortuorum. Si qualecunque factum aut dictum aduersus maiestatem principis alicui obiectum esset, confiscabatur eius hæreditas. Stipendia ab his exigebat, qui Iudaicam viuerent vitam.

Eriphyle, desyderio habendi monilis aurei, quod ferebat Adrastus rex Argiuorum, Amphiaraū maritum suum prodidit, qui se occuluerat, ne Thebas ad bellum raperetur, quòd ex vaticinio præuideret ibidem se periturum.

Alcmæon, Megaclis filius, quum legatos Crœsi Lydorum regis Delphos ad oraculum itantes humanissimè frequenter accepisset, Crœsus vt responderet tantæ humanitati, & beneficium reponeret, eum donauit tanto auro, quantum ille corpore suo ferre posset. Tum Alcmæon talarem tunicā laxosq; cothurnos induit, quos ærarium ingressus impleuit pecunia. Quinetiam os refersit, & ramenta quædam alligauit suis capillis, adeò vt oneri succumberet.

Homine conſpecto, Crœſus irrupit in cachinnum, eúmque tanto inſtructum munere dimiſit. Autor Herodotus.

Euclio,apud Plautum nomen eſt auari, qui quum haberet ollam pecunia refertam, & abditam terra, domo non audebat egredi,ne quis ſuffuraretur.Omnes qui ad eũ itabāt,habebat ſuſpectos furti.

Claudianus, auaritiam Ruffini his inceſsit verbis. Plenus ſæuitiæ, lucriq; cupidine feruens. Non Tarteſsiacis illum ſatiaret arenis Tempeſtas pretioſa Tagi, non ſtagna rubentis Aurea Pactoli, totumq; exhauſerit Hermum Ardebit maiore ſiti.

Apollonius Tyanæus arguebat *Platonem* auaritiæ quòd pecuniæ cauſa ſecutus eſſet Dionyſium in Siciliam.

Huius ſceleris ſuſpectum ſe ſuis verbis fecit *Simonides* poëta, quòd rogatus à quodam, vt Encomium in eius ſcriberet laudem, gratiam loco muneris accepturus, reſponderit, duas ſe habere arcas,vnam gratiarum,alteram argenti. Hanc quum aperiret, communem plenamq; reperire,illam verò inanem & vacuam.

Quum Brennus, Senonum dux, Epheſum obſideret. *Demonica* mulier auiditate monilium, quibus ille ornatiſsimus enitebat, vrbem ipſam prodidit. Brennus verò vrbem ingreſſus, tanto auro fœminam onerauit,vt dedita opera oppreſſerit viuam,muliebrem illam pertæſus auaritiam. Eandem ob cauſam *Tarpeia* virgo Romana capitolium Sabinorum regi Tatio prodidit.

Volater.ait *Leonardum* Aretinũ auaritiæ maculam contraxiſſe.

Philippus Auguſtus Gallorum rex,decimas imperauit,reclamātibus Innocentio quarto & vniuerſo Galliarum clero. At hoc vitium nunc adeò frequēs eſt, vt nemine iam obmurmurante tranſiuerit propemodum in legem.

Q. Caßius, in Hiſpania Syllium, & Calphurnium occidendi ſui gratia cum pugionibus deprehenſos, quinquagies ſeſterciûm ab illo,ab hoc ſexagies pactus dimiſit.

L.*Septimuleius*, C.Gracchi (qui prius erat familiaris) caput abſcidit,& per vrbem pilo fixum ferre ſuſtinuit,quia Opimius conſul auro id ſe repenſurum edixerat.

Alphium Horatius fœneratorem vocat, vbi ait, Hæc vbi locutus fœnerator Alphius, Iamiam futurus ruſticus Omnem redegit idibus pecuniam.

Menippum philoſophum, genere Phœnicem, aiunt fœneratorem extitiſſe.

Carictes nomen eſt fœneratoris apud Plutarchum in Phocione.

Iulius Capitolinus ſcribit Antoninum Pium imperatorem fœnus trientarium,hoc eſt minimis vſuris,exercuiſſe, vt patrimonio ſuo plurimos adiuuaret.

Temeſ

Temeseus fœnerator fuit quispiam, quem Eutymus Locrensis athleta coëgit reddere, quicquid illicito vsuræ quæstu sibi comparauerat.

Atislus nomen est fœneratoris apud Saxonem Grammaticum.

LIBERALES, ET MVNIFICI.

Dido Troianis in Africam appulsis misit viginti tauros, suesq; totidem, totidem agnos cum matribus, si fides est Verg. lib. 1. scribenti, Nec minus interea sociis ad littora mittit Viginti tauros, magnorum horrentia centum Terga suum, pingues centum cùm matribus agnos, &c. Eosdem quoque excepit epulo & conuiuio, cuius apparatum idem poëta describit his verbis: Dant manibus famuli lymphas, Cereremq; canistris Expediunt, tonsisq; ferunt mantilia villis. Quinquaginta intus famulæ, quibus ordine longo Cura penum struere, & flammis adolere penates, &c.

Idem Vergil. lib. 4. Aeneid. scribit *Iarbam* Getulorum regem centum Ioui delubra & aras totidem posuisse, ignemq; vigilem & perpetuum sacrauisse.

Cyprianus Afer facultates suas omnes pauperibus impartiuit.

Cimon Atheniensis hostiles exuuias ciuibus suis contulit. Parabat quotidie domi conuiuium, quo pauperes turmatim conueniebant. Famulis iubebat, vt si quẽ paupertate laborantẽ animaduerterent, eum collata furtim pecunia adiuuarent. Agrorũ suorũ & prædiorum sæpes auferri iussit, vt omnes fructibus impune vescerentur. Hanc eius liberalitatẽ cõmendant Plut. & Lactãtius de vero cultu.

Sedente in pontificatu *Bonifacio* IX. Ludouicus rex Pannoniæ, Caroli regis filius, Romam ad annum iubileum profectus, quatuor aureorum millia aræ Petri obtulit.

Germanus, præsul Antissiodorensis, vas argenteum à Placidia Valentiani matre susceptum pauperibus dono dedit.

Lucina virgo Romana Christianos suis iuuabat sumptibus, & affectos martyrio in agro suo sepeliebat.

Mecænas eques Ethrusco de sanguine regum omnes eruditos sui seculi amauit plurimum, multisq; iuuit muneribus.

Paula Busa fœmina exercitum populi Romani ex fuga cladis Cannensis frumento iuuit & viatico. Liuius.

Pudentiana, & Praxedes virgunculæ, pauperes Christianos suis nutriebant sumptibus.

Valdo (à quo pauperes quidam Lugdunei Valdenses appellati sunt) vniuersum patrimonium pauperibus erogauit, dictitans omnia inter Christianos communia esse oportere.

Abdias centum prophetas in spelunca metu Iezabelis vxoris Achab delitiscentes, occultè pauit.

Apollonius confessor mendicis morbo laborantibus operam & pastum suppeditabat.

Andoënus episcopus, qui floruit regnante apud Francos Lothario, cœnobium patrimonio suo erexit.

Anastasius IIII. pontifex Max. pauperes pauit sua pecunia, quum vniuersam propè Europam publica torqueret fames.

Alexander V. pontifex tanta erat munificentia; vt prædicaret per iocum se diuitem Episcopum fuisse, pauperem Cardinalem, mendicum Pontificem.

Alphonsus X. rex Hispaniæ in nuptiis filij sui & Blanchæ diui Ludouici filiæ congiarium populo dedit, & pauperes vestimentis viritim ornauit, Imperatorem Constantinopolitanum à Soldano captum ingenti redemit pecunia.

Alfredus rex Anglorum permulta construxit cœnobia.

Batildis, seu Clotildis, Francorũ regina, duo cœnobia cõstruxit.

Theodericus filius Clodouei ædem sancti Modesti Atrebatensis.

Tiberius Secundus, qui ante Mauricium Cappadocem imperauit, Narsetis thesauros in puteo repertos egentibus impartiuit.

Glotarius rex Francorum condidit templum Sancti Medardi Suessionense.

Cunto, Anglorũ rex, cœnobia quatuor erexit. Tria ordinis sancti Benedicti: Quartum in honorem diui Eduardi regis.

Dagobertus rex Francorum fecit cœnobium beati Dionysij in Francia.

Etgarus rex Angliæ singula erexit monasteria singulis quibus regnauit annis.

Eligius, Nouionensis episcopus, quum antè aurifex esset, quicquid ea arte consequebatur lucri, dabat pauperibus.

Epiphanius præsul Salaminiæ episcopatus sui fructum dabat mendicis.

Egidius Atheniensis spoliauit se veste, vt repertum in via pauperem operiret.

Paula, Romana mulier, marito mortuo, suas facultates indigentibus erogauit.

Plato martyr qui passus est imperante Maximiano, paternam hæreditatem concessit pauperibus.

Philippus Augustus cœnobium apud Syluanectum excitauit, & ciuitatem Andegauensem dirutam restituit.

Petrus Vrseolus dux Venetorum templum diui Marci incendio absumptum restituit, & pauperum Xenodochium extruxit.

Theolinda, Longobardorum regina, multas sacras ædes erexit, multas ruinæ iam proximas reparauit.

Robert

Robertus, Hugonis Capeti filius, Francorum rex, plurima religiosa loca excitauit. apud Aureliam cœnobium sancti Anniani, in sylua Aquiliana S. Medardi, & sancti Leodegarij, in Viteraco castro. S. Regalis, in ciuitate Syluanectensi, apud Augustudunum sancti Cassi.

Vuenceslaus, rex Bohemorum, regni sui pauperes egregia fouebat munificentia.

Otho tertius imperator diuendito patrimonio, Germaniam multis ornauit cœnobiis.

Ludouicus Crassus, Francorum rex, fecit cœnobium S. Victoris in suburbiis Lutetiæ.

Innocentius tertius Xenodochium S. spiritus fecit in Saxia. Altare S. Petri Romæ exornauit. Sixti templum restituit. Turrim maximam erexit.

Nicolaus episcopus Pataræ sua pecunia iuuit paupertatem cuiusdam hominis, qui rerum penuria decreuerat formosas quas habebat filias prostituere in lupanari, vt quæstum facerent suo corpore, & victum sibi compararent libidine.

Constantinus Monomachus Imper. templũ instituit, in quo grauati senio, & ad laborem inutiles, fouerentur.

Lupus, Senonensis archiepiscopus, tanta erat in pauperes munificentia, vt nullum sibi relinqueret thesaurũ, sed totum se hauriret.

Augustus opera publica multa Romæ extruxit, vt forum cum æde Martis, templum Apollinis in palatio, ædem tonantis Iouis in Capitolio. Principes sæpe hortatus est, vt monũmentis vel nouis, vel refectis vrbem adornarent. Spatium vrbis diuisit in vicos & regiones. Aduersus incendia excubias nocturnas commentus est. Ad coërcendas inũdationes alueum Tyberis laxauit. Aedes sacras vetustate collapsas, aut incendio absumptas refecit, & donis ornauit. In cellam Capitolini Iouis x v i. milia pondo auri, gemmasq; & margaritas quingenties sestertiûm vna donatione contulit. Tot deniqui ædificia vel erexit, vel diruta reparauit, vt gloriaretur, vrbem marmoream se reliquisse, quam lateritiam inuenisset.

Darius, Hystaspis filius, insulam Samon & omnes ex ea prouentus Sylosonti dedit, ob acceptã ab eo vestem quandã magni pretij.

Proculeius fratres suos Scipionem & Murenam impendiis bellorum ciuilium attritos & spoliatos, partito iuuit patrimonio. Vnde Horat. lib. 2. Car. Viuet extento Proculeius æuo Notus in fratres animi paterni: illum aget penna metuente solui Fama superstes.

M. Scauri magnificẽtiam iam docuimus in capite de sumptuosis ædificis.

Flauius Vespasianus fecit templum Pacis foro propinquum. Itẽ. amphi

amphitheatrum in media vrbe. Expleuit censum senatorium. Consulares inopes quingentis sesterciis annuis sustẽtauit. Plurimas per totum orbem ciuitates terræmotu aut incendio afflictas in melius restituit. Primus è fisco Græcis Latinisq; Rhetoribus annua centena constituit. Præstantes poëtas & Artifices coëmit. Colossi refectorem magna mercede donauit. Cuidam sumptum increpanti respõdit, Sineret se plebeculã pascere pane. Dedit Apollinari tragœdo c c c c. sestertia. Tarpeio Diodoroq; citharœdis ducenta. Apophoreta dabat viris in Saturnalibus, & fœminis calendis Martiis.

Plinius orator, Historici nepos: Quintiliano rhetori dedit abundè pecuniæ, qua nubilem dotaret filiam. Quod ad ipsum scribens edocet his verbis: Et tanquàm parens alter puellæ nostræ confero quinquaginta millia nummûm.

Alexander Taxilæ regi mille talenta contulit, vasa item conuiuialia ex auro & argento plurima. Item vestes Persicas, & equos x x x. suis insignibus ornatos.

Idem *Porum* hostem ægrum curauit, & in amicorum numerum recepit, & ampliore donauit regno, quàm prius tenuisset. Bis Persarum ciuitatem ingressus, toties mulieribus erogauit nummos, prægnantibusq; munus duplicari iussit.

Solebat *Africanus* Scipio nõ prius è foro discedere, quàm vnum aliquem ex his, quibus congrederetur, beneuolum sibi & amicum efficeret. Et quamuis eius potestate victa fuisset Carthago, moriẽs tamen argenti libras x x x i i i. auri duas duntaxat reliquit, tanta in omnes extiterat munificentia.

Nerua, imperator ad sustentandam ciuium vitam decies & quinquagies centena millia nummûm erogauit, & quosdam senatorij ordinis delegit, qui agros emerent, eosq; egenis partirentur. Vnde inops pecuniæ fact⁹, vestes, vasa, & vniuersam supellectilẽ auctioni subiecit, agrosq; & domos vẽdidit. Autor Dion Cassius. Quicquid antea pœnæ nomine tributis accesserat, indulsit. Afflictas ciuitates releuauit. Puellas, & pueros natos parẽtibus egestuosis sumptu publico per singulas vrbes Italiæ foueri iussit. testis Aurel. Victor.

Adrianus nulli iniustè pecunias abstulit. Multa publicè & priuatim multis elargitus est.

Fuit in *Tito* Vespasiano liberalitas adeò magnifica, vt die quadam vesperi recordatus nihil se cuiquam præstitisse, dixerit, Amici perdidimus diem. Monentibus domesticis quòd plura polliceretur, quàm præstare posset, respondit, Non oportere quenquam à sermone principis tristem discedere. Non solùm nihil negauit petentibus, at etiam hortatus est vltrò, vt quæ vellent, peterent. Plebem quandoque admittebat in thermas, quibus lauabatur. Ciuitates in-

cendio Veſeui in Campania dirutas reparauit. Afflictis morbo nullam non adhibuit opem & medelam, inquiſito omni ſacrificiorum remediorumq; genere.

Iulianus Imper. aras multo victimarum ſanguine profundebat, & tauros quandoque immolabat centenos, & innumeros varij pecoris greges.

Gallienus Imp. Veleriani filius, nihil vnquàm cuiquam petēti denegauit.

Alexius Commenus orphanotropheion erexit, in quo puellas & pueros parētibus orbatos ſua pecunia refouebat. Fecit & Muſæum, in quo alios iubebat erudiri, pecunia ex regio vectigali data.

Anthonius Pius (qui ſucceſsit Adriano) magnam ſui theſauri partem amicis & militibus impartiuit, Eutropio teſte.

Traianus vrbes trans Rhenum in Germania reparauit. Nihil iniuſtum ad augendum fiſcū egit. Publicè & priuatè omnes ſibi familiares muneribus cumulabat & honoribus. Multas immunitates ciuitatibus tribuit.

Theodoricus, qui mortuo Odeacre Serulo Imp. totius Italiæ adeptus eſt ditionem, Romanis ſingulis annis dedit viginti millia modiorum tritici. Autor Pau. Diaconus.

Caligula Imp. abſoluit templum Auguſti, & theatrum Pompeij. Inchoauit aquæductum & amphitheatrū Syracuſis. Collapſa vetuſtate mœnia & deorum ædes refecit.

Caligulæ ſucceſſor, *Cæſar Claudius*, perfecit aquæductum ab ipſo Caligula inceptum. Riuum Anienis lapideo opere in vrbem perduxit, diuiſitq; in plurimos lacus. Per tria paſſuum milia montem effodit, & excidit ad emittendum Fucinum lacum: quod opus ægrè abſoluit poſt vndecim annos, quamuis triginta hominum millia ſine intermiſsione operantia adhibuiſſet. Congiaria populo ſepiſſimè dedit.

Domitianus congiarium populo nummorum c c c. ter dedit. & inter ſpectacula muneris largiſsimum epulum. Septimontiali ſacrorum die ſenatui & equitibus panaria & ſportellas cum obſonio diſtribuit. Sparſit & dona miſsilia in populum. Multa opera incendio abſumpta reſtituit, vt Capitolium. Excitauit ædem in Capitolio cuſtodi Ioui, & forum.

Marcus Aurelius, vocatus à matre ad diuidendum cum ſorore patrimonium, vniuerſum ſorori conceſsit.

Ageſilaus delata ad ſe Agidis bona, inter cognatos inopia preſſos diuiſit.

Probus Auguſtus in plurimis victoriis nihil præter tela & arma ſibi retinuit. Cætera militibus conceſsit libere.

Aurelianus tunicas viritim per populum dedit. Item frumẽtum, & oleum, cum vino.

M. Antonius Triumuiri filius munerum magnitudine Philotam quendam adeò terruit, vt ille capere reformidaret.

Pomponius Atticus fugientem è patria Ciceronem sesterciis c c. x l. millibus donauit. Cedenti Italia Bruto sestertia centum millia muneri misit. Tam multa in P. Volumnium contulit, vt plura proficisci à parente non potuerint. Idem publicam Atheniensium inopiam suis opibus subleuauit.

Tanta fuit *L. Luculli* in omnes, eruditos præcipuè, liberalitas & beniuolentia, vt domus eius Græcorum Romam venientium portus diceretur.

Alfonsus rex populorum aut regum oratoribus publico aut priuato nomine ad se venientibus ædes iubebat exornari. Et gratuitas epularum delitias ministrari, nec vnquàm abire permittebat indonatos.

Alexander Magnus cuidam Perillo quinquaginta talenta numerari iussit, ad dotem pauperculæ filiæ, quum illa decem nõ amplius talenta postularet.

Vrsus Comes Nolanus, singulis annis, quibus Nolæ præfuit, auri & argenti vim non paruam contulit ad dotem pauperculariim virginum.

Vide liberalitatem multorum in eruditos, in historia de pretio literarũ. Suppetunt mihi alia de liberalibus, & munificis viris, infinita penè exẽpla, quæ ex industria missa facio: quòd non ignorem, ex nimia quandoq; abundantia fastidiũ prouenire: quodq; (vt inquit Horati⁹) Omne superuacuũ pleno de pectore manet. Qui alia id genus desiderabit exempla, videat Val. Sabellicũ, & Fulgosium.

PRODIGI.

CAtullus *Formianum* quendam incessit vt decoctorem, & ære alieno oppressum, vbi ait: Ista turpiculo puella naso Decoctoris amica Formiani.

M. Tigellius Hermogenes fuit adeò prodigus, vt tibicines, histriones, Parasiti, gnathones, mimi, epulones, balatrones, mẽdici, vnguẽtarij, caupones, reliquiq; otiosæ, & perditæ vitę homines, mortem eius multis lacrymis defleuerint. Hora. libro 1. Ser. Ambubaiarum collegia, Pharmacopolæ, Mendici, mimi, balatrones, hoc genus omne Mœstum ac sollicitum est cantoris morte Tigelli, Quipe benignus erat.

Filius *Aesopi* tragœdi tanta fuit prodigentia, vt vniones aceto liquefactos cœnis apponeret. Hora. lib. 2. Serm. Filius Aesopi detractam ex aure Metellæ Scilicet vt decies solidum exsorberet, aceto

Diluit insignem baccam.

Martialis lib.1. notat *Bassam* fœminam, quòd excrementa corporis aureo exciperet vase, vbi ait: Ventris onus misero (nec te pudet) excipis auro, Bassa, bibis vitro, carius ergo cacas.

Idem Martialis lib.9. *Cinnæ* cuiusdam luxum ita arguit: Nam tu dum metuis, ne quid post fata relinquas, Hausisti patrias luxuriosus opes.

Albidius fuit adolescens perditissimæ vitæ, qui decocto vniuerso patrimonio, vnas (quæ supererant) ædes rerum desperatione incendio dedit. Quod videns Cato, Hic, inquit, Proteruiam facit.

M. Liuius quum omnia per luxum dilapidasset, stultitiæ suæ per iocum illudebat dicens: Se nihil cuiquàm reliquisse, præter cœlum & cœnum. itaque quum pecunia egeret, multa per scelus cōmisit.

T. Annium Milonem sestertia D C C. millia æris alieni debuisse, inter prodigia animi humani dicit Plinius lib.36.

Rhemnius Palemon Grammaticus luxuriæ ita indulsit, vt sæpius in die lauaretur, nec sufficeret sumptibus, quamuis ex schola quadragena annua caperet, & non multò minus ex re familiari.

Plinius scribit fœlicē Abrabiam nō tantū Cynnami, Casiæ, aliorumq; odorū annuo fœtu parere, quantū *Nero* princeps nouissimo pompæ suæ die concremauit. Idem sordidos vocabat, & parcos, quibus ratio impensarum cōstaret. Eos verò lautos ac magnificos laudabat, qui abuterentur & perderent. Mirabatur auunculum Caium Caliculam, quòd ingentes à Tyberio relictas opes in breui spatio prodegisset. In Tyridatem regem Armeniæ octingenta nummûm millia diurna erogauit. Abeunti super sestertium millies contulit. Menecratem Citharœdum & Spiculum mirmillonem triumphalium virorum patrimoniis ædibusq; donauit. Cercopithecum pane rotem fœneratorem propè regio extulit funere. Mullam vestem bis induit. Quadrageni in punctum sesterciis aleam lusit. Piscatus est reti aurato, purpura & cocco funibus nexis. Nunquàm carrucis minus mille iter fecit. Mulos argenteis crepidabat soleis, & Canusina operiebat lana. Theatrū auro totū operuit in honorem ipsius Tyridatis. Idem cubicula viatoria vnionibus consternebat: Annis X I I I I. quibus imperio præfuit, bis & vicies millies donationibus effudit: id est quingēties & quinquagies centena millia aureorum.

Agomencelus, Alexandri magni præfectus, aureis clauis suffigebat crepidas.

Antonius Sopus in contumeliam naturæ, vilitatē auro fecit. *Poppæa* Neronis vxor iumentis suis soleas ex auro induebat.

C. Caligula opes immensas à Tyberio congestas ac vicies septies millies sesterciûm intra annum absumpsit. Idem Liburnicarum nauium

nium gemmatis puppibus vtebatur, & diuersi coloribus velis, in quibus thermas, porticus, & triclinia statuit magna laxitate, dispositis etiam pomiferis arbusculis.

Demetrius Antigoni & Stratonices filius C C L. talenta scortis darī iussit. Autore Plutarcho.

Tātus fuit *Agrigentinorum* in omni re luxus, vt Plato diceret, eos ædificare, ac si victuri perpetuò forent: ita demum conuiuarī, velut semper morituri. Vtebantur lecythis & xistris argenteis. Habebant & lecticas totas ex ebore.

Græci adeò sibi indulserunt, vt mixtum vnguento vinum (quod dicebatur Myrites) largius haurirent.

Batilli populi vnguentis madent, autore Plinio, vt Cyprij, Cicizeni, Corinthij, & Parthi.

De *Luculli* prodigo luxu iam diximus in diuitibus.

Omnium ferè luxum & prodigentiam nepotinis helluationibus superauit *Apicius*, de quo Mart. lib. 5. Dederas Apici bis trecenties ventri, Sed adhuc supererat centies tibi laxum. Hoc tu grauatus, ne sitim & famem ferres, Summa venenum potione duxisti. Quod sic interpretatur Budæus: Apici sexcēties sesterciū, id est, quindecies cē tena aureorum coronatorum millia inexplebili illa ingluuie helluatus, quum posses adhuc C C L. millibus (quod centies laxum appellat) vitam lauto & eleganti victu producere: tamen venenum miser hausisti, ne patrimonio tanto superesses, quod iamiam te deserturum videbatur.

Cleopatra vltima Aegypti regina cœnam parauit Antonio, in qua centies sesterciûm, id est C C L. millia aureorum vno ferculo secundæ mensæ consumpta sunt. Vnde Sidonius Cleopatricas dapes vocat.

Singuli *Vitellij* apparatus non minus quadringentis millibus constiterunt. In cœna eidem à fratre data duo millia lectissimorum piscium, septem auium apposita traduntur. Idem Vitellius in suo principatu ducentis sesterciis condidit patinam, cui faciendæ fornax in campis ædificata erat. Habuit autem in ea patina scarorum iecinora, Phasianorum & pauonum cerebella, linguas Phœnicopterum, murenarum lactes, a Carpathia vsque fretoq; Hispaniæ petitarum. Autor Suetonius.

Licinius Crassus quum omnia decoxisset, occurrentium tamen cachinnis vocabatur diues, his verbis: Qui in Parthos militauit, nō fuit appellatus diues primus, sed hic.

Heliogabalus inuitatis ad prandium summis viris, croco mensam sternebat, dicens se fœnum pro eorum dignitate exhibere, Idē triclinia, lectos, & porticus omni florum genere strauit, liliis, violis,

hyacinthis,& narcissis, quos flores pedibus conculcabat. Naues pretiosis mercibus onustas mergi in portũ iussit. Aureo vtebatur vase ad corporis excrementa. Gemmas ab optimis sculptas artificibus in calceamentis ferebat, quæ nunquàm iterabat. Pretiosas vestes sæpe conscidit. Minxit etiam in Myrrhinis & onychinis vasis. Omnibus meretricibus sine effectu libidinis multos quandoq; dedit aureos nummos.

L. Neratius, homo egregie improbus, autore Gellio, quum pro delectamento haberet, os hominis liberi manus suæ palma verberare: seruum comitem habebat, crumenam plenam asſium portitantem. Et quencunque depalmauerat, numerari statim secundum duodecim tabulas x x v. asses eidem iubebat.

Callias fuit quidam, qui consectandis meretricibus vniuersum dilapidauit patrimonium. Hinc per iocum dicebatur à scortis deplumatus.

Phocus, Phocionis filius, quum paternas opes prodigo luxu dilapidasset, Atheniensibus vsque adeò factus est odiosus, vt occurrentes omnes diffamatorem sui generis illum nuncuparent.

Alphonsus rex Neapolitanorum quum multa per luxum prodegisset, conflatoque ingenti ære alieno, iam non haberet, vnde creditoribus satisfaceret, dolore & ira permotus plerosque suis spoliauit bonis.

Alexander Macedo Promachum bibacissimum hominem victorem in vini certamine, aurea corona donauit.

Belflorius Siculus, homo priuatus, domum inchoauit tanto sumptu, vt fundamentis modicè adhuc ab humo extantibus pecunia sit exhaustus, quã tamẽ multis annis improbo labore sibi cõparauerat.

Iam diximus *Cleopem* Aegypti regem sumptu Pyramidis eò redactum inopiæ, vt coactus sit filiam exponere venalem ad meretricium quæstum.

C. Curio tribunus plebis sexcenta æris alieni sestercia debuisse fertur. Autor Val. Max.

Galenus Imp. Valeriani filius gemmatas ferebat caligas, exemplo Caligulæ, qui inde traxit nomen.

Petrus presbyter Cardinalis sedente in põtificatu Sixto, duobus annis trecenta aureorum millia luxu prodegit, & vanitatibus.

Cæsar, Alexandri pontificis filius, quotidianis epulis ducentos aureos dicauit. Parasitis vestes duorum millium donauit. Exercitum octo millium hominum viuente patre semper aluit.

Galeatius, filius Ioannis Galeatij primi Insubrium ducis, in filiæ nuptiis (quibus interfuit Petrarcha) ad centum millia nummûm erogasse fertur.

GVLOSI, EDACES, & vinolenti.

Marcus Apitius nepotum omnium fuit altissimus gurges, vt iam diximus. Is quum audiuisset grandes caricas nasci in Libia, nauigauit illuc: quod demum quum falsum deprehēdisset, Lybiā eiusq; habitatores diris imprecationibus deuouit. Hic omniū primus iudicauit linguam phœnicopteri esse optimi saporis. De Apitio Martia. lib. 2. Ipse quoq; ad cœnam gaudebat Apitius ire, Quum cœnaret, erat tristior ille, domi. Hic & congiaria principū, & ingens Capitolij vectigal comessationibus hausit.

Aristoxenus Cyrenæus adeò gulæ studiosus extitit, vt hortenses lactucas vespere mulso irrigaret, quò luxuriosius crescerent, & saporis essent delicatioris.

Sanctra nomen est gulosi, de quo Mart. lib. 7. scribit: Nihil est miserius, nec gulosius Sanctra.

Vitellius epulas trifariam aut quadrifariam partiebatur. In ientacula, prandia, cœnas, & commessationes, solus omnibus sufficiens vomitandi consuetudine. Suetonius testis est, eum fuisse non profundæ modò, sed intempestiuæ, & adeò sordidæ gulæ, vt carnes holocaustorum non peractis sacrificiis ante aras absumeret. Sidonius: Mihi fœda Vitelli Intulit ingluuies ventrem.

Iam locuti sumus de luxu *Aesopi*, qui tragœdi fuit filius.

Aristippus Cyrenæus summum bonum locabat in voluptate. Idem principes solebat comitari, vt parasitus, & amicus mensæ. Propterea Diogenes Canem regium eum appellabat.

Clodius Albinus tam profunda fuit ventris ingluuie, vt quingentas ficus, centum Campana persica, melones Ostienses decem, vuarum Labicanarum pondo viginti, ficedulas c. ostrea x l. vna deuoraret cœna.

Domitium Afrum Eusebius prodit cibi præter modum accepti superfluitate redundantem in cœna periisse.

Q. Hortensius orator studio gulæ primus omnium Romanorum Pauonem apposuit mensis.

Maximinus iunior bibebat vini amphoram, Carnis libras vndecim comedebat.

Theodorus scribit *Milonem Crotoniatam* carnium minas x x. deglutisse, & panis totidem. Vini choas persiccasse tres. Idem in Olympia quadrinum solus absumpsit taurum, quem per stadium retento anhelitu portauerat suis humeris.

Astydamas Milesius à Persa Ariobarzane vocatus ad conuiuiū, solus deuorauit, quicquid cōuiuiis omnibus fuerat præparatū.

Cambles rex Lydorū eò voracitatis euectus est, vt nocte quadam

vxorem abſumpſerit.

Vedius Pollio ſeruos coniiciebat in piſcinas, vt piſces ipſi humano cruore paſti delicatiores eſſent.

Abronis luxus & deliciæ trito vulgariq; adagio locum fecerunt.

Caligula maximam partem theſauri à Tyberio relicti cœnis & comeſſationibus cum lenonibus & ſcortis deuorauit.

Herculem & Vlyſſem polyphagiæ & edacitatis nota famoſos fuiſſe ſcribit Cælius.

Theagenes Athleta taurum vocabat ſolus.

Aglais tibicina Megaclis filia decem carnium minas, & quatuor panum chœnicas abſumebat. Hauriebat & choam vini.

Theſſalis inuſta eſt voracitatis nota, vt etiam *Pharſalis*, Mneſimachus apud Cælium. Pharſalorũ venit aliquis vt mẽſas voret ipſas.

Philoxenum Eryxidis & *Gnathonem* Siculum inter gulæ proceres & cupediuoros poſuit antiquitas, quòd conuiuiis adhibiti ſeſe in paropſides emungerẽt, vt abſtinentibus cæteris largius ſoli fruerentur. Aiunt & Philoxenum ipſum optaſſe ſibi collum gruis, quò maiorem in bibendo perciperet voluptatem. Hoc tamen nonnulli tribuunt *Melanthio*, vt apud Cælium Clearchus.

Philoxenus Dithyrambicus polypum edit duum cubitorum.

Inter Polyphagos & edaces etiam numerãtur *Pityreus* Phryx. *Cleonimus*, *Piſander*, *Charippus*, *Mithridates* rex Ponti, & *Eriſichthon*, qui ſua ipſe membra corroſit.

Alcman poëta ſuis verbis ſeſe pamphagum nominauit.

Ferunt *Mithridatem* illis certa conſtituiſſe præmia, qui plures cibos ventri deſtinaſſent, aut maiore ſe ingurgitaſſent vino, vt ſui ſimiles haberet. Idem omnes ſui temporis mortales hauſtu vini longè exceſsit.

Heraclides Pyctes infiniti propè cibi, potusq; fuit capax. Nec parem reperit in bibendo. Alios ad ientaculum inuitabat, alios ad prandium, quoſdam ad cœnam, quibus omnibus ſine interſtitio ſufficiebat ſolus.

Pub. Gallonius homo fuit poſtremæ gulæ, in cupediis aſsiduè verſatus, vnde à Lælio gurges dictus eſt. Hunc præconem fuiſſe ſcribit Horatius. Cuius menſam acipenſere magno infame notat Lucilius his verbis: Lælius præclare, & rectè Sophos, illeq; verè, O Publi Gurges Galloni, es homo miſer inquit. Cœnaſti in vita nunquàm bene, quum omnia in iſto Conſumis ſquilla, atque acipenſere cum decumano. Tertulianus Curij aleam, Apicij gulam, Gallonij ſumptum, & Autonij ebrietatem inceſsit.

Heterognathus ob voracitatem vtraque mandibula alternatim commandebat.

Phago fuit quiſpiam adeò guloſus, vt adhibitus menſæ Aureliani, aprum integrum, centum panes, veruecem, & porcellum vno die comederit, biberitq; Orcam vini. Autor Flauius Vopiſcus.

Erat *Galpa* imp. cibi plurimi, quem hyberno tempore capiebat ante lucem. Inter cœnam verò vſque eò abundanti, vt congeſtas per manus reliquias circũferri iuberet, ſpargiq; ad pedes ſtãtibus.

Gnoſippus hac voracitatis infamia adeò laborauit, vt Athenienſes liberis ſuis interdixerint, ne cum eo veſcerentur.

Ferunt *Neronem* quandoque à meridie ad mediam noctem vſq; epulas protrahere conſueſſe ad inexplebilem ventris ingluuiem. Cœnitabat inter ſcortorum, ambubaiarumq; miniſteria.

Andebuntus, rex Anglorum, conuiuio quodam tantum cibi deglutiuit, & vini, vt eo ſuffocatus repentè animam efflauerit.

Demetrius Phalereus ducenta quotannis talenta abſumebat in luxu & compotationibus.

Heliogabalus nunquam minus centum ſeſterciis epulatus eſt.

Gathis regina Syriæ edicto cauit, ne quis piſcem comederet, quin ipſa adeſſet.

Ariſtoteles philoſophus ab initio opſophagus & decoctor fuit.

Hercules cum Leprea rege de gula contendit, vicitq; tauro toto paulatim deuorato.

Syri populi & Aſiatici continuò erant in conuiuiis, balneis, & vnguentis.

Pruſias rex Bithyniæ popinas ſemper adamabat.

NVNC DE VIOLENTIS DICENDVM.

Elpenor vino largius hauſto impos animi factus, ſcalarum lapſu exanimatus eſt. Ouid. lib. 14. Eurilochumq; ſimul, nimiique Elpenora vini.

Erycion fuit quiſpiam cẽtaurus, ebrietatis infamia notatus. Ouid. lib. 2. de Arte: Occidit Eurycion ſtulte data vina bibendo.

Anacreon Teius poëta arguitur vt deditus vino, cui quum liberalius indulgeret, vuæ acino ſuffocatus dicitur. Ouid. lib. 3. de arte: Sit quoque vinoſi Teia muſa ſenis.

Hilæus centaurus deditus fuit ebrietati. Hora. lib. 2. Car. Nec ſæuos Lapithas & nimium mero Hilæum.

Cato minor (qui proauum habuit Catonem maiorem) quamuis omni virtute eſſet cumulatiſsimus, interdum tamen cum amicis dabat operam cõpotationibus tota nocte ad auroram. Hor. lib. 3. Car. Narratur & priſci Catonis Sæpe mero caluiſſe virtus. Hoc ebrietatis vitium præcipuè illi obiecit Cæſar duobus libris, quos vocauit Anticatones.

Homerum vinolentum fuiſſe arguit Hor. lib. 1. Epiſt. dicens: Lau

dibus arguitur vini,vinosus Homerus.

Ennius poëta nunquàm accingebat se scribendis carminibus, nisi multo madidus vino. Idem Horatius: Ennius ipse pater nunquàm nisi potus ad arma Prosiluit dicenda.

Diotimus Atheniensis infundibulo ori admoto incessanter vinum hauriebat.

Xenarchus Rhodius ex bibacitate Metretes cognominatus est.

Fescenniam Martialis lib.1.arguit vt vinolentam dicens: Ne grauis hesterno fragres Fescennia vino Pastillos Cosmi luxuriosa voras.

Myrtale vinolenta mulier vino commiscebat folia lauri, ne vinum oleret.Mart.lib.5. Fœtere multo Myrtale solet vino:Sed fallat vt nos,folia deuorat lauri.

Idem lib.6.arguit *Panaretum* potorem,quòd solus amplissimam vini lagœnam exsiccasset.

Philostratus quum esset in balneis Sinuessanis, tantum vini potauit,vt ebrius factus, scalarum lapsu penè extinctus sit. Mart. lib.11. A Sinuessanis conuiua Philostratus vndis Conductũ repetens nocte iubente larẽ,Penè imitatus obit sæuis Elpenora fatis, Præceps per longos dum ruit vsque gradus.

Polyphemus cyclops hausto largius vino dum in somnum concidisset,ab Vlysse excæcatus est.

Laufellam Iuuenalis vt temulentam incessit.

Videns Androcides *Alexandrum* procliuem in pocula, intemperantiam eius his verbis cohibebat,Vinum potaturus rex memento te bibere terræ sanguinem. Nam sicut venenum est homini cicuta,sic & vinum. Quibus præceptis si ille obtemperasset, amicos in temulentia non interemisset,vt fecit.Idem Alexander ex hac vinolentia biduum sæpe obdormiuit integrum Hinc prouerbium natum,Alexandrum bibendo regem præcellis. Inter pocula amicos indignatione rapida ferro transuerberabat.

Archesilaus philosophus immodico vini haustu excessit.

Cleomenes,rex Spartanorum, quum Scytharum vinolentiam imitari cuperet,in insaniam redactus est.Solent autem *Scythæ & Thraces* liberius compotare vsque ad certamen temulentiæ. Vnde Horatius:Natis in vsum lætitiæ scyphis Pugnare Thracum est.

Nouellius Tricongius Mediolanensis meruit cognomen à tribus vini congiis,quos vno impetu hauriebat spectante miraculi causa Tiberio principe. Autor Plinius lib.14.

L.Piso maiorem noctis partem conuiuiis & temulentię impendebat.Biduo per potationem continuauit apud Tiberiũ principẽ.

Famam apud Græcos ex ebrietate meruit *Alcybiades*. Autor Pli.

Cicero

Cicero iunior M.Tullij filius binos congios simul hauriebat.

Bibit *Bonosus*, autore Flauio Vopisco, quantũ hominum nemo. De hoc Aurelianus dicebat: Non vt viuat natus est, sed vt bibat. Siquãdo legati barbarorũ ad eum venissent, ipsis propinabat, vt eos inebriaret, & ab his per vinum omnia cognosceret, & extorqueret veritatem: Quantumlibet bibisset, semper securus videbatur & sobrius. Præterea tantum mingebat, quantũ biberat sic vt eius vesica nunquàm grauaretur. Postea quum à Probo superatus laqueo vitam clausisset, emanauit iocus, amphorã pendere non hominem.

Cambyses quum per temulentiam quandoque ratione excideret, monitus à Prexaspe domestico, vt tantam caueret infamiam, eius filium percitus furore, iaculo confodit.

Lacydes philosophus ex nimia compotatione concidit in paralysim, qua mortuus est.

Armitus & Cyanippus Syracusani potu nimio in ebrietatem lapsi, filias stupro contaminauerunt. Autor Plutarchus.

M. Varro apud Plinium testis est Mezentium regem Hetruriæ auxilium Rutulis contra Latinos tulisse, mercede vini.

M. Antonius librum edidit de sua ebrietate, quo patrocinari sibi voluit, vt ea probaret mala, quæ per temulentiam orbi intulisset.

Plinius ait, tanto magis sitire *Parthos*, quanto plus biberint.

Promachus fuit homo bibacissimus, quem Alexãder talenti corona donauit, quòd in vini certamine euasisset victor. testis Plutar.

Xenocrates vini choam hausit, quum Dionysius præmium obtulisset ei qui hoc faceret.

Dionysius iunior vsq; ad oculorũ vitium mãcipatus est ebrietati.

Aristoteles tradit ebrietatem in Syracusanorum luxu diebus quandoque nonaginta non fuisse interpellatam.

Conna tibicen fuit vinosus, qui in conuiuiis coronatus potabat assiduè.

Tiberius Nero propter nimiam vini auiditatem in castris pro Tiberio Biberius, pro Claudio Caldius, pro Nerone Mero vocabatur. Idem cum Pomponio Flacco & L. Pisone noctem continuumq; biduum epulando potandoq; consumpsit. Asellio Sabino sestercia ducenta donauit pro dialogo, in quo Boleti, & Ficedulæ, & Ostræ, & Turdi certamen induxerat.

Claudius Cæsar conuiuia celebrauit palàm, tanta populi frequentia, vt plerunq; sexcenti simul discumberent. Cibi & vini fuit appetentissimus. Sedens in tribunali quum olfecisset nidorẽ prandij, quod in proxima Martis æde parabatur à Saliis, deserto foro commeauit ad Salios ipsos, & vnà discubuit. Nec vnquam à triclinio abscessit nisi distentus & madens.

Nisaus

Nisæus Syracusarum tyrãnus vbi ab aruspicibus didicisset, breui se periturum, quicquid superfuit vitæ, comessationibus impendit, & ebrietati.

Apud Didonem Vergilianam Bitias sic hausit merum, vt eo se totum proluerit.

Antiochus Magnus dies totos dormire solebat ob vinolentiam. Pugnaturus in Rhodios, captus amore puellæ Chalcidensis, nuptias etiam ipso belli tempore celebrauit, & totam hyemem cum ea vino indulsit & Veneri.

Darium vinolentum fuisse arguit inscriptio sepulcri eiusdem, quæ talis erat: Potui & multum vini potare, & hoc probè ferre.

Alcæus, Aristophanes, & Cratinus quum ebrij forent, erant tamen ad scribendum carmen idonei.

Timocreonti Rhodio propter cibi & vini auiditatem epitaphium sequens inditum est: Multa bibens, tum multa vorans, malè denique dicens Multis, hic iaceo Timocreon Rhodius.

Lacedæmonij eundem calicem in conuiuiis circum agebant, vt sitim & vini auiditatem irritarent.

Bizantios Menander poëta notauit vt ebrios.

Bela II. Almi filius, Pãnoniæ rex, corruptissimæ fuit temulẽtiæ.

Nicolaus quintus Pont. Maxim. nimio bibendi studio tenebatur. Exigebat enim diuersa vinorum genera, & quæ magis ad palatum facerent, eligebat.

Holofernes ebrius ab vxore Iudith interfectus est.

Bœotij ab Atheniensibus vocabantur fatui, pingues, & rudes, propter inexplebilem edendi auiditatem.

ABSTEMII.

A*Pollonius* Tyaneus à vino & carnibus abstinebat. *Fulgentius*, episcopus Ruspensis, nulla vnquàm necessitate adduci potuit, aut cogi, vt esitaret carnes, aut vinum biberet.

Iacobus minor vinum aut siceram non bibit, Carnes nunquàm mãducauit, oleo nunquàm vnctus est, nunquàm vsus balneo, nunquàm nouacula rasus.

Anchimolus & Moschus, sophistæ Elienses, tota vita hydropotæ fuerunt, solisq; ficis desiderio ventris satis fecerunt.

Emericus filius S. Stephani regis Pannoniæ, vinum tota vita non degustauit.

Locrenses Zephærij vino vti capitale ducebant.

SOBRII, ET TEMPERANTES.

P*Orus* rex Indorum aqua & pane viuebat contentus.

Masinissa rex Numidarũ iam nonagenarius, semel tantum interdiu vescebatur, sine pulmento.

Mithrid

Mithridates rex Ponti iam ſenex cibum capturus non accumbebat, verum ſtans veſcebatur.

Viriatus, princeps Luſitaniæ, vbi bellum aliquod mente conceperat, non prius accumbebat menſæ, aut in lecto quieſcebat, quàm propoſitum abſoluiſſet.

Fuit *Auguſtus* breuiſsimi cibi. Ad medias interdum epulas ſatiatis iam conuictoribus accedebat, primusq; ſurgebat menſa.

Lacedæmonij nullam diſciplinam abſtinentia habuerunt potiorem. Pinguis & obeſi ventris adoleſcentes inedia macerabant.

Aegyptia iuuentus Amaſis edicto non prius cibum capiebat, quàm C L X X X. ſtadia percurriſſet.

Platonis frugales erant cœnæ. Propterea dicebat Timotheus bene cum his fore, quos Plato excepiſſet conuiuio. Dedicatiores epulas & opipara ſpreuit conuiuia. Viuebat contentus oliuis academicis, pane item & aqua.

Hieronymus annos ferè L X. durauit incredibili abſtinentia.

Hilarion modicis ficubus aridis & exiguo pane decrepitam fouit ſenectutem.

Nicolaus quidam inter Heluetios, ſine vllo penitus cibo multis annis durauit inter vaſtas ſolitudines, incredibili ſanctitatis fama.

Columba virgo Peruſina ſolis fructibus reprimebat famem.

Demetrius Chidonius vir Græcus, abſtinentia ſingulari multos dies perſiſtebat ieiunus.

Socrates minimo viuebat ſumptu. Veſcebatur pane & lacte.

Anacharſis apud Ciceronem, Mihi (inquit) pulpamentum fames, cubile ſolùm, veſtis Scytharum tegmen.

Epictetum ſunt qui putent deliciis, & voluptati ſemper indulſiſſe, fuit tamen temperans.

Venerius monachus herbis diu victitauit.

Zeno crudis duntaxat veſcebatur, & pallium prætenue ferebat. Aquam bibebat loco vini, vt diſcipulos ſuo exemplo ad temperantiam inuitaret. Hinc exiit prouerbium, Zenone temperantior.

Temelachus Acarnenſis victitabat fabis.

Socrates tanta fuit temperantia, vt omnia ferè vitæ ſuæ tempora valetudine inoffenſa vixerit.

Rogatianus ſenator ſemel tantum interdiu dabat operam cibo.

Erat *Epaminundas* Thebanus obeſis & corpulentis adeò infeſtus, vt quendam aqualiculo portentoſo ſummouerit ab exercitu, quòd ad tegendum eius ventrem vix clypei tres ſufficerent. Ipſe verò victu fuit adeò parco & tenui, vt à vicino ad cœnam inuitatus, quum dapſilem & affluentem deliciis menſam reperiſſet, iratus receſſerit, dicens: Ego te opinabar rei diuinæ operam dare,

non

non de contumelia cogitare.

Lycurgus dicebat non esse vtendum maiore cibo, quàm qui ad repellandam famem sufficeret, amota crapula.

Aegyptiorum sacerdotes præparci erant in victu vsq; ad stuporem. Carnibus & vino abstinebant. Pane etiam rarò vescebantur, ne onerarent stomachum. Oleum tantum in oleribus nouerant. Ouum quoque & lac vitabant pro carnibus. Triduúque inediam sustinebant.

Persarũ Magi nihil in cibũ præter farinã & olera recipiebant.

Indorum Gymnosophistæ alebantur pomis aut farina.

Diogenes nũquàm pendebat de crastino, sed in præsentem modò horam sibi corrogabat cibum.

Constantium Imperatorem Marcellinus scribit nunquàm gustasse pomum, nunquàm nares in publico extersisse, nunquàm spuisse. Idem superatus à Persis frusto panis à quadam vetula porrecto inediam repulit.

Iulium Cæsarem vini parcissimum fuisse, nec inimici negauerũt. Vnde dicebat M. Cato, Vnum ex omnibus Cæsarem ad euertendam Remp. sobrium accessisse. Fuit & circa victum adeò indifferens, vt quondam ab hospite conditum oleum pro viridi appositum, aspernantibus cæteris, solus largius acceperit, ne hospitem aut negligentiæ, aut rusticitatis videretur arguere.

Pericles Atheniensis à cœnarum & conuiuiorum apparatibus abhorrebat adeò, vt nec apud amicos cœnaret.

ALII HOMINES TEMPERATISsimi, vitæq; austeræ ac solitariæ.

HElias prope torrentem Carith vixit in solitudine, pastus coruorum ministerio.

Primus heremita *Paulus* annos XVI. natus secessit in latebras nemorum, in quibus durauit annos XCVII. spelunca breui contentus. Esitabat fructus palmarum, bibebat aquam, palmacea tunica nudum contegebat corpus. Nullum in solitudine hominem videre voluit, præter Antonium. Vsus est ministerio corui dimidiatum panem quotidie afferentis.

Antonius qui Paulum hunc tumulauit, vixit etiam in solitudine annos XX. pane & aqua famem refocillans.

Hilarion in desertis Syriæ locis breuissimũ hàbitauit tugurium, iunco & caricibus contextum. Denos demũ annos arctissima cellula & sepulcro simílima vsus est.

Onophrius adeò solitariæ vitæ fuit studiosus, vt annos LX. hominem non viderit. Vnde & ex illa solitudine agrestis adeò factus est, vt in superiore corporis parte barba totus & capillis integeretur,

tur, verenda foliis & arborũ cortice adopertus. Vixit annos x x x. herbis & bacchis syluestribus contentus. Eidem cœlitus quotidie dimidiatus panis afferebatur vt Paulo. Hunc quum reperisset Panutius extimuit, Satyrum esse suspicatus.

Conuentus hominum & populi frequentiam *Hieronymus* habebat carceris loco, solitudinem, verò pro paradiso. Vnde sacco vili amictus Syriæ latebras, feris & scorpionibus infestas, numerosis prætulit ciuitatibus, humi cubans, herbisq; victitans, & aqua.

Maria Magdalena x x x. annos heremum incoluit, cœlesti cibo refocillata. Nec interim hominem vidit, aut ab vllo visa est.

Maria Aegyptiaca heremi cultrix durauit etiam in solitudine incredibili vitæ abstinentia, vbi cubitali altitudine inter orandum sublimis à terra in vacuo pendere visa est.

Amomius tanta fuit abstinentia, vt nunquàm nisi panem assum ederit, nunquàm iratus nunquàm mentitus fuerit.

Hospitius apud Nicensem vrbem antro se intrusit, perpetuò cilicio carnem macerans, corpore ferreis catenis ligato. Vescebatur pane. Tempore quadragesimæ solas herbarum radices esitabat.

Patroclus Anachoreta vsq; adeò quandoque ieiuniis corpus atterebat, vt diuturna inedia incideret in morbum. Abstinebat vino, bibebat aquam melle persusam. Cilicium ferebat acutissimum, & proximum corpori.

Menas, inter Samnites natus, solitudinem mirè amabat, in qua ne quid per otium perperam faceret, apes curabat.

Amos Aegyptius, pater fuit c l. monachorum, quos ore operto mensæ iubebat accumbere, ne parce comedentium virtus appareret. Vxorem quam inuitus duxerat, nunquàm attigit.

Agatho lapidem in ore triennio continuit, vt tacere disceret. Dicebat tria esse necessaria ad dei cultum. Silentium, orationem, mansuetudinem.

Andreas, *& Thadeus* heremitæ durauerunt in solitudine annis quinquaginta.

Arnulphus Metensis episcopus relicto Lotharingiæ principatu heremum ingressus est.

Alcippiades martyr omnem cibum auersabatur, Aquam bibebat insperso sale, ne corpori esset perniciosa.

Tora virgo, nunquàm vti voluit noua tunica, nunquàm nouis calceamentis.

Amata verò limen cœnobij (quo se incluserat) annos x l. nunquam egressa est. Pane viuebat & oleribus.

Artebius præsul Pamphiliensis vitam solitariam in Episcopatu non deseruit.

Amod

Amodeus Hiſpanus, vnica opertus tunica nudis ambulabat pedibus. Semel tantum interdiu veſcebatur, contentus aqua & pane. Cauernam montis incolebat.

Baſolus abbas in finibus Rhemorum heremiticam egit vitam, habitauitq; ſpeluncam montis annos X L.

Beniamin vixit in deſerta ſolitudine annos L X X X.

Timotheus in Aegypto ſpeluncam montis intrauit, in qua durauit annos X X X. nulli cognitus

Theremon abbas centenarius deceſsit in ſolitudine. Hic aſsiduis orationibus adeò incuruauit ſibi humeros, vt in ætate decrepita repere magis videretur, quàm ambulare.

Carilephus in deſerta ſolitudine omnẽ mulierũ aſpectũ refugit.

Coſmas Græcus toto ſuæ ſolitudinis tempore ieiuniis ſemper dedit operam.

Symeon apud Antiochiam annis quadraginta delituit in antro cuiuſdam concauæ columnæ. Veſcebatur aqua, pane, & radicibus herbarum, idq; ſemel tantum in hebdomade. Corpus vinculis & cathenis adeò conſtringebat, vt cicatrices ipſæ ſubter putrefierent. Quinetiam multis annis durauit in quodam puteo aqua vacuo, in quem ſe demiſerat volens. Femora eius putruerunt, aut ex pedore ſpeluncarum quas habitauit, aut inedia nimis pertinaci.

Stephanus Anachoreta ſolitarius manſit in heremo annis L X.

Sara mulier, imperante Theodoſio ſeniore, durauit ad ripam cuiuſdam fluminis annos L X.

Siſinnius monachus, diſcipulus Elpidij, ſepulcro ſe incluſit, in quo pane & aqua vixit contentus ad mortem vſque.

Serapion pater fuit decem millium monachorum, quo omnes tempore meſsis pretio conducebat, vt ſua opera iuuarent laborem pauperum. Viuebat ipſe pane & aqua, vnica veſte contentus.

Zozimas in regione Palæſtinæ L I I I. annos abſoluit in heremo, contentus cibo tenuiſsimo. Mariam Aegyptiam ad bonã frugem reuocauit, & mortuam tumulauit.

Pion X X X. annis ſolitariam egit vitam ſub Hilarione. Comedens deambulabat, ne quam in cibo voluptatem perſentiſceret. Sororem morbo laborantem clauſis adiit oculis.

Helias Anachoreta fuit ſub Antonio, mira ſanctitate, qui vixit annis C X V I.

Moſes Aethiops latro annis L X X V. durauit in ſolitudine. Cellula ſua annis V I I. nunquam egreſſus eſt.

Paſtor presbyter, matrẽ ad ſe venientem clauſa reppulit cella.

Dorotheus Aegyptius ſex tantũ panis vncias cum paucis oleribus quotidie eſitabat. Dicebat ſe nunquàm dormiuiſſe, aut comediſſe

ad ſatur

ad ſaturitatem. Congeſtis lapidibus quotannis extruebat habitaculum ad excipiendos peregrinos. Manſit in ſpelunca annis L X.

Elpidius Cappadox durauit in quodam antro annis X X V. vbi bis tantum veſcebatur in hebdomade.

Hor, abbas præſtitit admiratione digna. Nunquàm mentitus eſt, nunquàm citra neceſsitatem locutus, nemini vnquàm maledixit.

Gadanus apud Iordanem magna conſenuit abſtinentia, ſub dio degens, & nullo opertus tecto.

Epiſius interrogatus à Ioanne anachoreta, quid tota vita egiſſet memorabile, Annis quadraginta, inquit, nunquàm ſol vidit me comedentem. Tum Ioannes, Nec me, ait, iraſcentem.

Auguſtinus Afer quum in quadam ſpelunca degeret, offenſus multitudine populi eò confluentis, remotiore antro ſe incluſit, vbi tugurium inter ſaxa ſibi breuiſsimũ fecit, vixitq; magna ſanctitate.

Vifranius Archiepiſcopatu Senonenſi ſponte ſe exuit, vt ſolitudini vacaret.

Hugo abbas Carthuſienſis annis quinquaginta faciem mulieris non vidit.

Dominicus Hiſpanus humi iacebat, annis decem abſtinuit vino.

Iordanes inſtituit ſilentium menſæ.

Adam felix fuit in ſolitudine: comitatus fœmina, factus eſt infœliciſsimus.

Abraham in ſolitariis tabernaculis & conuallibus deum meruit collocutorem.

Syluester pontifex latuit in Soractis monte.

Egidius Athenienſis ſolitudinis ſtudio genus, patriam, & opes reliquit, blandientis ceruæ lacte in heremo nutritus.

Narciſſus Hieroſolymorum epiſcopus multos annos in deſertis locis egit.

Eucherius ordinis ſenatorij dignitate conſpicuus ſpeluncam dumi horridam & tutam nigro lacu habitauit in agro Lugdunenſi.

Vrſacius apud Niceam Bithyniæ ſolitarius egit.

Celeſtinus relicto ſummo pontificatu, ad ſolitariã vitã ſe contulit.

Ioannes Baptiſta adhuc infans, relictis hominum turbis, ad heremum perrexit, vbi pelle cameli opertus, ſanctitatem præſtitit, qualem nemo poſt homines natos.

Maiorus epiſcopatui ceſsit, vt in ſolitudine viueret.

Dominianus abbas ſolitariam egit vitam in agro Lugdunenſi.

Diogenes Antonij diſcipulus vixit, & mortuus eſt in ſolitudine.

Euagrius presbyter annis X I I I. manſit in ſolitudine, contẽtus pane & oleo. Si quando venereis titillaretur aculeis, demergebat ſe in puteum, vt aquæ frigiditas libidinis feruorem compeſceret.

Ethbinus honestissimis parentibus inter Britannos natus, tuguriũ sibi fecit in sylua, in quo ad finem vitæ durauit constantissimè.

Paulus Simplex Antonij fuit discipulus, cuius mandato tacuit triennium, nemini loquens.

Paulus Abbas pater fuit quingentorum monachorum in Lybia, Nũquàm vescebatur, quin prius CCC. oratiões exoluisset domino.

Phyllorrhonius presbyter extruxit sibi cellam in solitudine, in qua fortissimè cõflixit aduersus voluptates & illecebras corporis Nam annos XVIII. catenis ferreis corpus macerauit, eosq; tempore abstinuit pane cocto. Annos XXXII. nullo pomorum genere vsus est. Metu mortis per sex annos sepulcro se inclusit. Pauit pauperes, & affectos morbo, labore suarum manuum.

Syluia virgo filia Ruffini præfecti Alexandriæ annos LX. absoluit in solitudine, quo tempore nullam corporis partem lauit, præter digitos. Non in lecto iacuit, sed humi tantum.

Tiocles heremum quandam Thebaidis habitauit, ibiq; multos annos cella conclusus delituit.

Capiton latro scelerum pœnitentia ad heremiticam vitam conuersus, antro latuit inclusus annis LXXX.

Vacchoris, rex Aegypti, relictis diuitiis, humi iacuit.

Vuenceslaus, filius Vratislai regis Bohemorum, per mediam brumam, & medias niues discalceatus petebat templum, horasq; obibat canonicas.

Nicolaus Tollentinas abstinentissimus omnium sui temporis, pane & aqua semel tantum in die vescebatur, procul ab omni otio, & verborum vanitate.

Nathanaël Anchoreta studio vitæ solitariæ inclusit se cellæ, qua annis triginta septem nunquàm egressus est.

Liberalis cõfessor singulis diebus dominicis sacram sumebat eucharistiam, qua refocillatus, nihil ferè aut parum cibi capiebat tota hebdomade.

Maxentius abbas Pictauensis pane ordeaceo tantum & aqua vescebatur.

Medericus Eduensis semel tãtum in hebdomade cibum capiebat, & perpetuo cilicio carnem domabat.

Marinus confessor annum integrum in spelunca delituit, nec faciem hominis vidit. Aqua erat illi potus, agrestes herbæ cibus.

Richarius confessor panem comedebat ordeaceum, quem aspergebat cinere, ne præseferet suauitatẽ. Aquã lacrymis suis tepefaciebat, eaq; faciebat balnea, quib⁹ abluebat leprosos, & se postremûm.

Timon Atheniensis congressus & societatem hominum refugiebat. Autor Cicero in libello de amicitia.

A*Rtologanum* genus eſt panis,ſeu placentæ,ex ſimila in oleo coctæ. Ei infunditur modicum vini cum pipere vel adipe. Hic panis quondam habebatur in deliciis.

Bellaria, cibi dicuntur ſecundæ menſæ. Apponuntur ad irritandam gulam. Vocantur à Græcis Tragemata,& Pemmata.

Botulus, ſeu Botellus, genus farciminis ex ſuilla carne. Mart. lib. 11. Botellos imitatur & boletos. Fiebat Botulus initio hyemis gratus quidem omnib⁹ mẽſis, ſed maximè celebratus in Saturnalibus. Idem Mart. Qui venit Botulus medio tibi tempore brumæ, Saturni ſeptem venerat ante dies.

Carica genus eſt ficuum, vel ficus ſicca. Ouidius lib. 1. faſt. Quid vult fama ſibi rugoſaq́; carica dixi. Caricas antiqui vocabant eſculentum lautum, & variis conditũ cupediis. Carica enim genus erat ſibi Lydij, multiiugis lautitiis,& ſanguine confectum.

Coccentum edulium erat ex melle & papauere.

Coliphium genus panis. Plautus, Coliphia mihi ne incocta detis.

Conchus edulium eſt ex faba, vel leguminis genus. Vocatur aliter Concha,& Cõchus. Iuue. Sat. 14. Alterius concham æſtiui cum parte lacerti Signatam.

Epityrum genus eſt edulij, ſeu caſei Siculi.

Eſt etiam *Minutal* genus edulij, quod Perſius Minutum vocat. Fiebat Ceto marino piſce, liquamine, oleo, vino, porris & coriandro. Iuue. Sat. 14. Heſternũ ſolitus medio ſeruare minutal Septembri. Vocatur autem Minutal, quòd minutatim concideretur,& particulatim.

Farreum, genus eſt libi ex farre. Plinius: Nouæ nuptæ farreum præferebant.

Forbea erat quidem cibus, qui calidus abſumebatur.

Fritilla cibus erat ex pulte.

Irceus genus erat farciminis.

Laganum cibus eſt ex farina & aqua, diſtentus in modum membranulæ. Condiebatur olim caſeo, pipere, croco, cynamomo.

Artocrea fiebat ex pane & carne. Nã artos panis, creos caro dicitur. Perſius Satyra 6. Ve niſi cõminues oleum artocreasq́; popello.

Libum fiebat ex farre, melle & oleo. Ouidius: Liba deo fiunt, ſuccis quia dulcibus ille Gaudet,& à Baccho mella reperta ferunt.

Lucanica genus farciminis, quod porcina carne fieri conſueuit. Martialis lib. 4. Et lucanica ventre cum faliſco.

Eſt & *Venter Faliſcus* genus farciminis, inuentum à Faliſcis populis. Statius lib. 4. Syl. Non lucanica, non graues faliſci.

Pernam antiqui, & lardum, & Petaſonem ſumebant ex porco.

Idem Statius: Non lardum graue, debilis've perna.

Merenda vocatur cibus poſtmeridianus. Calphur. Seræq; videbitur hora merendæ.

Ozimum edulium erat redolens, quòd fiebat ex inteſtinis. Aliqui ozimum vocant ab eiuſdem nominis herba cito in hortis creſcente. Perſius Saty. 4. Cum bene diſcincto cantauerit ozima vernæ.

Placenta, libum farinaceum, caſeo & melle conditum, cuius piſtores vocantur Placentarij. Martialis lib. 4. Nec te liba iuuant, nec ſectæ quadra placentæ.

Popanum erat lata placenta, quam veteres offerebant diis. Iuue, Satyr. 6: Scilicet & tenui popano corruptus Oſyris.

Pulmentum capitur pro pulte, aut cibo aliquo facto inſtar pultis. Plautus in Pſeud. Ego pulmento vtor magis vnctiuſculo.

Pulpamentũ capitur pro cibo lautiore. Terent. in Eunucho: Tute lepus es & pulmamentum quæris.

Saginare. *Sagina* vocatur cibus pinguefaciens, & reddens obeſum corpus. Hinc Saginare verbum. Pontanus in pompa Lepidina: Ecce venit pingui multum ſaturata ſagina.

Scribilita erat cibus omnino placentæ ſimilis, præter quàm quòd ſine melle coqueretur, & abſumeretur adhuc calida. Martia. lib. 3. Circumlata diu menſis ſcribilita ſecundis, Vrebat nimio ſæua calore manus.

Sumanalia erant liba farinacea facta in modum rotæ.

Tomacula edulia fiunt iecore porcino ſemicocto, & minutatim conciſo, permixtis ouis crudis, caſeo, liquamine, pipere, aniſo, & gingibere, teguntur q; tomento ſuillo. Iuuenalis Saty. 10. Exta & candiduli diuina tomacula porci.

Tuceta vocantur cibi regij ſapore præſtantes. Apul. lib. 2. Meta. Abacum paſcue vinulentum & quidem naribus iam mihi ariolabar Tucetum perquàm ſapidiſsimum.

Buccellatum cibus erat militaris, ita dictus, quòd in buccelas & fruſtra confectus eſſet. Ammianus: Frumentum ad vſus diuturnitatem excoctum, Buccellatum, vt vulgò appellant, humero impoſuit libentium militum.

Pulpa cibus eſt minutatim conciſus, qui & minutal dicitur. Apuleius: Quæ ſuis dominis parabat iuſcum fartim circunciſum. & pulpam fruſtatim confectam.

Mattya condimentum eſt carnium vnctum, à verbo Græco mat to, id eſt, oblino, Hoc genus edulij excogitauerũt Macedones Mart, lib. 10. Diues, & ex omni poſita eſt inſtructa macello Cœna tibi, ſed te mattya ſola iuuant.

Lagunculi, & Gaioli cibi erãt deliciarij, in quibus ſigna & effigies Gai &

Gai & Lagonis puerulorum repræſentabãtur, vt nunc noſtro tempore videmus placentas formari in roſas & lilia. Statius lib. 1. Syluarum: Molles Gaioli, Lagunculiq;.

Caryotides dicuntur palmarum fructus, qui delicatis olim menſis adhibebantur. Statius, Et muſtaceus, & latente palma Prægrandes Cariotides cadebant. Nam Caryota ſpecies eſt palmæ.

Epidipnides appellantur dapes, quæ poſt dipnon, id eſt cœnam apponuntur. Idem Martialis: Hic ſeras epidipnidas parabit, Hinc piſtor farreas facit placentas.

Muſtaceus, ſeu Muſtaceum, erat libum, quod fiebat ex farina ſiliginis muſto conſperſa. Iuuen. Cauſa nec eſt, quare cœnam & muſtacea perdas.

Fertum, genus eſt libi, ſacris adhiberi ſolitum. Flauius Vopiſcus Farratum vocat. Perſius: Attamen hic extis & opimo vincere ferto Intendit,

Artopteſia, panis erat quem faciebant quirites, priuſquàm vſus piſtorum eſſet Romæ.

Varia panis genera ponuntur à Plin. lib. 8. vt Artolagani à deliciis, Speuſici à feſtinatione. Furnacei vel Artopteſij à coquendi ratione. Picentini panes fiebant ex alicæ materia nouem diebus macerata, decimo ad ſpeciem tracta, & ſubacta vuæ paſſæ ſucco.

Secundarius, ſeu Secundus panis, dicitur plebeius. Horat. Paſtus ſiliquis, & pane ſecundo. Suetonius de Auguſto: Cibi minimi erat atque vulgaris: Secundarium panem, & piſciculos minutos, & caſeum bubulũ manu preſſum, & ficos virides biferas maximè appetebat.

Panes hi probantur Iulio Polluci, Cribanitæ, Obeliæ, Collices, Collabi, Naſti, Amyli, Collyre, Zimetes, Siganitæ, Chariſis, Canchridæ, Maza, Melictuti, Hyglea, Anthema, Thridacine, Phyſtæ, Oemita, Ephieras, Dandalis, Loledia, Comon, Iupe.

Placentarum ſpecies ſunt Ames, Ametidais, Pyramus, Sextamius, Erychytus, Erithrya, Strecta, Cotyliſcus, Phthœdia, Crepis.

Tragemata quæ Latini vocant bellaria, conſtabant ex Crocco, Faba, Chondro, Caſeo, Melle, Siſamide.

Obſonium dicitur omnis cibus, qui per ignem præparatur.

Maza vocatur rigidus panis, qualis eſt quo vtuntur nautæ. Plebecula Biſcoctum vocat. Fuit tamen ſpecies præſtantis edulij. Hinc adagium Græcis vſurpatum, Supra mazam. In eos qui diffluerent deliciis. Fiebat ex farina, oleo, aqua, & lacte.

Pityriæ panes ſunt viliores, vt furfurei. Triticei appellantur Pyrini, Sitanij qui fiunt ex quadrimeſtri tritico. Calliſtei apud Aegyptios vocantur panes in acutum formati.

Orinda panis eſt factus ex orindio ſemine Aethiopico.

Orthostrates erat sacer panis.

Nasti panes, seu *Sacti*, fiebant ex melle, vuis passis, & aromate, quorum artifices vocabantur Nastocopi.

Obeliæ offerebantur Dionysio.

Pelani cõmunes erãt diis omnibus. Fiebãt ex tenuissima farina.

Erant & Boues panes nuncupati, quòd cornua haberẽt præfixa. Offerebantur Apollini. Dianæ, Hecatæ, & Lunæ.

Mystile vocabatur panis sorbitionis gratia excauatus.

Collyræ minuti erant panes.

Phacinus panis dicebatur à lente.

Collabi à similitudine quadam Collaborum in cithara. Sunt autẽ clauiculi, quibus circumnectuntur fides.

Colix panis quem subcineritium nonnulli interpretantur.

Bucellam panis Psomon, Enthesin, & Blomon vocant.

Elaphus placenta fiebat ex Sesamo & flore farinæ.

Choria erant cibaria ex lacte & melle.

Alia placentarum genera numerantur à Cælio: vt, Tarẽtinum, Crassianum, Siculum, Clustrum, Plicium, Guttatum, Montianum ex vino & caseo. Erant & Tyrocoscimon, Coptoplacus, Pancarpia, Polton, Pyanion.

Conos fiebat ex vuis passis & amygdalis.

Echinus & Escharites habebantur inter placentas.

Thiagones in Aetholia dicuntur panes deo dicati.

Arcam panariam Aristophanes *Sypiam* vocat. Instrumentum subigendæ farinæ idoneum Mactram.

Artopteum est officina coquendi panes.

Tripodes, & Magades vocantur mensarum fulcra.

In castris mensas habebant quadratas, quas *Cibilas* vocabant, domi verò rotundas.

Monopodia dicuntur mensæ, quæ vnico pede fulciuntur.

Abacus mensa vascularia & vinaria.

Antiquitus tres tantum adhibebantur conuiuæ ex numero Gratiarum. Deinde nouem ex numero Musarum.

Cyrus conuiuas sinistro lateri admouebat, vt cordi propinquiores & chariores.

Antiquitus Prãdere & Cænare in propatulo verecũdiæ nõ erat.

Cõuiuij locus vocatur Symposium, Andron, Syssitiõ, Tricliniũ.

Cõuiuas Græci Sympotas, Homositos, Syssitos, Sinusiastas, Thiasotos, Thisitas, Illapinastas, & Eranistas, vocant. Sunt prouerbiales quædam locutiones, quibus delicatũ cibum possumus exprimere, cuiusmodi sunt istæ, Deorum cibus, Deorum ambrosia, Cœleste manna, Iouis cerebrum. Qualia purpurei comedũt obsonia reges.

Ponti

Pontificalis cœna, opipara, dapsilis, adiicialis, dubia, saliaris.

CIBI ELECTILES, ET DELICATI.

GEnera eduliorum aliis præstantia hæc ponuntur à Gellio, ex testimonio Varronis. Pauus è Samo, Phrygia Attagena, Grues Melicæ, Hœdus ex Ambracia, Pelamis Chalcedonia, Helops Rhodius, Scari Cilices, Palma Aegyptia, Glans Iberica.

Horatius electiles cibos enumerat his verbis: Non me Lucrina iuuerint conchylia Magísve rhombus aut Scari, Si quos Eois intonata fluctibus Hyems ad hoc vertat mare. Non Afra auis descendat in ventrem meum non Attagen Ionicus iucundior.

Statius lib. I. Syl. inter mensarum delicias ponit Adoria Bellaria, nuces Ponticas, palmas Idumæas, Pruna Damascena, Ebosiæ Zacharũ, Gaiolos & Lagũculos, Pyra Amerina, Mustaceũ & Caryotides.

His annumerandæ sunt lauticiæ, quas habuit Vitellius in sua patina. Tranquillus ait, fuisse Scarorum iecinora, Phasianorũ & Pauonum cerebella, linguas Phœnicopterum, Murenarum lactes à Carpathio vsque freto per Nauarchos petitarum.

In veterum quoque luxu fuerunt Rhombus, Placeta Samia, Murena Tartessia, Thynnus Tyrius, Cestreus, ex Sciatho, Conchæ Pelorinæ, Menidus ex Lipara, Rapæ apud Mantineam, Ctenes Methymnæi, Galeus Rhodius, Psetæ Eleusiniæ, Cythnius & Siculus caseus. Sal Tragaseus, à Tragasa Epyri loco, Faba Aegyptia.

Scriptorum monumentis probantur Rauennæ Asparagi, Aegyptium acetum, Attilius Padi, Anguillæ Bænaci, Gangis, & Timaui. Auratæ Actiacæ, Anthiæ maris Rubri, Alosæ Tyberis, Bulbi Megarici, Casei Lunenses & Vestini, Lucrinæ Conchæ, Cumarum cæpæ, Bænaci Carpiones, Petragoricorum Castaneæ, Gallinæ Numydicæ, Venetiarum Gobius, Circellarum lactucæ, lac Sassinæ, Arcadiæ Musculi, Melones Ostienses, Auellanæ nuces & Tarentinæ, Napi Amiterni, Oleum Venafranum, Velitrarum Oua, Poma Phæacum & Phaliscorum, Porri Ariciæ & Tarenti, Placentæ Picentinæ, Capuæ Pepones, Rhombus Adriaticus, Germaniæ Raphani, Rapa Nursina, Salmo Aquitanicus.

CIBI QVIBVSDAM HOMINIBVS
Grati, cum diuerso Populorum victu.

C*Laudius* imp. gaudebat Scaro pisce. *Iulia*, quotidie inula herba vescebatur.

Pluto gaudebat ficubus, vnde & Philosycõ eum dixerũt nõnulli.

Philippus, & Alexander dicti sunt Philomeli, à pomis, quæ auidè esitabant.

Nero, gaudebat porris, quibus vocis gratia omnibus æstatis diebus permixto vescebatur oleo, Nihilq; aliud præter panẽ esitabat.

Autor Plinius lib.19.

Gaudebat lupinis *Protogenes*.

Ante vſum frugum *Arcades* veſcebantur glandibus: Argæi pyris, ficubus Athenienſes, pyris ſyluestribus Tirinthij, Palmulis Carmani, milio Mæotici & Sauromatæ, Perſæ cardamo.

Nomades Aethiopiæ veſcuntur elephantis, vt Symbari: Cynocephali populi lacte: Agriophagi pantheris & leonibus: Antropophagi humana carne: Mandi locuſtis, vt etiam Parthi. Solite piſcibus. Ophiophagi ſerpentibus. Arpæi baccis.

Aetate Hieronymi carnes humanas eſitabant Scoti.

Amazones lacertis olim veſcebātur, vnde & Sauropatidas Græci eas appellarunt, nam & Sauras lacertas vocant.

SVBSELLIORVM GENERA.

SVbſelliorum vocabula ſunt Tripodes, Stratum, Hemicyclum, Trochus, Exhedra, Lectica, Cathedra, Hypodion, Torus, Segeſtria, Scabellum, vel vt alij malunt Scamellum, Silicaſtrum, Sella, Biſſellium, Scimpodium, Gellius Græcienſe vocat, quòd frequens fuerit in Græcia: Offendimus, inquit, Frontonem Cornelium in ſcimpodio Græcienſi cubantem, quum pedes grauiter ægrotaret. Erant & Stibadia, tori humi iacentes, ex lignis ramis'ue ſtructi. Accubita, & Accubitæ ſedilia ſunt accumbentium, vt etiam Sponda. Vergi. -Aulæis iam ſe regina ſuperbis Aurea compoſuit ſponda.

HOSPITALES.

A*Riadna* ſuſcepit hoſpitio Theſeum profectum in Cretam, & Minotâuro deſtinatum.

Phyllis, Lycurgi regis Thracum filia, Demophoontem ab expeditione Troiana redeuntem, & ventis pulſum in Thraciam. Propertius. Paruo dilexit ſpatio Minoida Theſeus, Phyllida Demophoon hoſpes vterque malus.

Hypſiphile, Thoantis filia, & *Medea* filia Aeētę regis Colchorum, Iaſonem ſuſceperunt hoſpitiô. Prop. Nec ſic Aeſonidem rapientibus anxia ventis, Hypſiphile uacuo conſtitit in thalamo. Hypſiphile nullos poſt illos ſenſit amores, Vt ſemel Hæmonio tabuit hoſpitio.

Alcinous, rex Phæacum Vlyſſem Troia redeuntem ſuſcepit hoſpitio.

Molorchus paſtor, Herculē. Mart. lib. 4. Tā comi patet hoſpitalite, Credas Alcinoi pios penates, Aut facti modo diuitis Molorchi.

Pholus Centaurus fuit Herculis Hoſpes. Lucanus libro 6. Hoſpes & Alcidæ magni Phole.

Fuit & *Midas* hoſpes Bacchi, teſte Ouidio,

Calypſo naufragum Vlyſſem ſuſcepit in Ogygia inſula. Propert. lib. 1.

lib.1. At non sic Ithaci digressu nota Calypso Desertis olim fleuerat æquoribus.

Eodem modo *Ianus* excepit Saturnum: *Euander* Aeneam: *Canusina*, Romanos à clade Cannensi redeuntes: Raab apud Hebræos Dei populum.

Contra verò inhospitales fuerunt Thraces, Polymestor, Diomedes, Busyris. Scythæ.

NVNTII, ET LEGATI.

IRis, fertur esse nuntia Iunonis. Vergilius: Irin de cœlo misit Saturnia Iuno.

Mercurius, Iouis & omnium deorum. Ouid. lib. 2. Metam. Hinc se sustulerat paribus caducifer alis.

Cyneas, legatus fuit Pyrrhi. *Ilioneus*, Aeneæ. *Idmon*, Turni. Verg. libro 12. Nuntius hæc Idmon Phrygio mea dicta tyranno Haud placitura refer.

Pontius Caij principis. Plin. Pontius legatus Caij principis eas tollere conatus est libidine accensus.

Longinus legatus fuit Traiani. Autor Dion Cassus.

Agisis legatus fuit Arsacis regis Parthorum. Autor Plutarchus in Crasso.

Proculeius Augusti Cæsaris, vt etiam *Tyreus*, quem Antonius post mutuum cum Cleopatra sermonē verberari iussit doli suspicione.

Clathis, Darij: *Hippocrites*, Chalcidonis: *Thasiles*, & *Isidorus*, Mithridatis: *Syllus*, Agesilai: *Turullius* Antonij fuerunt legati & præfecti copiarum.

LEGISLATORES.

MInos dedit leges Cretensibus.

Charandes Tyrius apud Athenienses legem tulit, ne quis armatus veniret in concionem.

Corn. Cinna Tribunusp. legem tulit de reuocandis exulibus. Vnde à Cn. Octauio collega pulsus, bellum vrbi intulit.

Clisthenes Atheniensis primus tulit legem de exilio, primusque exulauit.

Cotta orator legem tulit vt liceret Tribunispl. alios accipere magistratus.

Tiberius Gracchus legem tulit, ne quis plus mille agri haberet iugera.

Licinius Stolo, gener Fabij Ambusti, legem tulit, ne quis plus quàm quingenta agri iugera possideret. Quā quum postea infregisset cōparatis mille iugeribus, accusatus est à M. Popilio Lenate.

Fuit & *Masurius* legislator. Persius: Masuri rubrica notauit.

Metellus Macedonicus in censura legem tulit, vt omnes vxorem

ducere cogerentur.

Cn. Oppius Tribunuspl. legem tulit de comprimendo matronarum cultu.

L. Calphurnius Tribunuspl. primus legem tulit de repetundis pecuniis, Censorino, & Manlio consulibus.

Philolaus Corinthius leges dedit Thebanis.

Roscius Otho Tribunuspl. legem tulit vt equitibus Romanis in theatro XIIII. gradus primi asseruarētur, neq; esset quisquā, qui auderet præripere. Vnde lex ipsa vocatur Roscia, ab Horatio.

Q. Volumnius, Tribunuspl. legem tulit ne quis mulierem hæredem institueret.

Androdamus Rheginus leges condidit Chalcidensibus.

Acilius Glabrio, de repetundis pecuniis legem tulit, quæ Acilia vocata est.

Plotius Tribunuspl. legem tulit, vt qui cum Lepido fuerant, redire in patriam possent impunè.

Lycurgus leges dedit Lacedæmoniis, quibus fecit, vt agri æquè diuiderentur, causa vitandæ inuidiæ. Sustulit conuiuiorum apparatum & mensarū lautitias, è quibus otiū & torporē nasci cognoscebat. Vnde opulentis adeò infensus factus est, vt Alcander adolescēs alterum oculorum eidē effoderit. Iubebat pueros quū attigissent XII. annū, discalceatos ambulare, & in arūdine palustri cubitare.

Plato suis legibus docuit, quales deberent esse in Rep. ciues. Instituit & Remp. imaginariam, inuentu difficilimam, vt est perfectus orator Fabij. Vini vsum vsque ad annum XVIII. non probabat. Iubebat vt iuuenes coram senibus vino vterentur, vt carperentur si indulgentius potassent. Volebat pueros operam dare musicæ, vt seria negotia honesto recrearent otio. Laudabat Veritatem vt omnium bonorum ducem.

Indis leges dederunt Gymnosophistæ, vt Aegyptiis prophetæ, Chaldæi Babyloniis, Magi Persis, Druidæ Gallis, Moses Hebræis, Phido Corinthiis, Zamolsis Scythis, Hippodamus Milesiis, Phaleas Carthaginensibus.

Draco suis legibus (quas Atheniensibus dedit) vnicuiq; vel minimo furto extremum supplicium irrogauit. Vnde dicebat Demades, eum sanguine, non atramento leges conscripsisse.

Bocchorus Dynastes Aegyptiis iura constituit.

Solon, Atheniensibus leges dedit, abrogatis illis quas Draco tulerat. Legem tulit Sisachtheam, qua prohibebat ne creditores ius haberent in corpora debitorum, sed bona duntaxat.

Ceres, dea frugum, legem dedit Siculis: vnde & Legifera vocatur à poëtis.

Apud

Apud Romanos *Papyrius* regias leges in vnum volumen contulit. Cl. Regillanus decemuir autor fuit conſcribendarum duodecim tabularum. M. Mutius, L. Brutus, & P. Manilius ius ciuile fundauerunt. Q. Mutius pontifex maximus ius ciuile in XVIII. libros redegit. Seruius Sulp. CLXXX. libros de iure ciuili reliquit.

Leges ſumptuariæ inſtitutæ ſunt, ad cohibendum rerum omnium luxum, & prodigas impenſas. Primam tulit. *C. Orchius* Tribunuſpl. qua numerum conuiuarum præſcribebat, iubebatq; vt ianuis patentibus cœnaretur.

Licinia (quam L. Craſſus diues tulit) erat, vt Calendis, Nonis, & Nundinis, cuique liceret triginta tantùm aſſes in cibis conſumere, reliquis autem diebus ne amplius apponeretur, quàm carnis aridæ pondo tria, & ſalſamentorum libra.

Sylla, pretium rebus venalibus imminuit.

C. Fannio, & M. Valerio Meſſala conſulibus principes ciuitatis iuramento adacti ſunt, verbisq; conceptis obligati, non amplius in ſingulas cœnas ſumptus facere, quàm centenos vicenósque æris, præter olus, far, & vinum: neq; vino alienigena, ſed patrio vti. Neque argenti in conuiuio plus pondo quàm libras centum inferre.

Poſt hoc ſenatuſconſultum lata eſt lex *Fannia*, quæ ludis Romanis, item Plebeiis & Saturnalibus, in ſingulos dies centenos æris inſumi conceſsit, decemq; aliis diebus, in ſingulis menſibus tricenos. Cæteris autem omnibus diebus, denos.

Aemylia lege non ſolùm cœnarum ſumptus, ſed ciborum genus & modus præfinitus eſt.

Lex talionis iubebat reos eadem puniri pœna, quam aliis intulerant, ſi dedita feciſſent opera. Ictus enim cõſultus & fortuitus, non cadebant ſub eiuſdem talionis ſimilitudine.

Lege Papia cauebatur, vt pontificis maximi arbitratu virgines è populo viginti legerentur, ſortitióque in concione, ex eo numero fieret in contrahendis matrimoniis.

SEVERISSIMI, ET MAXIME TETRICI.

A*Eacum*, *Rhadamantum*, & *Minoa*, poëtę fecerunt iudices inferorum, ob incorruptam & inexorabilem ſeueritatem. Ouid. lib. 9. Quum videat feſſos Rhadamanton, & Aeacon annis, Et Minoa quæri, &c.

M. Craſſus, tanto fuit animi rigore, vt ſemel tantum in vita riſerit. Sidonius: Tam cenſorius haud fuit vel ille, Quem riſiſſe ſemel ferunt in æuo.

Fuit *Socrates* eodẽ ſemp vultu, nec aut hilari magis aut turbato.

Zaleucus, legem ſtatuit Locris, vt in adulterio deprehenſis eruerentur oculi. Quam legẽ quum filius eius temeraſſet, eidẽ oculum

excuti

excuti iusſit,& ſibi alterum, vt eam probaret firmius.Hinc Zaleuci lex,abiit in prouerbium,de tetrico nimis edicto.

Sextus Aurelianus ſcribit,Philippum imper. (qui Gordiano ſucceſsit) tam ſeueri & triſtis fuiſſe animi, vt iam tum à quinquenni ætate nullo cuiuſquam commento ad riſum ſolui potuerit, aut ab inflexibili naturæ toruitate dimoueri.

Orbilius Beneuentanus, ludi magiſter fuit Romæ,tanta in diſcipulos ſeueritate,vt plagoſus appellaretur,& vulnerarius.

Tenes, fuit quiſpiam,qui legem indixit, vt à tergo iudicis aſtaret ſpiculator, ſecurim tenens, vt qui perperam aliquid in iudicio dixiſſet, eum protinus ſecuri percuteret. Hinc orta parœmia , Tenedius homo.

Aelianus ſcribit, Anaxagoram Clazomenium nunquàm riſiſſe.

Epaminundas victorem filium interfecit, quòd præter edictum congreſſus eſſet inimicis.

Lucius Brutus filios ſuos, Tarquinij dominationem à ſe expulſam,reducentes,comprehenſos primùm virgis cædi iuſsit, hinc ad palum ligatos ſecuri percuti.Vergil.libro 6. -Natosq; pater noua bella mouentes. Ad pœnam pulchra pro libertate vocabit.

Sp.Caßius filium itidem verberibus affectum necari iuſsit,quòd quum eſſet Tribunuſpe. legem agrariam primus tuliſſet,multaq; largitioue animos hominum ſibi conciliauiſſet, ſenatui propterea & populo ſuſpectus affectatæ tyrannidis.

T. Manlius Torquatus filium Syllanum expilatæ Macedoniæ, quam habebat prouinciam,accuſatum,& conuictum,ſua ſententia publice damnauit,ac deuouit morti.

Dum apud *Athesim* Romani impetu Cimbrorum exterriti diffugerent, M. Scaurus filio ſuo illius conſternationis & fugæ participi miſit, qui dicerent, ſe libentius in acie eius interfecti oſsibus occurſurum,quàm ipſum tam deformis fugæ reum viſurum. Quo audito,filius animi dolore gladio ſuo ſe confodit.

Aulus Fuluius filium ſuum, prauo conſilio amicitiam Catilinæ ſecutum , & in eius caſtra temerario impetu ruentem , itinere abſtractum,ſupplicio mortis affecit: præfatus,non ſe Catilinæ filium aduerſus patriam,ſed patriæ aduerſus Catilinam genuiſſe.

Artaxerxes rex Perſarum quum ſenſiſſet parari ſibi inſidias à quinquaginta filiis, Darij ſuaſu, omnes extremo affecit ſupplicio.

Phœnix , Amyntoris filius , matri gratificaturus patris interfecit pellicem.

Simili exemplo *Oreſtes* matrẽ Clitenneſtrã interfecit , quòd illa Agamennonẽ eiuſdem Oreſtis patrem occidiſſet maritum ſuum.

Fuit in *Tamburlano* Scytharum rege tanta maieſtas , & in coërcendis

cendis militibus ſeueritas, vt gregarium militem (qui mulierculæ cuidam lac furto ſuſtuliſſe ferebantur) mãdauerit interfici, apertisq; inteſtinis & viſceribus lac epotum extrahi.

Apud Turcas *Ioannis* Huniadis ducis fortiſsimi nomen vſque adeò fuit terrificum, vt nutrices ad comprimendos infantulorum vagitus Huniadem adeſſe ſemper confingant.

Auguſtus Herothen Aegypti procuratorem malo nauis iuſsit configi, quòd coturnicem aliarum victricem comediſſet.

Peſcennius Niger quum Galliam regeret, imperante Septimio, tribunum quendam lapidibus obrui iuſsit, quòd is militum ſtipendia decimaret.

Matthias Coruinus, rex Hungariæ, tonſori ſuo barbam & naſum deſecuit, quòd vxoris ſuæ poſteriores veſtium partes per iocum mutilaſſet.

Damatriona, Spartana mulier, filium occidit quòd eum ignauo eſſe animo, & inutilem bello accepiſſet.

Talantia, alia Spartana, quum audiuiſſet filium ſuum Pedaretum iniquè apud Chios principari, his ad eum verbis ſcripſit: Aut te melius in Chij adminiſtratione gerito, aut iſtic maneto. Nam ſi Spartam redieris, non eſt quòd vltrà te ſperes victurum.

Tigranes, rex Armeniæ, collapſis equo ſuo inter venandum, ſtatim vt ſurrexit, alterum ex filiis maiorem natu interfecit, quòd parenti dextram non porrexiſſet.

Mithridates, rex Ponti, filium ſuum catenis vinctũ mori coëgit, quòd eius opera Poſphoranos & Colchos putabat defeciſſe.

Herodes Antipas filios ſuos Ariſtobulum & Alexandrum falſo accuſatos & ſuſpectos inſidiarum iuſsit interfici. Propterea dicebat Auguſtus, Malle ſe Herodis porcum eſſe, quàm filium.

Lenogildus, Gotthorum rex, & hæreſis Arrianæ ſectator, quum reſciſſet filium ſuum Hermogildum ex Arriano catholicum effectum, eundem crudeliſsimè interfecit.

Federicus ſecundus Imper. filium ſuum Henricum peremit in carcere, quòd ſuſpicabatur eum fauere Gregorio pontifici, quo cum bellum ipſe ſuſceperat.

Vſſumcaſſanus rex Perſidis & Armeniæ filium ſuum Maſubeum ſecum ſemper duxit catenatum, & ad extremum adegit ad mortem, quia cum fratre ipſius regis Gurlumonech (qui ab eo deſciuerat) ſenſiſſe videbatur.

DE IRA, ET ODIO.

NEro audita Galliarum defeſsione diſcumbens præ nimio dolore menſam ſubuertit, fregitq; duo immenſi pretij pocula.

Ecelinus tyrannus tanto interdum furore correptus eſt, vt acceptum

ptum in bello vulnus, frendens in morem sæuientis feræ vnguibus dilaniauerit.

Alexander ira percitus Clitum nutricis suæ filium conuiuio adhibitum ferro confodit.

Perseus rex victus à Paulo Aemylio, duos ex domesticis victum solari volentes, ira & dolore præcipitantibus sensim morti dedit.

Mahometes Othomanus quum duos cucumeres in horto pubescentes foris rediens decerptos inuenisset, protinus duos iuuenet elegãti forma præditos (quos ad vsum nefarię libidinis domi enutriebat) se decerpsisse negantes, gladio traiecit.

Saul quum audisset Dauidem sibi odiosum ab Abimelecho in Nobea ciuitate hospitio susceptum, ira & odio ciuitatem & hospitem incendit, hominibus vtriusque sexus interemptis.

Clotarius seruatis per decennium odij fauillis Galterum Yuetotum Rothomagensem, sanctißima illa die & parasceue (qua Christus pro nostra omnium salute mortẽ passus est) ad genua prouolutum, ira feruẽs, interfecit, in sacro illo sacello, quod est Luteciæ.

Eurilochum (qui Eliensem Pyrrhonem audiuit) tam biliosum, & iracundum fuisse constat, vt quũ in Elide variis quæstionibus agitaretur, essetq; respondendo fatigatus, abiecto pallio Alpheum flumem traiecerit. Interdum quoque sumpto cum carnibus veru ad forum vsque cucurrerit, coquum suum persequens.

Speusippus Eurymedontis filius ira aliquando percitus catulum in puteum deiecit.

Quanto Ciceronis odio deflagrauerint *M. Antonius & Fuluia*, iam diximus.

Quo die sacra Cineritia celebrãtur à catholicis, quum presbyteri Cardinales ad genua *Bonifacij* pontificis de more se reclinassent ad excipiendos cineres, pontifex ipse paropsidem cum cineribus proiecit in faciem Procheti Genuensis Archiepiscopi, cuius odio cõflagrabat, verbisq; immutatis dixit, Memento homo, quia Gebellinus es, & cum Gebellinis morieris. Erat autem Gebellinorum factio Guelphis (quos amabat Pontifex) inimica.

Hipponax poëta tanto odio Bubalum pictorem insectatus est, vt eum suis scriptis ad laqueum perpulerit.

Commodus Imp. ira percitus balneatorem in fornacẽ ardentem coniecit, quod balneum intraturus tepidiusculum inuenisset.

Anna, socer Cayphæ pontificis, audita à Christo veritate, vestem à pectore dissecuit, quasi blasphemiam audisset.

Q. Metellus quum vtranque Hispaniam consul, & demum proconsul subegisset, ægreferẽs Q. Pompeium consulem (quem summè oderat) sibi successorem mitti, ira percitus exercitũ diminuit,

com

commeatus & horrea militibus reliquit diripienda, arcus & sagittas confregit, elephantis cibaria dari vetuit, nihil denique (quo se tueretur Pompeius) dimisit.

Semiramidi circa cultum capitis occupatæ, quum nuntiatum esset Babylonem defecisse, ira feruens, altera crinium parte incompta ad eam expugnandam cucurrit.

Olympias, Alexãdri mater, tanta fuit iracundia, vt Iolam pincernam (qui Alexãdro venenum præministrasse ferebatur) mortuũ, & iam tumulatum refodi iusserit, ac refossum minutatim discerpi.

Cleomedes Athleta, post interfectum & exenteratum Lachum Epidamnium pugilem, quum á iudicibus in ius vocaretur, indignatus columnam, qua fulciebatur domus ludi literarij, deiecit: eaq; ruina extinxit plurimos.

Horatius fatetur in suapte natura iracundum fuisse, facilè tamen placabilem, vbi ait: Irasci facilem, tamen, vt placabilis essem.

Cottæ apud Romanos dicti sunt ab iracundia, & oris toruitate.

Fuit *Ausonius* poëta in iram propensus, quod suo ipse fatetur testimonio dicens: Irasci promptus properaui condere motum, Atque mihi pœnas pro leuitate dedi.

Malacho poëtæ Syracusano immoderata bilis plerunque vsum rationis auferebat. Eratq; tum præstantior in absoluendo carmine, dum erat alienatus mente.

Archelaus Macedonum rex sic atra bile afficiebatur, vt spei plenus sibi maiorem in modum confideret.

Philagrus sophista Cilix, auditor Lolliani, fuit iracundus maximè. Nam & dormitanti quandoque auditori pugnum in malam fertur impegisse, & infregisse colaphum.

Cotys rex Thracum natura fuit prærapidus ad iram, & ad vltionem præceps & impetuosus in seruorum delictis. Propterea accepta á quodam fictilia vasa, pretiosa quidem, & tornatili opere conspicua sed tamen fragilia, & obnoxia iniuriæ, pensauit collato pretio postea tamen fregit, ne si á ministris fracta essent, temperare non posset ab inferendo supplicio.

Vedius Pollio fuit vsq; adeò iracundus & præceps in choleram, vt seruum qui cristallinum ruperat, ad supplicium rapi iusserit, & murenis dari prædam. Et iam actum erat de seruo, nisi ad Cæsaris pedes se prouoluisset, non mortem deprecaturus, sed mortis genus. Demiratus crudelitatem Cæsar, veniam exorauit puero.

Chærephon, Atheniensis philosophus, impetuosa fuisse fertur iracundia. Hinc adagium natum, In Palladis vestigiis nihil Chærephontis gubernabis.

Hercules ob nimiam bilem sacro morbo fuit obnoxius.

Beller

Bellerophon ob mœſtitiam ſolus in campis vagabatur.

Socrates quoque & *Plato* atra bile dicuntur laboraſſe.

Tantum fuit *Annibalis* in Romanos odium, vt annos octo natus, altaria tenẽs iurauerit, ſe quum per ætatem liceret, acerrimum hoſtem populo Romano futurum.

Martius Sabinus ægreferens Hoſtilium ſibi prelatum in regno, cui aſpirabat, tanto furore exarſit, vt tædio vitæ mortem ſibi conſciuerit,

Simili exemplo *Valerius* Publicola, dolẽs Lucretium Collatinum collegam Bruto in conſulatu fuiſſe deſignatum, ſenatoriæ dignitati, cauſarumq; patrociniis & clientelis renuntiauit.

Septimius Seuerus Clodium Albinum prælio victum interemit. Nudum eius corpus pro palatio proiici iuſsit, ac poſtremò equum abhorrentem calcaribus adactum coëgit ſupinum cadauer conculcare. Qua rabie nondum contentus ipſum retinuit quo ad fœtore compulſus, iuſſerit in flumen præcipitari.

Stephanus Sextus pontifex Formoſum pontificem (quem in petitione põtificatus aduerſum habuerat) mortuum iuſsit erui è ſepulcro, ademptisq; pontificiis ornamẽtis extra eccleſiam ſepeliri, abſciſsis prius digitis.

Pari odio *Sergius* tertius pontifex Formoſum ipſum inſectatus eſt. Eius enim corpus denuo erutum palàm in foro capite multauit, ac deinde in Tyberim proiecit, in gratiam Lotharij Gallorum regis, cui Formoſus ipſe odioſus fuerat viuus.

Etheocles & *Polynices* mutuo odio in tantum exarſerunt, vt mutuis quoque vulneribus, fruſtra renitente Iocaſta matre, ſe confecerint dominandi ambitione. Quinetiam pertinax ille odij tenor apparuit in cadaueribus: Nam dum cremarentur, rogus ipſe in duas partes ſe diuiſit. Vnde Ouid. Scinditur in partes, geminoq; cacumine fugit, Scinditur in partes atra fauilla duas.

Aeſchines orator Demoſthenem ſibi infenſum mordaciſsimis orationibus inſectatus eſt.

Vatinius propter flagitia adeò fuit odioſus Romanis, vt in prouerbium fluxerit, Odium Vatinianum. Catullus: Munere iſto odiſſem te odio Vatiniano.

Cornelius Sylla C. Marij reliquias, apud Anienem ſitas, diſsipari iuſsit, ſolo motus odio. Propterea moriens primus apud Rom. cremari voluit, talionem veritus.

Promerus, domeſticus Archelai regis Macedoniæ, Euripidem vſque adeò inſectatus eſt, vt eidem à regis cœna redeunti furtim canes immiſerit, qui poëtam ipſum diſsiparunt.

Heliogabalum populus Roman. ita odit, vt mortuum proiecerit in cloa

in cloacam, mox in Tyberim cum matre Senide traxerit, eiusq; nomen è publicis monumentis eraserit.

Mortuo quoque *Michaëli* Palæalogo Imperatori populus Romanus sepulturæ locum denegauit.

INVIDI.

AIax Telamonius inuidens arma Achillis interfecti data in præmium Vlyssi, versus in furias se interemit.

Cato Vticensis victoriam Cæsaris ægreferens, eiusq; principatui inuidens, se occidit.

Adrianus Traiani gloriam adeò iniquè tulit, vt Armeniam, Assyriam, Mesopotamiam ab illo acquisitas, Parthis concesserit, & pontem supra Danubium (quem ille magno construxerat impendio) furiosus euerterit.

Laborans hoc morbo *Zoilus* Homerum poëtarum maximũ conuiciis lacerare non destitit. Martialis: Ingenium magni liuor detraxit Homeri, Quisquis es ex illo Zoile nomen habes.

Didymus Alexãdrinus liuore mortus sex libros in Marcum Tullium edidit, dictus propterea Ciceromastix.

Nec mutua caruerunt inuidia *Sallust.* & *Cicero*, quum ille huic impingat, quòd eloquentiam pudicitiæ iactura apud M. Pisonem perdidicerit, vxoremq; sacrilegam, & filiam matris pellicem habuerit. Hic verò illi, quòd impudicissimi corporis quæstu victum sibi parauerit, patrem mori coëgerit, quòd eo nondum mortuo pro hærede omnia decoxerit, bis item ad iudicium subsellia tractus in extrema steterit fortuna.

Inter *Xenophontem* & *Platonem* tacitæ cuiusdam æmulationis liuor extitit, quum hic illius nusquàm operum suorum meminerit. Contrà verò Xenophon ipsius Platonis libros de optimo statu reip. administrandæ multis scriptis impugnauerit.

Sunt qui dicant *Aristotelem* præceptori suo Platoni adeò inuidisse, vt bonam eius operum partem flammis & incendio dederit,

Aegreferens *Cæsar* Catonem sibi inuisum à M. Tullio multis celebratum laudibus, duos libros in eundem scripsit, qui ex re Anticatones inscripti sunt, in quibus omnia propè Catonis vitia collegit, & inter alia ebrietatem, vt maximum probrum, illi obiecit.

M. Varroni (quem Maurus Terentianus virum vndecunque doctissimũ appellauit) adeò inuidit *Rhemnius Palemon* grammaticus, vt eum porcum appellauerit.

Inuidia motus *Caligula* Torquato torquem, Cincinnato crinem, & Cn. Pompeio stirpis antiquæ magni cognomentum abstulit. Esium quoque Proculum formosissimum adolescentem iugulari fecit.

Videns *Cain* Abelis fratris sui fortunas fœliciore semper incremẽ

 to quàm

to quàm suas augeri, eundem gladio traiecit.

Eodem morbo laborantes *Dathas Abyrus*, Aaroni sacerdotium adimere conati sunt.

Fecit liuor vt *Herodes* multa puerorum millia morti dederit, ad intercipiendum virginis partum, futuræ cuius gloriæ inuidebat.

Venditus est in seruum à fratribus *Ioseph*, quòd patri esset charior illis.

Poëtæ fabulantur *Hyacinthum* liberali forma iuuenem, quum disco luderet, à Borea infectum, quòd Apollinem charius diligeret, quàm ipsum Boream.

Simili figmẽto aiunt fulminatum à Ioue Aesculapium, quòd Hippolytum ad vitam reuocasset. Vnde Quintianus in Cleopoli: Iuppiter Hippolyto stygia à fornace redempto: Ecquid Apollineam retonanti fulmine prolem Opprimis?

Iudicium *Paridis*, & Ganymedis raptus tantam Iunoni inuidiam conflauerunt in Troianos, vt eosdẽ multis procellis naufragos semper agitauerit, & auerterit ab Italia, vt fabulatur Maro.

Circe venefica inuidens Scyllam nympham à Glauco amari, fontem (in quo illa se lauabat) infecit veneno, cuius virtute Scylla in monstrum marinum mutata est.

Bauius & *Meuius* ineptissimi poëtæ, Vergilio suam inuiderunt gloriam. De quibus ipse Vergil. in Bucco. Qui Bauiũ non odit, amet tua carmina Meui.

Asinius Pollio adeò fuit infensus nomini Ciceronis, vt eius laudes audire nequiuerit. Nam quum Sextilius poëta carmen hoc retulisset, Deflendus Cicero, patriæq; silentia linguæ, Asinius ea re permotus audire noluit.

Hyarbita Maurus, dum Timagenem philosophum inter pocula declamantem vellet imitari, & non posset, inuidia crepuit. Hor. lib. 1. Epist. Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua, Dum studet vrbanus tenditq; disertus haberi.

Catullus poëta inuidiosus fuit cuidam Siconio, quem his versibus insectantur: Sicconi arbitrio populi tua cana senectus Spurcata impuris moribus intereat. Non equidem dubito, quin primũ inimica bonorum. Lingua exerta auido sit data vulturio. Effosos oculos voret atro gutture coruus. Intestina canes, cætera membra lupi.

Dædalus Telon discipulum suum interemit ob inuidiam, quòd figuli rotam & serram excogitasset.

Mutius fuit quispiam apud Romanos maleuolus, & alienam prosperitatem adeò ægreferens, vt quum Publius eum solito tristiorem aliquãdo vidisset, statim dixerit: Aut Mutio nescio quid incommodi accessit, aut nescio cui aliquid boni.

Drances fuit Rutulus, qui Turni gloriæ semper inuidit. Verg. lib. 11. Tum Drãces idem infensus, quem gloria Turni Obliqua inuidia stimulisq; agitabat amaris.

Illud porrò adiiciendum est, multos patria sponte excessisse, ad declinandam inuidiam, & in aliena terra vixisse: vt fecit Iphicrates in Thratia, Conon in Copro, Timotheus in Lesbo, Chabrias in Aegypto, Chares in Sigæo. Apud Romanos Pompeius post tot triumphos, & Imperia, domi aut ruri se continebat, rarò in publicum prodiens. Syllius lib. 17. de inuidia hoc modo scribit. O` dirum exitium mortalibus, ò nihil vnquàm Crescere, nec magnas patiens exurgere laudes Inuidia, Et Ouid. lib. 2. Meta. Pallor in ore sedet, macies in corpore toto, &c.

ALIENAE LAVDIS AVT virtutis æmuli.

ALexander viso Achillis sepulcro, propemodum collacrymari cœpit, studio gloriæ & æmulatione virtutis: eumq; fœlicem prædicare, cui contigisset habere laudum suarum præconem Homerum.

Iulius Cæsar quũ venisset Gades, animaduersa apud Herculis templum Alexandri Magni imagine, ingemuit: & quasi pertæsus ignauiam suam, quòd nihil tum à se memorabile actum esset in ætate, qua iam Alexander orbem terrarum subegisset.

Nihil maiore voto studuit *Theseus*, quàm Herculis imitari virtutem. Quod vt faceret, monstra plurima confecit in terra Græcia: Scyronem, Procustem, & Scinin latrones, Creontem tyrannum, Minotaurum bicorporem, & Centauros oppresit, Thebas domuit, ad inferos penetrauit.

M. Crassus apud Romanos æmulus fuit rerũ à Pompeio gestarũ.

Themistocli Atheniensi Milciadis trophæa somnum excutiebãt.

Salmoneus apud Elidem Græciæ, & *Alladius* apud Albam Italiæ Iouis fulmen & tonitrua mentiri & confingere voluerunt.

CONSTANTES, ET PATIENTES in rebus aduersis.

ARistida quum improbus quidam os sputo coinquinasset, risit hominis improbritatem, satisque habuit eum monere, ne postea simile quicquam faceret.

Val. Homullus interrogatus ab Antonio, vnde columnas prophireticas sibi comparasset, respondit: Imperator quum in domum alienam veneris, & surdus & mutus esto. Quod tamen insolens verbum *Antonius* non tantum non molestè tulit, at etiam habuit præcepti loco.

Adrianus seruũ, qui in se irruerat armatus, non solũ non puniuit,

verùm & curari iussit, quòd esse furiosus.

Bibulus audita duorum filiorum morte ita seipsum vicit, vt die postero ad solita reip. officia processerit.

Q. Martius rex amisso magnæ spei filios dolorem tanta animi magnitudine compressit, vt peractis exequiis curiam statim petiuerit, & vocauerit senatum.

Dion in cubiculo cum amicis sedens, vbi audisset filium è summo culmine domus prolapsum, & exanimatum, nullo signo mœroris dato, illum ad sepulturam ferri iussit, sermonemq; institutum continuauit.

Rex *Antigonus* mortem Alcionis filii adeò constanter tulit, vt diceret illum serius aliquanto, quàm putasset occubuisse.

Cornelia quum post amissos duodecim partus, Tyberium & Caiũ cæsos, & insepultos misera à matronis Prædicaretur. Nunquàm inquit, me ego fœlicem non dicam, quæ Gracchos pepererim.

Rutiliæ post amissum filium Cottam (quem in exiliũ fuerat secuta) lacrymas nemo vidit.

Socrates vxoris suæ Xantippes conuicia & iniurias domi constantissimè ferebat, vt aliarum mulierum insolentiam foris pati disceret. Idem sitim & famem tolerantissimè perferebat. Nudis pedibus glaciem & pruinas calcabat facilius, quàm calceati milites. Quantuscũque foret hyemis rigor, nihil addebat quotidianis vestimentis.

Lycurgus à temulento quodam iuuene, altero priuatus oculo non tantum non permisit eum à ciuibus puniri, at blandè submonuit.

Alphonsus Tarraconensis rex Siciliæ nunquam visus est iratus.

Gabriel Brixiensis, ordinis Minorum, & Candinalis presbyter, iurare solebat, se annos x x x. nulli mortalium succensuisse.

Symphorosa Getulij martyris vxor mortem septem filiorum pro catholica fide occumbentiũ patientissimè tulit, quinetiam ad martyrium animauit.

Patrem filiorum numerum *Fœlicitas* mulier Romana pro religione Christiana sub Antonio emori læta conspexit.

Ssphia mulier tres filias sub Adriano iugulari vidit cum gaudio,

Theramenes philosophus iussu x x x. tyrannorum in carcecerem missus venenum constantissimè hausit, dicens: : Propino hoc Critiæ. Fuerat is causa mortis eius. Iocabatur in morte virille fortissimus.

Thucydides Atheniensis historicus à suis in exilium missus ob proditionis suspicionem fortunam illam æquo animo tulit Neque vnquam flere aut queri visus est, neque Brasidam exilij autorem scriptis suis carpere.

Asinius Pollio intra quartũ diẽ, quàm filiũ amiserat, declamauit.

Iob

Iob mortalium omnium patientiſsimus, amiſsis liberis, omnibúſq; fortunis, ſatis habuit dicere. Nudus exiui è matris vtero, nudus reuertor: Deus dedit, idem abſtulit: Sit eius nomen benedictum.

Diuus *Hieronymus* in heremo degens, aſinum ſibi ablatum æquo animo tulit.

Excrementitia hirũdinum fæce excæcatus *Tobias*, ſiniſtrum illum caſum tulit conſtantiſsimè.

Petrus Clareuallenſis abbas, amiſſo ob ægritudinem altero oculo, non ſolum non viſus eſt conqueri, imò verò plurimũ lætari, quod ex duabus corporis partibus ſibi inimiciſsimis, alteram amiſiſſet.

Harpalo in cõuiuium regis Perſarum accito quum appoſiti eſſent filij, finitaq; cœna, rex interrogaſſet, an cœna ipſa fuiſſet opipara, vbi dolum & ſæuitiam agnouit Harpalus, lacrymas tamen tenuit, dolorem ſuppreſsit, vocem coërcuit, atque etiã placido vultu, & gratias agenti ſimilis, cœnam laudauit.

Pigmenius presbyter Romanus Deo gratias egit quòd vtroque captus eſſet oculo, ne eccleſiæ inimicos videret.

Diogenes Cynicus in cõuiuio quodam ab inſolenti iuuenum cœtu cruentis affectus plagis, contumelioſam illam iniuriam tolerauit conſtantiſsimè. Idem in maxima vi frigoris æneam ſtatuam frigidiſſimam ſolebat amplecti.

Gloriari ſolitum ferũt *Sertorium*, ducem Romanum, ob amiſſum in bello oculum, quòd (vt dicebat) cæteri fortes ſua ſpolia bellica domi relinquerent, ipſe ſua vbique haberet.

Eſaias propheta viuus in duas partes ſectus, tam conſtãti fuit animo, vt nihil patienti ſimilis videretur.

Ananias, *Azarias*, & *Miſaël* pueri in fornacem ignis coniecti, hymnum domino ibidem cecinerunt.

Quum *Stephanus* protomartyr lapidibus obrueretur, non potuit tamen de percuſſorum ſalute non eſſe ſolicitus.

Marcellinus martyr Diocletiani iuſſu ſtipitibus cum fratre affixus, Pſalmum illum cecinit: Ecce quàm bonum, & quàm iucundum, habitare fratres in vnum.

Agatæ virgini Cataneæ quum mandato Quintiani Siciliæ proconſulis euellerentur mammæ: puella tortori pauca hæc verba ſatis habuit dicere: An te non pudet Quintiane in me laniaſſe, quod te in matre aluit.

Mucius Scæuola tam pertinacis fuit conſtantiæ, vt in conſpectu Porſenæ Hethruſcorum regis manum flammis dederit comburendam, quòd regem ipſum non interfeciſſet. Luca. lib. 2. Te quoque neglectum violatæ Scæuola dextræ. De hac conſtantia Mart. lib. 1. Dum peteret regem decepta ſatellite dextra, Iniecit ſacris ſe

peritura focis, &c.

Anaxarchus quum in lapidea pila iussu Anacreontis Cyprij tunderetur ob veteres iniurias nullum doloris præ se tulit indiciũ: quin conuersus ad carnifices, Tundite inquit pilam Anaxarchi: nam Anaxarchum non tunditis. Ouid. in Ibin: Aut vt Anaxarchus pila minuaris in alta, Iactáque pro solitis frugibus ossa sonent.

Scriptorum monumentis laudatur *Attillij* Reguli constantia, quòd ad supplicium redire maluerit, quàm Carthaginiensium captiuos redimi.

Ioannes Aragoniæ rex candens chirurgi ferrum adeò constanter tulit, vt supraquàm oportebat, vreretur.

Leæna meretrix Attica nullis tormentis à Pisistrato cogi potuit, vt Harmodium & Aristogitonem tyrannicidas proderet.

Pascasius tyrannus quum Luciæ Syracusanæ nuntiari iussisset, se illius amore captum, & oculorum pulchritudine illectum: nihil morata virgo, oculos sibi eruit, ac tyranno misit.

Horatius Puluillus pontifex, quum in Capitolio Ioui ædem dedicaret, atque inter sacra mortuum esse filium audisset, neque templi dedicationem interrupit, neque vultum à publica religione ad priuatum dolorem flexit.

Paulus Aemylius quum quarto die ante triumphum suum Macedonicum alterum filiorum amisisset, alterũ tertio post triumphum die iacturam illam oquo animo tulit. Progressusq; ad populum, fortunæ gratias egit: deósq; precatus est, vt si quid discriminis Reip. immineret, sua esset calamitate decisum.

Pericles duobus filiis intra quatriduum spoliatus, iisdem diebus vultu pristinum habitum retinente concionatus est.

Xenophonti philosopho Grylli Atheniensis filio sacrificanti, quum nuntiatum esset alterum ex filiis natu maiorem in acie cecidisse, coronam tantum deposuit. Percontatus demum, quonam modo occubuisset, vt audiit fortissimè pugnantem cecidisse, depositam capiti reposuit, numina testatus, se maiorem ex filij virtute lætitiam, quàm ex morte mœrorem sentire.

Anaxagoras audita filij morte nuntianti, Nihil, inquit, nouum me moras. Ego enim illum ex me natum sciebam esse mortalem Stroza pater: Viderat hoc celeber Samiæ telluris alunnus, Hoc & magnanimus sensit Anaxagoras. Hoc Xenophon sensit, quem non reuocauit ab aris Filius extinctus, nec doluisse ferunt.

Pompeius à Gentio rege interceptus, quum senatus consilia prodere comminationibus tormentorum sollicitaretur, digitum lucernæ admouit comburendum. Qua patientia regi spem quicquam cognoscendi abstulit, & expetendæ populi Romani amicitiæ cupiditatem

ſtatem ingenerauit.

Gallieno Imperatori tāta fuit in acceptis cladibus patiētia, vt in his etiam iocari non dubitauerit. Nam quum accepiſſet, Aegyptum à Romano imperio deſciuiſſe: Quid, inquit, ſine lino Aegyptio eſſe non poſſumus? Perdita Gallia, ridens, Et non eſt, inquit, tuta Reſp. ſine trabeatis ſagis? Aſia Alemanorum & Scytharum incurſationibus vaſtata, Quid: inquit, ſine Aphronitis eſſe non poſſumus?

Zeno Eleates à Phalaride tyranno correptus, atque in foro cruciatus, vt coniurationis participes aperiret, conſtantiſsimè reluctatus eſt, ſociósque tyranni amicos eius facti ſuſpectos reddidit.

Theodorus nullis verberibus aut tormentis ab Hieronymo tyranno cogi potuit, vt tyrannicidij conſcios proderet. Fingens tamen ſe cruciatibus tandem conuictum, Thraſonem tortorem coniurationis ignarum declarauit, qui protinus ad ſupplicium raptus eſt.

Q. Fabius Maximus fraudatus pecunia quam pro captiuis Annibali publicè numerauerat, publicè tacuit. Compluribus etiam laceſſitus iniuriis ſemper eodem vultu manſit.

Auguſtus ſparſos de ſe in curia famoſos libellos nec expauit, nec eorundem autores requiſiuit. Ei etiam in ſenatu verba faciēti quum à multis reclamatum eſſet, id manſuetiſsimè pertulit.

Tiberius Cæſar auditis quibuſdam maledicorum conuiciis, reſpondit, In ciuitate libera, liberas eſſe linguas oportere.

Ariſtippus cuidam, qui ob iram in verba venerat, dixit. Ne quæſo à verbis propter iram diſcedamus, ſed potius ab ira propter verba. Idem cuidā maledicenti ait: Tu maledicēdi dominus, Ego audiendi.

Ageſilaus, Lacedæmoniorū dux, in caſtra Xerxis regis profectus Mardonium Perſam occidit, putáns ſe regem occidiſſe. Raptus igitur ad ſupplicium, quum poſt varia tormētorum genera nullum ſuſpirium prorſus emitteret, conſtantia illa meruit impunitatem.

Thraſeas Stoicæ diſciplinæ ſtudioſus, quum damnatus à Nerone ſolutis venis moreretur, magna conſtantia ſuorum fletum compeſcuit, libauítq; ſanguinem Ioui liberatori. Huius meminit Mar. lib. I. dicens: Diuitior Criſpo, Thraſea conſtantior ipſo.

Plinius ſcribit *Gymnoſophiſtas* Indorum philoſophos ab exortu ad occaſum perſtitiſſe contuētes ſolem immobilibus oculis, atq; etiam feruentibus arenis toto die alternis pedibus inſtitiſſe.

Phormio dux fuit quiſpiam in perferendis militiæ incōmodis notæ patientiæ. Hinc natum adagium Eraſmo poſitum, Phormionis tori. De ſtratis minime delicatis.

Phocion Atheniēſis ruri ac militiæ nudis ſemper inceſsit pedibus.

Ariſtodemus Cydathenæus nudo itidem pede ſemper viſus eſt.

Lygus fœmina quum metu militum filium occultaſſet, & illi per

cruciatus interrogarent, vbinam occuluiſſet, vterum oſtendens, ibidem reſpondit latere: nec vllis tormentis cogi potuit, vt conſtantiam vocis egregiæ mutaret. Autor Cor. Tacitus.

Maſiniſſa, rex Numydarum, nonaginta natus annos, nudis pedibus inceſsit, nec imbre vllo aut frigore potuit adduci, vt operto eſſet capite. Autor Ci. de Senectute.

C. Marius Ruſticanus vir, quum ſecaretur, vetuit ſe alligari, tormentúmq; ſolutus pertulit conſtantiſsimè, nec vllo rigore ſupplicij corpus immutauit. Idem autor lib. 2. Queſt. Tuſcula.

Herodianus ſcribit *Seuerum* imperatorē iter facere ſolitum ſine vlla intermiſsione, neq; labores vllos curaſſe. Fuiſſe inſuper frigoris & æſtus patientiſsimum, media quãdoque bruma, & agris omnibus gelu conſtrictis, aut niue & pruina albicantibus, in mõtes altiſsimos iuiſſe aperto capite, vt ſuo exemplo milites ad laborem & alacritatem induceret.

Auditis Atheniēſium legatis & iam Athenas remigraturis, quum Philippus rex dixiſſet: Eſt'ne aliquid obſequij, quod à me proficiſci valeat in ciuitatem veſtram? Demochares legatorum vnus, Si te, inquit, ſuſpenderis. Quod verbum procax & in gratiſsimum Philippus ipſe quieto pertulit animo, quum tamen poſſet vlciſci, & deberet iure.

M. Antonius tanta fuit animi conſtantia, vt nullo vnquàm affectu, nullis rerum fortunis vultum immutauerit.

Cato quoque nullis caſibus vnquàm mutatus eſt, nulli ſuccubuit calamitati.

Dion Alexandrinus in conuiuio probis cuiuſdam locaculi, & infamibus verbis multum laceſsitus, maledictis nihil penitus reſpondit. Cæterum vbi rediit domum comitantibus pleriſq; & conuiciorum coutemptum ſuadentibus reſpondit, Ne Gry quidem. Quod ægreferens conuiciator iuuenis, laqueo ſe præfocauit.

Turbo, præfectus prætorianorum ſub Adriano tanta fuit conſtantia & animi magnitudine, vt nec morbo laborans domi ſe contineret, præpoſitos rerum ſtantes mori oportere dicens.

Seuerianus Adrianus iuſſu moriens, ignem petiit, & accenſo ture, Vos, inquit, dij teſtes eſtote, nihil à me morte dignum eſſe commiſſum. Tantum hoc precor, ne, quum mori velit poſsit.

Clitomachus Carthaginienſis non tantùm forti animo tulit excidium patriæ, ſed ciues quoque cohortatus eſt ad præferendum.

Stilbon Megarenſis patria capta, ac direpta, interroganti Demetrio, quid perdidiſſet, Nihil ſe amiſiſſe reſpondit.

Metellus in exilium ire quàm Saturnini tribunipl. iniquiſsimas leges ferre maluit.

Albutius

Albucius æquiſsimo animo Athenis philoſophabatur, *Marcellus* Mytilenis.

P. Ouidius exilium non tantum fortiter tulit, at etiam multa in eo ſcripſit.

Pallas Stroctia Florentia pulſus, Paduæ ita vixit, vt exilium ad otium literarum conuertiſſe videretur.

Iugurtha regno amiſſo Romã captiuus ductus ad carceris oſtium iocatus dicitur.

Carolus Malateſta victus, captúſq; à Philippi Mariæ Mediolanenſis militibus, admirabilem in captiuitate animi firmitatem retinuit.

Alphonſus rex Neapolitanorum captiuus, ea fuit conſtantia, vt libertatem non videretur amiſiſſe.

Aeſopo ĩ neruo apud iudices captiuitas animi firmitatẽ nõ abſtulit.

Mauricius ſeruus quum à Neapolitano prætore candenti forcipe conciderетur, traheretúrque per vrbem ad maius ſupplicium, quod liberum hominem occidiſſet, nullos vnquàm eiulatus miſit, neque vultum mutauit, neque ſtatum corporis.

Aemylia Scipionis vxor non modò diſcimulanter tulit ancillam ſuam haberi à viro in deliciis: verùm Scipione mortuo manumiſſam eam liberto ſuo dedit vxorem.

Federicus Vrbinas tam æquo ferebat animo alterum oculum ſibi deeſſe, vt interdum in deformitatem illam iocaretur.

Antonius Panhormita multos annos tormina & vrinæ difficultatem tam patienter tulit, vt etiam diſsimularet ægritudinem.

Fran. Foſcarus, Venetorum princeps, filium flagitioſis criminationibus infamem relegari conſtantiſsimè paſſus eſt.

Scipionem Africanum tanta in exilio comitata eſt patientia, vt audita fratris morte animum retinuerit.

Mors filij non deterruit L. Syllam, quominus aduerſus hoſtem, rem egregiè gereret.

Femella Amatriciana quum intellexiſſet filium demiſſo minus animo ad ſupplicium trahi, eidem occurrens iuſsit vt exuto periculi metu, cœlum & ſolem ſuſpiceret. Quod quum feciſſet, An, inquit, ignoras fili, te confeſtim in arces illas emigraturum?

Romulus quidam quum Romæ cauſam ageret, audita filij morte inſtitutum non interrupit ſermonem.

Quum *Cambyſes* rex Perſarum, filium Prexaſpis (à quo monitus fuerat vitandæ ebrietatis) ſagitta cõfodiſſet, pater dolorem ſuppreſſit, atque etiam regem laudauit, vt peritum artis ſagittariæ.

MAGNANIMI.

H*Oratius Cocles* Perſonæ regis Tuſcorum tumultu repentino & inſperato Romam inuadentis, ſolus impetum ſuſtinuit, donec

à tergo pons solueretur à sociis:quo soluto, armatus & vulneratus in Tyberim se coniecit.

Chlœlia eidem regi ad condictionem pacis obses data, traiecto Tyberi Romam rediit,seq; exemit captiuitate. De hac puella & Coclite Verg lib. 8. Aen. Pontem auderet quòd vellere Cocles, Et fluuium vinclis innaret Chlœlia ruptis.

Antigonus Philippi regis miles fortissimus in obsidione Perinthi catapulta confossus, non prius eam euelli passus est quàm hostem fugatum intra mœnia compulisset.

Maluit *Metellus* exulare,vt iam diximus,quàm in perniciosas Apuleij Saturnini leges iurare.

M.Scæua Conturionis fortitudinem iam diximus in capite de Bellicosis,

Iuba rex Mauritaniæ superatus à Cæsare mortem sibi consciuit ne in triumphum raperetur.

Asdrubal capta Sicilia Romanis bellum indicit,in quo L.Glaucus vir præcipua nobilitate comprehēsam Asdrubalis nauem non prius dimisit quàm vtranque amiserit manum testis Plut.

L.Posthumius Albinus dum in conflictu contra Sannites accepto vulnere cecidisset,nocte concubia accepto spiritu surrexit, & ex interfectorum hostium clypeis trophæum erexit tinctáq; cruore dextra titulum inscripsit:Romani de Samnitibus Ioui,in cuius potestate sunt trophæa.Autor apud Plutarchum Aristides.

Fabius Maximus dum in conflictu contra Pœnos suos omnes quingentos numero amisisset,ipse mortifero accepto vulnere vehementi cursu irruit in Annibalem, eíq; diadema abstulit,demum iacuit supinus.

Cn.Popilius legatus ad Anthiochum missus, regem ipsum differentem responsum, virga circunscripsit, & priusquàm egrederetur circulo illo respondere compulit,magno dubium fortitudinis an temeritatis argumento.Autore Plinio.

Epaminundas quùm vicisset Lacedæmonios apud Mantineā, vbi accepto ibidem vulnere exanimem & iam morti proximum se vidit, percontari cœpit, an saluus esset clypeus, & fusi hostes. Quum autem audiuisset quod cupiebat,auelli iussit eam) qua erat transfixus) hastam, & ita multo sanguine profuso in lætitia & victoria mortuus est.

Leonidas rex Lacedæmoniorum se in Thermopylis,trecentósque alios,quos eduxerat Sparta,opposuit hostibus, quum proposita esset aut fuga turpis,aut gloriosa mors.Autor Cicero lib.2.de Finibus.

Socrates accusatus ab Anyto,nec patronum quæsiuit ad iudicium capitis,nec iudicibus supplex fuit, adhibuítq; liberam contumaciam

à magni

à magnitudine animi inductam, non à ſuperbia. Et paucis antè diebus quum facile potuiſſet educi à cuſtodia, noluit. Quumque mortiferum in manu poculum iam teneret, ita locutus eſt, vt non ad mortem trudi, ſed in cœlum videretur aſcendere. Autor idem Cicero lib. I. Quæſt. Tuſcula.

Quintus Sertorius accepto in bello vulnere, deformatus gloriabatur, atque hoc ipſum tribuebat laudi, & æterno fortitudinis monumento.

Mithridates rex Ponti tanta fuit animi magnitudine, vt filiis, præſidiis, & vniuerſo principatu deſtitutus, quum nec amplius Romanorum virtuti poſſet obſiſtere, nihil tamen humile aut abiectum conceperit animo. Quinimò ad Celtas profectus, cogitauit vnà cum illis in Italiam irrumpere.

Ea fuit animi fortitudine Scytharum regina *Tomyris*, vt amiſſo exercitu & filio, quem Cyrus interfecerat, animum tamen non remiſerit, aut deſperauerit victoriam. Nam quo tempore lugendus erat filius, & exequiis vacandum, incredibili virtute fœmina victorem iam glorioſum, & nihil ſibi non promittentem, regno iuſsit excedere per legatos. Quod mandatum quum nihili feciſſet Cyrus, non prius ſuos hortari, & ad profligandum barbarum deſiit animare, quàm ſimulata fuga, hoſtem in meditullium regni ſui pellexerit, pellectum numeroſa militum caterua circunſepſerit, circumſeptum vicerit, victũ interfecerit, interfectum cõiecerit in vtrem plenũ ſanguinis, vt eo ſe ſaturaret, quem tantopere ſitiuerat. Herodotus hæc.

Boges Perſa, Xerxi chariſsimus, quum ab Athenienſibus & Cimone Milciadis filio obſideretur, liceretq; ei accepta fide egredi, & in Aſiam remeare, tamen abnuit, ne regi præ metu ſuperfuiſſe videretur: propterea ad extremum vſque perſtitit. Atque vbi nihil in mœnibus commeatus reliquum fuit rogum accendit, cui liberos, coniugem, concubinas, familiam iniecit, totúmque vrbis aurum & argentum è muris proiecit in Strymonem. Quo facto ſe ipſum poſtremum incendio dedit.

Hergeſiſtratus Elæus, captus à Lacedæmoniis, & in vincula coniectus, rem fecit vniuerſæ poſteritati commendabilem. Nam quum ferratis ſoleis vinctus eſſet, dimidium pedem præcidit, vt ſe cnmpedibus illis eximeret: demum ſubruto muro periculum effugit, deceptis excubitoribus. Autor Herodotus in Calliope.

Alcibiades Athenienſis, dum vnà cnm ſociis in via luſitaret, accedentem cum quadriga bubulcum monuit, vt plauſtrum ſiſteret, dum abſolueretur ludus. Quod quum ille recuſaſſet facere, Alcibiades in terram ſe ante boues ſtrauit, bubulco monito, vt ſi vellet ſupinum corpus boum pedibus & rotis quadrige conculcaret. Idem quum

quum à ludi literarij magiſtro Homericum aliquod opus petiiſſet, atque is reſpõdiſſet, nõ eſſe ſibi, colaphũ eidem infregit, dictitãs nõ oportere bibliothecã literati hominis tãtis operibus eſſe immunẽ.

Cyrus adhuc puerulus, rex per iocum inter paſtores creatus, eos qui erraſſent, verberibus ſeuerè caſtigabat. Proptera accuſatus à quodam (quem acerbius depalmauerat) apud Aſtyagem regem Mœdorum, quum ab eodem carperetur, quòd in tam tenera ętate, vilibúsque pannis iam imperium exerceret, Reſpondit, regum intereſſe, vt delinquentes corriperent: vnde & ex eo tempore Aſtyagi factus eſt ſuſpectus.

Ariarathes, rex Cappadociæ, à Perdica obſeſſus, quum iam deſperaret effugium, ne quid fructus aut trophæorum accederet inimicis, vrbem incendit, ſibíque & ſuis omnibus conſciuit mortem.

Leonidas Spartanus ad Thermopylas Perſarum expectans congreſſum, Eutychum militem domum remiſit propter cæcitatem, quam is quodam oculorum morbo contraxerat. Diſcedẽs *Eutychus* pœnitentia & rubore cœpit affici, quòd ſociis periculum expectantibus ſolus ſubterfugium videretur inquirere. Propterea ſeruo duce regreſſus in prælium vtcunque poterat pugnando interiit.

Thelesis Argiua mulier Argos, oppidũ Græciæ, à Cleomene Spartanorum rege obſeſſum, vnà cum cæteris mulieribus, quum deeſſent viri, tutata eſt.

Alia fortitudinis & magnanimitatis exempla iam poſui diuerſis in locis. Superſunt tamen plurima quæ omittenda putauimus, quoniam nullus eſt delectus, vbi de multitudine certatur.

DE CHARITATE IN PATRIAM EXEMPLA.

REgnante apud Phrygios Mida, quum prope Celenas vrbem dehiſcens terra ſeſe aperuiſſet, erupiſſétque ex ea voragine vis aquarum plurima, propinquas domos eruens: rex oraculo conſulto, quid ea in re faciendum eſſet, reſponſum habuit, hiatum illum non prius clauſum iri, quàm quis intrò ſe demitteret ad pacandam iram numinum. Quod videns *Ancurus* Midę filius, dato patri & vxori oſculo in voraginem pręceps deſiliit. Autor Plutarchus.

Eodem exemplo quum in vrbe Roma hiatus terræ paulatim excreſcens accidiſſet, *Curtius* amore patriæ intrò ſe demiſit.

Quum Lacedæmonij ob interfectum contra ius gentium Xerxis legatum peſte laborarent, ad finem mali reperiendum vtile fore dixerunt, ſi quis ex Lacedæmone facinus indignum ſua penſaret morte. Quod audiẽtes *Spartius* & *Bulides* lęti ſe obtulerũt, & ad Xerxem profecti cultris deuouerũt iugulos, vt violato iuri ſatis facerẽt.

Monitus in ſomnis *C. Marius* conſul, ſe ex Cimbris victoriam reportaturum, ſi filiam Calphurniam ſacrificaſſet, arrepto cultro paruit

ruit nocturnis phantaſmatibus,& filiam immolauit. Autor Plutarchus ex teſtimonio Doſithæi Græci.

Erectheus in Eumolpum bello contendens conſultis oraculis reſponſum habuit,futuram ſibi & patriæ victoriam , ſi filiam immolaſſet.Quod quũ audiſſet,filiæ vitã abſtulit,vt afferet ſalutẽ patriæ.

Cleomenes , dux Spartanorum , contracto cum Ptolemæo fœdere aduerſus Antigonum & Achæos,in pignus fidei perpetuæ matrem eidem Ptolemæo dedit obſidem. Quæ cum reſciſſet honeſtiſsimas pacis conditiones Cleomeni filio offerri ab Achæis,literis eum monuit,ne propter carioſum vetulæ corpus pacem illam renueret, quã intelligeret eſſe vtilem patriæ.

Quum Cæſar odio Pompeij patriã vellet opprimere, M. *Brutus* ipſi Pompeio adhæſit,à quo tamen ſciebat patrẽ ſuũ bello Syllano interfectum fuiſſe Mutinæ,condonauítque priuatas iniurias patriç.

Nihil *Caßium* Cherream compulit ad inferendam Caligulæ ſanguinario principi mortem , præter charitatem patriæ , quam ille multis homicidiis,probroſiſque flagitiis contaminabat.

P. Rutilium pulſum Roma & exulantem, quum neſcio quis monuiſſet ad inferendum patriæ bellum,quo facilius reditum aſſequeretur:reſpondit,ſe ciuium ſalutem pluris facere,quàm reditum ſuũ, & malle vt exilij ſui puderet Romanos , quàm propter reditum defleret patria.

Vlyſſes apud Calipſo,patriam prætulit immortalitati:autor Cicero in orationibus his verbis:At ſi nos patria delectat,Quirites , cuius eſt tantus amor,vt Itacham vir præſtantiſsimus, nidulúmque illum affixum ſaxis immortalitati prætulerit , multi tamen extra patriam melius rem geſſere.

Cretinus Magneſius bello Mithridatico aduerſus ipſum Mithridatem delegit Imperatorem Hermiam,quo cum tamen priuata gerebat inimicitias , profeſſus ſe interim iturum in exilium, ne quis tumultus ob illam duorum factionẽ ſuboriretur.Quod ſi patria mallet Cretinum Imperatorem,quã Hermiam , orauit vt interim exularet Hermias. Aduerſarij modeſtia permotus Hermias , ſponte exulauit.

M. Lepidus Pont.Maximus,& *M. Fuluius* in cenſura collegæ priuatas inimicitias ad patriæ vtilitatem poſuerunt.

P. Seruilius , & *M. Lucullus* priuata quoque odia reliquerunt in adminiſtratione Reip.

Tres fuerunt *Decij* , qui pro ſalute patriæ , ſeſe deuouêre. Pater quum Latino bello Romanorum aciem inclinatam penè , & iam proſtratam videret,ſeipſum deuouit, ac protinus concitato equo in mediũ hoſtiũ agmẽ patriæ ſalutẽ,ſibi mortẽ petẽs irrupit. Filius in

quarto

quarto consulatu Q.Fabij collega aduersus Gallos & Samnites prō- fectus pro patria fortissimè pugnans occubuit. Nepos periit in bello Pyrrhi, quod gessit pro Tarentinis. De his Cicero lib. 1. Quæst. Tuscu. Si mors, inquit, timeretur, nō cū Latinis pater Decius decertās, cum Ethruscis filius, cum Pyrrho nepos hostium telis occubuissent. Idem in primo Paradoxo de his & quibusdam aliis.

Romanus populus Canensi clade atritus, quum nihil nisi de fuga, & patriæ cogitaret exilio, *Scipio Africanus* adhuc admodum iuuenis stricto gladio mortem vnicuique minitans, iurare omnes, nunquàm se relicturos patriam coëgit.

Quum Athenienses à Doriensibus bello premerentur, adeò vt resistere non possent, diffidentia humani auxilij ad Appolinis oraculum confugerunt. Consultus deus super futuro rerum statu, & victoria, respondit, Partem illam victricem fore, cuius rex occūberet in ipso bello. Quod responsum quum vtrique exercitui innotuisset, vtrinque edictū est, ne quis regem hostē interficeret. Id vbi cognouit *Codrus* Atheniensium rex, depositis insignibus Imperij, familiarem & abiectum cultum induit, & diffusis hostibus se obiiciens, vnum ex his falce percussum in cædem suam compulit. Quo facto, victoriam suis reliquit. Horatius lib. 3. Car. Codrus pro patria non timidus mori

Thrasybulus tanta fuit in Athenas charitate, vt parua stipatus militum manu animum adiecerit ad eam liberandam à triginta tyrānorum teterrima dominatione. Cui intentum operi quum quidam interrogasset hoc modo, Quantas tandem tibi Athenæ per te libertatem consecutæ gratias debebunt Thrasybule? Respondit: Dij faciant vt quantas ipse illis debeo, videar retulisse.

Themistocles Athenis patria pulsus, coactus est se recipere ad Xerxem Persarū regē, quē prius debellauerat. A' quo mira exceptus beniuolentia, & hospitalitate, quum postea solicitaretur ad inferendū ingratæ patriæ bellū, mortem sibi cōsciuit, epoto sanguine taurino.

Quum Carthaginienses & Cyrenenses, disceptantes de finibus agrorum, mutuis bellorum cladibus se attriuissent, ad dirimendam armorū causam in hoc fœdus coiuerunt, vt certo die vtrinque legati domo proficiscerentur, & quo in loco obuij inter se fuissent, communis vtriusque populi finis haberetur. Missi sunt igitur ex Carthaginiensibus duo fratres, nomine *Phileni*, qui quum seu festinantissima celeritate, seu gressu citra horam constitutam maturato in longius terminos promouissent, Cyrenensium iuuenes de fallacia eorum questi optionem fecerunt Carthaginiensibus, vt vel illi quo fines populo suo peterent, ibi viui obruerentur, vel conditionem hanc sibi relinquerent. Phileni conditione probata, vitā suā Reipub.

condona

condonauere,& viui obruti sunt. Carthaginienses in rei memoriam mortuis aras posuerunt, hisq; honores diuinos domi constituerunt.

Aristoteles Athenis in lectulo iacens non potuit tamen non esse solicitus de patria: Quam quum euertisset Alexander, ab eodem literis obtinuit, vt instauraretur.

Theseus, quamuis Aegei Athenarum regis(aut, vt placet Ciceroni,& Plutarcho, Neptuni) esset filius, non grauatus est tamen deuouisse se Minotauro, vt patriam seruitute eximeret. Catullus: Ipse suum Theseus pro charis corpus Athenis proiicere optauit, potius quam talia Cretam Funera Cecropiæ, nec funera portarentur.

Protogenia,& *Pandora* filiæ Erichthei Athenarum regis ingruente Bœotio bello, se pro patriæ salute vltrò iugulandas obtulerunt, & immolandas. Quod factum est in pago Hiacintho: vnde & virgines Hyacinthides sunt cognominatæ.

Quodam tempore quum annonæ caritas Atticam premeret consulta oracula cecinere finem malo non prius futurum, quàm aliqua immolaretur puella. Id vbi resciuit *Leos* Orphei filius, publico permotus bono, filias suas *Phasitheam*, *Theopem*, & *Eubulem*, exhibuit immolandas.

Macaria quoque Herculis filia pro incolumitate publica se deuouit.

De *Attilio* Regulo, Coclite, Fabiis, Epaminunda,& Lysandro variis in locis, vt res postulauit, locuti sumus.

Argiuis Thebas obsidentibus Menœceus Thebanus pro patriæ salute se è muris præcipitem dedit, gladio iam perfossus. Statius lib. 10. Insignemq; animam mucrone corusco Dedignantem artus pridem, mœstámque teneri Arripit, atque vno quæsitam vulnere rumpit. Sanguine tunc spargit turres & mœnia lustrat, Séque super medias acies nondum ense remisso Iecit, & in sæuos cadere est conatus Achiuos.

Petronius Granius, centurio octauæ legionis, sub Cæsare Gallico bello militans, Gorgonię portus tantisper ab hostili protexit impetu, dum sociis ad fugam tempus dederit. Reuertentibus demum iisdem ad subsidium, vulneribus deficiens, Ite nunc, ait, incolumes.

Agesilaus filium suum Pausaniam inedia consumpsit, quòd quinquaginta auri talenta accepisset à Xerxe, vt Spartam proderet.

Eadem ratio impulit *Cassium* ad inferendam Crasso Bruto filio suo mortem, quòd is portas vrbis Romæ dicta mercede Latinis voluisset aperire. Vtriusque exempli testis est Plutarchus.

Dion Syracusanus vsque adeò patriæ studiosus habitus est, vt animum semper adiecerit ad eam liberandam à Dyonisij tyrannide. Quod tandem fecit virtute, pulso in exilium tyranno.

Demarathus Lacedæmonius patria pulſus quum Athenis exularet, non potuit tamen ſuos non monere belli, quòd tacitè parabant Athenienſes.

Aratus Sicyonius patriam liberauit à Tyrannide.

TYRANNI PLERIQVE.

AGathocles tyrannus fuit Syracuſanus.

Alexander Pheræus tyrannidem exercuit in Theſſalia: *Buſyris* in Aegypto: Vterque Dionyſius, Siracuſis: Hiero[redacted], in Sicilia: Hipparchus, & Pyſiſtratus eius pater, Athenis: Periander, Corinthi: Melanus eius filius, Epheſi: Polycrates, & Syloſon fratres, in Samo: Procopius, Conſtantinopoli: Phalaris, Agrigenti: Candaules, Sardibus: Creon, Thebis: Clearchus, Heracleæ: Crabrinus, Cremonæ: Milo, Piſæ: de quo Ouid. in Ibin: Vtq; Milo, ſub quo cruciata eſt Piſa tyranno, Cæſus in æquoreas præcipiteris aquas. Gelon, & Hiero, in Sicilia: Ariſtoclides, & Erginus, in Orcomeno: Cypſelus, Corinthi: Ariſtomachus, & Ariſtippus fuerunt Argiuorum tyranni, autor Plutarchus in Arato: Critias, tyrannus Athenienſis. Hecatheus, Cardianorum: Hippo, Meſſanæ vrbis: Machanidas, Lacedæmoniorum: Mamercus, Catanæ vrbis Siciliæ: Nicocles, Sicyoniorum: Onabis, Lacedæmoniorum: Arideus, Pamphiliæ: Ariſtagoras, Mileti: Cliſthenes, Sicyonis: Anaxileus, Rh ginorum. Inter tyrannos numerantur Tetrici XII. Ecelinus, Hiſtieus, Mnaſon, Nabis, Ariſtonicus, Nicocreontes, Hegeſiſtratus. Steſenor, Cleander, Sabyllus, Strates, Ariſtratus,

AMICI ARCTISSIMI, ET QVOrundam ſeruorum in Dominos fidelitas.

QVum *Oreſtes* & *Pylades* veniſſent in regionē Tauricā ad deponendas furias, quibus Oreſtes laborabat propter matrem occiſam, eſſentq; à rege cōprehenſi, quòd ſimulacrū Palladis inde auferre voluiſſent, rex Oreſtem (quem audiuerat eſſe autorē furti) damnauit capitis. Quum verò neſciret vter eſſet Oreſtes, Pylades eum ſe eſſe affirmabat, contendebátque vt pro ſocio interficeretur. Oreſtes verò volebat irrogari ſibi ſupplicium, nomē ſuum accuſans & furtum. Cicero in Lælio: Quum ignorante rege, inquit, vter eſſet Oreſtes, Pylades ſe Oreſtem eſſe diceret, vt pro illo necaretur. Oreſtes autem ita vt erat, Oreſtem ſe eſſe perſeueraret, ſtantes plaudebant in re ficta. Ouid. lib. 4. de triſt. & lib. 2. de Ponto.

Theſeus cum *Pyrithoo* amicitiam iureiurando confirmauit, autore Plutarcho, quæ nunquàm diuelli potuit. Propterea finguntur à poëtis comitatu indiſſolubili ad inferos deſcendiſſe ad rapiendam Proſerpinam. Ouidius: Pyrithoum Theſeus Stygias comitatur

ad

ad vmbras. Horatius: Nec Lethæa valet Theſeus abrumpere fido Vincula Pyrithoo.

Conſtituerat *Achilles* nunquàm redire ad bellum Troianum, propter ereptam ſibi ab Agamemnone Briſeidem: vbi tamen intellexit *Patroclum* amicum ab Hectore fuiſſe peremptum, mutato propoſito bellum adiit: nec prius quieuit ex animo quàm ſocij mortem vindicauerit. Vnde mortuo Patroclo, ſic apud Homerum loquitur: Nunquàm pari dum viuam, dolore afficiar. Prop. lib. 2. Et Statius lib. 4. Syl. - Et lacerum qui circa mœnia Troiæ Priamidem cæſo ſolatia traxit amico.

Nyſus Hyrtaci filius, & *Euryalus* amici fuerunt arctiſsimi, qui pro Aenea certauerunt in Turnum, quorum alterum Euryalum quum Rutuli interfeciſſent, Nyſus qui periculuum curſu euaſerat, rediit tamen ad vlciſcendam ſocij mortem. Quod quum feciſſet, ſuper mortui corpus ſe confodit, & exanimem proieci. De his Verg. lib. 9. His amor vnus erat, pariterq; in bella ruebant. Idem de Nyſo: Tum ſuper exanimem ſeſe proiecit amicum Confoſſus, placidaq; ibi demum morte quieuit.

Caſtor & Pollux fratres fuerunt, filij, Lædæ: hic ex Ioue, ille ex Tyndaro. Propterea poëtæ fabulantur, Caſtorem fuiſſe mortalem, quẽ immortalis Pollux ſuo interitu faterna redemerit pietate. Quòd ideò fingitur, quia eorum ſtellæ ſic ſe habent, vt vna occidente, oriatur altera, Seruio teſte. Virg. lib. 6. Aen. Si fratrem Pollux alterna morte redemit, Itq; redíque viam toties.

Damon, & Pythias Pythagoræi condiſcipulis, arctiſsima inter ſe amicitia coaluerunt. Nam quum alterum eorum Dionyſius Syracuſanus interficere vellet ſuſpicionem proditionis, alter ſe mortis vadem præſtare non dubitauerit, tantiſper dum is qui rapiendus erat ad ſupplicium, reuerteretur à componendis rebus domeſticis. Quum autẽ edeſſet hora morti deſtinata, & iam obſes proximus eſſet ſupplicio, vnuſquiſque ſtultitiæ tam temerarium ſponſorem dannabat. At is nihil ſe de fide amici dubitare prædicabat. Eodem autem momento quo ſupplicium tyrannus indixerat, qui diſceſſerat, ſuperuenit, obſidem liberaturus. De his Cicero in Officiis.

Achates perpetuus Aenæ comes & ſocius fingitur à Virgilio, ſicut alter altero ſemper comitatus abeat. Stroza pater: Nec minus hunc colui, quàm dux Troianus Achatem, Quàm rector Graiæ Neſtora militiæ. Nam & maxima fuiſſe fertur amicitia inter Neſtoem & Agamemnonem.

Inter paria amicorum numerantur etiam *Hercules & Theſeus*: Nam hic illius virtutem & facta ſemper imitatus eſt: & hũc in inferis captiuum redimere conatus eſt ille. Ambo in Amazones armati

sunt,in Scythiam Phrygiamq; vnà profecti,eisdem armis instructi, eodem telorum genere muniti, similibus studiis paribúsque exercitationibus vsi, ex geminis fratribus geniti, Hercules ex Ioue, Theseus ex Neptuno, secundum Plutarchum.

Fuit & mutuus amor inter *Herculem & Nestorem*. Nam Hercules Messenem dedit Nestori, & Nestor primum instituit iuramentum per Herculem.

Statius *Dimanta & Hoppleum* amicitia insignes fuisse memorat. Syllius *Marium & Caspium* lib.9. dicens. - Sacro iuuenes Prænestẽ creati, Miscuerant studia,& iuncta tellure serebant,Velle ac nolle ambobus idem, sociatáque toto Mens æuo, ac paruis diues concordia rebus, Occubuere simul,votísque ex omnibus vnum Id fortuna dedit iunctam inter prælia mortem.

Alexander tanta fide coluit *Ephestionem*, vt eo mortuo propugnacula vrbium diripi, equos mulósque tonderi , plerósque gregarios homines interfici ad mœroris argumentum iusserit : idq; vocauerit,Ephestionis inferias. In eius quoque exequiis decem milia talentûm profudit Autores Plutarchus & Arrianus.

Quum Senatus Ro. *Caium, & Tiberium Gracchos*, ob grauissimas seditiones, quas in populo concitauerant , hostes patriæ iudicasset: iussissétque comprehendi,& interfici cum omnibus eorum asseclis: Blosius : qui Tiberium secutus fuerat,in senatũ venit,culpam deprecaturus apud Lælium,quòd tanti Gracchum fecisset,vt quicquid ille vellet,sibi faciendum esse putaret. Cui Lælius:Dic, inquit. Si Gracchus te in Capitolium faces ferre voluisset , nunquid fecisses ? Tum ille:Nunquàm id quidem voluisset Gracchus:sed si voluisset,paruissem.Quæ vox quantam vim amicitiæ promittat,vnicuique relinquitur coniectandum.

Pomponius & Lectorius tanta fide C. Graccho adhæserunt,vt ad eius salutem morti sese obtulerint.Nam quum L.Opimius Gracchũ ipsum fugientem cum armata manu velut hostem patriæ insectaretur Pomponius,& Lectorius persequentium furori sese obtulerũt, vt ille salutem fuga sibi quæreret.Nec prius cesserũt impetui,quàm telis,& vulneribus vndique perfossi expirarent.

Seruilium Cepionem in vincula coniectum L.Rheginus,vi amoris impulsus,custodia liberauit,& fugæ illi se comitem dedit.

Volumnius tam effusis charitatis habenis *M. Lucullum* complexus est, vt quum Antonius Lucullum interfecisset, quòd adhæsisset Cassio & Bruto Cæsaris interfectoribus, Volumnius amico mortuo noluerit superesse,quum tamen facile posset euadere.

Cælius à Cinna & Mario Placentiæ obsessus,ne in eorum potestatem veniret, *Petronium* amicum suum orauit, vt inferret sibi mortem.

tem. Petronius quum ab ea ſententia amicum non poſſet auertere, interfecit, ſéque illi comitem dedit.

Non minora beneuolentiæ indicia præſtitit *Terentius Decio Bruto*: nam quum Antonius ſpiculatores miſiſſet, qui Brutum interficerent, Seruius Terentius, vt eum à morte liberaret, ſeipſum interfectoribus obtulit, nomen Bruti mentitus. Re tamen cognita, Terentium dimiſerunt incolumem, tracto ad ſupplicium Bruto.

C. Lælius, & *Africanus Scipio* inter raras amicitias numerati ſunt.

Metrodorus Lāpſacenus annis XVII. nunquā diſceſsit ab *Epicuro*.

Pomponius Atticus tanta beneuolentia iunctus fuit *Ciceroni*, vt Ciceronis Atticus diceretur.

Phydias ſtatuarius *Agorantum* Parium diſcipulum ſuum adeò dilexit, vt nomen eius ſuis operibus inſcripſerit plerunque.

Nicomedes, rex Bithyniæ, tam propenſo fuit in *Romanos* animo, vt raſo capite pileum ſumpſerit, & ſe Romanorum libertum vocauerit.

Iulius Cæſar, Syllanæ factionis inimicus, adeò fauit *Mario*, vt deiecta eius trophæa reſtituerit, ſtatuáſque noctu erexerit in Capitolio.

Galetes puer vſque adeò amatus eſt à *Ptolemæo*, vt quum videret reos ad ſupplicium trahi, ſalutem eis & impunitatem exorauerit à rege.

Hiſpides Menedemo ſocio à Spitamene inimicis occidendum ſe præbuit, quum tamen liberum eſſet periculum declinare. Autor Curtius.

Timagoras Meletem Athenienſem vſque adeò dilexit, vt eo iubente ſe præcipitauerit.

Cyziceni adeò fideles *Romanis* extitere, vt in bello Mithridatico diutiſsimè obſeſsi, neque fame, neque tormētis vllis ad deditionem cogi potuerint. Autore Plutarcho.

Amelius cum *Plotino* philoſopho annos ſupra viginti ſumma familiaritate vixit.

Darius vſque adeò amauit *Megabyzum* Perſam, vt diducto malo punico optauerit ſibi tot Megabyzos, quot illic eſſent acinorū. Teſtis Herodotus.

Iam docuimus quanta in *Xerxem* regem Perſarum beniuolentia fuerit *Boges*, quóque modo eius cauſa ſe, ſuáque omnia morti & flammis deuouerit.

Licinius Surra tanta familiaritate & beniuolentia coniunctus fuit *Traiano*, vt imperator ipſe poſt delationem domum eius venerit, pranſúsq; cum illo eius medico oculos tentādos exhibuerit tonſoríq; operam dederit. Mox ad amicos conuerſus, Ecquid accuſare

Surram amplius poteſtis, inquit? Eidem mortuo ſepulcrum fieri, & ſtatuam poni iuſsit.

Memorabilis eſt amicitia duorum hominum, quos Saxo Grammaticus *Aſmundum & Aſuitum* vocat: quorum quum Aſuitus morbo conſumptus eſſet, alter Aſmundus ob amicitiæ iuſſurãdum viuus cum eo tumulari voluit.

Vrbinum in agro Reatino deliteſcentem quum milites ad mortem inquirerent, ſeruus eius domini ornamentis indutus in eiuſdem cubile ſe reclinauit, vt irruentes hoſtes Vrbinum eſſe ſuſpicarentur, & ita primo impetu iugularent. In cuius rei monumentum Vrbinus mortuo erexit ſtatuam, cum titulo & inſcriptione, quæ tam memorabilem teſtatetur fidelitatem.

Aeſopus libertus Demoſthenis patronum ſuum adeò dilexit, vt nullo tormenti genere potuerit cogi ad reuelãdum adulterium domini. Autor Macrobius.

Antium Reſtionem proſcriptum, & noctu fugientem ſeruus eiuſdem ſecutus eſt, abditumq; miniſterio ſuo aluit. Quum deinde perſequentes adeſſe ſenſiſſet, ſenem (quem caſus primum obtulit (iugulauit, & in conſtructam pyram coniecit. Eadem accenſa eis occurrit, qui Rectionem inquirebant, dicens: damnatum ſibi pœnas luiſſe, multoq; acrius à ſe vexatum, quàm ipſe vexabat. Quo factum eſt vt Reſtio liberatus effugeret.

Cepionem morti adiudicatum quòd inſidias paraſſet Auguſto, ſeruus ad Tyberim in ciſta detulit, peruectúmque Hoſtiam in agrum Laurẽtem ad villam patris nocturno itinere perduxit. Cuius deinde nauigationis naufragio vnà expulſum dominum Neapoli diſsimulanter occuluit, exeptúsque à Centurione nec pretio nec minis potuit adduci, vt dominum proderet.

Cluentium Pelignum Italicenſem, comprehenſum ab inimicis, ſeruus occidit, ne traderetur Pompeio hoſti: ac ſe, ne domino ſuperſtes fieret, interemit.

C. Gracchum ex Auentino fugientem *Euporus* ſeruus qua potuit ratione tutatus eſt. Super occiſum deinde animam ſciſsis proprio vulnere viſceribus effudit.

Seleuci ſeruus quum ſeruiret amico eius, à quo dominus fuerat interemptus, cœnantem in vltionem domini confodit.

Mycithus ſeruus Anaxilai Meſſenij acceptum à domino regnum, eiuſdem liberis vbi adoleuerunt, reſtituit, ſumptoq; exili viatico cum ſumma tranquillitate conſenuit Olympiæ,

Neara, & Charmione ancillæ fuerunt *Cleopatræ* reginæ, que ſpontaneam dominæ mortem imitatæ ſunt, ac ſemiuiuæ repertæ, dominæ iam mortuæ coronam capite delapſam reponentes.

Solebant

Solebant *Spartiatæ & Messenij* virgines ad sese mutuò mittere, ad confouendas semper amicitias.

Quædam amicorum paria numerantur à Politiano his verbis: Vt tibi collatus iuuenis Phocæus Orestem Oderit, & spernat Thesea Pirithous. Sicanium Pyladem credatur fallere Damon, Víxque bonum frænis Castora frater amet.

AMOR CONIVGALIS.

ORpheus, vt fabulantur poëtæ, descendit ad inferos, non alia causa, quàm ad repetendum Eurydicen vxorem, quam prius multis lacrymis defleuerat. Verg. lib. 4. Georg. Ipse caua selans ægrum testudine amorem, Te dulcis coniunx te solo in littore secum, Te veniẽte die, te decedente canebat.

Alcestis maritum suum *Admetum* regem Thessaliæ tanto amore dilexit, vt quum Admetus ipse morbo laboraret, consultaque oracula respondissent, futurum eum incolumem, si quis amicorum pro eo mori vellet, sola vxor recusantibus pietatem illam cæteris amicis, pro viri salute mori se deuouerit. Propterea poëtæ fabulati sunt reuiuiscendi munus ei à Diis concessum. Admetus veræ beneficij memor, perpetuas defunctæ nænias instituit. Iuue. Sat. 6. - Spectant subeuntem fata mariti Alcestim.

Tantus fuit *Penelopes* in *Vlyssem* amor, vt eo absente per annos viginti castitatem seruauerit impollutam, nullísque procorum blandimentis succubuerit. Prop. lib. 2. Fœlix Admeti coniunx, & lectus Vlysis.

Capanei apud Thebas mortui dum celebrarentur exequiæ, vxor *Euadne* in rogum mariti se coiecit, Ouid. lib. 3. de Arte: Accipe me Capaneu, cineres miscebimus inquit Iphias, in medios desiluítque rogos. Martial. Arserit Euadne flammis iniecta mariti.

Quum Belides omnes facta coniuratione maritos intefecissent, sola *Hypermestra* pepercit marito *Lino*, seu Linceo.

Protesilaus, sub cuius imperio fuerunt Antron, Phylaca, & Larissa vrbes Thessaliæ, primus Græcorum interfectus est apud Troiam à Dardano quodam. Quod quũ resciuisset *Laodomia*, in solatiũ mœroris optauit, vt mortui vmbram videret. Quod quum impetrasset, in illius amplexibus expirauit. Propertius: Illic Phylacides iucundæ coniugis Heros Non potuit cæcis immemor esse locis. Sed cupidus falsis attingere gaudia palmis, Thessalis antiquam venerat vmbra domum.

Portia, Catonis filia, quum audisset maritum B*rutum* apud Philippos interfectum, haustis carbonibus se suffocauit. Pamphilus: Vixisset Brutus, tunc non tam clara fuisset Portia.

Hipsicrathea Mithridati marito in omni bellorum discrimine

fuit adiutrix, eúmq; armata in expeditionibus secuta est, rasis etiam capillis, quo commodius vteretur galea. Stroza pater: Nec Mithridateas quæ comitata vias.

Pericles Aspasiam vxorem adeò dilexit, vt nunquàm egrederetur domo, quin eam dissuauiaretur. Vnde veteres comœdiographi Deianyram & Iunonem eam vocabant.

Vxorem adeò dilexit *Periander* Corinthus, vt etiam mortuæ se commiscuerit.

M. Plautius in Asiam cum L X. nauibus proficiscens, quum Tarentum venisset, *Orestillam* vxorem (quam secum duxerat) ibidem morbo absumptam amisit. Cuius dum celebrarentur exequiæ, impatiens mœroris Plautius pugione se confodit.

Antimachus poëta Græcus *Lisidicem* vxorem adeò dilexit, vt eius mortem lamentabili defleuerit elegia, qua omnes Heroum calamitates enumerabat.

Antonium quum superasset Augustus, *Cleopatra* animi dolore mortem sibi consciuit.

Saxo Grammaticus ait, *Gunnildam* fuisse mulierem, quæ quum videret exequias *Asimundi* mariti sui spiritum ferro sibi surripuerit.

Publius Rubrius Celer vixit cum *Caia* Ennia vxore sua annos X L I I I. menses V I I I. sine vlla querela.

Albutius vixit in coniugio cum *Terentiana* Valentiana annos XXV. sine vllo iurgio.

Antonius Pius vxorem *Faustinam* tanta dilexit fide vt mortuæ diuinos honores instituerit, & statuas erexerit.

Idas ausus est in Appollinem certare, propter ereptam sibi *Marpissam* vxorem.

Aemylius adolescens seipsum interfecit, quòd delitescentem in vepribus vxorem, pro fera interfecisset. Autor Plutarchus.

Idem quoq; fecit *Cyanippus* Thessalus propter vxorem à canibus dilaniatam. Autor idem.

M. Lepidus, Apuleiæ vxoris charitate, post repudium obiit.

Iulia Cæsaris filia, & vxor Pompeij, quum vidisset vestem mariti sui cruentam, & infectam sanguine, quorũdam, qui iuxta Pompeium ipsum mutuis vulneribus se læserant, subito pauore consternata, & exanimis collapsa est, ex eáque turbatione partum edidit immaturum. autor Plutarchus.

Artemisia Mausolo marito superstes, in perpetuo luctu & mœrore vixit, quo etiam cõfecta contabuit. Amoris eius fidem facit sepulcrũ illud memorabile, quod erexit mortuo. Sũt qui velint eã cineres cadaueris vino mixto hausisse: quorum opinio arridet Architrenio.

Darius existimans vxorẽ suam ab Alexandro victore fuisse interfectam

fectam, eiulatibus impleuit astra, atq; in hæc verba prorupit: Quod ego tantum nefas commisi Alexander? Quem tuorum propinquorum pecaui, vt hanc vicem sæuitiæ meæ reddas? Odisti me non quidem prouocatus Sed finge iustum intullisse te bellum. Cum fœminis ergo agere debueras? Quibus verbis coniicere est quantus fuerit Darij amor in vxorem.

Panthea, vxor *Abradatæ* viri persæ quum audiuisset maritum, in bello perisse, arrepto pugione seipsam interfecit.

DE MVTVO FRATRVM ET sororum Amore,

SOrores Phaëthontis, quæ *Heliades*, & *Phaethontiades* appellantur, fratrem cœlo deturbatum tantis lacrymis deplorauerūt, vt deorum commiseratione in arbores commutatæ sint. Verg. in Culice: At quibus insigni curru proiectus equorum ambustos Phaëthon luctu mutauerat artus: Heliades teneris amplexæ brachia truncis, Candida fundebant lentis velamina ramis.

Anna apud Vergilium conqueritur, quòd sorori suæ *Didoni* comes non fuerit in morte, ad simile genus mortis sibi conciscendum. Hæc autem Annæ verba ad Didonem ex 4. Aenei. Comitémne sororem Spreuisti moriens? Eadem me ad fata vocasses. Idem ambas ferro dolor, atque eadem hora tulisset.

Antigone, Oedipi filia, fratrem suum Etheoclem in bello peremptum sepeliuit, inuito Creonte tyranno. Ouid. lib. 3. Trist. Fratrem Thebana peremptum Supposuit tumulo rege vetante soror.

Dagobertus Francorum rex, consortem regni fratrem Aripertum constituit, donata ei Aquitania.

Ramyrus Veremundi filius, Hispaniæ rex consortem regni assumpsit Garsiam fratrem adhuc impuberem.

P. Rutilius leui morbo impeditus nuntiata fratris repulsa in petitione consulatus, ilico expirauit. Autore Plin.

Cleomenes Lacedæmonius, fratrem Euclidam secum regnare permisit. Autore Plutarcho.

Contra verò mutuo conflagrarunt odio, *Romulus* & *Remus*, *Etheocles* & *Polynices*, *Atreus* & *Thyestes*, *Aeta* & *Perses*.

Hyam à leone deuoratum sorores Hyades lamentatione miserabili prosecutæ sunt, adeò vt mœrore vitam finiuerint. Deorum demum commiseratione relatæ sunt in stellas. Ponta. Mox Hyadum chorus Eois emerget ab vndis, Fratris Hyæ quas perpetuus dolor indidit astris.

Fuit maximus amor inter *Castorem* & *Pullucem*, vt iam diximus. Stroza pater: Talis Amyclæos non iunxit gratia fratres, Alterna quorum vita redempta nece est.

AMOR, ET INDVLGENTIA parentum in liberos.

ANtiochus soter, rex Syriæ, Stratonicen nouercam, cuius amore pruriebat, indugentia patris *Seleuci Nicanoris* obtinuit.

Hippo & Miletia, filiæ fuerunt cuiusdam *Scedasi* inter Bœotios ditissimi, quas quum impudici adolescentes per vim construpassent, ac demum occultandi sceleris causa in puteum demersissent, pater impatiens mœroris ad earum tumulos seipsum confecit.

Gordianus senior, audita filij morte, seipsum suffocauit laqueo.

Orodes rex Parthorum vbi resciuit Pacorum filium in bello contra Ventidium perisse, animi dolore versus est in rabiem.

Niobe filios suos ab Appolline interfectos tantis defleuit lacrymis, vt in scopulum diriguerit. Proper. lib. 2. Nec tantum Niobebis sex ad busta superba Sollicito lacrymans defluit à Sipylo.

Hecuba Polymestori regi Thraciæ genero suo oculos eruit, quòd Polydorum eius filium interfecisset.

valerius Bestius simili modo excęcatus est à *L.Imbrico* socero suo, quòd eius filium Ruscium interfecisset.

Anius, Tuscorum rex, filiam habuit Saliam nomine, quam quum rapuisset Catheus adolescens, iratus pater, in fluuium Anienem, inde cognominatum, sese procecit. Author Plutarchus.

Artaxerxes Darium filium adhuc viuens regem constituit, contra morem Persarum.

Pythius Bithynius animi dolore, quem conceperat ex morte filij, à Xerxe interfecti, relicto vxori regno in mortui monumentum se coniecit, atque inibi quod supererat vitæ, flebiliter compleuit.

Nauiganti in Cretam Theseo quum *Aegeus* pater iussisset, vt si confecto Minotauro reuerteretur incolumis, albis vteretur velis, ac Theseus verborum patris immemor, reuertens nigrum tetendisset lintheum, pater eo procul viso in mare se coniecit, quòd putaret actum esse de filio. Fabulam hanc, seu si mauis, historiam fusissimè describit Catullus.

Nihil magis curabat *Aeneas* quàm Ascanium suum. Vnde Vergil. lib. 1. Aeneid. Omnis in Ascanio charistat cura parentis.

Confectum senio *Priamus* vbi vidit filium suum *Polyten* à Pyrrho Achillis filio interfectum, non potuit iræ aut voci parcere, quin homicidam insectaretur conuiciis, licet in eadem esset alea, vt docet Verg. lib. 2. Aen.

Auctolia Sinonis filia & vxor Laërtæ quum falso nuntio intellexisset Vlyssem filium apud Troiam in bello decubuisse, impatientia mœroris vitam proiecit.

Iam diximus *Nioben* in ſcopulum diriguiſſe, propter liberos ſuos ab Appolline interfectos. Idem quoque dolor impulit Amphionem Niobes maritum mortem ſibi conciſcere. Ouid. in Ibin: Addidit vt fidicem miſeris ſua funera natis, Sic tibi ſint vitæ tædia iuſta tuæ.

Euenus Martis & Steropæ filius quum ſtupratorem filiæ Marpiſſæ Apharetum nomine comprehendere non poſſet ad ſupplicium, coniecit ſe in Lycormam fluuium animi dolore. Plutarchus.

Thomyris Scytharum regina filium ſuum Sargapiſcem adeò dilexit, vt non prius ſibi conſtiterit, quàm mortem eius vlta ſit ſeueriſſimè. Comprehēſum enim interfectorem Cyrum, cruci affixit, teſte Diodoro, & ablatum mortui caput, demerſit in vtrem ſanguinis.

Mycerinus rex Aegypti, filiam quam habebat vnicam, adeò dilexit, vt mortuæ cadauer incluſerit aureo bouis ſimulacro, quod in templis proximè deos poſuit, floribúſque ornauit, quotidie admota noctu perpetua lucerna. Autor Herodotus.

Attedius Melior duos habuit liberos, Bleſum, & Glauciam nomine, quos adeò dilexit, vt diem Bleſi mortui natalem ſingulis annis celebraret. Mart. lib. 8. Præſtas hoc Melior ſciente fama, Qui ſolennibus anxius ſepulti Nomen non ſinis interire Bleſi, Et de munifica profuſus arca Ad natalitium diem colendum Scribarum memori piæq; turbæ Quod donas, facis ipſe Bleſiarum.

Mater *Antiſtiæ*, quum vidiſſet filiam à Cn. Pompeio repudiatam, ſuperinducta Aemylia, mortem ſibi conſciuit.

Blauus quum audiſſet filium à Triumuiris interfectum, ab iiſdem impetrauit, vt interficeretur, & filio mitteretur comes.

AMOR LIBERORVM IN PARENTES

A*Rtaxerxes* rex Perſarum patris ſui interfectorem dedit morti, mutata de induſtria cum eo lorica.

Icarum patrem Erigones quum agreſtes Attici inferfeciſſent, filia doloris impatiens laqueum implicuit collo. Ouid. in Ibin: Quódque dolore necis patris pia filia fecit, Vincula per laquei fac quoque guttur eat.

Atis, filius Crœſi, quum eſſet natura mutus, vbi tamen vidit hoſtilem gladium imminentem paterno iugulo, ſolutis dētium clauſtris, prorupit in verba, quibus docuit affectum animi ſui. Gellius.

Amphinomus & *Anapius*, Siculi fratres, quum Aetnæ incendio Catana vrbs, & omnia propè Siciliæ loca deflagrarent, parentes humeris ſuperpoſitos, periculo ſubduxerūt. Syllius: Tum Catanæ nimium ardenti vicina Typhœo, Et glomeraſſe pios quondam celeberrima fratres. Autor Aetnæ: Amphinomus fratérque pari ſub munere forte. Quum iam vicinis ſtreperent incēdia tectis, Accipiunt pigrúmq; patrem, matrémque ſenilem, &c.

Simili exemplo laudatur pietas *Aeneæ*, quòd flammis vniuersam Troiam populantibus, inualido patri humeros subincuruauerit, relictísque diuitiis, vnicum pignus redemerit ab incendio. Claud. Quòd si notus amor prouexit in astra Lacones, Aeneam Phrygio raptus ab igne pater.

Scipio adhuc puer patrem Pœnis hostibus circunseptum, liberauit apud Tycinum, seu Trebiã. Autore Liuio. Statius lib.3. Sylua. Quíq; tener sæuis genitorem Scipio Pœnis Abstulit.

Lausus, Mezentij Tyrrheni filius, patrem in bello aduersus Aeneam seruauit, eóque liberato ipse ab Aenea interfectus est. Statius: Et Lydi pietas temeraria Lausi.

Oppium à triumuiris proscriptum (dum ad suppliciũ quæreretur) filius humeris extulit, & incolumem peruexit in Siciliam.

Antigonus quum ingenti prælio superasset hostem, præmium belli transtulit ad patrem, & imperium illi tradidit Cypri.

Antigona patri suo Oedipo exoculato ducem se præbuit.

Rosimunda filia Cunimundi Gepidarum regis, maritum suum Alboinum regem Longobardorum veneno suffocauit, quod is Cunimundum bello victum interfecisset, & ex interfecti ceruice fecisset sibi poculum.

Leo iunior, quum annum vnicum præfuisset imperio, Zenoni patri manibus suis diadema imposuit, ipsumque deinceps imperare iussit.

Alphonsus patrem suum Ferdinandum decem ac septem aureorum millibus funerauit, magno pietatis argumento.

Cleobis, & *Biton* fratres, Argiam sacerdotem matrem suam currui insidentem equorum penuria ab oppido traxerunt ad phanum, séq; iugo alligarunt: quòd ius esset sacerdotem ipsam ad sacrificium curru vehi. Autor Cicero lib.1. Quæst. Tusc. Claud. Siuetus Argolicos illustrat gloria fratres, Qui sua materno colla dedere iugo.

ARROGANTES, SVPERBI, gloriosi, & ambitiosi.

DAres, vt est apud Vergilium, fuit nescio quis gloriosus, qui in ludis & certaminibus (quæ Aeneas ad Anchiiæ patris tumullum celebrauit in Sicilia) inani brachiorum ostentatione gloriabatur, & immodicis laudibus se prædicabat: vnumquenq; ad duellum prouocans, & suam vnius virtutem extollens immodicè. Verg. lib.5. Aeneidos: Nec mora, continuo vastis cum viribus effert Ora Dares, magnóque virum se murmure tollit.

Misenus fuit Aeneæ tibicen, qui deos marinos ad certamen tubæ ausus est irritare.

Numanus Remulus fuit quispiam Rutulus, qui quum multum sibi tribueret

tribueret, & immodicè placeret, Troianos in Italia obſeſſos arguebat imbelliæ, & mollitiei. Verba Verg. ſunt hæc: Is primam ante aciem digna atque indigna relatu Vociferans, tumidúſque nouo præcordia regno Ibat, & ingentē ſeſe clamore ferebat. Eodem teſte.

Murrhanus fuit quiſpiam, qui antiqua generis nobilitate gloriabatur. Sic autem ait lib. 12. Murrhanum hic atauos & auorum antiqua ſonantem Nomina per reges actum genus omne Latinū Præcipitèm ſcopulo, atque ingenti turbine ſaxi Excutit.

Narciſſus puer liberali forma tātæ fuit ſuperbiæ, vt pueros omnes & puellas à quibus adamabatur, nihil faceret. Ouid. li. 3. Met. Multi illum iuuenes, multæ cupiere puellæ. Sed fuit in tenera tam dura ſuperbia forma. Nulli illum iuuenes, nullæ tetigere puellæ.

Martialis illudit cuidam *Soſibiano*, quòd patrem appellaret dominum, qui tamen erat ſeruus: Sic autem ait: Et ſeruo ſis te genitum blandæq; fateris, Quum dicis dominum Soſibianæ patrem.

Appion Grammaticus Alexandrinus tanta fuit arrogantiā, vt et immortalitatem polliceretur, cui opera ſua nuncupaſſet.

Demetrius Poliorcetes, Antigoni Macedoniæ regis filius, tanta fuit inſolentia, vt Athenienſium legatos biennium ſuſpenſos tenuerit ſine colloquio: ac demum re infecta, reuerti iuſſerit.

Marſyas tibicen notatur hoc vicio, quòd Apollinem ad tibiæ certamen prouocauerit, vt fabulantur poëtæ.

Menecrates medicus nullam ab his mercedem ſolebat accipere, quibus medebatur Sed hoc tantum petebat, vt liberati ſe ipſius ſeruos eſſe faterentur, eúmque Iouem dicerent.

Neſtorius hæreticus factus præſul Conſtantinopolitanus, orationem poſtero die habuit ad populum arrogantiæ plenam & ſuperbiæ, qua cœlum ſe vnicuique daturum promittebat.

C. Neuius, Comœdiographus, ſuperbiam ſuam teſtatus eſt Epitaphio, quod ſepulcro ſuo iuſſit inſcribi. Erat autem tale: Immortales mortales ſi fore fas flere, Flerent diuæ camœnæ Neuium poëtam. Itaque poſtquàm orci traditus eſt theſauro, Obliti ſunt Romæ Latina loquier lingua. Autor Gellius.

Rhemnius Palæmon grammaticus gloriabatur ſecum natas eſſe literas, ac ſecum demum morituras. Idem M. Varronem porcum appallare non veritus eſt.

Paulus Samoſatenus hæreticus, diues factus è paupere, excreuit in ſuperbiam intollerabilem. Nam incedens per vicos & compita, doctrinam & literas oſtentabat publicè, & notariis in propatulo, quicquid primum in buccam veniſſet, dictabat.

Polydamas athleta, ea fuit animi confidentia, & temeritate, vt ruinam ſcopuli, quem præuidebat caſurum, expectauerit, exiſtimans ſe poſſe

ſe poſſe reſiſtere:quo tamen obrutus eſt,vt iam diximus.

Tamyras poëta, Thrax natione, auſus eſt cum Muſis de cantu certamen ſuſcipere,ab eiſdem propter ea exoculatus.

Iam diximus *Theagenem* Caprum pauperem fuiſſe,qui haberi volebat diues.

Timæus Siculus hiſtoricus gldriabatur ſeſe Thucydidem & Philiſtum in hiſtoria ſuperaturum. Autor Plutarchus.

Auſa eſt *Arachne* certare cum Minerua de lanificio,vt teſtantur Poëtarum fabulæ.

Erat *Athila* rex Panoniæ ſuperbus inceſſu, huc atque illuc oculos circunferens,vt elata potentia in ipſo corporis motu appareret.

Poëtæ fabulantur *Caßiopem*, Cephei filiam, Nereidibus ſe prætuliſſe,vt Nioben Latonæ, Antigonam filiam Laomedontis Iunoni,Lychionem filiam Dedalionis,Dianæ.

Domitianus iactabat in ſenatu patri ſe & fratri imperium dediſſe,illos ſibi reddidiſſe.Gaudebat appellatione Domini, atque etiam Dei. Vnde Euſebius: Primus, inquit, Domitianus Dominum ſe & Deum appellari iuſsit. Hinc fluxerunt duo verſiculi cuiuſdam poëtæ aſſentatoris,Edictum Domini,Deique noſtri, Quo ſubſellia certiora fiunt.Vnde inſtitutumeſt ab eo,vt ne ſcripto quidem, aut ſermone cuiuſqnam aliter appellaretur. Statuas ſibi in Capitolio non niſi aureas, & argenteas poni permiſit. Septembrem & Octobrem menſes ex appellationibus ſuis Germanicum,Domitianúmq; tranſnominauit,quòd altero ſuſcepiſſet imperium,altero natus eſſet.

Heraclides philoſophus Pontius draconem aluit,quem feretro ſuo poſt mortem imponi iuſsit,vt ex hoc putaretur ad deos migraſſe.

Maximinus iunior tanta fuit arrogantia,vt manus & pedes ſenatoribus præberet oſculandos.

Actius poëta in Camœnarum æde maxima forma ſtatuam ſibi poſuit,quum tamen breuis admodum eſſet plinius lib.34.

Suffenus fuit ineptiſsimus poëta,qui in ſuis operib. mirabatur ſe plurimum,ſibíque blandiebatur,& arridebat. Catullus: Quem non in aliqua re videre Suffenum poſsis.

Seſoſtris, rex Aegypti, fuit adeò ſuperbus, vt domitos reges ad currum iungeret,eóque modo triumpharet.

Maricus quidam ex plebe Boiorum auſus eſt ſe Deum facere. Autore Cornelio Tacito.

Caius princeps ſeipſum inter Diuos retulit., & Iouis maximi nomine ſtatuas erigi ſibi imperauit.

Myxus fuit Dianæ ſacerdos glorioſus, & virtutum ſuarum eximius præco.

Senetio fuit quiſpiam, qui grandia ſemper cupiebat dicere. Idem

ſeruos

ſeruos nolebat habere,niſi grandes,& argentea vaſa non niſi grandia.Concubinam habebat ingentis ſtaturæ.Summis inſiſtebat digitis,quum diceret,quò grandior videretur.

Themiſon Cyprius Hercules dici volebat,eóque nomine rem ſibi diuinam fieri patiebatur.

Calippides Græcus fuit Tragœdiarum hiſtrio, qui in ea re plurimum ſe mirabatur·Propterea quum Ageſilao regi occurriſſet,arrogantius eum ſalutauit,ſubinde illi ſe oſtentans, & inter aſtantes ſeſe intrudens,arbitratus fore, vt comiter à rege exciperetur. Verum is quum grauioribus intenderet,ac ne Callipidem reſpectaret, Non admodum,inquit,noſſe me videris,ô rex,nec qui ſim inaudiſſe.Ridens Ageſilaus,An non es,inquit,Callipides ille mimus?

Varus Pergæus fuit quiſpiam, qui verbis aſſentatorũ corruptus, perſuaſit ſibi,ſe eſſe omnium formoſiſsimũ, arte quoque & robore in palæſtra omnes excellere, imò ne muſas quidẽ cantare ſuuuius.

Iam diximus quonam modo *Salmoneus* tonitrua mentiretur, vt Deitatis opinionem ſibi vendicaret.

Acco mulier ad ſpeculum ineptè ſibi blandiebatur.

Sapor, rex Perſarum,vocabat ſe regem regum, participem ſyderum,fratrem Solis & Lunæ.

Iulius Cæſar dicebat debere homines pro legibus habere quęcũque diceret,eóq; arrogantię progreſſus eſt,vt aruſpice triſtia & ſine corde exta quondam nũtiante,futura diceret lætiora, quum vellet.

Zeuſis adeò ſibi placuit in Helana,quam pinxit, vt non expectato aliorum teſtimonio, hos verſus ipſe adiecerit. Haud turpe eſt Troas,fulgentéſque ære Pelaſgos Coniuge pro tali diuturnos ferre labores:Aeternis facies nimis eſt æquanda deabus.

Marcus Druſus tanta fuit arrogantia,vt L.Philippum Conſulẽ, quia ſe interpellare concionantem auſus fuerat, obtorta gula per clientem ſuum adeò violenter in carcerem detruſerit, vt multus è naribus eius cruor profunderetur. Quum ſenatus ad eum miſiſſet, vt in curiã veniret:Quare non potius,inquit,ipſe ad me venit?

Cn. Pompeius balneo egreſſus ante pedes ſuos proſtratum Hipſeum ambitus reum nobilem ac ſibi amicum, iacentem reliquit contumelioſa voce proculcatum.

Alexander Macedo Iouis Ammonis filius dici voluit.

Annibal Cannenſis pugnæ ſucceſſu elatus,neminem ſuorum ciuium admiſit in caſtra,nec vlli reſponſum dedit, niſi per interpretẽ.

Hanno Carthaginienſis aues capere ſolebat, quas hanc edocebat vocem,Deus eſt Hanno. Adultas demum & doctas quaquauerſum emittebat,vt eandem emitterẽt vocem.Hoc eraſmus refer in quẽdam Pſaphonem.

Heroſtratus

Heroſtratus nominis & famæ libidinæ templum Dianæ Epheſiæ incendio dedit. Autor Gellius.

Manes hæreticus prædicabat ſe natum virgine, deitatíſque numen ſibi vendicabat.

Perpenna Conſul regnandi cupiditate Sertorium inter epulas incautum occidit, vt ſolus principaretur in Hiſpania.

Amulius Numitorem, *Artabanus* Xerxem, *Athalia* vniuerſum Dauidis ſemen interfecerunt, vt apud ſuos dominarentur.

Spitigneus rex Bohemorum dominandi libidine bellum geſsit cum fratre Vratiſlao.

Empedocles, Agrigentinus poëta, in Aetnam ſe coniecit, vt ad ſuperos conuolaſſe putaretur.

Heraclius Phocam interfecit, vt ſolus imperaret.

Iugurtha fratres ſuos Hiempſalem & Adherbalem morti dedit vt Numidarum regno ſolus potiretur.

Conſtantinus Imperator Irenē matrē expulit, vt imperaret ſolus.

Sellus fuit quiſpiam, qui quum eſſet pertenui fortuna, volebat tamen haberi diues.

Solebat *Calliphanes* poëta diuerſorum carminum & orationum initia conſcribere, ad tres aut quatuor verſus, eáque pronuntiare & & oſtentare, vt commentum ignorantibus multiſcius & eruditus videretur.

Adrianus fuit adeò cupidus famæ & laudis, vt libros, à ſe ſcriptos de ſua vita, libertis ſuis literatis dederit, qui eos ſuis nominibus publicarent, Autor Aelius Spart.

Ducebatur *Nero* æternitatis perpetuæque famæ cupidine: vnde & menſem Aprilem Neroneum appellauit, & Romam Neropolim conſtituit appellare. Autor Sueton.

AVDACES, ET TEMERARII.

Poëtæ *Phaëthontis* arguunt temeritatem, quòd patris currum acceperit regendum, quum tamen non eſſet idoneus auriga. Ouid. lib. I. Triſt. Vitaret cœlum Phaëthon ſi viueret, & quos Optauit ſtulte, tangere nollet equos.

Auſi ſunt. *Gigantes* Iouē armis laceſſere, & in eum ſcopulos iaculari, vt volunt Mythologorum fabulæ. Autor Aetnæ: Tentauere (nefas) olim detrudere mundo Sidera, captiuíque Iouis transferre Gigantes Imperium, & victo leges imponere mundo.

Fuit & in primis temerarium *Sinonis* facinus, qui fatalem machinam in medios Troianos duxerit ſolus, in vtranque paratus aleam. Autore Vergilio.

Finguntur *Theſeus* & *Pyrithous* irremeabiles vmbrarum domos irrupiſſe,

irrupisse, vt dominam Ditis thalamo deducerent.

Icarus confictis à patre Dædalo pen nis supra modum intumescens, ausus est mediocrem parentis volatum deserere. & in sublime niti, donec liquefactis à sole pennis, præceps deciderit in mare. Oui. lib.1. Trist. Dum petit infirmis nimium sublimia pennis Icarus, Icariis nomina fecit aquis.

Crotoniates *Milo* nimia roboris confidentia tentauit arbores diducere.

Bellorophon insidens Pægaso per medium aërem ferri voluit.

Iason & *Typhis* vitam ventis primi commiserunt, & vias maris (quas natura negat, teste Claudiano) aggressi sunt, Tristes Hyadas, rabiémq; noti, infames scopulos, Acroceraunia, & mare turbidum, vt ille, siccis oculis prospicientes.

TIMIDI ET METICVLOSI.

ARchilochus scripsit, satius esse clypeum abiicere, quàm interire. Vnde & Lacedæmonij suis eum finibus iusserunt excedere.

Notatur apud Aristophanem *Cleonymus*, quòd abiecerit clypeum.

Theagenes fuit adeò superstitiosè timidus, vt domi haberet Hecathes simulacrum, nec vsquàm pedem moueret, nisi illo consulto.

Artemon apud Græcos metu fractus & stupidus, diu intra domus septa se continuit, duobus seruis æreũ scutum supra eius caput sustinentibus, ne quid noxium superne excideret. Si quando autem tecto egredi cogeretur, lectica tecto adoperta gestabatur.

Cn. Vatienus sinistræ manus digitos sibi amputauit, ne bello Italico militaret.

Timebat *Pisander*, necubi animæ suæ occurreret, à qua viuus esset destitutus.

Dionysius eò formidinis progressus est, vt cultros metuens tonsorios, candente carbone sibi adureret capillum. Quin & tondere filias docuit, ferro tamen remoto: instituítque, vt candentibus iuglandium putaminibus barbam adurerent.

Aristogiton fuit Atheniensis quidam sycophanta, qui Martem habebat in lingua, & nunquàm non loquebatur de bellis, vt propterea bellicosus appareret, quum tamen re ipsa foret meticulosus. Proinde quum die quadam intellexisset exercitum parari, & conuocari milites, simulata valetudine crus obligauit, & baculo innixus in publicum se protulit, claudicatem simulans. Quod vbi primum conspicatus est Phocion, cognita primo intuitu hominis vafricia, exclamauit: Aristogiton claudicat.

Aristophanes & *Lucianus* induxerunt Plutum quendam omnia formidantem.

Demosthe

Demosthenes pro ignauo & maximè timido accusatus est, quòd in propria causa dicturus, prius aufugerit, quàm deuenerit in iudicium.

Lycas furentem fugiens Herculem, complexus aras tremebunda manu mortem metu consumpsit, vt nimio de metu exanimatus mortem sensisse non videatur.

Taurea Campanus, verbis quàm re ferocior, Claudium Asellum militem Romanum superbis comminationibus ad duellum irritauit vltrò: vbi autem ventum est ad conflictum, repente concitato equo fugam arripuit, & aufugit Capuam.

Athanasius Alexandrinus antistes, impar Arrianorum inuidię sex annos in profundissimo cisternæ lacu metu mortis delituit.

Quum *Diocletianus* multos idolis sacrificare nolentes morti dedisset, vnus omnium Marcellinus pontifex ad simulacra dęmonum, metu mortis immolauit.

Iurauerat *Petrus* apostolus, se non defecturum à Domino, etiam si Apostoli omnes hoc fecissent: vbi tamen ventum ad discrimen, subduxit se periculo, & secutus est à longe, captúmque ter ante gallicinium negauit, impietatis Iudaicæ metu.

Perses rex Macedoniæ fractis opibus regni humiliter & abiectè prouolutus iacuit ad Aemylij pedes.

LITIGIOSI.

P*Arnus* fuit quispiam, qui ob amissam nauiculam obuiis quibusque litigabat. Hinc adagium, Disceptare ob Parni scaphulã, id est, ob res minutulas, multum mouere litium & querelarum.

Solebat *Patacion* bonis viris calumnias struere, eóque turpi quęstu rem domesticam augere. Hinc adagium, Patacione calũniosior.

Anus quæpiam fuit *Ptolemais*, quæ quoad vixit, lites agitabat, nec vnquàm ab agendis causis feriebatur. Autor Diogenianus apud Erasmum.

Eurymnus fuit calumniator, qui dissidium inter Castorem & Pollucem conatus est serere, alterum apud alterum insimulans.

Hyperbolus fuit quispiam mirum in modum appetẽs litium. Hinc adagium, Vltra Hyperbolum.

Gellius scribit *Xantippen* Socratis vxorem morosam fuisse admodum, & iurgiosam: quod etiam de altera eius vxore Myrrho Aristidis filia prædicatur. Ambæ enim in muliebres contentiones propter ipsum Socratem deueniebant.

Herodotus scribit *Euristhenem* & *Proclem* fratres vbi adoleuerunt, per omne vitæ tempus inter se dissensisse, & eorum posteros itidem perseuerasse.

Empedoclem aiunt iis fuisse moribus, vt assiduè simultatem cum aliquibus

aliquibus susciperet, eásque pertinacissimè exerceret.

Notum est quemadmodum *Etheocles & Polynices* fratres mutuo dissidio ad certamen, & mutuam mortem venerint regnandi libidine.

Cornelius Tacitus ait, *Verginium* seditionibus obnoxium fuisse.

Plinius scribit discordiam ignotam esse *Hyperboreis* viritim, gregatímque degentibus.

Fuit *Pomponius* Atticus tanta erga domesticos facilitate, vt iurauerit se cum matre nonagenaria nunquàm in gratiam rediisse, cum sorore pariter nullam gessisse simultatem.

TACITVRNI.

Paulus Simples, Pauli primi Anachoretæ discipulus, magistro iubente, integrum triennium obstinatissimè tacuit:

Discipulorum *Pythagoræ* nemo minus biennio conticuit.

Agatho lapidem in ore tenuit per triennium, vt silere disceret.

Thomam Aquinatem condiscipuli bouem appellebant, quòd semper tasceret, audiretq; tantum.

De silentio *Secundi* philosophi iam diximus in capite de Incestuosis.

Zeno quum legatos Antigoni regis missos Athenas cum nonnullis philosophis ad cœnam inuitasset, ac cæteri omnes verborũ multitudine doctrinam suam ostentarent, solus ipse tacuit. Silentij causam percontantibus legatis, respondit, difficilimum omnium esse, retinere sermonem.

HOMINES LIBERAE, & importunæ loquacitatis.

Lara fuit nympha, cui Iupiter linguam abstulit, quòd furtiuos eius amores Iunoni reuelasset. Ouid. lib. 2. Fast. Iuppiter intumuit, quaq; est non vsa modestè Eripit huic linguam, &c.

Tantalum apud inferos damnatum aiunt, quòd deorum secreta hominibus reuelasset. Ouidius: Quęrit aquas in aquis, & poma fugacia captat Tantalus, hoc illi garrula lingua dedit.

Daphitas grammaticus in Thorace monte cruci affixus est, quòd reges maledicis carminibus incesseret.

Anaxarchum ob petulantes iniurias Anacreon Cyprius in pila contundi iussit.

Calisthenes liberius cum Alexandro locutus, eiusdẽ mandato adiudicatus est morti. Hæc autem eius verba ad alexandrum fuisse feruntur. Si deus es, beneficia largiri mortalibus, non sua debes eripere. Si homo, id quod es, semper te esse cogita.

Lacedæmonij libros Archilochi ob solam dicacitatem, & ingenij virulentiam ab vrbe sua summouerunt, ne illorum lectione corru-

ptum aliquid imbiberent lectores.

Dionysio inquirenti, vbinam terrarum exquisitius haberetur æs: Antiphon Sophistes respondit, optimum se nosse Athenis, vbi statuas habebant Armodius & Aristogiton tyrannicidæ. Innuebat autem Antiphon Dionysium esse dignum, qui ab huiusmodi hominibus interficeretur. Quæ petulans & verbosa dicacitas homini malè cessit.

Susarion, *Machnes*, *Cratinus*, *Aristophanes*, & *Eupolis*, Græci poëtæ, flagitia hominum tanta libertate insectabantur, vt opus fuerit lege, quæ maledicam illam & effrænem mordendi licentiam cohiberet, & comprimeret. De quibusdam horum meminit. Horatius dicens: Eupolis atque Cratinus, Aristophanesq; poëtæ, Atque alij, quorum comœdia prisca virorũ est, Si quis erat dignus describi, quòd malus aut fur, Quòd mœchus foret aut sicarius, aut alioqui Famosus, multa cum libertate notabant.

Meuius poëta Metellos ac Scipiones suis versibus ausus est proscindere. Propterea Metellus consul hoc ei versiculo respondit: Dabunt mallum Metelli Neuio poëtæ. Tandẽ autem propter nimiam illam in scribendo maledicentiam à triumuiris in vincula cõiectus est, & in carcerem detrusus.

Audax fuit & licentiosum *C. Memmij* verbum, qui ausus est obiicere Cæsari, tanquàm pathico, quòd stetisset ad cyathum Nicomedi regi inter exoletos.

Antigonus rex Theocritum Chium occidit propter salsum & mordax scomma ab eo de se dictum. Quum enim quasi puniendus ad Antigonum raperetur, solantibus eum amicis ac spem pollicentibus, quòd omnino clementiam regis experturus esset, quum ad eius oculos venisset: respondit, Ergo impossibilem mihi dicitis spem salutis. Quo verbo illudebat regi, quòd altero orbatus esset oculo. Autor Macrobius.

Nullum opus tam absolutum esse poterat: quod non calumniaretur *Momus*. Idem Sandalium Veneris Praxitelicæ culpauit, quum Venerem ipsam non posset.

Oscus fuit quispiam natus ad contumelias omnium ingeniis impingendas. Nulli non inussit notam. Autor Seneca.

Medius, fuit quidam ex Alexandri adulatoribus, qui calumnias in quemuis iactabat, & alios ad idem opus hortabatur.

Iam docuimus, quàm liber & petulans *Demochares* Atheniensium legatus in sermone apud Philippum regem fuerit.

Timagenes historicus Augustum & vniuersam eius familiã maledicis verbis, probrosisqs conuiciius ausus est denigrare. Benignus tamen Imperator ad vindictam satis habuit ei domo sua interdice

terdicere.

Staterius ætate Marci Tullij, ob conuiciosa verba & mordaculos sermones rei capitalis iure damnatus est.

Theon fuit poëta quispiam rabiosæ loquacitatis, petulantissimæq; maledicentiæ. Hinc Adagium, Dente Theonino rodi.

Hipponax poëta fuit Iambographus amarulentus, & noctæ mordacitatis. Hinc Hipponacteum præconium cessit in parœmiam.

Zoili quoque mordacitas prouerbio locum fecit. Nam & poëtarum principem Homerum ausus est suis scriptis lacessere.

Aesopus Delphos profectus gentis illius iram in se conuiciis & contumeliosis apologis concitauit.

VERACISSIMI.

POmponius Atticus nec mendacium dicebat, nec pati poterat.

Benius abbas qui in Thebaidis solitudine vixit, nunquàm visus est iurare, nunquàm mentiri, nunquàm irasci, nunquàm verbum otiosum dicere.

Hor abbas nunquàm mentitus est nunquàm cuiquam maledixit.

ASTVTI, ET FRAVDVLENTI.

ISmenias Thebanus legatus ad regem Persarum missus, quum sciret ex consuetudine gentis nihil ab ipso rege impetrari posse, nisi prius quis adorãs procumberet: vbi in eius fuit conspectu, annulum de industria ad pedes cadere permisit, vt in eo colligendo reclinatus, videretur adorasse regem.

Atheniensibus in expeditionem Siciliæ nauigaturis *Meson* Astrologus insaniam mentitus est, vt onus detractaret.

Papyrius Prætextatus ductus à patre in senatum, quum arcana quædam illic audisset, reuersus domũ, & interrogatus à matre quidnam actum esset in senatu: ad declinandas importunas eius preces, respondit, constitutum esse vt vni viro duæ nuberent vxores. Autor Gellius.

Pysistratus timens primores Atheniensium, voluntariis affectus plagis in publicum processit, vbi de principum crudelitate questus populum concitauit ad vlciscendam fictam iniuriam.

Quo actu vsa sit *Phryne* meretrix in Apellem, iam diximus in capite de Meretricibus.

Scyllis Sicyonius tanto astu claruit, vt quo tempore Xerxes imminebat Græciæ, Persarum nauium rudentes & anchoras natando & vrinando præscinderet.

Ladislaus, rex Poloniæ, Cracouiam oppidum obsessum ad deditionem compulit opinione castrensis copiæ, Stratagemate deceptũ, quum montes farina integi mandauisset.

Theopompus Lacedæmonius permutato cum vxore habitu euasit

 è carcere

è carcere vt mulier.

Pyrrhander fuit sycophanta quispiam egregiè versutus, notæque malitiæ. Aristophanes apud Erasmum: Ac per Iouem fuit quidem Pyrrhandrica ista techna.

Quum mortuo *Cambyse* septem Persarum magi inter se conuenissent, vt cuius equus primum soli orienti adhinniret, rex salutaretur, Oebares (seu vt aliqui scribunt) Cebares Darij equiso admissam intra equæ genitalia manum naribus equi Dariani admouit, Quo odore irritatus equus, ante omnes hinnitum dedit.

Eucrates fuit versutus quispiam, qui aliquo prætextu suffugiebat semper, si quando fides esset præstanda. Hinc adagium natum, Vias nouit quibus effugit Eucrates.

Cantharus fuit quispiam impostor & maleficus apud Athenienses.

Phrynondas fuit etiã versutus & maleficus, summusque malarum rerum artifex. Vnde quotiescunque hominem insigniter malum volebant innuere, Phrynondam appellabant. Aristophanes apud Erasmum: Scelerate tu, ac Phrinonda, & impurissime.

Vlyssem & Sisyphum vafros admodum fuisse pro comperto est. Vnde Homerus apud Erasmum: Sisyphus in terris, quo non astutior alter.

Ciphissodorus, *Pantoleon*, & *Matreas* impostores fuerunt apud Alexandriam, qui vafris quibusdam commentis spectantes eludebant.

Sertorius, vt est apud Gellium, in temporibus difficillimis mentiebatur ad milites, si mendacium prodesset: & literas cõpositas pro veris legebat, & somnium simulabat, & falsas religiones conferebat, vt his rebus militum animos quoquò vellet, induceret.

Dionysius tyrannus citharœdo cuidam sibi plurimum grato, in spectaculis multa pollicitus est; neque tamen sequenti die erogagauit quicquam: mercedem verò reposcenti, hoc modo respondit, Abundè tibi gratiam retuli citharœde. Quantò enim tempore oblectasti canens, tantò etiam sperans es oblectatus.

Hyperbolus fuit quispiam Chremidis filius, versutia in fallendo præsignis. Nam quum lucernas factitaret, plumbũ immiscebat æri, vt ponderosiores factæ maius demererentur pretium.

Antonio Athenas intranti quum ciues vrbis obuiam processissent, dixissentq;, esse sibi Mineruam nubilem, quam Libero patri (ita enim eum vocabant assentandi studio) despondere vellet, arrepta occasione ducturum se respondit, sed oportere futuræ nuptæ mille dari talenta nomine dotis.

Iulius Cæsar in obeundis expeditionibus exercitum nunquam duxit per insidiosa itinera, quin prius locorum situs experiretur nec ante

ante in Britanniam transuexit, quàm portus & nauigationem, & accessum ad insulam explorasset,

Cyrus Messagetis in se irruentibus castra reliquit diripienda, vt cibo potuq; graues & somno deditos postmodum aggrederetur, & vinceret, vt accidit.

Annibal Romanam classem adortus, serpentes fictilibus vasis inclusos, in hostem nihil tale sperātem eiaculatus est, & insperata formidine concussos in fugam vertit.

Alexander tertius Pont, Max. Venetias habitu serui fugiens, manus Federici subterfugit.

Boëmundus Roberti regis Siciliæ frater ab expeditione Hierosolymitana rediens, quum per fines Alexij imperatoris inimici transire cogeretur, se clausum in loculo vt mortuum ferri iussit, eoq; modo manus hostiles euasit.

VERSIFORMES, SEV IN VARIAS Formas mutabiles.

M*Etra* filia Erisichthonis, vt fabuluntur poëtæ, in varias formas sese commutabat. Ouid. lib. 8.

Nunc equa, nunc ales, modò bos, modò ceruus abibat.

Hinc adagium, Mutabilior Metra Erisichthonis.

Achelous dimicans in Herculem pro Deianyra, quum videret se multo inferiorem viribus, in serpentem primò, deinde in taurum, postremò in fluuium sese transformauit. Vnde apud Oui. lib. 9. sic loquitur: Inferior virtute, meas diuertor ad artes, Elaborq; viro longum formatus in anguem.

Periclymenus Nestoris frater beneficio Neptuni in quasqumque formas se commutabat. Idem lib. 12. Mira Periclymeni mors est cui posse figuras Sumere quas vellet, rursusque reponere sumptas Neptunus dederat.

Eadem transformatio tribuitur *Protheo* Oceani & Tetyos filio. Hinc adagium, Protheo mutabilior. Vertumnus dicitur à Latinis. Ouid. lib. 1. Fast. Ille suam faciē transformat, & alterat, arte: Mox domitus vinclis in sua membra redit.

INGRATI.

T*Heseus* Ariadnam Minois filiam, cuius beneficio labyrinthum euaserat, reliquit in Chio insula. Ouidius libr. 8. Comitémque suam crudelis in illo Littore destituit.

M. Portius Cato seruos senio confectos tanquàm bruta solebat eiicere, & exponere venales.

Crœsus Lydorum rex Cyrum Persarum regem, à quo primum victus, & impunitatem & veniam acceperat, armis iterum lacessiuit.

Pharnaces in amicitiam à Pompeio receptus, Mithridati patri

ſuo bellum intulit.

Romani *Scipionem* illum Affricanum, cuius auſpicio æmulam im perij ſui Carthaginem ſub iugũ redegerant, & Aſdrubalem ſuperauerant, accuſatum à Petilio in ius vocauerunt, atque proſcripſerunt, quòd pecuniam Aſiaticam non totam in ærarium retuliſſet.

Ludouicus Pius, Caroli magni filius, à filiis in carcerẽ cõiectus eſt.

Amalaſuntha, Gottorum regina interfecta eſt opera cuiuſdam Theodori, quem tamen regni conſortem delegerat.

Iuſtinianus Imp. Beliſarium ducem exoculauit, cuius tamen ductu Perſas in oriẽte, Vãdalos in Africa, & Gotthos in Italia ſuperauerat.

Demophoon Theſei filius Phyllidem reliquit, & ad laqueum impulit, cuius tamen hoſpitio fuerat vſus, quum ab expeditione Troiana rediens, delatus eſſet in Thraciam.

Iaſon quoque Medeam: cuius opera vellus aureum ſurripuerat, & draconem effugerat, abdicauit, ſuperinducta Creuſa filia regis Creontis.

Decebalus, rex Dacorum, victus à Traiano, & venia donatus, Imperatorem denuo ſolicitauit ad bellum.

Friſcus, filius Actij Ferrariæ principis, patrem in carcerem coniectum ibidem mori coëgit, ob inductam nouercam.

Cicero iuſſu M. Antonij Triumuiri interfectus eſt à *Pompilio*, quem tamen capitis reum defenderat.

Lucius Oſtius tempore bellorum ciuilium patrem ſuum Annalim proſcriptum, quem triumuiri ad ſupplicium perquirebant, latentem prodidit, vt eius bona acciperet.

Darius conſilium cepit de interficiendo patre Artaxerxe, à quo tamen rex per indulgentiam creatus fuerat.

Imperator *Henricus* quintus, Hẽricum patrem macerauit carcere.

Alphonſus primus rex Luſitaniæ, Tireſiam matrem coniecit in vincula, quòd poſt mariti mortem ſecundas tentaſſet nuptias.

Phraates patrem ſuum Orodem regem Parthorum interfecit.

Romanus iunior matrem à ſe reiecit, & animi dolore, quem illa de filij ingratitudine conceperat, ad mortem compulit.

Michaël Calaphates Imp. Zoën matrem imperio ſpoliauit.

Michaël Thraulus Leonem Imp. de medio ſuſtulit, cuius tamen beneficio multas dignitates fuerat aſſecutus.

Diomedes direpta Troia rediens in patriam, ventis delatus eſt in Libyam, vbi Lycus rex Marti hoſpites immolabat. Callirrhoë verò Lyci filia, Diomedem, cuius amore flagrabat, liberauit ab inſidiis paternis. At ille ſpreto ſalutis autore enauigauit, vnde puella dolore animi ſe ſuſpendit.

Eodem modo *Calphurnius* Craſſus Balſacciam puellam reliquit, cuius

cuius tamen beneficio mortem euaserat in Massilia.

Xerxes filium Pythij Bithynij medium discindi iussit, quum tamen pater regem ipsum cum toto exercitu hospitio suscepisset.

Tatius, rex Sabinorum, Tarpeiam puellam viuam defodit, cuius tamen beneficio Capitolium expugnauerat.

Alexander immemor primæ nutricationis & lactis, quòd ab Hellanice nutrice infans biberat, eius filium Clitum interfecit,

Commodus Imp. interfectus est insidiis Martiæ concubinæ suæ.

Constantinus Leonis filius Irenem matrem imperio deiecit.

Isacius Angelius imp. ab *Alexio* fratre quem captum à Turcis redemerat, per summum scelus oculis imperióq; priuatus est.

Alexius demum interfectus est à Muziphlo quodam ignobili, quem tamen ad summum dignitatis gradum extulerat.

Magna fuisset *Aeneæ* in Didonem ingratitudo si post benignum eius hospitium oblatásque vltrò nuptias eam reliquisset, vt Vergilius fabulatur.

Cæsar Tyberius toto trienniô quo viuente matre abfuit ab vrbe Roma, & moram traxit in secessu Caprearum, semel omnino matrem, nec amplius quàm vno die paucissimis vidit horis. Mortua demum quum intellexit, non prius accessit ad exequias, quàm corrupto & tabido corpore. Funeratam prohibuit consecrari, eiúsque testamentum pro irrito habuit, atque vnum ex his interfecit, quibus illa moriens funeris sui curam demandauerat.

Thrasimundus Pharoaldo patri suo, Spoletanorum duci, caput in modum presbyteri rasit, vt principatum arriperet. Autor Paulus Diaconus.

Hercules adhuc puerulus præceptorem Linum interfecit, quum ab eo ob tardius ingenium culparetur. Autor Ioan. Annius in Berosum.

Quàm ingrata fuerit *Tullia* in parentem atque inhumana, iam in capite de Crudelitate diximus.

Paris Helenam rapuit vxorem Menelai, à quo tamen benigno susceptus fuerat hospitio.

Athenienses Milciadem pro Marathonis trophæis carcere macerarunt.

Syracusani Dionem, cuius opera libertatem receperant, eiecerunt: ac deinde reuocatum interfecerunt.

Aristidem Athenienses in exilium miserunt beneficiorum eius immemores.

IVSTISSIMI.

RIpheus Troianus fuit quispiam, quem Vergil. lib. 2. Aen. iustissimum fuisse ait his verbis: Cadit & Ripheus iustissimus vnus, Qui fuit in Teucris, & seruantissimus æqui.

De *Emathione* Ouid.lib.8.Met. Emathion æqui cultor, timidúſq; deorum.

Idem lib.6.Met.de *Erichtheo* ſic meminit: Sceptra loci rerúmque capit moderamen Erichtheus: Iuſtitia dubium eſt validíſne potentior armis.

Hermes Aegyptius tanta fuit æquitate & iuſtitia, vt quum quid emeret,iuſtum ſemper exolueret pretium, cariúſque emeret quàm venditor æſtimaret.

Bocchyris rex fuit Aegyptiorum,adeò incorruptæ in iudicandis litibus iuſtitiæ,vt ſi quem magnopere iuſtum ſignificare vellent.Bocchyrim appellarent.Autor Suidas apud Eraſmum.

Chiron fuit Centaurorum iuſtiſsimus. Germanicus in Arato: Hic erit ille pius Chiro iuſtiſsimus omnes Inter nubigenas,& magni doctor Achillis.

Ariſtophanes Meſſenius tanta fuit æquitate, vt quoſdam ex ſociis interfecerit,quòd puellas virgines ſtuprare voluiſſent.

Maris philoſophus ex Loadicea fuit omniũ ætatis ſuæ iuſtiſsimus.

De *Zeleuci* æquitate iam diximus in capite de Seuiriſsimis hominibus.

Quum *Philippus* in tribunali dormitans aduerſus Machetam quendam pronunciaſſet, vbi vigilantior factus cognouit factam Machetæ iniuriam,non reſcidit quidam iudicium,ſed iniuſtam ipſe exoluit multam.

Idem rogatus ab Harpalo, vt Crateta eius familiarem iudicio liberaret:Eum inquit,rectius eſt quàm nos ob ipſum male audire.

Ariſtides ab incorrupta æquitate Iuſti cognomen apud Athenienſes meruit.Idem interrogatus,quid eſſet iuſtitia: Nihil inquit, alienum deſiderare.

Aiunt *Biblium* fuiſſe virum tantæ integritatis & abſtinentiæ, vt quum inter eundum reperiſſet aliquid alienum, omnino intactum præteriret.

Philoxenus poëta maluit reduci ad fodinas lapidarias, quàm contra animi iudicium carmina Dionyſij probare.

Biantis Prienæi integritas in iudicandis cauſis ſequenti prouerbio locum fecit,Prienenſi pollere iuſtitia.

Prodicus fuit quiſpiam apud Græcos in iudicandis litibus & arbitriis inter diſſentientes amicos accerrimi iudicij.

Alexander Seuerus Imp.tanta fuit æquitate, vt nullas vnquàm ſanciret leges, nullam conſtitutionem ſacraret ſine viginti iuriſperitis,& doctiſsimis ac ſapientibus viris:nec vlla in re iudicium ferret, quin prius iret per ſententias ſingulorum, & ſcriberetur quid quiſq; dixiſſet.Quũ de iure aut negotiis tractabat, ſolos adhibebat doctos

& diſertos.

& disertos. Si de re militari, milites veteres & senes. Si vnquam furem vidisset iudicem, paratum habebat digitum, vt illi oculum erueret. Tanto odio prosequebatur iudices, qui furtorum fama laborassent, vt si eos casu aliquo videret, commotione animi choleram stomacho euomeret, toto vultu inardescente. Autor Lampridius.

Vrsus Nolanus tanta fuit iustitia, vt ne lapis quidem vnus in Nolanas ædes (quas inchoauerat) nisi soluta mercede conuectus fuerit.

Herodotus scribit, *Mycerinum* Cleopis filium omnes Aegypti reges æquitate & iustitia superasse. Si quis apud eum conquerebatur de re aliqua furto sibi sublata, sua ipse pecuuia iacturam conquerentis resarciebat & iniuriam.

Darius Scithen Zanclæorum regem censuit omnium quos vidisset, iustissimum. Autor Herodotus.

Idem ait *Glaucum* Lacedæmonium Epycidis filium tam celebri & incorrupta fuisse iustitia, vt ad eum videndum multi alienigenæ Spartam conuenirent.

T. Manlius iuris pontificalis peritus, iudex inter Macedonas accusatores & filium constitutus: audita causa, ita pronuntiauit. Quum probatum sit Silanum filium meum pecuniam accepisse, ipsum repudio, & prole mea indignum iudico, protinúsque à conspectu meo abire iubeo.

Tranquillus ait *Augustum* tanta fuisse æquitate, vt nulli vnquam genti sine iustis & necessariis causis bellum intulerit.

Camillo Phaliscos obsidenti ludi magister liberos Phaliscorum, tanquam spatiandi causa, extra murum eductos tradidit: dicens, repetendis obsidibus ciuitatem imperata facturam. Camillus non solùm spreuit perfidiam, at magistrum reuinctis post terga manibus, pueris dedit verberandum, & ad parentes cum plagis reducendum. Phalisci ob hanc iustitiam sponte deditionem fecerunt. Claudianus in Rufinum: Ductósq; Camillus Trans murum pueros obsesse reddidit vrbi.

Timochares, seu vt aliis placet, *Nicias*, Pyrrhi Epirotarum regis medicus, quum ad Fabricium accessisset, promisissetque se pacta mercede præministraturum Pyrrho venenum: Fabricios non tantum aduersatus est facinus, at etiam Pyrrhum hostem literis monuit, vt à domesticis caueret insidiis. Autor Valerius & Antias apud Gellium.

Cato & Phocion præcipuis amicis quandoque aduersabantur causa seruandæ æquitatis. Autore Plut.

Timoleon Corinthius, quum nullis precibus fratrem posset inducere ad exuendam tyrannidem, eius interfectoribus adiutorem se præbuit.

Cambyses iudicem sibi charissimum, quòd perperam & iniquam sententiam tulisset, corruptus pecunia, euestigio comprehendi iussit, & pelle ex toto eius corpore detracta tribunal iudicum insterni, vt aliena fruerentur insania, eóque periculo rectius iudicarent.

I N I V S T I.

VLtimus regum Romanorum *Tarquinius* vir fuit iniustus, vt docet Ouid. lib. 1. Fast. dicens: Vltima Tarquinius Romanæ gentis habebat Regna, vi, iniustus, fortis ad arma tamen.

Amulius Numitorem fratrem regno expulit, & paruulos nepotes perdendos in Tyberim deuouit. Ouid. lib. 3. Fast. Hoc vbi cognouit contemptor Amulius æqui, Nam raptas fratri victor habebat opes, Amne iubet mergi geminos.

Themistocles monitus à quodam vt æqualem se præstaret in iudicio: Absit, inquit, vt ego dum potero, non magis amicis faueam cunctis in rebus.

Panis rex Chalcidis Hesiodum Homero prætulit, vt Midas agrestem Panos cantilenam Appollinis musicæ.

Sisamnes nomen est illius iudicis, quem ob iniquam sententiam à Cambyse excoriatum prædiximus. Eius verò filius vocabatur Othanes: testis Herodotus.

Pilatus Hierosolymorum præsul autorem nostræ salutis adiudicauit morti, ne in Cæsaris offensionem impingeret.

P R O D I T O R E S, P E R I V R I, & perfidi.

LAomedon Neptuno & Appollini murorum Troiæ conditoribus pactam denegauit mercedem. Verg. lib. 4. Laomedontææ sentis periuria gentis.

Metius Suffetius, quum apud Albanos summam rerum teneret, à Romanis in auxilium contra Fidenates vocatus iure societatis, venit quidem, sed in ipso prælio ad hostes defecit. Propterea Tullus Hostilius parta victoria eum religauit ad binas quadrigas, hísque in diuersa rapientibus membratim discerpsit. De perfidia *Thesei* in Ariadnam, *Iasonis* in Medeam, Demophoontis in Phyllidem, Aeneæ in Didonem, iam diximus in capite de Ingratis.

Sinonem Vergilius fabulatur fuisse Græcum nescio quē periurum, qui suis mēdaciis & perfidia Troianos eluserit, & fatalem machinam vatibus nequicquàm reclamantibus intra muros duxerit. Vegil. lib. 2. Talibus insidiis periuríque arte Sinonis Credita res, &c.

Curio quum prius esset inimicissimus Cæsari, mutata postea voluntate, factus est acerrimus eius propugnator, quum ab eo liberatus esset maximo ære alieno. Vnde Lucanus: Audax venali comitatur

Curio

Curio lingua. Et alibi de eodem: Gallorum captus spoliis & Cæsaris auro. Seruius ait Curionem vendidisse Romam Cæsari XXVI. milibus aureorum.

Qua perfidia *Paris* Menelaum hospitem eluserit rapta eiusdem vxore, iam diximus. Hora. Pastor quum traheret per freta nauibus Idæis Helenam perfidus hospitam.

Eriphyle capta aureo monili, quod ferebat. Adrastus, maritum suum Amphiaraum delitescentem prodidit, vt prius dictum est.

Qua perfidia *Polymnestor* rex Thraciæ Polydorum interfecerit, dictum est in capite de Auaris.

Conuenit inter historiogrophos, Troiam ab Aenea, Antenore, & aliquot aliis, qui postea profugi multis fuerunt annis, proditam fuisse Græcis.

Annibal senior appellatus Asdrubalis filius, quum primo bello Punico totam Italiam vastaret, Cornelium Asinam consulem spe pacis vocatum ad colloquium Punica fraude interfecit.

Cn. Domitius Bituitum Aruernorum regem specie colloquij comiter inuitatum vinxit, ligatúmque Romam misit.

Fl. Fimbria Valerium Flaccum in Asia curauit interficiendum corrupto exercitu.

M. L. Drusus Magulsam Mauritaniæ principem, quem hospitio susceperat, Baccho prodidit, pecunia corruptus.

L. Magius, & *L. Fannius* legati à Mithridate ad Sertorium missi, defecerunt ad populum Romanum.

De *Nicia* Pyrrhi medico, eiúsque in dominum proditione iam diximus.

Perpenna consul Marianarum partium, Quintum Sertorium, quo cum prius magna amicitia dimicauerat, inter epulas nihil sibi timẽtem interfecit, vt solus Imperio potiretur in Hispania.

Aulus Posthumius Albinus missus ad bellandum Iugurtham, pecunia ab eodem corruptus, fœdissimam contraxit pacem.

Ptolemæus Iudæus, Abobi filius, socerum suum Simonem Iudęorum principem, conuiuio exceptum cum duobus filiis interfecit, regnandi cupiditate.

Zopyrus Persa benignè à Babyloniis exceptus vrbẽ eorum Dario prodidit.

Tarpeia puella Capitolium Tatio regi Sabinorum tradidit.

Boleslaus tertius rex Bohemorum Moschonem regem Poloniæ simulatione colloquij exoculauit.

Cethegus Romanus cum Catiliana in remp. coniurauit.

Dion Syracusanus interfectus est proditione cuiusdam *Calicratis*, quo cum summa familiaritate prius vixerat.

Cocalus

Cocalus rex Siciliæ Minoëm regem Cretæ, qui Dædalum persequebatur, ad colloquium prætextu amicitiæ inuitatum, per proditionem in thermis suffocauit.

Grimoaldus, Pipini filius, Dagobertum, Sigisberti secundi filium, fidei suæ post mortem patris eius commissum, interfecit, vt Austrasiæ regnum, cui præerat pupillus, sibi vendicaret.

Helena Deiphobum Troianum, cui post mortem Paridis nupserat, dormientẽ Gręcis prodidit, foribus eius apertis. autore Vergilio.

Iolas Alexandri pincerna dominum suum veneno suffocauit.

Io. Galeatius dux Insubrium Barnabam socerum suum, quem simulabat se salutare velle, obuiam prodeuntem in itinere per proditionem cepit, coniecitq; in carcerem.

Myrtilus Hippodamiam Oenomai filiam curruli certamine dimicantem prodidit pacta mercede corruptus à Pelope. Seneca: Deceptor dominæ Myrtilus.

De perfidia *Septimuleij* in T. Gracchum iam diximus in capite de Auaris.

Cillicon Milesius prodita Prienensibus Mileto patria, inhonestè ditatus est.

Lasthenes Olynthum prodidit Philippo Macedoni.

Cleomenes Spartanus Argiuos induciarum fiducia consopitos noctu inuasit, aliosque contrucidauit, alios duxit captiuos.

Phrynicus fuit quispiam Lacedæmoniorum proditor.

Euribatus missus à Crœso cum multa pecuniarum vi, vt contraheret exercitum, ad Cyrum Crœsi hostem defecit.

Sedechias medicus Carolo Caluo regi ac domino suo venenum præministrauit.

Harpagus Astyagem dominũ suum prodidit Cyro regi Persarũ.

Milo Epirotarum vrbem Papyrio Cursori spe mercedis prodidit.

Apollonius Samios, quib⁹ erat pręfectus, Philippo dedit occidẽdos.

Vlysses Calypso nympgam, cuius hospitio septem annos fuerat vsus, fide violata deseruit. Propertius libro 2. Sic à Dulychio iuuene est elusa Calypso, Vidi amatorem pandere vela suum.

Pelops filius Tantali periurio decepit Myrtilum in Hippodamię certamine, vt fabulantur poëtæ. Catullus: Periuri Pelopis vastabit tertius hæres.

FIDELISSIMI.

MAluit *Attilius* Regulus ad supplicium redire, quàm datam Carthaginiensibus fidem violare, vt iam docuimus. Syll. lib. 6. Seranus clarum nomen, tua Regule proles, Qui longum semper fama gliscente per æuum, Infidis seruasse fidem memomorabere Pœnis.

De fide

De fide Penolopes in Vlyssem, & Zopyri in Darium suis locis iam diximus.

MEMORIA CLARI.

CYneas Pyrrhi legatus Romam à domino missus, omnium senatorum nomina edidicit vno die, quorum concessum totidem regum sibi videri retulit Pyrrho.

Mithridates duarum & viginti gentium, quas habuit sub ditione, linguas percalluit, earúmque gentium viris sine interprete locutus est. Autores Plinius & Gellius.

Themistocles tanta fuit memoria, vt Simonidi artem memoriæ pollicenti, dixerit se malle artem obliuionis, quòd etiam meminisset, quæ nollet, & obliuisci non posset quæ vellet. Autor Cicero lib. 2. de Finibus.

Iulius Cæsar eodem tempore quaternas dictabat epistolas. Plinius scribit eum legere, simul dictare, & audire consuesse.

Aiunt & *Theodectem* Aristot. discipulum multuæ fuisse memoriæ.

Habuit *Lucullus* diuinam quandam rerum memoriam, maiorē verborum Hortensius, autor Cicero lib. 4. Quæst. Acad.

Seneca scribit memoriam in seipso adeò excelluisse, vt non ad vsum modò sufficeret, sed in miraculum vsque procederet. Nam duo millia nominum recitata, quo ordine erāt dicta, referebat. Ducentos versus ab vltimo incipiens recitabat.

Aelius Adrianus tanta fuit memotia, vt locos, negotia, milites absentes quoque nominibus recenseret.

Cyrus rex nomina cunctorum militum in exercitu tenebat.

Hortensius orationem iisdem verbis scriptitabat & pronuntiabat, quibus meditabatur.

Carmides in Græcia quæ quis exegisset volumina in bibliothecis, legentis modo repræsentabat. Autor Plinius.

Esdras sacerdos vniuersas Hebræorum doctrinas habuit in memoria.

Tanta fuit *Portio* Latroni memoria, vt quæ dicturus erat, ediscendi causa nunquàm relegeret. Edidicerat quum scribebat. Dicebat ita, vt in nullo vnquàm verbo memoria eū deciperet. Iubebat aliquem nominari ducem, statim illius gesta ad vnguem reddebat.

Antonius Rauennas ætate Antonij Sabellici multa rerum millia stans percipiebat animo.

Scipio in exercitu Romanorum tenebat nomina.

OBLIVIOSI, ET QVI MEMORIA EXCIDERUNT.

MEssala Coruinus morbi diritate sui nominis oblitus est. Autore Plinio.

Bamba

Bamba rex Gotthorum haustu veneni ab Heringio successore dati memoriam amisit.

Franciscus Barbarus, Hermolai amicus, Græcas literas (quarum prius erat doctissimus) in extrema senectute oblitus est.

Seneca scribit Caluisium Sabinum tam fragili, aut nulla potius extitisse memoria, vt illi modò Vlyssis, modò Achillis, modò Priami nomen excideret, quos tamen nouerat optimè.

Thraces tam obtuso sunt ingenio, & adeò infœcunda memoria, vt quaternarium numerando nequeant transcendere.

Atticus, Herodis Sophistæ filius, tanta fuit ingenij hebetudine, vt ne elementorum quidem nomina perdiscere, aut retinere vnquàm potuerit.

Orbilius Benenentanus in extrema senectute excidit memoria. Vnde bibaculus: Orbili vbinam est literarum obliuio?

Georgius Trapezuntius in extrema senectute oblitus est literarum.

Curio pater tam nulla fuit memoria, vt olim totam causam in iudicio sit oblitus, teste Cicerone.

ALII, QVI VERBA FACTVRI, memoria exciderunt.

THeophrastus apud Athenienſem populum dicturus præ pudore obticuit.

Demosthenes apud Philippum regem Amyntæ filium.

Herodes Atticus coram M. Antonio, *Heraclitus* Lycius sophista coram Seuero principe verba facturi præter spem obmutuerunt.

B*artholomæus* Sothinus nomine suæ ciuitatis Alexandro Pontifici maximo gratulaturus, in media propè oratione excidit: vt *Franciscus* B*arbarus* apud Philippum Insubrium ducem.

Hipparchion veniens in certamen cum Ruffino citharœdo, spe omnium elusa conticuit. Hinc adagium, Mutus Hipparchion.

FORTVNATI, ET FOELICES.

TYrannus Samiorum *Polycrates* tanta vsus est fœlicitate, vt nullum vnquàm mœroris argumentum in tota vita potuerit reperire. Nam quum ad excitandum sibi dolorem anulum ingentis pretij coniecisset in mare, eundem postmodum reperit in pisce, oblato sibi à piscatore. Ad extremum verò affixus est cruci, vt iam diximus.

Gyges rex Lydorum gemmam habuit tantæ virtutis in anulo, vt ea ad se versa videret quoscunque vellet, nemini conspicuus. Vnde beneficio anuli omnia consequebatur ex animi voto.

Xenophilus musicus vixit c v. annos sine vllo corporis incommodo. Autore Plinio.

Antiquitas

Antiquitas nõ paruæ adscribit fœlicitati, quòd *Diagoras* Rhodius duos Olympionicas filios eodem die victores coronari conspexerit. Autor Cicero lib.1. Quæst. Tuscul.

Marius post septem consulatus domi suæ senex mortuus est. Autor Cicero lib.3. De natura deorum.

Timotheo Atheniensium duci fœlix adeò risit fortuna, vt in omni bello facilem ac velut certam referret victoriam. Cui prosperitati inuidentes æmuli Fortunam pinxerunt, quæ in eius dormientis nassam & rhetia vrbes immitteret vltrò. Quod conspicatus: Si dormiens, inquit, vrbes capio, quid putatis me facturum, quũ vigilaro?

Quandiu Lydis principatus est *Alcimus*, perpetua vsus est tranquillitate, habuitque diuitias quantas voluit.

Apollo fœlicem pronuntiauit *Aglaum Psophidium*, qui tamen in angustissimo Arcadiæ angulo consenuerat, prædioli sui fructibus contentus.

Datylus fuit quispiam apud Athenienses, adeò fortunatus, vt illi quotidie nouus honor accresceret.

Herodotus scribit *Amynoclem* virum fuisse Magnesium, qui in excauanda terra multa pocula aurea & argentea, thesaurosq; Persarum inuenerit.

Lucius Sylla apud Romanos fœlicis cognomen sibi adoptauit.

Plinius tribuit magnæ fœlicitati, quòd *Lampedo* mulier Lacedæmonia regis filia, regis vxor, & regis mater fuerit.

Berenice vocatur fœlix à Plinio, quòd filia soror & mater fuerit Olympionicarum.

In familia *Curionum* tres continua serie oratores extiterunt.

In *Fabiorum* familia tres continui principes senatus. M. Fabius Ambustus, Fabius Rutilianus, & Q. Fabins Gurges.

Q. Metello contigit, quod optauerat, vt scilicet primarius esset bellator, optimus orator, fortissimus Imperator, auspicio suo maximas res gereret, maximo honore vteretur, summa esset sapiẽtia, summus haberetur senator, pecuniam magnam bono modo inueniret, multos liberos relinqueret, & clarissimus esset in ciuitate.

Antonius Castor centesimum ætatis annum excedens, nullum adhuc corporis malum expertus erat, ac ne ętate quidem memoria, aut vigore concussis.

Enhippus rex fuit Argiuorum mirę fœlicitatis, cuius clypeum qui apud Gręcos rem præclare gessissent, per vrbem incedentes ferebant honestamenti causa.

Cõtrà verò inter infœlicissimos iusta causa numerãdus est *Oedipus*, qui patre interfecto matri se commiscuerit, & ex ea liberos susceperit, qui mutuis vulneribus seipsos interfecerint.

Fr. Busal

Fr.Busalus ciuis Romanus duos filios mutuis vulneribus se petentes vidit,totidem ob seditionem securi percussos, aliũ qui nouercam interfecerit,filiam verò quæ præsente marito venenum hauserit.

RELIGIOSI.

L. *Albinus* vxorem & liberos in via pedibus ire iussit,vt Vestales cum sacris currui suo imponeret.

Alexander Macedo mane ante omnia diis sacra faciebat.

Ludouicus Crassus, Francorum rex, sacerdoti Eucharistiam afferenti obuiam proficisci voluit, quàmuis grauissimo affectus morbo.

Numa instituit Deos fruge colere,& mola salsa supplicare.

Tempore bellorum *Sylla* Apollinis imagunculam ferebat in sinu, quam imminente discrimine osculabatur, & velut adiutricem inuocabat,autore Plutarcho.

Pericles suggestum ascensurus diis vota faciebat, ne verbum aliquod inconsultè & imprudenter euomeret.

FLVVII PRAECIPVI NOMINIS.

A*Cis* fluuius est Siciliæ ex Aetna scaturiens, de quo Ouid. lib.4. Fast.Præterit & ripas herbifer Aci tuas.

Albis fluuius Germaniæ. Luca.Fundat ab extremo flauos Aquilone Sueuos Albis,& indomitum Rheni caput.

Amphrysus fluuius Thessaliæ, apud quem Apollo diuinitate priuatus pauit armenta Admeti regis.Lucanus: Irrigat Amphrysus famulantis pascua Phœbi.

Anauros fluuius Thessaliæ,ex Pellō monte defluens,& nullas spirans auras,vt docet ratio nominis.Lucanus:Quíq; nec humentes nebulas,nec rore madentem Aëra,nec ventos tenues expirat Anauros.

Apidanus fluuius Thessaliæ velocissimus. Lucanus: & gurgite rapto Apidanus.

Anio,seu Anienus fluuius Italiæ, nomen sumpsit ab Anio rege ibidem submerso: cadit in Tyberim. Syllius lib. 12. Ad genitorem Anio labens,sine murmure Tybrim.

Arar fluuius Galliæ Narbonensis, defluens in Rhodanum, adeò lentus,vt difficile sit iudicare, vtram in partem defluat. Syll. lib. 15. Quorum serpit Arar per rura pigerrimus vndæ. Dicimus etiam Arararis in recto casu.Claudianus:Quos Araris velox, Rhodanus quos tardior ambit.Nostro tempore vocatur Sagona.

Araxes fluuius Armeniæ,ortũ habet à quodam monte,qui Abon, seu Aban dicitur.Lucanus:Armeniúmq; bibit Romanus Araxem.

Atax fluuius ortum habet in montibus Pyrenæis, & defluit in mare Tyrrhenum.Lucanus lib.1. Mitis Atax Latias gaudet non ferre carinas,

Athesis fluuius Italiæ celeriter fluens, effunditur in Adriaticum

marc.

mare.Luc.lib.1.Siue Padi ripis, Athesim seu propter amœnum.

Amasenus Volscorum fluuius. Verg. lib.12. Ecce fugæ medio summis Amasenus abundans Spumabat ripis.

Aufidus fluuius Appuliæ. Horatius: Dicar, quà violens obstrepit Aufidus.

Albula fluuius est, quem nunc Tyberim dicimus. Verg. lib.8.- Amisit verum vetus Albula nomen.

Almo fluuius Italiæ, in quo simulacrum Cybeles abluebatur. Luc. Et lotam paruo reuocant Almone Cybellem.

Arnus fluuius Thusciæ in mare Tyrrhenum influens. Marullus: Exul Hetrusci streperem sonanda Vallibus Arni.

Achelous fluuius Græciæ, è Pindo Thessaliæ monte scaturiens, Aetoliam ab Armenia diuidit.

Bragada fluuius est Africæ, apud quem M. Attilius serpentem c x x. pedum longitudine ballistis & tormentis expugnauit: leniter fluit Vnde Luca. lib.4.- Quà se Bragada lentus agit.

Betis fluuius Hispaniæ, dedit nomen regioni Beticæ. Stat. lib. 2. Syl. Graio nobilior Melete Betis. Lucan. lib.2.- Thetimq; fugacem Qui ferit Hesperius post omnia flumina Betis.

Borysthenes fluuius est Thraciæ, multis fontibus copiosus, & concursu multorum amnium adolescens. Ab eo Thraces vocantur Borysthenidæ.

Bactros fluuius est in finibus Scythiæ Asiaticæ, à quo Bactra regio, & vrbs nomen sumpsit. Luc. lib.3. Errantes Scythiæ populi, quos gurgite Bactros Includit gelido.

Cinga fluuius est rapacissimus, ex Pyrenæis montibus in Iberum fluens. Luca. Qua Cinga pererrat Gurgite.

Caycus fluuius est Mysiæ, à Teutranta Troadis parte defluens. Luca. lib.3.- Et gelido tellus perfusa Cayco.

Chalybs fluuius Hispaniæ, cuius accolæ vocantur Chalybes, qui ferrum effodiunt, & ibidem temperant. Lucanus lib.4. Non Chalybem gentes penitus &c.

Cayster fluuius Lyciæ, cygnis abundat. Propertius: Si quá ve olori geri viscenda est ora Caystri.

Cephisus fluuius Bœotię ortum habet in radicibus Parnasi. in eius ripa fuit olim tẽplum Temidis, ad quod accesserunt Deucalion & Pyrra deam consulturi super humani generis reparatione. Vnde ab oraculo illo fluuius vocatur fatidicus. Lucanus libro 3. Bœoti coiere duces, quos impiger ambit Fatidica Cephisus aqua.

Cyniphs Libyæ abundat hircis, qui propterea vocantur Cinyphij. Claudianus de laudibus Stiliconis: Quos vagus humectat Cinyphs.

Cynus fluuius Ciliciæ, Tarsum vrbem præterfluit. Nomen

sumpsit à candido colore, quem Syri Cydnum vocant. Solinus ait, ortum eius esse ignotum. Strabo verò ait nasci in Tauro. Tibullus lib.1. At te Cydne canam, tacitis qui leniter vndis Ceruleus placidis per vada serpis aquis.

Clitumnus fluuius est Vmbriæ, cuius aqua pota candidos boues reddit. Prop. lib.3. Hic Anio Tyburne fluis, Clitumnus ab Vmbro Tramite.

Cremera fluuius Italiæ, apud quam C C C V I. Fabij pugnantes à Veientibus interfecti sunt.

Danubius fluuius Scythiæ, ortum habet in quodam Germaniæ monte. Acceptis L X. amnibus euoluitur in mare. Alio nomine vocatur Ister. Horatius: Non qui profundum Danubium bibunt.

Daunus fluuius Appuliæ. Horatius. Et qua pauper aquæ Daunus agrestium Regnator populorum.

Eridanus fluuius est nulli amnium claritate inferior, autore Plinio. Nascitur in imis radicibus Vesuli montis, Mox peruis fontibus adolescens, ita demum augetur aliis amnibus vt se per septem ostia effundat. Velocissimus est. Alio nomine vocatur Padus. Verg. lib.3. Georg. Et gemina auratus Taurino cornua vultu Eridanus.

Enipeus Thessaliæ fluuius, apud quem Cæsar, & Pompeius congressi sunt bello: lentus est, sed mixtus Apidano fit velocissimus. Lucanus. Nunquamq; celer nisi mixtus Enipeus.

Euenus fluuius descendens à Tracia, nomen sumpsit ab Eueno homine ibidem submerso. Calydoniam præterfluit. De hoc Ouid. lib.9. Met. Venerat Eueni rapidas Ioue natus ad vndas.

Euphrates fluuius Mesopotamiæ ortum habet in paradyso terrestri. Secundum Strabonem in Niphate monte Armeniæ. Celeri cursu Armenios, & Cappadoces disterminat. Nomen interim mutat pro varietate locorum. Sunt qui opinentur eum suo alueo nonnunquàm egredi, & instar Nili Mesopotamiam irrigare Vnde sumpsit nomen à fertilitate, quæ accolarum lingua vocatur Euphrata.

Eurotas fluuius Laconiæ Spartam alluens. Ouid. lib.2. Met.

Gallus fluuius Lycaoniæ aqua sua potos in furorem vertit. Ouid. lib.4. Fast. Inter ait viridem Cybelen, altasq; Celenas Amnis it insana nomine Gallus aqua.

Galesus fluuius Calabriæ quinq; millibus passuum distans à Tarento. Stat. lib.2. Syl. Blanda Therapnæi placeant vineta Galesi.

Ganges fluuius est Indiæ, cuius origo dubia est. Tendit in Orientem, augetur X I X. fluuiis nauigabilibus, demum septem ostiis erumpit in mare. Tantæ magnitudinis est, vt vbi minus occupat latitudinis, octo millia passuum contineat, vbi plurimum, centum. Altitudinis nusquam minus vinginti passibus reperitur. Hunc Cyrus rex Persarum

Perſarum in CCCLX. alueos diuiſit ob amiſſum ibidem equum præcipua bonitate. Luca. lib.8. Qua rapidus Ganges, & qua Myſæus Idaſpes.

Garumna fluuius à Pyrenæis montibus defluens, Celtas ab Aquitanis dirimit. Auſonius: Aequoream reliqui te propter amice Garumnam.

Chalybs fluuius ex radicibus Tauri montis ſcaturiens, Syros, & Paphlagones interluit, & in Euxinum mare euoluitur.

Hebrus fluuius Thraciæ, ortum habet ab Oeagro flumine, à quo vocatur Oeagrius. Verg. lib 4. Georg. Gurgite quum medio portans Oeagrius Hebrus.

Hypanis fluuius Scythiæ ex magna palude profluens. Propertius: Quantum Hypanis Veneto diſsidet Eridano. Hic fluuius fert folliculos quoſdam acinis maiores, quibus quadrupedes volucres erumpunt, quæ in poſt meridianum tempus vſque viuunt, & volant: mox declinante ſole macreſcunt, & languent: occidente verò emoriuntur, vita non vltra vnum diem peracta.

Iberus fluuius vlterioris Hiſpaniæ, nomen impoſuit regioni. Cantabros alluit, & Balearicum ingreditur mare.

Idaſpes fluuius Indorum celebratiſsimus, aurum, & gemmas habere dicitur. Statius lib.8. Theb. Ceu modo geminiferum thyrſo populatus Idaſpem. Parthiam alluit, multas facit inſulas: Nomen ſumpſit ab Idaſpe, antiquiſsimo Indorum rege.

Indus, maximus eſt fluuius in iugo Caucaſi montis, quod vocatur Paropanyſus, aduerſus ſolis ortum effuſus. Sandus ab incolis appellatur, autore Plin. Vndeuiginti recipit amnes, ſed clariſsimos: Idaſpẽ quatuor alios afferentem, & Cantabram tres. Per ſe verò nauigabiles Aceſinum, & Hypaſin. nuſquam latior eſt quinquaginta ſtadiis, aut altior XXV. paſsibus. In occaſum verſus Oceano infunditur.

Iordanis fluuius in Iudæa eſt, eximiæ ſuauitatis. Oritur ad radices Libani ex duobus fontibus Ior, & Dan, nomine, qui ſimul iuncti, & fluuium & fluuij nomen perficiunt.

Iſara fluuius Rhodano ſe commiſcet.

Imera fluuius Siciliæ in duos alueos diuiditur, quorum alter aquas voluit ſuaues, & optimi ſaporis, tenditq; in mare Tyrrhenum: Alter amarus decurrit in Libycum mare.

Inachus fluuius Argiuorum nomen ſumpſit ab Inacho rege. De hoc Lucan. lib.6. Nec fortior vndis Labitur auectæ patet Iſidis.

Iſter, vt iam diximus, alio nomine vocatur Danubius. Propterea à poëtis vocatur Binominis, à duobus nominibus. Ouid. lib. de Ponto: Stat vetus vrbs ripæ vicina binominis Iſtri.

Ladon fluuius eſt Arcadiæ, Apollini ſacer, de quo Claudianus:

Plurima Parrhaſius tunc inter corpora Ladon Hæſit.

Liger, ſeu *Ligeris*. fluuius eſt, Aquitanos à Celtis dirimens, vt aliqui volunt. Sunt enim qui Galliam Celticam ad Garumnam vſque protendant. Hic fluuius nauigabilis eſt, multúmque abſumit terræ ſolito non contentus alueo. Maior eſt eius latitudo quàm Sequanæ, ſed minor multo profunditas.

Lincestius fluuius aquas habet tantæ virtutis, vt inebrient inſtar vini.

Linternus, & *Lyris*, fluuij ſunt Campaniæ. Verg. Et vmbroſæ Lyris per regna Maricæ. Labitur Lyris ex Appœninis montibus: Fregellas alluit, demum labitur in lucum ſacrum, quem Minturnenſes religioſiſsimè colunt.

Lycormas fluuius eſt Aetoliæ. Seneca, Nec præcipitem volueret amnem Flauus rapido fonte Lycormas.

Marſya fluuius nomen ſumpſit ab illo tibicine, qui in Apollinem certare auſus eſt. Commiſcet ſe Mæandro, quo cum Icareo infunditur mari.

Matrona fluuius, Celtas à Belgis dirimit: leniter ſatis effluit. Sequanam ingreditur prope Luteciam, & vnà Occidentalem intrat Oceanum. Octauo à Parrhiſiis miliari Septentrionē verſus contingit & alluit celebre multíque nominis cœnobium, Gorneium nomine. Vulgares aiunt hunc fluuium eo eſſe fato ſeu periculo, vt quotidie prædam aliquam ſibi corripiat: quod accidit ex vorticoſis foueis & voraginibus, quibus vbique ſcatet.

Mæander fluuius eſt Phrygiæ, ſeu Mæoniæ, adeò flexuoſus & reciprocus, vt in fontem reuerti videatur. Lydiam diſterminat à Caria. De hoc Ouid. lib. 9. Non ſecus ac liquidis Phrygius Mæander in vndis.

Melas Bœotiæ fluuius, Mineruæ ſacer, abundat oliuetis. Potos greges ſi albi fuerint, nigros reddit. in hoc contrarius & diſsimilis Cephiſo.

Meles fluuius eſt Aſiaticus, Smyrnam alluens.

Metaurus fluuius Vmbriæ, deſcendens in Adriaticum ſinum.

Mintius Venetiarum fluuius ex Benaco ſcaturiens, delabitur Mantuam. Polit. O ſacris Minci celebrate Muſis.

Moſella fluuius Galliæ Belgicæ.

Nar ſabinorum, ſeu Vmbrorum fluuius, aquas habet velut ſulphureas.

Nilus Aegypti fluuius, plurimum trahit limi, quo arua fœcundat: incerta eſt eius origo: Vnde Claudianus: - Et arcanos Nili deprendite fontes. Eccleſiaſtici dicunt eum à paradiſo terreſtri ſcaturire. Variis in locis mutat nomina. Septem oſtiis infunditur Oceano.

Oceano. Ouid.lib. 1. Metam. Sic vbi deſeruit madidos ſeptemfluus agros Nilus. Arundines profert, quarum membranulæ ſimiles ſunt papyro. Vnde Ouid. lib. 15. Pérque papyriferi ſeptemflua flumina Nili. Crocodilos habet, & Hippotamos: Alueum egreditur, & totam Aegyptum ſtagnantibus vndis alluit.

Nyphates Mœdorum, ſeu Armeniorum fluuius, cadit ab eiuſdem nominis monte. Sidonius: Aut vt Tigriferi pharetrata per arua Nyphatis.

Numycius fluuius eſt Italiæ, in quo Aeneam ſubmerſum ferunt nonnulli.

Oaxes fluuius Cretæ, de quo Verg. Pars Scythiam & rapidum Cretæ veniemus Oaxem.

Orontes fluuius Syriæ de quo Ouid.libro 2. Meta. Arſit & Euphrates, Babylonius arſit Orontes.

Pactolus Lydiæ, aureas voluens arenas.

Padus Italiæ, qui alio nomine vocatur Erydanus. Poëtæ fabulantur in hunc cecidiſſe Phaëtontem excuſſum polo, vnde & Phaëthonteus dicitur. Martia.lib.10. Et Phaëthontæi qui petis arua Padi.

Peneus flu. Theſſaliæ, Macedoniam dirimit à Magneſia. In eius ripa poëtæ fabulentur Daphnen in laurum fuiſſe conuerſam, quæ propterea vocatur Peneia.

Permeſſus fluuius Bœotiæ, ſacer Muſis, à cuius nomine vocantur Permeſsides.

Phaſis celebratiſsimus eſt Colchorum fluuius. Lucan. Colchorum qui rura facit ditiſsima Phaſis.

Rhenus Belgas diuidit a Germanis. Mirabile eſt, quod de huíus natura ſcriptum legitur. Aiunt enim fluuium hunc Celtarum infantes intra ſuum ſinum coniectos, ſi polluta matris pudicitia eſſent ſuſcepti, tanquam impuri lecti vindicem rapidis vorticibus ſuffocare conſueſſe. Quos autem ſenſiſſet legitimo & impolluto natos matrimonio, in portum placidis aquis extuliſſe. Hoc legitur in quadam Politiani epiſtola ad Iacobum Cardinalem Papienſem.

Rhodanus fluuius velociſsimus, ortum capit in Alpibus: tardum Ararim proximè Lugdunum ſecum arripuit: auctus demum Iſara & Druentia, duobus oſtiis in Tyrrhenum mare diffunditur.

Rubicon flu. Italiæ, de quo Luca. Fonte cadit modico, paruíſque impellitur vndis Puniceus Rubicon.

Sarnus, & Sebetus, fluuij ſunt Campaniæ.

Sequana fluuius Galliæ, Celtas dirimit à Belgis, Parrhiſiorum Luteciam alluit, multíſque afficit commoditatibus. Eò enim comportantur ligna, vina, & cætera quæ vrbi conducunt.

Sicoris fluuius Hiſpaniæ iuxta Ilerdam. Lucanus libro 4. - Placidis

Sicoris fluuius Hiſpaniæ iuxta Ilerdam. Lucanus lib.4. - Placidis prælabitur vndis Heſperios inter Sicoris non vltimus amnes.

Simois fluuius Troadis, apud quem Venus ex concubitu Anchiſæ genuit Aeneam. Vergilius: Tu'ne ille Aeneas, quem Dardanio Anchiſæ Alma Venus Phrygij genuit Simoëntis ad vndam?

Strymon fluuius Thraciæ, à cuius nomine Thraces vocantur Strymonij.

Sperchius flu. Theſſaliæ, de quo Ouid.lib.1.Meta. Populifer Sperchius, & irrequietus Enipheus.

Tagus fluuius Hiſpaniæ aurifer.

Tanais flu. Scythiæ ex Riphæis montibus defluens.

Thermodon flu. eſt eiuſdem regionis, ad cuius ripas Amazones feruntur habitaſſe. Ouid.lib.4.de Ponto: Et tu fœmineæ Thermodon cognite turbæ.

Tybris, quum prius Albula diceretur, nomen ſumpſit à Tyberino rege ibidem ſubmerſo.

Ticinus fluuius Italiæ.

Tygris fluuius Armeniæ maioris.

Timauus Venetorum, de quo Lucanus lib. 7. Atque Antenorei diſpergitur vnda Timaui.

Trebia fluuius Italiæ, ex Apœnnino in Rhodanum influens, nobilitatus ſecunda Annibalis victoria, & clade L. Sempronij conſulis.

Vfens fluuius Italiæ, ex Alpibus decidit in Padum.

Xanthus fluuius Troadis. Verg. Non Simois tibi, nec Xanthus, nec Dorica caſtra Defuerint. Hæc ſunt nomina fluuiorum præcipui nominis. Infinitam aliorum turbam omiſimus de induſtria.

FLVVII AVRIFERI ET GEMMIFERI.

TAgus Hiſpaniæ. Iuuenalis: Quod Tagus & rutila Pactolus voluit arena.

Hermus Lydiæ. Stroza filius; Quódve Metalliferis egerit Hermus aquis.

Idaſpes Indiæ. Claudianus: - Auriferum veniam poturus Idaſpem. Statius lib.8. Ceu modo gemmiferum Thryſo populatus Idaſpem.

Pactolus Aſiæ. Lucanus lib.3. Paſſaq; ab auriferis tellus exire metallis Pactolon. Verg.lib.10. Pactolúſq; irrigat auro.

Arimaſpus Scythiæ fluuius, aureas quondam habuit arenas.

De fluuiis quibuſdam auriferis Claudianus: Non Tarteſsiacis illum ſatiaret arenis Tempeſtas pretioſa Tagi, non ſtagna rubentis Aurea Pactoli, totumq; exhauſerit Hermum, Ardebat maiore ſiti.

FLVVII INFERNALES.

STyx, Lethe, Cocytus, Phlegeton, Acheron. De his Syllius lib.13. Latè exundantibus vrit Ripas ſæuus aquis Phlegeton, & turbine anhelo

anhelo Flammarũ resonans saxosa incendia torquet. Parte alia torrens Cocytus sanguinis atri Vorticibus furit, & spumãti gurgite fertur. At magnis semper diuis, regiq; deorum Iurari dignata palus, picis horrida riuo, Fumiferũ voluit Styx inter sulphura limũ. Tristior his Acheron sanie, crassoq;, veneno Aestuat, & gelidam eructans cũ murmure erenam: Descendit nigra lentus per stagna palude.

AQVARVM MIRABILIS NATVRA.

A*Quæ Sinuessanæ* in Campaniæ regione sterilitatem fœminarum, & virorum insaniam abolere produntur.

In *Aenaria* insula calculosis mederi.

Iuxta Romam *Albulæ* aquæ vulneribus medentur. Plinius.

Lacus *Amphion* vitiligines tollit.

Cydnus Ciliciæ amnis podagricis medetur.

Leucogei fontes inter Puteolos & Neapolim oculis & vulneribus medentur.

Reatinis paludibus vngulæ iumentorum indurantur.

Cerome fons est, ex quo bibentes oues nigræ fiunt: ex *Mele* verò alio fonte, albæ. Si ex vtroque biberint, fiunt variæ. Testis Eudicus apud Plinium.

Crathis fluuius candorem facit bobus, ac pecoribus: *Sybaris*, nigritiam. Sybarim quoque si bibant homines, nigriores fient, & crispo capillo: si ex Chratide, fient candidi & porrecta coma.

In *Lusis* Arcadiæ fonte mures viuunt, & conuersantur.

Eurythris Aleos amnis pilos gignit in corporibus.

Qui ex *Clitorio* Arcadiæ fonte bibunt, vini tædio afficiuntur.

Marsiæ fons in Phrygia ad Celenarum oppidum saxa egerit. Ex *Cyzice* fonte potantes, amorem deponunt.

Grannone fons est calidus; qui in vinum additus triduo calorem potionis custodit in vasis.

Moguntiaci fontes sunt calidi in Germania, quorum haustus triduo feruet.

In *Silia* Indorum stagno nihil innatat, sed omnia merguntur.

Auernus lacus, superuolantes aues enecat, & arboribus folia decutit.

In Africæ lacu *Apustidamo*, omnia fluitant, & nihil immergitur, vt in *Phintia* Siciliæ fonte.

Olachas fluuius est in Bithynia, cuius gurgite periuri notantur pati velut flammam vrentem.

In Cantabria *Tamarici* fontes habentur in augurio.

Lycus fluuius in Leontinis tertio die necat, si quisquam biberit.

Coaspes, & *Euleij* fluuiorum suaues adeò sunt aquæ, vt reges Parthorum ex his bibant.

Cabura fons est Mesopotamiæ, cuius aqua iucundè olet.

Apud Bactros amnis *Ochus*, & *Iaxartes* deferunt salis ramenta. Præcedentia hæc sumpta sunt ex Plinio.

Clytumnus fluuius est Meuaniæ, cuius aqua pota, candidos boues reddit. Propert.lib.2.Qua formosa suo Clitumnus flumina luco Integit, & niueos abluit vnda boues.

In *Carysto* Euboiæ aquæ feruntur esse calidæ,quæ vocantur Alopiæ. Tibullus lib.4.Cretæis ardens aut vnda Carystia campis.

Anygri aqua in Peloponneso admodum fœtet.

Afrodisius fluuius steriles reddit mulieres.

Axus fluuius est Macedonum, cuius aquam si biberint greges armentorum, nigros pariunt fœtus.

Belus Phœniciæ flu.arenas habet accommodas vitro.

Croconus, seu *Crocaculus* flu.est Brutiorum, in quem si quid coniiciatur,lapideo durescit cortice.

In *Mæandro* fluuio nascitur nescio quis lapis, qui pectori alligatus insaniam parit.

Melas flu. Bœotiæ potos greges si albi sint, nigros facit. *Cephisus* verò, ex nigris albos reddit. *Caßinitius* flu. Thraciæ, equos aqua sua potos efferat.

Virgulta in *Silarum* fluuium Samnitum demissa, lapidescunt. Sillius lib.8. Nunc Silaris quos nutrit aquis,quo gurgite tradunt Duritiem lapidum mersis inolescere ramis.

Pontus flu. Thraciæ ardentes habet lapides, qui contrariam carbonibus retinent naturam. Vento enim extinguuntur,in aqua verò flagrant,odorémque instar bituminis tetrum adeò reddunt,vt nulla reptilia propè consistant.

Salmacis fons est in Caria,cuius aquam qui potauerit,mollis fieri dicitur. De mirabili aquarum virtute Ouid.lib.15.scribit: Medio tua corniger Ammon Vnda die gelida est, ortúque calescit,&c.

Pontanus in libro Meteororum: Videas lapidescere Sarni Cæruleo sub fonte alnum, filicísque maniplos, Et paleæ intortos lento cum vimine culmos. Idem de fonte Ammonis sic ait: Ammonem fama est mediis sub noctibus altum Feruere, & in mediis rursum frigere diebus.

Nihil in *Asphaltite* Iudææ lacu,qui bitumen gignit, mergi potest.

AVCTARIVM.

Fluuij reciproci sunt *Mæander*, & *Eurippus*, De Mæandro Propertius libro 2. Atque etiam vt Phrygio fallax Mæandria campo Errat, & ipsa suas decipit vnda vias. De Eurippo Seneca: Eurippus vndas flectit instabilis vagas,Septémque cursus flectit, ac totidem refert,Dum lassa Titam mergat Oceano iuga.

Fluuij

Fluuij ſubeuntes terras, & rurſum emergētes ſunt, *Lycus* in Aſia. *Eraſinus* in Argolica, *Tygris* in Meſoporamia.

Fluuij paradiſi terreſtris ſunt quatuor: *Ganges*, *Nilus*, *Tygris* *Euphrates*.

Oſtia *Nili* ſunt Canopicum, Bolbiticum, Sebenniticum, Peluſiacum, Mendeſicum Taniticum, Phatniticum.

Oſtia *Danubij* ſunt, Peuſe inſula, Naracuſtoma, Caloſtoma, Pſeudoſtomon, Boreoſtoma. Stenoſtoma. Aotor Ammianus Marcellinus.

FONTIVM QVORVNDAM NOMINA.

Hippocrene fons eſt Bœotiæ, quem poëtæ fabulantur equi vngula natum. Ouid. lib. 5. Met. Fama noui fontis noſtras peruenit ad aures, Dura Meduſæi quem præpetis vngula rupit.

Cymothoë fons eſt Achaiæ. Autore Plinio.

Nigris fons eſt apud Heſperios Aetiopas. Autore Plinio.

Cabura fons eſt Meſopotamiæ, cuius aqua iucundè olet, vt iam diximus.

Acidalus fons eſt in Orcomeno opido Bœotiæ, Veneri ſacer, quæ propterea vocatur Acidalia.

Aganippe fons eſt itidem Bœotiæ, ſacer Muſis, quæ inde vocantur Aganippides. Ouid. lib. 5. Metam. Fonte Meduſæo & Hyanthæa Aganippe.

Albunea fons iuxta Tibur. Verg. Lucoſq; ſub alta Conſulit Albunea, nemorum quæ maxima ſacro Fonte ſonat.

Callirhoë fons Athenis propinquus. Stat. lib. 12. Et quos Callirhoë nouies errantibus vndis Implicat.

Caſtalius fons eſt in radicib. parnaſi, ſacer Muſis, qui alio nomine Caballinus dicitur, à Caballo, id eſt equo, cuius vngula excuſſus eſt.

Clitorius fons eſt Arcadiæ, qui potus vini tædium afferre dicitur.

Crunos fons eſt in Attica, vt etiam Larine.

Magia fons Scciliæ in agro Syracuſano.

Margæa nomen eſt fontis apud Plinium.

Salmacis fons eſt in Caria.

Sebetos fons prope Neapolim. Statius lib. 1. Syl. Et pulchra tumeat Sebetos alumma.

Telpiſſa nomen eſt fontis frigidiſsimi, cuius aqua Tyreſiam extinxiſſe dicitur.

Lymira, *Sceletirbe*, & *Stomacace* nomina ſunt fontium apud Plinium.

Ciſſuſa fons eſt, in quo obſtetrices Bacchum infantem lauerunt. Autor Plutarchus in Lyſandro.

Eodem teste *Palma* & *Oliua* duo sunt fontes prope Delon.

Dircenna & *Nemeta* nomina sunt fontium apud Martialem libro 1. scribentem: Auidam rigens Dircenna placabit sitim: Et Nemeta, que vincit niues.

Dirce fons est Thebanus, in quem Dirce Lyci vxor conuersa est. Lucanus lib.3. Fatidica Cephisus aqua, Cadmeáque Dirce.

Arethusa fons est aquæ dulcis prope Syracusas, vt *Cyane*.

Zame fons est in Africa, ex quo canoras effici voces prodidit Varro.

Chrysorrhois fons fuit apud Troezenios.

Berbinus & *Gargaphius* nomina sunt fontium apud Herodotum.

LACVS, PALVDES, ET STAGNA.

A *Vernus* lacus est Campaniæ, Diti sacer. *Benacus* lacus est Italiæ. *Bœbeis* Thessaliæ: *Concanicus* Siciliæ: *Cyminus* Ethruriæ: *Eupilius* & *Fucinus* Italiæ: Mart. Fucinus & pigri taceantur stagna Neronis. *Gygæus* Lydiæ: *Lemannus* lacus prope Gebennas. Lucan. lib.1. Deseruere cauo tentoria fixa Lemanno. *Mareotis* Aegypti: *Sannaus* Asiæ, qui circumnascente absynthio inficitur. Autor Plin. *Spartha* Atropatiæ, salicis ferax. *Stymphalus* Arcadiæ: *Thesbitis* lacus, per quem transit Tygris fluuius: *Thrasimenus* lacus agri Perusini. Syllius: - Thrasimenus in altos Ascendat citius colles. *Zoroanda* lacus est, quem efficit Tygris fluuius. *Eptabolus* nomen est lacus apud Vitruuium. *Genesareth* apud Cor. Tacitum. *Acronius* lacus est Alpinus *Aeticus* Apolloniæ. *Albanus*, Albani montis. *Asconius*, Bithyniæ. *Amsanctus* Lucaniæ: *Caulas* Iudeæ: *Licomedes* Aethiopiæ: *Lucrinus* Campaniæ: *Pergusa* Siciliæ: *Tesprotie* Ambraciæ: *Velinus* agri Vesulani. *Archerusia* palus est Campaniæ: *Candebœa* Syriæ: *Mæotis* Scythiæ: *Serbonis* palus prope montem Casium: *Dastylitis* & *Loncanidis* nomina sunt paludum apud Plutarchum: *Lerna* palus Græciæ inter Argos & Mycenas: *Salapia* palus Appuliæ: *Sipus* palus ad Sipuntem Diomedis ædificium. *Myris*, palus fuit Aegypti.

MONTES PRAECIPVI NOMINIS.

A *Bila*, mons est Mauritaniæ, oppositus Calpe Hispaniæ: Acantius, Magnesiæ: Acaton, Aetoliæ: Actium, Epyri, vbi Antonius & Cleopatra superati sunt ab Augusto: Acontius, Magnesiæ: Acroceranui, montes sunt inter Armeniam & Hiberiam. Horatius: Infames scopulos Acroceraunia. Acrocorinthus, Peloponnesi: Aga, maioris Armeniæ: Agolonius, Arcadiæ: Agragas, Siciliæ, Alburnus, Lusitaniæ: Ancoranus, Mauritaniæ: Apœninus, dicitur totus Alpium globus: Aracynthus, mons Aetoliæ, Mineruæ sacer. Verg. Amphion Dircæus in Actæo Aracyntho. Argeus, Cappadociæ. Arpendus, Pamphilæ: Artemisius, Arcadiæ: Ascræus, Bœotiæ: Atlas, Maurit

Mauritaniæ: Athos, Macedoniæ: Aruisium, Campaniæ: Andriceis, Ciliciæ: Aetna, Siciliæ: Aulon, Calabriæ.

Balbus, Africæ: Bebius, Campaniæ: Berecynthus, Phrygiæ: Brilesus, Atticæ.

Caphareus, Euboiæ: Calpe, Hispaniæ: Capitolinus, vrbis Romæ: Carina, Cretæ: Carmelus, Phœniciæ: Casinus, Campaniæ: Casyrus, Persidis: Casius, Syriæ: Caucasus, Scythiæ: Caulon, Calabriæ: Chimæra, Lyciæ: Cillene, Arcadiæ: Cynthus, Deli: Cyrrha, Phocidis: Githeron, Bœotiæ: Citorius, Paphlagoniæ: Clarius, Colophaniæ: Cophantus, Bactrianorum: Corax, Aetoliæ: Corycus, Ciliciæ: Caphareus, Euboiæ.

Dardanus, Appuliæ: Dindymus, Phrygiæ: Dodona, Chaoniæ: Dyrrhachium, Epyri.

Ebron, Palæstinæ: Effraim, Iudææ: Eleome, Macedoniæ: Erymanthus, Arcadiæ: Eryx, Siciliæ.

Falernus, Campaniæ: Ferraria, Hispaniæ: Gagus, minoris Asię: Gargarus, Phrygiæ: Garganus, Appuliæ: Gaurus, Campaniæ: Gebenna, Aruernorum.

Hæmus, Thessaliæ: Hymettus, Atticæ: Helycon, Bœotiæ.

Ida, Phrygiæ: Idalius, Cypri: Inarime, Prochytæ insulæ: Ismarus, Thraciæ.

Lacinium, Italiæ: Lathmus, Cariæ: Libanus, Phœniciæ: Lycabesos, Atticæ: Libethrus, Aetoliæ, Musis sacer: Lycæus, Arcadiæ: Lilybeus, Siciliæ.

Malea, Laconiæ: Marathon, Atticæ: Mænalus, Arcadiæ: Misenus, Campaniæ.

Neptunus, Siciliæ: Niphates, Armeniæ: Nysa, Indiæ.

Oeta, Thessaliæ: Olympus, Macedoniæ: Ossa, & Othrys, Thessaliæ.

Pachynus, Siciliæ: Palatinus, vrbis Romæ: Pangæus, Thraciæ: Parnasus, Phocidis: Parthenius, Arcadiæ: Pelion, Thessaliæ: Pelorus, Siciliæ: Pindus, Thessaliæ: Pirenæus, mons Hispaniam dirimens à Gallia: Pholoë, Thessaliæ.

Quirinus, vrbis Romæ.

Reticus, Germaniæ: Riphæi, Scythiæ: Rodope, Thraciæ.

Scillaceum, Italiæ: Sigæum, Asiæ: Sipylus, mons inter Lydiam & Phsygiam: Sithon, Thraciæ: Silanius, Hyberniæ: Somorus, Syriæ.

Tabor, Galileæ: Taburnus, mons in Samnio: Taygetus, Laconiæ: Tarpeius, vrbis Romæ: Taurus, Scythiæ: Tetricus, Sabinorũ: Tmolus, Ciliciæ: Tempe, Thessaliæ.

Vesuuius, Campaniæ.

MONT

MONTES FLAMMIFERI.

AEtna Siciliæ. Stat.lib. 5. Theb. Vbi ignifera fessus suspirat ab Aetna Mulciber. Luc.lib 1. Et ardenti seruilia bella sub Aetna.

Lypara, quæ est vna ex Aeolijs insulis. Syllius lib. 14. Nam Lyparæ vastis subter depasta caminis Sulphureum vomit exeso de vertice fumum: Ast Aetna eructat tremefactis cautibus ignes.

Aenocauma, mons est æternis ardens ignibus. Autore Plinio.

Chimæra, mons Lycius. Pontanus: Oráque flammiuoma rutilent afflata Chimæra. Horat. Me nec Chimæræ spiritus igneæ Diuellet vnquàm.

Vesbius, seu Veseuus. Valer.Flac.lib.3. Arg. Vt magis Inarime, magis vt mugitor anhelat Vesbius.

HISTRIOGRAPHI PLAERIQVE graeci & latini.

ABlabius Gotthus, scripsit de bello Gotthorum.

Aeliodorus, præsul Tricensis, quæ ciuitas est Thessaliæ, scripsit Aethiopicam historiam lib. 11.

Anastasius Lateranensis, scripsit historiam ecclesiasticam vsque ad sua tempora.

Andronicus, scripsit res Alexandri.

Antipater Iolai filius, & Philippi Macedonis miles, scripsit historiam Perdicæ, & res Illyricas.

Appianus Alexandrinus x x i i. libros historiæ Romanæ composuit, & gesta Imperatorum.

Apolonius Aphrodiceus, scripsit res Carias, de Trallibus, de Orpheo, eiusq; ministeriis.

Arrianus scripsit historiam Alexandri magni v i i i. libris. Emicuit Romæ sub M. Antonio, & Adriano principibus: à quibus ob literas consularem meruit dignitatem.

Asellius sempronius, scripsit bellum Numantinum.

Bairon historicus, scripsit breuiarium rerũ ab Alexandro gestarũ.

Aufidius Bassus, ætate Quintiliani scripsit bellum Germanicum.

Bemarchus Cæsariensis, scripsit res gestas Constantini principis, libris decem.

Cadmus Milesius, scripsit historiam de Mileto, ac totius Ioniæ regione, libris i i i i.

Calinius Syrius, de gestis Alexandri: vt etiam Calisthenes Olynthius.

Calistus, scripsit heroico versu historiam Iuliani principis.

Charon Lampsacenus, ætate Darij primi scripsit Aethiopica libris duobus. Cretensia item, & Græcanica.

Charon Carthaginiensis, scripsit tyrannos quotquot in Asia atq; in Europa

in Europa fuere. Item vitas clarorum virorum libris IIII. Illustriũ fœminarum libris totidem.

Charon Naucratita, sacerdotes Aegypti, & reges qui fuere ab initio in qualibet gente.

Capton Lycius, composuit historiam Isauricam lib. VIII.

Chœrilus Samius, scripsit Atheniensium victoriam contra Xerxem: & pro singulis versibus singulos stateres aureos recepit.

Clearchus Solensis scripsit de Varia historia.

Clitarchus comes fuit Alexandri, qui eius gesta conscripsit.

Iulius Cordus, scripsit vitas Imperatorum.

Crito Pieriota (ciuitas est enim Macedoniæ Pieria) scripsit res Persicas, Siculas, & Macedonicas.

Q. Curtius, scripsit de gestis Alexandri magni: sed opus eius mancum est, & imperfectum.

Damascius Sigiæus, scripsit de rebus in Græciæ gestis. Præterea de parentibus eorum, qui ad Troiam profecti sunt. Item de poëtis & Sophistis.

Dares Phrygius, Græcè scripsit bellũ Troianũ, cui ipse interfuit.

Dexter Barcinonensis, scripsit omnimodam historiam.

Dion Cassius, scripsit Romanam historiam libris LXXX. Prętereà gesta Traiani principis, & vitam Arriani philosophi. Historiam eius integram non habemus.

Dion Prusiæus, scripsit de virtutib⁹ Alexãdri magni libros decẽ.

Diogenes Laërtius, scripsit de vita & moribus philosophorum.

Diodorus Siculus, scripsit historiam, quam bibliothecam inscripsit. Continet autem res, Romanas, & varias libris XL. Floruit Augusti seculo.

Dionysius Milesius, scripsit res Persicas, & quæ post Darium secuta sunt.

Dionysius Halicarnassæus Augusti tempore Romanam scripsit historiam.

Egesippus scripsit historiam ecclesiasticam lib. quinque.

Ephippius Cumæus, auditor Isocratis scripsit historiam ab excidio Troiæ, vsque ad sua tempora libris XXX.

Ephorus Cumæus, scripsit Galeni principis historiã libris XXVII. Præterea Corinthiaca, & quædam alia.

Herodotus scripsit historiam libris nouem, ex numero, & nominibus Musarum, incipiens a Cyro Persarum rege.

Herodianus Alexandrinus, scripsit imperatorum historiam, quæ ad nos integra non peruenit.

Hesychius Milesius, composuit historiam libris sex, in quibus complectitur Romanorum imperatorum, tyrannorum, & diuersorum

gentium res gestas, vsque ad sua tempora.

Euemerus Messanus, historiam finxit ex titulis & inscriptionibus sacris.

Eutropius Afer, discipulus Augustini, scripsit Epitomen Romanæ historiæ ab vrbe condita vsque ad Valentem principem & Iouinianum.

Eustathius Epiphaneus scripsit temporum Epitomen ab Aenea vsque ad Anastasium principem.

Eusebius, scripsit historiæ libros decem, de Præparatione Euangelica, & Epitomen temporum.

Florus scripsit historiam Romanam succincta breuitate. Item Epitomen in libros Liuij.

Fortunatus præsul Pictauensis, gesta sanctorum partim pedestri, partim soluta conscripsit oratione.

Gennadius Massiliensis, scripsit de Viris illustribus Theodosij tempore.

Ibicus Rheginus historicus, vixit apud Polycratem Samiorum tyrannum.

Hieronymus Rhodius, scripsit res gestas à Demetrio Poliorcete.

Ioannes Scilax, scripsit de Imperatoribus Constantinopolitanis.

Iosephus Iudæus conscripsit Græcè antiquitatis Iudæorum historiam libris viginti, ab exordio mundi vsque ad XIII. annum Domitiani. Bellum verò Iudaicum cum Romanis gestum libris 7.

Irenæus præsul Lugdunensis historiam scripsit ecclesiasticam.

Isidorus præsul Hispalensis, scripsit de Viris illustribus. Historiam præterea ab Adamo vsque ad sua tempora, & res Longobardorum, & breuem quandam cosmographiam.

C. Iulius senator res Romanas Græcè scripsit.

Iustus Tiberiensis texuit historiam rerum Iudaicarum.

Iustinus fecit epitomen in Trogum tanta styli fœlicitate, vt alienum propè inuentum sibi vendicarit.

Aelius Lampridius scripsit de Gestis Imperatorum ad Constantinum magnum.

Leo Bizantius, scripsit res Bizantij à Philippo gestas.

Leo Alabandæus, scripsit historiam de Caribus libris 4. De Liciis, duobus. Artem Rhetoricam. Bellum Phocensium, & Bœotiorum.

Liuius Patauinus, scripsit historiam Romanam.

Ammianus Marcellinus vitam quorundam Imperatorum.

Marius historicus, scripsit principum Romanorum vitas.

Gargilius Martialis vitas Imperatorum tempore Alexandri principis, cuius vitam diligentius persecutus est.

Marsyas Pellæus, scripsit res Macedonicas libris 10. à primo rege vsque

vſque ad Alexandrum. Item & de rebus Atticis libros II.

Meliſandrus Mileſius ſcripſit bellū Lapitharum, & Cētaurorum.

Menechmus Sicyonius, ſcripſit hiſtoriam Alexandri magni.

Nicolaus Damaſcenus, ſcripſit hiſtoriam vniuerſalem libris 70. & vitam Auguſti ſeparatim: apud quem in tanta fuit dignatione, vt Imperator ipſe Placentas ab amici acceptas vocaret Nicolaos.

Nymphis Heracleotes, ſcripſit hiſtoriam Alexandri, & eius ſucceſſorum, libris XXIII. de Heraclea XIII. vſque ad euerſionem tyrannorum.

Oneſicritus Alexandri incunabula & originem ſcripſit.

C. Oppius, commentarios Iuli Cæſaris continuauit, ſcripſitq; bellum Hiſpanienſe.

Palæphatus Abydenus ſcripſit Cyprica, Attica, & Arabica.

Paulus Oroſius, reliquit hiſtoriam ab initio mundi vſque ad Honorij principis tempora preſcribens.

Paulus Foroliuienſis, hiſtoriam ſcripſit Longobardorum.

Pauſanias Cæſarienſis, ſcripſit vniuerſæ Græciæ geographiam, cum eius hiſtoriis.

Piſandrus Larandæus, ſub Alexandro Mammeæ ſcripſit variam hiſtoriam verſibus & libris XL.

Pyſiſtratus Lariſſæus, fuit hiſtoriarum ſcriptor:

Plinius Secundus, ſcripſit hiſtoriam naturalem, opus apprimè vtile, ſi careret mendis.

Plutarchus Cheronæus, ſcripſit vitas multorum illuſtrium virorum. Item Apophthegmata, Parallellas, & alia plurima.

Polybius Scipionis Africani præceptor, ſcripſit Romanam hiſtoriam libris 40. quorum pauci ad nos peruenerunt.

Polemon Helladicus, ſcripſit de origine ciuitatum Phocidis, Ponti, Lacedæmoniæ geographiam, de curſu ſolis libros III.

Poſidonius Olbiopolita, ſcripſit poſt Polybium hiſtoriam libris LII. vſque ad bellum Cyrenaicum, & Ptolemæi. Præterea declamationes rhetoricas, & argumenta in orationes Demoſthenis. Floruit ætate Strabonis.

Priſcus Panites, magiſter epiſtolarum Theodoſij iunioris ſcripſit hiſtoriam Conſtantinopolitanam & Athilæ, libris 8. Præterea declamationes & epiſtolas.

Proſper, præſul Rheginus, ſcripſit de vita ſolitaria, de temporibus ab Adam vſque ad ſuum ſeculum.

Prudentius quoque hiſtoriam ab Adam carmine exorſus eſt.

Ptolemæus Lucenſis, ſcripſit hiſtoriam pontificum vſque ad Celeſtinum quintum, cuius tempore ipſe floruit.

Pherecydes Lerius, ſcripſit de Clero, de Iphigenia, de Feſtis.

Philo

Philo Herennius Biblius genere, grammaticus ſcripſit de ciuitatibus, & viris claris, libros x x x.

Philochorus Athenienſis ſcripſit libros Attidis x v i i. qui continent res Atthenienſium, & reges,& magiſtratus, vſqne ad Antiochum, Deum cognomento.

Philiſtus Syracuſanus,propinquns, Dionyſi tyranni ſcripſit res Siculas libris x i i.

Phlegon Trallianus,libertus Auguſti,ſcripſit hiſtoriam Olympiadum libris x v i. vſq; ad Olympi. x x i x. De faſtis Romanorum libros i i i i. Item de nominibus locorum vrbis Romæ , & Epitomen Olympionicarum, libris duobus.

Feſtus Ruffus ſcripſit Epitomen rerum Romanarum.

Sabinus Maſſurius , ſcripſit Faſtorum & rerum memorabilium libros.

Criſpus Saluſtius ſcripſit bellum Catilinarium , & Iugurtinum, & Romanas hiſtorias inſtar Liuij in quo opere citatur ſæpenumero ab antiquis. De hoc Martialis. Criſpus Romana primus in hiſtoria.

Secundus Tridentinus, ſcripſit Longobardorum hiſtoriam.

Socrates Conſtantinopolitanus,hiſtoriam eccleſiaſticam à tempore Apoſtolorum vſq; ad Chryſoſtomum compoſuit.

Sozomenus, presbiter Piſtorienſis,hiſtorie vniuerſalis ampliſsimũ edidit volumen.

Steſimbrotus Tharſius,ſcripſit res geſtas Cimonis ducis Athenienſium.

Suetonius Tranquillus vitas duodecim Cæſarum.

Theocritus Chius ſcripſit hiſtoriam Libycã & epiſtolas quaſdam.

Theodorus Gotthus ſcripſit hiſtoriam ſuorum temporum.

Theodorus Conſtantinopolitanus ſcripſit hiſtoriam eccleſiaſticam à tempore Conſtantini vſq; ad Iuſtinianum.

Themiſtogenes Syracuſanus hiſtoriam Cyri regis Perſarum.

Timæus Siculus , rex Græcas & bellum Thebanum.

Traianus patricius ſub Iuſtiniano principe ſcripſit temporum epitomen.

Thucydides Athenienſis patrem habuit Olorum, matrem Egeſipylam. Scripſit bellum peloponneſiacum.Fuit adeò ſtudioſus inquirendæ veritatis hiſtoricæ, vt iis mercedem præberet , qui nuntiarent,quæ acta eſſent in bello.

Val. Antias, hiſtoricus , plerumq; citatur ab antiquis autoribus.

Val. maximus , ſcripſit dicta & facta memorabilia ad Tiberium Cæſarem.

Theophanes Lesbius,ſcripſit res à Pompeio geſtas.

Timagenes Mileſius ſcripſit de Heraclea Ponti,& viris in ea claris libros

ris libros

ris libros tres.

Timosthenes, præfectus clasſis Ptolemæi Philadelphi, ſcripſit de Portubus libros decem.

Vincentius, ordinis prædicatorum, ſcripſit hiſtoriã in vniuerſalẽ, ab exordio mundi vſque ad Hieroſolymitanam expeditionem Ludouici regis Gallorum.

Vulcatius Gallicanus, ſcripſit vitas Imperatorum ad Diocletianum.

Volcatius Terentianus, ſcripſit hiſtoriam Gordianorum.

Xanthus ſcripſit hiſtoriam Lydorum libris IIII.

Zeno Rhodius ſcripſit hiſtoriam Rhodiorum. Fuit & alter Zeno, qui Pyrri geſta in Italia, Epitoménque Romanorum & Carthagi-nienſium compoſuit.

Zonaras ſcripſit hiſtoriam vniuerſalem ab exordio mundi vſque ad tempora Michaëlis Imperatoris Conſtantinopolitani.

Saxo Grammaticus, ab hinc paucos annos ſcripſit hiſtoriam regem Danorum, magna verborum elegantia.

Robertus Gaguinus, hiſtoriam Gallorum regum, quem noſtra ætate imitatur Paulus Aemylius.

Boccacius ſcripſit de Caſibus virorum illuſtrium.

Solinus de Mirabilibus mundi.

Blondus Foroliuienſis de Roma triumphante.

Sabellicus hiſtoriam vniuerſalem ab exordio mũdi ad ſua tẽpora.

Volaterranus Geographiam, Anthropologiam, & Philologiam.

Agathias Græcus hiſtoriam Francorum.

Pontificum Romanorum hiſtoriam ſcripſerunt Anaſtaſius, Paulus Diaconus, Guido, Rauennas, Sigisbertus monachus, Hugo Florianus, Sicardus præſul Cremonenſis, Gotfredus Viterbienſis, Vincentius præſul, Martinus Carſulanus, Landulphus canonicus Carnotenſis, Sazomenus, Geruaſius Ricobaldus, Ptolemæus Lucenſis, Antonius præſul Florentinus, Platina.

Vitas Imperatorum ſcripſere Cor. Tacitus, Marius maximus, Iulips Cordus, Tranquillus Suetonius, Optatianus, Gargilius Martialis, Fabius Marcellus, Iul. Capitolinus, Aelius Lampridius, Flauius Vopiſcus, Eutropius, Oroſius. Ex Græcis Herodianus, Dion, Appianus.

GRAMMATICI.

ACron Grammaticus Horatium poëtam enarrauit.

Aelius Præconius Grammaticus nobiliſsimus, orationes ad vnum quemque ſcribebat. Hic Metellum Numydicum in exilium comitatus eſt.

Aelius Meliſſus, librum edidit de loquendi proprietate.

Alexander Mileſius, Polyhiſtor cognominatus, libertus Cor. Len

puli, Grammaticus fuit qui docuit Romæ Syllæ temporibus.

M. Popilius Andronicus scripsit opusculum annalium.

Andromachus Grammaticus docuit Nicomediæ, Diocletiani tempore.

Appion Alexandrinus, Didymi magni alumnus, docuit Romæ Tiberij & Claudij temporibus. scripsit annales, & alia complura.

Appollodorus Atheniensis Grammaticus, discipulus Panetij Rhodij & Aristarchi Grammatici, scripsit historiam Atheniensem.

Appollonius Alexandrinus scripsit de cōpositione partiū orationis.

Archimedes Trallianus, scripsit mechanica, & Commentarios in Homerum.

Archibius Alexandrinus, docuit Romæ sub Traiano principe. Scripsit commentarios in epigrammata Callimachi.

Aristarchus Alexandrinus, floruit sub Ptolemæo Philometore, cuius filium erudiit. Scripsit commentarios supra mille. Discipulus fuit Aristophanis Grammatici.

Aristophanes Bizantius grammaticus discipulus fuit Callimachi.

Aristonicus Grammaticus Alexandrinus, scripsit in Theogoniam Hesiodi.

Arcadius Antiochenus, scripsit nonnulla in grammatica.

Asclepiades Anazerbæus Grammaticus, scripsit de fluminibus.

Asinius Pollio Trallianus, docuit Romæ tempore Pompei magni. Successit scholæ Timagenis. Scripsit bellum ciuile Cæsaris & Pompeij.

Asinius Capito, Grammaticus, reliquit librum epistolarum.

Callias Methymnæus, Grammaticus, Alcei & Sapphus poëmata enarrauit.

Spurius Carbilius, Romæ ludum grammaticæ aperuit, mercede docens. Idem G, literam primus inuenit, quum pro ea C, litera prius vterentur.

Val. Cato, Grammaticus, Romæ docuit multos, & nobiles, tempore Syllæ: tantumq; nominis sibi comparauit, vt sequentes versus in eius laudem vulgò prædicarentur. Cato grammaticus Latina Syrem, Qui solus legit & facit poëtas.

Luctacius Daphnis, Quint. Catuli libertus, professus est Romæ.

L. Cæcilius, Epirota, Attici libertus, ludum Grammaticæ Romæ aperuit, primúsque Vergilium, & alios nouos poëtas cœpit profiteri. Vnde Domitius Marsus, Indicat Epyrota tenellorum nutricula vatum.

Crates Malotes, æqualis Aristophanis, floruit sub Ptolemæo Philometore. Scripsit in Homeri Iliada, & Odyssæam libros I X. commentariorum. Primus studium grammaticæ Romæ intulit, eo ferè tempore

tempore, quo mortuus est Ennius.

Craßitius, cognomento Pasciles, Romæ ludum Grammaticæ aperuit. Docuit Iulianum Antonium, Antonij Triumuiri filium.

Demetrius Ixion, Adramitenus, docuit Pergami. Discipulus fuit Aristarchi, Scripsit enarrationem in Homerum.

Dicæarchus Lacedæmonius, grāmaticus, fuit Aristarchi auditor.

Dipymus Calchentorus, Grammaticus Alexandrinus, scripsit libros sup. M M M D.

Dioscorius Mireus, Grammaticus præfectus fuit prætorij Leonis Imperatoris, & præceptor filiorum eius.

Diomedes scripsit quædam in Grammatica, quæ adhuc extant.

Diogenianus ex Heraclea, Grammaticus sub Adriano principe, scripsit dictionarium per ordinem literarum, & quædam alia.

Dionysius Alexandrinus Grammaticus, præfuit bibliothecæ, & epistolis Traiani, habuítque præceptorem Chæremonem philosophum.

Domitianus insanus Grammaticus in vrbe Roma, id cognomentum adeptus est, quòd esset intractabilis, & valde morosus.

Donatus Grammaticus, præceptor Hieronymi scripsit libellum, quem pueri habent in manibus. Commentarios item in Terentium & Vergilium.

Demosthenes Thrax, Grammaticus, Iliada Homeri, & Hesiodi Theogoniam in solutam vertit orationem.

Helladius grammaticus Alexandrinus, sub Theodosio iuniore scripsit lexicon ex ordine literarum. Item de laudibus Theodosij, & quædam alia.

Ennius grammaticus duos libellos de literis & syllabis, ac metris conscripsit.

Epitherses Bithynicus, scripsit de Atticis dictionibus.

Heracleon Aegyptius, docuit Romæ, scripsit enarrationem in Homerum, & Lyricos.

Herodianus Alexandrinus, Grammaticus, Apollonij grammatici filius, & discipulus, floruit sub M. Antonio principe. Scripsit de Grammatica, & Imperatorum historiam.

Hermolaus Constantinopolitanus grammaticus scripsit ad Iustinianum Imperatorem Epitomen in librum Stephani grammatici de Vrbibus.

Eugenius Phrysius, docuit Constantinopoli, imperante Anastasio.

Verrius Flaccus, Romæ docuit Augusti nepotes. Professus est in atrio domus Catilinæ tanta omnium beniuolentia, vt statuam meruerit.

Aul. Gellius, tempore Traiani scripsit noctes Atticas. Fauorinum

maximè coluit.

Hyperechius Alexandrinus grammaticus, ſub Martiano Imper. ſcripſit de Verbis, & Nominibus,& Orthographia.

C. Meliſſus Spoletinus, à Mecœnate ob ingenium libertate donatus eſt.

Muthecus Grammaticus ſcripſit de Obſoniis,& de Canibus.

Moſchus Grammaticus ſcripſit carmen bucolicon.

Neſtor Alexandrinus grammaticus, Marcellum Auguſti ſororis filium erudiit.

Nicias Grammaticus docuit Romæ, fuitq́; familiaris Pompeio & Ciceroni.

Orbilius Beneuentanus profitebatur Romæ Ciceronis tempore, vir in diſcipulos plagoſus.

Pacatus Minutius, ſcripſit de lingua Alexandrinorum. Item de proprietate Atticæ & Doricæ linguæ.

Palamedes Eleates ſcripſit de Tragicis & comicis dictionibus, & commentarios in Pindarum.

Rhemnius Palemon, profeſſus eſt Romæ ſub Tiberio & Claudio principibus.

Pamphilus Sicyonius,ſcripſit de pictura,& claris pictoribus.

Pamphilus Alexandrinus, ſcripſit dictionarium quod vocauit Pratum.

Papias ſcripſit dictionarium Latinum ex ordine literarum.

Pauſanias Cæſarienſis ſcripſit de conſtructione. Vixit Romæ Adriani principis tempore.

Naucratita Grammaticus,docuit Athenis ſub Commodo principe,ad quem ſcripſit Onomaticon libris x.

Pompeius Leneus, Pompeij magni libertus, ſcripſit de herbis & plantis.

Priſcianus Cæſarienſis, claruit Athenis tempore Iuſtiniani principis.Scripſit de arte grammatica ad Iulianum conſulem,& ad Coſroëm,Perſarum regem,de naturalibus quæſtionibus.

M. Val. Probus Romæ docuit. Scripſit Syluam obſeruationum Latini ſermonis.

Philetas Cous Grammaticus fuit admodum Criticus, tempore Philippi & Alexandri,præceptor Ptolemæi Philadelphi.Scripſit elegias & epigrammata.

Philoxenus Alexandrinus, Romæ ſcripſit de verbis monoſyllabis & de Græciſmo,& de genere linguarum.

Scribonius diſcipulus Orbilij,docuit eodem tempore,quo Verrius.

Sophocles Grammaticus enarrauit Lycophronem & quoſdam alios poëtas.

Soſibius

Sosibius Grammaticus fuit Laconicus.

Telephus Pergamensis scripsit ferè omnia, quæ ad Grammaticam pertinent. Inter cætera collationes Epithetorum vnicuique rei congruentium ad paratam elocutionis copiam.

Terentius Scaurus floruit Adriani temporibus, scripsitq; librum de Cæselij vindicis erroribus.

Timagenes Alexandrinus, sub Pompeio magno captiuus, Romam ductus, emptus est à Gabinio. Docuit Romæ vsque ad Augusti tempora.

Timotheus Gazeus floruit ætate Anastasij principis.

Tyrannion docuit Romæ ætate Magni Pōpeij. Habuit tria librorum millia in bibliotheca.

Tryphon Alexandrinus, Augusti tempore scripsit de Copia orationis, de Orthographia, & quædam alia.

Verrius Cloacius scripsit de verbis Græcis.

Volcatius Epidius Grāmaticus, scripsit res gestas Pompeij Magni, & eius patris. Ludum aperuit, docuitq; M. Antonium & Augustum.

Zenodotus Ephesius, docuit filios Ptolemæi primi ac præfuit Alexandrinæ bibliothecæ: primus qui Homeri libros correxit, & in ordinem redegit.

Nicanor Alexandrinus grammaticus scripsit de punctis & dictionibus quibus vtimur in scribendo.

Inter neotericos numerantur Seruius, Valla, Nebrissensis, Nicolaus Perottus, Calepinus, Torrentinus, Bebelius, & Despauterius, & bonæ (si diis placet) doctrinæ Alexander Theopagita.

ORATORVM QVORVNDAM NOMINA.

ACtius Pisauriensis: Acatius è Cæsarea Palæstinæ, sodalis Libanij sophistæ: M. Aemilius Lepidus: Aeschines Atheniensis: Sp. & L. Albini Mumij filij. C. Albutius Silus, Nouariensis: Alexander Ephesius: Anaximenes Lampsacenus, discipulus Diogenis Cynici, præceptor Alexandri magni, & in expeditionibus comes: Andocides Atheniensis Leogori filius: Antipho Rhamnusius, qui Athenis præcepta dicendi tradidit: M. Antonius auus triumuiri: Aristides Atheniensis: Aristogiton Atheniensis impudens, qui scripsit apologiam ad Demosthenem ducem contra Timotheum, ad Lycurgum contra Timarchum, & contra Hyperidem: Asinius Pollio, Augusti amicus, qui declamationes suas nunquàm populo commisit, vir alioqui nasutiore iudicio: carpebat enim in Liuio Patauinitatem, in Cæsaris commenteriis infidelitatem, in Salustio verba obsoleta, in Cicerone stylum nimis exanguem, & elixum. Hic primus Romæ Bibliothecam publicauit.

Licinius Caluus: Carbones duo: Charisius Atheniensis filius so-

roris Demoſthenis, qui multas ſcripſit orationes Attico genere: Caſsius Seuerus eloquentiſsimus in agendo, ſed minoris multò virtutis in declamando: Q. Luctatius Catulus Marij collega in conſulatu: M. Cælius Ciceronis diſcipulus, acri turbulentóque ingenio: Cephalus Athenienſis, qui primus procemia & epilogos induxit: C. Cæſar: M. Corn. Cethegus: P. Cor. Cethegus: Cyneas legatus Pyrri: Cleon Halycarnaſæus: Cleomachus Magneſius: Clodius pulcher: Clodius Quirinalis: Cordus Cremutius declamator: C. Cotta preſſus in dicendo, in cuius oratione nihil erat niſi ſyncerum, nihil niſi ſiccum & ſanum: L. Craſſus, in quo, teſte Tullio, erat cum grauitate iunctus facetiarum & vrbanitatis lepos: Curiones tres continua ſerie in vna familia.

Demades Athenienſis: Demetrius Phalereus auditor Theophraſti: Demochares nepos Demoſthenis: Dexippus Herennius Athenienſis. Domitius Apher: Demoſthenes Athenienſis. Hic quum multitudinem & tumultum in theatro expaueſceret & excideret mente, prope ſonitnm littoris marini aſſueſcebat dicere: Literam R. difficile enuntiabat, quam calculis in os coniectis pronuntiare conabatur. Nunquàm dicebat niſi præmeditatus. Propterea Pytheas dicebat Demoſthenis Enthymemata lucernam olere.

Egeſias Magneſius: Epicrates Athenienſis, qui barbam ad pectus propenſam ſolebat ferre: Hermagoras rhetor, qui ſcripſit de Rhetorica libros v i. de diligentia orationis, de decoro, de elocutione, de figuris: Herodes Atticus: Eudemus, præceptor Philippomenis.

Sergius Galba temporum ſuorum eloquentiſsimus: L. Gellius: Caius & Tiberius Gracchi: Gregorius Niſſenus.

Hyperides Athenienſis æmulus Demoſthenis.

Iſocrates Athenienſis, dulcis, & numeroſus in dicendo: Iſeus Aſſyrius: Iſocrates Amyclas: Iulius Africanus, concitatus & in cura verborum nimius.

Latro Portius: Cn. Lentulus: P. Lentulus: C. Lælius: Lyſias Syracuſanus, æqualis Demoſtheni.

L. Magius, T. Liuij gener: L. Manlius Torquatus: Marcellus Pergameus, qui ſcripſit librum de regno, quem Adriano principi nuncupauit: Marius Aterius declamator: Marinus Neapolitanus, Procli diſcipulus: Melitus Athenienſis æmulus Periclis in Rep. Menippus Stratoniceſis, præceptor Ciceronis: Metellus Macedonicus: Meſſalę duo: Montanus Narbonenſis, relegatus à Tiberio principe: Q. Mutius Scæuola iuriſconſultorum eloquentiſsimus.

Nicoſtratus Macedo æqualis Ariſtidis: Numius, qui ſcripſit ad Adrianum orationem conſolatoriam de Antinoo. Oneſimus Cyprius, qui tempore Conſtantini magni ſcripſit in Rhetorica, item de

ſtatuum

ftatuum differentia,Præexercitationes,& Declamationes.

Q. Hortensius.

Pericles Atheniensis, quem veteres poëtæ Olympum vocabant, quòd tonare in concionibus videretur,& fulminare: M.Calphurnius Piso:Pysistratus Athaniensis:Pytheas Atheniensis:Plato : L.Numacius Plancus:Plotius Gallus:Polyænus Sardianus : Cn. Pomponius: Potamon Mitylenæus:Procopius:Pherecydes Syrus:Philostratus senior:Philisthus Milesius,Isocratis discipulus, qui scripsit de Rhetorica,& orationes nonnullas:L.Philippus.

Quintilianus rhetor,qui institutiones oratorias scripsit.

Virginius Ruffus:Rutilius Geminus, qui fecit libros pontificales.

Clodius Sabinus declamator:Serapion Alexandrinus, qui scripsit orationes in genere deliberatiuo: Symmachus Ro.L.Sisenna Ro.Sophron Syracusanus:P.Sulpitius.

Gorn.Tacitus:Theodectes Cilix:Theopompus Gnidius: Theodorus Gadareus:Sex.Titius:Titianus,præceptor Maximini principis, qui scripsit libros prouinciarum. Hic vocatus est simia sui temporis, quòd omnia probè imitaretur: Trachalus:M. Tullius Cicero pater eloquentiæ Romanæ.

Q. Varius:Varus Geminus declamator,qui Cæsari dixisse fertur, Cæsar qui apud te audent dicere, magnitudinem tuam ignorant: Qui non audent,humanitatem.Zenodotus Adramytenus.

Vide aliorum nomina apud Ciceronem de perfecto oratore.

DE POETIS GRAECIS ET LATINIS.

PEtrus Crinitus homo non pœnitenda,neque aspernabili doctrina,iam scripsit opusculum de Latinis poëtis,doctè satis, & eruditè.Propterea ne acta agere videamur, in compendiosam redigemus epitomen,quod multis ille verbis consecutus est.Latinis demum adiiciemus Græcorum nomina.

Liuius Andronicus. Epicus poëta Latinas fabulas primus docuit Romæ annis C L X.post obitum Sophoclis & Euripidis,secundo bello punico. Eius carmina per vrbem decantarunt virgines ad iram deorum placandam. Gesta populi Rom. XVIII. libris complexus est.Scripsit & hymnos deorum.

Ennius poëta,natus Rudiis Salentinorum oppido, Romam venit ætate M.Plauti,& M.Catonis oratoris clarissimi.Dicebat tria esse sibi corda,quòd Græcam linguam,Oscam,& Latinam calleret.Domũ habuit in Auentino colle.Vixit parco & tenui victu,contentus vnius ancillæ ministerio.Scripsit libros Annalium,Satyras, Comœdias, & Tragœdias. Nomina quarundam fabularum eius sunt: Telephus, Ambracia, Eumenides, Alcmeon, Andromacha, Thyestes, Medea, Phœnix, Telamon, Hecuba, Achilles, Pancratiastæ, Epicarmus,

Ctesiphon. Idem in Latinum sermonem transtulit Euhemerum poëtam Græcum. Primus apud Latinos coronam ex Helycone assumpsit. Procliuis fuit in pocula. Scipionem Africanum maximè coluit, mutuáq; ab èo beniuolentia redamatus est, vt iam docuimus. Mortuus est articulari morbo, septuagenario maior, sepultúsque est in monumento Scipionis.

M. Plautus natus est in vrbe Vmbriæ, cui nomen Sassina. Operam primum pistori locauit ad comparandum victum in agendis molis illis, quas trusatiles vocant. Composuit in ipso pistrino quasdam fabulas. Eius XXV. commodiæ numerantur à veteribus, cum paucis aliis, Secutus est Græcos Demophilum, Philemonem, & Epicharmum Siculum. Scribendi elegantia claruit in tantum, ut Epius Stolo, dixerit Musas plautino sermone fuisse locuturas, si Latinè loqui voluissent. Volcatius Sedigitus de ordine Comicorum scribens primas tribuit Cæcilio, Plautum cæteris omnibus præponens. Mortuus est paucis annis post Ennium.

Cn. Næuius Commœdiographus patria fuit Campanus. Tertius in ordine Comicorum ponitur à Volcatio. Stipendia fecit bellis Punicis. Eius volumen Octauius Lampadio grammaticus diuisit in VII. libros. Scripsit præter Punicum bellum Tragœdias & Comœdias. Nimia in carpēdis hominum, præcipuè Metellorum vitiis, vsus est licentia. Propterea ob immoderatam uerborum petulantiam con iectus est in vincula. Mortuus est Vticæ, quum factione nobilium Roma fuisset eiectus.

M. Pacuuius nepos Q. Ennij, fuit ex Brundusio Calabriæ vrbe. Secutus est amplum ac sonorum dicendi genus, clarissimus grauitate sententiarum, verborum pondere, & autoritate personarum. Nomina tragœdiarum eius sunt Peribea, Hermiona, Atalanta, Iliona, Antiopa, Teucer, Medea. Citatur etiam in Chryse, Oreste, & Armorum iudicio. Senior fuit Accio, docuítq; iisdem ædibus quibus Actius ipse. Mortuus est Tarenti propè nonagenarius.

Stacius Cæcilius natus in Gallia, principem inter Comicos locum, iudicio Volcatij sibi meruit. Vixit summa familiaritate cum Ennio. Amatus est etiam á Terentio. Scripsit commœdias XXX. & amplius quarum hæ præcipuè citantur: Nauclerus, Syracusæ, Pausimachus, Hidpobolymeus, Epiclerus, Cratinus, Plocius, Asotus, EPhestion, Fallacia, Andria, Annales, Fœnerator, & quædam Aliæ. Mortuus est vno anno post Ennium.

Actius Tragœdiographus iunior Pacuuio, natus est parentibus libertinis, Marcino & Serano consulibus. Decius Brutus tanti eum æstimauit, vt eius versibus templa & monumenta ornauerit. Idem quum Pacuuio suam Atreum ostēdisset, & ille laudasset quidem, sed

tamen

tamen dixisset,quædam videri sibi duriuscula, & subacida:Accius verum esse confessus est, nec tamen se propterea pœnitere: quoniam idèm fermé ingeniis solet accidere,quod pomis,quę dura admodum & acerba nascuntur, post fiunt mitia & matura, Cæterum Accius imaginem suam collocauit in æde Camœnarum prægrandi forma, quum tamen esset statura admodum breui.

Terentius Comicus patria Carthaginiensis Romam puer ductus, diligentia Terentij Lucani patroni accurratè liberalibus disciplinis eruditus est, ac propter ingenium ab eodem manumissus. Amauit Statium Cæcilium, cui & suas comœdias recitauit. Sex autem composuit,quas ab Apollodoro & Menandro Græcis in sermonem Latinum conuertit. Tāta in fabulis vsus est arte,vt neq; ad tragicam magnitudinem intumescat,neque abiiciatur ad historicam. Sunt qui dicant eum periisse in Arcadia dolore amissarum comœdiarum.

Lucullus Satyrographus, ex Arunca urbe Italiæ, fuit primus apud Rom. qui cœpit scribere Satyras, quibus maximè insectatus est Rutilium Lupum,Carbonem,& L. Tubulum. Sscripsit Satyrarum libros 30.& amplius. Vocatur ab Horatio lutulentus. Adrianus tamen eum omnibus Satyrographis præponebat. Metrophanem seruum habuit, cuius fidem commendauit in Satyris. Mortuus est Neapoli, quum annum ætatis XLVI. impleuisset.

Sex. Turpilius Comœdiographus. floruit seculo Terentij, cuius familiaritate vsus est. Septimum locum inter comicos meruit iudicio Sedigiti. Periit in vrbe Sinuessana iisdem temporibus, quibus natus est Furius Bibaculus.

Cn. Matius Mimographus scripsit opus versibus hexametris de Iliade. Præterea Mimos quorum hi citantur, Iam tonsiles tapetes ebrij fuco, Quos concha purpura imbuens venenauit. Item: Sinu amicam reficere frigidam caldo, Cnlumbatim labra conferens labris, Quapropter edulcare conuenit vitam, Curásque acerbas sensibus gubernare.

L. Afranius Comicus Romæ floruit Terentij ætate. Scripsit Togatas fabulas, in quibus primum obtinuit locum. Imitatus est Menandrum, à quo multa sumpsit. Culpatur à Quintiliano, quòd in suis argumentis amores proprios paulò impudentius vulgauerit.

Fabius Drosenus numeratus est inter comœdiographos.

M. Attilius fuit tragœdiographus, quem Licinius scriptorem ferreum appellauit.

Q. Trabeas octauum locum obtinuit inter Comicos autore Volcatio. Ex eius versibus hi præcipuè commēdantur, Lena delinita argento nutum obseruabit meum, Quid velim, quid studeā. Adueniens digito impellam ianuam, Fores patebunt: de improuiso Chrysis ubi

me aspexerit, Alacris obuiam mihi veniet, complexum exoptans meum: Mihi se dedet, fortunam ipsam anteibo fortunis meis.

Cn. Aquilius Comoediographus, plerásque comoedias transtulit à Menandro.

Licinius Imbrex fuit Comoediographus, cuius hi afferuntur versus, Nolo ego Neeram te vocent: sed Nerienen, Quum quidem Marti es in connubium data.]

Q. Nonius scriptor fuit Atellanarum.

T. Lucretius eques Mimographus, floruit ætate Cęsaris. In suis Mimis habuit non minus sententiarum, quàm lepiditatis, quos egit non nisi in magna hominum turba.

Q. Catulus scripsit epigrammata. fuit animo facili & procliui ad amores, & delicias. Amatus est à Cor. Cotta, & L. Crasso propter elegantiam ingenij, & morum suauitatem. Amauit Roscium & Theotimum puerulos, quorum formam suis versibus commendauit.

Q. Atta scriptor fuit togatarum. Periit Romæ, sepultúsque est in via Prænestina.

Publius Syrus edidit mimos. Floruit ætate Ciceronis. Manumissus est à domino propter gratiam & decorem formæ Iulius Cæsar mimos eius Laberianis prætulit. Præcipuè eius sententiæ citantur istæ: Tam deest auaro quod habet, quàm quod non habet. Desunt luxuriæ multa, auaritiæ omnia. O' vita misero longa, fœlici breuis. Pars beneficij est, quod petitur, si bellè neges. Beneficium dando accepit, qui digno dedit. Cui Plus licet quàm par est, plus vult quàm licet. Feras, non culpes, quod vitari non potest. Furor fit læsa sæpius patientia. Malum consilium est, quod mutari non potest. Nunquàm periculum sine periculo vincitur. Comes facundus in via pro vehiculo est. Hæredis fletus sub persona risus est. Ita amìcum habeas, posse vt hunc fieri inimicum putes. Improbè Neptunum accusat qui iterum uaufragium facit. Veterem ferendo iniuriam inuitas nouam.

Porcius Licinius fuit epigrammatista. Ex eius versibus sequentes probantur maximè: Custodes ouium teneræque propaginis agnum Quæritis ignem? ite huc. quæritis? ignis homo est. Si digito attigero, incendam syluam simul omnem: Omne pecus flamma est: omnia quæ video.

Val. Aedituus scripsit epigrammata. Amauit Pamphilam, & Philerotem, quas suis celebrauit carminibus.

Q. Val. Catulus natus est Veronæ, Terentij Varronis ætate Scripsit de passere suę Lesbiæ ad Vergiliũ. Celebrauit nuptias Mallij: amauit Ipsithillam & Clodiam, quam ficto nomine Lesbiam vocat. Opus suum misit ad Cor. Nepotẽ, quód in tres partes diuiditur. In Lyricos, Elegiacos

Elegiacos, & Epigrammata. Elegiam de coma Berenices ex poëta Callimacho conuertit in numeros Latinos. Præter ea quæ habemus, scripsit etiam Amatorium carmen de incantamentis, & carmen Ithyphallicum. Cæsarem, Mamurram, & Nouium Strumam suis versibus maximè insectatus est. Mortuus est Romę anno circiter trigesimo.

Cor. Licinius Caluus fuit breui statura & exiguo corpore. Amauit puellam Quintiliam. Excelluit in scribendis Iambicis. Inimicitias aliquandiu exercuit cum M. Tullio super eloquentiæ principatu.

Q. Cornificius Epigrammatista floruit ætate Sallustij. Versatus est in militia, in qua quum milites ignauos ad subeunda belli discrimina, galeatos vocasset lepores, ab iisdem interfectus est.

Aetate Cornificij floruit *Heluius Cinna* scriptor Epigrammatum. Scripsit opus titulo Smyrnæ, in quo nouem annos consumpsit.

M. Furius Bibaculus natus Cremonę, versatus est in carmine Iambico. Amicos habuit Gallum poëtam & Valerium Catonem.

Terentius Varro Atacinus, natus est temporibus Ciceronis & Hortēsij. Scripsit Argonautica, secutus Apollonium Rhodiū, quod opus libris 4. absoluit. Scripsit etiam Epigrammata, & carmen Elegiacū, in quo decātauit puellā nomine Leucadiam, quam pręcipuè dilexit.

Ticida scripsit Epigrammata tempore Val. Catulli. Amauit Metellam, quam mutato nomine vocauit Perillam.

Furius Antias composuit Annales versibus hexametris. Vtebatur quandoque verbis nouis, vt indicant sequentes eius versus: Sanguine diluitur tellus, caua terra lutescit, Omnia notescunt tenebris caliginis atræ, Increscunt animi, virescit vulnere virtus, Spiritus Eurorum virides quum purpurat herbas: Quo magis in patriis possint opulescere campis.

L. Iulius Calidius poëta Romæ claruit ætate Pomponij Attici.

Laurea Tullius M. Tullij libertus, scripsit epigrammata. Quædam eius carmina citantur à Plinio.

Vergilius [M]*aro* natus est Mantuæ in vico, qui Andes vocatur, idibus octobris M. Crasso & Cn. pompeio consulibus. Cremonæ primum, deinde Mediolani, postremo Neapoli vacauit literis, audiuitq; Orbilium & Scribonium Aphrodisium. Induit virilem togam eo die quo mortuus est Lucretius. A' modestia & verecundis moribus vocatus est Parthenias. In Bucolicis imitatus est Theocritum, in Georgicis Hesiodum, in Aeneide Parthenium, Pisandrum, Appollonium Rhodium, sed præcipuè Homerū. Idem scripsisse fertur quædā opuscula, vt Cyrin, Aetnā, Moretū, Culicem, Catalectō, Priapeia, Copā, Epigrāmata, & Diras. Eius carmina mirū in modū placebant Augusto. Fabius vocat eū poëtarū omniū longè principē. Carbilius

tamen

tamen grammaticus librum composuit de Virgilianis erroribus, cui titulus fuit Aeneidomastix. Moriens iusserat Aeneidem suã cõburi vt incastigatam. Sed obstitit Augustus tantæ literarũ iacturæ. Amauit Asinium Pollionem, Corn. Gallum, Quintilium Varum, Horatium, & Mecœnatem. Eidem in theatro recitanti vniuersus populus Roma. assurrexit perinde ac Augusto. Habitauit in Esquiliis prope hortos Mecœnatis. Tardus fuit in loquendo, adeò vt indoctus videretur, & agrestis. Periit Tarenti, vel vt alij volunt, Brundusij. Mortui cadauer delatum est Neap. ibíque sepultus est.

Q. Horatius Flaccus natus est in Venusio, Appuliæ oppido, patre libertino, duobus annis ante coniurationem Catilinæ. Puer dedit operam Orbilio Beneuentano. Prouectior factus Athenas se contulit, vt philosophiæ vacaret. Moribus fuit impudicis, natura in iram propensa, sed tamen facile placabili. Tribunitiam Romæ adeptus est dignitatem. Præter cæteros coluit Mecœnatem, à quo plurimũ etiam amatus est. Composuit libros carminum IIII. Epodon, & Seculare carmen, libellum de Poetica, duo Satyrarum ac totidem Epistolarum volumina. In Satyris imitatus est Lucilium. Eius carminibus summè oblectabatur Ouidi. Statura fuit breui, corpore obeso, oculis lippis. Mortuus est anno LVII. ætatis suæ.

T. Valgius Romæ natus scripsit elegias.

Albius Tibullus natus est etiam Romæ, Hircio & Pansa consulibus. Parentes habuit ex equestri ordine. Forma fuit eleganti maximè amatus est à Messala Coruino, cuius etiã laudes celebrat. Amauit etiam Horatium & Macrum. Præterea Marathum & Cherintum puerulos, vt Deliam Sulpitiam, Neeram, Nemesim & Plautiam, quam ficto nomine vocauit Deliam. Scripsit elegiarum libros 4. Obiit adhuc iuuenis.

M. Manilius Romę natus imperante Augusto, studium posuit in mathematicis disciplinis. Scripsit libros 5. de astronomicis carmine hexamento, in quibus Hipparchum, Eudoxum, & Aratum secutus, est.

Cor. Gallus patria Foroliuiensis fuit Elegiographus. Augusti fauore conscendit ad gradum Præturæ. Euphorionem Græcum in sermonem Latinum transtulit. Scripsit. IIII. libros Amorum suorum de Cytheride. Fuit primum amicus Octauij. Postea tamen suspicione coniurationis, quum in eius odium impegisset, consciuit sibi mortem, anno ætatis suæ XLIII. Cytheridem Volumnij libertam quam dilexit, mutato nomine vocauit Lycorim.

Sex Aurelius Propertius ex Meuania oppido Vmbriæ oriundus, quum patrem puer amisisset, Romam se contulit, vbi propter ingenium statim ematus est à Cor. Gallo & Mecœnate. Magnam in elegiis

elegiis laudem promeruit, quarum IIII. lib. edidit. Hostiam puellam affectu dilexit incredibili, quam ficto nomine Cynthiã appellauit. In suis operibus secutis est Callimachum & Philetam Græcos. Mortuus est anno ætatis suæ 41.

L. Varius poëta Epicus maximè præstitit in scribendis tragœdiis. Eius Thyestem laudat Cor. Tacitus. Vnus fuit eorum, quibus Octauius curam imposuit emendandæ Aeneidis Vergilianæ.

C. Mecœnas è regibus Hetruscis oriundus scripsit Tragœdias & & alia varij generis pcëmata. Gratissimus fuit Octauio, & omnibus poëtis. Fuit molli animo, & vestibus solutis, nimiúmque sinuosis & & fluentibus, non sine mollitiei suspicione. Scripsit tragœdiam Prometheũ, & elegias complures. Laudatur hoc eius carmen de contẽnendo sepulcro: Nec tumulum curo, sepelit natura relictos. Hortos habuit pulcherrimos in Esquiliis Obiit ætate satis matura.

Ouidius Naso natus est in Sulmone Pelignorum oppido Aprili mense, eodem die, quo Tibullus. Puer adhuc quum magnopere procliuis esset ad carmen, ad oratoriam facultatem à patre diuerti non potuit, nisi per quædã interualla. Tres habuit vxores: Primam in adolescentia dimisit: & cum ea diuortium fecit. Secundam parum stabili connubio sibi coniunctam maturè dimisit. Tertia fuit Perilla, quam maximè omnium dilexit, & in Arte poëtica docuit. Scripsit varia poëmatum genera. In Metamorphosi secutus est Partheniũ Chium poëtam. Scripsit sex Fastorum libros, quos ad Germanicum Drusi filium misit. Idem tamen ait duodecim é se compositos. De amoribus libros tres, libros Artium amandi & Remediorum Præterea in Ibin. De obitu Drusi. Epigrammata. Opus de natura piscium, & quædam alia. Scripsit & Tragœdiam, Medeam nomine. Relegatus est ab Augusto in Pontum, vel propter libros de amoribus quòd lasciuiores essent vel propter adulterium cum Iulia imperatoris filia. Versatus est in exilio annos VII. & amplius, in quo tantum gratiæ apud barbaras gentes sibi meruit vt in eius obitu Getœ & Tomitani lacrymas cohibere nequiuerint. Quum geticum sermonem & Sarmaticum didicisset, poëmata scripsit Getica lingua. Mortuus est in exilio.

Cassius Seuerus, patria Parmensis, scripsit Elegias, & Epigrãmata.

Domitius Marsus, scriptor fuit epigrammatum. Idem composuit bellum Herculis contra Amazones. Dilexit Melenem puellam, quam suis celebrauit operibus.

Iulius Montanus scripsit poëmata versibus hexametris, & pentametris. Nonnulli eius versus citantur à Crinito.

C. Germanicus Augustus, Drusi filius, Græcas Comœdias reliquit, & opus Arati de rebus cœlestibus Latinũ fecit. Nomẽ meruit é

Germa

Germanis deuictis. Autor fuisse fertur sequentis Epigrammatis de puero Thracensi : Thrax puer à stricto glacie dum luderet Hebro, Frigore concretas pondere rupit aquas:Orba quod inuentum mater,dum conderet vrna,Hoc peperi flammis,cætera dixit,aquis

Cæsius Bassus, relatus est inter poëtas Lyricos,Floruit ætate Claudij principis. Scripsit aliquot libros vario , & multiplici carmine. Amauit Ouidium , & Persium. Conflagrauit in villa sua ardente Veseuo.

Aemilius Macer, Veronensis , floruit ætate Messalæ Coruini. Scripsit opus de bello Troiano,libros de Venenatis animantibus,& de Herbis,secutus Nicãdrum poëtam Colophonium. Obiit in Asia paucis annis post Verg.

C. Rabirius poëta Epicus Satyras scripsit.

L. Anneus Seneca Hispanus patria Cordubensis scripsit tragœdias x.Euripidem,& Eschilum imitatus.

C. Asinius Gallus, Asinij Pollionis viri consularis filius fecit Epigrammata , & carmen de Pomponio grammatico.Dilexit Hippolytum puerum.Interfectus est à Tyberio principe.

Aulus Persius Flaccus , natus est Vollaterris oppido Hetruriæ. Floruit imperante Domitio Nerone.In grammatice præceptorem habuit Rhemnium Palemonem,in Rhetorice Flauium Virginium. Probis fuit moribus,& egregia vitæ integritate.Composuit sex Satyras, in quibus testimonio Martialis maiorem promeruit laudem, quàm Marsus in tota sua Amazonide. In his imitatus est Lucilium. Mortuus est nondum completis annis x x x.

Cor. Seuerus poëta Epicus versatus est etiam in agendis declamationibus. Scripsit opus de bello Siculo, quod non absoluit , propter obitum importunum. Fecit etiam carmen de Aetna monte. Versus eius de obitu Ciceronis citantur à Crinito.

M. Anneus Lucanus,natione Hispanus,patria Cordubensis,natus est Cæsare Germanico , & L. Cæsiano consulibus. Patrem habuit Anneum Melam.Præceptores Rhemnium Palæmonem , & Flauiũ Virginium,sub quibus tantum profecit, vt Græcè ac Latinè declamaret. Condiscipulos habuit Saleium Bassum, & Persium . Prouectus est ad dignitatem quæsturæ,& in augurum collegium ascitus. Vxorem habuit Pollam Argentariam , nobilem eruditione & doctrina.Præter opus de Bello Cæsaris & Pompeij , scripsit etiam Saturnalia,Syluarum libros decem,Tragœdiam Medeam , de incendio vrbis , de incendio Troiæ cum Priami calamitate. Tres primos Pharsaliæ libros emendauit cum vxore , reliquos emendaturus , si per Neronem licuisset, cuius mandato venas medico secandas prębuit,quum annos x x x.nondum attigisset.

Pompo

Pomponius Secundus ſcripſit Tragœdias. C.Plinius duos libros compoſuit de eius vita & moribus. Gratiſsimus fuit Germanico.

Cn.Getulicus ſcripſit Epigrammata. Amauit Ceſenniam puellam.

Sextilius Hana natione Hiſpanus, patria Cordubenſis, ſcripſit inter alia carmen de laude & interitu M.Tullij.

Saleius Baſſus ingenium exercuit in ſcribendis Heroicis carminibus. Modica fuit facultate.

Clodius Sabinus Elegiographus primum tempus poſuit in cauſis & declamationibus. Scripſit opus de bello Troiano, & aliquot epiſtolas. Periit immatura ætate.

C.Pedo Albinouanus, floruit ſub imperio Neronis. Scripſit Epigrammata, Ouidium maximè dilexit.

Volcatius Sedigitus librum compoſuit de poëtis Latinis, ſenariis verſibus.

Pub. Statius Papinius heroicus poëta patrem habuit Papinium ob virtutes Neapoli donatum, in qua vrbe natus eſt Statius: Vxorem habuit Claudiam doctam & eruditam. Scripſit Thebaidem libris XII. nuncupatam Cæſari Domitiano, in quo opere ſecutus eſt Antimachum. Scripſit & Achilleidem, & Syluarum libros V. Domitianus eum magnificis interdum conuiuiis excepit, inſignique corona & aliis donauit muneribus. Filium amiſit in ætate adhuc tenera, cuius interitum defleuit. Mortuus eſt ætate iam prouecta.

Sillius Italicus, ex Hiſpania oriundus, natus eſt Romæ, & educatus. Factus eſt proconſul Aſiæ. Gratiſsimus fuit Domitiano, cuius fauore ad tertium cõſulatum perductus eſt. Vergilij natalem quotannis celebrabat. Opus cõpuſuit de ſecundo bello Punico libris decem & ſeptem. Prædium habuit in agro Neapolitano, in quo nonnunquàm feriabatur. Septuagenario maior ſeipſum interfecit dolore claui cuiuſdam inſanabilis.

Val. Setinus Patauinus, iuxta Aponam natus, ſcripſit Argonautica ad Cæſarem Domitianum, multò plura ſcripturus, niſi immatura morte correptus fuiſſet. Imitatus eſt Apollonium Rhodium. Cenſu fuit mediocri. Amauit Amazonicum puerum.

Decius Iunius Iuuenalis patria fuit Aquinas. Natus eſt patre libertino, Floruit imperante Domitiano. Præceptorem habuit Frontonem grammaticum. Operam dedit ſcribendis Satyris, & carpendis hominum vitiis. Mutuo amore coluit Martialem.

Aruntius Stella natus eſt familia conſulari. Floruit eo tempore, quo Flauij Cæſares Romę imperarunt. Violantillam puellam Neapolitanam in vxorem duxit, quam Martialis Ianthidem Græcè vocat. Scripſit elegias, & opus de Aſteride, & poëma de Interitu columbæ, prætor Romæ creatus eſt, & duumuir.

M.Val.

M. Val. Martialis genere Hiſpanus, ex Bibili oppido Celtiberiæ, Romam puer profectus, omnem inſumpſit operam in ſcribendis Epigrammatibus. Acri fuit ingenio, habuítque in ſcribendo plurimum ſalis, & fellis, nec minus candoris. Aelius Verus imperator vocabat eum ſuum Vergilium. Donatus eſt equeſtri dignitate, & Prætura. Scripſit libros Edigrammatôn x i I.. quibus adiecit Xenia, & Apophoreta. Eum tanti fecit Stertinius, vt eius adhuc viuentis imaginẽ in ſua bibliotheca poſuerit. Mortuus eſt tandem in natali ſolo.

Sentius Augur, Romæ natus, ſcripſit Epigrammata, in quibus ſecutus eſt Val. Catullum, & Licinium Caluum.

Veſtritius Spurina, Lyricus, floruit ætate Veſpaſianorum. Idem factus eſt imperator in Breueterum regem, quo ſuperato, honoratus eſt ſtatua. Filium Cocceium adhuc iuuenem amiſit. In ſuis lyricis imitatus eſt Horatium.

Voconius Victor Romæ floruit Adriano imperante. Scripſit Elegias & Epigrammata. Amauit Teſtylũ puerum. Huius poëtæ mortui ſepulcrum Adrianus ſequenti ornauit carmine: Laſciuus verſu, mente pudicus eras.

L. Paulus Paſſienus, oriundus ex Vmbria, claruit ſcribendis elegiis, in quibus Propertium ſecutus eſt. Scripſit & Lyricos Prædium habuit in agro Vaticano.

T. Annianus compoſuit Feſcenninos verſus, variis iocis & ſalibus refertos.

M. Marullus Mimographus, Romæ floruit imperante Antonio Cæſare. Tanta fuit in ſcribendo licentia, vt non dubitauerit notare principes ciuitatis, eóſque nominatim ſuis carminibus perſtringere.

Aulus Serenus Lyricus, poëmata ſcripſit vario & multiplici carmine.

Vergilius Romanus Comœdiographus, floruit imperantibus Adriano & Antonio. Scripſit mimos, in quibus ſecutus eſt Cn. Matiũ.

Ruffus Feſtus Auienus floruit imperante Diocletiano. Aratum è Græco in Latinos conuertit numeros. Compoſuit etiam librum de orbe terrarum verſibus hexametris, imitatus Dionyſium Græcum poëtam. Scripſit etiam de Maritimis, verſibus iambicis. Præcipuè ſecutus eſt Hecatheum Mileſium, Hellanicum Lesbium, Philonem Athenienſem, & quoſdam alios. Fecit & Vergilianas fabulas verſibus Iambicis.

Alphius Auitus libros fecit, qui inſcripti ſunt Excellentium, verſibus diametris Iambicis.

Septimius Afer librum compoſuit de laudibus Iani, in quo imitatus eſt Callimachum.

Calphurnius Siculus, ſcripſit carmen Bucolicum. Floruit imperãte Domitia

Domitiano. Modicis vixit facultatibus.

Aur. Olympius Nemesianus, Afer genere, patria Carthaginiensis, floruit sub Numeriano & Diocletiano Cæsaribus. Scripsit Cynegetica, Nautica, & Alieutica. Calphurnius eidem opus suum nuncupauit.

Maurus Terentianus, Afer natione, patria Carthaginiẽsis, scripsit Iambos. Opus composuit vario multipliciq; carminum genere de Literis, syllabis, Pedibúsque, & variis metris. Filium habuit Bassum & generum Nouatemum.

Claudianus, patria Alexandrinus, floruit sub Honorio & Arcadio. Scripsit de raptu Proserpinæ libros IIII. Item epistolas in Ruffinum, de laudibus Stiliconis, Panegyricos, Epigrammata de victoria Theodosij contra Eugenium Gallorum regem.

Decius Ausonius Gallus, patria Burdegalensis vixit imperantibus Valentino & Valentiniano. Gratiarum Cæsarem literis & disciplinis erudiit. Patrem habuit Ausonium professione medicum. Gratiani patrocinio prouectus est ad consularem dignitatem. Scripsit librum Epigrammatum ex Græcis in Latinos conuersum numeros. Celebrauit puellam nomine Bissulam. Scripsit de fluuio Mosa. Fastorum libros absoluit, auspicatus à principio vrbis conditæ vsque ad sua tempora. Scripsit & quasdam epistolas.

Damasus, natione Hispanus, floruit eodem tempore quo Eutropius & Orosius. Creatus est Romæ Pont. max. Scripsit complures Hymnos, & librum de Romanis pontificibus oratione soluta. Periit sub Theodosio, quum annum LXXX. ageret.

Iuuencus, Hispanus, floruit imperantibus Constantino & Constante. Scripsit quatuor Euangelia versibus hexametris, & Hymnos.

Aurelius Prudentius Clemens, genere Hispanus, primam ætatem posuit in agendis causis & ciuilibus officiis, demũ ad Præfecturam Theodosij patrocinio conscendit. Scripsit opus de his, qui pro Christiana pietate se deuouerunt. Itẽ de Natali Domini, de gestis & miraculis Christi, de expiandis animis, de conflictu vitiorum & virtutum.

Pontius Paulinus, patria Burdegalensis, floruit sub Cæsare Gratiano. Scripsit hexametris versib⁹ poëma de regibus, ex Suet. collectis.

Licentius Afer, patria Hipponensis, versatus est cum Augustino summa familiaritate. Scripsit hymnos & Epistolas.

Venantius Honorius Fortunatus, Rauennæ eruditus, ob eruditionem Pictauorum factus pontifex, scripsit hymnos & libros IIII. de gestis beati Martini versibus hexametris.

Faustus Gallus floruit ætate Claudiani. Scripsit Epigrammata & Hymnos de rebus sacris. Probis fuit moribus, & magna in accusandis vitiis seueritate.

Sidonius Apollinaris patria Aruernus, honesta & illustri natus fa-

milia, præceptorem habuit Flauium Nicetium, doctissimum tunc temporis grammaticum. Scripsit permulta & soluta oratione & vario carminum genere, Libros nouem epistolarum, Hēdecasyllabos, Panegyricos, & versus hexametros.

Sunt & Neotericorum nōnulli, qui in scribendis poëmatibus non mediocrem meruerunt laudem. Primus omnium *Iouinianus Pontanus* scripsit tanta dexteritate, vt veteres proximo sequatur interuallo, præriperetq; laudem multis antiquis, nisi obstaret ridicula quorundam hominum opinio, quibus omnia fœtent, quæ non olent vetustatem. Scripsit hic poëta libros Amorum tres, Tumulorum duos, de Diuinis laudibus, libros Baiarum, duos, versus Iambicos, & Lyricos, duos libros, qui inscribuntur Eridanus, libros de Stellis v. Librum vnum Meteororum, duos de hortis Hesperidum, Pompam Lepidinam, Meliseum, Meonem, de Virtutibus, Grammatica, & multa alia.

Pontanum mea sententia subsequitur *Politianus*, vtroque genere dicendi doctissimus.

Politianum, *Marullus* Tarchaniota.

Marullum, duo *Strozæ*, pater, & filius.

Stroza *Mantuanus*, cuius bucolica tanti facio, vt Vergilianis conferam.

Stare debebant in suo theatro *Philelphus*, & *Petrarcha*, quoniam modicum laudis sibi meruerunt in scribendis poëmatibus.

Sunt & nostro Seculo nonnulli, qui magna sui nominis celebritate poëticen profitentur, vt *Quintianus Stoa*, cuius familiaritate, & colloquio vsus sum aliquandiu, quum, degeret Luteciæ, ibiq; suam Cleopolim excuderet.

Nunc *Salmonius Macrinus* familiaris, & amicus meus, versus confinxit tanta dexteritate, tamq; fœlici genio, vt nascens videatur habuisse Musas obstetrices, quæ poëticum manna eius labellis instillauerint. Excellit maximè in scribendis hendecasyllabis, in quibus tam similis est Pontano, vt eodem ouo prognati videantur.

Germanus quoque *Brixius* inter nostri temporis poëtas meritò conferendus est. Scribit enim doctè, & eruditè, tersa & facili vena.

Omittendi non sunt duo ætatis nostræ doctissimi viri, & linguæ Latinæ principes vexillarij *Helias Gemellus*, & *Baptista Candelarius* Consul Rothomagæus.

Sed iam veniamus ad poëtarum Græcorum nomina.

Achæus Erethriæus poëta Tragicus, paulò iunior Sophocle, floruit Olympiade LXXIIII. docuit tragœdias XLIIII. vicit vna.

Aegemon poëta scripsit bellum Leuctricum, Thebanorum, & Lacedæmoniorum.

Aeschron

Aeschron Mitylenæus, inter Alexandri comites, familiaris fuit Aristoteli.

Aeschylus Atheniensis tragicus, primus grauitate personarum, & coloris distinctione vsus est. Primus in lucem protulit tragœdias. De hoc Horatius: Post hunc personæ pallæq; repertor honestæ Aeschylus & modicis instrauit pulpita tignis, Et docuit magnumq; loqui nitique cothurno. De eius interitu iam diximus.

Alcman Lyricus, inuentor carminis amatorij, floruit Olympiade XXVII. Scripsit lingua Dorica.

Alcæus Atheniensis fuit Lyricus, de quo Horatius: Lesbio primũ modulate ciui. Politianus in Nutricia: Exactosq; canis pugnax Alcæe tyrannos, Aeolium docto pertentantes barbito auro.

Alcimenes Megarensis, poëta fuit tragicus.

Alexis Terius, poëta comicus floruit ante Menandrum. Filium habuit nomine Stephanum itidem comicum.

Alexander Aetolus poëta fuit tragicus.

Amipsias Atheniensis, comicus.

Anacreon Teius Lyricus, fuit in honore apud Polycratem Samiorum regem. Eius poëma fuit amatorium. Amauit Bathyllum puerũ, vt iam diximus. De hoc Ouid. lib. 2. Trist. Quid nisi cum multo Venerem confundere vino Præcepit Lyrici Teia musa senis.

Anaxandrides Rhodius, poëta comicus, floruit ætate Philippi Macedonis. Docuit fabulas LXV. vicit vna.

Anaxippus poëta nouæ comœdiæ, floruit sub Antigono & Democrito Poliorcete.

Antimachus poëta fuit Colophonius, qui dum quoddam poëma obscurum in auditorio recitaret, omnesq; propterea discederent, excepto Platone: Legam, inquit, nihilominus, quoniã vnicus Plato est mihi pro omnibus.

Antiphanes fuit poëta nouæ comœdiæ.

Antipater Sidonius, versus faciebat ex tempore. Floruit oratoris Crassi temporibus.

Apollodorus Atheniensis Comœdiographus floruit Menandri tempore.

Apollodorus Tarsensis fuit Tragœdiographus.

Apollonius Rhodius. Callimachi discipulus scripsit Argonautica.

Aratus Menecratis discipulus, floruit Olympiade CXXIIII. Scripsit Phænomena, Hymnos in Pana, de Moribus, Epigrammata quędã in Antigoni vxorem Epicœdium in Cleonibrotum, Epistolas, Commẽtarios in Odyssęa, & plæraq; alia. Culpatur tamẽ à Quintiliano his verbis: Arati materia motu caret, vt in qua nulla varietas nullus affectus, nulla persona, totusq; in nominibus absumitur. Sufficit

tamen operi, cui se parem credidit vel æqualem.

Architas poëta fuit epigrammatum.

Archilochus Parius repertor fuit Iambici carminis, quo Lycamben socerum ad mortem impulit. Horat. Archilochum proprio rabies armauit iambo. De Archilocho Quintilianus sic ait: Archilochus primus inter eos, qui Iambos scripsere. Summa in eo vis, elegantes sanè vibrantésque sententiæ, plurimum sanguinis atque neruorum. Floruit principante Romulo.

Aristeas Proconesius, scripsit tribus libris carmina quæ vocantur Arimaspea. Præterea Teogoniam versibus mille. Floruit Crœso & Cyro regnantibus. Inuulgata est de eo fabula, quòd animam resumeret quotiescunque vellet.

Aristophanes Comicus poëta, inuentor fuit tetrametri & octometri. docuit fabulas L I I I I. Aemulus fuit Socratis. Tres habuit filios omnes comicos.

Aristomenes Atheniensis, scriptor fuit antiquæ comœdiæ.

Aristonymus Comœdiographus, præfuit bibliothecæ Philadelphi post Apollonium. Mortuus est è stranguria annos natus L X X V I I.

Arrianus poëta scripsit Metaphrasim Georgicorum Vergilij, opus de gestis Alexandri libris X X I I I I. & quædam poëmata in Attalum Pergamensem.

Archidicus Comicus scripsit contra Demócharem.

Archippus Comicus Atheniensis, scriptor fuit antiquæ comœdię.

Aristarchus Tegeates floruit eodem tempore quo Euripides. Docuit tragœdias L X X. vicit duabus, vixit annos L X X X.

Astydamas senior Atheniēsis Tragicus, docuit tragœdias X L I I. vicit V Fuit & Astydamas iunior Tragœdiographus poëta.

Augeas fuit comicus Atheniensis.

Bacchilides Lyricus Cous.

Callias Atheniensis fuit comicus filius Lysimachi.

Callimachus poëta Cyrenæus, fuit filius Batti, discipulus Armochratis. Vixit apud Ptolemæum Philadelphum, præfuitq; regiæ bibliothecæ. Omne poëmatis genus attigit. Scripsit in aduersarium, quem ficto nomine Ibin appellat, acerbissimum poëma. Item Elegias, Epigrammata & Hymnos. Huius meminit Ouid. lib. 2. Trist. dicens: Nec tibi Battiade nocuit, quòd sæpe legenti Delicias versu fassus es ipse tuas. Item Propertius lib. 2. Et non inflati somnia Callimachi.

Carcinus Agrigentinus, poëta Tragicus, floruit paulò ante Philippum Macedonem, docuit fabulas X C V I I I.

Cæcilius Argiuus scripsit de piscibus.

Chæromon poëta fuit comicus.

Chœrilus

Chœrilus poëta Samius floruit Olympiade L X X V. Scripsit Atheniensium victoriã contra Xerxem, singulorumq; versuum singulos Stateres aureos accepit. Scripsit & res Lysandri Lacedæmonij, & Alexandri magni. Hũc Horatius vt malum & ineptum poëtam culpat, vbi ait: Gratus Alexandro magno regi fuit ille Chœrilus, inculuis qui versibus & male tortis Rettulit acceptos regale numisma Philippos. Et in Arte. Sic mihi qui multũ cessat, fit Chœrilus ille, Quem bis terq; bonum cum risu miror, & idem Indignor.

Chœrilus Atheniensis fuit Tragœdiographus, qui docuit tragœdias C L X. vicit X I I I.

Cinesias Thebanus scriptor fuit Dithyramborum, pigro corpore, & fracto crure.

Cleon Curieus scripsit argonautica.

Cleophon Atheniensis fuit tragicus.

Corinnus Iliensis, scripsit Iliada ante Homerum, literis Doricis, tũc primum inuentis à Palamede, cuius fuit discipulus Scripsit & bellum Dardani contra Paphlagonas. Floruit tempore belli Troiani.

Crates Atheniensis, Comicus antiquæ Comœdiæ, auditor. fuit Platonis Philosophi.

Cratinus Atheniensis, veteris comœdiæ scriptor, docuit fabulas X X I. vicit I X. Vir fuit voluptarius & amator puerorum.

Christodorus è Copto Aegypti vrbe poëta Anastasij Imperatoris tempore, scripsit Isaurica, vbi scribit Isauriam ab Anastasio fuisse captam.

Damazones fuit Atheniensis comœdiographus.

Demolchus fuit Syracusanus comicus. Floruit Olympiade L X. X I I I. Filius fuit Epicharmi medici. Docuit fabulas X I I I I. lingua Dorica.

Dicæogenes poëta scripsit Tragœdias & Dithyrambos.

Diodorus fuit Comicus poëta, vt Dioxippus & Diocles Atheniensis.

Egemon Carcenus scripsit bellum Leuctricnm, Thebanorum & Lacedæmoniorum.

Epicrates poëta fuit Comicus, vt Eriphus.

Hermippus Atheniẽsis, poëta veteris Comœdię, scripsit fabulas X L.

Hesiodus poëta Cumæus, seu Ascreus, ab Ascra Bœotiæ vico, scripsit poëmata, Theogoniam, Aspida, Heroidum mulierum catalogum, Epicedium in quendam Batrachum, & quædam alia. Iugulatus est ab Antipho & Crimeno fratribus. Primus agriculturæ præcepta tradidit. Primus fabulas scripsit.

Eubulus Cettius Atheniensis fuit comœdiographus.

Euangelus poëta comicus scripsit de Re militari.

Eumolphus Eleusinius filius fuit Musæi,& Orphei discipulus, poëta magni nominis.

Euphronius poëta scripsit carmen Priapi : vbi deum Orneatem eum appellat.

Eutiches comicus fuit poëta.

Eupolis Atheniensis, scriptor fuit veteris comœdiæ qui mira vsus est licentia in carpendis hominum vitiis,Horatio teste.

Euripides Atheniensis Tragœdiographus, natus est eo die, quo Xerxes ab Atheniensibus fugatus est.Discipulus fuit Prodici in Rhetorica,Socratis in Philosophia. Ad tragœdiam conuersus,secutus est Anaxagoram.Veneris fuit omnino abstinens.Vixit in summa familiaritate apud Archelaum Macedoniæ regem, à cuius cœna dum noctu reuerteretur,iugulatus à canibus, à quodam æmulo immissis annum agens LXXV. Scripsit Dramata LXXV. vicit V. Matrem habuit agrestia vendentem olera. Annos natus XVIII. Tragœdiam scribere aggressus est in quadam spelunca apud Salamina. Cicero eius verba totidem putauit sententias.

Idæus Rhodius, opus Homeri iterauit, carmen carmini reddens. Scripsit etiam rex Rhodiorum tribus carminum milibus.

Hiero Ferreus Atheniensis,scripsit quædam poëmata,quæ Plutarchus in Nicia ad ætatem suam testatur peruenisse.

Hipparcus fuit comicus poëta.

Hipponax Ephesius scriptor fuit Iamborum, qui patria pulsus ab Athenagora & Conia ryrannis,Clazomenis vixit.

Lasus Herminæus,primus scripsit de Musica, primúsque Dithyrambos in certamen protulit.

Lycophron Chalcidensis poëta, scripsit Alexandram poëma valde obscurum, in quo meminit de vaticiniis Cassandræ Exorsúsque ab Hercule & rebus Troianis, prosequitur vsque ad Alexandrum Macedonem.

Magnes Atheniensis, poëta veteris comœdiæ, floruit Epicharmi tempore.Docuit fabulas XI.

Melanthus poëta fuit Elegiographus, Cimonis ducis Atheniensium familiaris.

Melitus fuit Tragœdiographus, quem Aristophanes taxauit vt nimis durum.

Menander Atheniensis,comicus,flagrauit amore mulierum.Scripsit fabulas LXXXVIII. & Epistolam vnam ad Ptolemæum regem.Fabius de eo sic meminit:Menander meo iudicio diligẽter lectus ad cuncta quæ præcipimus, efficienda sufficit:ita omnem in vita imaginem expressit,tanta in eo inueniendi copia,eloquendi facultas, ita est omnibus rebus, personis, affectibus accommodatus, vt

omnibus

omnibus eiusdem operis autoribus tenebras induxerit. Porrò tanto fuit in pretio, vt etiam inuitatus sit à regibus Aegypti, oblatis magnis honoribus & diuitiis,

Menalippides Melicus scripsit Dithyrambicorum libros, poëmata, Epica, & Elegias.

Huius nepos *Menalippides* iunior scripsit Lirica & Dithyrambica. Mortuus est apud Perdicam regem.

Menecrates fuit comœdiographus.

Menelaus Aegeus scripsit Thebaida libris sex.

Mymnernus Colophonius poëta fuit Elegiographus, qui dicebat nihil esse iucundum sine amore & iocis. Horat. Si Mymnernus vti censet, sine amore iocísq; Nil est iucundum, viuas in amore iocísque. Proper. lib. I. Plus in amore valet Mymnerni versus Homero.

Mnesimachus scriptor fuit comœdiæ.

Moschus Syracusanus scripsit carmen Bucolicum.

Morychus Tragicus fuit poëta, quem Aristophanes gulę, & nimiæ voluptatis notauit.

Morsimus fuit Tragicus, quem Aristophanes insectatus est.

Musæus Eumolpi filius, primus omnium Athenis deorum genealogiam versibus tradidit. Scripsit amores Hero & Leandri versibus hexametris.

Musæus Eleusinius, Antipheni filius, & discipulus Orphei, scripsit vitæ præcepta ad Eumolpum filium tribus versuum milibus.

Musæus Thebanus, filius Thamyrę, poëta Melicus, scripsit Hymnos & Cantica.

Musæus Ephesius, poëta Eumenis & Attalli regum Pergami tempore, scripsit res Pergamenses, & de Perside libros decem.

Nestor è Licia regione, pater Pysandri poëtæ, tempore Seueri principis, scripsit Iliada. Tryphiodorus verò Odysseam ad imitationem Homeri.

Nicandrus Colophonius edidit versibus Prognostica Hippocratis.

Nicochares Atheniensis, Philonidis comici filius, coæuus Aristophanis, scripsit multas fabulas.

Nicostratus fuit Comicus.

Nicomachus Phrygius, scripsit Tragœdias XI.

Nicomachus alter Atheniensis fecit Euripidem & Theagenem.

Nonnus Panapolita, scripsit euangeliũ Ioãnis, Græcis hexametris.

Olympius Mysius, poëta melicus, & Elegiographus, discipulus marsyæ, floruit ante bellum Troianum.

Homerus iunior, patria Bizantius, patrem habuit Andromachum, Scripsit tragœdias LVII.

Homerus poëtarum maximus, floruit Olymp. XXIII. annis post

Troiam captam quingentis,post Romã conditam LXVII. Patria fuit Mæõ. Natus est adulterio matris Critheidis virginis Cumanæ apud fluuium Melem, vnde ab initio vocatus est Melesigenes. Grãmaticę præcepta primus dedit, quum antea quisq; sermone scriberet, simul & loqueretur vernaculo. Puer literis imbutus est ab Aristeo Proconesio, seu Fannio Grammatico. Factus paulò prouectior quum flagraret desyderio visendarũ regionũ, ductus est per diuersa orbis loca à mercatore quodã, qui dicebatur Menthes, à quo tamen relictus est apud Ithacã, propter morbum oculorũ, quo ibidem laborare cœperat. Conualescens demũ Colophenem profectus est, ibíq; renascente eodem morbo, incidit in cæcitatẽ, ac tum primũ vocatus est Homerus, apud Cumæos & Ionas, qui cæcos vocãt Homeros. Vnde autem cæcitatem illam contraxerit, iam diximus. Veniens Athenas in ætate iam matura quum in littore quieuisset, sparso protinus de eius aduentu rumore, hominum multitudo turmatim ad eum videndum conuolauit. Quò quum eandẽ ob causam diuertissent piscatores, littori appulsos statim rogauit haberéntne aliquid. Illi verò per ænigma responderunt, Se quæcunq; cepissent, reliquisse, quę verò nõ cepissent, habere. Significabant enim sese purgasse pediculis, quorum captos in aquis reliquissent, nõ captos haberẽt in vestimentis. Quod intricatum & perplexum ænigma Homerus ad pisces tantum respiciens, quum dissoluere nequiuisset, pudore nimio (vt nonnulli suspicantur) incidit in morbũ, quo paulopòst periit. Sed quid opus est causam mortis comminisci, quum iam matura esset ætate? Iam enim vixerat annos CVIII. Scripsit præcipua duo poëmata, Iliadem, & Odysseam. Ilias continet bellum Græcorum in Troianos, propter Helenæ raptum: Odyssea Vlysis in patriam redeũtis labores. Duo hæc eius poëmata in numerum versuum diuisa & distincta sunt ab Aristarcho grãmatico. Sunt qui eidem tribuant Batrachomyomachiam, quorum opinioni repugnat Plutarchus. Habitus est apud antiquos in tanto pretio, vt septem vrbes eum sibi vendicauerint, eiúsque versus habiti sunt prouerbiorum loco.

Oppianus ex Anaxarbo Ciliciæ ciuitate, scripsit poëma de Piscibus, quod Antonino Seueri filio nuncupauit.

Orpheus Crotoniata, vixit apud Pysistratum tyrannum. Scripsit Argonautica.

Palepharus Atheniensis poëta, scripsit de situ orbis, & contẽtione Mineruæ cũ Neptuno ad mille versus. Veneris quoq; & Amoris sermones quinq; milibus versuũ. Item de crine Latonæ, & quædã alia.

Pamprepus Panopolita, floruit ætate Zenonis principis. Scripsit de Etymologiis, & Isaurica, soluta oratione.

Panolbus fuit Epicus poëta.

Parthenius

Parthenius Nicæus, poëta Elegiograpgus, captus eſt à Cinna in bello Mithridatico, & ob ingenium manumiſſus. Vixit vſq; ad Tiberium Cæſarem. Scripſit elegias in Venerem, & Epicedium in Aretem vxorem ſuam, déque eius laudibus libros tres.

Parthenius Chius, Theſtoris filius, ſcripſit verſus in laudem patris.

Perſes Aſcræus poëta, frater fuit Heſiodi.

Pigres Halicarnaſeus, frater Artemiſiæ vxoris Mauſoli, ſcripſit verſus elegos in Iliadem Homeri.

Pindarus Thebanus Lyricorum princeps, floruit Aeſchyli tempore. Scripſit lingua Dorica Olympia, Pythia, Nemæa, Iſthmia. De Pindaro ſic meminit Horatius: Pindarum quiſquis ſtudet æmulari, Iule, cæratis ope Dædalæa Nititur pennis, vitreo daturus Nomina ponto. Primas meruit inter nouem Lyricos, quorum hæc ſunt nomina: Alcæus, Sappho, Steſichorus, Ibicus, Bacchylides, Simonides, Alcman, Anacreon & Pindarus ipſe.

Piſandrus Camiræus poëta antiquior Heſiodo, ſcripſit facta Herculis duobus libris.

Piſandrus Larandæus poëta, ſub Alexandro Mammeæ, ſcripſit verſibus variam hiſtoriam libris L X V I.

Plato Athenienſis, poëta priſcę comœdiæ, floruit tempore Ariſtophanis & Eupolidis.

Polyzelus comicus fuit.

Poſidippus Ceſſandræus comicus docuit anno tertio poſt mortem Menandri. Scripſit fabulas x x x.

Phædimus Bizantius fuit Elegiographus poëta.

Pherecrates Athenienſis comicus, militauit ſub Alexandro magno. Docuit fabulas x v I I.

Phidamus Epicuræus, poëta fuit admodum laſciuus.

Philemon Syracuſanus, poëta nouæ comœdiæ, tempore Alexādri magni, ſcipſit ſex fabulas. Vixit annos. x c. Periit nimio riſu.

Philemon iunior, eius filius, itidem comicus, docuit fabulas L IIII.

Philetas Cous, floruit ætate Philippi & Alexandi Macedonum. Præceptor fuit Ptolomæi Philadelphi. Scripſit Elegias & epigrammata. Conterraneus fuit Hippocratis medici. De eo & Callimacho ſic ſcribit Fabius: Elegiæ princeps habetur Callimachus: ſecundas confeſsione plnrimorum Philetas occupauit. Propertius lib. 2. Tu ſatius memorem muſis imittere Philetam.

Philocles Athenienſis, filius ſororis Aeſchyli, Tragicus fuit poëta.

Philoxenus Cytherius poëta Lyricus ſcripſit Dithyrābos xxIIII. Obiit Epheſi Scripſit carmine Lyrico Aeacidarum genealogiam. Coniectus eſt à Dionyſio Syracuſano in Latomias, quòd eius carmina & Tragœdias non probaret.

Philistus Cercyræus, Tragicus poëta, vixit apud Ptolomeum Philadelphum.

Philistion Nicæus poëta Comicus, floruit ætate Socratis.

Philippides Comœdiographus quum ætate iam prouecta in certamine poëtarum præter ſpem viciſſet, inter illud gaudium repente mortuus eſt. Autore Gellio.

Phormus Syracuſanus Comicus, Geloni tyranno fuit familiaris, eiúſque filios erudiuit. Docuit fabulas VII.

Phocylides Mileſius, floruit poſt bellum Troianum. Olym. LVIII. Scripſit elegias, & quaſdam Sententias ad vitæ inſtitutionem.

Phocinordes fuit comicus.

Phrynicus Atheniẽſis Tragicus, Theſpiadis diſcipulus, primus vultum mulierum protulit in Scænam, & Tetrametrum reperit. Filiũ habuit Polyphradmonem poëtam tragicum. Docuit tragœdias IX.

Phrinicus Athenienſis fuit Comicus.

Simonides Ceus, poëta Melicus, floruit Olymp. LV. Vixit annis LXXIX. Scripſit Dorica lingua Cambyſis & Darij res geſtas, & Xerxis bellum maritimum. Præterea Threnos, Encomia, Epigrammata, Pæanas, Tragœdias, Nænias, & quædam alia. Primus etiam artem memorandi fertur inueniſſe, quum cœnaret in Theſſalia apud Scopam opulentum hominem. Præcipua eius virtus fuit in commendanda commiſeratione. Nam inter cæteras funebres laudationes ſingulari carminum commiſeratione proſecutus eſt conuiuas ſuos, apud Scopam illum, de quo nunc diximus, cœnaculi ruina colliſos. Catullus: Mœſtius lacrymis Simonidæis.

Simonides Teius Iambicus, ſcripſit Græcorum apud Aulidem conuentum, & Trimetrorum libros duos.

Simonides Magnes, ſcripſit res geſtas Antiochi magni, & bellum aduerſus Galatas.

De *Sappho* poëtria iam diximns in capite de Mulieribus doctis.

Sophocles Athenienſis Tragicus, coætaneus, & collega Periclis in prætura, docuit Tragœdias XIIII. Deceſsit ſex annis poſt Euripidem. Appellabatur Apis, ob linguæ dulcedinem. Filij eum ab adminiſtratione rei domeſticæ ſummouerunt, vt delirantem: at ille Tragœdiam protulit coram iudicibus, vt viderent an eſſet opus deliri ſenis. Propterea reſtitutus eſt, & ſapiens iudicatus.

Fuit & *Sophocles* alter ſuperioris nepos, qui docuit Tragœdias quatuor. Atque etiam ſcripſit elegos.

Sophilus Sicyonius fuit comicus.

Soſitheus Syracuſanus, æmulus fuit Homeri tragici.

Sotades Maronites, poëta fuit Iãbographus impuriſsimus & plenus laſciuiæ. Hinc Sotadicos verſus vocamus pathicos, & libidinoſos.

Sotericus

Sotericus Asites, scripsit Encomium Diocletiani, & Dionisiaca, & vitam Apollonij Tyanei.

Stesichorus poëta Lyricus ex Hymera Siciliæ ciuitate, scripsit Helenæ vituperationem. Ob quam rem exoculatus Palinodiam cecinit, & visum recuperauit. Primus cum citharæ cantu chorum instituit. Vnde inditum illi nomen. In eius ore, quum infans esset, cantauit Luscinia.

Thales Cretensis, fuit Lyricus poëta, qui quum Spartam venisset, Lacedæmoniorum animos suis versibus adeò deliniuit, vt feritatem illam exuerint, quam ex seueris Lycurgi legibus imbiberant.

Thamyras Thrax poëta scripsit versus in theologia ad tria milia. Eximia fuit pulchritudine, & amore puerorum deflagrauit.

Tellen fuit Melicus poëta.

Theognetus Comicus.

Theogenes Megarensis floruit Olymp. L I X. Scripsit Elegias, & alia poëmata. Fuit alter Theogenes Trag.

Theodectes Cilix, discipulus Platonis, scripsit fabulas quinquaginta. Præterea artem Rhetoricam versibus, & quædam alia.

Theodosius Tripolitanus, scripsit versib. in Aestatem.

Theocritus Syracusanus partem habuit Praxagoram, Philinam matrem. Floruit sub Ptolemæo Lagi. Scripsit Dorica lingua Bucolicum poëma.

Theophilus scriptor fuit priscæ comœdiæ.

Terpander Lesbius poëta Lyricus, Heptachordon & Lyrici carminis canonem scripsit.

Thespis Atticus, poëta Tragicus, primus instituit vt Tragœdię agerentur in plaustris. Vnde Horatius. Ignotum tragicæ genus inuenisse camœnæ Dicitur, & plaustris vexisse poëmata Thespis, Quæ canerent agerentque peruncti fæcibus ora.

Timon Apolloniates, scripsit Tragœdias, Comœdias, Satyras, & alia permulta.

Timolaus Larissæus, discipulus Anaximenis Lampsaceni, scripsit poëma de bello Troiano.

Timocles Atheniensis fuit comicus.

Timotheus Milesius, scripsit versibus de Musica lib. 17. Præterea Hymnos Encomia, & Dithyrambos.

Tyrteus Atheniensis poëta, quem quum Lacedæmonij certantes in Athenienses principem sibi delegissent, ita eorum animos inflammauit suis carminibus, vt omnes periculi & mortis immemores in hostem furiosi se coniecerint, eóque modo victoriam sibi peperint. Horatius in Arte: Tyrteúsque mares animos in Martia bella Versibus exacuit.

Triphiodorus Aegyptius,ſcripſit Marathoniam, excidium Illij, & poëma de laboribus Vlyſsis.

Xenophanes Colophonius,ſcripſit poëma de Pſyllis.Præterea Elegias & Iambos contra Heſiodum & Homerum, improbans, quæ de diis ſcripſerunt.

Xenophanes Lesbius fuit Iambographus.

Xenarchus fuit poëta comœdiographus.

Zenodotus Epheſius poęta, diſcipulus fuit Philetæ. Floruit ætate Ptolomæi primi,cuius liberos erudiit.Primus Homori libros correxit,& in ordinem redegit.

QVI DE MODICIS REBVS opera ſcripſerunt.

SYneſius Cyrenenſis ſcripſit de laudibus Caluitij.

Dion,cognomento Chryſoſtomus,librum de comæ laudibus.

Batrachomyomachiam luſit *Homerus*.

Maro Culicem & Moretum, atque etiam de apibus animalium ferè minimis ſcripſit fuſiſsimè.

Buſiridem tyrannum laudauerunt *Polycrates* & *Iſocrates*.

Iniuſtitiam *Glauco*.

Therſiten & quartanam febrem, *Fauorinus*.

Muſcam & Paraſiticam, *Lucianus*.

Seneca Claudij apotheoſim.

Scripſit *Plutarchus* Grylli cum Vlyſſe Dialogum.

Lucianus, & *Apuleius* aſinum.

Themiſon de laude plantaginis herbæ.

Homerus librum vnum de laudibus vini.

Ephren Syrus de vituperatione riſus.

Marcion Gręcus de Raphano.

Hippocrates librum vnum de laudibus Ptiſanæ.

Meſſala ſingulos libros de ſingulis literis.

Orpheus & *Heſiodus* de ſuſtitionibus multa ſcripſerunt.

Iuba rex de Euphorbio herba magno pręconio volumen edidit.

Lyſimachiam herbam ſcriptis celebrauit *Eraſiſtatus*.

Anonymos herba ab *Iceſio* medico celebrata eſt.

Democritus numerum quaternarium volumine decorauit. Idem de Cameleonte animali aliud volumen conſcripſit.

Pythagoras librum vnum compoſuit de bulbis.

Cato Braſsicę laudes cecinit.

Diocles magnis laudibus rapam extulit.

Chryſippus medicus braſsicę volumen priuatim dicauit.

Muſeus & *Heſiodus* Polion herbam multis verbis commendauerunt.

Phanias

Phanias physicus condidit laudes vrticæ.

Antemis herba magnis laudibus celebrata est ab *Asclepiade*. Idē librum vnum de musto composuit.

SEPTEM MONTES IN QVIBVS Roma sita est.

Capitolinus, seu Tarpeius, *Auentinus*, *Palatinus*, *Cælius* maior, & minor, *Exquilinus*, *Viminalis*, & *Quirinalis*. De his Tibullus lib. 2. Carpite nunc tauri de septem montibus herbas, Dum licet, hic magnæ iam locus vrbis erit. Propertius: Septem vrbs alta iugis toto quæ præsidet orbi. Verg. Septemq; vnà sibi muro circundabit arces.

VENTI DIVERSI.

Veteres iuxta positionem cardinum tantum quatuor ventos principales à singulis cœli partibus flare credebant, autore Vegetio. Sed posterior ætas experimento duodecim comprehendit. Ab Orientali cardine oritur. *Appe liotes*, id est Subsolanus, cui à dextra iungitur *Circius*, siue Chorus, à sinistra *Eurus*, siue Vulturnus. Meridianum cardinē possidet *Notus*, id est Auster, habetq; à dextra *Leuconotum*, à sinistra *Libanotum*. Occidentalem cardinem tenet Zephyrus. Huic à dextra iungitur *Lips*, siue Africus: à sinistra *Iapix*, siue Fauonius. Septentrionalem cardinem sortius est *Aparetias*, siue Septemtrio, cui à dextra hęret *Trasias*, siue Gracias: à sinistra *Boreas*, id est Aquilo. Hi sæpe flant singuli, interdum duo, & magnis quandoque tempestatibus tres simul flare consueuerunt. Horum impetu maria quæ sua sponte tranquilla sunt, vndis æstuantibus sæuiunt. Horum etiam flatu pro natura temporum vel locorum serenitas redditur, & rursus in procellas serena mutantur. Hæc præcedentia docent tres esse ventos vniuscuiusque cardinis. Nunc priuatim de quibusdam loquendum est.

Boreas dicitur à boatu, Latinè vocatur *Aquilo*: Flatus est violenti & sonori. Nubes discutit, & serenum reddit aërem: vnde & Sudificus vocatur, & Nubifugus. Columel. Nec tam nubifugo borea Latonia Phœbe Purpureo radiat vultu. Homerus apud Gellium: Sudificusq; simul boreas mala plurima voluens. Hieronymus vētum hunc appellat Scopam viarum, seu scoparium, quòd difflando perpurget, quicquid in via obiacet.

Vulturnum, quòd inter Eurum & Notum sit, nonnulli *Euronotum* vocant.

Caurum Græci *Argestim* vocant.

Fauonius Græcè vocatur *Zephyrus*, à poëtis pater florum appellatur, & genitabilis.

Austrum aliter *Noton* vocant, quòd nebulosus sit, & humectus. Exitialis est hic ventus, & morbosus, potēsq; ad excitanda fulmina: vnde

vnde Lucretius lib.5. Altitonãs Vulturnus & Auster fulmine pollẽs.

Vergilius videtur innuere Ventum *Iapiga* occidentalem esse, quum dicat Cleopatram è nauali prælio fugientem in Aegyptum vento Iapige ferri.

Est & ventus nomine *Cæcias*, nubes attrahens.

Atabulus nomen est etiam venti apud Horatium lib. 1.Ser. scribentem: Incipit ex illo montes Apulia notos ostentare mihi, quos torret Atabulus.

Sunt & alij, qui vocantur *Etesiæ*, & *Prodromi*, qui in ortu Caniculæ æstatis anni temporibus spirare solent. Lucr. Puluerulenta Ceres & Etesia flabra Aquilonum.

De regionibus quatuor ventorum, qui præcipui dicuntur, sic scribit Manilius lib.4. Astron. -Totidem vẽti de partibus iisdem Erumpunt, secúmque gerunt per inania bellum. Asper ab axeruit Boreas, fugit Eurus ab ortu, Auster amat medium solem, Zephyrúsque profundũ. Ouid. lib. 1. de Trist. Nam modo purpureo vires capit Eurus ab ortu, Nũc Zephyrus sero vespere missus adest. Nũc gelidus sicca Boreas bacchatur ab arcto, Nũc Notus aduersa prælia frõte gerit.

SOPHISTARVM NOMINA.

A*Drianus* Phœnix, patria Tyrius, docuit Athenis magno cultus victúsque sumptu. Amatus est magnopere à M. Antonio, & Romam ab eodem ductus.

Aelianus Romanus sophista qui scripsit de animalibus, de varia historia, & de re militari.

Antiochus fuit sophista securus in figuris, vehemens in accusationibus, venustus in defensionibus, in demonstratiuis potens. In forensibus sophistica, in sophisticis forensi vtebatur oratione.

Aphthonius sophista scripsit præexercitationes in Rhetorica, & in artem Hermogenis.

Apsines Gadaræus Smyrnæ præceptorem habuit Heraclidem Lycium, Nicomediæ Basilium. Docuit Romæ Maximiani tempore, cuius beneficio adeptus est consulatum.

Aristides Mysius docuit Smyrnæ.

Aristocles Pergamensis sophista floruit sub Adriano. Scripsit de arte Rhetorica, Epistolas & Declamationes. Sectæ fuit Peripateticæ, horridus aspectu, voluptatibus tamen & lyræ postea indulsit.

Aspasius Rauennas, Demetriani filius, & auditor Pausaniæ, professus est Romæ sub Alexandro Mameæ. Scripsit diuersas orationes contra Aristonem & maledicos.

Alia sophistarum nomina sunt: *Ausonius* quidam.

Bemarchus Cæsariensis, qui scripsit res gestas Constantini principis libris decẽ. *Chrestus* Bizantius, qui quamuis esset deditus vino,

cæteris

cæteris tamen in rebus erat continens.

Damophilus, qui ſcripſit ad Lollium Maximum de vita priſcorũ.

Damianus Epheſius.

Dias Epheſius qui floruit ætate Philippi Macedonis.

Dion Pruſiæus, Traiano familiaris qui ſcripſit pro Homero contra Platonem libros IIII. Item de virtutibus Alexandri Magni libros decem, & laudem Herculis.

Ecebolius Conſtantinopolitanus.

Epiphanius petreus qui ſcripſit præexercitationes, & declamationes in genere demonſtratiuo.

Heraclides Lycius, qui Smyrnæ docuit.

Hermocrates Phocenſis, qui floruit principante Seuero.

Hermogenes Euodianus Smyrnæus, Ariſtotelis diſcipulus, qui profeſſus eſt Romæ.

Euſtephius Aphrodiſæus, qui ſcripſit declamationes.

Euſtochius Cappadox, qui ſcripſit ad Conſtantem principem de Cappadociæ, aliarúmque gentium antiquitate.

Gorgias Leontinus artis ſophiſticæ parens.

Hippodromus Lariſſæus, qui Athenis docuit.

Iſæus Aſſyrius, qui adoleſcentiam variis corporis voluptatibus tradidit: deinde vir factus, frugaliſsimus omnium fuit.

Iulianus Cappadox, ad quem, dum Athenis profiteretur, gregatim omnes conuolabant.

Libanius Antiochenus, floruit ſub Iuliano principe. Athenis audiuit Diophantum philoſophum. Exercuit ſe in declamationibus. Conſtantinopolim profectus, ibidem ludum aperuit. Vnde propter laſciuum in pueros amorem pulſus, Nicomediam venit, indéque eandem ob cauſam reiectus, in patriam reuerſus eſt. Scripſit declamationes, Progymnaſmata, orationes, & Epiſtolas.

Lucianus Samoſatenus, floruit ſub Traiano principe, primum Chriſtianus, deinum fidei deſertor.

Marcus Bizantius, Iſæi auditor.

Menander Laodicæus, qui ſcripſit commentarios in artem Hermogenis, & præexercitamenta Minutiani.

Minutianus Athenienſis ſcripſit artem Rhetoricam, Præexercitamenta, & diuerſas orationes.

Nicetes Smyrnæus, quem Adrianus Aegyptio Muſæo aſcripſit.

Plutarchus Athenienſis præceptor Syriani.

Polus Agrigentinus, auditor Gorgiæ, ſcripſit eorum genealogiã & Catalogum, qui ad bellum Troianum profecti ſunt.

Polemon Laodicæus æqualis Herodis Attici.

Priſcus Panites, magiſter epiſtolarum Theodoſij iunioris. Scripſit hiſtoriam

historiam Constantinopolitanam & Athilæ libros octo. Præterea declamationes & epistolas.

Procopius scriba & comes Iustiniani.

Protagoras Abderites discipulus Democriti, cuius meminit Aulus Gellius.

Phrynicus Bithynicus qui scripsit de Atticis dictionibus.

Ruffus Corinthius.

Sabinus, qui floruit sub adriano.

Scopelianus Clazome. Herodis Attici præceptor.

Sopater Iamblici discipulus Constantini Magni consiliarius.

Theon Sidonius.

Theodorus, qui Herodis Attici tempore præfuit Atheniensium scholæ.

Thrasimachus Carthaginiensis Isocratis discipulus.

Varus Persa. *Zenodotus* docuit Romæ sub Adriano: scripsit epitomen prouerbiorum Didymi, & genethliacum in Adrianum. Præterea conuertit in Græcum sermonem historiam Sallustij.

Philagrus Cilix patria, auditor Lolliani, fuit sophistarum vehementissimus, maximè iracundus.

DE ANIMI SVBSTANTIA DIuersæ philosophorum opiniones.

E*Mpedocles* Animum esse conset cordi suffusum sanguinem.

Zeno Stoicus Ignem. Cic. 1. Tusculana.

Aristoxenus musicus Corporis intentionem quandam, velut in cantu & fidibus, quæ harmonia dicitur.

Xenocrates Numerum, cuius vis in natura maxima esset.

Plato Triplicem posuit animam, Rationem in capite, Cupiditatem subter præcordia, Iram in pectore.

Dicearchus introducit disserētem nihil esse animam, nomen inane, nullámque esse animam in homine, aut bestia. idem eodem.

Asclepiades Sensuum coëxercitamenta, animam esse dicit.

Thales Naturam irrequietam.

Plato Substantiam intellectiuam. Plutarchus in de placitis philosophorum.

Heraclitus Humidiorum quæ in mundo sunt expurationem.

Euripides Deum. Cice. 1. Tuscul.

Alij Cor ipsum. Idem eodem.

Alij Partem quandam cerebri. Idem eodem.

Aristoteles post quatuor principia quintam naturam ponit, è qua sit Mens. Idem eodem.

Essei Iudęi philosophi animas putāt immortales, & de æthere subtilissimo

tilissimo instinctu naturali in corpora permeãtes, à corporibus verò absolutas, vltrà oceanũ degere in locis peramœnis. Cælius lib. 3. c. 9.

Pythagoras numerum seipsum cientem. Plutarchus in placitis philosophorum.

Hipparchus animas nostras dixit partem esse cœli. Plinius lib. 2. cap. 26. Cicero corpus modò animæ sepulcrum, modò carcerem, modò ergastulum vocat.

Aristoteles entelechiam. Becichemus in Plinium.

Non tacendam interim duximus *Auerrois* sententiam, quæ toti hominum speciei vnicam esse animam adserit, & præter hanc hominum quemque vnam habere sensitiuam, brutali paulò perfectiorem. Multaq; alia dixisse eundem & fœda, & falsa, quæ videbis apud Cælium libro lectionum antiquarum secundo, cap. 2.

Sed præter hæc Seruius (in illud 4. Aeneidos. Et nunc magna mei sub terras ibit imago.) non venit silentio prætereundus: Tria esse dicens, quibus homo constet, Animam, quæ supernam suam petit originẽ, Corpus quod in terram deficit, Vmbram, quam Lucretius sic definit, suprà spoliatus luminis aër: quæ si ex corpore creetur, vnà cum eo perit: deinde aliquod dicitur simulacrum, quod inferos petit. Plutarchus in placitis philosophorum.

ANIMAE PRINCIPATVM IN QVA corporis parte Philosophorum iudicia ponant.

DEmocritus, in toto capite esse censet.
Strato, in superciliorum interstitio.
Erasistratus, circa membranam cerebri,
Herophilus, in ventriculo cerebri.
Parmenides, in toto pectore.
Epicurus, in toto pectore. Plutar. de placi. philoso.
Stoici, in corde.
Diogenes, in arteriaco ventriculo cordis.
Empedocles, in sanguinis concretione.
Pythagoras, Viuificam vim circa cor, intellectiuam verò circa caput posuit.

Xerxes Persarum rex animam dixit in auribus habitare. Bero. in Apuleium.

Democritus & Epicurus rationem in pectore, irrationabilitatem verò per totius compaginem sparsam esse dicũt. Plut. de plac. philo.

ANIMA QVID RECIPIT AB influxu Planetarum.

A *Saturno*, Ratiocinationem & intelligentiam.
A Ioue, Vim agendi.

A Marte, Animoſitatis ardorem. Macrob. de Som. Scip.
A Sole, Sentiendi opinandiq; naturam.
A Venere, Deſiderij motum.
A Mercurio, Pronuntiandi, & quæ ſentiat interpretandi vim.
A Luna, Naturam plantandi, & augendi corpora.

ANIMA CORPOREIS ABSOLVTA vinculis quò pergat, ex multiplici veterum Iudicio.

Democritus & Epicurus mortalem cenſent, & vnà cum corpore demorientem, quod & Plinius ſentire videtur lib. 7. cap. 55. Plutar. de Placitis philoſoph.

Plato immortalem eſſe cenſuit. Idem eodem.

Stoici ſi inualidior ſit, vnà cum concrementis ſubſiſtere, cuiuſmodi ſunt imperitorum animæ: ſin ſtrenua, quales ſunt ſapientum, ad flagrantes vſque naturas euadere. Idem eod.

Platonici animam viuere dixerunt, dum immutabili parte mundi conſiſtit: mori verò quum ad partem mundi cecidit mutabilem. Eſt autem Luna mutabilis & immutabilis cõfinium. Macrobius in ſomnium Scipionis.

Dryidæ opinati ſunt defunctorum animas non deſcendere ad inferos, ſed in alio mundo aut parte eius alia corpus aliud informare. quam opinionem ſic primo Pharſaliæ deſcribit Lucanus: Vobis autoribus vmbræ Non tacitas Erebi ſedes Ditiſque profundi Pallida regna petunt, regit idem ſpiritus artus Orbe alio.

Pythagoras in alia poſt mortem corpora migrare. Vnde Plotinus eandem opinionẽ ſequẽs dicit, Eos qui humanam proprietatem ſeruârunt, futuros iterum homines: qui verò ſenſibus defecerunt, in bruta redituros. Cri. lib. 11. cap. 3.

Alij iuſtorũ animas ad Campos Elyſios migrare credunt. Verg. in v 1. Defunctorum animæ quæ ſepultura caruerunt, priuſquàm ad inferos vehantur, centum errant annos. Idem eodem.

Eſſei Iudæi philoſophi animas à corpore abſolutas vltra oceanum degere putãt in locis peramœnis. Cæl. libr. 2. cap. 2. Circulus eſt ſplendidiſsimo candore inter flammas elucens, quem vocant orbem lacteum, quæ ſedes eſt heroum, & vbi beati ſempiterno æuo fruũtur. Cic. de ſomnio Scipionis.

Aegyptij primi extiterunt, qui dicerent animã hominis eſſe immortalem, quæ de mortuo in aliud atque aliud ſubinde corpus, vt quodque gigneretur, introiret: Atque vbi per omnia ſe circũtuliſſet terreſtria, marina & volucria, rurſus in aliquod hominis corpus genitum introire: huncq; ab ea circulum fieri intra tria annorum millia. quam opinionem vt ſuam, nonnulli Græcorum vſurpauerunt,

Herod.lib.2.

Zoroastrem,refert Cælius, dixisse, alatam esse animam, fractis alis in elementa ferri præcipitem, tũ illis succrescentibus ad superos euolare.Cæl.lib.9.cap.38.

Porphyrius adserit vnam Animam Sensibus, Memoria,& Ratione præditam:&habere orationem interiorem exterioremq;,qua inter se loquantur animalia bruta,quorum verba à nobis non intelligi, non mirum: quum barbarorum multorum sermonem non discernamus, neque tam loqui quàm indistinctè vociferari putemus. Addit veterum multos brutorum inter se colloquia & audiuisse, & intellexisse.Idem eodem.

Qui per diuersas gentes in constituendis sacris cæremoniarũ fuerunt autores, aliud esse negant inferos, quàm ipsa corpora, quibus inclusæ animæ carcerem fœdum tenebris, horridũ sordibus & cruore patiuntur: & omnia quæ illic sunt secundum fabulosam persuasionem,in ipsis humanis corporibus adsignare sunt conati. Lethem nil aliud esse adserentes, quàm errorem animæ, obliuiscentis maiestatem vitæ prioris qua fruebatur, priusquàm in corpora dilaberetur: Phlegetontem ardores irarum,& cupiditatem.Acherontem,eorum quæ fecimus,aut diximus,pœnitentiam: Cocytum quicquid hominem ad luctum & lacrymas compellit,Stygẽ quicquid humanos inter se animos odiis dissidere facit. Vulturem immortale Titij iecur rodentem,remordentis conscientiæ tormenta intelligentes.Tantalum inter cibum & potum fame & siti tabescentem,eos significare, quos magis atq; magis adquirendi desiderium cogit præsentẽ copiã non videre,& in affluentia inopes,egestatis mala perpeti.Per Ixiona rotæ radiis distractum,eos qui ratione,virtute,& consilio,nil moderantes,& actus suos fortunæ permittentes, fortuitis casibus semper rotãtur.Pex saxum ingens Sisyphi eos qui inefficacibus,laboriosisq; conatibus vitam conterunt. Macrobius in somnium Scipionis.

ANIMARVM SEDES APVD inferos nouem.

PRima, Infantium animas tenet.

Secunda,Eorum qui sibi per simplicitatem adesse nequiuerunt.

Tertia,Eorum qui euitantes ærumnas sibi letum perperere.

Quarta,Eorum habet animas,qui amauerunt.Vergilius Per totum sextum Aeneidos.

Quinta,Virorum fortium.

Sexta,Nocentum,qui à iudicibus puniuntur.

Septima,Vbi purgantur animæ.

Octaua,Vbi animæ ita purgatæ sunt,vt redeant.

Nona,Est campus Elysius.

QVAS CORPORIS PARTES vnusquilibet planeta regit.

SOl, Caput & Cor. Mercurius, Linguam & os. Saturnus, Splenem. Iupiter, Epar. Mars sanguinem. Venus, Renes, & genitale semen. Luna, Stomachum. Crini. lib. 12. cap. 2.

QVAE CORPORIS PARTES VNIcuique signo zodiaci tribuuntur.

ARieti, Caput. Tauro, Ceruix. Geminis, Humeri. Cācro Cor. Leoni, Pectus & Stomachus. Virgini, Venter. Libræ, Renes, vertebræq;. Scorpioni, Genitalia. Sagittario. Femora. Capricorno, Genua. Aquario, Tibiæ. Piscibus, Pedes. Manilius & Crinitus vbi suprà.

QVAE A QVIBVS ELEMENTIS homini proueniunt.

CAro, à terra. Humor, ab aqua. Anhelitus ab aëre. Feruor ab igne. Ingenium, à Deo. Idem lib. 6. cap. 12.

EXEMPLA ALIQVOT HIEROGLYphicarum notarum, quibus Aegyptij vtebantur.

SErpens caudam sibi mordens, Annum, astra, eorumq; discursus significat. Figura Leonis, Furorem.

Anteriores partes leonis, Fortitudinem denotant.

Musca, Impudentem.

Formica, Cognitionem, & prouidentiam.

Caput leonis, Vigilantes. aut custodes.

Cœlum pictum rorem eiiciens, Disciplinam vel artem. Apollonius interprete Beroaldo.

Pellicani forma, Insidiantem.

Cucusæ effigies, Gratitudinem.

Ciconia, Parentum amantes designat.

Columba, Ingratitudinem.

Vipera, Mulierem viro insidiantem.

Hyena picta, Inconstantem hominem.

Pellis hyenæ, Fortunæ & calamitatis contemptorem.

Capræ figura, Optimè audientem.

Anguilla, Omnibus inuisum. Camelus, Pigrum.

Apis effigies, Regem indicat. Crini. lib. 7. cap. 2.

Vultur, Genium & maiestatem. Idem eodem.

Bouis figura, Terram. Macro. lib. 1. cap. 27.

Sceptrum cum oculi specie, Osyrim seu Solem. idem eod.

Perdices, Contumeliosos hmines. Cæl. lib. 16. cap. 25.

Hippopotami vngulæ deorsum versæ, Impium iniustumq; significant. Idem eodem.

Accipiter, Rem denotat citò factam.

Oculus, Iustitiæ seruator, & corporis custos interpretatur. Diodorus lib. 4.

Dextera manus pasśis digitis, Libertatem designat.

Sinistra compresśis, Tenacitatem. Hæc tamen quatuor vltima de Aethiopibus Diodorus intelligit.

Crocodilus, Malum notat. Bap. in anno. prioribus.

Literarum hieroglyphicarum meminit Lucanus lib. 3. his versibus: Nondum flumineas Memphis contexere biblos Nouerat, & saxis tantàm volucresq; feræq;, Sculptaq; seruabant magicas animalia linguas. Et Apule. lib. vltimo Asini aurei his verbis: De opertis adyti profert quosdam libros literis ignorabilibus prænotatos, partim figuris huiuscemodi animalium concepti sermonis compēdiosa verba suggerentes, partim nodis & in modum rotæ tortuosis, capreolatímque condensis ait curiositate prophanorum lectione munita. vide Baptistæ Pij annotationes priores.

VARII APVD VARIOS TONdendi ritus.

Maxies Aphricæ populi dextram capitis partem comatam gestant, sinistram verò tondent.

Machlies occiput crinitum gestant, tonsa anteriori parte. Herodot. lib. 4.

Anses (vel vt Strabo vult, Anases) anteriorem partem crinitam habent, occiput verò tonsum.

Macæ summum capitis verticem radunt, in medio capillos crescere sinentes, hinc atque hinc in orbem.

Apud Athenienses vetus fuit consuetudo, vt qui ex ephebis excesśissent, delati in Delphos de comis Deo primitias darent, anteriorē capitis partem abradendo. Plutar. in vita Thesei.

Abantes ne vllas hostibus ad capiēdum ansas darent, anteriorem capitis partem tondere consuerunt. Idem eodem.

Thraces quidem à re acrocomæ vocati, antias in frontem muliebriter demittunt. Cælius lib. 4. cap. 23.

Euboici comam per terga fusam alunt, atque ideò Opeithocomæ vocantur. Idem eodem.

Romani ad CCCCLIIII. annum vsq; intonsi fuêre, donec adducente P. Ticinio ex Sicilia tonsores venerint. Plin. lib. 7. cap. 59.

Alexander in exercitu suo nihil aliud desiderari dicebat, nisi vt Macedonibus barbæ raderentur: nullum esse meliorem in pugna, quàm barbæ captum asserens. Plut. in Apoph.

Genas fœminis radi duodecim tabularum interdicto cautum est. Plin. lib. 11. cap. 37.

Intonsi capitis consuetudo à Lycurgi legibus, vt multi arbitrantur, processit, qui dictitare solitus est, eorum qui honesta facie forent, accedente coma, decorum magis augeri: at iis, qui deformes essent, ex ea plus terroris inesse. Plutar. in vita Lysandri.

Tranquillus in vita C. Caligulæ, de eius inuidia contra omnes scribens, eum ait, pulchros & comatos, quoties ei occurrerent, occipitio raso solitum deturpare.

APOPHTHEGMATA CONuitia retorquentium.

IPhicrates Harmodio ignobilitatem exprobranti, respondit, Mei generis nobilitas à me incipiet, tua autem in te desinet. Plutarchus in Apophtheg.

Agathocles, Siciliȩ rex quũ vrbem obsideret, & aliqui conuiciarentur dicentes: O' figule quomodo militibus stipendia solues? Respondit, Quum vrbem vestram cepero. Idem eodem.

Androclidas increpatus à quodam, quòd claudus in aciem descenderet, Pugnare, non fugere, propositum esse sibi respondit. Vale. de fidu. sui.

Anacharsis exprobranti illi Attico, quòd Scytha esset: respondit, Mihi quidem probro est patria, sed patriæ tu. Diogenes lib. 2.

Anthagoras congrum quum coqueret, & Antigonus illi adsistens dixisset, Putásne Homerum Agamennonis & Græcorum describendis rebus intentum, quomodo congri melius saperent pensitasse? respõdit, Opinaris (ò rex) Agamennonẽ solicitius perscrutatum ecquis in exercitu congrum coqueret? Plutarchus in Apophthegmatibus.

Diogenes olera lauans, Aristippo dicenti, Si Dionysio adulari velles, non ista esses. respondit, Imò tu, si ista esse velles, Dionysio non adulareris. Vale. de conti.

Cato cuiusdam probris vexatus, respondit, Impar mihi tecum certandi cõditio est: nam vt malè dicere, & malè audire tibi facillimum est: sic mihi malè dicere insuaue est, & malè audire, insuetum. Plut. in vita eius.

TRIBVNITII MAGISTRATVS iura & potestates.

TRibuni soli magistratuum purpurati non sunt. Plutarchus in Problematib.

Tribunorum ianua diu noctúque patet. Idem eodem.

Tribunis non licebat vnum diem ab vrbe abesse. Gellius li. 3. ca. 2.

Tribuni senatum non intrant, sed positis subselliis ante valuas curiæ, decreta patrum attentissima cura examinant. Vale. titu. de insti. antiquis.

Consulem à tribuno in carcerem duci posse constat. Liu. libro 4. 1. decad.

1. decad.

Tribuni in ius vocandi poteſtatem non habent,ſed prehendendi. Gelli.lib.13.cap.12.

Tempus comitiorum declarare in poteſtate tribuni eſt.Blon.lib.3. Rom.triumph.

Si alicui cum tribuno lis intercesſiſſet,iudices erant collegæ.Gel. lib.13.cap.12.

Si quis tribuno nocuiſſet, eius caput Ioui ſacrum erat : familia ad ædem Cæreris,liberi verò venundabatur.Blon.lib.4.Ro.trium.

Tribuni nec lictores habent , nec in ſella curuli ſedent ius dicturi.Plut.in problem.

Tribuni ſignandorum nũmorũ habẽt poteſtatẽ. Crin. lib.17.c.7.

Senatuſconſulta non prius valida ſunt,quàm interueniente tribuni conſenſu , quæ ſubſcripta , T , litera à tribuno viſa & adprobata oſtenduntur.

IVRA, ET POTESTATES CENSORVM

Cenſores creati ab anſerum ſacrorum cura incipiunt , alimenta locando , & imaginum ſplendorem reparando. Plutarchus in Problem.

Populi partes in tribus diſtribuunt , & pecunias in ciuitatis ordines partiuntur.Cice.2.legum.

Vitam hominum & morum diſciplinam obſeruant. Plut. in vita Catonis cenſorij.

Cenſura maximè omnium magiſtratuum reuerentiæ eſt , plurimæque poteſtatis,cùm in aliis rebus,tum maximè ad morum emendationem.Plutarchus in vita Pauli Aemylij.

De nuptiis, de liberorum procreatione, de viuendi ratione, & de conuiuiis diligenter inquirit cenſura. Idem in vita Catonis cenſorij.

Sacrificiorum precia curare Cenſorum eſt.Idem eodem.

Deſcriptionibus genera & reipublicæ officia diſtinguere poſſunt. Idem eodem.

Cenſorum eſt,eos qui maiores honores geſſerunt, in ordinem referri ſenatorum.Vale.de inſti.

Vrbis templa, vias,aquas,ærarium,tuentur.Cic.2.leg.

Equitum , peditúmve ſobolem cenſores diſtribuunt , & cœlibes eſſe prohibent.Idem eodem.

Altero ex cenſoribus mortuo, alterum ſe oportet magiſtratu abdicare.Blondus lib.3.Ro.trium.

Completo quinquennio cenſores luſtrabant & Taurilia ſacrificia de ſue,oue,& tauro faciebant.Pomp.Let.de mag.

Cùm alij magiſtratuũ Romanotum annui ſint,cenſura quinquennium durat.Vide Crinitum lib.4.cap.3.Cicer.de legi.

CENSORIA POENA IN QVOS ET QVALES ferebatur.

QVi agrum passus fuisset sordescere, censoria animaduersione puniebatur.

Qui equum graciliorem aut, parum nitidum haberet.

Qui ioco vsus fuisset intempestiuè.

Qui in censorum auditorio sonorè nimis oscitasset. Gellius lib. 4 cap. 12.

Senator senatu abiicitur.

Eques publicum equum perdit.

Plebeius fit ærarius, & capite census. Crin. lib. 4. cap. 3.

Huc spectat tabulas cærites fuisse, in quas referri Censores iubebant, quos notæ causa suffragiis priuabant, vnde eruditè Flaccus in epistola ad Numicum dignos cærite cæra dicit Romanos, quoniam luxu & voluptatibus turpissimis tenerentur, autor Gellius lib. 16. cap. 17. & Crinitus lib. 7. cap. 6.

NOMINA ET VALORES PONDERVM.

Siliqua primum minimúmq; pondus granum tecæ inclusum. *Scrypulus*, Latinè Obolus, sex siliquis constat. *Dragma* Tribus scrypulis conficitur. *Vncia* Octo dragmis conflatur. *Libra* Italica vndecim habuit vncias. *Sextertium* antiquum Dipondius & semis.

Sextertium antiquum paruum, libras vigintiquatuor habens.

Talentum Aphricum libras quinquaginta.

Talentum Aegyptium quindecim pondo. Blond. libro 9. idque ex Varrone.

Talentum Atticum magnum, octoginta libras & quatuor vncias.

Deunx, vncias vndecim. *Dextans*, vncias decem. *Dodrans*, Nouem. *Bessis*, Octo. *Septunx*, Septem. *Seunx*, Sex. *Quincunx*, Quinque. *Triens*, Quatuor. *Quadrans*, Tres. *Sextans*, duas. *Semiuncia*, Dimidium vnciæ *Sexticula*, vnciæ sexta pars.

Reliqua nomina ex compositione noscuntur satis, vt Tressis, Decussis, Vicessis, Tricessis, Cētussis, id est, tres, decem, viginti, triginta, centū asses continens. Sed aduerte, multa alia fuêre talenta, vt Rhodium, Euboicum, Antiocheum, Babylonicum, Ptolemaicum, &c. quę quia libræ apud alios maiores, apud alios minores fuerunt, nō idem vbiq; valent. Estq; de eorum valore opinionū confusa diuersitas: nec me fallit, Plinium libro naturalis historiæ 21. cap. 34. de Græcis ponderibus dixisse, Dragma denarij argentei pondus habet, Denarius sex continet obolos, Obolus, decem calchos, Cyathus pendet per se dragmas decem, Hemina dragmas sexaginta, Mna, quā Minam vocant, dragmas pendet Atticas centum. Præter hæc Nota nummum

argenteum

argenteum Romanum quatuor ſcrupulis æquipollere, & inde reduc pondera ad nummorum vſum, & valorem. Hæc & multò plura tibi ſuggeret Budæi noſtræ ætatis doctiſsimi lectio in libro, cui titulum fecit de Aſſe & partibus eius.

IVDICIORVM, ET SVFFRAgiorum notæ.

CAlculus Albus in abſolutione, in damnatione Niger, dicente Ouidio, Mos erat antiquis niueis atríſque lapillis, His damnare reos, illis abſoluere culpa. Ouidius 15. Metamor.

Fabæ Sic. Plutarchus de liberis educandis.

Litera K. in damnatione nota fuit. Crin. lib. 6. cap. 6.

Litera A. in abſolutione. idem eodem.

Litera L. & N. in cauſę ampliatione quibus notabatur Non liquet. Idem eodem.

Litera T. Quum tribuni ſenatuſconſulta ſibi placere notabant. Val. de inſtit. antiq.

Thita Damnationis nota (Perſio dicente) Et potis es nigrum vitio præfigere Thita. Perſi. Sat. 4.

In comitiis circumferri tabella conſueuit, in qua puncta adpoſita ſignificarent, cui candidatorum ſuffragarentur. Eraſmus in adag. Omne tulit punctum.

T. olim abſolutionis nota fuit. Aſconius Pædianus in ſuis commentariis.

Pollex preſſus, fauoris ſignum eſt. Poli. in miſc. cap. 17.

Pollex verſus, Denegantium. Idem eodem.

Cerula miniatula, quę parum probantur in librorum correctione, notari ſolita ſunt. Cice. lib. 16. ad Atticum.

Creta notârunt veteres, quæ ſequēda forent: quæ viciſsim fugienda, carbone. Perſius Saty. 5.

Pedibus nonnunquàm ferri iudicia ſolita ſunt, quum à ſuo loco diſcedentes Senatores ad illorum ſedes pedibus ibant, quorum ſententiam volebāt ſectari. vnde Pedarij fortaſſe dicti ſunt quanquàm non me fallit, aliter ſentire Gellium. Blon. lib. 4. Rom. trium.

Obelo, id eſt ſigno oblongo, in modum haſtæ, improbantur, & notantur codicum errores. Cicero epiſt. 162.

Signo vngui appoſito vbi quid non placet obſeruatur. Eraſmus in Adagiis, Vngui notatur.

Aegyptij iudices ſententiam ferūt, impreſſo veritatis ſigno, quod aurea cathena ex iudicum principis collo pendet. Diodo. lib. 2.

Cicero conſul (vt autor eſt Becichemus in præfatione facta in Plinium) docuit per ſigna quędam, & notas, multarum ſimul literarum vim habentes ſenatorum dicta colligere.

Britannicus, Persij interpres, à Criniti opinione multùm recedit. Dicit enim K, in absolutione subscribi solere, quod interpretatur calon: id est, bonum.

RITVS CANDIDATORVM, seu Magistratus petentium.

QVi magistratus populi suffragiis petebant, albam vestem induere, & vrbem supplicantes ambire soliti sunt: quanquam legem à Tribuno in contrarium aliquando latam ait Liuius lib. 4. Blon. lib. 3. Ro. triumph.

Asque interiore tunica in forum veste operti descendebant vt eo habitu ad supplicandum modestiores accederent. Plutar. in vita Coriolani.

Deprehensos dextra ciues benignis orabant verbis. Idem eodem.

Multi candidati nobiles fecerunt, vt quum minus suffragiis valuissent, prosternerent se populo, fracto animo, atque humili, supplicarent. Cice pro Plantio.

Candida veste induti ambiunt, ad animi integritatem denotandam: nam solus hic color syncerus, & purus, ac minimè inquinatus est. Blon. vbi suprà.

Qui consulatum petituri in campum Martium candidati descendebant, deductores, suffragatorésque suos circa se habebant, Liuius lib. 4. decados 2.

Consueuere candidati qui cicatrices haberēt ad allicienda populi suffragia, nudato corpore manifestè ostendere. Plutar. tibi suprà.

In candidatorum ambitum his versibus Luca. inuehitur: Hinc rapti fasces pretio, sectórque fauoris Ipse sui populus letalísque ambitus vrbi Annua venali referens certamina campo. Vbi sectorem fauoris populum intelligit venditorem suffragiorum. Annua verò certamina, quia vt Plut. ait, non suffragiis, sed arcu, gladio, fundáq; pro largitore ad comitia descendentem, & decertare populum cerneres, & tribunalia sæpenumero sanguine fœdantem. Adde translatione admodum eleganti ad rerum aliarum petitionem transferri candidatum, vt annotauit Beroaldus in primum Asini aurei, sicuti Plinio panegyrista gloriæ & immortalitatis candidatus, Hieronymo candidatus fidei, Quintiliano candidatus eloquentiæ, qui eloquentiam auspicatur: & Apuleio libro primo Asini aurei lepido dicto cādidatus crucis appellatur, qui petit crucem, quíve futurus est iamiam crucifixus.

FINIS.

LOCORVM INSIGNIVM INDEX TOMI SECVNDI.

Henrici

HENRICI LABERII NVCERIANI,

De morte sui Textoris ad Ludouicum Miletium Querimonia.

QVis mihi Neptunus violentis ignibus vndas
Suggeret? irato quis mihi fræna dabit?
Quæ mihi Pleiades poterunt extinguere flammam,
Quam motus calido pectore sanguis alit?
Nulla iracundis vacua est singultibus hora,
Vitaq; placatum non habet ista diem.
Multoties renouat miserabilis ira dolorem,
Ira inquam ad luctus ingeniosa meos.
Ter mihi quotidie præsentes postulo furcas,
Quæ vitam secum tristitiamq; ferant.
Ter quæsita die mihi sunt longa æquora ponti,
Ossa vbi pennati lusor amoris habet.
Deuoui toties madidis hoc corpus arenis,
Frigida vt amnigenis piscibus esca forem.
A Ioue sceptrigero petij reuolubile saxum,
Quod miser Aeolides per iuga montis agit.
Sed luctus, video, nec dij nec vota leuabunt,
Sorbebuntq; meas ventus & aura preces.
Ipse nisi satyras, dirumq; exprompsero virus,
Et malè cœlicolis, syderibusq; precer.
Sed fallor, nihil est quod sydera & astra lacessam,
Sunt vertenda aliò carminis arma mei.
Vos igitur Musæ quibus est permissa potestas
Laurigera vatum cingere fronde caput:
Et quas seruandis commisit vatibus Orpheus,
Sollicitus vestri duxq; paterq; chori:
Cur non seruâstis Textorem, dicite Musæ,
Præcipuum clara Palladis arte ducem?
Non illum Argolici terrebant ora Periclis,
Nec cessurus erat Socratis ingenio.
Quis melius didicit lingua exarmare leones,
Et faciles sola reddere voce feras?
Quis potuit melius verbis lenire furentem,
Et dare præcipiti fræna modumq; viro?
Carmina Dircæus caneret dum musica vates,

Et

Et resonum digitis sollicitaret ebur:
Ad citharæ pulsum mouêre cacumina montes,
Atq; sua lentus sponte saliuit aper.
Haud aliter Textor vibras laxante camœna,
Tardipedi potuit subdere calcar equo.
Atque soporatos à somno pellere glires,
Et bello insuetas cogere ad arma manus.
Pertigerat Latios Textoris gloria fines,
Ereptura tibi Quintiliane togam,
Quum subito exarsit miseros qui regibus æquat,
Parcarum impatiens sanguineusq; furor.
Textorem nostræ inuiderunt fata Nauarræ,
Fata inquam doctis insidiosa viris.
Sed non ne hac causa culpam excusabo Sorores?
Digna est compedibus dignáque culpa focis.
Si vos integritas fidei non mouerit, atque
Inter nos iunctæ fœdus amicitiæ,
Flectere vos hominis potuit doctrina sepulti,
Et multis probitas discutienda modis,
Quodq; magis crucior, vel quod mihi suscitat iras,
Nondum finierat Dia iuuenta iocos.
Nec primum complêrat iter reuolubilis ætas,
Quum dedit extremum mors inimica diem.
Ecquid vos igitur sceleris patrasse putabo?
Iacturámne vnius creditis esse pili?
Si vos supplicio Rhadamanti traxerit ira,
Non satis ad pœnas tartarus vnus erit.
Sed quoniam nihil hic luctus nec proficit ira,
Nec motus animos verba cruenta leuant,
Textoris cinerem Musæ seruate, reliquit
Ingenij fœtum Textor, opesq; sui.
Interea ablatum nobis tutabare vatem
Mileti Aonij prima lucerna gregis.
Si te celsus amor studiorum allexerit vnquam,
Hæc tibi seruandi cura parentis erit.
Vos quibus ingenium Textor suffecit & artem,
Huic cineri violas, tura, facesq; date.
Quando etiam ante oculos versabitur vmbra sepulti,
Dicite, Textoris molliter ossa cubent.

LVGDVNI,
EXCVDEBAT
IOANNES RACE-
MIVS
M. D. LIX.

CORNUCOPIAE IOANNIS RAVISII TEXTORIS EPITOME,

Quæ res, quibus orbis locis abundè proueniant, alphabetico ordine complectens.

LUGDUNI,

Apud Sebastianum de Honoratis.

M. D. LIX.

R. F.

Amphitryoniadem mouit Calydonius amnis
Fortia pro molli prælia Marte gerens.
Non tulit Alcides inuictum tam malè vinci,
Quàm bene victori Deianira fuit.
Dũ fugit in formas, tauriq́; in imagine pugnat,
Et victus mugit trux Achelous humi,
Iam simul & pulchrã cũ cornu perdit amicã:
Nonnihil at laudis frons lacerata dedit.
Fudit opes varias pleno bona copia cornu,
Et sacrata suis pendet adusq; tholis.
Quam reparat Textor totũ dum permeat orbẽ,
Omnia perlustrans, vt meliora ferat.
Hos texit flores solus quos nouit Apollo,
Quosq́; suis hortis clara Minerua legit.
Victor Alexicacus domitor virtute laborum
Pandit Textori quò via laudis eat.

AD DOCTISSIMVM VIRVM BLASIVM MADRONETVM RAVISII TEXTORIS

EPIGRAMMA.

Vlláne librorum poterit satiare supellex,
Nulla tuam Blasi bibliotheca sitim?
Non adeò feruet, quem læsit aquatica dipsas,
Aut bibitis Hydrops insaturatus aquis:
Vt tibi perpetuis studiis furiosa cupido
Crescit, & ad Musas impetuosus amor.
Si facis hoc, multo vt possis ditescere lucro,
Magnarumq́ tibi crescat aceruus opum,
Desine: te noster poterit saturare libellus,
Sis licet immani Crassus auaricia,
Omnia munifico dabit hæc tibi copia cornu,
Et Phrygio poteris ditior esse Mida.
Vis aurum & gemmas? Est gemmis diues & auro.
Vis ferrum & chalybem? ferrum habet, & chalybem.
Fingere vis statuas? Bimaris dabit æra Corinthi.
Quæris habere rosas? floret vbique rosis.
Vis armenta? dabit Spartani armenta Galesi.
Quæris mella? dabit quicquid Hymettus habet.
Vngere vis crines, vel corpus aromate? plena est.
Quæris aues? auibus plena & operta sonat.
Quæris opes alias? Rhodium tibi proferet imbrem.
Vis cerasos? cerasis plurima vbique rubet.

Vis mensas? Mauri citrum tibi mittet Atlantis.
Pruna? dabit quicquid prisca Damascus alit.
Dat cedros Libani, dat quas parit Ida, cupressos,
Cynnama, quæ mittit diues odoris Arabs.
Lucrini conchas, Graiæ Sicyonis alutam,
Hic dabit Argos equos, India diues ebur.
Electrum Aethiopes, fruges Cerealis Eleusis,
Hybla fauos, flores Enna, vetusq; Samos.
Ostrum antiqua Tyros, lanas imbelle Tarentum,
Sassina lac, Memphis stamina, Sparta canes.
Ne tua maiores remorentur seria nugæ,
Hoc licet exiguo munere diues eris.
Non tot opes habuit Babylon, non prisca Corinthus,
Non tot sceptriferi possidet arca Iouis.

CORNVCOPIAE IOANNIS RAVISII TEXTORIS EPITOME.

PRAEFATIO.

ON video, vnde ſequens opuſculum (quod à rerum multitudine CORNVCOPIAE appellare libuit) commodius,ac decenter magis auſpicari liceat, quàm ab Auro. Scribit Plinius, Senatum Romanum longo tempore exiguum habuiſſe aurum : adeo,vt quum à Gallis capta vrbe pax emeretur,non plus quàm mille pondo dari potuerint.Homerus ſcribit, Viros olim crinibus aurum implicuiſſe : vt nunc frequens eſt,& peculiare Anglis, aureas catenas collo inuolutas oſtentare. Gallos cum auro pugnare ſolitos Torquatus eſt indicio. In Quintiotũ familia aurum nec fœminas quidẽ habere moris fuit.Romani,auxiliares externos torquibus aureis donauere,ciuicos non niſi argenteis: Creuit paulatim omnium rerum luxuria, quum homines guſtato voluptatis ſucco lapſi ſunt in ebrietatem. Nam Bruti temporibus,mulieres pedibus aurum geſtare cœperũt, nedũ collo & digitis.Poppæa Neronis vxor ſoleas aureas ſuis equis feciſſe legitur. Antonius Triumuir corporis excrementa non niſi vaſis aureis excipiebat.Ferunt Agomencelum , Alexandri magni præfectum,aureis clauis crepidas ſuffixiſſe. Aureus nummus poſt annum L X I I. percuſſus eſt,quàm argenteus.Spartacus interdixit caſtris ſuis,ne quis aurum haberet,aut argentum.In Tygris alueo oppidum eſt Babytace,cuius incolæ mortalium ſoli aurum in odio contrahunt.Eſſeni quoque(vt idem teſtatur libro v.) ab occidentali littore ſine vlla fœmina & ſine pecunia degunt. Quod vtinam imitarentur noſtrates. Non tot inſidiis humana vita circumueniretur. Non eſſet tam frequens venenorum vſus. Omnes maiore animi tranquillitate viuerent , & profundiore dormirent ſomno. Ceſſarent, quæ inde enaſcuntur,belli contagia.Neq; aliena proſperitas retorto limaretur oculo.Sed ſurdis cano. Si me rupero, quod iam inualuit malum nõ ſolùm nõ abolebo,ſed nec minuam quidẽ. Auro nihil igne deperit.Propterea tutum eſt ab incendiis, & rogis durante materia. Quinimo quò ſæpius arſit,proficit ad bonitatem. Aurum vbi igne probatum eſt,vocatur obrizum & purum.Si auro

liquescenti gallinarum membra misceantur, consumunt illud in se, ita hoc venenum auri est, inquit Plinius. Verrius apud eundem testis est, Tunica aurea triumphasse Tarquinium Priscum. Nunc veniendum est ad institutum, dicendumque de iis locis, in quibus plurimum auri quondam repertum est.

LOCA DIVERSIS REBVS ABVNDANTIA.

Auro, & Aurifodinis.

Ispaniam metallis omnibus, nedum auro abundare docet Plin. Metallis (inquit) plumbi, æris, argenti, auri, tota ferme Hispania scatet. Et lib.33. Vicena (inquit) milia pondo auri, ad hunc modum annis singulis Asturiam, atque Galleciam & Lusitaniam præstare quidam crediderũt, ita vt plurimum Asturia gignat. Item Strabo: Aurum (inquit) argẽtum, æs, ferrum, nusquam terrarum, neque tantum, neque tam probatũ generari ad Tyberij vsque tempora compertum est.

Iberia pars est Hispaniæ, quæ intra Iberum fluuium continetur, quam aurifodinis clarã esse, præter quæ iam diximus, docet etiam carmen Papinij lib.3. Syl. scribentis: Quicquid ab auriferis eiectat Iberia fossis.

Posidonius scribit M. Marcellum exegisse tributum ex *Celtiberia* Hispaniæ parte ad talenta D C. Ex quo coniecturam facere est (inquit noster Budæus) Celtiberinam gentem numerosissimam fuisse, & pecunia abundantem. Eandem ob causam Catullus Celtiberiam uocat Cuniculosam: id est Cuniculis, seu fodinis refertam, vbi ait: Cuniculosæ Celtiberiæ fili.

Quis inficiabitur Tolosam Galliæ oppidum auri plurimum habuisse, quum Trogi testimonio, in eo reperta sint auri centum & decem milia pondo, argenti quinquies decies centena milia? Quæ summa quanti sit æstimanda, hinc licet obseruare, quòd singula pondo minoris centum aureis solatis æstimari nequeant. Hoc autem oppidum quum Q. Cepio Consul diripuisset, quisquis ex ea direptione aurum attigit, misero cruciabiliq; exitu periit, inquit Gellius. Vnde natum Adagium, Aurum habere Tolosanum, in Calamitosos.

Dalmatia regio est Illyrica, in qua aurum inuentum est principatu Neronis, tanta quidem copia, vt quinquagenas quotidie libras

libras effunderet. Statius libro 1. Sylu. Robora Dalmatico lucent satiata metallo.

Dardæ populi sunt Indiæ, auro fertilissimi, Vt Sætæ populi argenti. Autor idem Plin. lib. 6. In eorum regione formicæ aurum ex cauernis egerunt, cuius raptores, si corripiant, lacerant.

Pangæus mons est Thraciæ, quem auri fertilem esse docet Herodotus in Polyhymnia. Hæc iter (inquit de Xerxe loquens) præter eos montes à manu dextra relinquens montem Pangæum, magnum atque excelsum, in quo aurea sunt & argentea metalla. Plinius scribit, Auri metalla & conflaturam à Cadmo Phœnice in Pangæo monte reperta.

Capitalia, mōs est Indiæ, auri itidem ferax. Plinius libro sexto de Indo loquens: Narcæ, inquit, deinde quos claudit mons altissimus Indicorum, Capitalia. Huius incolæ alio latere auri & argenti metalla effodiunt.

Italiam auri fertilissimam fuisse contendit Virg. li. 2. Georg. dicens: Hæc eadem argenti riuos, ærisque metalla Ostendit venis, atque auro plurima fluxit.

Clitarchus apud Pliniũ testis est Aethiopici maris insulas adeò fuisse opulentas, vt in earum vna incolæ equos talentis auri permutarent.

Laureos est regio Atticæ, auri venis frequens, Vnde natum adagium, Noctuæ Laureoticæ: de pecuniarum copia, quoniam numismatis Laureoticis Noctuarum figura insculpebatur. Hoc debemus Erasmo.

Plinius libro 33. cap. 3. scribit, *Suanorum* gentem auri copia vsqueadeò abundare, vt regnum ipsum velleribus aureis, trabibusque & columnis aureis & argenteis vbique scateat.

Dathus fuit Thasiorum colonia, quę quòd auri venas habuerit, prouerbio sequenti locum fecit, Dathus bonorum. De conferta rērum opulentia, inquit Erasmus.

Thasus insula (cuius incolæ Thasij dicuntur) aurea quondam vocata est à copia auri, quod ibidem effodiebatur.

Inter loca auri feracia nonnulli etiam fluuij numerantur, vt *Tagus* Hispaniæ, *Padus* Italiæ, *Hebrus* Thraciæ, *Pactolus* Asiæ, *Ganges* Indiæ. Autore Pli. lib. 33. cap. 4. Quibus addũtur *Hermus*, *Iberus*, *Idaspes*. De *Gange*, Pāphilus Saxus de laudibus Veronæ: Sic Benace tuos æquāt pater optime pisces, Diuitis vt fuluas marmora Gāgis opes. Benacus nomē est lacus. De *Hermo*, Mart. li. 8. Nō illi satis est turbato sordidus auro Hermus, & Hesperio qui sonat amne Tagus. Hinc opes Hermææ dicũtur à poëtis. De *Tago*, Claudianus li. 1. in Ruffin. Nō Tartessiacis illũ satiaret arenis Tēpestas pretiosa Tagi. Itē Pli.

libro 4.cap.22.Tagus,inquit,auriferis arenis celebratur.

De *Pactolo*,Claudia.in Panegyri Probi, Quantas per Lydia culta Despumat rutilas diues Pactolus arenas.

Iberus quoque Hispaniæ fluuius auri ramenta quandoque fertur habuisse.Vnde Claudianus de Consulatu Manlij Theodori:Lentus Arar,Rhodanusque celer,& diues Iberus.

De *Idaspe*, Statius libro 8. Thebai. Ceu modo gemmiferum thyrso populatus Idaspem.

Hytanis,flumen est Carmaniæ,portuosum & auro fertile,inquit Plin.lib.6.cap.23.

Strabo ait *Turditanorum*, Hispaniæ populorum, gentem fuisse opulentissimam, vt quæ à Carthaginiensibus quondam inuenta sit præsepibus vtens argenteis.

Astures populi sunt Hispanię,Calæcis proximi,aurifodinis quondam nobilitati.Syl. Sed scelerũ causas aperit deus improbus Astur Visceribus laceræ telluris mergitur imis, Et redit infelix effosso concolor auro.

Argento,& Argentifodinis.

Præter quæ iam diximus loca,sunt & alia venis argenti memorabilia.Strabo ait, *AlyZones* populos esse iuxta Pharnaceam insulam,qui habent venas argenti & ferri.Interpres Strabonis: Hinc & Alyzonas,Odiusque & Epistrophus vna longinqua ex Alyba ducunt,argenti vbi vena est.

Alyba regio est non procul Mysia, in qua Homerus ait esse argentifodinas.

Sætas Indiæ populos argento abundare docet Plin.lib.6. Fertilissimi (inquit) sunt auri Dardæ,Sætæ argenti. Sed omnium in India propè non modò in hoc tractu potentiam claritatemque vincunt Prasi,amplissima vrbe,ditissimaque Palibotra.

Chrysas,& Argyras,idem Plin.Indię populos,facit auro & argento fertiles. Quod etiã vtriusq; dictionis etymologia cõprehẽditur.

Sardiniam argento fertilem esse,docet Architrenius illo carmine:India ebore,argento Sardinia,& Attica melle.

In *Saxonia* Salinæ sunt vberrimæ.Præterea argentifodinæ apud Gostardã oppidũ,ab Othone primo inuentæ.Autor Volaterra.

In Augustudunorum, seu Eduorum Diocœsi pagus est *Cubriacum* nomine,frequentibus argentifodinis clarus. Sunt & loca eidẽ agro vicina,itidem argenti venis laudatissima,vt *Mayerium*,Calcimontium. Est & ibidem alius locus argenti feracissimus, *Boquinium* nomine.

Aere.

Politianus in Nutricia *Amyclas* vocat Aerisonas, quòd ære (vt conicio

coniicio) claruerint. Sic autem ſcribit: Ceu maximus ille Aeriſonas pedibus qui quondam inductus Amyclas.

Tnemeſe oppidum eſt Cypri, in quo præſtantiſsima æris metalla fuiſſe, docet carmen illud Papinij lib. 1. Sylua. Et queis ſe totis Themeſe dedit hauſta metallis.

Fuit & eiuſdem nominis oppidum in Brutiis Italiæ, conditum ab Auſoniis (Latinis *Thempſa* dicitur) cui hāc metallorum laudem adſcribunt nonnulli.

Corinthus vrbs Achaiæ, à Siſypho latrone cōdita, vſqueadeò æris præſtantia nobilitata eſt, vt eo facta vaſa in deliciis haberentur, auriq; & argenti pretium tranſcenderent. Vnde Corinthiarius à Tranquillo in Cæſare Auguſto, vocatur amator huiuſmodi vaſorū immodicus. Ouid. lib. 6. Met. Orchomenosq; ferox, & nobilis ære Corinthus. Plinius ait celebritatem æris eſſe in Aſia, fuiſſe quondā in Campania, nunc eſſe in Bergomatium agro.

Idem Plin. ſcribit in *Cariſto* inſula, marmoris optimi ferace, æs primum repertum fuiſſe.

In *Dodona* Moloſſorum ciuitate fuit oraculum, & officina æris præſtantiſsimi: quod quum optimè reſonaret, fecit locum prouerbio, Aere Dodonæo loquacior.

Armentis.

Galeſum, fluuium Calabriæ, armentis abūdare arguit Statius lib. 2. Syl. dicens: Et Lacedæmonij pecuaria culta Galeſi.

Britanniæ (quæ nunc Anglia dicitur) terra eſt frugifera, pecore abundans, auro, argento, ferro, plumbo, pellibus, mācipiis, canibus etiam venaticis, vt inquit Strabo. Cicero tamen in Epiſt. ad Treb. ei tantam ſterilitatis notam inurit, vt ne ſcrupulum quidem argenti in ea reperiri dicat. At nunc res aliter ſe habet.

Gellius lib. 10. Noct. Atti. Coniectare (inquit) ob eandem cauſam poſſumus, quòd *Italia* olim eſſet armentoſiſsima: multamque (quæ appellatur ſuprema) inſtitutam in ſingulos dies, duarum ouium, & x x x. boum, pro copia ſcilicet boum, proq; ouiū penuria.

De *Calabria*, Horat. lib. 1. Ode 3. Non æſtuoſæ grata Calabriæ Armenta, non aurum, aut ebur Indicum.

Thraciam abundare armētis docet Seneca in Troade, Meliorq; fœtu, Fortis armentis lapidoſa Thrace.

Augies Apollinis filius fuit armentorū multitudine ditiſsimus. Vnde natum Adagium, Augiæ ſtabula repurgare.

Habuit *Iob* Idumæus ſeptem millia ouium, tria camelorum, quinquaginta iuga boum, quingentasq; aſinas.

Erithræa inſula eſt Hiſpaniæ, quū Strabo ait tātæ fœcūditatis eſſe, vt pecudes pabuli copia ſit neceſſe excreatione ſanguinis purgari.

Asparagis.

Asparagus dici potest virgultum, seu herba in virgulta & caulē crescens, ab asperitate: vel Asparagus externa lingua significat fruticem. Hoc autem frutice *Rauennam & Germaniam* abundare docet Plin.lib.19. De Rauenna Martialis in Xeniis: Mollis in æquorea quæ creuit spina Rauēna, Non erit incultis gratior Asparagis. Suetonius scribit Cæsarem ad exprimendam rei alicuius velocitatem consuêsse dicere, Velocius quàm Asparagi coquantur. Hic frutex à Plinio vocatur Corruda.

Asinis.

Asinos optimos *Arcadia*, & in Italia *Reate* mittunt. Autore Plin. Quos propterea Peloponnesiaci illinc sibi emebant. Varro lib.2. de Re rustica, cap.1. Hoc enim (inquit) nomine asini Arcadici in Græcia nobilitati, in Italia Reatini vsque eò, vt mea memoria asinus venierit sestertiis milibus L X. & vnæ quadrigæ Romæ constiterint quadringentis milibus.

Antron fuit Thessaliæ ciuitas, nomen inde sortita, quòd cauernis & specubus abundaret. Illic aiunt asinos insigni quondam magnitudine fuisse. Vnde prouerbium effluxit, Antronius Asinus.

Plinius lib.8.cap.30. scribit in *Africa* multitudinem esse asinorū syluestrium. Idem ait asinos cornu armatos in India reperiri.

Aluta.

Sicyon vrbs fuit in Achaia non procul Corintho, in qua, teste Cic. calcei molles & muliebres fieri solebant. Vnde Aluta Sicyonia dicitur. Bapt. Pius lib.4. Eleg. Aut sibi si modicos Sicyonia vinxet Aluta, Aethereos pellis aut heredosa pedes. Est autem Aluta corium, quo calcei fiunt. Hinc Alutarij dicuntur calceolarij.

Amomo.

Amomum herba est seu arbuscula odoris suauissimi, in *Assyria* frequens & *Armenia*. Vergil. Aeglo.4. -Assyrium vulgò nascetur Amomum. Amomum *Armenium* est optimum, deinde *Medicum*, posteà *Ponticum*. Plinius. Nascitur (inquit) in Armeniæ parte, quæ vocatur Otenæ, & in Media, & in Ponto.

Arboribus.

In *Fortunatis insulis* arbores sunt tantæ proceritatis, vt ad C X L I I I I. pedes inolescant. Plin.lib.6.cap.23.

Sunt & in *India* arbores adeò proceræ, vt sagittis superari nequeāt. Hęc facit vbertas soli, tēperies cœli, aquarū abūdātia. Pli.li.7. Idem lib.5. ait, imas *Atlantis* radices densis altisq; repletas syluis, incognito genere arborū, quarum enodi nitore spectabilis sit proceritas, Frondes cupressis similes, tenuiq; lanugine opertæ, quibus addita arte vestes Bombyci similes confici valeant.

Cyrenaicus quoque ager arboribus fertilis habetur, inquit idem Plinius lib.5.

In *Hercynia sylua* tanta eſt arborum multitudo, tanta roborum vaſtitas, vt idem Plin.lib.16.dicat, colles occurſantium inter ſe radicum attolli repercuſſu.

Caucaſum montem arboribus abundare innuit Proper. lib.1. Et nemus omne ſatas intendat vertice ſyluas, Vrgetur quantis Caucaſus arboribus.

Apibus.

Peruulgatum eſt ex lectione poëtarum, *Hyblam* Siciliæ, *Hymettum* Atticæ montes apibus & mellis optimi copia abundare. De Hybla Ouidius: Quot lepores in Atho, quot apes paſcuntur in Hybla. Martial.lib.7. Paſcat & Hybla meas, paſcat Hymettus apes. Eadem ratione Hymettus Florens Lucretio, Dulcis Iuuenali, & Val. Flacco, Olens Statio dicitur.

Apris.

Hoc argumento poëtæ *Erymanthum* Arcadiæ montem apris abundare dicunt, quòd ibidem Hercules furioſum illum, & memorabilem aprũ interfecerit. Vnde Stroza filius in venatione: Amphitryoniades in monſtrifero Erymantho Fulmineũ ſic preſsit aprũ.

Auibus.

Scribit Plinius lib.6. *Fortunatas inſulas*, & copia pomorum, & auium omnis generis abundare. Vide cap.32.

Peneus fluuius eſt Theſſaliæ, vndis lucidis amœnus, viridanti riparum gramine, & canoro auium concentu.

Arcubus.

Omnes ferè populi Orientales arcu, & ſagittis claruerunt, quibus annumerantur Scythæ, Getæ, Cretenſes. De *Armenia* Lucanus lib.8. Armenioſq; arcus, Scythicis intendite neruis.

De *Ithyra* vrbe Parthiæ, in Tauro ſita, idem Luca.lib.7. Tunc & Ithyræi, Mediq;, Arabeſq; ſoluto Arcu turba minax, nuſquam rexêre ſagittas.

De *Cydone*, vrbe Cretæ, Horatius lib.4.Carmi. Primúſve Teucer tela Cydonio Direxit arcu. Item Vergilius in Buco. Ire libet, Partho torquere Cydonia cornu Spicula.

De *Gortyna*, vrbe Cretæ, Ouid.lib.7. Metamor. Nec Gortyniaco calamus leuis exit ab arcu.

Arenis.

Aethiopia ſcatet arenis, iuxta Marulli teſtimoniũ dicentis: Nec te peruſti minuit, aut feruor ſoli, Diueſq; arenarum Aethiops.

Hammanientes Cyrenaicæ regionis populi, vndique arenis circundantur. Autore Plin.lib.5.cap.5.

Arund

Arundinibus.

Ouidius lib.5.Fast. vocat *Tybrim* arundiferum,ab Arundinibus, vbi ait: Tybris arundiferum medio caput extulit alueo. Eadem ratione Catullus vocauit *Gnydon* arundinosam: Quæq; Ancona, Gnydonq; arundinosam Colis.

Scribit Plin.lib.7. in *India* esse arundines tantæ proceritatis, vt singula internodia alueo nauigabili ternos interdum homines ferant. Idem, Arundini (inquit) Indicæ arborea amplitudo: Nauigiorum etiam vicem præstant singula internodia. Circa *Acesinem* amnem maximæ nascuntur. Didorus in tertio ostendit Indorum regis Staurabatis potentiam in nauigiis non paruam constitisse, quæ ad quatuor millia ex arundinibus fluuio accommodanda aduersus Semiramidis vires confecit. Ferunt enim (inquit idem autor) flumina, locaq; palustria arundinum copiam, ita crassarum habere, vt nequaquam eas homines vlnis amplecti queant. Et his naues optimæ fiunt,propter arundinum robur.

Aulæis.

Babylonij primi omnium diuersos colores picturæ intexuerunt, vnde & Plautus Babylonica vocat Peripetasmata. Et Iosephus Aulæum Babylonium. Martialis quoque lib.8. Non ego prætulerim Babylonica picta,superbè Texta, Semiramia quæ variantur acu.

In *Sarra* Phœniciæ vrbe (quæ alio nomine Tyros appellatur) claruit vsus purpuræ, vnde & Vergilius Sarranum vocat Ostrum lib.2.Georgi.Vt gemma bibat, & Sarrano dormiat Ostro. Eadem ratione Iuuenalis Aulæa vocat Sarrana.

Claruit & Aulæis *Pergamus* vrbs Asiæ,quæ eius loci rex Attalus reperisse dicitur.Vnde & Attalica dicuntur.Syllius libro 14. Quæ radio celat Babylon,vel murice picto Læta Tyros,quæq; Attalicis variata per artem Aulæis scribuntur acu,aut Memphitide tela. De his intellexit Horatius dicens, Attalicis conditionibus Nunquam dimoueas, vt trabe Cypria Myrtoum pauidus nauta secet mare.

Lucretius quoque Aulæa commendat *Britannica.*

Augurio, & Aruspicio.

Apud *Ethruscos* augurij primùm, & Aruspicij disciplina fertur claruisse, eiusq; inuentor extitisse Tages. Quam postea Romani ab eisdem susceperunt.Sido.in 3.Panegy.Quid rogo bisseno mihi vulture Thuscus aruspex Portendit? Vitru.lib.1.de Architectura:Id autẽ Ethruscis aruspicibus disciplinarũ scriptis ita est dedicatum.

Aceto.

Acetũ in *Aegypto* ex Mareotico vino fiebat,tanta quidem præstantia,vt in maiore pretio,quàm ipsum vinũ esset.Martialis: Amphora Niliaci non sit tibi vilis aceti, Esset quum vinum,vilior illa fuit.

fuit. Eandem ob causam Codrus Vrceus libro 2. Syl. acetum vocat Pharium, dicens: Hic salis, hic Pharij seruatur copia aceti.

Attagenis.

Attagena, seu Attagem, auis est inter raras quondam epulas habita, sed præcipui in *Ionia* saporis. Autore Plin. Vnde Mart. Inter sapores fertur alitum primus, Ionicarum gustus Attagenarũ. Fuit autem hæc auis frequẽs in Ionia. Plinius: Attagem maximè Ionius celebratur, vocalis aliàs, captus verò obmutescens, quondam existimatus inter raras aues Horatius in Epodo: Non Afra auis descendat in ventrem meum, Non Attagen Ionicus iucundior.

Aromate.

Abundat *Persarum* regio Aromate. Vnde Quintianus in Cleopoli: Persica Aromatibus, validis Germania fabris.

Absynthio.

Absynthium herba est amara, vimhabẽs calidam & stypticam. Potum stomacho prodest ad dolores corporis. Laudatissimum nascitur in Ponto. Ouid. lib. 5. de Trist. Cana prius gelido desint absinthia Ponto.

Absynthus, vrbs est Thraciæ, quæ nomen sumpsit à copia absynthij ibidem crescentis, quo oues pascuntur in regione Pontica felle carentes.

Nascitur quoque absynthium laudatum in *Macedonia, & Tauro* monte.

Est & vnum genus quod *Santonicũ* dicitur, à Galliæ ciuitate. De quo videtur intellexisse Mart. Santonica medicata dedi mihi pocula virga. Plin. ait laudatissimum reperiri in *Thaposyri* Aegypti.

Aspidibus.

Aspides serpentes sunt frequentes in *Aegypto*, hebetibus oculis, eisdemq; in temporibus fixis. Venenum habent, quo si quis percussus fuerit, nunquàm euadit, nisi vulnere altius resciſſo. Earum imagine vtebantur Aegyptij reges in suis Diadematibus. Vnde Val. Flaccus libro 4. Argon. Iamq; Aspide cincta comas, & ouanti persona sistro. Lucanus lib. 4. Pharias vocat Aspidas, id est Aegyptias, vbi ait: Aspidas vt Pharias cauda solertior hostis Ludit, & iratas incerta prouocat vmbra.

Attilis piscibus.

Attili sunt pisces, qui inertia pinguescunt. Sunt autem frequentes in *Pado*, adeò vt ad mille quandoque libras capti sint, qui nisi iugis boum extrahi potuerunt.

Anguillis.

Anguillæ pisces sunt admodum lubrici, & volubiles, qui octonis viuunt annis, durantq; sine aqua senis diebus Aquilone spirante.

Capiunt

Capiuntur plurimæ in lacu *Benaco* hyemato, & in tanta mirabili multitudine, vt in excipulis eius fluminis, ob hoc ipsum fabricatis, singulorum milium globi reperiantur.

Scribit Plinius Anguillas in *Gange* reperiri tam inusitata magnitudine, vt tricenos pedes impleant. Cuius testimonium confirmat Solinus.

Aelianus apud Volaterranũ scribit, in *Timauo* optimas, ac præpingues capi. Alij palmam lacui *Vulsiniensi* tradunt.

Scribit Plutarchus in Timoleone in limosis locis iuxta *Syracusas* ingentem anguillarum multitudinem pasci, adeò vt piscari volentibus lata adsit præda.

Auratis piscibus.

Aurati pisces sunt, qui à Græcis Chrysophries appellantur. In maris refluxu frequentes veniunt ad *Actium* Epyri oppidũ, ibiq; in locis arenosis ad subnascentium arborum radices & latebras occultantur, & à peritis facilè capiuntur. Horum piscium viuaria primus instituit Sergius Orata, nomen inde consecutus.

Anthiis piscibus.

Anthiæ sunt pisces naso adunco, testudineo corpore, qui pennas habent, quas auium more, & volanti similes pandunt. Repeniuntur autem in *Aari rubro,* lupi magnitudine. Sunt & frequentes prope *Chelidonias* insulas Asiæ.

Asteriadibus.

Asterias auis est docilis, humanæ vocis, & verborum imitatrix, quam plurimam habet *Aegyptus.*

Aspalacis animalibus.

Aspalacus est animal, quod sola Bœotiorum terra fert. À qua translatum statim perire dicunt. Frequens est tamen apud *Orchomenios.*

Alcibus.

Alces sunt animalia, figura & pellibus capris similia, verùm maiora aliquanto. Crura habent sine nodis & articulis, quare arboribus stantes adhærent in somno. Reperiuntur in syluis *Germanorũ.*

Alumine.

Alumen, dicitur terræ salsugo, à lumine: quòd lumen coloribus tingendis præstet. Inuenitur nigrũ, & album, liquidum, & spissum. Inuenitur in Aegypto, ac in Melo insula, & Macedonia. Volaterranus ait fodi in Ethruria, in agro Massano & Volaterrano.

Acacia herba.

Acacia herba est, membris medens luxatis, quæ nascitur in Aegypto, Cappadocia, & Ponto.

Aconito.

Aconitũ herba est, quæ (vt fabulantur poëtæ) ex Cerberi spuma

venen

venenum contraxit efficacissimum, quo tempore Hercules monstrum ab inferis ad superos eduxit. Aliqui dictum putant ab *Acone* portu Heracleæ, qui prouentu malorum graminum vsque adeò celebris fuit, vt noxiæ herbæ Aconita illic nominata sint, licet alias deriuationes ponant plurimi. Volaterranus ait nasci in *Italia.*

Alypio herba.

Alypium herba est fruticosa, & subruffa, flore nigro, quæ nascitur in maritimis *Africa.*

Aneso herba.

Anesum semen est Apio simile, vim habens calefactoriam. Frequens est in *Syria.*

Arinea fruge.

Arineam Volaterranus inter fruges enumerat, quam ait frequentem esse in *Gallia, & Italia.*

Alosis.

Alosæ pisces sunt oblongi, de genere Clupearum, qui alio nomine Chryssæ dicuntur. Ferunt laudatissimas esse in *Tyberi.*

Aloë.

Aloë herba est succi amarissimi. Vnde Iuuenalis: Plus aloës, quã mellis habet. Nascitur in *India* plurima. Eius quoq; gummi venit etiam ex *Arabia, & Asia,* ad conglutinanda vulnera vtilissimum.

Asphalto frutice.

Asphaltus frutex est spinosus, & odoratus, quo vtuntur vnguentarij, ad vnguentorum succum. Nascitur apud *Istrum, & Nisyrum* in Syria, & Rhodo.

Agarico.

Agaricum frutex est itidem odoratus, frequens in *Cilicia,* & apud *Sarmatas.*

Achate gemma.

Achates gemma est vario colore, partim retinens Iaspidis vitreum, partim Sardi sanguineum, partim Smaragdi fulgidum. Dedit autem nomen *Achati* fluuio Siciliæ, quòd frequens ibidem reperiatur.

Artificibus.

Plinius lib. 6. de *Meroë* loquens, Cæterùm (inquit) quum potirentur rerum Aethiopes, insula ea magnæ claritatis fuit. Tradunt armatorũ c c. millia dare solitam, Artificũ quatuor millia alere.

Alabastro.

Alabastrum genus marmoris perlucidi, quo antiquitus vasa fiebant vnguentaria. Nascitur autẽ in *India,* circa *Thebas* Aegyptias, & *Damascum* Syriæ. Habebat & *Sparta* viride cunctis hilarius. Dicimus & Alabaster. Cicero libro 2. Quæst. Acad. Quibus etiam

Alabast

Alabaſter plenus vnguenti putere videtur.Item Alabaſtrites. Plin. lib.36. Hunc aliqui lapidem Alabaſtritem vocant, quem cauant ad vaſa vnguentaria.De Alabaſtro Martial.lib.11.Quod Coſmi redolent Alabaſtra ſociq; deorum.

Auripigmento.

Auripigmentum foditur in *Syria* ad vſum pictorum, in ſumma tellure,auri colore,ſed fragili,lapidum ſpecularium modo. Autor Plinius lib.33.cap.4.

Aliis rebus.

Amaranthum Plinius lib.17. ait laudatiſsimum naſci in India, & in Syria.

Arctionem herbam reperiri in Creta.

Amphitanem gemmam in India.

Acerem arborem in Iſtria.

Abietem in Vogeſo monte, Corſica,Bithynia, Ponto,Macedonia.Sunt & Abietes in Cypro c x x x.pedum longitudinis:Craſſitudinis verò ad trium hominum complexum. Germaniæ prædones ſingulis abietibus cauatis nauigant,quarum quædam x x x. homines ferunt.

Alica ſpecies eſt panis,quam ex Piceno probat Plin.

Ambrotonum herbæ genus, laudatiſsimum habet Sicilia, deinde Gallia.

Amaracum Cyprus. *Accipitres* Maſsilia.

Aſſarum vnguentum,Pontus,& Phrygia.

Buxis.

C*Ytorum* Paphlagoniæ, *Olympum* Macedoniæ, *Pyrenæos* item & *Corſicam* Buxis abundare docet Plin. lib.6. cap.17. Buxus, inquit, plurima Pyrenæis,ac Cytoro montibus, ac Berecynthio tractu. Craſsiſsima in Corſica florem non ferendo. Hæc in Olympo Macedoniæ gracilior, ſed breuis. De Cytoro,Vergil.2.Georg.Et iuuat vndantem Buxo ſpectare Cytorum. Propterea pecten (quo diſcernuntur,& comuntur capilli) proprio Epitheto appellatur Cytoriacus,quòd Buxo fiat, quam in Cytoro frequentē eſſe diximus. Ouid.lib.4.Metam.Sæpe Cytoriaco diducit pectine crines.

Aſpagones populi ſunt in India,quos Plin.lib.6.cap.2. ſcribit Vitis,Lauri,Buxi,& pomorum omnium eſſe fertiles.

Baccis fructibus.

Bacca dicitur fructus Lauri, Oliuæ,Myrti, & aliarum eiuſmodi arborum,quo *Sicyonem* vrbem Achaiæ abundare docet Oui.lib.4. de Ponto,dicens:Africa quot ſegetes,quot Tmolia terra racemos, quot Sicyon baccas,quot parit Hybla fauos.Verg.lib.2.Georg.Venit hyems,teritur Sicyonia bacca trapetis.

Idume

Idume vrbs Syriæ, Baccis, & Arboribus baccas ferentibus, abundat. Pontanus de hortis Hisperidum: Quæq; & Idumæas mittunt palmaria baccas.

Arimpæi populi sunt vltra Riphæos montes, apud quos tanta est baccarum copia, vt illis etiam viuant.

Baccis gemmis.

Est & Bacca nomen Gemmæ, frequentis apud *Gangem* Indiæ fluuium. Pontanus in Lepidina: Dona ferunt auro grauida, & Gangetide bacca.

Bombyce.

Bombyx dici potest subtilissima tela, quam eiusdem nominis vermes in India conficiunt Aranearum more. Reperitur autē apud *Orontem* fluuium laudatissima. Salmonius: Alter Orontæa radiat ceruice decorus, Alterius rosea fronte coruscat Onyx. Bap. Pius lib. 3. Elegi. vsus est in masculino genere dicens: Protegit obscurus radiantia tempora Bombyx. In hoc Propertium imitatus.

Plinius laudat Bombycem *Assyriam*, qua viri fœminis cesserunt, quum viros etiam non puderet, has vestes induere propter onera æstiua. In tantum (inquit ille) à lorica gestanda discesserunt mores, vt oneri sint vestes.

Arabia (quam ab omnium deliciarum vbertate fœlicem vocamus) Bombyce quoque abundat. Propertius lib. 2. Nec si quæ Arabia lucet Bombyce puella. Hinc Bombycinæ vocantur vestes illæ mollissimæ. Iuuenalis: Cuius Delicias & panniculus Bōbycin⁹ vrit.

Beluis.

Horatius lib. 4. Carmi. vocat mare Beluosum à beluarũ (quibus abundat) multitudine, vbi ait: Te Beluosus, qui remotis obstrepit Oceanus Britannis.

Dyardenes fluuius (inquit Curtius lib. 7. de gestis Alexan.) minus celeber auditu, quia per vltima Indiæ currit. Cæterum nō Crocodilos modo, vt Nilus, sed etiam Delphines, ignotasq; aliis gentibus beluas alit.

Bobus.

Celadusam Plin. lib. 3. cap. 26. facit insulam Mesiæ intra Surium, bobus & capris laudatam.

Taurominium mons est Siciliæ, bobus plurimis abundans, qui propterea Taurominitani dicuntur, vt Carybdis Taurominitana.

Aelianus apud Volaterranum scribit, boues esse in *Phœnicia* tãta magnitudine, vt à stantibus mulgeantur. idem ait apud mare rubrum boues cornibus flexibilibus esse: apud Mysos sine cornibus nasci: in India cursu cũ equis contendere publico spectaculo. In Libya boues esse agrestes, equis nō inferiores cursu. Apud Crathera,

item Clitumnũ Vmbriæ fluuium armenta ex nigris alba fieri. In Euboia omnes ferè boues albos nasci. Tauros Aethiopum agrestes cornua aurium non mouere.

Campania albos & exiles gignit. Vmbria vastos. Ethruria albos & ad opera fortes. Apœninus vegetos, ac labori aptissimos.

Balsamo.

Balsamum arbuscula est aromatica, cuius lignũ Xylobalsamũ, succus Opobalsamum dicitur. Plin. lib. 12. Omnibus, inquit, odoribus præfertur Balsamum vni terrarum *Iudææ* concessum. Producitur & in valle Syriæ, arbore mali Punici magnitudine, ramis multis, folio rutæ simili, candido tamen & perpetuò virente: Fructu simili Terebintho.

Bitumine.

Is, vrbs est distans à Babylone itinere octo dierum, apud quam fluuius est eiusdem nominis, ex quo Bitumen toti Babyloni quondam subministrabatur.

De *Asphaltite* Siriæ lacu Pli. lib. 27. Quin & bituminum (inquit) sequax alioque, & lenta natura, in lacu Iudææ, qui vocatur Asphaltites, certo tempore anni supernatãs, nequit sibi auelli, ad omnem contractum adhærens, præterquàm filo, quod tale virus infecerit. Item lib. . . Nihil, inquit, in Asphaltite Iudææ (qui bitumen gignit) mergi potest. Et lib. 5. Asphaltites nihil præter bitumen gignit.

Ammianus Marcellinus lib. 22. Citra omnes (inquit) propinqua est nobilis Assyria. Nunc omnis appellatur Syria, vbi inter baccarũ vulgariumq; abundantiam frugum, Bitumen nascitur prope lacum *Sosinguem*, cuius alueo Tygris voratus fluẽsq; subterraneus percursis spatiis longis emergit.

Inter cætera laudatur Bitumẽ illud, quo Semiramis coctiles *Babylonis* muros construxit. Vnde Ouid. lib. 4. Meta. Vbi dicitur altam Coctilibus muris cinxisse Semiramis vrbem.

Nymphæus mons est ardens, cuius crater Bitumen egerit omni bitumine dilutius.

Beryllis.

Beryllus lapillus est pallidus & transparens, Smaragdo similis, qui semper sexangula figura, artificum opera politur, quoniam hebescit, nisi color repercussu angulorum excitetur. Vnde Iuuenalis Saty. 5. Berillos inæquales vocat, vbi ait: - Ipse capaces Heliadum crustas, & inæquales Beryllos Virro tenet Phialas. Beryllos *India* gignit, raró alibi repertos, præterquàm in *Phœnicia*, vbi etiam adinueniuntur.

Bisso.

Byssus dicitur genus lini subtilissimi, quo pretiosissimæ fiunt vestes, quæ

ſtes, quæ Byſsinæ appellantur. Byſſus in *Iudæa* præcipuus naſcitur, teſte Ioſepho. Secundus in *Elide* Græciæ ciuitate, colore inferior Iudaico, ſed tenuitate præſtantior.

Bulbis.

Bulbus à Romanis dicitur Allium agreſte: alij Allium marinum vocant. Caulem & folia habet Lilio ſimilia. Venerem excitare fertur. Martia. in Diſt. Quum ſit anus cōiunx, & ſint tibi mortua membra. Nō aliter Bulbis quàm ſatur eſſe poteſt. Nec aliam ob cauſam bulbos ſalaces vocat lib. 3. dicens: Sed nihil erucæ faciunt, bulbiq; ſalaces. Columel. lib. 11. Quæq; viros acuunt, armantq; puellas, Iam Megaris veniant genitalia ſemina bulbi.

Bulbi *Megarenſes* præcipuam obtinent palmam, quos propterea Cato Megaricos vocat, & multum celebrat, teſte Plinio lib. 19. cap. 5.

Idem Plinius ibidem ait Bulbos ſponte naſci, & copioſiſsimè in *Balearibus*, *Ebuſóque* inſulis, ac per *Hiſpanias*. Poſt hos in *Africa* nati maximè laudantur. Sed & in *Praneſtinis* campis ſponte naſcuntur, ac ſine modo, in *Remorum* aruis.

Balanis.

Balænas alit *Indicum mare* quintuplo Elephantis magnitudinem excedentes. Plinius lib. 9. cap. 3. ait quaſdam reperiri quaternûm iugerum.

Balano.

Balanus arbuſcula eſt, ſeu herba vnguentaria & aromatica, frequens in *Troglodytis*, *Thebaide & Arabia*.

Biſontibus.

Biſon animal eſt deforme iubarum prolixitate, & reliquo corpore. De quo Mart. lib. 1. Illi ceſsit atrox Bubalus atque Biſon. Et alibi: Turpes eſſe da quod trahūt Biſontes. Hoc animal gignit *Scythia & Germania*, quæ tamen fructuum inopia paucíſsimis abundat animalibus.

Bubalis.

Bubalus animal eſt ceruicem habens vitulo ſimilem, vnde & nomen ſumpſit. Reperitur autem in *Africa*.

Bonaſis.

Bonaſus animal eſt iuba equina, cætera tauro ſimilis. Cornibus inter ſe adeò reflexis, vt pugnæ ſint inutilia. Gignitur hoc animal in *Pæonia*, & monte *Meſapo*. Volaterranus ait Bonaſorum venationem hodie cerni in *Luſitania*.

Habet *Buccardiam* gemmam Babylon.

Buteones aues, Baleares inſulæ.

Bedellium arborem Scanthrum mons Scythiæ.

Croco.

C*Orycus* oppidum est Ciliciæ, vbi Crocus nascitur rara bonitate & fœlicitate, qui propterea Corycius vocatur. Horatius lib.2. Sermo. Corycióq; croco sparsum stetit. Plin. lib.21. Prima nobilitas inquit, Cilicio croco, & ibi in Coryco monte: deinde *Lycio*, monte *Olympo* : mox *Centuripino* Siciliæ : aliqui *Phlegræo* secundum locum dedere. Verg. in Battarum: Et hic Cilicio Crocus editus aruo. Luca. lib.9. Vtq; solet pariter totis se effundere signis Corycij pressura Croci. Martialis lib.11. Vltima Corycio quæ cadit aura Croco.

In *Tmolo* quoque monte Ciciliæ, vel (vt aliis placet) Lydiæ. Croci & quidem optimi copia esse memoratur. Verg. lib.1. Geor. Nonne vides Croceos vt Tmolus odores, India mittit ebur, molles sua tura Sabæi? De hoc intellexit Lucret. lib.2. dicens: Et quum scena croco Cilici perfusa recens est.

Habet & *Sicilia* Crocũ præstantissimum, licet Corycio fortasse viliorem: vnde Statius lib.2. Syll. Et tenues Arabum respirant gramine syluæ, Sicaniisq; crocis.

Canibus.

Canaria vna est earum insularum, quas fortunatas, à rerum copia, vocamus. Hæc à multitudine canum ingentis magnitudinis nomen sumpsit. Autore Plin. lib.6.

Amyclis (quæ ciuitas est Laconiæ) canes optimi fuisse dicuntur. Vergilius li.3. Georgic. Armaq;, Armyclæumq; canem, Cressamq; pharetram.

Molossia quoque, & *Epirus* partes sunt Laconiæ, optimis canibus abundantes. Vergil. in Cul. Illum Scylla rapax canibus succincta Molossis. Item Horat. lib.2. Serm. Simul domus alta Molossis Personuit canibus. De Epyroticis Varro libro 2. de re Rust. cap.9. Itaq; à regionibus (inquit) appellantur Lacones, Epyrotici, Salamãtini. Tanta fuit huius loci canũ bonitas, vt apud suos sepulcra meruerint. Vnde Stroza fil. Suos de more Molossa vetusto Condit terra, canes, cineres nec lædit opertos.

Celebrantur & canes *Vmbriæ*, quæ est pars Italiæ. Syllius lib.3. Ceu pernix quum densa vagis latratibus implet Venator dumeta Lacon, aut erigit Vmber Nare sagax è calle feras.

Seneca in Hippolyto commendat *Spartanos*, vbi ait: At Spartanos (genus est audax Auidũq; feræ) Nodo cautus propriore liga.

In *Melita* insula (quæ est inter Corcyram & Illyricum sita (canes sunt admodum parui, qui habentur in deliciis, adeò vt mulieres maiorem illis, quàm maritis habeant honorem. Hinc adagium, Canis Melitæus, quum quis ad voluptatem nutritur, non vtilitatem.

Plinius

Plinius in fine tertij: Inter Corcyram (inquit) & Illyricum Melita: vnde catulos Melitæos appellari Callimachus Autor est.

Creta.

Creta dicitur tenax quædam terra, qua fullones in abluēdis maculis vti consueuerunt. Omnium præstantissima fuit in *Creta* insula, à qua nomen traxit. Hac etiam abundat *Cymolus* insula, que propterea Cymolia dicitur. Cuius duo esse genera scribit Plinius lib. 36. cap. 16. Candidum scilicet, & ad purpurissum inclinans.

Creta quandoq; vtūtur Figuli: vnde Varro lib. 3. de re Rust. Figlinam vocat. At quod extat vlcus (inquit) figlina illiniūt creta. Figularem Colu. lib. 7. & Cymoliā. Creta Cymolia ex aceto linas, inquit, Item: Solet etiam ipsum animal viuum creta figulari circundari.

Crocodilis.

Crocodilus animal est quadrupes, ex ouo in miram excrescens magnitudinem; vt qui duos & viginti cubitos impleat. Quatuor menses hyemales non comedit, Lingua caret, viuit in terra, & in aqua. Crocodilis autem abundat in primis *Nilus*. Vnde Plin. libro 8. Crocodilum (inquit) habet Nilus, quadrupes malum, & terra pariter, ac flumine infestum, Mart. lib. 3. Cui comparata rictibus tuis ora, Niliacus habeat Crocodilus angusta.

Ombitæ populi in Aegypto hoc animal odorant, eiq; sacros dies faciunt, ac lætantur liberos suos ab eo deuorari.

Habet *Indus* fluuius Crocodilos. Vnde Herodotus, Is, inquit, cupidus cognoscendi, vbinam Indus, qui secūdus omnium fluminum Crocodilos præstat, mare influat. Plinius lib. v. cap. 1. ait: Mauritaniæ flumen *Bambotum* Crocodilis, & Hippopotamis refertum. Idē quoque testis est in flumine (cui *Darat* nomen) Crocodilos gigni.

Canabe.

Canabis herba est, qua fiunt funes, qui propterea Canabini dicuntur Columellæ. Hac abundat *Scythia*, vnde Herodotus: Nascitur (inquit) apud Scythas canabis Lino simillima, præterquàm crassitudine, & maguitudine. Plin. lib. 16. ait Canabē agri *Sabini*, æquare arborum altitudinem.

Capris.

Capraria insula (quam Græci Aegilon dixere, Autore Plinio) à multitudine caprarum nomen indepta est.

Iuxta *Cinyphem* fluuium, Capras esse inusitatæ magnitudinis docet Plin. Vnde etiam Pontanus: Iure cui Marsi inuideant, & ipsi Cinyphes hirci,

Capras optimi lactis feraces habent *Fortunatæ insulæ*. Vnde Horat. Illic iniussæ veniunt ad mulctra capellæ, Refertq; tenta grex amicus vbera.

Callisthenes apud volat. testis est capras esse in parte *Africæ*, vil lis tonsilibus, ex quibus nautæ rudentes conficiant.

Capræ *Syriæ* magnam vim lactis egerunt: vnde natum Adagiũ, Capra Syria. de eo, qui multam affert vtilitatem.

In regione *Caspia* nascuntur Capræ equi magnitudine, sine cornibus, colore albo, quæ longo villo, ac mollitie lanis certant Milesiis, Vnde sacerdotes, & Caspiorũ ditissimi vestes conficiunt. Nymphodorus apud Volaterranum testis est in *Sardinia* tantam esse caprarum multitudinem, vt earum pellibus pro vestimentis vtantur incolæ, conuersis introrsum hyeme villis, æstate verò auersis.

Corylis.

Corylis (quæ sunt arbores nuciferæ) abundat vrbs Campaniæ *Auella* nomine, vnde nuces Auellanæ dicuntur, quæ & Ponticæ. Cato de re Rust. Nuces caluas auellanas, Prænestinas, & Græcas.

Cupressis, & Cyparissis.

In *Ida* monte Phrygiæ multas esse Cupressos docet Plinius libro 15. cap. 34. Idem ait Cupressos in Creta optimè nasci. Mantuanus in Epigram. Ida funebrem peperit Cupressum.

Cyllene mons Arcadiæ eadem ratione Cupressifera vocatur ab Ouid. lib. 5. Fastorũ vbi ait: Hæc enixa iugo Cupressiferæ Cyllenes

Habet & Cupressos *Erymanthus* mons Arcadiæ. Ouid. in Epistola Deien. Tegæus aper Cupressifero Erymantho Incubat.

De *Lycæo* monte itidem Arcadiæ, Sidonius: Quantum non Cyparissifer Lycæus, Quantum non nemorosa tollit Ossa.

Cyparissus ciuitas est in Parnaso iuxta Delphos, quæ ab eius arboris frequentia meruit nomen. Homerus apud Volat.

Cypero arbore abundat *Ascalon* vrbs Iudææ. & *Canopus* hostiũ Nili, seu vrbs Aegypti. Nascuntur etiam Cupressi in Coinsula, autore Plinio.

Costo.

Costus in fœmineo, seu Costum in neutro genere, arbuscula est quædã aromatica. Reperitur & in Masculeo. Excellit autem *Arabicus*, albus existens & leui pondere probi odoris. Secundã laudem habet *Indicus* qui leuis est. Tertiam *Syriacus*, colore Buxeus, odore graui. Lucanus lib. 9. Et Tamarix non læta comis, Eoaq; Coctus. Laudatur & *Persicus*, vnde Horatius lib. 3. Nec Phalernæ vites, Achæmeniumq; Costum. Plinius lib. 12. cap. 12. ait optimum Costum reperiri in Patale Indorum insula.

Caseis.

Lunæ vrbis Hetruriæ Caseos commendat Mart. in Apopho. dicens: Caseus Hetruscæ signatus imagine Lunæ, Præstabit pueris prandia mille tuis.

Apud *Vestinos* Italiæ populos, casei quoque fiebant laudatissimi, autore

autore Plinio:& tanto quidem pretio, vt carnium loco haberi possent. Martialis: Si sine fruge voles ientacula sumere frugi, Hæc tibi Vestino de grege massa venit.

In *Trebula* agri Reatini oppido casei itidem fiebant optimi. De quibus Martialis: Trebula nos genuit, commendat gratia duplex, Siue leui flamma, siue domamur aqua.

Culicibus.

Ammianus lib.18. At vbi (inquit) *Solis radiis exarserit tempus* in regionibus, æstu ambusti, *vapore syderis*, & magnitudine culicũ agitantur, quorum agminibus per eas terras referta sunt omnia. De *Mesopotamia.*

Cynnamis.

Cynnamum arbuscula est aromatica, odore præstans, & ad vnguenta mirè efficax. Frequens est autem in *Panchaia*. Ouidius lib. 10. Metam. Sit diues Amomo, Cynnamaq;, Costumq; suam, sudataq; ligno Tura ferat, floresq; alios Panchaia tellus.

Abundat & *Arabia* Cynnamo: vnde Propertius lib.3. Et Tyrus Ostrinos præbet Cadmæa colores, Cynnamon & multi pastor odoris Arabs.

Pangæus Thraciæ itidem. Claud. de nupt. Honorij & Mariæ: Hic Casiæ matura seges, Pangæaq; surgunt Cynnama.

Calamis.

Calami apti chartis ex *Aegypto* mittebantur, qui cognationem quandam cum papyro habebant. Sed *Gnydij* ex Creta præstantiores sunt, autore Plinio, quamuis hoc Gnydo insulæ Veneri sacræ nonnulli tribuant. Nascebantur item ad eundem vsum in Asia ad *Anethecum* lacum. De Aegyptiis Martialis: Dat chartis habiles calamos Memphitica tellus.

Nigri Aethiopum fluuio, eadem natura, quæ Nilo: calamum & papyrum & easdem gignit animantes, iisdemq; temporibus augescit. Autor Plinius lib.5. cap.8. Calami Aromatici nascuntur in India. Commendantur qui sunt fuluo colore, valde geniculati, & viscosi, Plinius ait, ibidem reperiri calamos arboreæ amplitudinis. Idem autor ait nullum esse calamum sagittis aptiorem, quàm qui nascitur in Rheno Bononiensi fluuio, cui plurima inest medulla.

Commendantur & *Cretici*, & qui circa *Accsinem* fluuium maximè nascuntur. Vide Plinium ipsum lib.16. cap.17.

Cera.

Hymettus mons Atticæ, & *Hybla* Siciliæ propter apum ibidẽ mellificãtiũ multitudinẽ cera abũdãt. Oui. lib.10. Metã. Vt Hymettia sole Cera remollescit, tractataq; pollice, multas Flectitur in facies. Politianus in Ambra. Gaudebat calomos Hyblæis iungere ceris.

Pontanus in Eridano commendat Ceram *Mantuanam*, vbi ait: Electro fœlix Mantoide Cera Eridanus.

Columbis.

Chaoniam partem Epyri & *Dodonam* Chaoniæ ſyluam, columbis abundare ſequentia docent teſtimonia. Ouid. lib. 2. de Arte. Quasq; colat turres, Chaonis ales habet.

Vſus columbarum apud *Syrios* olim fuit prohibitus. Ideo illis in locis tanta fuit earum copia, vt accedentium mercatorum ora per uolarent. Tibullus lib. 1. Quid referam, vt volucres crebras intacta per vrbes, Alba Palæſtino ſancta columba Syro.

Tanta eſt apud *Pæonios & Illyricos* columbarum multitudo, vt contra eas ordine militari in bellum exeant, quemadmodum Magneſij, & Epheſij contra locuſtas.

Conchis & Conchyliis.

Lucrinus Campaniæ lacus delicatiſsimas habuit conchas. Martialis lib. 5. Concha Lucrini delicatior ſtagni. Horatius in Epodo: Non me Lucrina iuuerint Conchylia.

Bibaga Indiæ eſt inſula, quam Plin. lib. 6. ait Oſtreis & Conchyliis eſſe refertiſsimam.

Eſt & in *rubro mari* Concharum multitudo: Vnde Polit. in Ambra. Donat Erithræis hæc plena monilia Conchis.

Cochleis.

Cochlea dicitur teſta Limacis, ſeu limax ipſa. Cochleas alit *Mare rubrum* maximas & rubētes. *Illyricis* magnitudo præcipua: *Africanis* fœcunditas: *Balearicæ* naſcuntur in ſpeluncis. Laudatæ etiam in inſulis *Caprearum.*

Cedris.

Libanus mons Phœniciæ Cedris abundat. Sedulius lib. 4. Mirab. diui. Semper habens frondes, & tanquàm Libana Cedrus Multiplicandus adeſt.

In *Aegypto & Syria* reges inopia abietis, Cedro ad Claſſes feruntur vſi. Autor Plinius lib. 16.

Cygnis.

Cayſter fluuius eſt Lædiæ, Sardibus proximus, abundans Cygnis. Ouid. lib. 5. Triſt. Vtq; iacens ripa deflere Cayſtrius ales, Dicitur ore ſuam deficiente necem.

Volaterranus in Geographia, vbi mores Britannorum deſcribit, ait, Cygnos, ad *Tameſis* ripam non minus quatuor milibus continuò nutriunt.

Chalybe.

Norici incolæ ſunt Alpium, apud quos, autore Plinio, laudabiles ſunt Ferri & Chalybis fodinæ. Hinc Horatius enſem Noricum appellat,

appellat, vt Bap. Pius Chalybem lib. 4. Elegi. Noricus aut tenero ſtat tibi corde Chalybs.

Ceraſtis.

Ceraſtis ſerpẽtibus quadrigemina præferentibus cornua *Libyam* abundare, docet Lucanus lib 6. dicens: Aut viuentis adhuc Libycæ membrana Ceraſtæ.

Chelydris.

Chelydrus ſerpens eſt, qui per terram ſe conuoluit, moraturq́; tam in aquis, quàm in terra. Frequens eſt autem in *Calabria*: vnde Vergil. lib. 3. Geor. Eſt etiam ille malus Calabris in ſaltibus anguis, Spuma conuoluens ſublato pectore terga, Atque notis longam maculoſus grandibus aluum.

Coloſsis.

Coloſsi dicuntur grandes & corpulentæ ſtatuæ, quæ antiquitus diis erigebantur. Præcipuæ autem magnitudinis fuerunt *Rhodij*, & ille omnium maximus, qui Soli ſacer habitus eſt, de quo in ſeptẽ orbis miraculis diximus. Quintianus in Cleopoli: Clara Rhodos proprium non amiſſura Coloſſum eſt.

Crateribus.

Iam docuimus quanta fuerit olim Corinthtj æris præſtantia. Propterea Mantuanus lib. 2. Parth. Mart. Graterem vocat Corinthiũ, dicẽs, Vbi purpura cingit Vaſa Corinthiacis crateribꝰ æmula.

Citro.

Citrus arbor eſt frequens in *Atlante* monte Mauritaniæ, qua pretioſæ admodum menſæ fieri conſueuerunt. De his intellexit Luca. lib. 10. Dentibus hinc niueis ſectos Atlantide ſylua Impoſuere orbes. Et Martial. lib. 10. Et Mauruſiaci pondera rara Citri. Plin. lib. 13. Atlanti confines ſunt Mauri, quibus plurima arbor Citri, & menſarum inſania.

Cæpis.

Cumas Cæpis abundare docet Columella lib. 10. ſcribens: Quæ pariunt veteres Cæpoſo litore Cumæ.

Colocaſia.

Colocaſia herba eſt *Aegypto* peculiaris. Vnde Martialis. Niliacum ridebis olus lanasq́ue ſequaces, Improba quum morſu fila manuq́ue trahes.

Corruda.

Corruda herba eſt quædam ſylueſtris, qua ſuperioris *Germaniæ* campos refertos eſſe ſcribit Plinius libro 19. cap. 8.

Carduis.

Volaterranus ait Carduos *Hiſpanos* miræ magnitudinis eſſe, præſtantisq́; ſaporis. Plinius eos commẽdat, qui apud *Carthaginem*,

& *Cordubam* naſcuntur.

Cappari.

Capparis frutex eſt humi ſparſus,ſpinoſus,hami inſtar, naſcens in locis aſperis, & grana habens mali punici granis ſimilia. Optimus aduehitur ex *Alexandria*.

Conſerua.

Conſerua herba eſt à conſeruando nomen adepta, frequens in fluminibus Alpium.

Caſia.

Caſia,herba eſt ſuauiſsimi odoris,& Cynnameæ virtutis.Naſcitur autem in Fœlici *Arabia*.

Ceraſis.

Ceraſus Ceraſuntis,oppidum eſt Ponti, quod à Ceraſorum arborum multitudine nomen ſuum traxit.Reperiuntur etiam in *Lucitania*, & ripis *Rheni*, inquit Plinius.

Cotoneis malis.

Catoneis malis abundat *Cydon*,Cretæ oppidum,à cuius nomine Cydonia aliter dicuntur.

Cancris.

Phœnicia Cancros habet littorales,tantæ velocitatis,vt vix comprehendi poſsint.

Cuniculis.

Plinius ſcribit tantam olim fuiſſe Cuniculorum in *Balearibus* inſulis multitudinem, vt populatis, & corroſis meſsibus, famem incolis attulerint.

Calceamentis.

Sicyon vrbs fuit inter Corinthum & Achaiam, in qua fiebant calceamenta,quæ in deliciis apud eos habebantur, qui cultui corporis ſtudebant,& elegantiæ.

Chryſocolla.

Chryſocolla humor eſt in puteis,per venam auri defluens.Laudatior autem habetur in *Aurariis Cypri*. Laudatiſsima eſt in *Armenia*:Secũda in *Macedonia*:Largiſsima in *Hiſpania*, inquit Plinius.

Coticula gemma.

Coticula gemma eſt,arguens cuiuſmodi,& quàm purum ſit aurum. Aliter Heraclius, ſeu Lydius dicitur. Reperitur in flumine *Tmoli* Armeniæ.

Carbunculis.

Carbunculus lapillus eſt,ignis fulgorem proferens. Laudatiſsimus aduehitur ex *India*,licet *Carthagine* & *Maſsyliæ* reperiatur.

Calce.

Volaterranus ait in *Tybure* oppido ingentes eſſe fornaces, vbi

Calx

Calx effoditur. *Cotono.*

Cotonum verbo Gallis peculiari, eſt lana, ſeu lanugo tenuiſsima, mollitia, & candore excellens, qua delicatæ veſtes Aegyptiis ſacerdotibus quondam fiebant. Aliter Goſsipium vocatur. Naſcitur in *Calabria*: in inſula item *Maltha* prope Siciliam: ſed optimum venit ex *Syria.*

Carpionibus.

In *Benaco* lacu (quem ab anguillarum multitudine commendat Plinius) nunc frequentes inueniri Carpiones teſtis eſt Volater.

Cocco.

Coccus pro purpura ſumi ſolet: vnde veſtes Coccinæ. Martial. Coccina famoſæ donas, & Ianthina mœchæ. Quintil. lib. 1. Nondum verba exprimit, & iam Coccũ intelligit. At Coccum in neutro genere granum eſt, ſeu frutex, quo fullonum tinctura conficitur. Naſcitur optimum in *Aſiæ* partibus. Nunc omnium optimum è *Valentia* Hiſpaniæ oppido aduehitur. Eſt & *Eliberis* vrbs Hiſpaniæ, quæ ab eius grani copia Granata dicta eſt.

Chalbana.

Chalbana frutex eſt odorus, ſeu liquor ferulæ, Turis ſpecie, Metopion aliqui vocant. Reperitur in *Syria.*

Cercopythecis.

Cercopytheci animalia ſunt de genere Simiarum, cauda quinûm cubitorum, barba propenſa, coma humana, alba facie, reliquo corpore nigrantes. Verſantur in montibus Indiæ apud *Taxilam* ciuitatem, copia quidem tanta, vt Alexandro illac tranſeunti, terrorem incuſſerint.

Callitrichibus.

Callitriches etiam ſunt de genere Simiarum. Barbam habent in facie, & lata ſunt cauda, neq; viuũt in altero, quàm *Aethiopico* ſolo.

Cynoproſopis.

Cynoproſopi animalia ſunt eiuſdem ferè ſpeciei, capite, dentibus, ac pelle canibus propè ſimiles, hominibus reliqua. Reperiuntur in deſertis *Indiæ* Aethiopiam verſus.

Catoblectis.

Catoblectum *Africa* gignit, tauro propè ſimilem, aſpectu terribilem, ſuperciliis altis, extantibus oculis, in receſſu ſanguineis, & in terram ſemper depreſsis, iuba equina, quam ad certamen erigit.

Chenalopecibus.

Chenalopex auis eſt minor Anſere, ex Vulpis & Anſeris forma, Aquilæ & Feli inimicus, fœtum mira complectens charitate. Plinius ait hanc auem frequentem eſſe apud *Britannos* in menſarum deliciis.

Cinnam

Cinnamulgis.

Cinnamulgus auis eſt in *Arabia*, quæ in ſurculis ſui nominis ædificat.

Cephalis piſcibus.

Cephalus piſcis eſt, à cuius frequentia *Cephalenides* inſulæ iuxta Actium oppidum nomen traxerunt.

Citharœdis piſcibus.

Citharœdum piſcem habet mare rubrum, cui inde nomen datum, quòd à cauda ad verticem lineas habeat inſtar neruorũ muſici inſtrumenti diſtentas.

Coronis.

Elis vrbs fuit Græciæ propè quam celebrabantur ludi Olympici: variisq; coronis donabãtur pugiles,& Athletæ.Seneca in Troade: Pharin,an Piſam Iouis,& Coronis Elida Claram.

Caſtaneis.

Habent *Petragorici*,Galliæ Aquitanicæ populi,tantam caſtanearum & glandium multitudinem,vt earum arboribus & ſyluis plena ſit regio, quibus porcos pinguefaciunt, & ſaginant. Laudatiſsimum caſtaneis putatur Tarentum, & in Campania Neapolis.

Cetis piſcibus.

Plinius lib.32.ſcribit, Cetos ſexcentorum pedum longitudinis, & trecentorum ſexaginta latitudinis in flumen *Arabiæ* intraſſe.

Coracini piſces peculiares ſunt Nilo.

Ceruſam habet Rhodus.

Cotes Taygetus & Creta.

Cryſtallum India.

Cylindros gemmas India.

Coralochatem Creta & Oeta.

Cacopyritem gemmam Cappadocia.

Choaſpitem Choaſpes.

Cytiſum, herbam,Cyclades.

Caprificos arbores Cea inſula.

Cucumeres Africę copioſiſsimi ſunt & grandiſsimi Præcipui naſcuntur in Arabia,mox Cyrenis.In Arcadia ſimiles Heliotropio.

Cyminum herbam habet Aethiopia.Coriandro abundat Aegyptus.Gamelos inter armenta paſcunt Orientales.Plinius.

Draconibus.

FREquentes ſunt in *Maſſylia* Africæ Dracones, qui propterea Maſsyli dicuntur à poëtis. Pamphilus Saxus: Aurea Maſsyli vincunt,quæ poma Draconis.

India fert Dracones tantæ magnitudinis, vt Elephantes (quibuſcum certant) circumflexu facili ambiant, nexúque nodi præſtring

ſtringant. Autor Plinius lib.8.cap.11. Apuleius lib.11.Hinc dracones Indici, Inde Gryphes Hyperborei.

Generat Dracones *Aethiopia*, Indicis pares, vicenûm cubitorũ.

Aſachei quoque populi ſunt in Aethiopia, apud quos maximè naſcuntur, ita vt cratium modo impliciti erectis capitibus velificent ad meliora pabula Arabiæ. Autor idem Plinius.

Diſciplinis.

De *Athenis* Cic.lib.1. de Oratore: atque vt omittam Græciam & illas omnium doctrinarũ inuentrices Athenas, in quibus ſumma dicendi vis, & inuenta, & perfecta eſt. Vnde & Ouid.in Epiſt. Atque aliquis doctas iam nunc eat (inquit) Athenas.

Diuitijs.

Fama eſt *Syracuſanos* opibus olim adeò creuiſſe, vt ſequenti prouerbio fecerint locum, Vobíſne decima quidem Syracuſanorum adeſt, quum diuites alloquimur. Eſt & aliud argumentum miræ eius vrbis opulentiæ, quòd die quodam, terreſtrem & maritimum contraxerit exercitum.

Non aliam ob cauſam poëtæ fingunt imbrem aureum olim in Rhodum pluiſſe, quàm ob immenſas eius vrbis diuitias. Quintianus in Cleopoli: Sit fertilis auro Magna Rhodos, quondam deſcẽderit aureus imber In Rhodon.

Dictamo herba.

Dictamus, ſeu Dictamum herba eſt, qua lacerti cum ſerpentibus pugnaturi ſe refouent. Frequens eſt autem in *Ida* monte Cretæ. Verg.lib.12. Dictamum genitrix Cretæa carpit ab Ida.

Dipſadibus ſerpentibus.

Dipſas ſerpens eſt minor vipera, qua demorſi, ferueſcunt ſiti, & tandẽ emoriuntur. Frequens eſt apud *Garamãtes*. Vnde Syl.lib.13. Quippe atro rapidas efferueſcente veneno Dipſadas, immẽſis horrent Garamantes arenis. Reperiuntur etiam in *Libya*, & *Arabia*.

Equis.

ARgos ab equorum præſtantia commendat Horat. lib.1. Car. dicens: Plurimus in Iunonis honorem Aptum dicet equis Argos, diteſq; Mycenas.

Equo pugnare, Theſſalorum eſt inuentum. Et primum in Theſſalia equi vſus repertus eſt. Lucanus: Theſſalicus ſonipes, bellis feralibus omen. Antiquitus prima laus fuit Equarum Theſſaliæ. Hinc adagium Eraſmo poſitum, Decernitur equa Theſſalica, De ſummo præmio. Cæſar equorum Theſſaliæ, in tauros dimicantium, eóſque perimentium ſpectaculum Romæ exhibuit. Strabo quoque ait Theſſaliam paſcendis equis eſſe commodiſsimam, qui Arcadicos & Epidauricos maximè præcellant.

Asturia vrbs Hiſpaniæ, equos habuit (qui Tollutarij dicuntur) greſſus molliter glomerantes, alterna crurum explicatione. Martialis: Hic breuis ad numerum rapidos qui cõlligit vngues, Venit ab Hiſpanis gentibus Aſtur equus.

Agragas, ſeu Agrigentum, Siciliæ oppidum, habuit optimos equos. Vergil. lib.3. Aen. Arduus inde Agragas oſtentat maxima longè Mœnia, magnanimûm quondam generator equorum.

De *Bilbili* Celtiberiæ ciuitate. Mart. Videbis altam Liciane Bilbilim Equis & armis nobilem.

Niſæus mons eſt in Media, in quo pulcherrimi itidem naſcuntur equi.

De *Elide* Græciæ vrbe, Propert. lib.1. Et quas Elis opes antè pararat equis. Tibul. Qui prior Elæo eſt carcere miſſus equus.

De Argæo Cappadociæ monte, Claudianus lib.2. in Ruffi. Volucrumq; parens Argæus equorum.

In *Olyſippo* Hiſpaniæ vrbe, equæ Venerem ſibi figurantes, hauſto Fauonio dicuntur concipere.

Equis abundat *Scythia*, Aſinis carens, propter immenſum frigus. Sunt in eadem regione populi, equorum carnibus veſcentes, quos Ptolemæus Hippophagos vocat. Scythæ (inquit Plinius) equitatus & equorum gloria ſtrepunt.

Neſi populi ſunt in Scythia Europæa, optimis quondam equis abundantes, quibus reges vtebantur.

Irlandia regio equos habet vectorios, præcipua bonitate, quos Vbinos vocant, celeriores Anglicis.

De *Satriano* vrbe Appuliæ, Horatius, Me Satrianæo vectari rure caballo.

Tunis vrbs Africæ, habuit præſtantes curſu, quos Barbaros vocant, quales in Maſſylia, Numydiaq; paſsim reperiuntur.

Ex Tyrrheni maris inſulis, præſertim *Corſica*, & *Sardinia*, adducuntur breues admodum, ſed animo generoſo, atque audaci ingreſſu, & irrequieto.

Ex *Germania* grauiores, qui Succuſſarij dicuntur Feſto, Nonio Tortores, Plauto Cruciantes.

Herodot. ſcribit in *Peremitana* regione Aegypti equos eſſe fluuiales, vngulis bouinis, ſimo naſo, equina iuba, eminentibus & cancellatis dentibus, fulgida cauda, magnitudine maximè tauri, craſſo corio, vt ex eo areſacto fiant pila miſsilia. Idem ait circa Mæotis paludem (vnde profluit Hypanis) equos eſſe ſylueſtres & cãdidos.

Elephantibus.

Corſella oppidum eſt in Africa, vbi prægrandes ſunt Elephanti, quorum etiam multitudo eſt in tota ferè *Africa*. Plin.

Sala quoque oppidum Mauritaniæ, greges habet plurimos Elephantum.

Plinius de *Tingitania* Africæ prouincia scribens, Ipsa (inquit) prouincia ab Oriente montosa fert Elephantes.

Herodotus in Thalia ait, *Aethiopiam* terrarum habitatarum vltimam vastos ferre Elephantos, prominentibus vtrinq; dentibus.

Libya. Syllius lib. 3. Belua nec retinet tardante Libyssa timore.

Plinius scribit in *India* gentem esse, cuius rex quadraginta millia Elephantorũ in armis habeat. Alios item ibidem esse populos *Palybotros* nomine, qui Elephantorum nouem millia regi suo per omnes dies stipendientur. Vnde (inquit ille) coniectatio ingens opum est. Idem lib. 8. scribit, Indicum Elephantum Afri pauent, nec contueri audent. Nam & maior Indicis magnitudo est.

Sunt & alij populi *Oraturæ*, quorum rex habet decem millia Elephantorum.

Automelæ oppidi rex Elephantes habet M D C.

Pauperior Charmorum rex Elephantos L X.

Pandi gens sola Indorum regnata fœminis, quingentos habent Elephantos. Galterus lib. 1. Alexandreidos: Nobilium multa regionum laude superbit Hæc diues gemmis, Elephantibus India barrit. Hinc decenti Epitheto poëtæ Indicum vocant Elephantem. Martianus Capella, Indicos (inquit) Elephantos organica permulsos detineri voce compertum.

Habet *Marmarica* regio Africæ Elephantos. Sidonius: Non si quas eboris trabes refractis Rostris Marmarici dedere Barri.

Onesicritus apud Plinium lib. 6. testis est Elephantos in *Taprobane* insula maiores, bellicosioresq; quàm in India gigni.

Troglodytæ contermini Aethiopiæ solo Elephantum venatu nutriuntur.

Ebore.

India. Vergilius: India mittit ebur, molles sua tura Sabæi. Horatius lib. 1. Car. Non aurum, aut ebur Indicum. Ouid. Sectile deliciis India præbet ebur.

Assyria. Idem Ouidius lib. 2. Eleg. Mæonis Assyrium fœmina tinxit ebur.

Echinnis piscibus.

Frequentes esse iuxta *Misenum* promontorium Echinnos, docet Horat. lib. 2. Ser. dicens: Miseno oriuntur Echinni, Pectinibus patulis iactat se molle Tarentum.

Electro.

Electrides Mesiæ sunt insulæ (quas alij Glessarias vocant) dictæ, quòd in his proueniret succinum, quod illi Electrum vocant. Gignitur etiam in *Aethiopia*.

Ebenó

Ebeno.

Ebenum arborem nigri coloris,itidem habent *Aethiopes.*

Eruca.

Eruca herba eſt Venerem excitãs.Vnde Ouid.de Rem.Nec minus Erucas iubeo vitare ſalaces. Colum. lib.11. Excitet vt Veneri tardos Eruca maritos.Frequens eſt in *Hiſpania.*

Exocœtis piſcibus.

Exocœtus piſcis eſt in ſiccum ſomni cauſa exiens. Hunc habet *Arcadia.*

Exercitu.

Quo tempore Aethiopes rerum potiebantur, *Meroë* inſula ducenta armatorum millia regi ſuo ſuppeditabat.

Aliis rebus.

Eupatoriam herbam mittit Arcadia.

Euphorbiam Atlas.

Eumetridem gemmam Lesbos.

Equos pennatos Aethiopia.

Formicis.

IN ſolitudine *Indiæ* arenoſa formicæ gignuntur canum quidem magnitudine minores,vulpium verò maiores. Earum nonnullæ apud regem Perſarum viſuntur in venatu captę,inquit Herodotus. Aurum è cauernis ibidem eruunt.Propertius lib.2.Inda cauis aurũ mittit formica metallis.

Apud *Dardas*, Indorum populos, mons eſt trium milium ſtadiorum ambitu,& ſub eo aurifodinæ, in quibus formicæ vulpibus non minores aurum effodiunt.

Pli.lib.11.ſcribit,in *Aegypto* formicas eſſe magnitudinis luporũ.

Frumentis.

Cremona frumenti ferax eſt.Vnde Mantuanus:Et frumentiferæ cultiſsima rura Cremonæ.

Plinius ſcribit, *Siciliam*, & *Beticam* frumenti adeò fœcundas eſſe,vt ariſtas centum granorum egerant.

De *Babylonia*, Herodotus in Clio. Hæc regio, inquit, omnium (quas vidimus) optima eſt duntaxat ferendo frumento. Nam in arboribus ferendis, vite, olea, nequaquàm de principatu contendit. Cereris autem fructu procreando, adeò ferax eſt,vt nunquàm non ferè ducena reddat. Et vbi præſtans bonitate ſe vincit, etiam ad tricena quaternûm ferè digitorum latitudine, triticeis atque hordeaceis foliis.

Frumentifera etiam eſt *Eleuſis* vrbs Atticæ. Mantuanus in Dionyſio: Miſit & altricem frugum Cerealis Eleuſim.

*Africa.*Horatius libro 2.Ser.Frumenti quantum metit Africa.

Idem

Idem lib.1.Car.Quicquid de Lybicis vertitur areis.

Appulia. Idem Horat.lib.3.Car. Quàm si quicquid arat impiger Appulus,Occultare meis diceret horreis.

Gargarus mons, seu Gargara in plurali. Ouid. Gargara quot segetes,quot habet Methymna racemos.

Morauia regio Bohemiç vicina pabulo,frumēto,& pecore abūdat.

Frugibus.

Siciliam frugibus esse fœcundissimam constat. Stroza pater: Aruáque frugiferæ pinguia Sicaniæ.Hinc orta est fabula de Cerere, quæ ibidem fruges, & modum arandæ terræ commostrasse dicitur. Et Cicero Siciliam horreum populi Romani vocat, quæ sæpe maximos pauerit exercitus.

Strepit etiam hac vbertate *Italia*. Vergil.lib.2.Georg.Salue magna parens frugum Saturnia tellus. Plin. lib.3.cap.5. Italiam vocat terram omnium terrarum alumnam.

Idem lib.5.de Africa loquens,ita (inquit) appellatur regio fertilitatis eximiæ,cum centesima fruge agricolis fœnus reddente terra.Horot.lib.3.Car.Fulgentem Imperio fertilis Africæ.

Hispania.Martianus Capella:Europæ(inquit)lumē Hispaniæ cō tributum,fertili frugum,optimæq; prouinciæ, metallorum auríq; fœtura,& meri marmoris,gemmarúmq; muneribus prædicandæ.

Sardinia. Claudianus: Humanæ speciem plantæ se magna figurat Insula,Sardiniam veteres dixere coloni,Diues ager frugum.

Plinius lib.21.cap.15. scribit, Aegyptum frugum esse fertilissimam.Vnde Priscianus,seu Rhēnius in Dionisij Geographia: Hinc Nilus currens ad partes flumine pingui, Fertilis Aegypti terras fœcundat opimas.

De *Fortunatis insulis*, Horatius in Epodo:Petamus arua,diuites & insulas,Reddit vbi Cererem tellus inarata quotannis.

Homerus scribit,templum Cereris fuisse in *Pyraso* vrbe Phthiç, propter copiam frugum eius loci.

Aroá vrbs Achaiæ, nomen sumpsit ab Aratro, quòd sit pariter ferax frugum.

Est fertilis *Thracia* frugum & frigore, & æstibus, vt Africa & Aegyptus,inquit Plinius.

Fructibus.

Plinius lib.5. scribit *Atlantem* Mauritaniæ montem, opacum, numerosúmque esse,& scatebris fontium riguum quà spectat Africam,Fructibus omnium generum sponte ita subnascentibus, vt nunquàm satietas voluptatibus desit.

Cicero de lege Agraria contra Rullum: *Campania* (inquit) semper superbit bonitate agrorum & magnitudine fructuum, salubri-

tate aëris, & pulchritudine regionis.

Viuaresium prouincia est superior linguæ Oxitanæ, Rhodano contermina, qua prospicit Orientem, terra quidem montosa, ruenтibusq; impetu miro torrentibus vbiq; irrigua, frequens & velut turrita montium multitudine, præter cæteras Galliæ partes. Quod tamen de bonitate, & fertillitate loci nihil adimit, imò verò auget inusitata quadam natura. Nam (quod est præcipuum) vina profert laudatissima, omniumq; laudibus, nemine reclamante, longis interuallis anteferenda. Qua parte respicit Occidentem, montes habet, electissimis, raraq; bonitate castaneis refertissimos. Omnium præterea pomorum, nucum, & aliorum hoc genus fructuum adeò ferax, vt nec pyra Calabriæ, nec hortos Hesperidum, nec Phæacum pomaria, conferre liceat. Granis, herbis, floribus, violis, fructibus in tantum fœcunda, vt in ea pingenda, omnibusq; dotibus ornanda, vires suas exercuisse natura videatur. Vbertatem & copiam leguminum si videres, rapereris in admirationem, tibiq; iucundum esset istic relicta patria exulare. Nec immeritò Viuaresium, à vita, aut viuariorum multitudine nomē meruit. Habet enim leporaria, ornithones, auiaria, & cætera, quæ villaticam decent pastionem.

Fagis.

Plinius lib. 16. scribit ex Cornelij Alexandrinis testimonio, dulcissimas esse fagos in *Chio* insula, earumq; glandibus obsessos ibidem homines diu durasse.

Feris.

Polybius apud Plinium prodit, ab Atlante Occasum versus, saltus esse plenos feris, quas generat Africa.

Scythia regio feris abundat, propter solitudinem hominum eius regionis, qui nullis certis sedibus vtuntur, sed vagi ferūtur in plaustris. Vnde & Scytharum solitudo, transit in prouerbium.

Ferro.

Chalybes populi sunt in Ponto, prope Thermodoontem, qui optimo abundant ferro. Vergil. libro 1. Georg. India mittit ebur, molles sua tura Sabæi: At Chalybes nudi ferrum.

Norici Alpiū populi, venas ferri laudabiles habuerūt: Hinc Hora. ensem vocat Noricum, dicēs: Quas neque Noricus Deterret ensis.

Melita quoque Siciliæ insula præstantes habet ferrifodinas.

Bilbilis fluuius est Hispaniæ, apud quem optima ferri temperatura fiebat. Hinc Horat. lib. 1. Car. Loricas vocat Iberas, dicēs: Quum tu coëmptos vndique nobiles Libros Paneti, & Socraticam domū Mutare loricis Iberis, Pollicitus meliora, tendis.

Fundis.

Baleares duæ sunt insulæ in mari Hispano, apud quas vsus fundæ repertus

repertus est, & adeò celebratus, vt matres filios suos aliis auibus olim vesci non paterētur, nisi quas funda ftuissent adepti. Florus, Cibum (inquit) puer à matre non capit, nisi quid ipsa monstrante percusserit. Luc. lib. 1. Et torto Balearis verbere fundæ Ocyor. Plin. lib. 3, Baleares (inquit) funda bellicosas. Græci Gymnesias dixere. Verg. lib. 1. Geor. Stuppea torquentur Balearis verbera fundæ.

Fauis.

Fauis abundat *Hybla* & *Hymettus*. Sill. lib. 14. Tum quæ nectareis vocat ad certamen Hymettum, Audax Hybla fauis.

Faui cera spectabiles reperiuntur in *Pelignis, Sicilia, Creta, Cypro, Africa*. Plinius scribit visum in *Germania* octo pedum logitudinis fauum.

Floribus

Cilicia. Statius lib. 2. Sill. Quid Cilicum flores, quid munera graminis Indi?

Enna vrbs Siciliæ. Stroza pater: Non tu floriferis in odoræ vallibus Ennæ.

Saba. Statius lib. 5. Syll. Ver Arabũ, Ciliciũq; fluit, floresq; Sabæi.

Aetna. Ausonius: Qualis floricoma quõdã populator in Aetna.

Hybla. Ouid. lib. 5. de Trist. Florida quã multas Hybla tuetur apes.

Paphos. Crinitus: Seu tu floriferam concelebras Paphon.

Turia fluuius Hispaniæ. Claudianns: Floribus & roseis formosus Turia ripis.

Plin. lib. 21. scribit Cyrenis semper, flores esse laudatissimos.

Tritum Adagium est apud Erasmũ, Samiorũ flores? vbi quis extremã decerpit voluptatẽ: quòd ea insula florũ vbertate claruerit.

Fabis.

Plinius lib. 4. ait, *Burcanam* insulam esse Ponti, quæ Fabaria dicatur Latinis, à multitudine frugis ibi sponte prouenientis. Est autem insula Oceani septentrionalis.

Fraxinis.

Ida mons Fraxinis abundat tantæ bonitatis, vt Citro sint similes, & ablato cortice plerunque ementes decipiant. Nascuntur & in *Co* insula. Autore Plinio.

Ficubus.

Plurima ficus exit in *Thessalia* & *Macedonia*, teste eodẽ Pli. lib. 6.

Horatius in Epodo ait *Fortunatas insulas* abundare ficubus, scribens: Suamq; pulla ficus ornat arborem.

Credibile est maximas esse ficus *Indiæ*, & valde spatiosas, quum sub earum vna turmæ condantur equitum.

Figulinis officinis

Pythecusa, autore Plinio lib. 3. dicta est non à Simiarũ multitudi-

ne,ſed à figulinis. Pythos enim dolium dicitur.

Fontibus.

In *Ida* monte multi ſunt Fontes : Ex quorum duobus Scamander, & Simois ſcaturiunt. Ouid.lib.2.Meta. Et tum ſicca prius creberrima fontibus Ida. Thomas Radinus: Ida multifons, Cyzicum Romanis honora. Propterea aquoſam eam vocat Horat.lib.3.Car. dicens : Qualis aut Nireus fuit,aut aquoſa Raptus ab Ida.

In *Tomaro* monte Epyri centum eſſe fontes docet Plinius libro 4. Tomarus (inquit) mons centum fontibus circa radices Theopompo celebratus.

Flammis.

Veſauus mons Campaniæ, flammas quandoque proiecit. Mantuanus in Brixia : Et quæ flammiuomi pariunt arbuſta Veſæui.

Felibus.

Tarteſſii populi ſunt in Iberia, apud quos Feles maximè naſci dicunt. Vnde natum Adagium, Feles Tarteſsia.

Fluminibus.

In *India* mira eſt fluminum vaſtitas. Proditur Alexandrum magnum, nullo die minus ſtadia D C. nauigaſſe in Indo fluuio, nec potuiſſe ante menſes quinque enauigare , adiectis paucis diebus. Et tamen minorem Cange eſſe conſtat. Megaſthenes apud Plinium ſexaginta eius amnes prodit.

Ferulis.

Ferulas in *Aegypto* præcellere, ſcribit Plin. lib.13.cap.22.

Gallinis.

VArro libro 3.de Re Ruſt. Gallinæ, inquit, Africanæ ſunt grādes, quas Meleagrides appellant Græci. De his loquitur & Marttialis: Anſere Romano quamuis ſatur Annibal eſſet, Ipſe ſuas nunquam barbarus edit aues. Suetonius in Caligula : Hoſtiæ erant Phœnicopteri, Pauones, Tetraones, Numydicæ, Meleagrides.

Gallinaria inſula eſt in mari Liguſtico, nomen inde ſortita, quòd gallinis abundet. Aelianus Apud Volaterranū teſtis eſt, Meleagrides eſſe in *Lero* inſula, quas fabula vult Meleagri Oenei filij natas, luctu patris in aues fuiſſe conuerſas.

Gemmis.

Plinius lib.6. ait in *Taprobane* inſula aurum & argentum eſſe in pretio, Marmor teſtudinis ſimile, Gemmas, Margaritasq; in honore multo præſtantiores.

India variis abundăt gemmis. Sabellicus: Cernere erat, quicquid gemmarū prodiga mittit India , quicquid opum pelago ſcrutatur Erithra. Propertius libro 2 .Indica quos medio vertice gēma tenet.

Erithra rubri maris inſula. Claud. Talis Erithæis intextus Nebrida gem.

da gemmis Liber agit currus.

Idaſpes fluuius. Claudianus: Diues Idaſpæis augeſcat purpura gemmis.

Garamantes populi Orientales. Sillius lib. 15. Ardebat gemma Garemantide cærula veſtis.

Habet & *Mare rubrum* gemmas varij coloris, magníque pretij. Seneca in Hercule Oetæo: Geſtat pelagi dona rubentis, Nec gemmiferas detrahit aures Lapis Eoalectus in vnda. Tibull. libro 3. Quid've in Erithræo legitur quæ littore concha.

Sunt & fluuij nonnulli gemmis nobiles, inter quos *Aoaxis*, & *Ganges* numerantur à Plinio.

Glandibus.

In *Dodona* Chaoniæ ſylua primùm repertus eſt glandis vſus. Verg. lib. 1. Georg. Chaoniam pingui glandem mutauit ariſta.

Gruibus.

Apud *Strymonem* fluuium, & *Biſtonem* lacum Thraciæ, grues maximè per æſtum morantur. Lucanus libro 3. Deſeritur Strymō, rapido committere Nilo Biſtonias conſuetus aues.

Gazis.

Gazæ dicuntur diuitiæ *Perſarum*, quos auro, gemmis & vnguētis refertiſsimos fuiſſe conſtat. Statius lib. 1. Syluarum. Dignæ Midæ, Crœſiq; bonis, & Perſide Gaza. Sabellicus: Regia quod Crœſi cepit, quod Perſica regum Gaza vetus.

Gryphibus.

Gryphes habent *Hyperborei* ſeptentrionales. Politianus: Gryphes Hyperboreos Nemeſis, Cytheræa columbas.

Gobiis.

Gobiis *Venetiæ*. Martialis. In Venetis ſint lauta licet conuiuia terris, Principium cœnæ Gobius eſſe ſolet.

Glaniis.

Glanij piſces ſunt, quos Volaterranus ex teſtimonio Stephani grammatici, ait naſci apud *Glanium* Cumarum fluuium.

Gruibus piſcibus.

Grus piſcis eſt habens os & ceruicem grui aliti ſimilem, & ſquamas inſtar pennarum eius. Nutrit hunc piſcem *Corinthium* pelagus, magnitudine pedum x v.

Galgulis.

Galgulus auis eſt magnitudine turturis, toto corpore viridis, frequens in *Peloponneſo*.

Graculis.

Venetorum Adriam incolentium regio tot habet graculos, vt fruges populentur, & iacta abſumant ſemina.

Glasco.

Glascum herba est, qua Plinij temporibus *Britanni* se inficiebãt, atro colore terrorem ostentantes. Vnde Martialis: Barbara de pictis veni Bascauda Britannis. Bapt. Pius: Et Galatæ, Heluetiique truces, pictique Britanni.

Glaucione.

Glaucion herba est foliis similibus Papaueris, frequens in *Syria.*

Gagate.

Gagates lapillus nascitur in Lycia, iuxta ostium *Gagatis* fluuij, vnde nomen traxit.

Gypso.

Gypsum Tympheticum laudat Plinius, à *Tympho* oppido. Plurimum quoque effoditur in *Epiro*. Fit etiam in *Phœnicia*, *Turiis* & *Perrhebia.*

Aliis rebus.

Gentianam herbam habet Phœnicia & Illyricũ: *Galeßitem* gemmam Achelous, *Galbanum* herbam, Syria.

Hircis.

Cinyphs fluuius est Aphricæ: apud quem grandes nascũtur Hirci, villoque tonsili. Vergilius: Nec minus interea barbas, incanaque menta Cinyphij tondent Hirci.

Hydris.

Nilus fluuius. Mantuanus in Aprili: Niligenas abigens ab ouilibus Hydros.

Helleboro.

Plurimum hellebori nascitur in *Oeta* monte. Autore Plinio.

Supra *Antycyram* quoque montes sunt petricosi, in quibus copiosè prouenit helleborum. Hac autem herba purgantur insaniæ. Propterea Liuius Drusus Tribunusplеb. quum morbum comitialem pateretur, Anticyrã dicitur nauigasse, in eaq; insula helleborũ bibisse, atq; ita morbo liberatũ. Vnde etiã Horatius in Arte, Si tribus Anticyris caput insanabile, nũquã Tõsori Licino cõmiserit.

Apud *Helyconem* Bœotiæ montem, nascitur quoque optimum, & cerebro vtile; purgandæque insaniæ itidem efficax.

Herbis.

Homerus apud Plinium lib. 15. gloriam herbarum *Aegypto* tribuit. Diodorus de Aegypto loquens: Terra (inquit) inculta relicta pecori ad pastum adeò exuberat herbis, vt oues bis anno pariant, bisque præbeant lanam.

Aeschylus apud Pliniũ *Italiam* herbarũ potentia refertã prodit.

De *Aci* fluuio. Ouidius libro 4. Fastor. Præterit & ripas herbifer Aci tuas.

Epirus

Epyrus, Idem Ouid. lib. 8. Metam. Misit aprum quanto maiores herbida tauros Non habet Epyrus.

Herbis veneficis.

De *Caucaso & Scythia*, Claudianus lib. 1. in Ruff. Funestarumque potestas Herbarum, quicquid letali gramine polleus Caucasus & Scythicæ vernant in gramine rupes.

Colchos & Iberia. Hor. in Epod. Herbasque quas Colchos atque Iberia mittit venenorum ferax.

In *Ponto* quoque prouentus est malorum graminum. Vergilius in Bucolicis: Has herbas atque hæc Ponto mihi lecta venena Ipse dedit Mœris, nascuntur plurima Ponto.

Thessalia. Tibul. lib. 2. Quicquid habet Circe, quicquid Medeæ veneni, Quicquid & herbarum Thessala terra dedit.

Hortis.

In *Phaeacia* horti fuerunt memorabiles, & pomaria variis referta fructibus. Quæ quum magno studio coleret rex eius loci Arcinous, Deus hortorum creditus est. Stat. lib. 1. Syl. Quid Bifera Alcinoi laudē pomaria, vosq;, Qui nūquā vacui prodistis in aëra rami?

Syria fuit in hortis operosissima, autore Plinio. Inde quoque est prouerbium Græcis, Multa Syrorum olera.

Hyacyntho.

Hyacynthum florem mittit *Aethiopia*. Frequens etiam nascitur in Thermis Diocletianis, Eximiè quoque prouenit in *Gallia*, Autore Plinio.

Hysopo.

Hysopum montanum & hortense optimum nascitur in *Cilicia*, in *Tauro* monte, Dein probatur *Pamphilium* & *Smyrnaeum*.

Helenio.

Helenium flos est, quem lacrymis Helenæ fabulantur natum. Reperitur in *Helena* insula.

Hippice.

Hippice herba est, qua pasti equi diuturnā famen sustinēt Vndē nomen sumpsit. Frequens est in *Scythia*. Prædulcis circa *Bœotiam*.

Herodiis.

Herodij aues sunt prope flumina degentes, frequentes in *Diomedæa* insula.

Hircis piscibus.

Hirci pisces circa *Cyrenaicum Sardoumq;* mare oberrantes visuntur cum Delphinis.

Aliis rebus.

Heliotropium herbam mittit Aethiopia.

Hephæstitem gemmam, Corycus.

Hexecontbalithum gemmam, Trogloditæ.
Hematitem, Aethiopia.
Hydromellem, Phrygia.
Hyænas anamalia, Africa.
Hematopodes aues, Aegyptus.
Hammoniacum, Africa.
Hiacynthos gemmas Aethiopia, atque etiam Chrysolytos, aureo colore translucentes. Quibus præferuntur Indicæ, & (si variæ non sint) Bactrianæ.

Ignibus.

AEtna inter montes igniferos numeratur. Lucanus libr. 1. -Et ardenti ciuilia bella sub Aetna.

Iaculis.

Gnosos vrbs est Cretæ, cuius incolæ Iaculis claruerũt. Luca. li. 3. Gnososq; agitare pharetras Docta, nec Eois peior Gortyna sagittis.

Iuncis.

Inter Iuncos præstantissimus est *Nabathæus*, deinde *Arabicus*, quem quidam *Babylonicum* vocant. Tertius *Libycus*, propè inutilis. Laudatur & *Hispanus*, quo fiunt funes.

Iri herba.

Iris herba est odorata, Raphano similis, vnguentisq; & medicinæ aptissima. Frequens est in *Cyzico* insula.

Iride gemma.

Iris gemma (quam crematam, tusamque ad Ichneumonũ morsus remedio esse Horus apud Plinium prodit) nascitur in *Perside*.

Isati.

Isatis herba est fullonia, rubro colore, quam mittit *Syria*.

Iuniperis.

Scribit Plin. lib. 16. vastas esse iuniperos in *Hispania*.

Insulis.

Idem lib. 3. ait, Illyrici oram mille amplius insulis frequentari, propter naturam vadosi maris.

Ichneumonibus.

Ichneumon serpens aspidi infestissimus frequens est in *Aegypto*.

Ibidibus.

Ibis auis circa *Pelusium* tantum nigra est, cæteris omnibus locis candida.

Lanis.

MIletos Asiæ fuit ciuitas, præstantia Lanarum (quæ ibidem inficiebantur) memorabilis. Vergi. lib. 3. Geor. Quamuis Milesia magno Vellera mutentur Tyrios imitata colores.

Tarenti quoque optimæ inficiebantur Lanæ. Horatius libro 2. Serm.

Serm. Lana Tarentino violas imitata veneno.

In *Canusio* Appuliæ oppido, & Caledonia, seu Britannia fuit eximia lanarum bonitas. Quintianus in Cleopoli: Fama Caledoniæ sileat miracula Lanæ Et Canusiua simul.

Lingonicas lanas probat Martialis lib. 11. dicens, Lingonicis agedum tumeat tibi culcitra Lanis.

De *Melita* insula maris Siculi, Sillius libro decimoquarto: Telaq; superba Lanigera Melite, & littus piscosa Melacte.

Luceria vetus fuit Dauniorum oppidum, vbi sacrum Mineruæ fanum extitit. Eius Lanas probat Horatius lib. 3. Carm. Te Lanæ propè nobilem Tonsæ Luceriam, non citharæ decent. Plin. lib. 26. comendat Galaticas, Tarentinas, Atticas, Milesias.

Plinius lib. 8. de lanis & ouibus loquens: *Hispania* (inquit) nigri velleris præcipuas habet, Polentia iuxta Alpes cani, Asia rutili, quas Erithras vocant, Item Bætica, Canusium: Fului Tarentum.

Laserpicio.

Lacerpicium genus est herbæ pretiosissimæ, & in medicinis optimæ (Silphion Græci vocant) cuius succus Lacer, folium Maspetum dicitur. Nascitur hæc herba in diuersis locis: sed omniū laudatissima est apud *Cyrenem* Libyæ vrbē. Catullus ad Lesbiā: Quàm magnus numerus Libyssæ arenæ Laserpici feris iacit Cyrenis.

Lentisco.

Linternus Campaniæ fluuius Lentisco arbore abundat. Ouid. lib. 15. Hinc calidi fontes, lentisciferumque tenetur Linternum.

Lactucis.

Plenius lib. 19. ait, Lactucas in binos pedes aliquando se pandere, sed in *Circelensi* agro amplissimas prouenire.

Lauris.

In *Olympo* monte (inquit idem lib. 16. cap. 33.) nulla est arbor Lauro copiosior.

Idem lib. 15. Laurus (inquit) non quia perpetuò viret, nec quia pacifera est, præferenda vtique Myrto, & Oleę est: sed quia spectatissima in monte Parnaso, ideoq; etiam Apollini grata. Ouid. li. 11. Ille caput flauum Lauro Parnaside vinctus. Verg. lib. 2. Georg. Et iam Parnasia laurus Parua, sub ingenti matris se subiicit vmbra.

Laurum Peneiam plerunque appellāt poëtæ, à *Peneo* Thessaliæ fluuio, iuxta quem frequens est hæc arbor. Valer. Flaccus lib. 1. Et in summo Laurus Peneia Cano.

Permessum Bœotiæ fluuium, Lauros habere docet Pontanus lib. 2. de hortis Hesperid. dicens: Bænaci de fonte ferat Permesida Laurum.

Phocis. Sabell. in Eleg. Phocaicæ Laurus, Libethridumque chori.

Sycion quoque vrbs Oleo & Lauro abundat, vnde Sicyonia bacca dicitur.

Plynius lib. 15. ait, plurimam Laurum in *Ida*, & circa *Heracleam* Ponti prouenire.

Lacte.

Saßina vrbs Vmbriæ, Plauti patria, Lacte abundat. Martialis: Metam quod lactis Sasinate de sylua.

Lituania tantam habet lactis copiam, vt eius regionis incolæ semper ferè lacticiniis vtantur, & melle.

Habent & *Fortunatæ insulæ* magnam vim lactis: Vnde Hora. in Epod. Illic iniussæ veniunt ad mulctra capellæ, Refertque tenta grex amicus vbera.

Leonibus.

Africa. Ouid. lib. 4. Trist. Tempore Pœnorum compescitur ira Leonum. Idem de omnibus propè Africæ partibus memoratur.

Getulia. Hora. Atqui non ego te, Tigris vt aspera, Getulusve leo, frangere persequor.

Lybia. Martial. lib. 7. Iam cernes Libycum vallo assultare leonẽ.

Caspia. Statius libro 8. Theb. Cæde redit, sic Hircana leo Caspius vmbra.

Marmarica. Seneca in Agamennone: Marmaricus leo Morsus cruentos passus audacis leæ.

Maßylia. Codrus: Antè pauens capiet Massilum dama leonem.

Habet & *Parthia* leones. Marullus: Quos fera tygris, quos leo Parthicus.

Mauritania. Pontanus: Sed prius aut Mauro veniam fera præda leoni. Horatius lib. 1. Carm. Nec Iubæ tellus generat leonum Arida nutrix.

Plinius libro octauo scribit solam *Syriam* leones nigros alere.

Lente.

Lens legumen est, quo qui vescerentur, olim æquiore animo fieri crediti sunt. Frequens est *Aegypto*, *Pelusio* Nil ostio. Martialis: Accipe Niliacam Pelusia munera Lentem. Verg. lib. 1. Geor. Nec Pelusiacæ curam aspernabere lentis.

Lino.

Abundat *Aegyptus* Lino tenuissimo. Syllius lib. 3. Et Pelusiaco filum componere Lino. Argumentum maximæ tenuitatis est, quòd singula fila CCCLXV. filis constare dicantur, cuiusmodi visa sunt in Thorace Amasis regis, qui Rhodi visebatur. Autore Plinio. Aethiopes, & Indi ex malis, Arabes ex cucurbitis, Asiatici ex genista Lina demetunt.

Est & sua gloria *Cumano* in Campaniã, quo ad pisciũ capturam

vtun

vtuntur eius vrbis incolæ.

Carbasinum Linum apud *Tarraconem* repertum est, ex quo nautica vela conficiuntur: Ex quo & Carbasus nomen habet.

Nascitur Linum in desertis Indiæ, apud *Caristum* insulam, tanta bonitate & excellentia, vt margaritarum adæquet pretium. Carbasinis vestibus Indi & Arabes corpora velant, quæ sunt auro purpuraq; distinctæ, vt scribit Curtius. Vnde Propertius lib. 4. Raptáve odorato Carbasa lina duci.

Setabis vrbs Hispaniæ agrum habet nomine Spartarium, à Sparto lini genere. Plin. quoque scribit citeriorem Hispaniam habere splendorem lini præcipuum. Setabica lina probat Catullus dicens: Nam sudaria Setaba ex Iberis Miserunt mihi muneri Fabullus.

Larice.

Laricem arborem frequentem esse in *Ida*, docet Plin. lib. 16.

Luto fictili.

Samon, & Saguntum Luto fictili ad vasa aptissimo abūdare certum est. Martialis lib. 8. Ficta Saguntino Cymbia malo Luto. Eandem ob causam Lagœna vocatur Saguntina à Iuuenale.

Lænis vestibus.

Pellene vrbs fuit Achaiæ, à Pellene Titane condita, apud quam optimæ fiebant Lænæ vestes, quæ egregiè bellantibus dabantur in præmium virtutis.

Lapide speculari.

Lapis specularis in *Hispania* reperitur, & in *Bononia* Italiæ, quem quidam humore terræ glaciari modo crystalli dicunt.

Ladano.

Ladanum frutex est odoratus, quo abundant *Arabes, & Nabathæi* Syriæ contermini.

Lacertis.

Nascuntur in *Arabia* Lacertæ duorum cubitorum, In *Nysa* verò monte Indiæ XXIIII. pedum longitudine. Volaterranus scribit in Aethiopiæ insulis captam à regibus Lusitaniæ Lacertam octonûm cubitorum longitudine, tanto oris rictu, vt solidum infantem deuorasset.

Capraria vna ex Fortunatis insulis, itidem Lacertis referta est. Autore Plinio.

Locustis.

Incolæ *Casij* montis adeò quondàm locustis infestati sunt, vt contra eas Iouis auxilium implorauerint, & Seleucidum auium eas perimentium aduentum.

Graculi à *Thessalis, Illyrijs, & Lemnijs*, nutriuntur contra locustas, quorum vi maxima obruūtur, vbi certa mensura est præfinita,

quam

quam singuli enecarunt ad magistratus deferant.

Magnesij, & *Ephesij* contra locustas ordine militari ad bellum exeunt, tanta eorum animalium scatent multitudine.

In mari *Indico* locustæ aquatiles quaterna implent cubita. Autore Plinio. In India ternûm pedum longitudinis esse traduntur, cruribus & femoribus serrarũ vsum præbentes quum inaruerunt.

In *Cyrenaica* regione lex est ter anno debellandi eas.

Necare & in *Syria* militari imperio coguntur, quæ tamen Parthis in cibo gratæ sunt.

Lupis piscibus.

Lupum piscem laudatissimum capi *Romæ* in Tyberi fluuio scribit Plinius lib. 9.

Lupis feris.

Cælius scribit Lupos apud *Crotoniatas* maximè scatere, à quibus Milonem ibidem deuoratum scribit.

Lagnibus.

Lagnis piscis apud *Mæandrum*, & *Lycum* Asiæ, item apud *Strymonem* Europæ fluuios cernitur.

Loto.

Loton arborem gignit *Africa*, sed præcipua est circa *Syrtes*, atque *Nasamones*. Autore Plinio.

Lilio.

Lilium laudatissimum est in *Antiochia*, & *Laodicea*, Syriæ, mox in *Phaselide*. Quartum locum obtinet in *Italia* nascens.

Susa vrbs Persarum à Memnone condita nomen sumpsit à Liliorum multitudine. Nam Persæ Susam vocant Lilium.

Leporibus.

Baleares insulæ tot quondam leporibus obrutæ sunt, vt eius loci habitatores aduersus prouentum eorum, auxilium militare ab Augusto petiuerint. Nam prius famem regioni populatis messibus attulerant. Leporem marinum tactu pestilentem habet Indicum mare.

Lyncibus.

Lyncas frequentes generat *Aethiopia*. Autore Plin. lib. 8. cap. 12.

Habet *Ledonem* herbam Arabia, Lesbidem gemmam Lesbos.

Melle.

HYbla mons Siciliæ optimo abundat melle. Mart. lib. 11. Mella iubes Hyblæa tibi, vel Hymettia nasci.

Sicilia. Varro libro 3. de re Ru. Propter hoc Siculum mel fert palmam, quòd ibi thymum bonum & frequens est.

Hymettus mons Atticæ. Statius libro 6. The. Strident & Hymettia mella.

Attica.

Attica. Ouidius: Adiice de flauis Attica mella fauis. Plinius: Mellis Attici in toto orbe summa laus existimatur.

Calydna vna est Cycladum, mellis itidem ferax. Ouidius lib. 8. Dextra Lebynthos erat, fœcundaq; melle Calydna.

Scribit Plin. Sabæos esse ditissimos syluarum fertilitate odorifera, auri metallis, agrorum, rigui mellis, cæræq; prouentu.

Calabria. Horat. Quanquàm nec Calabræ mella ferunt apes.

In *Fortunatis insulis* copia est optimi mellis. Horatius: Mella caua manant ex ilice montibus altis.

Cyrnus insula est abundans melle, sed illaudato. Vergil. Sic tua Cyrnæas fugiant examina taxos.

Torini populi Indiæ victitant melle, quo affluunt. Val. Fla. lib. 6. Mellis honos Torinis.

Strabo ait in *India* arundines sine apum auxilio mel ferre suauissimum.

Mellaria oppidum Hispaniæ meruit nomen à copia mellis.

Marmore.

Sinada oppidum Phrygiæ ad L X. stadia proximũ habet vicum Docimũ, vbi marmor nascitur, quod incolæ Docimitem, Romani Sinadicum vocant. Horatius: Quòd si dolentem nec Phrygius lapis, Nec purpurarũ sydere clarior Delinit vsus. Hac ratione Pontanus Idæas vocat columnas dicens: Hinc etiam templa Idæis innixa columnis. Statius libro 1. Syl. Sola cauo Phrygiæ mittit quam Sinados antro. Ipse cruentauit maculis lucentibus Atys.

Commendatur & marmor *Numidicum*, quod M. Lepidus primus omnium Romæ ostendit, maculis quidem purpureis variatum: nam hũc lapidem Atys quum in Phrygia Cybelem fugeret, cruentasse dicitur. Vocatur autem Porphyrites. Plinius ait, præter marmoris Numidici, ferarumq; prouentum, nullum aliud esse regionis insigne. Martialis: Marmore picta Nomas.

Laconicum marmor viride erat, & cunctis hilarius omniúmque pretiosissimum. Stat. in Syl. Hic dura Laconum Saxa virent.

Tænarus Laconiæ promontorium marmor habuit laudatissimum. Tibullus: Quídve domus prodest Phrygiis innixa columnis, Tænare siue tuis, siue Caryste tuis?

Thasos Cycladum vna marmor habuit maculosum, quod Thasium dicitur.

Carystos vrbs Euboiæ, marmor habuit laudabile, quo primus in columnis Romæ vsus est Mamurra. Plinius: Carystos (inquit) nobilis, nobilior tamen marmore. Lucanus: Qua maris angustat fauces lapidosa Carystos.

Luna vrbs Ethruriæ marmor habuit candidũ & lucidum, quam

prop

propterea metalliferam, id est Marmoris feracem, vocat Statius, dicens: An ne metalliferæ repetit iam mœnia Lunæ.

Eurotas Laconiæ fluuius, ab eiusdẽ rei præstantia cõmendatur.

In *Syene* Aegypti vrbe fodiebatur etiam maculosum marmor, quod Pyropœcidos, id est, igneis maculis variatum dicitur. Eo faciebant obeliscos Aegypti reges.

Paros quoq; Aegæi maris insula marmor habuit laudabile. Plinius scribit Aegyptium Labyrinthum lapideis è Paro columnis fuisse factum. Horatius: Vrit me Glyceræ nitor, Splendentis Pario marmore purius. Ouid. lib. 3. Metamor. Hæret vt è Pario formatum marmore signum.

Apud Sicyonem marmorum fuit nobilis vena, vbi Dipœnus & Scyllus cælatores patria Cretenses claruerunt.

Chios quoq; maris Aegæi insula, *Taygetus*, seu, Taygetum mons Laconiæ, *Hymettus* Atticæ, *Dorisa*, *Liguria*, *Dalmatia* marmoris eximij laudem meruerunt.

Meretricibus.

In *Suburra* vico vrbis Romæ fuerunt meretricum domicilia, quæ propterea Suburranæ dicuntur. Pamphilus: Deq; Suburranis Thaida fornicibus. Martialis: Famæ non nimium bonæ puellam, Quales in media sedent Suburra.

Corinthus vrbs tantis deliciis eneruata est, vt Veneris templum ibidem fuerit, vbi mille circiter elegãtes meretrices paratæ erant venientibus se prostituere, inter quas numerantur præcipui nominis, Lais, Thais, Cyrene, Leæna, Synope, Phryne, Sicyone. Vnde natum prouerbium, Corinthiari, id est, Lasciuire.

Myrtis.

Sparta. Verg. in Battarum: Et violæ genus omne hîc est, & Spartica Myrtus.

Orontes. Salmonius: Non Thabor horum animos, non myrtifer angit Orontes. *Eurotas.* Catullus. Quales Eurotæ perpingunt flumina Myrtos.

Metallis.

Ilua Insula Thusciæ adiacens, clara est metallis. Verg. libro 10. Ast Ilua trecentos, Insula inexhaustis Chalybum generosa metellis. Plinius; Venaria Ilua, cum ferri metallis.

De *Amathunte* Cypri ciuitate, Ouidius lib. 10. At si fortè roges fœcundam Amathunta metallis.

De *Themese* Cypri vrbe. Statius lib. 1. Syl. Et queis se totis Temese dedit hausta metallis. Ouid. lib. 15. Hippotadæq; domos regis, Temeseq; metalla.

De *Luna* vrbe Ethruriæ, Statius libro 4. Syl. An ne metallij feræ

repetit

repetit iam mœnia Lunæ?

Posidonius dicebat Plutũ deum opulentię habitare subterranea

Hispaniæ: tanta est in eo terrarum tractu, metallorum fœcunditas.

Italia (inquit Plinius) metallorum omnium fertilitate nullis cedit terris.

Murice.

Murex piscis est, cuius humore fit color purpureus, & quandoque pro purpura capitur. Murice autem claruerũt loca sequentia.

Tyros, Verg. Tyrioq; ardebat Murice læna.

Africa, Horat. Te bis Afro murice tinctæ Vestiunt lanæ.

Baiæ Idem lib. 2. Ser. Murice Baiano potior Lucrina Peloris.

Getulia. Idem, Argentum, vestes Getulo murice tinctas.

Phocis. Ouid. li. 6. Met. Phocaico bibulas tingebat murice lanas.

Tarentum. Sidonius: Muricis Tyrij, seu Tarentini conchyliato ditat indutu.

Sidon. Lucanus: Et Tyros instabilis, pretiosaq; murice Sidon.

Laconia. Pamphilus, Picta, nec Oebalio fulget quę murice vestis.

Assyria. Sidonius: Assyrius murex, nec tibi signa dabit. Idem dicendum de locis Ostro & purpura claris.

Muribus.

Cosæ vrbs Italiæ, murium quotidie erumpentium multitudine obruta est.

Tanta est in *Aegypto* murium abundantia, vt & segetes populentur, hisq; litatione & votis resistere oporteat.

Argillus mons Thraciæ dictus est à multitudine murium, qui in terra ibidem reperti sunt concertantes. Argillus lingua Thracum mus dicitur.

Scribit Plinius ex Gyaro Cycladum insula, incolas à muribus fugatos.

Plurimi & ad *Troadem* perueniunt, vnde iam magno prouentu fugauerunt accolas.

Tantus fuit apud *Persas* murium prouentus, vt repertæ sint pręgnantes in vtero parentum. teste Plinio.

Messibus.

Habet *Aegyptus* binas in anno messes, ac totidem æstates. De *Africa* & Aegypto, Statius libro 3. Syl. Quod messibus Afris Verritur, æstiferi quicquid terit area Nili. Aegyptus ab antiquis orbis horreum vocata est, quò Dei animi gratia & salutis confugere soliti sunt.

Libya. Horatius: Quicquid de Libycis verritur areis. Mart. Possideat Libycas messes Hermumq; Tagumq;.

Coronia vrbs Thessaliæ. Stat. lib. 7. Theb. Exilẽ Glisanta. Coroniamq;

roniámque feracem, Messe Coroniam, Baccho Glisanta colentes.

Gargarus mons in Ida. Claud. tam flauescentia centum Messibus, æstiuæ detondent Gargara falces.

Mercibus.

Orientales populi variarum rerum mercibus, vt gemmis, auro, argento, thure, Balsamo, cæterísque rebus aromaticis abundant. Hinc Stroza filius merces Eoas vocat, dicens: Ille dat Eoa lectos de merce lapillos.

Thebæ vrbs centum portarum fama nobilis copiosa fuit Indicarum, Arabicarúmque mercium.

Minio.

Minio pigmento abundat *Minius* Iberiæ fluuius, nomen inde adeptus. Proper. Vt Mæotica nix Minio si certet Ibero.

Sisapo locus Hispaniæ optimum habet Minium. Plin. Celeberrimum Minium ex Sisaponensi regione Betica. Miniario metallo.

Reperitur & Minium apud *Colchos*, in rupe quadam inaccessa. Optimum verò supra *Ephesum.*

Margaritis.

Margaritis lapillis abundat *India*. Plin. Quantum apud nos Indicis margaritis pretium est. Idem lib. 9. Principiũ ergo, culmenq; omnium rerũ pretij, margaritæ tenent. Indicus maximè has mittit Oceanus Bap. Pius: Indaq; gemmiferis margaris acta vadis.

Habet etiam margaritas *Taprobane* Arabiæ insula: item *Perimula* promontorium Indiæ. Laudantur circa Arabiam in Persico sinu maris rubri.

Scribit Plin. *Cascandrum* insulam esse desertam in Oceano Indiam versus, margaritis quæstuosam.

Tilos quoque Arabiæ insula, celeberrima est margaritis.

Palæogones incolæ sunt Taprobanes insulæ, auri, margaritarumque grandium fertiliores quàm Indi.

Tacitus scribit *Britanniam* aurum & argentum, aliaque metalla gignere, & Oceanum margaritas, sed subfuscas & liuentes. Suetonius ait Cæsarem in Britanniam nauigasse, causa Margaritarum.

Mulis.

Hispania. Stroza pater: Hispanasque simul mulas, mannosque Britannos Adde.

Murenis piscibus.

Mare Siculum. Martialis: Quæ natat in Siculo grandis murena profundo.

Plinius probat lupum Tyberis, Rhombum Rauennæ, Murenam Siciliæ, & elopem Rhodi.

Sunt & prope *Tartessum* Hispaniæ vrbem delicatæ Murenæ.

Quin

Quintianus:Traxit & Tartesſia Murena quoſdam.

Magalibus.

Magalia,ſeu mapalia dicuntur Getulorum caſæ, quæ calamis teguntur. Martialis: Tecum ego,vel ſicci Getula mapalia Pœni,Et Poteram Scythicas hoſpes amare caſas.

Ad hunc locum facere videtur,quod Salluſtius ſcribit de *Numidis*, quos ait habuiſſe alueos nauium inuerſos pro tuguriis.

Scythiæ quoque non alias domos habuerunt, quàm volubiles, & plauſtris ductiles, Vnde Horat. Cãpeſtres melius Scythæ, Quorum plauſtra vagas rite trahunt domos,Viuunt,& rigidi Getæ.

Myrrha.

Myrrham arbuſculam aromaticã ſucco diſtillãtem habet *Arabia*. Vergilius in Cyri:Ille Arabis mirrhæ quondam qui cepit ocellos.

Habet Myrrham Orontes. Propertius: Aut quid Orontea crines perfundere myrrha?

Aſsyria, Pontanus:Et Aſsyriam redolentia pectora myrrham.

Excellit & *Troglodytica* Myrrha, quæ lucida eſt ſubuiridis, & mordax.

Muſculis.

Muſculi piſces naſcuntur in *Stymphali* Arcadiæ.

Muriis.

Antipolis vrbs Aſiæ,Muriis & Thynnis piſcibus abundat.Martialis:Antipolitani fateor ſum filia Thynni.

Monilibus.

India.Statius lib.1.Syl.Huic Inda monilia Glaucum,Proteaq;,atque omnem Nereida quærere iuſsi, Vbi loquitur de forma, & cultu Violantillæ vxoris Stellæ poëtæ Patauini.

Murrha gemma.

Murrham gemmam (qua fiebãt murrhea, ſeu murrhina pocula pretioſa) multis in locis mittit *Parthia*. Propertius : Murrheaq; in Parthis pocula cocta focis.

Montibus.

Macedonia perpetuis montibus cingitur. Habet ab Oriente Oſſam & Pelion,Ab occaſu Pindum,Ab Aquilone Olympum,à Meridie,Othryn.

Corſica quoque montibus,tanquàm verticibus, abundat. Vnde & nomen ſumpſit,Corſas enim tempora Græci vocant.

Molaribus.

Antron vrbs eſt Theſſaliæ, cauernis & cuniculis abundans, quibus optimi lapides ad molas eruuntur.Gellius vocat molas illas truſatiles, vbi loquitur de Plauto: quem ait operam piſtori locáſſe, & feciſſe quæſtum in agendis molis illis,quas truſatiles vocant.

Melino.

Melinũ pigmentũ nomẽ sumpsit à *Melo* insula, vnde exportatur.

Magnete.

Magnes lapis est argento similis, ferrum ad se attrahens. Reperitur in *India*, & in *Siphno* insula maris Aegei.

Melonibus.

Melones (quos veteres Melopepones dicebant) fructus sunt hortenses, qui humi rotundantur. Spartianus *Ostienses* probat.

Muscis.

Plinius ait *Cyreniacos* Achorem deum contra multitudinem muscarum inuocare, eiq; litare consueuisse. Muscarum multitudo depopulata est quondam *Megarenses.*

Myrica.

Myrica arbuscula, nascitur domestica in *Aegypto*, & alibi agrestis.

Myrobalano.

Myrobalanum arbor est frequens apud *Trogloditas* Aethiopiæ, Aromaticam ferens glandem, qua fit vnguentum preciosum. Palma quæ fert myrobalanum, probatissima est in *Aegypto.*

Malobathro.

Malobathrum vnguentum est odoriferum, *Syriæ* regioni peculiare. Horatius: Cum quo morantem sæpe diem mero Fregi, coronatus nitentes Malobathro Syrio capillos.

Meliloto.

Melilotos herba est suauis & mellea, de qua Ouidius: Pars thyma, pars rores, pars meliloton amant.

Melilotos optimus est *Atticus*: Nascitur & in Campania circa Nolam mellini coloris, odorisq; vehementis.

Mantichora.

Mantichoram feram *India* gignit magnitudine leonis, pelle villosa & purpurea, vultu & auribus propè humanis, triplici dentium serie in vtraque maxilla, vtrinque aculeis cuspidatam, quos in certamine pro telis iaculatur.

Monope.

Monopem animal tauri magnitudine habet *Paeonia.*

Muribus Araneis.

Muribus Araneis, quos Herod. Mygdalos vocat, scatet *Britannia.*

Monocerote.

Monoceros fera est sæuissima, capite ceruino, pedibus elephantinis, cauda aprina, reliquo corpore similis equo, vno in fronte cornu duûm cubitorum armata: Nascitur in *Aeothipia.*

Margaris.

Margari pisces sunt specie rotunda, & gregatim natãtes, ac regẽ

sectantes

sectantes more apum. Reperiuntur in *mari Rubro*.

Membranis.

Membranæ *Pergami* primùm repertæ sunt.

Malis punicis.

Malum punicum, seu granatum, frequens est apud *Carthaginem*, vnde cognomen sumpsit.

Malis Cydoneis.

Malis Cydoneis (quæ & Cotonea dicuntur) nomen dedit *Cydon* vrbs Cretæ, in qua magnus fuit eorum prouentus.

Milio.

Milio gaudet *Campania*., pultemq; candidam ex eo facit.

Sarmatarum quoque gentes hac maximè pulte aluntur.

Aethiopes non aliam frugem, quàm milij, hordeiq; nouêre.

Habent & *Niuerni* agros milio, perinde ac frumento, aut aliis segetibus refertissimos, quo etiam contrito, & in farinam redacto pultem conficiunt.

Malua.

Maluas Plin. scribit in *Arabia* septimo mense arborescere, quod est argumentum magnæ fertilitatis.

Moly herba.

Moly herba à Mercurio reperta, maximè cōtra venena efficaciæ, nascitur in *Cillene* Arcadiæ.

Militibus.

Plinius scribit *Italiam* nuntiato Gallico tumultu solam sine externis vllis auxiliis armasse peditum LXXX. millia, Equitū DCC millia.

Mulis piscibus.

Mulos pisces Septemtrionalis gignit Oceanus, & proxima pars occidentis.

Merulis albis.

Merulæ circa *Cyllenem* Arcadiæ, nec vsquàm alibi candidæ nascuntur.

Aliis rebus.

Mithridanion herbam generat Pontus. *Melichrysim* gemmam India. *Magudarim* caulem Syria. *Mastichem* arborem Chios insula.

Niuibus.

Taurus, *Othrys*, *Rhodope*, *Scythia*, *Thracia*, nullo ferè tempore non rigent niuibus, gelu, ac glacie. Taurus. Remaclus: Nubibus impono Taure niuose tuis. Scythia, Lucanus: Solibus & nullis Scythicæ, quū bruma rigeret, Dimaduere niues. Thracia. Statius lib. II. Bistoniæ tepuere niues. Ouid. Brachia Sythonia candidiora niue. Othrys. Claudianus: Lassa per Othrysias fundere membra niues Rhodope. Ouid. in Episto. Quà patet vmbrosum Rhodope glacialis ad Hemum.

Scribit Plinius *Atlantis* verticem, altis, etiam æstate, niuibus operiri.

Nemoribus.

Zacinthos insula non procul Corintho. Verg. lib. 3. Aene. Iam medio apparet fluctu nemorosa Zacynthos.

Egaleos mons Atticæ. Statius lib. 12. Diues & Egaleos nemorum, Parnesq; benignus Vitibus.

Atlas (inquit Martianus Capella) nemorosus est, scatẽs fontibus, sed rupibus infœcundus.

Nucibus.

Auella vrbs Campaniæ, nuces habuit præstantissimas. Plinius: Nuces Auellanæ capitis dolorem faciunt. Verg. Et qui maliferæ despectant mœnia Auellæ.

Plinius laudat *Tarentinas* amplitudine, & putaminis mollicie. Columella: Nucem Græcam Auellanam, & Tarentinam hoc modo facere poteris.

Thasiæ. Quintianus: Thasia nux quosdam, Cilix & piscis aliquos. Varro apud Gellium Scaros Cilices, nuces Thasias, palmas Aegyptias, glandes Ibericas inter cibos electiles reponit.

Optimum genus Nucum fuit *Persicum*, autore Plinio. Politianus in Rust. Cornaq; cum Cerasis, duroq; putamine clausa Persica nux.

Plinius lauda *Ponticas*. Vnde Statius lib. 1. Syl. Quicquid nobile Ponticis nucetis.

Nardo.

Nardus, seu Nardum frutex est aromaticus, quo India & Persis abundãt. Horatius: Nunc & Achæmenio perfundi Nardo iuuat. Plinius: Cuius folia nihil ab Indico nardo distant.

Nymphis.

Oceanus Nympharum omnium pater est. Catullus: Non genitor Nympharum abluat Oceanus.

Napis.

Amiternum vrbs Campaniæ Napis abundat Martialis: Hos Amiternus ager felicibus educat hortis. Plinius: Napi verò Amiternini (quorum eadem ferè natura) gaudent æque frigidis. Napus in Aegypto mirè celebratur propter olei celebritatem, quod de semine eius faciunt.

Nebridibus.

Nebrides dicuntur damarum, seu ceruorum pelles. His abundat mons *Nebris* nomine, autore Solino.

Nitro.

Nitrum lapis est sulphuri cõmixtus, & natura sali proximus. Apud Epirum fit eodem quo sal modo. Optimum crescit in *Macedonia*, quod

quod vocant Colestricum. In Aegypto conficitur multò abundantius, sed deterius. Nitrariæ egregiæ Aegyptiis circa Memphim esse consueuerunt.

Nasturcio.

Nasturcium herba est torporem & herbetudinem excitans. Frequens est apud *Babylonem.*

Neadibus.

Neades animalia sunt, quorum voce abrumpitur terra. Reperiuntur in *Samo* insula.

Narcisso.

Plinius ait probatissimum narcissum crescere in *Lyciæ* montibus.

Ostro.

Lemannus lacus, Gebennæ propinquus, colore muricis abundare arguitur dicto Ricardi Bartolini: Ostrifero madidum caput obiectare Lemanno.

Sarra, seu Tyros, Verg. Vt gēma bibat, & Sarrano dormiat ostro.

Sidon. Ouidius: Hic qui Sidonio fulget sublimis in ostro.

Assyria. Verg. in Cyri: Nō Libys Assyrio sternetur lectulus ostro.

Phœnicia. Ruffus Festus: Agenoreo color hinc mentirier ostro.

Tænarus mons Laconiæ. Aegidius Maserius: Commendent ostrū Tænarus, atque Tyros.

Chalcedon. Luc. lib. 9. Pontus & ostriferam dirimat Chalcedona cursu.

Oleo, & Oliuis.

Venafrum Campaniæ oppidum præcipuam olei laudem meruit: Martiar. lib. 13. Hoc tibi Campani sudauit bacca Venafri Vnguentū. Horat. Pressa Venafranæ quod bacca remisit Oliuæ. Plinius: Et vulgò (inquit) principatum hoc bono obtinuit Italia toto orbe, maximè agro Venafrano.

Picenum regio Italiæ. Martial. Si mihi Picena turdus Palleret oliua. Oliuam Picenam commendat Plinius.

Sicyon vrbs Achaiæ. Ouid. in Ibin: Aut vt oliuifera quondam Sicyone profecto.

Trebia, seu Trebula vrbs Italiæ (quæ prius Nitisca dicebatur) etiam claruit oliuis. Verg. lib. 7. Ereti manus omnis, Oliuiferæq; Nitiscæ.

Peparethros insula. Ouid. lib. 7. Meta. Et Giaros, nitidæq; ferax Peparethos oliuæ.

Ager *Sabinorum.* Ouid. lib. 3. Fast. Primus oliuiferis Romam deductus ab aruis.

Eurotas fluuius Laconiæ. Sta. lib. 4. Theb. Taygetiq; phalanx, & oliuiferi Eurotæ Dura manus.

Licabesos mons Atticæ. Stat. lib. 12. Parnésque benignus Vitibus, & pingui melior Lycabesos oliua.

Betis Hispaniæ fluuius. Martialis, Betis oliuifera crinem redimite corona. Plinius: Glareosum oleis solum aptissimum in Venafrano, pinguissimum Betica. Idem: Betica quidem messes vberrimas inter oleas metit.

Paropotamia proxima Tigri regio non palmetis modò, verùm & oleo, pomísque & aliis arbustis nobilis est.

Oliuis etiam abundare *Fortunatas insulas* ostendit Horatius dicens: Germinat & nunquam fallentis termes oliuæ.

Taburnus mons Campaniæ. Vergilius: Iuuat Ismara Baccho Conserere, atque olea magnum vestire Taburnum.

Ouis.

In *Velitris*, Volscorum oppido, fuit ouorum ingens abundantia. Mantuanus: Iam atij Romam caput, ouiferásque Velitras.

Pygmæorum casas luto, penníśq; & ouorum putaminibus construi scribit Plin. lib. 7.

Oonæ eodem teste insulæ sunt Ponti, in quibus ouis auium & auenis viuunt incolæ.

Ouibus.

Galesus, Calabriæ flumen, ouium multitudinem quondam fertur habuisse. Horat. lib. 2. Carm. Dulce pellitis ouibus Galesi flumen.

Canusium vrbs est Appuliæ, in qua lanæ erant rutili coloris. Iuuenalis Satyr. 6. Pastores, & ouem Canusinam, vlmósque Falernas.

Gallia. Horatius: Nec pinguia Gallicis crescunt vellera pascuis.

Calabria, & Appulia. Colu. lib. 8. Generis eximij Calabras, Appulásque milites nostri existimabant, earúmque optimas Tarentinas. Nunc Gallicæ preciosiores habentur, earúmque præcipuæ Altinates. *Altinum* autem oppidum est in palude positum, similem Rauennæ situm habens. Martialis: Velleribus primis Appulia prima, secundis Nobilis Altinum, tertia laudat ouis. Plinius: Lana autem laudatissima Appula, & quæ in Italia Græci pecoris appellatur, alibi Italica. Tertium locum Milesiæ oues obtinent. Appulæ breues villo, nec nisi penulis celebres. Circa Canusium, Tarentúmque summam nobilitatem habent.

Tibareni populi sunt Trapezonti imminentes, Chalybibus vicini, ouium præstantissimi cultores. Priscianus, seu Remnius in Dionysij Geographia: Hinc pecorum est diues nimirum gens Tibarenûm. Hanc prope sunt Chalybes, durissima regna colentes, Quos labor exercet sæuus, ferríque metalla.

Aegyptus adeò herbis exuberat, autore Diodoro Siculo, vt oues bis anno ibidem pariant, bísque præbeant lanam.

Herod

Herodotus ait in *Arabia* esse oues cauda trium cubitorum quam per humum trahunt.

Sunt & minutissimæ oues in *Chio* pabuli inopia, quarum tamen lacte caseus conficitur laudatissimus. Ibidem agni statim à partu matrem pastorémque agnoscunt, & circa petulca lasciuia subsiliunt.

Ornus.

Pelion mons Thessaliæ. Val. Flac. lib. 1. Argo. Quantum Peliacas in vertice vicerat ornos.

Odoribus.

Arabia propter varias herbas, fruticésq; aromaticos, tota est odorifera. Statius lib. 1. Syl. Odoriferis Arabum quod doctus in aruis. Tibullus:- Vrantur odores, Quos tenerè terra diuite mittit Arabs.

Saba. Colu. lib. 11. Cœlitibus, templísque Sabæum miscet odorem. Statius lib. 2. Syl. Odoriferos exhausit flamma Sabæos. Plin. scribit Sabæos ditissimos syluarum fertilitate odorifera.

Persis. Syllius lib. 15. Altera Achæmenium spirabat vertice odorem. Ad hoc allusit Horatius: Persicos odi puer apparatus.

Assyria. Catullus, Fragrantem Assyrio venit odore domum.

Panchaia, & *Idaspes*. Claudianus: Quicquid thuriferis spirat Panchaia syluis, Quicquid odoratus longè blanditur Idaspes.

India. Syllius lib. 17. Qualis odoratis descendit Liber ab Indis.

Armenij. Tibull. lib. 1. Iactat odoratos vota per Armenios.

Oraculis.

Apud *Delphos*, oppidum Phocidis, dabantur Appollinis oracula. Plinius: Subeunt in hac reputatione Delphica oracula, velut ad castigandam hominum vanitatem à deo missa.

Ostreis.

Ostrea, seu Ostreæ appellantur aquatiles conchæ, quarum olim vsus erat in deliciis. Optimę fuerunt in lacu Lucrino. Martialis: Ebria Baiano veni modo concha Lucrino. Horatius: Non me Lucrina iuuerint conchylia. Sergius Orata (qui primus ostrearum piscinas habuit) optimum saporem Lucrinis adiudicauit.

Gerardasca stagnū est agri Volaterrani, optimis ostreis refertum.

Baie, Adrianus Cardin. Baiana ostrea, murices, lupósque.

Circæi. Hora. Ostrea Circæis, Miseno oriuntur echini.

Abydus. Mantuanus: Vnus, & ostriferā Sesto qui iunxit Abydon.

Oppidis.

Alexandri magni comites in eo tractu *Indiæ*, quem subegerant, scripserunt quinque milia oppidorum fuisse, Indiámque tertiam partem esse terrarum omnium, & multitudinem gentium innumeram probabili ratione. Indi enim propè gentium soli nunquàm emigrauêre suis finibus.

Betica olim habuit oppida 175.

Oleribus.

Syria in hortis operoſiſsima oleribus abundauit. Vnde natum Adagium, Multa Syrorum olera.

Onagris.

Onagri ſyluestres aſini præcipui ſunt in *Phrygia* & *Lycaonia.* Sunt & in *Mauritania* curſu pernices, citóque deſiſtentes, quos anhelos venatores propterea facilè capiunt.

In *India* reperiuntur agreſtes, equi magnitudine, capite penè rubenti, oculis cæruleis, vno in fronte cornu.

Onocrotalis

Onocrotalos aues, olorum ſimilitudinem habentes, *Gallia* Septentrionalis, Oceano proxima mittit.

Onychite.

Onychitem gemmam in *Arabiæ* montibus, nec vſquàm alibi naſci veteres putauerunt.

Aliis rebus.

Othonem & *Oenanthem* herbas habet Syria. *Opalos* gemmas, India. *Ocram* pigmentum, Topazonos inſula. *Obſidiarum* lapidem, Aethiopia. *Oryges* feras, Africa. *Origanum* herbam, Bœotia.

Pice.

PLinius: Aſia picem Indicam maximè probat. Græcia Piericam, Naryciam. Verg. lib. 2. Georg. dicens: Et iuuat vndantem buxo ſpectare Cytorum, Naryciæq; picis lucos. Eſt autem *Naricia*, ſeu Narycium oppidum Volſcorum. Colu. lib. 11. Sobolem dabit illa capacem Naryciæ picis, aut Actæi mellis Himetti.

Eſt & circa *Idam* in Troade pix plurima. Vergi. lib. 3. Georg. Idæáſque pices, & pingues vnguine cæras.

Illyrium, ſeu *Illyria* Epiri regio, Italiæ propinqua pice quoq; abundat. Ouidius: Nigrior Illyrica cui pice ſanguis erat.

Theopompus apud Plinium teſtis eſt in *Appolloniatarum* agro picem foſsilem non deteriorem *Macedonica* inueniri.

Piceis Arboribus.

Picea arbor frequens eſt in *Pado*: Vnde impoſitum fluuio nomen. Pades enim Picea Gallicè vocantur, inquit Plinius.

Palmis.

Apud Heſſenos populos vrbs eſt *Eggada* nomine, fertilitate, & nemoribus palmetorum nobilis.

Aegyptus. Plinius: Palma (inquit) quæ fert Myrobalanum, probatiſsima eſt in Aegypto. Quintianus: Inuenta menſis palma mox Aegyptia.

Idume prouincia Syriæ palmis luxuriat. Lucanus: Et arbuſto palmarum

marum diues Idume. Vergil. lib. 3. Georg. Primus Idumæas referam tibi Mantua palmas.

Hiericus oppidum est Idumææ, in cuius agro Strabo ait palmetum esse centum stadiorum, Plinius Hiericuntem palmetis consitam, & fontibus irriguam vocat. Idem: Sed vt copia (inquit) ibi atque fertilitas, ita nobilitas in Iudæa: nec in tota, sed Hiericunte maximè.

In *Babylonia* Per omnem regionem palmæ sunt sua sponte nascentes, pleræque fructiferæ.

Arabia. Ouid. lib. 10. Palmiferos Arabes, Panchæáq; rura relinquā.

Pharos Aegypti Insula. Ouid. lib. 2. Eleg. Quæ colis & Memphin, palmiferámque Pharon.

Selinis vrbis iuxta Lilybæum. Syllius: Audax Hybla fauis, palmis quoque onusta Selinis. Verg. lib. 3. Aen. Téq; datis linquo ventis palmosa Selinis.

Plinius scribit *Iudæam* esse inclytam palmis.

Est & in Lyguria castrum *S. Romuli* palmis nobilibus refertum.

Canaria vna ex Fortunatis insulis abundat palmetis, cariotas, id est, palmarum fructus ferentibus. Martialis: Notę cariotides theatris. Statius: Prægrandes cariotides cadebant.

Tylos insula maris Persici, palmas, oleas, vites, ficos, & varia pomorum genera profert.

Thebæ Aegyptiæ palmis itidem fœcundæ fuerunt. Statius: Seu quæ palmiferæ mittunt venalia Thebæ.

Pomis.

Tybur oppidum non procul Roma, pomis abundauit. Colu. lib. 11. Et turris lacus, & pomosi Tyburis arua.

Phæacum regio tanta pomorum vbertate claruit, vt præmaturis fructibus noui statim succederent. His autem præfuit Alcinous. Stat. libro 1. Syl. Quid bifera Alcinoi laudem pomaria, vósque Qui nunquàm vacui prodistis in aëra rami? Iuuenalis Saty. 5. Illa iubebit Poma dari, quorum solo pascaris odore: Qualia perpetuus Phæacum Autumnus habebat.

Anio fluuius Tyburi propinquus, etiam pomis abundat. Propertius: Ramosis Anio qua pomifer incubat aruis.

Phalisci, Volscorum populi, etiam abundant pomis. Ouid. libro 3. Eleg. Quum mihi promiferis coniux foret orta Phaliscis.

Aspagones Indiæ populos, vitis, lauri, buxi, pomorúmque omnium in Græcia nascentium fertiles scribit Plinius.

Omnes *Fortunatæ Insulæ* copia pomorum & auium omnis generis abundant.

Plumbo.

Mictis Insula cādidum generat plumbum. Plinius lib. 4. cap. 16.

Timæus historicus à Britãnia introrsus sex dierum nauigatione abesse dicit insulam Mictim, in qua candidum plumbum proueniat.

Ex *Caßiteride* insula, ait Plin.lib.7.cap.56.plumbum primus apportauit Midacritus.

Cantabria nigro abundat plumbo.

Pantheris.

Hyrcania Scythiæ pars Pantheris, Pardis, & Tygribus abundat.

Pinis.

Atlas mons. Ausonius: Mec pinifer Atlas Amphitryoniadem puerum.

Ida. Statius libro 3.Syl. Pergame pinifera multò precioſior Ida.

Lycæus mons Arcadiæ. Statius lib.7. Theb. Nec sua pinigero magis adnatet vmbra Lycæo.

Simois fluuius Phrygiæ. Statius lib. 12. Pinigeri rapitur Simoëntis ad amnem.

Mænalus. Vergil. Pinifer illum etiam sola sub rupe iacentem Mænalus, & gelidi fleuerunt saxa Lycæi.

Ossa mons Thessaliæ. Luca. Quantus Piniferæ Boreas quũ Thracius Offæ Rupibus incubuit.

Othrys. Valerius Flac. Parnasi lateãt iuga, cesserit Othrys Piniger.

Portis.

Aegyptiæ *Thebæ* centum portis nobiles fuerunt. Iuuenalis; Ecce vetus Thebæ centum iacet obruta portis. Plinius: Et Diospolis magna, eadem Thebæ, portarum centum nobilis.

Piscibus.

Aulis vrbs, seu portus Bœotiæ, piscibus abundat. Ouid libro 12. Metam. Bœotáque tellus Aulide piscosa puppes tenuisset ituras.

Benacus lacus. Petrarcha: Carmine piscoso referens accepta Benaco. Vbi primam corripuit, quæ à Vergilio producitur.

Gnydos Lyciæ ciuitas. Ouid.lib.10. Piscosámque Gnydon, grauidámque Amathunta metallis.

Multa sunt in *Nilo* piscium genera, inter quos numerantur Lepidothus, Coracinus, Porcus, Phagonus, Silurus, Citharus, Alosa. Ex testaceis Dilichius, Phiscus, Bosites.

Tanta est in *Thule* insula piscium multitudo, vt ligni loco comburantur ab incolis.

Gedrosi Indiæ populi (qui Arbim amnem incolunt) fores in domibus maxillis piscium, & beluarum faciunt, & ossibus tecta contignant.

Populis arboribus.

Sperchius fluuius Thessaliæ. Ouid.lib.1. Meta. Populifer Sperchius, & irrequietus Enipeus.

Padus

Padus. Ouid. lib. 2. Eleg. Frigidus Eurotas, populiferque Padus.
Populos nigras, efficacissimas habet *Creta* Insula.

Papyro.

In Lacunis *Nili* nascuntur iunci, ex quorum tenuissimis fissuris contexuntur chartæ & vela, & vestes & stragula. Est autem Papyrus frutex nascens in paludibus Aegypti, aut quiescentibus aquis Nili. Papyrum ostendit primus in *Aegypto* Alexander. De Papyro, Lucanus: Nondum flumineas Memphis contexere Biblos Cœperat. Ouid. lib. 15. Pérque Papyriferi septemflua flumina Nili. Martialis: Perdite Niliacas Musæ mea damna papyros. Plinius lib. 13. Papyrum (inquit) nascitur in palustribus Aegypti, aut quiescentibus Nili aquis, vbi euagatæ stagnant, duo cubita non excedente altitudine gurgitum. Et paulò pòst: Nuper & in Euphrate nascens circa Babylonem Papyrum intellectum est eundem habere vsum chartæ.

Prunis.

Damascus vrbs Syriæ optimis abundat prunis, quæ Damascena vocantur. Columel. lib. 11. Armeniisq; & Cæreolis, prunisque Damasci. Plinius lib. 15. In peregrinis arboribus dicta sunt Damascena, à Syriæ Damasco cognominata.

Pyris.

Plinius ait *Crustumina* Pyra cunctis esse gratissima.

Abundant & Pyris *Calabri*, quæ consueuerunt hospitibus apponere. Horat. Non quo more Pyris vesci Calaber iubet hospes. Hinc Adagium, Calabri hospitis Xenia.

Crustuminis proxima sunt *Falerna*, à potu: quoniam tanta vis succi abundat.

Porris.

Aricia vrbs Italiæ porris abundat. Martialis: Mittit præcipuos nemoralis Aricia porros.

Tarentum. Idem Martia. Fila Tarentini grauiter redolētia porri.

Plinius ait laudatissimum porrum esse in *Aegypto*, mox Orchię, atque Ariciæ.

Phasianis.

Phasiani, à Phaside Colchorum fluuio dicuntur, quòd ibi sint frequētes. Lactantius: Cernitur & mixtam Phasidis inter auem. Martia. lib. 13. Argiua primùm sum deportata carina, Antè mihi notum nil nisi Phasis erat.

Paludibus.

Nilus. Statius lib 3. Syl. Vnde paludosi fœcunda licentia Nili.
Rauenna. Syll. lib. 8. Lenta paludosæ proscindunt signa Rauennæ.
Sicambri populi Germaniæ Rheno proximi, in paludibus habitant.

tant. Propertius:Ille paludoſos memoret ſeruire Sicambros.

Portentis.

Nilus. Stroza fil.Et portentinaſſet vada noxia, Nili.

Pruinis.

Scythia, Riphæi, Caucaſus, Strymon fluuius Thraciæ perpetuis rigẽt pruinis. Vergil. libr. 4. Georg. Aruáque Riphæis nunquam viduata pruinis. Claudianus: Caucaſeas captiua bibunt armenta pruinas.

Pharetris.

Creta. Vergil. lib. 3. Georg. Armáque, Amyclæumq́ue canem, Creſſamq́ue pharetram.

Cnoſos & Gortyna vrbes Cretę. Luc. 3. Creta vetus populis, Gnoſosq; agitare pharetras Docta, nec Eois peior Gortyna ſagittis.

Cydon vrbs Cretæ. Ouid. lib. 8. Meta. Armáque, equosq́ue, habitusq́ue Cydoneasq́ue pharetras.

Lycia. Statius lib. 6. Theb. Cætera pars Lyciis gaudet contenta pharetris.

Media. Marullus: Non tot ſpicula Medicis pharetris.

Purpura.

In *Melibœa*, vrbe Theſſaliæ, claruit vſus purpuræ. Vergil. lib. 5. Aeneid. Purpura Mæandro duplici Melibœa cucurrit.

Plinius ait in *Laconia* purpuram optimam fieri conſueuiſſe. Horat. Nec Laconicas mihi Trahunt honeſtæ purpuras clientes.

Bombycinam veſtem texere Pamphila Platis filia in *Coo* inſula prima docuit. Martialis: Nec Coæ referunt iam tibi purpuræ.

Tyros. Tibullus, Illi ſelectos certent præbere colores, Africa puniceum, purpureúmque Tyros: Idem: Vellera det fuccis bis madefacta Tyros.

Sidon & Ancon. Syllius lib. 8. Stat fucare colus, nec Sidone vilior Ancon.

Plinius de *Carthagine* loquens, Nunc omnis (inquit) nobilitas conchylio, atque purpura conſtat.

Purpuras piſces habent Sigæum & Lectum Idæ promontaria.

Placentis.

Picentes pane laudantur, quem conficiebant ex halicæ materia macerata. Hic ob duriciam frangi non poterat, niſi lacte, mulſo've mollitus. Martialis: Picentis Ceres niueo ſic nectare creſcit, Vt leuis accepta ſpongia turget aqua. Pamphilus: Non halicæ panes, non quas tibi terra placentas Picentina dedit.

Pyramidibus.

Pyramides lapideæ fuerunt ſtructuræ in *Aegypto*, quas reges ſumptu maximo erigebant, aut in oſtentationem diuitiarum, aut in

vſum

vſum ſepulturæ, aut ad excitandum populi torporem. Earum vna CCCLX. milibus hominum, viginti annorum ſpacio conſtructa fertur, tanta quidem rerum prodigentia, vt in raphanos, allium & cæpas (quibus operarij veſcebantur) MDCCC. talenta erogata ſint. Martialis Barbara Pyramydum ſileat miracula Memphis.

Procellis.

Syrtis, Charybdis, Scylla, Malea, Caphareus, marina dicuntur pericula, procellis frequentibus agitata. Pamphilus, Pérque procelloſas Syrtes, per ſaxa Maleæ, Per mare, quod rapido vortice Scylla trahit.

Pectinibus.

Pectines piſces ſunt lati, quibus abundat *Tarentum*. Horat Pectinibus patulis iactat ſe molle Tarentum. Plin. ait laudatiſsimos eſſe pectines Mitylenis, in Aegypto verò pectunculos.

Pecore.

Phyllos regio Arcadiæ. Sta. lib. 4. Theb. Aptior armentis Mydea, pecoroſaque Phyllos.

Tartari populi, quum frugibus careant, pecore tamen abundant. Et quoniam aquarum ſunt pauperes, equinum ſanguinem bibunt.

Sclaui regionem habitant adeò feracem, vt bis in anno grauidas habeant pecudes, quæ quater tondentur.

Volaterranus ait *Pannoniam* pecoribus & vitibus abundare, ſed olei pauperem eſſe.

Orchomenos vrbs Arcadiæ, Polymelos à pecoris copia nomen meruit.

Angli pecore abundant, laniſq; molliſsimis, quoquouerſus exportatis. Viuaria animalium ad tria milia in tota inſula cernuntur, inquit Volaterranus.

Pabulis.

Morauia ſterilitatem olei, & vini, pabulorum, frumenti, pecoriſque abunde penſat.

Erithrea inſula Hiſpaniæ tantæ eſt fœcunditatis, vt oporteat pecudes pabuli copia, excreatione ſanguinis purgari: Cuius rei cauſa, ea finguntur quæ de Geryonis armentis dicuntur.

Plin. ait nihil eſſe laudatius *Germaniæ* pabulis.

Pernis.

Pernę piſces de genere concharum, frequentes ſunt circa *Pontias* inſulas.

Pſymmythio.

Pſymmythium, ſeu Ceruſſam parit *Rhodos* inſula.

Pumicibus.

Pumices dicũtur lapides eroſi amne, leuigandis corporibus aptiſſimi. Laudantur in *Melo, Scyro* & *Aeolijs* inſulis. Reperiuntur & in

Sicilia

Sicilia nigri coloris.

Persicis.

Persica dicuntur à *Perside* regione his abundante. Habet *Aegyptus* Persicum arborem similem pyro.

Paliuro.

Paliuro arbori Cyrenaica regio suam postponit Loton.

Ptisana.

Ptisanæ Potioni (cuius laudibus Hippocrates volumen vnum dicauit) bonitas præcipua *Vticensi* in *Aegypto* fit ex hordeo.

Panico.

Panico cibo præcipuè vtitur *Aquitania*. *Ponticæ* gentes nullum panico præferunt cibum.

Portu.

Aulis vrbs Bœotiæ portum habuit quingẽtarum nauium capacẽ.
Strabo ait *Anthedonem* Bœotiæ vrbem portuosam esse.
Munychia vrbs Atticæ habuit stationem c c c c. nauiũ capacẽ.
De *Lycia*, Seneca in The. Tutãque crebris portubus Lyciã videt.

Pardis.

Pardos in *Africa*, *Syriaq;* esse creberrimos, ait Plinius. Capiuntur & in regione *Mauritaniæ*. Sunt & in *Caria* ac *Libya* prælongi admodum, animo imbelles, saltu agiles, pelle adeò dura, vt ferro non cedat.

Pristibus.

Pristes pisces sunt in mari *Indico* c c. cubitorum.

Platanistis.

In *Gange* reperiuntur Platanistæ pisces x v. cubitorum.

Phœnice.

Phœnicem auem annis 690. viuentem sola fert *Arabia*. Claudianus: Hæc fortunatus nimium Titanius ales Regna colit, Solísque plaga defensus iniqua, Posſidet intactas ægris animalibus oras.

Palumbibus.

In agrum *Volaterranum* Palumbes quotannis aduolant è mari.

Psytacis.

India Psytacum mittit, auem humanæ vocis docilem. Claudianus:- Et si qua loquendi Gnara, coloratis viridis defertur ab Indis. Nunc etiam aduehuntur ex *Lusitania*, insulisque *Aethiopicis*.

Phaleridibus.

Phalerides aues habet Parthorum *Seleucia*. Aquaticarum laudatiſsima Asia.

Phalecrocoraces aues Balearium insularum sunt peculiares.

Pellibus.

Ex *Tana*, Venetorum castello, exportantur pelles & mancipia,

quæ

quæ Sarmatæ mercantur, vocántque Carcasos.

Panibus.

In *Scolo* Bœotiæ vico laudatissimi fiebant panes.

Pelamidibus.

Pelamidum piscium copiam habent *AlyZones* populi. Strabo ait etiam reperiri in angustiis Byzantij.

Peloridibus.

Pelorides pisces dicuntur à *Peloro* promontorio, vbi scatent.

Peponibus.

In *Campania* Pepones optimi spontè proueniunt.

Petroselino.

Optimum Petroselinum veniebat quondam ex *Macedonia*.

Pœphagis.

Habet *India* pœphagũ animal duplo magnitudinẽ equi excedẽs.

Perdicibus.

Theophrastus dixit perdices esse in *Paphlagónia* duplici corde.

Palæstra.

Fuerunt *Spartani* clarissimi pugiles, & palæstritæ. Propert. Multa tuæ Spartæ miramur iura palæstræ.

Aliis rebus.

Parthenium pigmentum habet Aegyptus.

Purpurissum colorem India.

Panacem herbam Clitorus mons.

Panacem vnguentum Arabia.

Philoginon gemmam, *Porphyritem* lapidem, *Perseam* arborem Aegyptus.

Phatagam animal, *Porphyrum* serpentem India.

Panorpum auem, Galatia.

Pardialim & *Perseum* pisces Mare rubrum.

Populo, & diuersis rebus abundat Parrhisiorum Lutetia.

Quercubus.

C*Haonia* pars Epyri, glandibus abundat, & quercubus. Ouid. lib. 10. Vmbra loco venit, non Chaonis abfuit arbor.

Dodona sylua Epyri. Val. Flac. lib. 1. Arg. Dodonida quercum Ingredior. Syllius lib. 3. Implet fatidico Dodonida munere quercum.

Ossa mons Thessaliæ. Val. Fl. Fleuit vbi Osseæ captaret munera quercus.

Racemis.

C*Aecubum* oppidum in sinu Caietano, terras habet optimi vini feraces. Horatius: Cæcubum, & prælo domitam Caleno Tu bibes vuam.

Tmolus mons Lydiæ. Ouid. libr. 4. de Ponto: Africa quot segetes,

getes,quot Tmolia terra racemos,Quot Sycion baccas.

Methymna. Ouid. Gargara quot ſegetes,quot habet Methymna racemos.

Rhombis.

Adria, ſeu mare Adriaticum. Iuuena. Satyra.4. Incidit Adriaci ſpacium admirabile Rombi.

Rhombitem Ptolemæus ait eſſe fluuium poſt Mæotidem à Rhomborum frequentia nominatum.

Plinius ait Rhombum *Rauennæ* eſſe laudatiſsimum.

Rosis.

Pæstum oppidum in Lucania bis in anno fructus quoſdam, & in his roſas parit.Verg.lib.4.Georg.Biferiq; roſaria Pæſti.Idem de roſa:Vidi Pæſtano gaudere roſaria cultu.

Pangæum quoque montem roſis feracem eſſet decet Plinius lib. 21.cap.4.

Abundat & *Campania* optimis roſis, quibus præcipua dignatio. His Plinius addit *Prænestinam* & *Milesiam*.eſt etiam *Cyrenis* odoratiſsima roſa.

Resina.

Reſina humor eſt fluens ab arboribus, etiam in eiſdem reſidens. Plautus Aegyptiam probat in Marcatore dicens:Reſinam ex melle Aegyptiam vorato,ſaluum feceris.

Raphanis.

Raphanus herba eſt ſeu radix comeſtibilis, tam frequens & nobilis apud *Delphos*, vt ex auro dicaretur, Beta ex argēto,Rapum ex plumbo.Aequat in *Germania* infantum puerorum magnitudinē.In *Aegypto* Raphani ſparguntur nitro,vbi ſunt ſuauitate præcipui.

Laciadæ quoque populi Atticæ raphanorum habēt copiam. Apud eos moris erat,vt qui fuiſſet in adulterio deprehenſus,ignominioſas pœnas daret, impactis in pudendam corporis partem raphanis, qui ibidem creſcunt mira magnitudine.

Rapis.

Plinius lib.18.dat palmam rapis,in *Narsino* agro naſcentibus.

Reseda.

Reſedam herbam collectiones,inflammationéſque decucientem habet *Ariminum* magno prouentu.

Riuis.

Methone vrbs riuis abundat.Seneca in Troade:An frequens riuis leuibus Methone?

Serpentibus.

OPhiusa inſula dicta eſt à multitudine ſerpentum. Ophis enim Græcè ſerpentem ſignificat. Vnde Ophiogenæ populi in Helleſponto,

lespõto, qui serpentum ictus tactu leuant, & imposita manu, corporis venena extrahunt.

Mauritania. Horatius: Nec Mauris animo mitior anguibus.

Libya. Syllius: Terga damus, Libycisq; parem non esse fatemur Anguibus Ausoniam.

Africa. Horat. lib. I. Ser. Canidia afflasset peior serpẽtibus Afris.

Sinuessa vrbs Cãpaniæ. Ouid. lib. 15. Vulturnus, niueisque frequens Sinuessa colubris.

Cinyphs fluuius est Libyæ inter duas syrtes, capris & serpentibus abundans. Pamphilus: Affer Cinyphij caput colubri.

Candei populi orientales serpentibus vescũtur. Vnde & Ophiophagi vocantur. Neque est alia regio earum fertilior. Plinius.

In *India* serpentes in tantam adolescunt magnitudinem, vt solidos hauriant ceruos, taurosq;.

Tanti sunt & apud *Rhindacum* amnem in Ponto, vt superuolantes, quamuis altè, perniciterq;, alites haustu raptas absorbeant.

Constat apud *Bragadam* fluuium serpentem centum & viginti pedum longitudinis à regulo interfectum. Quod est argumentum maximos ibidem nasci.

Sulphure.

Nascitur (inquit Plinius) sulphur in insulis *Aeoliis*, inter Siciliam & Italiam. Sed nobilissimum in *Melo* insula. In Italia quoque inuenitur in *Neapolitano, Campanóque* agro, & collibus qui vocantur *Leucogabi.* Volaterran. ait nunc fossile suphur esse in agro *Volaterrano.* *Nar* quoque fluuius aquas habet Sulphureas. Ausonius: Fluminibúsque Italis præponens sulphureus Nar.

Segetibus.

Apud *Cinyphem* Libyæ fluuium magna est frugum copia. Vnde Ouid. Cinyphæ segetis citius numerabis aristas.

Multis testimoniis constat Libyam & Africam segetibus abundare. Mantua. in Syluis, Vbi Libycæ segetes, vbi Gnosia Vina. Ouid. lib. 4. de Ponto: Africa quot segetes, quot Tmolia terra racemos. Ab hac rerum copia, Cererem Argi Libyssam vocant, autore Festo.

Gargarus mons Phrygiæ. Ouid. Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos.

Scaris piscibus.

Scaros pisces habet *Carpathium* mare. Horatius: Non me Lucrina iuuerint conchylia, Magis ve Rhombus, aut Scari: Siquos Eois intonata fluctibus, Hyems ad hoc vertat mare. Eois fluctibus dixit, id est, Orientalibus, propter mare Carpathium. Hunc piscem Optatus Helipertius præfæctus classis sub Claudio principe, è Carpathio aduexit. Numeratur autem inter cibos electiles. Varro apud Gellium

testis est Scaros *Cilices* omnium esse præstantissimos.

Sagittis.

Sequẽtia loca incolas habuerunt peritissimos sagittarum. *Creta.* Vergilius in Cyri, Attica Cretæa sternebat rura sagitta.

Lycia. Vergilius lib. 8. Ille mihi insignem pharetram, Lyciasq́; sagittas Discedens, pharetramq́; auro dedit intertextam.

Cydon vrbs Cretæ. Statius lib. 7. Theba. Cydonæas anteibunt gessa sagittas.

Gortyna Luca. libro 6. Dictæa procul ecce manu Gortynis arundo. Idem: Nec Eois peior Gortyna sagittis.

Dicte. Syllius lib. 13. Dictæa per auras Tranat, & in medium perlabitur vrbis arundo.

Parthia. Mantuanus in Alphonso: Nec Parthica tanto Agmine per cœli nubem se fundit arundo. Hac ratione Catullus Parthos vocat sagittiferos.

Eruhra, seu Erithræ. Sidon. Fortè sagittiferas Euam populatus Erithras. De Oriẽtalibus populis. Flac. lib. 5. Quos neq; Iber, neque tuta suis aurora sagittis Sustinet. Per auroram intelligit Oriẽtales.

Sarissis.

Sarissæ dicũtur hastæ *Macedonum*. Ouid. lib. 12. Qui clypeo gladioq́; Macedoniaq; Sarissa. Lucan. lib. 8. Primi Pellæas arcu fregere Sarissas.

Smaragdis.

Smaragdo gẽma viridi, & oculorũ aciẽ recreante abundãt *Erithra*, & *Scythia*. Claud. Inter Erithræos surgentia colla smaragdos.

Reperitur etiam in *India*, & Cypri ærifodinis. Plinius ait Aegyptiorum, Scythicorumq́, smaragdorum tantã esse duritiem, vt nequeant vulnerari. Ait & Scyticos omnium esse nobilissimos.

Sistris.

Sistrum tinnulum est instrumentum, ab *Aegyptiis* repertum, quo vtebantur in sacris Isidis, vnde Sistrati Aegyptij dicuntur. Mart. Ligeri fugiunt calui, sistrataq; turba. Ouid. lib. 3. Eleg. Quid nunc sacra iuuant, quid nunc Aegyptia prosunt Sistra?

Saccaro.

Saccarum dicitur mel in arundinibus collectum instar gummi candidum, & dentibus fragile, Saccarum autem fert *Arabia*, sed laudatius *India*.

Stanno.

Cassiterides decem sunt insulæ in Hispania, ex quibus effoditur Stannum, quod Cassiterum appellatur. Diodorus ait venam stanni esse in Britannia, iuxta Helenum promontorium, quod nunc *Cornubiam* vocant.

Saxis

Saxis.

Mātuanus *Apeninum* saxosum, Pamphilus *Ceraunia* scopulosa, Calentius *Pelion* lapidosum vocant, quòd eo loca saxis abundent. De *Eryce* monte Siciliæ Seneca in Medæa, Quæcunque generat inuius saxis Eryx.

Stamine.

Pergamus Attali regia, *Memphis*, & *Babylon* vrbes ingeniosæ fuerunt in texendis staminibus. Politianus in Rust. Textile nec tenero subtegmine fulgurat aurum, Spirantes referens vultus, quæ Pergamos olim Artifici descripsit acu, quæ stamina Mēphis, Quæ Tyros & Babylon radio pinxere sonanti.

Sale, & Salinis.

Hammanientes Cyrenaicæ regionis populi domos sale montibus suis exciso, ceu lapide construunt.

Sunt etiam in *Saxonia* Salinæ vberrimæ, & argentifodinæ ab Othone primò inuentæ.

Alos vrbs Achaiæ, à sale ibidem reperto meruit nomen.

In *Ormeno* monte Indiæ quum sal eruitur, & instar lapidum cæditur, fertur postea renasci mira vbertate.

Apud *Cyprum* sal hammoniacū dicitur, quod, in arena reperitur.

Bisuntium, vrbs est Burgundiæ, in cuius agro duo sunt fontes, alter aquæ dulcis, alter vnde sal igne densatum conficiunt, candore præstans, & maximum eius gentis vectigal.

Tarentini sale abundant candidissimo, atque fossili, quem Plinius ait esse omnium suauissimum.

Apud *Bactros* amnis Ochus, & Iaxartes ex appositis montibus deferunt salis ramenta.

Sunt & in *Africa* lacus turbidi salem ferentes.

In *Carris* Arabiæ oppido muros domosq; massis salis faciūt, aqua ferruminantes.

Salicibus.

Ameria vrbs Vmbriæ fuit quondam salicibus ferax. Verg. Atque Amerina parat lentæ retinacula viti.

Setabo.

Setabum genus est lini, sudariis aptissimi, & tenuitate præcipui, quo abundat Hispaniæ vrbs *Setabis* nomine. Catullus: Nam sudaria Setaba ex Iberis miserunt mihi muneri Fabullus & Verannius.

Sparto.

Spartum herba est in *Hispania* frequēs, qua optimum etiam conficitur linum. Strabo ait in Hispania cāpum esse *Spartarium*, à Sparti multitudine nuncupatum.

Scombris.

Scombraria insula est, vel promōtoriū contra Africam, scombris

piſcibus abundans. Vnde nomen tractum.

Saliunca.

Saliuncam herbam breuem & folioſam multæ ſuauitatis gignit *Pannonia, & Norica.*

Suibus.

Sues in *Arcadia* adeò ſaginantur, vt Plinius ſcribat Soricem in corpore cuiuſdam præpinguis nidificaſſe.

Struthiocamelis.

Struthiocameli aues ſunt in *Africa, & Aethiopia,* tantæ magnitudinis, vt altitudinem hominis inſidentis equo ſuperent, & celeritate vincant.

Salmönibus.

Salmo fluuiatilis in *Aquitania,* præfertur marino.

Sampſuco.

Sampſucus herba eſt *Mitylenis* plurima, qua optimum conficitur oleum, quod Sampſucinum dicitur.

Speculis.

Optima ſpecula olim fiebant B*rundûſij,* ſtanno & ære mixtis. Autor Plinius.

Signis.

Rhodi L X X I I I. millia ſignorum fuiſſe, Mutianus apud Pliniũ teſtis eſt.

Sinopide pigmento.

Sinopis primũ ĩuẽta eſt in *Põto,* Inde nomẽ à Sinope vrbe. Naſcitur in *Aegypto, Balearibus, Africa,* ſed optima in *Lẽno & Cappadocia.*

Siliqua.

Siliqua arbor naſcitur frequens in *Syria Ioniáque*, & circa *Gnydon,* atque in *Rhodo* ſemper comantibus foliis.

Syluis.

Mare rubrum, & totus *Orientis Oceanus* refertus eſt ſyluis.

Tylos quoque inſula maris Perſici, quà ſpectat Orientem.

Subere.

Suber præcipuè naſcitur circa *Elidem,* aut *Spartam.* Plinij temporibus naſcebatur in *Italia.*

Scirpis.

Mauri mapalia ſua tegunt ſcirpis, tanta eorum multitudine affluunt. His & nautæ in Pado velificant.

Stipulis.

In *Leborino* Campaniæ agro tanta eſt ſtipularum craſsitudo, vt eis ligni vice vtantur.

Serpillo.

Plin. lib. 19. ait, montes *Thraciæ* ſcatere ſerpillo.

Spong

Spongiis.

Spongiæ mollissimæ sunt circa *Lyciam*, In Hellesponto asperæ, Densæ circa *Maleam*.

Aliis rebus.

Sarcocollam paruæ arboris lacrymam habet Persis.

Sandaracam pigmentum *Topazos* siue Topazonos Rubri maris insula. *Selenitem* gemmam Arabia. *Sesamum* frugem India. *Syroperdicem* auem perdice minorem, Anthiochia. *Synthicen* herbam Bœotia. *Stœchadem* herbam odoratam Stœchades insulæ.

Syderitem gemmã Arabia. *Silurum* piscẽ Nilus. *Scorpiones*, Africa.

Terebinthis.

ORicos, seu Orithos ciuitas est iuxta Epyrum, abundans Terebintho arbore, quæ propterea vocatur Orithia. Verg. lib. 10. Inclusum buxo, aut Orithia Terebintho Lucet ebur.

Syria quoque habet Terebiuthum, maximè in Damasco.

Talpis.

Talpis scatet tota B*œotia*, præterquàm Coronea vrbs, vbi nec gignuntur, nec allati viuunt.

Plinius ait talpas in *Orchomeno* cuncta subruere.

Thure.

Sabea regio Arabiæ, & tota ferme *Arabia* abundant thure. Plinius: Sabæi Arabum propter thura clarissimi. Val. Flac. lib. 6. Argõ. Hac quoque thuriferos felicia regna Sabæos. Vergilius lib. 1. Aeneid. Centumq; Sabæo Thure calent aræ. Idem: India mittit ebur, molles sua thura Sabæi.

Minæi Arabiæ populi, primi commercium thuris fecêre, maximeq; exercent.

Abundat etiam thure *Panchaia* regio Arabiæ. Lucr. lib. 2. Araq; Panchæos exhalat propter odores.

Thure quoque nobilis est *Libanus*, mons Phœniciæ. Ausonius, Florum spirat odor, Libani ceu montis honor thus.

Topazio.

Topazio lapide precioso abundat *Topazios* insula maris Rubri, à qua & nomen sumpsit. Reperitur & in Arabiæ insula, quæ *Chytis* vocatur.

Testudinibus.

Scribit Plinius in *Taprobane* insula tantam plerisq; in locis testudinum reperiri multitudinem, vt earum superficie contegantur habitantium familiæ.

In *Carmaniæ* angulo sunt Chelonophagi (inquit Plinius) testudinum superficie casas tegẽtes, & carne vescentes. Sunt & in *Africa* plurimæ.

Testudines tantæ magnitudinis habet *Indicum* mare, vt singularum superficie habitabiles casæ integantur, atque inter insulas rubri præcipuè maris, his nauigent cymbis.

Troglodytæ cornigeras habent, vt in Lyra annexis cornibus latis, sed mobilibus, quorum in natando, remigio se adiuuant.

Tædis.

Tæda arbor, nuptiis quondam sacra frequens est in *Calabria.*

Thapsia.

Thapsia ferula syluestris, nomen sumpsit à *Thapso* insula, in qua abundat.

Tigribus.

Reperiuntur tigres in India apud *Prasios* populos, magnitudine duplici, quàm sit Leo. Iuuena. Indica Tigris agit rabida cum Trigride pacem.

Sunt & frequentes in *Hyrcania*, & *Armenia*, quæ propterea Hyrcanæ & Armeniæ dicuntur à poëtis. Vergilius: Daphnis & Armenias curru subiungere Tigres Instituit.

Dicuntur & *Gangeticæ* à Gange. Ouidius lib. 6. Meta. Nec mora traxit Ityn, veluti Gangetica ceruæ Lactentem fœtum per syluas Tigris opacas.

Eadem ratione dicuntur *Caucaseæ*, à Caucaso mõte Scythiæ. Syllius: Caucaseam lustrans virgato corpore Tigrim.

Et *Caspiæ*, à Caspia Scythiæ regione. Claud. Si tu sancta Ceres, & te non Caspia tigris Edidit.

Parthicæ à Parthia. Idem: Quem Parthica tigris velat.

Prope *Niphatem* Scythiæ fluuium sunt etiam tigres. Sido. Aut vt Tigriferi pharetrata per arua Niphatis.

Tarandis.

Tarandum animal tauri magnitudine, & pelle versicolore (quà scuta fiunt) fert *Scythia.*

Torsionibus.

Torsio piscis est similis Delphino, præterquàm rostro. Hunc gignit mare *Ponticum.*

Thrißis piscibus.

Thrissas in *Tyberi* fluuio laudatissimas reperiri scribit Plinius. Has in *Aegypto* circa Meroæ stagnum, coloni flebilibus numeris escæ vice deceptas expiscantur.

Thynnis.

Strabo ait Thynnos pisces miræ magnitudinis in *Hispania* reperiri, eosque glande vesci prodit.

Thriciis.

Thriciæ pisces sunt frequentes in *Istro*, ex quo quum in mare uene

venerunt nunquam postea remeant.

Thymallo.

Thymallum piscem magnitudine cubitali gignit *Ticinus*, Italiæ fluuius.

Tuberibus.

Tubera poma, seu cibi in magnis olim deliciis fuerunt. Asiæ nobilisšima extitêre circa *Lampsacum*, & *Alopeconesum*. Græciæ verò circa *Elidem*. Præstant *Africana*. De his Martia. Rumpimus altricem tenero de vertice terram Tubera: Boletis poma secunda sumus.

Tela.

Ausonius telam commendat *Persicam*, vbi ait: Laudet Achæmenias Orientis gloria telas, Molle aurum paliis Græcia texe tuis.

Commendatur *Aegyptia* ob præcipuã lini bonitatem, vel quòd multis liciis (quæ polymita dicuntur) texere docuerint. Lucanus lib.10. Vt mos est Phariis miscendi licia telis.

Setabis vrbs Hispaniæ tela claruit. Syllius lib. 3. Atq; altrix celsa mittebat Setabis arce, Setabis & telas Arabum spreuisse superbas, Et Pelusiaco filum componere Nilo.

Tauris.

Clitumnus fluuius est Vmbriæ, cuius aqua pota candidos boues (qui ibidem sunt frequentes) reddit. Statius lib.1. Syl. Aut præstent niueos Clitumna noualia tauros.

Meuania oppidum est Vmbriæ, Clitumno fluuio propinquum, ferax taurorum & armentorum. Lucan. lib.1. Est qui tauriferis vbi se Meuania campis Explicat.

Taxus.

Taxus arbor est feralis, baccas proferens venenatas, à qua toxicum velut taxicum appellatur. Frequens est in *Hispania* & *Corsica*. Vnde Verg. Sic tua Cyrnæas fugiant examina taxos. Plinius ait, Arcadiæ taxos tam præsentis esse veneni, vt si quis sub iis dormiat, cibumve capiat, statim moriatur.

Tapetibus.

Alexandria & *Aßyria* tapetibus claruerunt, qui inde Assyrij & Alexandrini vocantur. Statius lib.2. Thebaid. Fuderat Assyriis extincta tapetibus alto Membra thoro.

Thermis.

Baiæ ciuitas est Campaniæ, in cuius agro calidæ sunt aquæ ad voluptatem, & varios morbos aptisšimæ. Vnde & thermæ Baianæ celebratæ sunt.

Tragoni, & Trogete.

Tragonis, seu Rhagion, herba nascitur in *Creta* tãtùm insula in

maritimis, Iunipero similis, & semine, & folio, & ramis.

Trogetes arbos nascitur in inferiore *Cyrenaicæ* parte.

Thymo.

Thymus, seu Thymum, herba est apibus gratissima, qua abundant *Hybla* & *Hymettus*. Verg. in Buc. Nerine Galatæa, thymo mihi dulcior Hyblę. Mart. lib. 5. Hyblæis madidas thymis placentas.

Tritico.

Plinius ait *Bizantium* Africæ campum centenos quinquagenos tritici modios reddere, aitq; missa Augusto ex vno grano quadrigenta paucis minus germina, & CCCXL. stipulas Neroni ex vno grano.

Cum centesimo quidem & *Leontini* Siciliæ campi fundunt. Sunt imprimis feraces tritici tota *Betica* & *Aegyptus*.

Tribulis.

Thracia tãtam habet tribulorum copiam, vt eorum foliis equos saginent, qui ad Strymona habitant.

Tragelaphis.

Tragelaphi animalia iuxta Phasim Colchorum amnem, nec alibi nascuntur.

Turdis.

Idem ait Turdos frequentes in *Germania* cernit, maximè hyemis tempore.

Vasis.

HAbet *Samos* insula figulinum lutum, conficiendis vasis (quæ in æsculentis laudantur) aptissimum. vnde Tibullus libro 2. At tibi læta trahant Samiæ conuiuia testæ.

Cumæ quoque ciuitas Campaniæ vasis olim terreis gloriabatur. Idem Tibullus: Fictaque Cumana lubrica terra rota.

Corinthus vrbs Græciæ, prima toreumatũ, vasorumq; luxuriam commenta est, quæ Corinthia propterea dicuntur, & eorum amatores Corinthiarij. Suetonius in Augusto: Pater argentarius, ego Corinthiarius. Statius: Aeraq; ab Isthmiacis auro potiora metallis.

Venenis, & herbis venenatis.

Abundat venenis, & herbis veneficis *Thessalia*. Tibullus lib. 2. Quicquid & herbarum Thessala terra dedit. Propertius lib. 1. Et bibere è tota toxica Thessalia. Luc. lib. 6. Thessala quinetiam tellus herbasq; nocentes Rupibus ingenuit. Ouid. lib. 3. Nam mea Thessalico languent deuota veneno Corpora.

Pontus quoque veneficis abundat herbis. Verg. in Buc. Has herbas, atque hæc Ponto mihi lecta venena, Ipse dedit Mœris, nascuntur plurima Ponto.

Colchos, & *Iberia* sunt etiam feraces veneni. Horatius: Herbasque,

quas

quas Colchos & Iberia Mittit venenorum ferax.

Scythia Statius lib.4. Thebaid. Et Scythicis quoties armata venenis Colchis aget.

Athrax vrbs est Thessaliæ, itidem veneni ferax. Valerius Flac. lib.6. Argon. Quamuis Athracio Lunam spumare veneno Sciret.

Citea vrbs fuit Colchorum, veneficiis famosa. Propertius lib. I. Tunc ego crediderim vobis & sydera, & amnes Posse Citæinis ducere carminibus. Vnde & maga Citæis ab eodem vocatur lib.2. vbi ait. Non hic herba valet, non hic nocturna Citæis, Nō per Medeæ gramina cocta manus.

Phasis fluuius Colchorum. Ouid. Quid te Phasiacæ iuuerunt gramina terræ?

Vellere.

Seres populi sunt orientales, apud quos arbores sunt, non folia solùm, sed lanam quoque tenuissimam proferentes, ex quarum frondibus, caniciem depectunt aqua perfusam, & ex vellere vestimenta conficiunt, quæ vocantur Serica. Verg. lib.2. Geor. Velleraq; vt foliis depectunt tenuia Seres. Propertius lib. I. Quid releuant variis Serica textilibus?

Miletus vrbs Ioniæ, Lanarum & vellerum præstantia, magnam quoque meruit laudem. Martial. Nec Miletus erat vellere digna tuo. Horatius lib.I. Epist. Alter Mileti textam cane peius & angue Vitabit chlamydem. Vergil. lib.3. Georg. -Quamuis Milesia magno Vellera mutentur, Tyrios imitata coloris.

Vestibus.

In *Pellene* Achaiæ ciuitate diuersæ vestimentorum formæ fieri cōsueuerunt. Vestes Pellenicæ adeò nobiles fuerūt, vt in Iunonis ludis ac certaminib9, victori Lacerna Pellenica prǫmij vice daretur.

Vlmis.

Pteleon vrbs Thessaliæ, nomē habuit ab vlmorum frequentia.

Vitulis.

Sunt qui velint *Italiam* à taurorum, boum, vitulorumq; multitudine & præstantia nominatam. Græci enim (inquit Gellius) Italos vocant vitulos.

Vrbibus.

In *Creta* insula centum fuerunt vrbes. Ouid. lib.6. Fama noui centum Cretæas forsitan vrbes Implesset monstri. Idem in Episto. Non ego te Crete centum digesta per vrbes Aspiciam.

Aegyptij regnante Amasi viginti millia vrbium habitauerunt.

In *Bactrianis* mille vrbes fuerunt, In *Italia* septingentæ.

Tarraconensis Hispania continet oppida C C X C I I I.

Polybius scribit trecentas *Celtiberorum* vrbes à Tiberio Gracc-

cho expugnatas. *Viuariis.*

Viuaria animalium (inquit Volaterranus) ad tria millia in tota *Britanniæ* insula cernuntur.

Vrtica pisce.

Vrtica piscis adhærens scopulis frequens est in *Chalcide* Euboiæ.

Vnguentis.

Vnguentum *Rosaceum* optimum est apud Phaselidem, Neapolim, & Capuam: *Crocinum* in Cilicia, & Rhodo: *Nardinum*, apud Tarsum: *Oenanthium* & *Omphacinum* apud Cyprum: *Adramictinum*, *Amaranthinum*, *Coum*, *Melinum*, *Metopium*, *Mendesium*, in Aegypto: *Iridis* optimum apud Elidem. Fuit & Agathusa insula vnguento nobilis, vna earum, quæ Sporades dicuntur. Item Syria. Propertius libro 2. Quum dabitur Syrio munere plenus onyx.

Antiquitus laudatissimum fuit vnguentum in Delo insula. Terrarum omnium accommodatissima vnguentis est Aegyptus. Ab ea Campana est proxima copia rosæ. Bathylli populi. Cyprij, Cyziceni, Corinthij, vnguentis madent.

Vrsis.

In *Mysia* vrsi sunt albi tanto infecti veneno, vt canes venantes solo afflatu perimant.

Apud *Rhoxolanos & Lituanos* maximi capiuntur vrsi, qui mansuefacti regibus sunt in deliciis.

Vris.

Vri animalia sunt magnitudine tauri, quæ in *Germaniæ* syluis reperiuntur. *Vlulis.*

Vlulæ in *Borsippa*, Assyriæ ciuitate, miræ magnitudinis, ac cibo expetitæ inueniuntur.

Ventis.

Gonoëssa, Aetoliæ ciuitas, perpetuis ventis agitatur. Seneca in Troade, An carens nunquàm Gonoëssa vento.

Vnionibus.

Vniones gemmæ reperiuntur in *Gange*. Mantuanus: Vnioque ingenti candens Gangeticus orbe.

Vitro.

Plinius ait *Sidonem* vitri officinis quõdam fuisse nobilem. Idem lib. 5. Sidonem vocat vitri artificem.

Vitra fiunt in *India* è crystalo. Et ob id nullũ cõparatur Indico.

Vnedonibus.

Iuba apud Plinium testis est Vnedones arbores esse in *Arabia* quinquagenûm cubitorum altitudine.

Vicis.

Habuit insula *Taprobane* vicos 700. quos pagos dicimus.

Vulturibus

Vulturibus.

Vultures non aliorsum dicũtur Caucasei, quàm quòd in *Caucaso* abundent. Vergilius in Buc. Caucaseasq; refert volucres, furtumq; Promethei. Hinc orta poëtarum fabula de Prometheo, quem ibidem rodi à vulture fabulantur.

Vlua.

Padusa fluuius Rauennæ vicinus plurimum habet vluæ. Mantuanus: Et vluiparæ tellus vicina Padusæ.

Vino, & vitibus.

Tmolus mons Lydiæ, Falernus, & Masicus Campaniæ, Aulon Calabriæ, optimo abundant vino. *Tmolus*: Syllius lib. 7. Atque ex illo tempore diues Tmolus. Ouid. lib. 6. Metamorpho. Deseruêre sui nymphæ vineta Timoli. *Falernus.* Varro: Quod far comparandum Campano? Quod triticum Appulo? Quod vinum Falerno? Tibul. Nunc mihi fumosos veteris proferte Falernos. *Masicus*: Horat. Est qui nec veteris pocula Masici. Verg. lib. 7. Vertunt felicia Baccho Masica. *Aulon*: Horat. Et amicus Aulon Fertilis Baccho minimum: Falernis Inuidet vuis. Martialis: Nobilis & lanis, & Baccho fertilis Aulon, Det pretiosa tibi vellera, vina mihi.

Gaurus quoque mons Campaniæ, vinum habuit laudabile, vt Falernus.

Commendatur & vinũ *Lesbium*. Propert. lib. I Lesbia Mentoreo vina bibas opere. Horat. Hic innocentis pocula Lesbij Duces sub vmbra. Aristoteles (vt scribit Gell. lib. 12.) ægrotans gustato vino Rhodio, inquit, Firmum hercle vinum, & iucũdum. Degustato inde Lesbio, Vtrumq;, inquit, oppidò bonum, sed suauius Lesbium.

Methymna ciuitas fuit in Lesbo, vini bonitate nobilis. Verg. lib. 2. Georg. Quàm Methymnæo carpit de palmite Lesbos. Syllius lib. 7. Ac Methymna ferax, Latiis cessêre Falernis.

Cæcubum oppidum Campaniæ commendat etiam vini bonitas, Martialis: Cæcuba Fundanis generosa coquuntur amicis. Horat. Cæcubum, & prælo domitam Caleno Tu bibes vuam.

Fuit & in *Caleno* vrbe Campaniæ vinum generosum. Iuuenalis: Quæ molle Calenum Porrectura viro miscet sitiente Rubetam.

Formiæ vrbs iuxta Caietam, antiqua Læstrygonum sedes, fuit nobilis vino. Horat. Mea nec Falernæ Temperent vites, neque Formiani Pocula colles.

Setina vrbs Campaniæ superbit etiam vini bonitate. Mart. lib. 4. Tu Setina quidem semper, vel Masica ponis.

De *Surrento* Campaniæ oppido, Martialis: Surrentina bibis, nec Myrrhina picta, nec aurũ Sume, dabunt calices hæc tibi vina suos.

Habuit & prædulces vuas *Alba* vrbs Italiæ. Martialis: Hoc de

Cæsar

Cæſareis mitis vindemia cellis Mittit,Iulæo quæ ſibi mõte placet.

Fundanum etiam commendatur à Fundis oppido Campaniæ. Martial.Hæc Fundana tulit felix Autumnus opimi.

Meſſana vrbs Siciliæ, à Mamertinis Campaniæ populis habitata optimũ ferebat vinum. Martialis:Amphora Neſtorea tibi Mamertina ſenecta Si detur, quoduis nomen habere poteſt. Plinius: Quartum curriculum obtinuere publicis epulis à diuo Auguſto Mamertina,circa Meſſanam in Sicilia genita.

Chios inſula maris Aegei,& *Aruiſium* in ea promontorium laudantur vini præſtantia. Syllius lib.7. Et Ambroſiis Aruiſia pocula ſuccis.

Veientum Ethruriæ oppidum.Horat.Qui Veientanum feſtis potare diebus.Mart.lib.2.Veientana tuam ſi domat vua ſitim.

Aminei populi fuerunt, vbi nunc eſt Falernus, quorum regio Aminæa dicebatur vini feraciſsima. Verg.libro 2.Georg. Sunt & Aminææ vites,firmiſsima vina.

Thaſus inſula maris Aegei vinum habuit laudabile.Verg.lib.2. Georgic. Sunt Thaſiæ vites,ſunt & Mareotides albæ.

Mareotis pars Aegypti itidem.Horat.Mentemq; lymphatã Mareotico Redegit in veros timores.Stat.lib.3.Syl.Sparſit Tyrrhenæ Mareotica vina Mineruæ.Hoc vinũ durat in longam vetuſtatem.

Naxos inſula maris Aegæi,à fertilitate vini Dionyſia dicta eſt. Vnde Pontanus vitigenam eam appellat, dicens: Hanc poſt vitigenæ ſpaciantem littora Naxi.Bacchicã Statius lib.4.Achil. Lemnos,& à tergo decreſcit Bacchica Naxos.

Maronæa vrbs Ciconũ laudata eſt vino, quo Vlyſſes inebriauit Polyphemum.Tibullus:Victa maronæo fœdatus lumina Baccho.

Methone quoque vrbs in Thracia, nomen habuit à vini copia. Nam Methin Græci ebrietatem vocant.

Tarraco in Hiſpania, etiam vino claruit. Syllius lib.3. Dat Tarraco puben Vitifera,& Latio tantum ceſſura Lyæo.

Vina apud Græcos celebrata fuere Prannium Cereri ſacrum, Chium, Thaſium, Lesbium, Creticum, & apud Syracuſanos Polium,Coum,denique & Rhodium.

Celebrantur & alia pleraq; loca vini bonitate, quæ omnia longum eſſet recenſere. Propterea ſummatim ſubiiciamus, quod in compendium redegimus ex Plin.lib.14. cap.10.Auguſtus (inquit) Setinum prætulit cunctis. Antea Cæcubo erat generoſitas in paluſtribus populetis.Secunda nobilitas agro Falerno.Naſcitur Gauranum in ſummis collibus,mediis Fauſtinũ,imis Falernum. Albanæ vuæ ſunt prædulces.Surrentina in vineis tantùm naſcũtur, conualeſcentibus maximè probata propter tenuitatem,ſalubritatémque.

Nam

Nam quæ ſpiſſa ſunt, non adeò proſunt morbis. Surrentino medici nobilitatem dabant. Certant Maſsica æquè ex monte Gaurano. Præponuntur Calena, & quæ in vineis arbuſtisq; naſcuntur, Fundana. Auguſtus probauit Mamertina, circa Meſſanã Siciliæ genita. Potulana ab autore dicta etiam laudantur, Retica Falernis tantùm poſthabentur à Verg. Hetruriæ palmam Luna habet, Liguriæ Genua, inter Pyrenæũ Alpesq; Maſsilia. Hiſpaniarum Laletana, copia nobilitantur. Elegãtia verò Tarraconenſia, atq; Lauroneſia, & Balearica ex inſulis, Italiæ primis conferũtur. In ſumma gloria fuêre Thaſium, Chiumq;. Ex Chio, quod Aruiſium vocant. Itẽ Lesbium, quod ſponte naturæ ſuæ mare ſapit. Gratia eſt & Clazomenio.

Quid autem de *Gallicis* dicendum? De quibus veteres nihil ferè ſcriptum reliquerunt, ne alienæ gentis gloria ſuam ipſi deprimerent. Exiſtimabant, fuliginẽ, & tenebras ſuis inductum iri, ſi de noſtratibus verba facerent. Sciebant enim terram Gallicam populi virtute omnium præſtantiſsimam, vini quoque gloria non eſſe inferiorem, imò & feliciorem multò. Propterea hoc velut cõniuentes prætermiſerunt: quum tamen ſit in confeſſo Belnenſibus, Niuernis, Andegauenſibus, Aurelianis, Parrhiſinis meliora non reperiri, etiam ſi exotica omnia conferre libeat.

Sed iam noſtræ copiæ finem faciamus. Nam tametſi curſim omnia, & velut per tranſennam attigerimus, rémque omnem leui (quod aiunt) brachio excuſſerimus, ſatis tamen hæc ipſis etiam literarum helluonibus fore confido. Quod ſi quis rem parum accuratè dicat curatam, curet curioſius. Habebit ſaltem, vbi doctrinæ ſuæ, & eloquentiæ neruos exerceat.

LOCA DIVERSIS REBVS CARENTIA.

CONGRVVM videtur, vt rerum copiam ſubſequatur penuria. Propterea paucis narrare conſtitui, quibus locis quæq; res deſint, vt animi paſcãtur varietate, quæ tantũ voluptatis conſueuit parere, quantum ciborum diuerſitas, menſis. Sed iam hanc rumpamus glaciem, & iter aperiamus lectori.

Inſula eſt Carthaginem verſus, *Gaule egalata* nomine, cuius terra Scorpionem dirum animal Africæ necat.

Dicuntur & in *Clupea* emori ſcorpiones.

Nilus vnus omnium fluuiorum nullas expirat auras. Plinius.

Sigaros Arabiæ est insula, quam canes non intrant. Expositíque circum littora, errando moriuntur.

Tentyræ insulæ Crocodili non adnatant, olfactuq; incolarum, serpentes fugantur.

Ceruos Africa propemodum sola non gignit, nec etiam vrsos.

Asinis (quòd sint frigoris impatientes) carent Pontus, & Scythia regiones frigidissimæ.

In *Arabia* Suillum genus non viuit in vllo genere, maximè in regione Scænitarum populorum.

Mustellæ in *Bœotiam* Lebadiam illatæ, solum ipsum fugiunt.

In *Ithaca* lepores illati moriuntur extremis quidē in littoribus.

In *Ebuso*, Cuniculi non sunt.

In *Olympo* Macedoniæ monte non sunt lupi. Lupos quoque non gignit *Anglia*, nec aliunde aduectos nutrit.

In *Creta* insula non sunt vulpes, nec vrsi, nec vllum omnino maleficum animal præter Phalangium. Item nō sunt Cerui, nec apri, nec Attagenæ, nec Erinacei.

Plinius ait in *Africa* nec esse apros, nec ceruos, nec capreas, nec vrsos.

Idem ait Cornicem nunquam *Athenis* aspici.

Hirundines *Thebarum* tecta non subeunt, quoniam vrbs illa sæpius capta sit. Nec *Biziæ* in Thracia cernuntur, propter scelera Thesei.

In *Creta* insula non sunt Noctuæ, & si qua inuecta sit, emoritur. *Rhodos* aquilam non habet.

Larius lacus est Italiæ transpadanæ ad quem Ciconiæ non transmeant.

In *Fidenate* agro iuxta Romam, Ciconiæ, nec nidum faciunt.

Picus Martius negatur esse in agro *Tarentino*.

Perdices non transuolant *Bœotiæ* fines in Attica.

Non est vlla auis in *Ponto* insula, in qua sepultus est Achilles.

Cerasi in *Aegypto*, nulla cura vnquam potuere gigni.

Hedera non nascitur in *India*, nisi in monte Mero.

In *Aegypto & Syria*, reges inopia abietis, cedro ad classes feruntur vsi.

Magudaris non prouenit in *Cyrenaica* regione.

Thymum herbam apibus gratissimam non habet *Archadia*.

In *Carina* monte Cretæ, muscæ non reperiuntur.

Templum quoque *Herculis*, Romæ non ingrediebantur.

In *Aegypto* non nascitur Hebenus arbor.

Tineæ in *Thracia, & Phrygia* non nascuntur.

India neque æs, neque plumbum habet, sed gemmis suis, ac

marg

margaritis hæc permutat.

Mures non ſunt in *Paro* inſula.

Daulis oppidum eſt non procul Delphis, vbi Lucinia non parit.

Herodotus ait nullos mulos gigni in *Scythia*, propter immenſum frigus.

Montes non habet *Luſitania*, teſte Strabone.

Cic. ait *Anglos* oleo carere, & vino, pro quo ceruiſia vtantur.

Gauleon regio Libyæ ſerpentes non nutrit.

In *Coronea* Bœotiæ vrbe talpa non gignitur.

AD ILLVSTRISSIMVM MAGNAEQVE ſpei adoleſcentem, & regio prognatum ſanguine Franciſcum Cliuienſem Rauiſij Textoris carmen.

C[illegible] ego nunc laudum præco tubicemq; tuarum
[illegible]as tibi primitias, atque hæc monumenta laboris
[illegible]o, & inculta fabricatum incude volumen,
[illegible]geris Franciſce, puer gratiſsime Muſis?
[illegible] fecêre tui mores, & candida virtus,
[illegible] quantum ſurgit numeroſis menſibus ætas,
[illegible]um habet augmenti, creſcitq; augentibus annis.
[illegible]a tibi in niueo, tam clara eſt gratia vultu,
[illegible]us in ore lepos, tam claræ in corpore dotes,
[illegible]iplex habeat lapidoſo in pectore marmor,
[illegible] tantum ſpecimen non pleno prædicat ore.
[illegible] fit, vt hos noſter numeros tibi mittat Apollo

LVGDVNI,

EXCVDEBAT IOANNES RACEMIVS

1559.

Lo Sen[illegible] Don [illegible]

Codiciosos
ingratos
avarientos
soberbios

5

Z

ui.

on